દઅવત વ તબ્લીગ કી
છે સિફાત (ખૂબિયોં) સે મુતઅલ્લિક

મુન્તખબ અહાદીસ

કલિમએ તય્યિબા

નમાઝ

ઈલ્મ વ ઝિક્ર

ઈકરામે મુસ્લિમ

ઈખ્લાસે નિય્યત

દઅવત વ તબ્લીગ



તાલીફ

હઝરત મૌલાના

મુહમ્મદ યૂસુફ કાંધલવી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ

તરતીબ વ તરજુમા

મૌલાના મુહમ્મદ સઅદ સાહબ કાંધલવી મદ ઝિલ્લહૂ

ફરીદ બુક ડેપો (પ્રાઈવેટ) લિમિટેડ

દઅવત વ તબ્લીગ કી

છે સિફાત (ખૂબિયોં) સે મુતઅલ્લિક

મુન્તખબ અહાદીસ

કલિમએ તય્યિબા

નમાઝ

ઈલ્મ વ ઝિક્ર

ઈકરામે મુસ્લિમ

ઈખ્લાસે નિય્યત

દઅવત વ તબ્લીગ

તાલીફ

હઝરત મૌલાના

મુહમ્મદ યૂસુફ કાંધલવી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ

તરતીબ વ તરજુમા

મૌલાના મુહમ્મદ સઅદ સાહબ કાંધલવી મદ ઝિલ્લહૂ

નામે કિતાબ

મુન્તખબ અહાદીસ

તાલીફ

હઝરત મૌલાના

મુહમ્મદ યૂસુફ કાંધલવી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ

તરતીબ વ તરજુમા

મૌલાના મુહમ્મદ સઅદ સાહબ કાંધલવી મદ ઝિલ્લહૂ

Computerised By:

URDU ARBI GRAPHICS, SURAT (GUJARAT)

(Ph: 0261 - 2761895 Mobile: 9898439914)

ફરીદ બુક ડેપો (પ્રાઈવેટ) લિમિટેડ

FARID BOOK DEPOT (Pvt.) Ltd.

Corp. Off.: 2158, M.P. Street, Pataudi House, Darya Ganj, N. Delhi - 2

Phones : 3289786, 3289159 Fax : 3279998 Res.: 3262486

E-mail : farid@ndf.vsnl.net.in Websites: faridexport.com, faridbook.com

بسم الله الرحمٰن الرحيم

الاسلام ان تشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله وان تقيم الصلوة وتؤتي الزكاة
وتحج وتعتمر وتغتسل من الجنابة وان تتم الوضوء وتصوم رمضان قال فاذا فعلت ذلك
فانا مسلم قال نعم قال صدقت رواه ابن خزيمة عن ابن عمر عن النبي صلى الله عليه وسلم
في سوال جبرئيل اياه عن الاسلام قال فذكره ترغيب ص ١٣٩ رواه ابن حبان
تبلغ الحلية من المؤمن حيث يبلغ الوضوء رواه مسلم عن ابي هريرة وفي لفظ ابن خزيمة
ان الحلية تبلغ مواضع الطهور وفي الصحيحين عنه ان امتي يدعون يوم القيامة
غرا محجلين من آثار الوضوء فمن استطاع منكم ان يطيل غرته فليفعل ترغيب ص ١٣١
اذا توضأ العبد المسلم او المؤمن فغسل وجهه خرج من وجهه كل خطيئة نظر اليها بعينيه مع
الماء او مع آخر قطر الماء فاذا غسل يديه خرج من يديه كل خطيئة كان بطشتها يداه مع
الماء او مع آخر قطر الماء فاذا غسل رجليه خرجت كل خطيئة مشتها رجلاه مع الماء
او مع آخر قطر الماء حتى يخرج نقيا من الذنوب رواه مسلم والترمذي رواه مالك والترمذي
عن ابي هريرة ورواه مالك والنسائي وغيرهما عن عبد الله الصنابحي بلفظ اذا
توضأ العبد المسلم فمضمض خرجت الخطايا من فيه فاذا استنثر خرجت الخطايا من
انفه فاذا غسل وجهه خرجت الخطايا من وجهه حتى تخرج من تحت اشفار عينيه فاذا
غسل يديه خرجت الخطايا من يديه حتى تخرج من تحت اظفار يديه فاذا مسح برأسه
خرجت الخطايا من رأسه حتى تخرج من اذنيه فاذا غسل رجليه خرجت الخطايا
من رجليه حتى تخرج من تحت اظفار رجليه ثم كان مشيه الى المسجد وصلاته نافلة
من ترغيب ص ١٤٣ مفصلا عن عمرو بن عبسة وفي آخره بدل ثم كان مشيه الخ

હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ
કે મુસવ્વદા મેં સે એક સફહા કા અકસ

ફેહરિસ્તે મઝામીન

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

મુકદમા

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ وَخَاتَمِ النَّبِيِّيْنَ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ اَجْمَعِيْنَ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِاِحْسَانٍ وَّدَعَا بِدَعْوَتِهِمْ اِلٰى يَوْمِ الدِّيْنِ. اَمَّا بَعْدُ!

યે એક હકીકત હૈ જિસકો બિલા કિસી તૌરિયા વ તમલ્લુક (ખુશામદ, નર્મી) કે કહા જાતા હૈ કે ઈસ વક્ત આલમે ઈસ્લામ (ઈસ્લામી દુનિયા) કી વસીઅ તરીન (બહુત બળી), કવી તરીન (બહુત મઝબૂત) ઔર મુફીદ તરીન દઅવત, તબ્લીગી જમાઅત કી દઅવત હૈ જિસકા મરકઝ, મરકઝે તબ્લીગ નિઝામુદ્દીન દેહલી હૈ. ❶ જિસકા દાઈરએ અમલ વ અસર સિર્ફ બર્રે સગીર નહીં ઔર સિર્ફ એશિયા ભી નહીં, મુતઅદદ (કઈ) બર્રે અઅઝમ ઔર મુમાલિકે ઈસ્લામિયા વ ગૈર-ઈસ્લામિયા હૈં.

દઅવતોં ઔર તહરીકોં ઔર ઈન્કિલાબી વ ઈસ્લાહી (તબ્દીલી ઔર સુધાર કરને વાલી) કોશિશોં કી તારીખ બતલાતી હૈ કે જબ કિસી દઅવત વ તહરીક પર કુછ ઝમાના ગુઝર જાતા હૈ યા ઉસકા દાઈરએ અમલ વસીઅ સે વસીઅ તર હો જાતા હૈ (ઔર ખાસ તૌર પર જબ ઉસકે ઝરિયએ નુફૂઝ વ અસર ઔર કયાદત કે મુનાફેઅ નઝર આને લગતે હૈં) તો ઉસ દઅવત વ તહરીક મેં બહુત સી ઐસી ખામિયાં (ગલ્તિયાં), ગલત મકાસિદ ઔર અસલ મકસદ સે તગાફુલ (ગફલત) શામિલ હો જાતા હૈ જો ઉસ દઅવત કી ઈફાદિયત (ફાઈદા પહુંચાને) વ તાસીર કો કમ યા બિલ્કુલ મઅદૂમ (ખત્મ) કર દેતા હૈ. લેકિન યે

❶ ઈસ ઈઝહાર વ ઈસ્બાત મેં દૂસરી મુફીદ વ ઝરૂરી દઅવતોં ઔર તહરીકોં, હકાઈક ઔર ઝરૂરિયાતે ઝમાના સે આગાહી ઔર વક્ત કે ફિત્નોં સે મુકાબ્લા કી સલાહિયત પૈદા કરને વાલી મસાઈ ઔર તન્ઝીમોં કી નફી યા તહકીર મકસૂદ નહીં હૈ. તબ્લીગી દઅવત વ તહરીક કી વુસ્અત વ ઈફાદિયત કા ઈજાબી અંદાઝ મેં ઈઝહાર વ ઈકરાર હૈ.

તબ્લીગી દઅવત અભી તક (જહાં તક રાકિમ (લિખને વાલે) કે ઈલ્મ વ મુશાહદા (દેખને, તજરુબા કરને) કા તઅલ્લુક હૈ) બળે પૈમાને પર ઈન આઝમાઈશોં સે મહફૂઝ હૈ. ઈસમેં ઈસાર વ કુર્બાની કા જઝબા, રઝાએ ઈલાહી કી તલબ ઔર હુસૂલે સવાબ કા શૌક, ઈસ્લામ ઔર મુસલમાનોં કા એહતિરામ વ એતિરાફ, તવાઝોઅ (નર્મી) વ ઈન્કિસારે નફસ, ફરાઈઝ કી અદાઈગી કા એહતિમામ ઔર ઉસમેં તરક્કી કા શૌક, યાદે ઈલાહી ઔર ઝિક્રે ખુદાવંદી કી મશગૂલિયત, ગૈર મુફીદ ઔર ગૈર ઝરૂરી મશાગિલ (બેકાર કામોં) વ આમાલ સે ઈમકાની હદ તક એહતિરાઝ (જહાં તક હો સકે બચના) ઔર હુસૂલે મકસદ વ રઝાએ ઈલાહી કે લિયે તવીલ સે તવીલ (લમ્બા) સફર કરના ઔર મશક્કત બર્દાશ્ત કરના શામિલ ઔર મામૂલ-બિહી હૈ.

જમાઅત કી યે ખુસૂસિયત ઔર ઈમ્તિયાઝ, દાઈયે અવ્વલ કે ઈખ્લાસ, ઈનાબત ઈલલ્લાહ (અલ્લાહ કી તરફ મુતવજ્જે હોના), ઉસકી દુઆઓં, જહો જહદ (કોશિશ) વ કુર્બાની ઔર સબસે બઢ્ઢ કર અલ્લાહ તઆલા કી રઝા વ કુબૂલિયત કે બાદ ઉન ઉસૂલ વ ઝવાબિત કા ભી નતીજા હૈ જો શુરૂ સે ઈસકે દાઈયે અવ્વલ (હઝરત મૌલાના ઈલ્યાસ કાંધલવી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ) ને ઈસકે લિયે ઝરૂરી કરાર દિયે ઔર જિનકી હમેશા તલ્કીન વ તબ્લીગ કી ગઈ. વો કલિમા તય્યિબા કે મઆની વ તકાઝાઓં પર ગૌર, ફરાઈઝ વ ઈબાદાત કે ફઝાઈલ કા ઈલ્મ, ઈલ્મો ઝિક્ર કી ફઝીલત કા ઈસ્તિહઝાર (ધ્યાન), ઝિક્રે ખુદાવંદી મેં મશ્ગૂલિયત, ઈકરામે મુસ્લિમ ઔર મુસલમાન કે હક કી શનાસાઈ (પેહચાન) વ અદાઈગી, હર અમલ મેં તસ્હીહે નિય્યત વ ઈખ્લાસ, તર્કે મા-લા-યાની (બેકાર બાતોં કો છોળના), અલ્લાહ કે રાસ્તા મેં નિકલને ઔર સફર કરને કે ફઝાઈલ વ તરગીબાત (શૌક દિલાને) કા ઈસ્તિહઝાર (ધ્યાન) ઔર શૌક. યે વો અનાસિર ઔર ખાસાઈસ (ખુસૂસિયતે) થે જિન્હોંને ઈસ દઅવત કો એક સિયાસી, મઅદ્દી તહરીક ઔર ઈસ્તિહસાલે ફવાઈદ (ફાઈદા હાસિલ કરને) હુસૂલે જાહ વ મન્સબ (ઈઝઝત ઔર રુતબા હાસિલ કરને) કા ઝરિયા બનને સે મહફૂઝ ફરમા દિયા ઔર વો એક ખાલિસ દીની દઅવત ઔર હુસૂલે રઝાએ ઈલાહી કા ઝરિયા રહી.

યે ઉસૂલ વ અનાસિર જો ઈસ દઅવત વ જમાઅત કે લિયે ઝરૂરી કરાર દિયે ગએ, કિતાબ વ સુન્નત સે માખૂઝ (લિયે ગએ) હૈં. ઔર વો રઝાએ ઈલાહી કે હુસૂલ વ દીન કી હિફાઝત કે લિયે એક પાસબાન વ મુહાફિઝ કા દર્જા રખતે હૈં. ઈન સબકે મઆખુઝ (જિનસે યે ચીઝેં લી ગઈ હૈં) કિતાબે ઈલાહી ઔર સુન્નતે અહાદીસે નબવી હૈં.

ઝરૂરત થી કે એક મુસ્તકિલ વ અલાહિદા (અલગ) કિતાબ મેં ઈન આયાત વ અહાદીસ વ મઆખુઝ કો જમા કર દિયા જાતા. ખુદા કા શુક્ર હૈ કે ઈસ દઅવત ઈલલ-ખૈર કે દાઈયે સાની મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (ખલફે રશીદ દાઈયે અવ્વલ હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ સાહબ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ) ને જિનકી નઝર કુતુબે હદીસ પર બહુત વસીઅ ઔર ગેહરી થી, ઈન ઉસૂલોં, ઝવાબિત વ એહતિયાતોં કે મઆખુઝ કો એક કિતાબ મેં જમા કર દિયા ઔર ઈસમેં પૂરે ઈસ્તીઆબ વ ઈસ્તિકસા (ઈન્તિહાઈ કોશિશ) સે કામ લિયા. યહાં તક કે યે કિતાબ ઈન ઉસૂલોં ઔર ઝવાબિત ઔર હિદાયાત કે મઆખુઝ કા મજમૂઆ નહીં બલ્કે મૌસૂઆ ❷ બન ગઈ જિસમેં બિલા ઈન્તિખાબ વ ઈખ્તિસાર (કમ કિયે બિના) ઈન સબકા અલા ઈખ્તિલાફુદ-દરજાત ઝિક્ર કર દિયા ગયા હૈ. યે ભી તકદીર ઔર તૌફીકે ઈલાહી કી બાત હૈ કે અબ યે કિતાબ ઉનકે હફીદે ❸ સઈદ અઝીઝુલ-કદ્ર મૌલ્વી સઅદ સાહબ اَطَالَ اللّٰهُ بَقَائَهُ وَوَفَّقَهُ لِاَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ કી તવજ્જુહ વ એહતિમામ સે શાએ હો (છપ) રહી હૈ ઔર ઈસકા ઈફાદા (ફાઈદા પહુંચાના) આમ હો રહા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ઉનકે ઈસ અમલ વ ખિદમત કો કુબૂલ ફરમાએ ઔર ઝિયાદા સે ઝિયાદા ફાઈદા પહુંચાએ. وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيْزٍ

અબુલ-હસન અલી નદવી
દાઈરા શાહ અલમુલ્લાહ (રહ.)
રાએ બરેલી, ૨૦ ઝી-કઅદા, સન હિજરી ૧૪૧૮

❷ જદીદ અરબી મેં દાઈરતુલ મઆરિફ કો મૌસૂઆ ભી કેહતેં જિસમેં હર ચીઝ કા તઆરુફ ઔર તશ્રીહ હોતી હૈ.

❸ નબીરા, યાની ફરઝન્દે ફરઝન્દ (ઔલાદ કી ઔલાદ, પોતા)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

અર્ઝે મુતર્જિમ

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હે:

لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ اِذْ بَعَثَ فِيْهِمْ رَسُوْلًا مِّنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ اٰيٰتِهٖ وَ يُزَكِّيْهِمْ وَ يُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ وَ الْحِكْمَةَ ۚ وَ اِنْ كَانُوْا مِنْ قَبْلُ لَفِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ. [آل عمران:١٦٤]

તરજુમા: હકીકત મેં અલ્લાહ તઆલા ને ઈમાન વાલોં પર બળા એહસાન ફરમાયા હે જબકે ઉનહી મેં સે, ઉનમેં એક ઐસા અઝીમુશ્શાન રસૂલ ભેજા કે (ઈન્સાનોં મેં સે હોને કી વજહ સે ઉનકી આલી સિફાત (બુલંદ ખૂબિયોં) સે લોગ બે-તકલ્લુફ ફાઈદા ઉઠાતે હૈં) વો રસૂલ ઉનકો અલ્લાહ તઆલા કી આયતેં પળહ પળહ કર સુનાતે હૈં (આયાતે કુર્આનિયા કે ઝરિયે ઉનકો દઅવત દેતે હૈં, નસીહત કરતે હૈં) ઉનકે અખ્લાક કો બનાતે ઔર સંવારતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા કી કિતાબ ઔર અપની સુન્નત ઔર તરીકે કી તાલીમ દેતે હૈં. બિલા શુબહ ઉન રસૂલ કી તશરીફ-આવરી સે કબ્લ (આને સે પેહલે) યે લોગ ખુલી ગુમરાહી મેં મુબ્તિલા થે. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

દર્જે બાલા (ઊપર લિખી) આયત કે ઝૈલ મેં ઔર ઈસ મૌઝૂઅ પર હઝરત મૌલાના સય્યદ સુલૈમાન નદવી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને "હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ઔર ઉનકી દીની દઅવત" કે મુકદમે મેં તેહરીર ફરમાયા (લિખા) હૈ કે રસૂલે કરીમ અલૈહિસ્સલાતુ વત્તસ્લીમ કો કારે નુબુવ્વત (નુબુવ્વત કે કામ) કે યે ફરાઈઝ અતા હુવે હૈં: તિલાવતે કુર્આન કે ઝરિયે દઅવત, તઝકિયા (દિલ કી સફાઈ) ઔર તાલીમે કિતાબ વ હિકમત. કુર્આને કરીમ ઔર અહાદીસે સહીહા કે નુસૂસ સે યે સાબિત હૈ કે ખાતિમુન્નબિય્યીન સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઉમ્મત અપને નબી કે ઈત્તિબા (પૈરવી) મેં ઉમમે આલમ (દુનિયા કી ઉમ્મતોં) કી તરફ મબ્ઉસ (ભેજી ગઈ) હૈ.

હક તઆલા શાનુહૂ કા ઈરશાદ હૈ:

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ [آل عمران]

તરજુમા: અય મુસલમાનો ! તુમ બેહતરીન ઉમ્મત હો જો લોગોં કે લિયે ઝાહિર કી ગઈ, અચ્છે કામોં કો બતાતે હો ઔર બુરે કામોં સે રોકતે હો.

ઉમ્મતે મુસ્લિમા ફરાઈઝે નુબુવ્વત મેં સે દઅવતે ખૈર ઔર અમ્ર બિલ-મઅરૂફ (ભલાઈ કા હુકમ) ઔર નહી અનિલ-મુન્કર (બુરે કામોં સે રોકને) મેં નબી કી જાનશીન હૈ. ઈસલિયે રસૂલે કરીમ અલૈહિસ્સલાતુ વત્તસ્લીમ કો કારે નુબુવ્વત કે જો ફરાઈઝ અતા હુવે હૈં, તિલાવતે આયાત કે ઝરિયા દઅવત, તઝકિયા ઔર તાલીમે કિતાબ વ હિકમત, યે આમાલ ઉમ્મતે મુસ્લિમા કે ભી ઝિમ્મે આ ગએ. ચુનાંચે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપની ઉમ્મત કો દઅવત, તાલીમ વ તઅલ્લુમ (સીખના ઔર સિખાના), ઝિક્રો ઈબાદત પર જાન વ માલ ખર્ચ કરને વાલા બનાયા. ઈન આમાલ કો દૂસરે અશ્ગાલ (કામોં) પર તરજીહ દી ગઈ ઔર હર હાલ મેં ઈન આમાલ કી મશ્ક (પ્રેકટિસ) કરાઈ ગઈ. ઈન આમાલ મેં ઈન્હિમાક (લગે રેહને) કે સાથ તકાલીફ ઔર શદાઈદ પર સબ્ર સિખાયા ગયા. દૂસરોં કો નફા પહુંચાને કે લિયે અપના જાન વ માલ લગાને વાલા બનાયા ગયા ઔર

وَجَاهِدُوْا فِي اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِهٖ "અલ્લાહ તઆલા કે દીન કે લિયે મેહનત ઔર કોશિશ કિયા કરો જૈસા મેહનત કરને કા હક હૈ" કી તઅમીલ મેં નબિયોં વાલે મિઝાજ પર રિયાઝત વ મુજાહદા ઔર કુર્બાની વ ઈસાર કે વો નકશે તય્યાર હુવે જિનમેં ઉમ્મત કા અઅલા તરીન મજમૂઆ વજૂદ મેં આયા. જિસ દૌર મેં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ વાલે યે આમાલ મજમૂઈ (પૂરે) તૌર પર ઉમૂમે ઉમ્મત મેં ઝિંદા રહે ઉસ દૌર કે લિયે ખૈરુલ-કુરૂન (બેહતરીન દૌર) કી શહાદત (ગવાહી) દી ગઈ.

ફિર કર્નન બાદ કર્નિન (બળી મુદ્દત બાદ) ખવાસ ને યાની અકાબિરે ઉમ્મત ને ઈન નબવી ફરાઈઝ કી અદાઈગી મેં પૂરી તવજ્જુહ ઔર કોશિશ મબ્ઝૂલ ફરમાઈ ઔર ઉન્હીં કે મુજાહદાત કા નૂર હૈ જિસસે

કાશાનએ ઈસ્લામ મેં રૌશની હે.

ઈસ દૌર મેં અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ને હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ કે દિલ મેં દીન કે મિટને પર સોઝ વ ફિક્ર વ બેચૈની ઔર ઉમ્મત કે લિયે દર્દ, કુળ્હન ઔર ગમ ઈસ દર્જે મેં ભર દિયા થા જો ઉનકે વક્ત કે અકાબિર (બળોં) કી નઝર મેં અપની મિસાલ આપ થા. વો હર વક્ત جَمِيعُ مَا جَاءَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ "નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જો તરીકે અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝઝત કી તરફસે લાએ હૈં" ઉન સબકો સારે આલમ (દુનિયા) મેં ઝિંદા કરને કે લિયે મુઝતરિબ (બેચૈન) રેહતે થે ઔર વો ઈસ બાત કે પૂરે જઝમ (પકકે ઈરાદે) કે સાથ દાઈ (દાવત દેને વાલે) થે કે અહયાએ-દીન (દીન કે બાકી રેહને) કે લિયે જદો-જહદ (કોશિશ) ઉસી વક્ત મકબૂલ ઔર મુઅસ્સિર હોગી જબકે જદો-જહદ મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા તરીકા ઝિંદા હો. ઐસે દાઈ તય્યાર હોં જો અપને ઈલ્મો અમલ, ફિક્રો નઝર, તરીકે દઅવત ઔર ઝૌક વ હાલ મેં અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ ઔર ખૂસૂસન મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખાસ મુનાસબત રખતે હોં. સિહતે ઈમાન ઔર ઝાહિરી અમલે સાલિહ (નેક અમલ) કે સાથ ઉનકે બાતિની અહવાલ (અંદર કે હાલાત) ભી મિન્હાજે નુબુવ્વત (નબી કે રાસ્તે, તરીકે) પર હોં. મુહબ્બતે ઈલાહી, ખશિય્યતે ઈલાહી (અલ્લાહ કે અઝાબ કા ડર), તઅલ્લુક મઅલ્લાહ (અલ્લાહ કે સાથ તઅલ્લુક) કી કૈફિયત હો. અખ્લાક(કિરદાર,કેરેકટર) વ આદાત વ શમાઈલ મેં ઈત્તિબાએ સુનને નબવી (નબી કી સુન્નતોં કે ઈત્તિબા) કા એહતિમામ હો. હુબ્બ લિલ્લાહ (અલ્લાહ કે લિયે મુહબ્બત), બુગ્ઝ લિલ્લાહ (અલ્લાહ કે લિયે દુશ્મની), રઅફત વ રહમત બિલ-મુસ્લિમીન (મુસલમાનોં કે સાથ રહમ કરના) ઔર શફકત અલલ-ખલ્ક (મખ્લૂક કે સાથ મહરબાની) ઉનકી દઅવત કા મુહર્રિક (ખાસ કામ, મકસદ) હો. ઔર અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ કે બાર બાર દુહરાએ હુવે ઉસૂલ કે મુતાબિક સિવાય અજરે ઈલાહી કી તલબ કે કોઈ મકસૂદ ન હો. અલ્લાહ તઆલા કી રઝા કે લિયે અહયાએ દીન (દીન કે બાકી રેહને) કી ઐસી ધુન હો કે અલ્લાહ તઆલા કી રાહ મેં જાન વ માલ બે-કીમત કરને કા શૌક ઉન્હેં ખીંચે ખીંચે

લિયે ફિરતા હો ઔર જાહ વ મન્સબ (ઈઝઝત ઔર મરતબા, પોઝીશન), માલ વ દૌલત, ઈઝઝત વ શુહરત, નામ વ નુમૂદ ઔર ઝાતી આરામ વ આસાઈશ કા કોઈ ખયાલ રાહ મેં માનેઅ (રાસ્તે મેં રુકાવટ) ન હો. ઉનકા બૈઠના ઉઠના, બોલના ચાલના, ગરઝ ઉનકી ઝિંદગી કી હર જુંબિશ વ હરકત ઉસી એક સિમ્તમેં સિમટ કર રેહ જાએ

જદો-જહદ (કોશિશ) મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા તરીકા ઝિંદા કરને ઔર ઝિંદગી કે તમામ શુઅબોં (ફીલ્ડ) કો અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ કે અવામિર (હુકમોં) ઔર નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે તરીકા પર લાને ઔર કામ કરને વાલોં મેં યે સિફાત (ખૂબિયાં) પૈદા કરને કે લિયે છે નંબર મુકર્રર કિયે ગએ. ઉસ વક્ત કે અહલે-હક ઉલમા વ મશાઈખ (બુઝુર્ગોં) ને તાઈદ (હિમાયત) ફરમાઈ. ઉનકે ફર્ઝન્દે રશીદ (બેટે) હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને અપની દાઈયાના વ મુજાહદાના ઝિંદગી ઈસ કામ કો ઈસી નહજ (તરીકે) પર બળ્હાને ઔર ઉન સિફાત કે હામિલ (ખૂબિયોં વાલે) મજમા (ભીળ, અવામ) કો તય્યાર કરને કી કોશિશ મેં ખપા દી. ઈન આલી સિફાત કે બારે મેં હદીસ, સીરત ઔર તારીખ કી મુઅતબર કુતુબ (ઈતિહાસ કી ભરોસે વાલી કિતાબોં) સે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઔર સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ કી ઝિંદગી કે વાકિઆત નમૂના કે તૌર પર "હયાતુસ્સહાબા" કી તીન જિલ્દોં મેં જમા કિયે. યે કિતાબ ઉનકી હયાત (ઝિંદગી) મેં હી બિહમ્દિલ્લાહ (અલ્લાહ કે શુક્ર સે) શાએ હો (છપ) ગઈ.

મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને ઈન સિફાત (છે નંબરોં) કે બારે મેં મુન્તખબ (ચુની હુઈ, ખાસ) અહાદીસે પાક કા મજમૂઆ ભી તય્યાર કર લિયા થા લેકિન ઈસકી તરતીબ વ તકમીલ (પૂરા હોને) કે આખરી મરાહિલ સે કબ્લ (પેહલે) હી વો ઈસ આલમે ફાની (ખત્મ હોને વાલી દુનિયા) સે આલમે જાવિદાની (હમેશા રેહને વાલી દુનિયા) કી તરફ રિહલત ફરમા (ઈન્તિકાલ કર) ગએ (ઈન્ના લિલ્લાહિ વઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન). મુતઅદદ ખુદ્દામ વ રુફકા (કઈ ખાદિમ ઔર દોસ્તોં) સે હઝરત રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને ઈસ મજમૂઆ

કી તય્યારી કા ઝિક્ર ફરમાયા ઔર ઈસ પર હઝરત રહમતુલ્લાહિ અલૈહ, અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ કે શુક્ર કા ઔર અપની ખુશી કા ઈઝહાર ફરમાતે રહે. અલ્લાહ તઆલા હી જાનતા હૈ કે ઉનકે દિલ મેં કયા અઝાઈમ થે ઔર ઈસકે હર હર રંગ કો વો કિસ તરહ ઉજાગર કરકે દિલનશીન કરતે (દિલ મેં ઉતારતે). અલ્લાહ તઆલા કે હાં ઈસી તરહ મુકદ્દર થા. અબ વો "મુન્તખબ અહાદીસ" કા મજમૂઆ ઉર્દૂ તરજુમા કે સાથ પેશ કિયા જા રહા હૈ.

ઈસ કિતાબ કે તરજુમા મેં આસાન, આમ ફહમ (સબકો સમઝ મેં આને વાલી) ઝબાન ઈખ્તિયાર કરને કી કોશિશ કી ગઈ હૈ. હદીસ કે મફહૂમ (મતલબ) કી વઝાહત કે લિયે બાઝ મકામાત પર કૌસૈન (બ્રેકેટ) કી ઈબારત ઔર ફાઈદે કો ઈખ્તિસાર કે સાથ (મુખ્તસર) તેહરીર કરને કી સઈ (લિખને કી કોશિશ) કી ગઈ હૈ. ચૂંકે મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ કો અપની કિતાબ કે મુસવ્વદા (કચ્ચે મઝમૂન) પર નઝરે સાની (દોબારા દેખને) કા મૌકા નહીં મિલા થા ઈસલિયે ઈસમેં કાફી મેહનત કરની પળી, જિસમેં મતને-હદીસ કી દુરુસ્તગી (સુધાર), રવાતે હદીસ કી જરહ વ તઅદીલ, હદીસ કી તસ્હીહ વ તહસીન વ તઝઈફ, શરહ ગરીબુલ-હદીસ વગૈરા ભી શામિલ હૈ. ઈસ સિલસિલે મેં જો મુરાજેઅ (જિનસે હદીસેં લી ગઈ હૈં) પેશે નઝર રહે ઉનકી ફેહરિસ્ત કિતાબ કે આખિર મેં દી ગઈ હૈ.

ઈસ તમામ કામ મેં કબદ્રે ઈસ્તિતાઅત (કુવ્વત કે મુતાબિક) એહતિયાત કો મલ્હૂઝ (ધ્યાન મેં) રખ્ખા ગયા હૈ ઔર ઉલમાએ કિરામ કી એક જમાઅત ને ઈસ કામ મેં ભરપૂર ઈઆનત (મદદ) ફરમાઈ હૈ. અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ઉનકો બેહતરીન જઝાએ ખૈર અતા ફરમાએ. બશરી લગ્ઝિશેં (ઈન્સાની ગલ્તિયાં) મુમકિન હૈં, હઝરાતે ઉલમા સે દરખ્વાસ્ત હૈ કે જો ચીઝ ઈસ્લાહ (સુધાર) કે લિયે ઝરૂરી ખયાલ ફરમાએં ઉસસે મુત્તલા ફરમાએં (ખબર દે).

યે મજમૂઆ જિસ મકસદ કે લિયે હઝરત જી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને મુરત્તબ ફરમાયા થા ઔર ઈસકી અહમિયત કા જિસ તરહ હઝરત મૌલાના સય્યદ અબુલ-હસન અલી નદવી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને વાઝેહ ફરમાયા ઉસકા તકાઝા યે હૈ કે ઈસકો હર કિસ્મ કી

તરમીમ ઔર ઇખ્તિસાર (બદલને યા મુખ્તસર કરને) સે મહફૂઝ રખ્ખા જાએ.

હક તઆલા જલ્લ શાનુહૂ ને જિન આલી ઉલૂમ કી તબ્લીગ વ ઇશાઅત કે લિયે હઝરાતે અંબિયાએ કિરામ અલૈહિમુસ્સલાતુ વત્તસ્લીમ કો ઝરિયા બનાયા, ઇન ઉલૂમ સે પૂરા ફાઇદા ઉઠાને કે લિયે ઝરૂરી હૈ કે ઇસ ઇલ્મ કે મુતાબિક યકીન બનાયા જાએ. અલ્લાહ રબ્બુલ-ઇઝઝત કે આલી ફરમાન (હુક્મોં) ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે મુબારક ઇરશાદાત કો પઢતે ઔર સુનતે વક્ત અપને આપકો કુછ ન જાનને વાલા સમઝા જાએ યાની ઇન્સાની મુશાહદા પર સે યકીન હટાયા જાએ, ગૈબ કી ખબરોં પર યકીન લાયા જાએ, જો કુછ પઢા ઔર સુના જાએ ઉસે દિલ સે સચ્ચા માના જાએ. જબ કુર્આને કરીમ પઢને યા સુનને બૈઠા જાએ તો યૂં સમઝા જાએ અલ્લાહ તઆલા મુઝસે મુખાતિબ (ખિતાબ, બાત કર રહે) હૈં. ઔર જબ હદીસ શરીફ પઢને યા સુનને બૈઠા જાએ તો યૂં સમઝા જાએ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મુઝસે મુખાતિબ હૈં. કલામ કો પઢતે ઔર સુનતે વક્ત સાહિબે-કલામ (જિસકા કલામ, બાત હૈ ઉસ) કી અઝમત જિતની તારી હોગી ઔર ઉસ કલામ કી તરફ જિતની તવજ્જુહ હોગી ઉસી કદર કલામ કા અસર ઝિયાદા હોગા. સૂરએ માઇદા મેં અલ્લાહ તઆલા ને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા:

﴿وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ﴾

તરજુમા: ઔર જબ યે લોગ ઉસ કિતાબ કો સુનતે હૈં જો રસૂલ પર નાઝિલ હુઇ હૈ તો (કુર્આને કરીમ કે તઅસ્સુર સે) આપ ઉનકી આંખોં કો આંસુઓં સે બેહતા હુવા દેખતે હૈં, ઇસકી વજહ યે હૈ કે ઉન્હોંને હક કો પેહચાન લિયા.

દૂસરી જગહ અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા:

﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ☆الَّذِيْنَ يَسْتَمِعُوْنَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُوْنَ اَحْسَنَهٗ ط اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ هَدٰاهُمُ اللّٰهُ وَاُولٰٓئِكَ هُمْ اُولُوا الْاَلْبَابِ☆﴾

[الزمر:۱۷،۱۸]

તરજુમા: આપ મેરે ઉન બંદોં કો ખુશ-ખબરી સુના દીજિયે જો ઈસ કલામે-ઈલાહી કો કાન લગાકર સુનતે હૈં ફિર ઈસકી અચ્છી બાતોં પર અમલ કરતે હૈં, યહી લોગ હૈં જિનકો અલ્લાહ તઆલા ને હિદાયત દી હૈ ઔર યહી અક્લ વાલે હૈં. (સૂરએ ઝુમર)

એક હદીસ મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:

عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: اِذَا قَضَی اللّٰهُ الْاَمْرَ فِی السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِاَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهٖ، كَاَنَّهٗ سِلْسِلَةٌ عَلٰی صَفْوَانٍ فَاِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوْبِهِمْ، قَالُوْا: مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قَالُوْا: الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِیُّ الْكَبِيْرُ. [رواه البخاری]

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ અલ્લાહ તઆલા આસમાન મેં કોઈ હુકમ નાફિઝ ફરમાતે હૈં તો ફરિશ્તે અલ્લાહ તઆલા કે ઉસ હુકમ કે રુઅબ વ હૈબત (ડર) કી વજહ સે કાંપ ઉઠતે હૈં ઔર અપને પરોં કો હિલાને લગતે હૈં ઔર ફરિશ્તોં કો અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ ઈસ તરહ સુનાઈ દેતા હૈ જૈસે ચિકને પથ્થર પર ઝંજીર મારને કી આવાઝ હોતી હૈ. ફિર જબ ઉનકે દિલોં સે ઘબરાહટ દૂર કર દી જાતી હૈ તો એક દૂસરે સે દરયાફ્ત કરતે (પૂછતે) હૈં કે તુમ્હારે પરવરદિગાર ને કયા હુકમ દિયા? વો કેહતે હૈં કે હક બાત કા હુકમ ફરમાયા ઔર વાકઈ વો આલીશાન હૈ, સબસે બળા હૈ (યૂં જબ ફરિશ્તોં પર હુકમ વાઝેહ હો જાતા હૈ તો વો ઉસકી તઅમીલ (પૂરા કરને) મેં લગ જાતે હૈં.)

એક દૂસરી હદીસ મેં ઈરશાદ હૈ:

عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ : اَنَّهٗ كَانَ اِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ اَعَادَهَا ثَلَاثًا حَتّٰى تُفْهَمَ. [رواه البخاری]

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ કોઇ (અહમ) બાત ઈરશાદ ફરમાતે તો ઉસકો તીન મરતબા દુહરાતે તાકે ઉસકો સમઝ લિયા જાએ. ઈસલિયે મુનાસિબ હૈ કે હદીસે પાક કો તીન મરતબા પઢ્હા જાએ યા સુનાયા જાએ. ધ્યાન, મુહબ્બત ઔર અદબ કે સાથ પઢ્હને ઔર સુનને કી મશ્ક (પ્રેકટિસ) હો, બાતેં ન કી જાએં. બાવુઝૂ, દો-ઝાનૂ બૈઠને કી કોશિશ હો, સહારા ન લગાયા જાએ. નફસ કે મુજાહદે કે સાથ ઈસ ઈલ્મ મેં મશ્ગૂલ હોં. મકસદ યે હૈ કે દિલ કુર્આન વ હદીસ સે અસર લેને લગ જાએ. અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે વાદોં કા યકીન પૈદા હોકર દીન કી ઐસી તલબ પૈદા હો કે હર અમલ મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા તરીકા ઔર મસાઈલ ઉલમા હઝરાત સે માલૂમ કરકે અમલ કરને વાલે બનતે ચલે જાએં.

અબ ઈસ કિતાબ કી ઈબ્તિદા (શુરૂઆત) ઉસ ખુત્બા કે ઈબ્તિદાઈ હિસ્સે સે કી જાતી હૈ જો હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને અપની કિતાબ امانی الاحبار شرح معانی الآثار કે લિયે તહરીર ફરમાયા (લિખ્ખા) થા.

મુહમ્મદ સઅદ કાંધલવી
મદ્રસા કાશિફુલ-ઉલૂમ
બસ્તી હઝરત નિઝામુદીન ઔલિયા, નઈ દેહલી
૮ જમાદિલ-ઊલા, સન હિજરી ૧૪૨૧
મુતાબિક ૭ સિતમ્બર, સન ઈસ્વી ૨૦૦૦

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي خلق الإنسان ليفيض عليه النعم التي لا يفنيها مرور الزمان من خزائنه التي لا تنقصها العطايا ولا تبلغها الأذهان وأودع فيه الجواهر المكنونة التي باتصافها يستفيد من خزائن الرحمن ويفوز بها أبد الآباد في دار الجنان. والصلوة والسلام على سيد الأنبياء والمرسلين الذي أعطي بشفاعة المذنبين وأرسل رحمة للعلمين واصطفاه الله تبارك وتعالى بالسيادة والرسالة قبل خلق اللوح والقلم واجتباه لتشريح ما عنده من العطايا والنعم في خزائنه التي لا تعد ولا تحصى وكشف من ذاته العلية عليه ما لم يكشف على أحد ومن صفاته الجليلة التي لم يطلع عليها أحد لا ملك مقرب ولا نبي مرسل وشرح صدره المبارك لإدراك ما تودع في الإنسان من الاستعدادات التي بها يتقرب العباد إلى الله تعالى حق التقرب ويستعينه في أمور دنياه وآخرته وعلمه طرق تصحيح الأعمال التي تصدر من الإنسان في كل حين وآن فبصحتها ينال الفوز في الدارين وبفسادها الحرمان والخسران ورضي الله عز وجل عن الصحابة الكرام الذين أخذوا عن النبي الأطهر الأكرم ﷺ العلوم التي صدرت من مشكوة نبوته في كل حين أكثر من أوراق الأشجار وعدد قطر الأمطار فأخذوا العلوم بأسرها وكمالها فوعوها وحفظوها حق الوعي والحفظ وصحبوا النبي ﷺ في السفر والحضر وشهدوا معه الدعوة والجهاد والعبادات والمعاملات والمعاشرات فتعلموا الأعمال على طريقه بالمصاحبة فهنيئا لهم حيث أخذوا العلوم عنه بالمشافهة والعمل بها بلا واسطة ثم لم يقتصروا على نفوسهم القدسية بل قاموا وبلغوا كل ما وعوه وحفظوه من العلوم والأعمال حتى ملأوا العالم بالعلوم الربانية والأعمال الروحانية المصطفوية فصار العالم دار العلم والعلماء والإنسان منبع النور والهداية ومصدر العبادة والخلافة.

તરજુમા:

તમામ તારીફેં સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા કી ઝાતે આલી કે લિયે હૈં જિસને ઈન્સાન કો પૈદા કિયા તાકે ઈન્સાન પર અપની વો નેઅમતેં જો ઝમાના કે ગુઝરને સે ખત્મ નહીં હોતીં, લુટાએ, વો નેઅમતેં ઐસે ખઝાનોં મેં હૈં જો કે અતા કરને સે ઘટતે નહીં ઔર જિન તક ઈન્સાનોં કે ઝહનોં કી રસાઈ (પહુંચ) નહીં. અલ્લાહ તઆલા ને ઈન્સાન કે અંદર સલાહિયતોં કે ઐસે જૌહર (કીમતી ચીઝેં) છુપા રખ્ખે હૈં જિનકો બરૂએ-કાર (કામ મેં) લાકર ઈન્સાન, રહમાન કે ખઝાનોં સે ફાઈદા ઉઠા સકતા હે ઔર વો ઉન હી સલાહિયતોં સે હમેશા હમેશા કી જન્નત મેં રેહને કી સઆદત (ખુશ કિસ્મતી) ભી હાસિલ કર સકતા હે.

અલ્લાહ કી રહમત વ દુરૂદ વ સલામ હો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર જો તમામ નબિયોં ઔર રસૂલોં કે સરદાર હૈં, જિનકો ગુનહગારોં કી શફાઅત કરને કા એઝાઝ (મરતબા) દિયા ગયા હે, જિનકો તમામ જહાન (દુનિયા) વાલોં કે લિયે રહમત બનાકર ભેજા ગયા, જિનકો અલ્લાહ તઆલા ને લૌહે મહફૂઝ ઔર કલમ બનાને સે પેહલે તમામ નબિયોં ઔર રસૂલોં કી સરદારી ઔર બંદોં તક અપના પૈગામ પહુંચાને કા શર્ફ અતા કરને કે લિયે ચુના ઔર જિનકા ઈન્તિખાબ (ચુનાવ) અલ્લાહ તઆલા ને ઈસલિયે કિયા કે વો અલ્લાહ તઆલા કે લા-મહદૂદ (જિનકી કોઈ હદ નહીં ઐસે) ખઝાનોં મેં જો નેઅમતેં હૈં ઉનકી તફસીલ બયાન કરેં ઔર ઉનકો અપની ઝાતે આલી કે વો ઉલૂમ વ મઆરિફ અતા કિયે જો અબ તક કિસી પર નહીં ખોલે થે ઔર અપની જલીલુલ-કદ્ર સિફાત (ખૂબિયાં) ઉન પર મુન્કશિફ (ઝાહિર) ફરમાઈ જિનકો કોઈ નહીં જાનતા થા, ન કોઈ મુકર્રબ ફરિશ્તા ન કોઈ નબિયે મુર્સલ, ઔર ઉનકે સીના મુબારક કો ઉન સલાહિયતોં કે ઈદરાક (સમઝને) કે લિયે ખોલ દિયા જો અલ્લાહ તઆલા ને ઈન્સાન મેં વદીઅત (હવાલે) ફરમાઈ હૈં, જિન ફિતરી (કુદરતી) સલાહિયતોં સે બંદે અલ્લાહ તઆલા કા કુર્બ (નઝદીકી) હાસિલ કરતે હૈં ઉન સલાહિયતોં સે બંદે અપને દુનિયા વ આખિરત કે ઉમૂર (કામોં) મેં મદદ હાસિલ કરતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા ને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો

ઈન્સાન સે હર લમ્હા સાદિર હોને વાલે આમાલ કી દુરુસ્તગી (સુધારને) કે તરીકોં કા ઈલ્મ દિયા, કયુંકે દુનિયા વ આખિરત કી કામયાબી કા મદાર આમાલ કી દુરુસ્તગી પર હૈ. જૈસે ઉનકી ખરાબી દોનોં જહાન મેં મહરૂમી વ ખસારા કા બાઈસ (નુકસાન કા ઝરિયા) હૈ.

અલ્લાહ તઆલા સહાબએ કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ સે રાઝી હો જિન્હોંને નબિયે અત્હર વ અકરમ સે ઉન ઉલૂમ કો પૂરા ઔર અકમલ દર્જા મેં હાસિલ કિયા જિન ઉલૂમ કી તઅદાદ દરખ્તોં કે પત્તોં ઔર બારિશ કે કતરોં સે ઝિયાદા હૈ ઔર જિનકા ઝુહૂર, ચરાગે નુબુવ્વત સે હર વક્ત હોતા થા. ફિર જૈસા યાદ કરને ઔર મહફૂઝ રખને કા હક હૈ ઉનકો યાદ કિયા ઔર મહફૂઝ રખ્ખા. વો સફર વ હઝર મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી સુહબત મેં રહે ઔર ઉનકે સાથ દઅવત વ જિહાદ ઔર ઈબાદાત, મુઆમલાત, મુઆશરત (રહન સહન) કે મવાકેઅ (મૌકોં) મેં શરીક રહે. ફિર ઉન આમાલ કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે તરીકે પર આપકે સાથ રેહ કર સીખા.

સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ કી જમાઅત કો મુબારક હો જિન્હોંને બગૈર કિસી વાસ્તે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે બિલમુશાફા(ડાઈરેક્ટ) ઉલૂમ ઔર ઉન પર અમલ સીખા, ફિર ઉન્હોંને ઉન ઉલૂમ કો સિર્ફ અપને નુફૂસે કુદસિયા તક મહદૂદ નહીં રખ્ખા બલ્કે જો ઉલૂમ વ મઆરિફ ઉનકે દિલોં મેં મહફૂઝ થે ઔર જિન આમાલ કો વો કરને વાલે થે વો દૂસરોં તક પહુંચાએ ઔર સારે આલમ કો ઉલૂમે રબ્બાનિયા ઔર આમાલે રૂહાનિયા મુસ્તફવિયા સે ભર દિયા. ચુનાંચે ઉસકે નતીજે મેં સારા આલમ ઈલ્મ ઔર અહલે-ઈલ્મ કા ગહવારા બન ગયા ઔર ઈન્સાન નૂર વ હિદાયત કા સર-ચશ્મા બન ગએ ઔર ઈબાદત વ ખિલાફત કી બુનિયાદ પર આ ગએ.

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

કલિમએ તય્યિબા

ઈમાન

ઈમાન, લુગત(ડિક્ષનરી) મેં કિસી કી બાત કો કિસી કે એતિમાદ (ભરોસે) પર યકીની તૌર સે માન લેને કા નામ હૈ ઔર દીન કી ખાસ ઈસ્તિલાહ મેં ખબરે રસૂલ કો બગૈર મુશાહદા (તજરુબા) કે મહઝ (સિર્ફ) રસૂલ કે એતિમાદ પર યકીની તૌર સે માન લેને કા નામ ઈમાન હૈ.

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا نُوْحِيْٓ اِلَيْهِ اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاعْبُدُوْنِ﴾ [الانبياء: ٢٥]

અલ્લાહ તઆલા ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: ઔર હમને આપસે પેહલે કોઈ એસા પૈગમ્બર નહીં ભેજા જિસકે પાસ હમને યે વહી (અલ્લાહ કા હુકમ) ન ભેજી હો કે મેરે સિવા કોઈ મઅબૂદ (ઈબાદત કે લાઈક) નહીં ઈસલિયે મેરી હી ઈબાદત કરો. (સૂરએ અંબિયા)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِيْنَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوْبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيٰتُهٗ زَادَتْهُمْ اِيْمَانًا وَّعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُوْنَ﴾ [الانفال: ٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઈમાન વાલે તો વહી હૈં કે જબ અલ્લાહ તઆલા કા નામ લિયા જાતા હૈ તો ઉનકે દિલ ડર જાતે હૈં ઔર

જબ અલ્લાહ તઆલા કી આયતેં ઉનકો પળ્હ કર સુનાઇ જાતી હેં તો વો આયતેં ઉનકે ઈમાન કો કવી-તર (બહુત મઝબૂત) કર દેતી હેં ઔર વો અપને રબ હી પર તવક્કુલ (પૂરા યકીન) કરતે હેં. (સૂરએ અન્ફાલ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا﴾ [النساء:١٧٥]

એક જગહ ઈરશાદ હેઃ જો લોગ અલ્લાહ તઆલા પર ઈમાન લાએ ઔર અચ્છી તરહ અલ્લાહ તઆલા સે તઅલ્લુક પૈદા કર લિયા તો અલ્લાહ તઆલા અન્કરીબ (જલ્દ હી) ઐસે લોગોં કો અપની રહમત ઔર ફઝલ મેં દાખિલ કરેંગે ઔર ઉન્હેં અપને તક પહુંચને કા સીધા રાસ્તા દિખાએંગે (જહાં ઉન્હેં રહનુમાઇ કી ઝરૂરત પેશ આએગી ઉનકી દસ્તગીરી (મદદ) ફરમાએંગે). (સૂરએ નિસાઅ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ﴾ [المؤمن:٥١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હેઃ બેશક હમ અપને રસૂલોં ઔર ઈમાન વાલોં કી દુનિયા કી ઝિંદગી મેં ભી મદદ કરતે હેં ઔર કયામત કે દિન ભી મદદ કરેંગે જિસ દિન આમાલ લિખને વાલે ફરિશ્તે ગવાહી દેને ખળે હોંગે. (સૂરએ મોમિન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُم بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ﴾ [الانعام:٨٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હેઃ જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર ઉન્હોંને અપને ઈમાન મેં શિર્ક કી મિલાવટ નહીં કી, અમન ઉન્હી કે લિયે હે ઔર યહી લોગ હિદાયત પર હેં. (સૂરએ અન્આમ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ﴾ [البقرة:١٦٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હેઃ ઔર ઈમાન વાલોં કો તો અલ્લાહ તઆલા હી સે ઝિયાદા મુહબ્બત હોતી હે (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ

الْعٰلَمِيْنَ﴾ [الانعام:١٦٢]

અલ્લાહ તઆલા ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા: આપ ફરમા દીજિયે કે બેશક મેરી નમાઝ ઔર મેરી હર ઇબાદત, મેરા જીના ઔર મરના સબ કુછ અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે હે જો સારે જહાં કે પાલને વાલે હૈં. (સૂરએ અન્આમ)

અહાદીસે નબવિયા

١- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْإِيْمَانُ بِضْعٌ وَّسَبْعُوْنَ شُعْبَةً، فَاَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَاَدْنَاهَا اِمَاطَةُ الْاَذٰى عَنِ الطَّرِيْقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِّنَ الْاِيْمَانِ. رواه مسلم، باب بيان عدد شعب الايمان ...، رقم:١٥٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઇમાન કી ૭૦ સે ઝિયાદા શાખેં (ડાલિયાં, હિસ્સે) હૈં. ઉનમેં સબસે અફઝલ શાખ "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કા કેહના હે ઔર અદના (કમતર) શાખ તકલીફ દેને વાલી ચીઝોં કા રાસ્તા સે હટાના હે ઔર હયા (શર્મ) ઇમાન કી એક (અહમ) શાખ હે. (મુસ્લિમ)

٢- عَنْ اَبِيْ بَكْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَبِلَ مِنِّى الْكَلِمَةَ الَّتِيْ عَرَضْتُ عَلٰى عَمِّيْ فَرَدَّهَا عَلَيَّ فَهِيَ لَهُ نَجَاةٌ. رواه احمد ٦/١

હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ઉસ કલિમા કો કુબૂલ કરલે જિસકો મૈંને અપને ચચા (અબૂ તાલિબ) પર (ઉનકે ઇન્તિકાલ કે વક્ત) પેશ કિયા થા ઔર ઉન્હોંને ઉસે રદ કર (ઠુકરા) દિયા થા વો કલિમા ઉસ શખ્સ કે લિયે નજાત (કા ઝરિયા) હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

۳۔ عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: جَدِّدُوا اِيْمَانَكُمْ قِيْلَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! وَكَيْفَ نُجَدِّدُ اِيْمَانَنَا؟ قَالَ: اَكْثِرُوا مِنْ قَوْلِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ. رواه احمد والطبرانی واسناد احمد حسن،الترغیب ۲/۴۱۵

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અપને ઈમાન કો તાઝા કરતે રહા કરો. અર્ઝ કિયા ગયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! હમ અપને ઇમાન કો કિસ તરહ તાઝા કરેં? ઇરશાદ ફરમાયાઃ “લાઃ ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ” કો કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) કેહતે રહા કો. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, તરગીબ)

۴۔ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِیَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: اَفْضَلُ الذِّكْرِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاَفْضَلُ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء ان دعوة المسلم مستجابة، رقم: ۳۳۸۳

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ તમામ અઝકાર (ઝિક્રો) મેં સબસે અફઝલ ઝિક્ર “લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ” હૈ ઔર તમામ દુઆઓં મેં સબસે અફઝલ દુઆ “અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ” હૈ. (તિરમિઝી)

ફાઇદાઃ “લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ” સબસે અફઝલ ઇસલિયે હૈ કે સારે દીન કા દારો મદાર હી ઇસ પર હૈ, ઇસકે બગૈર ન ઈમાન સહીહ હોતા હૈ ઔર ન કોઇ મુસલમાન બનતા હૈ. અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કો અફઝલ દુઆ ઇસલિયે ફરમાયા ગયા કે કરીમ કી તારીફ કા મતલબ સવાલ હી હોતા હૈ ઔર દુઆ અલ્લાહ તઆલા સે સવાલ કરને કા નામ હૈ. (મઝાહિરે હક)

۵۔ عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا قَالَ عَبْدٌ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ قَطُّ مُخْلِصًا اِلَّا فُتِحَتْ لَهٗ اَبْوَابُ السَّمَاءِ حَتّٰى تُفْضِیَ اِلَى الْعَرْشِ مَا اجْتَنَبَ الْكَبَائِرَ. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب، باب دعاء

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ (જબ) કોઈ બંદા દિલ કે ઈખ્લાસ કે સાથ (સચ્ચે દિલ સે) "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કેહતા હે તો ઈસ કલિમા કે લિયે યકીની તૌર પર આસમાન કે દરવાઝે ખોલ દિયે જાતે હૈં યહાં તક કે યે કલિમા સીધા અર્શ તક પહુંચતા હે યાની ફૌરન કુબૂલ હોતા હે, બશર્ત યે કે વો કલિમા કેહને વાલા કબીરા (બડે) ગુનાહોં સે બચતા હો. (તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ ઈખ્લાસ કે સાથ કેહના યે હે કે ઈસમેં રિયા (દિખાવા) ઔર નિફાક ન હો.

કબીરા ગુનાહોં સે બચને કી શર્ત જલ્દ કુબૂલ હોને કે લિયે હે. ઔર અગર કબીરા ગુનાહોં કે સાથ ભી કહા જાએ તો નફા ઔર સવાબ સે ઉસ વક્ત ભી ખાલી નહીં. (મિરકાત)

٦- عَنْ يَعْلَى بْنِ شَدَّادٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي شَدَّادٌ وَعُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَاضِرٌ يُصَدِّقُهُ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: هَلْ فِيكُمْ غَرِيبٌ يَعْنِي أَهْلَ الْكِتَابِ؟ قُلْنَا لَا يَا رَسُولَ اللهِ! فَأَمَرَ بِغَلْقِ الْبَابِ وَقَالَ: ارْفَعُوا أَيْدِيَكُمْ وَقُولُوا لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ فَرَفَعْنَا أَيْدِيَنَا سَاعَةً، ثُمَّ وَضَعَ ﷺ يَدَهُ ثُمَّ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ بَعَثْتَنِي بِهٰذِهِ الْكَلِمَةِ وَأَمَرْتَنِي بِهَا وَوَعَدْتَنِي عَلَيْهَا الْجَنَّةَ وَإِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ، ثُمَّ قَالَ: أَلَا أَبْشِرُوا فَإِنَّ اللهَ قَدْ غَفَرَ لَكُمْ. رواه احمد والطبراني والبزار ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ١/١٦٤

હઝરત યઅલા બિન શદ્દાદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મેરે વાલિદ હઝરત શદ્દાદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને યે વાકિઆ બયાન ફરમાયા ઔર હઝરત ઉબાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો કે ઉસ વક્ત મૌજૂદ થે ઈસ વાકિઆ કી તસ્દીક ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા હમ લોગ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર થે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

દરયાફ્ત ફરમાયા (પૂછા): કોઇ અજ્નબી (ગૈર મુસ્લિમ) તો મજમા મેં નહીં ? હમને અર્ઝ કિયાઃ કોઇ નહીં. ઈરશાદ ફરમાયાઃ દરવાઝા બંદ કરદો. ઉસકે બાદ ઈરશાદ ફરમાયાઃ હાથ ઉઠાઓ ઔર કહો "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ". હમને થોળી દેર હાથ ઉઠાએ રખ્ખે (ઔર કલિમએ તય્યિબા પળ્હા) ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપના હાથ નીચે કર લિયા. ફિર ફરમાયાઃ અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, અય અલ્લાહ આપને મુઝે યે કલિમા દેકર ભેજા હૈ ઔર ઈસ (કલિમા કી તબ્લીગ) કા મુઝે હુકમ ફરમાયા હૈ ઔર ઈસ કલિમા પર જન્નત કા વાદા ફરમાયા હૈ ઔર આપ વાદા-ખિલાફ નહીં હૈં. ઉસકે બાદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમસે ફરમાયાઃ ખુશ હો જાઓ, અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારી મગફિરત ફરમાદી. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٧۔ عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ ثُمَّ مَاتَ عَلٰی ذٰلِکَ اِلَّا دَخَلَ الْجَنَّۃَ، قُلْتُ: وَاِنْ زَنٰی وَاِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَاِنْ زَنٰی وَاِنْ سَرَقَ، قُلْتُ: وَاِنْ زَنٰی وَاِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَاِنْ زَنٰی وَاِنْ سَرَقَ، قُلْتُ: وَاِنْ زَنٰی وَاِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَاِنْ زَنٰی وَاِنْ سَرَقَ عَلٰی رَغْمِ اَنْفِ اَبِیْ ذَرٍّ. رواہ البخاری باب الثیاب البیض، رقم:٥٨٢٧

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો બંદા "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કહે ઔર ફિર ઈસી પર ઉસકી મૌત આ જાએ તો વો જન્નત મેં ઝરૂર જાએગા. મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અગરચે ઉસને ઝિના કિયા હો, અગરચે ઉસને ચોરી કી હો? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ (હાં) અગરચે ઉસને ઝિના કિયા હો અગરચે ઉસને ચોરી કી હો. ફિર મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અગરચે ઉસને ઝિના કિયા હો, અગરચે ઉસને ચોરી કી હો? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અગરચે ઉસને ઝિના કિયા હો અગરચે ઉસને ચોરી કી હો. મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અગરચે ઉસને ઝિના કિયા હો, અગરચે ઉસને ચોરી કી હો? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

ઈરશાદ ફરમાયાઃ અગરચે ઉસને ઝિના કિયા હો અગરચે ઉસને ચોરી કી હો, અબૂઝર કે અલર્રગ્મ વો જન્નત મેં ઝરૂર જાએગા. (બુખારી)

ફાઈદાઃ "અલર્રગ્મ" અરબી ઝબાન કા એક ખાસ મુહાવરા હૈ. ઈસકા મતલબ યે હૈ કે અગર તુમ્હેં યે કામ નાગવાર ભી હો ઔર તુમ ઈસકા ન હોના ભી ચાહતે હો તબ ભી યે હોકર રહેગા. હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો હૈરત થી કે ઈતને બળે બળે ગુનાહોં કે બાવજૂદ જન્નત મેં કૈસે દાખિલ હોગા જબકે અદલ (ઈન્સાફ) કા તકાઝા યે હી હૈ કે ગુનાહોં પર સઝા દી જાએ, લિહાઝા નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકી હૈરત દૂર કરને કે લિયે ફરમાયા ખ્વાહ અબૂઝર કો કિતના હી નાગવાર ગુઝરે વો જન્નત મેં ઝરૂર દાખિલ હોગા. અબ અગર ઉસને ગુનાહ ભી કિયે હોંગે તો ઈમાન કે તકાઝે સે વો તૌબા ઈસ્તિગફાર કરકે ગુનાહ માફ કરા લેગા યા અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલ સે માફ ફરમા કર બગૈર કિસી અઝાબ કે હી યા ગુનાહોં કી સઝા દેને કે બાદ બહરહાલ જન્નત મેં ઝરૂર દાખિલ ફરમાએંગે.

ઉલમા ને લિખ્ખા હૈ કે ઈસ હદીસ શરીફ મેં કલિમા "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કેહને સે મુરાદ પૂરે દીન વ તૌહીદ પર ઈમાન લાના હૈ ઔર ઈસકો ઈખ્તિયાર કરના હૈ. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٨ـ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يَدْرُسُ الْإِسْلَامُ كَمَا يَدْرُسُ وَشْيُ الثَّوْبِ حَتّٰى لَا يُدْرٰى مَا صِيَامٌ وَلَا صَدَقَةٌ وَلَا نُسُكٌ وَيُسْرٰى عَلٰى كِتَابِ اللّٰهِ فِيْ لَيْلَةٍ فَلَا يَبْقٰى فِي الْأَرْضِ مِنْهُ آيَةٌ وَيَبْقٰى طَوَائِفُ مِنَ النَّاسِ الشَّيْخُ الْكَبِيْرُ وَالْعَجُوْزُ الْكَبِيْرَةُ يَقُوْلُوْنَ أَدْرَكْنَا آبَاءَنَا عَلٰى هٰذِهِ الْكَلِمَةِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ فَنَحْنُ نَقُوْلُهَا. فَقَالَ صِلَةُ بْنُ زُفَرَ لِحُذَيْفَةَ: فَمَا تُغْنِيْ عَنْهُمْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَهُمْ لَا يَدْرُوْنَ مَا صِيَامٌ وَلَا صَدَقَةٌ وَلَا نُسُكٌ؟ فَأَعْرَضَ عَنْهُ حُذَيْفَةُ فَرَدَّدَهَا عَلَيْهِ ثَلٰثًا، كُلُّ ذٰلِكَ يُعْرِضُ عَنْهُ حُذَيْفَةُ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْهِ فِي الثَّالِثَةِ فَقَالَ: يَا صِلَةُ تُنْجِيْهِمْ مِنَ النَّارِ. رواه الحاكم وقال هذا حديث صحيح على شرط مسلم ولم يخرجاه ٤/٤٧٣

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ તરહ કપળે કે નક્શો નિગાર (બેલ બૂટે) ઘિસ જાતે હૈં ઔર માંદ (ફીકે) પળ જાતે હૈં ઉસી તરહ ઈસ્લામ ભી એક ઝમાના મે માંદ પળ જાએગા, યહાં તક કે કિસી શખ્સ કો યે ઈલ્મ તક ન રહેગા કે રોઝા કયા ચીઝ હૈ ઔર સદકા વ હજ કયા ચીઝ. એક શબ (રાત) આએગી કે કુર્આન સીનોં સે ઉઠા લિયા જાએગા ઔર ઝમીન પર ઈસકી એક આયત ભી બાકી ન રહેગી. મુતફર્રિક(અલગ અલગ) તૌર પર કુછ બૂળ્હે મર્દ ઔર કુછ બૂળ્હી ઔરતેં રેહ જાએંગી જો યે કહેંગે કે હમને અપને બુઝુર્ગોં સે યે કલિમા "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" સુના થા ઈસલિયે હમ ભી યે કલિમા પળ્હ લેતે હૈં. હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે શાગિર્દ "સિલહ" ને પૂછાઃ જબ ઉન્હેં રોઝા, સદકા ઔર હજ કા ભી ઈલ્મ ન હોગા તો ભલા સિર્ફ યે કલિમા ઉન્હેં કયા ફાઈદા દેગા? હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ઈસકા કોઈ જવાબ ન દિયા. ઉન્હોંને તીન બાર યહી સવાલ દુહરાયા, હર બાર હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એરાઝ કરતે (મુંહ મોળતે) રહે. ઉનકે તીસરી મરતબા (ઈસરાર) કે બાદ ફરમાયાઃ સિલહ! યે કલિમા હી ઉનકો દોઝખ સે નજાત દિલાએગા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۹- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَالَ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ نَفَعَتْهُ یَوْمًا مِنْ دَهْرِهٖ یُصِیْبُهٗ قَبْلَ ذٰلِكَ مَا اَصَابَهٗ. رواه البزار والطبرانی ورواته رواة الصحیح، الترغیب ۲/٤١٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસને "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કહા ઉસકો યે કલિમા એક ન એક દિન ઝરૂર ફાઈદા દેગા (નજાત દિલાએગા) અગરચે ઉસકો કુછ ન કુછ સઝા પેહલે ભુગતના પળે. (બઝઝાર, તબરાની, તરગીબ)

١٠- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلَا اُخْبِرُكُمْ بِوَصِیَّةِ نُوْحٍ ابْنَهٗ؟ قَالُوا: بَلٰی، قَالَ: اَوْصٰی نُوْحٌ ابْنَهٗ فَقَالَ لِابْنِهٖ: یَا بُنَیَّ اِنِّیْ اُوْصِیْكَ بِاثْنَتَیْنِ وَاَنْهَاكَ عَنِ اثْنَتَیْنِ. اُوْصِیْكَ بِقَوْلِ

لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ، فَإِنَّهَا لَوْ وُضِعَتْ فِيْ كِفَّةِ الْمِيْزَانِ وَوُضِعَتِ السَّمٰوٰتُ وَالْأَرْضُ فِيْ كِفَّةٍ لَرَجَحَتْ بِهِنَّ، وَلَوْ كَانَتْ حَلْقَةً لَقَصَمَتْهُنَّ حَتّٰى تَخْلُصَ إِلَى اللّٰهِ، وَبِقَوْلِ، سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ وَبِحَمْدِهٖ، فَإِنَّهَا عِبَادَةُ الْخَلْقِ، وَبِهَا تُقْطَعُ أَرْزَاقُهُمْ، وَأَنْهَاكَ عَنِ اثْنَتَيْنِ، الشِّرْكِ وَالْكِبْرِ، فَإِنَّهُمَا يَحْجُبَانِ عَنِ اللّٰهِ. (الحديث) رواه البزار وفيه محمد بن اسحاق وهو مدلس وهو ثقة وبقية رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١/٩٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર-રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં વો વસિય્યત ન બતાઊં જો (હઝરત) નૂહ (અલૈહિસ્સલામ) ને અપને બેટે કો કી થી? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: ઝરૂર બતાઈયે. ઈરશાદ ફરમાયા: (હઝરત) નૂહ (અલૈહિસ્સલામ) ને અપને બેટે કો વસિય્યત મેં ફરમાયા: મેરે બેટે! તુઝકો દો કામ કરને કી વસિય્યત કરતા હૂં ઔર દો કામોં સે રોકતા હૂં. એક તો મૈં તુમ્હેં "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કે કેહને કા હુકમ કરતા હૂં કયુંકે અગર યે કલિમા એક પલળે મેં રખ દિયા જાએ ઔર તમામ આસમાન વ ઝમીન કો એક પલળે મેં રખ દિયા જાએ તો કલિમા વાલા પલળા ઝુક જાએગા ઔર અગર તમામ આસમાન વ ઝમીન કા એક ઘેરા હો જાએ તો ભી યે કલિમા ઉસ ઘેરે કો તોળ કર અલ્લાહ તઆલા તક પહુંચ કર રહેગા.દૂસરી ચીઝ જિસકા હુકમ દેતા હૂં વો "સુબ્હાનલ્લાહિલ અઝીમિ વબિહમ્દિહી" કા પઢના હૈ કયુંકે યે તમામ મખ્લૂક કી ઈબાદત હૈ ઔર ઈસી કી બરકત સે મખ્લૂકાત કો રોઝી દી જાતી હૈ. ઔર મૈં તુમકો દો બાતોં સે રોકતા હૂં, શિર્ક સે ઔર તકબ્બુર (ઘમંડ) સે, કયુંકે યે દોનોં બુરાઈયાં બંદા કો અલ્લાહ તઆલા સે દૂર કર દેતી હૈં. (બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١١۔ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِنِّيْ لَأَعْلَمُ كَلِمَةً لَا يَقُوْلُهَا رَجُلٌ يَحْضُرُهُ الْمَوْتُ إِلَّا وَجَدَ رُوْحُهُ لَهَا رَوْحًا حَتّٰى تَخْرُجَ مِنْ جَسَدِهٖ وَكَانَتْ لَهُ نُوْرًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه ابو

يعلى ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٦٧/٣

હઝરત તલ્હા બિન ઉબૈદુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈં એક ઐસા કલિમા જાનતા હૂં જિસે ઐસા શખ્સ પઢે જિસકી મૌત કા વક્ત કરીબ હો તો ઉસકી રૂહ-જિસ્મ સે નિકલતે વક્ત ઈસ કલિમા કી બદૌલત ઝરૂર રાહત (આરામ) પાએગી ઔર વો કલિમા ઉસકે લિયે કયામત કે દિન નૂર હોગા. (વો કલિમા "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" હૈ). (અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٢۔ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ (فِيْ حَدِيْثٍ طَوِيْلٍ) أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَكَانَ فِيْ قَلْبِهٖ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ شَعِيْرَةً ثُمَّ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَكَانَ فِيْ قَلْبِهٖ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ بُرَّةً ثُمَّ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَكَانَ فِيْ قَلْبِهٖ مَا يَزِنُ مِنَ الْخَيْرِ ذَرَّةً (وهو جزء من الحديث رواه البخاري، باب قول الله تعالى: لما خلقت بيدي، رقم: ٧٤١٠)

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હર વો શખ્સ જહન્નમ સે નિકલેગા જિસને "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કહા હોગા ઔર ઉસકે દિલ મેં એક જવ કે વઝન કે બરાબર ભી ભલાઈ હોગી યાની ઈમાન હોગા, ફિર હર વો શખ્સ જહન્નમ સે નિકલેગા જિસને "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કહા હોગા ઔર ઉસકે દિલ મેં ગંદુમ (ગેહૂં) કે દાને કે બરાબર ભી ખૈર હોગી યાની ઈમાન હોગા, ફિર હર વો શખ્સ જહન્નમ સે નિકલેગા જિસને "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કહા હોગા ઔર ઉસકે દિલ મેં ઝર્રા બરાબર ભી ખૈર હોગી. (બુખારી)

١٣۔ عَنِ الْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَا يَبْقٰى عَلٰى ظَهْرِ الْأَرْضِ بَيْتُ مَدَرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللهُ كَلِمَةَ الْإِسْلَامِ بِعِزِّ عَزِيْزٍ أَوْ ذُلِّ ذَلِيْلٍ إِمَّا يُعِزُّهُمُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فَيَجْعَلُهُمْ مِنْ أَهْلِهَا أَوْ يُذِلُّهُمْ فَيَدِيْنُوْنَ لَهَا. رواه احمد ٤/٦

હઝરત મિકદાદ બિન અસ્વદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ રૂએ ઝમીન પર કિસી શહર, ગાંવ, સેહરા કા કોઈ ઘર યા ખેમા (તમ્બૂ) ઐસા બાકી નહીં રહેગા જહાં અલ્લાહ તઆલા ઈસ્લામ કે કલિમા કો દાખિલ ન ફરમા દે, માનને વાલે કો કલિમા વાલા બનાકર ઈઝઝત દેંગે, ન માનને વાલે કો ઝલીલ ફરમાએંગે, ફિર વો મુસલમાનોં કે માતહત બન કર રહેંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۴- عَنِ ابْنِ شِمَاسَةَ الْمَهْرِيِّ قَالَ: حَضَرْنَا عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ وَهُوَ فِيْ سِيَاقَةِ الْمَوْتِ يَبْكِيْ طَوِيْلًا وَحَوَّلَ وَجْهَهُ إِلَى الْجِدَارِ، فَجَعَلَ ابْنُهُ يَقُوْلُ: يَا أَبَتَاهُ! أَمَا بَشَّرَكَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ بِكَذَا؟ أَمَا بَشَّرَكَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ بِكَذَا قَالَ فَأَقْبَلَ بِوَجْهِهِ وَقَالَ: إِنَّ أَفْضَلَ مَا نُعِدُّ شَهَادَةُ أَنْ لَّا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ، إِنِّيْ قَدْ كُنْتُ عَلَى أَطْبَاقٍ ثَلٰثٍ، لَقَدْ رَأَيْتُنِيْ وَمَا أَحَدٌ أَشَدَّ بُغْضًا لِرَسُوْلِ اللهِ ﷺ مِنِّيْ، وَلَا أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أَكُوْنَ قَدِ اسْتَمْكَنْتُ مِنْهُ فَقَتَلْتُهُ مِنْهُ، فَلَوْ مُتُّ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ لَكُنْتُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، فَلَمَّا جَعَلَ اللهُ الْإِسْلَامَ فِيْ قَلْبِيْ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ: اُبْسُطْ يَمِيْنَكَ فَلَأُبَايِعْكَ فَبَسَطَ يَمِيْنَهُ، قَالَ: فَقَبَضْتُ يَدِيْ قَالَ: مَا لَكَ يَا عَمْرُو؟ قَالَ قُلْتُ: أَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِطَ قَالَ: تَشْتَرِطُ بِمَاذَا؟ قُلْتُ: أَنْ يُّغْفَرَ لِيْ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ يَا عَمْرُو أَنَّ الْإِسْلَامَ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ؟ وَأَنَّ الْهِجْرَةَ تَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهَا؟ وَأَنَّ الْحَجَّ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ؟ وَمَا كَانَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ وَلَا أَجَلَّ فِيْ عَيْنَيَّ مِنْهُ، وَمَا كُنْتُ أُطِيْقُ أَنْ أَمْلَأَ عَيْنَيَّ مِنْهُ إِجْلَالًا لَّهُ وَلَوْ سُئِلْتُ أَنْ أَصِفَهُ مَا أَطَقْتُ لِأَنِّيْ لَمْ أَكُنْ أَمْلَأُ عَيْنَيَّ مِنْهُ وَلَوْ مُتُّ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ لَرَجَوْتُ أَنْ أَكُوْنَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ ثُمَّ وَلِيْنَا أَشْيَاءَ مَا أَدْرِيْ مَا حَالِيْ فِيْهَا فَإِذَا أَنَا مُتُّ فَلَا تَصْحَبْنِيْ نَائِحَةٌ وَلَا نَارٌ فَإِذَا دَفَنْتُمُوْنِيْ فَسُنُّوْا عَلَيَّ التُّرَابَ سَنًّا ثُمَّ أَقِيْمُوْا حَوْلَ قَبْرِيْ قَدْرَ مَا تُنْحَرُ جَزُوْرٌ وَيُقْسَمُ لَحْمُهَا حَتّٰى أَسْتَأْنِسَ بِكُمْ، وَأَنْظُرَ

مَاذَا أُرَاجِعُ بِهٖ رُسُلَ رَبِّیْ. رواه مسلم، باب كون الاسلام يهدم ما قبله ...، رقم: ٣٢١

હઝરત ઈબ્ને શિમાસા મહરી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ સે રિવાયત હૈ કે હમ હઝરત અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા કે પાસ ઉનકે આખરી વક્ત મેં મૌજૂદ થે. વો ઝારો કતાર (બહુત ઝિયાદા) રો રહે થે ઔર દીવાર કી તરફ અપના રુખ કિયે હુવે થે. ઉનકે સાહબઝાદે (બેટે) ઉનકી તસલ્લી દેને કે લિયે કેહને લગેઃ અબ્બા જાન! કયા નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને આપકો ફુલાં બશારત (ખુશ-ખબરી) નહીં દી થી? કયા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને આપકો ફુલાં બશારત નહીં દી થી? યાની આપકો તો નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને બળી બળી બશારતેં દી હૈં. યે સુન કર ઉન્હોંને (દીવાર કી તરફસે) અપના રુખ બદલા ઔર ફરમાયાઃ સબસે અફઝલ ચીઝ જો હમને (આખિરત કે લિયે) તય્યાર કી હૈ વો ઈસ બાત કી શહાદત (ગવાહી) હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ (પરસ્તિશ કે લાઈક) નહીં ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલ હૈં. મેરી ઝિંદગી કે તીન દૌર ગુઝરે હૈં. એક દૌર તો વો થા જબકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે બુગ્ઝ (નફરત) રખને વાલા મુઝસે ઝિયાદા કોઈ ઔર શખ્સ ન થા ઔર જબકે મેરી સબસે બળી તમન્ના યે થી કે કિસી તરહ આપ પર મેરા કાબૂ ચલ જાએ તો મૈં આપકો માર ડાલૂં. યે તો મેરી ઝિંદગી કા સબસે બદતર દૌર થા, અગર (ખુદા નખ્વાસ્તા) મૈં ઈસ હાલ પર મર જાતા તો યકીનન દોઝખી હોતા. ઉસકે બાદ જબ અલ્લાહ તઆલા ને મેરે દિલ મેં ઈસ્લામ કા હક હોના ડાલ દિયા તો મૈં આપકે પાસ આયા ઔર મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અપના હાથ મુબારક બળ્હાઈયે તાકે મૈં આપસે બૈઅત કરૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપના હાથ મુબારક બળ્હા દિયા, મૈંને અપાન હાથ પીછે ખીંચ લિયા. આપને ફરમાયાઃ અમ્ર યે કયા? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ મૈં કુછ શર્ત લગાના ચાહતા હૂં. ફરમાયાઃ કયા શર્ત લગાના ચાહતે હો? મૈંને કહાઃ યે કે મેરે સબ ગુનાહ માફ હો જાએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ

અમ્ર! કયા તુમ્હેં ખબર નહીં કે ઇસ્લામ તો કુફ્ર કી ઝિંદગી કે ગુનાહોં કા તમામ કિસ્સા હી પાક કર દેતા હૈ ઔર હિજરત ભી પિછલે તમામ ગુનાહ માફ કર દેતી હૈ ઔર હજ ભી પિછલે સબ ગુનાહ ખત્મ કર દેતા હૈ. યે દૌર વો થા જબકે આપસે ઝિયાદા પ્યારા, આપસે ઝિયાદા બુઝુર્ગ વ બરતર મેરી નઝર મેં કોઇ ઔર ન થા. આપકી અઝમત કી વજહ સે મેરી યે તાબ ન થી કે કભી આપકો નઝર ભર કર દેખ સકતા, અગર મુઝસે આપકી સૂરતે મુબારક પૂછી જાએ તો મૈં કુછ નહીં બતા સકતા કયુંકે મૈંને કભી પૂરી તરહ આપકો દેખા હી નહીં. કાશ અગર મૈં ઉસ હાલ પર મર જાતા તો ઉમ્મીદ હૈ કે જન્નતી હોતા. ફિર હમ કુછ ચીઝોં કે મુતવલ્લી ઔર ઝિમ્મેદાર બને ઔર નહીં કેહ સકતે કે હમારા હાલ ઇન ચીઝોં મેં કયા રહા (યે મેરી ઝિંદગી કા તીસરા દૌર થા) અચ્છા દેખો જબ મેરી વફાત હો જાએ તો મેરે (જનાઝે કે) સાથ કોઇ વાવેલા ઔર શોર વ શગબ કરને વાલી ઔરત ન જાને પાએ ન (ઝમાનએ જાહિલિયત કી તરહ) આગ મેરે જનાઝે કે સાથ હો. જબ મુઝે દફન કર ચુકો તો મેરી કબ્ર પર અચ્છી તરહ મિટ્ટી ડાલના ઔર (જબ ફારિગ હો જાઓ તો) મેરી કબ્ર કે પાસ ઇતની દેર ઠહરના જિતની દેર મેં ઊંટ ઝિબહ કરકે ઉસકા ગોશ્ત તકસીમ કિયા (બાંટા) જાતા હૈ તાકે તુમ્હારી વજહ સે મેરા દિલ લગા રહે ઔર મુઝે માલૂમ હો જાએ કે મૈં અપને રબ કે ભેજે હુવે ફરિશ્તોં કે સવાલાત કે જવાબાત કયા દેતા હૂં. (મુસ્લિમ)

١٥۔ عَنْ عُمَرَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: یَا ابْنَ الْخَطَّابِ! اِذْھَبْ فَنَادِ فِی النَّاسِ اِنَّہٗ لَا یَدْخُلُ الْجَنَّۃَ اِلَّا الْمُؤْمِنُوْنَ. رواہ مسلم،

باب غلظ تحریم الغلول ․․․․․ رقم:۳۰۹

હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ખત્તાબ કે બેટે! જાઓ, લોગોં મેં યે એલાન કરદો કે જન્નત મેં સિર્ફ ઇમાન વાલે હી દાખિલ હોંગે. (મુસ્લિમ)

١٦۔ عَنْ اَبِیْ لَیْلٰی رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: وَیْحَكَ یَا اَبَا سُفْیَانَ قَدْ جِئْتُکُمْ بِالدُّنْیَا وَالْاٰخِرَۃِ فَاَسْلِمُوْا تَسْلَمُوْا. (وھو بعض الحدیث) رواہ

الطبرانی وفیه حرب بن الحسن الطحان وهو ضعیف وقد وثق، مجمع الزوائد ٦/ ٢٥٠

હઝરત અબૂ લૈલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (અબૂ સુફયાન સે) ઈરશાદ ફરમાયા: અબૂ સુફયાન! તુમ્હારી હાલત પર અફસોસ હૈ, મૈં તો તુમ્હારે પાસ દુનિયા વ આખિરત (કી ભલાઈ) લેકર આયા હૂં, તુમ ઈસ્લામ કુબૂલ કરલો, સલામતી મેં આ જાઓગે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٧۔ عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِیَّ ﷺ يَقُوْلُ: اِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ شُفِّعْتُ، فَقُلْتُ: يَارَبِّ! اَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِیْ قَلْبِهٖ خَرْدَلَةٌ فَيَدْخُلُوْنَ، ثُمَّ اَقُوْلُ اَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِیْ قَلْبِهٖ اَدْنٰى شَیْءٍ. رواه البخاری، باب کلام الرب تعالیٰ یوم القیامة ۰۰۰۰، رقم: ۷۵۰۹

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જબ કયામત કા દિન હોગા તો મુઝે શફાઅત (ગુનાહોં કી માફી કી ગુઝારિશ) કી ઈજાઝત દી જાએગી. મૈં અર્ઝ કરૂંગા: અય મેરે રબ! જન્નત મેં હર ઉસ શખ્સ કો દાખિલ ફરમા દીજિયે જિસકે દિલ મેં રાઈ કે દાને કે બરાબર ભી (ઈમાન) હો, (અલ્લાહ તઆલા મેરી ઈસ શફાઅત કો કુબૂલ ફરમા લેંગે) ઔર વો લોગ જન્નત મેં દાખિલ હો જાએંગે. ફિર મૈં અર્ઝ કરૂંગા: જન્નત મેં હર ઉસ શખ્સ કો દાખિલ ફરમા દીજિયે જિસકે દિલ મેં ઝરા સા ભી (ઈમાન) હો. (બુખારી)

١٨۔ عَنْ اَبِیْ سَعِيْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: يَدْخُلُ اَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَاَهْلُ النَّارِ النَّارَ ثُمَّ يَقُوْلُ اللّٰهُ تَعَالٰى: اَخْرِجُوْا مَنْ كَانَ فِیْ قَلْبِهٖ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ اِيْمَانٍ فَيُخْرَجُوْنَ مِنْهَا قَدِ اسْوَدُّوْا، فَيُلْقَوْنَ فِیْ نَهْرِ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُوْنَ كَمَا تَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِیْ جَانِبِ السَّيْلِ، اَلَمْ تَرَ اَنَّهَا تَخْرُجُ صَفْرَاءَ مُلْتَوِيَةً؟. رواه البخاری، باب تفاضل اهل الایمان فی الاعمال، رقم: ۲۲

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ જન્નતી જન્નત મેં ઔર દોઝખી દોઝખ (જહન્નમ) મેં દાખિલ હો ચુકે હોંગે તો અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાએંગે: જિસકે દિલ મેં રાઈ કે દાના કે બરાબર ભી ઈમાન હો ઉસે ભી દોઝખ સે નિકાલ લો, ચુનાંચે ઉન લોગોં કો ભી નિકાલ લિયા જાએગા. ઉનકી હાલત યે હોગી કે જલ કર સિયાહ-ફામ (બિલ્કુલ કાલે) હો ગએ હોંગે. ઉસકે બાદ ઉનકો નહરે-હયાત મેં ડાલા જાએગા તો વો ઈસ તરહ (ફૌરી તૌર પર તરો-તાઝા હોકર) નિકલ જાએંગે જૈસે દાના સૈલાબ કે કોળે મેં (પાની ઔર ખાદ મિલને કી વજહ સે ફૌરી) ઉગ આતા હૈ. કભી તુમને ગૌર કિયા હૈ કે વો કૈસા ઝર્દ (પીલા) બલ ખાયા હુવા નિકલતા હૈ? (બુખારી)

۱۹۔ عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ سَاَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: یَارَسُوْلَ اللّٰهِ! مَا الْاِیْمَانُ؟ قَالَ: اِذَا سَرَّتْكَ حَسَنَتُكَ وَسَاءَتْكَ سَیِّئَتُكَ فَاَنْتَ مُؤْمِنٌ. (الحدیث) رواه الحاکم وصححه ووافقه الذهبی ۱/۱۳،۱۴

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે સવાલ કિયા કે ઈમાન કયા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમકો અપને અચ્છે અમલ સે ખુશી હો ઔર અપને બુરે કામ પર રંજ (અફસોસ) હો તો તુમ મોમિન હો. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۲۰۔ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ یَقُوْلُ: ذَاقَ طَعْمَ الْاِیْمَانِ مَنْ رَضِیَ بِاللّٰهِ رَبًّا وَّبِالْاِسْلَامِ دِیْنًا وَّبِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُوْلًا. رواه مسلم، باب الدلیل علی ان من رضی باللّٰه ربا ۔ ۔ ۔، رقم: ۱۵۱

હઝરત અબ્બાસ બિન અબ્દુલ મુત્તલિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: ઈમાન કા મઝા ઉસને ચખા (ઔર ઈમાન કી લઝ્ઝત ઉસે મિલી) જો અલ્લાહ તઆલા કો રબ, ઈસ્લામ કો દીન ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો રસૂલ માનને પર રાઝી હો જાએ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: મતલબ યે હે કે અલ્લાહ તઆલા કી બંદગી ઔર ઈસ્લામ કે મુતાબિક અમલ ઔર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઈતાઅત (ફરમાં-બરદારી કરના, માનના), અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઔર ઈસ્લામ કી મુહબ્બત કે સાથ હો, જિસકો યે બાત નસીબ હો ગઈ યકીનન ઈમાની લઝ્ઝત મેં ભી ઉસકા હિસ્સા હો ગયા.

٢١- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: ثَلٰثٌ مَنْ كُنَّ فِيْهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْاِيْمَانِ: اَنْ يَكُوْنَ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ اَحَبَّ اِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَاَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ اِلَّا لِلّٰهِ، وَاَنْ يَكْرَهَ اَنْ يَعُوْدَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ اَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ. رواه البخاري، باب حلاوة الايمان، رقم: ١٦

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈમાન કી હલાવત (મિઠાસ) ઉસી કો નસીબ હોગી જિસમેં તીન બાતેં પાઈ જાએંગી. એક યે કે અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ કી મુહબ્બત ઉસકે દિલ મેં સબસે ઝિયાદા હો. દૂસરે યે કે જિસ શખ્સ સે ભી મુહબ્બત હો સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે હો. તીસરે યે કે ઈમાન કે બાદ કુફ્ર કી તરફ પલટને સે ઉસકો ઈતની નફરત ઔર એસી અઝિય્યત (તકલીફ) હો જૈસી કે આગ મેં ડાલે જાને સે હોતી હૈ. (બુખારી)

٢٢- عَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: مَنْ اَحَبَّ لِلّٰهِ، وَاَبْغَضَ لِلّٰهِ، وَاَعْطٰى لِلّٰهِ، وَمَنَعَ لِلّٰهِ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْاِيْمَانَ. رواه ابوداؤد، باب الدليل على زيادة الايمان ونقصانه، رقم: ٤٦٨١

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે કિસી સે મુહબ્બત કી ઔર ઉસી કે લિયે દુશ્મની કી ઔર (જિસકો દિયા) અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે દિયા ઔર (જિસકો નહીં દિયા) અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે નહીં દિયા તો ઉસને ઈમાન કી તકમીલ કરલી (ઈમાન પૂરા કર લિયા). (અબૂ દાઉદ)

۲۴۔ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ لِاَبِيْ ذَرٍّ: يَا اَبَا ذَرٍّ! اَيُّ عُرَى الْاِيْمَانِ اَوْثَقُ؟ قَالَ: اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ وَرَسُوْلُهُ اَعْلَمُ، قَالَ: اَلْمُوَالَاةُ فِي اللّٰهِ وَالْحُبُّ فِي اللّٰهِ وَالْبُغْضُ فِي اللّٰهِ. رواه البيهقى فى شعب الايمان ۷/۷۰

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે ઈરશાદ ફરમાયા: બતલાઓ ઈમાન કી કૌનસી કળી ઝિયાદા મઝબૂત હૈ? હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ કો ઝિયાદા ઈલ્મ હૈ (લિહાઝા આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હી ઈરશાદ ફરમાએ) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે લિયે બાહમી (આપસ કા) તઅલ્લુક વ તઆવુન (મદદ) હો ઔર અલ્લાહ તઆલા કે લિયે કિસી સે મુહબ્બત હો ઔર અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે કિસી સે બુગ્ઝ વ અદાવત (દુશ્મની) હો. (બૈહકી)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે ઈમાની શુઅબોં (લાઈનોં) મેં સબસે ઝિયાદા જાનદાર ઔર પાઈદાર (મઝબૂત) શુઅબા યે હૈ કે બંદે કા દુનિયા મેં જિસકે સાથ જો બરતાવ હો, ખ્વાહ તઅલ્લુક કા હો યા તર્કે તઅલ્લુક (નાતા તોળને) કા, મુહબ્બત હો યા અદાવત, વો અપને નફસ કે તકાઝા સે ન હો બલ્કે સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે ઔર ઉન્હી કે હુકમ કે માતહત હો.

۲۵۔ عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: طُوْبٰى لِمَنْ آمَنَ بِيْ وَرَآنِيْ مَرَّةً وَطُوْبٰى لِمَنْ آمَنَ بِيْ وَلَمْ يَرَنِيْ سَبْعَ مِرَارٍ. رواه احمد ۳/۱۰۰

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને મુઝે દેખા ઔર મુઝ પર ઈમાન લાયા ઉસકો તો એક બાર મુબારકબાદ ઔર જિસને મુઝે નહીં દેખા ઔર ફિર મુઝ પર ઈમાન લાયા ઉસકો બાર બાર મુબારકબાદ. (મુસ્નદે અહમદ)

۲۵۔ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ يَزِيْدَ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: ذَكَرُوا عِنْدَ عَبْدِ اللهِ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ وَإِيْمَانَهُمْ قَالَ: فَقَالَ عَبْدُ اللهِ إِنَّ أَمْرَ مُحَمَّدٍ ﷺ كَانَ بَيِّنًا لِمَنْ رَآهُ وَالَّذِيْ لَآ إِلٰهَ غَيْرُهُ مَا آمَنَ مُؤْمِنٌ أَفْضَلَ مِنْ إِيْمَانٍ بِغَيْبٍ ثُمَّ قَرَأَ: الٓمّٓ ☆ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ إِلَى قَوْلِهِ تَعَالٰى يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ رواه الحاكم وقال هذا حديث صحيح على شرط الشيخين ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ۲/۲٦۰

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન યઝીદ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે સામને કુછ લોગોં ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સહાબા ઔર ઉનકે ઈમાન કા તઝકિરા છેળ દિયા. ઇસ પર હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી સદાકત (સચ્ચાઈ) હર ઉસ શખ્સ કે સામને જિસને આપકો દેખા થા, બિલ્કુલ સાફ ઔર વાઝેહ થી. ઉસ ઝાત કી કસમ જિસકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં કે સબસે અફઝલ ઈમાન ઉસ શખ્સ કા હૈ જિસકા ઈમાન બિન દેખે હો. ફિર ઉસકે સુબૂત મેં ઉન્હોંને યે આયત પળ્હી

الٓمّٓ ○ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ સે يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ તક.

તરજુમા: અલિફ-લામ-મીમ યે કિતાબ હૈ ઇસમેં કોઈ શક વ શુબહ નહીં, મુત્તકિયોં (પરહેઝગારોં) કે લિયે હિદાયત હૈ જો ગૈબ પર ઈમાન રખતે હૈં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۲٦۔ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: وَدِدْتُ أَنِّيْ لَقِيْتُ إِخْوَانِيْ، قَالَ فَقَالَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ: أَوَ لَيْسَ نَحْنُ إِخْوَانَكَ؟ قَالَ: أَنْتُمْ أَصْحَابِيْ وَلٰكِنْ إِخْوَانِيَ الَّذِيْنَ آمَنُوْا بِيْ وَلَمْ يَرَوْنِيْ. رواه احمد ۳/۱۵۵

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બયાન કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મુઝે તમન્ના હૈ કે મૈં અપને ભાઈયોં સે મિલતા. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: કયા હમ આપકે ભાઈ નહીં

હૈં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ તો મેરે સહાબા હો ઔર મેરે ભાઈ વો લોગ હૈં જો મુઝે દેખે બગૈર મુઝ પર ઈમાન લાએંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٧- عَنْ اَبِیْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ الْجُهَنِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: بَیْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ طَلَعَ رَاكِبَانِ، فَلَمَّا رَآهُمَا قَالَ: كِنْدِیَّانِ مَذْحِجِیَّانِ حَتّٰی اَتَیَاهُ، فَاِذَا رِجَالٌ مِنْ مَذْحِجٍ، قَالَ فَدَنَا اِلَیْهِ اَحَدُهُمَا لِیُبَایِعَهُ، قَالَ فَلَمَّا اَخَذَ بِیَدِهٖ قَالَ: یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اَرَاَیْتَ مَنْ رَآكَ فَآمَنَ بِكَ وَصَدَّقَكَ وَاتَّبَعَكَ مَاذَا لَهٗ؟ قَالَ: طُوْبٰی لَهٗ، قَالَ فَمَسَحَ عَلٰی یَدِهٖ فَانْصَرَفَ، ثُمَّ اَقْبَلَ الْآخَرُ حَتّٰی اَخَذَ بِیَدِهٖ لِیُبَایِعَهٗ قَالَ: یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَرَاَیْتَ مَنْ آمَنَ بِكَ وَصَدَّقَكَ وَاتَّبَعَكَ وَلَمْ یَرَكَ قَالَ: طُوْبٰی لَهٗ ثُمَّ طُوْبٰی لَهٗ ثُمَّ طُوْبٰی لَهٗ، قَالَ فَمَسَحَ عَلٰی یَدِهٖ فَانْصَرَفَ. رواه احمد ٤/١٥٢

હઝરત અબૂ અબ્દુર્રહમાન જુહની રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ બૈઠે થે કે દો સવાર (સામને સે આતે) નઝર આએ. જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉન્હેં દેખા તો ફરમાયાઃ યે દોનોં કબીલા કિન્દા ઔર કબીલા મઝહિજ કે લોગ માલૂમ હોતે હૈં, યહાં તક કે જબ વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં પહુંચે તો ઉનકે સાથ ઉનકે કબીલા કે ઔર આદમી ભી થે. રાવી કેહતે હૈં કે ઉનમેં એક શખ્સ બૈઅત કે લિયે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે કરીબ આએ. જબ ઉન્હોંને આપકા દસ્તે મુબારક (મુબારક હાથ) હાથ મેં લિયા તો અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! જિસને આપકી ઝિયારત કી (દેખા) આપ પર ઈમાન લાયા ઔર આપકી તસ્દીક કી (ગવાહી દી) ઔર આપકા ઈત્તિબા ભી કિયા (આપ કી માના) ફરમાઈયે ઉસકો કયા મિલેગા? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉસકો મુબારકબાદ હો. યે સુન કર (બરકત લેને કે લિયે) ઉન્હોંને આપકે દસ્તે મુબારક પર હાથ ફેરા ઔર બૈઅત કરકે ચલે ગએ. ફિર દૂસરે શખ્સ આગે બઢે, ઉન્હોંને ભી બૈઅત કે લિયે આપકા દસ્તે મુબારક અપને હાથ મેં લિયા ઔર અર્ઝ

કિયાઃ યા રસૂલુલ્લાહ! જો આપકો દેખે બગૈર ઈમાન લાએ, આપકી તસ્દીક કરે ઔર આપકા ઈત્તિબા કરે ફરમાઈયે ઉસકો કયા મિલેગા? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉસકો મુબારક હો, મુબારક હો, મુબારક હો. ઉન્હોંને ભી આપકે દસ્તે મુબારક પર હાથ ફેરા ઔર બૈઅત કરકે ચલે ગએ. (મુસ્નદે અહમદ)

૨૮- عَنْ اَبِیْ مُوْسٰی رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ : ثَلَاثَۃٌ لَھُمْ اَجْرَانِ: رَجُلٌ مِنْ اَھْلِ الْکِتَابِ آمَنَ بِنَبِیِّہٖ وَ آمَنَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ، وَالْعَبْدُ الْمَمْلُوْکُ اِذَا اَدّٰی حَقَّ اللّٰہِ تَعَالٰی وَحَقَّ مَوَالِیْہِ، وَرَجُلٌ کَانَتْ عِنْدَہٗ اَمَۃٌ فَاَدَّبَھَا فَاَحْسَنَ تَادِیْبَھَا وَ عَلَّمَھَا فَاَحْسَنَ تَعْلِیْمَھَا ثُمَّ اَعْتَقَھَا فَتَزَوَّجَھَا فَلَہٗ اَجْرَانِ ۔ رواہ البخاری، باب تعلیم الرجل امتہ واھلہ، رقم: ٩٧

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તીન શખ્સ ઐસે હૈં જિનકે લિયે દોહરા (ડબલ) સવાબ હૈ. એક વો શખ્સ જો અહલે-કિતાબ મેં સે હો (યહૂદી હો યા ઈસાઈ) અપને નબી પર ઈમાન લાએ ફિર (મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) પર ભી ઈમાન લાએ. દૂસરા વો ગુલામ જો અલ્લાહ તઆલા કે હુકૂક ભી અદા કરે ઔર અપને આકાઓં (માલિકોં) કે હુકૂક ભી અદા કરે. તીસરા વો શખ્સ જિસકી કોઈ બાંદી (લૌંડી) હો ઔર ઉસને ઉસકી ખૂબ અચ્છી તરબિયત કી હો ઔર ઉસે ખૂબ અચ્છી તાલીમ દી હો ફિર ઉસે આઝાદ કરકે ઉસસે શાદી કરલી હો તો ઉસકે લિયે દોહરા અજર હૈ. (બુખારી)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ કા મકસદ યે હૈ કે ઈન લોગોં કે નામએ આમાલ મેં હર અમલ કા સવાબ દૂસરોં કે અમલોં કે મુકાબ્લા મેં દોહરા લિખ્ખા જાએગા. મસ્લન અગર કોઈ દૂસરા શખ્સ નમાઝ પઢે તો ઉસે દસ ગુના સવાબ મિલેગા ઔર યહી અમલ ઈન તીનોં મેં સે કોઈ કરે તો ઉસે બીસ ગુના સવાબ મિલેગા. (મઝાહિરે હક)

૨૯- عَنْ اَوْسَطَ رَحِمَہُ اللّٰہُ قَالَ: خَطَبَنَا اَبُوْبَکْرٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ فَقَالَ: قَامَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ مَقَامِیْ ھٰذَا عَامَ الْاَوَّلِ، وَبَکٰی اَبُوْبَکْرٍ، فَقَالَ اَبُوْبَکْرٍ:

سَلُوا اللّٰهَ الْمُعَافَاةَ اَوْ قَالَ الْعَافِيَةَ فَلَمْ يُؤْتَ اَحَدٌ قَطُّ بَعْدَ الْيَقِيْنِ اَفْضَلَ مِنَ الْعَافِيَةِ اَوِ الْمُعَافَاةِ. رواه احمد ١/٣

હઝરત ઔસત રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત અબૂબકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને હમારે સામને બયાન કરતે હુવે ફરમાયા: એક સાલ પેહલે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મેરે ખળે હોને કી ઈસી જગા (ખુત્બા કે લિયે) ખળે હુવે થે. યે કેહ કર હઝરત અબૂબકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રો પળે. ફિર ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા સે (અપને લિયે) આફિયત માંગા કરો કયુંકે ઈમાન વ યકીન કે બાદ આફિયત સે બળહ કર કિસી કો કોઈ નેઅમત નહીં દી ગઈ. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٠- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهٖ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: اَوَّلُ صَلَاحِ هٰذِهِ الْاُمَّةِ بِالْيَقِيْنِ وَالزُّهْدِ وَاَوَّلُ فَسَادِهَا بِالْبُخْلِ وَالْاَمَلِ. رواه البيهقى ٤٢٧/٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસ ઉમ્મત કી ઈસ્લાહ કી ઈબ્તિદા (સુધાર કી શુરૂઆત) યકીન ઔર દુનિયા સે બે-રગબતી (બે-તવજ્જુહી) કી વજહ સે હુઈ હૈ ઔર ઈસકી બરબાદી કી ઈબ્તિદા બુખ્લ (કંજૂસી) ઔર લમ્બી ઉમ્મીદોં કી વજહ સે હોગી. (બૈહકી)

٣١- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَوْ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَوَكَّلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ حَقَّ تَوَكُّلِهٖ لَرُزِقْتُمْ كَمَا تُرْزَقُ الطَّيْرُ تَغْدُوْ خِمَاصًا وَتَرُوْحُ بِطَانًا. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب فى التوكل على الله، رقم: ٢٣٤٤

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર તુમ અલ્લાહ તઆલા પર ઈસ તરહ તવક્કુલ (યકીન)

કરને લગો જૈસા કે તવક્કુલ કા હક હે તો તુમ્હેં ઇસ તરહ રોઝી દી જાએ જિસ તરહ પરિન્દોં કો રોઝી દી જાતી હે. વો સુબહ ખાલી પેટ નિકલતે હેં ઓર શામ ભરે પેટ વાપસ આતે હેં. (તિરમિઝી)

٣٢- عَنْ جَابِرِبْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَخْبَرَهُ اَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجْدٍ، فَلَمَّا قَفَلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ قَفَلَ مَعَهُ، فَاَدْرَكَتْهُمُ الْقَائِلَةُ فِيْ وَادٍ كَثِيْرِ الْعِضَاهِ، فَنَزَلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ وَتَفَرَّقَ النَّاسُ يَسْتَظِلُّوْنَ بِالشَّجَرِ، فَنَزَلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ تَحْتَ شَجَرَةٍ وَعَلَّقَ بِهَا سَيْفَهُ، وَنِمْنَا نَوْمَةً فَاِذَا رَسُوْلُ اللهِ ﷺ يَدْعُوْنَا وَاِذَا عِنْدَهُ اَعْرَابِيٌّ، فَقَالَ: اِنَّ هٰذَا اخْتَرَطَ عَلَيَّ سَيْفِيْ وَاَنَا نَائِمٌ، فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ فِيْ يَدِهِ صَلْتًا، فَقَالَ: مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّيْ؟ فَقُلْتُ: اللهُ، ثَلَاثًا، وَلَمْ يُعَاقِبْهُ وَجَلَسَ رواه البخاري، باب من علق سيفه بالشجر ...، رقم: ٢٩١٠

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હે કે વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ ઉસ ગઝવા (જંગ) મેં શરીક થે જો નજદ કી તરફ હુવા થા. જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ગઝવા સે વાપસ હુવે તો યે ભી આપકે સાથ વાપસ હુવે (વાપસી મેં યે વાકિઆ પેશ આયા કે) સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ દોપહર કે વક્ત એક ઐસે જંગલ મેં પહુંચે જહાં કીકર કે દરખ્ત ઝિયાદા થે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ વહાં આરામ કરને કે લિયે ઠહર ગએ. સહાબા દરખ્તોં કે સાએ કી તલાશ મેં ઇધર ઉધર ફૈલ ગએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ભી કીકર કે દરખ્ત કે નીચે આરામ ફરમાને કે લિયે કયામ કિયા ઔર દરખ્ત પર અપની તલ્વાર લટકા દી ઔર હમ ભી થોળી દેર કે લિયે (દરખ્તોં કે સાએ મેં) સો ગએ. અચાનક (હમને સુના કે) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમેં આવાઝ દે રહે હૈં. (જબ હમ વહાં પહુંચે) તો આપકે પાસ એક દેહાતી કાફિર મૌજૂદ થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફરમાયાઃ મૈં સો રહા થા, ઉસને મેરી તલ્વાર મુઝ પર સોંત લી. ફિર મેરી આંખ ખુલ ગઈ તો

મૈંને દેખા કે મેરી નંગી તલ્વાર ઈસકે હાથ મેં હૈ. ઈસને મુઝસે કહા: તુઝકો મુઝસે કૌન બચાએગા? મૈંને તીન મરતબા કહા: અલ્લાહ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉસ દેહાતી કો કોઈ સઝા નહીં દી ઔર ઉઠ કર બૈઠ ગએ. (બુખારી)

٣٣- عَنْ صَالِحِ بْنِ مِسْمَارٍ وَجَعْفَرِ بْنِ بُرْقَانَ رَحِمَهُمَا اللّٰهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِلْحَارِثِ بْنِ مَالِكٍ: مَا اَنْتَ يَا حَارِثُ بْنَ مَالِكٍ؟ قَالَ: مُؤْمِنٌ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ، قَالَ: مُؤْمِنٌ حَقًّا؟ قَالَ: مُؤْمِنٌ حَقًّا. قَالَ: فَاِنَّ لِكُلِّ حَقٍّ حَقِيْقَةً، فَمَا حَقِيْقَةُ ذٰلِكَ؟ قَالَ: عَزَفْتُ نَفْسِيْ مِنَ الدُّنْيَا، وَاَسْهَرْتُ لَيْلِيْ، وَاَظْمَاْتُ نَهَارِيْ، وَكَاَنِّيْ اَنْظُرُ اِلٰى عَرْشِ رَبِّيْ حِيْنَ يُجَاءُ بِهٖ، وَكَاَنِّيْ اَنْظُرُ اِلٰى اَهْلِ الْجَنَّةِ يَتَزَاوَرُوْنَ فِيْهَا، وَكَاَنِّيْ اَسْمَعُ عُوَاءَ اَهْلِ النَّارِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مُؤْمِنٌ نُوِّرَ قَلْبُهٗ. رواه عبد الرزاق في مصنفه، باب الايمان والاسلام ١١/١٢٩

હઝરત સાલિહ બિન મિસ્માર ઔર હઝરત જાફર બિન બુરકાન રહમતુલ્લાહિ અલેહિમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત હારિસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે પૂછા: હારિસ તુમ કિસ હાલ મેં હો? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: (અલ્લાહ કે ફઝલ સે) મૈં ઈમાન કી હાલત મેં હૂં. આપને દરયાફ્ત ફરમાયા (પૂછા): ક્યા સચ્ચે મોમિન હો? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: સચ્ચા મોમિન હૂં. આપને ફરમાયા: (સોચ કર કહો) હર ચીઝ કી એક હકીકત હોતી હૈ, તુમ્હારે ઈમાન કી કયા હકીકત હૈ? યાની તુમને કિસ બાત કી વજહ સે યે તય કર લિયા કે મૈં સચ્ચા મોમિન હૂં. અર્ઝ કિયા: (મેરી બાત કી હકીકત યે હૈ) કે મૈંને અપના દિલ દુનિયા સે હટા લિયા હૈ, રાત કો જાગતા હૂં, દિન કો પ્યાસા રેહતા હૂં યાની રોઝા રખતા હૂં ઔર જિસ વક્ત મેરે રબ કા અર્શ લાયા જાએગા ઉસ મંઝર કો ગોયા મૈં દેખ રહા હૂં. જન્નત વાલોં કી આપસકી મુલાકાતોં કા મંઝર મેરી આંખોં કે સામને રેહતા હૈ ઔર ગોયા કે (મૈં અપને કાનોં સે) દોઝખિયોં કી ચીખ વ પુકાર કો સુન રહા હૂં યાની જન્નત ઔર દોઝખ કા તસવ્વુર (ખયાલ) હર વક્ત

રેહતા હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (ઉનકી ઈસ ગુફતગૂ-બાતચીત કો સુન કર) ઈરશાદ ફરમાયાઃ (હારિસ) ઐસે મોમિન હૈં જિનકા દિલ ઈમાન કે નૂર સે રૌશન હો ચુકા હૈ. (મુસન્નફ અબ્દુર્રઝાક)

٣٤- عَنْ مَاعِزٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اَنَّهُ سُئِلَ اَیُّ الْاَعْمَالِ اَفْضَلُ؟ قَالَ: اِيْمَانٌ بِاللّٰهِ وَحْدَهُ، ثُمَّ الْجِهَادُ، ثُمَّ حَجَّةٌ بَرَّةٌ، تَفْضُلُ سَائِرَ الْعَمَلِ كَمَا بَيْنَ مَطْلَعِ الشَّمْسِ اِلٰى مَغْرِبِهَا رواه احمد ٤/٣٤٢

હઝરત માઈઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દરયાફત કિયા ગયા કે આમાલ મેં કૌનસા અમલ સબસે અફઝલ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ (આમાલ મેં સબસે અફઝલ અમલ) અલ્લાહ તઆલા પર ઈમાન લાના, જો અકેલે હૈં, ફિર જિહાદ કરના, ફિર મકબૂલ હજ. ઈન આમાલ ઔર બાકી આમાલ મેં ફઝીલત કા ઈતના ફર્ક હૈ જિતના કે મશરિક વ મગરિબ (પૂરબ ઔર પશ્ચિમ) કે દરમિયાન ફાસલે કા ફર્ક હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٥- عَنْ اَبِىْ اُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: ذَكَرَ اَصْحَابُ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ يَوْمًا عِنْدَهُ الدُّنْيَا، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلَا تَسْمَعُوْنَ؟ اَلَا تَسْمَعُوْنَ؟ اِنَّ الْبَذَاذَةَ مِنَ الْاِيْمَانِ، اِنَّ الْبَذَاذَةَ مِنَ الْاِيْمَانِ يَعْنِى: التَّقَحُّلَ رواه ابو داؤد باب النهى عن كثير من الارفاه، رقم: ٤١٦١

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સહાબા ને એક દિન આપકે સામને દુનિયા કા ઝિક્ર કિયા તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ગૌર સે સુનો, ધ્યાન દો, યકીનન સાદગી ઈમાન કા હિસ્સા હૈ, યકીનન સાદગી ઈમાન કા હિસ્સા હૈ. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદાઃ ઈસસે મુરાદ તકલ્લુફાત ઔર ઝેબો ઝીનત (સજાવટ, ઐશો આરામ) કી ચીઝોં કા છોળના હૈ.

٣٦- عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: فَاَیُّ الْاِيْمَانِ اَفْضَلُ؟ قَالَ: الْهِجْرَةُ، قَالَ: فَمَا الْهِجْرَةُ؟ قَالَ: تَهْجُرُ السُّوْءَ. (وهو بعض الحديث) رواه

احمد ٤/١١٤

હઝરત અમ્ર બિન અબસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દરયાફત કિયા (પૂછા): કૌનસા ઇમાન અફઝલ હૈ? ઇરશાદ ફરમાયા: વો ઇમાન જિસકે સાથ હિજરત હો. ઉન્હોંને દરયાફત કિયા: હિજરત કયા હૈ? ઇરશાદ ફરમાયા: હિજરત યે હૈ કે તુમ બુરાઇ કો છોળ દો. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٧- عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللهِ الثَّقَفِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللهِ! قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا بَعْدَكَ، وَفِي حَدِيْثِ أَبِي أُسَامَةَ: غَيْرَكَ، قَالَ: قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ. رواه مسلم، باب جامع اوصاف الاسلام، رقم: ١٥٩

હઝરત અબૂ સુફયાન બિન અબ્દુલ્લાહ સકફી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુઝકો ઇસ્લામકી કોઇ ઐસી (જામિઅ-મુકમ્મલ) બાત બતા દીજિયે કે આપકે બતાને કે બાદ ફિર ઇસ સિલસિલે મેં મુઝે કિસી દૂસરે સે પૂછને કી ઝરૂરત બાકી ન રહે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: તુમ યે કહો કે મૈં અલ્લાહ તઆલા પર ઇમાન લાયા, ફિર ઇસ બાત પર કાઇમ રહો. (મુસ્લિમ)

ફાઇદા: યાની અવ્વલ તો દિલ સે અલ્લાહ તઆલા કી ઝાત વ સિફાત (ખૂબિયોં) પર ઇમાન લાઓ, ફિર અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે અહકામાત (હુકમોં) પર અમલ કરો ઔર યે ઇમાન વ અમલ વકતી ન હો બલ્કે પુખ્તગી (પક્કે પન) કે સાથ ઇસ પર કાઇમ રહો. (મઝાહિરે હક)

٣٨- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنَّ الْإِيْمَانَ لَيَخْلَقُ فِي جَوْفِ أَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلَقُ الثَّوْبُ الْخَلِقُ فَاسْأَلُوا اللهَ أَنْ يُجَدِّدَ الْإِيْمَانَ فِي قُلُوْبِكُمْ. رواه الحاكم وقال هذا حديث لم يخرج في الصحيحين ورواته مصريون ثقات، وقد احتج مسلم في الصحيح

ورواه الذهبي ٤/١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈમાન તુમ્હારે દિલોં મેં ઉસી તરહ પુરાના (ઔર કમઝોર) હો જાતા હૈ જિસ તરહ કપડા પુરાના હો જાતા હૈ, લિહાઝા અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ કિયા કરો કે વો તુમ્હારે દિલોં મેં ઈમાન કો તાઝા રખ્ખે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٣٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِنَّ اللهَ تَجَاوَزَ لِي عَنْ أُمَّتِي مَا وَسْوَسَتْ بِهِ صُدُوْرُهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَكَلَّمْ. رواه البخاري، باب الخطاء والنسيان في العتاقة ... ، رقم: ٢٥٢٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ને મેરી ઉમ્મત કે (ઉન) વસ્વસોં (વહમોં) કો માફ ફરમા દિયા હૈ (જો ઈમાન ઔર યકીન કે ખિલાફ યા ગુનાહ કે બારે મેં ઉનકે દિલ મેં બગૈર ઈખ્તિયાર કે આએં) જબ તક કે વો ઉન વસ્વસોં કે મુતાબિક અમલ ન કરલેં યા ઉનકો ઝબાન પર ન લાએં. (બુખારી)

٤٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَسَأَلُوْهُ: إِنَّا نَجِدُ فِي أَنْفُسِنَا مَا يَتَعَاظَمُ أَحَدُنَا أَنْ يَتَكَلَّمَ بِهِ، قَالَ: أَوَ قَدْ وَجَدْتُمُوْهُ؟ قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: ذٰلِكَ صَرِيْحُ الْإِيْمَانِ. رواه مسلم، باب بيان الوسوسة في الايمان ... ، رقم: ٣٤٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં ચંદ સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: હમારે દિલોં મેં બાઝ ઐસે ખયાલાત આતે હૈં કે ઉનકો ઝબાન પર લાના હમ બહુત બુરા સમઝતે હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દરયાફ્ત ફરમાયા: કયા વાકઈ તુમ ઉન ખયાલાત કો ઝબાન પર લાના બુરા સમઝતે હો? અર્ઝ કિયા: જી હાં! આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

ઈરશાદ ફરમાયા: યહી તો ઈમાન હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: યાની જબ યે વસાવિસ વ ખયાલાત તુમ્હેં ઈતને પરેશાન કરતે હૈં કે ઉન પર યકીન રખના તો દૂર કી બાત ઉનકો ઝબાન પર લાના ભી તુમ્હેં ગવારા નહીં તો યહી કમાલે ઈમાન કી નિશાની હૈ. (નવવી)

٣١- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَكْثِرُوا مِنْ شَهَادَةِ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ قَبْلَ اَنْ یُحَالَ بَیْنَكُمْ وَبَیْنَهَا. رواه ابو یعلی باسناد جید قوی، الترغیب ٢/٤١٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં: "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કી ગવાહી કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) દેતે રહા કરો, ઈસસે પેહલે કે ઐસા વક્ત આએ કે તુમ ઈસ કલિમા કો (મૌત યા બીમારી વગૈરા કી વજહ સે) ન કેહ સકો. (અબૂ યઅલા, તરગીબ)

٣٢- عَنْ عُثْمَانَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ مَاتَ وَهُوَ یَعْلَمُ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ. رواه مسلم، باب الدلیل علی ان من مات ...، رقم ١٣٦

હઝરત ઉસ્માન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કી મૌત ઈસ હાલ મેં આએ કે વો યકીન કે સાથ જાનતા હો કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (મુસ્લિમ)

٣٣- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ مَاتَ وَهُوَ یَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ حَقٌّ دَخَلَ الْجَنَّةَ. رواه ابو یعلی فی مسنده ١/١٥٩

હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસકી મૌત ઈસ હાલ મેં આએ કે વો ઈસ બાત કા યકીન

કરતા હો કે અલ્લાહ તઆલા (કા વજૂદ) હક હૈ વો જન્નત મેં જાએગા. (અબૂ યઅલા)

૪૪- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: اِنِّىْ اَنَا اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنَا مَنْ اَقَرَّ لِىْ بِالتَّوْحِيْدِ دَخَلَ حِصْنِىْ وَمَنْ دَخَلَ حِصْنِىْ اَمِنَ مِنْ عَذَابِىْ. رواه الشيرازي وهو حديث صحيح، الجامع الصغير ٢/١٤٣

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ મન્કૂલ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: મૈં હી અલ્લાહ હું, મેરે સિવા કોઈ મઅબૂદ (પરસ્તિશ કે લાઈક) નહીં, જિસને મેરી તૌહીદ કા ઈકરાર કિયા (એક હોને કી ગવાહી દી) વો મેરે કિલ્આ મેં દાખિલ હુવા, ઔર જો મેરે કિલ્આ મેં દાખિલ હુવા વો મેરે અઝાબ સે મહફૂઝ હુવા (શીરાઝી, જામિએ સગીર)

૪૫- عَنْ مَكْحُوْلٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ يُحَدِّثُ قَالَ: جَاءَ شَيْخٌ كَبِيْرٌ هَرِمٌ قَدْ سَقَطَ حَاجِبَاهُ عَلٰى عَيْنَيْهِ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! رَجُلٌ غَدَرَ وَفَجَرَ وَلَمْ يَدَعْ حَاجَةً وَلَا دَاجَةً اِلَّا اقْتَطَفَهَا بِيَمِيْنِهِ، لَوْ قُسِمَتْ خَطِيْئَتُهُ بَيْنَ اَهْلِ الْاَرْضِ لَاَوْبَقَتْهُمْ، فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اَسْلَمْتَ؟ فَقَالَ: اَمَّا اَنَا فَاَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: فَاِنَّ اللّٰهَ غَافِرٌ لَكَ مَا كُنْتَ كَذٰلِكَ وَمُبَدِّلٌ سَيِّئَاتِكَ حَسَنَاتٍ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! وَغَدَرَاتِىْ وَفَجَرَاتِىْ؟ فَقَالَ: وَغَدَرَاتِكَ وَفَجَرَاتِكَ، فَوَلَّى الرَّجُلُ يُكَبِّرُ وَيُهَلِّلُ. التفسير لابن كثير ٣/٣٤٠

હઝરત મકહૂલ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે એક બહુત બૂઢ્હા શખ્સ જિસકી દોનોં ભંવેં ઉસકી આંખોં પર આ પડી થીં ઉસને આકર અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! એક ઐસા આદમી જિસને બહુત બદ-અહદી (વાદા ખિલાફી), બદકારી કી ઔર અપની જાઈઝ નાજાઈઝ હર ખ્વાહિશ પૂરી કી ઔર ઉસકે ગુનાહ ઈતને ઝિયાદા હૈં કે અગર તમામ ઝમીન વાલોં મેં તકસીમ કર (બાંટ) દિયે જાએં તો વો

સબકો હલાક કરદે તો કયા ઉસકે લિયે તૌબા કી ગુંજાઈશ હે? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા તુમ મુસલમાન હો ચુકે હો? ઉસને અર્ઝ કિયા: જી હાં ! મૈં કલિમએ શહાદત

اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ

કા ઈકરાર કરતા હૂં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તક તુમ ઈસ કલિમા કે ઈકરાર પર રહોગે અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારી તમામ બદ-અહદિયાં ઔર બદકારિયાં માફ ફરમાતે રહેંગે ઔર તુમ્હારી બુરાઈયોં કો નેકિયોં સે બદલતે રહેંગે. ઉસ બૂઢે ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મેરી તમામ બદ-અહદિયાં ઔર બદકારિયાં માફ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હાં તુમ્હારી તમામ બદ-અહદિયાં ઔર બદકારિયાં માફ હૈં. યે સુન કર વો બળે મિયાં "અલ્લાહુ અકબર, લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કેહતે હુવે પીઠ ફેર કર (ખુશી ખુશી) વાપસ ચલે ગએ. (તફસીરે ઈબ્ને કસીર)

٣٦- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِنَّ اللهَ سَيُخَلِّصُ رَجُلًا مِّنْ اُمَّتِيْ عَلٰى رُءُوْسِ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَنْشُرُ عَلَيْهِ تِسْعَةً وَّتِسْعِيْنَ سِجِلًّا، كُلُّ سِجِلٍّ مِثْلُ مَدِّ الْبَصَرِ ثُمَّ يَقُوْلُ: اَتُنْكِرُ مِنْ هٰذَا شَيْئًا؟ اَظَلَمَكَ كَتَبَتِي الْحَافِظُوْنَ؟ يَقُوْلُ: لَا، يَا رَبِّ! فَيَقُوْلُ: اَفَلَكَ عُذْرٌ؟ فَيَقُوْلُ: لَا، يَا رَبِّ! فَيَقُوْلُ: بَلٰى، اِنَّ لَكَ عِنْدَنَا حَسَنَةً فَاِنَّهُ لَا ظُلْمَ عَلَيْكَ الْيَوْمَ، فَيُخْرَجُ بِطَاقَةٌ فِيْهَا اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ، فَيَقُوْلُ: اُحْضُرْ وَزْنَكَ، فَيَقُوْلُ: يَا رَبِّ! مَا هٰذِهِ الْبِطَاقَةُ مَعَ هٰذِهِ السِّجِلَّاتِ؟ فَقَالَ: فَاِنَّكَ لَا تُظْلَمُ قَالَ: فَتُوْضَعُ السِّجِلَّاتُ فِيْ كِفَّةٍ وَالْبِطَاقَةُ فِيْ كِفَّةٍ فَطَاشَتِ السِّجِلَّاتُ وَثَقُلَتِ الْبِطَاقَةُ، وَلَا يَثْقُلُ مَعَ اسْمِ اللهِ شَيْءٌ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن

غريب، باب ما جاء فيمن يموت ....، رقم: ٢٦٣٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા મેરી ઉમ્મત મેં સે એક શખ્સ કો મુન્તખબ ફરમા કર (ચુન કર) સારી મખ્લૂક કે રૂબરૂ (સામને) બુલાએંગે ઔર ઉસકે સામને આમાલ કે ૯૯ દફાતિર ખોલેંગે. હર દફતર હદ્દે-નિગાહ (જહાં તક નઝર જાએ વહાં) તક ફૈલા હુવા હોગા. ઉસકે બાદ ઉસસે સવાલ કિયા જાએગા કે ઇન આમાલનામોં મેં સે તૂ કિસી ચીઝ કા ઇન્કાર કરતા હૈ? કયા મેરે ઉન ફરિશ્તોં ને જો આમાલ લિખને પર મુતઐયન થે તુઝ પર કુછ ઝુલ્મ કિયા હૈ (કે કોઇ ગુનાહ બગૈર કિયે હુવે લિખ લિયા હો યા કરને સે ઝિયાદા લિખ દિયા હો)? વો અર્ઝ કરેગા: નહીં (ન ઇન્કાર કી ગુંજાઇશ હૈ ન ફરિશ્તોં ને ઝુલ્મ કિયા) ફિર ઇરશાદ હોગા: તેરે પાસ ઇન બદ-આમાલિયોં કા કોઇ ઉઝર (વજહ, બહાના) હૈ? વો અર્ઝ કરેગા: કોઇ ઉઝર ભી નહીં. ઇરશાદ હોગા: અચ્છા તેરી એક નેકી હમારે પાસ હૈ, આજ તુઝ પર કોઇ ઝુલ્મ નહીં. ફિર કાગઝ કા એક પુરઝા (ટુકળા) નિકાલા જાએગા જિસમેં اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ લિખા હુવા હોગા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: જા ઇસકો તુલવા લે. વો અર્ઝ કરેગા: ઇતને દફતરોં કે મુકાબ્લા મેં યે પુરઝા કયા કામ દેગા? ઇરશાદ હોગા: તુઝ પર ઝુલ્મ નહીં હોગા. ફિર ઉન સબ દફતરોં કો એક પલળે મેં રખ દિયા જાએગા ઔર કાગઝ કા વો પુરઝા દૂસરે પલળે મેં, તો ઉસ પુરઝે કે વઝન કે મુકાબ્લા મેં દફતરોં વાલા પલળા ઉળને લગેગા (સચ્ચી બાત યે હૈ કે) અલ્લાહ તઆલા કે નામ કે મુકાબ્લા મેં કોઇ ચીઝ વઝન હી નહીં રખતી. (તિરમિઝી)

۴۷- عَنْ اَبِىْ عَمْرَةَ الْاَنْصَارِىِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِىُّ ﷺ: اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنِّىْ رَسُوْلُ اللّٰهِ لَا يَلْقَى اللّٰهَ عَبْدٌ مُؤْمِنٌ بِهِمَا اِلَّا حُجِبَتْ عَنِ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَفِىْ رِوَايَةٍ: لَا يَلْقَى اللّٰهَ بِهِمَا اَحَدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اِلَّا اُدْخِلَ الْجَنَّةَ عَلٰى مَا كَانَ فِيْهِ. رواه احمد والطبرانى فى الكبير و الاوسط ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ١/١٦٥

હઝરત અબૂ અમરા અન્સારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે

રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો બંદા યે ગવાહી કે "અલ્લાહ કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં ઔર મૈં અલ્લાહ તઆલા કા રસૂલ હૂં" કો લેકર અલ્લાહ તઆલા સે (કયામત કે દિન) ઈસ હાલ મેં મિલે કે વો ઈસ પર (દિલ સે) યકીન રખતા હો તો યે કલિમએ શહાદત ઝરૂર ઉસકે લિયે દોઝખ કી આગ સે આડ બન જાએગા. એક રિવાયત મેં હૈ જો શખ્સ ઈન દોનોં બાતોં (અલ્લાહ તઆલા કી વહદાનિયત (અલ્લાહ કે એક હોને) ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી રિસાલત) કા ઈકરાર (ગવાહી) લેકર અલ્લાહ તઆલા સે કયામત કે દિન મિલેગા વો જન્નત મેં દાખિલ કિયા જાએગા ખ્વાહ ઉસકે (આમાલનામા મેં) કિતને હી ગુનાહ હોં. (મુસ્નદે અહમદ તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ શારિહીને હદીસ દીગર અહાદીસે મુબારકા કી રૌશની મેં ઈસ હદીસ ઔર ઈસ જૈસી અહાદીસ કા મતલબ યે બતલાતે હૈં કે જો શખ્સ શહાદતૈન યાની અલ્લાહ તઆલા કી વહદાનિયત ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી રિસાલત કા ઈકરાર લેકર અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ મેં પહુંચેગા ઔર ઉસકે આમાલનામા મેં ગુનાહ હુવે તો ભી અલ્લાહ તઆલા ઉસે જન્નત મેં ઝરૂર દાખિલ ફરમા દેંગે, યા તો અપને ફઝલ સે માફ ફરમા કર યા ગુનાહોં કી સઝા દેકર. (મઆરિફુલ-હદીસ)

۴۸- عَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا يَشْهَدُ اَحَدٌ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاَنِّيْ رَسُوْلُ اللهِ فَيَدْخُلَ النَّارَ، اَوْ تَطْعَمَهُ.

(وهو بعض الحديث) رواه مسلم، باب الدليل على ان من مات ..... ، رقم: ١٤٩

હઝરત ઈત્બાન બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઐસા નહીં હો સકતા કે કોઈ શખ્સ ઈસ બાત કી ગવાહી દે કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં ઔર મૈં (મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) અલ્લાહ તઆલા કા રસૂલ હૂં ફિર વો જહન્નમ મેં દાખિલ હો યા દોઝખ કી આગ ઉસકો ખાએ. (મુસ્લિમ)

۴۹- عَنْ اَبِی قَتَادَةَ عَنْ اَبِیْهِ رَضِیَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ شَهِدَ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ فَذَلَّ بِهَا لِسَانُهُ وَاطْمَاَنَّ بِهَا قَلْبُهُ لَمْ تَطْعَمْهُ النَّارُ رواه البيهقي في شعب الايمان ١/٤١

હઝરત અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને વાલિદ સે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ નકલ કરતે હૈં: જિસ શખ્સ ને ઇસ બાત કી ગવાહી દી કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઇ મઅબૂદ નહીં ઔર મૈં (મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) અલ્લાહ તઆલા કા રસૂલ હૂં ઔર ઉસકી ઝબાન ઇસ કલિમા (તય્યિબા કો કસરત) સે (કેહને કી વજહ સે) માનૂસ હો (ઘુલ મિલ) ગઇ હો ઔર દિલ કો ઇસ કલિમા (કે કેહને) સે ઇત્મેનાન મિલતા હો એસે શખ્સ કો જહન્નમ કી આગ નહીં ખાએગી. (બૈહકી)

۵۰- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ نَفْسٍ تَمُوْتُ وَهِیَ تَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَ اَنِّی رَسُوْلُ اللهِ يَرْجِعُ ذٰلِكَ اِلٰی قَلْبٍ مُوْقِنٍ اِلَّا غَفَرَ اللهُ لَهَا. رواه احمد ٥/٢٢٩

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કો ભી ઇસ હાલ મેં મૌત આએ કે વો પક્કે દિલ સે ગવાહી દેતા હો કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઇ મઅબૂદ નહીં ઔર મૈં અલ્લાહ તઆલા કા રસૂલ હૂં, અલ્લાહ તઆલા ઉસકી ઝરૂર મગફિરત ફરમા દેંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

۵۱- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ وَمُعَاذٌ رَدِيْفُهُ عَلَی الرَّحْلِ قَالَ: يَا مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ؟ قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ، قَالَ: يَا مُعَاذُ: قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ ثَلَاثًا قَالَ: مَا مِنْ اَحَدٍ يَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ، صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ اِلَّا حَرَّمَهُ اللهُ عَلَی النَّارِ. قَالَ يَا رَسُوْلَ اللهِ اَفَلَا اُخْبِرُ

بِهِ النَّاسَ فَيَسْتَبْشِرُوا؟ قَالَ: إِذًا يَتَّكِلُوا، وَأَخْبَرَ بِهَا مُعَاذٌ عِنْدَ مَوْتِهِ تَأَثُّمًا. رواه البخاری، باب من خص بالعلم قوما ۰۰۰۰۰ رقم:۱۲۸

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હે કે એક દિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે જબકે વો આપકે સાથ એક હી કજાવે (ઊંટ પર એક દૂસરે કે સામને બૈઠને કી કાઠી) પર સવાર થે, ફરમાયા: મુઆઝ બિન જબલ! ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: لَبَّيْكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ (અલ્લાહ કે રસૂલ મૈં હાઝિર હૂં) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફિર ફરમાયા: મુઆઝ! ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: لَبَّيْكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ (અલ્લાહ કે રસૂલ મૈં હાઝિર હૂં) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફિર ફરમાયા: મુઆઝ! ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: لَبَّيْكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ (અલ્લાહ કે રસૂલ મૈં હાઝિર હૂં) તીન બાર ઐસા હુવા, ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ સચ્ચે દિલ સે શહાદત (ગવાહી) દે કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ (પરસ્તિશ કે લાઈક) નહીં ઓર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલ હૈં તો અલ્લાહ તઆલા ને દોઝખ (જહન્નમ) પર ઐસે શખ્સ કો હરામ કર દિયા હૈ. હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને (યે ખુશ ખબરી સુન કર) અર્ઝ કિયા: ક્યા મૈં લોગોં કો ઈસકી ખબર ન કરદૂં તાકે વો ખુશ હો જાએં? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ફિર વો ઈસી પર ભરોસા કરકે બૈઠ જાએંગે (અમલ કરના છોડ દેંગે) હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં: હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને આખિરકાર ઈસ ખૌફ સે કે (હદીસ છુપાને કા) ગુનાહ ન હો અપને આખરી વક્ત મેં યે હદીસ લોગોં સે બયાન કરદી. (બુખારી)

ફાઈદા: જિન અહાદીસ (હદીસોં) મેં સિર્ફ "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ મુહમ્મદુર રસૂલુલ્લાહ" કે ઈકરાર પર દોઝખ કી આગ કા હરામ હોના મઝકૂર હે શારિહીન ને ઉન જૈસી અહાદીસ કે દો મતલબ

બયાન કિયે હૈં. એક તો યે કે દોઝખ કે અબદી (હમેશા કે) અઝાબ સે નજાત મુરાદ હૈ યાની કુફફાર વ મુશરિકીન કી તરહ હમેશા ઉનકો દોઝખ મેં નહીં રખ્ખા જાએગા, ગો બુરે આમાલ કી સઝા કે લિયે કુછ વક્ત દોઝખ મેં ડાલા જાએ. દૂસરા મતલબ યે કે "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ મુહમ્મદુર રસૂલુલ્લાહ" કી શહાદત પૂરે ઈસ્લામ કો અપને અંદર સમોટે હુવે હૈ, જિસને સચ્ચે દિલ સે ઔર સોચ સમઝ કર યે શહાદત દી ઉસકી ઝિંદગી મુકમ્મલ તૌર પર દીને ઈસ્લામ કે મુતાબિક હોગી. (મઝાહિરે હક)

۵۲- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: اَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِیْ یَوْمَ الْقِیَامَةِ مَنْ قَالَ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ خَالِصًا مِّنْ قِبَلِ نَفْسِهٖ.

(وهو بعض الحديث) رواه البخاري، باب صفة الجنة والنار، رقم: ٦٥٧٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરી શફાઅત કા સબસે ઝિયાદા નફા ઉઠાને વાલા વો શખ્સ હોગા જો અપને દિલ કે ખુલૂસ કે સાથ "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કહે. (બુખારી)

۵۳- عَنْ رِفَاعَةَ الْجُهَنِیِّ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: اَشْهَدُ عِنْدَ اللهِ لَا یَمُوْتُ عَبْدٌ یَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ، وَاَنِّیْ رَسُوْلُ اللهِ صِدْقًا مِّنْ قَلْبِهٖ، ثُمَّ یُسَدِّدُ اِلَّا سَلَكَ فِی الْجَنَّةِ. (الحديث) رواه احمد ٤/١٦

હઝરત રિફાઆ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈં અલ્લાહ તઆલા કે યહાં ઈસ બાત કી ગવાહી દેતા હૂં કે જિસ શખ્સ કી મૌત ઈસ હાલ મેં આએ કે વો સચ્ચે દિલ સે શહાદત દેતા હો કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં ઔર મૈં યાની હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અલ્લાહ તઆલા કા રસૂલ હૂં, ફિર અપને આમાલ કો દુરુસ્ત રખતા હો વો ઝરૂર જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (મુસ્નદે અહમદ)

۵۴- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ

يَقُوْلُ: اِنِّىْ لَاَعْلَمُ كَلِمَةً لَا يَقُوْلُهَا عَبْدٌ حَقًّا مِنْ قَلْبِهٖ فَيَمُوْتُ عَلٰى ذٰلِكَ اِلَّا حَرَّمَهُ اللّٰهُ عَلَى النَّارِ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط الشيخين ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٧٢

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: મૈં એક ઐસા કલિમા જાનતા હૂં જિસે કોઇ બંદા ભી દિલ સે હક સમઝ કર કહે ઔર ઇસી હાલત પર ઉસકી મૌત આએ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર ઝરૂર જહન્નમ કી આગ હરામ ફરમા દેંગે, વો કલિમા "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٥٥- عَنْ عِيَاضٍ الْاَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ رَفَعَهُ قَالَ: اِنَّ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ كَلِمَةٌ عَلَى اللّٰهِ كَرِيْمَةٌ، لَهَا عِنْدَ اللّٰهِ مَكَانٌ، وَهِيَ كَلِمَةٌ مَنْ قَالَهَا صَادِقًا اَدْخَلَهُ اللّٰهُ بِهَا الْجَنَّةَ وَمَنْ قَالَهَا كَاذِبًا حَقَنَتْ دَمَهُ وَاَحْرَزَتْ مَالَهُ وَلَقِيَ اللّٰهَ غَدًا فَحَاسَبَهُ. رواه البزار ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ١/١٧٤

હઝરત ઇયાઝ અન્સારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કલિમા "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" અલ્લાહ તઆલા કે યહાં બળી ઇઝઝત વાલા કીમતી કલિમા હૈ. ઇસે અલ્લાહ તઆલા કે યહાં બળા રુત્બા વ મકામ હાસિલ હૈ. જો શખ્સ ઇસે સચ્ચે દિલ સે કહેગા અલ્લાહ તઆલા ઉસે જન્નત મેં દાખિલ ફરમાએંગે ઔર જો ઇસે ઝૂટે દિલ સે કહેગા તો યે કલિમા (દુનિયા મેં તો) ઉસકી જાન વ માલ કી હિફાઝત કા ઝરિયા બન જાએગા લેકિન કલ કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા સે ઇસ હાલ મેં મિલેગા કે અલ્લાહ તઆલા ઉસસે બાઝપુર્સ ફરમાએંગે (હિસાબ લેંગે). (બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

ફાઇદા: ઝૂટે દિલ સે કલિમા કેહને પર જાન વ માલ કી હિફાઝત હોગી કયુંકે યે શખ્સ ઝાહિરી તૌર પર મુસલમાન હૈ, લિહાઝા મુકાબલા કરને વાલે કાફિર કી તરહ ન ઉસે કત્લ કિયા જાએગા ઔર ન હી ઉસકા માલ લિયા જાએગા.

٥٦- عَنْ اَبِیْ بَکْرِ الصِّدِّیْقِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: مَنْ شَهِدَ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ یُصَدِّقُ قَلْبُهٗ لِسَانَهٗ دَخَلَ مِنْ اَیِّ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَ.

رواه ابو یعلی ۱/۶۸

હઝરત અબૂ બકર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસને "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કી ગવાહી ઇસ તરહ દી કે ઉસકા દિલ ઉસકી ઝબાન ઇસકી તસ્દીક કરતા (ગવાહી દેતા) હો તો વો જન્નત કે જિસ દરવાઝા સે ચાહે દાખિલ હો જાએ. (મુસ્નદે અબૂ યઅલા)

٥٧. عَنْ اَبِیْ مُوْسٰی رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: اَبْشِرُوْا وَبَشِّرُوْا مَنْ وَّرَاءَکُمْ اَنَّهٗ مَنْ شَهِدَ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ صَادِقًا بِهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ. رواه احمد والطبرانی فی الکبیر ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ۱/۱۵۹

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ખુશ-ખબરી લો ઔર દૂસરોં કો ભી ખુશ-ખબરી દે દો કે જો શખ્સ સચ્ચે દિલ સે "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કા ઇકરાર કરે વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٥٨- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ شَهِدَ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ. مجمع البحرین فی زوائد المعجمین ۱/۶ وقال المحقق: صحیح لجمیع طرقه

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ઇખ્લાસ કે સાથ ઇસ બાત કી ગવાહી દે કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઇ મઅબૂદ નહીં ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસકે બંદે ઔર ઉસકે રસૂલ હૈં વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (મજમઉલ-બહરૈન)

٥٩- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَاَیْتُ فِیْ عَارِضَتَیِ الْجَنَّةِ مَکْتُوْبًا ثَلَاثَةَ اَسْطُرٍ بِالذَّهَبِ: السَّطْرُ

الْاَوَّلُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ، وَالسَّطْرُ الثَّانِي مَا قَدَّمْنَا وَجَدْنَا وَمَا اَكَلْنَا رَبِحْنَا وَمَا خَلَّفْنَا خَسِرْنَا، وَالسَّطْرُ الثَّالِثُ اُمَّةٌ مُّذْنِبَةٌ وَّرَبٌّ غَفُوْرٌ. رواه الرافعي وابن النجار وهو حديث صحيح، الجامع الصغير ١/٦٤٥

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલેહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મૈં જન્નત મેં દાખિલ હુવા તો મૈંને જન્નત કે દોનોં તરફ તીન સતરેં (લાઇનેં) સોને કે પાની સે લિખી હુઇ દેખીં. પેહલી સતર "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ". દૂસરી સતર "જો હમને આગે ભેજ દિયા યાની સદકા વગૈરા કર દિયા ઉસકા સવાબ હમેં મિલ ગયા ઔર જો દુનિયા મેં હમને ખા પી લિયા ઉસકા હમને નફા ઉઠા લિયા ઔર જો કુછ હમ છોડ આએ ઉસમેં હમેં નુકસાન હુવા." તીસરી સતર "ઉમ્મત ગુનેહગાર હૈ ઔર રબ બખ્શનેવાલા હૈ."(રાફઇ, ઇબ્ને નજ્જાર)

٢٠. عَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ الْاَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَنْ يُّوَافِيَ عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُوْلُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ يَبْتَغِيْ بِهَا وَجْهَ اللّٰهِ اِلَّا حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ النَّارَ. رواه البخاري، باب العمل الذي يبتغى به وجه الله تعالى، رقم: ٦٤٢٣

હઝરત ઇત્બાન બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કયામત કે દિન "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કો ઇસ તરહ સે કેહતા હુવા આએ કે ઇસ કલિમા કે ઝરિયે અલ્લાહ તઆલા હી કી રઝામંદી ચાહતા હો અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર દોઝખ કી આગ કો ઝરૂર હરામ ફરમા દેંગે. (બુખારી)

٢١- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ فَارَقَ الدُّنْيَا عَلَى الْاِخْلَاصِ لِلّٰهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَاَقَامَ الصَّلَاةَ وَاِيْتَاءِ الزَّكَاةِ، فَارَقَهَا وَاللّٰهُ عَنْهُ رَاضٍ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٢/٣٣٢

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ

સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નક્લ કરતે હેં: જો શખ્સ દુનિયા સે ઈસ હાલ મેં રુખ્સત હુવા કે વો અલ્લાહ તઆલા કે લિયે મુખ્લિસ થા જો અકેલે હેં જિનકા કોઇ શરીક નહીં હે ઓર (અપની ઝિંદગી મેં) નમાઝ કાઈમ કરતા રહા, (ઓર અગર સાહિબે માલ થા તો) ઝકાત દેતા રહા, તો વો શખ્સ ઈસ હાલ મેં રુખ્સત હુવા કે અલ્લાહ તઆલા ઉસસે રાઝી થે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

ફાઈદા: અલ્લાહ તઆલા કે લિયે મુખ્લિસ હોને સે મુરાદ યે હે કે દિલ સે ફરમાંબરદારી ઈખ્તિયાર કી હો.

۲۲- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ قَالَ: قَدْ اَفْلَحَ مَنْ اَخْلَصَ قَلْبَہٗ لِلْاِیْمَانِ وَجَعَلَ قَلْبَہٗ سَلِیْمًا وَلِسَانَہٗ صَادِقًا وَنَفْسَہٗ مُطْمَئِنَّۃً وَخَلِیْقَتَہٗ مُسْتَقِیْمَۃً وَجَعَلَ اُذُنَہٗ مُسْتَمِعَۃً وَعَیْنَہٗ نَاظِرَۃً.

(الحدیث) رواہ احمد ۱٤۷/٥

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યકીનન વો શખ્સ કામયાબ હો ગયા જિસને અપને દિલ કો ઈમાન કે લિયે ખાલિસ કર લિયા ઔર અપને દિલ કો (કુફ્રો શિર્ક) સે પાક કર લિયા, અપની ઝબાન કો સચ્ચા રખ્ખા, અપને નફસ કો મુત્મઈન બનાયા (કે ઉસકો અલ્લાહકી યાદ સે ઔર ઉસકી મરઝિયાત પર ચલનેસે ઇત્મેનાન મિલતા હો), અપની તબીઅત કો દુરુસ્ત રખ્ખા (કે વો બુરાઈ કી તરફ ન ચલતી હો), અપને કાન કો હક સુનને વાલા બનાયા ઔર અપની આંખ કો (ઈમાન કી નિગાહ સે) દેખને વાલા બનાયા. (મુસ્નદે અહમદ)

۲۳- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰہِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: مَنْ لَقِیَ اللّٰہَ لَا یُشْرِکُ بِہٖ شَیْئًا دَخَلَ الْجَنَّۃَ، وَمَنْ لَقِیَہٗ یُشْرِکُ بِہٖ شَیْئًا دَخَلَ النَّارَ رواہ مسلم، باب الدلیل علی من مات لا یشرک با للہ شیئا دخل الجنۃ ۰۰۰۰ رقم: ۲۷۰

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હે કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે

ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ હાલ મેં મિલે કે ઉસકે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાતા હો વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા ઔર જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ હાલ મેં મિલે કે વો ઉસકે સાથ કિસી કો શરીક ઠેહરાના હો વો દોઝખ મેં દાખિલ હોગા. (મુસ્લિમ)

٢٤- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ مَاتَ لَايُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا فَقَدْ حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ النَّارَ. عمل اليوم والليلة للنسائى، رقم: ١١٢٩

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ શખ્સ કી મૌત ઈસ હાલ મેં આઈ કે વો અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાતા હો તો યકીનન અલ્લાહ તઆલા ને ઉસ પર દોઝખ કી આગ હરામ કરદી. (અમલુલ યૌમ વલ્લૈલહ)

٢٥- عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ النَّبِىَّ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ مَاتَ وَهُوَ لَا يُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا فَقَدْ حَلَّتْ لَهُ مَغْفِرَتُهُ. رواه الطبرانى فى الكبير واسناده لا باس به، مجمع الزوائد ١/١٦٤

હઝરત નવ્વાસ બિન સમ્આન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસકી મૌત ઈસ હાલ મેં આઈ કે ઉસને અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાયા હો તો યકીનન ઉસકે લિયે મગફિરત ઝરૂરી હો ગઈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٦- عَنْ مُعَاذٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: يَا مُعَاذُ! هَلْ سَمِعْتَ مُنْذُ اللَّيْلَةِ حِسًّا؟ قُلْتُ: لَا قَالَ: اِنَّهُ اَتَانِىْ آتٍ مِنْ رَبِّىْ، فَبَشَّرَنِىْ اَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ اُمَّتِىْ لَا يُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، قُلْتُ: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ! اَفَلَا اَخْرُجُ اِلَى النَّاسِ فَاُبَشِّرُهُمْ، قَالَ: دَعْهُمْ فَلْيَسْتَبِقُوا الصِّرَاطَ

رواه الطبرانى فى الكبير ٢٠/٥٩

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુઆઝ!
કયા તુમને રાત આહટ સુની? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ નહીં. આપ
સલ્લલ્લાહુ અલૈ લ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરે પાસ મેરે રબ કી
તરફસે એક ફરિ યા. ઉસને મુઝે યે ખુશ-ખબરી દી કે મેરી ઉમ્મત
મેં સે જિસ શખ્સ ા ઈસ હાલ મેં આએ કે વો અલ્લાહ તઆલા કે
સાથ કિસી કો શ ઠેહરાતા હો વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. મૈંને
અર્ઝ કિયાઃ યા ર હ! કયા મૈં લોગોં કે પાસ જાકર યે ખુશ-ખબરી
ન સુનાદૂં ? આપ લ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ
ઉન્હેં અપને હાલ કને દો તાકે (આમાલ કે) રાસ્તા મેં એક દૂસરે સે
આગે બઢહતે રહેં રાની)

٢٧- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ قَالَ: يَا مُعَاذُ!
أَتَدْرِيْ مَا حَقُّ اللّٰهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ ؟ قَالَ قُلْتُ: اللّٰهُ
وَرَسُوْلُهُ أَعْلَمُ قَالَ: فَإِنَّ حَقَّ اللّٰهِ عَلَى الْ يَعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا
يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللّٰهِ عَزَّ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا
يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا. (الحديث)، رواه مسلم، باب الدليل ات ...، رقم:
١٤٤

હઝરત ઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે
રિવાયત હૈ કે લ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ
ફરમાયાઃ મુઆ જાનતે હો કે બંદોં પર અલ્લાહ તઆલા કા કયા
હક હૈ? ઔર અ આલા પર બંદોં કા કયા હક હૈ? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ
અલ્લાહ તઆલ નકે રસૂલ ઝિયાદા જાનતે હૈં. આપ સલ્લલ્લાહુ
અલૈહિ વસલ્લ શાદ ફરમાયાઃ બંદોં પર અલ્લાહ તઆલા કા
હક યે હૈ કે ઉસ કત કરેં ઔર ઉસકે સાથ કિસી કો શરીક ન કરેં
ઔર અલ્લાહ ર બંદોં કા હક યે હૈ કે જો બંદા ઉસકે સાથ કિસી
કો શરીક ન કરે બ ન દે. (મુસ્લિમ)

٢٨- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ ا : مَنْ لَقِيَ اللّٰهَ
لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَقْتُلُ نَفْسًا لَقِيَ اللّٰهَ الطُّهْرِ، رواه

الطبراني في الكبير وفي اسناده ابن لهيعة، مجمع الزوائد ١/١٦٧

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ હાલ મેં મિલે કે ઉસને અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાયા હો ઔર ન કિસી કો કત્લ કિયા હો તો વો અલ્લાહ તઆલા કે દરબાર મેં (ઈન દો ગુનાહોં કા બોઝ ન હોને કી વજહ સે) હલ્કા ફુલ્કા હાઝિર હોગા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٩- عَنْ جَرِيْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا وَلَمْ يَتَنَدَّ بِدَمٍ حَرَامٍ اُدْخِلَ مِنْ اَىِّ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَ. رواه

الطبراني في الكبير ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ١/١٦٥

હઝરત જરીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કી મૌત ઈસ હાલ મેં આએ કે વો અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાતા હો ઔર કિસી કે નાહક ખૂન મેં હાથ ન રંગે હોં તો વો જન્નત કે દરવાઝોં મેં સે જિસ દરવાઝે સે ચાહેગા દાખિલ કર દિયા જાએગા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ગૈબ કી બાતોં પર ઈમાન

અલ્લાહ તઆલા પર ઔર તમામ ગૈબી ઉમૂર (ગાઈબ બાતોં) પર ઈમાન લાના ઔર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી હર ખબર કો મુશાહદા કે (દેખે) બગૈર મહઝ (સિર્ફ) ઉનકે એતિમાદ (ભરોસે) પર યકીની તૌર પર માન લેના ઔર ઉનકી ખબર કે મુકાબ્લા મેં ફાની લઝઝતોં(ખત્મ હોને વાલે મઝે), ઈન્સાની મુશાહદોં ઔર મઅદી તજરુબોં કો છોળ દેના

અલ્લાહ તઆલા, ઉસકી સિફાતે આલિયા (અઝીમ ખૂબિયાં), ઉસકે રસૂલ ઔર તકદીર પર ઈમાન

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوْا وُجُوْهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتٰبِ وَالنَّبِيّٖنَ ۚ وَاٰتَى الْمَالَ عَلٰى حُبِّهٖ ذَوِي الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنَ وَابْنَ السَّبِيْلِ وَالسَّآئِلِيْنَ وَفِي الرِّقَابِ ۚ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ ۚ وَالْمُوْفُوْنَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا عٰهَدُوْا ۚ وَالصّٰبِرِيْنَ فِي الْبَاْسَآءِ وَالضَّرَّآءِ وَحِيْنَ الْبَاْسِ ؕ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ صَدَقُوْا ؕ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُوْنَ﴾ [البقرة:١٧٧]

(જબ યહૂદ વ નસારા ને કહા કે હમારા ઔર મુસલમાનોં કા કિબ્લા એક હૈ તો હમ અઝાબ કે મુસ્તહિક (હકદાર) કૈસે હો સકતે હૈં તો ઈસ ખયાલ કી તરદીદ (ઈન્કાર) મેં અલ્લાહ તઆલા ને ઈરશાદ

ફરમાયા) કોઈ યહી નેકી (વ કમાલ) નહીં કે તુમ અપને મુંહ મશરિક (પૂરબ) કી તરફ કરો યા મગરિબ (પશ્ચિમ) કી તરફ, બલ્કે નેકી તો યે હૈ કે કોઈ શખ્સ અલ્લાહ તઆલા (કી ઝાત વ સિફાત) પર યકીન રખ્ખે ઔર (ઈસી તરહ) આખિરત કે દિન પર, ફરિશ્તોં પર, તમામ આસમાની કિતાબોં ઔર નબિયોં પર યકીન રખ્ખે ઔર માલ કી મુહબ્બત ઔર અપની હાજત (ઝરૂરત) કે બાવજૂદ રિશ્તેદારોં, યતીમોં, મિસ્કીનોં, મુસાફિરોં, સવાલ કરને વાલોં ઔર ગુલામોં કો આઝાદ કરાને મેં માલ દે ઔર નમાઝ કી પાબંદી કરે ઔર ઝકાત ભી અદા કરે ઔર ઈન અકીદોં ઔર આમાલ કે સાથ ઉનકે યે અખ્લાક (કિરદાર, કેરેક્ટર) ભી હોં કે જબ વો કિસી જાઈઝ કામ કા અહદ (વાદા) કરલેં તો ઉસ અહદ કો પૂરા કરેં ઔર વો તંગદસ્તી (ગરીબી) મેં, બીમારી મેં ઔર લળાઈ કે સખ્ત વકત મેં મુસ્તકિલ-મિઝાજ રેહને (જમે રેહને) વાલે હોં. યહી વો લોગ હૈં જો સચ્ચે હૈં ઔર યહી વો લોગ હૈં જિનકો મુત્તકી (પરહેઝગાર) કહા જા સકતા હૈ. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿يَآأَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ ۚ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللهِ يَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ ۚ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنّٰى تُؤْفَكُوْنَ﴾

[فاطر:٣]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: લોગો! અલ્લાહ તઆલા કે ઉન એહસાનાત કો યાદ કરો જો અલ્લાહ તઆલા ને તુમ પર કિયે હૈં. ઝરા સોચો તો સહી, અલ્લાહ તઆલા કે અલાવા ભી કોઈ ખાલિક (પૈદા કરને વાલા) હૈ જો તુમકો આસમાન વ ઝમીન સે રોઝી પહુંચાતા હો, ઉસકે સિવા કોઈ હકીકી મઅબૂદ નહીં. ફિર અલ્લાહ તઆલા કો છોળ કર તુમ કહાં ચલે જા રહે હો. (સૂરએ ફાતિર)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿بَدِيْعُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۖ أَنّٰى يَكُوْنُ لَهٗ وَلَدٌ وَّلَمْ تَكُنْ لَّهٗ صَاحِبَةٌ ۖ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ ۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ﴾ [الانعام:١٠١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: વો આસમાનોં ઔર ઝમીન કો બગૈર નમૂને (મિસાલ) કે પૈદા કરને વાલે હૈં, ઉનકી કોઈ ઔલાદ કહાં હો સકતી હૈ જબકે ઉનકી કોઈ બીવી હી નહીં ઔર અલ્લાહ

તઆલા હી ને હર ચીઝ કો પૈદા કિયા હૈ ઔર વો હી હર ચીઝ કો જાનતે હૈં. (સૂરએ અન્આમ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿اَفَرَءَيْتُمْ مَّا تُمْنُوْنَ ☆ ءَاَنْتُمْ تَخْلُقُوْنَهٗ اَمْ نَحْنُ الْخٰلِقُوْنَ﴾

[الواقعة:٥٨، ٥٩]

وَ قَالَ تَعَالَى: ﴿اَفَرَءَيْتُمْ مَّا تَحْرُثُوْنَ ☆ ءَاَنْتُمْ تَزْرَعُوْنَهٗ اَمْ نَحْنُ الزّٰرِعُوْنَ﴾ [الواقعة:٦٣، ٦٤]

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿اَفَرَءَيْتُمُ الْمَآءَ الَّذِيْ تَشْرَبُوْنَ ☆ ءَاَنْتُمْ اَنْزَلْتُمُوْهُ مِنَ الْمُزْنِ اَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُوْنَ ☆ لَوْ نَشَآءُ جَعَلْنٰهُ اُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُوْنَ ☆

اَفَرَءَيْتُمُ النَّارَ الَّتِيْ تُوْرُوْنَ ☆ ءَاَنْتُمْ اَنْشَاْتُمْ شَجَرَتَهَآ اَمْ نَحْنُ الْمُنْشِئُوْنَ﴾ [الواقعة: [illegible]]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: અચ્છા યે તો બતાઓ કે જો મની તુમ ઔરતોં કે રિહમ (બચ્ચાદાની) મેં પહુંચાતે હો કયા તુમ ઉસસે ઈન્સાન બનાતે હો યા હમ બનાને વાલે હૈં. (સૂરએ વાકિઅહ)

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: અચ્છા ફિર યે તો બતાઓ કે ઝમીન મેં જો બીજ તુમ ડાલતે હો ઉસકો તુમ ઉગાતે હો યા હમ ઉસકે ઉગાને વાલે હૈં. (સૂરએ વાકિઅહ)

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: અચ્છા ફિર યે તો બતાઓ કે જો પાની તુમ પીતે હો ઉસકો બાદલોં સે તુમને બરસાયા યા હમ ઉસકે બરસાને વાલે હૈં. અગર હમ ચાહેં તો ઉસ પાની કો કળવા કરદેં, તુમ કયૂં શુક્ર નહીં કરતે. અચ્છા ફિર યે તો બતાઓ કે જિસ આગ કો તુમ સુલગાતે હો ઉસકે ખાસ દરખ્ત કો (ઔર ઈસી તરહ જિન ઝરાએ (ઝરિયોં) સે યે આગ પૈદા હોતી હૈ ઉનકો) તુમને પૈદા કિયા યા હમ ઉસકે પૈદા કરને વાલે હૈં. (સૂરએ વાકિઅહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿اِنَّ اللّٰهَ فٰلِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى ؕ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ؕ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُوْنَ ☆ فَالِقُ الْاِصْبَاحِ ۚ وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا وَّالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ؕ ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ الْعَزِيْزِ

الْعَلِيْمِ ☆ وَهُوَ الَّذِىْ جَعَلَ لَكُمُ النُّجُوْمَ لِتَهْتَدُوْا بِهَا فِىْ ظُلُمٰتِ الْبَرِّ
وَالْبَحْرِ ؕ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ☆ وَهُوَ الَّذِىْۤ اَنْشَاَكُمْ مِّنْ
نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَّمُسْتَوْدَعٌ ؕ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّفْقَهُوْنَ ☆
وَهُوَ الَّذِىْۤ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً ۚ فَاَخْرَجْنَا بِهٖ نَبَاتَ كُلِّ شَىْءٍ فَاَخْرَجْنَا
مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُّتَرَاكِبًا ۚ وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ
وَّجَنّٰتٍ مِّنْ اَعْنَابٍ وَّالزَّيْتُوْنَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَّغَيْرَ مُتَشَابِهٍ ؕ اُنْظُرُوْۤا
اِلٰى ثَمَرِهٖۤ اِذَاۤ اَثْمَرَ وَيَنْعِهٖ ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكُمْ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴾

[الانعام: ٩٥-٩٩]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: બેશક અલ્લાહ તઆલા બીજ ઔર ગુઠલી કો ફાળને વાલે હૈં. વહી જાનદાર કો બેજાન સે નિકાલતે હૈં ઔર વહી બેજાન કો જાનદાર સે નિકાલતે હૈં. વહી તો અલ્લાહ હૈં જિનકી ઐસી કુદરત હૈ, ફિર તુમ અલ્લાહ તઆલા કો છોળ કર કહાં ઉસકે ગૈર કી તરફ ચલે જા રહે હો? વહી અલ્લાહ સુબહ કો રાત સે નિકાલને વાલે હૈં ઔર ઉસને રાત કો આરામ કે લિયે બનાયા ઔર ઉસને સૂરજ ઔર ચાંદ કી રફતાર (સ્પીડ) કો હિસાબ સે રખ્ખા, ઔર ઉનકી રફતાર કા હિસાબ ઐસી ઝાત કી તરફસે મુકર્રર (ફિક્સ) હૈ જો બળી કુદરત ઔર બળે ઈલ્મ વાલે હૈં. ઔર ઉસને તુમ્હારે ફાઈદે કે લિયે સિતારે બનાએ હૈં તાકે તુમ ઉનકે ઝરિયે સે રાત કે અંધેરોં મેં, ખુશ્કી (સૂખે) ઔર દરયા મેં રાસ્તા માલૂમ કર સકો. ઔર હમને યે નિશાનિયાં ખૂબ ખોલ ખોલ કર બયાન કરદીં ઉન લોગોં કે લિયે જો ભલે ઔર બુરે કી સમઝ રખતે હૈં.

ઔર અલ્લાહ તઆલા વહી હૈં જિન્હોંને તુમકો અસલ (હકીકત) કે એતિબાર સે એક હી ઈન્સાન સે પૈદા કિયા, ફિર કુછ અરસા (મુદ્દત) કે લિયે તુમ્હારા ઠિકાના ઝમીન હૈ, ફિર તુમ્હેં કબ્ર કે હવાલે કર દિયા જાતા હૈ. બેશક હમને યે દલાઈલ (સુબૂત) ભી ખોલ કર બયાન કર દિયે ઉન લોગોં કે લિયે જો સૂઝ બૂઝ રખતે હૈં.

ઔર વહી અલ્લાહ તઆલા હૈં જિન્હોંને આસમાન સે પાની ઉતારા ઔર એક હી પાની સે મુખ્તલિફ કિસ્મ કે નબાતાત (પેળ પૌદોં) કો ઝમીન સે નિકાલા–ફિર હમને ઉસસે સબ્ઝ (હરી) ખેતી નિકાલી,

ફિર ઉસ ખેતી સે હમ ઐસે દાને નિકાલતે હૈં જો ઊપર તલે હોતે હૈં ઔર ખજૂર કી શાખોં મેં સે ઐસે ગુચ્છે નિકાલતે હૈં જો ફલ કે બોઝ કી વજહ સે ઝુકે હુવે હોતે હૈં ઔર ફિર ઉસી એક પાની સે અંગૂર કે બાગ ઔર ઝૈતૂન ઔર અનાર કે દરખ્ત પૈદા કિયે જિનકે ફલ રંગ, સૂરત, ઝાઇકા (મઝા) મેં એક દૂસરે સે મિલતે જુલતે ભી હૈં ઔર બાઝ એક દૂસરે સે નહીં ભી મિલતે. ઝરા હર એક ફલ મેં ગૌર તો કરો જબ વો ફલ લાતા હૈ કે બિલ્કુલ કચ્ચા ઔર બદ-મઝા ઔર ફિર ઉસકે પકને મેં ભી ગૌર કરો કે ઉસ વક્ત તમામ સિફાત (ખૂબિયોં) મેં કામિલ (પૂરા) હોતા હૈ. બેશક યકીન વાલોં કે લિયે ઇન ચીઝોં મેં બળી નિશાનિયાં હૈં. (સૂરએ અન્આમ)

وَقَالَ تَعَالَى : ﴿فَلِلّٰهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَرَبِّ الْاَرْضِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ☆ وَلَهُ الْكِبْرِيَآءُ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۖ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ﴾ [الجاثية:٣٦-٣٧]

એક જગહ ઇરશાદ હૈ: તમામ ખૂબિયાં અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે હૈ જો આસમાનોં કે રબ (પરવરદિગાર, પાલને વાલે) હૈં ઔર ઝમીનોં કે ભી રબ હૈં ઔર તમામ જહાનોં કે રબ હૈં, ઔર આસમાનોં ઔર ઝમીન મેં હર કિસ્મ કી બળાઇ ઉનહી કે લિયે હૈ. વહી ઝબરદસ્ત ઔર હિકમત વાલે હૈં. (સૂરએ જાસિયહ)

وَقَالَ تَعَالَى : ﴿قُلِ اللّٰهُمَّ مٰلِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِى الْمُلْكَ مَنْ تَشَآءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَآءُ ۚ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَآءُ ۖ بِيَدِكَ الْخَيْرُ ۖ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ﴾ [آل عمران:٢٦]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા: આપ યૂં કહા કીજિયે કે અય અલ્લાહ, અય તમામ સલ્તનત (હુકૂમત) કે માલિક, આપ મુલ્ક કા જિતના હિસ્સા જિસકો દેના ચાહેં દે દેતે હૈં ઔર જિસસે ચાહેં છીન લેતે હૈં ઔર આપ જિસકો ચાહેં ઇઝઝત અતા કરેં ઔર જિસકો ચાહેં ઝલીલ કરદેં. હર કિસ્મ કી ભલાઇ આપ હી કે ઇખ્તિયાર મેં હૈ. બેશક આપ હર ચીઝ પર પૂરી તરહ કાદિર (કુદરત રખતે) હૈં. આપ રાત કો દિન મેં દાખિલ કરતે હૈં ઔર

આપ હી દિન કો રાત મેં દાખિલ કરતે હૈં યાની આપ બાઝ મૌસમોં મે રાત કે કુછ હિસ્સા કો દિન મેં દાખિલ કર દેતે હૈં જિસસે દિન બળા હોને લગતા હે ઔર બાઝ મૌસમોં મેં દિન કે હિસ્સે કો રાત મેં દાખિલ કર દેતે હૈં જિસસે રાત બળી હો જાતી હે ઔર આપ જાનદાર ચીઝ કો બેજાન સે નિકાલતે હૈં ઔર બેજાન ચીઝ કો જાનદાર સે નિકાલતે હૈં ઔર આપ જિસકો ચાહેં બેશુમાર (બહુત ઝિયાદા, જો ગિના ન જા સકે) રિઝક અતા ફરમાતે હૈં. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَعِنْدَهٗ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ اِلَّا هُوَ ۭ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۭ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَّرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِيْ ظُلُمٰتِ الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَّلَا يَابِسٍ اِلَّا فِيْ كِتٰبٍ مُّبِيْنٍ ☆ وَهُوَ الَّذِيْ يَتَوَفّٰىكُمْ بِالَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيْهِ لِيُقْضٰٓى اَجَلٌ مُّسَمًّى ۚ ثُمَّ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ﴾ [الانعام:٥٩، ٦٠]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર ગૈબ કે તમામ ખઝાને અલ્લાહ તઆલા હી કે પાસ હૈં, ઉન ખઝાનોં કો અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ નહીં જાનતા, ઔર વો ખુશ્કી ઔર તરી (સૂખે ઔર ગીલે) કી તમામ ચીઝોં કો જાનતે હૈં, ઔર દરખ્ત સે કોઈ પત્તા ગિરને વાલા ઐસા નહીં જિસકો વો ન જાનતે હોં, ઔર ઝમીન કી તારીકિયોં (અંધેરોં) મેં જો કોઈ બીજ ભી પળતા હે વો ઉસકો જાનતે હૈં ઔર હર તર ઔર ખુશ્ક ચીઝ પેહલે સે અલ્લાહ તઆલા કે યહાં લૌહે મહફૂઝ મેં લિખ્ખી જા ચુકી હે. ઔર વો અલ્લાહ તઆલા હી હૈં જો રાત મેં તુમકો સુલા દેતે હૈં ઔર જો કુછ તુમ દિન મેં કર ચુકે હો ઉસકો જાનતે હૈં ફિર (અલ્લાહ તઆલા હી) તુમકો નીંદ સે જગા દેતે હૈં તાકે ઝિંદગી કી મુકર્રરા મુદ્દત પૂરી કી જાએ. આખિરકાર તુમ સબકો ઉન્હી કી તરફ વાપસ જાના હે, વો તુમકો ઉન આમાલ કી હકીકત સે આગાહ કર દેંગે (ખબર દેંગે) જો તુમ કિયા કરતે થે. (સૂરએ અન્આમ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ﴾ [الانعام:١٤]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: આપ ઉનસે કહિયે કયા મૈં અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કિસી ઔર કો અપના મદદગાર બનાલૂં જો આસમાનોં ઔર ઝમીન કે ખાલિક (પૈદા કરને વાલે) હૈં, ઔર વહી સબકો ખિલાતે હૈં ઔર ઉન્હેં કોઈ નહીં ખિલાતા (કે વો ઝાત ઈન હાજતોં (ઝરૂરતોં) સે પાક હૈ). (સૂરએ અન્આમ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَإِنْ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَآئِنُهُ ۚ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ﴾ [الحجر: ٢١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: હમારે પાસ હર ચીઝ કે ખઝાને કે ખઝાને ભરે પળે હૈં. મગર ફિર હમ હિકમત સે હર ચીઝ કો એક મુઅય્યન મિકદાર (હિસાબ) સે ઉતારતે રેહતે હૈં. (સૂરએ હિજ્ર)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿أَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا﴾ [النساء: ١٣٩]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: કયા યે લોગ કાફિરોં કે પાસ ઈઝઝત તલાશ કરતે (ઢૂંડતે) હૈં તો યાદ રખ્ખેં કે ઈઝઝત તો સારી કી સારી અલ્લાહ તઆલા કે કબ્ઝા મેં હૈ. (સૂરએ નિસાઅ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَكَأَيِّنْ مِّنْ دَآبَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رِزْقَهَا ۖ اللّٰهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ [العنكبوت: ٦٠]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર કિતને હી જાનવર ઐસે હૈં જો અપની રોઝી જમા કરકે નહીં રખતે. અલ્લાહ તઆલા હી ઉનકો ભી ઉનકે મુકદ્દર કી રોઝી પહુંચાતે હૈં ઔર તુમ્હેં ભી, ઔર વહી સબકી સુનતે હૈં ઔર સબકો જાનતે હૈં. (સૂરએ અન્કબૂત)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللّٰهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَى قُلُوبِكُمْ مَّنْ إِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ ۗ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ﴾ [الأنعام: ٤٦]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: આપ ઉનસે ફરમાઈયે કે ઝરા યે તો બતાઓ અગર તુમ્હારી બદ-અમલી પર અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે સુનને ઔર દેખને કી સલાહિયત તુમસે છીન લેં ઔર તુમ્હારે દિલોં પર મુહર લગાદેં (કે ફિર કિસી બાત કો સમઝ ન સકો) તો કયા અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ ઔર ઝાત ઈસ કાઈનાત મેં હૈ જો તુમકો યે ચીઝેં દોબારા લૌટા દે. આપ દેખિયે તો હમ કિસ તરહ મુખ્તલિફ પેહલુઓં સે નિશાનિયાં બયાન કરતે હૈં ફિર ભી યે લોગ બેરુખી કરતે હૈં. (સૂરએ અન્આમ)

وَقَالَ تَعَالٰى : ﴿قُلْ اَرَءَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيْكُمْ بِضِيَآءٍ ؕ اَفَلَا تَسْمَعُوْنَ ☆ قُلْ اَرَءَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيْكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُوْنَ فِيْهِ ؕ اَفَلَا تُبْصِرُوْنَ﴾ [القصص:٧١]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: આપ ઉનસે પૂછિયે ભલા યે તો બતાઓ કે અગર અલ્લાહ તઆલા તુમ પર હમેશા કયામત કે દિન તક રાત હી રેહને દેં તો અલ્લાહ તઆલા કે સિવા વો કૌનસા મઅબૂદ (પરસ્તિશ કે લાઈક) હૈ જો તુમ્હારે લિયે રૌશની લે આએ, કયા તુમ સુનતે નહીં? આપ ઉનસે યે ભી પૂછિયે કે યે તો બતાઓ અગર અલ્લાહ તઆલા તુમ પર હમેશા કયામત કે દિન તક દિન હી રેહને દેં તો અલ્લાહ તઆલા કે સિવા વો કૌનસા મઅબૂદ હૈ જો તુમ્હારે લિયે રાત લે આએ તાકે તુમ ઉસમેં આરામ કરો. કયા તુમ દેખતે નહીં? (સૂરએ કસસ)

وَقَالَ تَعَالٰى : ﴿وَمِنْ اٰيٰتِهِ الْجَوَارِ فِى الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِ ☆ اِنْ يَّشَاْ يُسْكِنِ الرِّيْحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلٰى ظَهْرِهٖ ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُوْرٍ ☆ اَوْ يُوْبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوْا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيْرٍ﴾ [الشورى:٣٢-٣٤]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર ઉસકી કુદરત કી નિશાનિયોં મેં સે સમન્દર મેં પહાળ જૈસે જહાઝ હૈં, અગર વો ચાહે તો

હવા કો ઠેહરા દેં ઔર વો જહાઝ સમન્દર કી સતહ પર ખળે કે ખળે રેહ જાએં. બેશક ઈસમેં કુદરત પર દલાલત (સુબૂત) કે લિયે હર સાબિર વ શાકિર (સબ્ર ઔર શુક્ર કરને વાલે) મોમિન કે લિયે નિશાનિયાં હૈં. યા અગર વો ચાહેં તો હવા ચલાકર ઉન જહાઝોં કે સવારોં કો ઉનકે બુરે આમાલ કી વજહ સે તબાહ કરદેં ઔર બહુત-સોં સે તો દરગુઝર (માફ) હી ફરમા દેતે હૈં. (સૂરએ શૂરા)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا ۖ يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ ۖ وَأَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ﴾ [سبأ:١٠]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર હમને દાઉદ (અલૈહિસ્સલામ) કો અપની તરફસે બળી નેઅમત દી થી. ચુનાંચે હમને પહાળોં કો હુકમ દિયા થા કે દાઉદ અલૈહિસ્સલામ કે સાથ મિલ કર તસ્બીહ કિયા કરો. ઔર યહી હુકમ પરિન્દોં કો દિયા થા ઔર હમને ઉનકે લિયે લોહે કો મોમ કી તરહ નર્મ કર દિયા થા. (સૂરએ સબા)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ﴾ [القصص:٨١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: હમને કારૂન કી શરારતોં કી વજહ સે ઉસકો અપને મહલ સમેત ઝમીન મેં ધંસા દિયા. ફિર ઉસકી મદદ કે લિયે કોઈ જમાઅત ભી ખળી નહીં હુઈ જો અલ્લાહ તઆલા કે અઝાબ સે ઉસકો બચા લેતી ઔર ન વો અપને આપકો ખુદ હી બચા સકા. (સૂરએ કસસ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ ۖ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ﴾ [الشعراء:٦٣]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ફિર હમને **મૂસા** (અલૈહિસ્સલામ) કો હુકમ દિયા કે અપની લાઠી કો દરયા પર મારો. ચુનાંચે લકળી મારતે હી દરયા ફટ ગયા (ઔર વો ફટ કર કઈ હિસ્સે હો ગયા ગોયા મુતઅદ્દદ (કઈ) સળકેં ખુલ ગઈં) ઔર હર હિસ્સા ઈતના બળા થા જૈસા બળા પહાળ. (સૂરએ શુઅરા)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿وَمَآ اَمْرُنَآ اِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍۭ بِالْبَصَرِ﴾[القمر:٥٠]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર હમારા હુકમ તો બસ એક મરતબા કેહ દેને સે પલક ઝપકને કી તરહ પૂરા હો જાતા હૈ. (કમર)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ﴾[الاعراف:٥٤]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઉસી કા કામ હૈ પૈદા કરના ઔર ઉસી કા હુકમ ચલતા હૈ. (સૂરએ અઅરાફ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ﴾[الاعراف:٥٩]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: (હર નબી ને આકર અપની કૌમ કો એક હી પૈગામ દિયા કે અલ્લાહ તઆલા હી કી ઈબાદત કરો) ઉનકે સિવા કોઈ ઝાત ભી ઈબાદત કે લાઈક નહીં. (સૂરએ અઅરાફ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿وَلَوْ اَنَّ مَا فِى الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ وَّالْبَحْرُ يَمُدُّهٗ مِنْۢ بَعْدِهٖ سَبْعَةُ اَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمٰتُ اللّٰهِ ۗ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ﴾[لقمن:٢٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: (ઉસ ઝાતે પાક કી ખૂબિયાં ઈસ કસરત સે હૈં કે) અગર જિતને દરખ્ત (ઝાળ) ઝમીન ભર મેં હૈં ઉનસે કલમ (પેન) તય્યાર કિયે જાએ ઔર યે જો સમન્દર હૈ ઈસકો ઔર ઈસકે અલાવા મઝીદ સાત સમન્દરોં કો ઉન કલમોં કે લિયે બતૌર સિયાહી (ઈન્ક) કે ઈસ્તેમાલ કિયા જાએ ઔર ફિર ઉન કલમોં ઔર સિયાહી સે અલ્લાહ તઆલા કે કમાલાત લિખને શુરૂ કિયે જાએં તો સબ કલમ ઔર સિયાહી ખત્મ હો જાએં લેકિન અલ્લાહ તઆલા કે કમાલાત કા બયાન પૂરા ન હોગા. બેશક અલ્લાહ તઆલા ઝબરદસ્ત ઔર હિકમત વાલે હૈં. (સૂરએ લુકમાન)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿قُلْ لَّنْ يُّصِيْبَنَآ اِلَّا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَنَا ۚ هُوَ مَوْلٰنَا ۚ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ﴾[التوبة:٥١]

અલ્લાહ તઆલા ને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: આપ ફરમા દીજિયે કે હમેં જો ચીઝ ભી પેશ આએગી વો અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ સે હી પેશ આએગી. વહી હમારે આકા

ઔર મૌલા હૈં (લિહાઝા ઇસ મુસીબત મેં ભી હમારે લિયે કોઇ બેહતરી હોગી) ઔર મુસલમાનોં કો ચાહિયે કે સિર્ફ અલ્લાહ હી પર ભરોસા કરેં. (સૂરએ તૌબહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَإِنْ يَّمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهٗٓ اِلَّا هُوَ ۚ وَاِنْ يُّرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَآدَّ لِفَضْلِهٖ ۗ يُصِيْبُ بِهٖ مَنْ يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ ۗ وَهُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ﴾ [يونس:١٠٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર અગર અલ્લાહ તઆલા તુમકો કોઇ તકલીફ પહુંચાએં તો ઉનકે સિવા ઉસકો દૂર કરને વાલા કોઇ નહીં હૈ. ઔર અગર વો તુમકો કોઇ રાહત (આરામ) પહુંચાના ચાહેં તો ઉનકે ફઝલ કો કોઇ ફેરને વાલા નહીં બલ્કે વો અપના ફઝલ અપને બંદોં મેં સે જિસકો ચાહતે હૈં પહુંચાતે હૈં. વો બડી મગફિરત કરને વાલે ઔર નિહાયત મહરબાન હૈં. (સૂરએ યૂનુસ)

અહાદીસે નબવિયા

٧٠- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ جِبْرِيْلَ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ: حَدِّثْنِيْ مَا الْإِيْمَانُ؟ قَالَ: الْإِيْمَانُ اَنْ تُؤْمِنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّيْنَ وَتُؤْمِنَ بِالْمَوْتِ وَبِالْحَيَاةِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَتُؤْمِنَ بِالْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَالْحِسَابِ وَالْمِيْزَانِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ كُلِّهٖ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ قَالَ: فَاِذَا فَعَلْتُ ذٰلِكَ فَقَدْ آمَنْتُ؟ قَالَ: اِذَا فَعَلْتَ ذٰلِكَ فَقَدْ آمَنْتَ

رواه احمد ١/٣١٩ (وهو قطعة من حديث طويل)

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે હઝરત જિબ્રઇલ અલૈહિસ્સલામ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયા: મુઝે બતાઇયે ઇમાન કયા હૈ? નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઇમાન (કી તફસીલ) યે હૈ કે તુમ અલ્લાહ તઆલા, આખિરત કે દિન, ફરિશ્તોં, અલ્લાહ તઆલા કી કિતાબોં ઔર નબિયોં પર ઇમાન લાઓ.

મરને ઔર મરને કે બાદ દોબારા ઝિંદા હોને પર ઈમાન લાઓ. જન્નત, દોઝખ, હિસાબ ઔર આમાલ કે તરાઝૂ પર ઈમાન લાઓ. અચ્છી ઔર બુરી તકદીર પર ઈમાન લાઓ. હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ ને અર્ઝ કિયાઃ જબ મૈં ઈન તમામ બાતોં પર ઈમાન લે આયા તો (કયા) મૈં ઈમાન વાલા હો ગયા ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ તુમ ઈન ચીઝોં પર ઈમાન લે આએ તો તુમ ઈમાન વાલે બન ગએ. (મુસ્નદે અહમદ)

۷۱- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اَلْاِیْمَانُ اَنْ تُؤْمِنَ بِاللّٰہِ وَمَلَائِکَتِهٖ وَبِلِقَائِهٖ، وَرُسُلِهٖ، وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ. (الحدیث) رواہ البخاری، باب سؤال جبریل النبی ﷺ ۔۔۔۔، رقم: ۵۰

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈમાન યે હૈ કે તુમ અલ્લાહ તઆલા કો, ઉસકે ફરિશ્તોં કો ઔર (આખિરત મેં) અલ્લાહ તઆલા સે મિલને કો ઔર ઉસકે રસૂલોં કો હક જાનો ઔર હક માનો (ઔર મરને કે બાદ દોબારા) ઉઠાએ જાને કો હક જાનો હક માનો. (બુખારી)

۷۲- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ اَنَّهٗ سَمِعَ النَّبِیَّ ﷺ یَقُوْلُ: مَنْ مَاتَ یُؤْمِنُ بِاللّٰہِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ، قِیْلَ لَهٗ اُدْخُلْ مِنْ اَیِّ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ الثَّمَانِیَةِ شِئْتَ. رواہ احمد وفی اسنادہ شهر بن حوشب وقد وثق، مجمع الزوائد ۱۸۲/۱

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ કી મૌત ઈસ હાલ મેં આએ કે વો અલ્લાહ તઆલા પર ઔર કયામત કે દિન પર ઈમાન રખતા હો, ઉસસે કહા જાએગા કે તુમ જન્નત કે આઠ દરવાઝોં મેં સે જિસસે ચાહો દાખિલ હો જાઓ. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۷۳- عَنْ عَبْدِ اللّٰہِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اِنَّ

لِلشَّيْطَانِ لَمَّةٌ بِابْنِ آدَمَ وَلِلْمَلَكِ لَمَّةٌ، فَأَمَّا لَمَّةُ الشَّيْطَانِ فَإِيعَادٌ بِالشَّرِّ وَتَكْذِيبٌ بِالْحَقِّ، وَأَمَّا لَمَّةُ الْمَلَكِ فَإِيعَادٌ بِالْخَيْرِ وَتَصْدِيقٌ بِالْحَقِّ، فَمَنْ وَجَدَ ذٰلِكَ فَلْيَعْلَمْ أَنَّهُ مِنَ اللّٰهِ فَلْيَحْمَدِ اللّٰهَ، وَمَنْ وَجَدَ الْأُخْرَى فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ثُمَّ قَرَأَ: ﴿اَلشَّيْطٰنُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَآءِ﴾ الآية رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح غريب، باب ومن سورة البقرة، رقم: ٢٩٨٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઇન્સાન કે દિલ મેં એક ખયાલ તો શૈતાન કી તરફસે આતા હૈ ઔર એક ખયાલ ફરિશ્તે કી તરફસે આતા હૈ. શૈતાન કી તરફસે આને વાલા ખયાલ યે હોતા હૈ કે વો બુરાઇ પર ઔર હક કો ઝુટલાને પર ઉભારતા હૈ. ફરિશ્તે કી તરફસે આને વાલા ખયાલ યે હોતા હૈ કે વો નેકી ઔર હક કી તસ્દીક (સચ માનને) પર ઉભારતા હૈ. લિહાઝા જો શખ્સ અપને અંદર નેકી ઔર હક કી તસ્દીક કા ખયાલ પાએ ઉસકો સમઝના ચાહિયે કે યે અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે (હિદાયત) હૈ ઔર ઉસ પર ઉસકો શુક્ર કરના ચાહિયે, ઔર જો શખ્સ અપને અંદર દૂસરી કૈફિયત (શૈતાની ખયાલ) પાએ તો ઉસકો ચાહિયે કે શૈતાન મરદૂદ સે અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ માંગે. ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કુર્આને કરીમ કી આયત તિલાવત ફરમાઇ જિસકા તરજુમા યે હૈ "શૈતાન તુમ્હેં ફક્ર (ગરીબી) સે ડરાતા હૈ ઔર ગુનાહ કે લિયે ઉકસાતા હૈ." (તિરમિઝી)

٤٧- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَجِلُّوا اللّٰهَ يَغْفِرْ لَكُمْ. رواه احمد ٥/١٩٩

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી અઝમત દિલમેં બિઠાઓ વો તુમ્હેં બખ્શ દેંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

٧٥- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ فِیْمَا رَوٰی عَنِ اللّٰہِ تَبَارَکَ وَتَعَالٰی اَنَّہُ قَالَ: یَا عِبَادِیْ! اِنِّیْ حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلٰی نَفْسِیْ، وَجَعَلْتُہُ بَیْنَکُمْ مُحَرَّمًا، فَلَا تَظَالَمُوْا، یَا عِبَادِیْ! کُلُّکُمْ ضَالٌّ اِلَّا مَنْ ھَدَیْتُہُ، فَاسْتَھْدُوْنِیْ اَھْدِکُمْ، یَا عِبَادِیْ! کُلُّکُمْ جَائِعٌ اِلَّا مَنْ اَطْعَمْتُہُ، فَاسْتَطْعِمُوْنِیْ اُطْعِمْکُمْ، یَا عِبَادِیْ! کُلُّکُمْ عَارٍ اِلَّا مَنْ کَسَوْتُہُ، فَاسْتَکْسُوْنِیْ اَکْسُکُمْ، یَا عِبَادِیْ! اِنَّکُمْ تُخْطِئُوْنَ بِاللَّیْلِ وَالنَّھَارِ، وَاَنَا اَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِیْعًا، فَاسْتَغْفِرُوْنِیْ اَغْفِرْ لَکُمْ، یَا عِبَادِیْ! اِنَّکُمْ لَنْ تَبْلُغُوْا ضَرِّیْ فَتَضُرُّوْنِیْ، وَلَنْ تَبْلُغُوْا نَفْعِیْ فَتَنْفَعُوْنِیْ، یَا عِبَادِیْ! لَوْ اَنَّ اَوَّلَکُمْ وَآخِرَکُمْ، وَاِنْسَکُمْ وَجِنَّکُمْ، کَانُوْا عَلٰی اَتْقٰی قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْکُمْ، مَا زَادَ ذٰلِکَ فِیْ مُلْکِیْ شَیْئًا، یَا عِبَادِیْ! لَوْ اَنَّ اَوَّلَکُمْ وَآخِرَکُمْ، وَاِنْسَکُمْ وَجِنَّکُمْ، کَانُوْا عَلٰی اَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْکُمْ مَا نَقَصَ ذٰلِکَ مِنْ مُلْکِیْ شَیْئًا، یَا عِبَادِیْ! لَوْ اَنَّ اَوَّلَکُمْ وَآخِرَکُمْ، وَاِنْسَکُمْ وَجِنَّکُمْ، قَامُوْا فِیْ صَعِیْدٍ وَاحِدٍ فَسَاَلُوْنِیْ، فَاَعْطَیْتُ کُلَّ اِنْسَانٍ مَسْاَلَتَہُ، مَا نَقَصَ ذٰلِکَ مِمَّا عِنْدِیْ اِلَّا کَمَا یَنْقُصُ الْمِخْیَطُ اِذَا اُدْخِلَ الْبَحْرَ، یَا عِبَادِیْ! اِنَّمَا ھِیَ اَعْمَالُکُمْ اُحْصِیْھَا لَکُمْ، ثُمَّ اُوَفِّیْکُمْ اِیَّاھَا، فَمَنْ وَجَدَ خَیْرًا فَلْیَحْمَدِ اللّٰہَ، وَمَنْ وَجَدَ غَیْرَ ذٰلِکَ فَلَا یَلُوْمَنَّ اِلَّا نَفْسَہُ. رواہ مسلم، باب تحریم الظلم، رقم: ٦٥٧٢

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: મેરે બંદો! મૈંને અપને પર ઝુલ્મ કો હરામ કરાર દિયા હૈ ઔર ઈસે તુમ્હારે દરમિયાન (બીચ) ભી હરામ કિયા હૈ, લિહાઝા તુમ એક દૂસરે પર ઝુલ્મ મત કરો. મેરે બંદો! તુમ સબ ગુમરાહ (બેદીન) હો સિવાએ ઉસકે જિસે મૈં હિદાયત દૂં, લિહાઝા મુઝસે હિદાયત માંગો, મૈં તુમ્હેં હિદાયત દૂંગા. મેરે બંદો! તુમ સબ ભૂકે હો સિવાએ ઉસકે જિસકો મૈં ખિલાઉં, લિહાઝા તુમ મુઝસે ખાના માંગો, મૈં તુમ્હેં ખિલાઉંગા. મેરે બંદો! તુમ સબ બરહના (નંગે) હો સિવાએ ઉસકે

જિસકો મૈં પેહનાઉં, લિહાઝા તુમ મુઝસે લિબાસ માંગો, મૈં તુમ્હેં પેહનાઉંગા. મેરે બંદો! તુમ રાત દિન ગુનાહ કરતે હો ઔર મૈં તમામ ગુનાહોં કો માફ કરતા હૂં, લિહાઝા મુઝસે બખ્શિશ તલબ કરો (માફી માંગો), મૈં તુમ્હેં બખ્શ દૂંગા. મેરે બંદો! તુમ મુઝે નુકસાન પહુંચાના ચાહો તો હરગિઝ નુકસાન નહીં પહુંચા સકતે ઔર તુમ મુઝે નફા પહુંચાના ચાહો તો હરગિઝ નફા નહીં પહુંચા સકતે. મેરે બંદો! અગર તુમ્હારે અગલે પિછલે, ઇન્સાન ઔર જિન્નાત, સબ ઉસ શખ્સ કી તરહ હો જાએં જિસકે દિલ મેં તુમમેં સે સબસે ઝિયાદા અલ્લાહ તઆલા કા ડર હૈ તો યે બાત મેરી બાદશાહત મેં કોઇ ઇઝાફા (ઝિયાદતી) નહીં કર સકતી. મેરે બંદો! અગર તુમ્હારે અગલે પિછલે, ઇન્સાન ઔર જિન્નાત, સબ ઉસ શખ્સ કી તરહ હો જાએં જો તુમમેં સે સબસે ઝિયાદા ફાજિર વ ફાસિક (ગુનેહગાર) હૈ તો યે ચીઝ મેરી બાદશાહત મેં કોઇ કમી નહીં કર સકતી. મેરે બંદો! અગર તુમ્હારે અગલે પિછલે, ઇન્સાન ઔર જિન્નાત સબ એક ખુલે મૈદાન મેં જમા હોકર મુઝસે સવાલ કરેં ઔર મૈં હર એક કો ઉસકે સવાલ કે મુતાબિક અતા કરદૂં તો ઉસસે મેરે ખઝાનોં મેં ઉતની હી કમી હોગી જિતની કમી સૂઇ કો સમુન્દર મેં ડાલ કર નિકાલને સે સમુન્દર કે પાની મેં હોતી હૈ (ઔર યે કમી કોઇ કમી નહીં હૈ, ઇસી તરહ અલ્લાહ તઆલા કે ખઝાનોં મેં ભી સબકો દે દેને સે કુછ કમી નહીં આતી) મેરે બંદો! તુમ્હારે આમાલ હી હૈં જિનકો મૈં તુમ્હારે લિયે મહફૂઝ કર રહા હૂં, ફિર તુમ્હેં ઉનકા પૂરા પૂરા બદલા દૂંગા. લિહાઝા જો શખ્સ (અલ્લાહ કી તૌફીક સે) નેક અમલ કરે તો ઉસે ચાહિયે કે વો અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ કરે, ઔર જિસ શખ્સ સે કોઇ ગુનાહ સરઝદ હો જાએ વો અપને હી નફસ કો મલામત કરે (ભલા બુરા કહે, કયુંકે ઉસસે ગુનાહ સરઝદ હોના નફસ હી કે તકાઝે સે હુવા). (મુસ્લિમ)

٧٦- عَنْ اَبِیْ مُوْسَى الْاَشْعَرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَامَ فِيْنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ بِخَمْسِ كَلِمَاتٍ فَقَالَ: اِنَّ اللّٰهَ عَزَّوَجَلَّ لَا يَنَامُ وَلَا يَنْبَغِیْ لَهٗ اَنْ يَنَامَ، يَخْفِضُ الْقِسْطَ وَيَرْفَعُهٗ، يُرْفَعُ اِلَيْهِ عَمَلُ اللَّيْلِ قَبْلَ عَمَلِ النَّهَارِ، وَعَمَلُ النَّهَارِ قَبْلَ عَمَلِ اللَّيْلِ، حِجَابُهُ النُّوْرُ لَوْ كَشَفَهٗ لَاَحْرَقَتْ

سُبُحَاتُ وَجْهِهِ مَا انْتَهَى إِلَيْهِ بَصَرُهُ مِنْ خَلْقِهِ رواه مسلم، باب فی قوله علیه السلام: ان الله لاینام ۔۔۔۔، رقم: ٤٤٥

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક મૌકા પર હમેં પાંચ બાતેં ઈરશાદ ફરમાઈ: (૧) અલ્લાહ તઆલા ન સોતે હૈં ઔર સોના ઉનકી શાન કે મુનાસિબ (ભી) નહીં (૨) રોઝી કો કમ ઔર કુશાદા ફરમાતે (બળ્હાતે, ફૈલાતે) હૈં (૩) ઉનકે પાસ રાત કે આમાલ દિન સે પેહલે (૪) ઔર દિન કે આમાલ રાત સે પેહલે પહુંચ જાતે હૈં (૫) (ઉનકે ઔર મખ્લૂક(અલ્લાહકી પૈદા કી હુઈ ચીઝોં) કે દરમિયાન) પર્દા ઉનકા નૂર હૈ. અગર વો યે પર્દા ઉઠા દેં તો જહાં તક મખ્લૂક કી નઝર જાએ ઉનકી ઝાત કે અન્વાર સબકો જલા ડાલેં. (મુસ્લિમ)

٧٧- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنَّ اللهَ خَلَقَ إِسْرَافِيْلَ مُنْذُ يَوْمَ خَلَقَهُ صَافًّا قَدَمَيْهِ لَا يَرْفَعُ بَصَرَهُ، بَيْنَهُ وَبَيْنَ الرَّبِّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَبْعُوْنَ نُوْرًا، مَا مِنْهَا مِنْ نُوْرٍ يَدْنُوْ مِنْهُ إِلَّا احْتَرَقَ. مصابيح السنة ٤/٣١

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ને જબ સે ઈસરાફીલ અલૈહિસ્સલામ કો પૈદા ફરમાયા હૈ વો દોનોં પાંવ બરાબર કિયે ખળે હૈં નઝર ઊપર નહીં ઉઠાતે. ઉનકે ઔર પરવરદિગાર કે દરમિયાન નૂર કે ૭૦ પર્દે હૈં, હર પર્દા ઐસા હૈ કે અગર ઈસરાફીલ ઉસકે કરીબ ભી જાએં તો જલ કર રાખ હો જાએં. (મસાબીહુસ્સુન્નહ)

٧٨- عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لِجِبْرِيْلَ: هَلْ رَأَيْتَ رَبَّكَ؟ فَانْتَفَضَ جِبْرِيْلُ وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ! إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سَبْعِيْنَ حِجَابًا مِنْ نُوْرٍ لَوْ دَنَوْتُ مِنْ بَعْضِهَا لَاحْتَرَقْتُ. مصابيح السنة ٤/٣٠

હઝરત ઝુરારા બિન ઔફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત

જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ સે પૂછાઃ ક્યા તુમને અપને રબ કો દેખા હૈ? યે સુન કર જિબ્રઈલ કાંપ ઉઠે ઔર અર્ઝ કિયાઃ અય મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) મેરે ઔર ઉનકે દરમિયાન તો નૂર કે ૭૦ પર્દે હૈં, અગર મૈં કિસી એક કે નઝદીક ભી પહુંચ જાઊં તો જલ જાઊં. (મસાબીહુસ્સુન્નહ)

૭૯- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: قَالَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ: اَنْفِقْ اُنْفِقْ عَلَیْكَ، وَقَالَ: یَدُاللّٰهِ مَلْاٰی لَا یَغِیْضُهَا نَفَقَةٌ، سَحَّاءُ اللَّیْلَ وَالنَّهَارَ وَقَالَ: اَرَاَیْتُمْ مَا اَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَاءَ وَالْاَرْضَ فَاِنَّهُ لَمْ یَغِضْ مَا فِیْ یَدِهٖ وَکَانَ عَرْشُهُ عَلَی الْمَاءِ، وَ بِیَدِهِ الْمِیْزَانُ یَخْفِضُ وَیَرْفَعُ. رواه البخاری، باب قوله وکان عرشه علی الماء، رقم: ٤٦٨٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈઃ તુમ ખર્ચ કરો મૈં તુમ્હેં દૂંગા. ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કા હાથ યાની ઉસકા ખઝાના ભરા હુવા હૈ. રાત ઔર દિન કા મુસલસલ ખર્ચ ઉસ ખઝાના કો કમ નહીં કરતા. ક્યા તુમ નહીં દેખતે કે જબસે અલ્લાહ તઆલા ને આસમાન વ ઝમીન કો પૈદા કિયા ઔર (ઉસસે ભી પેહલે જબકે) ઉનકા અર્શ પાની પર થા કિતના ખર્ચ કિયા હૈ (ઇસકે બાવજૂદ) ઉનકે ખઝાના મેં કુછ કમી નહીં હુઇ, તકદીર કે અચ્છે બુરે ફૈસ્લોં કા તરાઝૂ ઉન હી કે હાથ મેં હૈ. (બુખારી)

૮૦- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: یَقْبِضُ اللّٰهُ الْاَرْضَ یَوْمَ الْقِیَامَةِ، وَیَطْوِی السَّمَاءَ بِیَمِیْنِهٖ ثُمَّ یَقُوْلُ: اَنَا الْمَلِكُ، اَیْنَ مُلُوْكُ الْاَرْضِ؟ رواه البخاری، باب قول الله تعالیٰ ملك الناس، رقم: ٧٣٨٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે રિવાયત કરતે હૈં કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઝમીન કો અપને કબ્ઝા મેં લેંગે ઔર આસમાનોં કો અપને દાહને (સીધે)

હાથ મેં લપેટેંગે, ફિર ફરમાએંગે કે મૈં હી બાદશાહ હૂં, કહાં હૈં ઝમીન કે બાદશાહ? (બુખારી)

٨١- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنِّیْ اَرٰی مَا لَا تَرَوْنَ وَاَسْمَعُ مَا لَا تَسْمَعُوْنَ، اَطَّتِ السَّمَاءُ وَحُقَّ لَهَا اَنْ تَئِطَّ مَا فِیْهَا مَوْضِعُ اَرْبَعِ اَصَابِعَ اِلَّا وَ مَلَكٌ وَاضِعٌ جَبْهَتَهٗ لِلّٰهِ سَاجِدًا، وَاللّٰهِ لَوْ تَعْلَمُوْنَ مَا اَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِیْلًا وَلَبَكَیْتُمْ كَثِیْرًا، وَمَا تَلَذَّذْتُمْ بِالنِّسَاءِ عَلَی الْفُرُشِ، وَلَخَرَجْتُمْ اِلَی الصُّعُدَاتِ تَجْاَرُوْنَ اِلَی اللّٰهِ، لَوَدِدْتُ اَنِّیْ كُنْتُ شَجَرَةً تُعْضَدُ رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن غریب، باب ما جاء فی قول النبی ﷺ لو تعلمون ... برقم: ٢٣١٢

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે રિવાયત કરતે હૈં કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈં વો ચીઝેં દેખતા હૂં જો તુમ નહીં દેખતે ઔર વો બાતેં સુનતા હૂં જો તુમ નહીં સુનતે. આસમાન (અઝમતે ઈલાહી કે બોઝ સે) ચરચરાતા હૈ (જૈસે કે ચારપાઈ (પલંગ) વગૈરા વઝન સે બોલને લગતી હૈ) ઔર આસમાન કા હક હૈ કે વો બોલે (કે અઝમત કા બોઝ બહુત હોતા હૈ) ઉસમેં ચાર ઉંગલિયોં કે બરાબર ભી કોઈ જગહ ખાલી નહીં હૈ જહાં કોઈ ન કોઈ ફરિશ્તા અપની પેશાની સજદા મેં અલ્લાહ તઆલા કે સામને ન રખ્ખે હુવે હો. અલ્લાહ કી કસમ! અગર તુમ વો બાતેં જાનતે જો મૈં જાનતા હૂં તો કમ હંસતે ઔર ઝિયાદા રોતે, ઔર બિસ્તરોં પર અપની બીવિયોં સે લુત્ફ-અંદોઝ ન હોતે (મઝા ન લેતે) ઔર અલ્લાહ તઆલા સે ફરિયાદ કરતે (મદદ માંગતે) હુવે વીરાનોં (જંગલોં, સુન્સાન જગહોં) મેં નિકલ જાતે. કાશ મૈં એક દરખ્ત હોતા (જો જળ) સે કાટ દિયા જાતા. (તિરમિઝી)

٨٢- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ لِلّٰهِ تِسْعَةً وَتِسْعِیْنَ اسْمًا مِائَةً غَیْرَ وَاحِدَةٍ مَنْ اَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ هُوَ اللّٰهُ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ الْمَلِكُ الْقُدُّوْسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَیْمِنُ

الْعَزِيْزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ الْغَفَّارُ الْقَهَّارُ الْوَهَّابُ
الرَّزَّاقُ الْفَتَّاحُ الْعَلِيْمُ الْقَابِضُ الْبَاسِطُ الْخَافِضُ الرَّافِعُ الْمُعِزُّ الْمُذِلُّ
السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ الْحَكَمُ الْعَدْلُ اللَّطِيْفُ الْخَبِيْرُ الْحَلِيْمُ الْعَظِيْمُ الْغَفُوْرُ
الشَّكُوْرُ الْعَلِيُّ الْكَبِيْرُ الْحَفِيْظُ الْمُقِيْتُ الْحَسِيْبُ الْجَلِيْلُ الْكَرِيْمُ
الرَّقِيْبُ الْمُجِيْبُ الْوَاسِعُ الْحَكِيْمُ الْوَدُوْدُ الْمَجِيْدُ الْبَاعِثُ الشَّهِيْدُ
الْحَقُّ الْوَكِيْلُ الْقَوِيُّ الْمَتِيْنُ الْوَلِيُّ الْحَمِيْدُ الْمُحْصِي الْمُبْدِئُ الْمُعِيْدُ
الْمُحْيِي الْمُمِيْتُ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ الْوَاجِدُ الْمَاجِدُ الْوَاحِدُ الْاَحَدُ الصَّمَدُ
الْقَادِرُ الْمُقْتَدِرُ الْمُقَدِّمُ الْمُؤَخِّرُ الْاَوَّلُ الْآخِرُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ الْوَالِي
الْمُتَعَالِي الْبَرُّ التَّوَّابُ الْمُنْتَقِمُ الْعَفُوُّ الرَّؤُوْفُ مَالِكُ الْمُلْكِ ذُو الْجَلَالِ
وَالْاِكْرَامِ الْمُقْسِطُ الْجَامِعُ الْغَنِيُّ الْمُغْنِي الْمَانِعُ الضَّارُّ النَّافِعُ النُّوْرُ
الْهَادِي الْبَدِيْعُ الْبَاقِي الْوَارِثُ الرَّشِيْدُ الصَّبُوْرُ ، رواه الترمذي وقال: هذا
حديث غريب، باب حديث في اسماء الله ۰۰۰۰، رقم: ۳۵۰۷

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે ૯૯ નામ હૈં, એક કમ ૧૦૦. જિસને ઈનકો ખૂબ અચ્છી તરહ યાદ કિયા વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા.

વો અલ્લાહ હૈ જિસકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં (ઉસકે ૯૯ સિફાતી (ખૂબિયોં વાલે) નામ યે હૈં)

અર્રહમાનુ - બેહદ રહમ કરને વાલા
અર્રહીમુ - નિહાયત મહરબાન
અલ્મલિકુ - હકીકી (અસ્લી) બાદશાહ
અલ્કુદ્દૂસુ - હર ઐબ (બુરાઈ) સે પાક
અસ્સલામુ - હર આફત સે સલામત રખને વાલા
અલ્મુઅમિનુ - અમન વ ઈમાન અતા ફરમાને વાલા
અલ્મુહૈમિનુ - પૂરી નિગહબાની (હિફાઝત) ફરમાને વાલા
અલ્અઝીઝુ - સબ પર ગાલિબ (છાયા હુવા)
અલ્જબ્બારુ - ખરાબી કા દુરુસ્ત કરને (સુધારને) વાલા

અલ્મુ-ત-કબ્બિરુ - બહુત બળાઇ વાલા
અલ્ખાલિકુ - પૈદા ફરમાને વાલા
અલ્બારિઉ - ઠીક ઠીક બનાને વાલા
અલ્મુસવ્વિરુ - સૂરત બનાને વાલા
અલ્ગફ્ફારુ - ગુનાહોં કા બહુત ઝિયાદા બખ્શને વાલા
અલ્કહહારુ - સબકો અપને કાબૂ મેં રખને વાલા
અલ્વહહાબુ - સબ કુછ અતા કરને વાલા
અર્રઝઝાકુ - બહુત બળા રોઝી દેને વાલા
અલ્ફત્તાહુ - સબકે લિયે રહમત કે દરવાઝે ખોલને વાલા
અલ્અલીમુ - સબ કુછ જાનને વાલા
અલ્કાબિઝુ - તંગી કરને વાલા
અલ્બાસિતુ - ફરાખી (ઝિયાદતી) કરને વાલા
અલ્ખાફિઝુ - પસ્ત (નીચા) કરને વાલા
અર્રાફિઉ - બુલંદ (ઊંચા) કરને વાલા
અલ્મુઇઝઝુ - ઇઝઝત દેને વાલા
અલ્મુઝિલ્લુ - ઝિલ્લત દેને વાલા
અસ્સમીઉ - સબ કુછ સુનને વાલા
અલ્બસીરુ - સબ કુછ દેખને વાલા
અલ્હ-કમુ - અટલ ફૈસ્લે વાલા
અલ્અદલુ - સરાપા અદલો ઇન્સાફ
અલ્લતીફુ - ભેદોં કા જાનને વાલા
અલ્ખબીરુ - હર બાત સે બા-ખબર
અલ્હલીમુ - નિહાયત બુર્દબાર
અલ્અઝીમુ - બળી અઝમત વાલા
અલ્ગફૂરુ - બહુત બખ્શને વાલા
અશ્શકૂરુ - કદ્રદાન (થોળે પર બહુત દેને વાલા)
અલ્અલિય્યુ - બુલંદ મરતબા વાલા
અલ્કબીરુ - બહુત બળા
અલ્હફીઝુ - હિફાઝત કરને વાલા
અલ્મુકીતુ - સબકો ઝિંદગી કા સામાન અતા કરને વાલા

અલ્હસીબુ - સબકે લિયે કાફી હો જાને વાલા
અલ્જલીલુ - બળી બુઝુર્ગી વાલા
અલ્કરીમુ - બે-માંગે અતા ફરમાને વાલા
અર્રકીબુ - નિગહબાન (હિફાઝત કરને વાલા)
અલ્મુજીબુ - કુબૂલ ફરમાને વાલા
અલ્વાસિઉ - વુસ્અત (ફૈલાવ, ઝિયાદતી) રખને વાલા
અલ્હકીમુ - બળી હિક્મતોં વાલા
અલ્વદૂદુ - અપને બંદોં કો ચાહને વાલા
અલ્મજીદુ - ઇઝઝત વ શરાફત વાલા
અલ્બાઇસુ - ઝિંદા કરકે કબ્રોં સે ઉઠાને વાલા
અશ્શહીદુ - ઐસા હાઝિર જો સબ કુછ દેખતા હૈ ઔર જાનતા હૈ
અલ્હક્કુ - અપની સારી સિફાત (ખૂબિયોં) કે સાથ મૌજૂદ
અલ્વકીલુ - કામ બનાને વાલા
અલ્કવિય્યુ - બળી તાકત વ કુવ્વત વાલા
અલ્મતીનુ - બહુત મઝબૂત
અલ્વલિય્યુ - સરપરસ્ત વ મદદગાર
અલ્હમીદુ - તારીફ કા મુસ્તહિક (હકદાર)
અલ્મુહસી - સબ મખ્લૂકાત કે બારે મેં પૂરી માલૂમાત રખનેવાલા
અલ્મુબ્દિઉ - પેહલી બાર પૈદા કરને વાલા
અલ્મુઈદુ - દોબારા પૈદા કરને વાલા
અલ્મુહ્યી - ઝિંદગી બખ્શને વાલા
અલ્મુમીતુ - મૌત દેને વાલા
અલ્હય્યુ - હમેશા હમેશા ઝિંદા રેહને વાલા
અલ્કય્યૂમુ - સબકો કાઈમ રખને ઔર સંભાલને વાલા
અલ્વાજિદુ - સબ કુછ અપને પાસ રખને વાલા યાની હર ચીઝ ઉસકે ખઝાને મેં હૈ
અલ્માજિદુ - બળાઈ વાલા
અલ્વાહિદુ - એક
અલ્અ-હદુ - અકેલા
અસ્સ-મદુ - સબસે બેનિયાઝ (બે-પરવા) ઔર સબ ઉસકે મુહતાજ

અલ્કાદિરુ - બહુત ઝિયાદા કુદરત વાલા
અલ્મુકતદિરુ - સબ પર કામિલ ઈકતિદાર (પૂરી હુકૂમત) રખને વાલા
અલ્મુકદ્દિમુ - આગે કર દેને વાલા
અલ્મુઅખ્ખિરુ - પીછે કર દેને વાલા
અલ્અવ્વલુ - સબસે પેહલે
અલ્આખિરુ - સબકે બાદ યાની જબ કોઈ ન થા, કુછ ન થા, જબ ભી વો મૌજૂદ થા ઔર જબ કોઈ ન રહેગા કુછ ન રહેગા વો ઉસ વક્ત ઔર ઉસકે બાદ ભી મૌજૂદ રહેગા
અઝ્ઝાહિરુ - બિલ્કુલ ઝાહિર યાની દલાઈલ (સુબૂત) કે એતિબાર સે ઉસકા વજૂદ બિલ્કુલ ઝાહિર હૈ
અલ્બાતિનુ - નિગાહોં સે ઓઝલ (છુપા હુવા)
અલ્વાલી - હર ચીઝ કે ઝિમ્મેદાર
અલ્મુતઆલી - મખ્લૂક કી સિફાત સે બરતર (ખૂબિયોં સે બઢ્હા હુવા)
અલ્બર્રુ - બળા મુહસિન (એહસાન કરને વાલા)
અત્તવ્વાબુ - તૌબા કી તૌફીક દેને વાલા ઔર તૌબા કુબૂલ કરને વાલા
અલ્મુન્તકિમુ - મુજરિમીન સે બદલા લેને વાલા
અલ્અફુવ્વુ - બહુત માફી દેને વાલા
અર્રઉફુ - બહુત શફકત (મહરબાની) રખને વાલા
માલિકુલ મુલ્કિ - સારે જહાન (દુનિયા) કા માલિક
ઝુલ્જલાલિ વલ ઈકરામ - અઝમત વ જલાલ ઔર ઈન્આમ વ ઈકરામ (ઈઝઝત) વાલા
અલ્મુકસિતુ - હકદાર કા હક અદા કરને વાલા
અલ્જામિઉ - સારી મખ્લૂક કો કયામત કે દિન યકજા (જમા) કરને વાલા
અલ્ગનિય્યુ - ખુદ બેનિયાઝ જિસકો કિસી સે કોઈ હાજત નહીં
અલ્મુગ્ની - અપની અતા કે ઝરિયે બંદોં કો બેનિયાઝ (બે-પરવા) કર દેને વાલા
અલ્માનિઉ - રોક દેને વાલા
અઝ્ઝાર્રુ - (અપની હિકમત ઔર મશિય્યત કે તહત (મરઝી કે મુતાબિક)) ઝરર (નુકસાન) પહુંચાને વાલા
અન્નાફિઉ - નફા પહુંચાને વાલા

અન્નૂરુ - સરાપા નૂર ઔર નૂર બખ્શને વાલા
અલ્હાદી - સીધા રાસ્તા દિખાને ઔર ઉસ પર ચલાને વાલા
અલ્બદીઉ - બિલા નમૂના (મિસાલ) બનાને વાલા
અલ્બાકી - હમેશા રેહને વાલા (જિસકો કભી ફના (ખાતિમા) નહીં)
અલ્વારિષુ - સબકે ફના હો જાને કે બાદ બાકી રેહને વાલા
અર્રશીદુ - સાહિબે રુશ્દો હિકમત (જિસકા હર ફેઅલ (અમલ, કામ) ઔર ફૈસ્લા દુરુસ્ત (સહીહ) હે)
અસ્સબૂરુ - બર્દાશ્ત કરને વાલા (કે બંદોં કી બળી સે બળી નાફરમાનિયાં દેખતા હે ઔર ફૌરન અઝાબ ભેજ કર ઉનકો તહસ નહસ (બરબાદ) નહીં કર દેતા). (તિરમિઝી)

ફાઈદા: અલ્લાહ તઆલા કે બહુત સે નામ હૈં જો કુર્આને કરીમ યા દીગર રિવાયાત મેં મઝકૂર હૈં જિનમેં સે ૯૯ ઈસ હદીસ મેં હૈં. (મઝાહિરે હક)

٨٣- عَنْ اُبَیِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ الْمُشْرِكِیْنَ قَالُوْا لِلنَّبِیِّ ﷺ: یَامُحَمَّدُ! اُنْسُبْ لَنَا رَبَّكَ، فَاَنْزَلَ اللّٰهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰی: ﴿قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ☆ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ☆ لَمْ یَلِدْ ۙ وَلَمْ یُوْلَدْ ☆ وَلَمْ یَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ﴾. رواه احمد ١٣٤/٥

હઝરત ઉબય્ય બિન કઅબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા મુશરિકીન ને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે કહા: અય મુહમ્મદ! હમેં અપને પરવરદિગાર કા નસબ (પીળ્હી, ખાનદાન) તો બતલાઈયે. ઈસ પર અલ્લાહ તઆલા ને યે સૂરત (સૂરએ ઈખ્લાસ) નાઝિલ ફરમાઈ જિસકા તરજુમા યે હે: આપ કેહ દીજિયે કે વો યાની અલ્લાહ તઆલા એક હે, અલ્લાહ તઆલા બેનિયાઝ (બેપરવા) હે, ઉસકી ઔલાદ નહીં ઔર ન વો કિસી કી ઔલાદ હે ઔર ન કોઈ ઉસકે બરાબર કા હે. (મુસ્નદે અહમદ)

٨٤- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: (قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ): كَذَّبَنِی ابْنُ اٰدَمَ وَلَمْ یَكُنْ لَّهٗ ذٰلِكَ، وَشَتَمَنِیْ وَلَمْ یَكُنْ لَّهٗ ذٰلِكَ،

اَمَّا تَكْذِيْبُهُ اِيَّايَ اَنْ يَقُوْلَ: اِنِّيْ لَنْ اُعِيْدَهُ كَمَا بَدَأْتُهُ، وَاَمَّا شَتْمُهُ اِيَّايَ اَنْ يَقُوْلَ: اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا، وَاَنَا الصَّمَدُ الَّذِيْ لَمْ اَلِدْ وَلَمْ اُوْلَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لِّيْ كُفُوًا اَحَدٌ. رواه البخاري، باب قوله الله الصمد، رقم: ٤٩٧٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક હદીસે કુદસી મેં અપને રબ કા યે ઇરશાદે મુબારક નકલ ફરમાતે હૈં: આદમ કે બેટે ને મુઝે ઝુટલાયા હાલાંકે યે ઉસકે લિયે મુનાસિબ નહીં થા ઔર મુઝે બુરા ભલા કહા હાલાંકે ઉસે ઇસકા હક નહીં થા. ઉસકા મુઝે ઝુટલાના યે હૈ કે વો કેહતા હૈ મૈં ઉસે દોબારા ઝિંદા નહીં કર સકતા જૈસા કે મૈંને પેહલી મરતબા પૈદા કિયા થા, ઔર ઉસકા બુરા ભલા કેહના યે હૈ કે વો કેહતા હૈ મૈંને કિસી કો અપના બેટા બના લિયા હૈ હાલાંકે મૈં બેનિયાઝ હૂં, ન મેરી કોઇ ઔલાદ હૈ ન મૈં કિસી કી ઔલાદ હૂં ઔર ન કોઇ મેરે બરાબર કા હૈ. (બુખારી)

-٨٥ عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَا يَزَالُ النَّاسُ يَتَسَاءَلُوْنَ حَتّٰى يُقَالَ هٰذَا: خَلَقَ اللّٰهُ الْخَلْقَ فَمَنْ خَلَقَ اللّٰهَ؟ فَاِذَا قَالُوْا ذٰلِكَ فَقُوْلُوْا: اَللّٰهُ اَحَدٌ اَللّٰهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ، ثُمَّ لْيَتْفُلْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلَاثًا وَلْيَسْتَعِذْ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ. رواه ابو داؤد، مشكوة المصابيح، رقم: ٧٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: લોગ હમેશા (અલ્લાહ તઆલા કી ઝાત કે બારે મેં) એક દૂસરે સે પૂછતે રહેંગે યહાં તક કે યે કહા જાએગા કે અલ્લાહ તઆલા ને સારી મખ્લૂક કો પૈદા કિયા હૈ (લેકિન) અલ્લાહ તઆલા કો કિસને પૈદા કિયા (નઊઝુ બિલ્લાહ) જબ લોગ યે બાત કહેં તો તુમ યે કલિમાત કહો:

اَللّٰهُ اَحَدٌ اَللّٰهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ

તરજુમા: "અલ્લાહ તઆલા એક હૈં, અલ્લાહ તઆલા કિસી કે મુહતાજ નહીં સબ ઉનકે મુહતાજ હૈં, ન અલ્લાહ તઆલા ને કિસી કો પૈદા કિયા

ઔર ન વો કિસી સે પૈદા હુવે ઔર ન કોઈ અલ્લાહ તઆલા કા હમસર (બરાબરી કા) હૈ." ફિર અપને બાઈ (ઉલ્ટી) જાનિબ તીન મરતબા થુતકાર દે ઔર અલ્લાહ તઆલા સે શૈતાન મરદૂદ કી પનાહ માંગે. (અબૂ દાઉદ, મિશ્કાતુલ-મસાબીહ)

٨٦- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: قَالَ اللهُ تَعَالٰی: یُؤْذِیْنِی ابْنُ آدَمَ، یَسُبُّ الدَّهْرَ وَاَنَا الدَّهْرُ، بِیَدِی الْاَمْرُ، اُقَلِّبُ اللَّیْلَ وَالنَّهَارَ رواه البخاری، باب قول الله تعالی یریدون ان یبدلوا کلام الله، رقم: ٧٤٩١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક હદીસે કુદસી મેં અપને રબ કા યે ઈરશાદે મુબારક નકલ ફરમાતે હૈં:આદમકા બેટા મુઝે તકલીફ દેના ચાહતા હૈ,ઝમાને કો બુરા ભલા કેહતા હૈ હાલાંકે ઝમાના(કુછ નહીં વો) તો મૈં હી હૂં, મેરે હી હાથ મેં(ઝમાને કે) તમામ મામલાત હૈં, મૈં જિસ તરહ ચાહતા હૂં રાત ઔર દિનકો ગર્દિશ દેતા(ફેરતા) હૂં. (બુખારી)

٨٧- عَنْ اَبِی مُوْسَی الْاَشْعَرِیِّ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: مَا اَحَدٌ اَصْبَرَ عَلٰی اَذًی سَمِعَهُ مِنَ اللهِ، یَدَّعُوْنَ لَهُ الْوَلَدَ ثُمَّ یُعَافِیْهِمْ وَیَرْزُقُهُمْ رواه البخاری، باب قول الله تعالی ان الله هو الرزاق ..... رقم: ٧٣٧٨

હઝરત અબૂ મૂસા અશઅરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તકલીફ-દેહ (તકલીફ દેને વાલી) બાત સુન કર અલ્લાહ તઆલા સે ઝિયાદા બર્દાશ્ત કરને વાલા કોઈ નહીં હૈ, મુશરિકીન ઉસકે લિયે બેટા સાબિત કરતે હૈં ઔર ફિર ભી વો ઉન્હેં આફિયત દેતા હૈ ઔર રોઝી અતા કરતા હૈ. (બુખારી)

٨٨- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: لَمَّا خَلَقَ اللهُ الْخَلْقَ، کَتَبَ فِیْ کِتَابِهٖ، فَهُوَ عِنْدَهٗ فَوْقَ الْعَرْشِ: اِنَّ رَحْمَتِیْ تَغْلِبُ غَضَبِیْ. رواه مسلم، باب فی سعة رحمة الله تعالی ..... رقم: ٦٩٦٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે

હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ અલ્લાહ તઆલા ને મખ્લૂક કો પૈદા કિયા તો લૌહે-મહફૂઝ મેં યે લિખ દિયા "મેરી રહમત મેરે ગુસ્સા સે બઢી હુઈ હૈ". યે તહરીર (લિખા હુવા) ઉનકે સામને અર્શ પર મૌજૂદ હૈ. (મુસ્લિમ)

٨٩- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللّٰهِ مِنَ الْعُقُوْبَةِ، مَا طَمِعَ بِجَنَّتِهِ اَحَدٌ، وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللّٰهِ مِنَ الرَّحْمَةِ، مَا قَنِطَ مِنْ جَنَّتِهِ اَحَدٌ. رواه مسلم، باب فی سعة رحمة الله تعالی ۰۰۰۰، رقم:٦٩٧٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે રિવાયત કરતે હૈં કે આપને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર મોમિન કો ઉસ સઝા કા સહીહ ઈલ્મ હો જાએ જો અલ્લાહ તઆલા કે યહાં નાફરમાનોં કે લિયે હૈ તો ઉસકી જન્નત કી કોઈ ઉમ્મીદ ન રખ્ખે ઔર અગર કાફિર કો અલ્લાહ તઆલા કી ઉસ રહમત કા સહીહ ઈલ્મ હો જાએ જો અલ્લાહ તઆલા કે યહાં હૈ તો ઉસકી જન્નત સે કોઈ નાઉમ્મીદ ન હો. (મુસ્લિમ)

٩٠- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ لِلّٰهِ مِائَةَ رَحْمَةٍ، اَنْزَلَ مِنْهَا رَحْمَةً وَاحِدَةً بَيْنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالْبَهَائِمِ وَالْهَوَامِّ، فَبِهَا يَتَعَاطَفُوْنَ، وَبِهَا يَتَرَاحَمُوْنَ، وَبِهَا تَعْطِفُ الْوَحْشُ عَلٰی وَلَدِهَا، وَاَخَّرَ اللّٰهُ تِسْعًا وَتِسْعِيْنَ رَحْمَةً، يَرْحَمُ بِهَا عِبَادَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه مسلم، باب فی سعة رحمة الله تعالی ۰۰۰۰، رقم:٦٩٧٤

وَفِیْ رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ فَاِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ اَكْمَلَهَا بِهٰذِهِ الرَّحْمَةِ رقم:٦٩٧٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે રિવાયત ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા કે યહાં ૧૦૦ રહમતેં હૈં. ઉસને ઉનમેં સે એક રહમત જિન્નો ઈન્સ (જિન્નાત ઔર ઈન્સાન), જાનવરોં ઔર કીડે મકોડોં કે દરમિયાન

ઉતારી હૈ. ઉસી એક હિસ્સા કી વજહ સે વો એક દૂસરે પર નર્મી ઔર રહમ કરતે હૈં, ઉસી કી વજહ સે વહશી જાનવર અપને બચ્ચે પર શફકત (મહેરબાની) કરતા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલા ને ૯૯ રહમતોં કો કયામત કે દિન કે લિયે રખ્ખા હૈ કે ઈનકે ઝરિયે અપને બંદોં પર રહમ ફરમાએંગે. એક રિવાયત મેં હૈ કે જબ કયામત કા દિન હોગા તો અલ્લાહ તઆલા અપની ઈન ૯૯ રહમતોં કો ઈસ દુન્યવી રહમત કે સાથ મિલા કર મુકમ્મલ ફરમાએંગે (ફિર ૧૦૦ કી ૧૦૦ રહમતોં કે ઝરિયે અપને બંદોં પર રહમ ફરમાએંગે). (મુસ્લિમ)

٩١- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: قُدِمَ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ بِسَبْيٍ، فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ، تَبْتَغِيْ، إِذَا وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبْيِ، أَخَذَتْهُ فَأَلْصَقَتْهُ بِبَطْنِهَا وَأَرْضَعَتْهُ، فَقَالَ لَنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَتَرَوْنَ هٰذِهِ الْمَرْأَةَ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ؟ قُلْنَا: لَا وَاللّٰهِ! وَهِيَ تَقْدِرُ عَلٰى أَنْ لَا تَطْرَحَهُ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَلّٰهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هٰذِهِ بِوَلَدِهَا رواه

مسلم، باب في سعة رحمة الله تعالى ...... رقم: ٦٩٧٨

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ કુછ કૈદી લાએ ગએ. ઉનમેં એક ઔરત પર નઝર પળી જો અપના બચ્ચા તલાશ કરતી ફિર રહી થી. જૂંહી ઉસે બચ્ચા મિલા ઉસને ઉસે ઉઠા કર અપને પેટ સે લગાયા ઔર દૂધ પિલાયા. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમસે મુખાતિબ હોકર ફરમાયાઃ તુમ્હારા કયા ખયાલ હૈ, યે ઔરત અપને બચ્ચે કો આગ મેં ડાલ સકતી હૈ? હમને અર્ઝ કિયાઃ અલ્લાહ કી કસમ નહીં, ખુસૂસન જબકે ઉસે બચ્ચે કો આગ મેં ડાલને કી કુદરત ભી હૈ (કોઈ મજબૂરી નહીં). ઈસ પર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે ઔરત અપને બચ્ચે પર જિતના રહમ વ પ્યાર કરતી હૈ અલ્લાહ તઆલા અપને બંદોં પર ઈસસે કહીં ઝિયાદા રહમ વ પ્યાર કરતે હૈં. (મુસ્લિમ)

٩٢- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَامَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ فِيْ صَلٰوةٍ وَقُمْنَا

مَعَهُ، فَقَالَ اَعْرَابِيٌّ وَهُوَ فِي الصَّلٰوةِ: اَللّٰهُمَّ ارْحَمْنِي وَمُحَمَّدًا وَلَا تَرْحَمْ مَعَنَا اَحَدًا فَلَمَّا سَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ لِلْاَعْرَابِيِّ: لَقَدْ حَجَّرْتَ وَاسِعًا يُرِيْدُ رَحْمَةَ اللّٰهِ رواه البخاري، باب رحمة الناس والبهائم، رقم: ٦٠١٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે (એક મરતબા) નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ નમાઝ કે લિયે ખળે હુવે, હમ ભી આપકે સાથ ખળે હો ગએ. એક દેહાત કે રેહને વાલે (નૌ-મુસ્લિમ) ને નમાઝ મેં હી કહાઃ અય અલ્લાહ! (સિર્ફ) મુઝ પર ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર રહમ કર, હમારે સાથ કિસી ઔર પર રહમ ન કર. જબ આપને સલામ ફેરા તો ઉસ દેહાત કે રેહને વાલે સે ફરમાયાઃ તુમને બળી વસીઅ (ફૈલી હુઇ) ચીઝ કો તંગ કર દિયા (ઘબરાઓ નહીં! રહમત તો ઇતની હૈ કે સબ પર છા જાએ ફિર ભી તંગ ન હો, તુમ હી ઉસે તંગ સમઝ રહે હો). (બુખારી)

-٩٣ عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: وَالَّذِيْ نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهٖ! لَا يَسْمَعُ بِيْ اَحَدٌ مِنْ هٰذِهِ الْاُمَّةِ يَهُوْدِيٌّ وَلَا نَصْرَانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوْتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِيْ اُرْسِلْتُ بِهٖ، اِلَّا كَانَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ. رواه مسلم، باب وجوب الإيمان ....، رقم: ٣٨٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ ઉસ ઝાત કી કસમ જિસકે કબ્ઝા મેં મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) કી જાન હૈ ઇસ ઉમ્મત મેં કોઇ શખ્સ યહૂદી યા ઇસાઇ ઐસા નહીં જો મેરી (નુબુવ્વત કી) ખબર સુને ફિર ઇસ દીન પર ઇમાન ન લાએ જિસકો દેકર મુઝે ભેજા ગયા હૈ, ઔર (ઉસી હાલ પર) મર જાએ તો યકીનન વો દોઝખિયોં મેં હોગા. (મુસ્લિમ)

-٩٤ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَتْ مَلَائِكَةٌ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ نَائِمٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: اِنَّهُ نَائِمٌ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: اِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ، فَقَالُوْا: اِنَّ لِصَاحِبِكُمْ هٰذَا مَثَلًا، قَالَ: فَاضْرِبُوْا لَهُ

مَثَلًا، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: إِنَّهُ نَائِمٌ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ، فَقَالُوا: مَثَلُهُ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى دَارًا وَجَعَلَ فِيهَا مَأْدُبَةً وَبَعَثَ دَاعِيًا، فَمَنْ أَجَابَ الدَّاعِيَ دَخَلَ الدَّارَ وَأَكَلَ مِنَ الْمَأْدُبَةِ، وَمَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّاعِيَ لَمْ يَدْخُلِ الدَّارَ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنَ الْمَأْدُبَةِ، فَقَالُوا: أَوِّلُوهَا لَهُ يَفْقَهْهَا، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: إِنَّهُ نَائِمٌ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ، فَقَالُوا: فَالدَّارُ: الْجَنَّةُ، وَالدَّاعِي: مُحَمَّدٌ ﷺ، فَمَنْ أَطَاعَ مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ، وَمَنْ عَصَى مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ عَصَى اللهَ، وَمُحَمَّدٌ ﷺ فَرْقٌ بَيْنَ النَّاسِ. رواه البخاري، باب الإقتداء بسنن رسول الله ﷺ، رقم: ٧٢٨١

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે કુછ ફરિશ્તે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ ઉસ વક્ત આએ જબકે આપ સો રહે થે. ફરિશ્તોં ને આપસમેં કહાઃ આપ સોએ હુવે હૈં. કિસી ફરિશ્તે ને કહાઃ આંખેં સો રહી હૈં લેકિન દિલ તો જાગ રહા હૈ. ફિર આપસમેં કહને લગેઃ તુમ્હારે ઈન સાથી (મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) કે બારે મેં એક મિસાલ હૈ, ઉસકો ઉનકે સામને બયાન કરો. દૂસરે ફરિશ્તોં ને કહાઃ વો તો સો રહે હૈં (લિહાઝા બયાન કરને સે કયા ફાઈદા?) ઉનમેં સે બાઝ ને કહાઃ બેશક આંખેં સો રહી હૈં લેકિન દિલ તો જાગ રહા હૈ. ફિર ફરિશ્તે એક દૂસરે સે કેહને લગેઃ ઈનકી મિસાલ ઐસી હૈ જૈસે એક શખ્સ ને મકાન બનાયા ઔર ઉસમેં દાવત કા ઈન્તિઝામ કિયા. ફિર લોગોં કો બુલાને કે લિયે આદમી ભેજા, જિસને ઉસ બુલાને વાલે કી બાત ન માની વો ન મકાન મેં દાખિલ હોગા ઔર ન હી ખાના ખાએગા. યે સુન કર ફરિશ્તોં ને આપસમેં કહાઃ ઈસ મિસાલ કી વઝાહત (તફસીલ, ખુલાસા) કરો તાકે યે સમઝ લેં. બાઝ ને કહાઃ યે તો સો રહે હૈં (વઝાહત કરને સે કયા ફાઈદા?) દૂસરોં ને કહાઃ આંખેં સો રહી હૈં મગર દિલ તો બેદાર (જાગ રહા) હૈ. ફિર કેહને લગેઃ વો મકાન જન્નત હૈ (જિસે અલ્લાહ તઆલા ને બનાયા ઔર ઉસમેં મુખ્તલિફ નેઅમતેં રખ કર દાવત કા ઈન્તિઝામ કિયા) ઔર (ઉસ જન્નત કી તરફ) બુલાને વાલે હઝરત મુહમ્મદ

સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હૈં. જિસને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઈતાઅત કી (ફરમાં-બરદારી કી, માની) ઉસને અલ્લાહ તઆલા કી ઈતાઅત કી (લિહાઝા વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા ઔર વહાં કી નેઅમતેં હાસિલ કરેગા) ઔર જિસને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી નાફરમાની કી ઉસને અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાની કી (લિહાઝા વો જન્નત કી નેઅમતોં સે મહરૂમ રહેગા) મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને લોગોં કી દો કિસ્મેં બના દીં (માનને વાલે ઔર ન માનને વાલે). (બુખારી)

ફાઈદા: હઝરાતે અંબિયાએ કિરામ (નબિયોં) અલૈહિમુસ્સલામ કી યે ખુસૂસિયત હૈ કે ઉનકી નીંદ આમ ઈન્સાનોં કી નીંદ સે મુખ્તલિફ હોતી હૈ. આમ ઈન્સાન નીંદ કી હાલત મેં બિલ્કુલ બે-ખબર હોતે હૈં જબકે અંબિયા નીંદ કી હાલત મેં ભી બિલ્કુલ બે-ખબર નહીં હોતે. ઉનકી નીંદ કા તઅલ્લુક સિર્ફ આંખોં સે હોતા હૈ, દિલ નીંદ કી હાલત મેં ભી અલ્લાહ તઆલા કી ઝાતે-આલી સે જુળા રેહતા હૈ. (બઝલુલ-મજહૂદ)

٩٥- عَنْ اَبِیْ مُوْسٰی رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنَّمَا مَثَلِیْ وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِیَ اللّٰهُ بِهٖ كَمَثَلِ رَجُلٍ اَتٰی قَوْمًا فَقَالَ: یَا قَوْمِ، اِنِّیْ رَاَیْتُ الْجَیْشَ بِعَیْنَیَّ،وَاِنِّیْ اَنَا النَّذِیْرُ الْعُرْیَانُ، فَالنَّجَاءَ، فَاَطَاعَهٗ طَائِفَةٌ مِنْ قَوْمِهٖ فَاَدْلَجُوْا فَانْطَلَقُوْا عَلٰی مَهْلِهِمْ فَنَجَوْا، وَكَذَّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ فَاَصْبَحُوْا مَكَانَهُمْ،فَصَبَّحَهُمُ الْجَیْشُ فَاَهْلَكَهُمْ وَاجْتَاحَهُمْ، فَذٰلِكَ مَثَلُ مَنْ اَطَاعَنِیْ فَاتَّبَعَ مَا جِئْتُ بِهٖ، وَمَثَلُ مَنْ عَصَانِیْ وَكَذَّبَ بِمَا جِئْتُ بِهٖ مِنَ الْحَقِّ. رواه البخاری باب الاقتداء بسنن رسول الله ﷺ، رقم: ٧٢٨٣

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરી ઔર ઈસ દીન કી મિસાલ જો અલ્લાહ તઆલા ને મુઝે દેકર ભેજા હૈ ઉસ શખ્સ કી સી હૈ જો અપની કૌમ કે પાસ આયા ઔર કહા: મેરી કૌમ! મૈંને અપની આંખોં સે દુશ્મન કા લશ્કર (ફૌજ) દેખા હૈ

ઔર મૈં એક સચ્ચા ડરાને વાલા હૂં લિહાઝા નજાત (છુટકારે) કી ફિક્ર કરો. ઈસ પર ઉસ કૌમ કે કુછ લોગોં ને તો ઉસકા કેહના માના ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા (ધીરે ધીરે) રાત મેં હી ચલ પળે ઔર દુશ્મન સે નજાત પા લી. કુછ લોગોં ને ઉસકો ઝૂટા સમઝા ઔર સુબહ તક અપને ઘરોં મેં રહે. દુશ્મન કા લશ્કર સુબહ હોતે હી ઉન પર ટૂટ પળા (હમલા કર દિયા) ઔર ઉનકો તબાહ વ બરબાદ કર ડાલા. યહી મિસાલ ઉસ શખ્સ કી હૈ જિસને મેરી બાત માન લી ઔર મેરે લાએ હુવે દીન કી પૈરવી કી (વો નજાત પા ગયા) ઔર યહી મિસાલ ઉસ શખ્સ કી હૈ જિસને મેરી બાત ન માની ઔર ઈસ દીન કો ઝુટલા દિયા જિસકો મૈં લેકર આયા હૂં (વો હલાક (બરબાદ) હો ગયા). (બુખારી)

ફાઈદા: ચૂંકે અરબોં મેં સુબહ સવેરે હમલા કરને કા રિવાજ થા ઈસ વજહ સે દુશ્મન કે હમલે સે મહફૂઝ રેહને કે લિયે રાતોં રાત સફર કિયા જાતા થા.

-૧૧ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! اِنِّيْ مَرَرْتُ بِاَخٍ لِّيْ مِنْ قُرَيْظَةَ فَكَتَبَ لِيْ جَوَامِعَ مِنَ التَّوْرَاةِ، اَلَا اَعْرِضُهَا عَلَيْكَ؟ قَالَ: فَتَغَيَّرَ وَجْهُ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، قَالَ عَبْدُ اللهِ يَعْنِي ابْنَ ثَابِتٍ، فَقُلْتُ لَهُ: اَلَا تَرَى مَا بِوَجْهِ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ؟ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: رَضِيْنَا بِاللهِ تَعَالَى رَبًّا وَبِالْاِسْلَامِ دِيْنًا وَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُوْلًا، قَالَ: فَسُرِّيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ: وَالَّذِيْ نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَوْ اَصْبَحَ فِيْكُمْ مُوْسَى ثُمَّ اتَّبَعْتُمُوْهُ وَ تَرَكْتُمُوْنِيْ لَضَلَلْتُمْ، اِنَّكُمْ حَظِّيْ مِنَ الْاُمَمِ وَاَنَا حَظُّكُمْ مِنَ النَّبِيِّيْنَ. رواه احمد ٤/٢٦٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મેરા અપને એક ભાઈ કે પાસ સે ગુઝર હુવા જો કે કબીલા બની કુરૈઝા મેં સે હૈ. ઉસને (મેરે ફાઈદા કી

ગરઝ સે) તોરાત સે કુછ જામિઅ (મુકમ્મલ, ફાઇદે વાલી) બાતેં લિખ કર દી હૈં, ઇજાઝત હો તો આપકે સામને પેશ કરદૂં? હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ચેહરએ મુબારક કા રંગ બદલ ગયા. મૈંને કહા: ઉમર! કયા આપ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ચેહરએ મુબારક પર ગુસ્સા કે આસાર નહીં દેખ રહે? હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો ફૌરન અપની ગલ્તી કા એહસાસ હુવા ઔર અર્ઝ કિયા:

رَضِينَا بِاللّٰهِ تَعَالٰى رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِيْنًا وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُوْلًا

"હમ અલ્લાહ કો રબ, ઇસ્લામ કો દીન ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો રસૂલ માન કર રાઝી હો ચુકે હૈં." યે કલિમાત સુન કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ચેહરા સે ગુસ્સા કા અસર ઝાઇલ (ખત્મ) હુવા ઔર ઇરશાદ ફરમાયા: ઉસ ઝાત કી કસમ જિસકે કબ્ઝા મેં મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) કી જાન હૈ અગર મૂસા (અલૈહિસ્સલામ) તુમ મેં મૌજૂદ હોતે ઔર તુમ મુઝે છોડ કર ઉનકા ઇત્તિબા કરતે (પૈરવી કરતે, માનતે) તો યકીનન ગુમરાહ હો જાતે. ઉમ્મતોં મેં સે તુમ મેરે હિસ્સે મેં આએ હો ઔર નબિયોં મેં સે મૈં તુમ્હારે હિસ્સે મેં આયા હૂં (લિહાઝા તુમ્હારી કામયાબી મેરી હી ઇત્તિબા મેં હૈ). (મુસ્નદે અહમદ)

۹۷- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: كُلُّ اُمَّتِيْ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ اَبٰى، قَالُوْا: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ! وَمَنْ يَّاْبٰى؟ قَالَ: مَنْ اَطَاعَنِيْ دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ عَصَانِيْ فَقَدْ اَبٰى. رواه البخاري، باب الاقتداء بسنن رسول الله ﷺ، رقم: ۷۲۸۰

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મેરી સારી ઉમ્મત જન્નત મેં જાએગી સિવાએ ઉન લોગોં કે જો ઇન્કાર કરદેં. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને દરયાફત કિયા (પૂછા): યા રસૂલલ્લાહ ! (જન્નત મેં જાને સે) કૌન ઇન્કાર કર સકતા હૈ? આપ

સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને જવાબ મેં ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને મેરી ઈતાઅત કી વો જન્નત મેં દાખિલ હુવા ઔર જિસને મેરી નાફરમાની કી ઉસને જન્નત મેં જાને સે ઈન્કાર કર દિયા. (બુખારી)

૯૮- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتّٰى يَكُوْنَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهٖ. رواه البغوى فى شرح السنة ٢١٣/١، قال النووى: حديث صحيح، رويناه فى كتاب الحجة باسناد صحيح، جامع العلوم والحكم ص ٣٦٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કોઈ શખ્સ ઉસ વક્ત તક (કામિલ-પૂરા) ઈમાન વાલા નહીં હો સકતા જબ તક કે ઉસકી નફસાની ચાહતેં ઈસ દીન કે તાબેઅ (હવાલે) ન હો જાએં જિસકો મૈં લેકર આયા હૂં. (શર્હુસ્સુન્નહ)

૯૯- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يَا بُنَيَّ إِنْ قَدَرْتَ أَنْ تُصْبِحَ وَتُمْسِيَ لَيْسَ فِيْ قَلْبِكَ غِشٌّ لِأَحَدٍ فَافْعَلْ، ثُمَّ قَالَ لِيْ: يَا بُنَيَّ وَذٰلِكَ مِنْ سُنَّتِيْ، وَمَنْ أَحْيَا سُنَّتِيْ فَقَدْ أَحَبَّنِيْ وَمَنْ أَحَبَّنِيْ كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ ـ (وفى الحديث قصة طويلة) رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء فى الاخذ بالسنة ..... ، رقم: ٢٦٧٨

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે ઈરશાદ ફરમાયા: મેરે બેટે! અગર તુમ સુબ્હો શામ (હર વક્ત) અપને દિલ કી યે કૈફિયત બના સકતે હો કે તુમ્હારે દિલ મેં કિસી કે બારે મેં ઝરા ભી ખોટ ન હો તો ઝરૂર ઐસા કરો. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરે બેટે! યે બાત મેરી સુન્નત મેં સે હૈ ઔર જિસને મેરી સુન્નત કો ઝિંદા કિયા ઉસને મુઝસે મુહબ્બત કી ઔર જિસને મુઝસે મુહબ્બત કી વો મેરે સાથ જન્નત મેં હોગા. (તિરમિઝી)

૧૦૦- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: جَاءَ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ إِلٰى بُيُوْتِ

اَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ يَسْأَلُوْنَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ ﷺ، فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَأَنَّهُمْ تَقَالُّوْهَا فَقَالُوا: وَاَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ؟ قَدْ غَفَرَ اللّٰهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَاَخَّرَ، فَقَالَ اَحَدُهُمْ: اَمَّا اَنَا فَاَنَا اُصَلِّي اللَّيْلَ اَبَدًا، وَقَالَ آخَرُ: اَنَا اَصُوْمُ الدَّهْرَ وَلَا اُفْطِرُ، وَقَالَ آخَرُ: اَنَا اَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلَا اَتَزَوَّجُ اَبَدًا، فَجَاءَ اِلَيْهِمْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: اَنْتُمُ الَّذِيْنَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا؟ اَمَا وَاللّٰهِ اِنِّيْ لَاَخْشَاكُمْ لِلّٰهِ وَاَتْقَاكُمْ لَهُ، لٰكِنِّيْ اَصُوْمُ وَاُفْطِرُ، وَاُصَلِّيْ وَاَرْقُدُ، وَاَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِيْ فَلَيْسَ مِنِّيْ. رواه البخاری، باب الترغیب فی النکاح، رقم: ٥٠٦٣

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઈબાદત કે બારે મેં પૂછને કે લિયે તીન શખ્સ અઝવાજે મુતહહરાત (આપ સલ્લ. કી બીવિયોં) કે પાસ આએ. જબ ઉન લોગોં કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઈબાદત કા હાલ બતાયા ગયા તો ઉન્હોંને આપકી ઈબાદત કો થોડા સમઝા ઔર કહાઃ હમારા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે કયા મુકાબ્લા? અલ્લાહ તઆલા ને આપકી અગલી પિછલી લગ્ઝિશેં (અગર હોં ભી તો) માફ ફરમા દી હૈં. ઉનમેં સે એક ને કહાઃ મૈં હમેશા રાત ભર નમાઝ પઢા કરૂંગા. દૂસરે ને કહાઃ મૈં હમેશા રોઝા રખ્ખા કરૂંગા ઔર કભી નાગા નહીં હોને દૂંગા. તીસરે ને કહાઃ મૈં ઔરતોં સે દૂર રહૂંગા, કભી નિકાહ નહીં કરૂંગા. (ઉનમેં આપસમેં યે ગુફતગૂ (બાતચીત) હો રહી થી કે) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ તશરીફ લે આએ ઔર ફરમાયાઃ કયા તુમ લોગોં ને યે બાતેં કહી હૈં? ગૌર સે સુનો, અલ્લાહ તઆલા કી કસમ! મૈં તુમમેં સબસે ઝિયાદા અલ્લાહ તઆલા સે ડરને વાલા હૂં ઔર તુમમેં સબસે ઝિયાદા તકવા ઈખ્તિયાર કરને વાલા (પરહેઝગાર) હૂં, લેકિન મૈં રોઝા રખતા હૂં ઔર નહીં ભી રખતા, નમાઝ પઢતા હૂં ઔર સોતા ભી હૂં, ઔર ઔરતોં સે નિકાહ ભી કરતા હૂં (યહી મેરા તરીકા હૈ લિહાઝા) જિસને મેરે તરીકા સે એ'રાઝ કિયા (મુંહ મોડા) વો મુઝસે નહીં હૈ. (બુખારી)

૧૦૧- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِیْ عِنْدَ فَسَادِ اُمَّتِیْ فَلَهٗ اَجْرُ شَهِیْدٍ. رواه الطبرانی باسناد لا باس به، الترغیب ۱/ ۸۰

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં કે જિસને મેરે તરીકે કો મેરી ઉમ્મત કે બિગાળ કે વક્ત મઝબૂતી સે થામે રખ્ખા ઉસે શહીદ કા સવાબ મિલેગા. (તબરાની, તરગીબ)

૧૦૨- عَنْ مَالِكِ بْنِ اَنَسٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ اَنَّهٗ بَلَغَهٗ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: تَرَكْتُ فِیْكُمْ اَمْرَیْنِ لَنْ تَضِلُّوْا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا كِتَابَ اللّٰهِ وَسُنَّةَ نَبِیِّهٖ. رواه مالك فی موطا، النهی عن القول فی القدر ص ۷۰۲

હઝરત માલિક બિન અનસ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે મુઝે યે રિવાયત પહુંચી હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈંને તુમ્હારે પાસ દો ચીઝેં છોળી હૈં, જબ તક તુમ ઉનકો મઝબૂતીસે પકળે રહોગે હરગિઝ ગુમરાહ નહીં હોગે. વો અલ્લાહ કી કિતાબ ઔર ઉસકે રસૂલ કી સુન્નત હૈ. (મુઅત્તા ઈમામ માલિક)

૧૦૩- عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: وَعَظَنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ يَوْمًا بَعْدَ صَلٰوةِ الْغَدَاةِ مَوْعِظَةً بَلِيْغَةً ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُوْنُ وَوَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوْبُ، فَقَالَ رَجُلٌ: اِنَّ هٰذِهٖ مَوْعِظَةُ مُوَدِّعٍ فَمَاذَا تَعْهَدُ اِلَيْنَا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: اُوْصِيْكُمْ بِتَقْوَى اللّٰهِ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَاِنْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ، فَاِنَّهٗ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ يَرَ اخْتِلَافًا كَثِيْرًا، وَاِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الْاُمُوْرِ، فَاِنَّهَا ضَلَالَةٌ فَمَنْ اَدْرَكَ ذٰلِكَ مِنْكُمْ فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِیْ وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِيْنَ الْمَهْدِيِّيْنَ، عَضُّوْا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ. رواه الترمذی، وقال: هذا حدیث حسن صحیح، باب ما جاء فی الاخذ بالسنة ۰۰۰۰، رقم: ۲٦٧٦

હઝરત ઈરબાઝ બિન સારિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમેં એક દિન સુબહ કી નમાઝ કે બાદ એસે મુઅસ્સિર (અસર કરને વાલે)

અંદાઝ મેં નસીહત ફરમાઈ કે આંખોં સે આંસૂ જારી હો ગએ ઔર દિલોં મેં ખૌફ (ડર) પૈદા હો ગયા. એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: યે તો રુખ્સત હોને વાલે (છોળ કર જાને વાલે) કી નસીહત માલૂમ હોતી હે, ફિર આપ હમેં કિસ ચીઝ કી વસિય્યત ફરમાતે હૈં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈં તુમ્હેં અલ્લાહ તઆલા સે ડરતે રેહને કી ઔર (અમીર કી બાત) સુનને ઔર માનને કી વસિય્યત કરતા હૂં અગરચે વો અમીર હબ્શી ગુલામ હો. તુમમેં જો મેરે બાદ ઝિંદા રહેગા વો બહુત ઈખ્તિલાફાત (ફર્ક, દુશ્મની) દેખેગા. તુમ દીન મેં નઈ નઈ બાતેં પૈદા કરને સે બચો કયુંકે હર નઈ બાત ગુમરાહી હે. લિહાઝા તુમ ઐસા ઝમાના પાઓ તો મેરી ઔર હિદાયત-યાફતા (હિદાયત પાએ હુવે) ખુલફાએ રાશિદીન કી સુન્નત કો મઝબૂતી સે થામે રખના. (તિરમિઝી)

١٠٤- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ رَاَى خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فِي يَدِ رَجُلٍ، فَنَزَعَهُ فَطَرَحَهُ وَقَالَ: يَعْمِدُ اَحَدُكُمْ اِلَى جَمْرَةٍ مِنْ نَارٍ فَيَجْعَلُهَا فِي يَدِهِ فَقِيْلَ لِلرَّجُلِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: خُذْ خَاتَمَكَ انْتَفِعْ بِهِ، قَالَ: لَا، وَاللهِ! لَا آخُذُهُ اَبَدًا، وَقَدْ طَرَحَهُ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ. رواه مسلم، باب تحريم خاتم الذهب ..... رقم: ٥٤٧٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદ્યિલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક શખ્સ કે હાથ મેં સોને કી અંગૂઠી દેખી તો આપને ઉસે ઉતાર કર ફેંક દિયા ઔર ફરમાયા: (કિતની તઅજ્જુબ કી બાત હે કે) તુમમેં સે કોઈ શખ્સ આગ કે અંગારે કો અપને હાથ મેં રખના ચાહતા હે યાની જો શખ્સ અપને હાથોં મેં સોને કી કોઈ ચીઝ પેહનેગા ઉસકા હાથ દોઝખ મેં ચલા જાએગા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે તશરીફ લે જાને કે બાદ ઉસ શખ્સ સે કહા ગયા: અપની અંગૂઠી લે લો (ઔર) ઉસ (કો બેચ કર યા હદયા કરકે (તોહફા દેકર) ઉસ) સે ફાઈદા ઉઠાલો. ઉસને જવાબ દિયા: અલ્લાહ કી કસમ! નહીં, જિસ ચીઝ કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફેંક દિયા હો મૈં ઉસકો કભી નહીં ઉઠાઉંગા. (મુસ્લિમ)

١٠٥- قَالَتْ زَيْنَبُ: دَخَلْتُ عَلَى اُمِّ حَبِيْبَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِيْنَ تُوُفِّيَ اَبُوْهَا

اَبُوْ سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ فَدَعَتْ اُمُّ حَبِيْبَةَ بِطِيْبٍ فِيْهِ صُفْرَةٌ خَلُوْقٌ اَوْ غَيْرُهُ فَدَهَنَتْ مِنْهُ جَارِيَةً ثُمَّ مَسَّتْ بِعَارِضَيْهَا ثُمَّ قَالَتْ. وَاللّٰهِ مَالِيْ بِالطِّيْبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ اَنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَا يَحِلُّ لِامْرَاَةٍ تُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ اَنْ تُحِدَّ عَلٰى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ اِلَّا عَلٰى زَوْجٍ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ وَعَشْرًا رواه البخاري، باب تحد المتوفى عنها اربعة اشهر وعشرا، رقم: ٥٣٣٤

હઝરત ઝૈનબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા બયાન ફરમાતી હૈં કે મૈં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી અહલિયા મુહતરમા (બીવી) હઝરત ઉમ્મે હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કે પાસ ઉસ વક્ત ગઇ જબ ઉનકે વાલિદ (બાપ) હઝરત અબૂ સુફયાન બિન હર્બ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કા ઇન્તિકાલ હુવા થા. હઝરત ઉમ્મે હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ને ખુશ્બૂ મંગવાઇ જિસમેં ખલૂક યા કિસી ઔર ચીઝ કી મિલાવટ કી વજહ સે ઝર્દી (પીલા પન) થી, ઉસમેં સે કુછ ખુશ્બૂ લૌંડી કો લગાઇ ફિર ઉસે અપને રુખ્સારોં (ગાલોં) પર મલ લિયા, ઉસકે બાદ ફરમાયા: અલ્લાહ કી કસમ! મુઝે ખુશ્બૂ કે ઇસ્તેમાલ કરને કી કોઇ ઝરૂરત ન થી, બાત સિર્ફ યે હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે સુના હૈ કે જો ઔરત અલ્લાહ તઆલા ઔર આખિરત કે દિન પર ઇમાન રખતી હો ઉસકે લિયે જાઇઝ નહીં કે વો તીન દિન સે ઝિયાદા કિસી કા સોગ (ગમ) મનાએ સિવાએ શૌહર કે (કે ઉસકા સોગ) ચાર મહીને દસ દિન હૈ. (બુખારી)

ફાઇદા: ખલૂક એક કિસ્મ કી મુરક્કબ (મિકસચર) ખુશ્બૂ કા નામ હૈ જિસકે અજ્ઝા (હિસ્સોં) મેં અકસર હિસ્સા ઝાફરાન કા હોતા હૈ

١٠٢- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَجُلًا سَاَلَ النَّبِيَّ ﷺ: مَتَى السَّاعَةُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: مَا اَعْدَدْتَ لَهَا؟ قَالَ: مَا اَعْدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيْرِ صَلٰوةٍ وَلَا صَوْمٍ وَلَا صَدَقَةٍ، وَلٰكِنِّيْ اُحِبُّ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ، قَالَ: اَنْتَ مَعَ مَنْ اَحْبَبْتَ. رواه البخاري، باب علامة الحب في الله ..... ، رقم: ٦١٧١

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ ને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ

સે પૂછા: કયામત કબ આએગી? આપને ઈરશાદ ફરમાયા: કયામત કે લિયે તુમને કયા તય્યાર કર રખ્ખા હૈ? ઉસને અર્ઝ કિયા: મૈંને કયામત કે લિયે ન તો ઝિયાદા (નફલી) નમાઝેં ન ઝિયાદા (નફલી) રોઝે તય્યાર કિયે હૈં ઔર ન ઝિયાદા સદકા, હાં એક બાત હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ સે મુહબ્બત રખતા હૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તો ફિર (કયામત મેં) તુમ ઉન હી કે સાથ હોગે જિનસે તુમને (દુનિયા મેં) મુહબ્બત રખ્ખી. (બુખારી)

١٠٧- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! إِنَّكَ لَأَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِيْ، وَأَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَهْلِيْ، وَأَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ وَلَدِيْ، وَإِنِّيْ لَأَكُوْنُ فِي الْبَيْتِ فَأَذْكُرُكَ فَمَا أَصْبِرُ حَتّٰى آتِيَكَ فَأَنْظُرَ إِلَيْكَ، وَإِذَا ذَكَرْتُ مَوْتِيْ وَمَوْتَكَ، عَرَفْتُ أَنَّكَ إِذَا دَخَلْتَ الْجَنَّةَ رُفِعْتَ مَعَ النَّبِيِّيْنَ، وَإِنْ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ خَشِيْتُ أَنْ لَا أَرَاكَ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ حَتّٰى نَزَلَتْ عَلَيْهِ: ﴿وَمَنْ يُّطِعِ اللهَ وَالرَّسُوْلَ فَأُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدِّيْقِيْنَ وَالشُّهَدَآءِ وَالصّٰلِحِيْنَ ۚ وَحَسُنَ أُولٰٓئِكَ رَفِيْقًا﴾ تفسير ابن كثير ١/٥٣٠

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે એક સહાબી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! આપ મુઝે અપની જાન સે ભી ઝિયાદા મહબૂબ (પ્યારે) હૈં, અપની બીવી સે ભી ઝિયાદ મહબૂબ હૈં ઔર અપની ઔલાદ સે ભી ઝિયાદા મહબૂબ હૈં. મૈં અપને ઘર મેં હોતા હૂં ઔર આપકા ખયાલ આ જાતા હૈ તો સબ્ર નહીં આતા જબ તક કે હાઝિર હોકર ઝિયારત ન કરલૂં (દેખ ન લૂં). મુઝે યે ખબર હૈ કે ઈસ દુનિયા સે તો આપકો ઔર મુઝે રુખ્સત હોના (જાના) હૈ, ઉસકે બાદ આપ તો અંબિયા (અલૈહિમુસ્સલામ) કે દર્જા પર ચલે જાએંગે ઔર (મુઝે અવ્વલ તો યે માલૂમ હીં કે મૈં જન્નત મેં પહુંચૂંગા ભી યા નહીં) અગર મૈં જન્નત મેં પહુંચ ભી ગયા તો (ચૂંકે મેરા દર્જા આપસે બહુત નીચે હોગા ઈસલિયે) મુઝે અંદેશા (ફિક્ર) હૈ કે મૈં વહાં આપકી ઝિયારત

ન કર સકૂંગા તો મુઝે કૈસે સબ્ર આએગા? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકી બાત સુન કર કુછ જવાબ ન દિયા યહાં તક કે યે આયત નાઝિલ હુઈ (ઉતરી):

"وَمَنْ يُّطِعِ اللهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدِّيْقِيْنَ وَالشُّهَدَآءِ وَالصّٰلِحِيْنَ ۚ وَحَسُنَ اُولٰٓئِكَ رَفِيْقًا"

તરજુમા: ઔર જો શખ્સ અલ્લાહ વ રસૂલ કા કેહના માન લેગા તો ઐસે અશખાસ (લોગ) ભી ઉન હઝરાત કે સાથ હોંગે જિન પર અલ્લાહ તઆલા ને ઇન્આમ ફરમાયા હૈ યાની અંબિયા, સિદ્દીકીન, શુહદા ઔર સુલહા ઔર યે હઝરાત બહુત અચ્છે રફીક (સાથી, દોસ્ત) હૈં. (તફસીરે ઇબ્ને કસીર)

١٠٨- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مِنْ اَشَدِّ اُمَّتِىْ لِىْ حُبًّا، نَاسٌ يَكُوْنُوْنَ بَعْدِىْ، يَوَدُّ اَحَدُهُمْ لَوْ رَآنِىْ بِاَهْلِهٖ وَمَالِهٖ. رواه مسلم، باب فيمن يود رؤية النبى ﷺ ...، رقم: ٧١٤٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મેરી ઉમ્મત મે મુઝસે ઝિયાદા મુહબ્બત રખને વાલે લોગોં મેં સે વો (ભી) હૈં જો મેરે બાદ આએંગે, ઉનકી યે આરઝૂ (તમન્ના, ખ્વાહિશ) હોગી કે કાશ વો અપના ઘર બાર ઔર માલ સબ કુર્બાન કરકે કિસી તરહ મુઝકો દેખ લેતે. (મુસ્લિમ)

١٠٩- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: فُضِّلْتُ عَلَى الْاَنْبِيَاءِ بِسِتٍّ: اُعْطِيْتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ، وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ، وَاُحِلَّتْ لِىَ الْمَغَانِمُ، وَجُعِلَتْ لِىَ الْاَرْضُ طَهُوْرًا وَمَسْجِدًا، وَاُرْسِلْتُ اِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً، وَخُتِمَ بِىَ النَّبِيُّوْنَ رواه مسلم، باب المساجد ومواضع الصلوة، رقم: ١١٦٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મુઝે ૬ ચીઝોં કે ઝરિયે દીગર અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ પર ફઝીલત દી ગઈ હૈ

(૧) મુઝે જામિઅ કલિમાત અતા કિયે ગએ (૨) રુઅબ કે ઝરિયે મેરી મદદ કી ગઇ (અલ્લાહ તઆલા દુશ્મનોં કે દિલ મેં મેરા રુઅબ ઔર ખૌફ પૈદા ફરમા દેતે હૈં). (૩) માલે ગનીમત (દુશ્મનોં સે હાસિલ હુવા માલ) મેરે લિયે હલાલ બના દિયા ગયા (પિછલી ઉમ્મતોં મેં માલે ગનીમત કો આગ આકર જલા દેતી થી). (૪) સારી ઝમીન કો મેરે લિયે મસ્જિદ યાની નમાઝ પઢને કી જગહ બના દી ગઇ (પિછલી ઉમ્મતોં મેં ઇબાદત સિર્ફ મખ્સૂસ જગહોં મેં અદા હો સકતી થી) ઔર સારી ઝમીન કી (મિટ્ટી કો) મેરે લિયે પાક બના દિયા ગયા (તયમ્મુમ કે ઝરિયે ભી પાકી હાસિલ કી જા સકતી હૈ). (૫) સારી મખ્લૂક (અલ્લાહ કી પૈદા કી હુઇ ચીઝોં) કે લિયે મુઝે નબી બનાકર ભેજા ગયા (મુઝસે પેહલે અંબિયા કો ખાસ તૌર પર ઉનકી અપની હી કૌમ કી તરફ ભેજા જાતા થા). (૬) નુબુવ્વત વ રિસાલત કા સિલસિલા મુઝ પર ખત્મ કિયા ગયા યાની અબ મેરે બાદ કોઇ નબી ઔર રસૂલ નહીં આએગા. (મુસ્લિમ)

ફાઇદા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ "મુઝે જામિઅ કલિમાત અતા કિયે ગએ હૈં" ઇસકા મતલબ યે હૈ કે મુખ્તસર અલ્ફાઝ પર મુશ્તમિલ (શામિલ) છોટે જુમલોં મેં બહુત સે મઆની (મતલબ) મૌજૂદ હોતે હૈં.

١١٠- عَنْ عِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ صَاحِبِ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِنِّيْ عَبْدُ اللهِ وَخَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ. (الحديث)

رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٤١٨/٢

હઝરત ઇરબાઝ બિન સારિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ, ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: બિલા શુબહ (બેશક) મૈં અલ્લાહ તઆલા કા બંદા ઔર આખરી નબી હૂં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١١١- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ مَثَلِيْ وَمَثَلَ الْاَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِيْ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنٰى بَيْتًا فَاَحْسَنَهُ وَاَجْمَلَهُ اِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوْفُوْنَ بِهٖ وَيَعْجَبُوْنَ لَهُ وَيَقُوْلُوْنَ: هَلَّا

وُضِعَتْ هٰذِهِ اللَّبِنَةُ؟ قَالَ: فَأَنَا اللَّبِنَةُ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ. رواه البخاري، باب خاتم النبيين، رقم: ٣٥٣٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં કે મેરી ઔર મુઝસે પેહલે અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ કી મિસાલ ઐસી હે જૈસે એક શખ્સ ને ઘર બનાયા હો ઔર ઉસમેં હર તરહ કા હુસ્ન ઔર ખૂબસૂરતી પૈદા કી હો લેકિન ઘર કે કિસી કોને મેં એક ઈંટ કી જગા છોળ દી હો. અબ લોગ મકાન કે ચારોં તરફ ઘૂમતે હૈં, મકાન કી ખુશ્નુમાઈ કો પસંદ કરતે હૈં લેકિન યે ભી કેહતે જાતે હૈં કે યહાં પર એક ઈંટ કયૂં ન રખ્ખી ગઈ, તો મૈં હી વો ઈંટ હૂં ઔર મૈં આખરી નબી હૂં. (બુખારી)

١١٢- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمًا، فَقَالَ: يَا غُلَامُ! إِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ: اِحْفَظِ اللّٰهَ يَحْفَظْكَ، اِحْفَظِ اللّٰهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللّٰهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللّٰهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلٰى أَنْ يَّنْفَعُوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوْكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللّٰهُ لَكَ، وَإِنِ اجْتَمَعُوْا عَلٰى أَنْ يَّضُرُّوْكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوْكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللّٰهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب حديث حنظلة ...، رقم: ٢٥١٦

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈં એક દિન (સવારી પર) નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પીછે બૈઠા હુવા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ બચ્ચે! મૈં તુમ્હેં ચંદ (અહમ) બાતેં સિખાતા હૂં. અલ્લાહ તઆલા (કે અહકામ-હુકમોં) કી હિફાઝત કરો, અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારી હિફાઝત ફરમાએંગે. અલ્લાહ તઆલા કે હુકૂક (હકોં) કા ખયાલ રખ્ખો, ઉનકો અપને સામને પાઓગે (ઉનકી મદદ તુમ્હારે સાથ રહેગી) જબ માંગો તો અલ્લાહ તઆલા સે માંગો, જબ મદદ લો તો અલ્લાહ તઆલા સે (હી) લો, ઔર યે બાત જાન લો કે અગર સારી ઉમ્મત જમા હોકર તુમ્હેં કુછ નફા પહુંચાના ચાહે તો વો તુમ્હેં ઉતના હી

નફા પહુંચા સકતી હૈ જિતના કે અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારે લિયે (તકદીર મેં) લિખ દિયા હૈ, ઔર અગર સબ મિલ કર નુકસાન પહુંચાના ચાહેં તો ઉતના હી નુકસાન પહુંચા સકતે હૈં જિતના કે અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારી (તકદીર મેં) લિખ દિયા હૈ. (તકદીર કે) કલમોં-પેન (સે સબ કુછ લિખાકર ઉન) કો ઉઠા લિયા ગયા હૈ ઔર (તકદીર કે) કાગઝાત કી સિયાહી (પેપર કી ઈન્ક) ખુશ્ક હો (સૂખ) ચુકી હૈ. યાની તકદીરી ફૈસલોં મેં ઝર્રા બરાબર ભી તબ્દીલી મુમકિન નહીં હૈ. (તિરમિઝી)

૧૧૩- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: لِکُلِّ شَیْءٍ حَقِیْقَۃٌ وَمَا بَلَغَ عَبْدٌ حَقِیْقَۃَ الْاِیْمَانِ حَتّٰی یَعْلَمَ اَنَّ مَا اَصَابَہٗ لَمْ یَکُنْ لِیُخْطِئَہٗ وَمَا اَخْطَاَہٗ لَمْ یَکُنْ لِیُصِیْبَہٗ. رواہ احمد والطبرانی ورجالہ ثقات،

ورواہ الطبرانی فی الاوسط مجمع الزوائد ۷/۴۰۴

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હર ચીઝ કી એક હકીકત હોતી હૈ. કોઈ બંદા ઉસ વક્ત તક ઈમાન કી હકીકત કો નહીં પહુંચ સકતા જબ તક કે ઉસકા પુખ્તા (પક્કા) યકીન યે ન હો કે જો હાલાત ઉસકો પેશ આએ હૈં વો આને હી વાલે થે ઔર જો હાલાત ઉસ પર નહીં આએ વો આ હી નહીં સકતે થે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદા: ઈન્સાન જિન હાલાત સે ભી દોચાર હો ઈસ બાત કા યકીન હોના ચાહિયે કે જો કુછ ભી પેશ આયા વો અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે મુકદ્દર થા ઔર માલૂમ નહીં કે ઈસમેં મેરે લિયે કયા ખૈર (ભલાઈ) છુપી હુઈ હો. તકદીર પર યકીન ઈન્સાન કે ઈમાન કી હિફાઝત ઔર વસ્વસોં (શક, બુરે ખયાલાત) સે ઈત્મેનાન કા ઝરિયા હૈ.

૧૧૪- عَنْ عَبْدِاللّٰہِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: کَتَبَ اللّٰہُ مَقَادِیْرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ اَنْ یَخْلُقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِخَمْسِیْنَ اَلْفَ سَنَۃٍ، قَالَ: وَعَرْشُہٗ عَلَی الْمَاءِ. رواہ مسلم.

باب حجاج آدم و موسیٰ صلی اللّٰہ علیہما وسلم، رقم: ۶۷۴۸

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અલ્લાહ તઆલા ને ઝમીન વ આસમાન બનાને સે પચાસ હઝાર સાલ પેહલે તમામ મખ્લૂકાત કી તકદીરેં લિખ દીં, ઉસ વક્ત અલ્લાહ તઆલા કા અર્શ પાની પર થા. (મુસ્લિમ)

૧૧૫- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللہُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللہِ ﷺ يَقُوْلُ: فَرَغَ اللہُ اِلٰی کُلِّ عَبْدٍ مِنْ خَمْسٍ مِنْ اَجَلِهِ وَرِزْقِهِ وَاَثَرِهِ وَشَقِیٌّ اَمْ سَعِيْدٌ. رواه احمد ٥/١٩٧

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અલ્લાહ તઆલા હર બંદે કી પાંચ બાતેં લિખ કર ફારિગ હો ચુકે હૈં. ઉસકી મૌત કા વક્ત, ઉસકા રિઝક (રોઝી), ઉસકી ઉમ્ર, બદબખ્ત (બદકિસ્મત) હૈ યા નેક-બખ્ત. (મુસ્નદે અહમદ)

૧૧૬- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهٖ رَضِیَ اللہُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: لَا يُؤْمِنُ الْمَرْءُ حَتّٰی يُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ. رواه احمد ٢/١٨١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ કોઇ શખ્સ ઉસ વક્ત તક મોમિન નહીં હો સકતા જબ તક કે હર અચ્છી બુરી તકદીર પર ઇમાન ન રખ્ખે. (મુસ્નદે અહમદ)

૧૧૭- عَنْ عَلِیٍّ رَضِیَ اللہُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللہِ ﷺ: لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتّٰی يُؤْمِنَ بِاَرْبَعٍ: يَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللہُ وَاَنِّیْ رَسُوْلُ اللہِ بَعَثَنِیْ بِالْحَقِّ، وَيُؤْمِنُ بِالْمَوْتِ، وَيُؤْمِنُ بِالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَيُؤْمِنُ بِالْقَدْرِ. رواه الترمذی باب ما جاء ان الایمان بالقدر .... رقم: ٢١٤٥

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ કોઇ

બંદા મોમિન નહીં હો સકતા જબ તક ચાર ચીઝોં પર ઈમાન ન લે આએ. (૧) ઈસ બાત કી ગવાહી દે કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ ઝાત ઈબાદત વ બંદગી કે લાઈક નહીં ઔર મૈં (મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) અલ્લાહ તઆલા કા રસૂલ હૂં, ઉન્હોંને મુઝે હક દેકર ભેજા હૈ. (૨) મરને પર ઈમાન લાએ (૩) મરને કે બાદ દોબારા ઉઠાએ જાને પર ઈમાન લાએ (૪) તકદીર પર ઈમાન લાએ. (તિરમિઝી)

١١٨- عَنْ اَبِیْ حَفْصَةَ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: قَالَ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ لِابْنِهٖ: يَا بُنَيَّ! اِنَّكَ لَنْ تَجِدَ طَعْمَ حَقِيْقَةِ الْاِيْمَانِ حَتّٰى تَعْلَمَ اَنَّ مَا اَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَ مَا اَخْطَاَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيْبَكَ، سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِنَّ اَوَّلَ مَا خَلَقَ اللهُ تَعَالٰى الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ: اُكْتُبْ، فَقَالَ: رَبِّ وَمَاذَا اَكْتُبُ؟ قَالَ: اُكْتُبْ مَقَادِيْرَ كُلِّ شَيْءٍ حَتّٰى تَقُوْمَ السَّاعَةُ، يَا بُنَيَّ! اِنِّیْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ مَاتَ عَلٰى غَيْرِ هٰذَا فَلَيْسَ مِنِّیْ.

رواه ابو داؤد، باب في القدر، رقم: ٤٧٠٠

હઝરત અબૂ હફસા રહમતુલ્લાહિ અલૈહ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અપને બેટે સે કહાઃ મેરે બેટે! તુમકો હકીકી ઈમાન કી લઝઝત હરગિઝ હાસિલ નહીં હો સકતી જબ તક કે તુમ ઈસકા યકીન ન કરલો કે જો કુછ તુમ્હેં પેશ આતા હૈ તુમ ઉસસે કિસી તરહ છૂટ નહીં સકતે થે ઔર જો તુમ્હેં પેશ નહીં આયા વો તુમ પર આ હી નહીં સકતા થા. મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના હૈ કે જો ચીઝ અલ્લાહ તઆલા ને સબસે પેહલે બનાઈ વો કલમ (પેન) હૈ, ફિર ઉસકો હુકમ દિયાઃ લિખ! ઉસને અર્ઝ કિયાઃ પરવરદિગાર કયા લિખ્ખૂં? ઈરશાદ હુવાઃ કયામત તક જિસ ચીઝ કે લિયે જો કુછ મુકદ્દર હો ચુકા હૈ વો સબ લિખ. હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને કહાઃ મેરે બેટે! મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના હૈ કે જો શખ્સ ઈસ યકીન કે અલાવા કિસી દૂસરે યકીન પર મરેગા ઉસકા મુઝસે કોઈ તઅલ્લુક નહીં. (અબૂ દાઊદ)

-૧૧૯ عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: وَكَّلَ اللّٰهُ بِالرَّحِمِ مَلَكًا فَيَقُوْلُ: اَىْ رَبِّ نُطْفَةٌ، اَىْ رَبِّ عَلَقَةٌ، اَىْ رَبِّ مُضْغَةٌ، فَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ يَّقْضِيَ خَلْقَهَا، قَالَ: اَىْ رَبِّ ذَكَرٌ اَمْ اُنْثٰى؟ اَشَقِيٌّ اَمْ سَعِيْدٌ؟ فَمَا الرِّزْقُ؟ فَمَا الْاَجَلُ؟ فَيُكْتَبُ كَذٰلِكَ فِيْ بَطْنِ اُمِّهٖ. رواه البخاري، كتاب القدر، رقم:٦٥٩٥

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ને બચ્ચાદાની પર એક ફરિશ્તા મુકર્રર ફરમા રખ્ખા હૈ, વો યે અર્ઝ કરતા રેહતા હૈ: અય મેરે રબ! અબ યે નુત્ફા હૈ, અય મેરે રબ! અબ યે જમા હુવા ખૂન હૈ, અય મેરે રબ! અબ યે ગોશ્ત કા લોથળા હૈ, (અલ્લાહ તઆલા કે સબ કુછ જાનને કે બાવજૂદ ફરિશ્તા અલ્લાહ તઆલા કો બચ્ચે કી મુખ્તલિફ શકલેં બતાતા રેહતા હૈ) ફિર જબ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો પૈદા કરના ચાહતે હૈં તો ફરિશ્તા પૂછતા હૈ: ઇસકે મુતાલ્લિક કયા લિખ્ખૂં? લળકા યા લળકી? બદબખ્ત યા નેક-બખ્ત? રોઝી કયા હોગી? ઉમ્ર કિતની હોગી? ચુનાંચે સારી તફસીલાત ઉસી વક્ત લિખ લી જાતી હૈં જબ વો માં કે પેટ મેં હોતા હૈ. (બુખારી)

-૧૨૦ عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ، وَ اِنَّ اللّٰهَ اِذَا اَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ، فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا وَ مَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في الصبر على البلاء، رقم:٢٣٩٦

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિતની આઝમાઇશ સખ્ત હોતી હૈ ઉસકા બદલા ભી ઉતના હી બળા મિલતા હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા જબ કિસી કૌમ સે મુહબ્બત કરતે હૈં તો ઉનકો આઝમાઇશ મેં ડાલતે હૈં. ફિર જો ઉસ આઝમાઇશ પર રાઝી રહા અલ્લાહ તઆલા ભી ઉસસે રાઝી હો જાતે હૈં ઔર જો નારાઝ હુવા અલ્લાહ તઆલા ભી ઉસસે નારાઝ હો જાતે હૈં. (તિરમિઝી)

١٢١- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ عَنِ الطَّاعُوْنِ فَأَخْبَرَنِيْ أَنَّهُ عَذَابٌ يَبْعَثُهُ اللّٰهُ عَلٰى مَنْ يَّشَاءُ، وَأَنَّ اللّٰهَ جَعَلَهُ رَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِيْنَ، لَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يَقَعُ الطَّاعُوْنُ فَيَمْكُثُ فِيْ بَلَدِهٖ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يُصِيْبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ إِلَّا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ شَهِيْدٍ. رواه البخاري، كتاب احاديث الانبياء، رقم: ٣٤٧٤

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા જો કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી અહલિયા મુહતરમા (બીવી) હૈં, ફરમાતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે તાઊન (પ્લેગ) કે બારે મેં પૂછા, આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યે અલ્લાહ તઆલા કા એક અઝાબ હૈ જિસ પર ચાહેં નાઝિલ ફરમાએં (લેકિન) ઈસી કો અલ્લાહ તઆલા ને મોમિનીન કે લિયે રહમત બના દિયા હૈ. અગર કિસી શખ્સ કે ઈલાકા મેં તાઊન કી વબા ફૈલ જાએ ઔર વો અપને ઈલાકા મેં સબ્ર કે સાથ સવાબ કી ઉમ્મીદ પર ઠેહરા રહે ઔર ઈસકા યકીન રખ્ખે કે વહી હોગા જો અલ્લાહ તઆલા ને મુકદર કર દિયા હૈ (ફિર તકદીરી તૌર પર વબા મેં મુબ્તિલા હો જાએ ઔર ઉસકી મૌત વાકેઅ હો જાએ) તો ઉસે શહીદ કે બરાબર સવાબ મિલેગા.

ફાઈદા: હુકમ યે હૈ કે તાઊન કે ઈલાકા સે ન ભાગા જાએ. ઈસી વજહ સે હદીસ શરીફ મેં સવાબ કી ઉમ્મીદ પર ઠહરને કો કહા ગયા હૈ. (બુખારી)

١٢٢- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَدَمْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ وَأَنَا ابْنُ ثَمَانِ سِنِيْنَ خَدَمْتُهُ عَشْرَ سِنِيْنَ فَمَا لَامَنِيْ عَلٰى شَيْءٍ قَطُّ أُتِيَ فِيْهِ عَلٰى يَدَيَّ فَإِنْ لَامَنِيْ لَائِمٌ مِنْ أَهْلِهٖ قَالَ: دَعُوْهُ فَإِنَّهُ لَوْ قُضِيَ شَيْءٌ كَانَ. مصابيح السنة للبغوي ٤/٥٧ (وهو من الحسان)

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે મૈંને આઠ સાલ કી ઉમ્ર મેં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત શુરૂ કી ઔર દસ સાલ તક ખિદમત કી (ઈસ અરસા મેં) જબ

કભી મેરે હાથ સે કોઇ નુકસાન હુવા તો આપને મુઝે કભી ઉસ પર મલામત નહીં ફરમાઇ (બુરા ભલા ન કહા). અગર આપકે ઘર વાલોં મેં સે કભી કિસી ને કુછ કહા ભી તો આપને ફરમા દિયાઃ રેહને દો (કુછ ન કહો) કયુંકે અગર કિસી નુકસાન કા હોના મુકદ્દર હોતા હૈ તો વો હોકર રેહતા હૈ. (મસાબીહુસ્સુન્નહ)

١٢٣- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: كُلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ، حَتَّى الْعَجْزُ وَالْكَيْسُ رواه مسلم، باب كل شيء بقدر، رقم: ٦٧٥١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ સબ કુછ તકદીર મેં લિખ્ખા જા ચુકા હૈ યહાં તક કે (ઇન્સાન કા) નાસમઝ ઔર નાકારા (બેકાર) હોના, હોશિયાર ઔર કાબિલ હોના ભી તકદીર હી સે હૈ. (મુસ્લિમ)

١٢٤- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَاَحَبُّ اِلَى اللّٰهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيْفِ، وَفِيْ كُلٍّ خَيْرٌ، اِحْرِصْ عَلٰى مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِنْ بِاللّٰهِ، وَلَا تَعْجِزْ، وَاِنْ اَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ اَنِّيْ فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلٰكِنْ قُلْ قَدَرُ اللّٰهِ، وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَاِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ رواه مسلم، باب الإيمان بالقدر...، رقم: ٦٧٧٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તાકતવર મોમિન કમઝોર મોમિન સે બેહતર ઔર અલ્લાહ તઆલા કો ઝિયાદા મહબૂબ (પસંદીદા) હૈ ઔર યૂં હર મોમિન મેં ભલાઇ હૈ. (યાદ રખ્ખો) જો ચીઝ તુમકો નફા દે ઉસકી હિર્સ (લાલચ) કરો ઔર ઉસમેં અલ્લાહ તઆલા કી ઝાત સે મદદ તલબ કિયા (માંગા) કરો ઔર હિમ્મત ન હારો ઔર અગર તુમ્હેં કોઇ નુકસાન પહુંચ જાએ તો યે ન કહોઃ અગર મેં ઐસા કર લેતા તો ઐસા ઔર ઐસા હો જાતા, અલબત્તા યે કહો કે અલ્લાહ તઆલા કી તકદીર યૂંહી થી ઔર ઉન્હોંને જો ચાહા કિયા, કયુંકે

"અગર"(કા લફ્ઝ) શૈતાનકે કામ કા દરવાઝા ખોલ દેતા હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: ઈન્સાન કા યૂં કેહના "અગર મૈં ઐસા કર લેતા તો ઐસા ઔર ઐસા હો જાતા" ઉસ વક્ત મના હૈ જબકે ઈસકા ઈસ્તેમાલ કિસી ઐસે જુમલા મેં હો જિસકા મકસદ તકદીર કે સાથ મુકાબ્લા હો ઔર અપની તદબીર (પ્લાનિંગ) પર હી એતિમાદ (ભરોસા) હો ઔર યે અકીદા હો કે તકદીર કોઈ ચીઝ નહીં કયુંકે અસલ સૂરત મેં શૈતાન કો તકદીર પર સે યકીન હટાને કા મૌકા મિલ જાતા હૈ. (મઝાહિરે હક)

١٢٥- عَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلَا وَاِنَّ الرُّوْحَ الْاَمِيْنَ نَفَثَ فِيْ رُوْعِيْ اَنَّهُ لَيْسَ مِنْ نَفْسٍ تَمُوْتُ حَتّٰى تَسْتَوْفِيَ رِزْقَهَا، فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَجْمِلُوْا فِي الطَّلَبِ وَلَا يَحْمِلَنَّكُمْ اِسْتِبْطَاءُ الرِّزْقِ اَنْ تَطْلُبُوْا بِمَعَاصِي اللّٰهِ فَاِنَّهُ لَا يُدْرَكُ مَا عِنْدَ اللّٰهِ اِلَّا بِطَاعَتِهِ. (وهو طرف من الحديث) شرح السنة للبغوي ١٤/ ٣٠٥، قال المحشي: رجاله ثقات وهو مرسل

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:જિબ્રઈલ (અલૈહિસ્સલામ) ને (અલ્લાહ તઆલા કે હુક્મ સે) મેરે દિલ મેં યે બાત ડાલી હૈ કે જબ તક કોઈ શખ્સ અપના (મુકદ્દર) રિઝક (રોઝી) પૂરા નહીં કર લેતા વો હરગિઝ મર નહીં સકતા, લિહાઝા અલ્લાહ તઆલા સે ડરતે રહો ઔર રિઝક હાસિલ કરને મેં સાફ સુથરે તરીકે ઈખ્તિયાર કરો, ઐસા ન હો કે રિઝક કી તાખીર (દેર) તુમકો રિઝક કી તલાશ મેં અલ્લાહ તઆલાકી નાફરમાની પર આમાદા કરદે (લગાદે), કયુંકે તુમ્હારા રિઝક અલ્લાહ તઆલા કે કબ્ઝા મેં હૈ ઔર જો ચીઝ ઉનકે કબ્ઝા મેં હો વો સિર્ફ ઉનકી ફરમાંબરદારી હી સે હાસિલ કી જા સકતી હૈ. (શર્હુસ્સુન્નહ)

١٢٦- عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَضٰى بَيْنَ رَجُلَيْنِ فَقَالَ الْمَقْضِيُّ عَلَيْهِ لَمَّا اَدْبَرَ: حَسْبِيَ اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَلُوْمُ عَلَى الْعَجْزِ وَلٰكِنْ عَلَيْكَ بِالْكَيْسِ فَاِذَا غَلَبَكَ اَمْرٌ فَقُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ. رواه ابوداؤد، باب الرجل يحلف على حقه، رقم: ٣٦٢٧

હઝરત ઔફ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત

કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દો શખ્સોં કે દરમિયાન ફૈસ્લા ફરમાયા. જિસકે ખિલાફ ફૈસ્લા હુવા થા જબ વો વાપસ જાને લગા તો ઉસને (અફસોસ કે સાથ) حَسْبِیَ اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ કહા (અલ્લાહ તઆલા હી મેરે લિયે કાફી હૈં ઔર વો બેહતરીન કામ બનાને વાલે હૈં.) યે સુન કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા મુનાસિબ તદબીર ન કરને પર મલામત કરતે હૈં ઈસલિયે હમેશા પેહલે અપને મામલાત મેં સમઝદારી સે કામ લિયા કરો ફિર ઉસકે બાદ ભી અગર હાલાત નામુવાફિક (ખિલાફ) હો જાએં તો حَسْبِیَ اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ પઢ઼ો (ઔર ઈસસે અપની દિલી તસલ્લી કર લિયા કરો કે અલ્લાહ તઆલા કી ઝાત હી મેરે લિયે કાફી હૈ ઔર વહી ઈન હાલાત મેં ભી મેરે કામ બનાએંગે). (અબૂ દાઉદ)

મૌત કે બાદ પેશ આને વાલે હાલાત પર ઈમાન

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوْا رَبَّكُمْ ۚ اِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيْمٌ ☆ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّآ اَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكٰرٰى وَمَا هُمْ بِسُكٰرٰى وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَدِيْدٌ﴾ [الحج: ١-٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: લોગો! અપને રબ સે ડરો, યકીનન કયામત કા ઝલ્ઝલા બળા હોલનાક (ડરાને વાલા) હોગા. જિસ દિન તુમ ઉસ ઝલ્ઝલા કો દેખોગે તો યે હાલ હોગા કે તમામ દૂધ પિલાને વાલી ઔરતેં અપને દૂધ પીતે બચ્ચે કો દહશત (ખૌફ, ડર) કી વજહ સે ભૂલ જાએંગી ઔર તમામ હામિલા ઔરતેં અપના હમલ ગિરા દેંગી ઔર લોગ નશે કી સી હાલત મેં દિખાઈ દેંગે હાલાંકે વો નશે મેં નહીં હોંગે, બલ્કે અલ્લાહ તઆલા કા અઝાબ હૈ હી બહુત સખ્ત (જિસકી વજહ સે વો મદહોશ નઝર આએંગે). (સૂરએ હજ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَلَا يَسْئَلُ حَمِيْمٌ حَمِيْمًا ☆ يُّبَصَّرُوْنَهُمْ ۭ يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِيْ مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍۭ بِبَنِيْهِ ☆ وَصَاحِبَتِهٖ وَاَخِيْهِ ☆ وَفَصِيْلَتِهِ الَّتِيْ تُـْٔوِيْهِ ☆ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ جَمِيْعًا ۙ ثُمَّ يُنْجِيْهِ ☆ كَلَّا﴾ [المعارج: ١٠-١٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઉસ દિન યાની કયામત કે દિન કોઈ દોસ્ત કિસી દોસ્ત કો નહીં પૂછેગા બાવજૂદ યે કે એક દૂસરે કો દિખા દિયે જાએંગે યાની એક દૂસરે કો દેખ રહે હોંગે. ઉસ રોઝ મુજરિમ ઈસ બાત કી તમન્ના કરેગા કે અઝાબ સે છૂટને કે લિયે અપને બેટોં કો, બીવી કો, ભાઈ કો ઔર ખાનદાન કો જિનમેં વો રેહતા થા ઔર તમામ

અહલે-ઝમીન (ઝમીન વાલોં) કો અપને ફિદયા (મુજરિમ, કેદી કો છુડાને કી રકમ, માલ) મેં દે દે ઔર યે ફિદયા દેકર અપને આપકો છુડા લે, યે હરગિઝ નહીં હોગા. (સૂરએ મઆરિજ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظّٰلِمُوْنَ ۬ اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيْهِ الْاَبْصَارُ☆مُهْطِعِيْنَ مُقْنِعِيْ رُءُوْسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ اِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ ۚ وَاَفْـِٕدَتُهُمْ هَوَآءٌ﴾[ابراهيم:٤٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: જો કુછ યે ઝાલિમ લોગ કર રહે હૈં ઉનસે અલ્લાહ તઆલા કો (ફૌરી પકડ ન કરને કી વજહ સે) બે-ખબર હરગિઝ ન સમઝો કયુંકે ઉનકો અલ્લાહ તઆલા ને સિર્ફ ઉસ દિન તક કે લિયે મુહલત દે રખ્ખી હૈ જિસ દિન હૈબત (ખૌફ) સે ઉનકી આંખેં ફટી કી ફટી રેહ જાએંગી ઔર વો હિસાબ કી જગહ કી તરફ સર ઉઠાએ હુવે દૌડે જા રહે હોંગે ઔર આંખોં કી ઐસી ટિકટિકી બંધેગી કે આંખ ઝપકેગી નહીં ઔર ઉનકે દિલ બિલ્કુલ બદ-હવાસ હોંગે. (સૂરએ ઇબ્રાહીમ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذِ ۨالْحَقُّ ۚ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِيْنُهٗ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ☆ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِيْنُهٗ فَاُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ خَسِرُوْٓا اَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوْا بِاٰيٰتِنَا يَظْلِمُوْنَ﴾[الاعراف:٨،٩]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર ઉસ દિન આમાલ કા વઝન એક હકીકત હૈ. ફિર જિસ શખ્સ કા પલ્લા ભારી હોગા તો વહી કામયાબ હોગા. ઔર જિનકા ઇમાન વ આમાલ કા પલ્લા હલ્કા હોગા તો યહી લોગ હોંગે જિન્હોંને અપના નુકસાન કિયા ઇસલિયે કે વો હમારી આયતોં કા ઇન્કાર કરતે થે. (સૂરએ અઅરાફ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿جَنّٰتُ عَدْنٍ يَّدْخُلُوْنَهَا يُحَلَّوْنَ فِيْهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَّلُؤْلُؤًا ۚ وَلِبَاسُهُمْ فِيْهَا حَرِيْرٌ ☆ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْٓ اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ ۭ اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُوْرٌ شَكُوْرٌ ☆ الَّذِيْٓ اَحَلَّنَا دَارَ

الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهٖ ۚ لَا يَمَسُّنَا فِيْهَا نَصَبٌ وَّلَا يَمَسُّنَا فِيْهَا لُغُوْبٌ﴾

[فاطر:٣٣-٣٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: (અચ્છે અમલ કરને વાલોં કે લિયે) જન્નત મેં હમેશા રેહને કે બાગાત હોંગે જિસમેં વો લોગ દાખિલ હોંગે ઔર ઉનકો સોને કે કંગન ઔર મોતી પેહનાએ જાએંગે ઔર ઉનકા લિબાસ રેશમ કા હોગા ઔર વો ઉન બાગોં મેં દાખિલ હોકર કહેંગે કે અલ્લાહ તઆલા કા લાખ લાખ શુક્ર હૈ જિસને હમસે હમેશા કે લિયે હર કિસ્મ કા રંજો ગમ દૂર કિયા. બેશક હમારે રબ બળે બખ્શને વાલે ઔર બળે કદ્રદાન હૈં જિન્હોંને હમેં હમેશા રેહને કે મકામ મેં દાખિલ કિયા જહાં ન હમકો કોઈ તકલીફ પહુંચતી હૈ ન હી કિસી કિસ્મ કી થકાવટ પહુંચતી હૈ. (સૂરએ ફાતિર)

وَقَالَ تَعَالٰى : ﴿اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِيْ مَقَامٍ اَمِيْنٍ ☆ فِيْ جَنّٰتٍ وَّعُيُوْنٍ ☆ يَلْبَسُوْنَ مِنْ سُنْدُسٍ وَّاِسْتَبْرَقٍ مُّتَقٰبِلِيْنَ ☆ كَذٰلِكَ ۟ وَزَوَّجْنٰهُمْ بِحُوْرٍ عِيْنٍ ☆ يَدْعُوْنَ فِيْهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ اٰمِنِيْنَ ☆ لَا يَذُوْقُوْنَ فِيْهَا الْمَوْتَ اِلَّا الْمَوْتَةَ الْاُوْلٰى ۚ وَوَقٰهُمْ عَذَابَ الْجَحِيْمِ ☆ فَضْلًا مِّنْ رَّبِّكَ ۭ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ﴾ [الدخان:٥١-٥٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: બેશક અલ્લાહ તઆલા સે ડરને વાલે પુર-અમન મકામ મેં હોંગે યાની બાગોં ઔર નેહરોં મેં. વો લોગ બારીક ઔર મોટા રેશમ પેહને હુવે એક દૂસરે કે આમને સામને બૈઠે હોંગે. યે સબ બાતેં ઈસી તરહ હોંગી. ઔર હમ ઉનકા નિકાહ ગોરી ઔર બળી આંખોં વાલી હૂરોં સે કર દેંગે. વહાં ઈત્મેનાન સે હર કિસ્મ કે મેવે મંગવા રહે હોંગે. વહાં સિવાએ ઉસ મૌત કે જો દુનિયા મેં આ ચુકી થી દોબારા મૌત કા ઝાઈકા (મઝા) ભી ન ચખેંગે ઔર અલ્લાહ તઆલા ઉન ડરનેવાલોં કો દોઝખ કે અઝાબ સે મહફૂઝ રખ્ખેંગે, યે સબ કુછ ઉન કો આપકે રબકે ફઝલસે મિલા, બળી કામયાબી યહી હૈ. (સૂરએ દુખાન)

وَقَالَ تَعَالٰى : ﴿اِنَّ الْاَبْرَارَ يَشْرَبُوْنَ مِنْ كَاْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُوْرًا ☆

عَيْنًا يَّشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللّٰهِ يُفَجِّرُوْنَهَا تَفْجِيْرًا ☆ يُوْفُوْنَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُوْنَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهٗ مُسْتَطِيْرًا ☆ وَيُطْعِمُوْنَ الطَّعَامَ عَلٰى حُبِّهٖ مِسْكِيْنًا وَّيَتِيْمًا وَّاَسِيْرًا ☆ اِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللّٰهِ لَا نُرِيْدُ مِنْكُمْ جَزَآءً وَّلَا شُكُوْرًا ☆ اِنَّا نَخَافُ مِنْ رَّبِّنَا يَوْمًا عَبُوْسًا قَمْطَرِيْرًا ☆ فَوَقٰهُمُ اللّٰهُ شَرَّ ذٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقّٰهُمْ نَضْرَةً وَّسُرُوْرًا ☆ وَجَزٰهُمْ بِمَا صَبَرُوْا جَنَّةً وَّحَرِيْرًا ☆ مُّتَّكِئِيْنَ فِيْهَا عَلَى الْاَرَآئِكِ ۚ لَا يَرَوْنَ فِيْهَا شَمْسًا وَّلَا زَمْهَرِيْرًا ☆ وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلٰلُهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوْفُهَا تَذْلِيْلًا ☆ وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِاٰنِيَةٍ مِّنْ فِضَّةٍ وَّاَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيْرَا ☆ قَوَارِيْرَا مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوْهَا تَقْدِيْرًا ☆ وَيُسْقَوْنَ فِيْهَا كَاْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيْلًا ☆ عَيْنًا فِيْهَا تُسَمّٰى سَلْسَبِيْلًا ☆ وَيَطُوْفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُوْنَ ۚ اِذَا رَاَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنْثُوْرًا ☆ وَاِذَا رَاَيْتَ ثَمَّ رَاَيْتَ نَعِيْمًا وَّمُلْكًا كَبِيْرًا ☆ عٰلِيَهُمْ ثِيَابُ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَّاِسْتَبْرَقٌ ۫ وَّحُلُّوْا اَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ ۚ وَسَقٰهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُوْرًا ☆ اِنَّ هٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَآءً وَّكَانَ سَعْيُكُمْ مَّشْكُوْرًا ﴾ [الدهر: ٥-٢٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: બેશક નેક લોગ ઐસે જામોં સે શરાબ પિએંગે જિસમેં કાફૂર મિલા હુવા હોગા. વો એક ચશ્મા (નહર) હૈ જિસસે અલ્લાહ તઆલા કે ખાસ બંદે પિએંગે ઔર ઉસ ચશ્મા કો વો ખાસ બંદે જહાં ચાહેંગે બહા કર લે જાએંગે. યે વો લોગ હૈં જો ઝરૂરી આમાલ કો ખુલૂસ સે પૂરા કરતે હૈં ઔર વો ઐસે દિન સે ડરતે હૈં જિસકી સખ્તી કા અસર કમ વ બેશ (કમ ઝિયાદા) હર કિસી પર હોગા ઔર વો અલ્લાહ તઆલા કી મુહબ્બત મેં ગરીબ, યતીમ ઔર કૈદી કો ખાના ખિલાતે હૈં. ઔર વો યે કેહતે હૈં કે હમ તો તુમકો મહઝ (સિર્ફ) અલ્લાહ તઆલા કી રઝામંદી કે લિયે ખાના ખિલાતે હૈં, હમ તુમસે ન કિસી બદલે કે ખ્વાહિશમંદ હૈં ઔર ન "શુક્રિયા" કે, ઔર હમ અપને રબ સે ઉસ દિન કા ખૌફ કરતે હૈં જો દિન નિહાયત તલ્ખ ઔર નિહાયત સખ્ત હોગા. તો અલ્લાહ તઆલા ઉનકો ઇસ ઇતાઅત ઔર ઇખ્લાસ કી બરકત સે ઉસ દિન કી સખ્તી સે બચા લેંગે ઔર ઉનકો તાઝગી ઔર ખુશી અતા

ફરમાએંગે ઔર ઉન લોગોં કો ઉનકી દીન મેં પુખ્તગી (પક્કે પન) કે બદલે મેં જન્નત ઔર રેશમી લિબાસ અતા ફરમાએંગે. વો વહાં ઈસ હાલત મેં હોંગે કે જન્નત મેં તખ્ત પર તકયે લગાએ બૈઠે હોંગે ઔર જન્નત મેં ન ધૂપ કી તપિશ (ગરમી) પાએંગે ઔર ન સખ્ત સરદી (બલ્કે ફરહત-બખ્શ મુઅતદિલ (ન ઠંડા ન ગર્મ, દરમિયાની) મૌસમ હોગા) ઔર જન્નત કે દરખ્તોં કે સાએ ઉન લોગોં પર ઝુકે હુવે હોંગે ઔર ઉનકે ફલ ઉનકે ઈખ્તિયાર મેં કર દિયે જાએંગે યાની હર વક્ત બિલા-મશક્કત ફલ લે સકેંગે ઔર ઉન પર ચાંદી કે બરતન ઔર શીશે (કાંચ) કે પ્યાલોં કા દૌર ચલ રહા હોગા ઔર શીશે ભી ચાંદી કે હોંગે યાની સાફ શફફાફ હોંગે. જિનકો ભરને વાલોં ને મુનાસિબ અંદાઝ સે ભરા હોગા, ઔર ઉનકો વહાં એસી શરાબ ભી પિલાઈ જાએગી જિસમેં સૂંઠ (સૂખી અદરક) કી મિલાવટ હોગી જિસકે ચશ્મે કા નામ જન્નત મેં સલસબીલ મશહૂર હોગા. ઔર ઉનકે પાસ યે ચીઝેં લેકર એસે લડકે આના જાના કરેંગે જો હમેશા લડકે હી રહેંગે. ઔર વો લડકે [illegible] હસીન હોંગે કે તુમ ઉનકો બિખરે હુવે મોતી સમઝોગે, ઔર જબ તુમ વહાં દેખોગે તો બકસરત (બહુત ઝિયાદા) નેઅમતેં ઔર બહુત બડી સલ્તનત (હુકૂમત) દેખોગે. ઔર ઉન અહલે-જન્નત (જન્નતિયોં) પર સબ્ઝ (હરે) રંગ કે બારીક ઔર મોટે રેશમ કે લિબાસ હોંગે ઔર ઉનકો ચાંદી કે કંગન પહનાએ જાએંગે. ઉન્હેં ઉનકે રબ ખુદ નિહાયત પાકીઝા શરાબ પિલાએંગે. અહલે-જન્નત સે કહા જાએગા કે યે સબ નેઅમતેં તુમ્હારે નેક આમાલ કા સિલા (બદલા) હૈં ઔર તુમ્હારી મેહનત વ કોશિશ મકબૂલ હુઈ. (સૂરએ દહર)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَاَصْحٰبُ الْيَمِيْنِ ۙ مَاۤ اَصْحٰبُ الْيَمِيْنِ ☆ فِيْ سِدْرٍ مَّخْضُوْدٍ ☆ وَّطَلْحٍ مَّنْضُوْدٍ ☆ وَّظِلٍّ مَّمْدُوْدٍ ☆ وَّمَآءٍ مَّسْكُوْبٍ ☆ وَّفَاكِهَةٍ كَثِيْرَةٍ ☆ لَّا مَقْطُوْعَةٍ وَّلَا مَمْنُوْعَةٍ ☆ وَّفُرُشٍ مَّرْفُوْعَةٍ ☆ اِنَّاۤ اَنْشَاْنٰهُنَّ اِنْشَآءً ☆ فَجَعَلْنٰهُنَّ اَبْكَارًا ☆ عُرُبًا اَتْرَابًا ☆ لِّاَصْحٰبِ الْيَمِيْنِ﴾

[illegible] ٣٨-٢٧ [illegible]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ [illegible]

વાલે, કયા હી અચ્છે હૈં દાહને વાલે (મુરાદ વો લોગ હૈં જિનકો આમાલનામા દાએં (સીધે) હાથ મેં દિયા જાએગા ઔર ઉનકે લિયે જન્નત કા ફૈસ્લા હોગા) વો લોગ ઐસે બાગાત મેં હોંગે જિનમેં બગૈર કાંટે કી બેરિયાં હોંગી ઔર ઉસ બાગ કે દરખ્તોં મેં તહ-બતહ કેલે લગે હોંગે ઔર ઉન બાગોં મેં સાએ ફૈલે હોંગે ઔર બેહતા હુવા પાની હોગા ઔર કસરત સે મેવે હોંગે જિનકી ન કભી ફસ્લ ખત્મ હોગી ઔર ન ઉનકે ખાને મેં કોઈ રોક ટોક હોગી ઔર ઉન બાગોં મેં ઊંચે ઊંચે બિછોને હોંગે. હમને વહાં કી ઔરતોં કો ખાસ તૌર પર બનાયા હૈ કે વો હમેશા કુંવારી રહેંગી, ખાવિન્દોં (શૌહરોં) કી મહબૂબા ઔર અહલે-જન્નત કી હમ-ઉમ્ર હોંગી. યે સબ નેઅમતેં દાહને વાલોં કે લિયે હૈં ઔર ઉનકી એક બળી જમાઅત તો પેહલે લોગોં મેં સે હોગી ઔર એક બળી જમાઅત પિછલે લોગોં મેં સે હોગી. (સૂરએ વાકિઆહ)

ફાઈદા: પેહલે લોગોં સે મુરાદ પિછલી ઉમ્મતોં કે લોગ ઔર પિછલે લોગોં સે મુરાદ ઈસ ઉમ્મત કે લોગ હૈં. (બયાનુલ-કુર્આન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِيٓ أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ☆ نُزُلًا مِّنْ غَفُورٍ رَّحِيمٍ﴾ [حم السجدة: ٣١، ٣٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર જન્નત મેં તુમ્હારે લિયે હર વો ચીઝ મૌજૂદ હોગી જિસકા તુમ્હારા દિલ ચાહેગા ઔર જો તુમ વહાં માંગોગે, મિલેગા. યે સબ કુછ ઉસ ઝાત કી તરફસે બતૌર મેહમાની કે હોગા જો બહુત બખ્શને વાલે નિહાયત મહરબાન હૈં. (સૂરએ હામીમ-સજદહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَإِنَّ لِلطَّٰغِينَ لَشَرَّ مَآبٍ ☆ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمِهَادُ ☆ هَٰذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ☆ وَءَاخَرُ مِن شَكْلِهِۦٓ أَزْوَٰجٌ﴾ [ص: ٥٥-٥٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર બેશક સરકશોં (બાગિયોં, નાફરમાનોં) કે લિયે બહુત હી બુરા ઠિકાના હૈ યાની દોઝખ જિસમેં વો ગિરેંગે. વો કૈસી બુરી જગહ હૈ. યે ખૌલતા હુવા પાની ઔર પીપ

(મૌજૂદ) હૈ, યે લોગ ઉસકો ચખ્ખેં ઔર ઈસકે અલાવા ઔર ભી ઈસ કિસ્મ કી મુખ્તલિફ નાગવાર ચીઝેં હૈં (ઉસકો ભી ચખ્ખેં). (સૂરએ સાદ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿اِنْطَلِقُوْٓا اِلٰى مَا كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُوْنَ ☆ اِنْطَلِقُوْٓا اِلٰى ظِلٍّ ذِىْ ثَلٰثِ شُعَبٍ ☆ لَا ظَلِيْلٍ وَّلَا يُغْنِىْ مِنَ اللَّهَبِ ☆ اِنَّهَا تَرْمِىْ بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ☆ كَاَنَّهٗ جِمٰلَتٌ صُفْرٌ﴾[المرسلٰت:٢٩-٣٣]

અલ્લાહ તઆલા દોઝખિયોં સે ફરમાએંગે: ચલો ઉસ અઝાબ કી તરફ જિસકો તુમ ઝુટલાતે થે. તુમ ધુએં કે ઐસે સાયા કી તરફ ચલો જો બુલંદ હોકર ફટ કર તીન હિસ્સોં મેં હો જાએગા જિસમેં ન સાયા હૈ ન વો આગ કી તપિશ (ગરમી) સે બચાતા હૈ. વો આગ ઐસે અંગારે બરસાએગી જૈસે બડે મહલ, ગોયા કે વો કાલે ઊંટ હોં યાની જબ વો અંગારે ઊપર કો ઉઠેંગે તો મહલ-નુમા માલૂમ હોંગે ઔર જબ નીચે આ ગિરેંગે તો ઊંટ કે મિસ્લ માલૂમ હોંગે. (સૂરએ મુર્સલાત)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿لَهُمْ مِّنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِّنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ۭ ذٰلِكَ يُخَوِّفُ اللّٰهُ بِهٖ عِبَادَهٗ ۭ يٰعِبَادِ فَاتَّقُوْنِ﴾[الزمر:١٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઈન દોઝખિયોં કો આગ ઊપર સે ભી ઘેરે મેં લિયે હુવે હોગી ઔર નીચે સે ભી ઘેરે હુવે હોગી, યહી વો અઝાબ હૈ જિસસે અલ્લાહ તઆલા અપને બંદોં કો ડરાતે હૈં, અય મેરે બંદો! મુઝસે ડરતે રહો. (સૂરએ ઝુમર)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿اِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّوْمِ ☆ طَعَامُ الْاَثِيْمِ ☆ كَالْمُهْلِ ۚ يَغْلِىْ فِى الْبُطُوْنِ ☆ كَغَلْيِ الْحَمِيْمِ ☆ خُذُوْهُ فَاعْتِلُوْهُ اِلٰى سَوَآءِ الْجَحِيْمِ ☆ ثُمَّ صُبُّوْا فَوْقَ رَاْسِهٖ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيْمِ ☆ ذُقْ ۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْكَرِيْمُ ☆ اِنَّ هٰذَا مَا كُنْتُمْ بِهٖ تَمْتَرُوْنَ﴾[الدخان:٤٣-٥٠]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: બેશક દોઝખ કે બડે ગુનહગારોં કે લિયે ઝક્કૂમ કા દરખ્ત ખોરાક (ખાને કી ચીઝ) હૈ ઔર વો સૂરત મેં કાલે તેલ કી તિલછટ (નીચે બૈઠ જાને વાલી ચીઝ) કી તરહ

હોગા જો પેટ મેં ઐસા જોશ મારેગા જૈસે ખૌલતા હુવા ગર્મ પાની ઔર ફરિશ્તોં કો હુક્મ હોગા કે ઈસ મુજરિમ કો પકળો ઔર ઘસીટતે હુવે દોઝખ કે બીચોં બીચ ધકેલ દો ઔર ઈસકે સર પર તકલીફ દેને વાલા ગર્મ પાની છોળ દો (ઔર તમસ્ખુર કરતે હુવે કહા જાએગા કે) લે ચખ લે. તૂ બળા મુઈઝઝો મુકર્રમ હૈ યાની તૂ દુનિયા મેં બળા ઈઝઝત વાલા સમઝા જાતા થા ઈસલિયે મેરે હુક્મોં પર ચલને મેં શર્મ મહસૂસ કરતા થા, અબ યે તેરી તઅઝીમ હો રહી હૈ) ઔર યે તમામ વહી ખબરેં હૈં જિસમેં તુમ શક કરકે ઈન્કાર કર દેતે થે. (સૂરએ દુખાન)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿مِنْ وَّرَآئِهٖ جَهَنَّمُ وَيُسْقٰى مِنْ مَّآءٍ صَدِيْدٍ ☆ يَّتَجَرَّعُهٗ وَلَا يَكَادُ يُسِيْغُهٗ وَيَاْتِيْهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَّمَا هُوَ بِمَيِّتٍ ۖ وَمِنْ وَّرَآئِهٖ عَذَابٌ غَلِيْظٌ﴾ [ابراهيم: ١٦-١٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: (ઔર સર્કશ શખ્સ) અબ ઉસકે આગે દોઝખ હૈ ઔર ઉસકો પીપ કા પાની પિલાયા જાએગા જિસકો (સખ્ત પ્યાસ કી વજહ સે) ઘૂંટ ઘૂંટ કરકે પિયેગા (લેકિન સખ્ત ગર્મ હોને કી વજહ સે) આસાની કે સાથ હલક સે નીચે ન ઉતાર સકેગા ઔર ઉસકો હર તરફસે મૌત આતી માલૂમ હોગી ઔર વો કિસી તરહ મરેગા નહીં (બલ્કે ઈસી તરહ સિસકતા રહેગા) ઔર ઈસ અઝાબ કે અલાવા ઔર ભી સખ્ત અઝાબ હોતા રહેગા. (સૂરએ ઈબ્રાહીમ)

અહાદીસે નબવિયા

١٢٧- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ اَبُوْ بَكْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! قَدْ شِبْتَ قَالَ: شَيَّبَتْنِيْ هُوْدٌ وَ الْوَاقِعَةُ وَ الْمُرْسَلَاتُ وَ عَمَّ يَتَسَاءَلُوْنَ وَ اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ. رواه الترمذي و قال: هذا حديث حسن غريب، باب و من سورة الواقعة، رقم: ٣٢٩٧

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રિવાયત કરતે હૈં કે હઝરત અબૂ બક્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! આપ પર

બુળહાપા આ ગયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુઝે સૂરએ હૂદ, સૂરએ વાકિઆ, સૂરએ મુર્સલાત, સૂરએ અમ્મ ય-તસા-અલૂન ઔર સૂરએ ઈઝશ્શમ્સુ કુવ્વિરત ને બૂળહા કર દિયા. (તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ બૂળહા ઈસલિયે કર દિયા કે ઈન સૂરતોં મેં કયામત ઔર આખિરત ઔર મુજરિમોં પર અલ્લાહ તઆલા કે અઝાબ કા બળા હૌલનાક બયાન હૈ.

١٢٨- عَنْ خَالِدِ بْنِ عُمَيْرٍ الْعَدَوِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: خَطَبَنَا عُتْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، فَحَمِدَ اللهَ وَ اَثْنٰى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: اَمَّا بَعْدُ، فَاِنَّ الدُّنْيَا قَدْ آذَنَتْ بِصُرْمٍ، وَ وَلَّتْ حَذَّاءَ، وَ لَمْ يَبْقَ مِنْهَا اِلَّا صُبَابَةٌ كَصُبَابَةِ الْاِنَاءِ يَتَصَابُّهَا صَاحِبُهَا، وَ اِنَّكُمْ مُنْتَقِلُوْنَ مِنْهَا اِلٰى دَارٍ لَا زَوَالَ لَهَا، فَانْتَقِلُوْا بِخَيْرِ مَا بِحَضْرَتِكُمْ، فَاِنَّهُ قَدْ ذُكِرَ لَنَا اَنَّ الْحَجَرَ يُلْقٰى مِنْ شَفَةِ جَهَنَّمَ فَيَهْوِىْ فِيْهَا سَبْعِيْنَ عَامًا، لَا يُدْرِكُ لَهَا قَعْرًا، وَ وَ اللهِ لَتُمْلَاَنَّ، اَفَعَجِبْتُمْ ؟ وَ لَقَدْ ذُكِرَ لَنَا اَنَّ مَا بَيْنَ مِصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيْعِ الْجَنَّةِ مَسِيْرَةُ اَرْبَعِيْنَ سَنَةً، وَ لَيَاْتِيَنَّ عَلَيْهَا يَوْمٌ وَ هُوَ كَظِيْظٌ مِنَ الزِّحَامِ، وَ لَقَدْ رَاَيْتُنِىْ سَابِعَ سَبْعَةٍ مَعَ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، مَا لَنَا طَعَامٌ اِلَّا وَرَقُ الشَّجَرِ، حَتّٰى قَرِحَتْ اَشْدَاقُنَا فَالْتَقَطْتُ بُرْدَةً فَشَقَقْتُهَا بَيْنِىْ وَ بَيْنَ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ، فَاتَّزَرْتُ بِنِصْفِهَا، وَاتَّزَرَ سَعْدٌ بِنِصْفِهَا، فَمَا اَصْبَحَ الْيَوْمَ مِنَّا اَحَدٌ اِلَّا اَصْبَحَ اَمِيْرًا عَلٰى مِصْرٍ مِنَ الْاَمْصَارِ، وَ اِنِّىْ اَعُوْذُ بِاللهِ اَنْ اَكُوْنَ فِىْ نَفْسِىْ عَظِيْمًا وَ عِنْدَ اللهِ صَغِيْرًا، وَ اِنَّهَا لَمْ تَكُنْ نُبُوَّةٌ قَطُّ اِلَّا تَنَاسَخَتْ، حَتّٰى تَكُوْنَ آخِرُ عَاقِبَتِهَا مُلْكًا، فَسَتَخْبُرُوْنَ وَ تُجَرِّبُوْنَ الْاُمَرَاءَ بَعْدَنَا. رواه مسلم، باب الدنيا سجن للمؤمن و جنة للكافر، رقم: ٧٤٣٥

હઝરત ખાલિદ બિન [illegible] અદવી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે હઝરત ઉત્બા બિન ગઝવાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને હમ લોગોં મેં બયાન કિયા. પેહલે ઉન્હોંને અલ્લાહ તઆલા કી

الْغَرْقَدِ. رواه مسلم، باب ما يقال عند دخول القبور...، رقم: ٢٢٥٥

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી મેરે હાં બારી હોતી ઔર રાત કો તશરીફ લાતે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ રાત કે આખરી હિસ્સા મેં બકીઅ (કબ્રસ્તાન) તશરીફ લે જાતે ઔર ઇરશાદ ફરમાતે

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِيْنَ، وَاَتَاكُمْ مَا تُوْعَدُوْنَ غَدًا مُؤَجَّلُوْنَ، وَاِنَّا اِنْ شَاءَ اللّٰهُ بِكُمْ لَاحِقُوْنَ، اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِاَهْلِ بَقِيْعِ الْغَرْقَدِ

તરજુમા: અય મુસલમાન બસ્તી વાલો! અસ્સલામુ અલૈકુમ, તુમ પર વો કલ આ ગઇ જિસમેં તુમ્હેં મરને કી ખબર દી ગઇ થી ઔર ઇન્શા અલ્લાહ હમ ભી તુમસે મિલને વાલે હૈં. અય અલ્લાહ! બકીઅ વાલોં કી મગફિરત ફરમા દીજિયે. (મુસ્લિમ)

١٣٠- عَنْ مُسْتَوْرِدِ بْنِ شَدَّادٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: وَاللّٰهِ مَا الدُّنْيَا فِى الْاٰخِرَةِ اِلَّا مِثْلُ مَا يَجْعَلُ اَحَدُكُمْ اِصْبَعَهُ هٰذِهٖ فِى الْيَمِّ، فَلْيَنْظُرْ اَحَدُكُمْ بِمَ تَرْجِعُ؟ رواه مسلم، باب فناء الدنيا...، رقم: ٧١٩٧

હઝરત મુસ્તૌરિદ બિન શદ્દાદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી કસમ દુનિયા કી મિસાલ આખિરત કે મુકાબ્લા મેં ઐસી હૈ જૈસે તુમમેં સે કોઇ શખ્સ અપની ઉંગલી દરયા મેં ડાલ કર નિકાલે ફિર દેખે કે પાની કી કિતની મિકદાર ઉંગલી પર લગી હુઇ હૈ, યાની જિસ તરહ ઉંગલી પર લગા હુવા પાની દરયા કે મુકાબ્લા મેં બહુત થોળા હૈ ઐસે હી દુનિયા કી ઝિંદગી આખિરત કે મુકાબ્લા મેં બહુત થોળી હૈ. (મુસ્લિમ)

١٣١- عَنْ شَدَّادِ بْنِ اَوْسٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: اَلْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ اَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَ

تَمَنَّى عَلَى اللهِ. رواه الترمذي وقال هذا حديث حسن، باب حديث الكيس من دان نفسه.....، رقم: ٢٤٥٩

હઝરત શદાદ બિન ઔસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ સમઝદાર આદમી વો હૈ જો અપને નફસ કા મુહાસબા (હિસાબ) કરતા રહે ઔર મૌત કે બાદ કે લિયે અમલ કરે. ઔર નાસમઝ આદમી વો હૈ જો નફસ કી ખ્વાહિશોં પર ચલે ઔર અલ્લાહ તઆલા સે ઉમ્મીદેં રખ્ખે (કે અલ્લાહ તઆલા બડે માફ ફરમાને વાલે હૈં). (તિરમિઝી)

١٣٢- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: اَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَاشِرَ عَشَرَةٍ فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْاَنْصَارِ فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللهِ! مَنْ اَكْيَسُ النَّاسِ، وَاَحْزَمُ النَّاسِ؟ قَالَ: اَكْثَرُهُمْ ذِكْرًا لِلْمَوْتِ، وَاَكْثَرُهُمْ اسْتِعْدَادًا لِلْمَوْتِ قَبْلَ نُزُوْلِ الْمَوْتِ، اُولٰئِكَ هُمُ الْاَكْيَاسُ، ذَهَبُوا بِشَرَفِ الدُّنْيَا وَكَرَامَةِ الْآخِرَةِ. قلت رواه ابن ماجه باختصار، رواه الطبراني في الصغير واسناده حسن، مجمع الزوائد ١٠/٥٥٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં મૈં દસ આદમિયોં કી એક જમાઅત કે સાથ હાઝિર હુવા. અન્સાર મેં સે એક સાહબ ને ખડે હોકર અર્ઝ કિયાઃ અલ્લાહ કે નબી! લોગોં મેં સબસે ઝિયાદા સમઝદાર ઔર મુહતાત (એહતિયાત કરને વાલા) આદમી કૌન હૈ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ સબસે ઝિયાદા મૌત કો યાદ કરને વાલા હો ઔર મૌત કે આને સે પેહલે સબસે ઝિયાદા મૌત કી તય્યારી કરને વાલા હો (જો લોગ ઐસા કરેં વહી સમઝદાર હૈં) યહી લોગ હૈં જિન્હોંને દુનિયા કી શરાફત ઔર આખિરત કી ઇઝઝત હાસિલ કરલી. (તબરાની, મજમઉઝ્ઝવાઇદ)

١٣٣- عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: خَطَّ النَّبِيُّ ﷺ خَطًّا مُرَبَّعًا، وَخَطَّ خَطًّا فِي الْوَسَطِ خَارِجًا مِنْهُ، وَخَطَّ خُطَطًا صِغَارًا اِلَى هٰذَا الَّذِي فِي الْوَسَطِ

مِنْ جَانِبِهِ الَّذِيْ فِي الْوَسَطِ، فَقَالَ : هٰذَا الإِنْسَانُ، وَهٰذَا أَجَلُهُ مُحِيْطٌ بِهِ- أَوْ قَدْ أَحَاطَ بِهِ- وَهٰذَا الَّذِيْ هُوَ خَارِجٌ أَمَلُهُ، وَهٰذِهِ الْخُطَطُ الصِّغَارُ الأَعْرَاضُ، فَإِنْ أَخْطَأَهُ هٰذَا نَهَشَهُ هٰذَا، وَإِنْ أَخْطَأَهُ هٰذَا نَهَشَهُ هٰذَا. رواه

البخاري، باب في الامل وطوله، رقم: ٦٤١٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુરબ્બઅ (ચાર લકીરોં વાલી) શકલ બનાઈ. ફિર ઉસ મુરબ્બઅ શકલ મેં એક દૂસરી લકીર (લાઈન) ખીંચી જો ઉસ મરબ્બઅ સે બાહર નિકલ ગઈ. ફિર ઉસ મુરબ્બઅ શકલ કે અંદર છોટી છોટી લકીરેં બનાઈ. જિસકી સૂરત ઉલમા ને મુખ્તલિફ લિખ્ખી હૈ, જિનમેં સે એક યે હૈ:



ઉસકે બાદ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યે દરમિયાની લકીર (બીચ વાલી લાઈન) તો આદમી હૈ ઔર જો (મુરબ્બઅ લકીર) ઈસકો ચારોં તરફસે ઘેર રહી હૈં વો ઉસકી મૌત હૈ કે આદમી ઈસસે નિકલ હી નહીં સકતા, ઔર જો લકીર બાહર નિકલ રહી હૈ વો ઉસકી ઉમ્મીદેં હૈં કે વો ઉસકી ઝિંદગી સે ભી આગે હૈં ઔર યે છોટી છોટી લકીરેં ઉસકી બીમારિયાં ઔર હાદસાત હૈં, હર છોટી લકીર એક આફત હૈ, અગર એક સે બચ જાએ તો દૂસરી પકળ લેતી હૈ ઔર અગર ઉસસે જાન છૂટ જાએ તો કોઈ દૂસરી આફત આ પકળતી હૈ. (બુખારી)

١٣٢- عَنْ مَحْمُوْدِ بْنِ لَبِيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: اثْنَتَانِ يَكْرَهُهُمَا ابْنُ آدَمَ: الْمَوْتُ، وَالْمَوْتُ خَيْرٌ مِنَ الْفِتْنَةِ، وَيَكْرَهُ قِلَّةَ الْمَالِ، وَقِلَّةُ الْمَالِ أَقَلُّ لِلْحِسَابِ. رواه احمد باسنادين ورجال احدهما رجال الصحيح،

مجمع الزوائد ١٠/٤٠٣

હઝરત મહમૂદ બિન લબીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં કે દો ચીઝેં ઐસી હૈં જિનકો આદમી પસંદ નહીં કરતા. (પેહલી ચીઝ) મૌત હૈ હાલાંકે મૌત ઉસકે લિયે ફિત્ના સે બેહતર હૈ યાની મરને કી વજહ સે આદમી દીન કા નુકસાન પહુંચાને વાલે ફિત્નોં સે મહફૂઝ હો જાતા હૈ ઔર (દૂસરી ચીઝ) માલ કા કમ હોના જિસકો આદમી પસંદ નહીં કરતા હાલાંકે માલ કી કમી આખિરત કે હિસાબ કો બહુત કમ કરને વાલી હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۱۳۵- عَنْ اَبِیْ سَلَمَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ لَقِيَ اللّٰهَ يَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللّٰهِ وَآمَنَ بِالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ دَخَلَ الْجَنَّةَ (الحديث) البداية والنهاية ٥/٣٠٤

હઝરત અબૂ સલ્મા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા સે ઇસ હાલ મેં મિલે કે વો ઇસ બાત કી ગવાહી દેતા હો કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઇ ઇબાદત કે લાઇક નહીં ઔર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલ હૈં, (ઔર ઇસ હાલ મેં મિલે કે) મરને કે બાદ દોબારા ઉઠાએ જાને ઔર હિસાબ વ કિતાબ પર ઇમાન લાયા હો વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (અલ્બિદાયા વન્નિહાયા)

۱۳۶- عَنْ اُمِّ الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ لِاَبِی الدَّرْدَاءِ: اَلَا تَبْتَغِیْ لِاَضْيَافِكَ مَا يَبْتَغِی الرِّجَالُ لِاَضْيَافِهِمْ فَقَالَ: اِنِّیْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِنَّ اَمَامَكُمْ عَقَبَةً كَؤُوْدًا لَا يُجَاوِزُهَا الْمُثْقِلُوْنَ فَاُحِبُّ اَنْ اَتَخَفَّفَ لِتِلْكَ الْعَقَبَةِ. رواه البيهقی فی شعب الايمان ٧/٣٠٩

હઝરત ઉમ્મે દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને અબૂ દરદા સે અર્ઝ કિયા કે આપ ઔર લોગોં કી તરહ અપને મેહમાનોં કી મેહમાન-નવાઝી કરને કે લિયે માલ કયૂં નહીં કમાતે? ઉન્હોંને ફરમાયા કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે

ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના હૈ કે તુમ્હારે સામને એક મુશ્કિલ ઘાટી હૈ, ઉસ પર ઝિયાદા બોઝ વાલે આસાની સે ન ગુઝર સકેંગે, ઈસલિયે મૈં ચાહતા હૂં કે ઉસ ઘાટી સે ગુઝરને કે લિયે હલ્કા ફુલ્કા રહૂં. (બૈહકી)

۱۳۷- عَنْ هَانِئٍ مَوْلَى عُثْمَانَ رَحِمَهُ اللهُ أَنَّهُ قَالَ: كَانَ عُثْمَانُ إِذَا وَقَفَ عَلَى قَبْرٍ بَكَى حَتَّى يَبُلَّ لِحْيَتَهُ، فَقِيلَ لَهُ تُذْكَرُ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَلَا تَبْكِي وَتَبْكِي مِنْ هٰذَا؟ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْقَبْرَ أَوَّلُ مَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ فَإِنْ نَجَا مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَيْسَرُ مِنْهُ، وَإِنْ لَمْ يَنْجُ مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَشَدُّ مِنْهُ قَالَ: وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَا رَأَيْتُ مَنْظَرًا قَطُّ إِلَّا وَالْقَبْرُ أَفْظَعُ مِنْهُ رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في فظاعة القبر، ۰۰۰۰، رقم: ۲۳۰۸

હઝરત ઉસ્માન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે આઝાદ-કરદહ ગુલામ હઝરત હાની રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત ઉસ્માન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જબ કિસી કબ્ર કે પાસ ખળે હોતે તો બહુત રોતે યહાં તક કે આંસુઓં સે અપની દાળ્હી કો તર કર (ભિગો) દેતે. ઉનસે અર્ઝ કિયા ગયા (યે કયા બાત હૈ) કે આપ જન્નત વ દોઝખ કે તઝકિરા પર નહીં રોતે ઔર કબ્ર કો દેખ કર ઈસ કદર રોતે હૈં? આપને ફરમાયા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કબ્ર આખિરત કી મંઝિલોં મેં સે પેહલી મંઝિલ હૈ, અગર બંદા ઈસસે નજાત પા ગયા તો આગે કી મંઝિલેં ઈસસે ઝિયાદા આસાન હૈં, ઔર અગર ઈસ મંઝિલ સે નજાત ન પા સકા તો બાદ કી મંઝિલેં ઈસસે ઝિયાદા સખ્ત હૈં (નીઝ) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈંને કોઈ મંઝર કબ્ર કે મંઝર સે ઝિયાદા ખૌફનાક નહીં દેખા. (તિરમિઝી)

۱۳۸- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا فَرَغَ مِنْ دَفْنِ الْمَيِّتِ وَقَفَ عَلَيْهِ فَقَالَ: اِسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ وَاسْأَلُوا لَهُ بِالتَّثْبِيتِ فَإِنَّهُ الْآنَ يُسْأَلُ. رواه ابو داؤد، باب الاستغفار عند القبر، ۰۰۰۰، رقم: ۳۲۲۱

હઝરત ઉસ્માન બિન અફફાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિ

રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ મય્યત કે દફન સે ફારિગ હો જાતે તો કબ્ર કે પાસ ખળે હોતે ઔર ઇરશાદ ફરમાતે કે અપને ભાઈ કે લિયે અલ્લાહ તઆલા સે મગફિરત કી દુઆ કરો, ઔર યે દુઆ માંગો કે અલ્લાહ તઆલા ઇસકો (સવાલાત કે જવાબાત મેં) સાબિત કદમ (જમાએ) રખ્ખેં ક્યુંકે ઇસ વક્ત ઇસસે પૂછ ગછ હો રહી હૈ. (અબૂ દાઊદ)

١٣٩۔ عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ رَضِیَ اللہُ عَنْہُ قَالَ: دَخَلَ رَسُوْلُ اللہِ ﷺ مُصَلَّاہُ فَرَاٰی نَاسًا کَاَنَّھُمْ یَکْتَشِرُوْنَ قَالَ: اَمَا اِنَّکُمْ لَوْ اَکْثَرْتُمْ ذِکْرَ ھَاذِمِ اللَّذَّاتِ لَشَغَلَکُمْ عَمَّا اَرَی، الْمَوْتُ فَاَکْثِرُوا مِنْ ذِکْرِ ھَاذِمِ اللَّذَّاتِ الْمَوْتِ، فَاِنَّہُ لَمْ یَاْتِ عَلَی الْقَبْرِ یَوْمٌ اِلَّا تَکَلَّمَ فَیَقُوْلُ: اَنَا بَیْتُ الْغُرْبَۃِ، وَ اَنَا بَیْتُ الْوَحْدَۃِ وَ اَنَا بَیْتُ التُّرَابِ وَ اَنَا بَیْتُ الدُّوْدِ، فَاِذَا دُفِنَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ قَالَ لَہُ الْقَبْرُ: مَرْحَبًا وَ اَھْلًا، اَمَا اِنْ کُنْتَ لَاَحَبَّ مَنْ یَمْشِیْ عَلٰی ظَھْرِیْ اِلَیَّ فَاِذْ وُلِّیْتُکَ الْیَوْمَ وَ صِرْتَ اِلَیَّ فَسَتَرٰی صَنِیْعِیْ بِکَ، قَالَ: فَیَتَّسِعُ لَہُ مَدَّ بَصَرِہٖ وَ یُفْتَحُ لَہُ بَابٌ اِلَی الْجَنَّۃِ، وَ اِذَا دُفِنَ الْعَبْدُ الْفَاجِرُ اَوِ الْکَافِرُ قَالَ لَہُ الْقَبْرُ: لَا مَرْحَبًا وَ لَا اَھْلًا اَمَا اِنْ کُنْتَ لَاَبْغَضَ مَنْ یَمْشِیْ عَلٰی ظَھْرِیْ اِلَیَّ فَاِذْ وُلِّیْتُکَ الْیَوْمَ وَ صِرْتَ اِلَیَّ فَسَتَرٰی صَنِیْعِیْ بِکَ، قَالَ: فَیَلْتَئِمُ عَلَیْہِ حَتّٰی یَلْتَقِیَ عَلَیْہِ وَ تَخْتَلِفَ اَضْلَاعُہٗ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللہِ ﷺ بِاَصَابِعِہٖ فَاَدْخَلَ بَعْضَھَا فِیْ جَوْفِ بَعْضٍ قَالَ: وَ یُقَیِّضُ اللہُ لَہٗ سَبْعِیْنَ تِنِّیْنًا لَوْ اَنَّ وَاحِدًا مِنْھَا نَفَخَ فِی الْاَرْضِ مَا اَنْبَتَتْ شَیْئًا مَا بَقِیَتِ الدُّنْیَا، فَیَنْھَشْنَہٗ وَ یَخْدِشْنَہٗ حَتّٰی یُفْضٰی بِہٖ اِلَی الْحِسَابِ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللہِ ﷺ: اِنَّمَا الْقَبْرُ رَوْضَۃٌ مِنْ رِیَاضِ الْجَنَّۃِ، اَوْ حُفْرَۃٌ مِنْ حُفَرِ النَّارِ رواہ الترمذی وقال: ھذا حدیث حسن غریب، باب حدیث اکثروا ذکر ھاذم اللذات، رقم: ٢٤٦٠

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ નમાઝ કે લિયે

મસ્જિદ મેં તશરીફ લાએ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દેખા કે બાઝ લોગોં કે દાંત હંસી કી વજહ સે ખિલ રહે થે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર તુમ લઝઝતોં કે તોડને વાલી ચીઝ મોત કો કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) યાદ કિયા કરો તો તુમ્હારી યે હાલત ન હો જો મૈં દેખ રહા હૂં, લિહાઝા લઝઝતોં ખત્મ કરને વાલી ચીઝ મૌત કો કસરત સે યાદ કિયા કરો, કયુંકે કબ્ર પર કોઈ દિન એસા નહીં ગુઝરતા જિસમેં વો યે આવાઝ ન દેતી હો કે મૈં પરદેસ કા ઘર હૂં, મૈં તન્હાઈ કા ઘર હૂં, મૈં મિટ્ટી કા ઘર હૂં, મૈં કીડોં કા ઘર હૂં. જબ મોમિન બંદા દફન કિયા જાતા હૈ તો કબ્ર ઉસસે કેહતી હૈ: તુમ્હારા આના મુબારક હૈ, બહુત અચ્છા કિયા જો તુમ આ ગએ. જિતને લોગ મેરી પીઠ પર ચલતે થે મુઝે તુમ ઉન સબ મેં ઝિયાદા પસંદ થે. આજ જબ તુમ મેરે સુપુર્દ (હવાલે) કિયે ગએ હો ઔર મેરે પાસ આએ હો તો મેરે બેહતરીન સુલૂક કો ભી દેખોગે. ઉસકે બાદ કબ્ર જહાં તક મુર્દે કી નઝર પહુંચ સકે વહાં તક કુશાદા હો (ફૈલ) જાતી હૈ ઔર ઉસકે લિયે એક દરવાઝા જન્નત કી તરફ ખોલ દિયા જાતા હૈ. ઔર જબ કોઈ ગુનેહગાર યા કાફિર કબ્ર મેં રખ્ખા જાતા હૈ તો કબ્ર કેહતી હૈ: તેરા આના નામુબારક હૈ, બહુત બુરા કિયા જો તૂ આયા. જિતને લોગ મેરી પીઠ પર ચલતે થે ઉન સબમેં તુઝ હી સે મુઝે ઝિયાદા નફરત થી. આજ જબ તૂ મેરે હવાલે હુવા હૈ ઔર મેરે પાસ આયા હૈ તો મેરે બુરે સુલૂક કો ભી દેખ લેગા. ઉસકે બાદ કબ્ર ઉસે ઈસ તરહ દબાતી હૈ કે પસલિયાં આપસમેં એક દૂસરે મેં ઘુસ જાતી હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક હાથ કી ઉંગલિયાં દૂસરે હાથ મેં ડાલ કર બતાયા કે ઈસ તરહ એક જાનિબ કી પસલિયાં દૂસરી જાનિબ મેં ઘુસ જાતી હૈં. ઔર અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર ૭૦ અઝદહે મુસલ્લત (સવાર) કર દેતે હૈં કે અગર એક ભી ઉનમેં સે ઝમીન પર ફુંકાર મારે તો ઉસકે (ઝેહરીલે) અસર સે કયામત તક ઝમીન પર ઘાસ ઉગના બંદ હો જાએ, વો ઉસકો કયામત તક કાટતે ઔર ડસતે રહેંગે. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કબ્ર જન્નત કા એક બાગ હૈ યા જહન્નમ કા એક ગડ્ઢા હૈ. (તિરમિઝી)

١٣٠- عن البراء بن عازب رضى الله عنه قال: خرجنا مع رسول الله ﷺ

فِيْ جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الْاَنْصَارِ فَانْتَهَيْنَا اِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدْ فَجَلَسَ
رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ كَاَنَّمَا عَلٰى رُؤُوْسِنَا الطَّيْرُ وَفِيْ يَدِهٖ عُوْدٌ
يَنْكُتُ بِهٖ فِي الْاَرْضِ، فَرَفَعَ رَاْسَهُ فَقَالَ: اِسْتَعِيْذُوْا بِاللّٰهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ
مَرَّتَيْنِ اَوْ ثَلَاثًا قَالَ: وَيَاْتِيْهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهٖ فَيَقُوْلَانِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ؟
فَيَقُوْلُ: رَبِّيَ اللّٰهُ، فَيَقُوْلَانِ لَهُ: مَا دِيْنُكَ؟ فَيَقُوْلُ: دِيْنِيَ الْاِسْلَامُ،
فَيَقُوْلَانِ لَهُ: مَا هٰذَا الرَّجُلُ الَّذِيْ بُعِثَ فِيْكُمْ؟ قَالَ فَيَقُوْلُ: هُوَ رَسُوْلُ
اللّٰهِ ﷺ، فَيَقُوْلَانِ: وَمَا يُدْرِيْكَ؟ فَيَقُوْلُ: قَرَاْتُ كِتَابَ اللّٰهِ فَاٰمَنْتُ بِهٖ
وَصَدَّقْتُ قَالَ: فَيُنَادِيْ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ اَنْ قَدْ صَدَقَ عَبْدِيْ فَافْرِشُوْهُ
مِنَ الْجَنَّةِ وَاَلْبِسُوْهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَافْتَحُوْا لَهُ بَابًا اِلَى الْجَنَّةِ قَالَ: فَيَاْتِيْهِ مِنْ
رَوْحِهَا وَطِيْبِهَا قَالَ: وَيُفْتَحُ لَهُ فِيْهَا مَدَّ بَصَرِهٖ قَالَ: وَاِنَّ الْكَافِرَ،
فَذَكَرَ مَوْتَهُ قَالَ: وَتُعَادُ رُوْحُهُ فِيْ جَسَدِهٖ وَيَاْتِيْهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهٖ،
فَيَقُوْلَانِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ؟ فَيَقُوْلُ: هَاهْ هَاهْ لَا اَدْرِيْ، فَيَقُوْلَانِ لَهُ: مَا
دِيْنُكَ؟ فَيَقُوْلُ: هَاهْ هَاهْ لَا اَدْرِيْ، فَيَقُوْلَانِ لَهُ: مَا هٰذَا الرَّجُلُ الَّذِيْ
بُعِثَ فِيْكُمْ؟ فَيَقُوْلُ: هَاهْ هَاهْ لَا اَدْرِيْ، فَيُنَادِيْ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ اَنْ
كَذَبَ فَافْرِشُوْهُ مِنَ النَّارِ وَاَلْبِسُوْهُ مِنَ النَّارِ وَافْتَحُوْا لَهُ بَابًا اِلَى النَّارِ
قَالَ: فَيَاْتِيْهِ مِنْ حَرِّهَا وَسَمُوْمِهَا قَالَ: وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتّٰى تَخْتَلِفَ
فِيْهِ اَضْلَاعُهُ. رواه ابو داؤد، باب المسألة في القبر ...، رقم: ٤٧٥٣

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે હમ લોગ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ એક અન્સારી સહાબી કે જનાઝે મેં (કબ્રસ્તાન) ગએ. જબ હમ કબ્ર કે પાસ પહુંચે જો કે અભી ખોદી નહીં ગઇ થી, નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ (વહાં કબ્ર કી તય્યારી કે ઇન્તિઝાર મેં) તશરીફ ફરમા હુવે ઔર આપકે ઇર્દ ગિર્દ (આસપાસ) હમ ભી ઇસ તરહ મુતવજ્જે હોકર બૈઠ ગએ ગોયા કે હમારે સરોં પર પરિન્દે બૈઠે હોં. આપ કે હાથ મેં લકડી થી જિસસે ઝમીન કો કુરેદ રહે થે (જો કિસી ગેહરી સોચ કે વક્ત હોતા હૈ) ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

અપના સરે મુબારક ઉઠાયા ઔર દો યા તીન મરતબા ફરમાયા: "અઝાબે કબ્ર સે અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ માંગો" ફિર ઈરશાદ ફરમાયા: (અલ્લાહ કા મોમિન બંદા ઈસ દુનિયા સે મુન્તકિલ હોકર જબ આલમે બરઝખ મેં પહુંચતા હૈ, યાની કબ્ર મેં દફન કર દિયા જાતા હૈ, તો) ઉસકે પાસ દો ફરિશ્તે આતે હૈં, વો ઉસકો બિઠાતે હૈં, ફિર ઉસસે પૂછતે હૈં કે તુમ્હારા રબ કૌન હૈ? વો કેહતા હૈ કે મેરા રબ અલ્લાહ હૈ. ફિર પૂછતે હૈં: તુમ્હારા દીન કયા હૈ? વો કેહતા હૈ: મેરા દીન ઈસ્લામ હૈ. ફિર પૂછતે હૈં કે યે આદમી જો તુમમેં (નબી બનાકર) ભેજે ગએ થે યાની હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઈનકે બારે મેં તુમ્હારા કયા ખયાલ હૈ? વો કેહતા હૈ: વો અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલ હૈં. ફરિશ્તે કેહતે હૈં કે તુમ્હેં યે બાત કિસને બતાઈ યાની તુમ્હેં ઉનકે રસૂલ હોને કા ઈલ્મ કિસ ઝરિયા સે હુવા? વો કેહતા હૈ કે મૈંને અલ્લાહ તઆલા કી કિતાબ પઢી, ઉસ પર ઈમાન લાયા, ઔર ઉસકો સચ માના. ઉસકે બાદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: (મોમિન બંદા ફરિશ્તોં કે મઝકૂરા બાલા (ઊપર ઝિક્ર કિયે ગએ) સવાલાત કે જવાબાત જબ ઈસ તરહ ઠીક ઠીક દે દેતા હૈ તો) એક મુનાદી (આવાઝ દેને વાલા) આસમાન સે નિદા દેતા હૈ યાની અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે આસમાન સે એલાન કિયા જાતા હૈ કે મેરે બંદે ને સચ કહા, લિહાઝા ઉસકે લિયે જન્નત કા બિસ્તર બિછા દો, ઉસે જન્નત કા લિબાસ પેહના દો ઔર ઉસકે લિયે જન્નત મેં એક દરવાઝા ખોલ દો, (ચુનાંચે વો દરવાઝા ખોલ દિયા જાતા હૈ) ઔર ઉસસે જન્નત કી ખુશગવાર હવાએં ઔર ખુશબુએં આતી રેહતી હૈં, ઔર કબ્ર ઉસકે લિયે હદ્દે નિગાહ તક (જહાં તક નઝર જાતી હૈ વહાં તક) ખોલ દી જાતી હૈ (યે હાલ તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મરને વાલે મોમિન કા બયાન ફરમાયા). ઉસકે બાદ આપને કાફિર કી મૌત કા ઝિક્ર કિયા ઔર ઈરશાદ ફરમાયા: મરને કે બાદ ઉસકી રૂહ ઉસકે જિસ્મ મેં લૌટાઈ જાતી હૈ ઔર ઉસકે પાસ (ભી) દો ફરિશ્તે આતે હૈં, વો ઉસકો બિઠાતે હૈં ઔર ઉસસે પૂછતે હૈં કે તેરા રબ કૌન હૈ? વો કેહતા હૈ: હાએ અફસોસ મૈં કુછ નહીં જાનતા. ફિર ફરિશ્તે ઉસસે પૂછતે હૈં કે તેરા દીન કયા થા? વો કેહતા હૈ: હાએ અફસોસ મૈં કુછ નહીં જાનતા. ફિર ફરિશ્તે ઉસસે કેહતે

હૈં કે યે આદમી જો તુમ્હારે અંદર (બહેસિયત નબી કે) ભેજા ગયા થા, તુમ્હારા ઈસકે બારે મેં કયા ખયાલ થા? વો ફિર ભી યહી કેહતા હૈ: હાએ અફસોસ મૈં કુછ નહીં જાનતા. (ઈસ સવાલ વ જવાબ કે બાદ) આસમાન સે એક પુકારને વાલા અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે પુકારતા હૈ કે ઉસને ઝૂટ કહા. ફિર (અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે) એક મુનાદી આવાઝ લગાતા હૈ કે ઉસકે લિયે આગ કા બિસ્તર બિછાદો ઔર ઉસે આગ કા લિબાસ પેહના દો ઔર ઉસકે લિયે દોઝખ કા એક દરવાઝા ખોલ દો (ચુનાંચે યે સબ કુછ કર દિયા જાતા હૈ) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલેહિ વસલ્લમ ફરમાતે હૈં: (દોઝખ કે ઉસ દરવાઝે સે) દોઝખ કી ગરમી ઔર જલાને ઝુલ્સાને વાલી હવાએં ઉસકે પાસ આતી રેહતી હૈં ઔર કબ્ર ઉસ પર ઈતની તંગ કર દી જાતી હૈ કે જિસકી વજહ સે ઉસકી પસ્લિયાં એક દૂસરે મેં ઘુસ જાતી હૈં. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદા: ફરિશ્તોં કા કાફિર કો યૂં કેહના કે ઈસને ઝૂટ કહા, ઈસકા મતલબ યે હૈ કે કાફિર કા ફરિશ્તોં કે સવાલ કે જવાબ મેં અપને અંજાન હોને કો ઝાહિર કરના ઝૂટ હૈ કયુંકે હકીકત મેં વો અલ્લાહ તઆલા કી તૌહીદ (અલ્લાહ તઆલા કે એક હોને), ઉસકે રસૂલ ઔર દીને ઈસ્લામ કા મુન્કિર (ન માનને વાલા) થા.

١٣١- عن انس بن مالك رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِنَّ الْعَبْدَ اِذَا وُضِعَ فِىْ قَبْرِهِ وَتَوَلّٰى عَنْهُ اَصْحَابُهُ، وَاِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ، اَتَاهُ مَلَكَانِ فَيُقْعِدَانِهِ فَيَقُوْلَانِ: مَا كُنْتَ تَقُوْلُ فِىْ هٰذَا الرَّجُلِ لِمُحَمَّدٍ ﷺ؟ فَاَمَّا الْمُؤْمِنُ فَيَقُوْلُ: اَشْهَدُ اَنَّهُ عَبْدُ اللهِ وَرَسُوْلُهُ، فَيُقَالُ لَهُ: اُنْظُرْ اِلٰى مَقْعَدِكَ مِنَ النَّارِ قَدْ اَبْدَلَكَ اللهُ بِهِ مَقْعَدًا مِنَ الْجَنَّةِ، فَيَرَاهُمَا جَمِيْعًا وَاَمَّا الْمُنَافِقُ وَالْكَافِرُ فَيُقَالُ لَهُ: مَا كُنْتَ تَقُوْلُ فِىْ هٰذَا الرَّجُلِ؟ فَيَقُوْلُ: لَا اَدْرِىْ، كُنْتُ اَقُوْلُ مَا يَقُوْلُهُ النَّاسُ، فَيُقَالُ: لَا دَرَيْتَ وَلَا تَلَيْتَ، وَيُضْرَبُ بِمَطَارِقَ مِنْ حَدِيْدٍ ضَرْبَةً فَيَصِيْحُ صَيْحَةً يَسْمَعُهَا مَنْ يَلِيْهِ غَيْرَ الثَّقَلَيْنِ. رواه البخارى، باب ما جاء فى عذاب القبر، رقم: ١٣٧٤

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે

રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ બંદા જબ અપની કબ્ર મેં રખ દિયા જાતા હૈ ઔર ઉસકે સાથી યાની ઉસકે જનાઝે કે સાથ આને વાલે વાપસ ચલ દેતે હૈં ઔર (અભી વો ઈતને કરીબ હોતે હૈં કે) ઉનકી જૂતિયોં કી આવાઝ વો સુન રહા હોતા હૈ, ઈતને મેં ઉસકે પાસ દો ફરિશ્તે આતે હૈં, વો ઉસકો બિઠાતે હૈં. ફિર ઉસસે પૂછતે હૈં: તુમ ઈસ શખ્સ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે બારે મેં કયા કેહતે થે? જો મોમિન હોતા હૈ વો કેહતા હૈ કે મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે વો અલ્લાહ તઆલા કે બંદે ઔર ઉસકે રસૂલ હૈં. (યે જવાબ સુન કર) ઉસસે કહા જાતા હૈ કે (ઈમાન ન લાને કી વજહ સે) દોઝખ મેં જો તુમ્હારી જગહ હોતી ઉસકો દેખ લો, અબ અલ્લાહ તઆલા ને ઉસકે બદલે તુમ્હેં જન્નત મેં જગહ દી હૈ (દોઝખ ઔર જન્નત કે દોનોં મકામ ઉસકે સામને કર દિયે જાતે હૈં) ચુનાંચે વો દોનોં કો એક સાથ દેખતા હૈ. ઔર જો મુનાફિક ઔર કાફિર હોતા હૈ તો ઈસી તરહ (મરને કે બાદ) ઉસસે ભી (રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે બારે મેં) પૂછા જાતા હૈ કે ઈસ શખ્સ કે બારે મેં તુમ કયા કેહતે થે? વો મુનાફિક ઔર કાફિર કેહતા હૈ કે મૈં ઈનકે બારે મેં ખુદ તો કુછ જાનતા નહીં દૂસરે લોગ જો કહા કરતે થે વહી મૈં ભી કેહતા થા (ઉસકે ઈસ જવાબ પર) ઉસકો કહા જાતા હૈ કે તૂને ન તો ખુદ જાના ઔર ન હી (જાનને વાલોં કી) પૈરવી કી. (ફિર સઝા કે તૌર પર) લોહે કે હથૌળોં સે ઉસકો મારા જાતા હૈ જિસસે વો ઈસ તરહ ચીખતા હૈ કે ઈન્સાન વ જિન્નાત કે અલાવા ઉસકે આસપાસ કી હર ચીઝ ઉસકા ચીખના સુનતી હૈ. (બુખારી)

۱۴۲- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَا تَقُوْمُ السَّاعَةُ حَتّٰی لَا یُقَالَ فِی الْاَرْضِ: اَللّٰهُ اَللّٰهُ وَفِیْ رِوَایَةٍ لَا تَقُوْمُ السَّاعَةُ عَلٰی اَحَدٍ یَقُوْلُ: اَللّٰهُ، اَللّٰهُ رواه مسلم، باب ذهاب الإيمان آخر الزمان، رقم: ۳۷۵، ۳۷۶

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયામત ઉસ વક્ત તક નહીં આએગી જબ તક કે (ઐસા બુરા વક્ત ન આ જાએ કે) દુનિયા મેં અલ્લાહ-અલ્લાહ બિલ્કુલ ન કહા જાએ. એક ઔર હદીસ

મેં ઈસ તરહ હૈ કે કિસી ઐસે શખ્સ કે હોતે હુવે કયામત કાઈમ નહીં હોગી જો અલ્લાહ-અલ્લાહ કેહતા હો. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે કયામત ઉસ વક્ત આએગી જબકે દુનિયા અલ્લાહ તઆલા કી યાદ સે બિલ્કુલ હી ખાલી હો જાએગી.

ઈસ હદીસ કા યે મતલબ ભી બયાન કિયા ગયા હૈ કે કયામત ઉસ વક્ત તક કાઈમ નહીં હોગી જબ તક કે દુનિયા મેં ઐસા શખ્સ મૌજૂદ હો જો યે કેહતા હો: લોગો! અલ્લાહ તઆલા સે ડરો, અલ્લાહ તઆલા કી બંદગી કરો. (મિરકાત)

١٣٣- عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: قَالَ لَا تَقُوْمُ السَّاعَةُ اِلَّا عَلٰى
شِرَارِ النَّاسِ. رواه مسلم، باب قرب الساعة، رقم: ٧٤٠٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયામત બદ-તરીન આદમિયોં પર હી કાઈમ હોગી. (મુસ્લિમ)

١٣٤- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ:
يَخْرُجُ الدَّجَّالُ فِيْ اُمَّتِيْ فَيَمْكُثُ اَرْبَعِيْنَ: لَا اَدْرِيْ اَرْبَعِيْنَ يَوْمًا،
اَوْ اَرْبَعِيْنَ شَهْرًا، اَوْ اَرْبَعِيْنَ عَامًا، فَيَبْعَثُ اللهُ عِيْسَى بْنَ مَرْيَمَ كَاَنَّهُ عُرْوَةُ
بْنُ مَسْعُوْدٍ، فَيَطْلُبُهُ فَيُهْلِكُهُ ثُمَّ يَمْكُثُ النَّاسُ سَبْعَ سِنِيْنَ، لَيْسَ بَيْنَ
اثْنَيْنِ عَدَاوَةٌ، ثُمَّ يُرْسِلُ اللهُ رِيْحًا بَارِدَةً مِنْ قِبَلِ الشَّامِ، فَلَا يَبْقَى عَلٰى
وَجْهِ الْاَرْضِ اَحَدٌ فِيْ قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ اَوْ اِيْمَانٍ اِلَّا قَبَضَتْهُ، حَتّٰى
لَوْ اَنَّ اَحَدَكُمْ دَخَلَ فِيْ كَبِدِ جَبَلٍ لَدَخَلَتْهُ عَلَيْهِ، حَتّٰى تَقْبِضَهُ قَالَ:
فَيَبْقَى شِرَارُ النَّاسِ فِيْ خِفَّةِ الطَّيْرِ وَاَحْلَامِ السِّبَاعِ لَا يَعْرِفُوْنَ مَعْرُوْفًا
وَلَا يُنْكِرُوْنَ مُنْكَرًا، فَيَتَمَثَّلُ لَهُمُ الشَّيْطَانُ فَيَقُوْلُ: اَلَا تَسْتَجِيْبُوْنَ؟
فَيَقُوْلُوْنَ: فَمَا تَاْمُرُنَا؟ فَيَاْمُرُهُمْ بِعِبَادَةِ الْاَوْثَانِ، وَهُمْ فِيْ ذٰلِكَ دَارٌّ
رِزْقُهُمْ، حَسَنٌ عَيْشُهُمْ، ثُمَّ يُنْفَخُ فِي الصُّوْرِ، فَلَا يَسْمَعُهُ اَحَدٌ اِلَّا اَصْغٰى
لِيْتًا وَرَفَعَ لِيْتًا، قَالَ: وَاَوَّلُ مَنْ يَسْمَعُهُ رَجُلٌ يَلُوْطُ حَوْضَ اِبِلِهِ قَالَ:

فَيَصْعَقُ، وَيَصْعَقُ النَّاسُ، ثُمَّ يُرْسِلُ اللهُ مَطَرًا كَأَنَّهُ الطَّلُّ فَتَنْبُتُ مِنْهُ أَجْسَادُ النَّاسِ، ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ، ثُمَّ يُقَالُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ هَلُمُّوا إِلَى رَبِّكُمْ، وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ، ثُمَّ يُقَالُ: أَخْرِجُوا بَعْثَ النَّارِ، فَيُقَالُ: مِنْ كَمْ؟ فَيُقَالُ: مِنْ كُلِّ أَلْفٍ، تِسْعَمِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ قَالَ: فَذَلِكَ يَوْمٌ يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا، وَذَلِكَ يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ۔ رواه مسلم، باب في خروج الدجال ۰۰۰۰، رقم: ۷۳۸۱

وَفِي رِوَايَةٍ: فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى النَّاسِ حَتَّى تَغَيَّرَتْ وُجُوهُهُمْ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ تِسْعَمِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ وَمِنْكُمْ وَاحِدٌ (الحديث) رواه البخاري، باب قوله: وترى الناس سكارى، رقم: ٤٧٤١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ (કયામત સે પેહલે) દજ્જાલ નિકલેગા ઔર વો ચાલીસ તક ઠેહરેગા. ઈસ હદીસ કો રિવાયત કરને વાલે સહાબી હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈં નહીં જાનતા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા મતલબ ચાલીસ સે ચાલીસ દિન થે, યા ચાલીસ મહીને, યા ચાલીસ સાલ. આગે હદીસ બયાન કરતે હૈં કે ફિર અલ્લાહ તઆલા (હઝરત) ઈસા બિન મરયમ (અલૈહિસ્સલામ) કો (દુનિયા મેં) ભેજેંગે ગોયા કે વો ઉર્વા બિન મસઊદ યાની ઉનકી શકલો સૂરત હઝરત ઉર્વા બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે મિલતી જુલતી હોગી. વો દજ્જાલ કો તલાશ કરેંગે (ઔર ઉસકા તઆકુબ (પીછા) કરેંગે ઔર ઉસકો પકળ કર) ઉસકા ખાત્મા કર દેંગે. ફિર સાત સાલ તક લોગ ઐસે રહેંગે કે દો આદમિયોં કે દરમિયાન (ભી) આપસમેં દુશ્મની નહીં હોગી. ફિર અલ્લાહ તઆલા (મુલ્કે) શામ કી તરફસે એક (ખાસ કિસ્મ કી) ઠંડી હવા ચલાએંગે જિસકા યે અસર હોગા કે રૂએ ઝમીન પર કોઈ શખ્સ ઐસા બાકી નહીં રહેગા જિસકે દિલ મેં ઝર્રા બરાબર ભી ઈમાન હો (બહરહાલ ઉસ હવા સે તમામ અહલે ઈમાન ખત્મ હો જાએંગે) યહાં તક કે અગર તુમમેં સે કોઈ શખ્સ કિસી પહાળ કે અંદર (ભી) ચલા જાએગા તો યે હવા વહીં

પહુંચ કર ઉસકા ખાત્મા કર દેગી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા કે ઉસકે બાદ સિર્ફ બુરે લોગ હી દુનિયા મેં રેહ જાએંગે (જિનકે દિલ ઈમાન સે બિલ્કુલ ખાલી હોંગે). ઉનમેં પરિન્દોં વાલી તેઝી ઔર ફુરતી હોગી યાની જિસ તરહ પરિન્દે ઉળને મેં ફુરતીલે હોતે હૈં ઈસી તરહ યે લોગ અપની ગલત ખ્વાહિશાત કે પૂરા કરને મેં ફુરતી દિખાએંગે ઔર (દૂસરોં પર ઝુલ્મ વ ઝિયાદતી કરને મેં) દરિન્દોં વાલી આદાત હોંગી, ભલાઈ કો ભલા નહીં સમઝેંગે ઔર બુરાઈ કો બુરા ન જાનેંગે. શૈતાન એક શક્લ બનાકર ઉનકે સામને આએગા ઔર ઉનસે કહેગા: કયા તુમ મેરા હુકમ નહીં માનોગે? વો કહેંગે: તુમ હમકો કયા હુકમ દેતે હો? યાની જો તુમ કહો વો હમ કરેં, તો શૈતાન ઉન્હેં બુતોં કી પરસ્તિશ કા હુકમ દેગા (ઔર વો ઉસકી તામીલ કરેંગે (માનેંગે)) ઔર ઉસ વક્ત ઉન વર રોઝી કી ફરાવાની (ઝિયાદતી) હોગી, ઔર ઉનકી ઝિંદગી (બઝાહિર) બળી અચ્છી (ઐશ વ નિશાત વાલી) હોગી. ફિર સૂર ફૂંકા જાએગા, જો કોઈ ઉસ સૂર કી આવાઝ કો સુનેગા (ઉસ આવાઝ કી દહશત ઔર ખૌફ સે બેહોશ હો જાએગા ઔર ઉસકી વજહ સે ઉસકા સર જિસ્મ પર સીધા કાઈમ ન રેહ સકેગા બલ્કે) ઉસકી ગરદન ઈધર ઉધર ઢલક જાએગી. સબસે પેહલે જો શખ્સ સૂર કી આવાઝ સુનેગા (ઔર જિસ પર સબસે પેહલે ઉસકા અસર પળેગા) વો એક આદમી હોગા જો અપને ઊંટ કે હૌઝ કો મિટ્ટી સે દુરુસ્ત કર રહા હોગા, વો બેહોશ ઔર બેજાન હોકર ગિર જાએગા યાની મર જાએગા ઔર દૂસરે સબ લોગ ભી ઈસી તરહ બેજાન હોકર ગિર જાએંગે. ફિર અલ્લાહ તઆલા (હલ્કી સી) બારિશ બરસાએંગે, ઐસી જૈસે કે શબનમ, ઉસકે અસર સે ઈન્સાનોં કે જિસ્મોં મેં જાન પળ જાએગી. ફિર દૂસરી મરતબા સૂર ફૂંકા જાએગા તો એક દમ સબકે સબ ખળે હો જાએંગે (ઔર ચારોં તરફ) દેખને લગેંગે. ફિર કહા જાએગા કે લોગો! અપને રબ કી તરફ ચલો (ઔર ફરિશ્તોં કો હુકમ હોગા કે) ઉન્હેં (હિસાબ કે મૈદાન મેં) ખળા કરો (કયુંકે) ઉનસે પૂછ હોગી (ઔર ઉનકે આમાલ કા હિસાબ કિતાબ હોગા) ફિર હુકમ હોગા કે ઉનમેં સે દોઝખિયોં (જહન્નમ મેં જાને વાલોં) કે ગિરોહ કો નિકાલો. અર્ઝ કિયા જાએગા કે કિતને મેં સે કિતને? હુકમ હોગા કે હર ૧૦૦૦ મેં સે ૯૯૯.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઇરશાદ ફરમાતે હૈં કે યે હોગા વો દિન જો બચ્ચોં કો બૂળ્હા કરદે અગરચે હકીકત મેં બચ્ચે બૂળ્હે ન હોં ઔર યહી વો દિન હોગા જિસમેં પિન્ડલી ખોલી જાએગી યાની જિસ દિન અલ્લાહ તઆલા ખાસ કિસ્મ કા ઝુહૂર ફરમાએંગે. (મુસ્લિમ)

ઔર એક રિવાયત મેં ઇસ તરહ હૈ કે જબ સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને સુના કે હઝાર મેં સે ૯૯૯ જહન્નમ મેં જાએંગે તો ઇસ બાત સે વો ઇતને પરેશાન હુવે કે ચેહરોં કે રંગ બદલ ગએ. ઇસ પર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: બાત યે હૈ કે ૯૯૯ જો જહન્નમ મેં જાએંગે વો યાજૂજ માજૂજ (ઔર ઉનકી તરહ કુફ્ફાર વ મુશરિકીન) મેં સે હોંગે, ઔર એક હઝાર મેં સે એક (જો જન્નત મેં જાએગા) વો તુમમેં સે (ઔર તુમ્હારા તરીકા ઇખ્તિયાર કરને વાલોં મેં સે) હોગા. (બુખારી)

١٢٥- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: کَیْفَ اَنْعَمُ وَصَاحِبُ الْقَرْنِ قَدِ الْتَقَمَ الْقَرْنَ وَاسْتَمَعَ الْاُذُنَ مَتٰی یُؤْمَرُ بِالنَّفْخِ فَیَنْفُخُ فَکَانَ ذٰلِکَ ثَقُلَ عَلٰی اَصْحَابِ النَّبِیِّ ﷺ، فَقَالَ لَھُمْ: قُوْلُوْا: حَسْبُنَا اللّٰہُ وَنِعْمَ الْوَکِیْلُ عَلَی اللّٰہِ تَوَکَّلْنَا رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء في شأن الـ... رقم: ٢٤٣١

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મૈં કૈસે ખુશ ઔર ચૈન સે રેહ સકતા હૂં હાલાંકે સૂર વાલે ફરિશ્તે ને સૂર કો મુંહ મેં લે લિયા હૈ ઔર ઉસને કાન લગા રખ્ખા હૈ કે કબ ઉસકો સૂર કે ફૂંક દેને કા હુક્મ હો ઔર વો ફૂંક દે. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને ઇસ બાત કો ભારી મેહસૂસ કિયા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: حَسْبِیَ اللّٰہُ وَنِعْمَ الْوَکِیْلُ عَلَی اللّٰہِ تَوَکَّلْنَا કેહતે રહા કરો. (તરજુમા: અલ્લાહ તઆલા હમારે લિયે કાફી હૈં ઔર વો બેહતરીન કામ બનાને વાલે હૈં, અલ્લાહ તઆલા હી પર હમને ભરોસા કિયા). (તિરમિઝી)

١٣٦- عَنِ الْمِقْدَادِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: تُدْنَى الشَّمْسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْخَلْقِ، حَتّٰى تَكُوْنَ مِنْهُ كَمِقْدَارِ مِيْلٍ فَيَكُوْنُ النَّاسُ عَلٰى قَدْرِ اَعْمَالِهِمْ فِي الْعَرَقِ، فَمِنْهُمْ مَنْ يَكُوْنُ اِلٰى كَعْبَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُوْنُ اِلٰى رُكْبَتَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُوْنُ اِلٰى حَقْوَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُلْجِمُهُ الْعَرَقُ اِلْجَامًا قَالَ: وَاَشَارَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ بِيَدِهٖ اِلٰى فِيْهِ. رواه مسلم، باب في صفة يوم القيامة، رقم: ٧٢٠٦

હઝરત મિકદાદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: કયામત કે દિન સૂરજ મખ્લૂક (અલ્લાહ કી પૈદા કી હુઈ ચીઝોં) સે કરીબ કર દિયા જાએગા, યહાં તક કે ઉનસે સિર્ફ એક મીલ કી મસાફત (ફાસ્લે) કે બકદ્ર રેહ જાએગા ઔર (ઉસકી ગરમી સે) લોગ અપને આમાલ કે બકદ્ર પસીના મેં હોંગે યાની જિસકે આમાલ જિતને બુરે હોંગે ઉસી કદર ઉસકો પસીના ઝિયાદા આએગા. બાઝ વો હોંગે જિનકા પસીના ઉનકે ટખ્નોં તક હોગા ઔર બાઝ કા પસીના ઉનકે ઘુટનોં તક હોગા ઔર બાઝ કા ઉનકી કમર તક હોગા ઔર બાઝ વો હોંગે જિનકા પસીના ઉનકે મુંહ તક પહુંચ રહા હોગા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપને મુંહ કી તરફ હાથ સે ઈશારા કિયા (કે ઉનકા પસીના યહાં તક પહુંચ રહા હોગા). (મુસ્લિમ)

١٣٧- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةَ اَصْنَافٍ: صِنْفًا مُشَاةً وَصِنْفًا رُكْبَانًا وَصِنْفًا عَلٰى وُجُوْهِهِمْ قِيْلَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! وَكَيْفَ يَمْشُوْنَ عَلٰى وُجُوْهِهِمْ؟ قَالَ: اِنَّ الَّذِيْ اَمْشَاهُمْ عَلٰى اَقْدَامِهِمْ قَادِرٌ عَلٰى اَنْ يُمْشِيَهُمْ عَلٰى وُجُوْهِهِمْ، اَمَا اِنَّهُمْ يَتَّقُوْنَ بِوُجُوْهِهِمْ كُلَّ حَدَبٍ وَشَوْكَةٍ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ومن سورة بني اسرائيل، رقم: ٣١٤٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયામત

કે દિન લોગ તીન કિસ્મોં મેં ઉઠાએ જાએંગે. પૈદલ ચલને વાલે, સવાર, મુંહ કે બલ ચલને વાલે. અર્ઝ કિયા ગયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુંહ કે બલ કિસ તરહ ચલ સકેંગે? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ અલ્લાહ ને ઉન્હેં પાંવ કે બલ ચલાયા હે વો ઉનકો મુંહ કે બલ ચલાને પર ભી યકીનન કુદરત રખતે હૈં. અચ્છી તરહ સમઝ લો! યે લોગ અપને મુંહ કે ઝરિયે હી ઝમીન કે હર ટીલે ઔર હર કાંટે સે બચેંગે. (તિરમિઝી)

١٣٨- عَنْ عَدِیِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اِلَّا سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تُرْجُمَانٌ، فَيَنْظُرُ اَيْمَنَ مِنْهُ فَلَا يَرَى اِلَّا مَا قَدَّمَ مِنْ عَمَلِهِ، وَيَنْظُرُ اَشْاَمَ مِنْهُ فَلَا يَرَى اِلَّا مَا قَدَّمَ، وَيَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَا يَرَى اِلَّا النَّارَ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ، فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ. رواه البخاري، باب كلام الرب تعالى ...، رقم: ٧٥١٢

હઝરત અદી બિન હાતિમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: (કયામત કે દિન) તુમમેં સે હર શખ્સ સે અલ્લાહ તઆલા ઈસ તરહ કલામ (બાત) ફરમાએંગે કે દરમિયાન મેં કોઈ તરજુમાન (તરજુમા કરને વાલા) નહીં હોગા, (ઉસ વકત બંદા બે-બસી સે ઈધર ઉધર દેખેગા) જબ અપની દાહની જાનિબ (સીધી તરફ) દેખેગા તો અપને આમાલ કે સિવા ઉસે કુછ નઝર ન આએગા, જબ અપની બાઈં જાનિબ દેખેગા તો અપને આમાલ કે સિવા ઉસે કુછ નઝર ન આએગા, ઔર જબ અપને સામને દેખેગા તો આગ કે અલાવા કુછ નઝર ન આએગા. લિહાઝા દોઝખ કી આગ સે બચો અગરચે ખુશ્ક (સૂખી) ખજૂર કે ટુકડે (કો સદકા કરને) કે ઝરિયે હી સે હો. (બુખારી)

١٣٩- عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِیَّ ﷺ يَقُوْلُ فِیْ بَعْضِ صَلَاتِهِ: اَللّٰهُمَّ حَاسِبْنِیْ حِسَابًا يَسِيْرًا فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْتُ: يَا نَبِیَّ اللّٰهِ! مَا الْحِسَابُ الْيَسِيْرُ؟ قَالَ: اَنْ يَنْظُرَ فِیْ كِتَابِهِ فَيَتَجَاوَزَ عَنْهُ اِنَّهُ مَنْ نُوْقِشَ الْحِسَابَ يَوْمَئِذٍ يَا عَائِشَةُ هَلَكَ. (الحديث) رواه احمد ٦/٤٨

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને બાઝ નમાઝોં મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે દુઆ કરતે હુવે સુના: اَللّٰهُمَّ حَاسِبْنِيْ حِسَابًا يَّسِيْرًا (અય અલ્લાહ મેરા હિસાબ આસાન ફરમા દીજિયે). મૈંને અર્ઝ કિયા: અય અલ્લાહ કે નબી! આસાન હિસાબ કા કયા મતલબ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: બંદા કે આમાલનામે પર નઝર ડાલી જાએ, ફિર ઉસસે દરગુઝર (માફ) કર દિયા જાએ, કયુંકે અય આઇશા! ઉસ દિન જિસકે હિસાબ મેં પૂછગછ કી જાએગી વો તો હલાક (તબાહ વ બરબાદ) હો જાએગા. (મુસ્નદે અહમદ)

١٥٠- عَنْ اَبِىْ سَعِيْدِ الْخُدْرِىِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ اَتٰى رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: اَخْبِرْنِىْ مَنْ يَّقْوٰى عَلَى الْقِيَامِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِىْ قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿يَوْمَ يَقُوْمُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ﴾ فَقَالَ: يُخَفَّفُ عَلَى الْمُؤْمِنِ حَتّٰى يَكُوْنَ عَلَيْهِ كَالصَّلٰوةِ الْمَكْتُوْبَةِ. رواه البيهقى فى كتاب البعث والنشور، مشكوة المصابيح رقم: ٥٥٦٣

હઝરત અબૂ સઇદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: મુઝે બતાઇયે કે કયામત કે દિન (જો કે પચાસ હઝાર સાલ કે બરાબર હોગા) કિસે ખળા રેહને કી તાકત હોગી, જિસકે બારે મેં અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા હૈ: يَوْمَ يَقُوْمُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ (જિસ દિન સબ લોગ રબ્બુલ-આલમીન કે સામને ખળે હોંગે). રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મોમિન કે લિયે યે ખળા હોના ઇતના આસાન કર દિયા જાએગા કે વો દિન ઉસકે લિયે ફર્ઝ નમાઝ કી અદાયગી કે બકદ્ર રેહ જાએગા. (બૈહકી, મિશ્કાત)

١٥١- عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْاَشْجَعِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَتَانِي آتٍ مِنْ عِنْدِ رَبِّي فَخَيَّرَنِي بَيْنَ اَنْ يُدْخِلَ نِصْفَ اُمَّتِي الْجَنَّةَ وَبَيْنَ الشَّفَاعَةِ، فَاخْتَرْتُ الشَّفَاعَةَ وَهِيَ لِمَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا. رو

الترمذي، باب منه حديث تخيير النبي ﷺ.....رقم: ٢٤٤١

હઝરત ઔફ બિન માલિક અશ્જઈ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે એક ફરિશ્તા મેરે પાસ આયા ઔર ઉસને મુઝે (અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે) દો બાતોં મેં સે એક કા ઇખ્તિયાર દિયા, યા તો અલ્લાહ તઆલા મેરી આધી ઉમ્મત કો જન્નત મેં દાખિલ ફરમા દેં યા (સબકે લિયે) મુઝે શફાઅત (ગુનાહોં કી માફી કી સિફારિશ) કરને કા હક દે દેં તો મૈંને હકકે શફાઅત કો ઇખ્તિયાર કર લિયા (તાકે સારે હી મુસલમાન ઉસસે ફાઈદા ઉઠા સકેં, કોઈ મહરૂમ ન રહે) ચુનાંચે મેરી શફાઅત હર ઉસ શખ્સ કે લિયે હોગી જો ઈસ હાલ મેં મરે કે વો અલ્લાહ કે સાથ કિસી કો શરીક ન કરતા હો. (તિરમિઝી)

۱۵۲- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: شَفَاعَتِي لِاَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ اُمَّتِي. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح غريب، باب منه حديث شفاعتي ....، رقم: ٢٤٣٥

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ગુનાહે કબીરા (બળે ગુનાહ) કરને વાલોં કે હક મેં મેરી શફાઅત સિર્ફ મેરી ઉમ્મત કે લોગોં કે લિયે મખ્સૂસ હોગી (દૂસરી ઉમ્મતોં કે લોગોં કે લિયે નહીં હોગી). (તિરમિઝી)

۱۵۳- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْه قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ مَاجَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ، فَيَاْتُوْنَ آدَمَ فَيَقُوْلُوْنَ: اِشْفَعْ لَنَا اِلَى رَبِّكَ، فَيَقُوْلُ: لَسْتُ لَهَا، وَ لٰكِنْ عَلَيْكُمْ بِاِبْرَاهِيْمَ فَاِنَّهُ خَلِيْلُ الرَّحْمٰنِ، فَيَاْتُوْنَ اِبْرَاهِيْمَ فَيَقُوْلُ: لَسْتُ لَهَا، وَلٰكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُوْسٰى فَاِنَّهُ كَلِيْمُ اللهِ، فَيَاْتُوْنَ مُوْسٰى فَيَقُوْلُ: لَسْتُ لَهَا، وَلٰكِنْ عَلَيْكُمْ بِعِيْسٰى فَاِنَّهُ رُوْحُ اللهِ وَ كَلِمَتُهُ، فَيَاْتُوْنَ عِيْسٰى فَيَقُوْلُ: لَسْتُ لَهَا، وَ لٰكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَيَاْتُوْنِي فَاَقُوْلُ: اَنَا لَهَا، فَاَسْتَاْذِنُ عَلٰى رَبِّي فَيُؤْذَنُ لِي وَ يُلْهِمُنِي مَحَامِدَ اَحْمَدُهُ بِهَا لَا تَحْضُرُنِي الْآنَ، فَاَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ، وَاَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا، فَيُقَالُ: يَامُحَمَّدُ! اِرْفَعْ رَاْسَكَ وَقُلْ

يُسْمَعْ لَكَ، وَسَلْ تُعْطَ، وَ اشْفَعْ تُشَفَّعْ، فَاَقُوْلُ: يَارَبِّ! اُمَّتِيْ اُمَّتِيْ، فَيُقَالُ: اِنْطَلِقْ فَاَخْرِجْ مِنْهَا مَنْ كَانَ فِيْ قَلْبِهِ مِثْقَالُ شَعِيْرَةٍ مِنْ اِيْمَانٍ، فَاَنْطَلِقُ فَاَفْعَلُ ثُمَّ اَعُوْدُ فَاَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ، ثُمَّ اَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيُقَالُ: يَا مُحَمَّدُ! اِرْفَعْ رَاْسَكَ وَ قُلْ يُسْمَعْ لَكَ، وَسَلْ تُعْطَ، وَ اشْفَعْ تُشَفَّعْ، فَاَقُوْلُ: يَارَبِّ! اُمَّتِيْ اُمَّتِيْ، فَيُقَالُ: اِنْطَلِقْ فَاَخْرِجْ مِنْهَا مَنْ كَانَ فِيْ قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ اَوْ خَرْدَلَةٍ مِنْ اِيْمَانٍ، فَاَنْطَلِقُ فَاَفْعَلُ ثُمَّ اَعُوْدُ فَاَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ، ثُمَّ اَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيُقَالُ: يَا مُحَمَّدُ! اِرْفَعْ رَاْسَكَ وَ قُلْ يُسْمَعْ لَكَ، وَسَلْ تُعْطَ، وَ اشْفَعْ تُشَفَّعْ، فَاَقُوْلُ: يَا رَبِّ! اُمَّتِيْ اُمَّتِيْ، فَيَقُوْلُ: اِنْطَلِقْ فَاَخْرِجْ مَنْ كَانَ فِيْ قَلْبِهِ اَدْنٰى اَدْنٰى اَدْنٰى مِثْقَالِ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ اِيْمَانٍ فَاَخْرِجْهُ مِنَ النَّارِ مِنَ النَّارِ مِنَ النَّارِ، فَاَنْطَلِقُ فَاَفْعَلُ، ثُمَّ اَعُوْدُ الرَّابِعَةَ فَاَحْمَدُهُ بِتِلْكَ، ثُمَّ اَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيُقَالُ: يَا مُحَمَّدُ! اِرْفَعْ رَاْسَكَ، وَ قُلْ يُسْمَعْ، وَسَلْ تُعْطَهُ، وَ اشْفَعْ تُشَفَّعْ، فَاَقُوْلُ: يَا رَبِّ! ائْذَنْ لِيْ فِيْمَنْ قَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، فَيَقُوْلُ: وَعِزَّتِيْ وَجَلَالِيْ وَكِبْرِيَائِيْ وَعَظَمَتِيْ لَاُخْرِجَنَّ مِنْهَا مَنْ قَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ. رواه البخاري، باب كلام الرب تعالى ۰۰۰، رقم: ۷۵۱۰

(وَفِيْ حَدِيْثٍ طَوِيْلٍ) عَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ فَيَقُوْلُ اللّٰهُ تَعَالٰى: شَفَعَتِ الْمَلَائِكَةُ وَ شَفَعَ النَّبِيُّوْنَ وَ شَفَعَ الْمُؤْمِنُوْنَ، وَلَمْ يَبْقَ اِلَّا اَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ، فَيَقْبِضُ قَبْضَةً مِنَ النَّارِ فَيُخْرِجُ مِنْهَا قَوْمًا لَمْ يَعْمَلُوْا خَيْرًا قَطُّ، قَدْ عَادُوْا حُمَمًا فَيُلْقِيْهِمْ فِيْ نَهَرٍ فِيْ اَفْوَاهِ الْجَنَّةِ يُقَالُ لَهُ نَهَرُ الْحَيَاةِ، فَيَخْرُجُوْنَ كَمَا تَخْرُجُ الْحِبَّةُ فِيْ حَمِيْلِ السَّيْلِ قَالَ: فَيَخْرُجُوْنَ كَاللُّؤْلُؤِ فِيْ رِقَابِهِمُ الْخَوَاتِمُ، يَعْرِفُهُمْ اَهْلُ الْجَنَّةِ، هٰؤُلَاءِ عُتَقَاءُ اللّٰهِ الَّذِيْنَ اَدْخَلَهُمُ اللّٰهُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ عَمَلٍ عَمِلُوْهُ وَلَا خَيْرٍ قَدَّمُوْهُ، ثُمَّ يَقُوْلُ: اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ فَمَا رَاَيْتُمُوْهُ فَهُوَ لَكُمْ، فَيَقُوْلُوْنَ: رَبَّنَا اَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ تُعْطِ اَحَدًا مِنَ الْعَالَمِيْنَ، فَيَقُوْلُ: لَكُمْ عِنْدِيْ اَفْضَلُ مِنْ هٰذَا، فَيَقُوْلُوْنَ: يَارَبَّنَا! اَيُّ شَيْءٍ اَفْضَلُ مِنْ هٰذَا؟ فَيَقُوْلُ: رِضَائِيْ فَلَا اَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ اَبَدًا.

رواه مسلم، باب معرفة طريق الرؤية، رقم: ٤٥٤

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ કયામત કા દિન હોગા તો (પરેશાની કી વજહ સે) લોગ એક દૂસરે કે પાસ ભાગે ભાગે ફિરેંગે. ચુનાંચે (હઝરત) આદમ (અલૈહિસ્સલામ) કે પાસ જાએંગે ઔર ઉનસે અર્ઝ કરેંગે: આપ અપને રબ સે હમારી શફાઅત (ગુનાહોં કી માફી કી સિફારિશ) કર દીજિયે, વો ફરમાએંગે: મૈં ઈસકા અહલ (ઈસ કાબિલ) નહીં, તુમ ઈબ્રાહીમ (અલૈહિસ્સલામ) કે પાસ જાઓ, વો અલ્લાહ તઆલા કે દોસ્ત હૈં. યે ઉનકે પાસ જાએંગે, વો ફરમાએંગે: મૈં ઈસકા અહલ નહીં લેકિન તુમ મૂસા (અલૈહિસ્સલામ) કે પાસ જાઓ, વો કલીમુલ્લાહ યાની અલ્લાહ તઆલા સે બાતેં કરને વાલે હૈં. યે ઉનકે પાસ જાએંગે, વો ભી ફરમાએંગે: મૈં ઈસકા અહલ નહીં, લેકિન તુમ ઈસા (અલૈહિસ્સલામ) કે પાસ જાઓ, વો રૂહુલ્લાહ ઔર કલિમતુલ્લાહ હૈં. યે ઉનકે પાસ જાએંગે, વો ભી ફરમાએંગે: મૈં ઈસકા અહલ નહીં, અલ્બત્તા તુમ હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ જાઓ. ચુનાંચે વો લોગ મેરે પાસ આએંગે, મૈં કહૂંગા (બહુત અચ્છા) શફાઅત કા હક મુઝે હાસિલ હૈ. ઉસકે બાદ મૈં અપને રબ સે ઈજાઝત માંગૂંગા, મુઝે ઈજાઝત મિલ જાએગી ઔર અલ્લાહ તઆલા મેરે દિલ મેં અપની ઐસી તારીફેં ડાલેંગે જો ઈસ વક્ત મુઝે નહીં આતીં. મૈં ઉન હી કલિમાત કે સાથ અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ કરૂંગા ઔર સજદા મેં ગિર જાઊંગા. ઈરશાદ હોગા: મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) સર ઉઠાઓ, કહો તુમ્હારી બાત માની જાએગી, માંગો મિલેગા, શફાઅત કરો કુબૂલ કી જાએગી. મૈં અર્ઝ કરૂંગા: યા રબ મેરી ઉમ્મત! મેરી ઉમ્મત! યાની મેરી ઉમ્મત કો બખ્શ દીજિયે. મુઝસે કહા જાએગા: જાઓ, જિસકે દિલ મેં જવ કે દાના કે બરાબર ભી ઈમાન હો ઉસે ભી જહન્નમ સે નિકાલ લો. મૈં જાઊંગા ઔર હુક્મ કી તામીલ કરૂંગા (હુક્મ પર અમલ કરૂંગા). વાપસ આકર ફિર ઉન હી કલિમાત કે સાથ અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ કરૂંગા ઔર સજદા મેં ગિર જાઊંગા. ઈરશાદ હોગા: મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) સર ઉઠાઓ, તુમ્હારી બાત માની જાએગી, માંગો મિલેગા, શફાઅત કરો કુબૂલ કી જાએગી. મૈં અર્ઝ કરૂંગા: યા રબ મેરી ઉમ્મત!

મેરી ઉમ્મત! (મુઝસે) કહા જાએગાઃ જાઓ, જિસકે દિલ મેં એક ઝર્રા યા એક રાઈ કે દાના કે બરાબર ભી ઈમાન હો ઉસે ભી નિકાલ લો. મૈં જાઊંગા ઔર હુકમ કી તામીલ કરૂંગા. વાપસ આકર ફિર ઉન હી કલિમાત કે સાથ અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ કરૂંગા ઔર સજદા મેં ગિર જાઊંગા. ઈરશાદ હોગાઃ મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) સર ઉઠાઓ, કહો તુમ્હારી બાત માની જાએગી, માંગો મિલેગા, શફાઅત કરો કુબૂલ કી જાએગી. મૈં અર્ઝ કરૂંગાઃ યા રબ મેરી ઉમ્મત! મેરી ઉમ્મત! (મુઝસે) કહા જાએગાઃ જાઓ જિસકે દિલ મેં એક રાઈ કે દાના સે ભી કમસે કમતર ઈમાન હો ઉસે ભી નિકાલ લો. મૈં જાઊંગા ઔર હુકમ કી તામીલ કરકે ચૌથી મરતબા ફિર વાપસ આઊંગા ઔર ફિર ઉન હી કલિમાત કે સાથ અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ કરૂંગા. ઈરશાદ હોગાઃ મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) સર ઉઠાઓ, કહો તુમ્હારી બાત માની જાએગી માંગો મિલેગા, શફાઅત કરો કુબૂલ કી જાએગી. મૈં અર્ઝ કરૂંગાઃ મેરે રબ! મુઝે ઉનકે નિકાલને કી ભી ઈજાઝત દે દીજિયે જિન્હોંને કલિમા "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" પઢા હો. અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાએંગેઃ મેરી ઈઝઝત કી કસમ, મેરે બુલંદ મરતબા કી કસમ, મેરી બળાઈ કી કસમ ઔર મેરી બુઝુર્ગી કી કસમ! જિન્હોંને યે કલિમા પઢ લિયા હે ઉન્હેં તો મૈં ઝરૂર જહન્નમ સે (ખુદ) નિકાલ લૂંગા. (બુખારી)

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી હદીસ મેં ઈસ તરહ હે કે (ચૌથી મરતબા આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી બાત કે જવાબ મેં) અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાએંગેઃ ફરિશ્તે ભી શફાઅત કર ચુકે, અંબિયા (અલૈહિમુસ્સલામ) ભી શફાઅત કર ચુકે ઔર મોમિનીન ભી શફાઅત કર ચુકે, અબ અર્હમુર્રાહિમીન કે અલાવા ઔર કોઈ બાકી નહીં રહા. ચુનાંચે અલ્લાહ તઆલા મુઠ્ઠી ભર કર ઐસે લોગોં કો દોઝખ સે નિકાલ લેંગે જિન્હોંને પેહલે કભી કોઈ ખૈર કા કામ ન કિયા હોગા, વો લોગ દોઝખ મેં (જલ કર) કોયલા હો ચુકે હોંગે, જન્નત કે દરવાઝોં કે સામને એક નહર હે જિસે નહરે-હયાત કહા જાતા હે. અલ્લાહ તઆલા ઉસમેં ઉન લોગોં કો ડાલ દેંગે. વો ઉસમેં સે (ફૌરી તૌર પર તરો-તાઝા હોકર) નિકલ આએંગે, જૈસે દાના સૈલાબ કે કોળે મેં (પાની ઔર ખાદ મિલને કી વજહ સે ફૌરી) ઉગ આતા હે, ઔર

યે લોગ મોતી કી તરહ સાફ સુથરે ઔર ચમકદાર હો જાએંગે, ઉનકી ગરદનોં મેં સોને કે પટ્ટે પળે હુવે હોંગે જિનસે જન્નતી ઉનકો પેહચાનેંગે કે યે લોગ (જહન્નમ કી આગ સે) અલ્લાહ તઆલા કે આઝાદ-કરદહ (નિકાલે હુવે) હૈં. ઇન્હેં અલ્લાહ તઆલા ને બગૈર કિસી નેક અમલ કિયે હુવે જન્નત મેં દાખિલ કર દિયા હૈ. ફિર અલ્લાહ તઆલા (ઉનસે) ફરમાએંગે: જન્નત મેં દાખિલ હો જાઓ, જો કુછ તુમને (જન્નત મેં) દેખા વો સબ તુમ્હારા હૈ. વો કહેંગે: હમારે રબ! આપને હમેં વો કુછ અતા ફરમાયા જો દુનિયા મેં કિસી કો નહીં દિયા. અલ્લાહ તઆલા ઇરશાદ ફરમાએંગે: મેરે પાસ તુમ્હારે લિયે ઇસસે અફઝલ નેઅમત હૈ, વો અર્ઝ કરેંગે: હમારે રબ! ઇસસે અફઝલ કયા નેઅમત હોગી? અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: મેરી રઝા, ઇસકે બાદ મૈં તુમસે કભી નારાઝ નહીં હૂંગા. (મુસ્લિમ)

ફાઇદા: હદીસ શરીફ મેં હઝરત ઇસા અલૈહિસ્સલામ કો રૂહુલ્લાહ ઔર કલિમતુલ્લાહ ઇસ વજહ સે કહા ગયા હૈ કે ઉનકી પૈદાઇશ બગૈર બાપ કે સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ, કલિમએ "કુન" સે ઇસ તરહ હુઇ હૈ કે જિબ્રઇલ અલૈહિસ્સલામ ને અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ સે ઉનકી માં કે ગિરેબાન મેં ફૂંકા જિસસે વો એક રૂહ ઔર જાનદાર ચીઝ બન ગએ. (તફસીરે ઇબ્ને કસીર)

١٥٤- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنَ النَّارِ بِشَفَاعَةِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُسَمَّوْنَ الْجَهَنَّمِيِّيْنَ. رواه البخاري، باب صفة الجنة والنار، رقم: ٦٥٦٦

હઝરત ઇમરાન બિન હુસૈન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: લોગોં કી એક જમાઅત જિનકા લકબ જહન્નમી હોગા, હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી શફાઅત પર દોઝખ સે નિકલ કર જન્નત મેં દાખિલ હોંગે. (બુખારી)

١٥٥- عَنْ أَبِي سَعِيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ مِنْ أُمَّتِي مَنْ

يَشْفَعُ لِلْفِئَامِ مِنَ النَّاسِ، مِنْهُمْ مَنْ يَّشْفَعُ لِلْقَبِيْلَةِ، وَ مِنْهُمْ مَنْ يَّشْفَعُ لِلْعُصْبَةِ، وَ مِنْهُمْ مَنْ يَّشْفَعُ لِلرَّجُلِ حَتّٰى يَدْخُلُوا الْجَنَّةَ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب منه دخول سبعين الفا ...، رقم: ٢٤٤٠

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મેરી ઉમ્મત મેં બાઝ અફરાદ (કુછ લોગ) વો હોંગે જો કૌમોં કી શફાઅત કરેંગે યાની ઉનકા મકામ યે હોગા કે અલ્લાહ તઆલા ઉનકો કૌમોં કી શફાઅત કી ઇજાઝત દેંગે. બાઝ વો હોંગે જો કબીલે કી શફાઅત કરેંગે, બાઝ વો હોંગે જો ઉસ્બા કી શફાઅત કરેંગે ઔર બાઝ વો હોંગે જો એક આદમી કી શફાઅત કર સકેંગે (અલ્લાહ તઆલા ઉન સબકી સિફારિશોં કો કુબૂલ ફરમાએંગે) યહાં તક કે વો સબ જન્નત મેં પહુંચ જાએંગે. (તિરમિઝી)

ફાઇદા: દસ સે ચાલીસ તક કી તઅદાદ (ગિન્તી) વાલી જમાઅત કો "ઉસ્બા" કેહતે હૈં.

١٥٢- عَنْ حُذَيْفَةَ وَ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا (فِيْ حَدِيْثٍ طَوِيْلٍ) قَالَا: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: وَ تُرْسَلُ الْاَمَانَةُ وَ الرَّحِمُ فَتَقُوْمَانِ جَنَبَتَيِ الصِّرَاطِ يَمِيْنًا وَ شِمَالًا، فَيَمُرُّ اَوَّلُكُمْ كَالْبَرْقِ قَالَ قُلْتُ: بِاَبِيْ اَنْتَ وَ اُمِّيْ اَيُّ شَيْءٍ كَمَرِّ الْبَرْقِ؟ قَالَ: اَلَمْ تَرَوْا اِلَى الْبَرْقِ كَيْفَ يَمُرُّ وَ يَرْجِعُ فِيْ طَرْفَةِ عَيْنٍ؟ ثُمَّ كَمَرِّ الرِّيْحِ، ثُمَّ كَمَرِّ الطَّيْرِ وَ شَدِّ الرِّجَالِ، تَجْرِيْ بِهِمْ اَعْمَالُهُمْ، وَ نَبِيُّكُمْ قَائِمٌ عَلَى الصِّرَاطِ يَقُوْلُ: رَبِّ سَلِّمْ سَلِّمْ، حَتّٰى تَعْجِزَ اَعْمَالُ الْعِبَادِ، حَتّٰى يَجِيْءَ الرَّجُلُ فَلَا يَسْتَطِيْعُ السَّيْرَ اِلَّا زَحْفًا قَالَ: وَ فِيْ حَافَتَيِ الصِّرَاطِ كَلَالِيْبُ مُعَلَّقَةٌ مَاْمُوْرَةٌ تَاْخُذُ مَنْ اُمِرَتْ بِهِ فَمَخْدُوْشٌ نَاجٍ وَ مَكْدُوْسٌ فِي النَّارِ وَ الَّذِيْ نَفْسُ اَبِيْ هُرَيْرَةَ بِيَدِهٖ! اِنَّ قَعْرَ جَهَنَّمَ لَسَبْعِيْنَ خَرِيْفًا. رواه مسلم، باب ادنى اهل الجنة منزلة فيها، رقم: ٤٨٢

હઝરત હુઝૈફા ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયામત કે દિન સિફતે-અમાનત ઔર સિલા-રહમી

કો (એક શક્લ દેકર) છોળ દિયા જાએગા. યે દોનોં ચીઝેં પુલ-સિરાત કે દાએં બાએં ખળી હો જાએંગી (તાકે અપની રિઆયત કરને વાલોં કી સિફારિશ ઔર ન રિઆયત કરને વાલોં કી શિકાયત કરેં) તુમ્હારા પેહલા કાફલા પુલ-સિરાત સે બિજલી કી તરહ તેઝી કે સાથ ગુઝર જાએગા. રાવી કેહતે હૈં, મૈંને અર્ઝ કિયા: મેરે માં બાપ આપ પર કુર્બાન, બિજલી કી તરહ તેઝ ગુઝરને કા કયા મતલબ હુવા? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા તુમને બિજલી કો નહીં દેખા કે વો કિસ તરહ પલ ભર મેં ગુઝર કર લૌટ ભી આતી હૈ. ઉસકે બાદ ગુઝરને વાલે હવા કી તરહ તેઝી સે ગુઝરેંગે, ફિર તેઝ પરિન્દોં કી તરહ, ફિર જવાં મર્દોં કે દૌળને કી રફતાર સે. ગરઝ હર શખ્સ કી રફતાર ઉસકે આમાલ કે મુતાબિક હોગી. ઔર તુમ્હારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પુલ-સિરાત પર ખળે હોકર કેહ રહે હોંગે: અય મેરે રબ! ઈનકો સલામતી સે ગુઝાર દીજિયે, ઈનકો સલામતી સે ગુઝાર દીજિયે, યહાં તક કે ઐસે લોગ ભી હોંગે જો અપને આમાલ કી કમઝોરી કી વજહ સે પુલ-સિરાત પર ઘિસટ કર હી ચલ સકેંગે. પુલ-સિરાત કે દોનોં તરફ લોહે કે આંકળે લટકે હુવે હોંગે જિસકે બારે મેં હુકમ દિયા જાએગા વો ઉસકો પકળ લેંગે. બાઝ લોગોં કો ઉન આંકળોં કી વજહ સે સિર્ફ ખરાશ (છીલન, હલ્કા ઝખ્મ) આએગી, વો તો નજાત પા જાએંગે, ઔર બાઝ જહન્નમ મેં ધકેલ દિયે જાએંગે. હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં: કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝા મેં અબૂ હુરૈરા કી જાન હૈ, બિલા શુબાહ (બેશક) જહન્નમ કી ગહરાંઇ ૭૦ સાલ કી મસાફત (ફાસ્લે) કે બરાબર હૈ. (મુસ્લિમ)

۱۵۷- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: بَيْنَمَا اَنَا اَسِيْرُ فِي الْجَنَّةِ اِذَا اَنَا بِنَهَرٍ حَافَتَاهُ قِبَابُ الدُّرِّ الْمُجَوَّفِ، قُلْتُ: مَا هٰذَا يَا جِبْرِيْلُ؟ قَالَ: هٰذَا الْكَوْثَرُ الَّذِىْ اَعْطَاكَ رَبُّكَ، فَاِذَا طِيْنُهُ مِسْكٌ اَذْفَرُ. رواه البخاري، باب في الحوض، رقم: ٦٥٨١

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ

ફરમાયાઃ જન્નત મેં ચલને કે દૌરાન મેરા ગુઝર એક નહર (ઝીલ) પર હુવા, ઉસકે દોનોં જાનિબ ખોખલે મોતિયોં સે તય્યાર કિયે હુવે ગુંબદ બને હુવે થે. મૈંને જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ સે પૂછાઃ યે કયા હે? જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ ને કહા કે યે નહરે-કૌસર હે જો આપકે રબ ને આપકો અતા ફરમાઈ હે. મૈંને દેખા કે ઉસકી મિટ્ટી (જો ઉસકી તહ મેં થી) વો નિહાયત મહકને વાલી મુશ્ક થી. (બુખારી)

١٥٨- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: حَوْضِي مَسِيْرَةُ شَهْرٍ، وَزَوَايَاهُ سَوَاءٌ، وَمَاؤُهُ اَبْيَضُ مِنَ الْوَرِقِ، وَرِيْحُهُ اَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ، وَكِيْزَانُهُ كَنُجُوْمِ السَّمَاءِ، فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَا يَظْمَأُ بَعْدَهُ اَبَدًا. رواه مسلم، باب اثبات حوض نبينا .... رقم: ٥٩٧١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરે હૌઝ કી મસાફત એક મહીને કી હે ઔર ઉસકે દોનોં કોને બિલ્કુલ બરાબર હૈં, યાની ઉસકી લમ્બાઇ ચૌળાઈ બરાબર હે. ઉસકા પાની ચાંદી સે ઝિયાદા સુફેદ હે ઔર ઉસકી ખુશ્બૂ મુશ્ક સે ભી અચ્છી હે ઔર ઉસકે કૂઝે આસમાન કે તારોં કી તરહ (બેશુમાર) હૈં, જો ઉસકા પાની પી લેગા ઉસકો કભી પ્યાસ નહીં લગેગી. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ "હૌઝ કી મસાફત એક મહીને કી હે" ઈસકા મતલબ યે હે કે અલ્લાહ તઆલા ને જો "હૌઝે કૌસર" રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો અતા ફરમાયા હે વો ઈસ કદર તવીલ વ અરીઝ (લમ્બા ચૌળા) હે કે ઉસકી એક જાનિબ સે દૂસરી જાનિબ તક એક મહીને કી મસાફત (ફાસ્લા) હે.

١٥٩- عَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوْضًا وَاِنَّهُمْ يَتَبَاهَوْنَ اَيُّهُمْ اَكْثَرُ وَارِدَةً وَاِنِّيْ اَرْجُوْ اَنْ اَكُوْنَ اَكْثَرَهُمْ وَارِدَةً.

رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في صفة الحوض، رقم: ٢٤٤٣

હઝરત સમુરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: (આખિરત મેં) હર નબી કા એક હૌઝ હૈ ઔર અંબિયા આપસમેં ઈસ બાત પર ફખ્ર કરેંગે કે ઉનમેં સે કિસકે પાસ પીને વાલે ઝિયાદા આતે હૈં. મૈં ઉમ્મીદ રખતા હૂં કે સબસે ઝિયાદા પીને કે લિયે લોગ મેરે પાસ આએંગે (ઔર મેરે હૌઝ સે સૈરાબ હોંગે). (તિરમિઝી)

١٢٠- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ شَهِدَ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ وَاَنَّ عِيْسٰى عَبْدُاللّٰهِ وَرَسُوْلُهُ وَكَلِمَتُهُ اَلْقَاهَا اِلٰى مَرْيَمَ وَرُوْحٌ مِّنْهُ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، اَدْخَلَهُ اللّٰهُ الْجَنَّةَ عَلٰى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ. زَادَ جُنَادَةُ: مِنْ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ اَيَّهَا شَاءَ. رواه

البخاري، باب قوله تعالى يأهل الكتاب ٠٠٠٠، رقم: ٣٤٣٥

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં: જિસ શખ્સ ને ઈસ બાત કી ગવાહી દી કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ (પરસ્તિશ કે લાઈક) નહીં, વો અકેલે હૈં, ઉનકા કોઈ શરીક નહીં, ઔર યે કે હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉનકે બંદે ઔર રસૂલ હૈં, ઔર હઝરત ઈસા અલૈહિસ્સલામ (ભી) અલ્લાહ તઆલા કે બંદે ઔર ઉનકે રસૂલ હૈં, ઔર ઉનકા કલિમા હૈં (કે ઉનકી પૈદાઈશ બગૈર બાપ કે સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ, કલિમએ "કુન" સે હુઈ) ઔર અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે વો એક રૂહ યાની જાન હૈં (જિસ જાન કો હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ કી ફૂંક કે ઝરિયે હઝરત મરયમ અલૈહસ્સલામ કે બત્ન (પેટ) તક પહુંચાયા ગયા. હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ ને હઝરત મરયમ અલૈહસ્સલામ કે ગિરેબાન મેં ફૂંકા થા) ઔર યે કે જન્નત બરહક (સચ) હૈ, દોઝખ બરહક હૈ (જો ઈન સબકી ગવાહી દે) ખ્વાહ ઉસકા અમલ કૈસા હી હો અલ્લાહ તઆલા ઉસે જન્નત મેં ઝરૂર દાખિલ ફરમાએંગે. હઝરત જુનાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને યે અલ્ફાઝ ભી નકલ કિયે હૈં: વો જન્નત કે આઠ દરવાઝોં મેં સે જિસસે ચાહે દાખિલ હો જાએ. (બુખારી)

۱۲۱- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: قَالَ اللّٰهُ: اَعْدَدْتُ لِعِبَادِیَ الصَّالِحِيْنَ مَا لَا عَيْنٌ رَاَتْ، وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلَا خَطَرَ عَلٰی قَلْبِ بَشَرٍ، فَاقْرَءُوْا اِنْ شِئْتُمْ ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ اُخْفِیَ لَهُمْ مِّنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ﴾ رواه البخاری، باب ما جاء فی صفة الجنة ۰۰۰۰، رقم: ۳۲۴٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હદીસે કુદસી બયાન કરતે હુવે ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈંને અપને નેક બંદોં કે લિયે ઐસી નેઅમતેં તય્યાર કર રખ્ખી હૈં જિનકો ન કિસી આંખ ને દેખા ન કિસી કાન ને સુના ઔર ન કિસી ઇન્સાન કે દિલ મેં કભી ઉનકા ખયાલ ગુઝરા. અગર તુમ ચાહો તો કુર્આન કી યે આયત પઢોઃ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ اُخْفِیَ لَهُمْ مِّنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ

(તરજુમાઃ કોઇ આદમી ભી ઉન નેઅમતોં કો નહીં જાનતા જો ઉન બંદોં કે લિયે છુપા કર રખ્ખી ગઇ હૈં જિનમેં ઉનકી આંખોં કે લિયે ઠંડક કા સામાન હૈ.) (બુખારી)

۱۲۲- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَوْضِعُ سَوْطٍ فِی الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِّنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيْهَا. رواه البخاری، باب ما جاء فی صفة الجنة ۰۰۰۰، رقم: ۳۲۵۰

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જન્નત મેં એક કોળે કી જગહ યાની કમ સે કમ જગહ ભી દુનિયા ઔર જો કુછ ઇસમેં હૈ ઇસસે બેહતર (ઔર ઝિયાદા કીમતી) હૈ. (બુખારી)

۱۲۳- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: وَلَقَابُ قَوْسِ اَحَدِكُمْ اَوْ مَوْضِعُ قَدَمٍ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيْهَا، وَلَوْ اَنَّ امْرَاَةً مِنْ نِسَاءِ اَهْلِ الْجَنَّةِ اطَّلَعَتْ اِلَی الْاَرْضِ لَاَضَاءَتْ مَا بَيْنَهُمَا، وَلَمَلَاَتْ مَا بَيْنَهُمَا رِيْحًا، وَلَنَصِيْفُهَا يَعْنِی الْخِمَارَ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيْهَا. رواه البخاری، باب صفة الجنة والنار، رقم: ٦٥٦٨

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જન્નત મેં તુમ્હારી એક કમાન કે બરાબર જગહ યા એક કદમ કે બરાબર જગહ દુનિયા ઔર જો કુછ ઈસમેં હૈ ઉસસે બેહતર હૈ. ઔર અગર જન્નત કી ઔરતોં મેં સે કોઈ ઔરત (જન્નત સે) ઝમીન કી તરફ ઝાંકે તો જન્નત સે લેકર ઝમીન તક (કી જગહ કો) રૌશન કરદે ઔર ખુશ્બૂ સે ભરદે ઔર ઉસકા દુપટ્ટા ભી દુનિયા ઔર દુનિયા મેં જો કુછ હૈ ઉસસે બેહતર હૈ. (બુખારી)

١٢٤- عَنْ أَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: اِنَّ فِی الْجَنَّةِ شَجَرَةً، يَسِيْرُ الرَّاكِبُ فِیْ ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ، لَا يَقْطَعُهَا، وَاقْرَءُ وا اِنْ شِئْتُمْ ﴿وَظِلٍّ مَّمْدُوْدٍ﴾. رواه البخاری، باب قوله وظل ممدود، رقم:٤٨٨١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જન્નત મેં એક દરખ્ત ઐસા હૈ કે સવાર ઉસકે સાએ મેં ૧૦૦ સાલ ચલ કર ભી ઉસકો પાર ન કર સકે ઔર તુમ ચાહો તો યે આયત પઢો وَظِلٍّ مَّمْدُوْدٍ ઔર (જન્નતી) લમ્બે સાયોં મેં (હોંગે). (બુખારી)

١٢٥- عَنْ جَابِرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِیَّ ﷺ يَقُوْلُ: اِنَّ اَهْلَ الْجَنَّةِ يَاْكُلُوْنَ فِيْهَا وَيَشْرَبُوْنَ، وَلَا يَتْفِلُوْنَ وَلَا يَبُوْلُوْنَ، وَلَا يَتَغَوَّطُوْنَ وَلَا يَمْتَخِطُوْنَ قَالُوا: فَمَا بَالُ الطَّعَامِ؟ قَالَ: جُشَاءٌ وَرَشْحٌ كَرَشْحِ الْمِسْكِ، يُلْهَمُوْنَ التَّسْبِيْحَ وَالتَّحْمِيْدَ، كَمَا يُلْهَمُوْنَ النَّفَسَ. رواه مسلم، باب فی صفات الجنة واهلها، رقم:٧١٥٢

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જન્નતી જન્નત મેં ખાએંગે ઔર પિયેંગે (લેકિન) ન તો થૂક આએગા ન પેશાબ પાખાના હોગા ઔર ન નાક કી સફાઈ કી ઝરૂરત હોગી. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: ખાને કા કયા હોગા? યાની હઝમ કૈસે હોગા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

ઈરશાદ ફરમાયા: ડિકાર આએગી ઔર પસીના મુશ્ક કે પસીને કી તરહ હોગા યાની ગિઝા (ખાને) કા જો અસર નિકલના હોગા વો ડિકાર ઔર પસીના કે ઝરિયે નિકલ જાયા કરેગા ઔર જન્નતિયોં કી ઝબાન પર અલ્લાહ તઆલા કી હમ્દો તસ્બીહ ઈસ તરહ જારી હોગી જિસ તરહ ઉનકા સાંસ જારી હોગા. (મુસ્લિમ)

١٢٦- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ وَاَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: یُنَادِیْ مُنَادٍ: اِنَّ لَكُمْ اَنْ تَصِحُّوْا فَلَا تَسْقَمُوْا اَبَدًا، وَاِنَّ لَكُمْ اَنْ تَحْیَوْا فَلَا تَمُوْتُوْا اَبَدًا، وَاِنَّ لَكُمْ اَنْ تَشِبُّوْا فَلَا تَهْرَمُوْا اَبَدًا، وَاِنَّ لَكُمْ اَنْ تَنْعَمُوْا فَلَا تَبْاَسُوْا اَبَدًا فَذٰلِكَ قَوْلُهٗ عَزَّوَجَلَّ: ﴿وَنُوْدُوْٓا اَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ اُوْرِثْتُمُوْهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ﴾ رواه مسلم، باب فى دوام نعيم اهل الجنة ...، رقم: ٧١٥٧

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક પુકારને વાલા જન્નતિયોં કો પુકારેગા કે તુમ્હારે લિયે સિહત હૈ, કભી બીમાર ન હોગે, તુમ્હારે લિયે ઝિંદગી હૈ કભી મૌત ન આએગી, તુમ્હારે લિયે જવાની હૈ કભી બુઢાપા નહીં આએગા ઔર તુમ્હારે લિયે ખુશહાલી હૈ કભી કોઈ પરેશાની ન હોગી. યે હદીસ ઈસ આયત કી તફસીર હૈ જિસમેં અલ્લાહ તઆલા ને ઈરશાદ ફરમાયા: وَنُوْدُوْٓا اَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ اُوْرِثْتُمُوْهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ

(તરજુમા: ઔર ઉનસે પુકાર કર કહા જાએગા: યે જન્નત તુમકો તુમ્હારે આમાલ કે બદલે દી ગઈ હૈ). (મુસ્લિમ)

١٢٧- عَنْ صُهَیْبٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِذَا دَخَلَ اَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ، قَالَ یَقُوْلُ اللّٰهُ تَعَالٰی: تُرِیْدُوْنَ شَیْئًا اَزِیْدُكُمْ؟ فَیَقُوْلُوْنَ: اَلَمْ تُبَیِّضْ وُجُوْهَنَا؟ اَلَمْ تُدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَتُنَجِّنَا مِنَ النَّارِ؟ قَالَ: فَیَكْشِفُ الْحِجَابَ، فَمَا اُعْطُوْا شَیْئًا اَحَبَّ اِلَیْهِمْ مِنَ النَّظَرِ اِلٰی رَبِّهِمْ عَزَّوَجَلَّ.

رواه مسلم، باب اثبات رؤية المؤمنين فى الآخرة ...، رقم: ٤٤٩

હઝરત સુહૈબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ જન્નતી જન્નત મેં પહુંચ જાએંગે તો અલ્લાહ તઆલા ઉનસે ઈરશાદ ફરમાએંગે: કયા તુમ ચાહતે હો કે મૈં તુમકો મઝીદ એક ચીઝ અતા કરૂં યાની તુમકો જો કુછ અબ તક અતા હુવા હૈ ઉસ પર મઝીદ એક ખાસ ચીઝ ઈનાયત કરૂં ? વો કહેંગે: કયા આપને હમારે ચેહરે રૌશન નહીં કર દિયે ઔર કયા આપને હમેં દોઝખ સે બચાકર જન્નત મેં દાખિલ નહીં કર દિયા? (અબ ઈસકે અલાવા ઔર કયા ચીઝ હો સકતી હૈ જિસકી હમ ખ્વાહિશ કરેં, બંદોં કે ઈસ જવાબ કે બાદ) ફિર અલ્લાહ તઆલા પર્દા હટા દેંગે (જિસકે બાદ વો અલ્લાહ તઆલા કા દીદાર કરેંગે (દેખેંગે)) અબ ઉનકા હાલ યે હોગા કે જો કુછ અબ તક ઉન્હેં મિલા થા ઉસ સબસે ઝિયાદા મહબૂબ ઉનકે લિયે અપને રબ કે દીદાર કી નેઅમત હોગી. (મુસ્લિમ)

١٢٨- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ یَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَاتَغْبِطُوا فَاجِرًا بِنِعْمَةٍ، اِنَّكَ لَاتَدْرِیْ مَاهُوَ لَاقٍ بَعْدَ مَوْتِهِ، اِنَّ لَهُ عِنْدَ اللّٰهِ قَاتِلًا لَا یَمُوْتُ. رواه الطبرانی فی الاوسط ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ١٠/ ٦٤٣

الْقَاتِلُ: النَّارُ قاله البغوی فی شرح السنة ١٤/ ٢٩٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ કિસી ગુનાહગાર કો નેઅમતોં મેં દેખ કર ઉસ પર રશ્ક (ઉસકે જૈસા હોને કી તમન્ના) ન કરો, તુમ્હેં માલૂમ નહીં મૌત કે બાદ ઉસકે સાથ કયા હોને વાલા હૈ. અલ્લાહ તઆલા કે યહાં ઉસકે લિયે એક ઐસા કાતિલ હૈ જિસકો કભી મૌત નહીં આએગી (કાતિલ સે મુરાદ દોઝખ કી આગ હૈ જિસમેં વો રહેગા). (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٢٩- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: نَارُكُمْ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِیْنَ جُزْءًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ قِیْلَ: یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اِنْ كَانَتْ لَكَافِیَةً، قَالَ: فُضِّلَتْ عَلَیْهِنَّ بِتِسْعَةٍ وَسِتِّیْنَ جُزْءًا كُلُّهُنَّ مِثْلُ حَرِّهَا. رواه البخاری، باب صفة النار وانها مخلوقة، رقم: ٣٢٦٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ્હારી ઇસ દુનિયા કી આગ દોઝખ કી આગ સે ૭૦ હિસ્સોં મેં સે એક હિસ્સા હૈ. અર્ઝ કિયા ગયાઃ યા રસૂલ્લાહ! યહી (દુનિયા કી આગ) કાફી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ દોઝખ કી આગ દુનિયા કી આગ કે મુકાબ્લા મેં ૬૯ દર્જા બઢહા દી ગઇ હૈ. હર દર્જા કી હરારત (ગર્મી) દુનિયા કી આગ કી હરારત કે બરાબર હૈ. (બુખારી)

١٧٠- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يُؤْتَى بِاَنْعَمِ اَهْلِ الدُّنْيَا، مِنْ اَهْلِ النَّارِ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُصْبَغُ فِي النَّارِ صَبْغَةً: ثُمَّ يُقَالُ: يَا ابْنَ آدَمَ! هَلْ رَاَيْتَ خَيْرًا قَطُّ؟ هَلْ مَرَّ بِكَ نَعِيْمٌ قَطُّ؟ فَيَقُوْلُ: لَا، وَاللّٰهِ يَا رَبِّ! وَيُؤْتَى بِاَشَدِّ النَّاسِ بُؤْسًا فِي الدُّنْيَا، مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ، فَيُصْبَغُ صَبْغَةً فِي الْجَنَّةِ، فَيُقَالُ لَهُ: يَا ابْنَ آدَمَ! هَلْ رَاَيْتَ بُؤْسًا قَطُّ؟ هَلْ مَرَّ بِكَ شِدَّةٌ قَطُّ؟ فَيَقُوْلُ: لَا، وَاللّٰهِ يَا رَبِّ! مَا مَرَّ بِي بُؤْسٌ قَطُّ، وَلَا رَاَيْتُ شِدَّةً قَطُّ.

رواه مسلم، باب صبغ انعم اهل الدنيا في النار، رقم: ٧٠٨٨

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયામત કે દિન દોઝખિયોં મેં સે એક ઐસે શખ્સ કો લાયા જાએગા જિસને અપની દુનિયા કી ઝિંદગી નિહાયત ઐશ વ આરામ કે સાથ ગુઝારી હોગી, ઉસકો દોઝખ કી આગ મેં એક ગોતા (ડુબ્કી) દિયા જાએગા ફિર ઉસસે પૂછા જાએગાઃ આદમ કે બેટે! કયા તૂને કભી કોઇ અચ્છી હાલત દેખી હૈ ઔર કયા કભી ઐશ વ આરામ કા કોઇ દૌર તુઝ પર ગુઝરા હૈ? વો અલ્લાહ કી કસમ ખાકર કહેગાઃ કભી નહીં મેરે રબ! ઇસી તરહ એક શખ્સ જન્નતિયોં મેં સે ઐસા લાયા જાએગા જિસકી ઝિંદગી સબસે ઝિયાદા તકલીફ મેં ગુઝરી હોગી, ઉસકો જન્નત મેં એક ગોતા દિયા જાએગા ફિર ઉસસે પૂછા જાએગાઃ આદમ કે બેટે! કયા તૂને કભી કોઇ દુખ દેખા હૈ, કયા કોઇ દૌર તુઝ પર તકલીફ કા ગુઝરા હૈ? વો અલ્લાહ કી કસમ ખાકર કહેગાઃ કભી નહીં મેરે રબ! કભી કોઇ તકલીફ મુઝ પર નહીં ગુઝરી ઔર મૈંને કભી કોઇ તકલીફ નહીં દેખી. (મુસ્લિમ)

١٧١- عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ نَبِيَّ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مِنْهُمْ مَنْ تَاْخُذُهُ النَّارُ اِلٰى كَعْبَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ تَاْخُذُهُ النَّارُ اِلٰى رُكْبَتَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ تَاْخُذُهُ النَّارُ اِلٰى حُجْزَتِهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ تَاْخُذُهُ النَّارُ اِلٰى تَرْقُوَتِهِ رواه مسلم، باب جهنم، رقم: ٧١٧٠

હઝરત સમુરા બિન જુન્દુબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બાઝ દોઝખિયોં કો આગ ઉનકે ટખ્નોં તક પકળેગી ઔર બાઝ કો ઉનકે ઘુટનોં તક પકળેગી ઔર બાઝોં કો ઉનકી કમર તક પકળેગી ઔર બાઝ કો ઉનકી હંસલી (ગર્દન કે નીચે કી હડ્ડી) તક પકળેગી. (મુસ્લિમ)

١٧٢- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَرَأَ هٰذِهِ الْآيَةَ ﴿اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقٰتِهٖ وَلَا تَمُوْتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ﴾ (البقرة ١٣٢) قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَوْ اَنَّ قَطْرَةً مِنَ الزَّقُّوْمِ قُطِرَتْ فِيْ دَارِ الدُّنْيَا لَاَفْسَدَتْ عَلٰى اَهْلِ الدُّنْيَا مَعَايِشَهُمْ، فَكَيْفَ بِمَنْ يَكُوْنُ طَعَامَهُ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء في صفة شراب اهل النار، رقم: ٢٥٨٥

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે આયત તિલાવત ફરમાઈ: اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقٰتِهٖ وَلَا تَمُوْتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ

("તરજુમા: અલ્લાહ તઆલા સે ડરા કરો જૈસા ઉસસે ડરને કા હક હૈ ઔર (કામિલ-પૂરે) ઈસ્લામ હી પર જાન દેના"). (અલ્લાહ તઆલા સે ઔર ઉનકે અઝાબ સે ડરને કે બારે મેં) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને બયાન ફરમાયા: "ઝક્કૂમ" કા અગર એક કતરા દુનિયા મેં ટપક જાએ તો દુનિયા મેં બસને વાલોં કે સામાને ઝિંદગી કો ખરાબ કરદે, તો કયા હાલ હોગા ઉસ શખ્સ કા જિસકા ખાના હી ઝક્કૂમ હોગા (ઝક્કૂમ જહન્નમ મેં પૈદા હોને વાલા એક દરખ્ત હૈ.) (તિરમિઝી)

١٧٣- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَمَّا خَلَقَ اللّٰهُ الْجَنَّةَ قَالَ لِجِبْرِيْلَ: اِذْهَبْ فَانْظُرْ اِلَيْهَا، فَذَهَبَ فَنَظَرَ اِلَيْهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ: اَيْ رَبِّ وَعِزَّتِكَ! لَا يَسْمَعُ بِهَا اَحَدٌ اِلَّا دَخَلَهَا ثُمَّ حَفَّهَا

بِالْمَكَارِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا جِبْرِيْلُ! اِذْهَبْ فَانْظُرْ اِلَيْهَا فَذَهَبَ فَنَظَرَ اِلَيْهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ: اَىْ رَبِّ وَعِزَّتِكَ! لَقَدْ خَشِيْتُ اَنْ لَا يَدْخُلَهَا اَحَدٌ، قَالَ: فَلَمَّا خَلَقَ اللّٰهُ تَعَالٰى النَّارَ قَالَ: يَا جِبْرِيْلُ! اِذْهَبْ فَانْظُرْ اِلَيْهَا، فَذَهَبَ فَنَظَرَ اِلَيْهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ: اَىْ رَبِّ وَعِزَّتِكَ! لَا يَسْمَعُ بِهَا اَحَدٌ فَيَدْخُلَهَا، فَحَفَّهَا بِالشَّهَوَاتِ، ثُمَّ قَالَ: يَا جِبْرِيْلُ! اِذْهَبْ فَانْظُرْ اِلَيْهَا فَذَهَبَ فَنَظَرَ اِلَيْهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ: اَىْ رَبِّ وَعِزَّتِكَ وَجَلَالِكَ! لَقَدْ خَشِيْتُ اَنْ لَا يَبْقٰى اَحَدٌ اِلَّا دَخَلَهَا رواه ابو داؤد، باب فى خلق الجنة والنار: ٤٧٤٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જબ અલ્લાહ તઆલા ને જન્નત કો પૈદા કિયા તો જિબ્રઇલ (અલૈહિસ્સલામ) સે ફરમાયાઃ જાઓ જન્નત કો દેખો, ઉન્હોંને જાકર દેખા. ફિર અલ્લાહ તઆલા સે આકર અર્ઝ કિયાઃ અય મેરે રબ! આપકી ઇઝઝત કી કસમ જો કોઇ ભી ઉસ જન્નત કા હાલ સુનેગા વો ઉસમેં ઝરૂર પહુંચેગા યાની પહુંચને કી પૂરી કોશિશ કરેગા. ફિર અલ્લાહ તઆલા ને ઉસકો નાગવારિયોં સે ઘેર દિયા, યાની શરઇ અહકામ કી પાબંદી લગાદી, જિન પર અમલ કરના નફસ કો નાગવાર (મુશ્કિલ) હૈ. ફિર ફરમાયાઃ જિબ્રઇલ અબ જાકર દેખો. ચુનાંચે ઉન્હોંને જાકર દેખા. ફિર આકર અર્ઝ કિયાઃ અય મેરે રબ! આપકી ઇઝઝત કી કસમ અબ તો મુઝે યે ડર હૈ કે ઉસમેં કોઇ ભી ન જા સકેગા. ફિર જબ અલ્લાહ તઆલા ને દોઝખ કો પૈદા કિયા તો જિબ્રઇલ (અલૈહિસ્સલામ) સે ફરમાયાઃ જિબ્રઇલ જાઓ જહન્નમ કો દેખો, ઉન્હોંને જાકર દેખા. ફિર અલ્લાહ તઆલા સે આકર અર્ઝ કિયાઃ અય મેરે રબ! આપકી ઇઝઝત કી કસમ જો કોઇ ભી ઉસકા હાલ સુનેગા ઉસમેં દાખિલ હોને સે બચેગા, યાની બચને કી પૂરી કોશિશ કરેગા. ઉસકે બાદ અલ્લાહ તઆલા ને દોઝખ કો નફસાની ખ્વાહિશાત સે ઘેર દિયા, ફિર ફરમાયાઃ જિબ્રઇલ અબ જાકર દેખો. ઉન્હોંને જાકર દેખા, ફિર આકર અર્ઝ કિયાઃ અય મેરે રબ! આપકી ઇઝઝત કી કસમ, આપકે બુલંદ મરતબા કી કસમ! અબ તો મુઝે યે ડર હૈ કે કોઇ ભી જહન્નમ મેં દાખિલ હોને સે ન બચ સકેગા. (અબૂ દાઉદ)

અલ્લાહ તઆલા કી ઝાતે-આલી સે બરાહે-રાસ્ત ઈસ્તિફાદા (ડાઈરેક્ટ ફાઈદા ઉઠાને) કે લિયે અલ્લાહ તઆલા કે અવામિર (હુકમોં) કો હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે તરીકા પર પૂરા કરને મેં દુનિયા વ આખિરત કી તમામ કામિયાબિયોં કા યકીન કરના

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَّلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗۤ اَمْرًا اَنْ يَّكُوْنَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ ؕ وَمَنْ يَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا مُّبِيْنًا﴾ [الاحزاب:٣٦]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર કિસી મોમિન મર્દ ઔર મોમિન ઔરત કે લિયે ઈસ બાત કી ગુંજાઈશ નહીં કે જબ અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કિસી કામ કા હુકમ દે દેં તો ફિર ઉનકો અપને કામ મેં કોઈ ઈખ્તિયાર બાકી રહે, યાની ઈસકી ગુંજાઈશ નહીં રેહતી કે વો કામ કરેં યા ન કરેં બલ્કે અમલ કરના હી ઝરૂરી હૈ ઔર જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી નાફરમાની કરેગા તો વો યકીનન ખુલી હુઈ ગુમરાહી મેં મુબ્તિલા હોગા. (સૂરએ અહઝાબ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَمَاۤ اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ [النساء:٦٤]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર હમને હર એક રસૂલ કો ઈસ મકસદ કે લિયે ભેજા કે અલ્લાહ તઆલા કી તૌફીક સે ઉનકી ઈતાઅત કી (ફરમાં-બરદારી કી, માની) જાએ. (સૂરએ નિસા)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَمَاۤ اٰتٰىكُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ ۚ وَمَا نَهٰىكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا﴾ [الحشر:٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર જો કુછ તુમ્હેં રસૂલ દેં વો લે લો ઔર જિસ ચીઝ સે રોકેં રુક જાયા કરો યાની જો હુકમ ભી દેં ઉસકો માન લો. (સૂરએ હશ્ર)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ [الاحزاب:٢١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: તુમ્હારે લિયે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઝાત મેં અચ્છા નમૂના હૈ ખાસ તૌર સે ઉસ શખ્સ કે લિયે જો અલ્લાહ તઆલા ઔર કયામત કી ઉમ્મીદ રખતા હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા કો બહુત યાદ કરતા હૈ. (સૂરએ અહઝાબ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ [المومنون:٦٣]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: જો લોગ અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ કી મુખાલિફત (ખિલાફ) કરતે હૈં ઉન્હેં ઈસ બાત સે ડરના ચાહિયે કે ઉન પર કોઈ આફત આ જાએ યા ઉન પર કોઈ દર્દનાક અઝાબ નાઝિલ હો (ઉતરે). (સૂરએ મોમિનૂન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً ۚ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [النحل:٩٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: જો શખ્સ કોઈ નેક કામ કરે મર્દ હો યા ઔરત, બશર્ત યે કે ઈમાન વાલા હો તો હમ ઉસે ઝરૂર અચ્છી ઝિંદગી બસર કરાએંગે (યે દુનિયા મેં હોગા ઔર આખિરત મેં) ઉનકે અચ્છે કામોં કે બદલે મેં ઉનકો અજર દેંગે. (સૂરએ નહલ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

[الاحزاب:٧١]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર જિસને અલ્લાહ તઆલા ઔર

ઉનકે રસૂલ કી બાત માની ઉસને બળી કામયાબી હાસિલ કી. (સૂરએ અહઝાબ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ [ال عمران: ٣١]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: આપ કેહ દીજિયે કે અગર તુમ અલ્લાહ તઆલા સે મુહબ્બત કરતે હો તો તુમ મેરી ફરમાં-બરદારી કરો અલ્લાહ તઆલા તુમસે મુહબ્બત કરેંગે ઔર તુમ્હારે સબ ગુનાહ બખ્શ દેંગે ઔર અલ્લાહ બહુત બખ્શનેવાલે મહેરબાન હૈં. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَٰنُ وُدًّا﴾ [مريم: ٩٦]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: બેશક જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર ઉન્હોંને નેક અમલ કિયે અલ્લાહ તઆલા ઉનકે લિયે મખ્લૂક કે દિલ મેં મુહબ્બત પૈદા કર દેંગે. (સૂરએ મરયમ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا﴾ [طه: ١١٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર જિસને નેક કામ કિયે હોંગે ઔર વો ઈમાન ભી રખતા હોગા ઉસકો ઉસકે અમલ કા પૂરા બદલા મિલેગા ઔર ઉસકો ન કિસી ઝિયાદતી કા ખૌફ હોગા ઔર ન હી હક-તલ્ફી (હક મારે જાને) કા યાની ન યે હોગા કે ગુનાહ કિયે બગૈર લિખ દિયા જાએ ઔર ન હી કોઈ નેકી કમ લિખ કર હક-તલ્ફી કી જાએગી. (સૂરએ તાહા)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ☆ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾ [الطلاق: ٢، ٣]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા સે ડરતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા હર મુશ્કિલ સે ખલાસી (છુટકારે, નજાત)

કી કોઇ ન કોઇ સૂરત પૈદા કર દેતે હૈં ઔર ઉસકો ઐસી જગહ સે રોઝી પહુંચાતે હૈં જહાં સે ઉસકો ખયાલ ભી નહીં હોતા. (સૂરએ તલાક)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنْ قَرْنٍ مَّكَّنّٰهُمْ فِي الْاَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَّكُمْ وَاَرْسَلْنَا السَّمَآءَ عَلَيْهِمْ مِّدْرَارًا ۪ وَّجَعَلْنَا الْاَنْهٰرَ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهِمْ فَاَهْلَكْنٰهُمْ بِذُنُوْبِهِمْ وَاَنْشَاْنَا مِنْ ۢ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِيْنَ﴾ [الانعام:٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: કયા ઉન્હોંને નહીં દેખા કે હમને ઉનસે પેહલે કિતની હી ઐસી કૌમોં કો હલાક (તબાહ વ બરબાદ) કર દિયા જિનકો હમને દુનિયા મેં ઐસી કુવ્વત (તાકત) દી થી કે તુમકો વો કુવ્વત નહીં દી (જિસ્માની કુવ્વત, માલ કી ફરાવાની (ઝિયાદતી), બળે ખાનદાન વાલા હોના, ઈઝઝત કા મિલના, ઉમરોં કા દરાઝ (બળી ઉમ્ર કા) હોના, હુકૂમતી તાકત કા હોના વગૈરા વગૈરા) ઔર હમને ઉન પર ખૂબ બારિશેં બરસાઈ, હમને ઉનકે ખેત ઔર બાગોં કે નીચે સે નહરેં જારી કીં, ફિર (બાવજૂદ ઈસ કુવ્વત વ સામાન કે) હમને ઉનકો ઉનકે ગુનાહોં કે સબબ (વજહ સે) હલાક કર દિયા ઔર ઉનકે બાદ ઉનકી જગહ દૂસરી જમાઅતોં કો પૈદા કર દિયા. (સૂરએ અન્આમ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿اَلْمَالُ وَالْبَنُوْنَ زِيْنَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَالْبٰقِيٰتُ الصّٰلِحٰتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَّخَيْرٌ اَمَلًا﴾ [الكهف:٤٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: માલ ઔર ઔલાદ તો દુનિયા કી ઝિંદગી કી (ફના (ખત્મ) હોને વાલી) રૌનક હૈં ઔર અચ્છે આમાલ જો હમેશા બાકી રેહને વાલે હૈં વો આપકે રબ કે યહાં યાની આખિરત મેં સવાબ કે એતિબાર સે ભી હઝાર દર્જા બેહતર હૈં ઔર ઉમ્મીદ લગાને કે એતિબાર સે ભી હઝાર દર્જા બેહતર હૈં યાની અચ્છે આમાલ પર જો ઉમ્મીદેં વાબસ્તા હોતી (લગાઈ જાતી) હૈં વો આખિરત મેં પૂરી હોંગી ઔર ઉમ્મીદ સે ભી ઝિયાદા સવાબ મિલેગા. ઈસકે બર્અક્સ (ખિલાફ) માલ વ અસ્બાબ (ચીઝોં) સે ઉમ્મીદેં પૂરી નહીં હોતીં. (સૂરએ કહફ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ ۭ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِيْنَ

صَبَرُوْۤا اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ﴾[النحل:٩٦]

એક જગહ ઈરશાદ હે: જો કુછ તુમ્હારે પાસ દુનિયા મેં હે વો એક દિન ખત્મ હો જાએગા ઔર જો અમલ તુમ અલ્લાહ તઆલા કે પાસ ભેજ દોગે વો હમેશા બાકી રહેગા. (સૂરએ નહ્લ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَمَآ اُوْتِيْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَزِيْنَتُهَا ۚ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ۭ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ﴾[القصص:٦٠]

એક જગહ ઈરશાદ હે: ઔર જો કુછ તુમકો દુનિયા મેં દિયા ગયા હે વો તો સિર્ફ દુનિયા કી ચંદ રોઝા ઝિંદગી ગુઝારને કા સામાન ઔર યહાં કી (ફના હોને વાલી) રૌનક હે ઔર જો કુછ અલ્લાહ તઆલા કે પાસ હે વો બેહતર ઔર હમેશા બાકી રેહને વાલા હે, કયા તુમ ઈતની બાત ભી નહીં સમઝતે? (સૂરએ કસસ)

અહાદીસે નબવિયા

۱۷۴- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: بَادِرُوْا بِالْاَعْمَالِ سَبْعًا، هَلْ تَنْتَظِرُوْنَ اِلَّا فَقْرًا مُنْسِيًا، اَوْ غِنًى مُطْغِيًا، اَوْ مَرَضًا مُفْسِدًا، اَوْ هَرَمًا مُفْنِدًا، اَوْ مَوْتًا مُجْهِزًا اَوِ الدَّجَّالَ فَشَرُّ غَائِبٍ يُنْتَظَرُ اَوِ السَّاعَةَ؟ فَالسَّاعَةُ اَدْهٰى وَاَمَرُّ رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ماجاء فى المبادرة بالعمل، رقم: ٢٣٠٦ الجامع الصحيح وهو سنن الترمذى طبع دار الباز

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હેં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સાત ચીઝોં સે પેહલે નેક આમાલ મેં જલ્દી કરો. કયા તુમ્હેં ઐસી તંગદસ્તી (ગરીબી) કા ઈન્તિઝાર હે જો સબ કુછ ભુલા દે, યા ઐસી માલદારી કા જો સર્કશ (બગાવત કરને વાલા) બના દે, યા ઐસી બીમારી કા જો નાકારા (બેકાર) કરદે, યા ઐસે બુઢાપે કા જો અકલ ખો દે, યા ઐસી મૌત કા જો અચાનક આ જાએ (કે બાઝ વકત તૌબા કરને કા મૌકા ભી નહીં મિલતા) યા દજ્જાલ કા જો આને વાલી છુપી હુઇ બુરાઈયોં મેં

બદ-તરીન બુરાઈ હે, યા કયામત કા? કયામત તો બળી સખ્ત ઔર બળી કળવી ચીઝ હે. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે ઈન્સાન કો ઈન સાત ચીઝોં મેં સે કિસી ચીઝ કે આને સે પેહલે નેક આમાલ કે ઝરિયે અપની આખિરત કી તય્યારી કર લેની ચાહિયે, કહીં ઐસા ન હો કે ઈન રુકાવટોં મેં સે કોઈ રુકાવટ આ જાએ ઔર ઈન્સાન આમાલે-સાલિહા (નેક આમાલ) સે મહરૂમ હો જાએ.

١٧٥- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ: فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى وَاحِدٌ، يَتْبَعُهُ اَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ اَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عَمَلُهُ. رواه مسلم، كتاب الزهد، رقم: ٧٤٢٤

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મય્યત કે સાથ તીન ચીઝેં જાતી હૈં. દો ચીઝેં વાપસ આ જાતી હૈં ઔર એક સાથ રેહ જાતી હે. ઘરવાલે, માલ ઔર અમલ સાથ જાતે હૈં. ફિર ઘરવાલે ઔર માલ વાપસ આ જાતા હે ઔર અમલ સાથ રેહ જાતા હૈ. (મુસ્લિમ)

١٧٦- عَنْ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَطَبَ يَوْمًا فَقَالَ فِيْ خُطْبَتِهِ: اَلَا اِنَّ الدُّنْيَا عَرَضٌ حَاضِرٌ يَاْكُلُ مِنْهَا الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ اَلَا وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ اَجَلٌ صَادِقٌ يَقْضِيْ فِيْهَا مَلِكٌ قَادِرٌ، اَلَا وَاِنَّ الْخَيْرَ كُلَّهُ بِحَذَافِيْرِهِ فِي الْجَنَّةِ، اَلَا وَاِنَّ الشَّرَّ كُلَّهُ بِحَذَافِيْرِهِ فِي النَّارِ اَلَا فَاعْمَلُوْا وَاَنْتُمْ مِنَ اللهِ عَلٰى حَذَرٍ، وَاعْلَمُوْا اَنَّكُمْ مَعْرُوْضُوْنَ عَلٰى اَعْمَالِكُمْ، فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَّرَهُ، وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهُ. مسند الشافعي ١/١٤٨

હઝરત અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક દિન ખુત્બા દિયા જિસમેં ઈરશાદ ફરમાયા: ગૌર સે સુનો, દુનિયા એક આરઝી ઔર વક્તી સૌદા હે (ઔર ઈસકી કોઈ કદ્રો કીમત નહીં હે ઈસલિયે) ઈસમેં હર અચ્છે બુરે કા હિસ્સા હે ઔર સબ ઈસસે ખાતે હૈં. બિલા શુબહ

(બેશક) આખિરત મુકર્રરા વક્ત પર આને વાલી સચ્ચી હકીકત હૈ ઔર ઉસમેં કુદરત રખને વાલા બાદશાહ ફૈસ્લા કરેગા. ગૌર સે સુનો, સારી ભલાઈયાં ઔર ઉસકી તમામ કિસ્મેં જન્નત મેં હૈં ઔર હર કિસ્મ કી બુરાઈ ઔર ઉસકી તમામ કિસ્મેં જહન્નમ મેં હૈં. અચ્છી તરહ સમઝ લો, જો કુછ કરો અલ્લાહ તઆલા સે ડરતે હુવે કરો ઔર સમઝ લો, તુમ અપને અપને આમાલ કે સાથ અલ્લાહ તઆલા કે દરબાર મેં પેશ કિયે જાઓગે. જિસ શખ્સ ને ઝર્રા બરાબર કોઈ નેકી કી હોગી વો ઉસકો ભી દેખ લેગા ઔર જિસને ઝર્રા બરાબર બુરાઈ કી હોગી વો ઉસકો ભી દેખ લેગા. (મુસ્નદે શાફિઈ)

١٧٧- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیْ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّہٗ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: اِذَا اَسْلَمَ الْعَبْدُ فَحَسُنَ اِسْلَامُہٗ یُکَفِّرُ اللّٰہُ عَنْہُ کُلَّ سَیِّئَۃٍ کَانَ زَلَفَہَا وَکَانَ بَعْدَ ذٰلِکَ الْقِصَاصُ: اَلْحَسَنَۃُ بِعَشْرِ اَمْثَالِہَا اِلٰی سَبْعِ مِائَۃِ ضِعْفٍ وَالسَّیِّئَۃُ بِمِثْلِہَا اِلَّا اَنْ یَّتَجَاوَزَ اللّٰہُ عَنْہَا. رواہ البخاری، باب حسن إسلام المرء، رقم: ٤١

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જબ બંદા ઈસ્લામ કુબૂલ કર લેતા હૈ ઔર ઈસ્લામ કા હુસ્ન (ખૂબસૂરતી, નિખાર) ઉસકી ઝિંદગી મેં આ જાતા હૈ તો જો બુરાઈયાં ઉસને પેહલે કી હોતી હૈં અલ્લાહ તઆલા ઈસ્લામ કી બરકત સે ઉન સબકો માફ ફરમા દેતે હૈં. ઉસકે બાદ ઉસકી નેકિયોં ઔર બુરાઈયોં કા હિસાબ યે રેહતા હૈ કે એક નેકી પર દસ ગુના (મરતબા, બાર) સે ૭૦૦ ગુના તક સવાબ દિયા જાતા હૈ ઔર બુરાઈ કરને પર ઉસી એક બુરાઈ કી સઝા કા મુસ્તહિક (હકદાર) હોતા હૈ, હાં અલબત્તા અલ્લાહ તઆલા ઉસસે ભી દરગુઝર (માફ) ફરમા દેં તો બાત દૂસરી હૈ. (બુખારી)

ફાઈદા: ઝિંદગી મેં ઈસ્લામ કે હુસ્ન કા આના યે હૈ કે દિલ ઈમાન કે નૂર સે રૌશન હો ઔર જિસ્મ અલ્લાહ તઆલા કી ફરમાં-બરદારી સે આરાસ્તા (સજા) હો.

١٧٨- عَنْ عُمَرَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اَلْاِسْلَامُ اَنْ تَشْھَدَ اَنْ لَّا

اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ، وَتُقِيْمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُوْمَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ اِنِ اسْتَطَعْتَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا .

(وهو جزء من الحديث) رواه مسلم، باب بيان الإيمان والإسلام ۰۰۰، رقم:۹۳

હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઇસ્લામ (કે અરકાન-હિસ્સોં મેં સે) યે હૈ કે (દિલ વ ઝબાન સે) તુમ યે શહાદત (ગવાહી) અદા કરો કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઇ ઇલાહ નહીં (કોઇ ઝાત ઇબાદત વ બંદગી કે લાઇક નહીં) ઔર યે કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉનકે રસૂલ હૈં ઔર નમાઝ અદા કરો, ઝકાત અદા કરો, માહે રમઝાન કે રોઝે રખ્ખો ઔર અગર તુમ હજ કી તાકત રખતે હો તો હજ કરો. (મુસ્લિમ)

۱۷۹- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: اَلْاِسْلَامُ اَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ لَا تُشْرِكُ بِهٖ شَيْئًا وَتُقِيْمَ الصَّلٰوةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُوْمَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ، وَالْاَمْرُ بِالْمَعْرُوْفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتَسْلِيْمُكَ عَلٰى اَهْلِكَ فَمَنِ انْتَقَصَ شَيْئًا مِّنْهُنَّ فَهُوَ سَهْمٌ مِنَ الْاِسْلَامِ يَدَعُهُ وَمَنْ تَرَكَهُنَّ كُلَّهُنَّ فَقَدْ وَلَّى الْاِسْلَامَ ظَهْرَهُ. رواه الحاكم في المستدرك ۲۱/۱ وقال هذا الحديث مثل الاول في الاستقامة

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઇસ્લામ યે હૈ કે તુમ અલ્લાહ તઆલા કી ઇબાદત કરો ઔર ઉનકે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાઓ, નમાઝ કાઇમ કરો, ઝકાત અદા કરો, રમઝાન કે રોઝે રખ્ખો, હજ કરો, નેકી કા હુકમ કરો, બુરાઇ સે રોકો, ઔર અપને ઘર વાલોં કો સલામ કરો. જિસ શખ્સ ને ઇનમેં સે કિસી ચીઝ મેં કુછ કમી કી તો વો ઇસ્લામ કે એક હિસ્સા કો છોળ રહા હૈ ઔર જિસને ઇન સબકો બિલ્કુલ હી છોળ દિયા ઉસને ઇસ્લામ સે મુંહ ફેર લિયા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۸۰- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: اَلْاِسْلَامُ ثَمَانِيَةُ

أَسْهُمٍ، اَلْإِسْلَامُ سَهْمٌ وَالصَّلٰوةُ سَهْمٌ وَالزَّكَاةُ سَهْمٌ وَحَجُّ الْبَيْتِ سَهْمٌ وَالصِّيَامُ سَهْمٌ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوْفِ سَهْمٌ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ سَهْمٌ وَالْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ سَهْمٌ وَقَدْ خَابَ مَنْ لَا سَهْمَ لَهُ. رواه البزار

وفيه يزيد بن عطاء وثقه احمد وغيره وضعفه جماعة وبقية رجاله ثقات، مجمع الزوائد ۱/۱۹۱

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસ્લામ કે આઠ હિસ્સે (અહમ) હૈં. ઈમાન એક હિસ્સા હૈ, નમાઝ પઢના એક હિસ્સા હૈ, ઝકાત દેના એક હિસ્સા હૈ, હજ કરના એક હિસ્સા હૈ, અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ (ઈસ્લામી જંગ) કરના એક હિસ્સા હૈ, રમઝાન કે રોઝે રખના એક હિસ્સા હૈ, નેકી કા હુક્મ કરના એક હિસ્સા હૈ, બુરાઈ સે રોકના એક હિસ્સા હૈ. બિલા શુબહ (બેશક) વો શખ્સ નાકામ હૈ જિસકા (ઈસ્લામ કે ઈન અહમ હિસ્સોં મેં સે કિસી મેં ભી) કોઈ હિસ્સા નહીં. (બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۸۱- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اَلْإِسْلَامُ أَنْ تُسْلِمَ وَجْهَكَ لِلّٰهِ وَ تَشْهَدَ أَنْ لَّا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ وَتُقِيْمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ. (الحديث) رواه احمد ۱/۳۱۹

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસ્લામ યે હૈ કે તુમ અપને આપકો (અકાઈદ ઔર આમાલ મેં) અલ્લાહ તઆલા કે સુપુર્દ (હવાલે) કરદો ઔર (દિલ વ ઝબાન સે) તુમ યે શહાદત (ગવાહી) અદા કરો કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ ઈલાહા નહીં (કોઈ ઝાત ઈબાદત વ બંદગી કે લાઈક નહીં) મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસકે બંદે ઔર રસૂલ હૈં, નમાઝ કાઈમ કરો ઔર ઝકાત અદા કરો. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۸۲- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: دُلَّنِيْ عَلٰى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ، قَالَ: تَعْبُدُ اللهَ لَا تُشْرِكُ بِهٖ شَيْئًا، وَتُقِيْمُ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوْبَةَ، وَتُؤَدِّي الزَّكَاةَ الْمَفْرُوْضَةَ، وَتَصُوْمُ

رَمَضَانَ، قَالَ: وَالَّذِىْ نَفْسِىْ بِيَدِهٖ لَا اَزِيْدُ عَلٰى هٰذَا، فَلَمَّا وَلّٰى قَالَ النَّبِىُّ ﷺ: مَنْ سَرَّهٗ اَنْ يَنْظُرَ اِلٰى رَجُلٍ مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ اِلٰى هٰذَا.

رواه البخاری، باب وجوب الزکاة، رقم:۱۳۹۷

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે દેહાત કે રેહને વાલે એક સાહબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે કોઈ ઐસા અમલ બતા દીજિયે જિસકે કરને સે મૈં જન્નત મેં દાખિલ હો જાઊં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત કિયા કરો, કિસી કો ઉનકા શરીક ન ઠેહરાઓ, ફર્ઝ નમાઝ પઢ્હા કરો, ફર્ઝ ઝકાત અદા કિયા કરો ઔર રમઝાન કે રોઝે રખ્ખા કરો. ઉન સાહબ ને અર્ઝ કિયા: ઉસ ઝાત કી કસમ જિસકે કબ્ઝા મેં મેરી જાન હૈ (જો આમાલ આપને ફરમાએ હૈં વૈસે હી કરૂંગા) ઈનમેં કોઈ ઈઝાફા (ઝિયાદતી, બઢ્હોતરી) નહીં કરૂંગા. ફિર જબ વો સાહબ ચલે ગએ તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કિસી જન્નતી કો દેખના ચાહતા હો વો ઉનકો દેખ લે. (બુખારી)

۱۸۳- عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِاللّٰهِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ اِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ مِنْ اَهْلِ نَجْدٍ ثَائِرَ الرَّأْسِ نَسْمَعُ دَوِىَّ صَوْتِهٖ وَلَا نَفْقَهُ مَا يَقُوْلُ حَتّٰى دَنَا فَاِذَا هُوَ يَسْاَلُ عَنِ الْاِسْلَامِ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِى الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ، فَقَالَ: هَلْ عَلَىَّ غَيْرُهَا؟ قَالَ: لَا، اِلَّا اَنْ تَطَوَّعَ، قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: وَصِيَامُ رَمَضَانَ، قَالَ: هَلْ عَلَىَّ غَيْرُهٗ؟ قَالَ: لَا، اِلَّا اَنْ تَطَوَّعَ، قَالَ: وَذَكَرَ لَهٗ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ الزَّكَاةَ، قَالَ: هَلْ عَلَىَّ غَيْرُهَا؟ قَالَ: لَا، اِلَّا اَنْ تَطَوَّعَ، قَالَ: فَاَدْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُوْلُ: وَاللّٰهِ لَا اَزِيْدُ عَلٰى هٰذَا وَلَا اَنْقُصُ، قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَفْلَحَ اِنْ صَدَقَ.

رواه البخاری، باب الزکاة من الاسلام، رقم:۴۶

હઝરત તલ્હા બિન ઉબૈદુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે અહલે નજ્દ મેં સે એક સાહબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ

અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે, ઉનકે સર કે બાલ બિખરે હુવે થે. હમ ઉનકી આવાઝ કી ગુન્ગુનાહટ તો સુન રહે થે (લેકિન ફાસ્લા પર હોને કી વજહ સે) ઉનકી બાત હમેં સમઝ મેં નહીં આ રહી થી, યહાં તક કે વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે કરીબ પહુંચ ગએ તો હમેં સમઝ મેં આયા કે વો આપસે ઈસ્લામ (કે આમાલ) કે બારે મેં દરયાફ્ત કર (પૂછ) રહે હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (ઉનકે જવાબ મેં) ઈરશાદ ફરમાયા: દિન રાત મેં પાંચ (ફર્ઝ) નમાઝે હૈં. ઉન સાહબ ને અર્ઝ કિયા: કયા ઈન નમાઝોં કે અલાવા ભી કોઈ નમાઝ મેરે ઊપર ફર્ઝ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નહીં! લેકિન અગર તુમ નફિલ પઢના ચાહો તો પઢ સકતે હો. ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: રમઝાન કે રોઝે ફર્ઝ હૈં. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: કયા ઈન રોઝોં કે અલાવા ભી કોઈ રોઝા મુઝ પર ફર્ઝ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નહીં! મગર નફિલ રોઝા રખના ચાહો તો રખ સકતે હો. (ઉસકે બાદ) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઝકાત કા ઝિક્ર ફરમાયા. ઈસ પર ભી ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: કયા ઝકાત કે અલાવા ભી કોઈ સદકા મુઝ પર ફર્ઝ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નહીં! મગર નફલી સદકા દેના ચાહો તો દે સકતે હો. ઉસકે બાદ વો સાહબ યે કેહતે હુવે ચલે ગએ: અલ્લાહ કી કસમ! મૈં ઈન આમાલ મેં ન તો ઝિયાદતી કરૂંગા ઔર ન હી કમી કરૂંગા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર ઈસ શખ્સ ને સચ કહા તો કામયાબ હો ગયા. (બુખારી)

١٨٣- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ - وَحَوْلَهُ عِصَابَةٌ مِنْ اَصْحَابِهِ -: بَايِعُوْنِيْ عَلٰى اَلَّا تُشْرِكُوْا بِاللهِ شَيْئًا، وَلَا تَسْرِقُوْا، وَلَا تَزْنُوْا، وَلَا تَقْتُلُوْا اَوْلَادَكُمْ، وَلَا تَاْتُوْا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُوْنَهُ بَيْنَ اَيْدِيْكُمْ وَاَرْجُلِكُمْ، وَلَا تَعْصُوْا فِيْ مَعْرُوْفٍ، فَمَنْ وَفٰى مِنْكُمْ فَاَجْرُهُ عَلَى اللهِ، وَمَنْ اَصَابَ مِنْ ذٰلِكَ شَيْئًا فَعُوْقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ، وَمَنْ اَصَابَ مِنْ ذٰلِكَ شَيْئًا ثُمَّ سَتَرَهُ اللهُ فَهُوَ اِلَى اللهِ، اِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ، وَاِنْ

شَاءَ عَاقَبَهُ، فَبَايَعْنَاهُ عَلَى ذٰلِكَ. رواه البخاری، کتاب الایمان، رقم: ۱۸

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સહાબા કી એક જમાઅત સે જો આપકે ગિર્દ બૈઠી થી, મુખાતિબ હોકર ફરમાયા: મુઝસે ઈસ પર બૈઅત કરો કે અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી કો શરીક નહીં કરોગે, ચોરી નહીં કરોગે, ઝિના (બીવી કે સિવા કિસી સે હમબિસ્તરી, સુહબત) નહીં કરોગે, (ફક્ર (ગરીબી) કે ડર સે) અપની ઔલાદ કો કત્લ નહીં કરોગે, જાન બૂઝ કર કિસી પર બુહતાન (ઈલ્ઝામ) નહીં લગાઓગે ઔર શરઈ અહકામાત (ઈસ્લામ કે હુકમોં) મેં નાફરમાની નહીં કરોગે. જો કોઈ તુમમેં સે ઈસ અહદ (વાદે) કો પૂરા કરેગા ઉસકા અજર અલ્લાહ તઆલા કે ઝિમ્મે હૈ. ઔર જો શખ્સ (શિર્ક કે અલાવા) ઈનમેં સે કિસી ગુનાહ મેં મુબ્તિલા હો જાએ ઔર ફિર દુનિયા મેં ઉસકો ઉસ ગુનાહ કી સઝા ભી મિલ જાએ (જૈસે હદ વગૈરા જારી હો જાએ) તો વો સઝા ઉસકે ગુનાહ કે લિયે કફ્ફારા હો જાએગી. ઔર અગર અલ્લાહ તઆલા ને ઉનમેં સે કિસી ગુનાહ કી પર્દાપોશી ફરમાઈ (ઔર દુનિયા મેં ઉસે સઝા ન મિલી) તો ઉસકા મામલા અલ્લાહ તઆલા કી મરઝી પર હૈ, ચાહેં (વો અપને ફઝલો કરમ સે) આખિરત મેં ભી દરગુઝર (માફ) ફરમાએં ઔર ચાહેં તો અઝાબ દેં. (હઝરત ઉબાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં) કે હમને ઈન બાતોં પર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે બૈઅત કી. (બુખારી)

۱۸۵- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: أَوْصَانِي رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ بِعَشْرِ كَلِمَاتٍ قَالَ: لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ شَيْئًا وَإِنْ قُتِلْتَ وَحُرِّقْتَ، وَلَا تَعُقَّنَّ وَالِدَيْكَ وَإِنْ أَمَرَاكَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ أَهْلِكَ وَمَالِكَ، وَلَا تَتْرُكَنَّ صَلَاةً مَكْتُوْبَةً مُتَعَمِّدًا، فَإِنَّ مَنْ تَرَكَ صَلَاةً مَكْتُوْبَةً مُتَعَمِّدًا فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللّٰهِ، وَلَا تَشْرَبَنَّ خَمْرًا فَإِنَّهُ رَأْسُ كُلِّ فَاحِشَةٍ، وَإِيَّاكَ وَالْمَعْصِيَةَ فَإِنَّ بِالْمَعْصِيَةِ حَلَّ سَخَطُ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَإِيَّاكَ وَالْفِرَارَ مِنَ الزَّحْفِ وَإِنْ هَلَكَ النَّاسُ، وَإِذَا أَصَابَ النَّاسَ مَوْتٌ وَأَنْتَ فِيْهِمْ فَاثْبُتْ، وَأَنْفِقْ عَلَى عِيَالِكَ مِنْ طَوْلِكَ وَلَا تَرْفَعْ عَنْهُمْ عَصَاكَ أَدَبًا وَأَخِفْهُمْ فِي اللّٰهِ رواه احمد ٥/٢٣٨

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે દસ બાતોં કી વસિય્યત ફરમાઈ. અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી ચીઝ કો શરીક ન કરના અગરચે તુમ્હેં કત્લ કર દિયા જાએ ઔર જલા દિયા જાએ. વાલિદૈન (માં બાપ) કી નાફરમાની ન કરના અગરચે વો તુમ્હેં ઈસ બાત કા હુકમ દેં કે બીવી કો છોળ દો ઔર સારા માલ ખર્ચ કરદો. ફર્ઝ નમાઝ જાન બૂઝ કર ન છોળના કયુંકે જો શખ્સ ફર્ઝ નમાઝ જાન બૂઝ કર છોળ દેતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી ઝિમ્મેદારી સે નિકલ જાતા હૈ. શરાબ ન પીના કયુંકે યે હર બુરાઈ કી જળ હૈ. અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાની ન કરના કયુંકે નાફરમાની કી વજહ સે અલ્લાહ તઆલા કી નારાઝગી ઉતરતી હૈ .મૈદાને જંગ સે ન ભાગના અગરચે તુમ્હારે સાથી હલાક હો જાએં. જબ લોગોં મેં મૌત (વબા કી સૂરત મેં) આમ હો જાએ (જૈસે તાઊન (પ્લેગ) વગૈરા) ઔર તુમ ઉનમેં મૌજૂદ હો તો વહાં સે ન ભાગના. ઘર વાલોં પર અપની હૈસિયત કે મુતાબિક ખર્ચ કરના, (તરબિયત કે લિયે) ઉન પર સે લકળી ન હટાના. ઉનકો અલ્લાહ સે ડરાતે રેહના. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદા: ઈસ હદીસ શરીફ મેં વાલિદૈન કી ઈતાઅત (ફરમાં-બરદારી કરને, માનને) કે બારે મેં જો ઈરશાદ ફરમાયા હૈ વો ઈતાઅત કે અઅલા (ઊંચે) દર્જા કા બયાન હૈ. જૈસે ઈસી હદીસ શરીફ મેં યે ફરમાન (હુકમ) કે "અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી ચીઝ કો શરીક ન કરના અગરચે તુમ્હેં કત્લ કર દિયા જાએ ઔર જલા દિયા જાએ" અઅલા દર્જા કી બાત હૈ. કયુંકે ઐસી સૂરત મેં ઝબાન સે કલિમએ-કુફ્ર કેહ દેને કી ગુંજાઈશ હૈ જબકે દિલ ઈમાન પર મુત્મઈન હો. (મિરકાત)

١٨٧- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَبِرَسُوْلِهٖ وَاَقَامَ الصَّلَاةَ، وَصَامَ رَمَضَانَ كَانَ حَقًّا عَلَی اللهِ اَنْ یُّدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، جَاهَدَ فِیْ سَبِیْلِ اللهِ اَوْ جَلَسَ فِیْ اَرْضِهِ الَّتِیْ وُلِدَ فِیْهَا فَقَالُوْا: یَا رَسُوْلَ اللهِ اَفَلَا نُبَشِّرُ النَّاسَ؟ قَالَ: اِنَّ فِی الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ اَعَدَّهَا اللهُ لِلْمُجَاهِدِیْنَ فِیْ سَبِیْلِ اللهِ، مَا بَیْنَ الدَّرَجَتَیْنِ كَمَا بَیْنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ، فَاِذَا سَاَلْتُمُ اللهَ فَاسْاَلُوْهُ الْفِرْدَوْسَ فَاِنَّهٗ اَوْسَطُ الْجَنَّةِ

وَاَعْلَى الْجَنَّةِ وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمٰنِ وَمِنْهُ تَفَجَّرُ اَنْهَارُ الْجَنَّةِ. رواه

البخاری، باب درجات المجاهدین فی سبیل اللّٰه، رقم: ٢٧٩٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા પર ઔર ઉનકે રસૂલ પર ઈમાન લાએ, નમાઝ કાઈમ કરે ઔર રમઝાનુલ-મુબારક કે રોઝે રખ્ખે તો અલ્લાહ તઆલા કે ઝિમ્મે હોગા કે ઉસે જન્નત મેં દાખિલ ફરમાએં ખ્વાહ ઉસને અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ (અલ્લાહ કે રાસ્તે મેં જંગ) કિયા હો યા ઉસી સરઝમીન પર રેહ રહા હો જહાં ઉસકી પૈદાઈશ હુઈ, યાની જિહાદ ન કિયા હો. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! કયા લોગોં કો યે ખુશ-ખબરી ન સુના દેં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: (નહીં) કયુંકે જન્નત મેં ૧૦૦ દર્જે હૈં જો અલ્લાહ તઆલા ને અપને રાસ્તે મેં જિહાદ પર જાને વાલોં કે લિયે તય્યાર કર રખ્ખે હૈં, જિનમેં સે હર દો દર્જોં કે દરમિયાન ઈતના ફાસ્લા હૈ જિતના આસમાન વ ઝમીન કે દરમિયાન ફાસ્લા હૈ. જબ તુમ અલ્લાહ તઆલા સે જન્નત માંગો તો જન્નતુલ-ફિરદૌસ માંગા કરો કયુંકે વો જન્નત કા સબસે બેહતરીન ઔર સબસે અઅલા મકામ હૈ ઔર ઉસકે ઊપર રહમાન કા અર્શ હૈ ઔર ઉસી સે જન્નત કી નહરેં ફૂટતી હૈં. (બુખારી)

١٨٧- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: خَمْسٌ مَنْ جَاءَ بِهِنَّ مَعَ اِيْمَانٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ عَلٰى وُضُوْئِهِنَّ وَرُكُوْعِهِنَّ وَسُجُوْدِهِنَّ وَ مَوَاقِيْتِهِنَّ وَصَامَ رَمَضَانَ وَحَجَّ الْبَيْتَ اِنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا وَ آتَى الزَّكَاةَ طَيِّبَةً بِهَا نَفْسُهُ وَاَدَّى الْاَمَانَةَ، قِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَمَا اَدَاءُ الْاَمَانَةِ؟ قَالَ الْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ اِنَّ اللّٰهَ لَمْ يَاْمَنِ ابْنَ آدَمَ عَلٰى شَیْءٍ مِنْ دِيْنِهِ غَيْرَهَا. رواه الطبرانی

باسناد جید، الترغیب ١/٢٤١

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ ઈમાન કે સાથ પાંચ આમાલ કરતા હુવા (અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ મેં) આએગા વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. પાંચ નમાઝોં કો ઉનકે વક્ત પર એહતિમામ (પાબંદી) સે ઈસ તરહ પઢે કે ઉનકા વુઝૂ ઔર રુકૂઅ સજદા સહીહ તૌર પર કરે, રમઝાનુલ મુબારક કે રોઝે રખ્ખે, અગર હજ કી તાકત હો તો હજ કરે, ખુશ દિલી સે ઝકાત દે ઔર અમાનત અદા કરે. અર્ઝ કિયા ગયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! અમાનત કે અદા કરને કા કયા મતલબ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જનાબત કા (હમબિસ્તરી કે બાદ કા) ગુસ્લ કરના કયુંકે અલ્લાહ તઆલા ને આદમ કે બેટે કે દીની આમાલ મેં સે કિસી અમલ પર એતિમાદ (ભરોસા) નહીં ફરમાયા સિવાએ ગુસ્લે જનાબત કે (કયુંકે ગુસ્લે જનાબત ઐસા છુપા હુવા હૈ કે ઈસકે કરને પર અલ્લાહ તઆલા કા ખૌફ હી ઉસે આમાદા (રાઝી) કર સકતા હૈ). (તબરાની, તરગીબ)

١٨٨- عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: أَنَا زَعِيْمٌ لِمَنْ آمَنَ بِيْ وَأَسْلَمَ وَهَاجَرَ بِبَيْتٍ فِيْ رَبَضِ الْجَنَّةِ، وَبَيْتٍ فِيْ وَسَطِ الْجَنَّةِ، وَأَنَا زَعِيْمٌ لِمَنْ آمَنَ بِيْ وَأَسْلَمَ وَجَاهَدَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بِبَيْتٍ فِيْ رَبَضِ الْجَنَّةِ، وَبَيْتٍ فِيْ وَسَطِ الْجَنَّةِ، وَبَيْتٍ فِيْ أَعْلَى غُرَفِ الْجَنَّةِ، فَمَنْ فَعَلَ ذٰلِكَ لَمْ يَدَعْ لِلْخَيْرِ مَطْلَبًا وَلَا مِنَ الشَّرِّ مَهْرَبًا يَمُوْتُ حَيْثُ شَاءَ أَنْ يَمُوْتَ. رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ١٠/٤٨٠

હઝરત ફઝાલા બિન ઉબૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈં ઉસ શખ્સ કે લિયે જો મુઝ પર ઈમાન લાએ, ફરમાં-બરદારી ઈખ્તિયાર કરે ઔર હિજરત કરે, એક ઘર જન્નત કે મુઝાફાત (આસપાસ) મેં, એક ઘર જન્નત કે દરમિયાન (બીચ) મેં દિલાને કા ઝિમ્મેદાર હૂં ઔર મૈં ઉસ શખ્સ કે લિયે જો મુઝ પર ઈમાન લાએ, ફરમાં-બરદારી ઈખ્તિયાર કરે ઔર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ કરે, એક ઘર જન્નત કે મુઝાફાત મેં, એક ઘર જન્નત કે દરમિયાન મેં ઔર એક ઘર જન્નત કે બાલાખાનોં મેં દિલાને કા

ઝિમ્મેદાર હૂં. જિસ શખ્સ ને ઐસા કિયા ઉસને હર કિસ્મ કી ભલાઈ કો હાસિલ કર લિયા ઔર હર કિસ્મ કી બુરાઈ સે બચ ગયા, અબ ઉસકી મૌત ચાહે જૈસે આએ (વો જન્નત કા મુસ્તહિક (હકદાર) હો ગયા). (ઇબ્ને હબ્બાન)

૧૮૯- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ لَقِيَ اللّٰهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا يُصَلِّى الْخَمْسَ وَيَصُوْمُ رَمَضَانَ غُفِرَ لَهُ. (الحديث) رواه احمد ٥/٢٣٢

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા સે ઇસ હાલ મેં મિલે કે વો ઉનકે સાથ કિસી કો શરીક ન કરતા હો, પાંચોં વક્ત કી નમાઝ પઢતા હો ઔર રમઝાન કે રોઝે રખતા હો ઉસકી મગફિરત કર દી જાએગી. (મુસ્નદે અહમદ)

૧૯૦- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ لَقِيَ اللّٰهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَاَدّٰى زَكَاةَ مَالِهِ طَيِّبًا بِهَا نَفْسُهُ مُحْتَسِبًا وَسَمِعَ وَاَطَاعَ فَلَهُ الْجَنَّةُ. (الحديث) رواه احمد ٢/٣٦١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા સે ઇસ હાલ મેં મિલે કે ઉસને અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાયા હો, અપને માલ કી ઝકાત ખુશ-દિલી કે સાથ સવાબ કી નિય્યત સે અદા કી હો ઔર (મુસલમાનોં કે) ઇમામ કી બાત કો સુન કર ઉસે માના હો તો ઉસકે લિયે જન્નત હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

૧૯૧- عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اَلْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ. رواه الترمذى وقال: حديث فضالة حديث حسن صحيح، باب ما جاء فى فضل من مات مرابطا، رقم: ١٦٢١

હઝરત ફઝાલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુજાહિદ વો હૈ જો અપને નફ્સ સે જિહાદ કરે યાની નફસાની ખ્વાહિશાત કે ખિલાફ ચલને કી કોશિશ કરે. (તિરમિઝી)

١٩٢- عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَوْ أَنَّ رَجُلًا يُخِرُّ عَلٰى وَجْهِهٖ مِنْ يَوْمِ وُلِدَ إِلٰى يَوْمِ يَمُوْتُ فِيْ مَرْضَاةِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ لَحَقَّرَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه احمد والطبراني في الكبير وفيه بقية وهو مدلس ولكنه صرح بالتحديث وبقية رجاله وثقوا، مجمع الزوائد ١/ ٢١٠

હઝરત ઉત્બા બિન અબ્દ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર કોઈ શખ્સ અપની પૈદાઈશ કે દિન સે મૌત કે દિન તક અલ્લાહ તઆલા કો રાઝી કરને કે લિયે મુંહ કે બલ (સજદા મેં) પળા રહે તો કયામત કે દિન વો અપને ઇસ અમલ કો ભી કમ સમઝેગા. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٩٣- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: خَصْلَتَانِ مَنْ كَانَتَا فِيْهِ كَتَبَهُ اللّٰهُ شَاكِرًا صَابِرًا، وَمَنْ لَمْ تَكُوْنَا فِيْهِ لَمْ يَكْتُبْهُ اللّٰهُ شَاكِرًا وَلَا صَابِرًا: مَنْ نَظَرَ فِيْ دِيْنِهٖ إِلٰى مَنْ هُوَ فَوْقَهُ فَاقْتَدٰى بِهٖ، وَمَنْ نَظَرَ فِيْ دُنْيَاهُ إِلٰى مَنْ هُوَ دُوْنَهُ فَحَمِدَ اللّٰهَ عَلٰى مَا فَضَّلَهُ بِهٖ عَلَيْهِ، كَتَبَهُ اللّٰهُ شَاكِرًا وَصَابِرًا وَمَنْ نَظَرَ فِيْ دِيْنِهٖ إِلٰى مَنْ هُوَ دُوْنَهُ وَنَظَرَ فِيْ دُنْيَاهُ إِلٰى مَنْ هُوَ فَوْقَهُ فَأَسِفَ عَلٰى مَا فَاتَهُ مِنْهُ لَمْ يَكْتُبْهُ اللّٰهُ شَاكِرًا وَلَا صَابِرًا
رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب انظروا الى من هو اسفل منكم، رقم: ٢٥١٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જિસ શખ્સ મેં દો આદતેં હોં અલ્લાહ તઆલા ઉસકો શાકિરીન (શુક્ર કરને વાલોં) ઔર સાબિરીન (સબ્ર કરને વાલોં)કી જમાઅત મેં શુમાર કરતે હૈં ઔર જિસમેં યે દો આદતેં ન પાઈ જાએં તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો શુક્ર ઔર સબ્ર કરને વાલોં મેં નહીં

લિખતે. જો શખ્સ દીન મેં અપને સે બેહતર કો દેખે ઔર ઉસકી પૈરવી કરે, ઔર દુનિયા કે બારે મેં અપને સે કમ દર્જા કે લોગોં કો દેખે ઔર ઈસ પર અલ્લાહ તઆલા કા શુક્ર અદા કરે કે (અલ્લાહ તઆલા ને મહઝ (સિર્ફ) અપને ફઝલો કરમ સે) ઉસકો ઉન લોગોં સે બેહતર હાલત મેં રખ્ખા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો શુક્ર ઔર સબ્ર કરને વાલોં મેં લિખ દેતે હૈં. ઔર જો શખ્સ દીન કે બારે મેં અપને સે કમતર લોગોં કો દેખે ઔર દુનિયા કે બારે મેં અપને સે ઊંચે લોગોં કો દેખે ઔર દુનિયા કે કમ મિલને પર અફસોસ કરે તો અલ્લાહ તઅલા ન ઉસકો સબ્ર કરને વાલોં મેં શુમાર ફરમાએંગે ન શુક્રગુઝારોં મેં શુમાર ફરમાએંગે. (તિરમિઝી)

١٩٤- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلدُّنْیَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ. رواه مسلم، باب الدنيا سجن للمؤمن ۰۰۰، رقم:٧٤١٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: દુનિયા મોમિન કે લિયે કૈદખાના હૈ ઔર કાફિર કે લિયે જન્નત હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: એક મોમિન કે લિયે જન્નત મેં જો નેઅમતેં તય્યાર હૈં ઉસ લિહાઝ સે યે દુનિયા મોમિન કે લિયે કૈદખાના હૈ ઔર કાફિર કે લિયે જો હમેશા કા અઝાબ હૈ ઈસ લિહાઝ સે ઉસકે લિયે જન્નત હૈ (મિરકાત)

١٩٥- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا اتُّخِذَ الْفَیْءُ دُوَلًا، وَالْاَمَانَةُ مَغْنَمًا، وَالزَّكَاةُ مَغْرَمًا، وَتُعُلِّمَ لِغَیْرِ الدِّیْنِ، وَاَطَاعَ الرَّجُلُ امْرَاَتَهُ وَعَقَّ اُمَّهُ، وَاَدْنٰی صَدِیْقَهُ وَاَقْصٰی اَبَاهُ وَظَهَرَتِ الْاَصْوَاتُ فِی الْمَسَاجِدِ، وَسَادَ الْقَبِیْلَةَ فَاسِقُهُمْ، وَكَانَ زَعِیْمُ الْقَوْمِ اَرْذَلَهُمْ، وَاُكْرِمَ الرَّجُلُ مَخَافَةَ شَرِّهِ، وَظَهَرَتِ الْقَیْنَاتُ وَالْمَعَازِفُ، وَشُرِبَتِ الْخُمُوْرُ، وَلَعَنَ آخِرُ هٰذِهِ الْاُمَّةِ اَوَّلَهَا فَلْیَرْتَقِبُوْا عِنْدَ ذٰلِكَ رِیْحًا حَمْرَاءَ وَزَلْزَلَةً وَخَسْفًا وَمَسْخًا وَقَذْفًا، وَآیَاتٍ تَتَابَعُ كَنِظَامٍ بَالٍ قُطِعَ سِلْكُهُ فَتَتَابَعَ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب ما جاء في علامة حلول المسخ والخسف، رقم:٢٢١١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ માલે ગનીમત કો અપની ઝાતી દૌલત સમઝા જાને લગે, અમાનત કો માલે ગનીમત સમઝા જાને લગે યાની અમાનત કો અદા કરને કે બજાએ ખુદ ઈસ્તેમાલ કર લિયા જાએ, ઝકાત કો તાવાન (ટેક્સ) સમઝા જાને લગે યાની ખુશી સે દેને કે બજાએ નાગવારી સે દી જાએ. ઈલ્મ, દીન કે લિયે નહીં બલ્કે દુનિયા કે લિયે હાસિલ કિયા જાને લગે, આદમી બીવી કી ફરમાં-બરદારી ઔર માં કી નાફરમાની કરને લગે, દોસ્ત કો કરીબ ઔર બાપ કો દૂર કરે, મસ્જિદોં મેં ખુલ્લમ-ખુલ્લા શોર મચાયા જાને લગે, કૌમ કી સરદારી ફાસિક (ગુનેહગાર) કરને લગે, કૌમ કા સરબરાહ (લીડર) કૌમ કા સબસે ઝલીલ આદમી બન જાએ, આદમી કા ઈકરામ (ઈઝઝત) ઉસકે શર (બુરાઈ) સે બચને કે લિયે કિયા જાને લગે, ગાને વાલી ઔરતોં કા ઔર સાઝ વ બાજે કા રિવાજ હો જાએ, શરાબ આમ પી જાને લગે ઔર ઉમ્મત કે બાદ વાલે લોગ અપને સે પેહલે લોગોં કો બુરા કેહને લગેં ઉસ વક્ત સુર્ખ (લાલ) આંધી, ઝલ્ઝલે, ઝમીન મેં ધંસ જાને, આદમિયોં કી સૂરત બિગળ જાને ઔર આસમાન સે પથ્થરોં કે બરસને કા ઈન્તિઝાર કરના ચાહિયે ઔર ઐસે હી મુસલસલ આફાત કે આને કા ઈન્તિઝાર કરો જિસ તરહ કિસી હાર કા ધાગા ટૂટ જાએ ઔર ઉસકે મોતી પય-દરપય (એક કે બાદ એક, મુસલસલ) જલ્દી જલ્દી ગિરને લગેં. (તિરમિઝી)

١٩٦- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ مَثَلَ الَّذِىْ يَعْمَلُ السَّيِّئَاتِ، ثُمَّ يَعْمَلُ الْحَسَنَاتِ، كَمَثَلِ رَجُلٍ كَانَتْ عَلَيْهِ دِرْعٌ ضَيِّقَةٌ قَدْ خَنَقَتْهُ، ثُمَّ عَمِلَ حَسَنَةً فَانْفَكَّتْ حَلْقَةٌ ثُمَّ عَمِلَ حَسَنَةً اُخْرٰى فَانْفَكَّتْ حَلْقَةٌ اُخْرٰى، حَتّٰى يَخْرُجَ اِلَى الْاَرْضِ رواه احمد ١٤٥/٤

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ ગુનાહ કરતા હૈ ફિર નેક આમાલ કરતા રેહતા હૈ ઉસકી મિસાલ ઉસ શખ્સ કી સી હૈ જિસ પર એક તંગ ઝિરહ (લોહે કા કપળા) હો જિસને ઉસકા ગલા ઘોંટ રખ્ખા હો. ફિર વો કોઈ નેકી કરે

જિસકી વજહ સે ઉસ ઝિરહ કી એક કળી ખુલ જાએ, ફિર દૂસરા કોઇ નેક અમલ કરે જિસકી વજહ સે દૂસરી કળી ખુલ જાએ, (ઇસી તરહ નેકિયાં કરતા રહે ઔર કળિયાં ખુલતી રહેં) યહાં તક કે પૂરી ઝિરહ ખુલ કર ઝમીન પર આ પળે. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઇદાઃ મુરાદ યે હૈ કે ગુનહગાર ગુનાહોં મેં બંધા હુવા હોતા હૈ ઔર પરેશાન રેહતા હૈ, નેકિયાં કરને કી વજહ સે ગુનાહોં કા બંધન ખુલ જાતા હૈ ઔર પરેશાની દૂર હો જાતી હૈ.

١٩٧- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّهُ قَالَ: مَا ظَهَرَ الْغُلُوْلُ فِيْ قَوْمٍ قَطُّ اِلَّا اُلْقِيَ فِيْ قُلُوْبِهِمُ الرُّعْبُ وَلَا فَشَى الزِّنَا فِيْ قَوْمٍ قَطُّ اِلَّا كَثُرَ فِيْهِمُ الْمَوْتُ وَلَا نَقَصَ قَوْمٌ الْمِكْيَالَ وَالْمِيْزَانَ اِلَّا قُطِعَ عَنْهُمُ الرِّزْقُ وَلَا حَكَمَ قَوْمٌ بِغَيْرِ الْحَقِّ اِلَّا فَشَى فِيْهِمُ الدَّمُ وَلَا خَتَرَ قَوْمٌ بِالْعَهْدِ اِلَّا سُلِّطَ عَلَيْهِمُ الْعَدُوُّ. رواه الامام مالك في الموطاء باب ما جاء في الغلول ص ٤٧٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે જબ કિસી કૌમ મેં માલે ગનીમત કે અંદર ખયાનત (ધોકા) ખુલ્લમ ખુલ્લા હોને લગે તો ઉનકે દિલોં મેં દુશ્મન કા રુઅબ (ડર) ડાલ દિયા જાતા હૈ. જબ કિસી કૌમ મેં ઝિના (હરામકારી) આમ તૌર સે હોને લગે તો ઉસમેં અમવાત કી કસરત (મરને કી ઝિયાદતી) હો જાતી હૈ. જબ કોઇ કૌમ નાપ તૌલ મેં કમી કરને લગે તો ઉસકા રિઝક ઉઠા લિયા જાતા હૈ, યાની ઉસકે રિઝક મેં બરકત ખત્મ કર દી જાતી હૈ. જબ કોઇ કૌમ ફૈસલોં કે કરને મેં નાઇન્સાફી કરતી હૈ તો ઉનમેં ખૂંરેઝી ફૈલ જાતી હૈ. જબ કોઇ કૌમ અહદ (વાદે) કો તોળને લગે તો ઉસ પર ઉસકે દુશ્મન મુસલ્લત કર દિયે જાતે હૈં. (મુઅત્તા ઇમામ માલિક)

١٩٨_ عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ رَجُلًا يَقُوْلُ: اِنَّ الظَّالِمَ لَا يَضُرُّ اِلَّا نَفْسَهُ فَقَالَ اَبُوْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: بَلٰى وَاللّٰهِ حَتَّى الْحُبَارٰى لَتَمُوْتُ فِيْ وَكْرِهَا هُزْلًا لِظُلْمِ الظَّالِمِ. رواه البيهقي في شعب الايمان ٦/٥٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને એક સાહબ કો યે કેહતે હુવે સુના કે ઝાલિમ આદમી સિર્ફ

અપના હી નુકસાન કરતા હૈ. ઈસ પર હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અપના તો નુકસાન કરતા હી હૈ અલ્લાહ કી કસમ! ઝાલિમ કે ઝુલ્મ સે સુરખાબ (પરિન્દા) ભી અપને ઘોંસલે મેં સૂખ સૂખ કર મર જાતા હૈ. (બૈહકી)

ફાઈદા: ઝુલ્મ કા નુકસાન ખુદ ઝાલિમ કી ઝાત તક મહદૂદ (ઘિરા હુવા) નહીં રેહતા, ઉસકે ઝુલ્મ કી નહૂસત (બુરે અસર) સે કિસ્મ કિસ્મ કી મુસીબતેં નાઝિલ હોતી (ઉતરતી) રેહતી હૈં, બારિશેં બંદ હો જાતી હૈં, પરિન્દોં કો ભી જંગલ મેં કહીં દાના નસીબ નહીં હોતા ઔર બિલ-આખિર વો ભૂક સે અપને ઘોંસલોં મેં મર જાતે હૈં.

١٩٩- عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ يَعْنِي مِمَّا يُكْثِرُ اَنْ يَقُوْلَ لِاَصْحَابِهِ: هَلْ رَاٰى اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْ رُؤْيَا؟ قَالَ: فَيَقُصُّ عَلَيْهِ مَا شَاءَ اللهُ اَنْ يَقُصَّ، وَاِنَّهُ قَالَ ذَاتَ غَدَاةٍ اِنَّهُ اَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانِ، وَاِنَّهُمَا ابْتَعَثَانِي وَاِنَّهُمَا قَالَا لِي: انْطَلِقْ، وَاِنِّي انْطَلَقْتُ مَعَهُمَا، وَاِنَّا اَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ وَاِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِصَخْرَةٍ وَاِذَا هُوَ يَهْوِي بِالصَّخْرَةِ لِرَاْسِهِ فَيَثْلَغُ رَاْسَهُ فَيَتَدَهْدَهُ الْحَجَرُ هَا هُنَا، فَيَتْبَعُ الْحَجَرَ فَيَاْخُذُهُ فَلَا يَرْجِعُ اِلَيْهِ حَتّٰى يَصِحَّ رَاْسُهُ كَمَا كَانَ، ثُمَّ يَعُوْدُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْاُوْلٰى، قَالَ: قُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ، مَا هٰذَانِ؟ قَالَ: قَالَا لِي: اِنْطَلِقْ اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا فَاَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُسْتَلْقٍ لِقَفَاهُ وَاِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِكَلُّوْبٍ مِنْ حَدِيْدٍ، وَاِذَا هُوَ يَاْتِي اَحَدَ شِقَّيْ وَجْهِهِ فَيُشَرْشِرُ شِدْقَهُ اِلَى قَفَاهُ، وَمَنْخِرَهُ اِلَى قَفَاهُ، وَعَيْنَهُ اِلَى قَفَاهُ، قَالَ وَرُبَّمَا قَالَ اَبُوْ رَجَاءٍ: فَيَشُقُّ. قَالَ: ثُمَّ يَتَحَوَّلُ اِلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ بِالْجَانِبِ الْاَوَّلِ، فَمَا يَفْرُغُ مِنْ ذٰلِكَ الْجَانِبِ حَتّٰى يَصِحَّ ذٰلِكَ الْجَانِبُ كَمَا كَانَ ثُمَّ يَعُوْدُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْاُوْلٰى، قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: سُبْحَانَ اللهِ، مَا هٰذَانِ؟ قَالَ: قَالَا لِي: اِنْطَلِقْ اِنْطَلِقْ. فَانْطَلَقْنَا فَاَتَيْنَا عَلَى مِثْلِ التَّنُّوْرِ. قَالَ وَاَحْسِبُ اَنَّهُ كَانَ يَقُوْلُ. فَاِذَا فِيْهِ لَغَطٌ وَاَصْوَاتٌ، قَالَ: فَاطَّلَعْنَا فِيْهِ فَاِذَا فِيْهِ رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ،

وَاِذَا هُمْ يَاْتِيْهِمْ لَهَبٌ مِنْ اَسْفَلَ مِنْهُمْ، فَاِذَا اَتَاهُمْ ذٰلِكَ اللَّهَبُ
ضَوْضَوْا، قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: مَا هٰؤُلَاءِ؟ قَالَ: قَالَا لِيْ: اِنْطَلِقْ اِنْطَلِقْ،
قَالَ: فَانْطَلَقْنَا فَاَتَيْنَا عَلٰى نَهَرٍ۔ حَسِبْتُ اَنَّهُ كَانَ يَقُوْلُ۔ اَحْمَرَ مِثْلِ الدَّمِ،
وَاِذَا فِي النَّهَرِ رَجُلٌ سَابِحٌ يَسْبَحُ، وَاِذَا عَلٰى شَطِّ النَّهَرِ رَجُلٌ قَدْ جَمَعَ
عِنْدَهُ حِجَارَةً كَثِيْرَةً، وَاِذَا ذٰلِكَ السَّابِحُ سَبَحَ مَا سَبَحَ، ثُمَّ يَاْتِيْ ذٰلِكَ
الَّذِيْ قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ الْحِجَارَةَ فَيَفْغَرُ لَهُ فَاهُ فَيُلْقِمُهُ حَجَرًا فَيَنْطَلِقُ
يَسْبَحُ، ثُمَّ يَرْجِعُ اِلَيْهِ، كُلَّمَا رَجَعَ اِلَيْهِ فَغَرَ لَهُ فَاهُ فَاَلْقَمَهُ حَجَرًا، قَالَ:
قُلْتُ لَهُمَا: مَا هٰذَانِ؟ قَالَ: قَالَا لِيْ: اِنْطَلِقْ اِنْطَلِقْ، قَالَ: فَانْطَلَقْنَا فَاَتَيْنَا
عَلٰى رَجُلٍ كَرِيْهِ الْمَرْآةِ كَاَكْرَهِ مَا اَنْتَ رَاءٍ رَجُلًا مَرْآةً، فَاِذَا عِنْدَهُ نَارٌ
يَحُشُّهَا وَيَسْعٰى حَوْلَهَا، قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: مَا هٰذَا؟ قَالَ: قَالَا لِيْ: اِنْطَلِقْ
اِنْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا فَاَتَيْنَا عَلٰى رَوْضَةٍ مُعْتَمَّةٍ فِيْهَا مِنْ كُلِّ لَوْنِ الرَّبِيْعِ، وَاِذَا
بَيْنَ ظَهْرَيِ الرَّوْضَةِ رَجُلٌ طَوِيْلٌ لَا اَكَادُ اَرٰى رَاْسَهُ طُوْلًا فِي السَّمَاءِ،
وَاِذَا حَوْلَ الرَّجُلِ مِنْ اَكْثَرِ وِلْدَانٍ رَاَيْتُهُمْ قَطُّ، قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: مَا
هٰذَا؟ مَا هٰؤُلَاءِ؟ قَالَ: قَالَا لِيْ: اِنْطَلِقْ اِنْطَلِقْ، قَالَ: فَانْطَلَقْنَا فَانْتَهَيْنَا
اِلٰى رَوْضَةٍ عَظِيْمَةٍ لَمْ اَرَ رَوْضَةً قَطُّ اَعْظَمَ مِنْهَا وَلَا اَحْسَنَ، قَالَ: قَالَا
لِيْ: اِرْقَ، فَارْتَقَيْتُ فِيْهَا، قَالَ: فَارْتَقَيْنَا فِيْهَا فَانْتَهَيْنَا اِلٰى مَدِيْنَةٍ مَبْنِيَّةٍ
بِلَبِنِ ذَهَبٍ وَلَبِنِ فِضَّةٍ، فَاَتَيْنَا بَابَ الْمَدِيْنَةِ فَاسْتَفْتَحْنَا فَفُتِحَ لَنَا
فَدَخَلْنَاهَا فَتَلَقَّانَا فِيْهَا رِجَالٌ شَطْرٌ مِنْ خَلْقِهِمْ كَاَحْسَنِ مَا اَنْتَ رَاءٍ،

وَشَطْرٌ كَاَقْبَحِ مَا اَنْتَ رَاءٍ، قَالَ: قَالَا لَهُمْ: اِذْهَبُوْا فَقَعُوْا فِيْ ذٰلِكَ النَّهَرِ،
قَالَ: وَاِذَا نَهَرٌ مُعْتَرِضٌ يَجْرِيْ كَاَنَّ مَاءَهُ الْمَحْضُ مِنَ الْبَيَاضِ، فَذَهَبُوْا
فَوَقَعُوْا فِيْهِ، ثُمَّ رَجَعُوْا اِلَيْنَا قَدْ ذَهَبَ ذٰلِكَ السُّوْءُ عَنْهُمْ فَصَارُوْا فِيْ
اَحْسَنِ صُوْرَةٍ، قَالَ: قَالَا لِيْ: هٰذِهٖ جَنَّةُ عَدْنٍ وَهٰذَاكَ مَنْزِلُكَ، قَالَ:
فَسَمَا بَصَرِيْ صُعُدًا فَاِذَا قَصْرٌ مِثْلُ الرَّبَابَةِ الْبَيْضَاءِ، قَالَ: قَالَا لِيْ:
هٰذَاكَ مَنْزِلُكَ، قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: بَارَكَ اللّٰهُ فِيْكُمَا، ذَرَانِيْ فَاَدْخُلَهُ، قَالَا
اَمَّا الْاٰنَ فَلَا وَاَنْتَ دَاخِلُهُ، قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: فَاِنِّيْ قَدْ رَاَيْتُ مُنْذُ اللَّيْلَةِ
عَجَبًا، فَمَا هٰذَا الَّذِيْ رَاَيْتُ؟ قَالَ: قَالَا لِيْ: اَمَا اِنَّا سَنُخْبِرُكَ، اَمَّا الرَّجُلُ

الْاَوَّلُ الَّذِیْ اَتَیْتَ عَلَیْهِ یُثْلَغُ رَاْسُهٗ بِالْحَجَرِ فَاِنَّهُ الرَّجُلُ یَاْخُذُ الْقُرْآنَ فَیَرْفِضُهٗ وَیَنَامُ عَنِ الصَّلٰوةِ الْمَكْتُوْبَةِ، وَاَمَّا الَّذِیْ اَتَیْتَ عَلَیْهِ یُشَرْشَرُ شِدْقُهٗ اِلٰی قَفَاهُ وَمَنْخِرُهٗ اِلٰی قَفَاهُ وَعَیْنُهٗ اِلٰی قَفَاهُ فَاِنَّهُ الرَّجُلُ یَغْدُوْ مِنْ بَیْتِهٖ فَیَكْذِبُ الْكَذْبَةَ تَبْلُغُ الْآفَاقَ، وَاَمَّا الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ الْعُرَاةُ الَّذِیْنَ فِیْ مِثْلِ بِنَاءِ التَّنُّوْرِ فَهُمُ الزُّنَاةُ وَالزَّوَانِیْ، وَاَمَّا الرَّجُلُ الَّذِیْ اَتَیْتَ عَلَیْهِ یَسْبَحُ فِی النَّهَرِ وَیُلْقَمُ الْحِجَارَةَ فَاِنَّهٗ آكِلُ الرِّبَا، وَاَمَّا الرَّجُلُ الْكَرِیْهُ الْمَرْآةِ الَّذِیْ عِنْدَ النَّارِ یَحُشُّهَا وَیَسْعٰی حَوْلَهَا فَاِنَّهٗ مَالِكٌ خَازِنُ جَهَنَّمَ، وَاَمَّا الرَّجُلُ الطَّوِیْلُ الَّذِیْ فِی الرَّوْضَةِ فَاِنَّهٗ اِبْرَاهِیْمُ ﷺ وَاَمَّا الْوِلْدَانُ الَّذِیْنَ حَوْلَهٗ فَكُلُّ مَوْلُوْدٍ مَاتَ عَلَی الْفِطْرَةِ. قَالَ: فَقَالَ بَعْضُ الْمُسْلِمِیْنَ: یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ، وَاَوْلَادُ الْمُشْرِكِیْنَ؟ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: وَاَوْلَادُ الْمُشْرِكِیْنَ، وَاَمَّا الْقَوْمُ الَّذِیْنَ كَانُوْا شَطْرًا مِنْهُمْ حَسَنٌ وَشَطْرًا مِنْهُمْ قَبِیْحٌ فَاِنَّهُمْ قَوْمٌ خَلَطُوْا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَیِّئًا تَجَاوَزَ اللّٰهُ عَنْهُمْ

رواه البخاری، باب تعبیر الرؤیا بعد صلاة الصبح، رقم: ۷۰٤۷

હઝરત સમુરા બિન જુન્દુબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અકસર અપને સહાબા સે પૂછા કરતે થે કે તુમમેં સે કિસી ને કોઈ ખ્વાબ દેખા હૈ? જો કોઈ ખ્વાબ બયાન કરતા (તો આપ ઉસકી તાબીર ઈરશાદ ફરમાતે). એક સુબહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: રાત કો મૈંને ખ્વાબ દેખા હૈ કે દો ફરિશ્તે મેરે પાસ આએ ઔર મુઝે ઉઠા કર કહા: હમારે સાથ ચલિયે. મૈં ઉનકે સાથ ચલ દિયા. એક શખ્સ પર હમારા ગુઝર હુવા જો લેટા હુવા હૈ ઔર દૂસરા ઉસકે પાસ પથ્થર ઉઠાએ હુવે ખળા હૈ ઔર લેટે હુવે શખ્સ કે સર પર ઝોર સે પથ્થર મારતા હૈ જિસકી વજહ સે ઉસકા સર કુચલ જાતા હૈ ઔર પથ્થર લુળ્હક કર દૂસરી તરફ ચલા જાતા હૈ. યે જાકર પથ્થર ઉઠાકર લાતા હૈ, ઉસકે વાપસ આને સે પેહલે ઉસકા સર બિલ્કુલ સહીહ જૈસે પેહલે થા વૈસા હી હો જાતા હૈ. ફિર યે ઉસી તરહ પથ્થર મારતા હૈ ઔર વહી કુછ હોતા હૈ જો પેહલે હુવા થા. મૈંને ઉન દોનોં સે તઅજ્જુબ સે કહા: સુબ્હાનલ્લાહ, યે દોનોં શખ્સ કૌન હૈં? (ઔર યે કયા મામલા હો રહા હૈ?) ઉન્હોંને કહા: ચલિયે આગે

ચલિયે. હમ આગે ચલે. હમારા ગુઝર એક શખ્સ પર હુવા જો ચિત લેટા હુવા હે ઔર એક શખ્સ ઉસકે પાસ ઝંબૂર (લોહે કી કીલેં નિકાલને વાલા આલા) લિયે ખળા હે, જો લેટે હુવે શખ્સ કે ચેહરે કે એક જાનિબ આકર ઉસકા જબળા, નથના ઔર આંખ ગુદ્દી તક ચીરતા ચલા જાતા હે, ફિર દૂસરી જાનિબ ભી ઈસી તરહ કરતા હૈ. અભી યે દૂસરી જાનિબ સે ફારિગ નહીં હોતા કે પેહલી જાનિબ બિલ્કુલ અચ્છી હો જાતી હૈ. વો ઈસી તરહ કરતા રેહતા હૈ. મૈંને ઉન દોનોં સે કહાઃ સુબ્હાનલ્લાહ, યે દોનોં કૌન હૈં? ઉન્હોંને કહાઃ ચલિયે આગે ચલિયે. હમ આગે ચલે, એક તન્નૂર કે પાસ પહુંચે જિસમેં બળા શોરો ગુલ હો રહા હૈ, હમને ઉસમેં ઝાંક કર દેખા તો ઉસમેં બહુત સે મર્દ વ ઔરત નંગે હૈં, ઉનકે નીચે સે આગ કા એક શોલા આતા હૈ, જબ વો ઉનકો અપની લપેટ મેં લેતા હૈ તો વો ચીખને લગતે હૈં. મૈંને ઉન દોનોં સે પૂછાઃ યે કૌન લોગ હૈં? ઉન્હોંને કહાઃ ચલિયે આગે ચલિયે. હમ આગે ચલે, એક નહર (ઝીલ) પર પહુંચે જો ખૂન કી તરહ સુર્ખ (લાલ) થી ઔર ઉસમેં એક શખ્સ તૈર રહા થા ઔર નહર કે કિનારે દૂસરા શખ્સ થા જિસને બહુત સે પથ્થર જમા કર રખ્ખે થે, જબ તૈરને વાલા શખ્સ તૈરતે હુવે ઉસ શખ્સ કે પાસ આતા હૈ જિસને પથ્થર જમા કિયે હુવે હૈં તો યે શખ્સ અપના મુંહ ખોલ દેતા હૈ ઔર કિનારે વાલા શખ્સ ઉસકે મુંહ મેં પથ્થર ડાલ દેતા હે (જિસકી વજહ સે વો દૂર) ચલા જાતા હૈ, ઔર ફિર તૈર કર વાપસ ઉસી શખ્સ કે પાસ આતા હૈ. જબ ભી યે શખ્સ તૈરતે હુવે કિનારે વાલે શખ્સ કે પાસ આતા હૈ તો અપના મુંહ ખોલ દેતા હે ઔર કિનારે વાલા શખ્સ ઉસકે મુંહ મેં પથ્થર ડાલ દેતા હે. મૈંને ઉન દોનોં સે પૂછાઃ યે દોનોં શખ્સ કૌન હૈં? ઉન દોનોં ને કહાઃ ચલિયે આગે ચલિયે. ફિર હમ આગે ચલે તો જિતને બદસૂરત આદમી તુમને દેખે હોંગે ઉન સબસે ઝિયાદા બદસૂરત આદમી કે પાસ સે હમ ગુઝરે, ઉસકે પાસ આગ જલ રહી થી જિસકો વો ભળકા રહા થા ઔર ઉસકે ચારોં તરફ દૌળ રહા થા. મૈંને ઉનસે પૂછાઃ યે શખ્સ કૌન હૈ? ઉન્હોંને કહાઃ ચલિયે આગે ચલિયે. ફિર હમ એક ઐસે બાગ મેં પહુંચે જો હરા ભરા થા ઔર ઉસમેં મૌસમે બહાર કે તમામ ફૂલ થે. ઉસ બાગ કે દરમિયાન (બીચ) એક બહુત લમ્બે સાહબ નઝર આએ. ઉનકે બહુત ઝિયાદા લમ્બા હોને કી વજહ સે મેરે લિયે ઉનકે સર કો દેખના મુશ્કિલ

થા, ઉનકે ચારોં તરફ બહુત સારે બચ્ચે થે, ઈતને ઝિયાદા બચ્ચે મૈંને કભી નહીં દેખે. મૈંને પૂછાઃ યે કૌન હૈં ? ઔર યે બચ્ચે કૌન હૈં ? ઉન્હોંને મુઝસે કહાઃ આગે ચલિયે આગે ચલિયે. ફિર હમ ચલે ઔર એક બળે બાગ મેં પહુંચે, મૈંને ઈતના બળા ઔર ખૂબસૂરત બાગ કભી નહીં દેખા. ઉન્હોંને મુઝસે કહાઃ ઈસકે ઊપર ચળિહયે. હમ ઉસ પર ચળ્હે ઔર ઐસે શહર કે કરીબ પહુંચે જો ઈસ તરહ બના હુવા થા કે ઉસકી એક ઈંટ સોને કી થી ઔર એક ઈંટ ચાંદી કી થી. હમ શહર કે દરવાઝે કે પાસ પહુંચે ઔર ઉસે ખુલવાયા, વો હમારે લિયે ખ઼ોલ દિયા ગયા. હમ ઉસમેં ઐસે લોગોં સે મિલે જિનકે જિસ્મ કા આધા હિસ્સા ઈતના ખૂબસૂરત થા કે તુમને ઈતના ખૂબસૂરત ન દેખા હોગા ઔર આધા હિસ્સા ઈતના બદસૂરત થા કે ઉતના બદસૂરત તુનમે ન દેખા હોગા. ઉન દોનોં ફરિશ્તોં ને ઉન લોગોં સે કહા કે જાઓ ઈસ નહર મેં કૂદ જાઓ. મૈંને દેખા સામને એક ચૌળી નહર બેહ રહી હે જિસકા પાની દૂધ જૈસા સુફેદ હે. વો લોગ ઉસમેં કૂદ ગએ, ફિર જબ વો હમારે પાસ વાપસ આએ તો ઉનકી બદસૂરતી ખત્મ હો ચુકી થી ઔર વો બહુત ખૂબસૂરત હો ચુકે થે. દોનોં ફરિશ્તોં ને મુઝસે કહાઃ યે જન્નતે અદન હે ઔર યે આપકા ઘર હે. મેરી નઝર ઊપર ઉઠી તો મૈંને સુફેદ બાદલ કી તરહ એક મહલ દેખા, ઉન્હોંને કહાઃ યહી આપકા ઘર હે. મૈંને ઉનસે કહાઃ بَارَكَ اللّٰهُ فِيْكُمَا (અલ્લાહ તઅલા તુમ દોનોં મેં બરકત દે) મુઝે છોળો મૈં ઉસકે અંદર જાઊં. ઉન્હોંને કહાઃ અભી નહીં લેકિન બાદ મેં તશરીફ લે જાએંગે. મૈંને ઉનસે પૂછાઃ આજ રાત મૈંને અજીબ ચીઝેં દેખી હૈં, યે કયા હૈં ? ઉન્હોંને મુઝસે કહાઃ અબ હમ આપકો બતાતે હૈં. પેહલા શખ્સ જિસકે પાસ સે આપ ગુઝરે ઔર ઉસકા સર પથ્થર સે કુચલા જા રહા થા યે વો હે જો કુર્આન સીખતા હે ઔર ઉસકો છોળ દેતા હે (ન પળ્હતા હે ન અમલ કરતા હે) ઔર ફર્ઝ નમાઝ છોળ કર સો જાતા હે. (દૂસરા) વો શખ્સ જિસકે પાસ સે આપ ગુઝરે ઔર ઉસકે જબળે, નથને ઔર આંખ કો ગુદ્દી તક ચીરા જા રહા થા યે વો હે જો સુબહ ઘર સે નિકલ કર ઝૂટ બોલતા હે ઔર વો ઝૂટ દુનિયા મેં ફૈલ જાતા હે. (તીસરે) વો નંગે મર્દ ઔર ઔરતેં જિન્હેં આપને તન્નૂર મેં જલતે હુવે દેખા થા, ઝિનાકાર (હરામકારી કરને વાલે) મર્દ ઔર ઔરતેં હૈં. (ચૌથે) વો શખ્સ જિસકે પાસ સે આપ ગુઝરે જો નહર મેં તૈર

રહા થા ઔર ઉસકે મુંહ મેં પથ્થર ડાલા જા રહા થા, સૂદખોર (વ્યાજ ખાનેવાલા) હૈ. (પાંચવાં) વો બદસૂરત આદમી જિસકે પાસ સે આપ ગુઝરે જો આગ જલા રહા થા ઔર ઉસકે ચારોં તરફ દૌળ રહા થા, જહન્નમ કા દારોગા (મુહાફિઝ) હૈ જિસકા નામ માલિક હૈ. (છટ્ટે) વો સાહબ જો બાગ મેં થે હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ હૈં ઔર વો બચ્ચે જો ઉનકે ચારોં તરફ થે યે વો હૈં જો બચપન હી મેં ફિતરત (ઈસ્લામ) પર મર ગએ. ઈસ પર કિસી સહાબી ને પૂછાઃ યા રસૂલલ્લાહ મુશરિકીન કે બચ્ચોં કા કયા હોગા? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુશરિકીન કે બચ્ચે ભી (વહીં) થે. ઔર વો લોગ જિનકા આધા જિસ્મ ખૂબસૂરત ઔર આધા જિસ્મ બદસૂરત થા યે વો લોગ થે જિન્હોંને અચ્છે અમલ કે સાથ બુરે અમલ કિયે, અલ્લાહ તઆલા ને ઉનકે ગુનાહ માફ કર દિયે. (બુખારી)

٢٠٠-عَنْ أَبِي ذَرٍ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: إِنِّي لَأَعْرِفُ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَيْنَ الْأُمَمِ، قَالُوْا يَارَسُوْلَ اللّٰهِ! وَكَيْفَ تَعْرِفُ أُمَّتَكَ؟ قَالَ: أَعْرِفُهُمْ يُؤْتَوْنَ كُتُبَهُمْ بِأَيْمَانِهِمْ وَأَعْرِفُهُمْ بِسِيْمَاهُمْ فِيْ وُجُوْهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُوْدِ وَأَعْرِفُهُمْ بِنُوْرِهِمْ يَسْعٰى بَيْنَ أَيْدِيْهِمْ. رواه احمد ١٩٩/٥

હઝરત અબૂઝર ઔર હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈં સારી ઉમ્મતોં મેં સે અપની ઉમ્મત કો કયામત કે દિન પેહચાન લૂંગા, સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ ! આપ અપની ઉમ્મત કો કૈસે પેહચાનેંગે? આપને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈં ઉન્હેં ઉનકે આમાલનામે દાએં (સીધે) હાથ મેં દિયે જાને કી વજહ સે પેહચાનૂંગા ઔર ઉન્હેં ઉનકે ચેહરોં કે નૂર કી વજહ સે પેહચાનૂંગા જો સજદોં કી કસરત (ઝિયાદતી) કી વજહ સે ઉન પર નુમાયાં (ઝાહિર) હોગા. ઔર ઉન્હેં ઉનકે એક (ખાસ) નૂર કી વજહ સે પેહચાનૂંગા જો ઉનકે આગે આગે દૌળ રહા હોગા. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદાઃ યે નૂર હર મોમિન કે ઈમાન કી રૌશની હોગી. હર એક કી ઈમાની કુવ્વત કે બકદ્ર ઉસે રૌશની મિલેગી. (કશ્ફુર્રહમાન)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

નમાઝ

અલ્લાહ તઆલા કી કુદરત સે બરાહે-રાસ્ત ઈસ્તિફાદા (ડાઈરેક્ટ ફાઈદા ઉઠાને) કે લિયે અલ્લાહ રબ્બુલ-ઈઝઝત કે અવામિર (હુકમોં) કો હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે તરીકા પર પૂરા કરને મેં સબસે અહમ ઔર બુન્યાદી અમલ નમાઝ હૈ.

ફર્ઝ નમાઝેં

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی: ﴿إِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰی عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ [العنكبوت:٤٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: બેશક નમાઝ બે-હયાઈ ઔર બુરે કામોં સે રોકતી રેહતી હૈ. (સૂરએ અન્કબૂત)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿إِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ﴾

[البقرة:٢٧٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર નેક અમલ કરતે રહે ખુસૂસન નમાઝ કી પાબંદી કી ઔર ઝકાત અદા કી તો ઉનકે રબ કે પાસ ઉનકા સવાબ મેહફૂઝ હૈ ઔર ન ઉનકો કિસી કિસ્મ કા ખૌફ હોગા ઔર ન વો ગમગીન (ઉદાસ) હોંગે. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿قُلْ لِّعِبَادِيَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يُقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَيُنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰهُمْ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً مِّنْ قَبْلِ أَنْ يَّأْتِيَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيْهِ وَلَا خِلٰلٌ﴾

[ابرٰهيم:٣١]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: આપ મેરે ઈમાન વાલે બંદોં સે કેહ દીજિયે કે વો નમાઝ કી પાબંદી રખ્ખેં ઔર જો કુછ હમને ઉનકો દિયા હૈ ઉસમેં સે કુછ ખુફિયા ઔર એલાનિયા ખૈરાત ભી કિયા કરેં ઉસ દિન કે આને સે પેહલે પેહલે કે જિસ દિન ન કોઈ ખરીદ વ ફરોખ્ત હોગી (કે કોઈ ચીઝ દેકર નેક આમાલ ખરીદ લિયે જાએં) ઔર ન ઉસ દિન કોઈ દોસ્તી કામ આએગી (કે કોઈ દોસ્ત તુમ્હેં નેક આમાલ દે દે). (સૂરએ ઈબ્રાહીમ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي ۖ رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾ [ابراهيم:٤٠]

હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ ને દુઆ ફરમાઈ: અય મેરે રબ ! મુઝકો ઔર મેરી ઔલાદ કો નમાઝ કા ખાસ એહતિમામ (પાબંદી) કરને વાલા બના દીજિયે. અય હમારે રબ ! ઔર મેરી યે દુઆ કુબૂલ કર લીજિયે. (સૂરએ ઈબ્રાહીમ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿أَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ ۖ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾ [بنی اسرائيل:٧٨]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: ઝવાલે આફતાબ સે લેકર રાત કે અંધેરા હોને તક નમાઝેં અદા કીજિયે, યાની ઝુહર, અસર, મગરિબ, ઈશા ઔર ફજર કી નમાઝ ભી અદા કીજિયે. બેશક ફજર કી નમાઝ (આમાલ લિખને વાલે) ફરિશ્તોં કે હાઝિર હોને કા વક્ત હૈ. (સૂરએ બની ઈસ્રાઈલ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ﴾ [المؤمنون:٩]

(અલ્લાહ તઆલા ને કામયાબ ઈમાન વાલોં કી એક સિફત (ખૂબી) યે બયાન ફરમાઈ કે) વો અપની ફર્ઝ નમાઝોં કી પાબંદી કરતે હૈં. (સૂરએ મોમિનૂન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ۚ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [الجمعة:٩]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઈમાન વાલો ! જબ જુમ્આ કે દિન જુમ્આ કી નમાઝ કે લિયે અઝાન દી જાએ તો તુમ અલ્લાહ તઆલા કી યાદ યાની ખુત્બા ઔર નમાઝ કી તરફ ફૌરન ચલ દિયા કરો ઔર ખરીદ વ ફરોખ્ત (લે બેચ) (ઔર ઈસી તરહ દૂસરે મશાગિલ (કામ)) છોળ દિયા કરો. યે બાત તુમ્હારે લિયે બેહતર હૈ અગર તુમ્હેં કુછ સમઝ હો. (સૂરએ જુમુઅહ)

અહાદીસે નબવિયા

١- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلٰى خَمْسٍ: شَهَادَةِ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ، وَاِقَامِ الصَّلَاةِ، وَاِيْتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ. رواه البخاری، باب دعاؤكم ايمانكم ۰۰۰۰۰۰، رقم:٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસ્લામ કી બુનિયાદ પાંચ સુતૂનોં પર કાઈમ કી ગઈ હૈ. "લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ મુહમ્મદુર રસૂલુલ્લાહ" કી ગવાહી [illegible] યાની ઈસ હકીકત કી ગવાહી દેના કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ ઈબાદત ઔર બંદગી કે લાઈક નહીં ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અલ્લાહ તઆલા કે બંદે ઔર રસૂલ હૈં, નમાઝ કાઈમ કરના, ઝકાત અદા કરના, હજ કરના ઔર રમઝાનુલ-મુબારક કે રોઝે રખના. (બુખારી)

٢- عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ رَحِمَهُ اللهُ مُرْسَلًا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا اُوْحِيَ اِلَيَّ اَنْ اَجْمَعَ الْمَالَ، وَاَكُوْنَ مِنَ التَّاجِرِيْنَ، وَلٰكِنْ اُوْحِيَ اِلَيَّ اَنْ: سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِّنَ السّٰجِدِيْنَ، وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَاْتِيَكَ الْيَقِيْنُ.

رواه البغوی فی شرح السنة، مشکوة المصابيح، رقم:٥٢٠٦

હઝરત જુબૈર બિન નુફૈર રહમતુલ્લાહિ અલૈહ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુઝે

યે હુકમ નહીં દિયા ગયા કે મૈં માલ જમા કરૂં ઔર તાજિર (બિઝનિસ મેન) બનૂં બલ્કે મુઝે યે હુકમ દિયા ગયા હૈ કે આપ અપને રબ કી તસ્બીહ ઔર તારીફ કરતે રહેં, નમાઝ પઢને વાલોં મેં શામિલ રહેં ઔર અપને રબ કી ઈબાદત મેં મશ્ગૂલ રહેં યહાં તક કે આપકો મૌત આ જાએ. (શર્હુસ્સુન્નહ, મિશ્કાતુલ-મસાબીહ)

٣- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي سُؤَالِ جِبْرَئِيْلَ إِيَّاهُ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ: الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللّٰهِ، وَأَنْ تُقِيْمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ، وَتَعْتَمِرَ، وَتَغْتَسِلَ مِنَ الْجَنَابَةِ، وَأَنْ تُتِمَّ الْوُضُوْءَ، وَتَصُوْمَ رَمَضَانَ قَالَ: فَإِذَا فَعَلْتُ ذٰلِكَ فَأَنَا مُسْلِمٌ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: صَدَقْتَ. رواه ابن خزيمة ١/٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ ને (જબકે વો એક અજ્નબી શખ્સ કી શકલ મેં હાઝિર હુવે થે) ઈસ્લામ કે બારે મેં સવાલ કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈસ્લામ યે હૈ કે તુમ (દિલ વ ઝબાન સે) ઈસ બાત કી શહાદત (ગવાહી) અદા કરો કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ (પરસ્તિશ કે લાઈક) નહીં ઔર મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલ હૈં, નમાઝ પઢો, ઝકાત અદા કરો, હજ ઔર ઉમરહ કરો, જનાબત (મર્દ ઔરત કી સુહબત, હમબિસ્તરી કી નાપાકી) સે પાક હોને કે લિયે ગુસ્લ કરો, વુઝૂ કો પૂરા કરો ઔર રમઝાન કે રોઝે રખ્ખો. હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ ને પૂછાઃ જબ મૈં યે સારે આમાલ કરલૂં તો કયા મૈં મુસલમાન હો જાઊંગા? ઈરશાદ ફરમાયાઃ હાં. હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ ને અર્ઝ કિયાઃ આપને સચ ફરમાયા. (ઈબ્ને ખુઝૈમા)

٤- عَنْ قُرَّةَ بْنِ دَعْمُوْصٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: اَلْقَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَقُلْنَا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! مَا تَعْهَدُ إِلَيْنَا؟ قَالَ: أَعْهَدُ إِلَيْكُمْ أَنْ تُقِيْمُوا الصَّلَاةَ وَتُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَتَحُجُّوا الْبَيْتَ الْحَرَامَ وَتَصُوْمُوا رَمَضَانَ فَإِنَّ

فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ وَتُحَرِّمُوا دَمَ الْمُسْلِمِ وَمَالَهُ وَالْمُعَاهِدَ إِلَّا بِحَقِّهِ وَتَعْتَصِمُوا بِاللهِ وَالطَّاعَةِ. رواه البيهقي في شعب الايمان ٣٤٢/٤

હઝરત કુર્રહ બિન દઅમૂસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમારી મુલાકાત નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે હજ્જતુલ-વદાઅ મેં હુઈ. હમને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! આપ હમેં કિન ચીઝોં કી વસિય્યત ફરમાતે હૈં ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈં તુમકો ઈસ બાત કી વસિય્યત કરતા હૂં કે નમાઝ કાઈમ કરો, ઝકાત અદા કરો, બૈતુલ્લાહ કા હજ કરો ઔર રમઝાન કે રોઝે રખ્ખો, ઈસમેં એક રાત ઐસી હૈ જો હઝાર મહીનોં સે બેહતર હૈ. મુસલમાન ઔર ઝિમ્મી (જિસસે મુઆહદા (કરાર, વાદા) હુવા હૈ) કે કત્લ કરને કો ઔર ઉનકે માલ લેને કો હરામ સમઝો, અલબત્તા કિસી જુર્મ કે ઈરતિકાબ પર અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ કે મુતાબિક ઉનકો સઝા દી જાએગી. ઔર તુમ્હેં વસિય્યત કરતા હૂં કે તુમ અલ્લાહ તઆલા કો ઔર ઉસકી ફરમાં-બરદારી કો મઝબૂતી સે પકડે રહો યાની હિમ્મત કે સાથ દીન કે કામોં મેં અલ્લાહ તઆલા કે ગૈર કી ખુશ્નૂદી ઔર નારાઝગી કી પરવાહ કિયે બગૈર લગે રહો. (બૈહકી)

૫- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ الصَّلَاةُ وَمِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ. رواه احمد ٣٤٠/٣

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જન્નત કી કુંજી નમાઝ હૈ ઔર નમાઝ કી કુંજી વુઝૂ હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

૬- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: جُعِلَ قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ. (وهو بعض الحديث) رواه النسائي، باب حب النساء، رقم: ٣٣٩١

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરી આંખોં કી ઠંડક નમાઝ મેં રખ્ખી ગઈ હૈ. (નસાઈ)

٧- عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّيْنِ. رواه ابو نعيم في الحلية وهو حديث حسن، الجامع الصغير ٢/١٢٠

હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નમાઝ દીન કા સુતૂન (ખમ્બા, અસલ) હૈ. (હિલ્યતુલ-ઔલિયા, જામિએ સગીર)

٨- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ آخِرُ كَلَامِ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ: اَلصَّلَاةَ الصَّلَاةَ، اتَّقُوا اللّٰهَ فِيْمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ. رواه ابو داؤد، باب في حق المملوك، رقم: ٥١٥٦

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને આખરી વસિય્યત યે ઈરશાદ ફરમાઈ: નમાઝ, નમાઝ- અપને ગુલામોં ઔર માતહતોં (અપને સે નીચે વાલોં, જો કિસી ભી તરહ આપકી ઝિમ્મેદારી મેં હોં) કે બારે મેં અલ્લાહ તઆલા સે ડરો યાની ઉનકે હુકૂક (હક) અદા કરો. (અબૂ દાઉદ)

٩- عَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اَقْبَلَ مِنْ خَيْبَرَ، وَ مَعَهُ غُلَامَانِ، فَقَالَ عَلِيٌّ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَخْدِمْنَا، قَالَ: خُذْ اَيُّهُمَا شِئْتَ، قَالَ: خِرْ لِيْ قَالَ: خُذْ هٰذَا وَلَا تَضْرِبْهُ، فَاِنِّيْ قَدْ رَاَيْتُهُ يُصَلِّيْ مَقْفِلَنَا مِنْ خَيْبَرَ، وَاِنِّيْ قَدْ نُهِيْتُ عَنْ ضَرْبِ اَهْلِ الصَّلٰوةِ. (وهو بعض الحديث) رواه احمد والطبراني، مجمع الزوائد ٤/٤٣٣

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ખૈબર સે વાપસ તશરીફ લાએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ દો ગુલામ થે. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ ! હમેં ખિદમત કે લિયે કોઈ ખાદિમ (નૌકર) દે દીજિયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈન દોનોં મેં સે જૌનસા ચાહો લે લો. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: આપ હી પસંદ ફરમા દેં. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનમેં સે એક કી તરફ ઈશારા કરકે ફરમાયા: ઈસકો

લે લો લેકિન ઇસકો મારના નહીં કયુંકે ખૈબર સે વાપસી પર મૈંને ઇસકો નમાઝ પઢતે દેખા હે ઔર મુઝે નમાઝિયોં કો મારને સે મના કિયા ગયા હે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

૧૦- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: خَمْسُ صَلَوَاتٍ افْتَرَضَهُنَّ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ، مَنْ اَحْسَنَ وُضُوْءَهُنَّ وَصَلَّاهُنَّ لِوَقْتِهِنَّ وَاَتَمَّ رُكُوْعَهُنَّ وَخُشُوْعَهُنَّ، كَانَ لَهُ عَلَى اللّٰهِ عَهْدٌ اَنْ يَغْفِرَ لَهُ، وَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَلَيْسَ لَهُ عَلَى اللّٰهِ عَهْدٌ، اِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ، وَاِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ. رواه ابوداؤد، باب المحافظة على الصلوات، رقم: ٤٢٥

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અલ્લાહ તઆલા ને પાંચ નમાઝેં ફર્ઝ ફરમાઇ હૈં. જો શખ્સ ઇન નમાઝોં કે લિયે અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હે, ઇન્હેં મુસ્તહબ વક્ત મેં અદા કરતા હે, રુકૂઅ (સજદા) ઇત્મેનાન કે સાથ કરતા હે ઔર પૂરે ખુશૂઅ (આજિઝી) સે પઢતા હે તો અલ્લાહ તઆલા કા વાદા હે કે ઉસકી ઝરૂર મગફિરત ફરમાએંગે. ઔર જો શખ્સ ઇન નમાઝોં કો વક્ત પર અદા નહીં કરતા ઔર ન હી ખુશૂઅ સે પઢતા હે તો ઉસસે મગફિરત કા કોઇ વાદા નહીં, ચાહેં મગફિરત ફરમાએં ચાહેં અઝાબ દે. (અબૂ દાઉદ)

૧૧- عَنْ حَنْظَلَةَ الْاُسَيْدِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ عَلَى وُضُوْءِهَا وَمَوَاقِيْتِهَا وَرُكُوْعِهَا وَسُجُوْدِهَا يَرَاهَا حَقًّا لِلّٰهِ عَلَيْهِ حُرِّمَ عَلَى النَّارِ. رواه احمد ٤/٢٦٧

હઝરત હન્ઝલા ઉસૈદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ પાંચોં નમાઝોં કી ઇસ તરહ પાબંદી કરે કે વુઝૂ ઔર ઔકાત કા એહતિમામ (વક્ત કી પાબંદી) કરે, રુકૂઅ ઔર સજદા અચ્છી તરહ કરે ઔર ઇસ તરહ નમાઝ પઢને કો અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે અપને ઝિમ્મે ઝરૂરી સમઝે તો ઉસ આદમી કો જહન્નમ કી આગ પર હરામ કર

દિયા જાએગા. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۲- عَنْ اَبِیْ قَتَادَةَ بْنِ رِبْعِیٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَ جَلَّ: اِنِّیْ فَرَضْتُ عَلٰی اُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ، وَ عَهِدْتُ عِنْدِیْ عَهْدًا، اَنَّهُ مَنْ جَاءَ یُحَافِظُ عَلَیْهِنَّ لِوَقْتِهِنَّ اَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ، وَمَنْ لَّمْ یُحَافِظْ عَلَیْهِنَّ فَلَا عَهْدَ لَهُ عِنْدِیْ. رواه ابو داؤد، باب المحافظة على الصلوات، رقم: ٤٣٠

હઝરત અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: મૈંને તુમ્હારી ઉમ્મત પર પાંચ નમાઝેં ફર્ઝ કી હૈં ઔર ઈસ બાત કી મૈંને ઝિમ્મેદારી લે લી હૈ કે જો શખ્સ (મેરે પાસ) ઈસ હાલ મેં આએગા કે ઉસને પાંચ નમાઝોં કો ઉનકે વક્ત પર અદા કરને કા એહતિમામ (પાબંદી) કિયા હોગા ઉસકો જન્નત મેં દાખિલ કરૂંગા ઔર જિસ શખ્સ ને નમાઝોં કા એહતિમામ નહીં કિયા હોગા તો મુઝ પર ઉસકી કોઈ ઝિમ્મેદારી નહીં (ચાહે માફ કરદૂં યા સઝા દૂં). (અબૂ દાઉદ)

۱۳- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ عَلِمَ اَنَّ الصَّلَاةَ حَقٌّ وَاجِبٌ دَخَلَ الْجَنَّةَ. رواه عبد الله بن احمد فی زیاداته و ابو یعلی الا انه قال: حَقٌّ مَكْتُوْبٌ وَاجِبٌ والبزار بنحوه، ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ٢/١٥

હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ નમાઝ પઢને કો ઝરૂરી સમઝે વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (મુસ્નદે અહમદ, અબૂ યઅલા, બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۴- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ قُرْطٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَوَّلُ مَا یُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ الصَّلَاةُ فَاِنْ صَلَحَتْ صَلَحَ سَائِرُ عَمَلِهِ، وَاِنْ فَسَدَتْ فَسَدَ سَائِرُ عَمَلِهِ. رواه الطبرانی فی الاوسط ولا

باس باسناده انشاء الله، الترغيب ١/ ٢٤٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન કુર્ત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયામત કે દિન સબસે પેહલે નમાઝ કા હિસાબ કિયા જાએગા. અગર નમાઝ અચ્છી હુઈ તો બાકી આમાલ ભી અચ્છે હોંગે, ઔર અગર નમાઝ ખરાબ હુઈ તો બાકી આમાલ ભી ખરાબ હોંગે. (તબરાની, તરગીબ)

١٥- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ: إِنَّ فُلَانًا يُصَلِّيْ فَإِذَا أَصْبَحَ سَرَقَ قَالَ: سَيَنْهَاهُ مَا يَقُوْلُ. رواه البزار ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢/ ٥٢١

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં હે કે એક શખ્સ ને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયાઃ ફુલાં શખ્સ (રાત) નમાઝ પઢતા હે ફિર સુબહ હોતે હી ચોરી કરતા હૈ. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉસકી નમાઝ ઉસકો ઈસ બુરે કામ સે અન્કરીબ (જલ્દ હી) હી રોક દેગી. (બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٦- عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوْءَ، ثُمَّ صَلَّى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ، تَحَاتَّتْ خَطَايَاهُ كَمَا يَتَحَاتُّ هٰذَا الْوَرَقُ، وَقَالَ: ﴿وَأَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ اللَّيْلِ ۚ إِنَّ الْحَسَنٰتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّاٰتِ ۚ ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذّٰكِرِيْنَ﴾ [هود: ١١٤] (وهو جزء من الحديث) رواه احمد ٥/ ٤٣٧

હઝરત સલમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ મુસલમાન અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હે ફિર પાંચોં નમાઝેં પઢતા હે તો ઉસકે ગુનાહ ઐસે હી ગિર જાતે હૈં જૈસે યે પત્તે ગિર રહે હૈં. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કુર્આને કરીમ કી આયત

وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ الَّيْلِ ط اِنَّ الْحَسَنٰتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّاٰتِ ، ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذّٰكِرِيْنَ

તિલાવત ફરમાઈ. (તરજુમા: અય મુહમ્મદ! આપ દિન કે દોનોં કિનારોં ઔર રાત કે કુછ હિસ્સોં મેં નમાઝ કી પાબંદી કિયા કીજિયે. બેશક નેકિયાં બુરાઈયોં કો દૂર કર દેતી હૈં. યે બાતેં મુકમ્મલ નસીહત હૈં ઉન લોગોં કે લિયે જો નસીહત કુબૂલ કરને વાલે હૈં). (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદા: બાઝ ઉલમા કે નઝદીક દો કિનારોં સે મુરાદ દો હિસ્સે હૈં. પેહલે હિસ્સે મેં સુબહ કી નમાઝ ઔર દૂસરે હિસ્સે મેં ઝુહર ઔર અસર કી નમાઝેં મુરાદ હૈં. રાત કે કુછ હિસ્સોં મેં નમાઝ પઢને સે મુરાદ મગરિબ ઔર ઈશા કી નમાઝોં કા પઢના હૈ. (તફસીરે ઈબ્ને કસીર)

١٧- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ يَقُوْلُ: الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ اِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ اِلٰى رَمَضَانَ، مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ اِذَا اجْتَنَبَ الْكَبَائِرَ. رواه مسلم، باب الصلوات الخمس ...، رقم: ٥٥٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: પાંચોં નમાઝેં, જુમ્આ કી નમાઝ પિછલે જુમ્આ તક ઔર રમઝાન કે રોઝે પિછલે રમઝાન તક દરમિયાની ઔકાત (બીચ કે વક્ત) કે તમામ ગુનાહોં કે લિયે કફ્ફારા હૈં જબકે ઈન આમાલ કો કરને વાલા કબીરા (બડે) ગુનાહોં સે બચે. (મુસ્લિમ)

١٨- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ حَافَظَ عَلٰى هٰؤُلَاءِ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوْبَاتِ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِيْنَ. (الحديث) رواه ابن خزيمة فى صحيحه ٢/١٨٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ઈન પાંચ ફર્ઝ નમાઝોં કો પાબંદી સે પઢતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત સે ગાફિલ રેહને વાલોં મેં શુમાર નહીં હોતા (નહીં ગિના જાતા). (ઈબ્ને ખુઝૈમા)

١٩- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: أَنَّهُ ذَكَرَ الصَّلَاةَ يَوْمًا، فَقَالَ: مَنْ حَافَظَ عَلَيْهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا وَبُرْهَانًا، وَنَجَاةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهَا لَمْ يَكُنْ لَهُ نُورٌ وَلَا بُرْهَانٌ، وَلَا نَجَاةٌ، وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَأُبَيِّ بْنِ خَلَفٍ. رواه احمد والطبراني في الكبير والاوسط، ورجال احمد ثقات، مجمع الزوائد ٢/٢١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે એક દિન નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને નમાઝ કા ઝિક્ર ફરમાતે હુવે ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ નમાઝ કા એહતિમામ કરતા હૈ તો નમાઝ ઉસકે લિયે કયામત કે દિન નૂર હોગી, ઉસ (કે પૂરે ઈમાનદાર હોને) કી દલીલ (સુબૂત, ગવાહી) હોગી ઔર કયામત કે દિન અઝાબ સે બચને કા ઝરિયા હોગી. જો શખ્સ નમાઝ કા એહતિમામ નહીં કરતા ઉસકે લિયે કયામત કે દિન ન નૂર હોગા ન (ઉસકે પૂરે ઈમાનદાર હોને કી) કોઈ દલીલ હોગી, ન અઝાબ સે બચને કા કોઈ ઝરિયા હોગા ઔર વો કયામત કે દિન ફિરઔન, હામાન ઔર ઉબય બિન ખલફ કે સાથ હોગા. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٠- عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَسْلَمَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ عَلَّمُوهُ الصَّلَاةَ. رواه الطبراني في الكبير ٨/٣٨٠ وفي الحاشية: قال في المجمع ١/٢٩٣: رواه الطبراني والبزار ورجاله رجال الصحيح

હઝરત અબૂ માલિક અશ્જઈ રદિયલ્લાહુ અન્હુ અપને વાલિદ સે રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઝમાને મેં જબ કોઈ શખ્સ મુસલમાન હોતા તો (સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમ) સબસે પેહલે ઉસે નમાઝ સિખાતે. (તબરાની)

٢١- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ؟ قَالَ: جَوْفَ اللَّيْلِ الْآخِرِ، وَدُبُرَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوبَاتِ. رواه

الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب حديث ينزل ربنا كل ليلة ....، رقم: ٣٤٩٩

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દરયાફત કિયા (પૂછા) ગયા: યા રસૂલલ્લાહ ! કૌનસે વક્ત કી દુઆ ઝિયાદા કુબૂલ હોતી હૈ ? ઈરશાદ ફરમાયા: રાત કે આખિર હિસ્સા મેં ઔર ફર્ઝ નમાઝોં કે બાદ. (તિરમિઝી)

٢٢- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهَا، ثُمَّ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَرَاَيْتَ لَوْ اَنَّ رَجُلًا كَانَ يَعْتَمِلُ فَكَانَ بَيْنَ مَنْزِلِهٖ وَمُعْتَمَلِهٖ خَمْسَةُ اَنْهَارٍ، فَاِذَا اَتَى مُعْتَمَلَهُ عَمِلَ فِيْهِ مَا شَاءَ اللّٰهُ فَاَصَابَهُ الْوَسَخُ اَوِ الْعَرَقُ فَكُلَّمَا مَرَّ بِنَهَرٍ اغْتَسَلَ مَا كَانَ ذٰلِكَ يُبْقِیْ مِنْ دَرَنِهٖ، فَكَذٰلِكَ الصَّلَاةُ كُلَّمَا عَمِلَ خَطِيْئَةً فَدَعَا وَاسْتَغْفَرَ غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ قَبْلَهَا. رواه البزار والطبراني في الاوسط والكبير وزاد فيه: ثُمَّ صَلّٰى صَلَاةً اسْتَغْفَرَ غَفَرَ اللّٰهُ لَهُ مَا كَانَ قَبْلَهَا، وفيه: عبد الله بن قريظ ذكره ابن حبان في الثقات، وبقية رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٢/٣٢

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: પાંચોં નમાઝેં દરમિયાની ઓકાત (બીચ કે વક્ત) કે લિયે કફ્ફારા હૈં યાની એક નમાઝ સે દૂસરી નમાઝ તક જો સગીરા (છોટે) ગુનાહ હો જાતે હૈં વો નમાઝ કી બરકત સે માફ હો જાતે હૈં. ઉસકે બાદ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક શખ્સ કા કોઈ કારખાના હૈ જિસમેં વો કુછ કારોબાર (બિઝનિસ) કરતા હૈ, ઉસકે કારખાના ઔર મકાન કે દરમિયાન પાંચ નેહરેં પળતી હૈં. જબ વો કારખાના મેં કામ કરતા હૈ તો ઉસકે બદન પર મેલ લગ જાતા હૈ યા ઉસે પસીના આ જાતા હૈ. ફિર ઘર જાતે હુવે હર નહર પર ગુસ્લ કરતા હુવા જાતા હૈ. ઈસ (બાર બાર ગુસ્લ કરને સે) ઉસકે જિસ્મ પર મેલ નહીં રેહતા. યહી હાલ નમાઝ કા હૈ કે જબ ભી કોઈ ગુનાહ કર લેતા હૈ તો દુઆ ઈસ્તિગફાર કરને સે અલ્લાહ તઆલા

નમાઝ સે પેહલે કે તમામ ગુનાહોં કો માફ ફરમા દેતે હૈં. (બઝઝાર, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۲۳- عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: أُمِرْنَا اَنْ نُسَبِّحَ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَ ثَلَاثِيْنَ وَنَحْمَدَهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِيْنَ وَنُكَبِّرَهُ اَرْبَعًا وَثَلَاثِيْنَ قَالَ: فَرَاَى رَجُلٌ مِنَ الْاَنْصَارِ فِي الْمَنَامِ، فَقَالَ: اَمَرَكُمْ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ اَنْ تُسَبِّحُوا فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِيْنَ وَ تَحْمَدُوا اللهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِيْنَ وَتُكَبِّرُوا اَرْبَعًا وَثَلَاثِيْنَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَاجْعَلُوا خَمْسًا وَعِشْرِيْنَ وَاجْعَلُوا التَّهْلِيْلَ مَعَهُنَّ فَغَدَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَحَدَّثَهُ فَقَالَ: افْعَلُوا. رواه الترمذي وقال: هذا حديث صحيح، باب منه ما جاء في التسبيح و التكبير و التحميد عند المنام، رقم: ٣٤١٣، الجامع الصحيح وهو سنن الترمذي، طبع دار الكتب العلمية

હઝરત ઝૈદ બિન સાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમેં (નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી તરફસે) હુક્મ દિયા ગયા થા કે હમ હર નમાઝ કે બાદ સુબ્હાનલ્લાહ ૩૩ મરતબા, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ૩૩ મરતબા, અલ્લાહુ અકબર ૩૪ મરતબા પઢેં. એક અન્સારી સહાબી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ખ્વાબ મેં દેખા કોઇ સાહબ કેહતે હૈં: ક્યા તુમકો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હુક્મ ફરમાયા હૈ કે હર નમાઝ કે બાદ સુબ્હાનલ્લાહ ૩૩ મરતબા, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ૩૩ મરતબા, અલ્લાહુ અકબર ૩૪ મરતબા પઢો? ઉન્હોંને કહા: જી હાં. ઉન સાહબ ને કહા: હર કલિમા કો ૨૫ મરતબા કરલો ઔર ઇન કલિમાત કે સાથ (૨૫ મરતબા) "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કા ઇઝાફા કરલો (બઢા લો). ચુનાંચે સુબહ કો નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોકર ખ્વાબ બયાન કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ઐસા હી કરલો, યાની ઇસકી ઇજાઝત ફરમા દી. (તિરમિઝી)

۲۴- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ فُقَرَاءَ الْمُهَاجِرِيْنَ اَتَوْا رَسُوْلَ اللهِ ﷺ، فَقَالُوْا: قَدْ ذَهَبَ اَهْلُ الدُّثُوْرِ بِالدَّرَجَاتِ الْعُلٰى وَالنَّعِيْمِ

الْمُقِيْمِ فَقَالَ: وَمَاذَاكَ؟ قَالُوا: يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُوْمُوْنَ كَمَا نَصُوْمُ، وَ يَتَصَدَّقُونَ وَلَا نَتَصَدَّقُ، وَ يُعْتِقُونَ وَلَانُعْتِقُ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَفَلَا اُعَلِّمُكُمْ شَيْئًا تُدْرِكُونَ بِهِ مَنْ سَبَقَكُمْ، وَ تَسْبِقُونَ بِهِ مَنْ بَعْدَكُمْ؟ وَلَا يَكُوْنُ اَحَدٌ اَفْضَلَ مِنْكُمْ اِلَّا مَنْ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُمْ. قَالُوا: بَلٰى، يَارَسُوْلَ اللهِ! قَالَ: تُسَبِّحُونَ وَتُكَبِّرُونَ وَتَحْمَدُونَ فِيْ دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ، ثَلَاثًا وَثَلَاثِيْنَ مَرَّةً، قَالَ اَبُوْ صَالِحٍ: فَرَجَعَ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِيْنَ اِلَى رَسُوْلِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا: سَمِعَ اِخْوَانُنَا اَهْلُ الْاَمْوَالِ بِمَا فَعَلْنَا، فَفَعَلُوا مِثْلَهُ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: ذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَاءُ. رواه مسلم، باب استحباب الذكر بعد الصلاة ...، رقم: ١٣٤٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં એક મરતબા ફુકરા મુહાજિરીન હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: માલદાર બુલંદ (ઊંચે) દર્જે ઔર હમેશા રેહને વાલી નેઅમતેં લે ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને પૂછા: વો કૈસે ? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: જૈસે હમ નમાઝ પઢતે હૈં વો નમાઝ પઢતે હૈં, જૈસે હમ રોઝા રખતે હૈં વો રોઝા રખતે હૈં (લેકિન) વો સદકા દેતે હૈં હમ નહીં દે સકતે ઔર વો ગુલામ આઝાદ કરતે હૈં હમ નહીં કર સકતે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ક્યા મૈં તુમ્હેં ઐસી ચીઝ ન સિખા દૂં કે જિસકી વજહ સે તુમ અપને સે આગે બઢને વાલોં કે દર્જોં કો હાસિલ કરલો ઔર અપને સે કમ દર્જા વાલે સે આગે બઢે રહો ઔર કોઈ તુમસે ઉસ વક્ત તક અફઝલ ન હો જબ તક કે યે અમલ ન કરલે. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ ! ઝરૂર બતા દીજિયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હર નમાઝ કે બાદ સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર, ૩૩-૩૩ મરતબા પઢ લિયા કરો (ચુનાંચે ઉન્હોંને ઈસ પર અમલ શુરૂ કર દિયા, લેકિન માલદારોં કો ભી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા યે ફરમાન (હુક્મ) પહુંચ ગયા તો વો ભી ઈસ પર અમલ કરને લગે) ફુકરા મુહાજિરીન ને દોબારા હાઝિર

હોકર અર્ઝ કિયા કે હમારે માલદાર ભાઈયોં ને ભી યે સુન લિયા ઔર વો ભી યહી કરને લગે. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યે તો અલ્લાહ તઆલા કા ફઝલ હૈ જિસે ચાહેં અતા ફરમા દેં. (મુસ્લિમ)

٢٥- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ: مَنْ سَبَّحَ اللهَ فِیْ دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَّثَلَاثِیْنَ، وَحَمِدَ اللهَ ثَلَاثًا وَّثَلَاثِیْنَ وَكَبَّرَ اللهَ ثَلَاثًا وَّثَلَاثِیْنَ، فَتِلْكَ تِسْعَةٌ وَّ تِسْعُوْنَ، وَقَالَ: تَمَامَ الْمِائَةِ: لَآاِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِیْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ، غُفِرَتْ خَطَایَاهُ وَاِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ. رواه مسلم باب استحباب الذكر بعد الصلاة، و بيان صفته، رقم: ١٣٥٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ હર નમાઝ કે બાદ સુબ્હાનલ્લાહ ૩૩ મરતબા, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ૩૩ મરતબા, અલ્લાહુ અકબર ૩૩ મરતબા, યે કુલ ૯૯ મરતબા હુવા, ઔર ૧૦૦ કી ગિન્તી પૂરી કરતે હુવે એક મરતબા

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِیْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ

પઢે ઉસકે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં અગરચે સમન્દર કે ઝાગ કે બરાબર હોં. (મુસ્લિમ)

٢٦- عَنِ الْفَضْلِ بْنِ الْحَسَنِ الضَّمْرِیِّ اَنَّ اُمَّ الْحَكَمِ اَوْ ضُبَاعَةَ ابْنَتَیِ الزُّبَیْرِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِیَ اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَتْهُ عَنْ اِحْدَاهُمَا اَنَّهَا قَالَتْ: اَصَابَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ سَبْیًا فَذَهَبْتُ اَنَا وَاُخْتِیْ وَفَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ فَشَكَوْنَا اِلَیْهِ مَا نَحْنُ فِیْهِ وَ سَاَلْنَاهُ اَنْ یَاْمُرَ لَنَا بِشَیْءٍ مِنَ السَّبْیِ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: سَبَقَكُنَّ یَتَامٰی بَدْرٍ، وَ لٰكِنْ سَاَدُلُّكُنَّ عَلٰی مَا هُوَ خَیْرٌ لَّكُنَّ مِنْ ذٰلِكَ، تُكَبِّرْنَ اللهَ عَلٰی اِثْرِ

كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَ ثَلَاثِيْنَ تَكْبِيْرَةً وَثَلَاثًا وَثَلَاثِيْنَ تَسْبِيْحَةً وَثَلَاثًا وَثَلَاثِيْنَ تَحْمِيْدَةً وَلَآاِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ قَدِيْرٌ. رواہ ابوداؤد، باب فی مواضع قسم الخمس ....، رقم: ۲۹۸۷

હઝરત ફઝલ બિન હસન ઝમરી સે રિવાયત હૈ કે ઝુબૈર બિન અબ્દુલ મુત્તલિબ કી દો સાહબઝાદિયોં (બેટિયોં) મેં સે હઝરત ઉમ્મે હકમ યા હઝરત ઝુબાઆ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ને યે વાકિઆ બયાન કિયા કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ કુછ કૈદી આએ. મૈં ઔર મેરી બહન ઔર નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી બેટી હઝરત ફાતિમા હમ તીનોં આપકી ખિદમત મેં હાઝિર હુઈ ઔર અપની મુશ્કિલાત કા ઝિક્ર કરકે કુછ કૈદી ખિદમત કે લિયે માંગે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ખાદિમ (નૌકર) કે દેને મેં તો બદર કે યતીમ તુમસે પેહલે હૈં, અલબત્તા મૈં તુમ્હેં ખાદિમ સે બેહતર ચીઝ બતાતા હૂં. હર નમાઝ કે બાદ યે તીનોં કલિમે સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર ૩૩-૩૩ મરતબા ઔર એક મરતબા

لَآاِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ قَدِيْرٌ

પઢ લિયા કરો. (અબૂ દાઊદ)

۲۷- عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مُعَقِّبَاتٌ لَا يَخِيْبُ قَائِلُهُنَّ، اَوْفَاعِلُهُنَّ: ثَلَاثًاوَثَلَاثِيْنَ تَسْبِيْحَةً، وَثَلَاثًاوَثَلَاثِيْنَ تَحْمِيْدَةً، وَاَرْبَعًاوَ ثَلَاثِيْنَ تَكْبِيْرَةً فِیْ دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ.

رواہ مسلم،باب استحباب الذکر بعد الصلاۃ .....، رقم: ۱۳۵۰

હઝરત કઅબ બિન ઉજરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નમાઝ કે બાદ પઢે જાને વાલે ચંદ કલિમાત ઐસે હૈં જિનકા

પઢને વાલા કભી મહરૂમ નહીં હોતા. વો કલિમાત હર ફર્ઝ નમાઝ કે
બાદ ૩૩ મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ, ૩૩ મરતબા અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ઔર
૩૪ મરતબા અલ્લાહુ અકબર હૈ. (મુસ્લિમ)

٢٨- عَنِ السَّائِبِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ لَمَّا
زَوَّجَهُ فَاطِمَةَ بَعَثَ مَعَهُ بِخَمِيْلَةٍ، وَوِسَادَةٍ مِنْ اَدَمٍ حَشْوُهَا لِيْفٌ،
وَرَحَيَيْنِ وَسِقَاءٍ، وَجَرَّتَيْنِ، فَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ لِفَاطِمَةَ رَضِيَ
اللّٰهُ عَنْهَا ذَاتَ يَوْمٍ: وَاللّٰهِ لَقَدْ سَنَوْتُ حَتّٰى لَقَدِ اشْتَكَيْتُ
صَدْرِيْ، قَالَ: وَقَدْ جَاءَ اللّٰهُ اَبَاكِ بِسَبْيٍ فَاذْهَبِيْ فَاسْتَخْدِمِيْهِ، فَقَالَتْ:
وَ اَنَا وَاللّٰهِ قَدْ طَحَنْتُ حَتّٰى مَجِلَتْ يَدَایَ، فَاَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ، فَقَالَ:
مَا جَاءَ بِكِ اَيْ بُنَيَّةُ؟ قَالَتْ: جِئْتُ لِاُسَلِّمَ عَلَيْكَ وَاسْتَحْيَتْ اَنْ
تَسْاَلَهُ وَ رَجَعَتْ فَقَالَ: مَا فَعَلْتِ، قَالَتْ: اِسْتَحْيَيْتُ اَنْ اَسْاَلَهُ،
فَاَتَيْنَاهُ جَمِيْعًا، فَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! لَقَدْ سَنَوْتُ
حَتّٰى اشْتَكَيْتُ صَدْرِيْ، وَقَالَتْ فَاطِمَةُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا: قَدْ طَحَنْتُ
قَدْ طَحَنْتُ حَتّٰى مَجِلَتْ يَدَایَ، وَ قَدْ جَاءَ كَ اللّٰهُ بِسَبْيٍ وَسَعَةٍ
فَاَخْدِمْنَا، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: وَاللّٰهِ لَا اُعْطِيْكُمَا وَ اَدَعُ اَهْلَ
الصُّفَّةِ تَطْوٰى بُطُوْنُهُمْ لَا اَجِدُ مَا اُنْفِقُ عَلَيْهِمْ، وَلٰكِنِّيْ اَبِيْعُهُمْ وَاُنْفِقُ
عَلَيْهِمْ اَثْمَانَهُمْ، فَرَجَعَا فَاَتَاهُمَا النَّبِيُّ ﷺ، وَقَدْ دَخَلَا فِيْ
قَطِيْفَتِهِمَا اِذَا غَطَّيَا رُؤُوْسَهُمَا تَكَشَّفَتْ اَقْدَامُهُمَا، وَاِذَا غَطَّيَا
اَقْدَامَهُمَا تَكَشَّفَتْ رُؤُوْسُهُمَا فَثَارَا، فَقَالَ: مَكَانَكُمَا ثُمَّ قَالَ: اَلَا
اُخْبِرُكُمَا بِخَيْرٍ مِمَّا سَاَلْتُمَانِيْ؟ قَالَا: بَلٰى، فَقَالَ: كَلِمَاتٌ عَلَّمَنِيْهِنَّ
جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: تُسَبِّحَانِ فِيْ دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ عَشْرًا،
وَتَحْمَدَانِ عَشْرًا، وَ تُكَبِّرَانِ عَشْرًا، وَاِذَا اَوَيْتُمَا اِلٰى فِرَاشِكُمَا
فَسَبِّحَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِيْنَ، وَاحْمَدَا ثَلَاثًا وَ ثَلَاثِيْنَ، وَكَبِّرَا اَرْبَعًا وَثَلَاثِيْنَ
قَالَ: فَوَاللّٰهِ مَا تَرَكْتُهُنَّ مُنْذُ عَلَّمَنِيْهِنَّ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: فَقَالَ لَهُ
ابْنُ الْكَوَّاءِ: وَلَا لَيْلَةَ صِفِّيْنَ، فَقَالَ: قَاتَلَكُمُ اللّٰهُ يَا اَهْلَ الْعِرَاقِ نَعَمْ،
وَلَا لَيْلَةَ صِفِّيْنَ. رواه احمد ١/١٠٦

હઝરત સાઈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને જબ ઉનકી શાદી હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે કી તો હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કે સાથ એક ચાદર, એક ચમળે કા તકયા જિસમેં ખજૂર કી છાલ ભરી હુઈ થી, દો ચક્કિયાં, એક મુશ્કીઝા (પાની ભરને કી ખાલ, થૈલી) ઔર દો મટકે ભેજે. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં મૈંને એક દિન હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે કહાઃ અલ્લાહ કી કસમ! કુંવેં સે ડોલ ખીંચતે ખીંચતે મેરે સીને મેં દર્દ હો ગયા, તુમ્હારે વાલિદ (અબ્બા) કે પાસ કુછ કૈદી અલ્લાહ તઆલા ને ભેજે હૈં, ઉનકી ખિદમત મેં જાકર એક ખાદિમ માંગ લો. હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ને કહાઃ મેરે હાથોં મેં ભી ચક્કી ચલાતે ચલાતે ગટ્ટે પળ ગએ. ચુનાંચે વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં ગઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ પ્યારી બેટી કૈસે આના હુવા? હઝરત ફાતિમા ને અર્ઝ કિયાઃ સલામ કરને આઈ હૂં ઔર શર્મ કી વજહ સે અપની ઝરૂરત ન બતા સકીં ઔર યૂંહી વાપસ આ ગઈ. મૈંને ઉનસે પૂછાઃ ક્યા હુવા? ઉન્હોંને કહાઃ મૈં તો શર્મ કી વજહ સે ખાદિમ ન માંગ સકી. ફિર હમ દોનોં ઈકટ્ઠે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે. મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ ! કુંવેં સે પાની ખીંચતે ખીંચતે મેરે સીને મેં તકલીફ હો ગઈ ઔર હઝરત ફાતિમા ને અર્ઝ કિયાઃ ચક્કી ચલા ચલા કર મેરે હાથોં મેં ગટ્ટે પળ ગએ. અલ્લાહ તઆલા ને આપકે પાસ કૈદી ભેજે હૈં ઔર કુછ વુસ્અત અતા ફરમાઈ હૈ ઈસલિયે હમેં ભી એક ખાદિમ દે દીજિયે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ કી કસમ ! સુફ્ફા વાલે ભૂક કી વજહ સે ઐસે હાલ મેં હૈં કે ઉનકે પેટોં પર બલ પળે હુવે હૈં, ઉન પર ખર્ચ કરને કે લિયે મેરે પાસ ઔર કુછ નહીં હૈ ઈસલિયે યે ગુલામ બેચ કર ઉનકી રકમ કો સુફ્ફા વાલોં પર ખર્ચ કરૂંગા. યે સુન કર હમ દોનોં વાપસ આ ગએ. રાત કો હમ દોનોં છોટે સે એક કમ્બલ મેં લેટે હુવે થે કે જબ ઉસસે સર ઢાંકતે તો પૈર ખુલ જાતે ઔર જબ પૈરોં કો ઢાંકતે તો

સર ખુલ જાતા. અચાનક રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમારે પાસ તશરીફ લે આએ, હમ દોનોં જલ્દી સે ઉઠને લગે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અપની જગહ લેટે રહો ઔર ફરમાયાઃ તુમને મુઝસે જો ખાદિમ માંગા હૈ કયા તુમ્હેં ઉસસે બેહતર ચીઝ ન બતા દૂં? હમને અર્ઝ કિયાઃ ઝરૂર બતલાઈયે. ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે ચંદ કલિમાત મુઝે જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ ને સિખાએ હૈં. તુમ દોનોં હર નમાઝ કે બાદ દસ મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ, દસ મરતબા અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, દસ મરતબા અલ્લાહુ અકબર કેહ લિયા કરો ઔર જબ બિસ્તર પર લેટો તો ૩૩ મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ, ૩૩ મરતબા અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ઔર ૩૪ મરતબા અલ્લાહુ અકબર કેહ લિયા કરો. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયાઃ અલ્લાહ કી કસમ! જબ સે મુઝે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે કલિમાત સિખાએ હૈં મૈંને ઈનકા પઢના કભી ન છોળા. ઈબ્ને કવાઅ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે પૂછા (કયા આપને) જંગે સિફ્ફીન કી રાત મેં ભી ઈન કલિમાત કો પઢના ન છોળા? ફરમાયાઃ ઈરાક વાલો! તુમ પર અલ્લાહ કી માર હો જંગે સિફ્ફીન કી રાત કો ભી મૈંને યે કલિમાત નહીં છોળે. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٩- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: خَصْلَتَانِ لَا يُحْصِيْهِمَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ، هُمَا يَسِيْرٌ، وَمَنْ يَعْمَلُ بِهِمَا قَلِيْلٌ يُسَبِّحُ اللهَ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ عَشْرًا، وَيَحْمَدُهُ عَشْرًا، وَيُكَبِّرُ عَشْرًا قَالَ: فَأَنَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ، يَعْقِدُهَا بِيَدِهِ، قَالَ: فَقَالَ: خَمْسُوْنَ وَمِائَةٌ بِاللِّسَانِ، وَأَلْفٌ وَخَمْسُمِائَةٍ فِي الْمِيْزَانِ، وَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ سَبَّحَ وَحَمِدَ وَكَبَّرَ مِائَةً، فَتِلْكَ مِائَةٌ بِاللِّسَانِ، وَأَلْفٌ فِي الْمِيْزَانِ فَأَيُّكُمْ يَعْمَلُ فِي الْيَوْمِ الْوَاحِدِ أَلْفَيْنِ وَخَمْسَمِائَةِ سَيِّئَةٍ، قَالَ: كَيْفَ لَا يُحْصِيْهِمَا؟ قَالَ: يَأْتِي أَحَدَكُمُ الشَّيْطَانُ، وَهُوَ فِي صَلَاةٍ، فَيَقُوْلُ: اذْكُرْ كَذَا، اذْكُرْ كَذَا، حَتَّى يَنْفَتِلَ وَلَعَلَّهُ أَنْ لَا يَعْقِلَ، وَيَأْتِيْهِ فِي مَضْجَعِهِ فَلَا يَزَالُ يُنَوِّمُهُ حَتَّى يَنَامَ • رواه ابن حبان (حديث صحيح) ٥/٣٥٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: દો આદતેં ઐસી હૈં જો મુસલમાન ભી ઈનકી પાબંદી કરે વો જન્નત મેં ઝરૂર દાખિલ હોગા. વો દોનોં આદતેં આસાન હૈં લેકિન ઉન પર અમલ કરને વાલે બહુત કમ હૈં. એક યે કે હર નમાઝ કે બાદ દસ મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ, દસ મરતબા અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, દસ મરતબા અલ્લાહુ અકબર પળ્હે. હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં: મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો દેખા કે અપને હાથ કી ઉંગલિયોં પર શુમાર ફરમા (ગિન) રહે થે કે યે (તીનોં કલિમાત દસ દસ મરતબા પાંચ નમાઝોં કે બાદ) પળ્હને મેં ૧૫૦ હુવે લેકિન આમાલ કે તરાઝૂ મેં (દસ ગુના હો જાને કી વજહ સે) ૧૫૦૦ હોંગે. દૂસરી આદત યે કે જબ સોને કે લિયે બિસ્તર પર આએ તો સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ઔર અલ્લાહુ અકબર ૧૦૦ મરતબા પળ્હે (ઈસ તૌર પર કે સુબ્હાનલ્લાહ ૩૩ મરતબા, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ૩૩ મરતબા, અલ્લાહુ અકબર ૩૪ મરતબા પળ્હ લિયા કરે) યે પળ્હને મેં ૧૦૦ કલિમે હો ગએ જિનકા સવાબ ૧૦૦૦ નેકિયાં હો ગઈ (અબ ઈનકી ઔર દિન ભર કી નમાઝોં કે બાદ કી કુલ મીઝાન ૨૫૦૦ નેકિયાં હો ગઈ). આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: દિન મેં ૨૫૦૦ ગુનાહ કૌન કરતા હોગા? યાની ઈતને ગુનાહ નહીં હોતે ઔર ૨૫૦૦ નેકિયાં લિખ દી જાતી હૈં.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને પૂછા: યા રસૂલલ્લાહ! યે કયા બાત હૈ કે ઈન આદતોં પર અમલ કરને વાલે આદમી કમ હૈં? નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: (યે ઈસ વજહ સે કે) શૈતાન નમાઝ મેં આકર કેહતા હૈ કે ફુલાં ઝરૂરત ઔર ફુલાં બાત યાદ કર, યહાં તક કે ઉસકો ઉન હી ખયાલાત મેં મશ્ગૂલ કર દેતા હૈ તાકે ઈન કલિમાત કે પળ્હને કા ધ્યાન ન રહે. ઔર શૈતાન બિસ્તર પર આકર સુલાતા રેહતા હૈ યહાં તક કે ઈન કલિમાત કો પળ્હે બગૈર હી સો જાતા હૈ. (ઈબ્ને હબ્બાન)

٣٠- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ اَخَذَ بِيَدِهٖ وَ قَالَ:

يَامُعَاذُ! وَاللهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ، فَقَالَ: أُوْصِيْكَ يَا مُعَاذُ! لَا تَدَعَنَّ فِيْ دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ! أَعِنِّيْ عَلٰى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ. رواه ابو داؤد، باب في الاستغفار، رقم: ١٥٢٢

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકા હાથ પકડ કર ઈરશાદ ફરમાયા: મુઆઝ, અલ્લાહ કી કસમ! મુઝે તુમસે મુહબ્બત હૈ. ફિર ફરમાયા: મૈં તુમ્હેં વસિય્યત કરતા હૂં કે કિસી ભી નમાઝ કે બાદ યે પઢના ન છોડના: اَللّٰهُمَّ أَعِنِّيْ عَلٰى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ (તરજુમા: અય અલ્લાહ! મેરી મદદ ફરમાઈયે કે મૈં આપકા ઝિક્ર કરૂં ઔર આપકા શુક્ર કરૂં ઔર આપકી અચ્છી ઈબાદત કરૂં). (અબૂ દાઉદ)

٣١- عَنْ أَبِيْ أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فِيْ دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوْبَةٍ، لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُوْلِ الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَمُوْتَ. رواه النسائي في عمل اليوم و الليلة، رقم: ١٠٠، و في رواية: وَ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ رواه الطبراني في الكبير والاوسط باسانيد واحدها جيد، مجمع الزوائد ١٠/١٢٨

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ હર ફર્ઝ નમાઝ કે બાદ આયતુલ-કુરસી પઢ લિયા કરે ઉસકો જન્નત મેં જાને સે સિર્ફ ઉસકી મૌત હી રોકે હુવે હૈ. એક રિવાયત મેં આયતુલ-કુરસી કે સાથ "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ" પઢને કા ભી ઝિક્ર હૈ. (અમલુલ-યૌમ વલ્લૈલહ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٢- عَنْ حَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فِيْ دُبُرِ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوْبَةِ كَانَ فِيْ ذِمَّةِ اللهِ إِلَى الصَّلَاةِ الْأُخْرٰى. رواه الطبراني و اسناده حسن، مجمع الزوائد ١٠/١٢٨

હઝરત હસન બિન અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ફર્ઝ નમાઝ કે બાદ "આયતુલ-કુરસી" પઢ લેતા હૈ

વો દૂસરી નમાઝ તક અલ્લાહ તઆલા કી હિફાઝત મેં રેહતા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٣- عَنْ اَبِیْ اَیُّوْبَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: مَا صَلَّیْتُ خَلْفَ نَبِیِّکُمْ ﷺ اِلَّا سَمِعْتُہٗ یَقُوْلُ حِیْنَ یَنْصَرِفُ: اَللّٰھُمَّ اغْفِرْ خَطَایَایَ وَذُنُوْبِیْ کُلَّھَا، اَللّٰھُمَّ وَانْعَشْنِیْ وَاجْبُرْنِیْ وَاھْدِنِیْ بِصَالِحِ الْاَعْمَالِ وَالْاَخْلَاقِ، لَا یَھْدِیْ لِصَالِحِھَا، وَلَا یَصْرِفُ سَیِّئَھَا اِلَّا اَنْتَ. رواہ الطبرانی فی الصغیر و الاوسط واسنادہ جید، مجمع الزوائد ١٠/ ١٤٥

હઝરત અબૂ અય્યૂબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને જબ ભી તુમ્હારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પીછે નમાઝ પઢી ઉન્હેં નમાઝ સે ફારિગ હોકર યહી દુઆ માંગતે હુવે સુના:

اَللّٰھُمَّ اغْفِرْ خَطَایَایَ وَذُنُوْبِیْ کُلَّھَا، اَللّٰھُمَّ وَانْعَشْنِیْ وَاجْبُرْنِیْ وَاھْدِنِیْ بِصَالِحِ الْاَعْمَالِ وَالْاَخْلَاقِ، لَا یَھْدِیْ لِصَالِحِھَا، وَلَا یَصْرِفُ سَیِّئَھَا اِلَّا اَنْتَ

(તરજુમા: યા અલ્લાહ! મેરી તમામ ગલ્તિયાં ઔર ગુનાહ માફ ફરમાઈયે. યા અલ્લાહ! મુઝે બુલંદી અતા ફરમાઈયે, મેરી કમી કો દૂર ફરમાઈયે ઔર મુઝે અચ્છે આમાલ ઔર અચ્છે અખ્લાક (કિરદાર, કેરેક્ટર) કી તૌફીક નસીબ ફરમાઈયે, ઈસલિયે કે અચ્છે આમાલ ઔર અચ્છે અખ્લાક કી હિદાયત આપકે અલાવા ઔર કોઈ નહીં દે સકતા ઔર બુરે કામોં ઔર બુરે અખ્લાક કો આપકે સિવા ઔર કોઈ દૂર નહીં કર સકતા). (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٤- عَنْ اَبِیْ مُوْسٰی رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ قَالَ: مَنْ صَلَّی الْبَرْدَیْنِ دَخَلَ الْجَنَّۃَ. رواہ البخاری، باب فضل صلوۃ الفجر، رقم: ٥٧٤

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો દો ઠંડી નમાઝેં પઢતા હૈ વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (બુખારી)

ફાઈદા: દો ઠંડી નમાઝોં સે મુરાદ ફજર ઔર અસર કી નમાઝ હૈ. ફજર ઠંડે વક્ત કે ઈખ્તિતામ (ખત્મ હોને) પર ઔર અસર ઠંડક કી

ઈબ્તિદા (શુરૂ હોને) પર અદા કી જાતી હૈ. ઈન દોનોં નમાઝોં કા ખાસ તૌર પર ઈસલિયે ઝિક્ર ફરમાયા કે ફજર કી નમાઝ નીંદ કે ગલ્બા કી વજહ સે ઔર અસર કી નમાઝ કારોબારી મશ્ગૂલિયત કી વજહ સે પઢના મુશ્કિલ હોતા હૈ, લિહાઝા ઈન દો નમાઝોં કા એહતિમામ કરને વાલા યકીનન બાકી તીન નમાઝોં કા ભી એહતિમામ કરેગા. (મિરકાત)

٣٥- عَنْ رُوَيْبَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَنْ يَلِجَ النَّارَ اَحَدٌ صَلَّى قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوْبِهَا، يَعْنِى الْفَجْرَ وَالْعَصْرَ. رواه مسلم، باب فضل صلاتى الصبح والعصر ...، رقم: ١٤٣٦

હઝરત રુવૈબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ સૂરજ નિકલને સે પેહલે ઔર સૂરજ ગુરૂબ હોને (ડૂબને) સે પેહલે નમાઝ પઢતા હૈ યાની ફજર ઔર અસર, વો જહન્નમ મેં દાખિલ નહીં હોગા. (મુસ્લિમ)

٣٦- عَنْ اَبِىْ ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ فِىْ دُبُرِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَ هُوَ ثَانٍ رِجْلَيْهِ قَبْلَ اَنْ يَتَكَلَّمَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِىْ وَ يُمِيْتُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، عَشْرَ مَرَّاتٍ كُتِبَتْ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَمُحِيَ عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ وَرُفِعَ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ وَكَانَ يَوْمَهُ ذٰلِكَ كُلَّهُ فِىْ حِرْزٍ مِنْ كُلِّ مَكْرُوْهٍ وَ حُرِسَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَلَمْ يَنْبَغِ لِذَنْبٍ اَنْ يُدْرِكَهُ فِىْ ذٰلِكَ الْيَوْمِ اِلَّا الشِّرْكَ بِاللهِ. رواه الترمذى و قال: هذا حديث حسن صحيح غريب، باب فى ثواب كلمة التوحيد ...، رقم: ٣٤٧٤ ورواه النسائى فى عمل اليوم والليلة، رقم: ١١٧، و ذكرَ بِيَدِهِ الْخَيْرُ مكان يُحْيِىْ وَيُمِيْتُ، وزاد فيه: وَكَانَ لَهُ بِكُلِّ وَاحِدَةٍ قَالَهَا عِتْقُ رَقَبَةٍ، رقم: ١٢٧ ورواه النسائى ايضا فى عمل اليوم والليلة من حديث معاذ، وزاد فيه: وَمَنْ قَالَهُنَّ حِيْنَ يَنْصَرِفُ مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ اُعْطِىَ مِثْلَ ذٰلِكَ فِىْ لَيْلَتِهِ، رقم: ١٢٦

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ફજર કી નમાઝ કે બાદ (જિસ તરહ નમાઝ મેં બૈઠતે હૈં ઉસી તરહ) દોઝાનૂ બૈઠે હુવે બાત કરને સે પેહલે દસ મરતબા (યે કલિમાત) પળ્હતા હૈ ઔર એક રિવાયત મેં હૈ કે અસર કી નમાઝ કે બાદ ભી દસ મરતબા પળ્હ લેતા હૈ તો ઉસકે લિયે દસ નેકિયાં લિખ દી જાતી હૈં, દસ ગુનાહ મિટા દિયે જાતે હૈં, દસ દર્જે બુલંદ કર દિયે જાતે હૈં, પૂરે દિન હર નાગવાર ઔર નાપસંદીદા ચીઝ સે મહફૂઝ રેહતા હૈ. યે કલિમાત શૈતાન સે બચાને કે લિયે પેહરેદારી કા કામ દેતે હૈં ઔર ઉસ દિન શિર્ક કે અલાવા કોઈ ગુનાહ ઉસે હલાક ન કર સકેગા. એક રિવાયત મેં યે ભી હૈ કે હર કલિમા પળ્હને પર ઉસકો એક ગુલામ આઝાદ કરને કા સવાબ મિલતા હૈ. ઔર અસર કી નમાઝ કે બાદ પળ્હને પર ભી રાત ભર વહી સવાબ મિલતા હૈ જો ફજર કી નમાઝ કે બાદ પળ્હને પર દિન ભર મિલતા હૈ. (વો કલિમાત યે હૈં)

لَآ اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِىْ وَيُمِيْتُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

એક રિવાયત મેં يُحْيِىْ وَيُمِيْتُ કી જગહ بِيَدِهِ الْخَيْرُ હૈ.

(તરજુમા: અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ (પરસ્તિશ કે લાઈક) નહીં, વો અપની ઝાત વ સિફાત (ખૂબિયોં) મેં અકેલે હૈં, કોઈ ઉનકા શરીક નહીં, સારા મુલ્ક દુનિયા વ આખિરત ઉન્હી કા હૈ, ઉન્હી કે હાથ મેં તમામ-તર ભલાઈ હૈ ઔર જિતની ખૂબિયાં હૈં વો ઉન્હી કે લિયે હૈં, વહી ઝિંદા કરતે હૈં, વહી મારતે હૈં, ઔર વો હર ચીઝ પર કાદિર (કુદરત રખતે) હૈં). (તિરમિઝી, અમલુલ-યૌમ વલ્લૈલહ)

٣٧- عَنْ جُنْدُبِ الْقَسْرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صَلّٰى صَلَاةَ الصُّبْحِ فَهُوَ فِيْ ذِمَّةِ اللّٰهِ، فَلَا يَطْلُبَنَّكُمُ اللّٰهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ فَإِنَّهُ مَنْ يَطْلُبْهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ يُدْرِكْهُ، ثُمَّ يَكُبَّهُ عَلٰى وَجْهِهِ فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ.

مسلم، باب فضل صلاة العشاء ... ، رقم: ١٤٩٤

હઝરત જુન્દુબ કસરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત

હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ ફજર કી નમાઝ પઢતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી હિફાઝત મેં આ જાતા હૈ (લિહાઝા ઉસે ન સતાઓ) ઔર ઈસ બાત કા ખયાલ રખ્ખો કે અલ્લાહ તઆલા અપની હિફાઝત મેં લિયે હુવે શખ્સ કો સતાને કી વજહ સે તુમસે કિસી ચીઝ કા મુતાલબા (માંગ) ન ફરમાલેં ક્યુંકે જિસસે અલ્લાહ તઆલા અપની હિફાઝત મેં લિયે હુવે શખ્સ કે બારે મેં મુતાલબા ફરમાએંગે ઉસકી પકળ ફરમાએંગે, ફિર ઉસે ઔંધે મુંહ જહન્નમ કી આગ મેં ડાલ દેંગે. (મુસ્લિમ)

۳۸- عَنْ مُسْلِمِ بْنِ الْحَارِثِ التَّمِيْمِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ اَنَّهُ اَسَرَّ اِلَيْهِ فَقَالَ: اِذَا انْصَرَفْتَ مِنْ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ فَقُلْ: اَللّٰهُمَّ اَجِرْنِيْ مِنَ النَّارِ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَاِنَّكَ اِذَا قُلْتَ ذٰلِكَ ثُمَّ مُتَّ فِيْ لَيْلَتِكَ كُتِبَ لَكَ جِوَارٌ مِنْهَا، وَاِذَا صَلَّيْتَ الصُّبْحَ فَقُلْ كَذٰلِكَ، فَاِنَّكَ اِنْ مُتَّ فِيْ يَوْمِكَ كُتِبَ لَكَ جِوَارٌ مِنْهَا رواه ابو داؤد، باب ما يقول اذا اصبح، رقم: ٥٠٧٩

હઝરત મુસ્લિમ બિન હારિસ તમીમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે ચુપકે સે ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ તુમ મગરિબ કી નમાઝ સે ફારિગ હો જાઓ તો સાત મરતબા યે દુઆ પઢ લિયા કરો اَللّٰهُمَّ اَجِرْنِيْ مِنَ النَّارِ "યા અલ્લાહ! મુઝકો દોઝખ સે મહફૂઝ રખિયે." જબ તુમ ઈસકો પઢ લોગે ઔર ફિર ઉસી રાત તુમ્હારી મૌત આ જાએ તો દોઝખ (જહન્નમ) સે મહફૂઝ રહોગે. ઔર અગર ઈસ દુઆ કો સાત મરતબા ફજર કી નમાઝ કે બાદ (ભી) પઢ લો ઔર ઉસી દિન તુમ્હારી મૌત આ જાએ તો દોઝખ સે મહફૂઝ રહોગે. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદાઃ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ચુપકે સે ઈસલિયે ફરમાયા તાકે સુનને વાલે કે દિલ મેં બાત કી અહમિયત રહે. (બઝલુલ-મજહૂદ)

۳۹- عَنْ اُمِّ فَرْوَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: سُئِلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَيُّ الْاَعْمَالِ اَفْضَلُ؟ قَالَ: الصَّلَاةُ فِيْ اَوَّلِ وَقْتِهَا رواه ابو داؤد، باب المحافظة على الصلوات،

رقم: ٤٢٦

હઝરત ઉમ્મે ફરવા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા ગયા: સબસે અફઝલ અમલ કયા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અવ્વલ વકત મેં નમાઝ પળ્હના. (અબૂ દાઊદ)

٤٠- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يَا اَهْلَ الْقُرْآنِ! اَوْتِرُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ رواه ابوداؤد، باب استحباب الوتر، رقم: ١٤١٦

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કુર્આન વાલો યાની મુસલમાનો! વિત્ર પળ્હ લિયા કરો કયુંકે અલ્લાહ તઆલા વિત્ર હૈં, વિત્ર પળ્હને કો પસંદ ફરમાતે હૈં. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદા: વિત્ર બેજોળ અદદ કો કેહતે હૈં. અલ્લાહ તઆલા કે વિત્ર હોને કા મતલબ યે હૈ કે ઉસકે જોળ કા કોઈ નહીં. વિત્ર પળ્હને કો પસંદ ફરમાના ભી ઈસ વજહ સે હૈ કે ઈસ નમાઝ કી રકઅતોં કી તઅદાદ તાક હૈ. (મજમઅ બહારુલ-અન્વાર)

٤١- عَنْ خَارِجَةَ بْنِ حُذَافَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى قَدْ اَمَدَّكُمْ بِصَلَاةٍ، وَهِيَ خَيْرٌ لَّكُمْ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ، وَهِيَ الْوِتْرُ، فَجَعَلَهَا لَكُمْ فِيْمَا بَيْنَ الْعِشَاءِ اِلٰى طُلُوْعِ الْفَجْرِ. رواه ابو داؤد، باب استحباب الوتر، رقم: ١٤١٨

હઝરત ખારિજા બિન હુઝાફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક દિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમારે પાસ તશરીફ લાએ ઔર ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ને એક ઔર નમાઝ તુમ્હેં અતા ફરમાઈ હૈ જો તુમ્હારે લિયે સુર્ખ (લાલ) ઊંટોં સે ભી બેહતર હૈ, વો નમાઝ વિત્ર હૈ. અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારે લિયે ઈસકા વકત નમાઝે ઈશા કે બાદ સે તુલૂએ ફજર તક મુકર્રર ફરમાયા હૈ. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદા: અરબોં મેં સુર્ખ (લાલ) ઊંટ બહુત કીમતી માલ

સમઝા જાતા થા.

-۴۲ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِثَلَاثٍ: بِصَوْمِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَالْوِتْرِ قَبْلَ النَّوْمِ، وَرَكْعَتَيِ الْفَجْرِ. رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٢/ ٤٦٠

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં મુઝે મેરે હબીબ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને તીન બાતોં કી વસિય્યત ફરમાઈ: હર મહીને તીન દિન કે રોઝે રખના, સોને સે પેહલે વિત્ર પઢના ઔર ફજર કી દો રકઅત સુન્નત અદા કરના. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદા: જિન્હેં રાત કો ઉઠને કી આદત હૈ ઉનકે લિયે ઉઠ કર વિત્ર પઢના અફઝલ હૈ ઔર અગર ઉઠને કી આદત નહીં તો સોને સે પેહલે હી પઢ લેને ચાહિએં.

-۴۳ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ، وَلَا صَلَاةَ لِمَنْ لَا طُهُورَ لَهُ، وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا صَلَاةَ لَهُ، إِنَّمَا مَوْضِعُ الصَّلَاةِ مِنَ الدِّينِ كَمَوْضِعِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ. رواه الطبراني في الاوسط والصغير وقال: تفرد به الحسين بن الحكم الحبري، الترغيب ١/ ٢٤٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો અમાનતદાર નહીં વો કામિલ (પૂરે) ઈમાન વાલા નહીં. જિસકા વુઝૂ નહીં ઉસકી નમાઝ નહીં ઔર જો નમાઝ ન પઢે ઉસકા કોઈ દીન નહીં. નમાઝ કા દર્જા દીન મેં ઐસા હી હૈ જૈસે સર કા દર્જા બદન મેં હૈ યાની જૈસે સર કે બગૈર ઈન્સાન ઝિંદા નહીં રેહ સકતા ઈસી તરહ નમાઝ કે બગૈર દીન બાકી નહીં રેહ સકતા. (તબરાની, તરગીબ)

-۴۴ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ رواه مسلم، باب بيان اطلاق اسم الكفر ....، رقم: ٢٤٧

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: નમાઝ કા છોળના મુસલમાન કો કુફ્ર વ શિર્ક તક પહુંચાને વાલા હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: ઉલમા ને ઈસ હદીસ કે કઈ મતલબ બયાન ફરમાએ હૈં જિસમેં સે એક યે હૈ કે બે-નમાઝી ગુનાહોં પર બેબાક (નિડર) હો જાતા હૈ જિસકી વજહ સે ઉસકે કુફ્ર મેં દાખિલ હોને કા ખતરા હૈ. દૂસરા યે હૈ કે બે-નમાઝી કે બુરે ખાત્મે કા અંદેશા (ફિક્ર) હૈ. (મિરકાત)

٣٥- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: إِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ لَقِيَ اللّٰهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ. رواه البزار والطبراني في الكبير وفيه: سهل بن محمود ذكره ابن ابي حاتم وقال: روى عنه احمد بن ابراهيم الدورقي وسعدان بن يزيد، قلت: وروى عنه محمد بن عبد الله المخرمي ولم يتكلم فيه احد، وبقية رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٢/٢٦

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને નમાઝ છોળ દી વો અલ્લાહ તઆલા સે ઐસી હાલત મેં મિલેગા કે અલ્લાહ તઆલા ઉસસે સખ્ત નારાઝ હોંગે. (બઝઝાર, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٦- عَنْ نَوْفَلِ بْنِ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَنْ فَاتَتْهُ الصَّلَاةُ، فَكَاَنَّمَا وُتِرَ اَهْلَهُ وَمَالَهُ. رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ٤/٣٣٠

હઝરત નૌફલ બિન મુઆવિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કી એક નમાઝ ભી ફૌત હો (છૂટ) ગઈ વો ઐસા હૈ કે ગોયા ઉસકે ઘર કે લોગ ઔર માલ વ દૌલત સબ છીન લિયા ગયા હો. (ઈબ્ને હબ્બાન)

٣٧- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مُرُوْا اَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ اَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِيْنَ، وَاضْرِبُوْهُمْ

عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ سِنِيْنَ، وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ رواه ابو داؤد، باب متى يؤمر الغلام بالصلاة، رقم: ٤٩٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અપને બચ્ચોં કો સાત સાલ કી ઉમ્ર મેં નમાઝ કા હુક્મ કિયા કરો. દસ સાલ કી ઉમ્ર મેં નમાઝ ન પઢને કી વજહ સે ઉન્હેં મારો ઔર ઇસ ઉમ્ર મેં પહુંચ કર (બહન ભાઇ કો) અલાહિદા અલાહિદા (અલગ અલગ) બિસ્તરોં પર સુલાઓ. (અબૂ દાઉદ)

ફાઇદા:ઐસી માર હો જિસસે કોઇ જિસ્માની નુકસાન ન પહુંચે

બા-જમાઅત નમાઝ

(જમાઅત કે સાથ નમાઝ પઢ્ના)

આયતે કુર્આની

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوْا مَعَ الرّٰكِعِيْنَ﴾ [البقرة:٤٣]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર નમાઝ કાઈમ કરો ઔર ઝકાત દો ઔર રુકૂઅ કરને વાલોં કે સાથ રુકૂઅ કરો યાની બા-જમાઅત નમાઝ પઢ્હો. (સૂરએ બકરહ)

અહાદીસે નબવિયા

٣٨- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: اَلْمُؤَذِّنُ يُغْفَرُ لَهُ مَدَى صَوْتِهِ، وَيَشْهَدُ لَهُ كُلُّ رَطْبٍ وَيَابِسٍ، وَشَاهِدُ الصَّلَاةِ يُكْتَبُ لَهُ خَمْسٌ وَعِشْرُوْنَ صَلَاةً، وَيُكَفَّرُ عَنْهُ مَا بَيْنَهُمَا. رواه ابوداؤد، باب رفع الصوت بالاذان، رقم:٥١٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુઅઝ્ઝિન (અઝાન દેને વાલે) કે ગુનાહ વહાં તક માફ કર દિયે જાતે હૈં જહાં તક ઉસકી આવાઝ પહુંચતી હૈ (યાની અગર ઈતની મસાફત (ફાસ્લે) તક કી જગહ ઉસકે ગુનાહોં સે ભર જાએ તો ભી વો સબ ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે હૈં). જાનદાર વ બેજાન જો મુઅઝ્ઝિન કી આવાઝ સુનતે હૈં વો સબ કયામત કે દિન ઉસકે લિયે ગવાહી દેંગે. મુઅઝ્ઝિન કી આવાઝ પર નમાઝ મેં આને વાલે કે લિયે પચ્ચીસ નમાઝોં કા સવાબ લિખ દિયા જાતા હૈ ઔર એક નમાઝ સે પિછલી નમાઝ તક કે દરમિયાની ઔકાત કે ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે હૈં. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદા: બાઝ ઉલમા કે નઝદીક પચ્ચીસ નમાઝોં કા સવાબ મુઅઝઝિન કે લિયે હૈ ઔર ઉસકી એક અઝાન સે પિછલી અઝાન તક કે દરમિયાની ગુનાહોં કી માફી હો જાતી હૈ. (બઝલુલ-મજહૂદ)

۴۹- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: يُغْفَرُ لِلْمُؤَذِّنِ مُنْتَهَى اَذَانِهٖ، وَيَسْتَغْفِرُ لَهٗ كُلُّ رَطْبٍ وَّيَابِسٍ سَمِعَ صَوْتَهٗ. رواه احمد والطبراني في الكبير و البزار الا انه قال: وَيُجِيْبُهٗ كُلُّ رَطْبٍ وَّيَابِسٍ ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٢/ ٨١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુઅઝઝિન કી આવાઝ જહાં જહાં તક પહુંચતી હૈ વહાં તક ઉસકી મગફિરત કર દી જાતી હૈ, હર જાનદાર ઔર બેજાન જો ઉસકી અઝાન કો સુનતે હૈં ઉસકે લિયે મગફિરત કી દુઆ કરતે હૈં. એક રિવાયત મેં હૈ કે હર જાનદાર ઔર બેજાન ઉસકી અઝાન કા જવાબ દેતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۵۰- عَنْ اَبِيْ صَعْصَعَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ اَبُوْسَعِيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: اِذَا كُنْتَ فِي الْبَوَادِيْ فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ فَاِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَا يَسْمَعُ صَوْتَهٗ شَجَرٌ، وَلَا مَدَرٌ، وَلَا حَجَرٌ، وَلَا جِنٌّ، وَلَا اِنْسٌ اِلَّا شَهِدَ لَهٗ. رواه ابن خزيمة ١/ ٢٠٣

હઝરત અબૂ સઅસઆ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને (મુઝસે) ફરમાયા: જબ તુમ જંગલાત મેં હુવા કરો તો બુલંદ આવાઝ સે અઝાન દિયા કરો ક્યુંકે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: મુઅઝઝિન કી આવાઝ કો જો દરખ્ત, મિટ્ટી કે ઢેલે, પથ્થર, જિન્ન ઔર ઈન્સાન સુનતે હૈં વો સબ કયામત કે દિન મુઅઝઝિન કે લિયે ગવાહી દેંગે. (ઈબ્ને ખુઝૈમા)

۵۱- عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ اللهَ وَمَلَائِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى الصَّفِّ الْمُقَدَّمِ، وَالْمُؤَذِّنُ يُغْفَرُ لَهٗ بِمَدِّ صَوْتِهٖ،

وَيُصَدِّقُهُ مَنْ سَمِعَهُ مِنْ رَطْبٍ وَيَابِسٍ، وَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ صَلَّى مَعَهُ. رواه النسائي، باب رفع الصوت بالأذان، رقم: ٦٤٧

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બિલા શુબહ અલ્લાહ તઆલા અગલી સફ વાલોં પર રહમત ભેજતે હૈં, ફરિશ્તે ઉનકે લિયે દુઆએ રહમત કરતે હૈં. ઔર મુઅઝઝિન કે ઉતને હી ગુનાહ માફ કિયે જાતે હૈં જિતની હદ તક વો અપની આવાઝ બુલંદ કરે. જો જાનદાર વ બેજાન ઉસકી અઝાન કો સુનતે હૈં ઉસકી તસ્દીક કરતે (ગવાહી દેતે) હૈં, ઔર મુઅઝઝિન કો ઉન તમામ નમાઝિયોં કે બરાબર અજર મિલતા હૈ જિન્હોંને ઉસકે સાથ નમાઝ પઢી. (નસાઈ)

ફાઈદા: બાઝ ઉલમા ને હદીસ શરીફ કે દૂસરે જૂમલે કા યે મતલબ ભી બયાન ફરમાયા હૈ કે મુઅઝઝિન કે વો ગુનાહ જો અઝાન દેને કી જગહ સે અઝાન કી આવાઝ પહુંચને કી જગહ તક કે દરમિયાની ઈલાકે મેં હુવે હોં સબ માફ કર દિયે જાતે હૈં. એક મતલબ યે ભી બયાન કિયા ગયા હૈ કે મુઅઝઝિન કી અઝાન કી આવાઝ જહાં તક પહુંચતી હૈ વહાં તક કે રેહને વાલે લોગોં કે ગુનાહોં કો મુઅઝઝિન કી સિફારિશ કી વજહ સે માફ કર દિયા જાએગા. (બઝલુલ-મજહૂદ)

٥٢- عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: الْمُؤَذِّنُوْنَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه مسلم، باب فضل الأذان... رقم: ٨٥٢

હઝરત મુઆવિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: મુઅઝઝિન કયામત કે દિન સબસે ઝિયાદા લમ્બી ગરદન વાલે હોંગે. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: ઉલમા ને ઈસ હદીસ કે કઈ મઆની બયાન ફરમાએ હૈં. એક યે કે ચૂંકે મુઅઝઝિન કી અઝાન સુન કર લોગ મસ્જિદ મેં નમાઝ પઢને જાતે હૈં લિહાઝા નમાઝી તાબેઅ ઔર મુઅઝઝિન અસલ હુવા

ઔર અસલ ચૂંકે સરદાર હોતા હૈ ઈસલિયે ઉસકી ગરદન લમ્બી હોગી તાકે ઉસકા સર નુમાયાં (ઝાહિર, સાફ) નઝર આએ. દૂસરા યે કે ચૂંકે મુઅઝ્ઝિન કો બહુત ઝિયાદા સવાબ મિલેગા ઈસલિયે વો અપને ઝિયાદા સવાબ કે શૌક મેં ગરદન ઉઠા ઉઠા કર દેખેગા, ઈસલિયે ઉસકી ગરદન લમ્બી નઝર આએગી. તીસરા યે કે મુઅઝ્ઝિન કી ગરદન બુલંદ હોગી ઈસલિયે કે વો અપને આમાલ પર નાદિમ (શર્મિન્દા) ન હોગા, ઔર જો નાદિમ હોતા હૈ ઉસકી ગરદન ઝુકી હુઈ હોતી હૈ. ચૌથા યે કે ગરદન લમ્બી હોને સે મુરાદ યે હૈ કે મુઅઝ્ઝિન મૈદાને હશ્ર મેં સબસે મુમતાઝ (અલગ) નઝર આએગા. બાઝ ઉલમા કે નઝદીક હદીસ શરીફ કા તરજુમા યે હૈ કે કયામત કે દિન મુઅઝ્ઝિન જન્નત કી તરફ તેઝી સે જાએંગે. (નવવી)

૫૩- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَنْ اَذَّنَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ سَنَةً، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَكُتِبَ لَهُ فِيْ كُلِّ مَرَّةٍ بِتَاْذِيْنِهِ سِتُّوْنَ حَسَنَةً وَبِاِقَامَتِهِ ثَلَاثُوْنَ حَسَنَةً. رواه الحاكم وقال هذا حديث صحيح على شرط البخارى ١/٢٠٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને ૧ ૨ સાલ અઝાન દી ઉસકે લિયે જન્નત વાજિબ હો ગઈ. ઉસકે લિયે હર અઝાન કે બદલા મેં સાઠ નેકિયાં લિખ્ખી જાતી હૈં ઔર હર ઈકામત કે બદલા મેં તીસ નેકિયાં લિખ્ખી જાતી હૈં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

૫૪- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: ثَلَاثَةٌ لَا يَهُوْلُهُمُ الْفَزَعُ الْاَكْبَرُ، وَلَا يَنَالُهُمُ الْحِسَابُ، هُمْ عَلٰى كَثِيْبٍ مِنْ مِسْكٍ حَتّٰى يُفْرَغَ مِنْ حِسَابِ الْخَلَائِقِ: رَجُلٌ قَرَاَ الْقُرْآنَ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللهِ، وَاَمَّ بِهِ قَوْمًا وَهُمْ رَاضُوْنَ بِهِ، وَدَاعٍ يَدْعُوْ اِلَى الصَّلَوَاتِ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللهِ، وَعَبْدٌ اَحْسَنَ فِيْمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَبِّهِ وَفِيْمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ مَوَالِيْهِ. رواه الترمذى باختصار، وقد رواه الطبرانى فى الاوسط والصغير، وفيه: عبد الصمد بن عبد العزيز المقرى ذكره ابن حبان فى الثقات، مجمع الزوائد ٢/٨٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તીન શખ્સ ઐસે હૈં કે જિનકો કયામત કી સખ્ત ઘબરાહટ કા ખૌફ નહીં હોગા. ન ઉનકો હિસાબ કિતાબ દેના પળેગા. જબ તક મખ્લૂક અપને હિસાબ વ કિતાબ સે ફારિગ હો વો મુશ્ક કે ટીલોં પર તફરીહ કરેંગે. એક વો શખ્સ જિસને અલ્લાહ તઆલા કી રઝા કે લિયે કુર્આન શરીફ પળ્હા ઔર ઈસ તરહ ઈમામત કી કે મુકતદી (ઈમામ કે પીછે ખળે હોને વાલે) ઉસસે રાઝી રહે. દૂસરા વો શખ્સ જો અલ્લાહ કી રઝા કે લિયે લોગોં કો નમાઝ કે લિયે બુલાતા હો. તીસરા વો શખ્સ જો અપને રબ સે ભી અચ્છા મામલા રખ્ખે ઔર અપને માતહતોં (અપની નિગરાની મેં રેહને વાલોં) સે ભી અચ્છા મામલા રખ્ખે. (તિરમિઝી, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۵۵- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: ثَلَاثَةٌ عَلٰى كُثْبَانِ الْمِسْكِ-أُرَاهُ قَالَ-يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَغْبِطُهُمُ الْاَوَّلُوْنَ وَالْآخِرُوْنَ: رَجُلٌ يُنَادِيْ بِالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ فِيْ كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، وَرَجُلٌ يَؤُمُّ قَوْمًا وَهُمْ بِهٖ رَاضُوْنَ، وَعَبْدٌ اَدّٰى حَقَّ اللهِ وَحَقَّ مَوَالِيْهِ رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن غريب، باب احاديث فى صفة الثلاثة الذين يحبهم الله، رقم:٢٥٦٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તીન કિસ્મ કે લોગ કયામત કે દિન મુશ્ક કે ટીલોં પર હોંગે. ઉન પર અગલે પિછલે સબ લોગ રશ્ક (ઉનકે જૈસા હોને કી તમન્ના) કરેંગે. એક વો શખ્સ જો દિન રાત કી પાંચ નમાઝોં કે લિયે અઝાન દિયા કરતા થા. દૂસરા વો શખ્સ જિસને લોગોં કી ઈમામત કી ઔર વો ઉસસે રાઝી રહે. તીસરા વો ગુલામ જો અલ્લાહ તઆલા કા ભી હક અદા કરે ઔર અપને આકાઓં (માલિકોં) કા ભી હક અદા કરે. (તિરમિઝી)

۵٦- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَلْاِمَامُ ضَامِنٌ

وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ، اَللّٰهُمَّ اَرْشِدِ الْاَئِمَّةَ وَاغْفِرْ لِلْمُؤَذِّنِيْنَ رواه ابو داؤد، باب ما يجب على المؤذن ۰۰۰۰۰، رقم: ۵۱۷

હઝરત અબૂહુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈમામ ઝિમ્મેદાર હૈ ઔર મુઅઝઝિન પર ભરોસા કિયા જાતા હૈ. અય અલ્લાહ! ઈમામોં કી રહનુમાઈ ફરમા ઔર મુઅઝઝિનોં કી મગફિરત ફરમા. (અબૂદાઉદ)

ફાઈદા: ઈમામ કે ઝિમ્મેદાર હોને કા મતલબ યે હૈ કે ઈમામ પર અપની નમાઝ કે અલાવા મુક્તદિયોં કી નમાઝોં કી ભી ઝિમ્મેદારી હૈ, ઈસલિયે જિતના હો સકે ઈમામ કો ઝાહિરી ઔર બાતિની (અંદરૂની) તૌર સે અચ્છી નમાઝ પઢને કી કોશિશ કરની ચાહિયે. ઈસી વજહ સે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હદીસ મેં ઉનકે લિયે દુઆ ભી ફરમાઈ હૈ. મુઅઝઝિન પર ભરોસા કિયે જાને કા મતલબ યે હૈ કે લોગોં ને નમાઝ રોઝે કે ઔકાત કે બારે મેં ઉસ પર એતિમાદ (ભરોસા) કિયા હૈ. લિહાઝા મુઅઝઝિન કો ચાહિયે કે વો સહીહ વક્ત પર અઝાન દે, ઔર ચૂંકે મુઅઝઝિન સે બાઝ મરતબા અઝાન કે ઔકાત મેં ગલ્તી હો જાતી હૈ ઈસલિયે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મગફિરત કી દુઆ કી હૈ. (બઝલુલ-મજહૂદ)

૫૮- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: اِنَّ الشَّيْطَانَ اِذَا سَمِعَ النِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ، ذَهَبَ حَتّٰى يَكُوْنَ مَكَانَ الرَّوْحَاءِ قَالَ سُلَيْمَانُ رَحِمَهُ اللّٰهُ: فَسَاَلْتُهُ عَنِ الرَّوْحَاءِ؟ فَقَالَ: هِيَ مِنَ الْمَدِيْنَةِ سِتَّةٌ وَثَلَاثُوْنَ مِيْلًا رواه مسلم، باب فضل الاذان ۰۰۰۰۰، رقم: ۸۵٤

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: શૈતાન જબ નમાઝ કે લિયે અઝાન સુનતા હૈ તો મકામે રૌહાઅ તક દૂર ચલા જાતા હૈ. હઝરત સુલૈમાન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ કેહતે હૈં મૈંને હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે મકામે રૌહાઅ કે બારે મેં પૂછા તો ઉન્હોંને ફરમાયા કે મદીના સે ૩૬ મીલ દૂર હૈ. (મુસ્લિમ)

۵۸- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: اِذَا نُوْدِیَ لِلصَّلَاةِ اَدْبَرَ الشَّیْطَانُ لَهُ ضُرَاطٌ حَتّٰی لَا یَسْمَعَ التَّاْذِیْنَ، فَاِذَا قُضِیَ التَّاْذِیْنُ اَقْبَلَ، حَتّٰی اِذَا ثُوِّبَ بِالصَّلَاةِ اَدْبَرَ، حَتّٰی اِذَا قُضِیَ التَّثْوِیْبُ اَقْبَلَ، حَتّٰی یَخْطُرَ بَیْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهٖ یَقُوْلُ لَهُ: اذْكُرْ كَذَا، وَاذْكُرْ كَذَا، لِمَا لَمْ یَكُنْ یَذْكُرُ مِنْ قَبْلُ، حَتّٰی یَظَلَّ الرَّجُلُ مَا یَدْرِیْ كَمْ صَلّٰی. رواه مسلم، باب فضل الاذان ۰۰۰۰، رقم: ۸۵۹

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જબ નમાઝ કે લિયે અઝાન દી જાતી હૈ તો શૈતાન બઆવાઝ હવા ખારિજ કરતા હુવા પીઠ ફેર કર ભાગ જાતા હૈ તાકે અઝાન ન સુને, ફિર જબ અઝાન ખત્મ હો જાતી હૈ તો વાપસ આ જાતા હૈ. જબ ઇકામત કહી જાતી હૈ તો ફિર ભાગ જાતા હૈ ઔર ઇકામત પૂરી હોને કે બાદ ફિર વાપસ આ જાતા હૈ તાકે નમાઝી કે દિલ મેં વસ્વસા ડાલે. ચુનાંચે નમાઝી સે કેહતા હૈ: યે બાત યાદ કર ઔર યે બાત યાદ કર. ઐસી ઐસી બાતેં યાદ દિલાતા હૈ જો બાતેં નમાઝી કો નમાઝ સે પેહલે યાદ ન થીં, યહાં તક કે નમાઝી કો યે ભી ખયાલ નહીં રેહતા કે કિતની રકઅતેં હુઇં. (મુસ્લિમ)

۵۹- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَوْ یَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِی النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْاَوَّلِ ثُمَّ لَمْ یَجِدُوْا اِلَّا اَنْ یَسْتَهِمُوْا عَلَیْهِ لَاسْتَهَمُوْا. (وهو جزء من الحدیث) رواه البخاری، باب الاستهام فی الاذان، رقم: ۶۱۵

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અગર લોગોં કો અઝાન ઔર પેહલી સફ કા સવાબ માલૂમ હો જાતા ઔર ઉન્હેં અઝાન ઔર પેહલી સફ કુર્આ-અંદાઝી (ચિઠ્ઠી મેં નામ લિખ કર ચુનાવ કિયે) કે બગૈર હાસિલ ન હોતી તો વો ઝરૂર કુર્આ-અંદાઝી કરતે. (બુખારી)

۶۰- عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا كَانَ

الرَّجُلُ بِاَرْضٍ قِيٍّ فَحَانَتِ الصَّلَاةُ فَلْيَتَوَضَّأْ، فَاِنْ لَمْ يَجِدْ مَاءً فَلْيَتَيَمَّمْ، فَاِنْ اَقَامَ صَلَّى مَعَهُ مَلَكَاهُ، وَاِنْ اَذَّنَ وَاَقَامَ صَلَّى خَلْفَهُ مِنْ جُنُوْدِ اللهِ مَا لَا يُرَى طَرَفَاهُ. رواه عبد الرزاق في مصنفه ١/ ٥١٠

હઝરત સલ્માન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ કોઈ શખ્સ જંગલ મેં હો ઔર નમાઝ કા વકત હો જાએ તો વુઝૂ કરે, પાની ન મિલે તો તયમ્મુમ કરે. ફિર જબ વો ઈકામત કેહ કર નમાઝ પળ્હતા હૈ તો ઉસકે દોનોં (લિખને વાલે) ફરિશ્તે ઉસકે સાથ નમાઝ પળ્હતે હૈં. ઔર અગર અઝાન દેતા હૈ ફિર ઈકામત કેહ કર નમાઝ પળ્હતા હૈ તો ઉસકે પીછે અલ્લાહ તઆલા કે લશ્કરોં કી યાની ફરિશ્તોં કી ઈતની બળી તઅદાદ નમાઝ પળ્હતી હૈ કે જિનકે દોનોં કિનારે દેખે નહીં જા સકતે. (મુસન્નફ અબ્દુર્રઝાક)

٢١- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: يَعْجَبُ رَبُّكَ عَزَّوَجَلَّ مِنْ رَاعِي غَنَمٍ فِيْ رَاْسِ شَظِيَّةٍ بِجَبَلٍ يُؤَذِّنُ لِلصَّلَاةِ وَيُصَلِّيْ، فَيَقُوْلُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ: اُنْظُرُوْا اِلَى عَبْدِيْ هٰذَا يُؤَذِّنُ وَيُقِيْمُ لِلصَّلَاةِ يَخَافُ مِنِّيْ قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِيْ وَاَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ.

رواه ابوداؤد، باب الاذان في السفر، رقم: ١٢٠٣

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: તુમ્હારે રબ ઉસ બકરી ચરાને વાલે સે બેહદ ખુશ હોતે હૈં જો કિસી પહાળ કી ચોટી પર અઝાન કેહતા હૈ ઔર નમાઝ પળ્હતા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ફરિશ્તોં સે ફરમાતે હૈં: મેરે ઈસ બંદે કો દેખો, અઝાન કેહ કર નમાઝ પળ્હ રહા હૈ. સબ મેરે ડર કી વજહ સે કર રહા હૈ, મૈંને અપને બંદે કી મગફિરત કરદી ઔર જન્નત કા દાખ્લા તય કર દિયા. (અબૂ દાઉદ)

٢٢- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: ثِنْتَانِ لَا تُرَدَّانِ اَوْقَلَّمَا تُرَدَّانِ: الدُّعَاءُ عِنْدَ النِّدَاءِ، وَعِنْدَ الْبَاْسِ حِيْنَ يُلْحِمُ

بَعْضُهُ بَعْضًا رواه ابو داود، باب الدعاء عند اللقاء، رقم: ٢٥٤٠

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ દો વક્તોં કી દુઆએં રદ (ઝાએ) નહીં કી જાતીં, એક અઝાન કે વક્ત, દૂસરે ઉસ વક્ત જબ ઘમસાન કી લળાઈ શુરૂ હો જાએ. (અબૂ દાઉદ)

٦٣- عَنْ سَعْدِ بْنِ اَبِيْ وَقَّاصٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ حِيْنَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: وَاَنَا اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُوْلُهُ، رَضِيْتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُوْلًا وَبِالْاِسْلَامِ دِيْنًا، غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ . رواه مسلم، باب استحباب القول مثل قول المؤذن لمن سمعه...... رقم: ٨٥١

હઝરત સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને મુઅઝ્ઝિન કી અઝાન સુનને કે વક્ત યે કહાઃ

وَاَنَا اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ، رَضِيْتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُوْلًا وَبِالْاِسْلَامِ دِيْنًا

તો ઉસકે ગુનાહ માફ કર દિયે જાએંગે. (તરજુમાઃ મૈં ભી શહાદત દેતા હૂં કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં, વો તન્હા હૈ ઉસકા કોઈ શરીક નહીં, ઔર યે શહાદત દેતા હૂં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અલ્લાહ તઆલા કે બંદે ઔર રસૂલ હૈં, ઔર મૈં અલ્લાહ તઆલા કો રબ માનને પર, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો રસૂલ માનને પર ઔર ઈસ્લમા કો દીન માનને ર રાઝી હૂં). (મુસ્લિમ)

٦٤- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: كُنَّا مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ، فَقَامَ بِلَالٌ يُنَادِيْ فَلَمَّا سَكَتَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَالَ مِثْلَ هٰذَا يَقِيْنًا دَخَلَ الْجَنَّةَ . رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه هكذا ووافقه الذهبي ١/٢٠٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ થે. હઝરત બિલાલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અઝાન દેને ખળે હુવે. જબ અઝાન દે ચુકે તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ યકીન કે સાથ ઈન જૈસે કલિમાત કેહતા હૈ જો મુઅઝ્ઝિન ને અઝાન મેં કહે વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

ફાઈદા: ઈસ રિવાયત સે માલૂમ હોતા હૈ કે અઝાન કા જવાબ દેને વાલા વહી અલ્ફાઝ દુહરાએ જો મુઅઝ્ઝિન ને કહે. અલબત્તા હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી રિવાયત સે માલૂમ હોતા હૈ કે حَيَّ عَلَى الصَّلٰوةِ ઔર حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ કે જવાબ મેં

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ કહા જાએ. (મુસ્લિમ)

٦٥- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اِنَّ الْمُؤَذِّنِيْنَ يَفْضُلُوْنَنَا، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: قُلْ كَمَا يَقُوْلُوْنَ فَاِذَا انْتَهَيْتَ فَسَلْ تُعْطَهْ. رواه ابوداؤد، باب ما يقول اذا سمع المؤذن، رقم: ٥٢٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! અઝાન કેહને વાલે હમસે અજ્ર વ સવાબ મેં બળ્હે હુવે હૈં (કયા કોઈ ઐસા અમલ હૈ કે હમેં ભી અઝાન દેને વાલી ફઝીલત મિલ જાએ?) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: વહી કલિમાત કહા કરો જો મુઅઝ્ઝિન કેહતે હૈં, ફિર જબ તુમ અઝાન કા જવાબ દે ચુકો તો દુઆ માંગો (જો માંગોગે) વો દિયા જાએગા. (અબૂ દાઊદ)

٦٦- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: اِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ، فَقُوْلُوْا مِثْلَ مَا يَقُوْلُ، ثُمَّ صَلُّوْا عَلَيَّ، فَاِنَّهُ مَنْ صَلّٰى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَلُوا اللّٰهَ لِيَ الْوَسِيْلَةَ، فَاِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ لَا تَنْبَغِيْ اِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللّٰهِ، وَاَرْجُوْ اَنْ اَكُوْنَ اَنَا هُوَ، فَمَنْ سَاَلَ لِيَ الْوَسِيْلَةَ حَلَّتْ عَلَيْهِ الشَّفَاعَةُ

رواه مسلم، باب استحباب القول مثل قول المؤذن لمن سمعه ....، رقم: ٨٤٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જબ મુઅઝઝિન કી આવાઝ સુનો તો ઉસી તરહ કહો જિસ તરહ મુઅઝઝિન કેહતા હૈ, ફિર મુઝ પર દુરૂદ ભેજો. જો શખ્સ મુઝ પર એક બાર દુરૂદ ભેજતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર ઉસકે બદલે દસ રહમતેં ભેજતે હૈં, ફિર મેરે લિયે અલ્લાહ તઆલા સે વસીલા કી દુઆ કરો કયુંકે વસીલા જન્નત મેં એક (ખાસ) મકામ હૈ જો અલ્લાહ તઆલા કે બંદોં મેં સે એક બંદા કે લિયે મખ્સૂસ હૈ ઔર મુઝે ઉમ્મીદ હૈ કે વો બંદા મૈં હી હૂં. જો શખ્સ મેરે લિયે વસીલા કી દુઆ માંગેગા વો મેરી શફાઅત કા હકદાર હોગા. (મુસ્લિમ)

٢٧- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ حِيْنَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيْلَةَ وَ الْفَضِيْلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا الَّذِى وَعَدْتَّهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِى يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه البخارى، باب الدعاء عند النداء، رقم:٦١٤ ورواه البيهقى فى سننه الكبرى، وزادفى آخره: اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ ١/٤١٠

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અઝાન સુનને કે વકત અલ્લાહ તઆલા સે યે દુઆ કરે:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا الَّذِىْ وَعَدْتَّه، اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ

તો કયામત કે દિન ઉસકે લિયે મેરી શફાઅત વાજિબ હો ગઈ. (તરજુમાઃ અય અલ્લાહ ઈસ પૂરી દઅવત ઔર (અઝાન કે બાદ) અદા કી જાને વાલી નમાઝ કે રબ! મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) કો વસીલા અતા ફરમા દીજિયે ઔર ફઝીલત અતા ફરમા દીજિયે ઔર ઉનકો ઉસ મકામે મહમૂદ પર પહુંચા દીજિયે જિસકા આપને ઉનસે

વાદા ફરમાયા હૈ, બેશક આપ વાદા ખિલાફી નહીં કરતે). (બુખારી, બૈહકી)

٦٨- عَنْ جَابِرٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ حِيْنَ يُنَادِى الْمُنَادِى: اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ النَّافِعَةِ، صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ، وَارْضَ عَنْهُ رِضًا لَا تَسْخَطُ بَعْدَهُ، اسْتَجَابَ اللّٰهُ لَهُ دَعْوَتَهُ. رواه احمد ٣/٣٣٧

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અઝાન સુન કર યે દુઆ માંગે:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ النَّافِعَةِ، صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ، وَارْضَ عَنْهُ رِضًا لَا تَسْخَطُ بَعْدَهُ.

અલ્લાહ તઆલા ઉસકી દુઆ કુબૂલ ફરમાએંગે. (તરજુમા: અય અલ્લાહ! અય ઈસ મુકમ્મલ દઅવત (અઝાન) ઔર નફા દેને વાલી નમાઝ કે રબ, હઝરત મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) પર રહમત નાઝિલ ફરમાઈયે, ઔર આપ ઉનસે ઐસા રાઝી હો જાએં કે ઉસકે બાદ કભી નારાઝ ન હોં). (મુસ્નદે અહમદ)

٦٩- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: الدُّعَاءُ لَا يُرَدُّ بَيْنَ الْاَذَانِ وَالْاِقَامَةِ قَالُوا: فَمَاذَا نَقُوْلُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: سَلُوا اللّٰهَ الْعَافِيَةَ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن، باب فى العفو والعافية، رقم: ٣٥٩٤

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અઝાન ઔર ઈકામત કે દરમિયાની વક્ત મેં દુઆ રદ નહીં હોતી યાની કુબૂલ હોતી હૈ. સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! હમ કયા દુઆ માંગેં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા સે દુનિયા વ

આખિરત કી આફિયત માંગા કરો. (તિરમિઝી)

٧٠- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِذَا ثُوِّبَ بِالصَّلَاةِ فُتِحَتْ اَبْوَابُ السَّمَاءِ وَاسْتُجِيْبَ الدُّعَاءُ. رواه احمد ٣/ ٣٤٢

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ નમાઝ કે લિયે ઈકામત કહી જાતી હૈ તો આસમાન કે દરવાઝે ખોલ દિયે જાતે હૈં ઔર દુઆ કુબૂલ કી જાતી હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

٧١- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: مَنْ تَوَضَّأَ فَاَحْسَنَ وُضُوْءَهُ، ثُمَّ خَرَجَ عَامِدًا اِلَى الصَّلَاةِ فَاِنَّهُ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَ يَعْمِدُ اِلَى الصَّلَاةِ، وَاِنَّهُ يُكْتَبُ لَهُ بِاِحْدَى خُطْوَتَيْهِ حَسَنَةٌ، وَيُمْحَى عَنْهُ بِالْاُخْرَى سَيِّئَةٌ، فَاِذَا سَمِعَ اَحَدُكُمُ الْاِقَامَةَ فَلَا يَسْعَ، فَاِنَّ اَعْظَمَكُمْ اَجْرًا اَبْعَدُكُمْ دَارًا قَالُوْا: لِمَ يَا اَبَا هُرَيْرَةَ؟ قَالَ: مِنْ اَجْلِ كَثْرَةِ الْخُطَا. رواه الامام مالك في الموطا، جامع الوضوء ص ٢٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે જો શખ્સ અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હૈ ફિર નમાઝ હી કે ઈરાદે સે મસ્જિદ કી તરફ જાતા હૈ તો જબ તક વો ઈસ ઈરાદે પર કાઈમ રેહતા હૈ ઉસે નમાઝ કા સવાબ મિલતા રેહતા હૈ. ઉસકે એક કદમ પર એક નેકી લિખ્ખી જાતી હૈ ઔર દૂસરે કદમ પર ઉસકી એક બુરાઈ મિટા દી જાતી હૈ. જબ તુમમેં કોઈ ઈકામત સુને તો દૌળ કર ન ચલે ઔર તુમમેં સે જિસકા ઘર મસ્જિદ સે જિતના ઝિયાદા દૂર હોગા ઉતના હી ઉસકા સવાબ ઝિયાદા હોગા. હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે શાગિર્દોં ને યે સુન કર પૂછા કે અબૂ હુરૈરા! ઘર દૂર હોને કી વજહ સે સવાબ ઝિયાદા ક્યૂં હોગા? ફરમાયાઃ ઈસલિયે કે કદમ ઝિયાદા હોંગે. (મુઅત્તા ઈમામ માલિક)

٧٢- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ اَبُو الْقَاسِمِ ﷺ: اِذَا تَوَضَّأَ اَحَدُكُمْ فِي بَيْتِهِ، ثُمَّ اَتَى الْمَسْجِدَ كَانَ فِي صَلَاةٍ حَتَّى يَرْجِعَ فَلَا يَقُلْ هٰكَذَا، وَشَبَّكَ بَيْنَ اَصَابِعِهِ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط الشيخين ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/ ٢٠٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમમેં સે જો શખ્સ અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હૈ ઔર વુઝૂ કો કમાલ દર્જા તક પહુંચા દેતા હૈ, ફિર સિર્ફ નમાઝ હી કે ઈરાદે સે મસ્જિદ મેં આતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ બંદા સે ઐસે ખુશ હોતે હૈં જૈસે કે કિસી દૂર ગએ હુવે રિશ્તેદાર કે અચાનક આનેસે ઉસકે ઘરવાલે ખુશ હોતે હૈં (ઈબ્ને ખુઝૈમા)

٧٦- عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ فَأَحْسَنَ الْوُضُوْءَ، ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ، فَهُوَ زَائِرُ اللهِ، وَحَقٌّ عَلَى الْمَزُوْرِ أَنْ يُكْرِمَ الزَّائِرَ. رواه الطبراني في الكبير وأحد اسناديهم رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٢/ ١٤٩

હઝરત સલમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અપને ઘર મેં અચ્છી તરહ વુઝૂ કરકે મસ્જિદ આતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કા મેહમાન હૈ (અલ્લાહ તઆલા ઉસકે મેઝબાન હૈં) ઔર મેઝબાન કે ઝિમ્મે હૈ કે મેહમાન કા ઈકરામ (મેહમાન-નવાઝી, ઈઝઝત) કરે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٧٧- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: خَلَتِ الْبِقَاعُ حَوْلَ الْمَسْجِدِ، فَأَرَادَ بَنُوْ سَلِمَةَ أَنْ يَنْتَقِلُوا إِلَى قُرْبِ الْمَسْجِدِ، فَبَلَغَ ذٰلِكَ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ، فَقَالَ لَهُمْ: إِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّكُمْ تُرِيْدُوْنَ أَنْ تَنْتَقِلُوا قُرْبَ الْمَسْجِدِ، قَالُوا: نَعَمْ، يَا رَسُوْلَ اللهِ قَدْ أَرَدْنَا ذٰلِكَ فَقَالَ: يَا بَنِيْ سَلِمَةَ! دِيَارَكُمْ! تُكْتَبْ آثَارُكُمْ، دِيَارَكُمْ! تُكْتَبْ آثَارُكُمْ. رواه مسلم، باب فضل كثرة الخطا إلى المساجد، رقم: ١٥١٩

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મસ્જિદે નબવી કે ઈર્દ ગિર્દ (આસપાસ) કુછ ઝમીન ખાલી પળી થી. બનૂ સલિમા (જો મદીના મુનવ્વરા મેં એક કબીલા થા ઉનકે મકાનાત મસ્જિદ સે દૂર થે ઉન્હોં) ને ઈરાદા કિયા કે મસ્જિદ કે કરીબ હી કહીં મુન્તકિલ હો જાએં. યે બાત નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ તક પહુંચી તો નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ

અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનસે ઈરશાદ ફરમાયા: મુઝે યે ખબર મિલી હૈ કે તુમ લોગ મસ્જિદ કે કરીબ મુન્તકિલ હોના ચાહતે હો. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! બેશક હમ યહી ચાહ રહે હૈં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બનૂ સલિમા વહીં રહો! તુમ્હારે (મસ્જિદ તક આને કે) સબ કદમ લિખ્ખે જાતે હૈં, વહીં રહો! તુમ્હારે (મસ્જિદ તક આને કે) સબ કદમ લિખ્ખે જાતે હૈં. (મુસ્લિમ)

૭૮- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مِنْ حِيْنَ يَخْرُجُ اَحَدُكُمْ مِنْ مَنْزِلِهِ اِلَى مَسْجِدِي فَرِجْلٌ تَكْتُبُ لَهُ حَسَنَةً، وَرِجْلٌ تَحُطُّ عَنْهُ سَيِّئَةً حَتَّى يَرْجِعَ. رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ٥٠٣/٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમમેં સે કોઈ શખ્સ અપને ઘર સે મેરી મસ્જિદ કે લિયે નિકલતા હૈ તો ઉસકે ઘર વાપસ હોને તક હર કદમ પર એક નેકી લિખ્ખી જાતી હૈ ઔર હર દૂસરે કદમ પર અકે બુરાઈ મિટાઈ જાતી હૈ. (ઈબ્ને હબ્બાન)

૭૯- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيْهِ الشَّمْسُ. قَالَ: تَعْدِلُ بَيْنَ الْاِثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَتُعِيْنُ الرَّجُلَ فِيْ دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا، اَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ، صَدَقَةٌ. قَالَ: وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ خُطْوَةٍ تَمْشِيْهَا اِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ، وَتُمِيْطُ الْاَذَى عَنِ الطَّرِيْقِ صَدَقَةٌ. رواه مسلم، باب بيان ان اسم الصدقة يقع على كل نوع من المعروف ..... ، رقم: ٢٣٣٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હર ઈન્સાન કે ઝિમ્મે હૈ કે હર દિન જિસમેં સૂરજ નિકલતા હૈ અપને બદન કે હર જોળ કી તરફસે (ઉસકી સલામતી કે શુકાને મેં) એક સદકા અદા કરે. તુમ્હારા દો આદમિયોં કે દરમિયાન ઈન્સાફ કર દેના સદકા હૈ. કિસી આદમી કો ઉસકી સવારી પર બિઠાને મેં યા ઉસકા સામાન ઉઠા કર ઉસ પર રખવાને મેં ઉસકી મદદ કરના સદકા હૈ. અચ્છી બાત કેહના

સદકા હે. હર વો કદમ જો નમાઝ કે લિયે ઉઠાઓ સદકા હે ઔર રાસ્તા સે તકલીફ-દેહ ચીઝ કો હટા દો યે ભી સદકા હે. (મુસ્લિમ)

۸۰- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ اللّٰهَ لَیُضِیْءُ لِلَّذِیْنَ یَتَخَلَّلُوْنَ اِلَی الْمَسَاجِدِ فِی الظُّلَمِ بِنُوْرٍ سَاطِعٍ یَوْمَ الْقِیَامَةِ. رواه الطبرانی فی الاوسط واسناده حسن مجمع الزوائد ۲/۱٤۸

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા ઉન લોગોં કો જો અંધેરોં મેં મસાજિદ (મસ્જિદોં) કી તરફ જાતે હૈં (ચારોં તરફ) ફૈલને વાલે નૂર સે મુનવ્વર ફરમાએંગે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۸۱- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْمَشَّاءُوْنَ اِلَی الْمَسَاجِدِ فِی الظُّلَمِ، اُولٰئِكَ الْخَوَّاضُوْنَ فِیْ رَحْمَةِ اللّٰهِ. رواه ابن ماجه وفی اسناده اسماعیل بن رافع تکلم فیه الناس، وقال الترمذی: ضعفه بعض اهل العلم وسمعت محمدا یعنی البخاری یقول هو ثقة مقارب الحدیث، الترغیب ۱/۲۱۳

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અંધેરોં મેં બકસરત (ઝિયાદા) મસ્જિદોં મેં જાને વાલે લોગ હી અલ્લાહ તઆલા કી રહમત મેં ગોતા (ડુબકી) લગાને વાલે હૈં. (ઈબ્ને માજા, તરગીબ)

۸۲- عَنْ بُرَیْدَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: بَشِّرِ الْمَشَّائِیْنَ فِی الظُّلَمِ اِلَی الْمَسَاجِدِ بِالنُّوْرِ التَّامِّ یَوْمَ الْقِیَامَةِ. رواه ابو داؤد، باب ما جاء فی المشی الی الصلوة فی الظلم، رقم: ٥٦١

હઝરત બુરૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો લોગ અંધેરોં મેં બકસરત મસ્જિદોં કો જાતે રેહતે હૈં ઉનકો કયામત કે દિન પૂરે પૂરે નૂર કી ખુશ-ખબરી સુના દીજિયે. (અબૂ દાઉદ)

۸۳- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلَا

اَدُلُّكُمْ عَلٰى شَیْءٍ يُكَفِّرُ الْخَطَايَا، وَيَزِيْدُ فِی الْحَسَنَاتِ؟ قَالُوا: بَلٰى، يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ، قَالَ: اِسْبَاغُ الْوُضُوْءِ-اَوِ الطُّهُوْرِ- فِی الْمَكَارِهِ وَكَثْرَةُ الْخُطَا اِلٰى هٰذَا الْمَسْجِدِ، وَالصَّلَاةُ بَعْدَ الصَّلَاةِ، وَمَا مِنْ اَحَدٍ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهٖ مُتَطَهِّرًا حَتّٰى يَاْتِیَ الْمَسْجِدَ فَيُصَلِّیْ مَعَ الْمُسْلِمِيْنَ، اَوْ مَعَ الْاِمَامِ، ثُمَّ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ الَّتِیْ بَعْدَهَا، اِلَّا قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهٗ، اَللّٰهُمَّ ارْحَمْهُ. (الحديث) رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ۲/ ۱۲۷

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં ઐસી ચીઝ ન બતલાઊં જિસકે ઝરિયે અલ્લાહ તઆલા ગુનાહોં કો માફ ફરમાતે હૈં ઔર નેકિયોં મેં ઈઝાફા (ઝિયાદતી) ફરમાતે હૈં? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઝરૂર ઈરશાદ ફરમાએં. ફરમાયા: તબીઅત કી નાગવારી (ન ચાહને) કે બાવજૂદ (મસ્લન સર્દી કે મૌસમ મેં) અચ્છી તરહ વુઝૂ કરના; મસ્જિદ કી તરફ કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) કદમ ઉઠાના ઔર એક નમાઝ કે બાદ દૂસરી નમાઝ કે ઈન્તિઝાર મેં રેહના. જો શખ્સ ભી અપને ઘર સે વુઝૂ કરકે મસ્જિદ મેં આએ ઔર મુસલમાનોં કે સાથ બા-જમાઅત નમાજ પળ્હે ફિર ઉસકે બાદ વાલી નમાઝ કે ઈન્તિઝાર મેં બૈઠ જાએ તો ફરિશ્તે ઉસકે લિયે દુઆ કરતે રેહતે હૈં: યા અલ્લાહ! ઈસકી મગફિરત ફરમા દીજિયે, યા અલ્લાહ! ઈસ રહમ ફરમા દીજિયે. (ઈબ્ને હબ્બાન)

۸۳- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اَلَا اَدُلُّكُمْ عَلٰى مَا يَمْحُو اللّٰهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟ قَالُوا: بَلٰى، يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! قَالَ: اِسْبَاغُ الْوُضُوْءِ عَلَى الْمَكَارِهِ، وَكَثْرَةُ الْخُطَا اِلَى الْمَسَاجِدِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، فَذٰلِكُمُ الرِّبَاطُ. رواه مسلم، باب فضل اسباغ الوضوء على المكاره، رقم: ۵۸۷

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં ઐસે અમલ ન બતલાઊં જિનકી વજહ સે અલ્લાહ તઆલા

ગુનાહોં કો મિટાતે હૈં ઔર દર્જે બુલંદ ફરમાતે હૈ? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ઝરૂર બતલાઈયે. ઈરશાદ ફરમાયાઃ નાગવારી વ મશક્કત કે બાવજૂદ કામિલ (પૂરા) વુઝૂ કરના, મસાજિદ (મસ્જિદોં) કી તરફ કસરત સે કદમ ઉઠાના ઔર એક નમાઝ કે બાદ દૂસરી નમાઝ કે ઈન્તિઝાર મેં રહના યહી હકીકી રિબાત હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ "રિબાત" કે મશહૂર મઅના "ઈસ્લામી સરહદ (બૉર્ડર) પર દુશ્મન સે હિફાઝત કે લિયે પળાવ ડાલને" કે હૈં જો બળા અઝીમુશ્શાન અમલ હૈ. ઈસ હદીસ શરીફ મેં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈન આમાલ કો રિબાત ગાલિબન ઈસ લિહાઝ સે ફરમાયા કે જૈસે સરહદ પર પળાવ ડાલ કર હિફાઝત કી જાતી હૈ ઉસી તરહ ઈન આમાલ કે ઝરિયે નફસ વ શૈતાન કે હમલોં સે અપની હિફાઝત કી જાતી હૈ. (મિરકાત)

૮૫- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: إِذَا تَطَهَّرَ الرَّجُلُ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ يَرْعَى الصَّلَاةَ كَتَبَ لَهُ كَاتِبَاهُ. أَوْ كَاتِبُهُ. بِكُلِّ خُطْوَةٍ يَخْطُوْهَا إِلَى الْمَسْجِدِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ، وَالْقَاعِدُ يَرْعَى الصَّلَاةَ كَالْقَانِتِ، وَيُكْتَبُ مِنَ الْمُصَلِّيْنَ مِنْ حِيْنِ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْهِ. رواه احمد ٤/ ١٥٧

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ કોઈ શખ્સ અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હૈ ફિર મસ્જિદ આકર નમાઝ કે ઈન્તિઝાર મેં રેહતા હૈ તો ઉસકે આમાલ લિખને વાલે ફરિશ્તે હર ઉસ કદમ કે બદલા જો ઉસને મસ્જિદ કી તરફ ઉઠાયા દસ નેકિયાં લિખતે હૈં. ઔર નમાઝ કે ઈન્તિઝાર મેં બૈઠને વાલા ઈબાદત કરને વાલે કી તરહ હૈ. ઔર ઘર સે નિકલને કે વક્ત સે લેકર ઘર વાપસ લૌટને તક નમાઝ પળહને વાલોં મેં શુમાર કિયા (ગિના) જાતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

૮૬- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ (قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى): يَا

مُحَمَّدُ! قُلْتُ: لَبَّيْكَ رَبِّ، قَالَ: فِيمَ يَخْتَصِمُ الْمَلَأُ الْأَعْلَى؟ قُلْتُ: فِي الْكَفَّارَاتِ، قَالَ: مَا هُنَّ؟ قُلْتُ: مَشْيُ الْأَقْدَامِ إِلَى الْجَمَاعَاتِ، وَالْجُلُوسُ فِي الْمَسَاجِدِ بَعْدَ الصَّلَوٰةِ، وَإِسْبَاغُ الْوُضُوءِ فِي الْمَكْرُوهَاتِ، قَالَ: ثُمَّ فِيمَ؟ قُلْتُ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَلِينُ الْكَلَامِ، وَ الصَّلَاةُ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، قَالَ: سَلْ، قُلْتُ: اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ، وَتَرْكَ الْمُنْكَرَاتِ، وَحُبَّ الْمَسَاكِينِ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي، وَإِذَا أَرَدْتَ فِتْنَةً فِي قَوْمٍ فَتَوَفَّنِي غَيْرَ مَفْتُونٍ، وَأَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَحُبَّ عَمَلٍ يُقَرِّبُ إِلَى حُبِّكَ، قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّهَا حَقٌّ فَادْرُسُوهَا ثُمَّ تَعَلَّمُوهَا. (وهو بعض الحديث) رواه الترمذي

وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ومن سورة ص، رقم: ٣٢٣٥

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે રિવાયત કરતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા ને (રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ખ્વાબ મેં) ઈરશાદ ફરમાયાઃ અય મુહમ્મદ! મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અય મેરે રબ મૈં હાઝિર હૂં. અલ્લાહ તઆલા ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુકર્રબ ફરિશ્તે કિનસે આમાલ કે અફઝલ હોને મેં આપસમેં બહસ કર રહે હૈં? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ ઉન આમાલ કે બારે મેં જો ગુનાહોં કા કફફારા બન જાતે હૈં. ઈરશાદ હુવાઃ વો આમાલ કયા હૈં? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ જમાઅત કી નમાઝોં કે લિયે ચલ કર જાના, એક નમાઝ કે બાદ સે દૂસરી નમાઝ કે ઈન્તિઝાર મેં બૈઠે રેહના ઔર નાગવારી કે બાવજૂદ (મસ્લન સર્દી કે મૌસમ મેં) અચ્છી તરહ વુઝૂ કરના. અલ્લાહ તઆલા ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઔર કૌનસે આમાલ કે અફઝલ હોને મેં આપસમેં બહસ કર રહે હૈં? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ ખાના ખિલાના, નર્મ બાત કરના ઔર રાત કો જબ લોગ સો રહે હોં નમાઝ પઢના. ફિર અલ્લાહ તઆલા ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ માંગો, મૈંને યે દુઆ માંગીઃ

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَتَرْكَ الْمُنْكَرَاتِ وَحُبَّ الْمَسَاكِينِ

وَاَنْ تَغْفِرَلِیْ وَتَرْحَمَنِیْ وَاِذَا اَرَدْتَ فِتْنَةً فِیْ قَوْمٍ فَتَوَفَّنِیْ غَیْرَ مَفْتُوْنٍ

وَاَسْاَلُکَ حُبَّکَ وَحُبَّ مَنْ یُحِبُّکَ وَحُبَّ عَمَلٍ یُقَرِّبُ اِلٰی حُبِّکَ

(તરજુમાઃ યા અલ્લાહ! મૈં આપસે નેકિયોં કે કરને, બુરાઈયોં કે છોળને ઔર મિસ્કીનોં (ગરીબોં) કી મુહબ્બત કા સવાલ કરતા હૂં ઔર ઈસ બાત કા કે આપ મુઝે માફ ફરમા દીજિયે, મુઝ પર રહમ ફરમા દીજિયે ઔર જબ આપ કિસી કૌમ કો આઝમાઈશ મેં ડાલને ઔર અઝાબ મેં મુબ્તિલા કરને કા ફૈસલા ફરમાએં તો મુઝે આઝમાએ બગૈર અપને પાસ બુલા લીજિયે. યા અલ્લાહ! મૈં આપસે સવાલ કરતા હૂં આપકી મુહબ્બત કા ઔર ઉસ શખ્સ કી મુહબ્બત કા જો આપસે મુહબ્બત રખતા હો ઔર ઉસ અમલ કી મુહબ્બત કા જો આપકી મુહબ્બત રખતા હો ઔર ઉસ અમલ કી મુહબ્બત કા જો આપકી મુહબ્બત સે મુઝે કરીબ કરદે"). નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે દુઆ હક હૈ લિહાઝા ઈસે સીખને કે લિયે બાર બાર પળ્હો. (તિરમિઝી)

٨٧- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اَحَدُکُمْ فِیْ صَلَاةٍ مَا دَامَتِ الصَّلَاةُ تَحْبِسُهُ، وَالْمَلَائِکَةُ تَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، مَا لَمْ یَقُمْ مِنْ صَلَاتِهِ اَوْ یُحْدِثْ. رواه البخاری، باب اذا قال: احدکم آمین...، رقم: ٣٢٢٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમમેં સે વો શખ્સ ઉસ વક્ત તક નમાઝ કા સવાબ પાતા રેહતા હૈ જબ તક વો નમાઝ કે ઈન્તિઝાર મેં રેહતા હૈ. ફરિશ્તે ઉસકે લિયે યે દુઆ કરતે રેહતે હૈંઃ યા અલ્લાહ! ઈસકી મગફિરત ફરમાઈયે ઔર ઈસ પર રહમ ફરમાઈયે. (નમાઝ પળ્હને કે બાદ ભી) જબ તક નમાઝ કી જગહ બાવુઝૂ બૈઠા રેહતા હૈ ફરિશ્તે ઉસકે લિયે યહી દુઆ કરતે રેહતે હૈં. (બુખારી)

٨٨- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مُنْتَظِرُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، کَفَارِسٍ اشْتَدَّ بِهِ فَرَسُهُ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ، عَلٰی کَشْحِهِ وَهُوَ

فِي الرِّبَاطِ الْأَكْبَرِ. رواه احمد والطبراني في الاوسط، واسناد احمد صالح،
الترغيب ١/٢٨٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક નમાઝ કે બાદ દૂસરી નમાઝ કે ઈન્તિઝાર મેં રેહને વાલા ઉસ શેહ-સવાર (ઘોળે કી સવારી કા માહિર) કી તરહ હૈ જિસકા ઘોળા ઉસે અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં તેઝી સે લેકર દૌળે. નમાઝ કા ઈન્તિઝાર કરને વાલા (નફસ વ શૈતાન કે ખિલાફ) સબસે બળે મોરચા પર હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, તરગીબ)

٨٩- عَنْ عِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ يَسْتَغْفِرُ لِلصَّفِّ الْمُقَدَّمِ، ثَلَاثًا، وَلِلثَّانِيْ مَرَّةً. رواه ابن ماجه، باب فضل الصف المقدم، رقم: ٩٩٦

હઝરત ઈરબાઝ બિન સારિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પેહલી સફ વાલોં કે લિયે તીન મરતબા ઔર દૂસરી સફ વાલોં કે લિયે એક મરતબા દુઆએ મગફિરત ફરમાતે થે. (ઈબ્ને માજા)

٩٠- عَنْ أَبِيْ أُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّوْنَ عَلَى الصَّفِّ الْأَوَّلِ، قَالُوْا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ، وَعَلَى الثَّانِيْ؟ قَالَ: إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّوْنَ عَلَى الصَّفِّ الْأَوَّلِ، قَالُوْا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ، وَعَلَى الثَّانِيْ؟ قَالَ: وَعَلَى الثَّانِيْ، وَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: سَوُّوْا صُفُوْفَكُمْ وَحَاذُوْا بَيْنَ مَنَاكِبِكُمْ، وَلِيْنُوْا فِيْ أَيْدِيْ إِخْوَانِكُمْ، وَسُدُّوا الْخَلَلَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ فِيْمَا بَيْنَكُمْ بِمَنْزِلَةِ الْحَذَفِ - يَعْنِيْ - أَوْلَادَ الضَّأْنِ الصِّغَارِ. رواه احمد والطبراني في الكبير ورجال احمد موثقون، مجمع الزوائد ٢/٢٥٢

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા પેહલી સફ વાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાતે હૈં ઔર

ઉસકે ફરિશ્તે ઉનકે લિયે રહમત કી દુઆ કરતે હૈં. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કયા દૂસરી સફ વાલોં કે લિયે ભી યે ફઝીલત હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા પેહલી સફ વાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાતે હૈં ઔર ઉસકે ફરિશ્તે ઉનકે લિયે રહમત કી દુઆ કરતે હૈં. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને (દોબારા) અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કયા દૂસરી સફ વાલોં કે લિયે ભી યે ફઝીલત હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ દૂસરી સફ વાલોં કે લિયે ભી યે ફઝીલત હૈ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે ભી ઈરશાદ ફરમાયાઃ અપની સફોં કો સીધા રખ્ખા કરો, કાંધોં કો કાંધોં કી સીધ મેં રખ્ખા કરો, સફોં કો સીધા રખને મેં અપને ભાઈયોં કે લિયે નર્મ બન જાયા કરો ઔર સફોં કે દરમિયાની ખુલા (ખાલી જગહ) કો પુર કિયા (ભર દિયા) કરો ઈસલિયે કે શૈતાન (સફોં મેં ખાલી જગહ દેખ કર) તુમ્હારે દરમિયાન ભીળ કે બચ્ચોં કી તરહ ઘુસ જાતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ ભાઈયોં કે લિયે નર્મ બન જાને કા મતલબ યે હૈ કે અગર કોઈ સફ સીધી કરને કે લિયે તુમ પર હાથ રખ કર આગે પીછે હોને કો કહે તો ઉસકી બાત માન લિયા કરો.

٩١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا. رواه مسلم، باب تسوية الصفوف ....، رقم: ٩٨٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મર્દોં કી સફોં મેં સબસે ઝિયાદા સવાબ પેહલી સફ કા હૈ ઔર સબસે કમ સવાબ આખરી સફ કા હૈ. ઔરતોં કી સફોં મેં સબસે ઝિયાદા સવાબ આખરી સફ કા હૈ ઔર સબસે કમ સવાબ પેહલી સફ કા હૈ. (મુસ્લિમ)

٩٢- عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَخَلَّلُ الصَّفَّ مِنْ نَاحِيَةٍ إِلَى نَاحِيَةٍ، يَمْسَحُ صُدُورَنَا وَمَنَاكِبَنَا وَيَقُولُ: لَا

تَخْتَلِفُوا فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ يَقُولُ: إِنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الصُّفُوفِ الْأُوَلِ. رواه ابو داؤد، باب تسوية الصفوف، رقم: ٦٦٤

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સફ મેં એક કિનારે સે દૂસરે કિનારે તક તશરીફ લાતે, હમારે સીનોં ઔર કાંધોં પર હાથ મુબારક ફેર કર સફોં કો સીધા ફરમાતે ઔર ઈરશાદ ફરમાતે: (સફોં મેં) આગે પીછે ન રહો, અગર ઐસા હુવા તો તુમ્હારે દિલોં મેં એક દૂસરે સે ઈખ્તિલાફ પૈદા હો જાએગા. ઔર ફરમાયા કરતે: અલ્લાહ તઆલા અગલી સફ વાલોં પર રહમતેં નાઝિલ ફરમાતે હૈં ઔર ઉનકે લિયે ફરિશ્તે મગફિરત કી દુઆ કરતે હૈં. (અબૂ દાઉદ)

٩٣- عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: إِنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الَّذِينَ يَلُونَ الصُّفُوفَ الْأُوَلَ، وَمَا مِنْ خُطْوَةٍ أَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنْ خُطْوَةٍ يَمْشِيهَا يَصِلُ بِهَا صَفًّا. رواه ابو داؤد، باب في الصلوة تقام..... رقم: ٥٤٣

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા અગલી સફોં સે કરીબ સફ વાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાતે હૈં ઔર ઉસકે ફરિશ્તે ઉનકે લિયે દુઆ કરતે હૈં. અલ્લાહ તઆલા કો ઉસ કદમ સે ઝિયાદા કોઈ કદમ મહબૂબ નહીં જિસકો ઈન્સાન સફ કી ખાલી જગહ કો પુર કરને કે લિયે ઉઠાતા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

٩٤- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: إِنَّ اللهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى مَيَامِنِ الصُّفُوفِ. رواه ابو داؤد، باب من يستحب ان يلي الامام في الصف..... رقم: ٦٧٦

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:

અલ્લાહ તઆલા સફોં કે દાએં (સીધી) જાનિબ ખળે હોને વાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાતે હૈં ઔર ફરિશ્તે ઉનકે લિયે મગફિરત કી દુઆ કરતે હૈં. (અબૂ દાઉદ)

૯૫- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ عَمَّرَ جَانِبَ الْمَسْجِدِ الْاَيْسَرِ لِقِلَّةِ اَهْلِهٖ فَلَهٗ اَجْرَانِ. رواه الطبراني في الكبير، وفيه: بقية، وهو مدلس وقد عنعنه، ولكنه ثقة، مجمع الزوائد ٢/ ٢٥٧

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ મસ્જિદ મેં સફ કી બાઈં (ઉલ્ટી) જાનિબ ઈસલિયે ખળા હોતા હૈ કે વહાં લોગ કમ ખળે હૈં તો ઉસે દો અજર મિલતે હૈં. (તબરાની મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ કો જબ માલૂમ હુવા કે સફ કે દાએં હિસ્સા કી ફઝીલત બાએં કે મુકાબ્લા મેં ઝિયાદા હૈ તો સબકો શૌક હુવા કે ઉસી તરફ ખળે હોં, જિસકી વજહ સે બાએં તરફ કી જગહ ખાલી રેહને લગી. ઉસ મૌકા પર નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને બાએં જાનિબ ખળે હોને કી ફઝીલત ભી ઈરશાદ ફરમાઈ.

૯૬- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ اللهَ وَمَلَائِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى الَّذِيْنَ يَصِلُوْنَ الصُّفُوْفَ رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط مسلم ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/ ٢١٤

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા સફોં કી ખાલી જગહેં પુર કરને વાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાતે હૈં ઔર ફરિશ્તે ઉનકે લિયે ઈસ્તિગફાર કરતે હૈં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

૯૭- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَا يَصِلُ عَبْدٌ صَفًّا اِلَّا رَفَعَهُ اللهُ بِهٖ دَرَجَةً، وَذَرَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مِنَ الْبِرِّ. (وهو بعض

الحديث)رواه الطبراني في الاوسط ولا باس باسناده، الترغيب ١/ ٣٢٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ કિસી સફ કો મિલાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઈસકી વજહ સે ઉસકા એક દર્જા બુલંદ ફરમા દેતે હૈં ઔર ફરિશ્તે ઉસ પર રહમતોં કો બિખેર દેતે હૈં. (તબરાની, તરગીબ)

૯૮- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: خِيَارُكُمْ اَلْيَنُكُمْ مَنَاكِبَ فِي الصَّلٰوةِ، وَمَا مِنْ خَطْوَةٍ اَعْظَمُ اَجْرًا مِنْ خَطْوَةٍ مَشَاهَا رَجُلٌ اِلَى فُرْجَةٍ فِي الصَّفِّ فَسَدَّهَا. رواه البزار باسناد حسن، وابن حبان في صحيحه كلاهما بالشطر الاول، ورواه بتمامه الطبراني في الاوسط، الترغيب ١/ ٣٢٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમમેં બેહતરીન લોગ વો હૈં જો નમાઝ મેં અપને મોંઢે નર્મ રખતે હૈં. સબસે ઝિયાદા સવાબ દિલાને વાલા વો કદમ હૈ જિસકો ઈન્સાન સફ કી ખાલી જગહ કો પુર કરને કે લિયે ઉઠાતા હૈ. (બઝઝાર, ઈબ્ને હબ્બાન, તબરાની, તરગીબ)

ફાઈદાઃ નમાઝ મેં અપને મોંઢે નર્મ રખને કા મતલબ યે હૈ કે જબ કોઈ સફ મે દાખિલ હોના ચાહે તો દાએં બાએં કે નમાઝી ઉસકે લિયે અપને મોંઢો કો નર્મ કરદે તાકે આને વાલા સફ મેં દાખિલ હો જાએ.

૯૯- عَنْ اَبِيْ جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَنْ سَدَّ فُرْجَةً فِي الصَّفِّ غُفِرَ لَهُ رواه البزار واسناده حسن، مجمع الزوائد ٢/ ٢٠١

હઝરત અબૂ જુહૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને સફ મેં ખાલી જગહ કો પુર કિયા ઉસકી મગફિરત કર દી જાતી હૈ. (બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૧૦૦- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ وَصَلَ صَفًّا

وَصَلَهُ اللّٰهُ وَمَنْ قَطَعَ صَفًّا قَطَعَهُ اللّٰهُ. (وهو بعض الحديث) رواه ابوداؤد، باب تسوية الصفوف، رقم:٦٦٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ સફ કો મિલાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસે અપની રહમત સે મિલા દેતે હૈં ઔર જો શખ્સ સફ કો તોળતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસે અપની રહમત સે દૂર કર દેતે હૈં. (અબૂ દાઉદ)

ફાઇદા: સફ તોળને કા મતલબ યે હૈ કે સફ કે દરમિયાન એસી જગહ પર કોઇ સામાન રખ દે કે સફ પૂરી ન હો સકે યા સફ મેં ખાલી જગહ દેખ કર ભી ઉસે પુર ન કરે (ન ભરે, પૂરી ન કરે). (મિરકાત)

૧૦૧- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: سَوُّوا صُفُوْفَكُمْ فَاِنَّ تَسْوِيَةَ الصُّفُوْفِ مِنْ اِقَامَةِ الصَّلٰوةِ. رواه البخاری، باب اقامة الصف من تمام الصلاة، رقم:٧٢٣

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અપની સફોં કો સીધા કિયા કરો ક્યુંકે નમાઝ કો અચ્છી તરહ અદા કરને મેં સફોં કો સીધા કરના શામિલ હૈ. (બુખારી)

૧૦૨- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ تَوَضَّاَ لِلصَّلَاةِ فَاَسْبَغَ الْوُضُوْءَ، ثُمَّ مَشٰى اِلَى الصَّلَاةِ الْمَكْتُوْبَةِ، فَصَلَّاهَا مَعَ النَّاسِ، اَوْ مَعَ الْجَمَاعَةِ، اَوْ فِى الْمَسْجِدِ، غَفَرَ اللّٰهُ لَهُ ذُنُوْبَهُ.

رواه مسلم، باب فضل الوضوء والصلوة عقبه، رقم:٥٤٩

હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ કામિલ (પૂરા) વુઝૂ કરતા હૈ ફિર ફર્ઝ નમાઝ કે લિયે ચલ કર જાતા હૈ ઔર નમાઝ જમાઅત કે સાથ મસ્જિદ મેં અદા કરતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ગુનાહોં કો માફ ફરમા દેતે હૈં. (મુસ્લિમ)

١٠٣- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَيَعْجَبُ مِنَ الصَّلَاةِ فِي الْجَمْعِ. رواه احمد واسناده حسن مجمع الزوائد ٢/١٦٣

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: અલ્લાહ તઆલા બા-જમાઅત (જમાઅત કે સાથ) નમાઝ પઢને પર ખુશ હોતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٠٤- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: فَضْلُ صَلَاةِ الرَّجُلِ فِي الْجَمَاعَةِ عَلَى صَلَاتِهِ وَحْدَهُ بِضْعٌ وَّعِشْرُوْنَ دَرَجَةً. رواه احمد ١/٣٧٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી કા જમાઅત સે નમાઝ પઢના અકેલે નમાઝ પઢને સે બીસ દર્જે સે ભી ઝિયાદા ફઝીલત રખતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

١٠٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي الْجَمَاعَةِ تُضَعَّفُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ وَفِي سُوْقِهِ خَمْسًا وَّعِشْرِيْنَ ضِعْفًا. (الحديث) رواه البخاري، باب فضل صلوة الجماعة، رقم: ٦٤٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી કા જમાઅત સે નમાઝ પઢના અપને ઘર ઔર બાઝાર મેં નમાઝ પઢને સે પચીસ દર્જે ઝિયાદા સવાબ રખતા હૈ. (બુખારી)

١٠٦- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَّعِشْرِيْنَ دَرَجَةً. رواه مسلم، باب فضل صلوة الجماعة ..... رقم: ١٤٧٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા

સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જમાઅત કી નમાઝ અકેલે કી નમાઝ સે અજરો સવાબ મેં ૨૭ દર્જે ઝિયાદા હૈ. (મુસ્લિમ)

١٠٧- عَنْ قُبَاثِ بْنِ اَشْيَمَ اللَّيْثِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: صَلَاةُ الرَّجُلَيْنِ يَؤُمُّ اَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ اَزْكَى عِنْدَ اللّٰهِ مِنْ صَلَاةِ اَرْبَعَةٍ تَتْرَى، وَصَلَاةُ اَرْبَعَةٍ يَؤُمُّ اَحَدُهُمْ اَزْكَى عِنْدَ اللّٰهِ مِنْ صَلَاةِ ثَمَانِيَةٍ تَتْرَى، وَصَلَاةُ ثَمَانِيَةٍ يَؤُمُّ اَحَدُهُمْ اَزْكَى عِنْدَ اللّٰهِ مِنْ مِائَةٍ تَتْرَى ۔ رواه البزار والطبراني في الكبير ورجال الطبراني موثقون، مجمع الزوائد ١٦٣/٢

હઝરત કુબાસ બિન અશ્યમ લૈસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: દો આદમિયોં કી જમાઅત કી નમાઝ, કે એક ઈમામ હો એક મુક્તદી, અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક ચાર આદમિયોં કી અલાહિદા અલાહિદા (અલગ અલગ) નમાઝ સે ઝિયાદા પસંદીદા હૈ. ઈસી તરહ ચાર આદમિયોં કી જમાઅત કી નમાઝ આઠ આદમિયોં કી અલાહિદા અલાહિદા નમાઝ સે ઝિયાદા પસંદીદા હૈ ઔર આઠ આદમિયોં કી જમાઅત કી નમાઝ ૧૦૦ આદમિયોં કી અલાહિદા અલાહિદા નમાઝ સે ઝિયાદા પસંદીદા હૈ. (બઝ્ઝાર, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٠٨- عَنْ اُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ صَلَاةَ الرَّجُلِ مَعَ الرَّجُلِ اَزْكَى مِنْ صَلَاتِهِ وَحْدَهُ، وَصَلَاتَهُ مَعَ الرَّجُلَيْنِ اَزْكَى مِنْ صَلَاتِهِ مَعَ الرَّجُلِ، وَمَا كَثُرَ فَهُوَ اَحَبُّ اِلَى اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ ۔ (وهو بعض الحديث) رواه ابو داؤد، باب في فضل صلوة الجماعة، رقم: ٥٥٤ سنن ابي داؤد طبع دار الباز للنشر والتوزيع

હઝરત ઉબય બિન કઅબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક આદમી કા દૂસરે કે સાથ બા-જમાઅત નમાઝ પઢના ઉસકે અકેલે નમાઝ પઢને સે અફઝલ હૈ ઔર તીન આદમિયોં કા બા-જમાઅત

નમાઝ પઢના દો આદમિયોં કે બા-જમાઅત નમાઝ પઢને સે અફઝલ હૈ, ઈસી તરહ જમાઅત કી નમાઝ મેં મજમા જિતના ઝિયાદા હોગા ઉતના હી અલ્લાહ તઆલા કો ઝિયાદા મહબૂબ હૈ. (અબૂ દાઉદ)

૧૦૯- عَنْ اَبِی سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلصَّلَاةُ فِی جَمَاعَةٍ تَعْدِلُ خَمْسًا وَّعِشْرِیْنَ صَلَاةً، فَاِذَا صَلَّاهَا فِی فَلَاةٍ فَاَتَمَّ رُکُوْعَهَا وَسُجُوْدَهَا بَلَغَتْ خَمْسِیْنَ صَلَاةً. رواه ابو داؤد، باب ما جاء فی فضل المشی الی الصلوة، رقم: ٥٦٠

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જમાઅત સે નમાઝ પઢને કા સવાબ પચીસ નમાઝોં કે બરાબર હોતા હૈ ઔર જબ કોઈ શખ્સ જંગલ બિયાબાન મેં નમાઝ પઢતા હૈ ઔર ઉસકા રુકૂઅ સજદા ભી પૂરા કરતા હૈ યાની તસ્બીહાત કો ઈત્મેનાન સે પઢતા હૈ તો ઉસ નમાઝ કા સવાબ પચાસ નમાઝોં કે બરાબર પહુંચ જાતા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

૧૧૦- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ یَقُوْلُ: مَا مِنْ ثَلَاثَةٍ فِی قَرْیَةٍ وَّلَا بَدْوٍ لَا تُقَامُ فِیْهِمُ الصَّلَاةُ اِلَّا قَدِ اسْتَحْوَذَ عَلَیْهِمُ الشَّیْطَانُ، فَعَلَیْكَ بِالْجَمَاعَةِ، فَاِنَّمَا یَاْکُلُ الذِّئْبُ الْقَاصِیَةَ. رواه ابو داؤد، باب التشدید فی ترك الجماعة، رقم: ٥٤٧

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ ગાંવ યા જંગલ મેં તીન આદમી હોં ઔર વહાં બા-જમાઅત નમાઝ ન હોતી હો તો ઉન પર શૈતાન પૂરી તરહ ગાલિબ આ (છા) જાતા હૈ, ઈસલિયે જમાઅત સે નમાઝ પઢને કો ઝરૂરી સમઝો. ભેળિયા અકેલી બકરી કો ખા જાતા હૈ (ઔર આદમિયોં કા ભેળિયા શૈતાન હૈ). (અબૂ દાઉદ)

૧૧૧- عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: لَمَّا ثَقُلَ النَّبِیُّ ﷺ وَاشْتَدَّ بِهِ وَجَعُهُ

اِسْتَاْذَنَ اَزْوَاجَهُ فِیْ اَنْ یُمَرَّضَ فِیْ بَیْتِیْ فَاَذِنَّ لَهُ فَخَرَجَ النَّبِیُّ ﷺ بَیْنَ رَجُلَیْنِ تَخُطُّ رِجْلَاهُ فِی الْاَرْضِ ۔ رواه البخاری، باب الغسل والوضوء فی المخضب ۔۔۔۔، رقم:۱۹۸

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે જબ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ બીમાર હુવે ઔર આપકી તકલીફ બઢ ગઈ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દૂસરી બીવિયોં સે ઈસ બાત કી ઈજાઝત લી કે આપકી તીમારદારી (દેખ ભાલ) મેરે ઘર મેં કી જાએ. ઉન્હોંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈસ બાત કી ઈજાઝત દે દી. (ફિર જબ નમાઝ કા વક્ત હુવા તો) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ દો આદમિયોં કા સહારા લેકર (મસ્જિદ જાને કે લિયે ઈસ તરહ) નિકલે કે (કમઝોરી કી વજહ સે) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાંવ ઝમીન પર ઘિસટ રહે થે (બુખારી)

۱۱۲- عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَیْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ کَانَ اِذَا صَلّٰی بِالنَّاسِ یَخِرُّ رِجَالٌ مِنْ قَامَتِهِمْ فِی الصَّلَاةِ مِنَ الْخَصَاصَةِ وَهُمْ اَصْحَابُ الصُّفَّةِ حَتّٰی تَقُوْلَ الْاَعْرَابُ: هٰؤُلَاءِ مَجَانِیْنُ اَوْ مَجَانُوْنَ، فَاِذَا صَلّٰی رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ انْصَرَفَ اِلَیْهِمْ، فَقَالَ: لَوْ تَعْلَمُوْنَ مَا لَکُمْ عِنْدَ اللّٰهِ لَاَحْبَبْتُمْ اَنْ تَزْدَادُوْا فَاقَةً وَحَاجَةً قَالَ فَضَالَةُ: وَاَنَا یَوْمَئِذٍ مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ ۔ رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن صحیح، باب ما جاء فی معیشة اصحاب النبی ﷺ، رقم:۲۳۶۸

હઝરત ફઝાલા બિન ઉબૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ નમાઝ પઢાતે તો સફ મેં ખડે બાઝ અસ્હાબે સુફ્ફા ભૂક કી શિદ્દત કી વજહ સે ગિર જાતે, યહાં તક કે બાહર કે દેહાતી લોગ ઉનકો દેખતે તો યૂં સમઝતે કે યે દીવાને હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ નમાઝ સે ફારિગ હુવે તો ઉનકી તરફ મુતવજ્જેહ હોકર ફરમાયા: અગર તુમ્હેં વો સવાબ માલૂમ હો જાએ જો તુમ્હારે લિયે અલ્લાહ તઆલા કે યહાં હૈ તો તુમ ઈસસે ભી ઝિયાદા તંગદસ્તી ઔર ફાકે (ગરીબી ઔર ભૂકા રેહને)

મેં રેહના પસંદ કરો. હઝરત ફઝાલા ફરમાતે હૈં કે મૈં ઉસ દિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ થા. (તિરમિઝી)

١١٣- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِيْ جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا قَامَ نِصْفَ اللَّيْلِ، وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِيْ جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ. رواه مسلم، باب فضل صلاة العشاء والصبح في جماعة، رقم: ١٤٩١

હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ ઈશા કી નમાઝ જમાઅત કે સાથ પઢે ગોયા ઉસને આધી રાત ઈબાદત કી ઔર જો ફજર કી નમાઝ ભી જમાઅત કે સાથ પઢ લે ગોયા ઉસને પૂરી રાત ઈબાદત કી. (મુસ્લિમ)

١١٤- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنَّ أَثْقَلَ صَلَاةٍ عَلَى الْمُنَافِقِيْنَ صَلَاةُ الْعِشَاءِ وَصَلَاةُ الْفَجْرِ. (الحديث) رواه مسلم، باب فضل صلاة الجماعة ....، رقم: ١٤٨٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુનાફિકીન પર સબસે ઝિયાદા ભારી ઈશા ઔર ફજર કી નમાઝ હૈ. (મુસ્લિમ)

١١٥- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: وَلَوْ يَعْلَمُوْنَ مَا فِي التَّهْجِيْرِ لَاسْتَبَقُوْا إِلَيْهِ، وَلَوْ يَعْلَمُوْنَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا. (وهو طرف من الحديث) رواه البخاري، باب الاستهام في الأذان، رقم: ٦١٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અગર લોગોં કો ઝુહર કી નમાઝ કે લિયે દોપહર કી ગરમી મેં ચલ કર મસ્જિદ જાને કી ફઝીલત માલૂમ હો જાતી તો વો ઝુહર કી નમાઝ કે લિયે દૌડતે

હુવે જાતે. ઔર અગર ઉન્હેં ઈશા ઔર ફજર કી નમાઝોં કી ફઝીલત માલૂમ હો જાતી તો વો ઈન નમાઝોં કે લિયે મસ્જિદ જાતે, ચાહે ઉન્હેં (કિસી બીમારી કી વજહ સે) ઘિસટ કર હી જાના પળતા. (બુખારી)

١١٦- عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِيْ جَمَاعَةٍ فَهُوَ فِيْ ذِمَّةِ اللّٰهِ فَمَنْ أَخْفَرَ ذِمَّةَ اللّٰهِ كَبَّهُ اللّٰهُ فِي النَّارِ لِوَجْهِهِ .

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح مجمع الزوائد ٢/٢٩

હઝરત અબૂ બકરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ સુબહ કી નમાઝ જમાઅત કે સાથ પળહતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી હિફાઝત મેં હોતા હૈ. જો અલ્લાહ તઆલા કી હિફાઝત મેં આએ હુવે શખ્સ કો સતાએગા અલ્લાહ તઆલા ઉસે ઔંધે મુંહ જહન્નમ મેં ફેંક દેંગે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١١٧- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صَلَّى لِلّٰهِ أَرْبَعِيْنَ يَوْمًا فِيْ جَمَاعَةٍ يُدْرِكُ التَّكْبِيْرَةَ الْأُوْلٰى كُتِبَتْ لَهُ بَرَاءَتَانِ: بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ، وَبَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ. رواه الترمذي، باب ما جاء في فضل التكبيرة الاولى، رقم: ٢٤١ قال الحافظ المنذري: رواه الترمذي وقال: لا أعلم أحدا رفعه إلا ما روى مسلم بن قتيبة عن طعمة بن عمرو وقال المملي رحمه الله: ومسلم وطعمة وبقية رواته ثقات، الترغيب ١/٢٦٣

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ ચાલીસ દિન ઈખ્લાસ સે (સચ્ચે દિલ સે) તકબીરે-ઊલા કે સાથ બા-જમાઅત નમાઝ પળહતા હૈ તો ઉસકો દો પરવાને (ઈજાઝત નામા) મિલતે હૈં. એક પરવાના જહન્નમ સે બરી હોને (છુટકારે) કા, દૂસરા નિફાક સે બરી હોને કા. (તિરમિઝી)

١١٨- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ فِتْيَتِيْ فَيَجْمَعُ حُزَمًا مِنْ حَطَبٍ ثُمَّ آتِيْ قَوْمًا يُصَلُّوْنَ فِيْ بُيُوْتِهِمْ

لَيْسَتْ بِهِمْ عِلَّةٌ فَاُحَرِّقُهَا عَلَيْهِمْ. رواه ابو داؤد، باب التشديد في ترك الجماعة، رقم: ٥٤٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરા દિલ ચાહતા હે કે ચંદ જવાનોં સે કહૂં કે બહુત સારા ઈંધન (જલાને કી ચીઝેં) ઈકઠ્ઠા કરકે લાએં ફિર મૈં ઉન લોગોં કે પાસ જાઊં જો બગૈર ઉઝર (શરઈ બહાને) કે ઘરોં મેં નમાઝ પઢ લેતે હૈં ઔર ઉનકે ઘરોં કો જલાદૂં. (અબૂ દાઊદ)

۱۱۹- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ تَوَضَّاَ فَاَحْسَنَ الْوُضُوْءَ، ثُمَّ اَتَى الْجُمُعَةَ فَاسْتَمَعَ وَاَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ، وَزِيَادَةُ ثَلَاثَةِ اَيَّامٍ، وَمَنْ مَسَّ الْحَصَى فَقَدْ لَغَا. رواه مسلم، باب فضل من استمع وانصت في الخطبة، رقم: ١٩٨٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હે, ફિર જુમ્આ કી નમાઝ કે લિયે આતા હે, ખૂબ ધ્યાન સે ખુત્બા સુનતા હે ઔર ખુત્બા કે દૌરાન ખામોશ રેહતા હે તો ઈસ જુમ્આ સે ગુઝિશ્તા (પિછલે) જુમ્આ તક ઔર મઝીદ તીન દિન કે ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે હૈં. જિસ શખ્સ ને કંકરિયોં કો હાથ લગાયા યાની દૌરાને ખુત્બા ઉનસે ખેલતા રહા (યા હાથ, ચટાઈ, કપડે વગૈરા સે ખેલતા રહા) તો ઉસને ફુઝૂલ કામ કિયા (ઔર ઈસકી વજહ સે જુમ્આ કા ખાસ સવાબ ઝાએ કર દિયા). (મુસ્લિમ)

۱۲۰- عَنْ اَبِیْ اَيُّوْبَ الْاَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَمَسَّ مِنْ طِيْبٍ اِنْ كَانَ عِنْدَهُ، وَلَبِسَ مِنْ اَحْسَنِ ثِيَابِهِ، ثُمَّ خَرَجَ حَتّٰى يَاْتِيَ الْمَسْجِدَ، فَيَرْكَعَ اِنْ بَدَا لَهُ وَلَمْ يُؤْذِ اَحَدًا، ثُمَّ اَنْصَتَ اِذَا خَرَجَ اِمَامُهُ حَتّٰى يُصَلِّيَ كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْاُخْرٰى. رواه احمد ٥/ ٤٢٠

હઝરત અબૂ અય્યૂબ અન્સારી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ જુમ્આ કે દિન ગુસ્લ કરતા હૈ, અગર ખુશ્બૂ હો તો ઉસે ભી ઈસ્તેમાલ કરતા હૈ, અચ્છે કપળે પહનતા હૈ, ઉસકે બાદ મસ્જિદ જાતા હૈ, ફિર મસ્જિદ આકર અગર મૌકા હો તો નફિલ નમાઝ પળહ લેતા હૈ ઔર કિસી કો તકલીફ નહીં પહુંચાતા યાની લોગોં કી ગરદનોં કે ઊપર સે ફલાંગતા હુવા નહીં જાતા. ફિર જબ ઈમામ ખુત્બા દેને કે લિયે આતા હૈ ઉસ વક્ત સે નમાઝ હોને તક ખામોશ રેહતા હૈ યાની કોઈ બાતચીત નહીં કરતા તો યે આમાલ ઈસ જુમ્આ સે ગુઝિશ્તા જુમ્આ તક કે ગુનાહોં કી માફી કા ઝરિયા હો જાતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

١٢١- عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَا يَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَتَطَهَّرُ مَا اسْتَطَاعَ مِنَ الطُّهْرِ، وَيَدَّهِنُ مِنْ دُهْنِهِ أَوْ يَمَسُّ مِنْ طِيْبِ بَيْتِهِ، ثُمَّ يَخْرُجُ فَلَا يُفَرِّقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ، ثُمَّ يُصَلِّي مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الْإِمَامُ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى. رواه البخاري، باب الدهن للجمعة، رقم: ٨٨٣

હઝરત સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ જુમ્આ કે દિન ગુસ્લ કરતા હૈ, જિતના હો સકે પાકી કા એહતિમામ (પાબંદી) કરતા હૈ ઔર અપના તેલ લગાતા હૈ યા અપને ઘર સે ખુશ્બૂ ઈસ્તેમાલ કરતા હૈ ફિર મસ્જિદ જાતા હૈ, મસ્જિદ પહુંચ કર જો દો આદમી પેહલે સે સાથ બૈઠે હોં ઉનકે દરમિયાન મેં નહીં બૈઠતા ઔર જિતની તૌફીક હો જુમ્આ સે પેહલે નમાઝ પળહતા હૈ, ફિર જબ ઈમામ ખુત્બા દેતા હૈ ઉસકો તવજ્જુહ ઔર ખામોશી સે સુનતા હૈ તો ઈસ જુમ્આ સે ગુઝિશ્તા જુમ્આ તક કે ગુનાહોં કો માફ કર દિયા જાતા હૈ. (બુખારી)

١٢٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ فِي جُمُعَةٍ مِنَ الْجُمَعِ: مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِيْنَ! إِنَّ هٰذَا يَوْمٌ جَعَلَهُ اللهُ لَكُمْ عِيْدًا فَاغْتَسِلُوْا وَعَلَيْكُمْ بِالسِّوَاكِ. رواه الطبراني في الاوسط والصغير ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢/٣٨٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક મરતબા જુમ્આ કે દિન ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુસલમાનો! અલ્લાહ તઆલા ને ઈસ દિન કો તુમ્હારે લિયે ઈદ કા દિન બનાયા હૈ, લિહાઝા ઈસ દિન ગુસ્લ કિયા કરો ઔર મિસ્વાક કા એહતિમામ કિયા કરો. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٢٣- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ الْغُسْلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ لَيَسُلُّ الْخَطَايَا مِنْ اُصُوْلِ الشَّعْرِ اِسْتِلَالًا. رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢/٣٩١

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જુમ્આ કે દિન કા ગુસ્લ ગુનાહોં કો બાલોં કી જળોં તક સે નિકાલ દેતા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٢٤- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: اِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَقَفَتِ الْمَلَائِكَةُ عَلٰى بَابِ الْمَسْجِدِ يَكْتُبُوْنَ الْاَوَّلَ فَالْاَوَّلَ، وَمَثَلُ الْمُهَجِّرِ كَمَثَلِ الَّذِیْ يُهْدِیْ بَدَنَةً، ثُمَّ كَالَّذِیْ يُهْدِیْ بَقَرَةً، ثُمَّ كَبْشًا، ثُمَّ دَجَاجَةً، ثُمَّ بَيْضَةً، فَاِذَا خَرَجَ الْاِمَامُ طَوَوْا صُحُفَهُمْ وَيَسْتَمِعُوْنَ الذِّكْرَ. رواه البخاري، باب الاستماع الى الخطبة يوم الجمعة، رقم: ٩٢٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ જુમ્આ કા દિન હોતા હૈ ફરિશ્તે મસ્જિદ કે દરવાઝે પર ખળે હો જાતે હૈં. પેહલે આને વાલે કા નામ પેહલે, ઉસકે બાદ આને વાલે કા નામ ઉસકે બાદ લિખતે હૈં (ઈસી તરહ આને વાલોં કે નામ ઉનકે આને કી તરતીબ સે લિખતે રેહતે હૈં). જો જુમ્આ કી નમાઝ કે લિયે સવેરે જાતા હૈ ઉસે ઊંટ સદકા કરને કા સવાબ મિલતા હૈ. ઉસકે બાદ આને વાલે કો ગાય સદકા કરને કા સવાબ મિલતા હૈ. ઉસકે બાદ આને વાલે કો મેંઢા, ઉસકે બાદ વાલે કો મુરગી, ઉસકે બાદ વાલે કો અંડા સદકા કરને કા સવાબ મિલતા હૈ. જબ ઈમામ ખુત્બા દેને કે લિયે આતા હૈ તો ફરિશ્તે અપને વો

રજિસ્ટર જિનમેં આને વાલોં કે નામ લિખ્ખે ગએ હૈં લપેટ દેતે હૈં ઔર ખુત્બા સુનને મેં મશ્ગૂલ હો જાતે હૈં. (બુખારી)

١٢٥- عَنْ يَزِيْدَ بْنِ اَبِىْ مَرْيَمَ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: لَحِقَنِىْ عَبَايَةُ بْنُ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ، وَاَنَا مَاشٍ اِلَى الْجُمُعَةِ فَقَالَ: اَبْشِرْ، فَاِنَّ خُطَاكَ هٰذِهٖ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ، سَمِعْتُ اَبَا عَبْسٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنِ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَهُمَا حَرَامٌ عَلَى النَّارِ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن صحيح غريب، باب ما جاء فى فضل من اغبرت قدماه فى سبيل الله، رقم: ١٦٣٢

હઝરત યઝીદ બિન અબી મરયમ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે મૈં જુમ્આ કી નમાઝ કે લિયે પૈદલ જા રહા થા કે હઝરત અબાયા બિન રાફિઅ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ મુઝે મિલ ગએ ઔર ફરમાને લગે: તુમ્હેં ખુશ-ખબરી હો કે તુમ્હારે યે કદમ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં હૈં. મૈંને અબૂ અબ્સ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો યે ફરમાતે હુવે સુના હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસકે કદમ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં ગુબાર-આલૂદ (ગંદે) હુવે તો વો કદમ દોઝખ કી આગ પર હરામ હૈં. (તિરમિઝી)

١٢٦- عَنْ اَوْسِ بْنِ اَوْسٍ الثَّقَفِىِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ غَسَّلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاغْتَسَلَ ثُمَّ بَكَّرَ وَابْتَكَرَ وَمَشٰى، وَلَمْ يَرْكَبْ، وَدَنَا مِنَ الْاِمَامِ فَاسْتَمَعَ وَلَمْ يَلْغُ كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ عَمَلُ سَنَةٍ اَجْرُ صِيَامِهَا وَقِيَامِهَا. رواه ابو داؤد، باب فى الغسل للجمعة، رقم: ٣٤٥

હઝરત ઔસ બિન ઔસ સકફી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ જુમ્આ કે દિન ખૂબ અચ્છી તરહ ગુસ્લ કરતા હૈ, બહુત સવેરે મસ્જિદ જાતા હૈ, પૈદલ જાતા હૈ સવારી પર સવાર નહીં હોતા, ઈમામ સે કરીબ હોકર બૈઠતા હૈ ઔર તવજ્જુહ સે ખુત્બા સુનતા હૈ, ઈસ દૌરાન કિસી કિસ્મ કી કોઈ બાત નહીં કરતા તો વો જુમ્આ કે લિયે જિતને કદમ ચલ કર આતા હૈ ઉસે હર હર કદમ કે બદલે એક સાલ કે રોઝોં કા સવાબ ઔર એક સાલ કી રાતોં કી ઈબાદત કા

સવાબ મિલતા હે. (અબૂ દાઉદ)

١٢٧- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِيْ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ غَسَّلَ وَاغْتَسَلَ، وَغَدَا وَابْتَكَرَ وَدَنَا، فَاقْتَرَبَ وَاسْتَمَعَ وَأَنْصَتَ كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ يَخْطُوْهَا أَجْرُ قِيَامِ سَنَةٍ وَصِيَامِهَا. رواه احمد ٢/٢٠٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હે કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ જુમ્આ કે દિન અચ્છી તરહ ગુસ્લ કરતા હે, બહુત સવેરે જુમ્આ કે લિયે જાતા હે, ઈમામ કે બિલ્કુલ કરીબ બૈઠતા હે ઔર ખુત્બા તવજ્જુહ સે સુનતા હે, ઈસ દૌરાન ખામોશ રેહતા હે તો વો જિતને કદમ ચલ કર મસ્જિદ આતા હે ઉસે હર હર કદમ કે બદલે સાલ ભર કી તહજ્જુદ ઔર સાલ ભર કે રોઝોં કા સવાબ મિલતા હે. (મુસ્નદે અહમદ)

١٢٨- عَنْ أَبِيْ لُبَابَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَيِّدُ الْأَيَّامِ، وَأَعْظَمُهَا عِنْدَ اللهِ وَهُوَ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ مِنْ يَوْمِ الْأَضْحٰى وَيَوْمِ الْفِطْرِ وَفِيْهِ خَمْسُ خِلَالٍ: خَلَقَ اللهُ فِيْهِ آدَمَ وَأَهْبَطَ اللهُ فِيْهِ آدَمَ إِلَى الْأَرْضِ وَفِيْهِ تَوَفَّى اللهُ آدَمَ وَفِيْهِ سَاعَةٌ لَا يَسْأَلُ اللهَ فِيْهَا الْعَبْدُ شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ، مَا لَمْ يَسْأَلْ حَرَامًا وَفِيْهِ تَقُوْمُ السَّاعَةُ مَا مِنْ مَلَكٍ مُقَرَّبٍ وَلَا سَمَاءٍ وَلَا أَرْضٍ وَلَا رِيَاحٍ وَلَا جِبَالٍ وَلَا بَحْرٍ إِلَّا وَهُنَّ يُشْفِقْنَ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ. رواه ابن ماجه، باب في فضل الجمعة، رقم: ١٠٨٤

હઝરત અબૂ લુબાબા બિન અબ્દુલ મુન્ઝિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હેં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જુમ્આ કા દિન સારે દિનોં કા સરદાર હે. અલ્લાહ તઆલા કે યહાં સારે દિનોં મેં સબસે ઝિયાદા અઝમત વાલા હે. યે દિન અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક ઈદુલ-અઝહા ઔર ઈદુલ-ફિત્ર કે દિન સે ભી ઝિયાદા મરતબા વાલા હે. ઈસ દિન મેં પાંચ બાતેં હુઈ. ઈસ

દિન અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત આદમ અલૈહિસ્સલામ કો પૈદા ફરમાયા, ઈસી દિન ઉનકો ઝમીન પર ઉતારા, ઈસી દિન ઉનકો મૌત દી. ઈસ દિન મેં એક ઘળી ઐસી હૈ કે બંદા ઉસમેં જો ચીઝ ભી માંગતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ઝરૂર અતા ફરમાતે હૈં, બશર્તે યે કે કિસી હરામ ચીઝ કા સવાલ ન કરે, ઔર ઈસ દિન કયામત કાઈમ હોગી. તમામ મુકર્રબ ફરિશ્તે, આસમાન, ઝમીન, હવાએં, પહાળ, સમુન્દર સબ જુમ્આ કે દિન સે ડરતે હૈં (ઈસલિયે કે કયામત જુમ્આ કે દિન હી આએગી). (ઈબ્ને માજા)

۱۲۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَا تَطْلُعُ الشَّمْسُ وَلَا تَغْرُبُ عَلَى يَوْمٍ أَفْضَلَ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ، وَمَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا وَهِيَ تَفْزَعُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا هٰذَيْنِ الثَّقَلَيْنِ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ ۔ رواه ابن حبان (و اسناده صحيح) ۷/۵

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સૂરજ કે તુલૂઅ વ ગુરૂબ (નિકલને ઔર ડૂબને) વાલે દિનોં મેં કોઈ ભી દિન જુમ્આ કે દિન સે અફઝલ નહીં યાની જુમ્આ કા દિન તમામ દિનોં સે અફઝલ હૈ. ઈન્સાન વ જિન્નાત કે અલાવા તમામ જાનદાર જુમ્આ કે દિન સે ઘબરાતે હૈં (કે કહીં કયામત કાઈમ ન હો જાએ). (ઈબ્ને હબ્બાન)

۱۳۰- عَنْ أَبِي سَعِيْدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةً لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ فِيْهَا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَهِيَ بَعْدَ الْعَصْرِ ۔ رواه احمد (الفتح الربانی ۶/۱۳)

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જુમ્આ કે દિન એક ઘળી ઐસી હોતી હૈ કે મુસલમાન બંદા ઉસમેં અલ્લાહ તઆલા સે જો માંગતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ઝરૂર અતા ફરમા દેતે હૈં ઔર વો ઘળી અસર કે બાદ હોતી હૈ. (મુસ્નદે અહમદ (ફત્હુર્રબ્બાની)

١٣١- عَنْ اَبِیْ مُوْسَی الْاَشْعَرِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: ہِیَ مَا بَیْنَ اَنْ یَّجْلِسَ الْاِمَامُ اِلٰی اَنْ تُقْضَی الصَّلَاۃُ۔ رواہ مسلم، باب فی الساعۃ التی فی یوم الجمعۃ، رقم: ١٩٧٥

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો જુમ્આ કી ઘળી કે બારે મેં ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ વો ઘળી ખુત્બા શુરૂ હોને સે લેકર નમાઝ કે ખત્મ હોને તક કા દરમિયાની વક્ત હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઇદાઃ જુમ્આ કે દિન કુબૂલિયત વાલી ઘળી કી તઅયીન (મખ્સૂસ, ફિક્સ હોને) કે બારે મેં ઔર ભી અહાદીસ હૈં, લિહાઝા ઇસ પૂરે દિન ઝિયાદા સે ઝિયાદા દુઆ ઔર ઇબાદત કા એહતિમામ કરના ચાહિયે. (નવવી)

સુનન વ નવાફિલ

(સુન્નતેં ઔર નફિલેં)

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ نَافِلَةً لَّكَ عَسٰٓى اَنْ يَّبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا﴾ [بنی اسرائیل:۷۹]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખિતાબ ફરમાયા: ઔર રાત કે બાઝ હિસ્સે મેં બેદાર હોકર (ઉઠ કર) તહજ્જુદ કી નમાઝ પઢ્હા કરેં જો કે આપકે લિયે પાંચ નમાઝોં કે અલાવા એક ઝાઈદ નમાઝ હૈ. ઉમ્મીદ હૈ કે ઇસ તહજ્જુદ પઢ્હને કી વજહ સે આપકે રબ આપકો મકામે-મહમૂદ મેં જગહ દેંગે. (સૂરએ બની ઈસ્રાઈલ)

ફાઈદા: કયામત મેં જબ સબ લોગ પરેશાન હોંગે તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી સિફારિશ પર ઉસ પરેશાની સે નજાત મિલેગી ઔર હિસાબ કિતાબ શુરૂ હોગા. ઉસ સિફારિશ કે હક કો મકામે-મહમૂદ કેહતે હૈં. (બયાનુલ-કુર્આન)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَالَّذِيْنَ يَبِيْتُوْنَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَّقِيَامًا﴾ [الفرقان:٦٤]

(અલ્લાહ તઆલા ને અપને નેક બંદોં કી એક સિફત (ખૂબી) યે બયાન ફરમાઈ કે) વો લોગ અપને રબ કે સામને સજદે મેં ઔર ખડે હોકર રાત ગુઝારતે હૈં. (સૂરએ ફુરકાન)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿تَتَجَافٰى جُنُوْبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَّطَمَعًا وَّمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ☆ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ اُخْفِيَ لَهُمْ مِّنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ جَزَآءً بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ﴾ [السجدة:١٦،١٧]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ કે વો લોગ રાતોં કો અપને બિસ્તરોં સે ઉઠ કર અપને રબ કો અઝાબ કે ડર સે ઔર સવાબ કી ઉમ્મીદ સે

પુકારતે રેહતે હૈં (યાની નમાઝ, ઝિક્ર, દુઆ મેં લગે રેહતે હૈં) ઔર જો કુછ હમને ઉનકો દિયા હૈ ઉસમેં સે ખૈરાત કિયા કરતે હૈં. ઐસે લોગોં કે લિયે આંખોં કી ઠંડક કા જો સામાન ખઝાનએ ગૈબ મેં મૌજૂદ હૈ ઉસકી કિસી શખ્સ કો ભી ખબર નહીં. યે ઉનકો ઉન આમાલ કા બદલા મિલેગા જો વો કિયા કરતે થે. (સૂરએ સજદહ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِيْ جَنّٰتٍ وَّعُيُوْنٍ☆اٰخِذِيْنَ مَا اٰتٰهُمْ رَبُّهُمْ ؕ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَبْلَ ذٰلِكَ مُحْسِنِيْنَ☆كَانُوْا قَلِيْلًا مِّنَ الَّيْلِ مَا يَهْجَعُوْنَ☆وَبِالْاَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُوْنَ﴾[الذريت:١٥_١٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: મુત્તકી (અલ્લાહ સે ડરને વાલે) લોગ બાગાત (બાગોં) ઔર ચશ્મોં (નેહરોં) મેં હોંગે, ઉનકે રબ ને ઉન્હેં જો સવાબ અતા કિયા હોગા વો ઉસે ખુશી ખુશી લે રહે હોંગે. વો લોગ ઈસસે પેહલે યાની દુનિયા મેં નેકી કરને વાલે થે. વો લોગ રાત મેં બહુત હી કમ સોયા કરતે થે (યાની રાત કા અકસર હિસ્સા ઈબાદત મેં મશ્ગૂલ રેહતે થે) ઔર શબ (રાત) કે આખરી હિસ્સે મેં ઈસ્તિગફાર કિયા કરતે થે. (સૂરએ ઝારિયાત)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿يٰۤاَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ☆قُمِ الَّيْلَ اِلَّا قَلِيْلًا☆نِّصْفَهٗۤ اَوِ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيْلًا☆اَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيْلًا☆اِنَّا سَنُلْقِيْ عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيْلًا☆اِنَّ نَاشِئَةَ الَّيْلِ هِيَ اَشَدُّ وَطْاً وَّاَقْوَمُ قِيْلًا☆اِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيْلًا﴾[المزمل:١_٧]

અલ્લાહ તઆલા ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખિતાબ ફરમાયા: અય ચાદર ઓઢને વાલે! રાત કો તહજ્જુદ કી નમાઝ મેં ખડે રહા કરેં મગર કુછ દેર આરામ ફરમાલેં, યાની આધી રાત યા આધી રાત સે કુછ કમ યા આધી રાત સે કુછ ઝિયાદા આરામ ફરમાલેં. ઔર (ઈસ તહજ્જુદ કી નમાઝ મેં) કુર્આન કરીમ કો ઠહર ઠહર કર પઢા કીજિયે. (તહજ્જુદ કે હુક્મ કી એક હિકમત યે હૈ કે રાત કે ઉઠને કે મુજાહદે કી વજહ સે તબીઅત મેં ભારી કલામ (બાત) બર્દાશ્ત કરને કી ઈસ્તેઅદાદ (સલાહિયત) ખૂબ કામિલ (પક્કી) હો જાએ ક્યુંકે) હમ

અન્કરીબ (જલ્દ હી) આપ પર એક ભારી કલામ યાની કુર્આન નાઝિલ કરને (ઉતારને) વાલે હૈં. (દૂસરી હિકમત યે હૈ કે) રાત કા ઉઠના નફસ કો ખૂબ કુચલતા હૈ ઔર ઈસ વક્ત બાત ઠીક નિકલતી હૈ યાની કિરઅત, ઝિક્ર ઔર દુઆ કે અલ્ફાઝ ખૂબ ઈત્મેનાન સે અદા હોતે હૈં ઔર ઈન આમાલ મેં જી લગતા હૈ. (તીસરી હિકમત યે હૈ કે) આપકો દિન મેં બહુત સે મશાગિલ (કામ) રેહતે હૈં (જૈસે તબ્લીગી મશ્ગલા, લિહાઝા રાત કા વક્ત તો યકસૂઈ (તવજ્જુહ) કે સાથ ઈબાદતે ઈલાહી કે લિયે હોના ચાહિયે). (સૂરએ મુઝઝમ્મિલ)

અહાદીસે નબવિયા

۱۳۲- عَنْ اَبِیْ اُمَامَۃَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: مَا اَذِنَ اللّٰہُ لِعَبْدٍ فِیْ شَیْءٍ اَفْضَلَ مِنْ رَکْعَتَیْنِ یُصَلِّیْھِمَا، وَاِنَّ الْبِرَّ لَیُذَرُّ عَلٰی رَاْسِ الْعَبْدِ مَادَامَ فِیْ صَلَاتِہٖ وَمَا تَقَرَّبَ الْعِبَادُ اِلَی اللّٰہِ عَزَّوَجَلَّ بِمِثْلِ مَا خَرَجَ مِنْہُ۔ رواہ

الترمذی، باب ماتقرب العباد الی اللہ بمثل ما خرج منہ، رقم: ۲۹۱۱

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કિસી બંદે કો દો રકઅત નમાઝ કી તૌફીક દે દેં ઈસસે બેહતર કોઈ ચીઝ નહીં હૈ. બંદા જબ તક નમાઝ મેં મશ્ગૂલ રેહતા હૈ ભલાઈયાં ઉસકે સર પર બિખેર દી જાતી હૈં. ઔર બંદે અલ્લાહ તઆલા કા કુર્બ (નઝદીકી) ઉસ ચીઝ સે બઢ કર કિસી ઔર ચીઝ કે ઝરિયે હાસિલ નહીં કર સકતે જો ખુદ અલ્લાહ તઆલા કી ઝાત સે નિકલી હૈ યાની કુર્આન શરીફ. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: હદીસ શરીફ કા મતલબ યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કા સબસે ઝિયાદા કુર્બ કુર્આન કરીમ કી તિલાવત સે હાસિલ હોતા હૈ.

۱۳۳- عَنْ اَبِیْ ھُرَیْرَۃَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ مَرَّ بِقَبْرٍ فَقَالَ: مَنْ صَاحِبُ ھٰذَا الْقَبْرِ؟ فَقَالُوْا: فُلَانٌ فَقَالَ: رَکْعَتَانِ اَحَبُّ اِلَیَّ ھٰذَا مِنْ بَقِیَّۃِ دُنْیَاکُمْ۔ رواہ الطبرانی فی الاوسط ورجالہ ثقات، مجمع الزوائد ۲/۵۱۶

હઝરત અબૂહુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક કબ્ર કે પાસ સે ગુઝરે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દરયાફત ફરમાયા (પૂછા): યે કબ્ર કિસ શખ્સ કી હૈ? સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમને અર્ઝ કિયા:ફુલાં શખ્સ કી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસ કબ્ર વાલે શખ્સ કે નઝદીક દો રકઅતોં કા પઢના તુમ્હારી દુનિયા કી બાકી તમામ ચીઝોં સે ઝિયાદા પસંદીદા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઈરશાદ કા મકસદ યે હૈ કે દો રકઅત કી કીમત તમામ દુનિયા કે સાઝ વ સામાન સે ઝિયાદા હૈ, ઈસકા સહીહ ઈલ્મ કબ્ર મેં પહુંચ કર હોગા.

۱۳۴- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ خَرَجَ زَمَنَ الشِّتَاءِ، وَالْوَرَقُ يَتَهَافَتُ فَاَخَذَ بِغُصْنَيْنِ مِنْ شَجَرَةٍ قَالَ: فَجَعَلَ ذٰلِكَ الْوَرَقُ يَتَهَافَتُ، قَالَ: فَقَالَ: يَا اَبَاذَرٍّ! قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ: اِنَّ الْعَبْدَ الْمُسْلِمَ لَيُصَلِّى الصَّلَاةَ يُرِيْدُ بِهَا وَجْهَ اللّٰهِ فَتَهَافَتُ عَنْهُ ذُنُوْبُهُ كَمَا يَتَهَافَتُ هٰذَا الْوَرَقُ عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ. رواه احمد ٥/١٧٩

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સર્દી કે મૌસમ મેં બાહર તશરીફ લાએ, પત્તે દરખ્તોં સે ગિર રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક દરખ્ત કી દો ટેહનિયાં હાથ મેં લીં, ઉનકે પત્તે ઔર ભી ગિરને લગે. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અબૂઝર! મૈંને અર્ઝ કિયા: લબ્બૈક યા રસૂલલ્લાહ! આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુસલમાન બંદા જબ અલ્લાહ તઆલા કો રાઝી કરને કે લિયે નમાઝ પઢતા હૈ તો ઉસસે ઉસકે ગુનાહ ઐસે હી ગિરતે હૈં જૈસે યે પત્તે ઈસ દરખ્ત સે ગિર રહે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۳۵- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ ثَابَرَ عَلٰى اثْنَتَىْ عَشْرَةَ رَكْعَةً بَنَى اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ لَهٗ بَيْتًا فِى الْجَنَّةِ، اَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ وَ

رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الظُّهْرِ وَ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ وَ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ ۔ رواه النسائی، باب ثواب من صلی فی الیوم و اللیلة ثنتی عشرة رکعة ۔۔۔۔، رقم:١٧٩٦

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ નકલ ફરમાતી હૈં: જો ૧૨ રકઅતેં પઢને કી પાબંદી કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે જન્નત મેં મહલ બનાતે હૈં. ચાર રકઅત ઝુહર સે પેહલે, દો રકઅત ઝુહર કે બાદ, દો રકઅત મગરિબ કે બાદ, દો રકઅત ઇશા કે બાદ ઔર દો રકઅત ફજર સે પેહલે. (નસાઇ)

١٣٦- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ عَلٰى شَيْءٍ مِنَ النَّوَافِلِ اَشَدَّ مُعَاهَدَةً مِنْهُ عَلٰى رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الصُّبْحِ رواه مسلم، باب استحباب رکعتی سنة الفجر ۔۔۔۔، رقم:١٦٨٦

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ અન્હા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો નવાફિલ (ઔર સુન્નતોં) મેં સે કિસી નમાઝ કા ઇતના ઝિયાદા એહતિમામ ન થા જિતના કે ફજર કી નમાઝસે પેહલે દો રકઅત સુન્નત પઢને કા એહતિમામ થા. (મુસ્લિમ)

١٣٧- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ فِي شَأْنِ الرَّكْعَتَيْنِ عِنْدَ طُلُوْعِ الْفَجْرِ: لَهُمَا اَحَبُّ اِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا جَمِيْعًا ۔ رواه مسلم، باب استحباب رکعتی سنة الفجر ۔۔۔۔، رقم:١٦٨٩

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફજર કી દો રકઅત સુન્નતોં કે બારે મેં ઇરશાદ ફરમાયા: યે દો રકઅતેં મુઝે સારી દુનિયા સે ઝિયાદા મહબૂબ હૈં. (મુસ્લિમ)

١٣٨- عَنْ اُمِّ حَبِيْبَةَ بِنْتِ اَبِيْ سُفْيَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ حَافَظَ عَلٰى اَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَاَرْبَعٍ بَعْدَهَا حَرَّمَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى

عَلَى النَّارِ . رواه النسائي، باب الاختلاف على اسماعيل بن ابي خالد، رقم:١٨١٧

હઝરત ઉમ્મે હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ ઝુહર સે પેહલે ચાર રકઅતેં ઔર ઝુહર કે બાદ ચાર રકઅતેં પાબંદી સે પઢતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસે દોઝખ કી આગ પર હરામ ફરમા દેતે હૈં. (નસાઈ)

ફાઈદાઃ ઝુહર સે પેહલે કી ચાર રકઅતેં સુન્નતે મુઅક્કદા હૈં ઔર ઝુહર કે બાદ કી ચાર રકઅતોં મેં દો રકઅતેં સુન્નતે મુઅક્કદા ઔર દો નફિલ હૈં.

١٣٩- عَنْ أُمِّ حَبِيْبَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: مَا مِنْ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ يُصَلِّي أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ بَعْدَ الظُّهْرِ فَتَمَسُّ وَجْهَهُ النَّارُ أَبَدًا إِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ. رواه النسائي، باب الاختلاف على اسماعيل بن ابي خالد، رقم:١٨١٤

હઝરત ઉમ્મે હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો મોમિન બંદા ભી ઝુહર કે બાદ ચાર રકએં પઢતા હૈ ઉસે જહન્નમ કી આગ ઈન્શા અલ્લાહ કભી નહીં છુએગી. (નસાઈ)

١٤٠- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ السَّائِبِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي أَرْبَعًا بَعْدَ أَنْ تَزُوْلَ الشَّمْسُ قَبْلَ الظُّهْرِ وَقَالَ: إِنَّهَا سَاعَةٌ تُفْتَحُ فِيْهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَأُحِبُّ أَنْ يَصْعَدَ لِيْ فِيْهَا عَمَلٌ صَالِحٌ . رواه الترمذي وقال: حديث عبدالله بن السائب حديث حسن غريب، باب ما جاء في الصلاة عند الزوال، رقم:٤٧٨ الجامع الصحيح وهو سنن الترمذي

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સાઈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઝુહર સે પેહલે ઝવાલ કે બાદ ચાર રકઅત પઢતે થે ઔર આપને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે વો ઘળી હૈ જિસમેં આસમાન કે દરવાઝે ખોલ દિયે જાતે હૈં, ઈસલિયે મૈં ચાહતા હૂં કે ઈસ ઘળી મેં મેરા કોઈ નેક અમલ આસમાન કી તરફ જાએ. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: ઝુહર સે પેહલે કી ચાર રકઅત સે મુરાદ ચાર રકઅત સુન્નતે મુઅક્કદા હૈં. ઔર બાઝ ઉલમા કે નઝદીક ઝવાલ કે બાદ યે ચાર રકઅત ઝુહર કી સુન્નતે મુઅક્કદા કે અલાવા હૈં.

૧૪૧- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: أَرْبَعٌ قَبْلَ الظُّهْرِ بَعْدَ الزَّوَالِ تُحْسَبُ بِمِثْلِهِنَّ مِنْ صَلَاةِ السَّحَرِ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: وَلَيْسَ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَهُوَ يُسَبِّحُ اللهَ تِلْكَ السَّاعَةَ ثُمَّ قَرَأَ: ﴿يَتَفَيَّؤُا ظِلٰلُهُ عَنِ الْيَمِيْنِ وَالشَّمَآئِلِ سُجَّدًا لِّلّٰهِ وَهُمْ دٰخِرُوْنَ﴾

[النحل:٤٨] الآية كلها رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب ومن سورة النحل، رقم:٣١٢٨

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: ઝવાલ કે બાદ ઝુહર સે પેહલે કી ચાર રકઅતેં તહજ્જુદ કી ચાર રકઅતોં કે બરાબર હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઉસ વક્ત હર ચીઝ અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ કરતી હૈ. ફિર આયતે કરીમા તિલાવત ફરમાઈ જિસકા તરજુમા યે હૈ: સાયાદાર ચીઝેં ઔર ઉનકે સાએ (ઝવાલ કે વક્ત) કભી એક તરફ કો ઔર કભી દૂસરી તરફ કો આજિઝી કે સાથ (ગિળગિળાતે હુવે) અલ્લાહ તઆલા કો સજદા કરતે હુવે ઝુકે જાતે હૈં. (તિરમિઝી)

૧૪૨- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: رَحِمَ اللهُ امْرَأً صَلّٰى قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا. رواه ابو داؤد، باب الصلاة قبل العصر، رقم: ١٢٧١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ઉસ શખ્સ પર રહમ ફરમાએ જો અસર સે પેહલે ચાર રકઅત પઢતા હૈ. (અબૂ દાઊદ)

૧૪૩- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. رواه البخاري، باب تطوع قيام

رمضان من الایمان، رقم:٣٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો રમઝાન કી રાત મેં અલ્લાહ તઆલા કે વાદોં પર યકીન કરતે હુવે ઔર ઉસકે અજર વ ઈન્આમ કે શૌક મેં નમાઝ પઢતા હૈ ઉસકે પિછલે સબ ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં. (બુખારી)

١٣٤- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ ذَكَرَ شَهْرَ رَمَضَانَ فَقَالَ: شَهْرٌ كَتَبَ اللهُ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ، وَسَنَنْتُ لَكُمْ قِيَامَهُ فَمَنْ صَامَهُ وَقَامَهُ اِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا خَرَجَ مِنْ ذُنُوْبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ اُمُّهُ. رواه ابن ماجه

باب ماجاء في قيام شهر رمضان، رقم:١٣٢٨

હઝરત અબ્દુર્રહમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (એક મરતબા) રમઝાન કે મહીના કા ઝિક્ર કરતે હુવે ઈરશાદ ફરમાયા: યે ઐસા મહીના હૈ કે જિસકે રોઝોં કો અલ્લાહ તઆલા ને તુમ પર ફર્ઝ કિયા હૈ ઔર મૈંને તુમ્હારે લિયે ઈસકી તરાવીહ કો સુન્નત કરાર દિયા હૈ. જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે વાદોં પર યકીન કરતે હુવે ઔર ઉસકે અજરો ઈન્આમ કે શૌક મેં ઈસ મહીના કે રોઝે રખતા હૈ ઔર તરાવીહ પઢતા હૈ વો ગુનાહોં સે ઈસ તરહ પાક સાફ હો જાતા હૈ જૈસા કે અપની માં સે આજ હી પૈદા હુવા હો. (ઈબ્ને માજા)

١٣٥- عَنْ اَبِيْ فَاطِمَةَ الْاَزْدِيِّ اَوِ الْاَسَدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ: يَا اَبَا فَاطِمَةَ اِنْ اَرَدْتَ اَنْ تَلْقَانِيْ فَاَكْثِرِ السُّجُوْدَ. رواه

احمد ٣/٤٢٨

હઝરત અબૂ ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મુઝસે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અબૂ ફાતિમા! અગર તુમ મુઝસે (આખિરત મેં) મિલના ચાહતે હો તો સજ્દે ઝિયાદા કિયા કરો યાની નમાઝેં કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) પઢા કરો. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۳۶- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ یَقُوْلُ: اِنَّ اَوَّلَ مَا یُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ مِنْ عَمَلِهٖ صَلَاتُهٗ، فَاِنْ صَلُحَتْ فَقَدْ اَفْلَحَ وَاَنْجَحَ، وَاِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ، فَاِنِ انْتَقَصَ مِنْ فَرِیْضَتِهٖ شَیْءٌ قَالَ الرَّبُّ عَزَّوَجَلَّ: انْظُرُوْا هَلْ لِعَبْدِیْ مِنْ تَطَوُّعٍ؟ فَیُكَمِّلُ بِهَا مَا انْتَقَصَ مِنَ الْفَرِیْضَةِ، ثُمَّ یَكُوْنُ سَائِرُ عَمَلِهٖ عَلٰی ذٰلِكَ . رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن غریب، باب ما جاء ان اول ما یحاسب به العبد یوم القیمة الصلاة ....، رقم:۴۱۳

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ કયામત કે દિન આદમી કે આમાલ મેં સબસે પેહલે નમાઝ કા હિસાબ કિયા જાએગા. અગર નમાઝ અચ્છી હુઈ તો વો શખ્સ કામયાબ ઔર બામુરાદ હોગા ઔર અગર નમાઝ ખરાબ હુઈ તો વો નાકામ વ નામુરાદ હોગા. અગર ફર્ઝ નમાઝ મેં કુછ કમી હુઈ તો અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાએંગેઃ દેખો! કયા મેરે બંદે કે પાસ કુછ નફલેં ભી હૈં જિનસે ફર્ઝોં કી કમી પૂરી કર દી જાએ. અગર નફલેં હોંગી તો અલ્લાહ તઆલા ઉનસે ફર્ઝોં કી કમી પૂરી ફરમા દેંગે. ઉસકે બાદ ફિર ઈસી તરહ બાકી આમાલ રોઝા, ઝકાત વગૈરા કા હિસાબ હોગા, યાની ફર્ઝ રોઝોં કી કમી નફિલ રોઝોં સે પૂરી કી જાએગી ઔર ઝકાત કી કમી નફલી સદકાત સે પૂરી કી જાએગી. (તિરમિઝી)

۱۳۷- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ اَغْبَطَ اَوْلِیَائِیْ عِنْدِیْ لَمُؤْمِنٌ خَفِیْفُ الْحَاذِ ذُوْحَظٍّ مِنَ الصَّلَاةِ، اَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهٖ وَاَطَاعَهٗ فِی السِّرِّ وَكَانَ غَامِضًا فِی النَّاسِ لَا یُشَارُ اِلَیْهِ بِالْاَصَابِعِ، وَكَانَ رِزْقُهٗ كَفَافًا فَصَبَرَ عَلٰی ذٰلِكَ ثُمَّ نَقَرَ بِاِصْبَعِهٖ فَقَالَ: عُجِّلَتْ مَنِیَّتُهٗ قَلَّتْ بَوَاكِیْهِ قَلَّ تُرَاثُهٗ . رواه الترمذی و قال: هذا حدیث حسن، باب ما جاء فی الكفاف ....، رقم:۲۳۴۷

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ

કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરે દોસ્તોં મેં મેરે નઝદીક ઝિયાદા કાબિલે રશ્ક (જિસકે જૈસા બનને કી તમન્ના કી જાએ) વો મોમિન હૈ જો હલ્કા ફુલ્કા હો યાની દુનિયા કે સાઝો સામાન ઔર અહલો અયાલ (ઘર વાલોં) કા ઝિયાદા બોઝ ન હો, નમાઝ સે ઉસકો બળા હિસ્સા મિલા હો યાની નવાફિલ કસરત સે પળહતા હો, અપને રબ કી ઈબાદત અચ્છી તરહ કરતા હો, અલ્લાહ તઆલા કી ઈતાઅત (જિસ તરહ ઝાહિર મેં કરતા હો ઈસી તરહ) તન્હાઈ મેં ભી કરતા હો, લોગોં મે ગુમનામ (અંજાન) હો, ઉસકી તરફ ઉંગલિયોં સે ઈશારે ન કિયે જાતે હોં યાની લોગોં મેં મશ્હૂર ન હો, રોઝી સિર્ફ ગુઝારે કે કાબિલ હો જિસ પર સબ્ર કરકે ઉમ્ર ગુઝાર દે. ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપને હાથ સે ચુટકી બજાઈ (જૈસે કિસી ચીઝ કે જલ્દ હો જાને પર ચુટકી બજાતે હૈં) ઔર ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉસે મૌત જલ્દી આ જાએ, ન ઉસ પર રોને વાલિયાં ઝિયાદા હોં ઔર ન મીરાસ (વિરસા) ઝિયાદા હો. (તિરમિઝી)

١٢٨- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلْمَانَ رَحِمَهُ اللّٰهُ اَنَّ رَجُلًا مِنْ اَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ حَدَّثَهُ قَالَ: لَمَّا فَتَحْنَا خَيْبَرَ اَخْرَجُوا غَنَائِمَهُمْ مِنَ الْمَتَاعِ وَ السَّبْيِ فَجَعَلَ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ غَنَائِمَهُمْ فَجَاءَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ لَقَدْ رَبِحْتُ رِبْحًا مَا رَبِحَ الْيَوْمَ مِثْلَهُ اَحَدٌ مِنْ اَهْلِ هٰذَا الْوَادِي قَالَ: وَيْحَكَ وَ مَا رَبِحْتَ؟ قَالَ: مَا زِلْتُ اَبِيْعُ وَ اَبْتَاعُ حَتّٰى رَبِحْتُ ثَلَاثَمِائَةِ اُوْقِيَّةٍ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَنَا اُنَبِّئُكَ بِخَيْرِ رَجُلٍ رَبِحَ، قَالَ: مَا هُوَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الصَّلَاةِ . رواه ابو داؤد، باب في التجارة في الغزو، رقم: ٢٦٦٧

مختصر سنن ابي داؤد للمنذري

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સલમાન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ સે રિવાયત હૈ કે એક સહાબી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને મુઝે બતાયા કે હમ લોગ જબ ખૈબર ફતહ કર (જીત) ચુકે તો લોગોં ને અપના માલે-ગનીમત નિકાલા જિસમેં મુખ્તલિફ સામાન ઔર કૈદી થે ઔર ખરીદ વ ફરોખ્ત (લે-બેચ) શુરૂ હો ગઈ (કે હર શખ્સ અપની ઝરૂરિયાત ખરીદને લગા ઔર દૂસરી ઝાઈદ ચીઝેં ફરોખ્ત કરને લગા) ઈતને મેં એક સહાબી

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હાઝિરે ખિદમત હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે આજ કી ઈસ તિજારત (બિઝનિસ) મેં ઈસ કદર નફ઼ા હુવા કે યહાં તમામ લોગોં મેં સે કિસી કો ભી ઈતના નફ઼ા નહીં હુવા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને તઅજ્જુબ સે પૂછા કે કિતના કમાયા? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા કે મૈં સામાન ખરીદતા રહા ઔર બેચતા રહા જિસમેં ૩૦૦ ઊકિય્યા ચાંદી નફ઼ા મેં બચી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફ઼રમાયા: મૈં તુમ્હેં બેહતરીન નફ઼ા હાસિલ કરને વાલા શખ્સ બતાતા હૂં. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! વો નફ઼ા કયા હૈ (જિસે ઉસ આદમી ને હાસિલ કિયા?) ઈરશાદ ફ઼રમાયા: ફ઼ર્ઝ નમાઝ કે બાદ દો રકઅત નફ઼િલ. (અબૂ દાઊદ)

ફ઼ાઈદા: એક ઊકિય્યા ચાલીસ દિરહમ ઔર એક દિરહમ તકરીબન તીન ગ્રામ ચાંદી કા હોતા હૈ. ઈસ તરહ તકરીબન તીન હઝાર તોલા ચાંદી હુવા.

١٢٩- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلٰى قَافِيَةِ رَاْسِ اَحَدِكُمْ اِذَا هُوَ نَامَ. ثَلَاثَ عُقَدٍ يَضْرِبُ مَكَانَ كُلِّ عُقْدَةٍ: عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيْلٌ فَارْقُدْ فَاِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللهَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَاِنْ تَوَضَّاَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَاِنْ صَلّٰى انْحَلَّتْ عُقَدُهُ، فَاَصْبَحَ نَشِيْطًا طَيِّبَ النَّفْسِ وَاِلَّا اَصْبَحَ خَبِيْثَ النَّفْسِ كَسْلَانَ. رواه ابو داؤد، باب قيام الليل، رقم: ١٣٠٦ وفي رواية ابن ماجه: فَيُصْبِحُ نَشِيْطًا طَيِّبَ النَّفْسِ قَدْ اَصَابَ خَيْرًا وَاِنْ لَمْ يَفْعَلْ، اَصْبَحَ كَسِلًا خَبِيْثَ النَّفْسِ لَمْ يُصِبْ خَيْرًا باب ما جاء في قيام الليل، رقم: ١٣٢٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફ઼રમાયા: તુમમેં સે જબ કોઈ શખ્સ સોતા હૈ તો શૈતાન ઉસકી ગુદ્દી (ગરદન કે પીછે કે હિસ્સે) પર તીન ગિરહેં (ગાંઠે) લગા દેતા હૈ. હર ગિરહ પર યે ફૂંક દેતા હૈ "અભી રાત બહુત પળી હૈ સોતા રેહ". અગર ઈન્સાન બેદાર હોકર (જાગ કર) અલ્લાહ તઆલા કા નામ લે લેતા હૈ તો એક ગિરહ ખુલ

જાતી હૈ. અગર વુઝૂ કર લેતા હૈ તો દૂસરી ગિરહ ભી ખુલ જાતી હૈ, ફિર અગર તહજ્જુદ પઢ લેતા હૈ તો તમામ ગિરહેં ખુલ જાતી હૈં. ચુનાંચે સુબહ કો ચુસ્ત, હશ્શાશ બશ્શાશ હોતા હૈ. ઉસે બહુત બડી ખૈર (ભલાઈ) મિલ ચુકી હોતી હૈ. ઔર અગર તહજ્જુદ નહીં પઢતા તો સુસ્ત રેહતા હૈ, તબીઅત બોઝલ (ભારી) હોતી હૈ ઔર બહુત બડી ખૈર સે મહરૂમ હો જાતા હૈ. (અબૂ દાઊદ, ઈબ્ને માજા)

١٥٠- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: رَجُلَانِ مِنْ اُمَّتِيْ يَقُوْمُ اَحَدُهُمَا مِنَ اللَّيْلِ فَيُعَالِجُ نَفْسَهُ اِلَى الطَّهُوْرِ، وَعَلَيْهِ عُقَدٌ فَيَتَوَضَّأُ، فَاِذَا وَضَّأَ يَدَيْهِ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، وَاِذَا وَضَّأَ وَجْهَهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، وَاِذَا مَسَحَ رَأْسَهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، وَاِذَا وَضَّأَ رِجْلَيْهِ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَيَقُوْلُ الرَّبُّ عَزَّوَجَلَّ لِلَّذِيْنَ وَرَاءَ الْحِجَابِ: انْظُرُوْا اِلَى عَبْدِيْ هٰذَا يُعَالِجُ نَفْسَهُ مَا سَأَلَنِيْ عَبْدِيْ هٰذَا فَهُوَ لَهُ. رواه احمد، الفتح الربانى ١٠/٣٠٤

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: મેરી ઉમ્મત કે દો આદમિયોં મેં સે એક રાત કો ઉઠતા હૈ ઔર તબીઅત કે ન ચાહતે હુવે અપને આપકો ઈસ હાલ મેં વુઝૂ પર આમાદા (રાઝી) કરતા હૈ કે ઉસ પર શૈતાન કી તરફસે ગિરહેં લગી હોતી હૈં. જબ વુઝૂ મેં અપને દોનોં હાથ ધોતા હૈ તો એક ગિરહ ખુલ જાતી હૈ, જબ ચેહરા ધોતા હૈ તો દૂસરી ગિરહ ખુલ જાતી હૈ, જબ સર કા મસહ કરતા હૈ તો એક ઔર ગિરહ ખુલ જાતી હૈ, જબ પાંવ ધોતા હૈ તો એક ઔર ગિરહ ખુલ જાતી હૈ. ફિર અલ્લાહ તઆલા ફરિશ્તોં સે ફરમાતે હૈં જો ઈન્સાનોં કી નિગાહોં સે ઓઝલ હૈં: મેરે ઈસ બંદા કો દેખો કે કિસ તરહ મશક્કત ઉઠા રહા હૈ. મેરા યે બંદા મુઝસે જો માંગેગા વો ઉસે મિલેગા. (મુસ્નદે અહમદ, અલ્ફત્હુર્રબ્બાની)

١٥١- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ تَعَارَّ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ

الحَمْدُ وَهُوَعَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، وَلَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ، ثُمَّ قَالَ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ، اَوْ دَعَا اسْتُجِيْبَ، فَاِنْ تَوَضَّأَ وَصَلّٰى قُبِلَتْ صَلَاتُهُ ۔رواه البخاري،

باب فضل من تعارّ من الليل فصلّى، رقم:١١٥٤

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસકી રાત કો આંખ ખુલ જાએ ઔર ફિર વો યે પઢ઼ લે

لَآاِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، سُبْحَانَ اللّٰهِ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ

ઔર ઉસકે બાદ "અલ્લાહુમ્મગ્ફિર લી" - "અય અલ્લાહ મેરી મગફિરત ફરમા દીજિયે" કહે યા કોઈ ઔર દુઆ કરે તો ઉસકી દુઆ કુબૂલ કી જાતી હૈ. ફિર અગર વુઝૂ કરકે નમાઝ પઢ઼ને લગ જાએ તો ઉસકી નમાઝ કુબૂલ કી જાતી હૈ. (બુખારી)

١٥٢- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ اِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتَهَجَّدُ قَالَ: اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ، اَنْتَ قَيِّمُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِيْهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ لَكَ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِيْهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ، اَنْتَ نُوْرُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ اَنْتَ مَلِكُ السَّمٰوَاتِ وَ الْاَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ اَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاءُكَ حَقٌّ وَ قَوْلُكَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّوْنَ حَقٌّ وَمُحَمَّدٌ ﷺ حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اَللّٰهُمَّ لَكَ اَسْلَمْتُ وَ بِكَ آمَنْتُ، وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَاِلَيْكَ اَنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَاِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاغْفِرْ لِيْ مَا قَدَّمْتُ وَمَا اَخَّرْتُ، وَمَا اَسْرَرْتُ وَمَا اَعْلَنْتُ، اَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَاَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ -اَوْ- لَآ اِلٰهَ غَيْرُكَ قال سفيان

وزاد عبد الكريم ابو امية وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ ۔ رواه البخاری، باب التهجد بالليل، رقم: ١١٢٠

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ રાત કો જબ તહજ્જુદ કે લિયે ઉઠતે તો યે દુઆ પઢતે:

اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ، اَنْتَ قَيِّمُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِيْهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ لَكَ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِيْهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ، اَنْتَ نُوْرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ اَنْتَ مَلِكُ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ اَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاءُكَ حَقٌّ وَ قَوْلُكَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّوْنَ حَقٌّ وَمُحَمَّدٌ ﷺ حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اَللّٰهُمَّ لَكَ اَسْلَمْتُ وَ بِكَ آمَنْتُ، وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَاِلَيْكَ اَنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَاِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاغْفِرْلِيْ مَا قَدَّمْتُ وَمَا اَخَّرْتُ، وَمَا اَسْرَرْتُ وَمَا اَعْلَنْتُ، اَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَاَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ ۔اَوْ۔ لَآ اِلٰهَ غَيْرُكَ

(તરજુમા: અય અલ્લાહ! તમામ તારીફેં આપ હી કે લિયે હૈં, આપ હી આસમાનોં ઔર ઝમીન કો ઔર જો મખ્લૂક (અલ્લાહ કી પૈદા કી હુઈ ચીઝેં) ઈનમેં આબાદ હૈ ઉનકે સંભાલને વાલે હૈં. તમામ તારીફેં આપ હી લિયે હૈં, ઝમીન વ આસમાન ઔર ઈનકી તમામ મખ્લૂકાત પર હુકૂમત સિર્ફ આપ હી કી હૈ. તમામ તારીફેં આપ હી કે લિયે હૈં, આપ ઝમીન વ આસમાન કે રૌશન કરને વાલે હૈં. તમામ તારીફેં આપ હી કે લિયે હૈં, આપ ઝમીન વ આસમાન કે બાદશાહ હૈં. તમામ તારીફેં આપ હી કે લિયે હૈં, અસલ વજૂદ આપ હી કા હૈ, આપકા વાદા હક (સચ) હૈ (ટલ નહીં સકતા) આપસે મુલાકાત ઝરૂર હોગી, આપકા ફરમાન (હુકમ) હક હૈ, જન્નત કા વજૂદ હક હૈ, જહન્નમ કા વજૂદ હક હૈ, સારે અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ બરહક(સચ્ચે) હૈં, મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ બરહક(રસૂલ) હૈં ઔર કયામત ઝરૂર આએગી. અય અલ્લાહ! મૈંને અપને આપકો આપકે સુપુર્દ(હવાલે) કર દિયા, મૈંને આપકો દિલ સે માના, મૈંને આપ હી પર ભરોસા કિયા, આપ હી કી તરફ મુતવજ્જે હુવા, (ન માનને વાલોં મેં સે) જિસસે ઝગળા કિયા આપ હી કી

મદદ સે કિયા ઔર આપ હી કી બારગાહ મેં ફરયાદ લાયા હૂં લિહાઝા મેરે ઉન ગુનાહોં કો માફ કર દીજિયે જો અબ સે પેહલે કિયે ઔર જો ઈસકે બાદ કરૂં ઔર જો ગુનાહ મૈંને છુપાકર કિયે ઔર જો એલાનિયા કિયે. આપ હી તૌફીક દેકર દીની આમાલ મેં આગે બળ્હાને વાલે હૈં ઔર આપ હી તૌફીક છીન કર પીછે હટાને વાલે હૈં. આપકે સિવા કોઇ મઅબૂદ(પરસ્તિશ કે લાઈક) નહીં હૈ. ભલાઇ કરને કી તાકત ઔર બુરાઈ સે બચને કી કુવ્વત સિર્ફ અલ્લાહ હી કી તરફસે હૈ). (બુખારી)

١٥٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ، شَهْرُ اللهِ الْمُحَرَّمُ، وَأَفْضَلُ الصَّلٰوةِ بَعْدَ الْفَرِيْضَةِ، صَلٰوةُ اللَّيْلِ. رواه مسلم، باب فضل صوم المحرم، رقم: ٢٧٥٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: રમઝાનુલ મુબારક કે બાદ સબસે અફઝલ રોઝે માહે મુહર્રમ કે હૈં ઔર ફર્ઝ નમાઝોં કે બાદ સબસે અફઝલ નમાઝ રાત કી હૈ. (મુસ્લિમ)

١٥٤- عَنْ إِيَاسِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْمُزَنِيِّ رَحِمَهُ اللهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَا بُدَّ مِنْ صَلٰوةٍ بِلَيْلٍ وَلَوْ حَلْبَ شَاةٍ، وَمَا كَانَ بَعْدَ صَلٰوةِ الْعِشَاءِ فَهُوَ مِنَ اللَّيْلِ.

رواه الطبراني في الكبير وفيه: محمد بن اسحاق وهو مدلس وبقية رجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢/٥٢١ وهو ثقة، ١/٩٢

હઝરત ઈયાસ બિન મુઆવિયા મુઝની રહમતુલ્લાહિ અલૈહ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તહજ્જુદ ઝરૂર પળ્હા કરો અગરચે ઈતની થોળી દેર હી કે લિયે હો જિતની દેર મેં બકરી કા દૂધ દૂહા જાતા હૈ ઔર જો નમાઝ ભી ઈશા કે બાદ પળ્હી જાએ વો તહજ્જુદ મેં શામિલ હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદા: સોકર ઉઠને કે બાદ જો નફિલ નમાઝ પળ્હી જાએ ઉસે તહજ્જુદ કેહતે હૈં.

બાઝ ઉલમા કે નઝદીક ઈશા કે બાદ સોને સે પેહલે જો નફિલ

પઢ લિયે જાએં વો ભી તહજ્જુદ હૈ. (અઅલાઉસ્સુનન)

૧૫૫- عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: فَضْلُ صَلٰوةِ اللَّيْلِ عَلٰى صَلٰوةِ النَّهَارِ كَفَضْلِ صَدَقَةِ السِّرِّ عَلٰى صَدَقَةِ الْعَلَانِيَةِ. رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢/٥١٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: રાત કી નફિલ નમાઝ દિન કી નફિલ નમાઝ સે ઐસી હી અફઝલ હૈ જૈસા કે છુપ કર દિયા હુવા સદકા એલાનિયા સદકા સે અફઝલ હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

૧૫૬- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ، فَإِنَّهُ دَأْبُ الصَّالِحِيْنَ قَبْلَكُمْ، وَهُوَ قُرْبَةٌ لَكُمْ إِلٰى رَبِّكُمْ، وَمَكْفَرَةٌ لِلسَّيِّئَاتِ، وَمَنْهَاةٌ عَنِ الْإِثْمِ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط البخاري ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٣٠٨

હઝરત અબૂ ઉમામા બાહિલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: તહજ્જુદ ઝરૂર પઢા કરો. વો તુમસે પેહલે કે નેક લોગોં કા તરીકા રહા હૈ, ઉસસે તુમ્હેં અપને રબ કા કુર્બ(નઝદીકી) હાસિલ હોગા, ગુનાહ માફ હોંગે ઔર ગુનાહોં સે બચે રહોગે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

૧૫૭- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: ثَلَاثَةٌ يُحِبُّهُمُ اللهُ، وَيَضْحَكُ إِلَيْهِمْ، وَيَسْتَبْشِرُ بِهِمُ الَّذِيْ إِذَا انْكَشَفَتْ فِئَةٌ، قَاتَلَ وَرَاءَهَا بِنَفْسِهِ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ، فَإِمَّا أَنْ يُقْتَلَ، وَإِمَّا أَنْ يَنْصُرَهُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ وَيَكْفِيهِ، فَيَقُوْلُ: انْظُرُوْا إِلٰى عَبْدِيْ هٰذَا كَيْفَ صَبَرَ لِيْ بِنَفْسِهِ؟ وَالَّذِيْ لَهُ امْرَأَةٌ حَسَنَةٌ، وَفِرَاشٌ لَيِّنٌ حَسَنٌ، فَيَقُوْمُ مِنَ اللَّيْلِ فَيَقُوْلُ: يَذَرُ شَهْوَتَهُ، وَيَذْكُرُنِيْ، وَلَوْ شَاءَ رَقَدَ، وَالَّذِيْ إِذَا كَانَ فِيْ سَفَرٍ، وَكَانَ مَعَهُ رَكْبٌ فَسَهِرُوْا ثُمَّ هَجَعُوْا فَقَامَ مِنَ السَّحَرِ فِيْ ضَرَّاءَ وَسَرَّاءَ. رواه الطبراني في

الكبير باسناد حسن، الترغيب ١/٤٣٤

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તીન શખ્સ ઐસે હૈં જિનસે અલ્લાહ તઆલા મુહબ્બત ફરમાતે હૈં ઔર ઉન્હેં દેખ કર બેહદ ખુશ હોતે હૈં. ઉનમેં સે એક વો શખ્સ હૈ જો જિહાદ મેં અલ્લાહ તઆલા કી ખુશ્નૂદી કે લિયે અકેલા લળતા રહે જબકે ઉસકે સબ સાથી મૈદાન છોળ જાએં, ફિર યા તો વો શહીદ હો જાએ યા અલ્લાહ તઆલા ઉસકી મદદ ફરમાએં ઔર ઉસે ગલ્બા અતા ફરમાએં. અલ્લાહ તઆલા (ફરિશ્તોં સે) ફરમાતે હૈંઃ મેરે ઈસ બંદા કો દેખો! મેરી ખુશ્નૂદી કી ખાતિર કિસ તરહ મૈદાન મેં જમા રહા. દૂસરા વો શખ્સ હૈ જિસકે પેહલૂ મેં ખૂબસૂરત બીવી હો ઔર બેહતરીન નર્મ બિસ્તર મૌજૂદ હો ઔર ફિર વો (ઈન સબકો છોળ કર) તહજ્જુદ મેં મશ્ગૂલ હો જાએ. અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈંઃ દેખો! અપની ચાહતોં કો છોળ રહા હૈ ઔર મુઝે યાદ કર રહા હૈ, અગર ચાહતા તો સોતા રેહતા. તીસરા વો શખ્સ હૈ જો સફર મેં કાફલે કે સાથ હો ઔર કાફલે વાલે રાત દેર તક જાગ કર સો ચુકે હોં, યે અખીર શબ (આખરી રાત) મેં તબીઅત ચાહે ન ચાહે હર હાલ મેં તહજ્જુદ કે લિયે ઉઠ ખળા હો. (તબરાની, તરગીબ)

١٥٨- عَنْ اَبِىْ مَالِكٍ الْاَشْعَرِىِّ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ فِى الْجَنَّةِ غُرَفًا يُرٰى ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا، وَبَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا، اَعَدَّهَا اللهُ لِمَنْ اَطْعَمَ الطَّعَامَ، وَاَفْشَى السَّلَامَ، وَصَلّٰى بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ. رواه

ابن حبان (واسناده قوى) ٢/٢٦٢

હઝરત અબૂ માલિક અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જન્નત મેં ઐસે બાલાખાને હૈં જિનમેં અંદર કી ચીઝેં બાહર સે ઔર બાહર કી ચીઝેં અંદર સે નઝર આતી હૈં. યે બાલાખાને અલ્લાહ તઆલા ને ઉન લોગોં કે લિયે તય્યાર ફરમાએ હૈં જો લોગોં કો ખાના ખિલાતે હૈં, ખૂબ સલામ ફૈલાતે હૈં ઔર રાત કો ઉસ વક્ત નમાઝ પળતે હૈં જબ લોગ સો રહે હોતે હૈં. (ઈબ્ને હબ્બાન)

۱۵۹- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ جِبْرَئِيْلُ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ: عِشْ مَا شِئْتَ فَاِنَّكَ مَيِّتٌ، وَاعْمَلْ مَا شِئْتَ فَاِنَّكَ مَجْزِيٌّ بِهِ، وَاَحْبِبْ مَنْ شِئْتَ فَاِنَّكَ مُفَارِقُهُ، وَاعْلَمْ اَنَّ شَرَفَ الْمُؤْمِنِ قِيَامُ اللَّيْلِ، وَعِزَّهُ اسْتِغْنَاءُهُ عَنِ النَّاسِ ۔ رواه الطبراني في الاوسط واسناده حسن، الترغيب ۱/۴۳۱

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયાઃ મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ)! આપ જિતના ભી ઝિંદા રહેં એક દિન મૌત આની હૈ. આપ જો ચાહેં અમલ કરેં ઉસકા બદલા આપકો દિયા જાએગા. જિસસે ચાહેં મુહબ્બત કરેં આખિર એક દિન ઉસસે જુદા હોના હૈ. જાન લીજિયે કે મોમિન કી બુઝુર્ગી તહજ્જુદ પઢને મેં હૈ ઔર મોમિન કી ઇઝઝત લોગોં સે બેનિયાઝ (બે-પરવા) રેહને મેં હૈ. (તબરાની,તરગીબ)

۱۶۰- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ لِيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يَا عَبْدَ اللّٰهِ لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ كَانَ يَقُوْمُ مِنَ اللَّيْلِ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ ۔ رواه البخاري، باب ما يكره من ترك قيام الليل لمن كان يقومه، رقم: ۱۱۵۲

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઇરશાદ ફરમાયાઃ અબ્દુલ્લાહ! તુમ ફુલાં કી તરહ મત હો જાના કે વો રાત કો તહજ્જુદ પઢા કરતા થા ફિર તહજ્જુદ છોળ દી. (બુખારી)

ફાઇદાઃ મતલબ યે હૈ કે બિલા કિસી ઉઝર (શરઇ બહાને કે) અપને દીની મામૂલ કો છોળના અચ્છી બાત નહીં હૈ. (મઝાહિરે હક)

۱۶۱- عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ رَبِيْعَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنٰى مَثْنٰى وَاِذَا صَلّٰى اَحَدُكُمْ فَلْيَتَشَهَّدْ فِيْ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ لِيُلْحِفْ فِي الْمَسْئَلَةِ ثُمَّ اِذَا دَعَا فَلْيَتَمَسْكَنْ وَلْيَتَبَاءَسْ وَلْيَتَضَعَّفْ فَمَنْ

لَم يَفعَلْ ذٰلِكَ فَذَاكَ الخِدَاجُ اَوْ كَالخِدَاجِ . رواه احمد ٤/١٦٧

હઝરત મુત્તલિબ બિન રબીઆ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: રાત કી નમાઝ દો દો રકઅતેં હૈં, લિહાઝા જબ તુમમેં સે કોઈ નમાઝ પઢે તો હર દો રકઅતોં કે અખીર મેં તશહહુદ (અત્તહિય્યાત) પઢે. ફિર દુઆ મેં ઈસરાર (આજિઝી) કરે, મસ્કનત ઈખ્તિયાર કરે, બે-કસી ઔર કમઝોરી કા ઈઝહાર કરે. જિસને ઐસા ન કિયા ઉસકી નમાઝ અધૂરી હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદા: તશહહુદ કે બાદ દુઆ, નમાઝ મેં ભી ઔર સલામ કે બાદ ભી માંગી જા સકતી હૈ.

૧૬૨- عَنْ حُذَيفَةَ بنِ اليَمَانِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنهُ اَنَّهُ مَرَّ بِالنَّبِيِّ ﷺ لَيلَةً وَهُوَ يُصَلِّى فِي المَسجِدِ فِي المَدِينَةِ قَالَ: فَقُمْتُ اُصَلِّى وَرَاءَهُ يُخَيَّلُ اِلَيَّ اَنَّهُ لَا يَعلَمُ، فَاستَفتَحَ سُورَةَ البَقَرَةِ، فَقُلْتُ اِذَا جَاءَ مِائَةَ آيَةٍ رَكَعَ، فَجَاءَهَا فَلَمْ يَرْكَعْ، فَقُلْتُ اِذَا جَاءَ مِائَتَيْ آيَةٍ رَكَعَ، فَجَاءَ هَا فَلَمْ يَرْكَعْ، فَقُلْتُ اِذَا خَتَمَهَا رَكَعَ، فَخَتَمَ فَلَمْ يَرْكَعْ، فَلَمَّا خَتَمَ قَالَ: اَللّٰهُمَّ! لَكَ الحَمْدُ، اَللّٰهُمَّ! لَكَ الحَمْدُ، وِتْرًا ثُمَّ افْتَتَحَ آلَ عِمْرَانَ، فَقُلْتُ اِنْ خَتَمَهَا رَكَعَ، فَخَتَمَهَا وَلَمْ يَرْكَعْ، وَقَالَ: اَللّٰهُمَّ! لَكَ الحَمْدُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ افْتَتَحَ سُورَةَ المَائِدَةِ، فَقُلْتُ: اِذَا خَتَمَ رَكَعَ، فَخَتَمَهَا فَرَكَعَ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ، وَيُرَجِّعُ شَفَتَيهِ فَاَعلَمُ اَنَّهُ يَقُولُ غَيرَ ذٰلِكَ، ثُمَّ سَجَدَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الاَعْلَى، وَيُرَجِّعُ شَفَتَيهِ فَاَعلَمُ اَنَّهُ يَقُولُ غَيرَ ذٰلِكَ فَلَا اَفْهَمُ غَيرَهُ ثُمَّ افْتَتَحَ سُورَةَ الاَنْعَامِ فَتَرَكْتُهُ وَ ذَهَبْتُ . رواه عبد الرزاق في مصنفه ٢/١٤٧

હઝરત હુઝૈફા બિન યમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક રાત મૈં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ સે ગુઝરા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મદીના મુનવ્વરા મેં મસ્જિદ મેં નમાઝ પઢ રહે થે. મૈં ભી આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પીછે

નમાઝ પઢને ખડા હો ગયા ઔર મુઝે યે ખયાલ થા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે માલૂમ નહીં કે મૈં આપકે પીછે નમાઝ પઢ રહા હૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સૂરએ બકરહ શુરૂ ફરમાઈ. મૈંને (અપને દિલ મેં કહા) કે ૧૦૦ આયતોં પર રુકૂઅ ફરમાએંગે, લેકિન જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ૧૦૦ આયતેં પઢ લીં ઔર રુકૂઅ ન ફરમાયા તો મૈંને સોચા કે ૨૦૦ આયતોં પર રુકૂઅ ફરમાએંગે, મગર ૨૦૦ આયતોં પર ભી રુકૂઅ ન ફરમાયા તો મુઝે ખયાલ હુવા કે સૂરત કે ખત્મ પર રુકૂઅ ફરમાએંગે. જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સૂરત ખત્મ ફરમાઈ તો "અલ્લાહુમ્મ લકલ હમ્દ - અલ્લાહુમ્મ લકલ હમ્દ" તીન મરતબા પઢા. ફિર સૂરએ આલે-ઈમરાન શુરૂ ફરમાઈ તો મૈંને ખયાલ કિયા કે ઈસકે ખત્મ પર તો રુકૂઅ ફરમા હી લેંગે. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે સૂરત ખત્મ ફરમાઈ લેકિન રુકૂઅ નહીં ફરમાયા ઔર તીન મરતબા "અલ્લાહુમ્મ લકલ હમ્દ" પઢા. ફિર સૂરએ માઈદહ શુરૂ ફરમાદી. મૈંને સોચા સૂરએ માઈદહ કે ખત્મ પર રુકૂઅ ફરમાએંગે. ચુનાંચે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સૂરએ માઈદહ કે ખત્મ પર રુકૂઅ ફરમાયા તો મૈંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો રુકૂઅ મેં "સુબ્હા-ન રબ્બિયલ અઝીમ" પઢતે સુના ઔર આપ અપને હોંટોં કો હિલા રહે થે (જિસકી વજહ સે) મૈં સમઝા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસકે સાથ કુછ ઔર ભી પઢ રહે હૈં. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સજદા ફરમાયા ઔર મૈંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો સજદા મેં "સુબ્હા-ન રબ્બિયલ અઅલા" પઢતે સુના ઔર આપ અપને હોંટોં કો હિલા રહે થે (જિસકી વજહ સે) મૈં સમઝા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઈસકે સાથ કુછ ઔર ભી પઢ રહે હૈં જિસકો મૈં નહીં સમઝ રહા થા. ફિર (દૂસરી રકઅત મેં) સૂરએ અન્આમ શુરૂ ફરમાઈ તો મૈં આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો નમાઝ પઢતે હુવે છોડ કર ચલા આયા (કયુંકે મેં મઝીદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ નમાઝ પઢને કી હિમ્મત ન કર સકા). (મુસન્નફ અબ્દુર્રઝાક)

١٢٣- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ
لَيْلَةً حِيْنَ فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ: اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْاَلُكَ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِكَ
تَهْدِيْ بِهَا قَلْبِيْ، وَتَجْمَعُ بِهَا اَمْرِيْ، وَتَلُمُّ بِهَا شَعَثِيْ، وَتُصْلِحُ بِهَا
غَائِبِيْ، وَتَرْفَعُ بِهَا شَاهِدِيْ، وَتُزَكِّيْ بِهَا عَمَلِيْ، وَ تُلْهِمُنِيْ بِهَا
رُشْدِيْ، وَتَرُدُّ بِهَا اُلْفَتِيْ، وَتَعْصِمُنِيْ بِهَا مِنْ كُلِّ سُوْءٍ، اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِيْ
اِيْمَانًا وَيَقِيْنًا لَيْسَ بَعْدَهُ كُفْرٌ، وَرَحْمَةً اَنَالُ بِهَا شَرَفَ كَرَامَتِكَ فِي
الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْاَلُكَ الْفَوْزَ فِي الْقَضَاءِ وَ نُزُلَ الشُّهَدَاءِ
وَعَيْشَ السُّعَدَاءِ، وَالنَّصْرَ عَلَى الْاَعْدَاءِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اُنْزِلُ بِكَ حَاجَتِيْ
وَاِنْ قَصُرَ رَأْيِيْ وَضَعُفَ عَمَلِيْ اِفْتَقَرْتُ اِلٰى رَحْمَتِكَ، فَاَسْاَلُكَ يَا
قَاضِيَ الْاُمُوْرِ، وَ يَا شَافِيَ الصُّدُوْرِ، كَمَا تُجِيْرُ بَيْنَ الْبُحُوْرِ، اَنْ
تُجِيْرَنِيْ مِنْ عَذَابِ السَّعِيْرِ، وَمِنْ دَعْوَةِ الثُّبُوْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْقُبُوْرِ
اَللّٰهُمَّ مَا قَصُرَ عَنْهُ رَأْيِيْ وَلَمْ تَبْلُغْهُ نِيَّتِيْ، وَلَمْ تَبْلُغْهُ مَسْاَلَتِيْ مِنْ
خَيْرٍ وَعَدْتَهُ اَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ اَوْ خَيْرٍ اَنْتَ مُعْطِيْهِ اَحَدًا مِنْ عِبَادِكَ
فَاِنِّيْ اَرْغَبُ اِلَيْكَ فِيْهِ وَاَسْاَلُكَهُ بِرَحْمَتِكَ رَبَّ الْعَالَمِيْنَ، اَللّٰهُمَّ
ذَا الْحَبْلِ الشَّدِيْدِ، وَالْاَمْرِ الرَّشِيْدِ، اَسْاَلُكَ الْاَمْنَ يَوْمَ الْوَعِيْدِ،
وَالْجَنَّةَ يَوْمَ الْخُلُوْدِ مَعَ الْمُقَرَّبِيْنَ الشُّهُوْدِ، الرُّكَّعِ السُّجُوْدِ، الْمُوْفِيْنَ
بِالْعُهُوْدِ، اَنْتَ رَحِيْمٌ وَدُوْدٌ، وَاِنَّكَ تَفْعَلُ مَا تُرِيْدُ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا هَادِيْنَ
مُهْتَدِيْنَ غَيْرَ ضَالِّيْنَ وَ لَا مُضِلِّيْنَ سِلْمًا لِاَوْلِيَائِكَ وَعَدُوًّا لِاَعْدَائِكَ
نُحِبُّ بِحُبِّكَ مَنْ اَحَبَّكَ وَنُعَادِيْ بِعَدَاوَتِكَ مَنْ خَالَفَكَ، اَللّٰهُمَّ هٰذَا
الدُّعَاءُ وَ عَلَيْكَ الْاِجَابَةُ وَ هٰذَا الْجُهْدُ وَ عَلَيْكَ التُّكْلَانُ. اَللّٰهُمَّ
اجْعَلْ لِيْ نُوْرًا فِيْ قَلْبِيْ وَنُوْرًا فِيْ قَبْرِيْ وَنُوْرًا مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ، وَنُوْرًا
مِنْ خَلْفِيْ، وَنُوْرًا عَنْ يَمِيْنِيْ، وَنُوْرًا عَنْ شِمَالِيْ، وَنُوْرًا مِنْ فَوْقِيْ،
وَنُوْرًا مِنْ تَحْتِيْ، وَنُوْرًا فِيْ سَمْعِيْ، وَ نُوْرًا فِيْ بَصَرِيْ، وَنُوْرًا فِيْ
شَعْرِيْ، وَنُوْرًا فِيْ بَشَرِيْ، وَنُوْرًا فِيْ لَحْمِيْ، وَنُوْرًا فِيْ دَمِيْ، وَنُوْرًا
فِيْ عِظَامِيْ، اَللّٰهُمَّ اَعْظِمْ لِيْ نُوْرًا وَاَعْطِنِيْ نُوْرًا وَاجْعَلْ لِيْ نُوْرًا،

سُبْحَانَ الَّذِىْ تَعَطَّفَ الْعِزَّ وَقَالَ بِهٖ، سُبْحَانَ الَّذِىْ لَبِسَ الْمَجْدَ وَ تَكَرَّمَ بِهٖ، سُبْحَانَ الَّذِىْ لَا يَنْبَغِى التَّسْبِيْحُ اِلَّا لَهٗ، سُبْحَانَ ذِى الْفَضْلِ وَالنِّعَمِ، سُبْحَانَ ذِى الْمَجْدِ وَالْكَرَمِ، سُبْحَانَ ذِى الْجَلَالِ وَ الْاِكْرَامِ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث غريب، باب منه دعاء: اللّٰهم انى اسئلك رحمة من عندك ۰۰۰۰۰، رقم: ۳٤۱۹

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક રાત તહજ્જુદ કી નમાઝ સે ફારિગ હુવે તો મૈંને આપકો યે દુઆ માંગતે હુવે સુના:

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْاَلُكَ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِكَ تَهْدِىْ بِهَا قَلْبِىْ، وَ تَجْمَعُ بِهَا اَمْرِىْ، وَ تَلُمُّ بِهَا شَعْثِىْ، وَ تُصْلِحُ بِهَا غَائِبِىْ، وَ تَرْفَعُ بِهَا شَاهِدِىْ، وَ تُزَكِّىْ بِهَا عَمَلِىْ، وَ تُلْهِمُنِىْ بِهَا رُشْدِىْ، وَ تَرُدُّ بِهَا اُلْفَتِىْ، وَ تَعْصِمُنِىْ بِهَا مِنْ كُلِّ سُوْءٍ، اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِىْ اِيْمَانًا وَ يَقِيْنًا لَيْسَ بَعْدَهٗ كُفْرٌ، وَ رَحْمَةً اَنَالُ بِهَا شَرَفَ كَرَامَتِكَ فِى الدُّنْيَا وَ الْاٰخِرَةِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْاَلُكَ الْفَوْزَ فِى الْقَضَاءِ وَ نُزُلَ الشُّهَدَاءِ وَ عَيْشَ السُّعَدَاءِ، وَ النَّصْرَ عَلَى الْاَعْدَاءِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اُنْزِلُ بِكَ حَاجَتِىْ وَ اِنْ قَصُرَ رَاْيِىْ وَ ضَعُفَ عَمَلِىْ افْتَقَرْتُ اِلٰى رَحْمَتِكَ، فَاَسْاَلُكَ يَا قَاضِىَ الْاُمُوْرِ، وَ يَا شَافِىَ الصُّدُوْرِ، كَمَا تُجِيْرُ بَيْنَ الْبُحُوْرِ، اَنْ تُجِيْرَنِىْ مِنْ عَذَابِ السَّعِيْرِ، وَ مِنْ دَعْوَةِ الثُّبُوْرِ، وَ مِنْ فِتْنَةِ الْقُبُوْرِ، اَللّٰهُمَّ مَا قَصُرَ عَنْهُ رَاْيِىْ وَلَمْ تَبْلُغْهُ نِيَّتِىْ، وَ لَمْ تَبْلُغْهُ مَسْاَلَتِىْ مِنْ خَيْرٍ وَعَدْتَهٗ اَحَدًا مِّنْ خَلْقِكَ اَوْ خَيْرٍ اَنْتَ مُعْطِيْهِ اَحَدًا مِّنْ عِبَادِكَ فَاِنِّىْ اَرْغَبُ اِلَيْكَ فِيْهِ وَ اَسْاَلُكَهٗ بِرَحْمَتِكَ رَبَّ الْعَالَمِيْنَ، اَللّٰهُمَّ ذَا الْحَبْلِ الشَّدِيْدِ، وَ الْاَمْرِ الرَّشِيْدِ، اَسْاَلُكَ الْاَمْنَ يَوْمَ الْوَعِيْدِ، وَ الْجَنَّةَ يَوْمَ الْخُلُوْدِ مَعَ الْمُقَرَّبِيْنَ الشُّهُوْدِ، الرُّكَّعِ السُّجُوْدِ، الْمُوْفِيْنَ بِالْعُهُوْدِ، اَنْتَ رَحِيْمٌ وَدُوْدٌ، وَ اِنَّكَ تَفْعَلُ مَا تُرِيْدُ، اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا هَادِيْنَ مُهْتَدِيْنَ غَيْرَ ضَالِّيْنَ وَ لَا مُضِلِّيْنَ سِلْمًا لِّاَوْلِيَائِكَ وَ عَدُوًّا لِّاَعْدَائِكَ نُحِبُّ بِحُبِّكَ مَنْ اَحَبَّكَ وَ نُعَادِىْ بِعَدَاوَتِكَ مَنْ خَالَفَكَ، اَللّٰهُمَّ هٰذَا الدُّعَاءُ وَ عَلَيْكَ الْاِجَابَةُ وَ هٰذَا الْجُهْدُ وَ عَلَيْكَ التُّكْلَانُ، اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ لِّىْ نُوْرًا فِىْ قَلْبِىْ وَ نُوْرًا فِىْ قَبْرِىْ وَ نُوْرًا مِّنْ بَيْنِ يَدَىَّ، وَ نُوْرًا مِّنْ خَلْفِىْ، وَ نُوْرًا عَنْ يَّمِيْنِىْ، وَ نُوْرًا عَنْ شِمَالِىْ،

وَ نُوْرًا مِنْ فَوْقِىْ، وَ نُوْرًا مِنْ تَحْتِىْ، وَ نُوْرًا فِىْ سَمْعِىْ، وَ نُوْرًا فِىْ بَصَرِىْ، وَ نُوْرًا فِىْ شَعْرِىْ، وَ نُوْرًا فِىْ بَشَرِىْ، وَ نُوْرًا فِىْ لَحْمِىْ، وَ نُوْرًا فِىْ دَمِىْ، وَ نُوْرًا فِىْ عِظَامِىْ ، اَللّٰهُمَّ اَعْظِمْ لِىْ نُوْرًا وَ اَعْطِنِىْ نُوْرًا وَ اجْعَلْ لِىْ نُوْرًا، سُبْحَانَ الَّذِىْ تَعَطَّفَ الْعِزَّ وَ قَالَ بِهٖ، سُبْحَانَ الَّذِىْ لَبِسَ الْمَجْدَ وَ تَكَرَّمَ بِهٖ، سُبْحَانَ الَّذِىْ لَا يَنْبَغِى التَّسْبِيْحُ اِلَّا لَهٗ، سُبْحَانَ ذِى الْفَضْلِ وَ النِّعَمِ، سُبْحَانَ ذِى الْمَجْدِ وَالْكَرَمِ، سُبْحَانَ ذِى الْجَلَالِ وَ الْاِكْرَامِ

(તરજુમા: અય અલ્લાહ! મૈં આપસે આપકી ખાસ રહમત માંગતા હૂં જિસસે આપ મેરે દિલ કો હિદાયત નસીબ ફ઼રમા દીજિયે ઔર ઉસકે ઝરિયે મેરે કામ કો આસાન ફ઼રમા દીજિયે ઔર મેરી પરેશાન-હાલી કો ઉસ રહમત કે ઝરિયે દૂર ફ઼રમા દીજિયે ઔર મેરી ગૈર-હાઝરી કે મામલાત કી નિગેહબાની (હિફ઼ાઝત) ફ઼રમાઇયે ઔર જો ચીઝેં મેરે પાસ હૈં ઉનકો ઉસ રહમત કે ઝરિયે બુલંદી ઔર ઇઝઝત નસીબ ફ઼રમા દીજિયે ઔર મેરે અમલ કો ઉસ રહમત કે ઝરિયે (શિર્ક વ રિયા (દિખાવે)) સે પાક ફ઼રમા દીજિયે ઔર મેરે દિલ મેં ઉસ રહમત કે ઝરિયે હી બાત ડાલ દીજિયે જો મેરે લિયે સહીહ ઔર મુનાસિબ હો ઔર જિસ ચીઝ સે મુઝે મુહબ્બત હો વો મુઝે ઉસ રહમત કે ઝરિયે અતા ફ઼રમા દીજિયે ઔર ઉસ રહમત કે ઝરિયે મેરી હર બુરાઇ સે હિફ઼ાઝત ફ઼રમા દીજિયે. યા અલ્લાહ! મુઝે ઐસા ઈમાન ઔર યકીન નસીબ ફ઼રમા દીજિયે જિસકે બાદ કિસી કિસ્મ કા ભી કુફ્ર ન હો ઔર મુઝે અપની વો રહમત અતા ફ઼રમાઇયે જિસકે તુફ઼ૈલ મુઝે દુનિયા વ આખિરત મેં આપકી જાનિબ સે ઇઝઝત વ શર્ફ઼ કા મકામ હાસિલ હો જાએ. યા અલ્લાહ! મૈં આપ સે ફ઼ૈસ્લોં કી દુરુસ્તગી (સુધાર), ઔર આપકે હાં શહીદોં વાલી મેહમાની, ઔર ખુશ નસીબોં વાલી ઝિંદગી ઔર દુશ્મનોં કે મુકાબ્લા મેં આપકી મદદ કા સવાલ કરતા હૂં. યા અલ્લાહ! મૈં આપકે સામને અપની હાજત (ઝરૂરત) પેશ કરતા હૂં અગરચે મેરી અક્લ નાકિસ (કમઝોર, ઐબ વાલી) હૈ ઔર મેરા અમલ કમઝોર હૈ. મૈં આપકી રહમત કા મુહતાજ હૂં. અય કામ બનાને વાલે ઔર દિલોં કો શિફ઼ા દેને વાલે! જિસ તરહ આપ અપની કુદરત સે (એક સાથ બેહને વાલે) સમુન્દરોં કો એક દૂસરે સે જુદા રખતે હૈં (કે ખારા મીઠે સે અલગ

રેહતા હૈ ઔર મીઠા ખારે સે અલગ) ઉસી તરહ મૈં આપસે સવાલ કરતા હૂં કે આપ મુઝે દોઝખ કી આગ સે ઔર ઉસ અઝાબ સે જિસકો દેખ કર આદમી વાવેલા કરને (મૌત કી દુઆ માંગને) લગે ઔર કબ્ર કે અઝાબ સે દૂર રખિયે. યા અલ્લાહ! જિસ ભલાઈ તક મેરી અક્લ ન પહુંચ સકી, ઔર મેરા અમલ ઉસ ભલાઈ કે હાસિલ કરને મેં કમઝોર રહા, ઔર મેરી નિય્યત ભી ઉસ તક ન પહુંચી, ઔર મૈંને આપસે ઉસ ભલાઈ કી દરખ્વાસ્ત ભી ન કી હો જિસકા આપને અપની મખ્લૂક મેં કિસી બંદે સે વાદા ફરમાયા હો યા કોઈ ઐસી ભલાઈ હો કે ઉસકો આપ અપને બંદોં મેં કિસી કો દેને વાલે હોં, અય તમામ જહાનોં કે પાલને વાલે! મૈં ભી આપસે ઉસ ભલાઈ કા ખ્વાહિશમંદ હૂં ઔર ઉસકો આપકી રહમત કે વસીલે સે માંગતા હૂં. અય મઝબૂત અહદ (વાદે) વાલે ઔર નેક કામોં કે માલિક અલ્લાહ! મૈં આપસે અઝાબ કે દિન અમન કા, ઔર કયામત કે દિન જન્નત મેં ઉન લોગોં કે સાથ રેહને કા સવાલ કરતા હૂં જો આપકે મુકર્રબ (ખાસ, નઝદીકી) ઔર આપકે દરબાર મેં હાઝિર રેહને વાલે, રુકૂઅ સજદે મેં પડે રેહને વાલે ઔર અહદોં (વાદોં) કો પૂરા કરને વાલે હૈં. બેશક આપ બડે મહરબાન ઔર બહુત મુહબ્બત ફરમાને વાલે હૈં ઔર બિલા શુબહ આપ જો ચાહતે હૈં કરતે હૈં. યા અલ્લાહ! હમેં દૂસરોં કો ખૈર કી રાહ (ભલાઈ કા રાસ્તા) દિખાને વાલા ઔર ખુદ હિદાયત-યાફતા બના દીજિયે, ઐસા ન કીજિયે કે હમ ખુદ ભી ગુમરાહ હોં ઔર દૂસરોં કો ભી ગુમરાહ કરને વાલે હોં. આપકે દોસ્તોં સે હમારી સુલહ હો, આપકે દુશ્મનોં કે હમ દુશ્મન હોં. જો આપસે મુહબ્બત રખ્ખે હમ આપકી ઈસ મુહબ્બત કી વજહ સે ઉસસે મુહબ્બત કરેં ઔર જો આપકા મુખાલિફ હો હમ આપકી ઈસ દુશ્મની કી વજહ સે ઉસસે દુશ્મની કરેં. અય અલ્લાહ! યે દુઆ કરના મેરા કામ હૈ ઔર કુબૂલ કરના અપકા કામ હૈ ઔર યે મેરી કોશિશ હૈ ઔર ભરોસા આપકી ઝાત પર હૈ. યા અલ્લાહ! મેરે દિલ મેં નૂર ડાલ દીજિયે, ઔર મેરી કબ્ર કો નૂરાની કર દીજિયે, મેરે આગે નૂર, મેરે પીછે નૂર, મેરે દાએં નૂર, મેરે બાએં નૂર, મેરે ઊપર નૂર ઔર મેરે નીચે નૂર યાની મેરે હર તરફ આપકા હી નૂર હો, ઔર મેરે કાનોં મેં નૂર, મેરી આંખોં મેં નૂર, મેરે રોએં રોએં મેં નૂર, મેરી ખાલ (ચમડી) મેં નૂર, મેરે ગોશ્ત મેં નૂર, મેરે ખૂન મેં નૂર ઔર

મેરી હડ્ડી હડ્ડી મેં નૂર હી નૂર કરદેં. અય અલ્લાહ મેરે નૂર કો બઢા દીજિયે, મુઝકો નૂર અતા ફરમા દીજિયે ઔર મેરે લિયે નૂર મુકદ્દર ફરમા દીજિયે, પાક હૈ વો ઝાત, ઈઝઝત કી ચાદર હૈ ઔર ઉસકા ફરમાન (હુકમ) ઈઝઝત વાલા હૈ, શરાફત વ બુઝુર્ગી કા લિબાસ હૈ ઔર ઉસકી બખ્શિશ હૈ. પાક હૈ વો ઝાત કે હર ઐબ સે પાકી સિર્ફ ઉસી કી શાયાને શાન હૈ. પાક હૈ વો ઝાત જો બળે ફઝલ ઔર નેઅમતોં વાલી હૈ. પાક હૈ વો ઝાત જો બળે શર્ફ વ કરમ વાલી હૈ. ઔર પાક હૈ વો ઝાત જો બળે જલાલ વ ઈકરામ (ઈઝઝત) કી માલિક હૈ). (તિરમિઝી)

١٢٤- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صَلّٰى فِىْ لَيْلَةٍ بِمِائَةِ آيَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِيْنَ، وَمَنْ صَلّٰى فِىْ لَيْلَةٍ بِمِائَتَىْ آيَةٍ فَاِنَّهُ يُكْتَبُ مِنَ الْقَانِتِيْنَ الْمُخْلِصِيْنَ. رواه الحاكم وقال: صحيح على شرط مسلم ووافقه الذهبى ١/٣٠٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કિસી રાત નમાઝ મેં ૧૦૦ આયાત પઢ લેતા હૈ વો ઉસ રાત અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત સે ગાફિલ રેહને વાલોં મેં શુમાર નહીં હોતા ઔર જો શખ્સ કિસી રાત નમાઝ મેં ૨૦૦ આયાત પઢ લેતા હૈ વો ઉસ રાત મુખ્લિસ ઈબાદત-ગુઝારોં મેં શુમાર હોતા હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٢٥- عَنْ عَبْدِاللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَامَ بِعَشْرِ آيَاتٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِيْنَ، وَمَنْ قَامَ بِمِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِيْنَ، وَمَنْ قَرَاَ بِاَلْفِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْمُقَنْطِرِيْنَ. رواه ابن خزيمة فى صحيحه ٢/١٨١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ તહજ્જુદ મેં ૧૦ આયતેં પઢ લેતા હૈ વો ઉસ રાત ગાફિલીન (ગફલત કરને વાલોં) મેં શુમાર નહીં હોતા. જો ૧૦૦ આયતેં પઢ લેતા હૈ ઉસકા શુમાર ઈબાદત-ગુઝારોં મેં

હોતા હૈ ઔર જો ૧૦૦૦ આયતેં પઢ લેતા હૈ વો ઉન લોગોં મેં શુમાર હોતા હૈ જિનકો કિન્તાર બરાબર સવાબ મિલતા હૈ. (ઈબ્ને ખુઝૈમા)

૧૨૬- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: اَلْقِنْطَارُ اِثْنَا عَشَرَ اَلْفَ اُوْقِیَّةٍ، کُلُّ اُوْقِیَّةٍ خَیْرٌ مِمَّا بَیْنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ. رواه ابن حبان (اسناده حسن) ٦/٣١١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કિન્તાર ૧૨૦૦૦ ઊકિયા કા હોતા હૈ. હર ઊકિયા ઝમીન વ આસમાન કે દરમિયાન કી તમામ ચીઝોં સે બેહતર હૈ. (ઈબ્ને હબ્બાન)

૧૨૭- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: رَحِمَ اللهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّیْلِ فَصَلّٰی ثُمَّ اَیْقَظَ امْرَاَتَهُ فَصَلَّتْ، فَاِنْ اَبَتْ نَضَحَ فِیْ وَجْهِهَا الْمَاءَ، وَرَحِمَ اللهُ امْرَاَةً قَامَتْ مِنَ اللَّیْلِ فَصَلَّتْ ثُمَّ اَیْقَظَتْ زَوْجَهَا فَصَلّٰی، فَاِنْ اَبٰی نَضَحَتْ فِیْ وَجْهِهِ الْمَاءَ. رواه النسائی، باب الترغیب فی قیام اللیل، رقم: ١٦١١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા ઉસ શખ્સ પર રહમત ફરમાએં જો રાત કો ઉઠ કર તહજ્જુદ પઢે ફિર અપની બીવી કો ભી જગાએ ઔર વો નમાઝ પઢે ઔર અગર (નીંદ કે ગલ્બા કી વજહ સે) વો ન ઉઠી તો ઉસકે મુંહ પર પાની કા હલ્કા સા છીંટા દેકર જગાદે. ઔર ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલા ઉસ ઔરત પર રહમત ફરમાએં જો રાત કો ઉઠ કર તહજ્જુદ પઢે, ફિર અપને શૌહર કો જગાએ ઔર વો ભી નમાઝ પઢે ઔર અગર વો ન ઉઠે તો ઉસકે મુંહ પર પાની કા હલ્કા સા છીંટા દેકર ઉઠાદે. (નસાઈ)

ફાઈદાઃ ઈસ હદીસ કા તઅલ્લુક ઉન મિયાં બીવી સે હૈ જો તહજ્જુદ કા શૌક રખતે હોં ઔર ઈસ તરહ ઉઠાના ઉનકે દરમિયાન નાગવારી કા સબબ ન હો. (મઆરિફુલ-હદીસ)

૧૨૮- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ وَاَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَا: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ:

اِذَا اَيْقَظَ الرَّجُلُ اَهْلَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّيَا اَوْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ جَمِيْعًا كُتِبَ فِى الذَّاكِرِيْنَ وَالذَّاكِرَاتِ . رواه ابو داؤد، باب قيام الليل، رقم: ١٣٠٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા ઔર હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ આદમી રાત મેં અપને ઘર વાલોં કો જગાતા હૈ ઔર મિયાં બીવી દોનોં તહજ્જુદ કી (કમ અઝ કમ) દો રકઅત પઢ લેતે હૈં તો ઉન દોનોં કા શુમાર કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) ઝિક્ર કરને વાલોં મેં હો જાતા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

١٢٩- عَنْ عَطَاءٍ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ: اَخْبِرِيْنِى بِاَعْجَبِ مَا رَاَيْتِ مِنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، قَالَتْ: وَاَىُّ شَانِهِ لَمْ يَكُنْ عَجَبًا؟ اِنَّهُ اَتَانِى لَيْلَةً فَدَخَلَ مَعِىَ لِحَافِىْ ثُمَّ قَالَ: ذَرِيْنِى اَتَعَبَّدُ لِرَبِّىْ، فَقَامَ فَتَوَضَّاَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّىْ، فَبَكَى حَتَّى سَالَتْ دُمُوْعُهُ عَلَى صَدْرِهِ، ثُمَّ رَكَعَ فَبَكَى ثُمَّ سَجَدَ فَبَكَى، ثُمَّ رَفَعَ رَاْسَهُ فَبَكَى، فَلَمْ يَزَلْ كَذٰلِكَ حَتَّى جَاءَ بِلَالٌ يُؤْذِنُهُ بِالصَّلَاةِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللهِ، وَمَا يُبْكِيْكَ وَقَدْ غَفَرَ اللهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَاَخَّرَ؟ قَالَ: اَفَلَا اَكُوْنُ عَبْدًا شَكُوْرًا، وَلِمَ لَا اَفْعَلُ وَقَدْ اَنْزَلَ اللهُ عَلَىَّ هٰذِهِ اللَّيْلَةَ: ﴿اِنَّ فِىْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَاٰيٰتٍ لِّاُولِى الْاَلْبَابِ﴾ الْاٰيَاتِ . اخرجه ابن حبان فى صحيحه اقامة الحجة ص ١١٢

હઝરત અતાઅ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં મૈંને હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે અર્ઝ કિયા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી કોઈ અજીબ બાત જો આપને દેખી હો વો સુના દેં. હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ને ફરમાયા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી કૌનસી બાત અજીબ ન થી. એક રાત મેરે પાસ તશરીફ લાએ ઔર મેરે સાથ મેરે લિહાફ (કમ્બલ) મેં લેટ ગએ. ફિર ફરમાને લગેઃ છોળો મૈં તો અપને રબ કી ઈબાદત કરૂં. યે ફરમા કર બિસ્તર સે ઉઠે, વુઝૂ ફરમાયા, ફિર નમાઝ કે લિયે ખળે હો ગએ ઔર રોના શુરૂ કર દિયા યહાં તક કે આંસૂ સીના

મુબારક તક બેહને લગે. ફિર રુકૂઅ ફરમાયા, ઉસમેં ભી ઈસી તરહ રોતે રહે. ફિર સજદા ફરમાયા, ઉસમેં ભી ઈસી તરહ રોતે રહે. ફિર સજદે સે ઉઠે ઔર ઈસી તરહ રોતે રહે યહાં તક કે હઝરત બિલાલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને આકર સુબહ કી નમાઝ કે લિયે આવાઝ દી. મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! આપ ઈતના કયૂં રો રહે હૈં જબકે આપકે અગલે પિછલે ગુનાહ (અગર હોતે ભી તો) અલ્લાહ તઆલા ને માફ ફરમા દિયે હૈં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તો કયા ફિર મૈં શુક્રગુઝાર બંદા ન બનૂં? ઔર મૈં ઐસા કયૂં ન કરૂં જબકે આજ રાત મુઝ પર

اِنَّ فِيْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَاٰيٰتٍ لِّاُولِى الْاَلْبَابِ

સે સૂરએ આલે-ઈમરાન કે ખત્મ તક કી આયાત નાઝિલ હુઈ (ઉતરી) હૈં. (ઈબ્ને હબ્બાન ઈકામતુલ-હુજ્જહ)

١٧٠- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَا مِنِ امْرِئٍ تَكُوْنُ لَهٗ صَلٰوةٌ بِلَيْلٍ فَغَلَبَهٗ عَلَيْهَا نَوْمٌ اِلَّا كَتَبَ اللهُ لَهٗ اَجْرَ صَلٰوتِهٖ وَكَانَ نَوْمُهٗ صَدَقَةً عَلَيْهِ. رواه النسائي، باب من كان له صلاة بالليل ....، رقم: ١٧٨٥

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ તહજ્જુદ પઢને કા આદી (આદત વાલા) હો ઔર નીંદ કે ગલ્બા કી વજહ સે (કિસી રાત) આંખ ન ખુલી તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે તહજ્જુદ કા સવાબ લિખ દેતે હૈં ઔર ઉસકા સોના અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઉસ પર એક ઈન્આમ હૈ કે બગૈર તહજ્જુદ પઢે ઉસે (ઉસ રાત) તહજ્જુદ કા સવાબ મિલ જાતા હૈ. (નસાઈ)

١٧١- عَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَنْ اَتٰى فِرَاشَهٗ وَهُوَ يَنْوِيْ اَنْ يَّقُوْمَ، يُصَلِّيْ مِنَ اللَّيْلِ فَغَلَبَتْهُ عَيْنَاهُ حَتّٰى اَصْبَحَ، كُتِبَ لَهٗ مَا نَوٰى وَكَانَ نَوْمُهٗ صَدَقَةً عَلَيْهِ مِنْ رَبِّهٖ عَزَّ وَجَلَّ. رواه النسائي، باب من اتى فراشه وهو ينوي القيام فنام، رقم: ١٧٨٨

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ રાત કો સોને કે લિયે બિસ્તર પર આએ ઔર ઉસકી નિય્યત રાત કો તહજ્જુદ પઢને કી થી લેકિન વો ઐસા સોયા કે સુબહ હી જાગા તો ઉસકો ઉસકી નિય્યત પર તહજ્જુદ કા સવાબ મિલતા હૈ ઔર ઉસકા સોના અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે એક ઈન્આમ હૈ. (નસાઈ)

١٧٢- عَنْ مُعَاذِ بْنِ اَنَسٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَعَدَ فِي مُصَلَّاهُ حِيْنَ يَنْصَرِفُ مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ حَتّٰى يُسَبِّحَ رَكْعَتَيِ الضُّحٰى لَا يَقُوْلُ اِلَّا خَيْرًا غُفِرَ لَهُ خَطَايَاهُ، وَاِنْ كَانَتْ اَكْثَرَ مِنْ زَبَدِ الْبَحْرِ. رواه ابو داؤد، باب صلوة الضحى، رقم: ١٢٨٧

હઝરત મુઆઝ બિન અનસ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ફજર કી નમાઝ સે ફારિગ હોકર ઉસી જગહ બૈઠા રેહતા હૈ, ખૈર કે અલાવા કોઈ બાત નહીં કરતા, ફિર દો રકઅત ઈશ્રાક કી નમાઝ પઢતા હૈ ઉસકે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં ચાહે વો સમુન્દર કે ઝાગ સે ઝિયાદા હી હોં. (અબૂ દાઉદ)

١٧٣- عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ صَلَّى الْغَدَاةَ ثُمَّ ذَكَرَ اللّٰهَ عَزَّوَجَلَّ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، ثُمَّ صَلّٰى رَكْعَتَيْنِ اَوْ اَرْبَعَ رَكَعَاتٍ لَمْ تَمَسَّ جِلْدَهُ النَّارُ. رواه البيهقي في شعب الايمان ٣/ ١٢٠

હઝરત હસન બિન અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા યે ઈરશાદ મન્કૂલ હૈ: જો શખ્સ ફજર કી નમાઝ પઢ કર સૂરજ નિકલને તક અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મેં મશ્ગૂલ રેહતા હૈ ફિર દો યા ચાર રકઅત (ઈશ્રાક કી નમાઝ) પઢતા હૈ તો ઉસકી ખાલ કો (ભી) દોઝખ કી આગ ન છુએગી. (બૈહકી)

١٧٤- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صَلّٰى

الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللهَ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلّٰى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ . رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما ذكر مما يستحب من الجلوس ...، رقم: ٥٨٦

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ ફજર કી નમાઝ જમાઅત સે પઢતા હૈ ફિર આફતાબ (સૂરજ) નિકલને તક અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મેં મશ્ગૂલ રેહતા હૈ, ફિર દો રકઅત નફિલ પઢતા હૈ તો ઉસે હજ ઔર ઉમરહ કા સવાબ મિલતા હૈ. હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને તીન મરતબા ઈરશાદ ફરમાયાઃ કામિલ (પૂરે) હજ ઔર ઉમરહ કા સવાબ, કામિલ હજ ઔર ઉમરહ કા સવાબ, કામિલ હજ ઔર ઉમરહ કા સવાબ મિલતા હૈ. (તિરમિઝી)

١٧٥- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللهَ -عَزَّ وَجَلَّ- يَقُوْلُ: ابْنَ آدَمَ لَا تَعْجِزَنَّ مِنْ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ أَكْفِكَ آخِرَهُ . رواه أحمد ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢/٤٩٢

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈંઃ આદમ કે બેટે! દિન કે શુરૂ મેં ચાર રકઅત પઢને સે આજિઝ ન બનો મૈં તુમ્હારે દિન ભર કે કામ બના દૂંગા. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ યે ફઝીલત ઈશ્રાક કી નમાઝ કી હૈ ઔર યે ભી મુમકિન હૈ કે ઈસસે મુરાદ ચાશ્ત કી નમાઝ હો.

١٧٦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: بَعَثَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ بَعْثًا فَأَعْظَمُوا الْغَنِيْمَةَ، وَأَسْرَعُوا الْكَرَّةَ، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُوْلَ اللهِ، مَا رَأَيْنَا بَعْثًا قَطُّ أَسْرَعَ كَرَّةً وَلَا أَعْظَمَ غَنِيْمَةً مِنْ هٰذَا الْبَعْثِ! فَقَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَسْرَعَ

كَرَّةً مِنْهُ، وَاَعْظَمَ غَنِيمَةً؟ رَجُلٌ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ فَاَحْسَنَ الْوُضُوْءَ ثُمَّ عَمِدَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَصَلَّى فِيهِ الْغَدَاةَ، ثُمَّ عَقَّبَ بِصَلَاةِ الضَّحْوَةِ فَقَدْ اَسْرَعَ الْكَرَّةَ، وَاَعْظَمَ الْغَنِيمَةَ ۔ رواه ابو يعلى و رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٤٩١/٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક લશ્કર (ફૌજ) ભેજા જો બહુત હી જલ્દ બહુત સારા માલે-ગનીમત (જંગ કે બાદ મિલા હુવા દુશ્મન કા માલ) લેકર વાપસ લૌટ આયા. એક સહાબી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! હમને કોઈ ઐસા લશ્કર નહીં દેખા જો ઈતની જલ્દી ઈતના સારા માલે ગનીમત લેકર વાપસ લૌટ આયા હો. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં ઈસસે ભી કમ વક્ત મેં ઈસ માલ સે બહુત ઝિયાદા ગનીમત કમાને વાલા શખ્સ ન બતાઊં? યે વો શખ્સ હૈ જો અપને ઘર સે અચ્છી તરહ વુઝૂ કરકે મસ્જિદ જાતા હૈ, ફજર કી નમાઝ પઢતા હૈ, ફિર (સૂરજ નિકલને કે બાદ) ઈશ્રાક કી નમાઝ પઢતા હૈ તો યે બહુત થોડે વક્ત મેં બહુત ઝિયાદા નફા કમાને વાલા હૈ. (અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٧٧- عَنْ اَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سُلَامَى مِنْ اَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ، فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَاَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَيُجْزِئُ مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحَى ۔ رواه مسلم، باب استحباب صلاة الضحى ۔۔۔۔، رقم: ١٦٧١

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે હર શખ્સ કે ઝિમ્મે ઉસકે જિસ્મ કે એક એક જોડ કી સલામતી કે શુક્રાને મેં રોઝાના સુબહ કો એક સદકા હોતા હૈ. હર બાર સુબ્હાનલ્લાહ કેહના સદકા હૈ, હર બાર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહના સદકા હૈ, હર બાર

લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ કેહના સદકા હૈ, હર બાર અલ્લાહુ અકબર કેહના સદકા હૈ, ભલાઈ કા હુકમ કરના સદકા હૈ, બુરાઈ સે રોકના સદકા હૈ ઔર હર જોળ કે શુક્ર કી અદાયગી કે લિયે ચાશ્ત કે વક્ત દો રકઅતેં પળ્હના કાફી હો જાતી હૈં. (મુસ્લિમ)

١٧٨- عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: فِي الْإِنْسَانِ ثَلٰثُمِائَةٍ وَ سِتُّوْنَ مَفْصِلًا، فَعَلَيْهِ اَنْ يَتَصَدَّقَ عَنْ كُلِّ مَفْصِلٍ مِنْهُ بِصَدَقَةٍ قَالُوا: وَمَنْ يُطِيْقُ ذٰلِكَ يَا نَبِيَّ اللّٰهِ؟ قَالَ: اَلنُّخَاعَةُ فِي الْمَسْجِدِ تَدْفِنُهَا، وَالشَّيْءُ تُنَحِّيْهِ عَنِ الطَّرِيْقِ، فَاِنْ لَمْ تَجِدْ فَرَكْعَتَا الضُّحٰى تُجْزِئُكَ . رواه ابو داؤد، باب في اماطة الاذى عن الطريق، رقم: ٥٢٤٢

હઝરત બુરૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: આદમી મેં ૩૬૦ જોળ હૈં. ઉસકે ઝિમ્મે ઝરૂરી હૈ કે હર જોળ કી સલામતી કે શુક્રાના મેં એક સદકા અદા કિયા કરે. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઈતને સદકે કૌન અદા કર સકતા હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: મસ્જિદ મેં અગર થૂક પળા હો તો ઉસે દફન કર દેના સદકા કા સવાબ રખતા હૈ, રાસ્તા સે તકલીફ દેને વાલી ચીઝ કા હટા દેના ભી સદકા હૈ. અગર ઈન અમલોં કા મૌકા ન મિલે તો ચાશ્ત કી દો રકઅત નમાઝ પળ્હના ઈન સબ સદકાત કે બદલે તુમ્હારે લિયે કાફી હૈ. (અબૂ દાઊદ)

١٧٩- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ حَافَظَ عَلٰى شُفْعَةِ الضُّحٰى غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوْبُهُ، وَاِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ . رواه ابن ماجه، باب ما جاء في صلوة الضحى، رقم: ١٣٨٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો ચાશ્ત કી દો રકઅત પળ્હને કા એહતિમામ (પાબંદી) કરતા હૈ ઉસકે ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે હૈં અગરચે વો સમુન્દર કે ઝાગ કે બરાબર હોં. (ઈબ્ને માજા)

૧૮૦- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صَلّٰی الضُّحٰی رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِيْنَ، وَمَنْ صَلّٰی اَرْبَعًا كُتِبَ مِنَ الْعَابِدِيْنَ، وَمَنْ صَلّٰی سِتًّا كُفِیَ ذٰلِكَ الْيَوْمَ، وَمَنْ صَلّٰی ثَمَانِيًا كَتَبَهُ اللّٰهُ مِنَ الْقَانِتِيْنَ، وَمَنْ صَلّٰی ثِنْتَیْ عَشْرَةَ بَنَی اللّٰهُ لَهٗ بَيْتًا فِی الْجَنَّةِ، وَمَا مِنْ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ اِلَّا لِلّٰهِ مَنٌّ يَمُنُّ بِهٖ عَلٰی عِبَادِهٖ وَصَدَقَةٌ، وَمَا مَنَّ اللّٰهُ عَلٰی اَحَدٍ مِنْ عِبَادِهٖ اَفْضَلَ مِنْ اَنْ يُلْهِمَهٗ ذِكْرَهٗ. رواه الطبرانی فی الكبير وفيه: موسیٰ بن يعقوب الزمعی، وثقه ابن معين وابن حبان، وضعفه ابن المدينی وغيره، وبقية رجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢/٤٩٤

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ચાશ્ત કે દો નફિલ પઢતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત સે ગાફિલ રેહને વાલોં મેં શુમાર નહીં હોતા, જો ચાર નફિલ પઢતા હૈ વો ઈબાદત-ગુઝારોં મેં લિખ્ખા જાતા હૈ, જો છે નફિલ પઢતા હૈ ઉસકે ઉસ દિન કે કામોં મેં મદદ કી જાતી હૈ, જો આઠ નફિલ પઢતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસે ફરમાં-બરદારોં મેં લિખ દેતે હૈં, ઔર જો ૧૨ નફિલ પઢતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે જન્નત મેં મહલ બના દેતે હૈં. હર દિન ઔર રાત મેં અલ્લાહ તઆલા અપને બંદોં પર સદકા ઔર એહસાન ફરમાતે રેહતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા કા અપને બંદે પર સબસે બડા એહસાન યે હોતા હૈ કે ઉસે અપને ઝિક્ર કી તૌફીક અતા ફરમા દેં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૧૮૧- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صَلّٰی بَعْدَ الْمَغْرِبِ سِتَّ رَكَعَاتٍ لَمْ يَتَكَلَّمْ فِيْمَا بَيْنَهُنَّ بِسُوْءٍ عُدِلْنَ لَهٗ بِعِبَادَةِ ثِنْتَیْ عَشْرَةَ سَنَةً. رواه الترمذی وقال: حديث ابی هريرة حديث غريب، باب ما جاء فی فضل التطوع ... ، رقم: ٤٣٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ

મગરિબ કી નમાઝ કે બાદ ૬ રકઅતેં ઈસ તરહ પળ્હતા હૈ કે ઉનકે દરમિયાન કોઈ ફુઝૂલ બાત નહીં કરતા તો ઉસે ૧૨ સાલ કી ઈબાદત કે બરાબર સવાબ મિલતા હૈ. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: મગરિબ કે બાદ દો રકઅત સુન્નતે મુઅક્કદા કે અલાવા ચાર રકઅત નવાફિલ ઔર પળ્હી જાએં તો ૬ હો જાએંગી. બાઝ ઉલમા કે નઝદીક યે ૬ રકઅત, મગરિબ કી દો રકઅત સુન્નતે મુઅક્કદા કે અલાવા હૈં. (મિરકાત, મઝાહિરે હક)

۱۸۲- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ لِبِلَالٍ عِنْدَ صَلٰوةِ الْفَجْرِ: يَا بِلَالُ، حَدِّثْنِیْ بِاَرْجٰی عَمَلٍ عَمِلْتَهٗ فِی الْاِسْلَامِ، فَاِنِّیْ سَمِعْتُ دَفَّ نَعْلَیْكَ بَیْنَ یَدَیَّ فِی الْجَنَّةِ قَالَ: مَا عَمِلْتُ عَمَلًا اَرْجٰی عِنْدِیْ اَنِّیْ لَمْ اَتَطَهَّرْ طُهُوْرًا فِیْ سَاعَةِ لَیْلٍ اَوْ نَهَارٍ اِلَّا صَلَّیْتُ بِذٰلِكَ الطُّهُوْرِ مَا كُتِبَ لِیْ اَنْ اُصَلِّیَ. رواه البخاری، باب فضل الطهور بالليل والنهار۰۰۰۰، رقم: ۱۱۴۹

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક દિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત બિલાલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે ફજર કી નમાઝ કે વક્ત દરયાફત ફરમાયા (પૂછા): બિલાલ! ઈસ્લામ લાને કે બાદ અપના વો અમલ બતાઓ જિસસે તુમ્હેં સવાબ કી સબસે ઝિયાદા ઉમ્મીદ હો ક્યુંકે મૈંને જન્નત મેં અપને આગે આગે તુમ્હારે જૂતોં કી આહટ રાત ખ્વાબ મેં સુની હૈ. હઝરત બિલાલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા કે મુઝે અપને આમાલ મેં સબસે ઝિયાદા ઉમ્મીદ જિસ અમલ સે હૈ વો યે હૈ કે મૈંને રાત યા દિન મેં જબ કિસી વક્ત ભી વુઝૂ કિયા હૈ તો ઉસ વુઝૂ સે ઈતની નમાઝ (તહિય્યતુલ-વુઝૂ) ઝરૂર પળ્હી હૈ જિતની મુઝે અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઉસ વક્ત તૌફીક મિલી. (બુખારી)

સલાતુત્તસ્બીહ

۱۸۳- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ لِلْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ: يَا عَبَّاسُ! يَا عَمَّاهُ! اَلَا اُعْطِيْكَ؟ اَلَا اَمْنَحُكَ؟ اَلَا اَحْبُوْكَ؟ اَلَا اَفْعَلُ بِكَ عَشْرَ خِصَالٍ اِذَا اَنْتَ فَعَلْتَ ذٰلِكَ غَفَرَ اللهُ لَكَ ذَنْبَكَ اَوَّلَهُ وَآخِرَهُ قَدِيْمَهُ وَحَدِيْثَهُ خَطَاَهُ وَعَمْدَهُ، صَغِيْرَهُ وَكَبِيْرَهُ سِرَّهُ وَعَلَانِيَتَهُ- عَشْرَ خِصَالٍ- اَنْ تُصَلِّيَ اَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تَقْرَاُ فِيْ كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُوْرَةً، فَاِذَا فَرَغْتَ مِنَ الْقِرَاءَةِ فِيْ اَوَّلِ رَكْعَةٍ وَاَنْتَ قَائِمٌ قُلْتَ: سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاللهُ اَكْبَرُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً، ثُمَّ تَرْكَعُ فَتَقُوْلُهَا وَاَنْتَ رَاكِعٌ عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَاْسَكَ مِنَ الرُّكُوْعِ فَتَقُوْلُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَهْوِيْ سَاجِدًا فَتَقُوْلُهَا وَاَنْتَ سَاجِدٌ عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَاْسَكَ مِنَ السُّجُوْدِ فَتَقُوْلُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَسْجُدُ فَتَقُوْلُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَاْسَكَ فَتَقُوْلُهَا عَشْرًا فَذٰلِكَ خَمْسٌ وَسَبْعُوْنَ، فِيْ كُلِّ رَكْعَةٍ تَفْعَلُ ذٰلِكَ فِيْ اَرْبَعِ رَكَعَاتٍ، اِنِ اسْتَطَعْتَ اَنْ تُصَلِّيَهَا فِيْ كُلِّ يَوْمٍ مَرَّةً فَافْعَلْ، فَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِيْ كُلِّ جُمُعَةٍ مَرَّةً، فَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِيْ كُلِّ شَهْرٍ مَرَّةً، فَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِيْ كُلِّ سَنَةٍ مَرَّةً، فَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِيْ عُمُرِكَ مَرَّةً. رواه

ابو داؤد، باب صلوة التسبيح، رقم: ۱۲۹۷

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે ફરમાયાઃ અબ્બાસ! મેરે ચચા! કયા મૈં આપકો એક અતિયા ન કરૂં? કયા એક હદિયા ન કરૂં? કયા એક તોહફા પેશ ન કરૂં? કયા મૈં આપકો ઐસા અમલ ન બતાઊં જબ આપ ઉસકો કરેંગે તો આપકો દસ ફાઈદે હાસિલ હોંગે યાની અલ્લાહ તઆલા આપકે અગલે, પિછલે, પુરાને, નએ, ગલ્તી સે કિયે હુવે, જાન બૂઝ કર કિયે હુવે, છોટે, બડે, છુપ કર કિયે હુવે, ખુલ્લમ ખુલ્લા કિયે હુવે ગુનાહ સબ હી માફ ફરમા દેંગે. વો અમલ યે હૈ કે આપ ચાર રકઅત (સલાતુત્તસ્બીહ) પઢેં ઔર હર રકઅત મેં સૂરએ ફાતિહા ઔર દૂસરી

કોઈ સૂરત પળ્હેં. જબ આપ પેહલી રકઅત મેં કિરઅત સે ફારિગ હો જાએં તો કયામ હી કીં હાલત મેં રુકૂઅ સે પેહલે "સુબ્હાનલ્લાહિ વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ વલા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર" ૧૫ મરરબા કહેં.ફિર રુકૂઅ કરેં ઔર રુકૂઅ મેં ભી યહી કલિમાત દસ મરતબા કહેં. ફિર રુકૂઅ સે ઉઠ કર કૌમા મેં ભી યહી કલિમાત દસ મરતબા કહેં. ફિર સજદે મેં ચલે જાએં ઔર ઉસમેં ભી યે કલિમાત દસ મરતબા કહેં. ફિર સજદે સે ઉઠ કર જલ્સા મેં યહી કલિમાત દસ મરતબા કહેં. ફિર દૂસરે સજદે મેં ભી યહી કલિમાત દસ મરતબા કહેં. ફિર દૂસરે સજદે કે બાદ ભી ખળે હોને સે પેહલે બૈઠે બૈઠે યહી કલિમાત દસ મરતબા કહેં. ચારોં રકઅત ઈસી તરહ પળ્હેં ઔર ઈસ તરતીબ સે હર રકઅત મેં યે કલિમાત ૭૫ મરતબા કહેં. (મેરે ચચા) અગર આપસે હો સકે તો રોઝાના યે નમાઝ એક મરતબા પળ્હા કરેં. અગર રોઝાના ન પળ્હ સકેં તો હર જુમ્આ કે દિન પળ્હ લિયા કરેં. અગર આપ યે ભી ન કર સકેં તો સાલ મેં એક મરતબા પળ્હ લિયા કરેં. અગર યે ભી ન હો સકે તો ઝિંદગી મેં એક મરતબા હી પળ્હ લેં. (અબૂ દાઉદ)

૧૮૪– عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: وَجَّهَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ جَعْفَرَ بْنَ اَبِيْ طَالِبٍ اِلٰى بِلَادِ الْحَبَشَةِ فَلَمَّا قَدِمَ اعْتَنَقَهُ، وَقَبَّلَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ ثُمَّ قَالَ: اَلَا اَهَبُ لَكَ، اَلَا اُبَشِّرُكَ اَلَا اَمْنَحُكَ اَلَا اُتْحِفُكَ؟ قَالَ: نَعَمْ: يَا رَسُوْلَ اللهِ .

ثم ذكر نحو ما تقدم، اخرجه الحاكم وقال: هذا اسناد صحيح لا غبار عليه ومما يستدل به على صحة هذا الحديث استعمال الائمة من اتباع التابعين الى عصرنا هذا اياه ومواظبتهم عليه وتعليمهم الناس منهم عبد الله بن المبارك رحمه الله، قال الذهبي هذا اسناد صحيح لا غبار عليه ١/٣١٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને જઅફર બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો હબ્શા રવાના ફરમાયા. જબ વો વહાં સે મદીના તય્યિબા આએ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકો ગલે લગાયા ઔર પેશાની પર બોસા દિયા (ચૂમા). ફિર ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયા મૈં તુમ્હેં એક હદયા ન દૂં? કયા મૈં તુમ્હેં એક

ખુશ-ખબરી ન સુનાઉં? કયા મૈં તુમ્હેં એક તોહફા ન દૂં? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: ઝરૂર ઈરશાદ ફરમાઈયે. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સલાતુત્તસ્બીહ કી તફસીલ બયાન ફરમાઈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٨٥- عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا رَسُوْلُ اللهِ ﷺ قَاعِدٌ إِذْ دَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَارْحَمْنِيْ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: عَجِلْتَ أَيُّهَا الْمُصَلِّي إِذَا صَلَّيْتَ فَقَعَدْتَ فَاحْمَدِ اللهَ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ وَصَلِّ عَلَيَّ ثُمَّ ادْعُهُ، قَالَ: ثُمَّ صَلَّى رَجُلٌ آخَرُ بَعْدَ ذٰلِكَ فَحَمِدَ اللهَ وَصَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: أَيُّهَا الْمُصَلِّي ادْعُ تُجَبْ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب في ايجاب الدعاء ...، رقم: ٣٤٧٦

હઝરત ફઝાલા બિન ઉબૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક દિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ તશરીફ ફરમા થે કે એક શખ્સ મસ્જિદ મેં દાખિલ હુવે ઔર નમાઝ પઢી. ફિર યે દુઆ માંગી: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِيْ وَارْحَمْنِيْ "અય અલ્લાહ મેરી મગફિરત ફરમાઈયે, મુઝ પર રહમ ફરમાઈયે." રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને નમાઝી સે ઈરશાદ ફરમાયા: તુમને દુઆ માંગને મેં જલ્દી કી, જબ તુમ નમાઝ પઢ કર બૈઠો તો પેહલે અલ્લાહ તઆલા કી શાયાને શાન તારીફ કરો ઔર મુઝ પર દુરૂદ ભેજો ફિર દુઆ માંગો.

હઝરત ફઝાલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં: ફિર એક ઔર સાહબ ને નમાઝ પઢી, ઉન્હોંને અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ બયાન કી ઔર નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર દુરૂદ ભેજા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉન સાહબ સે ઈરશાદ ફરમાયા: અબ તુમ દુઆ કરો કુબૂલ હોગી. (તિરમિઝી)

١٨٦- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ مَرَّ بِأَعْرَابِيٍّ، وَهُوَ يَدْعُوْ فِيْ صَلَاتِهٖ وَهُوَ يَقُوْلُ: يَامَنْ لَاتَرَاهُ الْعُيُوْنُ، وَلَا تُخَالِطُهُ الظُّنُوْنُ، وَلَا يَصِفُهُ الْوَاصِفُوْنَ، وَلَا تُغَيِّرُهُ الْحَوَادِثُ، وَلَا يَخْشَى الدَّوَائِرَ، يَعْلَمُ

مَثَاقِيْلَ الجِبَالِ، وَمَكَايِيْلَ البِحَارِ، وَعَدَدَ قَطْرِ الْاَمْطَارِ، وَعَدَدَ وَرَقِ الْاَشْجَارِ، وَعَدَدَ مَا اَظْلَمَ عَلَيْهِ اللَّيْلُ، وَاَشْرَقَ عَلَيْهِ النَّهَارُ، وَ لَا تُوَارِى مِنْهُ سَمَاءٌ سَمَاءً، وَلَا اَرْضٌ اَرْضًا، وَلَا بَحْرٌ مَا فِىْ قَعْرِهِ، وَلَاجَبَلٌ مَافِىْ وَعْرِهِ، اجْعَلْ خَيْرَ عُمْرِىْ آخِرَهُ، وَخَيْرَ عَمَلِىْ خَوَاتِيْمَهُ، وَخَيْرَ اَيَّامِىْ يَوْمَ اَلْقَاكَ فِيْهِ، فَوَكَّلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ بِالْاَعْرَابِىِّ رَجُلًا فَقَالَ: اِذَا صَلَّى فَائْتِنِىْ بِهِ، فَلَمَّا صَلَّى اَتَاهُ، وَ قَدْ كَانَ اُهْدِىَ لِرَسُوْلِ اللهِ ﷺ ذَهَبٌ مِنْ بَعْضِ الْمَعَادِنِ، فَلَمَّا اَتَاهُ الْاَعْرَابِىُّ وَهَبَ لَهُ الذَّهَبَ، وَقَالَ: مِمَّنْ اَنْتَ يَا اَعْرَابِىُّ؟ قَالَ: مِنْ بَنِىْ عَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ يَا رَسُوْلَ اللهِ، قَالَ: هَلْ تَدْرِىْ لِمَ وَهَبْتُ لَكَ الذَّهَبَ؟ قَالَ: لِلرَّحِمِ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ، قَالَ: اِنَّ لِلرَّحِمِ حَقًّا، وَلٰكِنْ وَهَبْتُ لَكَ الذَّهَبَ بِحُسْنِ ثَنَاءِكَ عَلَى اللهِ عَزَّوَجَلَّ .

رواه الطبرانى فى الاوسط ورجاله رجال الصحيح غيرعبد اللّٰهبن محمد بن ابى عبد الرحمن الاذرمى وهو ثقة،مجمع الزوائد١٠/٢٤٢

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ દેહાત કે રેહને વાલે એક શખ્સ કે પાસ સે ગુઝરે જો નમાઝ મેં યૂં દુઆ માંગ રહે થે:

يَا مَنْ لَا تَرَاهُ الْعُيُوْنُ، وَلَا تُخَالِطُهُ الظُّنُوْنُ، وَلَا يَصِفُهُ الْوَاصِفُوْنَ، وَلَا تُغَيِّرُهُ الْحَوَادِثُ، وَ لَا يَخْشَى الدَّوَائِرَ، يَعْلَمُ مَثَاقِيْلَ الْجِبَالِ، وَ مَكَايِيْلَ الْبِحَارِ، وَعَدَدَ قَطْرِ الْاَمْطَارِ، وَعَدَدَ وَرَقِ الْاَشْجَارِ، وَعَدَدَ مَا اَظْلَمَ عَلَيْهِ اللَّيْلُ، وَ اَشْرَقَ عَلَيْهِ النَّهَارُ، وَ لَا تُوَارِى مِنْهُ سَمَاءٌ سَمَاءً، وَ لَا اَرْضٌ اَرْضًا، وَلَا بَحْرٌ مَّا فِىْ قَعْرِهِ، وَ لَا جَبَلٌ مَا فِىْ وَعْرِهِ، اِجْعَلْ خَيْرَ عُمْرِىْ آخِرَهُ، وَ خَيْرَ عَمَلِىْ خَوَاتِيْمَهُ، وَ خَيْرَ اَيَّامِىْ يَوْمَ اَلْقَاكَ فِيْهِ

(તરજુમા: અય વો ઝાત જિસકો આંખેં દેખ નહીં સકતીં ઔર કિસી કા ખયાલ વ ગુમાન ઉસ તક પહુંચ નહીં સકતા ઔર ન હી તારીફ બયાન કરને વાલે ઉસકી તારીફ બયાન કર સકતે હૈં ઔર ન ઝમાને કી મુસીબતે

ઉસ પર અસર-અંદાઝ હો સકતી હૈં ઔર ન ઉસે ઝમાને કી આફતોં કા કોઈ ખૌફ હૈ, (અય વો ઝાત) જો પહાડોં કે વઝન, દરયાઓં કે પૈમાને (નાપ), બારિશોં કે કતરોં કી તઅદાદ (ગિન્તી) ઔર દરખ્તોં કે પત્તોં કી તઅદાદ કો જાનતી હૈ ઔર (અય વો ઝાત જો) ઉન તમામ ચીઝોં કો જાનતી હૈ જિન પર રાત કા અંધેરા છા જાતા હૈ ઔર જિન પર દિન કી રૌશની ડાલતા હૈ, ન ઉસસે એક આસમાન દૂસરે અસમાન કો છુપા સકતા હૈ ઔર ન એક ઝમીન દૂસરી ઝમીન કો ઔર ન સમુન્દર ઉસ ચીઝ કો છુપા સકતે હૈં જો ઉનકી તેહ (ગેહરાઈ) મેં હૈ ઔર ન કોઈ પહાડ ઉન ચીઝોં કો છુપા સકતા હૈ જો ઉસકી સખ્ત ચટાનોં મેં હૈં, આપ મેરી ઉમ્ર કે આખરી હિસ્સા કો સબસે બેહતરીન હિસ્સા બના દીજિયે ઔર મેરે આખરી અમલ કો સબસે બેહતરીન અમલ બના દીજિયે ઔર મેરા બેહતરીન દિન વો બના દીજિયે જિસ દિન મેરી આપસે મુલાકાત હો યાની મૌત કા દિન.")

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક સાહબ કો મુકર્રર ફરમાયા કે જબ યે શખ્સ નમાઝ સે ફારિગ હો જાએં તો ઈન્હેં મેરે પાસ લે આના. ચુનાંચે વો નમાઝ કે બાદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે. રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ એક કાન સે કુછ સોના હદયા મેં આયા હુવા થા. આપને ઉન્હેં વો સોના હદયા મેં દિયા. ફિર ઉન દેહાત કે રેહને વાલે શખ્સ સે પૂછાઃ તુમ કિસ કબીલા કે હો? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કબીલા બનૂ આમિર સે હૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયા તુમ જાનતે હો કે યે સોના મૈંને તુમ્હેં કયૂં હદયા કિયા હૈ? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ ઈસ વજહ સે કે હમારી આપકી રિશ્તેદારી હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ રિશ્તેદારી કા ભી હક હોતા હૈ લેકિન મૈંને તુમ્હેં સોના ઈસ વજહ સે હદયા કિયા કે તુમને બહુત અચ્છે અંદાઝ મેં અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ કી. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ નફિલ નમાઝ કે હર રુક્ન (હિસ્સે) મેં ઈસ નમાઝ કી દુઆએં પઢી જા સકતી હૈં.

١٨٧- عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَا مِنْ عَبْدٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا فَيُحْسِنُ الطُّهُوْرَ ثُمَّ يَقُوْمُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللهَ إِلَّا غَفَرَ اللهُ لَهُ، ثُمَّ قَرَأَ هٰذِهِ الْآيَةَ: ﴿وَالَّذِيْنَ إِذَا فَعَلُوْا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوْا أَنْفُسَهُمْ﴾ إِلَى آخِرِ الْآيَةِ [آل عمران: ١٣٥] رواه ابوداؤد، باب في الاستغفار، رقم: ١٥٢١

હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જિસ શખ્સ સે કોઈ ગુનાહ હો જાએ ફિર વો અચ્છી તરહ વુઝૂ કરે ઔર ઉઠ કર દો રકઅત પળ્હે ફિર અલ્લાહ તઆલા સે માફી માંગે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસે માફ ફરમા દેતે હૈં. ઉસકે બાદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે આયત તિલાવત ફરમાઈ:

وَالَّذِيْنَ إِذَا فَعَلُوْا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوْا أَنْفُسَهُمْ

(તરજુમા: ઔર વો બંદે (જિનકા હાલ યે હૈ) કે જબ ઉનસે કોઈ ગુનાહ હો જાતા હૈ યા કોઈ બુરા કામ કરકે વો અપને ઊપર ઝુલ્મ કર બૈઠતે હૈં તો જલ્દ હી ઉન્હે અલ્લાહ તઆલા યાદ આ જાતે હૈં, ફિર વો અલ્લાહ તઆલા સે અપને ગુનાહોં કી માફી કે તાલિબ (માંગને વાલે) હોતે હૈં, ઔર બાત ભી યે હૈ કે સિવાએ અલ્લાહ તઆલા કે કૌન ગુનાહોં કો માફ કર સકતા હૈ? ઔર બુરે કામ પર વો અળતે નહીં, ઔર વો યકીન રખતે હૈં (કે તૌબા સે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં)). (અબૂ દાઉદ)

١٨٨- عَنِ الْحَسَنِ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا أَذْنَبَ عَبْدٌ ذَنْبًا ثُمَّ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوْءَ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى بَرَازٍ مِنَ الْأَرْضِ فَصَلَّى فِيْهِ رَكْعَتَيْنِ، وَاسْتَغْفَرَ اللهَ مِنْ ذٰلِكَ الذَّنْبِ إِلَّا غَفَرَ اللهُ لَهُ. رواه البيهقي في شعب الايمان ٥/٤٠٣

હઝરત હસન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં: જિસ શખ્સ સે કોઈ ગુનાહ હુવા ફિર ઉસને અચ્છી તરહ વુઝૂ કિયા ઔર ખુલે મૈદાન મેં જાકે

દો રકઅત પઢ કર અલ્લાહ તઆલા સે ઉસ ગુનાહ કી માફી ચાહી તો અલ્લાહ તઆલા ઉસે ઝરૂર માફ ફરમા દેતે હૈં. (બૈહકી)

١٨٩- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ يُعَلِّمُنَا الْاِسْتِخَارَةَ فِي الْاُمُوْرِ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّوْرَةَ مِنَ الْقُرْآنِ، يَقُوْلُ: اِذَا هَمَّ اَحَدُكُمْ بِالْاَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيْضَةِ، ثُمَّ لِيَقُلْ: اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْتَخِيْرُكَ بِعِلْمِكَ، وَاَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَاَسْاَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيْمِ، فَاِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا اَعْلَمُ، وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ، اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ خَيْرٌ لِّيْ فِيْ دِيْنِيْ وَمَعَاشِيْ وَعَاقِبَةِ اَمْرِيْ. اَوْقَالَ: عَاجِلِ اَمْرِيْ وَآجِلِهٖ. فَاقْدُرْهُ لِيْ وَيَسِّرْهُ لِيْ ثُمَّ بَارِكْ لِيْ فِيْهِ، وَاِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ شَرٌّ لِّيْ فِيْ دِيْنِيْ وَمَعَاشِيْ وَعَاقِبَةِ اَمْرِيْ. اَوْقَالَ: فِيْ عَاجِلِ اَمْرِيْ وَآجِلِهٖ. فَاصْرِفْهُ عَنِّيْ وَاصْرِفْنِيْ عَنْهُ، وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ اَرْضِنِيْ بِهٖ، قَالَ: وَيُسَمِّيْ حَاجَتَهٗ. رواه البخاري، باب ما جاء في التطوع مثنى مثنى، رقم: ١١٦٢

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમેં અપને મામલાત મેં ઈસ્તિખારા કરને કા તરીકા ઐસે હી એહતિમામ (પાબંદી) સે સિખાતે થે જિસ એહતિમામ સે હમેં કુર્આન મજીદ કી સૂરત સિખાતે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ફરમાતે થે: જબ તુમમેં સે કોઈ શખ્સ કિસી કામ કા ઈરાદા કરે (ઔર ઉસકે નતીજા કે બારે મેં ફિક્રમંદ હો તો ઉસકો ઈસ તરહ ઈસ્તિખારા કરના ચાહિયે કે) વો પેહલે દો નફિલ પઢે, ઉસકે બાદ ઈસ તરહ દુઆ કરે:

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْتَخِيْرُكَ بِعِلْمِكَ، وَاَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَاَسْاَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيْمِ، فَاِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا اَعْلَمُ، وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ، اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ خَيْرٌ لِّيْ فِيْ دِيْنِيْ وَمَعَاشِيْ وَعَاقِبَةِ اَمْرِيْ، فَاقْدُرْهُ لِيْ وَيَسِّرْهُ لِيْ ثُمَّ بَارِكْ لِيْ فِيْهِ، وَاِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ شَرٌّ لِّيْ فِيْ دِيْنِيْ وَمَعَاشِيْ وَعَاقِبَةِ اَمْرِيْ، فَاصْرِفْهُ عَنِّيْ وَاصْرِفْنِيْ عَنْهُ، وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ

حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ

(તરજુમા: યા અલ્લાહ! મૈં આપસે આપકે ઈલ્મ કે ઝરિયે ખૈર ચાહતા હૂં આપકી કુદરત કે ઝરિયે કુવ્વત ચાહતા હૂં ઔર આપકે બળે ફઝલ કા આપસે સવાલ કરતા હૂં કયુંકે આપ તો હર કામ કી કુદરત રખતે હૈં ઔર મૈં કિસી ભી કામ કી કુદરત નહીં રખતા, આપ સબ કુછ જાનતે હૈં ઔર મૈં કુછ નહીં જાનતા ઔર આપ હી તમામ પોશીદા (છુપી) બાતોં કો ખૂબ અચ્છી તરહ જાનને વાલે હૈં. યા અલ્લાહ! અગર આપકે ઈલ્મ મેં યે કામ મેરે દીન, મેરી દુનિયા ઔર અંજામ કે લિહાઝ સે મેરે લિયે બેહતર હો તો ઈસકો મેરે લિયે મુકદ્દર ફરમા દીજિયે ઔર આસાન ભી ફરમા દીજિયે, ફિર ઈસમેં મેરે લિયે બરકત ભી દે દીજિયે. અગર આપકે ઈલ્મ મેં યે કામ મેરે દીન, મેરી દુનિયા ઔર અંજામ કે લિહાઝ સે મેરે લિયે બેહતર ન હો તો ઈસ કામ કો મુઝસે અલગ રખિયે ઔર મુઝે ઈસસે રોક દીજિયે ઔર જહાં ભી જિસ કામ મેં ભી મેરે લિયે બેહતરી હો વો મુઝે નસીબ ફરમા દીજિયે, ફિર મુઝે ઉસ કામ સે રાઝી ઔર મુત્મઈન કર દીજિયે.) (દુઆ મેં દોનોં જગહ જબ هٰذَا الْأَمْرَ પર પહુંચે તો અપની ઝરૂરત કા ધ્યાન રખ્ખે જિસકે લિયે ઈસ્તિખારા કર રહા હૈ). (બુખારી)

١٩٠- عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلٰى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَخَرَجَ يَجُرُّ رِدَاءَهُ حَتّٰى انْتَهٰى إِلَى الْمَسْجِدِ وَثَابَ النَّاسُ إِلَيْهِ فَصَلّٰى بِهِمْ رَكْعَتَيْنِ، فَانْجَلَتِ الشَّمْسُ فَقَالَ: إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللّٰهِ وَإِنَّهُمَا لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ، وَإِذَا كَانَ ذٰلِكَ فَصَلُّوا وَادْعُوا حَتّٰى يَنْكَشِفَ مَا بِكُمْ، وَذٰلِكَ أَنَّ ابْنًا لِلنَّبِيِّ ﷺ مَاتَ يُقَالُ لَهُ: إِبْرَاهِيمُ فَقَالَ النَّاسُ فِي ذٰلِكَ. رواه البخاري، باب الصلاة في كسوف القمر، رقم: ١٠٦٣

હઝરત અબૂ બકરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઝમાના મેં સૂરજ ગ્રહન હુવા. આપ અપની ચાદર ઘસીટતે હુવે (તેઝી સે) મસ્જિદ પહુંચે. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ આપકે પાસ જમા હો ગએ. આપ

સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉન્હેં દો રકઅત નમાઝ પઢાઈ ઔર ગૃહન ભી ખત્મ હો ગયા. ઉસકે બાદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સૂરજ ઔર ચાંદ અલ્લાહ તઆલા કી નિશાનિયોં મેં સે દો નિશાનિયાં હૈં. કિસી કી મૌત કી વજહ સે યે ગૃહન નહીં હોતે (બલ્કે ઝમીન વ આસમાન કી દૂસરી મખ્લૂકાત કી તરહ ઈન પર ભી અલ્લાહ તઆલા કા હુકમ ચલતા હે ઔર ઈનકી રૌશની વ તારીકી (અંધેરા) અલ્લાહ તઆલા કે હાથ મેં હે) ઈસલિયે જબ સૂરજ ઔર ચાંદ ગૃહન હોં તો ઉસ વકત તક નમાઝ ઔર દુઆ મેં મશ્ગૂલ રહો જબ તક ઉનકા ગૃહન ખત્મ ન હો જાએ. ચૂંકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાહબઝાદે (બેટે) હઝરત ઈબ્રાહીમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી વફાત (ઉસી દિન) હુઈ થી ઔર બાઝ લોગ યે કેહને લગે થે કે ગૃહન ઉનકી મૌત કી વજહ સે હુવા હૈ, ઈસલિયે યે બાત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાઈ. (બુખારી)

١٩١- عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدِ الْمَازِنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: خَرَجَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ إِلَى الْمُصَلَّى فَاسْتَسْقَى، وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ حِيْنَ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ. رواه مسلم،

باب كتاب صلاة الاستسقاء، رقم: ٢٠٧٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝૈદ માઝિની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ બારિશ કી દુઆ માંગને કે લિયે ઈદગાહ તશરીફ લે ગએ ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કિબ્લા કી તરફ રુખ કરકે અપની ચાદર મુબારક કો ઉલ્ટા (યે ગોયા નેક ફાલ થી કે અલ્લાહ તઆલા હમારા હાલ ઈસ તરહ બદલ દેં). (મુસ્લિમ)

١٩٢- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا حَزَبَهُ أَمْرٌ صَلَّى

رواه ابو داؤد، باب وقت قيام النبى ﷺ من الليل، رقم: ١٣١٩

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા મઅમૂલે મુબારક થા કે જબ કોઈ અહમ મામલા પેશ આતા તો આપ ફૌરન નમાઝ મેં મશ્ગૂલ હો જાતે.

(અબૂ દાઉદ)

۱۹۳- عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ اِذَا دَخَلَ عَلٰى اَهْلِهٖ بَعْضُ الضِّيْقِ فِي الرِّزْقِ اَمَرَ اَهْلَهٗ بِالصَّلٰوةِ ثُمَّ قَرَاَ هٰذِهِ الْاٰيَةَ ﴿وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ﴾ اتحاف السادة المتقين عن مصنف عبد الرزاق ١١/٣

હઝરત મઅમર રહમતુલ્લાહિ અલૈહ એક કુરૈશી સાહબ સે રિવાયત કરતે હૈં કે જબ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઘર વાલોં પર ખર્ચ કી કુછ તંગી હોતી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉનકો નમાઝ કા હુકમ ફરમાતે ઔર ફિર યે આયત તિલાવત ફરમાતે:

وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْاَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى

(તરજુમા: અપને ઘર વાલોં કો નમાઝ કા હુકમ કીજિયે ઔર ખુદ ભી નમાઝ કે પાબંદ રહિયે. હમ આપસે મઆશ (રોઝી કમવાના) નહીં ચાહતે, મઆશ તો આપકો હમ દેંગે, ઔર બેહતર અંજામ તો પરહેઝગારી હી કા હૈ). (મુસન્નફ અબ્દુર્રઝાક, ઈત્હાફુસ્સાદા)

۱۹۴- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ اَبِيْ اَوْفَى الْاَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: مَنْ كَانَتْ لَهٗ حَاجَةٌ اِلَى اللّٰهِ اَوْ اِلٰى اَحَدٍ مِنْ خَلْقِهٖ فَلْيَتَوَضَّاْ وَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ لِيَقُلْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيْمُ الْكَرِيْمُ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ مُوْجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيْمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ اِثْمٍ، اَسْئَلُكَ اَلَّا تَدَعَ لِيْ ذَنْبًا اِلَّا غَفَرْتَهٗ وَلَا هَمًّا اِلَّا فَرَّجْتَهٗ وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا اِلَّا قَضَيْتَهَا لِيْ، ثُمَّ يَسْاَلُ اللّٰهَ مِنْ اَمْرِ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ مَا شَاءَ فَاِنَّهٗ يُقَدَّرُ رواه ابن ماجه، باب ما جاء في صلوة الحاجة، رقم: ١٣٨٤ قال البوصيري: قلت: رواه الترمذي من طريق فائد به دون قوله: ثُمَّ يَسْاَلُ اللّٰهَ مِنْ اَمْرِ الدُّنْيَا الى آخره ورواه الحاكم في المستدرك باختصار وزاد بعد قوله: وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَ

الْعِصْمَةَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ، وله شاهد من حديث انس رواه الاصبهانى و رواه ابو يعلى الموصلى فى مسنده من طريق فائد به . . . . مصباح الزجاجة ١/٢٤٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબી ઔફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમારે પાસ તશરીફ લાએ ઔર ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કો કોઈ ભી ઝરૂરત પેશ આએ જિસકા તઅલ્લુક અલ્લાહ તઆલા સે હો યા મખ્લૂક મેં કિસી સે હો તો ઉસકો ચાહિયે કે વો વુઝૂ કરે ફિર દો રકઅત નમાઝ પળ્હે, ફિર ઈસ તરહ દુઆ કરે:

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيْمُ
الْكَرِيْمُ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ، اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ مُوْجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيْمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ اِثْمٍ اَسْئَلُكَ اَلَّا تَدَعَ لِىْ ذَنْبًا اِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا اِلَّا فَرَّجْتَهُ وَلَا حَاجَةً هِىَ لَكَ رِضًا اِلَّا قَضَيْتَهَا لِىْ

(તરજુમા: અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં વો બળે હિલ્મ (નર્મી, બર્દાશ્ત) વાલે ઔર બળે કરીમ હૈં. અલ્લાહ તઆલા હર ઐબ સે પાક હૈં અર્શે અઝીમ કે માલિક હૈં. સબ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જો તમામ જહાનોં કે રબ હૈં. યા અલ્લાહ! મૈં આપસે ઉન તમામ ચીઝોં કા સવાલ કરતા હૂં જો આપકી રહમત કો લાઝિમ (ઝરૂરી) કરને વાલી હૈં ઔર જિનસે આપકા મગફિરત ફરમાના યકીની હો જાતા હૈ. મૈં આપસે હર નેકી મેં સે હિસ્સા લેને કા ઔર હર ગુનાહ સે મહફૂઝ રેહને કા સવાલ કરતા હૂં. મૈં આપસે ઈસ બાત કા ભી સવાલ કરતા હૂં કે આપ મેરા કોઈ ગુનાહ બાકી ન છોળિયે જિસકો આપ બખ્શ ન દેં ઔર ન કોઈ ફિક્ર જિસે આપ દૂર ન ફરમા દેં ઔર ન હી કોઈ ઝરૂરત બાકી છોળિયે જિસમેં આપકી રઝામંદી હો જિસે આપ મેરે લિયે પૂરા ન ફરમા દેં"). ઈસ દુઆ કે બાદ અલ્લાહ તઆલા સે દુનિયા વ આખિરત કે બારે મેં જો ચાહે માંગે ઉસે મિલેગા. (ઈબ્ને માજા)

١٩٥- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ اِلَى

النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! إِنِّي أُرِيْدُ اَنْ اَخْرُجَ إِلَى الْبَحْرَيْنِ فِيْ تِجَارَةٍ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: صَلِّ رَكْعَتَيْنِ • رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون،مجمع الزوائد ٢/٥٧٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ ને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મૈં બહરૈન તિજારત કે લિયે જાના ચાહતા હૂં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ (સફર સે પેહલે) દો રકઅત નફિલ પઢ લેના. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૧૯૬- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِذَا دَخَلْتَ مَنْزِلَكَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ تَمْنَعَانِكَ مَدْخَلَ السُّوْءِ، وَإِذَا خَرَجْتَ مِنْ مَنْزِلِكَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ تَمْنَعَانِكَ مَخْرَجَ السُّوْءِ • رواه البزار ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ٢/٥٧٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ તુમ ઘર મેં દાખિલ હો તો દો રકઅત નમાઝ પઢ લિયા કરો યે દો રકઅતેં તુમ્હેં ઘર મેં દાખિલ હોને કે બાદ કી બુરાઈ સે બચા લેંગી. ઈસી તરહ ઘર સે નિકલને સે પેહલે દો રકઅત પઢ લિયા કરો, યે દો રકઅતેં તુમ્હેં ઘર સે બાહર નિકલને કે બાદ કી બુરાઈ સે બચા લેંગી. (બઝઝાર મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૧૯૭- عَنْ اُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ لَهُ: كَيْفَ تَقْرَأُ فِي الصَّلَاةِ، فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ أُمَّ الْقُرْآنِ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهِ مَا أَنْزَلَ اللهُ فِي التَّوْرَاةِ وَلَا فِي الْإِنْجِيْلِ وَلَا فِي الزَّبُوْرِ وَلَا فِي الْقُرْآنِ مِثْلَهَا وَإِنَّهَا لَلسَّبْعُ الْمَثَانِيْ • رواه احمد، الفتح الرباني ١٨/٦٥

હઝરત ઉબય બિન કઅબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઈરશાદ ફરમાયાઃ

તુમ નમાઝ કે શુરૂ મેં કયા પઢતે હો? હઝરત કઅબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને સૂરએ ફાતિહા પઢી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝા મેં મેરી જાન હૈ, અલ્લાહ તઆલા ને ન તૌરાત, ન ઈન્જીલ, ન ઝબૂર ઔર બાકી કુર્આન મેં ઈસ જૈસી કોઈ સૂરત ઉતારી હૈ. ઔર યહી વો (સૂરએ ફાતિહા કી) સાત આયતેં હૈં જો હર નમાઝ કી હર રકઅત મેં દુહરાઈ જાતી હૈં. (મુસ્નદે અહમદ, ફત્હુર્રબ્બાની)

١٩٨- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِىْ وَبَيْنَ عَبْدِىْ نِصْفَيْنِ، وَلِعَبْدِىْ مَاسَاَلَ، فَاِذَا قَالَ الْعَبْدُ: ﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ﴾ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: حَمِدَنِىْ عَبْدِىْ، وَاِذَا قَالَ: ﴿اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ﴾ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: اَثْنٰى عَلَىَّ عَبْدِىْ، فَاِذَا قَالَ: ﴿مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ﴾ قَالَ: مَجَّدَنِىْ عَبْدِىْ. وَقَالَ مَرَّةً: فَوَّضَ اِلَىَّ عَبْدِىْ. فَاِذَا قَالَ: ﴿اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ﴾ قَالَ: هٰذَا بَيْنِىْ وَبَيْنَ عَبْدِىْ وَلِعَبْدِىْ مَا سَاَلَ، فَاِذَا قَالَ: ﴿اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ﴾ قَالَ: هٰذَا لِعَبْدِىْ وَلِعَبْدِىْ مَاسَاَلَ . وهو جزء من الحديث، رواه مسلم، باب وجوب قراءة الفاتحة في كل ركعة،،،،رقم:٨٧٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં મૈંને સૂરએ ફાતિહા કો અપને ઔર અપને બંદે કે દરમિયાન આધા આધા તકસીમ કર (બાંટ) દિયા હૈ (પેહલી આધી સૂરત કા તઅલ્લુક મુઝસે હૈ ઔર દૂસરી આધી સૂરત કા તઅલ્લુક મેરે બંદે સે હૈ) ઔર મેરે બંદે કો વો મિલેગા જો વો માંગેગા. જબ બંદા કેહતા હૈ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ "સબ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જો તમામ જહાનોં કે રબ હૈં" તો અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: મેરે બંદે ને મેરી ખૂબી બયાન કી. જબ બંદા કેહતા

હૈ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ "જો બળે મહરબાન નિહાયત રહમ વાલે હૈં" તો અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: બંદે ને મેરી તારીફ કી. જબ બંદા કેહતા હૈ مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ "જો જઝા ઔર સઝા કે દિન કે માલિક હૈં" તો અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: મેરે બંદે ને મેરી બળાઈ બયાન કી. જબ બંદા કેહતા હૈ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ "હમ આપ હી કી ઈબાદત કરતે હૈં ઔર આપ હી સે મદદ માંગતે હૈં" તો અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: યે મેરે ઔર મેરે બંદે કે દરમિયાન હૈ યાની ઈબાદત કરના મેરે લિયે હૈ ઔર મદદ માંગના બંદે કી ઝરૂરત હૈ ઔર મેરા બંદા જો માંગેગા વો ઉસે દિયા જાએગા. જબ બંદા કેહતા હૈ:

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ

"હમેં સીધે રાસ્તા પર ચલા દીજિયે, ઉન લોગોં કે રાસ્તા પર જિન લોગોં પર આપને ફઝલ ફરમાયા હૈ, ઉન પર ન આપકા ગઝબ નાઝિલ હુવા ઔર ન વો ગુમરાહ હુવે" તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં: સૂરત કા યે હિસ્સા ખાલિસ મેરે બંદે કે લિયે હૈ ઔર મેરે બંદે ને જો માંગા વો ઉસે મિલ ગયા. (મુસ્લિમ)

١٩٩- عَنْ اَبِيْ مُوْسَى الْاَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ (فِيْ حَدِيْثٍ طَوِيْلٍ): وَاِذَا قَالَ: غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ، فَقُوْلُوْا آمِيْنَ، يُجِبْكُمُ اللّٰهُ. رواه مسلم، باب التشهد في الصلاة، رقم: ٩٠٤

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે જબ ઈમામ غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ કહે તો આમીન કહો, અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારી દુઆ કુબૂલ ફરમાએંગે. (મુસ્લિમ)

٢٠٠- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِذَا قَالَ

الإِمَامُ: ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ﴾ فَقُوْلُوا: آمِيْنَ، فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ ۔ رواه البخاري، باب جهر المأموم بالتأمين، رقم: ٧٨٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ ઈમામ (સૂરએ ફાતિહા કે અખીર મેં) غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ કહે તો તુમ આમીન કહો, ઈસલિયે કે જિસ શખ્સ કી આમીન ફરિશ્તોં કી આમીન કે સાથ મિલ જાએ યાની દોનોં કી આમીન કા વક્ત એક હો તો ઉસકે પિછલે તમામ ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં. (બુખારી)

۲۰۱- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ أَنْ يَجِدَ فِيْهِ ثَلَاثَ خَلِفَاتٍ عِظَامٍ سِمَانٍ؟ قُلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: فَثَلَاثُ آيَاتٍ يَقْرَأُ بِهِنَّ أَحَدُكُمْ فِيْ صَلَاتِهِ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثِ خَلِفَاتٍ عِظَامٍ سِمَانٍ. رواه مسلم، باب فضل قراءة القرآن ....، رقم: ١٨٧٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયા તુમમેં સે કિસી કો યે પસંદ હૈ કે જબ વો ઘર જાએ તો વહાં તીન હામિલા ઊંટનિયાં મૌજૂદ હોં જો બળી ઔર મોટી હોં? હમને અર્ઝ કિયાઃ યકીનન. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિન તીન આયતોં કો તુમમેં સે કોઈ શખ્સ નમાઝ મેં પળ્હતા હૈ વો તીન બળી ઔર મોટી ઊંટનિયોં સે બેહતર હૈં. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ ચૂંકે અરબોં કે નઝદીક ઊંટ નિહાયત પસંદીદા ચીઝ થી, ખાસ તૌર સે વો ઊંટની જિસકા કોહાન ખૂબ ગોશ્ત સે ભરા હો, ઈસલિયે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઊંટ કી મિસાલ દી ઔર ફરમાયા કે કુર્આન કરીમકા પળ્હના ઈસ પસંદીદા માલ સે ભી બેહતર હૈ

۲۰۲- عَنْ أَبِيْ ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ رَكَعَ رَكْعَةً أَوْ سَجَدَ سَجْدَةً، رُفِعَ بِهَا دَرَجَةً وَحُطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِيْئَةً ۔ رواه كله

احمد والبزار بنحوه باسانيد وبعضها رجاله رجال الصحيح ورواه الطبراني في الاوسط.
مجمع الزوائد ٢/٥١٥

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ એક રુકૂઅ કરતા હૈ યા એક સજદા કરતા હૈ ઉસકા એક દર્જા બુલંદ કર દિયા જાતા હૈ ઔર ઉસકી એક ગલ્તી માફ કર દી જાતી હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, બઝઝાર, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٠٣- عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ الزُّرَقِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي يَوْمًا وَرَاءَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ قَالَ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، قَالَ رَجُلٌ: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ: مَنِ الْمُتَكَلِّمُ؟ قَالَ: أَنَا، قَالَ: رَأَيْتُ بِضْعَةً وَّ ثَلَاثِيْنَ مَلَكًا يَبْتَدِرُوْنَهَا، أَيُّهُمْ يَكْتُبُهَا أَوَّلُ. رواه البخاري، كتاب الاذان، رقم: ٧٩٩

હઝરત રિફાઆ બિન રાફિઅ ઝુરકી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમ લોગ એક દિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પીછે નમાઝ પઢ રહે થે. જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને રુકૂઅ સે સર ઉઠાયા તો ફરમાયા: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَه

ઈસ પર એક શખ્સ ને કહા: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيْرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيْهِ

આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને જબ નમાઝ ખત્મ ફરમાઈ તો દરયાફ્ત ફરમાયા (પૂછા): કિસને યે કલિમાત કહે થે? ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયા:મૈંને. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈંને તીસ સે કુછ ઝાઈદ (ઝિયાદા) ફરિશ્તે દેખે, હર એક ઈન કલિમાત કા સવાબ પેહલે લિખને મેં દૂસરે સે આગે બઢ રહા થા. (બુખારી)

٢٠٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِذَا قَالَ الْإِمَامُ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُوْلُوْا: اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. رواه مسلم، باب التسميع

والتحميد والتامين، رقم: ٩١٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ ઈમામ (રુકૂઅ સે ઉઠત હુવે) سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَه કહે તો તુમ

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا لَکَ الْحَمْدُ કહો. જિસકા યે કેહના ફરિશ્તોં કે કેહને કે સાથ મિલ જાતા હૈ ઉસકે પિછલે સારે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં. (મુસ્લિમ)

٢٠٥- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اَقْرَبُ مَا يَكُوْنُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهٖ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَاَكْثِرُوا الدُّعَاءَ . رواه مسلم، باب ما يقال فی الركوع والسجود، رقم: ١٠٨٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ બંદા નમાઝ કે દૌરાન સજદા કી હાલત મેં અપને રબ કે સબસે ઝિયાદા કરીબ હોતા હૈ, લિહાઝા (ઈસ હાલત મેં) ખૂબ દુઆએં કિયા કરો. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ નફિલ નમાઝોં કે સજદોં મેં ખાસ તૌર પર દુઆઓં કા એહતિમામ કરના ચાહિયે.

٢٠٦- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْجُدُ لِلّٰهِ سَجْدَةً اِلَّا كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً، وَمَحَا عَنْهُ بِهَا سَيِّئَةً، وَرَفَعَ لَهُ بِهَا دَرَجَةً فَاسْتَكْثِرُوا مِنَ السُّجُوْدِ . رواه ابن ماجه، باب ماجاء فی كثرة السجود، رقم: ١٤٢٤

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને નબિયે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો બંદા ભી અલ્લાહ તઆલા કે લિયે સજદા કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકી વજહ સે ઝરૂર એક નેકી લિખ દેતે હૈં, એક ગુનાહ માફ ફરમા દેતે હૈં ઔર એક દર્જા બુલંદ કર દેતે હૈં. લિહાઝા ખૂબ કસરત સે સજદા કિયા કરો યાની નમાઝ પઢા કરો. (ઈબ્ને માજા)

٢٠٧- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا قَرَاَ ابْنُ آدَمَ

السَّجْدَةَ فَسَجَدَ، اِعْتَزَلَ الشَّيْطَانُ يَبْكِيْ، يَقُوْلُ: يَا وَيْلِيْ! اُمِرَ ابْنُ آدَمَ بِالسُّجُوْدِ فَسَجَدَ فَلَهُ الْجَنَّةُ، وَاُمِرْتُ بِالسُّجُوْدِ فَاَبَيْتُ فَلِيَ النَّارُ. رواه مسلم، باب بيان اطلاق اسم الكفر...، رقم: ٢٤٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ ઈબ્ને આદમ સજદા કી આયત તિલાવત કરકે સજદા કર લેતા હૈ તો શૈતાન રોતા હુવા એક તરફ હટ જાતા હૈ ઔર કેહતા હૈ: હાએ અફસોસ! ઈબ્ને આદમ કો સજદા કરને કા હુકમ દિયા ગયા ઔર ઉસને સજદા કિયા તો વો જન્નત કા મુસ્તહિક (હકદાર) હો ગયા. ઔર મુઝે સજદા કરને કા હુકમ દિયા ગયા ઔર મૈંને સજદા કરને સે ઈન્કાર કિયા તો મૈં જહન્નમ કા મુસ્તહિક હો ગયા. (મુસ્લિમ)

٢٠٨- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ (فِيْ حَدِيْثٍ طَوِيْلٍ): اِذَا فَرَغَ اللّٰهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ، وَاَرَادَ اَنْ يُخْرِجَ بِرَحْمَتِهِ مَنْ اَرَادَ مِنْ اَهْلِ النَّارِ، اَمَرَ الْمَلَائِكَةَ اَنْ يُخْرِجُوْا مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ لَا يُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا. مِمَّنْ اَرَادَ اللّٰهُ تَعَالٰى اَنْ يَرْحَمَهُ. مِمَّنْ يَقُوْلُ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، فَيَعْرِفُوْنَهُمْ فِي النَّارِ، يَعْرِفُوْنَهُمْ بِاَثَرِ السُّجُوْدِ. تَاْكُلُ النَّارُ مِنِ ابْنِ آدَمَ اِلَّا اَثَرَ السُّجُوْدِ. حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَى النَّارِ اَنْ تَاْكُلَ اَثَرَ السُّجُوْدِ، فَيَخْرُجُوْنَ مِنَ النَّارِ. رواه مسلم، باب معرفة طريق الرؤية، رقم: ٤٥١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ અલ્લાહ તઆલા બંદોં કે ફૈસ્લે સે ફારિગ હો જાએંગે ઔર યે ઈરાદા ફરમાએંગે કે અપની રહમત સે જિનકો ચાહેં દોઝખ સે નિકાલ લેં તો ફરિશ્તોં કો હુકમ ફરમાએંગે કે જિન લોગોં ને દુનિયા મેં શિર્ક ન કિયા હો ઔર "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કહા હો ઉન્હેં દોઝખ કી આગ સે નિકાલ લેં. ફરિશ્તે ઉન લોગોં કો સજદા કે નિશાનાત કી વજહ સે પેહચાન લેંગે. આગ સજદોં કે નિશાનાત કે અલાવા તમામ જિસ્મ કો જલા દેગી, ઈસ

લિયે કે અલ્લાહ ને દોઝખ કી આગ પર સજ્દા કે નિશનાત કો જલાના હરામ કર દિયા હે ઔર યે લોગ (જિનકે બારે મેં ફરિશ્તોં કો હુકમ દિયા ગયા થા) જહન્નમ કી આગ સે નિકાલ લિયે જાએંગે. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: સજ્દા કે નિશાનાત સે મુરાદ વો સાત અઅઝા (હિસ્સે) હૈં જિન પર ઈન્સાન સજ્દા કરતા હે, પેશાની, દોનોં હાથ, દોનોં ઘુટને, દોનોં પૈર. (નવવી)

٢٠٩- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ يُعَلِّمُنَا التَّشَهُّدَ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّوْرَةَ مِنَ الْقُرْآنِ. رواه مسلم، باب التشهد في الصلاة، رقم: ٩٠٣

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમેં તશહહુદ (અત્તહિય્યાત) ઈસ તરહ સિખાતે થે જિસ તરહ કુર્આન કરીમ કી કોઈ સૂરત સિખાતે થે. (મુસ્લિમ)

٢١٠- عَنْ خُفَافِ بْنِ إِيْمَاءَ بْنِ رَحَضَةَ الْغِفَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ إِذَا جَلَسَ فِي آخِرِ صَلَاتِهِ يُشِيْرُ بِإِصْبَعِهِ السَّبَّابَةِ، وَكَانَ الْمُشْرِكُوْنَ يَقُوْلُوْنَ يَسْحَرُ بِهَا، وَكَذَبُوْا وَلٰكِنَّهُ التَّوْحِيْدُ. رواه احمد مطولا، والطبراني في الكبير ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢/٣٣٣

હઝરત ખફ્ફાફ બિન ઈમાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ નમાઝ કે અખીર મેં યાની કઅદા મેં બૈઠતે તો અપની શહાદત કી ઉંગલી મુબારક સે ઈશારા ફરમાતે. મુશરિકીન કેહતે થે યે ઈસ ઈશારા સે اَلْعِيَاذُ بِاللهِ જાદૂ કરતે હૈં, હાલાંકે વો ઝૂટ બોલતે થે, બલ્કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઈસસે તૌહીદ કા ઈશારા ફરમાતે થે યાની યે અલ્લાહ તઆલા કે એક હોને કા ઈશારા હે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢١١- عَنْ نَافِعٍ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: كَانَ عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا جَلَسَ

فِى الصَّلَاةِ وَضَعَ يَدَيْهِ عَلٰى رُكْبَتَيْهِ وَاَشَارَ بِاِصْبَعِهٖ وَاَتْبَعَهَا بَصَرَهٗ ثُمَّ
قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَهِىَ اَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنَ الْحَدِيْدِ يَعْنِى
السَّبَّابَةَ . رواه احمد ۲/۱۱۹

હઝરત નાફિઅ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા જબ નમાઝ (કે કઅદા) મેં બૈઠે તો અપને દોનોં હાથ અપને દોનોં ઘુટનોં પર રખ્ખે ઔર (શહાદત કી) ઉંગલી સે ઇશારા ફરમાયા ઔર નિગાહ (નઝર) ઉંગલી પર રખ્ખી. ફિર (નમાઝ કે બાદ) ફરમાયા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ હૈ યે (શહાદત કી ઉંગલી) શૈતાન પર લોહે સે ઝિયાદા સખ્ત હૈ યાની તશહહુદ કી હાલત મેં શહાદત કી ઉંગલી સે અલ્લાહ તઆલા કી વહદાનિયત કા ઇશારા કરના શૈતાન પર નેઝે વગૈરા ફેંકને સે ભી ઝિયાદા સખ્ત હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

ખુશૂઅ વ ખુઝૂઅ
(આજિઝી કરના, ગિળગિળાના)

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی: ﴿حَافِظُوْا عَلَى الصَّلَوٰتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰی ۗ وَقُوْمُوْا لِلّٰهِ قٰنِتِيْنَ﴾ [البقرة:٢٣٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: તમામ નમાઝોં કી ઔર ખાસ તૌર પર દરમિયાન વાલી નમાઝ યાની નમાઝે અસર કી પાબંદી કિયા કરો ઔર અલ્લાહ તઆલા કે સામને બા-અદબ ઔર નિયાઝમંદ હોકર ખળે રહા કરો. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿وَاسْتَعِيْنُوْا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ ۗ وَاِنَّهَا لَكَبِيْرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخٰشِعِيْنَ﴾ [البقرة:٤٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: સબ્ર ઔર નમાઝ કે ઝરિયે સે મદદ લિયા કરો. બેશક વો નમાઝ દુશ્વાર ઝરૂર હૈ મગર જિનકે દિલોં મેં ખુશૂઅ હૈ ઉન પર કુછ ભી દુશ્વાર નહીં. (સૂરએ બકરહ)

ફાઈદા: સબ્ર યે હૈ કે ઈન્સાન અપને આપકો નફસાની ખ્વાહિશાત સે રોકે ઔર અલ્લાહ તઆલા કે તમામ અહકામ (હુકમ) પૂરે કરે. નીઝ તકલીફોં કો બર્દાશ્ત કરના ભી સબ્ર હૈ. (કશ્ફુર્રહમાન)

આયતે શરીફા મેં દીન પર અમલ કરને કે લિયે સબ્ર ઔર નમાઝ કે ઝરિયે સે મદદ કા હુકમ દિયા ગયા હૈ. (ફત્હુલ મુલ્હિમ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُوْنَ ۝ الَّذِيْنَ هُمْ فِيْ صَلَاتِهِمْ خٰشِعُوْنَ﴾ [المؤمنون:١-٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: યકીનન વો ઈમાન વાલે કામયાબ હો ગએ જો અપની નમાઝ મેં ખુશૂઅ ખુઝૂઅ કરને વાલે હૈં. (સૂરએ મોમિનૂન)

અહાદીસે નબવિયા

۲۱۲-عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَا مِنْ اِمْرِیءٍ مُسْلِمٍ تَحْضُرُهُ صَلَاةٌ مَكْتُوْبَةٌ، فَيُحْسِنُ وُضُوْءَهَا وَخُشُوْعَهَا وَرُكُوْعَهَا، إِلَّا كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهَا مِنَ الذُّنُوْبِ مَالَمْ يُؤْتِ كَبِيْرَةً، وَذٰلِكَ الدَّهْرَ كُلَّهُ. رواه مسلم، باب فضل الوضوء ..... صحيح مسلم ۲۰۶/۱

طبع دار احياء التراث العربي

હઝરત ઉસ્માન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો મુસલમાન ભી ફર્ઝ નમાઝ કા વક્ત આને પર ઉસકે લિયે અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હૈ ફિર ખૂબ ખુશૂઅ કે સાથ નમાઝ પઢતા હૈ જિસમેં રુકૂઅ ભી અચ્છી તરહ કરતા હૈ તો જબ તક કોઈ કબીરા (બળા) ગુનાહ ન કરે યે નમાઝ ઉસકે લિયે પિછલે ગુનાહોં કા કફ્ફારા બન જાતી હૈ. ઔર નમાઝ કી યે ફઝીલત ઉસકો હમેશા હાસિલ હોતી રહેગી. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ નમાઝ કા ખુશૂઅ યે હૈ કે દિલ મેં અલ્લાહ તઆલા કી અઝમત (બળાઈ, બુઝુર્ગી) ઔર ખૌફ હો ઔર અઅઝા (જિસ્મ કે હિસ્સોં) મેં સુકૂન હો. ઔર ખુશૂઅ મેં યે બાત ભી શામિલ હૈ કે કયામ કી હાલત મેં નિગાહ સજદે કી જગહ પર, રુકૂઅ મેં પૈરોં કી ઉંગલિયોં કી તરફ, સજદે મેં નાક પર ઔર બૈઠને કી હાલત મેં ગોદ પર હો. (બયાનુલ-કુર્આન, શર્હે સુનને અબી દાઊદ લિલઐની)

۲۱۳- عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وُضُوْءَهُ، ثُمَّ صَلّٰى رَكْعَتَيْنِ لَا يَسْهُوْ فِيْهِمَا غُفِرَلَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. رواه ابوداؤد، باب كراهية الوسوسة ..... رقم: ۹۰۵

હઝરત ઝૈદ બિન ખાલિદ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હૈ ફિર દો રકઅત ઈસ તરહ

પઢતા હૈ કે ઉસમેં કુછ ભૂલતા નહીં યાની અલ્લાહ તઆલા કી તરફ પૂરી તરહ મુતવજ્જે રેહતા હૈ તો ઉસકે પિછલે સારે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં. (અબૂ દાઉદ)

٢١٤- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَامِنْ مُسْلِمٍ يَتَوَضَّأُ فَيُسْبِغُ الْوُضُوْءَ، ثُمَّ يَقُوْمُ فِيْ صَلَاتِهِ فَيَعْلَمُ مَا يَقُوْلُ اِلَّا انْفَتَلَ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ اُمُّهُ مِنَ الْخَطَايَا لَيْسَ عَلَيْهِ ذَنْبٌ . (الحديث) رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح وله طرق عن ابى اسحاق ولم يخرجاه ووافقه الذهبى ٣٩٩/٢

હઝરત ઉકબા બિન આમિર જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે જો મુસલમાન ભી કામિલ (પૂરા) વુઝૂ કરતા હૈ ફિર અપની નમાઝ મેં ઈસ તરહ ધ્યાન સે ખડા હોતા હૈ કે ઉસે માલૂમ હો કે વો કયા પઢ રહા હૈ તો નમાઝ સે ઈસ હાલ મેં ફારિગ હોતા હૈ કે ઉસ પર કોઈ ગુનાહ નહીં હોતા, જૈસે ઉસ દિન થા જિસ દિન ઉસકો ઉસકી માં ને જના થા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢١٥- عَنْ حُمْرَانَ مَوْلَى عُثْمَانَ اَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعَا بِوَضُوْءٍ فَتَوَضَّأَ، فَغَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ مَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ، ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى اِلَى الْمِرْفَقِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُسْرَى مِثْلَ ذٰلِكَ، ثُمَّ مَسَحَ بِرَاْسِهِ، ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَهُ الْيُمْنَى اِلَى الْكَعْبَيْنِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ غَسَلَ الْيُسْرَى مِثْلَ ذٰلِكَ ثُمَّ قَالَ: رَاَيْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوْئِيْ هٰذَا، ثُمَّ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوْئِيْ هٰذَا، ثُمَّ قَامَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ، لَا يُحَدِّثُ فِيْهِمَا نَفْسَهُ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: وَكَانَ عُلَمَاؤُنَا يَقُوْلُوْنَ: هٰذَا الْوُضُوْءُ اَسْبَغُ مَا يَتَوَضَّأُ بِهِ اَحَدٌ لِلصَّلَاةِ رواه مسلم باب صفة الوضوء وكماله، رقم: ٥٣٨

હઝરત હુમરાન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ જો હઝરત ઉસ્માન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે આઝાદ-કરદહ (આઝાદ કિયે હુવે) ગુલામ હૈં, બયાન કરતે હૈં કે હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને વુઝૂ કે લિયે પાની મંગવાયા ઔર વુઝૂ કરના શુરૂ કિયા. પેહલે અપને હાથોં કો (ગટ્ટોં તક) તીન મરતબા ધોયા, ફિર કુલ્લી કી ઔર નાક સાફ કી, ફિર અપને ચેહરા કો તીન મરતબા ધોયા, ફિર અપને દાએં (સીધે) હાથ કો કુહની તક તીન મરતબા ધોયા, ફિર બાએં (ઉલ્ટે) હાથ કો ભી ઈસી તરહ તીન મરતબા ધોયા, ફિર સર કા મસહ કિયા ,ફિર દાએં પૈર કો ટખ્નોં તક તીન મરતબા ધોયા, ફિર બાએં પૈર કો ભી ઈસી તરહ તીન મરતબા ધોયા, ફિર ફરમાયાઃ જિસ તરહ મૈંને વુઝૂ કિયા હૈ ઈસી તરહ મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો વુઝૂ કરતે દેખા હૈ. વુઝૂ કરને કે બાદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા થાઃ જો શખ્સ મેરે ઈસ તરીકે કે મુતાબિક વુઝૂ કરતા હૈ ફિર દો રકઅત નમાઝ ઈસ તરહ પઢતા હૈ કે દિલ મેં કિસી ચીઝ કા ખયાલ નહીં લાતા તો ઉસકે પિછલે તમામ ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે હૈં. હઝરત ઈબ્ને શિહાબ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને ફરમાયાઃ હમારે ઉલમા ફરમાતે હૈં કે યે નમાઝ કે લિયે કામિલ તરીન (પૂરા) વુઝૂ હૈ. (મુસ્લિમ)

٢١٦- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوْءَ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ أَوْ أَرْبَعًا - شَكَّ سَهْلٌ - يُحْسِنُ فِيْهِمَا الرُّكُوْعَ وَالْخُشُوْعَ، ثُمَّ اسْتَغْفَرَ اللّٰهَ غُفِرَ لَهُ. رواه احمد

واسناده حسن، مجمع الزوائد ٢/ ٥٦٤

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હૈ ફિર દો રકઅત પઢતા હૈ યા ચાર રકઅત, ઉનમેં અચ્છી તરહ રુકૂઅ કરતા હૈ ઔર ખુશૂઅ સે ભી પઢતા હૈ, ફિર અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ્તિગ્ફાર કરતા હૈ તો ઉસકી મગફિરત હો જાતી હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢١٧- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ اَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوْءَ وَيُصَلِّيْ رَكْعَتَيْنِ يُقْبِلُ بِقَلْبِهٖ وَوَجْهِهٖ عَلَيْهِمَا اِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ . رواه ابو داؤد، باب كراهية الوسوسة رقم:٩٠٦

હઝરત ઉકબા બિન આમિર જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ભી અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હૈ ફિર દો રકઅતેં ઈસ તરહ પઢતા હૈ કે દિલ નમાઝ કી તરફ મુતવજ્જેહ રહે ઔર અઅઝા (જિસ્મ કે હિસ્સોં) મેં ભી સુકૂન હો તો ઉસકે લિયે યકીનન જન્નત વાજિબ હો જાતી હૈ. (અબૂ દાઊદ)

٢١٨- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ اِلَى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَيُّ الصَّلَاةِ اَفْضَلُ؟ قَالَ: طُوْلُ الْقُنُوْتِ . رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ٥٤/٥

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! કૌનસી નમાઝ સબસે અફઝલ હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ નમાઝ મેં કયામ લમ્બા હો. (ઈબ્ને હબ્બાન)

٢١٩- عَنْ مُغِيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَامَ النَّبِيُّ ﷺ حَتّٰى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ فَقِيْلَ لَهُ: غَفَرَ اللّٰهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَاَخَّرَ، قَالَ: اَفَلَا اَكُوْنُ عَبْدًا شَكُوْرًا؟ رواه البخاري، باب قوله: ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك .....، رقم:٤٨٣٦

હઝરત મુગીરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ (નમાઝ મેં ઈતના લમ્બા) કયામ ફરમાતે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાંવ મુબારક પર વરમ (સૂજન) આ જાતા. આપસે અર્ઝ કિયા ગયા કે અલ્લાહ તઆલા ને આપકે અગલે પિછલે ગુનાહ (અગર હોં ભી તો) માફ ફરમા દિયે (ફિર

આપ ઈતની મશક્કત (તકલીફ) ક્યૂં ઉઠાતે હૈં?) ઈરશાદ ફરમાયાઃ ક્યા (ઈસ બાત પર) મૈં શુક્રગુઝાર બંદા ન બનૂં? (બુખારી)

٢٢٠- عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَنْصَرِفُ وَمَا كُتِبَ لَهُ إِلَّا عُشْرُ صَلَاتِهِ تُسْعُهَا ثُمُنُهَا سُبُعُهَا سُدُسُهَا خُمُسُهَا رُبُعُهَا ثُلُثُهَا نِصْفُهَا. رواه ابو داؤد، باب ما جاء في نقصان الصلوة، رقم: ٧٩٦

હઝરત અમ્મા૨ બિન યાસિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ આદમી નમાઝ સે ફારિગ હોતા હૈ ઔર ઉસકે લિયે સવાબ કા દસ્વાં હિસ્સા લિખા જાતા હે, ઈસી તરહ બાઝ કે લિયે નવ્વાં, આઠવાં, સાતવાં, છઠ્ઠા, પાંચવાં, ચૌથાઈ, તિહાઈ, આધા હિસ્સા લિખા જાતા હે. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ સે મુરાદ યે હૈ કે જિસ કદર નમાઝ કી ઝાહિરી શકલ ઔર અંદરૂની કૈફિયાત સુન્નત કે મુતાબિક હોતી હૈં ઉતના હી ઝિયાદા અજરો સવાબ મિલતા હૈ. (બઝલુલ-મજહૂદ)

٢٢١- عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: الصَّلَاةُ مَثْنَى مَثْنَى، تَشَهَّدُ فِي كُلِّ رَكْعَتَيْنِ، وَتَضَرَّعُ، وَتَخَشَّعُ، وَتَسَاكَنُ ثُمَّ تُقْنِعُ يَدَيْكَ يَقُوْلُ تَرْفَعُهُمَا إِلَى رَبِّكَ عَزَّوَجَلَّ مُسْتَقْبِلًا بِبُطُوْنِهِمَا وَجْهَكَ تَقُوْلُ: يَا رَبِّ يَارَبِّ ثَلَاثًا فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ كَذٰلِكَ فَهِيَ خِدَاجٌ. رواه احمد ٤/١٦٧

હઝરત ફઝલ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ નમાઝ કી દો દો રકઅતેં ઈસ તરહ પળ્હો કે હર દો રકઅતોં કે અખીર મેં તશહહુદ (અત્તહિય્યાત) પળ્હો. નમાઝ મેં આજિઝી, સુકૂન ઔર મસ્કનત કા ઈઝહાર કરો. નમાઝ સે ફારિગ હોને કે બાદ અપને દોનોં હાથોં કો દુઆ કે લિયે અપને રબ કે સામને ઈસ તરહ ઉઠાઓ કે દોનોં

હાથોં કી હથેલિયાં તુમ્હારે ચેહરે કી તરફ હોં. ફિર તીન બાર યા રબ યા રબ કેહ કર દુઆ કરો. જિસને ઈસ તરહ ન કિયા ઉસકી નમાઝ (અજરો સવાબ કે લિહાઝ સે) નાકિસ (ઐબ વાલી) હોગી. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٢٢- عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يَزَالُ اللّٰهُ مُقْبِلًا عَلَى الْعَبْدِ فِيْ صَلَاتِهِ مَا لَمْ يَلْتَفِتْ، فَإِذَا صَرَفَ وَجْهَهُ انْصَرَفَ عَنْهُ.

رواه النسائي، باب التشديد في الالتفات في الصلاة، رقم: ١١٩٦

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા બંદા કી તરફ ઉસ વક્ત તક તવજ્જુહ ફરમાતે હૈં જબ તક વો નમાઝ મેં કિસી ઔર તરફ મુતવજ્જે ન હો. જબ બંદા અપની તવજ્જુહ નમાઝ સે હટા લેતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ભી ઉસસે અપની તવજ્જુહ હટા લેતે હૈં. (નસાઈ)

٢٢٣- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا قَامَ يُصَلِّي أَقْبَلَ اللّٰهُ عَلَيْهِ بِوَجْهِهِ حَتّٰى يَنْقَلِبَ أَوْ يُحْدِثَ حَدَثَ سُوْءٍ. رواه ابن ماجه،

باب المصلي يتنخم، رقم: ١٠٢٣

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી જબ નમાઝ પઢને ખડા હોતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી તરફ પૂરી તવજ્જુહ ફરમાતે હૈં, યહાં તક કે વો નમાઝ સે ફારિગ હો જાએ યા (નમાઝ મેં) કોઈ ઐસા અમલ કરલે જો નમાઝ કે ખુશૂઅ (આજિઝી) કે ખિલાફ હો. (ઈબ્ને માજા)

٢٢٤- عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ إِلَى الصَّلٰوةِ فَلَا يَمْسَحِ الْحَصٰى فَإِنَّ الرَّحْمَةَ تُوَاجِهُهُ. رواه الترمذي وقال:

حديث أبي ذر حديث حسن، باب ما جاء في كراهية مسح الحصى ...، رقم: ٣٧٩

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમમેં કોઈ શખ્સ નમાઝ કે લિયે ખળા હો તો નમાઝ કી હાલત મેં બિલા ઝરૂરત કંકરિયોં પર હાથ ન ફેરે ક્યુંકે ઉસ વકત અલ્લાહ તઆલા કી ખાસ રહમત ઉસકી તરફ મુતવજ્જે હોતી હૈ. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: ઈબ્તિદાએ ઈસ્લામ (ઈસ્લામ કે શુરૂ) મેં મસ્જિદોં કે અંદર સફોં કી જગહ કંકરિયાં બિછા દી જાતી થીં. કભી કોઈ કંકરી ખળી રેહ જાતી જિસકી વજહ સે સજદા કરના મુશ્કિલ હો જાતા થા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને બાર બાર કંકરિયાં હટાને સે ઈસલિયે મના ફરમાયા હૈ કે યે વકત અલ્લાહ તઆલા કી રહમત કે મુતવજ્જે હોને કા હૈ. કંકરિયાં હટાને યા ઈસ કિસ્મ કે કિસી દૂસરે કામ મેં મુતવજ્જે હોને ક વજહ સે રહમત સે મહરૂમી ન હો જાએ.

٢٢٥-عَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ يَأْمُرُنَا إِذَا كُنَّا فِي الصَّلٰوةِ وَرَفَعْنَا رُؤُوْسَنَا مِنَ السُّجُوْدِ أَنْ نَطْمَئِنَّ عَلَى الْأَرْضِ جُلُوْسًا وَلَا نَسْتَوْفِزَ عَلٰى أَطْرَافِ الْأَقْدَامِ. رواه بتمامه كذا الطبراني في الكبير و اسناده حسن، و قد تكلم الازدي و ابن حزم في بعض رجاله بما لا يقدح، مجمع الزوائد ٢/٣٢٥

હઝરત સમુરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમેં હુકમ ફરમાયા કરતે થે કે જબ હમ નમાઝ કી હાલત મેં સજદા સે સર ઉઠાએં તો ઈત્મેનાન સે ઝમીન પર બૈઠેં, પંજોં કે બલ ન બૈઠેં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٢٦-عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حِيْنَ حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ قَالَ: أُحَدِّثُكُمْ حَدِيْثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: اُعْبُدِ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ، وَاعْدُدْ نَفْسَكَ فِي الْمَوْتٰى، وَإِيَّاكَ وَدَعْوَةَ الْمَظْلُوْمِ فَإِنَّهَا تُسْتَجَابُ، وَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَشْهَدَ الصَّلَاتَيْنِ الْعِشَاءَ وَالصُّبْحَ وَلَوْ حَبْوًا فَلْيَفْعَلْ. رواه الطبراني في الكبير و الرجل الذي من النخع لم اجد من ذكره و قد ورد من وجه آخر و سماه جابرًا. وفي الحاشية: وله شواهد يتقوى به، مجمع الزوائد ٢/١٦٥

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ઈન્તિકાલ કે વકત ફરમાયા: મૈં તુમસે એક હદીસ બયાન કરતા હૂં જો મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે સુની થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી ઐસી ઈબાદત કરો ગોયા તુમ ઉનકો દેખ રહે હો ઔર અગર યે કૈફિયત નસીબ ન હો તો ફિર યે ધ્યાન મેં રખ્ખો કે અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં દેખ રહે હૈં. અપને આપકો મુર્દોં મેં શુમાર કિયા કરો (અપને આપકો ઝિંદોં મેં ન સમઝો કે ફિર ન કિસી બાત સે ખુશી ન કિસી બાત સે રંજ (દુખ)) મઝલૂમ (જિસ પર ઝુલ્મ કિયા જાએ) કી બદ-દુઆ સે અપને આપકો બચાતે રહો કયુંકે વો ફૌરન કુબૂલ હોતી હૈ. જો તુમમેં ઈશા ઔર ફજર કી જમાઅત મેં શરીક હોને કે લિયે ઝમીન પર ઘિસટ કર ભી જા સકતા હો તો ઉસે ઘિસટ કર જમાઅત મેં શરીક હો જાના ચાહિયે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۲۲۷-عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: صَلِّ صَلَاةَ مُوَدِّعٍ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ كُنْتَ لَا تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ. (الحديث) رواه ابو محمد الابراهيمى فى كتاب الصلوة وابن النجار عن ابن عمرو هو حديث حسن، الجامع الصغير ۲/۹٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઉસ શખ્સ કી તરહ નમાઝ પઢા કરો જો સબસે રુખ્સત હોને વાલા હો યાની જિસકો ગુમાન (ખયાલ) હો કે યે મેરી ઝિંદગી કી આખરી નમાઝ હૈ ઔર ઈસ તરહ નમાઝ પઢો ગોયા તુમ અલ્લાહ તઆલા કો દેખ રહે હો, અગર યે હાલત પૈદા ન હો સકે તો કમ અઝ કમ યે કૈફિયત ઝરૂર હો કે અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં દેખ રહે હૈં. (જામિએ સગીર)

۲۲۸-عَنْ عَبْدِ اللّٰہِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَى رَسُوْلِ اللّٰہِ ﷺ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ، فَيَرُدُّ عَلَيْنَا، فَلَمَّا رَجَعْنَا مِنْ عِنْدِ النَّجَاشِيِّ، سَلَّمْنَا عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْنَا، فَقُلْنَا: يَا رَسُوْلَ اللّٰہِ! كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَيْكَ فِي الصَّلَاةِ، فَتَرُدُّ عَلَيْنَا، فَقَالَ: إِنَّ فِي الصَّلَاةِ شُغْلًا. رواه مسلم، باب تحريم

الکلام فی الصلاۃ ․․․․․، رقم: ۱۲۰۱

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે (ઇબ્તિદાએ ઈસ્લામ (ઈસ્લામ કે શુરૂ) મે) હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો નમાઝ કી હાલત મેં સલામ કર લિયા કરતે થે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમેં સલામ કા જવાબ દિયા કરતે થે. જબ હમ નજાશી કે પાસ સે વાપસ આએ તો હમને (પેહલી આદત કે મુતાબિક) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો સલામ કિયા, આપને હમેં જવાબ ન દિયા. હમને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! પેહલે હમ આપકો નમાઝ કી હાલત મેં સલામ કરતે થે આપ હમેં જવાબ દેતે થે (લેકિન ઇસ મરતબા આપને જવાબ ન દિયા) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નમાઝ મેં સિર્ફ નમાઝ હી કી તરફ મશ્ગૂલ રેહના ચાહિયે. (મુસ્લિમ)

۲۲۹-عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: رَاَيْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يُصَلِّيْ وَ فِيْ صَدْرِهِ اَزِيْزٌ كَاَزِيْزِ الرَّحَي مِنَ الْبُكَاءِ ﷺ ۔ رواه ابوداؤد، باب البكاء في الصلاة، رقم: ۹۰٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો નમાઝ પઢતે હુવે દેખા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સીના મુબારક સે રોને કી આવાઝ (સાંસ રુકને કી વજહ સે) ઐસી મુસલસલ આ રહી થી જૈસે ચક્કી કી આવાઝ હોતી હૈ. (અબૂ દાઉદ)

۲۳۰-عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مَرْفُوْعًا قَالَ: مَثَلُ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوْبَةِ كَمَثَلِ الْمِيْزَانِ مَنْ اَوْفٰى اسْتَوْفٰى ۔ رواه البيهقي هكذا ورواه غيره عن الحسن مرسلا وهو الصواب، الترغيب ۱/۳۰۱

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ફર્ઝ નમાઝ કી મિસાલ તરાઝૂ કી સી હૈ, જો નમાઝ કો પૂરી તરહ અદા કરતા હૈ ઉસે પૂરા અજર મિલતા હૈ. (બૈહકી, તરગીબ)

۲۳۱- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ اَبِیْ دَهْرِشٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ مُرْسَلًا (قَالَ): لَا یَقْبَلُ اللّٰهُ مِنْ عَبْدٍ عَمَلًا حَتّٰی یَحْضِرَ قَلْبَهٗ مَعَ بَدَنِهٖ۔ اتحاف السادة ۱۱۲/۳، قال المنذری: رواه محمد بن نصر المروزی فی کتاب الصلاة هکذا مرسلا ووصله ابو منصور الدیلمی فی مسند الفردوس من حدیث ابی بن کعب والمرسل اصح، الترغیب ۳٤٦/۱

હઝરત ઉસ્માન બિન અબી દહરિશ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા બંદે કે ઉસી અમલ કો કુબૂલ ફરમાતે હૈં જિસમેં વો અપને બદન કે સાથ દિલ કો ભી મુતવજ્જે રખતા હૈ. (ઈત્હાફ)

۲۳۲-عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلصَّلَاةُ ثَلَاثَةُ اَثْلَاثٍ: اَلطُّهُوْرُ ثُلُثٌ، وَالرُّکُوْعُ ثُلُثٌ، وَالسُّجُوْدُ ثُلُثٌ، فَمَنْ اَدَّاهَا بِحَقِّهَا قُبِلَتْ مِنْهُ، وَقُبِلَ مِنْهُ سَائِرُ عَمَلِهٖ، وَ مَنْ رُدَّتْ عَلَیْهِ صَلَاتُهٗ رُدَّ عَلَیْهِ سَائِرُ عَمَلِهٖ۔ رواه البزار وقال: لا نعلمه مرفوعا الا عن المغیرة بن مسلم، قلت: والمغیرة ثقة واسناده حسن، مجمع الزوائد ۳٤٥/۲

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ નમાઝ કે તીન હિસ્સે હૈં યાની નમાઝ કા પૂરા સવાબ ઈન તીન હિસ્સોં કે સહીહ અદા કરને પર મિલતા હૈ. પાકી હાસિલ કરના તિહાઈ (૧/૩) હિસ્સા હૈ, રુકૂઅ તિહાઈ હિસ્સા હૈ ઔર સજદા તિહાઈ હિસ્સા હૈ. જો શખ્સ નમાઝ આદાબ કી રિઆયત કે સાથ પઢતા હૈ ઉસકી નમાઝ કુબૂલ કી જાતી હૈ ઔર ઉસકે સારે આમાલ ભી કુબૂલ કિયે જાતે હૈં. જિસકી નમાઝ (સહીહ ન પઢને કી વજહ સે) કુબૂલ નહીં હોતી ઉસકે દૂસરે આમાલ ભી કુબૂલ નહીં હોતે. (બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۲۳۳-عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: صَلّٰی بِنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ الْعَصْرَ، فَبَصُرَ بِرَجُلٍ یُصَلِّیْ، فَقَالَ: یَا فُلَانُ اتَّقِ اللّٰهَ، اَحْسِنْ صَلَاتَكَ اَتَرَوْنَ اَنِّیْ لَا اَرَاکُمْ، اِنِّیْ لَاَرٰی مِنْ خَلْفِیْ کَمَا اَرٰی مِنْ بَیْنِ یَدَیَّ، اَحْسِنُوْا صَلَاتَکُمْ وَاَتِمُّوْا رُکُوْعَکُمْ وَسُجُوْدَکُمْ رواه ابن خزیمة ۳۳۲/۱

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમેં અસર કી નમાઝ પળ્હાઈ. ઉસકે બાદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક સાહબ કો નમાઝ પળ્હતે હુવે દેખા તો ઉન્હેં આવાઝ દેકર ફરમાયાઃ ફુલાને અલ્લાહ તઆલા સે ડરો! નમાઝ કો અચ્છી તરહ સે પળ્હો. ક્યા તુમ યે સમઝતે હો કે મૈં તુમકો નહીં દેખતા? મૈં અપને પીછે કી ચીઝોં કો ભી ઐસા હી દેખતા હૂં જૈસા કે અપને સામને કી ચીઝોં કો દેખતા હૂં. અપની નમાઝોં કો અચ્છી તરહ પળ્હા કરો, રુકૂઅ ઔર સજ્દોં કો પૂરે તૌર પર અદા કિયા કરો. (ઈબ્ને ખુઝૈમા)

ફાઈદાઃ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા પીછે કી ચીઝોં કો ભી દેખના આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે મુઅજિઝાત (વો ખિલાફે આદત બાત જો નબી સે ઝાહિર હો) મેં સે હૈ.

٢٣٤-عَنْ وَائِلِ بْنِ حِجْرٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ إِذَا رَكَعَ فَرَّجَ أَصَابِعَهُ وَإِذَا سَجَدَ ضَمَّ أَصَابِعَهُ. رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن، مجمع الزوائد ٢/٣٢٨

હઝરત વાઈલ બિન હિજર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ રુકૂઅ ફરમાતે તો (હાથોં કી) ઉંગલિયાં ખુલી રખતે ઔર જબ સજ્દા ફરમાતે તો ઉંગલિયાં મિલા લેતે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٣٥-عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: مَنْ صَلّٰى رَكْعَتَيْنِ يُتِمُّ رُكُوْعَهُ وَسُجُوْدَهُ لَمْ يَسْأَلِ اللّٰهَ تَعَالٰى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ عَاجِلًا أَوْ آجِلًا.

اتحاف السادة المتقين عن الطبراني في الكبير ٣/٢١

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈંઃ જો શખ્સ દો રકઅત ઈસ તરહ પળ્હતા હૈ કે ઉસકા રુકૂઅ ઔર સજ્દા પૂરે તૌર પર કરતા હૈ (ઉસકે બાદ) અલ્લાહ તઆલા સે જો દુઆ માંગતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો વો ફૌરન યા (કિસી મસ્લિહત કી વજહ સે) કુછ દેર બાદ ઝરૂર અતા ફરમાતે હૈં. (તબરાની, ઈત્તિહાફ)

٢٣٦-عَنْ أَبِيْ عَبْدِ اللهِ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَثَلُ الَّذِيْ لَا يُتِمُّ رُكُوْعَهُ وَيَنْقُرُ فِيْ سُجُوْدِهِ مَثَلُ الْجَائِعِ يَأْكُلُ التَّمْرَةَ وَالتَّمْرَتَيْنِ لَا تُغْنِيَانِ عَنْهُ شَيْئًا. رواه الطبراني في الكبير وابويعلى واسناده حسن، مجمع الزوائد ٢/٣٠٣

હઝરત અબૂ અબ્દુલ્લાહ અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉસ શખ્સ કી મિસાલ જો પૂરે તરીકે પર રુકૂઅ નહીં કરતા ઔર સજદા મેં ઠોંગેં મારતા હૈ ઉસ ભૂકે શખ્સ કી સી હૈ જો એક દો ખજૂરેં ખાએ જિસસે ઉસકી ભૂક દૂર નહીં હોતી, ઈસી તરહ ઐસી નમાઝ કિસી કામ નહીં આતી. (તબરાની, અબૂ યઅલા મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٣٧-عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: أَوَّلُ شَيْءٍ يُرْفَعُ مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ الْخُشُوْعُ حَتّٰى لَا تَرٰى فِيْهَا خَاشِعًا. رواه الطبراني في الكبير واسناده حسن، مجمع الزوائد ٢/٣٢٦

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈસ ઉમ્મત મેં સબસે પેહલે ખુશૂઅ ઉઠાયા જાએગા યહાં તક કે તુમ્હેં ઉમ્મત મેં એક ભી ખુશૂઅ વાલા ન મિલેગા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٣٨-عَنْ أَبِيْ قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: أَسْوَأُ النَّاسِ سَرِقَةً الَّذِيْ يَسْرِقُ مِنْ صَلَاتِهِ قَالُوْا: يَا رَسُوْلَ اللهِ! كَيْفَ يَسْرِقُ مِنْ صَلَاتِهِ؟ قَالَ: لَا يُتِمُّ رُكُوْعَهَا وَلَا سُجُوْدَهَا، أَوْ لَا يُقِيْمُ صُلْبَهُ فِي الرُّكُوْعِ وَلَا فِي السُّجُوْدِ. رواه احمد والطبراني في الكبير والاوسط ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٢/٣٠٠

હઝરત અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ બદ-તરીન ચોરી કરને વાલા શખ્સ વો હૈ જો નમાઝ મેં સે ચોરી કર લેતા હૈ. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ!

નમાઝ મેં સે કિસ તરહ ચોરી કર લેતા હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસકા રુકૂઅ ઔર સજદા અચ્છી તરહ નહીં કરતા. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٣٩-عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يَنْظُرُ اللّٰهُ اِلٰی صَلَاةِ رَجُلٍ لَا يُقِيْمُ صُلْبَهُ بَيْنَ رُكُوْعِهٖ وَسُجُوْدِهٖ. رواه احمد، الفتح الربانی ٣/٢٦٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ઐસે આદમી કી નમાઝ કી તરફ દેખતે હી નહીં જો રુકૂઅ ઔર સજદા કે દરમિયાન યાની કૌમા મેં અપની કમર કો સીધા ન કરે. (મુસ્નદે અહમદ, ફત્હુર્રબ્બાની)

٢٣٠-عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَاَلْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ عَنِ الْاِلْتِفَاتِ فِی الصَّلَاةِ قَالَ: هُوَ اخْتِلَاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطٰنُ مِنْ صَلَاةِ الرَّجُلِ. رواه

الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما ذكر فی الالتفات فی الصلاة، رقم: ٥٩٠

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા કે નમાઝ મેં ઈધર ઉધર દેખના કૈસા હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: યે શૈતાન કા આદમી કી નમાઝ મેં સે ઉચક લેના હૈ. (તિરમિઝી)

٢٣١. عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَيَنْتَهِيَنَّ اَقْوَامٌ يَرْفَعُوْنَ اَبْصَارَهُمْ اِلَی السَّمَاءِ فِی الصَّلَاةِ، اَوْلَا تَرْجِعُ اِلَيْهِمْ. رواه مسلم، باب النهی عن رفع البصر......، رقم: ٩٦٦

હઝરત જાબિર બિન સમુરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો લોગ નમાઝ મેં આસમાન કી તરફ નઝર ઉઠા કર દેખતે હૈં વો બાઝ આ જાએં વરના ઉનકી નિગાહેં ઊપર કી ઊપર હી રેહ જાએંગી. (મુસ્લિમ)

٢٣٢-عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلَ

رَجُلٌ فَصَلّٰى فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَرَدَّ، فَقَالَ: اِرْجِعْ فَصَلِّ فَاِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ، فَرَجَعَ فَصَلّٰى كَمَا صَلّٰى، ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: اِرْجِعْ فَصَلِّ فَاِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ، ثَلَاثًا، فَقَالَ: وَ الَّذِيْ بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا اُحْسِنُ غَيْرَهٗ، فَعَلِّمْنِيْ، فَقَالَ: اِذَا قُمْتَ اِلَى الصَّلٰوةِ فَكَبِّرْ، ثُمَّ اقْرَاْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْاٰنِ، ثُمَّ ارْكَعْ حَتّٰى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتّٰى تَعْتَدِلَ قَائِمًا، ثُمَّ اسْجُدْ حَتّٰى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتّٰى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا وَ افْعَلْ ذٰلِكَ فِيْ صَلَاتِكَ كُلِّهَا. رواه البخاري، باب وجوب القراءة للامام والماموم في الصلوات كلها.....، رقم: ۷۵۷

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મસ્જિદ મેં તશરીફ લાએ. એક ઔર સાહબ ભી મસ્જિદ મેં આએ ઔર નમાઝ પઢી, ફિર (રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ આએ ઔર) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો સલામ કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સલામ કા જવાબ દિયા ઔર ફરમાયાઃ જાઓ નમાઝ પઢો ક્યુંકે તુમને નમાઝ નહીં પઢી. વો ગએ ઔર જૈસે નમાઝ પેહલે પઢી થી વૈસી હી નમાઝ પઢ કર આએ, ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો આકર સલામ કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જાઓ નમાઝ પઢો ક્યુંકે તુમને નમાઝ નહીં પઢી. ઈસ તરહ તીન મરતબા હુવા. ઉન સાહબ ને અર્ઝ કિયાઃ ઉસ ઝાત કી કસમ જિસને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો હક કે સાથ ભેજા હૈ, મૈં ઈસસે અચ્છી નમાઝ નહીં પઢ સકતા, આપ મુઝે નમાઝ સિખાઈયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ તુમ નમાઝ કે લિયે ખડે હુવા કરો તો તકબીર કહા કરો, ફિર કુર્આન મજીદ મેં સે જો કુછ તુમ પઢ સકો પઢો. ફિર રુકૂઅ મેં જાઓ તો ઈત્મેનાન સે રુકૂઅ કરો, ફિર રુકૂઅ સે ખડે હો તો ઈત્મેનાન સે ખડે હો. ફિર સજદા મેં જાઓ તો ઈત્મેનાન સે સજદા કરો, ફિર સજદા સે ઉઠો તો ઈત્મેનાન સે બૈઠો. યે સબ કામ અપની પૂરી નમાઝ મેં કરો. (બુખારી)

વુઝૂ કે ફઝાઇલ

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوْا وُجُوْهَكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوْا بِرُءُوْسِكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ اِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾ [المائدة:٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઈમાન વાલો! જબ તુમ નમાઝ કે લિયે ઉઠો તો પેહલે અપને મુંહ કો ઔર કુહનિયોં તક અપને હાથોં કો ધો લિયા કરો ઔર અપને સરોં કા મસહ કર લિયા કરો ઔર અપને પાંવ ભી ટખ્નોં તક ધો લિયા કરો. (સૂરએ માઈદા)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَاللهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِيْنَ﴾ [التوبة:١٠٨]

ઔર અલ્લાહ તઆલા ખૂબ પાક રેહને વાલોં કો પસંદ ફરમાતે હૈં. (સૂરએ તૌબા)

અહાદીસે નબવિયા

٢٢٣-عَنْ اَبِيْ مَالِكٍ الْاَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: الطُّهُوْرُ شَطْرُ الْاِيْمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ تَمْلَاُ الْمِيْزَانَ وَسُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ تَمْلَآنِ-اَوْتَمْلَاُ-مَا بَيْنَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُوْرٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْاٰنُ حُجَّةٌ لَكَ اَوْ عَلَيْكَ.

(الحديث) رواه مسلم، باب فضل الوضوء، رقم:٥٣٤

હઝરત અબૂ માલિક અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: વુઝૂ આધા ઈમાન હૈ. અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહના (આમાલ કે) તરાઝૂ કો સવાબ સે ભર દેતા હૈ. "સુબ્હાનલ્લાહિ વલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" આસમાન વ ઝમીન કે દરમિયાન કી ખાલી જગહ કો સવાબ સે ભર દેતે

હૈં. નમાઝ નૂર હૈ, સદકા દલીલ (ગવાહી) હૈ, સબ્ર કરના રૌશની હૈ ઔર કુર્આન તુમ્હારે હક મેં દલીલ હૈ યા તુમ્હારે ખિલાફ દલીલ હૈ, યાની અગર ઈસકી તિલાવત કી ઔર ઈસ પર અમલ કિયા તો યે તુમ્હારી નજાત (છુટકારે) કા ઝરિયા હોગા વરના તુમ્હારી પકળ કા ઝરિયા હોગા. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ ઈસ હદીસ શરીફ મેં વુઝૂ કો આધા ઈમાન ઈસલિયે ફરમાયા હૈ કે ઈમાન સે દિલ કે કુફ્રો શિર્ક કી નાપાકી દૂર હોતી હૈ ઔર વુઝૂ સે અઅઝા (જિસ્મ કે હિસ્સોં) કી નાપાકી દૂર હોતી હૈ. નમાઝ કે નૂર હોને કા એક મઅના (મતલબ) યે હૈ કે નમાઝ ગુનાહ ઔર બે-હયાઈ સે રોકતી હૈ, જિસ તરહ નૂર અંધેરે કો દૂર કરતા હૈ. દૂસરા મઅના યે હૈ કે નમાઝ કી વજહ સે નમાઝી કા ચેહરા કયામત કે દિન રૌશન હોગા ઔર દુનિયા મેં ભી નમાઝી કે ચેહરા પર તરો-તાઝગી હોગી. તીસરા મઅના યે હૈ કે નમાઝ કબ્ર ઔર કયામત કે અંધેરોં મેં રૌશની હૈ. સદકા કે દલીલ હોને કા મતલબ યે હૈ કે માલ ઈન્સાન કો મહબૂબ હોતા હૈ ઔર જબ વો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં ઈસકો ખર્ચ કરતા હૈ ઔર સદકા કરતા હૈ તો યે સદકા કરના ઉસકે ઈમાન મેં સચ્ચા હોને કી અલામત (નિશાની) ઔર દલીલ હૈ. સબ્ર કે રૌશની હોને કા મતલબ યે હૈ કે સબ્ર કરને વાલા શખ્સ યાની અલ્લાહ તઆલા કે હુક્મોં કો પૂરા કરને વાલા, નાફરમાની સે રુકને વાલા ઔર તકલીફોં કો બર્દાશ્ત કરને વાલા અપને અંદર હિદાયત કી રૌશની લિયે હુવે હૈ. (નવવી, મિરકાત)

٢٢٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ خَلِيْلِيْ ﷺ يَقُوْلُ: تَبْلُغُ الْحِلْيَةُ مِنَ الْمُؤْمِنِ حَيْثُ يَبْلُغُ الْوَضُوْءُ. رواه مسلم، باب تبلغ الحلية ..... رقم: ٥٨٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને અપને હબીબ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ મોમિન કા ઝેવર કયામત કે દિન વહાં તક પહુંચેગા જહાં તક વુઝૂ કા પાની પહુંચતા હૈ યાની અઅઝા કે જિન હિસ્સોં તક વુઝૂ કા પાની પહુંચેગા વહાં તક ઝેવર પેહનાયા જાએગા. (મુસ્લિમ)

۲۳۵- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ یَقُوْلُ: اِنَّ اُمَّتِیْ یُدْعَوْنَ یَوْمَ الْقِیَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِیْنَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوْءِ، فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ اَنْ یُطِیْلَ غُرَّتَهُ فَلْیَفْعَلْ. رواه البخاری، باب فضل الوضوء والغر المحجلون رقم:۱۳۶

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ મેરી ઉમ્મત કયામત કે દિન ઈસ હાલ મેં બુલાઈ જાએગી કે ઉનકે હાથ પાંવ ઔર ચેહરે વુઝૂ મેં ધુલને કી વજહ સે રૌશન ઔર ચમકદાર હોંગે, લિહાઝા જો શખ્સ અપની રૌશની કો બળ્હાના ચાહે તો ઉસે ચાહિયે કે વો ઉસે બળ્હાએ. (બુખારી)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હૈ કે વુઝૂ ઈસ એહતિમામ (પાબંદી) સે કિયા જાએ કે અઅઝાએ વુઝૂ (વુઝૂ કે હિસ્સોં) મેં કોઈ જગહ ખુશ્ક (સૂખી) ન રહે. (મઝાહિરે હક)

۲۳۶- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ تَوَضَّاَ فَاَحْسَنَ الْوُضُوْءَ خَرَجَتْ خَطَایَاهُ مِنْ جَسَدِهٖ حَتّٰی تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ اَظْفَارِهٖ. رواه مسلم، باب خروج الخطایا رقم:۵۷۸

હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસને વુઝૂ કિયા ઔર અચ્છી તરહ વુઝૂ કિયા યાની સુન્નતોં ઔર આદાબ વ મુસ્તહબ્બાત કા એહતિમામ કિયા તો ઉસકે ગુનાહ જિસ્મ સે નિકલ જાતે હૈં યહાં તક કે ઉસકે નાખુનોં કે નીચે સે ભી નિકલ જાતે હૈં. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ ઉલમા કી તહકીક યે હૈ કે વુઝૂ, નમાઝ વગૈરા ઈબાદાત સે સિર્ફ ગુનાહે સગીરા (છોટે ગુનાહ) માફ હોતે હૈં. કબીરા ગુનાહ (બળે ગુનાહ) બગૈર તૌબા કે માફ નહીં હોતે. ઈસલિયે વુઝૂ, નમાઝ વગૈરા ઈબાદાત કે સાથ તૌબા વ ઈસ્તિગફાર કા ભી એહતિમામ કરના ચાહિયે. અલબત્તા અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલ સે કિસી કે ગુનાહે

કબીરા ભી માફ ફરમા દેં તો દૂસરી બાત હૈ. (નવવી)

۲۲۷- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَا يُسْبِغُ عَبْدٌ الْوُضُوْءَ إِلَّا غَفَرَ اللهُ لَهُ مَاتَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَاتَأَخَّرَ.

رواه البزار ورجاله موثقون والحديث حسن انشاء الله، مجمع الزوائد ۱/ ۵٤۲

હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો બંદા કામિલ (પૂરા) વુઝૂ કરતા હૈ યાની હર ઉઝવ (હિસ્સે) કો અચ્છી તરહ તીન મરતબા ધોતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે અગલે પિછલે સબ ગુનાહ માફ ફરમા દેતે હૈં. (બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۲۲۸- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُبْلِغُ -أَوْ فَيُسْبِغُ- الْوُضُوْءَ ثُمَّ يَقُوْلُ: أَشْهَدُ أَنْ لَّا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُوْلُهُ، إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةُ، يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ. رواه مسلم، باب الذكر المستحب عقب الوضوء، رقم: ۵۵۳، و في رواية لمسلم عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: مَنْ تَوَضَّأَ فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَّا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُوْلُهُ (الحديث)، باب الذكر المستحب عقب الوضوء، رقم: ۵۵٤، و في رواية لابن ماجه عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: ثُمَّ قَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ .... ، باب ما يقال بعد الوضوء، رقم: ٤٦٩، و في رواية لابي داؤد عَنْ عُقْبَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: فَأَحْسَنَ الْوُضُوْءَ ثُمَّ رَفَعَ نَظَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ، باب ما يقول الرجل اذا توضأ، رقم: ۱۷۰، و في رواية للترمذي عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوْءَ ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَّا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُوْلُهُ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مِنَ التَّوَّابِيْنَ، وَاجْعَلْنِيْ مِنَ الْمُتَطَهِّرِيْنَ.

(الحديث) باب في ما يقال بعد الوضوء، رقم: ۵۵

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તુમમેં સે જો શખ્સ મુસ્તહબ્બાત ઔર આદાબ કા એહતિમામ કરતે હવુ અચ્છી તરહ વુઝૂ કરે ફિર اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ પળ્હે ઉસકે લિયે યકીની તૌર પર જન્નત કે આઠોં દરવાઝે ખુલ જાતે હૈં, જિસસે ચાહે દાખિલ હો જાવે. હઝરત ઉકબા બિન આમિર જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી રિવાયત મેં

اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ

કા પળ્હના મઝકૂર (ઝિક્ર કિયા ગયા) હૈ. હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી રિવાયત મેં તીન મરતબા ઇન કલિમાત કો પળ્હના મઝકૂર હૈ. એક દૂસરી રિવાયત મેં હઝરત ઉકબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે વુઝૂ કે બાદ આસમાન કી તરફ નિગાહ (નઝર) ઉઠાકર ઇન કલિમાત કા પળ્હના ઝિક્ર કિયા ગયા હૈ. એક ઔર રિવાયત મેં હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે યે કલિમાત નક્લ કિયે ગએ હૈં:

اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَ رَسُوْلُهٗ، اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مِنَ التَّوَّابِيْنَ وَ اجْعَلْنِيْ مِنَ الْمُتَطَهِّرِيْنَ.

(તરજુમાઃ મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઇ મઅબૂદ (ઇબાદત કે લાઇક) નહીં જો અકેલા હૈ ઉસકા કોઇ શરીક નહીં ઔર મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસકે બંદે ઔર રસૂલ હૈં, અય અલ્લાહ મુઝે તૌબા કરને વાલોં ઔર પાક સાફ રેહને વાલોં મેં સે બના.)

۲۲۹-عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: وَمَنْ تَوَضَّاَ ثُمَّ قَالَ: سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ اَسْتَغْفِرُكَ وَ اَتُوْبُ اِلَيْكَ كُتِبَ فِیْ رَقٍّ ثُمَّ طُبِعَ بِطَابِعٍ فَلَمْ يُكْسَرْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. (وهو جزء من الحديث) رواه الحاكم وقال هذا حديث صحيح على شرط مسلم ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٥٦٤

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ વુઝૂ કે બાદ

سُبْحَانَکَ اللّٰھُمَّ وَبِحَمْدِکَ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ اَسْتَغْفِرُکَ وَاَتُوْبُ اِلَیْکَ

પળ્હતા હૈ તો ઈન કલિમાત કો એક કાગઝ પર લિખ કર ઉસ પર મુહર લગા દી જાતી હૈ જો કયામત તક નહીં તોળી જાએગી યાની ઈસકે સવાબ કો આખિરત કે લિયે ઝખીરા કર દિયા જાએગા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۲۵۰- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ تَوَضَّأَ وَاحِدَةً فَتِلْكَ وَظِيْفَةُ الْوُضُوْءِ الَّتِيْ لَا بُدَّ مِنْهَا، وَمَنْ تَوَضَّأَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُ كِفْلَانِ، وَمَنْ تَوَضَّأَ ثَلَاثًا فَذٰلِكَ وُضُوْئِيْ وَوُضُوْءُ الْاَنْبِيَاءِ قَبْلِيْ. رواه احمد ۹۸/۲

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો વુઝૂ મેં એક એક મરતબા હર ઉઝવ (હિસ્સે) કો ધોતા હૈ તો યે ફર્ઝ કે દર્જે મેં હૈ ઔર જો વુઝૂ મેં દો દો મરતબા હર ઉઝવ કો ધોતા હૈ તો ઉસે અજર કે દો હિસ્સે મિલતે હૈં ઔર જો વુઝૂ મેં તીન તીન મરતબા હર ઉઝવ કો ધોતા હૈ તો યે મેરા ઔર મુઝસે પેહલે અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ કા વુઝૂ હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

۲۵۱- عَنْ عَبْدِ اللهِ الصُّنَابِحِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: اِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ فَتَمَضْمَضَ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ فِيْهِ، فَاِذَا اسْتَنْثَرَ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ اَنْفِهِ، فَاِذَا غَسَلَ وَجْهَهُ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ وَجْهِهِ حَتّٰى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ اَشْفَارِ عَيْنَيْهِ، فَاِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ يَدَيْهِ حَتّٰى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ اَظْفَارِ يَدَيْهِ، فَاِذَا مَسَحَ بِرَاْسِهِ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ رَاْسِهِ حَتّٰى تَخْرُجَ مِنْ اُذُنَيْهِ، فَاِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ رِجْلَيْهِ حَتّٰى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ اَظْفَارِ رِجْلَيْهِ، ثُمَّ كَانَ مَشْيُهُ اِلَى الْمَسْجِدِ وَصَلَاتُهُ نَافِلَةً لَهُ. رواه النسائي، باب مسح الاذنين

مع الراس ...، رقم: ١٠٣

وَفِيْ حَدِيْثٍ طَوِيْلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ السُّلَمِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، وَفِيْهِ مَكَانَ (ثُمَّ كَانَ مَشْيُهُ إِلَى الْمَسْجِدِ وَصَلَاتُهُ نَافِلَةً) فَإِنْ هُوَ قَامَ فَصَلَّى، فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، وَمَجَّدَهُ بِالَّذِيْ هُوَ لَهُ أَهْلٌ، وَفَرَّغَ قَلْبَهُ لِلّٰهِ، إِلَّا انْصَرَفَ مِنْ خَطِيْئَتِهِ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ. رواه مسلم، باب اسلام عمرو بن عبسة، رقم: ١٩٣٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ સુનાબિહી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ મોમિન બંદા વુઝૂ કરતા હૈ ઔર ઈસ દૌરાન કુલ્લી કરતા હૈ તો ઉસકે મુંહ કે તમામ ગુનાહ ધુલ જાતે હૈં. જબ વો નાક સાફ કરતા હૈ તો નાક કે તમામ ગુનાહ ધુલ જાતે હૈં. જબ ચેહરા ધોતા હૈ તો ચેહરે કે ગુનાહ ધુલ જાતે હૈં યહાં તક કે પલકોં કી જળોં સે નિકલ જાતે હૈં. જબ હાથોં કો ધોતા હૈ તો હાથોં કે ગુનાહ ધુલ જાતે હૈં યહાં તક કે હાથોં કે નાખુનોં કે નીચે સે નિકલ જાતે હૈં. જબ સર કા મસહ કરતા હૈ તો સર કે ગુનાહ ધુલ જાતે હૈં યહાં તક કે કાનોં સે નિકલ જાતે હૈં. ઔર જબ પાંવ ધોતા હૈ તો પાંવ કે ગુનાહ ધુલ જાતે હૈં યહાં તક કે પાંવ કે નાખુનોં કે નીચે સે નિકલ જાતે હૈં. ફિર ઉસકા મસ્જિદ કી તરફ ચલ કર જાના ઔર નમાઝ પળ્હના ઉસકે લિયે મઝીદ (ફઝીલત કા ઝરિયા) હોતા હૈ. (નસાઇ)

એક દૂસરી રિવાયત મેં હઝરત અમ્ર બિન અબસા સુલમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે અગર વુઝૂ કે બાદ ખળે હોકર નમાઝ પળ્હતા હૈ જિસમેં અલ્લાહ તઆલા કી ઐસી હમ્દો સના (તારીફ) ઔર બુઝુર્ગી બયાન કરતા હૈ જો ઉનકી શાન કે લાઈક હૈ ઔર અપને દિલ કો (તમામ ફિક્રોં સે) ખાલી કરકે અલ્લાહ તઆલા કી તરફ મુતવજ્જેહ રેહતા હૈ તો યે શખ્સ નમાઝ સે ફારિગ હોને કે બાદ અપને ગુનાહોં સે ઐસા પાક વ સાફ હો જાતા હૈ જૈસા કે આજ હી ઉસકી માં ને ઉસકો જના હો. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: પેહલી રિવાયત કા બાઝ ઉલમા ને યે મતલબ બયાન કિયા હૈ કે વુઝૂ સે તમામ જિસ્મ કે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં ઔર નમાઝ પળ્હને સે તમામ બાતિની (અંદર કે) ગુનાહ ભી માફ હો જાતે હૈં.

(કશ્ફુલ-મુગતઅ)

٢٥٢- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: أَيُّمَا رَجُلٍ قَامَ إِلَى وَضُوْءِهِ يُرِيْدُ الصَّلَاةَ، ثُمَّ غَسَلَ كَفَّيْهِ نَزَلَتْ خَطِيْئَتُهُ مِنْ كَفَّيْهِ مَعَ أَوَّلِ قَطْرَةٍ، فَإِذَا مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ نَزَلَتْ خَطِيْئَتُهُ مِنْ لِسَانِهِ وَشَفَتَيْهِ مَعَ أَوَّلِ قَطْرَةٍ، فَإِذَا غَسَلَ وَجْهَهُ نَزَلَتْ خَطِيْئَتُهُ مِنْ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ مَعَ أَوَّلِ قَطْرَةٍ فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ وَرِجْلَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ سَلِمَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ هُوَ لَهُ وَمِنْ كُلِّ خَطِيْئَةٍ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ، قَالَ: فَإِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ رَفَعَ اللهُ بِهَا دَرَجَتَهُ وَإِنْ قَعَدَ قَعَدَ سَالِمًا. رواه احمد ٥/٢٦٣

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો આદમી નમાઝ કે ઈરાદે સે વુઝૂ કરને કે લિયે ઉઠતા હે ફિર અપને દોનોં હાથ ગટ્ટોં તક ધોતા હે તો ઉસકે હથેલિયોં કે ગુનાહ પાની કે પેહલે કતરા કે સાથ હી ઝળ (નિકલ) જાતે હૈં. ફિર જબ કુલ્લી કરતા હૈ, નાક મેં પાની ડાલતા હૈ ઔર નાક સાફ કરતા હૈ તો ઉસકી ઝબાન ઔર હોંટોં કે ગુનાહ પાની કે પેહલે કતરા કે સાથ હી ઝળ જાતે હૈં. ફિર જબ અપને ચેહરે કો ધોતા હે તો ઉસકે કાન ઔર આંખ કે ગુનાહ પાની કે પેહલે કતરા કે સાથ હી ઝળ જાતે હૈં. ફિર જબ હાથોં કો કુહનિયોં તક ઔર પૈરોં કો ટખ્નોં તક ધોતા હે તો અપને હર ગુનાહ ઔર ગલ્તી સે ઈસ તરહ પક સાફ હો જાતા હે જૈસે આજ હી ઉસકી માં ને ઉસકો જના હો. ફિર જબ નમાઝ પળ્હને કે લિયે ખળા હોતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ નમાઝ કી વજહ સે દર્જા બુલંદ કર દેતે હૈં ઔર અગર બૈઠા રેહતા હૈ (નમાઝ મેં મશ્ગૂલ નહીં હોતા) તો ભી ગુનાહોં સે પાક સાફ હોકર બૈઠા રેહતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٥٣- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ تَوَضَّأَ عَلَى طُهْرٍ كُتِبَ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ. رواه ابو داؤد، باب الرجل يجدد الوضوء.....، رقم: ٦٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઇરશાદ ફરમાયા કરતે થેઃ જો શખ્સ વુઝૂ હોને કે બાવજૂદ તાઝા વુઝૂ કરતા હૈ ઉસે દસ નેકિયાં મિલતી હૈં. (અબૂ દાઊદ)

ફાઇદાઃ ઉલમા ને લિખ્ખા હૈ કે વુઝૂ કે બાવજૂદ નયા વુઝૂ કરને કી શર્ત યે હૈ કે પેહલે વુઝૂ સે કોઈ ઇબાદત કર લી હો. (બઝલુલ મજહૂદ)

۲۵۴- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: لَوْلَا اَنْ اَشُقَّ عَلٰی اُمَّتِی لَاَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلٰوةٍ. رواه مسلم، باب السواك، رقم: ٥٨٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અગર મુઝે યે ખયાલ ન હોતા કે મેરી ઉમ્મત મશક્કત મેં પળ જાએગી તો મૈં ઉનકો હર નમાઝ કે વક્ત મિસ્વાક કરને કા હુકમ દેતા. (મુસ્લિમ)

۲۵۵- عَنْ اَبِیْ اَیُّوْبَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَرْبَعٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِیْنَ: اَلْحَیَاءُ وَالتَّعَطُّرُ وَالسِّوَاكُ وَالنِّكَاحُ رواه الترمذي وقال: حديث ابي ايوب حديث حسن غريب، باب ما جاء في فضل التزويج والحث عليه، رقم: ١٠٨٠

હઝરત અબૂ અય્યૂબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ ચાર ચીઝેં પૈગમ્બરોં કી સુન્નતોં મેં સે હૈં. હયા (શર્મ) કા હોના, ખુશ્બૂ લગાના, મિસ્વાક કરના ઔર નિકાહ કરના. (તિરમિઝી)

۲۵۶- عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ. عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: قَصُّ الشَّارِبِ، وَاِعْفَاءُ اللِّحْیَةِ، وَالسِّوَاكُ، وَاسْتِنْشَاقُ الْمَاءِ، وَقَصُّ الْاَظْفَارِ، وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ، وَنَتْفُ الْاِبِطِ، وَحَلْقُ الْعَانَةِ، وَانْتِقَاصُ الْمَاءِ قَالَ زَكَرِیَّا: قَالَ مُصْعَبٌ: وَنَسِیْتُ الْعَاشِرَةَ، اِلَّا اَنْ تَكُوْنَ الْمَضْمَضَةَ. رواه مسلم، باب خصال الفطرة، رقم: ٦٠٤

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ દસ

ચીઝેં અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ કી સુન્નતોં મેં સે હૈં. મોંછેં કાટના, ડાળ્હી બળ્હાના, મિસ્વાક કરના, નાક મેં પાની ડાલ કર સાફ કરના, નાખુન તરાશના, ઉંગલિયોં કે જોળોં કો (ઔર ઈસી તરહ જિસ્મ મેં જહાં જહાં મૈલ જમતા હૈ મસ્લન કાન ઔર નાક કા સૂરાખ ઔર બગલોં વગૈરા કા) એહતિમામ સે ધોના, બગલ કે બાલ ઉખેળના, ઝેરે નાફ બાલ મૂંડના ઔર પાની સે ઈસ્તિંજા કરના (પેશાબ પાખાને કે બાદ ગંદગી સે અપને આપકો પાક કરના). હદીસ કે રાવી હઝરત મુસ્અબ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે દસ્વીં ચીઝ મૈં ભૂલ ગયા. મેરા ગુમાન (ખયાલ) હૈ કે દસ્વીં ચીઝ કુલ્લી કરના હૈ. (મુસ્લિમ)

۲۵۷- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ. رواه النسائي، باب الترغيب في السواك، رقم:٥

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મિસ્વાક મુંહ કો સાફ કરને વાલી હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા કી ખુશ્નૂદી (રઝા, ખુશી) કા ઝરિયા હૈ. (નસાઈ)

۲۵۸- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَا جَاءَنِي جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَطُّ إِلَّا أَمَرَنِي بِالسِّوَاكِ، لَقَدْ خَشِيْتُ أَنْ أُحْفِيَ مُقَدَّمَ فِيَّ.

رواه احمد ٥/٢٦٣

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ ભી જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ મેરે પાસ આએ મુઝે મિસ્વાક કરને કી તાકીદ કી યહાં તક કે મુઝે અંદેશા હોને લગા કે મિસ્વાક ઝિયાદા કરને કી વજહ સે મૈં અપને મસોળ્હોં કો છીલ ન ડાલૂં. (મુસ્નદે અહમદ)

۲۵۹- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ لَا يَرْقُدُ مِنْ لَيْلٍ وَلَا نَهَارٍ فَيَسْتَيْقِظُ إِلَّا يَتَسَوَّكُ قَبْلَ أَنْ يَتَوَضَّأَ. رواه أبو داؤد، باب السواك لمن قام بالليل، رقم:٥٧

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ દિન યા રાત મેં જબ ભી સોકર ઉઠતે તો વુઝૂ કરને સે પેહલે મિસ્વાક ઝરૂર ફરમાતે. (અબૂ દાઉદ)

۲۶۰- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا تَسَوَّكَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّيْ قَامَ الْمَلَكُ خَلْفَهُ فَيَسْتَمِعُ لِقِرَاءَتِهِ فَيَدْنُوْ مِنْهُ- أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا- حَتّٰى يَضَعَ فَاهُ عَلٰى فِيْهِ، فَمَا يَخْرُجُ مِنْ فِيْهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا صَارَ فِيْ جَوْفِ الْمَلَكِ، فَطَهِّرُوْا أَفْوَاهَكُمْ لِلْقُرْآنِ. رواه البزار ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ۲/۲۶۵

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જબ બંદા મિસ્વાક કરકે નમાઝ કે લિયે ખળા હોતા હૈ તો ફરિશ્તા ઉસકે પીછે ખળા હો જાતા હૈ ઔર ઉસકી તિલાવત ખૂબ ધ્યાન સે સુનતા હૈ, ફિર ઉસકે બહુત કરીબ આ જાતા હૈ યહાં તક કે ઉસકે મુંહ પર અપના મુંહ રખ દેતા હૈ. કુર્આને કરીમ કા જો ભી લફ્ઝ ઉસ નમાઝી કે મુંહ સે નિકલતા હૈ સીધા ફરિશ્તે કે પેટ મેં પહુંચતા હૈ (ઔર ઇસ તરહ યે ફરિશ્તોં કા મહબૂબ બન જાતા હૈ) ઇસલિયે તુમ અપને મુંહ કુર્આને કરીમ કી તિલાવત કે લિયે સાફ સુથરે રખ્ખો યાની મિસ્વાક કા એહતિમામ (પાબંદી) કરો. (બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۲۶۱- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: رَكْعَتَانِ بِسِوَاكٍ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِيْنَ رَكْعَةً بِغَيْرِ سِوَاكٍ. رواه البزار ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ۲/۲۶۳

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ મિસ્વાક કરકે દો રકઅતેં પળ્હના બગૈર મિસ્વાક કિયે ૭૦ રકઅતેં પળ્હને સે અફઝલ હૈ. (બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۲۶۲- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ إِذَا قَامَ لِيَتَهَجَّدَ، يَشُوْصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ. رواه مسلم، باب السواك، رقم: ۵۹۳

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ તહજ્જુદ કે લિયે ઉઠતે તો મિસ્વાક સે અપને મુંહ કો અચ્છી તરહ રગળ કર સાફ કરતે. (મુસ્લિમ)

٢٦٣- عَنْ شُرَيْحٍ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قُلْتُ: بِأَيِّ شَيْءٍ كَانَ يَبْدَأُ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ؟ قَالَتْ: بِالسِّوَاكِ. رواه مسلم، باب السواك، رقم: ٥٩٠

હઝરત શુરૈહ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં મૈંને ઉમ્મુલ મોમિનીન હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે પૂછા કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ ઘર મેં તશ્રીફ લાતે તો સબસે પેહલે કયા કામ કરતે? ઉન્હોંને ફરમાયા: સબસે પેહલે આપ મિસ્વાક કરતે થે. (મુસ્લિમ)

٢٦٤- عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: مَا كَانَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ لِشَيْءٍ مِنَ الصَّلَوَاتِ حَتَّى يَسْتَاكَ. رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون مجمع الزوائد ٢/٢٦٦

હઝરત ઝૈદ બિન ખાલિદ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અપને ઘર સે નમાઝ કે લિયે ઉસ વક્ત તક નહીં નિકલતે થે જબ તક મિસ્વાક ન ફરમા લેતે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٢٦٥- عَنْ أَبِي خَيْرَةَ الصُّبَاحِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ فِي الْوَفْدِ الَّذِيْنَ أَتَوْا رَسُوْلَ اللهِ ﷺ فَزَوَّدَنَا الْأَرَاكَ نَسْتَاكُ بِهِ، فَقُلْنَا: يَا رَسُوْلَ اللهِ عِنْدَنَا الْجَرِيْدُ، وَلٰكِنَّا نَقْبَلُ كَرَامَتَكَ وَعَطِيَّتَكَ. (الحديث) رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن مجمع الزوائد ٢/٢٦٨

હઝરત અબૂ ખૈરા સુબાહી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં ઉસ વફદ મેં શામિલ થા જો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમેં પીલૂ કે દરખ્ત કી લકળિયાં મિસ્વાક કરને કે લિયે તોશા

(તોહફે) મેં દી. હમને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! હમારે પાસ (મિસ્વાક કે લિયે) ખજૂર કે દરખ્ત કી ટેહનિયાં મૌજૂદ હૈં લેકિન હમ આપકે ઇસ ઇકરામ (ઇઝઝત) ઔર અતયા કો કુબૂલ કરતે હૈં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

મસ્જિદ કે ફઝાઇલ વ આ'માલ

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی: ﴿اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ فَعَسٰٓى اُولٰٓئِكَ اَنْ يَّكُوْنُوْا مِنَ الْمُهْتَدِيْنَ﴾ [التوبة:١٨]

અલ્લાહ તઆલા કી મસ્જિદોં કો આબાદ કરના ઉન હી લોગોં કા કામ હૈ જો અલ્લાહ તઆલા પર ઔર કયામત કે દિન પર ઈમાન લાએ ઔર નમાઝ કી પાબંદી કી ઔર ઝકાત દી ઔર (અલ્લાહ તઆલા પર ઐસા તવક્કુલ (યકીન, ભરોસા) કિયા કે) સિવાએ અલ્લાહ તઆલા કે કિસી ઔર સે ન ડરે. ઐસે લોગોં કે બારે મેં ઉમ્મીદ હૈ કે યે લોગ હિદાયત પાને વાલોં મેં સે હોંગે યાની અલ્લાહ તઆલા ને ઉન્હેં હિદાયત દેને કા વાદા ફરમાયા હૈ. (સૂરએ તોબા)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿فِيْ بُيُوْتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيْهَا اسْمُهٗ يُسَبِّحُ لَهٗ فِيْهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ ☆ رِجَالٌ لَّا تُلْهِيْهِمْ تِجَارَةٌ وَّلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيْتَآءِ الزَّكٰوةِ يَخَافُوْنَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيْهِ الْقُلُوْبُ وَالْاَبْصَارُ﴾ [النور:٣٦،٣٧]

(અલ્લાહ તઆલા ને હિદાયત વાલોં કા હાલ બયાન ફરમાયા કે) વો ઐસે ઘરોં મેં જાકર ઇબાદત કિયા કરતે હૈં જિનકે બારે મેં અલ્લાહ તઆલા ને હુક્મ દિયા હૈ કે ઉન ઘરોં કા અદબ કિયા જાએ ઔર ઉનમેં અલ્લાહ તઆલા કા નામ લિયા જાએ. ઉન ઘરોં મેં ઐસે લોગ સુબહ વ શામ અલ્લાહ તઆલા કી પાકી બયાન કરતે હૈં જિન્હેં અલ્લાહ તઆલા કી યાદ સે ઔર નમાઝ પઢને સે ઔર ઝકાત દેને સે ન કિસી કિસ્મ કી ખરીદ ગાફિલ કરતી હૈ ન કિસી કિસ્મ કી ફરોખ્ત (બેચના), વો લોગ ઐસે દિન યાની કયામત સે ડરતે હૈં જિસ દિન બહુત સે દિલ પલટ જાએંગે ઔર બહુત સી આંખેં ઉલટ જાએંગી. (સૂરએ નૂર)

ફાઈદા: ઉન ઘરોં સે મુરાદ મસાજિદ (મસ્જિદેં) હૈં ઔર ઉનકા અદબ યે હૈ કે ઉનમેં જનાબત (હમબિસ્તરી વગૈરા કી નાપાકી) કી હાલત મેં દાખિલ ન હુવા જાએ, કોઇ નાપાક ચીઝ દાખિલ ન કી જાએ, શોર ન મચાયા જાએ, દુનિયા કે કામ ઔર દુનિયા કી બાતેં ન કી જાએં, બદબૂદાર ચીઝ ખાકર ન જાયા જાએ. (બયાનુલ-કુર્આન)

અહાદીસે નબવિયા

٢٦٦- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اَحَبُّ الْبِلَادِ اِلَی اللّٰهِ تَعَالٰی مَسَاجِدُهَا، وَاَبْغَضُ الْبِلَادِ اِلَی اللّٰهِ اَسْوَاقُهَا . رواه مسلم، باب فضل الجلوس فی مصلاه ....، رقم:١٥٢٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કો સબ જગહોં સે ઝિયાદા મહબૂબ મસાજિદ હૈં ઔર સબસે ઝિયાદા નાપસંદ જગહેં બાઝાર હૈં. (મુસ્લિમ)

٢٦٧-عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: اَلْمَسَاجِدُ بُیُوْتُ اللّٰهِ فِی الْاَرْضِ تُضِیْءُ لِاَهْلِ السَّمَاءِ كَمَا تُضِیْءُ نُجُوْمُ السَّمَاءِ لِاَهْلِ الْاَرْضِ. رواه الطبرانی فی الکبیر ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ١١٠/٢

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મસાજિદ ઝમીન મેં અલ્લાહ તઆલા કે ઘર હૈં. યે આસમાન વાલોં કે લિયે ઐસે ચમકતી હૈં જૈસા કે ઝમીન વાલોં કે લિયે આસમાન કે સિતારે ચમકતે હૈં. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઇદ)

٢٦٨-عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ یَقُوْلُ: مَنْ بَنٰی مَسْجِدًا یُذْكَرُ فِیْهِ اسْمُ اللّٰهِ، بَنَی اللّٰهُ لَهٗ بَیْتًا فِی الْجَنَّةِ. رواه ابن حبان (واسناده صحیح) ٤٨٦/٤

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ

ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસને કોઇ મસ્જિદ બનાઇ જિસમેં અલ્લાહ તઆલા કા નામ લિયા જાતા હો તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે જન્નત મેં એક મહલ બના દેતે હૈં. (ઇબ્ને હબ્બાન)

٢٦٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ وَرَاحَ أَعَدَّ اللهُ لَهُ نُزُلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ . رواه البخاری، باب فضل من غدا الی المسجد ..... ،رقم:٦٦٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ સુબહ ઔર શામ મસ્જિદ મેં જાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે જન્નત મેં મેહમાની કા ઇન્તિઝામ ફરમાતે હૈં જિતની મરતબા સુબહ યા શામ મસ્જિદ જાતા હૈ ઉતની હી મરતબા અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે મેહમાની કા ઇન્તિઝામ ફરમાતે હૈં. (બુખારી)

٢٧٠- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: الْغُدُوُّ وَالرَّوَاحُ إِلَى الْمَسْجِدِ مِنَ الْجِهَادِ فِي سَبِيْلِ اللهِ . رواه الطبرانی فی الکبیر، و فیه: القاسم ابو عبدالرحمن ثقة وفیه اختلاف، مجمع الزوائد ٢/ ١٤٧

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ સુબહ ઔર શામ મસ્જિદ જાના અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ કરને મેં દાખિલ હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٢٧١- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ قَالَ: أَعُوْذُ بِاللهِ الْعَظِيْمِ وَ بِوَجْهِهِ الْكَرِيْمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيْمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ قَالَ: أَقَطْ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، فَإِذَا قَالَ ذٰلِكَ، قَالَ الشَّيْطَانُ: حُفِظَ مِنِّي سَائِرَ الْيَوْمِ رواه ابو داؤد، باب ما یقول الرجل عند دخوله المسجد، رقم: ٤٦٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ મસ્જિદ મેં દાખિલ હોતે તો યે દુઆ પઢતે

اَعُوْذُ بِاللّٰهِ الْعَظِيْمِ، وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيْمِ، وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيْمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ

"મૈં અઝમત વાલે અલ્લાહ કી ઔર ઉસકી કરીમ ઝાત કી ઔર ઉસકી ન ખત્મ હોને વાલી બાદશાહત કી પનાહ લેતા હૂં શૈતાન મરદૂદ સે." જબ યે દુઆ પઢી જાતી હૈ તો શૈતાન કેહતા હૈ: મુઝસે (યે શખ્સ) પૂરે દિન કે લિયે મહફૂઝ હો ગયા. (અબૂ દાઉદ)

٣٧٤- عَنْ اَبِىْ سَعِيْدِ الْخُدْرِىِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ اَلِفَ الْمَسْجِدَ اَلِفَهُ اللّٰهُ. رواه الطبراني في الاوسط وفيه: ابن لهيعة وفيه كلام، مجمع الزوائد ٢/١٣٥

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ મસ્જિદ સે મુહબ્બત રખતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસસે મુહબ્બત ફરમાતે હૈં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٣٧٥- عَنْ اَبِى الدَّرْدَاءِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اَلْمَسْجِدُ بَيْتُ كُلِّ تَقِىٍّ، وَتَكَفَّلَ اللّٰهُ لِمَنْ كَانَ الْمَسْجِدُ بَيْتَهُ بِالرَّوْحِ وَالرَّحْمَةِ، وَالْجَوَازِ عَلَى الصِّرَاطِ اِلٰى رِضْوَانِ اللّٰهِ اِلَى الْجَنَّةِ. رواه الطبراني في الكبير والاوسط والبزار وقال: اسناده حسن، قلت: ورجال البزار كلهم رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٢/١٣٤

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: મસ્જિદ હર મુત્તકી (પરહેઝગાર, અલ્લાહ સે ડરને વાલે) કા ઘર હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા ને અપને ઝિમ્મે લિયા હૈ કે જિસકા ઘર મસ્જિદ હો ઉસે રાહત (સુકૂન) દૂંગા, ઉસ પર રહમત કરૂંગા, પુલ-સિરાત કા રાસ્તા આસાન કર દૂંગા, અપની રઝા નસીબ કરૂંગા ઔર ઉસે જન્નત અતા કરૂંગા. (તબરાની, બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٢٧٤- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ نَبِيَّ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ الشَّيْطَانَ ذِئْبُ الْاِنْسَانِ، كَذِئْبِ الْغَنَمِ، يَأْخُذُ الشَّاةَ الْقَاصِيَةَ وَالنَّاحِيَةَ، فَاِيَّاكُمْ وَالشِّعَابَ، وَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَالْعَامَّةِ وَالْمَسْجِدِ. رواه احمد ٥/٢٣٢

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ શૈતાન ઇન્સાન કા ભેળિયા હૈ બકરિયોં કે ભેળિયે કી તરહ, કે વો હર ઐસી બકરી કો પકળ લેતા હૈ જો રેવળ સે દૂર હો, અલગ થલગ હો, ઇસલિયે ઘાટિયોં મેં અલાહિદા (અલગ) ઠહેરને સે બચો. ઇજતિમાઇયત (ઇકઠ્ઠા રેહને) કો, આમ લોગોં મેં રેહને કો ઔર મસ્જિદ કો લાઝિમ (ઝરૂરી) પકળો. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٧٥- عَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا رَاَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوْا لَهُ بِالْاِيْمَانِ، قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ﴾ رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ومن سورة التوبة، رقم: ٣٠٩٣

હઝરત અબૂ સઇદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જબ તુમ કિસી કો બકસરત (બહુત ઝિયાદા) મસ્જિદ મેં આને વાલા દેખો તો ઉસકે ઇમાનદાર હોને કી ગવાહી દો. અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈઃ

اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ

મસ્જિદોં કો વહી લોગ આબાદ કરતે હૈં જો અલ્લાહ તઆલા પર ઔર આખિરત કે દિન પર ઇમાન રખતે હૈં. (તિરમિઝી)

٢٧٦- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَا تَوَطَّنَ رَجُلٌ مُسْلِمٌ الْمَسَاجِدَ لِلصَّلَاةِ وَالذِّكْرِ، اِلَّا تَبَشْبَشَ اللّٰهُ لَهُ كَمَا يَتَبَشْبَشُ اَهْلُ الْغَائِبِ بِغَائِبِهِمْ، اِذَا قَدِمَ عَلَيْهِمْ. رواه ابن ماجه، باب لزوم المساجد وانتظار الصلوة، رقم: ٨٠٠

નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો મુસલમાન નમાઝ ઔર અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર કે લિયે મસાજિદ કો અપના ઠિકાના બના લેતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસસે ઐસે ખુશ હોતે હૈં જૈસે ઘર કે લોગ અપને કિસી ઘર વાલે કે વાપસ આને પર ખુશ હોતે હૈં. (ઇબ્ને માજા)

ફાઇદાઃ મસાજિદ (મસ્જિદોં) કો ઠિકાના બના લેને સે મુરાદ મસાજિદ સે ખુસૂસી તઅલ્લુક ઔર મસાજિદ મેં કસરત સે આના હૈ.

٢٧٧- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَامِنْ رَجُلٍ كَانَ يُوَطِّنُ الْمَسَاجِدَ فَشَغَلَهُ اَمْرٌ اَوْ عِلَّةٌ، ثُمَّ عَادَ اِلٰى مَا كَانَ، اِلَّا تَبَشْبَشَ اللهُ اِلَيْهِ كَمَا يَتَبَشْبَشُ اَهْلُ الْغَائِبِ بِغَائِبِهِمْ اِذَا قَدِمَ. رواه ابن خزيمة ١/١٨٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને મસાજિદ કો ઠિકાના બનાયા હુવા થા યાની મસાજિદ મેં કસરત સે આતા જાતા થા ફિર વો કિસી કામ મેં મશ્ગૂલ હો ગયા યા બીમારી કી વજહ સે રુક ગયા, ફિર દોબારા મસાજિદ કો ઉસી તરહ ઠિકાના બના લિયા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસે દેખ કર ઐસે ખુશ હોતે હૈં જૈસે કે ઘર કે લોગ અપને કિસી ઘર વાલે કે વાપસ આને પર ખુશ હોતે હૈં. (ઇબ્ને ખુઝૈમા)

٢٧٨- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ لِلْمَسَاجِدِ اَوْتَادًا، الْمَلَائِكَةُ جُلَسَاؤُهُمْ، اِنْ غَابُوا يَفْتَقِدُونَهُمْ، وَاِنْ مَرِضُوا عَادُوهُمْ، وَاِنْ كَانُوا فِیْ حَاجَةٍ اَعَانُوهُمْ وَقَالَ ﷺ: جَلِيْسُ الْمَسْجِدِ عَلٰى ثَلَاثِ خِصَالٍ: اَخٌ مُسْتَفَادٌ، اَوْ كَلِمَةٌ مُحْكَمَةٌ، اَوْ رَحْمَةٌ مُنْتَظَرَةٌ. رواه احمد ٢/٤١٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો લોગ કસરત સે મસ્જિદોં મેં જમા રેહતે હૈં વો મસ્જિદોં કે ખૂંટે હૈં. ફરિશ્તે ઉનકે

સાથ બૈઠતે હૈં. અગર વો મસ્જિદોં મેં મૌજૂદ ન હોં તો ફરિશ્તે ઉન્હેં તલાશ કરતે (ઢૂંડતે) હૈં. અગર વો બીમાર હો જાએં તો ફરિશ્તે ઉનકી ઈયાદત (બીમાર પુરસી) કરતે હૈં. અગર વો કિસી ઝરૂરત કે લિયે જાએં તો ફરિશ્તે ઉનકી મદદ કરતે હૈં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે ભી ઈરશાદ ફરમાયાઃ મસ્જિદ મેં બૈઠને વાલા તીન ફાઈદોં મેં સે એક ફાઈદા હાસિલ કરતા હૈ, કિસી ભાઈ સે મુલાકાત હોતી હૈ જિસસે કોઈ દીની ફાઈદા હો જાતા હૈ યા કોઈ હિકમત કી બાત સુનને કો મિલ જાતી હૈ યા અલ્લાહ તઆલા કી રહમત મિલ જાતી હૈ જિસકા હર મુસલમાન કો ઈન્તિઝાર રેહતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٧٩- عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهَا قَالَتْ: اَمَرَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ بِبِنَاءِ الْمَسَاجِدِ فِی الدُّوْرِ، وَاَنْ تُنَظَّفَ وَتُطَيَّبَ. رواہ ابو داؤد، باب اتخاذ المساجد فی الدور، رقم ٤٥٥

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુહલ્લોં મેં મસાજિદ બનાને કા હુકમ ફરમાયા ઔર ઈસ બાત કા ભી હુકમ ફરમાયાઃ મસાજિદ કો સાફ સુથરા રખ્ખા જાએ ઔર ઉનમેં ખુશ્બૂ બસાઈ જાએ. (અબૂ દાઊદ)

٢٨٠- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ اَنَّ امْرَاَةً كَانَتْ تَلْقُطُ الْقَذٰی مِنَ الْمَسْجِدِ فَتُوُفِّيَتْ فَلَمْ يُؤْذَنِ النَّبِیُّ ﷺ بِدَفْنِهَا، فَقَالَ النَّبِیُّ ﷺ: اِذَا مَاتَ لَكُمْ مَيِّتٌ فَآذِنُوْنِیْ، وَصَلّٰی عَلَيْهَا، وَقَالَ: اِنِّیْ رَاَيْتُهَا فِی الْجَنَّةِ لِمَا كَانَتْ تَلْقُطُ الْقَذٰی مِنَ الْمَسْجِدِ. رواہ الطبرانی فی الکبیر ورجالہ رجال الصحیح، مجمع الزوائد ٢/١١٥

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક ઔરત મસ્જિદ સે કૂળા-કરકટ (કચરા) ઉઠાતી થી. ઉસકા ઈન્તિકાલ હો ગયા. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઉસકે દફન કરને કી ઈત્તિલા (ખબર) નહીં દી ગઈ. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ તુમ મેં સે કિસી કા ઈન્તિકાલ (મૌત) હો જાએ તો મુઝે ઉસકી ઈત્તિલા (ખબર) દિયા કરો. આપ સલ્લલ્લાહુ

અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉસ ઔરત કી નમાઝે જનાઝા પઢી ઔર ઈરશાદ ફરમાયા: મૈંને ઉસે જન્નત મેં દેખા ઈસલિયે કે વો મસ્જિદ સે કૂળા-કરકટ ઉઠાતી થી. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

ઈલ્મ વ ઝિક્ર

ઈલ્મ

અલ્લાહ તઆલા કી ઝાતે આ'લી સે બરાહે રાસ્ત ઈસ્તિફાદા (ડાઈરેક્ટ ફાઈદા ઉઠાને) કે લિયે અલ્લાહ તઆલા કે અવામિર (હુકમોં) કો હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે તરીકા પર પૂરા કરને કી ગરઝ સે અલ્લાહ વાલા ઈલ્મ હાસિલ કરના યાની ઈસ બાત કી તહકીક (જાંચ) કરના કે અલ્લાહ તઆલા મુઝસે ઈસ હાલ મેં કયા ચાહતે હૈં

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿كَمَآ اَرْسَلْنَا فِيْكُمْ رَسُوْلًا مِّنْكُمْ يَتْلُوْا عَلَيْكُمْ اٰيٰتِنَا وَيُزَكِّيْكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مَّا لَمْ تَكُوْنُوْا تَعْلَمُوْنَ﴾ [البقرة:١٥١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: જિસ તરહ (હમને કઅબા કો કિબ્લા મુકર્રર કરકે તુમ પર અપની નેઅમત કો મુકમ્મલ કિયા ઈસી તરહ) હમને તુમ લોગોં મેં એક (અઝીમુશ્શાન) રસૂલ ભેજા જો પાક કરતે હૈં, તુમકો કુર્આને કરીમ કી તાલીમ દેતે હૈં, ઔર ઉસ કુર્આને કરીમ કી મુરાદ ઔર અપની સુન્નત ઔર તરીકા કી (ભી) તાલીમ દેતે હૈં ઔર તુમકો એસી (મુફીદ) બાતોં કી તાલીમ દેતે હૈં જિનકી તુમકો ખબર ભી ન થી. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَأَنزَلَ اللهُ عَلَيْكَ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكَ عَظِيْمًا﴾ [النساء:١١٣]

રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખિતાબ હૈ: અલ્લાહ તઆલા ને આપ પર કિતાબ ઔર ઇલ્મ કી બાતેં નાઝિલ ફરમાઈ (ઉતારી) ઔર આપકો વો બાતેં સિખાઇ હૈં જો આપ ન જાનતે થે ઔર આપ પર અલ્લાહ તઆલા કા બળા ફઝલ હૈ. (સૂરએ નિસા)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَقُلْ رَّبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾ [طه:١١٤]

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખિતાબ હૈ: ઔર આપ યે દુઆ કીજિયે કે અય મેરે રબ મેરા ઇલ્મ બળ્હા દીજિયે. (સૂરએ તાહા)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوٗدَ وَسُلَيْمٰنَ عِلْمًا ۚ وَقَالَا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ فَضَّلَنَا عَلٰى كَثِيْرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِيْنَ﴾ [النمل:١٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર બિલા શુબહ હમને દાઊદ ઔર સુલૈમાન કો ઇલ્મ અતા ફરમાયા ઔર ઇસ પર ઉન દોનોં નબિયોં ને કહા કે સબ તારીફેં ઉસ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિન્હોંને હમેં અપને બહુત સે ઇમાન વાલે બંદોં પર ફઝીલત દી. (સૂરએ નમ્લ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۚ وَمَا يَعْقِلُهَآ اِلَّا الْعٰلِمُوْنَ﴾ [العنكبوت:٤٣]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર હમ યે મિસાલેં લોગોં કે લિયે બયાન કરતે હૈં, (લેકિન) ઇન્હેં ઇલ્મવાલે હી સમઝતે હૈં. (સૂરએ અન્કબૂત)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿اِنَّمَا يَخْشَى اللهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُا﴾ [فاطر:٢٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ:બેશક અલ્લાહ તઆલા સે ઉન કે વહી બંદે ડરતે હૈં જો ઉનકી અઝમતકા ઇલ્મ રખતે હૈં. (સૂરએ ફાતિર)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِيْنَ يَعْلَمُوْنَ وَالَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ﴾ [الزمر:٩]

રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખિતાબ હે: આપ કેહ દીજિયે કે કયા ઇલ્મવાલે ઔર બેઇલ્મ બરાબર હો સકતે હૈં? (સૂરએ ઝુમર)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِذَا قِيْلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوْا فِي الْمَجٰلِسِ فَافْسَحُوْا يَفْسَحِ اللّٰهُ لَكُمْ ۚ وَاِذَا قِيْلَ انْشُزُوْا فَانْشُزُوْا يَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ ۙ وَالَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ دَرَجٰتٍ ۭ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴾ [المجادلة: ١١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઈમાન વાલો! જબ તુમસે યે કહા જાએ કે મજલિસ મેં દૂસરોં કે બૈઠને કે લિયે ગુંજાઇશ કરદો તો તુમ આને વાલે કો જગહ દે દિયા કરો અલ્લાહ તઆલા તુમકો જન્નત મેં ખુલી જગહ દેંગે. ઔર જબ કિસી ઝરૂરત કી વજહ સે તુમ્હેં કહા જાએ કે મજલિસ સે ઉઠ જાઓ તો ઉઠ જાયા કરો, અલ્લાહ તઆલા (ઇસ હુકમ કો ઇસી તરહ દૂસેર અહકામાત કો, માનને કી વજહ સે) તુમમેં સે ઈમાન વાલોં કે, ઔર જિન્હેં ઇલ્મ (દીન) દિયા ગયા હે ઉનકે દર્જે બુલંદ કરેંગે. ઔર જો કુછ તુમ કરતે હો અલ્લાહ તઆલા ઉસસે બા-ખબર હૈં. (સૂરએ મુજાદલા)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴾ [البقرة: ٤٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર સચ મેં ઝૂટ કો ન મિલાઓ ઔર જાન બૂઝ કર હક કો યાની શરઇ અહકામ (હુકમોં) કો ન છુપાઓ. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿ اَتَاْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُوْنَ الْكِتٰبَ ۭ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴾ [البقرة: ٤٤]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: કયા (ગઝબ હૈ કે) તુમ, લોગોં કો તો નેકી કા હુકમ કરતે હો ઔર અપની ખબર ભી નહીં લેતે હાલાંકે તુમ કિતાબ કી તિલાવત કરતે હો (જિસકા તકાઝા યે થા કે તુમ ઇલ્મ પર

અમલ કરતે) તો ફિર કયા તુમ ઇતના ભી નહીં સમઝતે. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿وَمَآ اُرِيْدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ اِلٰى مَآ اَنْهٰكُمْ عَنْهُ﴾ [هود:٨٨]

હઝરત શુએબ અલૈહિસ્સલામ ને અપની કૌમ સે ફરમાયા: (ઔર મૈં જિસ તરહ ઇન બાતોં કી તુમકો તાલીમ કરતા હૂં, ખુદ ભી તો ઇસ પર અમલ કરતા હૂં) ઔર મૈં યે નહીં ચાહતા કે જિસ કામ સે તુમ્હેં મના કરૂં મૈં ખુદ ઉસે કરૂં. (સૂરએ હૂદ)

અહાદીસે નબવિયા

૧- عَنْ اَبِیْ مُوْسٰی رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَثَلُ مَا بَعَثَنِیَ اللّٰهُ مِنَ الْهُدٰی وَالْعِلْمِ كَمَثَلِ الْغَيْثِ الْكَثِيْرِ اَصَابَ اَرْضًا، فَكَانَ مِنْهَا نَقِيَّةٌ، قَبِلَتِ الْمَاءَ، فَاَنْبَتَتِ الْكَلَاَ وَالْعُشْبَ الْكَثِيْرَ، وَكَانَتْ مِنْهَا اَجَادِبُ، اَمْسَكَتِ الْمَاءَ، فَنَفَعَ اللّٰهُ بِهَا النَّاسَ فَشَرِبُوْا وَسَقَوْا وَزَرَعُوْا، وَاَصَابَ مِنْهَا طَائِفَةً اُخْرٰی، اِنَّمَا هِیَ قِيْعَانٌ لَا تُمْسِكُ مَاءً وَلَا تُنْبِتُ كَلَاً، فَذٰلِكَ مَثَلُ مَنْ فَقُهَ فِیْ دِيْنِ اللّٰهِ وَنَفَعَهُ مَا بَعَثَنِیَ اللّٰهُ بِهِ فَعَلِمَ وَعَلَّمَ، وَمَثَلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذٰلِكَ رَاْسًا وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَی اللّٰهِ الَّذِیْ اُرْسِلْتُ بِهِ. رواه البخاری، باب فضل من علم وعلّم، رقم: ٧٩

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ને મુઝે જિસ ઇલ્મો હિદાયત કે સાથ ભેજા હૈ ઉસકી મિસાલ ઉસ બારિશ કી તરહ હૈ જો કિસી ઝમીન પર ખૂબ બરસે. (ઔર જિસ ઝમીન પર બારિશ બરસી વો તીન તરહ કી થી) (૧) ઉસકા એક ટુકળા ઉમ્દા થા જિસને પાની કો અપને અંદર જઝબ કર લિયા, ફિર ખૂબ ઘાસ ઔર સબ્ઝા ઉગાયા. (૨) ઝમીન કા એક (દૂસરા) ટુકળા સખ્ત થા (જિસને પાની કો જઝબ તો નહીં કિયા લેકિન) ઉસકે ઊપર પાની જમા હો ગયા, અલ્લાહ તઆલા ને ઇસસે ભી લોગોં કો નફા પહુંચાયા. ઉન્હોંને ખુદ ભી પિયા, જાનવરોં કો ભી પિલાયા ઔર ખેતોં કો ભી સૈરાબ કિયા. (૩) વો

બારિશ ઝમીન કે ઐસે ટુકડોં પર ભી બરસી જો ચટયલ મૈદાન હી થે જિસને ન પાની જમા કિયા ઔર ન હી ઘાસ ઉગાઇ.

(ઇસી તરહ લોગ ભી તીન કિસ્મ કે હોતે હૈં, પેહલી મિસાલ) ઉસ શખ્સ કી હૈ જિસને દીન મેં સમઝ હાસિલ કી ઔર જિસ હિદાયત કો દેકર અલ્લાહ તઆલા ને મુઝે ભેજા હૈ અલ્લાહ તઆલા ને ઉસે ઉસ હિદાયત સે નફા પહુંચાયા, ઉસને ખુદ ભી સીખા ઔર દૂસરોં કો ભી સિખાયા. (દૂસરી મિસાલ ઉસ શખ્સ કી હૈ જિસને ખુદ તો ફાઇદા નહીં ઉઠાયા મગર દૂસરે લોગોં ને ઉસસે ફાઇદા હાસિલ કિયા) (તીસરી મિસાલ) ઉસ શખ્સ કી હૈ જિસને ઉસકી તરફ સર ઉઠાકર ભી ન દેખા ઔર ન અલ્લાહ તઆલા કી ઉસ હિદાયત કો કુબૂલ કિયા જિસકે સાથ અલ્લાહ તઆલા ને મુઝે ભેજા હૈ. (બુખારી)

૨- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ماجاء في تعليم القرآن، رقم: ٢٩٠٧

હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સબસે બેહતર શખ્સ વો હૈ જો કુર્આન શરીફ સીખે ઔર સિખાએ. (તિરમિઝી)

૩- عَنْ بُرَيْدَةَ الْاَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَرَاَ الْقُرْآنَ وَتَعَلَّمَهُ وَعَمِلَ بِهِ اُلْبِسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَاجًا مِنْ نُوْرٍ ضَوْؤُهُ مِثْلُ ضَوْءِ الشَّمْسِ، وَيُكْسٰى وَالِدَيْهِ حُلَّتَانِ لَا يَقُوْمُ بِهِمَا الدُّنْيَا، فَيَقُوْلَانِ بِمَا كُسِيْنَا هٰذَا؟ فَيُقَالُ بِاَخْذِ وَلَدِكُمَا الْقُرْآنَ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط مسلم ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٥٦٨

હઝરત બુરૈદા અસ્લમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કુર્આન શરીફ પઢે, ઉસે સીખે ઔર ઉસ પર અમલ કરે ઉસકો કયામત કે દિન તાજ પેહનાયા જાએગા જો નૂર કા બના હુવા

હોગા, ઉસકી રૌશની સૂરજ કી રૌશની કી તરહ હોગી. ઉસકે વાલિદૈન (માં બાપ) કો ઐસે દો જોળે પેહનાએ જાએંગે કે તમામ દુનિયા ઉસકા મુકાબ્લા નહીં કર સકતી. વો અર્ઝ કરેંગે: યે જોળે હમેં કિસ વજહ સે પેહનાએ ગએ? ઈરશાદ હોગા: તુમ્હારે બચ્ચે કે કુર્આન શરીફ પળ્હને કે બદલે મેં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۴- عَنْ مُعَاذِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَرَاَ الْقُرْآنَ، وَ عَمِلَ بِمَا فِيْهِ اُلْبِسَ وَالِدَاهُ تَاجًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، ضَوْءُهُ اَحْسَنُ مِنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ فِي بُيُوْتِ الدُّنْيَا، لَوْ كَانَتْ فِيْكُمْ فَمَا ظَنُّكُمْ بِالَّذِي عَمِلَ بِهٰذَا. رواه أبو داؤد، باب في ثواب قراءة القرآن، رقم: ١٤٥٣

હઝરત મુઆઝ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કુર્આન શરીફ પળ્હે ઔર ઉસ પર અમલ કરે ઉસકે વાલિદૈન કો કયામત કે દિન એક તાજ પેહનાયા જાએગા જિસકી રૌશની સૂરજ કી રૌશની સે ભી ઝિયાદા હોગી. ફિર અગર વો સૂરજ તુમ્હારે ઘરોં મેં તુલૂઅ હો (નિકલે) (તો જિતની રૌશની વો ફૈલાએગા ઉસ તાજ કી રૌશની ઉસસે ભી ઝિયાદા હોગી) તો તુમ્હારા ઉસ શખ્સ કે બારે મેં કયા ગુમાન હૈ જો ખુદ કુર્આન શરીફ પર અમલ કરને વાલા હો યાની જબ વાલિદૈન કે લિયે યે ઈન્આમ હૈ તો અમલ કરને વાલે કા ઈન્આમ ઈસસે કહીં ઝિયાદા હોગા. (અબૂ દાઉદ)

۵- عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرِوبْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَرَاَ الْقُرْآنَ فَقَدِ اسْتَدْرَجَ النُّبُوَّةَ بَيْنَ جَنْبَيْهِ غَيْرَ اَنَّهُ لَا يُوْحٰى اِلَيْهِ، لَايَنْبَغِيْ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ اَنْ يَجِدَ مَعَ مَنْ وَجَدَ، وَلَا يَجْهَلَ مَعَ مَنْ جَهِلَ، وَفِيْ جَوْفِهِ كَلَامُ اللهِ. رواه الحاكم وقال: صحيح الإسناد، الترغيب ٢/٣٥٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ

વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને કલામુલ્લાહ શરીફ પઢા ઉસને ઉલૂમે નુબુવ્વત કો અપની પસ્લિયોં કે દરમિયાન લે લિયા ગો ઉસકી તરફ વહી (ફરિશ્તે કે ઝરિયે અલ્લાહ કા હુકમ, આયત) નહીં ભેજી જાતી. હાફિઝે કુર્આન કે લિયે મુનાસિબ નહીં કે ગુસ્સા કરને વાલોં કે સાથ ગુસ્સા સે પેશ આએ યા જાહિલાના સુલૂક કરને વાલોં કે સાથ જહાલત કા સુલૂક કરે જબકે વો અપને અંદર અલ્લાહ તઆલા કા કલામ લિયે હુવે હૈં. (મુસ્તદરક હાકિમ, તરગીબ)

٦- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْعِلْمُ عِلْمَانِ: عِلْمٌ فِي الْقَلْبِ فَذَاكَ الْعِلْمُ النَّافِعُ، وَعِلْمٌ عَلَى اللِّسَانِ فَذَاكَ حُجَّةُ اللّٰهِ عَلَى ابْنِ آدَمَ. رواه الحافظ ابوبكر الخطيب في تاريخه باسناد حسن، الترغيب ١٠٣/١

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈલ્મ દો તરહ કા હોતા હૈ. એક વો ઈલ્મ હૈ જો દિલ મેં ઉતર જાએ, વહી ઈલ્મ નાફેઅ (નફા પહુંચાને વાલા) હૈ. ઔર દૂસરા વો ઈલ્મ હૈ જો સિર્ફ ઝબાન પર હો યાની અમલ ઔર ઈખ્લાસ સે ખાલી હો તો વો અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઈન્સાન કે ખિલાફ (ઉસકે મુજરિમ હોને કી) દલીલ હૈ યાની યે ઈલ્મ ઈલ્ઝામ દેગા કે જાનને કે બાવજૂદ અમલ કયૂં નહીં કિયા. (તરગીબ)

٧- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ وَنَحْنُ فِي الصُّفَّةِ فَقَالَ: اَيُّكُمْ يُحِبُّ اَنْ يَغْدُوَ كُلَّ يَوْمٍ اِلَى بُطْحَانَ اَوْ اِلَى الْعَقِيْقِ فَيَاْتِيَ مِنْهُ بِنَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ، فِي غَيْرِ اِثْمٍ وَلَا قَطْعِ رَحِمٍ؟ فَقُلْنَا: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ! نُحِبُّ ذٰلِكَ قَالَ: اَفَلَا يَغْدُوْ اَحَدُكُمْ اِلَى الْمَسْجِدِ فَيَعْلَمُ اَوْ يَقْرَاُ آيَتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ، وَ ثَلَاثٌ خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثٍ، وَاَرْبَعٌ خَيْرٌ لَهُ مِنْ اَرْبَعٍ، وَ مِنْ اَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْاِبِلِ؟ رواه مسلم، باب فضل قراءة القران ۰۰۰۰ رقم: ١٨٧٣

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ તશરીફ લાએ. હમ લોગ સુફ્ફા મેં બૈઠે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમમેં સે કૌન શખ્સ ઈસકો પસંદ કરતા હૈ કે રોઝાના સુબહ બાઝારે બુત્હાન યા અકીક મેં જાએ ઔર દો ઉમ્દા ઊંટનિયાં બગૈર કિસી ગુનાહ (મસ્લન ચોરી વગૈરા) ઔર બગૈર કતઅ-રહમી કે (બિના નાતા તોળે) લે આએ? હમને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ઈસકો તો હમમેં સે હર શખ્સ પસંદ કરેગા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ્હારા સુબહ કે વક્ત મસ્જિદ મેં જાકર કુર્આન કી દો આયતોં કા સીખના યા પળ્હના દો ઊંટનિયોં સે, તીન આયતોં કા તીન ઊંટનિયોં સે ઔર ચાર કા ચાર સે અફઝલ હૈ ઔર ઉનકે બરાબર ઊંટોં સે અફઝલ હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ હદીસ કા મતલબ યે હૈ કે આયતોં કી તઅદાદ (ગિન્તી) ઊંટનિયોં ઔર ઊંટોં કી તઅદાદ સે અફઝલ હૈ મસ્લન એક આયત એક ઊંટની ઔર એક ઊંટ દોનોં સે અફઝલ હૈ.

٨- عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ يُرِدِ اللّٰهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّيْنِ، وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَاللّٰهُ يُعْطِي. (الحديث) رواه

البخاري، باب من يرد الله به خيرا ...، رقم: ٧١

હઝરત મુઆવિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અલ્લાહ તઆલા જિસ શખ્સ કે સાથ ભલાઈ કા ઈરાદા ફરમાતે હૈં ઉસે દીન કી સમઝ અતા ફરમાતે હૈં. મૈં તો સિર્ફ તકસીમ કરને (બાંટને) વાલા હૂં, જબકે અલ્લાહ તઆલા અતા કરને વાલે હૈં (બુખારી)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ કે દૂસરે જુમલા કા મતલબ યે હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઈલ્મ કે તકસીમ કરને વાલે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા ઉસ ઈલ્મ કી સમઝ, ઉસમેં ગૌર વ ફિક્ર ઔર ઉસકે મુતાબિક અમલ કી તૌફીક દેને વાલે હૈં. (મિરકાત)

٩- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: ضَمَّنِي رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ وَ

قَالَ: اَللّٰهُمَّ عَلِّمْهُ الْكِتَابَ. رواه البخاري، باب قول النبي ﷺ اللهم علمه الكتاب، رقم:٧٥

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે અપને સીને સે લગાયા ઔર યે દુઆ દીઃ યા અલ્લાહ! ઈસે કુર્આન કા ઈલ્મ અતા ફરમા દીજિયે. (બુખારી)

૧૦- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ مِنْ اَشْرَاطِ السَّاعَةِ اَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ، وَيَثْبُتَ الْجَهْلُ، وَ يُشْرَبَ الْخَمْرُ، وَ يَظْهَرَ الزِّنَا. رواه البخاري، باب رفع العلم وظهور الجهل، رقم: ٨٠

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયામત કી અલામાત (નિશાનિયોં) મેં સે યે હૈ કે ઈલ્મ ઉઠા લિયા જાએગા, જહાલત આ જાએગી, શરાબ (ખુલ્લમ ખુલ્લા) પી જાએગી ઔર ઝિના ફૈલ જાએગા. (બુખારી)

૧૧- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: بَيْنَا اَنَا نَائِمٌ اُتِيْتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ، فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتّٰى اِنِّيْ لَاَرَى الرِّيَّ يَخْرُجُ فِيْ اَظَافِيْرِيْ، ثُمَّ اَعْطَيْتُ فَضْلِيْ يَعْنِيْ عُمَرَ قَالُوْا: فَمَا اَوَّلْتَهُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: الْعِلْمَ. رواه البخاري، باب اللبن، رقم: ٧٠٠٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ મૈં એક મરતબા સો રહા થા કે (ઉસી હાલત મેં) મુઝે દૂધ કા પ્યાલા પેશ કિયા ગયા. મૈંને ઉસસે ઈતના પિયા કે મૈં અપને નાખુનોં તક સે સૈરાબી (કે આસાર) નિકલતે હુવે મેહસૂસ કર રહા થા. ફિર મૈંને અપના બચા હુવા દૂધ ઉમર કો દિયા. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને દરયાફત કિયા (પૂછા) કે આપને ઈસકી કયા તાબીર કી? ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈલ્મ. યાની ઉમર રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુ કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઉલૂમ મેં સે ભરપૂર હિસ્સા મિલેગા. (બુખારી)

١٢- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰہِ ﷺ قَالَ: لَنْ یَشْبَعَ الْمُؤْمِنُ مِنْ خَیْرٍ یَسْمَعُہُ حَتّٰی یَکُوْنَ مُنْتَہَاہُ الْجَنَّۃُ. رواه الترمذی

وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في فضل الفقه على العبادة، رقم: ٢٦٨٦

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મોમિન ભલાઈ (યાની ઈલ્મ) સે કભી સૈર નહીં હોતા. વો ઈલ્મ કી બાતોં કો સુન કર સીખતા રેહતા હૈ (યહાં તક કે ઉસે મૌત આ જાતી હૈ) ઔર જન્નત મેં દાખિલ હો જાતા હૈ. (તિરમિઝી)

١٣- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ لِیْ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: یَا اَبَا ذَرٍّ! لَاَنْ تَغْدُوَ فَتَعَلَّمَ آیَۃً مِنْ کِتَابِ اللّٰہِ، خَیْرٌ لَّکَ مِنْ اَنْ تُصَلِّیَ مِائَۃَ رَکْعَۃٍ، وَلَاَنْ تَغْدُوَ فَتَعَلَّمَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ، عُمِلَ بِہٖ اَوْ لَمْ یُعْمَلْ، خَیْرٌ مِنْ اَنْ تُصَلِّیَ اَلْفَ رَکْعَۃٍ. رواه ابن ماجه، باب فضل من تعلم القرآن وعلمه، رقم: ٢١٩

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઈરશાદ ફરમાયા: અબૂઝર! અગર તુમ સુબહ જાકર એક આયત કલામુલ્લાહ શરીફ કી સીખ લો તો નવાફિલ કી ૧૦૦ રકઆત સે અફઝલ હૈ ઔર અગર એક બાબ ઈલ્મ કા સીખ લો ખ્વાહ વો ઉસ વક્ત કા અમલ હો યા ન હો (મસ્લન તયમ્મુમ કે મસાઈલ) તો હઝાર રકઆત નવાફિલ પઢને સે બેહતર હૈ. (ઈબ્ને માજા)

١٤- عَنْ اَبِیْ ہُرَیْرَۃَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: مَنْ جَاءَ مَسْجِدِیْ ہٰذَا، لَمْ یَاْتِہٖ اِلَّا لِخَیْرٍ یَتَعَلَّمُہٗ اَوْ یُعَلِّمُہٗ، فَہُوَ بِمَنْزِلَۃِ الْمُجَاہِدِ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ، وَمَنْ جَاءَ لِغَیْرِ ذٰلِکَ فَہُوَ بِمَنْزِلَۃِ الرَّجُلِ یَنْظُرُ اِلٰی مَتَاعِ غَیْرِہٖ. رواه ابن ماجه، باب فضل العلماء .....، رقم: ٢٢٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો મેરી ઇસ મસ્જિદ યાની મસ્જિદે નબવી મેં સિર્ફ કિસી ખૈર કી બાત કો સીખને યા સિખાને કે લિયે આએ તો વો (સવાબ મેં) અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ કરને વાલે કે દર્જા મેં હૈ. ઔર જો ઇસકે અલાવા કિસી ઔર ગરઝ સે આએ તો વો ઉસ શખ્સ કી તરહ હૈ જો દૂસરે કે સાઝો સામાન કો દેખ રહા હો (ઔર ઝાહિર હૈ કે દૂસરે કી ચીઝોં કો દેખને સે અપના કોઈ ફાઇદા નહીં). (ઇબ્ને માજા)

ફાઇદાઃ હદીસ શરીફ મેં મઝકૂરા ફઝીલત તમામ મસાજિદ (મસ્જિદેં) કે લિયે હૈ કયુંકે મસાજિદ, મસ્જિદે નબવી કી તાબેઅ હૈં. (ઇન્જાહુલ-હાજહ)

۱۵- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ یَقُوْلُ: سَمِعْتُ اَبَا الْقَاسِمِ ﷺ یَقُوْلُ: خَیْرُکُمْ اَحَاسِنُکُمْ اَخْلَاقًا اِذَا فَقُهُوْا. رواه ابن حبان (واسناده صحيح على شرط مسلم) ۱/۲۹٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને અબુલ-કાસિમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ તુમમેં સબસે બેહતર વો લોગ હૈં જો તુમમેં સબસે અચ્છે અખ્લાક (કિરદાર, કેરેકટર) વાલે હૈં જબકે સાથ સાથ ઉનમેં દીન કી સમઝ ભી હો. (ઇબ્ને હબ્બાન)

۱۲- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اَلنَّاسُ مَعَادِنُ کَمَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، فَخِیَارُهُمْ فِی الْجَاهِلِیَّةِ خِیَارُهُمْ فِی الْاِسْلَامِ اِذَا فَقُهُوْا (الحديث) رواه احمد ۲/۵۳۹

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ લોગ કાનોં (જહાં સે સોના વગૈરા ધાતેં નિકલતી હૈં) કી તરહ હૈં જિસ તરહ સોને ચાંદી કી કાનેં હોતી હૈં. જો લોગ ઇસ્લામ લાને સે પેહલે બેહતર રહે વો લોગ ઇસ્લામ કે ઝમાના મેં ભી બેહતર હૈં જબકે

ઉનમેં દીન કી સમઝ હો. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદા: ઈસ હદીસ શરીફ મેં ઈન્સાનોં કો કાનોં કે સાથ તશ્બીહ (મિસાલ) દી ગઈ હૈ. જિસ તરહ મુખ્તલિફ કાનોં મેં મુખ્તલિફ મઅદનિયાત હોતી હૈં, બાઝ ઝિયાદા કીમતી જૈસે સોના ચાંદી, બાઝ કમ કીમતી જૈસે ચૂના ઔર કાયલા, ઈસી તરહ મુખ્તલિફ ઈન્સાનોં મેં મુખ્તલિફ આદાત વ સિફાત (ખૂબિયાં) હોતી હૈં જિનકી વજહ સે બાઝ ઊંચે દર્જા કે હોતે હૈં ઔર બાઝ કમ દર્જા કે હોતે હૈં. ફિર જિસ તરહ સોના ચાંદી જબ તક કાન મેં પળા રેહતા હૈ ઉસકી કીમત વો નહીં હોતી જો કાન સે નિકલને કે બાદ હોતી હૈ, ઈસી તરહ જબ તક આદમી કુફ્ર કી ઝુલ્મત (અંધેરે) મેં છુપા રેહતા હૈ ખ્વાહ ઉસકે અંદર કિતની હી સખાવત હો, કિતની હી શુજાઅત (બહાદુરી) હો ઉસકી વો કીમત નહીં હોતી જો ઈસ્લામ લાને કે બાદ દીન કી સમઝ બૂઝ હાસિલ કર લેને સે હોતી હૈ. (મઝાહિરે હક)

١٧- عَنْ اَبِی اُمَامَةَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَنْ غَدَا اِلَی الْمَسْجِدِ لَا یُرِیْدُ اِلَّا اَنْ یَتَعَلَّمَ خَیْرًا، اَوْ یُعَلِّمَہُ، کَانَ لَہٗ کَاَجْرِ حَاجٍّ تَامًّا حَجَّتُہٗ. رواه الطبرانی فی الکبیر ورجاله موثقون کلهم، مجمع الزوائد ١/ ٣٢٩

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ખૈર (ભલાઈ) કી બાત સીખને યા સિખાને હી કે લિયે મસ્જિદ જાએ તો ઈસકા સવાબ ઉસ હાજી કે સવાબ કી તરહ હૈ જિસકા હજ કામિલ (મુકમ્મલ, પૂરા) હો. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٨- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُمَا عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: عَلِّمُوْا وَیَسِّرُوْا وَلَا تُعَسِّرُوْا (الحدیث). رواه احمد ١/ ٢٨٣

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: લોગોં કો (દીન) સિખાઓ, ઉનકે સાથ આસાની કા બરતાવ કરો ઔર સખ્તી કા બરતાવ ન કરો. (મુસ્નદે અહમદ)

١٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَرَّ بِسُوْقِ الْمَدِيْنَةِ فَوَقَفَ عَلَيْهَا قَالَ: يَاأَهْلَ السُّوْقِ مَا أَعْجَزَكُمْ؟ قَالُوا: وَمَا ذَاكَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ؟ قَالَ: ذَاكَ مِيْرَاثُ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ يُقَسَّمُ، وَأَنْتُمْ هٰهُنَا، أَلَا تَذْهَبُوْنَ فَتَأْخُذُوْنَ نَصِيْبَكُمْ مِنْهُ؟ قَالُوا: وَأَيْنَ هُوَ؟ قَالَ: فِي الْمَسْجِدِ، فَخَرَجُوا سِرَاعًا، وَ وَقَفَ أَبُوْهُرَيْرَةَ لَهُمْ حَتّٰى رَجَعُوا، فَقَالَ لَهُمْ: مَا لَكُمْ؟ قَالُوا: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ! فَقَدْ أَتَيْنَا الْمَسْجِدَ فَدَخَلْنَا فَلَمْ نَرَ فِيْهِ شَيْئًا يُقَسَّمُ! فَقَالَ لَهُمْ أَبُوْهُرَيْرَةَ: وَمَا رَأَيْتُمْ فِي الْمَسْجِدِ أَحَدًا؟ قَالُوا: بَلٰى! رَأَيْنَا قَوْمًا يُصَلُّوْنَ، وَقَوْمًا يَقْرَءُوْنَ الْقُرْآنَ، وَقَوْمًا يَتَذَاكَرُوْنَ الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ، فَقَالَ لَهُمْ أَبُوْ هُرَيْرَةَ: وَيْحَكُمْ فَذَاكَ مِيْرَاثُ مُحَمَّدٍ ﷺ. رواه الطبراني في الاوسط واسناده حسن، مجمع الزوائد ١/٣٢١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક મરતબા મદીના કે બાઝાર સે ગુઝરતે હુવે ઠહર ગએ ઔર ફરમાયા: બાઝાર વાલો! તુમ્હેં કિસ ચીઝ ને આજિઝ બના દિયા? લોગોં ને પૂછા: અબૂ હુરૈરા કયા બાત હે? આપ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા: તુમ યહાં બૈઠે હો ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી મીરાસ તકસીમ હો રહી (વિરસા બટ રહા) હે, કયા તુમ જાકર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી મીરાસ સે અપના હિસ્સા લેના નહીં ચાહતે? લોગોં ને પૂછા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી મીરાસ કહાં તકસીમ હો રહી હે? આપને ફરમાયા: મસ્જિદ મેં. લોગ દૌડે હુવે મસ્જિદ મેં ગએ. અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ લોગોં કે વાપસ આને કે ઇન્તિઝાર મેં વહીં ઠેહરે રહે યહાં તક કે લોગ વાપસ આ ગએ. આપ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને પૂછા: કયા બાત હુઇ કે તુમ વાપસ આ ગએ? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: અબૂ હુરૈરા હમ મસ્જિદ મેં ગએ, જબ હમ મસ્જિદ મેં દાખિલ હુવે તો હમને વહાં કોઇ ચીઝ તકસીમ હોતી હુઇ નહીં દેખી. હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ઉનસે પૂછા: તુમને મસ્જિદ મેં કિસી કો નહીં દેખા? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: જી હાં, હમને કુછ લોગોં કો દેખા કે વો નમાઝ પઢ રહે થે,

કુછ લોગ કુર્આને કરીમ કી તિલાવત કર રહે થે ઔર કુછ લોગ હલાલ વ હરામ કા મુઝાકરા કર રહે થે. હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા: તુમ પર અફસોસ હૈ, યહી તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી મીરાસ હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٠- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ يَعْنِى ابْنَ مَسْعُوْدٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا فَقَّهَهُ فِى الدِّيْنِ، وَأَلْهَمَهُ رُشْدَهُ. رواه البزار والطبراني في الكبير ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ١/ ٣٢٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ અલ્લાહ તઆલા કિસી બંદે કે સાથ ભલાઈ કા ઈરાદા ફરમાતે હૈં તો ઉસે દીન કી સમઝ અતા ફરમાતે હૈં ઔર સહીહ બાત ઉસકે દિલ મેં ડાલતે હૈં. (બઝ્ઝાર, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢١- عَنْ أَبِىْ وَاقِدٍ اللَّيْثِىِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِى الْمَسْجِدِ وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ وَذَهَبَ وَاحِدٌ، قَالَ: فَوَقَفَا عَلَى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَرَأَى فُرْجَةً فِى الْحَلْقَةِ فَجَلَسَ فِيْهَا، وَأَمَّا الْآخَرُ فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ، وَأَمَّا الثَّالِثُ فَأَدْبَرَ ذَاهِبًا فَلَمَّا فَرَغَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَلَى النَّفَرِ الثَّلَاثَةِ؟ أَمَّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللّٰهِ تَعَالَى فَآوَاهُ اللّٰهُ إِلَيْهِ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللّٰهُ مِنْهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللّٰهُ عَنْهُ. رواه البخاري، باب من قعد حيث ينتهي به المجلس ...، رقم: ٦٦

હઝરત અબૂ વાકિદ લૈસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મસ્જિદ મેં તશરીફ ફરમા થે ઔર લોગ ભી આપકે પાસ મૌજૂદ થે. ઈતને મેં તીન આદમી આએ. દો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી તરફ મુતવજ્જે હુવે ઔર એક ચલા ગયા. વો દોનોં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ ખળે હો ગએ. ઉનમેં

સે એક સાહબ કો હલ્કા (ગિરોહ, મજલિસ) મેં ખાલી જગહ નઝર આઇ વો ઉસ જગહ બૈઠ ગએ, દૂસરે સાહબ લોગોં કે પીછે બૈઠ ગએ ઔર તીસરા આદમી (જૈસે કે ઊપર ગુઝરા) પુશ્ત (પીઠ) ફેર કર ચલા ગયા. જબ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હલ્કા સે ફારિગ હુવે તો ઇરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં ઉન તીન આદમિયોં કે બારે મેં ન બતલાઊં? એક ને તો અલ્લાહ તઆલા કે પાસ અપની જગહ બનાઇ યાની હલ્કા મેં બૈઠ ગયા તો અલ્લાહ તઆલા ને ઉસે (અપની રહમત મેં) જગહ દે દી. દૂસરે ને (હલ્કે કે અંદર બૈઠને મેં) શર્મ મહસૂસ કી તો અલ્લાહ તઆલા ને ભી ઉસકે સાથ હયા કા મામલા ફરમાયા યાની અપની રહમત સે મહરૂમ ન ફરમાયા, ઔર તીસરે ને બેરુખી કી, અલ્લાહ તઆલા ને ભી ઉસસે બેરુખી કા મામલા ફરમાયા. (બુખારી)

٢٢- عَنْ اَبِیْ هَارُوْنَ الْعَبْدِیِّ رَحِمَهُ اللّٰهُ عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: یَاْتِیْكُمْ رِجَالٌ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ یَتَعَلَّمُوْنَ، فَاِذَا جَاؤُوْكُمْ فَاسْتَوْصُوْا بِهِمْ خَیْرًا قَالَ: فَكَانَ اَبُوْسَعِیْدٍ اِذَا رَآنَا قَالَ: مَرْحَبًا بِوَصِیَّةِ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ. رواه الترمذی، باب ما جاء فی الاستیصاء ...... رقم: ٢٦٥١

હઝરત અબૂ હારૂન અબ્દી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ સે રિવાયત હૈ કે હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ નકલ ફરમાયા: તુમ્હારે પાસ લોગ મશરિક (પૂરબ) કી જાનિબ સે દીન કા ઇલ્મ સીખને આએંગે. લિહાઝા જબ વો તુમ્હારે પાસ આએં તો ઉનકે સાથ ભલાઇ કા મામલા કરના. હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે શાગિર્દ અબૂ હારૂન અબ્દી કેહતે હૈં કે જબ હઝરત અબૂ સઈદ હમેં દેખતે તો ફરમાતે: ખુશ આમદીદ ઉન લોગોં કો જિનકે બારે મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમેં વસિય્યત ફરમાઇ. (તિરમિઝી)

٢٣- عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْاَسْقَعِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ طَلَبَ عِلْمًا فَاَدْرَكَهُ كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ كِفْلَیْنِ مِنَ الْاَجْرِ، وَ مَنْ طَلَبَ

عِلْمًا فَلَمْ يُدْرِكْهُ كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ كِفْلًا مِنَ الْأَجْرِ. رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ١/٣٣٠

હઝરત વાસિલા બિન અસ્કઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ઇલ્મ કી તલાશ મેં લગે ફિર ઉસકો હાસિલ ભી કરલે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે દો અજર લિખ દેતે હૈં. ઔર જો શખ્સ ઇલ્મ કા તાલિબ (ચાહને વાલા) હો લેકિન ઉસકો હાસિલ ન કર સકે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે એક અજર લિખ દેતે હૈં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٤- عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ الْمُرَادِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: اَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ مُتَّكِئٌ عَلٰى بُرْدٍ لَهُ اَحْمَرَ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! إِنِّيْ جِئْتُ اَطْلُبُ الْعِلْمَ، فَقَالَ: مَرْحَبًا بِطَالِبِ الْعِلْمِ، إِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ لَتَحُفُّهُ الْمَلَائِكَةُ بِاَجْنِحَتِهَا، ثُمَّ يَرْكَبُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا حَتّٰى يَبْلُغُوا السَّمَاءَ الدُّنْيَا مِنْ مَحَبَّتِهِمْ لِمَا يَطْلُبُ. رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١/٣٤٣

હઝરત સફવાન બિન અસ્સાલ મુરાદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા. આપ ઉસ વક્ત અપની સુર્ખ (લાલ) ધારિયોં વાલી ચાદર પર ટેક લગાએ તશરીફ ફરમા થે. મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મૈં ઇલ્મ હાસિલ કરને આયા હૂં. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તાલિબે ઇલ્મ (ઇલ્મ ચાહને, સીખને વાલે) કો ખુશ આમદીદ હો! તાલિબે ઇલ્મ કો ફરિશ્તે અપને પરોં સે ઘેર લેતે હૈં ઔર ફિર ઇસ કસરત સે આકર ઊપર તલે જમા હોતે રેહતે હૈં કે આસમાન તક પહુંચ જાતે હૈં ઔર વો ઉસ ઇલ્મ કી મુહબ્બત કી વજહ સે ઐસા કરે હૈં જિસકો યે તાલિબે ઇલ્મ હાસિલ કર રહા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٥- عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ الْحَكَمِ الصَّحَابِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ

اللهِ ﷺ: يَقُوْلُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلْعُلَمَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا قَعَدَ عَلَى كُرْسِيِّهِ لِفَصْلِ عِبَادِهِ: إِنِّي لَمْ أَجْعَلْ عِلْمِيْ وَحِلْمِيْ فِيْكُمْ إِلَّا وَ أَنَا أُرِيْدُ أَنْ أَغْفِرَ لَكُمْ عَلَى مَا كَانَ فِيْكُمْ وَلَا أُبَالِيْ. رواه الطبراني في الكبير ورواته ثقات، الترغيب ١/١٠١

હઝરત સઅલબા બિન હકમ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયામત કે દિન જબ અલ્લાહ તઆલા અપને બંદોં કે દરમિયાન ફૈસ્લા કે લિયે અપની (શાન કે મુતાબિક) કુરસી પરતશરીફ ફરમા હોંગે તો ઉલમા સે ફરમાએંગે: મૈંને અપને ઇલ્મ ઔર હિલ્મ યાની નર્મી ઔર બર્દાશ્ત સે તુમ્હેં ઇસી લિયે નવાઝા થા કે મૈં ચાહતા થા કે તુમ્હારી કોતાહિયોં કે બાવજૂદ તુમસે દરગુઝર (માફ) કરૂં ઔર મુઝકો ઇસકી કોઇ પરવાહ નહીં યાની તુમ ચાહે કિતને હી બળે ગુનેહગાર હો તુમ્હેં બખશના મેરે નઝદીક કોઇ બળી બાત નહીં હૈ. (તબરાની, તરગીબ)

٣٦- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ سَلَكَ طَرِيْقًا يَطْلُبُ فِيْهِ عِلْمًا سَلَكَ اللهُ بِهِ طَرِيْقًا مِنْ طُرُقِ الْجَنَّةِ، وَ إِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا رِضًا لِطَالِبِ الْعِلْمِ، وَإِنَّ الْعَالِمَ لَيَسْتَغْفِرُ لَهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَ الْأَرْضِ، وَالْحِيْتَانُ فِي جَوْفِ الْمَاءِ، وَ إِنَّ فَضْلَ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ، وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ، وَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُوَرِّثُوْا دِيْنَارًا وَلَا دِرْهَمًا، وَرَّثُوا الْعِلْمَ، فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحَظٍّ وَافِرٍ. رواه ابوداؤد، باب في فضل العلم، رقم: ٣٦٤١

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ ઇલ્મે દીન હાસિલ કરને કે લિયે કિસી રાસ્તા પર ચલતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઇસકી વજહ સે ઉસે જન્નત મેં દાખ્લા કા એક સબબ (ઝરિયા) બન જાતા હૈ. ફરિશ્તે તાલિબે ઇલ્મ કી ખુશ્નૂદી કે

લિયે અપને પરોં કો બિછા દેતે હૈં. આલિમ કે લિયે આસમાન વ ઝમીન કી સારી મખ્લૂક઼ાત ઔર મછલિયાં જો પાની કે અંદર હૈં સબકી સબ દુઆએ મગફિરત કરતી હૈં. બિલા શુબહ આલિમ કી ફઝીલત આબિદ (ઈબાદત કરને વાલે) પર ઐસી હે જૈસે ચૌધવીં રાત કે ચાંદ કો સારે સિતારોં પર ફઝીલત હે. બિલા શુબહ (બેશક) ઉલમા, અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ કે વારિસ હૈં ઔર અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ દીનાર ઔર દિરહમ (માલ વ દૌલત) કા વારિસ નહીં બનાતે, વો તો ઈલ્મ કા વારિસ બનાતે હૈં. લિહાઝા જિસ શખ્સ ને ઈલ્મે દીન હાસિલ કિયા ઉસને (ઉસ મીરાસ મેં સે) ભરપૂર હિસ્સા લિયા. (અબૂ દાઉદ)

٢٧- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: وَمَوْتُ (الْعَالِمِ) مُصِیْبَۃٌ لَا تُجْبَرُ وَثُلْمَۃٌ لَا تُسَدُّ وَھُوَ نَجْمٌ طُمِسَ، مَوْتُ قَبِیْلَۃٍ اَیْسَرُ مِنْ مَوْتِ عَالِمٍ. (وھو بعض الحدیث) رواہ البیھقی فی شعب الایمان ٢/٢٦٤

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: આલિમ કી મૌત ઐસી મુસીબત હે જિસકી તલાફી (ભરપાઈ) નહીં હો સકતી ઔર ઐસા નુકસાન હે જો પૂરા નહીં હો સકતા ઔર આલિમ ઐસા સિતારા હે જો (મૌત કી વજહ સે) બેનૂર હો ગયા. એક પૂરે કબીલે કી મૌત એક આલિમ કી મૌત સે કમ દર્જા કી હે. (બૈહકી)

٢٨- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِکٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ النَّبِیُّ ﷺ: اِنَّ مَثَلَ الْعُلَمَاءِ کَمَثَلِ النُّجُوْمِ فِی السَّمَاءِ یُھْتَدٰی بِھَا فِیْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، فَاِذَا انْطَمَسَتِ النُّجُوْمُ اَوْشَکَ اَنْ تَضِلَّ الْھُدَاۃُ. رواہ احمد ٣/١٥٧

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઉલમા કી મિસાલ ઉન સિતારોં કી તરહ હે જિનસે ખુશ્કી ઔર તરી (સૂખે ઔર ગીલે) કે અંધેરોં મેં રહનુમાઈ હાસિલ કી જાતી હે. જબ

સિતારે બેનૂર હો જાતે હૈં તો ઈસ બાત કા ઈમકાન (મૌકા, ચાન્સ) હોતા હૈ કે રાસ્તા ચલને વાલે ભટક જાએં. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદા: મુરાદ યે હૈ કે ઉલમા કે ન હોને સે લોગ ગુમરાહ હો જાતે હૈં.

٢٩- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: فَقِيْهٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ ۔ رواه الترمذی وقال: هذا حديث غريب باب ماجاء فی فضل الفقه على العبادة، رقم:٢٦٨١

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક આલિમે દીન શૈતાન પર એક હઝાર આબિદોં સે ઝિયાદા સખ્ત હૈ. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: હદીસ શરીફ કા મતલબ યે હૈ કે શૈતાન કે લિયે એક હઝાર આબિદોં કો ધોકા દેના આસાન હૈ, પૂરે દીન કી સમઝ રખને વાલે એક આલિમ કો ધોકા દેના મુશ્કિલ હૈ.

٣٠- عَنْ أَبِىْ أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: ذُكِرَ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ رَجُلَانِ أَحَدُهُمَا: عَابِدٌ وَالْآخَرُ عَالِمٌ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِىْ عَلٰى أَدْنَاكُمْ، ثُمَّ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ وَأَهْلَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرَضِيْنَ حَتَّى النَّمْلَةَ فِىْ جُحْرِهَا وَحَتَّى الْحُوْتَ لَيُصَلُّوْنَ عَلٰى مُعَلِّمِ النَّاسِ الْخَيْرَ. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب صحيح، باب ما جاء فی فضل الفقه على العبادة، رقم:٢٦٨٥

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સામને દો આદમિયોં કા ઝિક્ર કિયા ગયા જિનમેં એક આબિદ (ઈબાદત કરને વાલા) થા ઔર દૂસરા આલિમ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આલિમ કી ફઝીલત આબિદ પર ઐસી હૈ જૈસે મેરી ફઝીલત

તુમમેં સે એક મામૂલી શખ્સ પર. ઉસકે બાદ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: લોગોં કો ભલાઈ સિખલાને વાલે પર અલ્લાહ તઆલા, ઉનકે ફરિશ્તે, આસમાન ઔર ઝમીન કી તમામ મખ્લૂકાત યહાં તક કે ચ્યુંટી અપને બિલ મેં ઔર મછલી (પાની મેં અપને અપને અંદાઝ મેં) રહમત ભેજતી ઔર દુઆએં કરતી હૈં. (તિરમિઝી)

٣١- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ یَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ یَقُوْلُ: اَلَا اِنَّ الدُّنْیَا مَلْعُوْنَةٌ مَلْعُوْنٌ مَا فِیْهَا اِلَّا ذِکْرُ اللّٰهِ وَمَا وَالَاهُ وَعَالِمٌ اَوْ مُتَعَلِّمٌ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب منه حديث ان الدنيا ملعونة، رقم: ٢٣٢٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: ગૌર સે સુનો! દુનિયા ઔર દુનિયા મેં જો કુછ હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી રહમત સે દૂર હૈ, અલબત્તા અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર ઔર વો ચીઝેં જો અલ્લાહ તઆલા સે કરીબ કરેં (યાની નેક અમલ) ઔર આલિમ ઔર તાલિબે ઈલ્મ, કે યે સબ ચીઝેં અલ્લાહ તઆલા કી રહમત સે દૂર નહીં હૈં. (તિરમિઝી)

٣٢- عَنْ اَبِی بَکْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِیَّ ﷺ یَقُوْلُ: اُغْدُ عَالِمًا اَوْ مُتَعَلِّمًا اَوْ مُسْتَمِعًا اَوْ مُحِبًّا وَلَا تَکُنِ الْخَامِسَةَ فَتَهْلِكَ وَالْخَامِسَةُ اَنْ تُبْغِضَ الْعِلْمَ وَاَهْلَهُ. رواه الطبراني في الثلاثة والبزار ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ١/٣٢٨

હઝરત અબૂ બકરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: તુમ યા તો આલિમ બનો, યા તાલિબે ઈલ્મ બનો, યા ઈલ્મ તવજ્જુહ સે સુનને વાલે બનો, યા ઈલ્મ ઔર ઈલ્મ વાલોં સે મુહબ્બત કરને વાલે બનો (ઈન ચાર કે અલાવા) પાંચવીં કિસ્મ કે મત બનો વરના હલાક હો જાઓગે. પાંચવીં કિસ્મ યે હૈ કે તુમ ઈલ્મ ઔર ઈલ્મ વાલોં સે બુગ્ઝ (જલન) રખ્ખો. (તબરાની, બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٣- عَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: لَا حَسَدَ اِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٍ آتَاهُ اللهُ مَالًا فَسَلَّطَهُ عَلٰى هَلَكَتِهٖ فِي الْحَقِّ، وَرَجُلٍ آتَاهُ اللهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِيْ بِهَا وَيُعَلِّمُهَا . رواه البخاري، باب انفاق المال في حقه، رقم: ١٤٠٩

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: હસદ (જલન) દો શખ્સોં કે અલાવા કિસી પર જાઈઝ નહીં, યાની અગર હસદ કરના કિસી પર જાઈઝ હોતા તો યે દો શખ્સ ઐસે થે કે ઇન પર જાઈઝ હોતા. એક વો શખ્સ જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને માલ દિયા હો ઔર વો ઉસે અલ્લાહ તઆલા કી રઝા વાલે કામોં મેં ખર્ચ કરતા હો, દૂસરે વો જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને ઇલ્મ અતા ફરમાયા ઔર વો ઉસકે મુતાબિક ફૈસ્લે કરતા હો ઔર ઉસે દૂસરોં કો સિખાતા હો. (બુખારી)

٣٤- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، اِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيْدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيْدُ سَوَادِ الشَّعَرِ، لَا يُرٰى عَلَيْهِ اَثَرُ السَّفَرِ، وَ لَا يَعْرِفُهُ مِنَّا اَحَدٌ، حَتّٰى جَلَسَ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَاَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ اِلٰى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلٰى فَخِذَيْهِ، وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ! اَخْبِرْنِيْ عَنِ الْاِسْلَامِ؟ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَلْاِسْلَامُ اَنْ تَشْهَدَ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ ﷺ، وَتُقِيْمَ الصَّلَاةَ، وَ تُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُوْمَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ اِنِ اسْتَطَعْتَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا، قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَعَجِبْنَا لَهُ، يَسْاَلُهُ وَ يُصَدِّقُهُ، قَالَ: فَاَخْبِرْنِيْ عَنِ الْاِيْمَانِ؟ قَالَ: اَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ، وَ مَلَائِكَتِهٖ، وَ كُتُبِهٖ، وَ رُسُلِهٖ، وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ، قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَاَخْبِرْنِيْ عَنِ الْاِحْسَانِ؟ قَالَ: اَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَاَنَّكَ تَرَاهُ، فَاِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ، فَاِنَّهٗ يَرَاكَ، قَالَ: فَاَخْبِرْنِيْ عَنِ السَّاعَةِ؟ قَالَ: مَا الْمَسْئُوْلُ عَنْهَا بِاَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ،

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا؟ قَالَ: أَنْ تَلِدَ الْأَمَةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ، رِعَاءَ الشَّاءِ، يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ، قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقَ، فَلَبِثْتُ مَلِيًّا، ثُمَّ قَالَ لِي: يَا عُمَرُ! أَتَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟ قُلْتُ، اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: فَإِنَّهُ جِبْرِيْلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِيْنَكُمْ. رواه مسلم باب بيان الايمان والاسلام ...، رقم: ٩٣

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક દિન હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં બૈઠે હુવે થે કે અચાનક એક શખ્સ આયા જિસકા લિબાસ ઈન્તિહાઈ સુફેદ ઔર બાલ ગહરે સિયાહ (કાલે) થે, ન ઉસકી હાલત સે સફર કે આસાર ઝાહિર થે (કે જિસસે સમઝા જાતા કે યે કોઈ મુસાફિર શખ્સ હૈ) ઔર ન હમમેં સે કોઈ ઉસકો પેહચાનતા થા (જિસસે યે ઝાહિર હોતા કે યે મદીના કા મકામી હૈ) બહરહાલ વો શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઈતને કરીબ આકર બૈઠા કે અપને ઘુટને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઘુટનોં સે મિલા લિયે ઔર અપને દોનોં હાથ અપની દોનોં રાનોં પર રખ લિયે. ઉસકે બાદ ઉસને અર્ઝ કિયા: અય મુહમ્મદ! મુઝે બતાઈયે કે ઈસ્લામ કયા હૈ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસ્લામ (કે અરકાન મેં સે) યે હૈ કે તુમ (દિલ વ ઝબાન સે) યે ગવાહી દો કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ ઝાત ઈબાદત વ બંદગી કે લાઈક નહીં ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલ હૈં, નમાઝ અદા કરો, રમઝાન કે રોઝે રખ્ખો ઔર અગર બૈતુલ્લાહ કે હજ કી તાકત રખતે હો તો હજ કરો. યે સુન કર ઉસ શખ્સ ને કહા: આપને સચ ફરમાયા. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં હમેં ઉસ શખ્સ પર તઅજ્જુબ હુવા કે સવાલ કરતા હૈ (ગોયા કે જાનતા ન હો) ઔર ફિર તસ્દીક (ગવાહી) ભી કરતા હૈ (જૈસે પેહલે સે જાનતા હો) ફિર ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: મુઝે બતાઈયે કે ઈમાન કયા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈમાન યે હૈ કે તુમ અલ્લાહ તઆલા કો, ઉનકે ફરિશ્તોં કો, ઉનકી કિતાબોં કો, ઉનકે રસૂલોં કો ઔર કયામત કે દિન કો દિલ સે માનો ઔર અચ્છી બુરી તકદીર પર

યકીન રખ્ખો. ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયાઃ આપને સચ ફરમાયા. ફિર ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયાઃ મુઝે બતાઈયે કે એહસાન કયા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ એહસાન યે હૈ કે તુમ અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત ઔર બંદગી ઈસ તરહ કરો ગોયા તુમ અલ્લાહ તઆલા કો દેખ રહે હો ઔર અગર યે કૈફિયત નસીબ ન હો તો ફિર ઈતના તો ધ્યાન મેં રખ્ખો કે અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં દેખ રહે હૈં. ફિર ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયાઃ મુઝે કયામત કે બારે મેં બતાઈયે (કે કબ આએગી?) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈસ બારે મેં જવાબ દેને વાલા, સવાલ કરને વાલે સે ઝિયાદા નહીં જાનતા યાની ઈસ બારે મેં મેરા ઈલ્મ તુમસે ઝિયાદા નહીં. ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયાઃ ફિર મુઝે ઉસકી કુછ નિશાનિયાં હી બતા દીજિયે! આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ (ઉસકી એક નિશાની તો યે હૈ કે) બાંદી અપની માલિકા કો જનેગી ઔર (દૂસરી નિશાની યે હૈ કે) તુમ દેખોગે કે જિનકે પાંવ મેં જૂતા ઔર જિસ્મ પર કપળા નહીં હૈ, ફકીર હૈં, બકરિયાં ચરાને વાલે હૈં વો બળી બળી ઈમારતેં બનાને મેં એક દૂસરે પર બાઝી લે જાને કી કોશિશ કરેંગે. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં ફિર વો શખ્સ ચલા ગયા. મૈંને કુછ દેર તવક્કુફ કિયા (રુકા) (ઔર આને વાલે શખ્સ કે બારે મેં દરયાફત નહીં કિયા) ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ખુદ હી મુઝસે પૂછાઃ ઉમર! જાનતે હો યે સવાલાત કરને વાલા શખ્સ કૌન થા? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અલ્લાહ ઔર ઉનકે રસૂલ હી ઝિયાદા જાનતે હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે જિબ્રઈલ થે જો તુમ્હારે પાસ તુમ્હારા દીન સિખાને કે લિયે આએ થે. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ મેં કયામત કી નિશાનિયોં મેં બાંદી કા અપની માલિકા કો જનને કા એક મતલબ યે હૈ કે કયામત કે કરીબ વાલિદૈન (માં બાપ) કી નાફરમાની આમ હો જાએગી યહાં તક કે લળકિયાં જિનકી તબીઅત મેં માઓં કી ઈતાઅત (ફરમાં-બરદારી, માનના) ઝિયાદા હોતી હૈ વો ભી ન સિર્ફ યે કે માઓં કી નાફરમાન હો જાએંગી બલ્કે ઉલ્ટા ઉન પર ઈસ તરહ હુકમ ચલાએંગી જિસ તરહ એક માલિકા અપની બાંદી પર હુકમ ચલાતી હૈ. ઈસી કો રસૂલુલ્લાહ

સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇસ ઉન્વાન સે તાબીર ફરમાયા હૈ કે ઔરત અપની માલિકા કો જનેગી. દૂસરી નિશાની કા મતલબ યે હૈ કે કયામત કે કરીબ માલ વ દૌલત ઉન લોગોં કે હાથ મેં આ જાએગા જો ઉસકે અહલ (કાબિલ) નહીં હોંગે. ઉનકી દિલચસ્પી ઊંચે ઊંચે મકાનાત બનાને મેં હોગી ઔર ઇસી મેં એક દૂસરે પર બાઝી લે જાને કી કોશિશ કરેંગે. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٣٥- عَنِ الْحَسَنِ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: سُئِلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ عَنْ رَجُلَيْنِ كَانَا فِي بَنِي إِسْرَائِيْلَ، أَحَدُهُمَا كَانَ عَالِمًا يُصَلِّي الْمَكْتُوْبَةَ ثُمَّ يَجْلِسُ فَيُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ، وَالْآخَرُ يَصُوْمُ النَّهَارَ وَ يَقُوْمُ اللَّيْلَ، أَيُّهُمَا أَفْضَلُ؟ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: فَضْلُ هٰذَا الْعَالِمِ الَّذِي يُصَلِّي الْمَكْتُوْبَةَ ثُمَّ يَجْلِسُ فَيُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ عَلَى الْعَابِدِ الَّذِي يَصُوْمُ النَّهَارَ وَيَقُوْمُ اللَّيْلَ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ رَجُلًا. رواه الدارمي ١/١٠٩

હઝરત હસન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે બની ઇસ્રાઇલ કે દો શખ્સોં કે બારે મેં પૂછા ગયા કે ઉન દોનોં મેં કૌન અફઝલ હૈ? ઉનમેં સે એક આલિમ થા જો ફર્ઝ નમાઝ પઢ કર લોગોં કો ખૈર કી બાતેં સિખાને મેં મશ્ગૂલ હો જાતા. દૂસરા દિન કો રોઝા રખતા ઔર રાત મેં ઇબાદત કરતા થા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ ઉસ આલિમ કી ફઝીલત જો ફર્ઝ નમાઝ પઢ કર લોગોં કો ખૈર કી બાતેં સિખાને મેં મશ્ગૂલ હો જાતા, ઉસ આબિદ પર જો દિન કો રોઝે રખતા ઔર રાત મેં ઇબાદત કરતા, ઐસી હૈ જૈસી મેરી ફઝીલત તુમમેં સે અદના (કમતર) દર્જા કે શખ્સ પર હૈ. (દારમી)

٣٦- عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ وَعَلِّمُوْهُ النَّاسَ وَتَعَلَّمُوا الْعِلْمَ وَعَلِّمُوْهُ النَّاسَ وَتَعَلَّمُوا الْفَرَائِضَ وَعَلِّمُوْهَا النَّاسَ فَإِنِّي امْرُؤٌ مَقْبُوْضٌ وَإِنَّ الْعِلْمَ سَيُقْبَضُ حَتّٰى يَخْتَلِفَ الرَّجُلَانِ فِي الْفَرِيْضَةِ لَا يَجِدَانِ مَنْ يُخْبِرُهُمَا بِهَا. رواه البيهقي في شعب الايمان ٢/٢٠٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કુર્આન સીખો ઔર લોગોં કો સિખાઓ, ઇલ્મ સીખો ઔર લોગોં કો સિખાઓ, ફર્ઝ અહકામ સીખો ઔર લોગોં કો સિખાઓ ક્યુંકે મૈં દુનિયા સે ઉઠા લિયા જાઊંગા ઔર ઇલ્મ ભી અન્કરીબ (જલ્દ હી) ઉઠા લિયા જાએગા યહાં તક કે દો શખ્સ એક ફર્ઝ હુકમ કે બારે મેં ઇખ્તિલાફ કરેંગે ઔર (ઇલ્મ કે કમ હો જાને કી વજહ સે) કોઇ ઐસા શખ્સ નહીં મિલેગા જો ઉનકો ઉસ ફર્ઝ હુકમ કે બારે મેં સહીહ બાત બતાદે. (બૈહકી)

٣٧- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ الْبَاهِلِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يَاَيُّهَا النَّاسُ خُذُوا مِنَ الْعِلْمِ قَبْلَ اَنْ يُقْبَضَ الْعِلْمُ وَقَبْلَ اَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ ۔

الحديث) رواه احمد ٥/٢٦٦

હઝરત અબૂ ઉમામા બાહિલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ લોગો! ઇલ્મ કે વાપસ લિયે જાને ઔર ઉઠા લિયે જાને સે પેહલે ઇલ્મ હાસિલ કરલો. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٨- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهٖ وَحَسَنَاتِهٖ بَعْدَ مَوْتِهٖ، عِلْمًا عَلَّمَهٗ وَنَشَرَهٗ، وَوَلَدًا صَالِحًا تَرَكَهٗ، وَمُصْحَفًا وَرَّثَهٗ، اَوْ مَسْجِدًا بَنَاهُ اَوْ بَيْتًا لِابْنِ السَّبِيْلِ بَنَاهُ، اَوْ نَهْرًا اَجْرَاهُ، اَوْ صَدَقَةً اَخْرَجَهَا مِنْ مَالِهٖ فِیْ صِحَّتِهٖ وَحَيَاتِهٖ، يَلْحَقُهٗ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهٖ. رواه ابن ماجه، باب ثواب معلم الناس الخير، رقم: ٢٤٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મોમિન કે મરને કે બાદ જિન આમાલ કા સવાબ ઉસકો મિલતા રેહતા હૈ ઉનમેં એક તો ઇલ્મ હૈ જો કિસી કો સિખાયા ઔર ફૈલાયા હો, દૂસરા સાલિહ (નેક) ઔલાદ હૈ જિસકો છોળા હો, તીસરા કુર્આન શરીફ હૈ જો મીરાસ મેં છોળ ગયા હો, ચૌથા મસ્જિદ હૈ જો બના ગયા હો, પાંચવાં મુસાફિરખાના હૈ જિસકો ઉસને તામીર કિયા હો, છટ્ઠા નહર હૈ જિસકો

ઉસને જારી કિયા હો, સાંતવાં વો સદકા હૈ જિસકો અપની ઝિંદગી ઔર સિહત મેં ઈસ તરહ દે ગયા હો કે મરને કે બાદ ઉસકા સવાબ મિલતા રહે (મસ્લન વક્ફ કી શકલ મેં સદકા કર ગયા હો). (ઈબ્ને માજા)

۳۹- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ اَنَّہٗ کَانَ اِذَاتَکَلَّمَ بِکَلِمَۃٍ اَعَادَھَا ثَلَاثًا حَتّٰی تُفْھَمَ (الحدیث) رواہ البخاری، باب من اعاد الحدیث ...، رقم: ۹۵

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ કોઈ બાત ઈરશાદ ફરમાતે તો ઉસકો તીન મરતબા દુહરાતે તાકે (ઉસ બાત કો) સમઝ લિયા જાએ. (બુખારી)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હૈ કે જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કોઈ અહમ બાત ઈરશાદ ફરમાતે તો ઉસ બાત કો તીન મરતબા દુહરાતે તાકે લોગ અચ્છી તરહ સમઝ લેં. (મઝાહિરે હક)

۴۰- عَنْ عَبْدِ اللّٰہِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْھُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: اِنَّ اللّٰہَ لَا یَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا یَنْتَزِعُہٗ مِنَ الْعِبَادِ، وَلٰکِنْ یَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتّٰی اِذَا لَمْ یُبْقِ عَالِمًا اِتَّخَذَ النَّاسُ رُءُوْسًا جُھَّالًا، فَسُئِلُوْا فَاَفْتَوْا بِغَیْرِ عِلْمٍ فَضَلُّوْا وَاَضَلُّوْا. رواہ البخاری، باب کیف یقبض العلم؟ رقم: ۱۰۰

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અલ્લાહ તઆલા ઈલ્મ કો (આખરી ઝમાને મેં) ઈસ તરહ નહીં ઉઠાએંગે કે લોગોં (કે દિલ વ દિમાગ) સે ઉસે પૂરે તૌર પર નિકાલ લેં બલ્કે ઈલ્મ કો ઈસ તરહ ઉઠાએંગે કે ઉલમા કો એક એક કરકે ઉઠાતે રહેંગે યહાં તક કે જબ કોઈ આલિમ બાકી નહીં રહેગા તો લોગ ઉલમા કે બજાએ જાહિલોં કો અપના સરદાર બના લેંગે, ઉનસે મસઅલે પૂછે જાએંગે, ઔર વો ઈલ્મ કે બગૈર ફત્વા દેંગે. નતીજા યે હોગા કે ખુદ તો ગુમરાહ થે હી દૂસરોં કો ભી ગુમરાહ કર દેંગે. (બુખારી)

۴۱- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ اللّٰهَ یُبْغِضُ كُلَّ جَعْظَرِیٍّ جَوَّاظٍ سَخَّابٍ بِالْاَسْوَاقِ، جِیْفَةٍ بِاللَّیْلِ، حِمَارٍ بِالنَّهَارِ، عَالِمٍ بِاَمْرِ الدُّنْیَا، جَاهِلٍ بِاَمْرِ الْاٰخِرَةِ. رواه ابن حبان (واسناده صحیح علی شرط مسلم) ۱/۲۷٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ઉસ શખ્સ સે નફરત કરતે હૈં જો સખ્ત મિઝાજ હો, ઝિયાદા ખાને વાલા હો, બાઝારોં મેં ચીખને વાલા હો, રાત મેં મુર્દા કી તરહ (પડા સોતા રેહતા) હો, દિન મેં ગધે કી તરહ (દુન્યાવી કામોં મેં હી ફંસા રેહતા) હો, દુનિયા કે મામલાત કા જાનને વાલા ઔર આખિરત કે ઉમૂર (કામોં, હુકમોં) સે બિલ્કુલ જાહિલ હો. (ઈબ્ને હબ્બાન)

۴۲- عَنْ یَزِیْدَ بْنِ سَلَمَةَ الْجُعْفِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ: یَارَسُوْلَ اللّٰهِ اِنِّیْ قَدْ سَمِعْتُ مِنْكَ حَدِیْثًا كَثِیْرًا اَخَافُ اَنْ یُنْسِیَ اَوَّلَهُ اٰخِرُهُ فَحَدِّثْنِیْ بِكَلِمَةٍ تَكُوْنُ جِمَاعًا، قَالَ: اتَّقِ اللّٰهَ فِیْمَا تَعْلَمُ. رواه الترمذی وقال: هذا حدیث لیس اسناده بمتصل وهو عندی مرسل، باب ما جاء فی فضل الفقه علی العبادة، رقم: ۲٦٨٣

હઝરત યઝીદ બિન સલમા જુઅફી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મૈંને આપસે કઈ હદીસેં સુની હૈં મુઝે ઈસ બાત કા ડર હૈ કે આખરી હદીસેં તો મુઝે યાદ રહેં ઔર પેહલી હદીસેં યાદ ન રહેં, મુઝે ઈસલિયે કોઈ જામિઅ (મુકમ્મલ, પક્કી) બાત ઈરશાદ ફરમા દેં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિન ઉમૂર કા તુમ્હેં ઈલ્મ હૈ ઉનકે બારે મેં અલ્લાહ તઆલા સે ડરતે રહો યાની અપને ઈલ્મ કે મુતાબિક અમલ કરો. (તિરમિઝી)

۴۳- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: لَا تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ لِتُبَاهُوْا بِهِ الْعُلَمَاءَ وَلَا تُمَارُوْا بِهِ السُّفَهَاءَ، وَلَا تَخَیَّرُوْا بِهِ الْمَجَالِسَ فَمَنْ فَعَلَ ذٰلِكَ، فَالنَّارُ النَّارُ. رواه ابن ماجه، باب الانتفاع بالعلم

والعمل به، رقم: ٢٥٤

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઉલમા પર બળાઈ જતાને, બેવકૂફોં સે ઝગળને યાની નાસમઝ અવામ સે ઉલઝને ઔર મજલિસેં જમાને કે લિયે ઈલ્મ હાસિલ ન કરો. જો શખ્સ ઐસા કરે ઉસકે લિયે આગ હૈ આગ. (ઈબ્ને માજા)

ફાઈદા: "ઈલ્મ કો મજલિસેં જમાને કે લિયે હાસિલ ન કરો" ઈસ જુમલે કા મતલબ યે હૈ કે ઈલ્મ કે ઝરિયે સે લોગોં કો અપની ઝાત કી તરફ મુતવજ્જે ન કરો.

۴۴- عَنْ اَبِی هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكَتَمَهُ اَلْجَمَهُ اللهُ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه ابو داؤد، باب كراهية منع العلم، رقم: ٣٦٥٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ સે ઈલ્મ કી કોઈ બાત પૂછી જાએ ઔર વો (બાવજૂદ જાનને કે) ઉસકો છુપાએ તો અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસકે મુંહ મેં આગ કી લગામ ડાલેંગે. (અબૂ દાઊદ)

۴۵- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَثَلُ الَّذِیْ يَتَعَلَّمُ الْعِلْمَ ثُمَّ لَا يُحَدِّثُ بِهِ كَمَثَلِ الَّذِیْ يَكْنِزُ الْكَنْزَ ثُمَّ لَا يُنْفِقُ مِنْهُ. رواه الطبرانی فی الأوسط وفی إسناده ابن لهيعة، الترغيب ١/١٢٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઉસ શખ્સ કી મિસાલ જો ઈલ્મ સીખતા હૈ ફિર લોગોં કો નહીં સિખાતા ઉસ શખ્સ કી તરહ હૈ જો ખઝાના જમા કરતા હૈ ફિર ઉસમેં સે ખર્ચ નહીં કરતા. (તબરાની, તરગીબ)

۴۶- عَنْ زَيْدِ بْنِ اَرْقَمَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُوْلُ:

اَللّٰهُمَّ اِنِّي اَعُوْذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَ مِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا. (وهو قطعة من الحديث)

رواه مسلم، باب في الادعية، رقم: ٦٩٠٦

હઝરત ઝૈદ બિન અરકમ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ યે દુઆ કિયા કરતે થે:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُبِکَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا

"યા અલ્લાહ! મૈં આપસે પનાહ માંગતા હૂં ઐસે ઇલ્મ સે જો નફા ન દે ઔર ઐસે દિલ સે જો ન ડરે ઔર ઐસે નફસ સે જો સૈર ન હો (ન ભરે) ઔર ઐસી દુઆ સે જો કુબૂલ ન હો". (મુસ્લિમ)

٣٧- عَنْ اَبِیْ بَرْزَةَ الْاَسْلَمِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَاتَزُوْلُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتّٰى يُسْاَلَ عَنْ عُمْرِهٖ فِيْمَا اَفْنَاهُ، وَ عَنْ عِلْمِهٖ فِيْمَا فَعَلَ، وَعَنْ مَالِهٖ مِنْ اَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيْمَا اَنْفَقَهُ وَعَنْ جِسْمِهٖ فِيْمَا اَبْلَاهُ. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب فی القيامة، رقم: ٢٤١٧

હઝરત અબૂ બરઝા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયામત કે દિન આદમી કે દોનોં કદમ ઉસ વક્ત તક (હિસાબ કી જગહ સે) નહીં હટ સકતે જબ તક ઉસસે ઇન ચીઝોં કે બારે મેં પૂછ ન લિયા જાએ: અપની ઉમ્ર કિસ કામ મેં ખર્ચ કી? અપને ઇલ્મ પર કયા અમલ કિયા? માલ કહાં સે કમાયા ઔર કહાં ખર્ચ કિયા? અપની જિસ્માની કુવ્વત (જિસ્મ કી તાકત) કિસ કામ મેં લગાઇ? (તિરમિઝી)

٣٨- عَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ الْاَزْدِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ صَاحِبِ النَّبِیِّ ﷺ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَثَلُ الَّذِیْ يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ وَيَنْسٰی نَفْسَهُ كَمَثَلِ السِّرَاجِ يُضِیْءُ لِلنَّاسِ وَيَحْرِقُ نَفْسَهُ. رواه الطبرانی فی الكبير

إسناده حسن انشاء الله تعالى، الترغيب ١/١٢٦

હઝરત જુન્દુબ બિન અબ્દુલ્લાહ અઝદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઉસ શખ્સ કી મિસાલ જો લોગોં કો ખૈર કી બાત સિખાએ ઔર અપને આપકો ભુલાદે (ખુદ અમલ ન કરે) ઉસ ચરાગ કી સી હૈ જો લોગોં કે લિયે રૌશની કરતા હૈ લેકિન ખુદ કો જલા દેતા હૈ. (તબરાની, તરગીબ)

૪૯- عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: رُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ غَيْرِ فَقِيْهٍ، وَمَنْ لَمْ يَنْفَعْهُ عِلْمُهُ ضَرَّهُ جَهْلُهُ، اِقْرَاِ الْقُرْآنَ مَا نَهَاكَ، فَاِنْ لَمْ يَنْهَكَ فَلَسْتَ تَقْرَءُهُ. رواه الطبراني في الكبير

وفيه شهر بن حوشب وهو ضعيف وقد وثق، مجمع الزوائد ١/٤٤٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: બાઝ ઇલ્મ રખને વાલે ઇલ્મી સમઝ બૂઝ નહીં રખતે (ઇલ્મ કે સાથ જો સમઝબૂઝ હોની ચાહિયે ઉસસે ખાલી હોતે હૈં) ઔર જિસકા ઇલ્મ ઉસે ફાઇદા ન પહુંચાએ તો ઉસકી જહાલત ઉસે નુકસાન પહુંચાએગી. કુર્આને કરીમ કો તુમ (હકીકત મેં) ઉસ વક્ત પઢને વાલે (શુમાર) હોગે જબ તક કે વો કુર્આન તુમ્હેં (ગુનાહોં ઔર બુરાઇયોં સે) રોકતા રહે ઔર અગર વો તુમ્હેં ન રોકે તો તુમ ઉસકો હકીકત મેં પઢને વાલે હી નહીં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

૫૦- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ اَنَّهُ قَامَ لَيْلَةً بِمَكَّةَ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ؟ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَقَامَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، وَكَانَ اَوَّاهًا، فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ نَعَمْ، وَ حَرَّضْتَ وَ جَهَدْتَ وَ نَصَحْتَ، فَقَالَ: لَيَظْهَرَنَّ الْاِيْمَانُ حَتّٰى يُرَدَّ الْكُفْرُ اِلٰى مَوَاطِنِهٖ، وَ لَتُخَاضَنَّ الْبِحَارُ بِالْاِسْلَامِ، وَلَيَاْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَتَعَلَّمُوْنَ فِيْهِ الْقُرْآنَ يَتَعَلَّمُوْنَهٗ وَ يَقْرَءُوْنَهٗ وَ يَقُوْلُوْنَ: قَدْ قَرَاْنَا وَ

عَلِمْنَا، فَمَنْ ذَا الَّذِي هُوَ خَيْرٌ مِنَّا؟ (ثُمَّ قَالَ لِأَصْحَابِهِ) فَهَلْ فِي أُولٰئِكَ مِنْ خَيْرٍ؟ قَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَمَنْ أُولٰئِكَ؟ قَالَ: أُولٰئِكَ مِنْكُمْ وَأُولٰئِكَ وَقُوْدُ النَّارِ. رواه الطبراني في الكبير و رجاله ثقات إلا أن هند بنت الحارث الخثعمية التابعية لم أر من وثقها ولا جرحها، مجمع الزوائد ١/ ٤٩١ طبع مؤسسة المعارف بيروت و هي مقبولة، تقريب التهذيب

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક રાત મક્કા મુકર્રમા મેં ખડે હુવે ઔર તીન મરતબા યે ઈરશાદ ફરમાયાઃ અય અલ્લાહ! કયા મૈંને પહુંચા દિયા? હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો બહુત (ઝિયાદા અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ મેં) આહ વ ઝારી કરને (રોને ધોને) વાલે થે, ઉઠે ઔર અર્ઝ કિયાઃ જી હાં (મૈં અલ્લાહ તઆલા કો ગવાહ બનાતા હૂં કે આપને પહુંચા દિયા) આપને લોગોં કો ઈસ્લામ કે લિયે ખૂબ ઉભારા ઔર આપને ઈસકે લિયે ખૂબ કોશિશ કી ઔર નસીહત ફરમાઈ, તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈમાન ઝરૂર ગાલિબ હોકર (છા કર, જીત કર) રહેગા યહાં તક કે કુફ્ર કો ઉસકે ઠિકાનોં કી તરફ લૌટા દિયા જાએ, ઔર યકીનન તુમ ઈસ્લામ કો ફૈલાને કે લિયે સમુન્દર કા સફર ભી કરોગે ઔર લોગોં પર ઝરૂર ઐસા ઝમાના આએગા જિસમેં લોગ કુર્આને કરીમ સીખેંગે, ઉસકી તિલાવત કરેંગે ઔર કહેંગેઃ હમને પઢ લિયા ઔર જાન લિયા, અબ હમસે બેહતર કૌન હોગા? (નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા) કયા ઉન લોગોં મેં કોઈ ખૈર હો સકતી હૈ? યાની ઉનમેં ઝર્રા બરાબર ભી ખૈર નહીં હૈ ઔર દાવા હૈ કે હમસે બેહતર કૌન હૈ. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! યે કૌન લોગ હૈં? ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે લોગ તુમ હી મેં સે હોંગે યાની ઈસી ઉમ્મત મેં સે હોંગે ઔર યે હી લોગ દોઝખ કા ઈંધન (જલને વાલી ચીઝેં) હૈં. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

٥١- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا جُلُوْسًا عِنْدَ بَابِ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ نَتَذَاكَرُ يَنْزِعُ هٰذَا بِآيَةٍ وَ يَنْزِعُ هٰذَا بِآيَةٍ فَخَرَجَ عَلَيْنَا رَسُوْلُ

اللهِ ﷺ كَأَنَّمَا يُفْقَأُ فِي وَجْهِهِ حَبُّ الرُّمَّانِ فَقَالَ: يَا هٰؤُلَاءِ بِهٰذَا بُعِثْتُمْ أَمْ بِهٰذَا أُمِرْتُمْ؟ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ. رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات أثبات مجمع الزوائد ١/٣٨٩

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે દરવાઝે કે પાસ બૈઠે હુવે આપસમેં ઈસ તૌર પર મુઝાકરા (બાતચીત, બહસ) કર રહે થે કે એક શખ્સ એક આયત કો ઔર દૂસરા શખ્સ દૂસરી આયત કો અપની દલીલ મેં પેશ કરતા (ઈસ તરહ ઝગડે કી સી શકલ બન ગઈ) ઈતને મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ તશરીફ લાએ, આપકા ચેહરા મુબારક (ગુસ્સા મેં) ઐસા સુર્ખ (લાલ) હો રહા થા ગોયા આપકે ચેહરએ મુબારક પર અનાર કે દાને નિચોળ દિયે ગએ હોં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: લોગો! કયા તુમ ઈસ (ઝગડે) કે લિયે દુનિયા મેં ભેજે ગએ હો યા તુમ્હેં ઈસકા હુકમ દિયા ગયા હૈ? મેરે ઈસ દુનિયા સે જાને કે બાદ ઝગડને કી વજહ સે એક દૂસરે કી ગરદનેં માર કર કાફિર ન બન જાના (કે યે અમલ કુફ્ર તક પહુંચા દેતા હૈ). (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٥٢- عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: أَنَّ عِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّمَا الْأُمُوْرُ ثَلَاثَةٌ: أَمْرٌ تَبَيَّنَ لَكَ رُشْدُهُ فَاتَّبِعْهُ، وَأَمْرٌ تَبَيَّنَ لَكَ غَيُّهُ فَاجْتَنِبْهُ، وَأَمْرٌ اخْتُلِفَ فِيْهِ فَرُدَّهُ إِلَى عَالِمِهِ. رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ١/٣٩٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે હઝરત ઈસા અલૈહિસ્સલામ ને ફરમાયા: ઉમૂર (હુકમ) તીન હી કિસ્મ કે હોતે હૈં. એક તો વો જિસકા હક હોના વાઝેહ હો, ઉસકી પૈરવી કરો, દૂસરા વો જિસકા ગલત હોના વાઝેહ હો, ઉસસે બચો, તીસરા વો જિસકા હક હોના યા ગલત હોના વાઝેહ ન હો, ઉસકો ઉસકે જાનને વાલે યાની આલિમ સે પૂછો. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٥٣- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اتَّقُوا الْحَدِيْثَ عَنِّي إِلَّا مَا عَلِمْتُمْ، فَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ، وَ مَنْ قَالَ فِي الْقُرْآنِ بِرَأْيِهِ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء في الذي يفسر القرآن برايه، رقم: ٢٩٥١

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરી તરફ નિસ્બત (તઅલ્લુક) કરકે હદીસ બયાન કરને મેં એહતિયાત કરો. સિર્ફ ઉસી હદીસ કો બયાન કરો જિસકા હદીસ હોના તુમ્હેં માલૂમ હો. જિસ શખ્સ ને જાન બૂઝ કર મેરી તરફ ગલત હદીસ મન્સૂબ કી (લગાઈ) ઉસે અપના ઠિકાના દોઝખ મેં બના લેના ચાહિયે. જિસને કુર્આને કરીમ કી તફસીર મેં અપની રાએ સે કુછ કહા ઉસે અપના ઠિકાના દોઝખ મેં બના લેના ચાહિયે. (તિરમિઝી)

٥٤- عَنْ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ قَالَ فِي كِتَابِ اللهِ بِرَأْيِهِ فَأَصَابَ فَقَدْ أَخْطَأَ. رواه ابو داؤد، باب الكلام في كتاب الله بلا علم، رقم: ٣٦٥٢

હઝરત જુન્દુબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસને કુર્આને કરીમ (કી તફસીર) મેં અપની રાએ સે કુછ કહા ઔર વો હકીકત મેં સહીહ ભી હો તબ ભી ઉસને ગલ્તી કી. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હૈ કે જો શખ્સ કુર્આને કરીમ કી તફસીર અપની અકલ ઔર રાએ સે કરતા હૈ ફિર ઈત્તિફાકન વો સહીહ ભી હો જાએ તબ ભી ઉસને ગલ્તી કી ક્યુંકે ઉસને ઉસ તફસીર કે લિયે ન અહાદીસ કી તરફ રુજૂઅ કિયા ઔર ન હી ઉલમાએ ઉમ્મત કી તરફ રુજૂઅ કિયા. (મઝાહિરે હક)

કુર્આને કરીમ ઔર હદીસ શરીફ સે અસર લેના

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ تَعَالٰی: ﴿وَاِذَا سَمِعُوْا مَآ اُنْزِلَ اِلَی الرَّسُوْلِ تَرٰی اَعْيُنَهُمْ تَفِيْضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوْا مِنَ الْحَقِّ﴾ [المائدة:٨٣]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયાઃ ઔર જબ યે લોગ ઇસ કિતાબ કો સુનતે હૈં જો રસૂલ પર નાઝિલ હુઇ (ઉતરી) હૈ તો આપ (કુર્આને કરીમ કે તઅસ્સુર સે) ઉનકી આંખોં કો આંસુઓં સે બેહતા હુવા દેખતે હૈં, ઇસકી વજહ યે હૈ કે ઉન્હોંને હક કો પેહચાન લિયા. (સૂરએ માઇદહ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿وَاِذَا قُرِئَ الْقُرْاٰنُ فَاسْتَمِعُوْا لَهٗ وَاَنْصِتُوْا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ﴾ [الاعراف:٢٠٤]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈઃ ઔર જબ કુર્આન પઢા જાએ તો ઉસે કાન લગાકર સુનો ઔર ચુપ રહો તાકે તુમ પર રહમ કિયા જાએ. (સૂરએ અઅરાફ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿قَالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَنِیْ فَلَا تَسْئَلْنِیْ عَنْ شَیْءٍ حَتّٰی اُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا﴾ [الكهف:٧٠]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈઃ ઉન બુઝુર્ગ ને હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ સે ફરમાયાઃ અગર આપ (ઇલ્મ હાસિલ કરને કે લિયે) મેરે સાથ રેહના ચાહતે હૈં તો ઇતના ખયાલ રહે કે આપ કિસી બાત કે બારે મેં પૂછે નહીં જબ તક કે ઉસકે મુતાલ્લિક મૈં ખુદ હી ન બતા દૂં. (સૂરએ કહફ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ ۝ الَّذِيْنَ يَسْتَمِعُوْنَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُوْنَ اَحْسَنَهُ ؕ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ هَدٰهُمُ اللّٰهُ وَاُولٰٓئِكَ هُمْ اُولُوا الْاَلْبَابِ﴾ [الزمر:١٧، ١٨]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા: આપ મેરે ઉન બંદોં કો ખુશ-ખબરી સુના દીજિયે જો ઇસ કલામે ઇલાહી કો કાન લગાકર સુનતે હૈં ફિર ઇસકી અચ્છી બાતોં પર અમલ કરતે હૈં, યહી લોગ હૈં જિનકો અલ્લાહ તઆલા ને હિદાયત દી હૈ ઔર યહી અકલ વાલે હૈં. (સૂરએ ઝુમર)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيْثِ كِتٰبًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُوْدُ الَّذِيْنَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ۚ ثُمَّ تَلِيْنُ جُلُوْدُهُمْ وَقُلُوْبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ﴾ [الزمر:٢٣]

એક જગહ ઇરશાદ હૈ: અલ્લાહ તઆલા ને બેહતરીન કલામ યાની કુર્આને કરીમ નાઝિલ ફરમાયા હૈ, વો કલામ ઐસી કિતાબ હૈ જિસકે મઝામીન બાહમ એક દૂસરે સે મિલતે જુલતે હૈં, ઉસકી બાતેં બારબાર દુહરાઇ ગઇ હૈં, જો લોગ અપને રબ સે ડરતે હૈં ઉનકે બદન ઇસ કિતાબ કો સુન કર કાંપ ઉઠતે હૈં, ફિર ઉનકે જિસ્મ ઔર ઉનકે દિલ નર્મ હોકર અલ્લાહ તઆલા કી યાદ કી તરફ મુતવજ્જે હો જાતે હૈં. (સૂરએ ઝુમર)

અહાદીસે નબવિયા

૫૫- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِقْرَأْ عَلَيَّ، قُلْتُ: آقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ اُنْزِلَ؟ قَالَ: فَاِنِّيْ اُحِبُّ اَنْ اَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِيْ، فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ سُوْرَةَ النِّسَاءِ حَتّٰى بَلَغْتُ ﴿فَكَيْفَ اِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ ۢ بِشَهِيْدٍ وَّجِئْنَا بِكَ عَلٰى هٰٓؤُلَآءِ شَهِيْدًا﴾ قَالَ: اَمْسِكْ، فَاِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ. رواه البخاري، باب فكيف اذا جئنا من كل امة بشهيد... الآية، رقم:٤٥٨٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મુઝસે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મુઝે કુર્આન પળ્હ કર સુનાઓ. મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! કયા મૈં આપકો પળ્હ કર સુનાઊં જબકે આપ પર કુર્આન ઉતરા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મૈં ઇસ બાત કો પસંદ કરતા હૂં કે કિસી દૂસરે સે કુર્આન સુનૂં. ચુનાંચે મૈંને આપકે સામને સૂરએ નિસા પળ્હી યહાં તક કે જબ મૈં ઇસ આયત પર પહુંચા

فَكَيْفَ اِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ بِشَهِيْدٍ وَّجِئْنَا بِكَ عَلٰى هٰٓؤُلَآءِ شَهِيْدًا

(તરજુમા: ઉસ વક્ત કયા હાલ હોગા જબ હમ હર ઉમ્મત મેં સે એક ગવાહ લાએંગે ઔર આપકો અપની ઉમ્મત પર ગવાહ બનાએંગે) તો આપને ઇરશાદ ફરમાયા: બસ અબ રુક જાઓ. મૈં આપકી તરફ મુતવજ્જેહ હુવા તો દેખા કે આપકી આંખોં સે આંસૂ જારી હૈં. (બુખારી)

٥٢- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِىَّ ﷺ قَالَ: اِذَا قَضَى اللّٰهُ الْاَمْرَ فِى السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِاَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ، كَاَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلٰى صَفْوَانٍ فَاِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوْبِهِمْ قَالُوْا: مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قَالُوْا: الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِىُّ الْكَبِيْرُ. رواه البخاري، باب قول الله تعالى ولا تنفع الشفاعة عنده الا لمن اذن لها الآية، رقم: ٧٤٨١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જબ અલ્લાહ તઆલા આસમાન મેં કોઇ હુકમ નાફિઝ (જારી) ફરમાતે હૈં તો ફરિશ્તે અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ કી હૈબત વ રુઅબ (ડર) કી વજહ સે કાંપ ઉઠતે હૈં ઔર અપને પરોં કો હિલાને લગતે હૈં. ફરિશ્તોં કો અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ ઇસ તરહ સુનાઇ દેતા હૈ જૈસે ચિકને પથ્થર પર ઝંજીર મારને કી આવાઝ હોતી હૈ. ફિર જબ ફરિશ્તોં કે દિલોં સે ઘબરાહટ દૂર કર દી જાતી હૈ તો એક દૂસરે સે દરયાફ્ત કરતે (પૂછતે) હૈં કે તુમ્હારે પરવરદિગારને કયા હુકમ દિયા? વો કેહતે હૈં કે હક બાત કા હુકમ ફરમાયા, ઔર વાકઇ વો આલીશાન હૈ, સબસે બળા હૈ. (બુખારી)

٥٧- عَنْ اَبِیْ سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ عَوْفٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: اِلْتَقٰى عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ عُمَرَ وَعَبْدُ اللّٰهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ عَلَى الْمَرْوَةِ فَتَحَدَّثَا ثُمَّ مَضٰى عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ عَمْرٍو وَبَقِىَ عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ عُمَرَ يَبْكِىْ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: مَا يُبْكِيْكَ يَا اَبَا عَبْدِ الرَّحْمٰنِ؟ قَالَ: هٰذَا يَعْنِىْ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ عَمْرٍو وَزَعَمَ اَنَّهُ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ كَانَ فِىْ قَلْبِهٖ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ كِبْرٍ كَبَّهُ اللّٰهُ لِوَجْهِهٖ فِى النَّارِ. رواه احمد والطبرانى فى الكبير ورجاله رجال الصحيح مجمع الزوائد ١/٢٨٢

હઝરત અબૂ સલમા બિન અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે મરવા (પહાળી) પર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર ઔર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ કી આપસમેં મુલાકાત હુઇ. વો દોનોં કુછ દેર આપસમેં બાત કરતે રહે. ફિર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર ચલે ગએ ઔર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર વહાં રોતે હુવે ઠહર ગએ. એક આદમી ને ઉનસે પૂછાઃ અબૂ અબ્દુર્રહમાન! આપ ક્યૂં રો રહે હૈં? હઝરત ઇબ્ને ઉમર ને ફરમાયાઃ યે સાહબ યાની હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા અભી બતાકર ગએ હૈં કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસકે દિલ મેં રાઇ કે દાને કે બરાબર ભી તકબ્બુર (ઘમંડ, બળાઇ) હોગા અલ્લાહ તઆલા ઉસે ચેહરે કે બલ આગ મેં ડાલ દેંગે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

ઝિક્ર

અલ્લાહ તઆલા કે અવામિર (હુકમોં) મેં અલ્લાહ તઆલા કે ધ્યાન કે સા તમશ્ગૂલ હોના યાની અલ્લાહ રબ્બુલ-ઈઝઝત મેરે સામને હૈં ઔર વો મુઝે દેખ રહે હૈં.

કુર્આને કરીમ કે ફઝાઇલ

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَتْكُمْ مَّوْعِظَةٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَشِفَآءٌ لِّمَا فِي الصُّدُوْرِ ۙ وَهُدًى وَّرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ☆ قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِهٖ فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوْا ۭ هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُوْنَ﴾ [يونس:٥٧، ٥٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: લોગો! તુમ્હારે પાસ, તુમ્હારે રબ કી તરફસે એક ઐસી કિતાબ આઇ હૈ જો સરાસર નસીહત ઔર દિલોં કી બીમારી કે લિયે શિફા હૈ ઔર (અચ્છે કામ કરને વાલોં કે લિયે ઈસ કુર્આન મેં) રહનુમાઇ ઔર (અમલ કરને વાલે) મોમિનીન કે લિયે ઝરિયએ રહમત હૈ. આપ કેહ દીજિયે કે લોગોં કો અલ્લાહ તઆલા કે ઈસ ફઝલો મહરબાની યાની કુર્આન કે ઉતરને પર ખુશ હોના ચાહિયે. યે કુર્આન ઈસ દુનિયા સે બદર્જહા બેહતર હૈ જિસકો વો જમા કર રહે હૈં. (સૂરએ યૂનુસ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿قُلْ نَزَّلَهٗ رُوْحُ الْقُدُسِ مِنْ رَّبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَهُدًى وَّبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِيْنَ﴾ [النحل:١٠٢]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: આપ ફરમા દીજિયે કે બિલા શુબહ (બેશક) ઈસ કુર્આન કો રૂહુલ-કુદુસ યાની જિબ્રઈલ આપકે રબ કી તરફસે લાએ હૈં તાકે યે કુર્આન, ઈમાન વાલોં કે ઈમાન કો મઝબૂત કરે ઔર યે કુર્આન, ફરમાંબરદારોં કે લિયે હિદાયત ઔર ખુશ-ખબરી હૈ. (સૂરએ નહલ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَّرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ﴾

[بنی اسرائیل:۸۲]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: યે કુર્આન જો હમ નાઝિલ ફરમા (ઉતાર) રહે હૈં યે મુસલમાનોં કે લિયે શિફા વ રહમત હૈ. (સૂરએ બની ઈસ્રાઈલ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿اُتْلُ مَآ اُوْحِيَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتٰبِ﴾ [العنكبوت:٤٥]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: જો કિતાબ આપ પર ઉતારી ગઈ હૈ ઈસકી તિલાવત કિયા કીજિયે. (સૂરએ અન્કબૂત)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿اِنَّ الَّذِيْنَ يَتْلُوْنَ كِتٰبَ اللّٰهِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْفَقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰهُمْ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً يَّرْجُوْنَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُوْرَ﴾ [فاطر:٢٩]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: જો લોગ કુર્આને કરીમ કી તિલાવત કરતે રેહતે હૈં ઔર નમાઝ કી પાબંદી કરતે હૈં ઔર જો કુછ હમને ઉનકો દિયા હૈ ઉસમેં સે પોશીદા (છુપ કર) ઔર એલાનિયા ખર્ચ કિયા કરતે હૈં વો યકીનન ઐસી તિજારત કી ઉમ્મીદ લગાએ હુવે હૈં જિસકો કભી નુકસાન પહુંચને વાલા નહીં યાની ઉનકો ઉનકે આમાલ કા અજરો સવાબ પૂરા પૂરા દિયા જાએગા. (સૂરએ ફાતિર)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿فَلَآ اُقْسِمُ بِمَوٰقِعِ النُّجُوْمِ ☆ وَاِنَّهٗ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُوْنَ عَظِيْمٌ ☆ اِنَّهٗ لَقُرْاٰنٌ كَرِيْمٌ ☆ فِيْ كِتٰبٍ مَّكْنُوْنٍ ☆ لَّا يَمَسُّهٗٓ اِلَّا الْمُطَهَّرُوْنَ ☆ تَنْزِيْلٌ مِّنْ رَّبِّ الْعٰلَمِيْنَ ☆ اَفَبِهٰذَا الْحَدِيْثِ اَنْتُمْ مُّدْهِنُوْنَ﴾ [الواقعة:٧٥-٨١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: મૈં સિતારોં કે ગુરૂબ હોને (ડૂબને) ઔર છુપને કી કસમ ખાતા હૂં ઔર અગર તુમ સમઝો તો યે કસમ બહુત બળી કસમ હૈ. કસમ ઈસ પર ખાતા હૂં કે યે કુર્આન બળી શાન વાલા હૈ જો લૌહે મહફૂઝ મેં દર્જ (લિખ્ખા) હૈ. ઉસ લૌહે મહફૂઝ કો પાક ફરિશ્તોં કે અલાવા ઔર કોઈ હાથ નહીં લગા સકતા. યે કુર્આન રબ્બુલ-આલમીન કી જાનિબ સે ભેજા ગયા હૈ તો કયા તુમ ઈસ કલામ કો સરસરી બાત સમઝતે હો. (સૂરએ વાકિઆ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰى جَبَلٍ لَّرَاَيْتَهٗ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ﴾ [الحشر: ٢١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: (કુર્આને કરીમ અપની અઝમત કી વજહ સે ઐસી શાન રખતા હૈ કે) અગર હમ ઈસ કુર્આન કો કિસી પહાળ પર નાઝિલ કરતે (ઔર પહાળ મેં શુઊર વ સમઝ હોતી) તો આપ ઉસ પહાળ કો દેખતે કે વો અલ્લાહ તઆલા કે ખૌફ સે દબ જાતા ઔર ફટ જાતા. (સૂરએ હશ્ર)

અહાદીસે નબવિયા

١- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: یَقُوْلُ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰی: مَنْ شَغَلَهُ الْقُرْآنُ عَنْ ذِكْرِیْ، وَ مَسْاَلَتِیْ اَعْطَیْتُهُ اَفْضَلَ مَا اُعْطِیَ السَّائِلِیْنَ، وَ فَضْلُ كَلَامِ اللّٰہِ عَلٰی سَائِرِ الْكَلَامِ كَفَضْلِ اللّٰہِ عَلٰی خَلْقِهٖ. رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن غریب، باب فضائل القرآن، رقم: ٢٩٢٦

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે હદીસે કુદસી બયાન ફરમાઈ: અલ્લાહ તઆલા કા યે ફરમાન (હુકમ) હૈ: જિસ શખ્સ કો કુર્આન શરીફ કી મશ્ગૂલી કી વજહ સે ઝિક્ર કરને ઔર દુઆએં માંગને કી ફુરસત નહીં મિલતી, મૈં ઉસકો દુઆએં માંગને વાલોં સે ઝિયાદા અતા કરતા હૂં. ઔર અલ્લાહ તઆલા કે કલામ કો સારે કલામોં પર ઐસી હી

ફઝીલત હૈ જૈસે ખુદ અલ્લાહ તઆલા કો તમામ મખ્લૂક પર ફઝીલત હૈ. (તિરમિઝી)

૨- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ الْغِفَارِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اِنَّکُمْ لَا تَرْجِعُوْنَ اِلَی اللّٰہِ بِشَیْءٍ اَفْضَلَ مِمَّا خَرَجَ مِنْہُ یَعْنِی الْقُرْآنَ رواہ الحاکم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٥٥٥

હઝરત અબૂઝર ગિફારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ લોગ અલ્લાહ તઆલા કા કુર્બ (નઝદીકી) ઉસ ચીઝ સે બઢ કર કિસી ઔર ચીઝ સે હાસિલ નહીં કર સકતે જો ખુદ અલ્લાહ તઆલા સે નિકલી હૈ યાની કુર્આને કરીમ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

૩- عَنْ جَابِرٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اَلْقُرْآنُ مُشَفَّعٌ وَمَا حِلٌ مُصَدَّقٌ مَنْ جَعَلَہٗ اَمَامَہٗ قَادَہٗ اِلَی الْجَنَّۃِ وَمَنْ جَعَلَہٗ خَلْفَ ظَھْرِہٖ سَاقَہٗ اِلَی النَّارِ. رواہ ابن حبان (واسنادہ جید) ١/٣٣١

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કુર્આને કરીમ ઐસી શફાઅત (માફી કી સિફારિશ) કરને વાલા હૈ જિસકી શફાઅત કુબૂલ કી ગઇ ઔર ઐસા ઝગળા કરને વાલા હૈ કે ઈસકા ઝગળા તસ્લીમ કર (માન) લિયા ગયા, જો શખ્સ ઈસકો અપને આગે રખ્ખે યાની ઈસ પર અમલ કરે ઉસકો યે જન્નત મેં પહુંચા દેતા હૈ. ઔર જો ઈસકો પીઠ પીછે ડાલ દે યાની ઈસ પર અમલ ન કરે ઉસકો યે જહન્નમ મેં ગિરા દેતા હૈ. (ઈબ્ને હબ્બાન)

ફાઈદાઃ કુર્આને કરીમ ઐસા ઝગળા કરને વાલા હૈ કે ઉસકા ઝગળા તસ્લીમ કર લિયા ગયા, ઈસકા મતલબ યે હૈ કે પઢને ઔર ઉસ પર અમલ કરને વાલોં કે લિયે દર્જાત કે બઢાને મેં અલ્લાહ તઆલા કે દરબાર મેં ઝગળતા હૈ ઔર ઉસકે હક મેં લાપરવાહી કરને વાલોં સે મુતાલબા (માંગ) કરતા હૈ કે મેરા હક ક્યૂં નહીં અદા કિયા.

٤- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اَلصِّيَامُ وَ الْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَقُوْلُ الصِّيَامُ : اَيْ رَبِّ مَنَعْتُهُ الطَّعَامَ وَ الشَّهْوَةَ فَشَفِّعْنِي فِيْهِ، وَيَقُوْلُ الْقُرْآنُ: مَنَعْتُهُ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ فَشَفِّعْنِي فِيْهِ، قَالَ: فَيَشْفَعَانِ لَهُ. رواه احمد و الطبرانى فى الكبير و رجال الطبرانى رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٣/٤١٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: રોઝા ઔર કુર્આને કરીમ દોનોં કયામત કે દિન બંદા કે લિયે શફાઅત કરેંગે. રોઝા અર્ઝ કરેગા: અય મેરે રબ! મૈંને ઇસકો ખાને ઔર નફસાની ખ્વાહિશ પૂરી કરને સે રોકે રખ્ખા, મેરી શફાઅત ઇસકે બારે મેં કુબૂલ ફરમાઇયે. કુર્આને કરીમ કહેગા: મૈંને ઇસે રાત કો સોને સે રોકા (કે યે રાત કો નવાફિલ મેં મેરી તિલાવત કરતા થા) મેરી શફાઅત ઇસકે બારે મેં કુબૂલ ફરમાઇયે. ચુનાંચે દોનોં ઉસકે લિયે સિફારિશ કરેંગે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٥- عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: اِنَّ اللّٰهَ يَرْفَعُ بِهٰذَا الْكِتَابِ اَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ آخَرِيْنَ . رواه مسلم، باب فضل من يقوم بالقرآن ....، رقم: ١٨٩٧

હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ઇસ કુર્આન શરીફ કી વજહ સે બહુત સે લોગોં કે મરતબા કો બુલંદ ફરમાતે હૈં ઔર બહુત-સોં કે મરતબા કો ઘટાતે હૈં, યાની જો લોગ ઇસ પર અમલ કરતે હૈં અલ્લાહ તઆલા ઉનકો દુનિયા વ આખિરત મેં ઇઝઝત અતા ફરમાતે હૈં ઔર જો લોગ ઇસ પર અમલ નહીં કરતે અલ્લાહ તઆલા ઉનકો ઝલીલ કરતે હૈં. (મુસ્લિમ)

٦- عَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ (لِاَبِيْ ذَرٍّ): عَلَيْكَ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ، وَذِكْرِ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ فَاِنَّهُ ذِكْرٌ لَكَ فِي السَّمَاءِ، وَ نُوْرٌ

لَكَ فِي الْأَرْضِ. (وهو جزء من الحديث) رواه البيهقي في شعب الايمان ٤/٢٤٢

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે ઇરશાદ ફરમાયાઃ કુર્આને કરીમ કી તિલાવત ઔર અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર કા એહતિમામ (પાબંદી) કિયા કરો, ઇસ અમલ સે આસમાનોં મેં તુમ્હારા ઝિક્ર હોગા ઔર યે અમલ ઝમીન મેં તુમ્હારે લિયે હિદાયત કા નૂર હોગા. (બૈહકી)

૭- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ، رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْقُرْآنَ، فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ وَ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالًا، فَهُوَ يُنْفِقُهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ. رواه مسلم، باب فضل من يقوم بالقرآن ۰۰۰۰، رقم: ١٨٩٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ દો હી શખ્સોં પર રશ્ક (ઉનકે જૈસા હોને કી તમન્ના) કરના ચાહિયે. એક વો જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને કુર્આન શરીફ અતા કિયા હો ઔર વો દિન રાત ઇસકી તિલાવત મેં મશ્ગૂલ રેહતા હો. દૂસરા વો જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને માલ અતા ફરમાયા હો ઔર વો દિન રાત ઉસકો ખર્ચ કરતા હો. (મુસ્લિમ)

૮- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الْأُتْرُجَّةِ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ، وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ التَّمْرَةِ، لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الرَّيْحَانَةِ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ، لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ. رواه مسلم، باب فضيلة حافظ القرآن، رقم: ١٨٦٠

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ

ફરમાયાઃ જો મોમિન કુર્આન શરીફ પઢતા હે ઉસકી મિસાલ ચકોતરે કી તરહ હે, ઉસકી ખુશ્બૂ ભી અચ્છી હોતી હે ઔર મઝા ભી લઝીઝ. ઔર જો મોમિન કુર્આને કરીમ નહીં પઢતા ઉસકી મિસાલ ખજૂર કી તરહ હે જિસકી ખુશ્બૂ તો નહીં લેકિન ઝાઈકા (મઝા) મીઠા હે. ઔર જો મુનાફિક કુર્આન શરીફ પઢતા હે ઉસકી મિસાલ ખુશ્બૂદાર ફૂલ કી સી હે કે ખુશ્બૂ અચ્છી ઔર મઝા કડવા. ઔર જો મુનાફિક કુર્આન શરીફ નહીં પઢતા ઉસકી મિસાલ ઈન્દ્રાઈન કી તરહ હે કે ખુશ્બૂ કુછ નહીં ઔર મઝા બિલ્કુલ કડવા. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ ઈન્દ્રાઈન ખરબૂઝા કી શકલ કા એક ફલ હે જો દેખને મેં ખૂબસૂરત ઔર ઝાઈકા મેં બહુત તલ્ખ (કડવા) હોતા હે.

૯- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا لَا أَقُوْلُ الٓمٓ حَرْفٌ وَلٰكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَلَامٌ حَرْفٌ وَمِيْمٌ حَرْفٌ رواه الترمذي، و قال: هذا حديث حسن صحيح غريب، باب ما جاء في من قرأ حرفا ...، رقم: ٢٩١٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ કુર્આને કરીમ કા એક હર્ફ (અક્ષર) પઢે ઉસકે લિયે એક હર્ફ કે બદલા એક નેકી હે. ઔર એક નેકી કા અજર દસ નેકી કે બરાબર મિલતા હે. મૈં યે નહીં કેહતા કે સારા "અલિફ લામ મીમ" એક હર્ફ હે બલ્કે "અલિફ" એક હર્ફ, "લામ" એક હર્ફ ઔર "મીમ" એક હર્ફ હે યાની યે તીન હુરૂફ હુવે, ઈસ પર તીસ નેકિયાં મિલેંગી. (તિરમિઝી)

૧૦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ، فَاقْرَءُوْهُ فَإِنَّ مَثَلَ الْقُرْآنِ لِمَنْ تَعَلَّمَهُ فَقَرَأَهُ وَقَامَ بِهِ كَمَثَلِ جِرَابٍ مَحْشُوٍّ مِسْكًا يَفُوْحُ رِيْحُهُ فِي كُلِّ مَكَانٍ، وَمَثَلُ مَنْ تَعَلَّمَهُ فَيَرْقُدُ وَهُوَ فِي جَوْفِهِ كَمَثَلِ جِرَابٍ أُوْكِيَ عَلٰى مِسْكٍ رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء في سورة البقرة وآية الكرسي، رقم: ٢٨٧٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કુર્આન શરીફ સીખો ફિર ઈસકો પળ્હો, ઈસલિયે કે જો શખ્સ કુર્આન શરીફ સીખતા હૈ ઔર પળ્હતા હૈ ઔર તહજ્જુદ મેં ઈસકો પળ્હતા રેહતા હૈ ઉસકી મિસાલ ઉસ ખુલી થૈલી કી સી હૈ જો મુશ્ક સે ભરી હુઈ હો કે ઉસકી ખુશ્બૂ તમામ મકાન મેં ફૈલતી હૈ. ઔર જિસ શખ્સ ને કુર્આને કરીમ સીખા ફિર બાવજૂદ ઈસકે કે કુર્આને કરીમ ઉસકે સીને મેં હૈ, વો સો જાતા હૈ યાની ઈસકો તહજ્જુદ મેં નહીં પળ્હતા ઉસકી મિસાલ ઉસ મુશ્ક કી થૈલી કી તરહ હૈ જિસકા મુંહ બંદ કર દિયા ગયા હો(તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ કુર્આને કરીમ કી મિસાલ મુશ્ક કી હૈ ઔર હાફિઝ કા સીના ઉસ થૈલી કી તરહ હૈ જિસમેં મુશ્ક હો, લિહાઝા કુર્આને કરીમ કી તિલાવત કરને વાલા હાફિઝ ઉસ મુશ્ક કી થૈલી કી તરહ હૈ જિસકા મુંહ ખુલા હો. ઔર તિલાવત ન કરને વાલા મુશ્ક કી બંદ થૈલી કી તરહ હૈ.

૧૧- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَلْيَسْأَلِ اللهَ بِهِ فَإِنَّهُ سَيَجِيْءُ أَقْوَامٌ يَقْرَءُوْنَ الْقُرْآنَ يَسْأَلُوْنَ بِهِ النَّاسَ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب من قرأ القرآن فليسأل الله به، رقم: ٢٩١٧

હઝરત ઈમરાન બિન હુસૈન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ કુર્આને મજીદ પળ્હે ઉસે કુર્આન કે ઝરિયે અલ્લાહ તઆલા સે હી સવાલ કરના ચાહિયે. અન્કરીબ ઐસે લોગ આએંગે જો કુર્આને મજીદ પળ્હેંગે ઔર ઈસકે ઝરિયે લોગોં સે સવાલ કરેંગે. (તિરમિઝી)

૧૨- عَنْ أَبِيْ سَعِيْدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أُسَيْدَ بْنَ حُضَيْرٍ، بَيْنَمَا هُوَ، لَيْلَةً، يَقْرَأُ فِيْ مِرْبَدِهِ، إِذْ جَالَتْ فَرَسُهُ، فَقَرَأَ، ثُمَّ جَالَتْ أُخْرَى، فَقَرَأَ، ثُمَّ جَالَتْ أَيْضًا، قَالَ أُسَيْدٌ: فَخَشِيْتُ أَنْ تَطَأَ يَحْيَى، فَقُمْتُ إِلَيْهَا، فَإِذَا مِثْلُ الظُّلَّةِ فَوْقَ رَأْسِي، فِيْهَا أَمْثَالُ السُّرُجِ،

عَرَجَتْ فِي الْجَوِّ حَتَّى مَا أَرَاهَا، قَالَ: فَغَدَوْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ! بَيْنَمَا أَنَا الْبَارِحَةَ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ أَقْرَأُ فِي مِرْبَدِي، إِذْ جَالَتْ فَرَسِي، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: اِقْرَأْ ابْنَ حُضَيْرٍ! قَالَ: فَقَرَأْتُ، ثُمَّ جَالَتْ أَيْضًا. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: اِقْرَأْ ابْنَ حُضَيْرٍ! قَالَ: فَقَرَأْتُ، ثُمَّ جَالَتْ أَيْضًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: اِقْرَأْ، ابْنَ حُضَيْرٍ! قَالَ: فَانْصَرَفْتُ، وَ كَانَ يَحْيَى قَرِيبًا مِنْهَا، خَشِيتُ أَنْ تَطَأَهُ، فَرَأَيْتُ مِثْلَ الظُّلَّةِ، فِيهَا أَمْثَالُ السُّرُجِ، عَرَجَتْ فِي الْجَوِّ حَتَّى مَا أَرَاهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: تِلْكَ الْمَلَائِكَةُ كَانَتْ تَسْتَمِعُ لَكَ، وَلَوْ قَرَأْتَ لَأَصْبَحَتْ يَرَاهَا النَّاسُ، مَا تَسْتَتِرُ مِنْهُمْ. رواه مسلم، باب نزول السكينة لقراءة القرآن، رقم: ١٨٥٩

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હઝરત ઉસૈદ બિન હુઝૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને બાળે મેં એક રાત કુર્આને મજીદ પળહ રહે થે. અચાનક ઉનકી ઘોળી ઉછલને લગી. ઉન્હોંને ઔર પળહા, વો ઘોળી ઔર ઉછલને લગી. વો પળહતે રહે, ઘોળી ઔર ઉછલી. હઝરત ઉસૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં: મુઝે ખતરા હુવા કે ઘોળી કહીં મેરે બચ્ચે યહયા કો (જો વહીં કરીબ થા) કુચલ ન ડાલે, ઇસલિયે મૈં ઘોળી કે કરીબ જાકર ખળા હો ગયા તો કયા દેખતા હૂં કે મેરે સર કે ઊપર બાદલ કી તરહ કોઇ ચીઝ હૈ જિસમેં ચરાગોં કી તરહ કુછ ચીઝેં રૌશન હૈં, ફિર વો બાદલ કી તરહ કી ચીઝ ફિઝા (હવા) મેં ઉઠતી ચલી ગઇ યહાં તક કે મેરી નઝરોં સે ઓઝલ (ગાઇબ) હો ગઇ. મૈં સુબહ કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા ઔર અર્ઝ કિયાઃ અલ્લાહ કે રસૂલ! મૈં ગુઝિશ્તા (પિછલી) રાત અપને બાળે મેં કુર્આન શરીફ પળહ રહા થા કે અચાનક મેરી ઘોળી ઉછલને લગી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ ઇબ્ને હુઝૈર! પળહતે રેહતે. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ મૈં પળહતા રહા વો ઘોળી ફિર ઉછલી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ ઇબ્ને હુઝૈર પળહતે રેહતે. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ મૈં

પળ્હતા રહા ફિર ભી વો ઉછલતી રહી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈબ્ને હુઝૈર! પળ્હતે રેહતે. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ ફિર મૈં ઉઠ કર ચલ દિયા કયુંકે મેરા લળકા યહયા ઘોળી કે કરીબ હી થા, મુઝે યે ખતરા હુવા કે ઘોળી કહીં યહયા કો કુચલ ન ડાલે, તો કયા દેખતા હૂં કે બાદલ કી તરહ કી કોઈ ચીઝ હે જિસમેં ચરાગોં કી તરહ કુછ ચીઝેં રૌશન હૈં, ફિર વો ચીઝ ફિઝા મેં ઉઠતી ચલી ગઈ યહાં તક કે મેરી નઝરોં સે ઓઝલ હો ગઈ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ વો ફરિશ્તે થે, તુમ્હારા કુર્આન સુનને આએ થે, અગર તુમ સુબહ તક પળ્હતે રેહતે તો ઔર લોગ ભી ઉનકો દેખ લેતે, વો ફરિશ્તે ઉનસે છુપે ન રેહતે. (મુસ્લિમ)

-۱۳ عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: جَلَسْتُ فِیْ عِصَابَۃٍ مِنْ ضُعَفَاءِ الْمُھَاجِرِیْنَ، وَاِنَّ بَعْضَھُمْ لَیَسْتَتِرُ بِبَعْضٍ مِنَ الْعُرْیِ، وَقَارِیٌٔ یَقْرَأُ عَلَیْنَا اِذْ جَاءَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ فَقَامَ عَلَیْنَا، فَلَمَّا قَامَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ سَکَتَ الْقَارِیُٔ فَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: مَا کُنْتُمْ تَصْنَعُوْنَ؟ قُلْنَا: یَارَسُوْلَ اللّٰہِ! اِنَّہٗ کَانَ قَارِیٌٔ لَنَا یَقْرَأُ عَلَیْنَا فَکُنَّا نَسْتَمِعُ اِلٰی کِتَابِ اللّٰہِ تَعَالٰی، قَالَ: فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ الَّذِیْ جَعَلَ مِنْ اُمَّتِیْ مَنْ اُمِرْتُ اَنْ اَصْبِرَ نَفْسِیْ مَعَھُمْ. قَالَ: فَجَلَسَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ وَسْطَنَا لِیَعْدِلَ بِنَفْسِہٖ فِیْنَا، ثُمَّ قَالَ بِیَدِہٖ ھٰکَذَا، فَتَحَلَّقُوْا وَبَرَزَتْ وُجُوْھُھُمْ لَہٗ. قَالَ: فَمَا رَاَیْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ عَرَفَ مِنْھُمْ اَحَدًا غَیْرِیْ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اَبْشِرُوْا یَامَعْشَرَ صَعَالِیْکِ الْمُھَاجِرِیْنَ بِالنُّوْرِ التَّامِّ یَوْمَ الْقِیَامَۃِ تَدْخُلُوْنَ الْجَنَّۃَ قَبْلَ اَغْنِیَاءِ النَّاسِ بِنِصْفِ یَوْمٍ، وَذٰلِکَ خَمْسُمِائَۃِ سَنَۃٍ. رواہ

ابو داؤد، باب فی القصص، رقم:٣٦٦٦

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં ફુકરા મુહાજિરીન કી એક જમાઅત મેં બૈઠા હુવા થા (ઉન લોગોં કે પાસ ઈતના કપળા ભી ન થા કે જિસસે પૂરા બદન ઢાંપ લેં) બાઝ ને બાઝ કી આળ લી હુઈ થી. ઔર એક સહાબી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કુર્આન શરીફ પળ્હ રહે થે કે ઈસ દૌરાન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ

વસલ્લમ તશરીફ લે આએ ઔર બિલ્કુલ હમારે કરીબ ખળે હો ગએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી તશરીફ આવરી (આને) પર તિલાવત કરને વાલે સહાબી ખામોશ હો ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સલામ કિયા ફિર દરયાફત ફરમાયા (પૂછા): તુમ લોગ કયા કર રહે થે? હમને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! એક તિલાવત કરને વાલે હમારે સામને તિલાવત કર રહે થે, હમ અલ્લાહ કી કિતાબ કી તિલાવત તવજ્જુહ સે સુન રહે થે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તમામ તારીફ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હે જિન્હોંને મેરી ઉમ્મત મેં ઐસે લોગ બનાએ કે ઉનમેં મુઝે ઠહરને કા હુકમ દિયા ગયા. ઉસકે બાદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમારે દરમિયાન બૈઠ ગએ તાકે સબકે બરાબર રહેં (કિસી સે કરીબ કિસી સે દૂર ન હોં) ફિર સબકો અપને હાથ મુબારક સે હલ્કા (ગિરોહ, જમાઅત) બનાકર બૈઠને કા હુકમ ફરમાયા. ચુનાંચે સબ હલ્કા બનાકર નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી તરફ મુંહ કરકે બૈઠ ગએ. હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં: મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો દેખા કે આપને મજલિસ વાલોં મેં મેરે અલાવા કિસી કો નહીં પેહચાના. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અય ફુકરાએ મુહાજિરીન કી જમાઅત! તુમ્હેં કયામત કે દિન કામિલ (પૂરે) નૂર કી ખુશ-ખબરી હો ઔર ઈસ બાત કી ભી કે તુમ માલદારોં સે આધે દિન પેહલે જન્નત મેં દાખિલ હોગે. યે આધા દિન ૫૦૦ સાલ કા હોગા. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો પેહચાનને ઔર બાકી લોગોં કો ન પેહચાનને કી વજહ શાયદ યે હોગી કે રાત કા અંધેરા થા ઔર હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ચૂંકે આપસે કરીબ થે ઈસલિયે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકો પેહચાન લિયા હો. (બઝલુલ-મજહૂદ)

-١٣ عَنْ سَعْدِ بْنِ اَبِىْ وَقَّاصٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ نَزَلَ بِحَزَنٍ فَاِذَا قَرَأْتُمُوْهُ فَابْكُوْا، فَاِنْ لَمْ تَبْكُوْا فَتَبَاكَوْا، وَ تَغَنَّوْا بِهٖ فَمَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِهٖ فَلَيْسَ مِنَّا رواه ابن

ماجہ، باب فی حسن الصوت بالقرآن، رقم:۱۳۳۷

હઝરત સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ યે કુર્આને કરીમ ફિક્ર વ બે-કરારી (પૈદા કરને) કે લિયે નાઝિલ હુવા હૈ. જબ તુમ ઈસે પઢ઼ો તો રોયા કરો, અગર રોના ન આએ તો રોને વાલોં જૈસી શકલ બનાલો. ઔર કુર્આન શરીફ કો અચ્છી આવાઝ સે પઢ઼ો ક્યુંકે જો શખ્સ ઈસે અચ્છી આવાઝ સે ન પઢ઼ે વો હમમેં સે નહીં હૈ યાની હમારી કામિલ ઈત્તિબા (પૂરી તરહ પૈરવી) કરને વાલોં મેં સે નહીં હૈ. (ઈબ્ને માજા)

ફાઈદાઃ ઉલમા ને ઈસ રિવાયત કે દૂસરે મઅના યે ભી લિખ્ખે હૈં કે જો શખ્સ કુર્આને કરીમ કી બરકત સે લોગોં સે મુસ્તગ્ના (બેફિક્ર) ન હો વો હમમેં સે નહીં હૈ.

۱۵- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا اَذِنَ اللّٰهُ لِشَیْءٍ مَا اَذِنَ لِنَبِیٍّ حَسَنِ الصَّوْتِ يَتَغَنّٰى بِالْقُرْاٰنِ. رواه مسلم، باب استحباب تحسين الصوت بالقرآن، رقم:۱۸٤۵

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા ઈતના કિસી કી તરફ તવજ્જુહ નહીં ફરમાતે જિતના કે ઉસ નબી કી આવાઝ કો તવજ્જુહ સે સુનતે હૈં જો કુર્આને કરીમ ખુશ-ઈલ્હાની (અચ્છી આવાઝ) સે પઢ઼તા હૈ. (મુસ્લિમ)

۱۶- عَنِ الْبَرَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: زَيِّنُوا الْقُرْاٰنَ بِاَصْوَاتِكُمْ فَاِنَّ الصَّوْتَ الْحَسَنَ يَزِيْدُ الْقُرْاٰنَ حُسْنًا. رواه الحاكم ۱/۵۷۵

હઝરત બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અચ્છી આવાઝ સે કુર્આન શરીફ કો મુઝય્યન કરો (સજાઓ) ક્યુંકે અચ્છી આવાઝ કુર્આને કરીમ કે હુસ્ન કો બઢ઼ા દેતી હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۷- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ:

الْجَاهِرُ بِالْقُرْآنِ كَالْجَاهِرِ بِالصَّدَقَةِ وَ الْمُسِرُّ بِالْقُرْآنِ كَالْمُسِرِّ بِالصَّدَقَةِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب من قرأ القرآن فليسأل الله به، رقم: ٢٩١٩

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: કુર્આને કરીમ આવાઝ સે પઢને વાલે કા સવાબ એલાનિયા સદકા કરને વાલે કી તરહ હૈ. ઔર આહિસ્તા (ધીરે) પઢને વાલે કા સવાબ છુપ કર સદકા કરને વાલે કી તરહ હૈ (તિરમિઝી)

ફાઈદા: ઈસ હદીસ શરીફ સે આહિસ્તા પઢને કી ફઝીલત માલૂમ હોતી હૈ, યે ઉસ સૂરત મેં હૈ જબકે રિયા કા શુબહ (દિખલાવે કા શક) હો, અગર રિયા કા શુબહ ન હો ઔર દૂસરે કી તકલીફ કા અંદેશા ભી ન હો તો દૂસરી રિવાયાત કી વજહ સે બુલંદ આવાઝ સે પઢના અફઝલ હૈ કે યે દૂસરોં કે લિયે તરગીબ (શૌક દિલાને) કા ઝરિયા બનેગા. (શર્હુત્તેબી)

١٨- عَنْ اَبِىْ مُوْسَى رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ لِاَبِىْ مُوْسَى: لَوْ رَاَيْتَنِىْ وَ اَنَا اَسْتَمِعُ قِرَاءَتَكَ الْبَارِحَةَ لَقَدْ اُوْتِيْتَ مِزْمَارًا مِنْ مَزَامِيْرِ آلِ دَاوُدَ. رواه مسلم، باب استحباب تحسين الصوت بالقرآن، رقم: ١٨٥٢

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનસે ઈરશાદ ફરમાયા: અગર તુમ મુઝે ગુઝિશ્તા (પિછલી) રાત દેખ લેતે જબ મૈં તુમ્હારા કુર્આન તવજ્જુહ સે સુન રહા થા (તો યકીનન ખુશ હોતે) તુમકો હઝરત દાઉદ અલૈહિસ્સલામ કી ખુશ-ઈલ્હાની સે હિસ્સા મિલા હૈ. (મુસ્લિમ)

١٩- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِىَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: يُقَالُ يَعْنِىْ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ اِقْرَأْ وَارْقَ وَ رَتِّلْ كَمَا كُنْتَ تُرَتِّلُ فِى الدُّنْيَا، فَاِنَّ مَنْزِلَتَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرَأُ بِهَا. رواه الترمذي و قال: هذا حديث حسن صحيح، باب ان الذى ليس فى جوفه من القرآن ..... رقم: ٢٩١٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ (કયામત કે દિન) સાહિબે-કુર્આન સે કહા જાએગાઃ કુર્આન શરીફ પઢ્હતા જા ઔર જન્નત કે દર્જો પર ચઢ્હતા જા ઔર ઠહર ઠહર કર પઢ્હ જૈસા કે તૂ દુનિયા મેં ઠહર ઠહર કર પઢ્હા કરતા થા. બસ તેરા મકામ વહી હોગા જહાં તેરી આખરી આયત કી તિલાવત ખત્મ હોગી. (તિરમિઝી)

ફાઇદાઃ સાહિબે કુર્આન સે હાફિઝે કુર્આન યા કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) તિલાવત કરને વાલા યા કુર્આને કરીમ પર તદબ્બુર (ગૌરો ફિક્ર) કે સાથ અમલ કરને વાલા મુરાદ હૈ. (તૈબી, મિરકાત)

٢٠- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ، وَالَّذِىْ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَ يَتَتَعْتَعُ فِيْهِ، وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ، لَهُ اَجْرَانِ. رواه مسلم، باب فضل الماهر بالقرآن والذى يتتعتع فيه، رقم: ١٨٦٢

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ હાફિઝે કુર્આન જિસે યાદ ભી ખૂબ હો ઔર પઢ્હતા ભી અચ્છા હો ઉસકા હશ્ર કયામત મેં ઉન મુઅઝ-ઝઝ (ઇઝઝતદાર) ફરમાંબરદાર ફરિશ્તોં કે સાથ હોગા જો કુર્આન શરીફ કો લૌહે મહફૂઝ સે નકલ કરને વાલે હૈં. ઔર જો શખ્સ કુર્આન શરીફ કો અટક અટક કર પઢ્હતા હૈ ઔર ઇસમેં મશક્કત ઉઠાતા હૈ ઉસકે લિયે દોહરા અજર (ડબલ સવાબ) હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઇદાઃ અટકને વાલે સે મુરાદ વો હાફિઝ હૈ જિસે કુર્આન શરીફ અચ્છી તરહ યાદ ન હો, લેકિન વો યાદ કરને કી કોશિશ મેં લગા રેહતા હો. નીઝ ઇસસે મુરાદ વો દેખ કર પઢ્હને વાલા ભી હો સકતા હૈ જો દેખ કર પઢ્હને મેં ભી અટકતા હો લેકિન સહીહ પઢ્હને કી કોશિશ કર રહા હો. ઐસે શખ્સ કે લિયે દો અજર હૈં, એક અજર તિલાવત કા હૈ દૂસરા અજર બાર બાર અટકને કી વજહ સે મશક્કત (તકલીફ) બર્દાશ્ત

કરને કા હૈ. (તૈબી, મિરકાત)

۲۱- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: يَجِيْءُ صَاحِبُ الْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُوْلُ: يَا رَبِّ حَلِّهِ فَيُلْبَسُ تَاجَ الْكَرَامَةِ، ثُمَّ يَقُوْلُ: يَا رَبِّ زِدْهُ، فَيُلْبَسُ حُلَّةَ الْكَرَامَةِ، ثُمَّ يَقُوْلُ: يَا رَبِّ ارْضَ عَنْهُ، فَيَرْضَى عَنْهُ فَيُقَالُ لَهُ اِقْرَأْ وَارْقَ وَ يُزَادُ بِكُلِّ آيَةٍ حَسَنَةً رواه الترمذي و قال: هذا حديث حسن صحيح، باب ان الذى ليس فى جوفه من القرآن كالبيت الخرب، رقم: ۲۹۱۵

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સાહિબે કુર્આન કયામત કે દિન (અલ્લાહ તઆલા કે દરબાર મેં) આએગા તો કુર્આન શરીફ અલ્લાહ તઆલા સે અર્ઝ કરેગા: ઈસકો જોળા અતા ફરમાએં, અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઉસકો કરામત કા તાજ પેહનાયા જાએગા. વો ફિર દરખ્વાસ્ત કરેગા: અય મેરે રબ! ઔર પેહનાઈયે, તો અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઈકરામ કા પૂરા જોળા પેહનાયા જાએગા. ફિર વો દરખ્વાસ્ત કરેગા: અય મેરે રબ! ઈસ શખ્સ સે રાઝી હો જાઈયે, તો અલ્લાહ તઆલા ઉસસે રાઝી હો જાએંગે. ફિર ઉસસે કહા જાએગા: કુર્આન શરીફ પળ્હતા જા ઔર જન્નત કે દર્જો પર ચળ્હતા જા ઔર (ઉસકે લિયે) હર આયત કે બદલા મેં એક નેકી બળ્હા દી જાએગી. (તિરમિઝી)

۲۲- عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَسَمِعْتُهُ يَقُوْلُ: اِنَّ الْقُرْآنَ يَلْقَى صَاحِبَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِيْنَ يَنْشَقُّ عَنْهُ قَبْرُهُ كَالرَّجُلِ الشَّاحِبِ فَيَقُوْلُ لَهُ: هَلْ تَعْرِفُنِيْ؟ فَيَقُوْلُ: مَا اَعْرِفُكَ، فَيَقُوْلُ لَهُ: هَلْ تَعْرِفُنِيْ؟ فَيَقُوْلُ: مَا اَعْرِفُكَ، فَيَقُوْلُ: اَنَا صَاحِبُكَ الْقُرْآنُ الَّذِيْ اَظْمَاْتُكَ فِي الْهَوَاجِرِ وَ اَسْهَرْتُ لَيْلَكَ وَ اِنَّ كُلَّ تَاجِرٍ مِنْ وَرَاءِ تِجَارَتِهِ وَ اِنَّكَ الْيَوْمَ مِنْ وَرَاءِ كُلِّ تِجَارَةٍ فَيُعْطَى الْمُلْكَ بِيَمِيْنِهِ وَ الْخُلْدَ بِشِمَالِهِ وَ يُوْضَعُ عَلَى رَاْسِهِ تَاجُ الْوَقَارِ وَ يُكْسَى وَالِدَاهُ حُلَّتَيْنِ لَا يَقُوْمُ

لَهُمَا أَهْلُ الدُّنْيَا فَيَقُوْلَانِ: بِمَ كُسِينَا هٰذِهِ؟ فَيُقَالُ: بِأَخْذِ وَلَدِكُمَا الْقُرْآنَ ثُمَّ يُقَالُ لَهُ: اِقْرَأْ وَاصْعَدْ فِي دَرَجَةِ الْجَنَّةِ وَغُرَفِهَا فَهُوَ فِي صُعُوْدٍ مَادَامَ يَقْرَأُ هَذًّا كَانَ أَوْ تَرْتِيْلًا. رواه احمد، الفتح الربانی ۱۸/۶۶

હઝરત બુરૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: કયામત કે દિન જિસ વક્ત કુર્આન વાલા અપની કબ્ર સે નિકલેગા તો કુર્આન ઉસસે ઈસ હાલત મેં મિલેગા જૈસે કમઝોરી કી વજહ સે રંગ બદલા હુવા આદમી હો ઔર સાહિબે કુર્આન સે પૂછેગા: કયા તુમ મુઝે પેહચાનતે હો? વો કહેગા: મૈં તુમ્હેં નહીં પેહચાનતા. કુર્આન દોબારા પૂછેગા: કયા તુમ મુઝે પેહચાનતે હો? વો કહેગા: મૈં તુમ્હેં નહીં પેહચાનતા. કુર્આન કહેગા: મૈં તુમ્હારા સાથી કુર્આન હૂં જિસને તુમ્હેં સખ્ત ગરમી કી દોપહર મેં પ્યાસા રખ્ખા ઔર રાત કો જગાયા (યાની કુર્આન કે હુકમ પર અમલ કી વજહ સે તુમને દિન મેં રોઝા રખ્ખા ઔર રાત મેં કુર્આન કી તિલાવત કી) હર તાજિર અપની તિજારત સે નફા હાસિલ કરના ચાહતા હૈ ઔર આજ તુમ અપની તિજારત સે સબસે ઝિયાદા નફા હાસિલ કરને વાલે હો. ઉસકે બાદ સાહિબે કુર્આન કો દાએં (સીધે) હાથ મેં બાદશાહત દી જાએગી ઔર બાએં હાથ મેં (જન્નત મેં) હમેશા રેહને કા પરવાના દિયા જાએગા. ઉસકે સર પર વકાર કા તાજ રખ્ખા જાએગા ઔર ઉસકે વાલિદૈન (માં બાપ) કો દો ઐસે જોળે પેહનાએ જાએંગે જિસકી કીમત દુનિયા વાલે નહીં લગા સકતે. વાલિદૈન કહેંગે: હમેં યે જોળે કિસ વજહ સે પેહનાએ ગએ હૈં? ઉનસે કહા જાએગા: તુમ્હારે બચ્ચે કે કુર્આન હિફ્ઝ કરને કી વજહ સે. ફિર સાહિબે કુર્આન સે કહા જાએગા: કુર્આન પળ્હતા જા ઔર જન્નત કે દર્જો ઔર બાલાખાનોં પર ચળ્હતા જા. ચુનાંચે જબ તક વો કુર્આન પળ્હતા રહેગા ચાહે રવાની સે પળ્હે ચાહે ઠહર ઠહર કર પળ્હે વો (જન્નત કે દર્જો ઔર બાલાખાનોં પર) ચળ્હતા જાએગા. (મુસ્નદે અહમદ, ફત્હુર્રબ્બાની)

ફાઈદા: કુર્આને કરીમ કા કમઝોરી કી વજહ સે રંગ બદલે હુવે આદમી કી શકલ મેં કુર્આન વાલે કે સામને આના દર-હકીકત યે ખુદ કુર્આન વાલે કા એક નકશા હૈ કે ઉસને રાતોં કો કુર્આને કરીમ કી

તિલાવત ઔર દિન મેં ઉસકે અહકામ (હુકમોં) પર અમલ કરકે અપને આપકો કમઝોર બના લિયા થા. (ઈન્જીહુલ-હાજહ)

٢٣- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ لِلّٰهِ اَهْلِيْنَ مِنَ النَّاسِ قَالُوا: مَنْ هُمْ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: اَهْلُ الْقُرْآنِ هُمْ اَهْلُ اللّٰهِ وَ خَاصَّتُهُ. رواه الحاكم، وقال الذهبي: روى من ثلاثة اوجه عن انس هذا اجودها ١/٥٥٦

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે લિયે બાઝ લોગ ઐસે હૈં જૈસે કિસી કે ઘર કે ખાસ લોગ હોતે હૈં. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: વો કૌન લોગ હૈં? ઈરશાદ ફરમાયા: કુર્આન શરીફ વાલે, કે વો અલ્લાહ વાલે ઔર ઉસકે ખાસ લોગ હૈં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٤- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ الَّذِيْ لَيْسَ فِيْ جَوْفِهٖ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ان الذى ليس فى جوفه شىء ....، رقم: ٢٩١٣

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કે દિલ મેં કુર્આને કરીમ કા કોઈ હિસ્સા ભી મહફૂઝ નહીં વો વીરાન ઘર કી તરહ હૈ યાની જૈસે મકાન કી રૌનક વ આબાદી રેહને વાલે સે હૈ ઐસે હી ઈન્સાન કે દિલ કી રૌનક વ આબાદી કુર્આને કરીમ કો યાદ રખને સે હૈ. (તિરમિઝી)

٢٥- عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا مِنِ امْرِئٍ يَقْرَاُ الْقُرْآنَ ثُمَّ يَنْسَاهُ اِلَّا لَقِيَ اللّٰهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اَجْذَمَ. رواه ابو داؤد، باب التشديد فيمن حفظ القرآن ....، رقم: ١٤٧٤

હઝરત સઅદ બિન ઉબાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ

ફરમાયાઃ જો શખ્સ કુર્આન શરીફ પળ્હ કર ભુલા દે તો વો કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા કે યહાં ઈસ હાલ મેં આએગા કે કોળ્હ કે મર્ઝ કી વજહ સે ઉસકે અઅઝા (જિસ્મ કે હિસ્સે)ઝળે હુવે હોંગે. (અબૂ દાઉદ)

ફાઇદાઃ કુર્આન કો ભુલા દેને કે કઇ મતલબ બયાન કિયે ગએ હૈં. એક યે હૈ કે દેખ કર ભી ન પળ્હ સકે. દૂસરા યે હૈ કે ઝબાની ન પળ્હ સકે. તીસરા યે હૈ કે ઉસકી તિલાવત મેં ગફલત કરે. ચૌથા યે હૈ કે કુર્આની અહકામાત (હુકમોં)કો જાનને કે બાદ ઉસ પર અમલ ન કરે. (બઝલુલ-મજહૂદ, શર્હે સુનને અબી દાઉદ લિલઐની)

٢٦- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ : لَا يَفْقَهُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِيْ أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثٍ. رواه ابو داؤد، باب تحزيب القرآن، رقم: ١٣٩٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કુર્આને કરીમ કો તીન દિન સે કમ મેં ખત્મ કરને વાલા ઉસે અચ્છી તરહ નહીં સમઝ સકતા. (અબૂ દાઉદ)

ફાઇદાઃ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા યે ઈરશાદ અવામ કે લિયે હૈ, ચુનાંચે બાઝ સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ કે બારે મેં તીન દિન સે કમ મેં ખત્મ કરના ભી સાબિત હૈ. (શર્હુત્તૈબી)

٢٧- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ قَرَأَ ثَلَاثَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ الْكَهْفِ عُصِمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ماجاء في فضل سورة الكهف، رقم: ٢٨٨٦

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસને સૂરએ કહફ કી શુરૂ કી તીન આયતેં પળ્હ લીં વો દજ્જાલ કે ફિતને સે બચા લિયા ગયા. (તિરમિઝી)

٢٨- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَنْ حَفِظَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُوْرَةِ الْكَهْفِ عُصِمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ، وَ فِيْ رِوَايَةٍ:

مِنْ آخِرِ الْكَهْفِ رواه مسلم، باب فضل سورة الكهف وآية الكرسي، رقم: ١٨٨٣

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને સૂરએ કહફ કી શુરૂ કી દસ આયાત યાદ કરલીં વો દજ્જાલ કે ફિતને સે મહફૂઝ હો ગયા. ઔર એક રિવાયત મેં સૂરએ કહફ કી આખરી દસ આયતોં કે યાદ કરને કા ઝિક્ર હૈ. (મુસ્લિમ)

٢٩- عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ قَرَأَ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ سُوْرَةِ الْكَهْفِ فَإِنَّهُ عِصْمَةٌ لَهُ مِنَ الدَّجَّالِ رواه النسائي في عمل اليوم والليلة، رقم: ٩٤٨ قال المحقق: هذا الاسناد رجاله ثقات

હઝરત સૌબાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ સૂરએ કહફ કી આખરી દસ આયતેં પઢ લે તો યે પઢના ઉસકે લિયે દજ્જાલ કે ફિતને સે બચાવ હોગા. (અમલુલ-યૌમ વલ્લૈલહ)

٣٠- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مَرْفُوْعًا: مَنْ قَرَأَ سُوْرَةَ الْكَهْفِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَهُوَ مَعْصُوْمٌ إِلَى ثَمَانِيَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ فِتْنَةٍ، وَإِنْ خَرَجَ الدَّجَّالُ عُصِمَ مِنْهُ. التفسير لابن كثير عن المختارة للحافظ الضياء المقدسي ٣/٧٥

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ જુમ્આ કે દિન સૂરએ કહફ પઢ લે વો આઠ દિન તક યાની અગલે જુમ્આ તક હર ફિતના સે મહફૂઝ રહેગા ઔર અગર ઈસ દૌરાન દજ્જાલ નિકલ આએ તો યે ઉસકે ફિતના સે ભી મહફૂઝ રહેગા. (તફસીરે ઈબ્ને કસીર)

٣١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: سُوْرَةُ الْبَقَرَةِ فِيْهَا آيَةٌ سَيِّدَةُ آيِ الْقُرْآنِ لَا تُقْرَأُ فِيْ بَيْتٍ وَ فِيْهِ شَيْطَانٌ إِلَّا خَرَجَ مِنْهُ، آيَةُ الْكُرْسِيِّ رواه الحاكم و قال صحيح الاسناد، الترغيب ٢/٣٧٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: સૂરએ બકરહ મેં એક આયત હૈ જો કુર્આન શરીફ કી તમામ આયતોં કી સરદાર હૈ. વો આયત જૈસે હી કિસી ઘર મેં પઢી જાએ ઔર વહાં શૈતાન હો તો ફૌરન નિકલ જાતા હૈ, વો આયતુલ-કુરસી હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ, તરગીબ)

٣٢- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: وَكَّلَنِیْ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ بِحِفْظِ زَكٰوةِ رَمَضَانَ، فَاَتَانِیْ آتٍ فَجَعَلَ يَحْثُوْ مِنَ الطَّعَامِ، فَاَخَذْتُهُ وَ قُلْتُ: لَاَرْفَعَنَّكَ اِلٰی رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، قَالَ: اِنِّیْ مُحْتَاجٌ وَ عَلَیَّ عِيَالٌ وَ لِیَ حَاجَةٌ شَدِيْدَةٌ، قَالَ: فَخَلَّيْتُ عَنْهُ، فَاَصْبَحْتُ فَقَالَ النَّبِیُّ ﷺ: يَا اَبَا هُرَيْرَةَ، مَا فَعَلَ اَسِيْرُكَ الْبَارِحَةَ ؟ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللهِ شَكَا حَاجَةً شَدِيْدَةً وَ عِيَالًا فَرَحِمْتُهُ فَخَلَّيْتُ سَبِيْلَهُ، قَالَ: اَمَا اِنَّهُ قَدْ كَذَبَكَ وَ سَيَعُوْدُ، فَعَرَفْتُ اَنَّهُ سَيَعُوْدُ لِقَوْلِ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ: "اِنَّهُ سَيَعُوْدُ" فَرَصَدْتُّهُ، فَجَعَلَ يَحْثُوْ مِنَ الطَّعَامِ فَاَخَذْتُهُ فَقُلْتُ: لَاَرْفَعَنَّكَ اِلٰی رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، قَالَ: دَعْنِیْ فَاِنِّیْ مُحْتَاجٌ وَ عَلَیَّ عِيَالٌ، لَا اَعُوْدُ، فَرَحِمْتُهُ فَخَلَّيْتُ سَبِيْلَهُ، فَاَصْبَحْتُ فَقَالَ لِیْ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: يَا اَبَا هُرَيْرَةَ، مَا فَعَلَ اَسِيْرُكَ؟ قُلْتُ: يَارَسُوْلَ اللهِ، شَكَا حَاجَةً شَدِيْدَةً وَ عِيَالًا فَرَحِمْتُهُ فَخَلَّيْتُ سَبِيْلَهُ، قَالَ: اَمَا اِنَّهُ قَدْ كَذَبَكَ وَ سَيَعُوْدُ، فَرَصَدْتُّهُ الثَّالِثَةَ فَجَعَلَ يَحْثُوْ مِنَ الطَّعَامِ فَاَخَذْتُهُ، فَقُلْتُ: لَاَرْفَعَنَّكَ اِلٰی رَسُوْلِ اللهِ ﷺ وَ هٰذَا آخِرُ ثَلَاثِ مَرَّاتٍ اَنَّكَ تَزْعُمُ لَا تَعُوْدُ ثُمَّ تَعُوْدُ، قَالَ: دَعْنِیْ اُعَلِّمْكَ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُكَ اللهُ بِهَا، قُلْتُ: مَا هُنَّ؟ قَالَ: اِذَا اَوَيْتَ اِلٰی فِرَاشِكَ فَاقْرَاْ آيَةَ الْكُرْسِیِّ "اَللهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَيُّوْمُ" (البقرة:٢٥٥) حَتّٰی تَخْتِمَ الْآيَةَ، فَاِنَّكَ لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللهِ حَافِظٌ وَ لَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتّٰی تُصْبِحَ، فَخَلَّيْتُ سَبِيْلَهُ، فَاَصْبَحْتُ فَقَالَ لِیْ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا فَعَلَ اَسِيْرُكَ الْبَارِحَةَ؟ قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللهِ، زَعَمَ اَنَّهُ يُعَلِّمُنِیْ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُنِی اللهُ

بِهَا فَخَلَّيْتُ سَبِيْلَهُ ، قَالَ: مَا هِيَ؟ قُلْتُ: قَالَ لِيْ: إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مِنْ أَوَّلِهَا حَتَّى تَخْتِمَ الْآيَةَ "اَللّٰهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ" وَ قَالَ لِيْ: لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللّٰهِ حَافِظٌ وَ لَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ، وَ كَانُوا أَحْرَصَ شَيْءٍ عَلَى الْخَيْرِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَمَا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكَ وَ هُوَ كَذُوْبٌ، تَعْلَمُ مَنْ تُخَاطِبُ مُذْ ثَلَاثِ لَيَالٍ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: ذَاكَ شَيْطَانٌ.

رواه البخاري، باب اذا وكل رجلا فترك الوكيل شيئا ...، رقم: ٢٣١١

وفي رواية الترمذي عَنْ أَبِيْ أَيُّوْبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اِقْرَأْهَا فِيْ بَيْتِكَ فَلَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ وَلَا غَيْرُهُ. رقم: ٢٨٨٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સદકએ ફિત્ર કી નિગરાની (હિફાઝત)પર મુઝે મુકર્રર ફરમાયા થા. એક શખ્સ આયા ઔર દોનોં હાથ ભર કર ગલ્લા (અનાજ)લેને લગા. મૈંને ઉસે પકળ લિયા ઔર કહા: મૈં તુઝે ઝરૂર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ લે ચલૂંગા. ઉસને કહા: મૈં એક મુહતાજ હૂં, મેરે ઊપર મેરે અહલો અયાલ (ઘર વાલોં)કા બોઝ હૈ ઔર મૈં સખ્ત ઝરૂરતમંદ હૂં. હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં: મૈંને ઉસે છોળ દિયા. જબ સુબહ હુઇ તો નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ફરમાયા: અબૂ હુરૈરા! તુમ્હારે કૈદી ને કલ રાત કયા કિયા? (અલ્લાહ તઆલા ને આપકો ઈસ વાકિઆ કી ખબર દે દી થી) મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઉસને અપની શદીદ ઝરૂરત ઔર અહલો અયાલ કે બોઝ કી શિકાયત કી ઈસલિયે મુઝે ઉસ પર રહમ આયા ઔર મૈંને ઉસે છોળ દિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ખબરદાર રેહના, ઉસને તુમસે ઝૂટ બોલા હૈ, વો દોબારા આએગા. ચુનાંચે મૈં ઉસકી તાક (તલાશ) મેં લગા રહા. (વો આયા) ઔર અપને દોનોં હાથોં સે ગલ્લા ભરના શુરૂ કર દિયા, મૈંને ઉસે પકળ કર કહા કે મૈં તુઝે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ ઝરૂર લે જાઊંગા. ઉસને કહા કે મુઝે છોળ દીજિયે, મૈં ઝરૂરતમંદ હૂં, મેરે ઊપર બાલ

બચ્ચોં કા બોઝ હૈ, અબ આઇન્દા મૈં નહીં આઊંગા. મુઝે ઉસ પર રહમ આયા ઔર મૈંને ઉસે છોળ દિયા. જબ સુબહ હુઇ તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ફિર ફરમાયાઃ અબૂ હુરૈરા! તુમ્હારે કૈદી કા કયા હુવા? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ઉસને અપની શદીદ ઝરૂરત ઔર અહલો અયાલ કે બોઝ કી શિકાયત કી ઈસલિયે મુઝે ઉસ પર રહમ આ ગયા ઔર મૈંને ઉસકો છોળ દિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ હોશિયાર રેહના! ઉસને ઝૂટ બોલા હૈ, વો ફિર આએગા. ચુનાંચે મૈં ફિર ઉસકી તાક મેં રહા. (વો આયા) ઔર દોનોં હાથોં સે ગલ્લા ભરને લગા. મૈંને ઉસે પકળ કર કહા કે મૈં તુઝે ઝરૂર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ લે જાઊંગા. યે તીસરા ઔર આખરી મૌકા હૈ, તૂને કહા થા કે આઇન્દા નહીં આઊંગા મગર તૂ ફિર આ ગયા. ઉસને કહાઃ મુઝે છોળ દો, મૈં તુમ્હેં ઐસે કલિમાત સિખાઊંગા કે અલ્લાહ તઆલા ઉનકી વજહ સે તુમ્હેં નફા પહુંચાએંગે. મૈંને કહાઃ વો કલિમાત કયા હૈં? ઉસને કહાઃ જબ તુમ અપને બિસ્તર પર લેટને લગો તો આયતુલ-કુરસી પળ્હ લિયા કરો. તુમ્હારે લિયે અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે એક હિફાઝત કરને વાલા મુકર્રર રહેગા ઔર સુબહ તક કોઇ શૈતાન તુમ્હારે કરીબ નહીં આએગા. સુબહ કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ફરમાયાઃ તુમ્હાર કૈદી કા કયા હુવા? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ ઉસને કહા થા કે વો મુઝે ચંદ ઐસે કલિમાત સિખાએગા જિનસે અલ્લાહ તઆલા મુઝે નફા પહુંચાએંગે તો મૈંને ઈસ મરતબા ભી ઉસે છોળ દિયા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફરમાયાઃ વો કલિમાત કયા થે? મૈંને કહા કે વો યે કેહ ગયાઃ જબ તુમ અપને બિસ્તર પર લેટને લગો તો આયતુલ-કુરસી પળ્હ લિયા કરો તુમ્હારે લિયે અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે એક હિફાઝત કરને વાલા મુકર્રર રહેગા ઔર સુબહ તક કોઇ શૈતાન તુમ્હારે કરીબ નહીં આએગા. રાવી કેહતે હૈંઃ સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ખૈર કે કામોં પર બહુત ઝિયાદા હરીસ (લાલચી) થે (ઈસલિયે આખરી મરતબા ખૈર કી બાત સુન કર ઉસે છોળ દિયા). આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ગૌર સે સુનો, અગરચે વો ઝૂટા હૈ લેકિન તુમસે સચ બોલ ગયા. અબૂ

હુરૈરા! તુમ જાનતે હો કે તુમ તીન રાતોં સે કિસસે બાતેં કર રહે થે? મૈંને કહાઃ નહીં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ વો શૈતાન થા (જો ઈસ તરહ મક્રો ફરેબ (ધોકે) સે સદકાત કે માલ મેં કમી કરને આયા થા). (બુખારી)

હઝરત અબૂ અય્યૂબ અન્સારી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી રિવાયત મેં હૈ કે શૈતાન ને યૂં કહાઃ તુમ અપને ઘર મેં આયતુલ-કુરસી પળ્હા કરો તુમ્હારે પાસ કોઈ શૈતાન જિન્ન વગૈરા ન આએગા. (તિરમિઝી)

٣٣- عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: يَا اَبَا الْمُنْذِرِ! اَتَدْرِیْ اَیُّ آیَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَعَكَ اَعْظَمُ ؟ قَالَ: قُلْتُ: اَللهُ وَرَسُوْلُهُ اَعْلَمُ، قَالَ: يَا اَبَا الْمُنْذِرِ! اَتَدْرِیْ اَیُّ آیَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَعَكَ اَعْظَمُ ؟ قَالَ: قُلْتُ: "اَللهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ" قَالَ: فَضَرَبَ فِیْ صَدْرِیْ وَ قَالَ: وَاللهِ لِیَهْنِكَ الْعِلْمُ اَبَا الْمُنْذِرِ رواه مسلم، باب فضل سورة الكهف و آية الكرسي، رقم: ١٨٨٥، وَفِیْ رِوَایَةٍ: وَالَّذِیْ نَفْسِیْ بِیَدِهٖ اِنَّ لَهَا لِسَانًا وَ شَفَتَیْنِ تُقَدِّسُ الْمَلِكَ عِنْدَ سَاقِ الْعَرْشِ. قُلْتُ: هو فى الصحيح باختصار رواه احمد و رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٣٩/٧

હઝરત ઉબય બિન કઅબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઈરશાદ ફરમાયાઃ અબુલ મુન્ઝિર! (યે હઝરત ઉબય બિન કઅબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી કુન્યત (ખાનદાન વાલોં કી નિસ્બત સે નામ) હૈં) કયા તુમ જાનતે હો કે કિતાબુલ્લાહ (કુર્આન) કી કૌનસી આયત તુમ્હારે પાસ સબસે ઝિયાદા અઝમત વાલી હૈ? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અલ્લાહ ઔર ઉનકે રસૂલ હી સબસે ઝિયાદા જાનતે હૈં. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દોબારા પૂછાઃ અબુલ-મુન્ઝિર! કયા તુમ જાનતે હો કે તુમ્હાર પાસ કિતાબુલ્લાહ કી સબસે અઝીમ આયત કૌનસી હૈ? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ

اَللهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ (આયતુલ-કુરસી). આપ સલ્લલ્લાહુ

અલૈહિ વસલ્લમ ને મેરે સીને પર હાથ મારા (ગોયા ઈસ જવાબ પર શાબાશ દી) ઔર ઈરશાદ ફરમાયાઃ અબુલ-મુન્ઝિર! તુઝે ઈલ્મ મુબારક હો. (મુસ્લિમ)

એક રિવાયત મેં આયતુલ કુરસી કે બારે મેં ફરમાયાઃ કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝે મેં મેરી જાન હૈ, ઈસ આયત કી એક ઝબાન ઔર દો હોંટ હૈં જો અર્શ કે પાએ કે પાસ અલ્લાહ તઆલા કી પાકી બયાન કરતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٤- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لِكُلِّ شَیْءٍ سَنَامٌ وَ اِنَّ سَنَامَ الْقُرْآنِ سُوْرَةُ الْبَقَرَةِ، وَ فِیْهَا آیَةٌ هِیَ سَیِّدَةُ آیِ الْقُرْآنِ هِیَ آیَةُ الْكُرْسِیِّ رواه الترمذی و قال: هذا حدیث غریب، باب ما جاء فی سورة البقرة و آیة الكرسی، رقم: ٢٨٧٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ હર ચીઝ કી કોઈ ચોટી હોતી હૈ (જો સબસે ઊપર ઔર બાલા-તર હોતી હૈ) ઔર કુર્આને કરીમ કી ચોટી સૂરએ બકરહ હૈ. ઔર ઈસમેં એક આયત ઐસી હૈ જો કુર્આન શરીફ કી સારી આયતોં કી સરદાર હૈ, વો આયતુલ કુરસી હૈ. (તિરમિઝી)

٣٥- عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِیْرٍ رَضِیَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ اللهَ كَتَبَ كِتَابًا قَبْلَ اَنْ یَخْلُقَ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضَ بِاَلْفَیْ عَامٍ اَنْزَلَ مِنْهُ آیَتَیْنِ خَتَمَ بِهِمَا سُوْرَةَ الْبَقَرَةِ، وَ لَا یُقْرَآنِ فِیْ دَارٍ ثَلَاثَ لَیَالٍ فَیَقْرَبُهَا شَیْطَانٌ. رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن غریب، باب ما جاء فی آخر سورة البقرة، رقم: ٢٨٨٢

હઝરત નુઅમાન બિન બશીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ આસમાન વ ઝમીન કી પૈદાઈશ સે દો હઝાર સાલ પેહલે અલ્લાહ તઆલા ને કિતાબ લિખ્ખી. ઉસ કિતાબ મેં સે દો આયતેં

નાઝિલ ફરમાઈ (ઉતારી) જિન પર અલ્લાહ તઆલા ને સૂરએ બકરહ કો ખત્મ ફરમાયા. યે આયતેં જિસ મકાન મેં તીન રાત તક પઢી જાતી રહેં શૈતાન ઉસકે નઝદીક ભી નહીં આતા. (તિરમિઝી)

٣٦- عَنْ أَبِيْ مَسْعُوْدٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ الْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُوْرَةِ الْبَقَرَةِ فِيْ لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ. رواه الترمذي

وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء في آخر سورة البقرة، رقم: ٢٨٨١

હઝરત અબૂ મસઊદ અન્સારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ સૂરએ બકરહ કી આખરી દો આયતેં કિસી રાત મેં પઢ લે તો યે દોનોં આયતેં ઉસકે લિયે કાફી હો જાએંગી. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: દો આયતોં કે કાફી હો જાને કે દો મતલબ હૈં. એક યે કે ઈનકા પઢને વાલા ઉસ રાત હર બુરાઈ સે મહફૂઝ રહેગા. દૂસરા યે કે યે દો આયતેં તહજ્જુદ કે કાઈમ-મકામ (બદલ) હો જાએંગી. (નવવી)

٣٧- عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ وَتَمِيْمٍ الدَّارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِيْ لَيْلَةٍ كُتِبَ لَهُ قِنْطَارٌ، وَالْقِنْطَارُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيْهَا (الحديث). رواه الطبراني في الكبير والاوسط وفيه اسماعيل بن عياش

ولكنه من روايته عن الشاميين وهي مقبولة، مجمع الزوائد ٢/٥٤٧

હઝરત ફઝાલા બિન ઉબૈદ ઔર હઝરત તમીમ દારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કિસી રાત દસ આયાત કી તિલાવત કરે ઉસકે લિયે એક કિન્તાર લિખ્ખા જાતા હૈ ઔર કિન્તાર દુનિયા ઔર દુનિયા મેં જો કુછ હૈ ઉન સબસે બેહતર હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٨- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِيْ لَيْلَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِيْنَ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح

على شرط مسلم ووافقه الذهبي ١/٥٥٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ રાત મેં દસ આયતોં કી તિલાવત કરે વો ઉસ રાત અલ્લાહ તઆલા કી ઇબાદત સે ગાફિલ રેહને વાલોં મેં શુમાર નહીં હોગા (નહીં ગિના જાએગા). (મુસ્તદરક હાકિમ)

٣٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ قَرَأَ فِي لَيْلَةٍ مِائَةَ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِيْنَ. (وهو بعض الحديث) رواه الحاكم وقال: هذا

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ રાત મેં ૧૦૦ આયાત તિલાવત કરે વો ઉસ રાત ઇબાદત-ગુઝારોં મેં શુમાર કિયા (ગિના) જાએગા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٤٠- عَنْ أَبِي مُوْسٰى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنِّي لَأَعْرِفُ أَصْوَاتَ رُفْقَةِ الْأَشْعَرِيِّيْنَ بِالْقُرْآنِ، حِيْنَ يَدْخُلُوْنَ بِاللَّيْلِ، وَأَعْرِفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ بِالْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ، وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرَ مَنَازِلَهُمْ حِيْنَ نَزَلُوْا بِالنَّهَارِ (الحديث). رواه مسلم، باب من فضائل الأشعريين رضي الله عنهم، رقم: ٦٤٠٧

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મૈં અશઅર કૌમ કે રુફકાએ સફર (સફર કે સાથિયોં) કે કુર્આને કરીમ પઢને કી આવાઝ કો પેહચાન લેતા હૂં જબકે વ અપને કામોં સે વાપસ આકર રાત કો અપની કયામગાહોં (ઠહેરને કી જગહોં) મેં કુર્આન શરીફ પઢતે હૈં ઔર રાત કો ઉનકે કુર્આને મજીદ પઢને કી આવાઝ સે ઉનકી કયામગાહોં કો ભી પેહચાન લેતા હૂં અગરચે દિન મેં મૈંને ઉન્હેં ઉનકી કયામગાહોં પર ઉતરતે હુવે ન દેખા હો. (મુસ્લિમ)

٤١- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ خَشِيَ مِنْكُمْ أَنْ لَا يَسْتَيْقِظَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَلْيُوْتِرْ مِنْ أَوَّلِهِ، وَمَنْ طَمِعَ مِنْكُمْ أَنْ يَقُوْمَ مِنْ

آخِرِ اللَّيْلِ فَلْيُوتِرْ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَإِنَّ قِرَاءَةَ الْقُرْآنِ فِي آخِرِ اللَّيْلِ مَحْضُورَةٌ، وَهِيَ أَفْضَلُ . رواه الترمذي، باب ما جاء في كراهية النوم قبل الوتر، رقم:٤٥٥

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જિસકો યે અંદેશા (ફિક્ર, ખયાલ) હો કે વો રાત કે આખરી હિસ્સે મેં ન ઉઠ સકેગા ઉસકો રાત કે શુરૂ મેં (સોને સે પેહલે) વિત્ર પઢ લેને ચાહિયેં. ઔર જિસકો રાત કે આખરી હિસ્સે મેં ઉઠને કી ઉમ્મીદ હો ઉસે અખીર રાત મેં વિત્ર પઢને ચાહિયેં ક્યુંકે રાત કે આખરી હિસ્સે મેં કુર્આને કરીમ કી તિલાવત કે વક્ત ફરિશ્તે હાઝિર હોતે હૈં ઔર ઇસી વક્ત તિલાવત કરના અફઝલ હૈ. (તિરમિઝી)

٣٢- عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَأْخُذُ مَضْجَعَهُ يَقْرَأُ سُورَةً مِنْ كِتَابِ اللهِ إِلَّا وَكَّلَ اللهُ مَلَكًا فَلَا يَقْرَبُهُ شَيْءٌ يُؤْذِيهِ حَتَّى يَهُبَّ مَتَى هَبَّ. رواه الترمذي، كتاب الدعوات، رقم:٣٤٠٧

હઝરત શદાદ બિન ઔસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો મુસલમાન ભી બિસ્તર પર જાકર કુર્આને કરીમ કી કોઇ સી ભી સૂરત પઢ લેતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી હિફાઝત કે લિયે એક ફરિશ્તા મુકર્રર ફરમા દેતે હૈં. ફિર જબ ભી વો બેદાર હો (જાગે) ઉસકે બેદાર હોને તક કોઇ તકલીફ-દેહ (તકલીફ દેને વાલી) ચીઝ ઉસકે કરીબ ભી નહીં આતી. (તિરમિઝી)

٣٣- عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: أُعْطِيتُ مَكَانَ التَّوْرَاةِ السَّبْعَ وَأُعْطِيتُ مَكَانَ الزَّبُورِ الْمِئِينَ وَأُعْطِيتُ مَكَانَ الْإِنْجِيلِ الْمَثَانِيَ وَفُضِّلْتُ بِالْمُفَصَّلِ رواه احمد ٤/١٠٧

હઝરત વાસિલા બિન અસ્કઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે

રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુઝે તૌરાત કે બદલે મેં કુર્આને કરીમ કે શુરૂ કી સાત સૂરતેં ઔર ઝબૂર કે બદલે મેં "મિઈન" યાની ઉસકે બાદ કી ૧૧ સૂરતેં ઔર ઈન્જીલ કે બદલે મેં "મસાની" યાની ઉસકે બાદ કી બીસ સૂરતેં મિલી હૈં ઔર ઉસકે બાદ આખિર કુર્આન તક કી સૂરતેં "મુફસ્સલ" મુઝે ખાસ તૌર પર દી ગઈ હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٣- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: بَيْنَا جِبْرِيْلُ قَاعِدٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ، سَمِعَ نَقِيْضًا مِنْ فَوْقِهِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ، فَقَالَ: هٰذَا بَابٌ مِنَ السَّمَاءِ فُتِحَ الْيَوْمَ، لَمْ يُفْتَحْ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ، فَنَزَلَ مِنْهُ مَلَكٌ فَقَالَ: هٰذَا مَلَكٌ نَزَلَ إِلَى الْأَرْضِ، لَمْ يَنْزِلْ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ، فَسَلَّمَ وَقَالَ: أَبْشِرْ بِنُوْرَيْنِ أُوْتِيْتَهُمَا لَمْ يُؤْتَهُمَا نَبِيٌّ قَبْلَكَ، فَاتِحَةُ الْكِتَابِ وَ خَوَاتِيْمُ سُوْرَةِ الْبَقَرَةِ، لَنْ تَقْرَأَ بِحَرْفٍ مِنْهُمَا إِلَّا أُعْطِيْتَهُ. رواه مسلم، باب فضل الفاتحة...، رقم: ١٨٧٧

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે એક મરતબા જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ બૈઠે હુવે થે, ઈતને મેં આસમાન સે કુછ ખળકા સુનાઈ દિયા. ઉન્હોંને સર ઉઠાયા ઔર કહા: યે આસમાન કા એક દરવાઝા ખુલા હૈ જો આજ સે પેહલે કભી નહીં ખુલા થા. ઉસસે એક ફરિશ્તા ઉતરા હૈ, યે ફરિશ્તા આજ સે પેહલે કભી ઝમીન પર નહીં આયા થા. ઉસ ફરિશ્તે ને હાઝિરે ખિદમત હોકર સલામ કિયા ઔર અર્ઝ કિયા: ખુશ-ખબરી હો આપકો દો નૂર દિયે ગએ હૈં જો આપસે પેહલે કિસી નબી કો નહીં દિયે ગએ થે. એક સૂરએ ફાતિહા દૂસરે સૂરએ બકરહ કી આખરી (દો) આયાત. આપ ઈનમેં સે જો જુમલા ભી પળ્હેંગે વો આપકો મિલેગા.

ફાઈદા: યાની અગર તારીફી જુમલા હૈ તો તારીફ કરને કા સવાબ મિલેગા ઔર અગર દુઆ કા જુમલા હૈ તો દુઆ કુબૂલ કી જાએગી. (મુસ્લિમ)

۳۵- عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ فِي فَاتِحَةِ الْكِتَابِ: شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ. رواه الدارمي ٢/٥٣٨

હઝરત અબ્દુલ મલિક બિન ઉમૈર રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: સૂરએ ફાતિહા મેં હર બીમારી સે શિફા હૈ. (દારમી)

۳۶- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: اِذَا قَالَ اَحَدُكُمْ: آمِيْنَ، وَقَالَتِ الْمَلَائِكَةُ فِي السَّمَاءِ: آمِيْنَ، فَوَافَقَتْ اِحْدَاهُمَا الْاُخْرٰى، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. رواه البخاري، باب فضل التامين، رقم: ٧٨١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જબ તુમમેં સે કોઇ (સૂરએ ફાતિહા કે આખિર મેં) આમીન કેહતા હૈ તો ઉસી વક્ત ફરિશ્તે આસમાન પર આમીન કેહતે હૈં, અગર ઉસ શખ્સ કી આમીન ફરિશ્તોં કી આમીન કે સાથ મિલ જાતી હૈ તો ઉસકે પિછલે તમામ ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં. (બુખારી)

۳۷- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَا تَجْعَلُوا بُيُوْتَكُمْ مَقَابِرَ، اِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَاُ فِيْهِ سُوْرَةُ الْبَقَرَةِ. رواه مسلم، باب استحباب صلاة النافلة في بيته ..... رقم: ١٨٢٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અપને ઘરોં કો કબ્રસ્તાન ન બનાઓ યાની ઘરોં કો અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર સે આબાદ રખ્ખો. જિસ ઘર મેં સૂરએ બકરહ પઢી જાતી હૈ શૈતાન ઉસ ઘર સે ભાગ જાતા હૈ. (મુસ્લિમ)

۳۸- عَنْ اَبِي اُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِقْرَءُوا الْقُرْآنَ، فَاِنَّهُ يَاْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيْعًا لِاَصْحَابِهِ، اِقْرَءُوا الزَّهْرَاوَيْنِ: الْبَقَرَةَ وَ سُوْرَةَ آلِ عِمْرَانَ، فَاِنَّهُمَا يَاْتِيَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ،

كَاَنَّهُمَاغَمَامَتَانِ، اَوْ كَاَنَّهُمَا غَيَايَتَانِ، اَوْ كَاَنَّهُمَا فِرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافَّ، تُحَاجَّانِ عَنْ اَصْحَابِهِمَا، اِقْرَءُوا سُوْرَةَ الْبَقَرَةِ، فَاِنَّ اَخْذَهَا بَرَكَةٌ، وَ تَرْكَهَا حَسْرَةٌ، وَ لَا يَسْتَطِيْعُهَا الْبَطَلَةُ، قَالَ مُعَاوِيَةُ: بَلَغَنِىْ اَنَّ الْبَطَلَةَ السَّحَرَةُ. رواه مسلم، باب فضل قراءة القرآن و سورة البقرة، رقم: ١٨٧٤

હઝરત અબૂ ઉમામા બાહિલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: કુર્આન મજીદ પળ્હો કયુંકે યે કયામત કે દિન અપને પળ્હને વાલોં કા સિફારિશી બન કર આએગા. સૂરએ બકરહ ઔર આલે ઈમરાન જો દોનોં રૌશન સૂરતેં હૈં (ખાસ તૌર સે) પળ્હા કરો કયુંકે યે કયામત કે દિન અપને પળ્હને વાલોં કો અપને સાયા મેં લિયે ઈસ તરહ આએંગી જૈસે વો અબ્ર કે દો ટુકળે હોં યા દો સાઈબાન હોં યા કતાર બાંધે (લાઈન લગાએ) પરિન્દોં કે દો ગૌલ (ઝુન્ડ, જમાઅતેં) હોં, યે દોનોં અપને પળ્હને વાલોં કે લિયે સિફારિશ કરેંગી. ઔર ખુસૂસિયત સે સૂરએ બકરહ પળ્હા કરો કયુંકે ઈસકા પળ્હના, યાદ કરના ઔર સમઝના બરકત કા સબબ હૈ ઔર ઈસકા છોળ દેના મહરૂમી કી બાત હૈ. ઔર ઈસ સૂરત સે ગલત કિસ્મ કે લોગ ફાઈદા નહીં ઉઠા સકતે. મુઆવિયા બિન સલામ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ કેહતે હૈં: મુઝે યે બાત પહુંચી હૈ કે ગલત કિસ્મ કે લોગોં સે મુરાદ જાદૂગર હૈં યાની સૂરએ બકરહ કી તિલાવત કા મામૂલ રખને વાલે પર કભી કિસી જાદૂગર કા જાદૂ નહીં ચલેગા. (મુસ્લિમ)

٣٩- عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: اَلْبَقَرَةُ سَنَامُ الْقُرْآنِ وَ ذُرْوَتُهُ، نَزَلَ مَعَ كُلِّ آيَةٍ مِّنْهَا ثَمَانُوْنَ مَلَكًا، وَ اسْتُخْرِجَتْ "اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ" مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ، فَوُصِلَتْ بِسُوْرَةِ الْبَقَرَةِ، وَ "يٰسٓ" قَلْبُ الْقُرْآنِ لَا يَقْرَاُهَا رَجُلٌ يُرِيْدُ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى وَ الدَّارَ الْآخِرَةَ اِلَّا غُفِرَ لَهُ وَاقْرَؤُوْهَا عَلٰى مَوْتَاكُمْ. رواه احمد ٥/٢٦

હઝરત મઅકિલ બિન યસાર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કુર્આને કરીમ કી ચોટી યાની સબસે ઊંચા હિસ્સા સૂરએ બકરહ હૈ. ઇસકી હર આયત કે સાથ ૮૦ ફરિશ્તે ઉતરે હૈં ઔર આયતુલ કુરસી અર્શ કે નીચે સે નિકાલી ગઇ હૈ યાની અલ્લાહ તઆલા કે ખાસ ખઝાને સે નાઝિલ હુઇ હૈ. ફિર ઇસકો સૂરએ બકરહ કે સાથ મિલા દિયા ગયા યાની ઇસમેં શામિલ કર લિયા ગયા. ઔર સૂરએ યાસીન કુર્આને કરીમ કા દિલ હૈ. ઇસકો જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કી રઝા ઔર આખિરત કી નિય્યત સે પઢેગા તો યકીનન ઉસકી મગફિરત કર દી જાએગી. લિહાઝા ઇસ સૂરત કો અપને મરને વાલોં કે પાસ પઢા કરો (તાકે રૂહ કે નિકલને મેં આસાની હો). (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઇદા: હદીસ શરીફ મેં સૂરએ બકરહ કો કુર્આને કરીમ કી ચોટી ગાલિબન ઇસ વજહ સે ફરમાયા હૈ કે ઇસ્લામ કે બુનિયાદી ઉસૂલ ઔર અકાઇદ ઔર શરીઅત કે અહકામ કા જિતના તફસીલી બયાન સૂરએ બકરહ મેં કિયા ગયા હૈ ઉતના ઔર ઇસ તરહ કુર્આને કરીમ કી કિસી દૂસરી સૂરત મેં નહીં કિયા ગયા. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٥٠- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: مَنْ قَرَاَ سُوْرَۃَ الْکَھْفِ کَمَا اُنْزِلَتْ کَانَتْ لَہٗ نُوْرًا یَوْمَ الْقِیَامَۃِ مِنْ مَقَامِہٖ اِلٰی مَکَّۃَ وَمَنْ قَرَاَ عَشْرَ آیَاتٍ مِنْ آخِرِھَا ثُمَّ خَرَجَ الدَّجَّالُ لَمْ یُسَلَّطْ عَلَیْہِ. (الحدیث) رواہ الحاکم وقال: ھذا حدیث صحیح علی شرط مسلم ووافقہ الذھبی ١/٥٦٤

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસને સૂરએ કહફ કો (હુરૂફ કી અદાયગી કે સાથ) ઇસ તરહ પઢા જિસ તરહ કે વો નાઝિલ કી (ઉતારી) ગઇ હૈ તો યે સૂરત અપને પઢને વાલે કે લિયે કયામત કે દિન ઉસકે રેહને કી જગહ સે લેકર મક્કા મુકર્રમા તક નૂર બન જાએગી. જિસ શખ્સ ને ઇસ સૂરત કી આખરી દસ આયાત કી તિલાવત કી ફિર દજ્જાલ નિકલ આયા તો

દજ્જાલ ઉસ પર કાબૂ ન પા સકેગા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

૫૧- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ لَا يَنَامُ حَتّٰى يَقْرَاَ الٓمّٓ تَنْزِيْلُ، وَ تَبَارَكَ الَّذِىْ بِيَدِهِ الْمُلْكُ. رواه الترمذى، باب ما جاء فى فضل سورة الملك، رقم: ٢٨٩٢

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસ વક્ત તક નેહીં સોતે થે જબ તક કે "સૂરએ અલિફ લામ મીમ સજદહ" (જો ૨૧વેં પારે મેં હૈ) ઔર "તબારકલ્લઝી બિયદિહિલ મુલ્ક" ન પઢ લેતે. (તિરમિઝી)

૫૨- عَنْ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَرَاَ يٰسٓ فِىْ لَيْلَةٍ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ غُفِرَ لَهُ. رواه ابن حبان (ورجاله ثقات) ٦/٣١٢

હઝરત જુન્દુબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને સૂરએ યાસીન કિસી રાત મેં અલ્લાહ તઆલા કી રઝા કે લિયે પઢી તો ઉસકી મગફિરત કર દી જાતી હૈ. (ઇબ્ને હબ્બાન)

૫૩- عَنْ عَبْدِاللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ قَرَاَ الْوَاقِعَةَ كُلَّ لَيْلَةٍ لَمْ يَفْتَقِرْ. رواه البيهقى فى شعب الايمان ٢/٤٩١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જિસ શખ્સ ને હર રાત સૂરએ વાકિઆ પઢી ઉસ પર ફક્ર (ગરીબી) નહીં આએગા. (બૈહકી)

૫૪- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ سُوْرَةً مِنَ الْقُرْاٰنِ ثَلَاثُوْنَ اٰيَةً شَفَعَتْ لِرَجُلٍ حَتّٰى غُفِرَ لَهُ وَهِىَ سُوْرَةُ تَبَارَكَ الَّذِىْ بِيَدِهِ الْمُلْكُ. رواه الترمذى و قال: هذا حديث حسن، باب ما جاء فى فضل سورة الملك، رقم: ٢٨٩١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કુર્આને કરીમ મેં એક સૂરત તીસ આયાત કી ઐસી હૈ કે વો અપને પઢને વાલે કી શફાઅત (માફી કી સિફારિશ) કરતી રેહતી હૈ યહાં તક કે ઉસકી મગફિરત કર દી જાએ, વો "સૂરએ તબારકલ્લઝી" હૈ. (તિરમિઝી)

۵۴- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: ضَرَبَ بَعْضُ اَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ خِبَاءَهُ عَلَى قَبْرٍ وَهُوَ لَا يَحْسَبُ اَنَّهُ قَبْرٌ، فَاِذَا فِيْهِ قَبْرُ اِنْسَانٍ يَقْرَأُ سُوْرَةَ الْمُلْكِ حَتّٰى خَتَمَهَا، فَاَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ اِنِّيْ ضَرَبْتُ خِبَائِيْ وَاَنَا لَا اَحْسَبُ اَنَّهُ قَبْرٌ فَاِذَا فِيْهِ اِنْسَانٌ يَقْرَأُ سُوْرَةَ الْمُلْكِ حَتّٰى خَتَمَهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: هِيَ الْمَانِعَةُ، هِيَ الْمُنْجِيَةُ تُنْجِيْهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء فى فضل سورة الملك، رقم: ۲۸۹۰

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે કિસી સહાબી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને એક કબ્ર પર ખેમા (તમ્બૂ) લગાયા. ઉનકો ઈલ્મ ન થા કે વહાં કબ્ર હૈ. અચાનક ઉસ જગહ કિસી કો સૂરએ તબારકલ્લઝી પઢતે હુવ સુના તો નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે આકર અર્ઝ કિયા કે મૈંને એક જગહ ખેમા લગાયા થા, મુઝે માલૂમ ન થા કે વહાં કબ્ર હૈ. અચાનક મૈંને ઉસ જગહ કિસી કો સૂરએ તારકલ્લઝી આખિર તક પઢતે હુવે સુના. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યે સૂરત અલ્લાહ તઆલા કે અઝાબ સે રોકને વાલી હૈ ઔર કબ્ર કે અઝાબ સે નજાત દિલાને વાલી હૈ. (તિરમિઝી)

۵۵- عَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: يُؤْتَى الرَّجُلُ فِيْ قَبْرِهِ فَتُؤْتَى رِجْلَاهُ فَتَقُوْلُ رِجْلَاهُ لَيْسَ لَكُمْ عَلَى مَا قِبَلِيْ سَبِيْلٌ كَانَ يَقُوْمُ يَقْرَأُ بِيْ سُوْرَةَ الْمُلْكِ، ثُمَّ يُؤْتَى مِنْ قِبَلِ صَدْرِهِ اَوْ قَالَ بَطْنِهِ فَيَقُوْلُ لَيْسَ لَكُمْ عَلَى مَا قِبَلِيْ سَبِيْلٌ كَانَ يَقْرَأُ بِيْ سُوْرَةَ الْمُلْكِ، ثُمَّ يُؤْتَى رَأْسُهُ فَيَقُوْلُ لَيْسَ لَكُمْ عَلَى مَا قِبَلِيْ سَبِيْلٌ كَانَ يَقْرَأُ بِيْ سُوْرَةَ الْمُلْكِ،

فَهِيَ الْمَانِعَةُ تَمْنَعُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَ هِيَ فِي التَّوْرَاةِ سُوْرَةُ الْمُلْكِ، مَنْ قَرَأَهَا فِيْ لَيْلَةٍ فَقَدْ أَكْثَرَ وَأَطْيَبَ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٢/٤٩٨

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે કબ્ર મેં આદમી પર પૈરોં કી તરફસે અઝાબ આતા હૈ તો ઉસકે પૈર કેહતે હૈં કે મેરી તરફસે આને કા કોઈ રાસ્તા નહીં કયુંકે યે "સૂરએ મુલ્ક" પઢતા થા. ફિર વો સીને યા પેટ કી તરફસે આતા હૈ તો સીના યા પેટ કેહતા હૈ: મેરી તરફસે તેરે લિયે આને કા કોઈ રાસ્તા નહીં હૈ કયુંકે યે "સૂરએ મુલ્ક" પઢા કરતા થા. ફિર અઝાબ સર કી તરફસે આતા હૈ તો સર કેહતા હૈ કે તેરે લિયે મેરી તરફસે આને કા કોઈ રાસ્તા નહીં હૈ કયુંકે યે "સૂરએ મુલ્ક" પઢા કરતા થા. (હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે) યે સૂરત કબ્ર કે અઝાબ કો રોકને વાલી હૈ. તોરાત મેં ઈસકા નામ "સૂરએ મુલ્ક" હૈ. જિસ શખ્સ ને ઈસકો કિસી રાત મેં પઢા ઉસને બહુત ઝિયાદા સવાબ કમાયા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٥٢- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُ رَأْىُ عَيْنٍ فَلْيَقْرَأْ: "إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ" وَ"إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ" وَ"إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ". رواه الترمذي وقال هذا حديث حسن غريب، باب ومن سورة "اذا الشمس كورت"، رقم ٣٣٣٣:

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસે યે શૌક હો કે કયામત કે દિન કા મંઝર ગોયા અપની આંખોં સે દેખ લે તો ઉસે "સૂરએ ઈઝશ્શમ્સુ કુવ્વિરત, ઈઝસ્સમાઉન ફ-તરત, ઈઝસ્સમાઉન શક્કત" પઢની ચાહિયે (ઈસલિયે કે ઈન સૂરતોં મેં કયામત કા બયાન હૈ). (તિરમિઝી)

٥٣- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِذَا زُلْزِلَتْ تَعْدِلُ نِصْفَ الْقُرْآنِ، وَ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ،

وَ قُلْ يٰاَيُّهَا الْكٰفِرُوْنَ تَعْدِلُ رُبْعَ الْقُرْآنِ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث غريب،باب ما جاء في اذا زلزلت، رقم: ٢٨٩٤

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: "સૂરએ ઈઝા ઝુલ્ઝિલત" આધે કુર્આન કે બરાબર હૈ, સૂરએ "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ" એક તિહાઈ (૧/૩) કુર્આન કે બરાબર હૈ ઔર સૂરએ "કુલ યા અય્યુહલ કાફિરૂન" ચૌથાઈ (૧/૪) કુર્આન કે બરાબર હૈ. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: કુર્આને કરીમ મેં ઈન્સાન કી દુનિયા ઔર આખિરત કી ઝિંદગી કો બયાન કિયા ગયા હૈ ઔર સૂરએ "ઈઝા ઝુલ્ઝિલત" મેં આખિરત કી ઝિંદગી કા મુઅસ્સિર અંદાઝ મેં બયાન હૈ. ઈસલિયે યે સૂરત આધે કુર્આન કે બરાબર હૈ. સૂરએ "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ" કો એક તિહાઈ કુર્આન કે બરાબર ઈસલિયે ફરમાયા કે કુર્આને કરીમ મેં બુનિયાદી તૌર પર તીન કિસ્મ કે મઝમૂન મઝકૂર હૈં: વાકિઆત, અહકામાત, તૌહીદ. સૂરએ "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ" મેં તૌહીદ કા બયાન નિહાયત ઉમ્દા તરીકે પર કિયા ગયા હૈ. સૂરએ "કુલ યા અય્યુહલ કાફિરૂન" ચૌથાઈ કુર્આન કે બરાબર ઈસ તૌર પર હૈ કે અગર કુર્આને કરીમ મેં તૌહીદ, નુબુવ્વત, અહકામ, વાકિઆત યે ચાર મઝમૂન સમઝે જાએં તો ઈસ સૂરત મેં તૌહીદ કા બહુત અઅલા બયાન હૈ.

બાઝ ઉલમા કે નઝદીક ઈન સૂરતોં કે આધે, તિહાઈ ઔર ચૌથાઈ કુર્આને કરીમ કે બરાબર હોને કા મતલબ યે હૈ કે ઈન સૂરતોં કી તિલાવત પર આધે, તિહાઈ ઔર ચૌથાઈ કુર્આને કરીમ કી તિલાવત કે બરાબર અજર મિલેગા. (મઝાહિરે હક)

٥٨- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَلَا يَسْتَطِيْعُ اَحَدُكُمْ اَنْ يَقْرَاَ اَلْفَ آيَةٍ فِيْ كُلِّ يَوْمٍ، قَالُوْا: وَ مَنْ يَسْتَطِيْعُ ذٰلِكَ قَالَ: اَمَا يَسْتَطِيْعُ اَحَدُكُمْ اَنْ يَقْرَاَ اَلْهٰكُمُ التَّكَاثُرُ. رواه الحاكم وقال: رواة هذا الحديث كلهم ثقات وعقبة هذا غير مشهور ووافقه الذهبي ١/٥٦٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ કયા તુમમેં સે કોઇ ઇસ બાત કી તાકત નહીં રખતા કે રોઝાના એક હઝાર આયતેં કુર્આન શરીફ કી પઢ લિયા કરે? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ કિસમેં યે તાકત હૈ કે રોઝાના એક હઝાર આયતેં પઢે, ઇરશાદ ફરમાયાઃ કયા તુમમેં કોઇ ઇતના નહીં કર સકતા કે સૂરએ "અલ્હાકુમુત્તકાષુર" પઢ લિયા કરે (કે ઇસકા સવાબ એક હઝાર આયતોં કે બરાબર હૈ). (મુસ્તદરક હાકિમ)

٥٩- عَنْ نَوْفَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِنَوْفَلٍ: اِقْرَاْ "قُلْ يٰاَيُّهَا الْكٰفِرُوْنَ" ثُمَّ نَمْ عَلٰى خَاتِمَتِهَا فَاِنَّهَا بَرَاءَةٌ مِنَ الشِّرْكِ رواه ابوداؤد، باب ما يقول عند النوم، رقم: ٥٠٥٥

હઝરત નૌફલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઇરશાદ ફરમાયાઃ સૂરએ "કુલ યા અય્યુહલ કાફિરૂન" પઢને કે બાદ બગૈર કિસી સે બાત કિયે હુવે સો જાયા કરો કયુંકે ઇસ સૂરત મેં શિર્ક સે બરાઅત (છુટકારા) હૈ. (અબૂ દાઉદ)

٦٠- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ اَصْحَابِهِ: هَلْ تَزَوَّجْتَ يَا فُلَانُ؟ قَالَ: لَا، وَاللّٰهِ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَ لَا عِنْدِيْ مَا اَتَزَوَّجُ بِهِ قَالَ: اَلَيْسَ مَعَكَ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ، قَالَ: بَلٰى، قَالَ: ثُلُثُ الْقُرْآنِ، قَالَ: اَلَيْسَ مَعَكَ اِذَا جَاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ؟ قَالَ: بَلٰى، قَالَ: رُبُعُ الْقُرْآنِ، قَالَ: اَلَيْسَ مَعَكَ قُلْ يٰاَيُّهَا الْكٰفِرُوْنَ؟ قَالَ: بَلٰى، قَالَ: رُبُعُ الْقُرْآنِ، قَالَ: اَلَيْسَ مَعَكَ اِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ؟ قَالَ: بَلٰى، قَالَ: رُبُعُ الْقُرْآنِ، قَالَ: تَزَوَّجْ تَزَوَّجْ ۔ رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء فی اذا زلزلت، رقم: ٢٨٩٥

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપને

સહાબા મેં સે એક સહાબી સે ફરમાયાઃ અય ફુલાં! કયા તૂને શાદી કરલી? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! શાદી નહીં કી ઔર ન મેરે પાસ ઇતના માલ હૈ કે મૈં શાદી કર સકૂં, યાની મૈં ગરીબ આદમી હૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને પૂછાઃ તુમ્હેં સૂરએ ઇખ્લાસ (કુલ હુવલ્લાહુ અહદ) યાદ નહીં? અર્ઝ કિયાઃ જી યાદ હૈ. ઇરશાદ ફરમાયાઃ યે (સવાબ મેં) તિહાઇ કુર્આન (કે બરાબર) હૈ. પૂછાઃ કયા તુમ્હેં સૂરએ "ઇઝા જા-અ નસ્રુલ્લાહિ વલ્ફત્હુ" યાદ નહીં? અર્ઝ કિયાઃ જી યાદ હૈ. ઇરશાદ ફરમાયાઃ યે (સવાબ મેં) ચૌથાઇ કુર્આન (કે બરાબર) હૈ. પૂછાઃ કયા તુમ્હેં "કુલ યા અય્યુહલ કાફિરૂન" યાદ નહીં? અર્ઝ કીઃ જી યાદ હૈ. ઇરશાદ ફરમાયાઃ યે (સવાબ મેં) ચૌથાઇ કુર્આન (કે બરાબર) હૈ. પૂછાઃ કયા તુમ્હેં સૂરએ "ઇઝા ઝુલ્ઝિલતિલ અર્ઝ" યાદ નહીં? અર્ઝ કિયાઃ જી યાદ હૈ. ઇરશાદ ફરમાયાઃ યે (સવાબ મેં) ચૌથાઇ કુર્આન (કે બરાબર) હૈ, શાદી કરલો શાદી કરલો. (તિરમિઝી)

ફાઇદાઃ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઇરશાદ કા મકસદ યે હૈ કે જબ તુમ્હેં યે સૂરતેં યાદ હૈં તો તુમ ગરીબ નહીં બલ્કે ગની હો લિહાઝા તુમ્હેં શાદી કરની ચાહિયે. (આરિઝતુલ અહવઝી)

૧૧- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: اَقْبَلْتُ مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَسَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: وَجَبَتْ، فَسَاَلْتُهُ: مَاذَا يَارَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: الْجَنَّةُ، قَالَ اَبُوْهُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ: فَاَرَدْتُ اَنْ اَذْهَبَ اِلَى الرَّجُلِ فَاُبَشِّرُهٗ ثُمَّ فَرِقْتُ اَنْ يَفُوْتَنِى الْغَدَآءُ مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَاٰثَرْتُ الْغَدَآءَ ثُمَّ ذَهَبْتُ اِلَى الرَّجُلِ فَوَجَدْتُهٗ قَدْ ذَهَبَ. رواه مالك ماجاء فى قراءة قل هو الله احد ص ١٩٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ આયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક શખ્સ કો "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ" પઢતે હુવે સુન કર ઇરશાદ ફરમાયાઃ વાજિબ હો ગઇ. મૈંને પૂછાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કયા વાજિબ હો ગઇ? ઇરશાદ ફરમાયાઃ જન્નત વાજિબ હો ગઇ. હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે

હૈં: મૈંને ચાહા કે ઉન સાહબ કે પાસ જાકર યે ખુશ-ખબરી સુના દૂં, ફિર મુઝે ડર હુવા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ દોપહર કા ખાના ન છૂટ જાએ તો મૈંને ખાને કો તરજીહ દી (કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ ખાના સઆદત (ખુશ નસીબી) કી બાત હૈ) ફિર ઉન સાહબ કે પાસ ગયા તો દેખા કે વો જા ચુકે થે. (માલિક)

۲۲- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اَیَعْجِزُ اَحَدُکُمْ اَنْ یَقْرَاَ فِیْ لَیْلَۃٍ ثُلُثَ الْقُرْآنِ؟ قَالُوْا: وَکَیْفَ یَقْرَاُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ؟ قَالَ "قُلْ ھُوَ اللّٰہُ اَحَدٌ" یَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ۔ رواہ مسلم، باب فضل قراءۃ قل ھو اللہ احد، رقم:۱۸۸٦

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ક્યા તુમમેં સે કોઈ શખ્સ ઈસ બાત સે આજિઝ હૈ કે એક રાત મેં તિહાઈ (૧/૩) કુર્આન પઢ લિયા કરે? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: એક રાત મેં તિહાઈ કુર્આન કૈસે કોઈ પઢ સકતા હૈ? નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ" તિહાઈ કુર્આન કે બરાબર હૈ. (મુસ્લિમ)

۲۳- عَنْ مُعَاذِ بْنِ اَنَسٍ الْجُھَنِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ صَاحِبِ النَّبِیِّ ﷺ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَنْ قَرَءَ "قُلْ ھُوَ اللّٰہُ اَحَدٌ" حَتّٰی یَخْتِمَھَا عَشْرَ مَرَّاتٍ بَنَی اللّٰہُ لَہٗ قَصْرًا فِی الْجَنَّۃِ، فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ: اِذًا اَسْتَکْثِرُ یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ! فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اَللّٰہُ اَکْثَرُ وَ اَطْیَبُ

رواہ احمد ۳/۴۳۷

હઝરત મુઆઝ બિન અનસ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને દસ મરતબા સૂરએ "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ" પઢી અલ્લાહ તઆલા જન્નત મેં ઉસકે લિયે એક મહલ બના દેંગે. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ

ફિર તો મૈં બહુત ઝિયાદા પઢા કરૂંગા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ભી બહુત ઝિયાદા ઔર બહુત ઉમ્દા સવાબ દેને વાલે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

۲۴. عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ رَجُلًا عَلٰى سَرِيَّةٍ وَكَانَ يَقْرَأُ لِاَصْحَابِهٖ فِيْ صَلَاتِهٖ فَيَخْتِمُ بِ "قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ" فَلَمَّا رَجَعُوْا ذَكَرُوْا ذٰلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: سَلُوْهُ لِاَيِّ شَيْءٍ يَصْنَعُ ذٰلِكَ؟ فَسَاَلُوْهُ فَقَالَ: لِاَنَّهَا صِفَةُ الرَّحْمٰنِ، وَاَنَا اُحِبُّ اَنْ اَقْرَاَ بِهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اَخْبِرُوْهُ اَنَّ اللّٰهَ يُحِبُّهٗ. رواه البخاري، باب ما جاء في دعاء النبي ﷺ ....، رقم: ۷۳۷۵

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા બયાન કરતી હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક શખ્સ કો લશ્કર (ફૌજ) કા અમીર બનાકર ભેજા. વો અપને સાથિયોં કો નમાઝ પઢાતે ઔર (જો ભી સૂરત પઢતે ઉસકે સાથ) અખીર મેં "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ" પઢતે. જબ યે લોગ વાપસ હુવે તો ઉન્હોંને ઇસકા તઝકિરા નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઉનસે પૂછો કે યે ઐસા ક્યૂં કરતે હૈં? લોગોં ને ઉનસે પૂછા તો ઉન્હોંને જવાબ દિયા કે ઇસ સૂરત મેં રહમાન કી સિફાત (ખૂબિયોં) કા બયાન હૈ ઇસલિયે ઇસે ઝિયાદા પઢના મુઝે મહબૂબ (પસંદીદા) હૈ. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઉન્હેં બતા દો કે અલ્લાહ તઆલા ભી ઉનસે મુહબ્બત ફરમાતે હૈં. (બુખારી)

۲۵. عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ اِذَا اَوٰى اِلٰى فِرَاشِهٖ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ ثُمَّ نَفَثَ فِيْهِمَا فَقَرَاَ فِيْهِمَا: ﴿قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ﴾ وَ ﴿قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ وَ ﴿قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾، ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهٖ، يَبْدَاُ بِهِمَا عَلٰى رَاْسِهٖ وَوَجْهِهٖ وَمَا اَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهٖ، يَفْعَلُ ذٰلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. رواه ابوداؤد، باب ما يقول عند النوم....، رقم: ۵۰۵۶

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા મામૂલ થા કે જબ રાત કો સોને કે લિયે લેટતે તો દોનોં હથેલિયોં કો મિલાતે ઔર "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ, કુલ અઊઝુ બિરબ્બિલ ફલક ઔર કુલ અઊઝુ બિરબ્બિન્નાસ" પઢ કર હથેલિયોં મેં દમ ફરમાતે (ફૂંકતે), ફિર જહાં તક આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે હાથ મુબારક પહુંચ સકતે ઉનકો જિસ્મે મુબારક પર ફેરતે, પેહલે સર ઔર ચેહરે ઔર જિસ્મ કે સામને કે હિસ્સે પર ફેરતે. યે અમલ તીન મરતબા ફરમાતે. (અબૂ દાઊદ)

۲۲- عَنْ عَبْدِ اللّٰہِ بْنِ خُبَیْبٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: قُلْ، فَلَمْ اَقُلْ شَیْئًا، ثُمَّ قَالَ: قُلْ، فَلَمْ اَقُلْ شَیْئًا، ثُمَّ قَالَ: قُلْ، فَقُلْتُ: مَا اَقُوْلُ یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ؟ قَالَ: قُلْ ھُوَ اللّٰہُ اَحَدٌ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ، حِیْنَ تُمْسِیْ وَ حِیْنَ تُصْبِحُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، تَکْفِیْکَ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ. رواہ

ابوداؤد، باب ما یقول اذا اصبح، رقم: ۵۰۸۲

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ખુબૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે (મુઝે) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કહો, મૈં ચુપ રહા. ફિર ઇરશાદ ફરમાયા: કહો, મૈં ચુપ રહા. ફિર ઇરશાદ ફરમાયા: કહો, મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! કયા કહૂં? ઇરશાદ ફરમાયા: સુબહ શામ "કુલ હુવલ્લાહુ અહદ, કુલ અઊઝુ બિરબ્બિલ ફલક ઔર કુલ અઊઝુ બિરબ્બિન્નાસ" તીન મરતબા પઢ લિયા કરો, યે સૂરતેં હર (તકલીફ દેને વાલી) ચીઝ સે તુમ્હારી હિફાઝત કરેંગી. (અબૂ દાઊદ)

ફાઇદા: બાઝ ઉલમા કે નઝદીક ઇરશાદે નબવી કા મકસદ યે હૈ કે જો લોગ ઝિયાદા ન પઢ સકેં વો કમ અઝ કમ યે તીન સૂરતેં સુબ્હો શામ પઢ લિયા કરેં, યહી ઇન્શા અલ્લાહ કાફી હોંગી. (શર્હુત્તૈબી)

۲۷- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: یَا عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ! اِنَّکَ لَنْ تَقْرَاَ سُوْرَةً اَحَبَّ اِلَی اللّٰہِ، وَ لَا اَبْلَغَ عِنْدَہُ، مِنْ اَنْ تَقْرَاَ "قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ" فَاِنِ اسْتَطَعْتَ اَنْ لَا تَفُوْتَکَ فِیْ صَلَاةٍ

فَافْعَلْ رواہ ابن حبان(واسنادہ قوی) ۵/۱۰۰

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને(મુઝસે) ઈરશાદ ફરમાયાઃ અય ઉકબા બિન આમિર! તુમ અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક સૂરએ "કુલ અઊઝુ બિરબ્બિલ ફલક" સે ઝિયાદા મહબૂબ ઔર ઈસસે ઝિયાદા જલ્દ કુબૂલ હોને વાલી ઔર કોઈ સૂરત નહીં પઢ સકતે. લિહાઝા જહાં તક તુમસે હો સકે ઈસકો નમાઝ મેં પઢના મત છોડો. (ઈબ્ને હબ્બાન)

۲۸- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلَمْ تَرَ آيَاتٍ اُنْزِلَتِ اللَّيْلَةَ لَمْ يُرَ مِثْلُهُنَّ قَطُّ؟"قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ، قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ". رواه مسلم، باب فضل قراءة المعوذتين، رقم: ١٨٩١

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયા તુમ્હેં માલૂમ નહીં કે આજ રાત જો આયતેં મુઝ પર નાઝિલ કી (ઉતારી) ગઈ (વો ઐસી બેમિસાલ હૈં કે) ઉન જૈસી આયાત દેખને મેં નહીં આઈ. વો સૂરએ "કુલ અઊઝુ બિરબ્બિલ ફલક" ઔર સૂરએ "કુલ અઊઝુ બિરબ્બિન્નાસ" હૈં. (મુસ્લિમ)

۲۹- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا اَنَا اَسِيْرُ مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ بَيْنَ الْجُحْفَةِ وَ الْاَبْوَاءِ اِذْ غَشِيَتْنَا رِيْحٌ وَ ظُلْمَةٌ شَدِيْدَةٌ، فَجَعَلَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ يَتَعَوَّذُ بِـ "اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ" وَ"اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ" وَهُوَ يَقُوْلُ: يَا عُقْبَةُ! تَعَوَّذْ بِهِمَا، فَمَا تَعَوَّذَ مُتَعَوِّذٌ بِمِثْلِهِمَا قَالَ: وَسَمِعْتُهُ يَؤُمُّنَا بِهِمَا فِي الصَّلٰوةِ. رواه ابو داؤد، باب في المعوذتين، رقم: ١٤٦٣

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં સફર મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ જુહફા ઔર અબ્વા કે દરમિયાન ચલ રહા થા કે અચાનક આંધી

ઔર સખ્ત અંધેરા હમ પર છા ગયા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ "કુલ અઊઝુ બિરબ્બિલ ફલક" ઔર "કુલ અઊઝુ બિરબ્બિન્નાસ" પઢ કર અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ લેને લગે ઔર મુઝસે ઈરશાદ ફરમાને લગેઃ ઉકબા તુમ ભી યે દો સૂરતેં પઢ કર અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ લો. કિસી પનાહ લેને વાલે ને ઈન જૈસી દો સૂરતોં કી તરહ કિસી ચીઝ સે પનાહ નહીં લી, યાની અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ લેને મેં કોઈ દુઆ ઐસી નહીં હૈ જો ઈન દો સૂરતોં કી તરહ હો. ઈસ ખુસૂસિયત મેં યે દો સૂરતેં બેમિસાલ હૈં. હઝરત ઉકબા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈમામત કરતે વક્ત ઈન દોનોં સૂરતોં કો પઢતે હુવે સુના. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદાઃ જુહફા ઔર અબ્વા, મક્કા મુકર્રમા ઔર મદીના મુનવ્વરા કે રાસ્તા મેં દો મશ્હૂર મકામ થે. (બઝલુલ-મજહૂદ)

٧٠- عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ الْكِلَابِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: يُؤْتَى بِالْقُرْآنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ اَهْلِهِ الَّذِيْنَ كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ بِهٖ، تَقْدُمُهُ سُوْرَةُ الْبَقَرَةِ وَ آلُ عِمْرَانَ. (الحديث) رواه مسلم،

باب فضل قراءة القرآن وسورة البقرة، رقم: ١٨٧٦

હઝરત નવ્વાસ બિન સમ્આન કિલાબી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ કયામત કે દિન કુર્આને મજીદ કો લાયા જાએગા ઔર વો લોગ ભી લાએ જાએંગે જો ઈસ પર અમલ કિયા કરતે થે. સૂરએ બકરહ ઔર આલે ઈમરાન (જો કુર્આન કી સબસે પેહલી સૂરતેં હૈં) પેશ પેશ (આગે આગે) હોંગી. (મુસ્લિમ)

અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર કે ફઝાઈલ

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ﴾ [البقرة:١٥٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: તુમ મુઝે યાદ રખો, મૈં તુમ્હેં યાદ રખ્ખૂંગા.

યાની દુનિયા વ આખિરત મેં મેરી ઈનાયાત ઔર એહસાનાત તુમ્હારે સાથ રહેંગે. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا﴾ [المزمل:٨]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: ઔર આપ અપને રબ કે નામ કો યાદ કરતે રહા કીજિયે ઔર હર તરફસે લા-તઅલ્લુક હોકર (તઅલ્લુક તોળ કર) ઉનહી કી તરફ મુતવજ્જે રહિયે. (સૂરએ મુઝઝમ્મિલ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿أَلَا بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ [الرعد:٢٨]

એક જગહ ઈરશાદ ફરમાયા: ખૂબ સમઝ લો, અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર હી સે દિલોં કો ઈત્મેનાન હુવા કરતા હૈ. (સૂરએ રઅદ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَلَذِكْرُ اللهِ أَكْبَرُ﴾ [العنكبوت:٤٥]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર અલ્લાહ તઆલા કી યાદ બહુત બળી ચીઝ હૈ. (સૂરએ અન્કબૂત)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ﴾

[آل عمران:١٩١]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: અક્લમંદ વો લોગ હૈં જો ખળે ઔર બૈઠે ઔર લેટે, હર હાલ મેં અલ્લાહ તઆલા કો યાદ કિયા કરતે હૈં. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

وَقَالَ تَعَالٰى : ﴿ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَذِكْرِكُمْ اٰبَآءَكُمْ اَوْ اَشَدَّ ذِكْرًا ﴾ [البقرة ٢٠٠]

એક ઔર જગહ ઇરશાદ હૈ: તુમ અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કિયા કરો જિસ તરહ તુમ અપને બાપ દાદા કા ઝિક્ર કિયા કરતે હો બલ્કે અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર ઉસસે ભી ઝિયાદા કિયા કરો. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَاذْكُرْ رَّبَّكَ فِىْ نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَّخِيْفَةً وَّدُوْنَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ وَلَا تَكُنْ مِّنَ الْغٰفِلِيْنَ﴾ [الاعراف: ٢٠٥]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા: ઔર સુબ્હો શામ અપને રબ કો દિલ હી દિલ મેં આજિઝી, ખૌફ ઔર પસ્ત (ધીમી) આવાઝ સે કુર્આને કરીમ પઢ કર યા તસ્બીહ કરતે હુવે યાદ કરતે રહિયે, ઔર ગાફિલ ન રહિયે. (સૂરએ અઅરાફ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿ وَمَا تَكُوْنُ فِىْ شَاْنٍ وَّمَا تَتْلُوْا مِنْهُ مِنْ قُرْاٰنٍ وَّلَا تَعْمَلُوْنَ مِنْ عَمَلٍ اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُوْدًا اِذْ تُفِيْضُوْنَ فِيْهِ﴾ [يونس: ٦١]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા: ઔર તુમ જિસ હાલ મેં હોતે હો યા કુર્આન મેં સે કુછ પઢતે હો યા તુમ લોગ કોઇ (ઔર) કામ કરતે હો, જબ ઉસમેં મસરૂફ હોતે હો હમ તુમ્હારે સામને હોતે હૈં. (સૂરએ યૂનુસ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيْزِ الرَّحِيْمِ ☆ الَّذِىْ يَرٰىكَ حِيْنَ تَقُوْمُ ☆ وَتَقَلُّبَكَ فِى السّٰجِدِيْنَ ☆ اِنَّهٗ هُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ﴾ [الشعراء: ٢١٧-٢٢٠]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા: ઔર આપ, ઉસ ઝબરદસ્ત રહમ કરને વાલે પર ભરોસા રખિયે જો આપકો ઉસ વક્ત ભી દેખતા હૈ જબ આપ તહજ્જુદ કી નમાઝ કે લિયે ખડે હોતે હૈં ઔર ઉસ વક્ત ભી આપકે ઉઠને બેઠને કો દેખતા હૈ જબ આપ નમાઝિયોં મેં હોતે હૈં. બેશક વહી ખૂબ સુનને વાલા

જાનને વાલા હૈ. (સૂરએ શુઅરા)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَمَا كُنتُمْ﴾ [الحديد:٤]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે સાથ હૈં જહાં કહીં તુમ હો. (સૂરએ હદીદ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطٰنًا فَهُوَ لَهُ قَرِيْنٌ﴾ [الزخرف:٣٦]

એક ઔર જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર જો અલ્લાહ તઆલા કી યાદ સે ગાફિલ હોતા હૈ તો હમ ઉસ પર એક શૈતાન મુસલ્લત કર (લગા) દેતે હૈં ફિર હર વક્ત વો ઉસકે સાથ રેહતા હૈ. (સૂરએ ઝુખરુફ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿فَلَوْلَآ أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِيْنَ ☆ لَلَبِثَ فِيْ بَطْنِهٖٓ إِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ﴾ [الصافات:١٤٣،١٤٤]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: અગર યૂનુસ અલૈહિસ્સલામ મછલી કે પેટ મેં ભી ઔર મછલી કે પેટ મેં જાને સે પેહલે ભી અલ્લાહ તઆલા કી કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) તસ્બીહ કરને વાલે ન હોતે તો કયામત તક મછલી કે પેટ સે નિકલના નસીબ નહીં હોતા (યાની મછલી કી ગિઝા (ખાના) બન જાતે. મછલી કે પેટ મેં હઝરત યૂનુસ અલૈહિસ્સલામ કી તસ્બીહ لَآ إِلٰهَ إِلَّآ أَنْتَ سُبْحٰنَكَ إِنِّيْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ થી). (સૂરએ સાફ્ફાત)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿فَسُبْحٰنَ اللّٰهِ حِيْنَ تُمْسُوْنَ وَحِيْنَ تُصْبِحُوْنَ﴾ [الروم:١٧]

એક ઔર જગહ ઈરશાદ હૈ: તો અલ્લાહ કી તસ્બીહ હર વક્ત કિયા કરો ખુસૂસન શામ કે વક્ત ઔર સુબહ કે વક્ત. (સૂરએ રૂમ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿يٰٓأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيْرًا ☆ وَّسَبِّحُوْهُ بُكْرَةً وَّأَصِيْلًا﴾ [الاحزاب:٤١،٤٢]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઈમાન વાલો! અલ્લાહ તઆલા કો બહુત યાદ કિયા કરો ઔર સુબ્હો શામ ઉસકી તસ્બીહ બયાન કિયા

કરો. (સૂરએ અહઝાબ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿إِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى النَّبِيِّ ۚ يٰٓأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا﴾ [الاحزاب:٥٦]

એક જગહ ઈરશાદ હે: બેશક અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે ફરિશ્તે નબી પર રહમત ભેજતે હૈં. ઈમાન વાલો! તુમ ભી ઉન પર દુરૂદ ભેજા કરો ઔર ખૂબ સલામ ભેજા કરો.

યાની અલ્લાહ તઆલા અપની ખાસ રહમત સે અપને નબી કો નવાઝતે હૈં ઔર ઉસ ખાસ રહમત કે ભેજને કે લિયે ફરિશ્તે અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ કિયા કરતે હૈં. લિહાઝા મુસલમાનો! તુમ ભી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે લિયે ઉસ ખાસ રહમત કે નાઝિલ હોને (ઉતરને) કી દુઆ કિયા કરો ઔર આપ પર કસરત સે સલામ ભેજા કરો. (સૂરએ અહઝાબ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿وَالَّذِيْنَ إِذَا فَعَلُوْا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوْٓا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللّٰهَ فَاسْتَغْفَرُوْا لِذُنُوْبِهِمْ ۗ وَمَنْ يَّغْفِرُ الذُّنُوْبَ إِلَّا اللّٰهُ ۗ وَلَمْ يُصِرُّوْا عَلٰى مَا فَعَلُوْا وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ☆ أُولٰٓئِكَ جَزَآؤُهُمْ مَّغْفِرَةٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَجَنّٰتٌ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۚ وَنِعْمَ أَجْرُ الْعٰمِلِيْنَ﴾

[آل عمران:١٣٥، ١٣٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હે: તકવા (અલ્લાહ સે ડરને) વાલોં કી સિફાત (ખૂબિયોં) મેં સે યે હે કે વો લોગ જબ ખુલ્લમ ખુલ્લા કોઈ બે-હયાઈ કા કામ કર બૈઠતે હૈં યા ઔર કોઈ બુરી હરકત કરકે ખાસ અપની ઝાત કો નુકસાન પહુંચાતે હૈં તો ઉસી લમ્હા અલ્લાહ તઆલા કી અઝમત વ અઝાબ કો યાદ કર લેતે હૈં, ફિર અપને ગુનાહોં કી માફી ચાહને લગતે હૈં, ઔર બાત ભી યે હે કે સિવાએ અલ્લાહ તઆલા કે કૌન ગુનાહોં કો માફ કર સકતા હે? ઔર બુરે કામ પર વો અળતે નહીં ઔર વો યકીન રખતે હૈં (કે તૌબા સે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં) યહી વો લોગ હૈં જિનકા બદલા ઉનકે રબ કી જાનિબ સે બખ્શિશ ઔર ઐસે બાગ હૈં જિનકે નીચે નેહરેં બેહ રહી હૈં, યે લોગ ઉન બાગોં મેં હમેશા રહેંગે. ઔર

કામ કરને વાલોં કી કૈસી અચ્છી મઝદૂરી હૈ. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَمَا كَانَ اللهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُوْنَ﴾[الانفال:٣٣]

એક જગહ ઈરશાદ ફરમાયા: ઔર અલ્લાહ તઆલા કી યે શાન હી નહીં હૈ કે લોગ ઈસ્તિગફાર કરને વાલે હોં ઔર ફિર ઉનકો અઝાબ દેં. (સૂરએ અન્ફાલ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِيْنَ عَمِلُوا السُّوْءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوْا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوْٓا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾[النحل:١١٩]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: ફિર બેશક આપકા રબ ઉન લોગોં કે લિયે જો નાદાની સે કોઈ બુરાઈ કર બૈઠેં ફિર ઉસ બુરાઈ કે બાદ વો તૌબા કરલેં ઔર અપને આમાલ દુરુસ્ત કરલેં(સુધાર લે) તો બેશક આપકા રબ ઉસ તૌબા કે બાદ બળા બખ્શને વાલા,નિહાયત મહેરબાન હૈ(સૂરએ નહલ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿لَوْلَا تَسْتَغْفِرُوْنَ اللهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ﴾[النمل:٤٦]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: તુમ લોગ અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ્તિગફાર કયૂં નહીં કરતે તાકે તુમ પર રહમ કિયા જાએ(સૂરએ નમ્લ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَتُوْبُوْٓا اِلَى اللهِ جَمِيْعًا اَيُّهَا الْمُؤْمِنُوْنَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ﴾

[النور:٣١]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઈમાન વાલો! તુમ સબ અલ્લાહ તઆલા કે સામને તૌબા કરો તાકે તુમ ભલાઈ પાઓ. (સૂરએ નૂર)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا تُوْبُوْٓا اِلَى اللهِ تَوْبَةً نَّصُوْحًا﴾

[التحريم:٨]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઈમાન વાલો! તુમ અલ્લાહ તઆલા કે સામને સચ્ચે દિલ સે તૌબા કરો (કે દિલ મેં ઉસ ગુનાહ કા ખયાલ ભી ન રહે). (સૂરએ તહરીમ)

અહાદીસે નબવિયા

૮૧- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا رَفَعَهُ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَاعَمِلَ آدَمِيٌّ عَمَلًا اَنْجٰى لَهٗ مِنَ الْعَذَابِ مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ تَعَالٰى، قِيْلَ: وَلَا الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ؟ قَالَ: وَلَا الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِلَّا اَنْ يَضْرِبَ بِسَيْفِهٖ حَتّٰى يَنْقَطِعَ . رواه الطبراني في الصغير و الاوسط و رجالهما رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١٠/٧١

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા યે ઈરશાદ નકલ કિયા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર સે બઢ્હ કર કિસી આદમી કા કોઈ અમલ અઝાબ સે નજાત દિલાને વાલા નહીં હૈ. અર્ઝ કિયા ગયા: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ (જંગ) ભી નહીં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિહાદ ભી અલ્લાહ તઆલા કે અઝાબ સે બચાને મેં અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર સે બઢ્હ કર નહીં મગર યે કે કોઈ ઐસી બહાદુરી સે જિહાદ કરે કે તલ્વાર ચલાતે ચલાતે ટૂટ જાએ, ફિર તો યે અમલ ભી ઝિક્ર કી તરહ અઝાબ સે બચાને વાલા હો સકતા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૮૨- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: يَقُوْلُ اللّٰهُ تَعَالٰى: اَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِيْ بِيْ، وَ اَنَا مَعَهٗ اِذَا ذَكَرَنِيْ فَاِنْ ذَكَرَنِيْ فِيْ نَفْسِهٖ ذَكَرْتُهٗ فِيْ نَفْسِيْ، وَ اِنْ ذَكَرَنِيْ فِيْ مَلَاٍ ذَكَرْتُهٗ فِيْ مَلَاٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ، وَ اِنْ تَقَرَّبَ اِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ اِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَ اِنْ تَقَرَّبَ اِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ اِلَيْهِ بَاعًا، وَ اِنْ اَتَانِيْ يَمْشِيْ اَتَيْتُهٗ هَرْوَلَةً . رواه البخاري، باب قول الله تعالى و يحذركم الله نفسه ٦/٢٦٩٤ طبع دار ابن كثير بيروت

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈં બંદે કે સાથ વૈસા હી મામલા કરતા હૂં જૈસા વો મેરે સાથ ગુમાન (ખયાલ)

કરતા હૈ. જબ વો મુઝે યાદ કરતા હૈ તો મૈં ઉસકે સાથ હોતા હૂં. અગર વો મુઝે અપને દિલ મેં યાદ કરતા હૈ તો મૈં ભી ઉસકો અપને દિલ મેં યાદ કરતા હૂં. અગર વો મેરા મજમા (ભીળ, મજલિસ) મેં ઝિક્ર કરતા હૈ તો મૈં ઉસ મજમા સે બેહતર યાની ફરિશ્તોં કે મજમા મેં ઉસકા તઝકિરા કરતા હૂં. અગર બંદા મેરી તરફ એક બાલિશ્ત મુતવજ્જે હોતા હૈ તો મૈં એક હાથ ઉસકી તરફ મુતવજ્જે હોતા હૂં. અગર વો મેરી તરફ એક હાથ બળ્હતા હૈ તો મૈં દો હાથ ઉસકી તરફ મુતવજ્જે હોતા હૂં. અગર વો મેરી તરફ ચલ કર આતા હૈ તો મૈં ઉસકી તરફ દૌળ કર આતા હૂં. (બુખારી)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે જો શખ્સ આમાલે સાલિહા (નેક આમાલ) કે ઝરિયે જિતના ઝિયાદા મેરા કુર્બ (નઝદીકી) હાસિલ કરતા હૈ મૈં ઉસસે ઝિયાદા અપની રહમત ઔર મદદ કે સાથ ઉસકી તરફ મુતવજ્જે હોતા હૂં.

٧٣- عَنْ أَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُوْلُ: أَنَا مَعَ عَبْدِیْ إِذَا هُوَ ذَكَرَنِیْ وَ تَحَرَّكَتْ بِیْ شَفَتَاهُ. رواه ابن ماجه، باب فضل الذكر، رقم: ٣٧٩٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: જબ મેરા બંદા મુઝે યાદ કરતા હૈ ઔર ઉસકે હોંટ મેરી યાદ મેં હિલતે રેહતે હૈં તો મૈં ઉસકે સાથ હોતા હૂં. (ઇબ્ને માજા)

٧٤- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ بُسْرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! إِنَّ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَدْ كَثُرَتْ عَلَیَّ فَأَخْبِرْنِیْ بِشَیْءٍ أَتَشَبَّثُ بِهِ، قَالَ: لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ. رواه الترمذی و قال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء فی فضل الذكر، رقم: ٣٣٧٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન બુસ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક સહાબી ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! અહકામ તો શરીઅત કે બહુત સે હૈં (જિન પર અમલ તો ઝરૂરી હૈ હી લેકિન) મુઝે

કોઈ ઐસા અમલ બતા દીજિયે જિસકો મૈં અપના મઅમૂલ બનાલૂં, આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ્હારી ઝબાન અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર સે હર વક્ત તર (ગીલી) રહે. (તિરમિઝી)

٧٥- عَنْ مُعَاذِبْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: آخِرُ كَلِمَةٍ فَارَقْتُ عَلَيْهَا رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللهِ! اَخْبِرْنِي بِاَحَبِّ الْاَعْمَالِ اِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ؟ قَالَ: اَنْ تَمُوْتَ وَ لِسَانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ اللهِ تَعَالٰى.

رواه ابن السنى فى عمل اليوم و الليلة، رقم: ٢، وقال المحقق: اخرجه البزار كما فى كشف الاستار ولفظه: قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللهِ اَخْبِرْنِيْ بِاَفْضَلِ الْاَعْمَالِ وَ اَقْرَبِهَا اِلَى اللهِ... الحديث، و حسن الهيثمى اسناده فى مجمع الزوائد ٧٤/١٠

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં મેરી આખરી ગુફતગૂ (બાતચીત) જો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે જુદાઈ કે વક્ત હુઈ વો યે થી કે મૈંને પૂછાઃ તમામ આમાલ મેં મહબૂબ તરીન અમલ અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક કયા હૈ? એક રિવાયત મેં હૈ કે હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે કહા કે મુઝે સબસે અફઝલ અમલ ઔર અલ્લાહ કે સબસે ઝિયાદા કુર્બ દિલાને વાલા અમલ બતાઈયે. ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ્હારી મૌત ઈસ હાલ મેં આએ કે તુમ્હારી ઝબાન અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર સે તર હો (ઔર યે ઉસી વક્ત હો સકતા હૈ જબ ઝિંદગી મેં ઝિક્ર કા એહતિમામ (પાબંદી) રહા હો). (અમલુલ-યૌમ વલ્લૈલહ, બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ જુદાઈ કે વક્ત કા મતલબ યે હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો યમન કા અમીર બનાકર ભેજા થા ઉસ મૌકા પર યે ગુફતગૂ હુઈ થી.

٧٦- عَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اَلَا اُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ اَعْمَالِكُمْ وَ اَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيْكِكُمْ وَاَرْفَعِهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ، وَخَيْرٍ لَكُمْ مِنْ اِنْفَاقِ الذَّهَبِ وَالْوَرِقِ، وَخَيْرٍ لَكُمْ مِنْ اَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ

فَتَضْرِبُوا اَعْنَاقَهُمْ وَ يَضْرِبُوا اَعْنَاقَكُمْ؟ قَالُوا: بَلٰى، قَالَ: ذِكْرُ اللّٰهِ تَعَالٰى . رواه الترمذى، باب منه كتاب الدعوات، رقم:٣٣٧٧

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમકો ઐસા અમલ ન બતાઊં જો તુમ્હારે આમાલ મેં સબસે બેહતર હો, તુમ્હારે માલિક કે નઝદીક સબસે ઝિયાદા પાકીઝા, તુમ્હારે દર્જો કો બહુત ઝિયાદા બુલંદ કરને વાલા, સોને ચાંદી કો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં ખર્ચ કરને સે ભી બેહતર ઔર જિહાદ મેં તુમ દુશ્મનોં કો કત્લ કરો વો તુમકો કત્લ કરેં ઉસસે ભી બઢ઼કર હુવા હો? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: ઝરૂર બતાએં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: વો અમલ અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર હૈ. (તિરમિઝી)

٧٧- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: اَرْبَعٌ مَنْ اُعْطِيَهُنَّ فَقَدْ اُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ: قَلْبًا شَاكِرًا، وَ لِسَانًا ذَاكِرًا، وَ بَدَنًا عَلَى الْبَلَاءِ صَابِرًا، وَ زَوْجَةً لَا تَبْغِيْهِ خَوْنًا فِيْ نَفْسِهَا وَ لَا مَالِهِ . رواه الطبراني في الكبير و الاوسط و رجال الاوسط رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٤/٥٠٢

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ચાર ચીઝેં ઐસી હૈં જિસકો વો મિલ ગઈ ઉસકો દુનિયા વ આખિરત કી હર ખૈર (ભલાઈ) મિલ ગઈ. શુક્ર કરને વાલા દિલ, ઝિક્ર કરને વાલી ઝબાન, મુસીબતોં પર સબ્ર કરને વાલા બદન ઔર ઐસી બીવી જો ન અપને નફસ મેં ખયાનત (ધોકા) કરે યાની પાક-દામન રહે ઔર ન શૌહર કે માલ મેં ખયાનત કરે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٧٨- عَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا مِنْ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ اِلَّا لِلّٰهِ مَنٌّ يَمُنُّ بِهِ عَلَى عِبَادِهِ وَ صَدَقَةٌ، وَ مَا مَنَّ اللّٰهُ عَلَى

اَحَدٍ مِنْ عِبَادِهِ اَفْضَلُ مِنْ اَنْ يُلْهِمَهُ ذِكْرَهُ. (و هو جزء من الحديث) رواه الطبراني في الكبير، و فيه: موسى بن يعقوب الزمعي، و ثقه ابن معين و ابن حبان، و ضعفه ابن المديني و غيره، و بقية رجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢/٤٩٤

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે રોઝાના દિન રાત બંદોં પર એહસાન ઓર સદકા હોતા રેહતા હૈ લેકિન કોઈ એહસાન કિસી બંદે પર ઇસસે બઢ્કર નહીં કે ઉસકો અલ્લાહ તઆલા અપને ઝિક્ર કી તૌફીક નસીબ ફરમા દે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٧٩- عَنْ حَنْظَلَةَ الْاُسَيْدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ! اِنْ لَوْ تَدُوْمُوْنَ عَلٰى مَا تَكُوْنُوْنَ عِنْدِيْ، وَ فِي الذِّكْرِ، لَصَافَحَتْكُمُ الْمَلَائِكَةُ عَلٰى فُرُشِكُمْ، وَفِيْ طُرُقِكُمْ، وَلٰكِنْ، يَا حَنْظَلَةُ! سَاعَةً وَّسَاعَةً ثَلَاثَ مِرَارٍ. رواه مسلم، باب فضل دوام الذكر ...، رقم: ٦٩٦٦

હઝરત હન્ઝલા ઉસૈદી રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝા મેં મેરી જાન હૈ અગર તુમ્હારા હાલ વૈસા રહે જૈસા મેરે પાસ હોતા હૈ ઔર તુમ હર વક્ત અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મેં મશ્ગૂલ રહો તો ફરિશ્તે તુમ્હારે બિસ્તરોં પર ઔર તુમ્હારે રાસ્તોં મેં તુમસે મુસાફા કરને લગેં લેકિન હન્ઝલા બાત યે હૈ કે યે કૈફિયત કભી કભી હોતી હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે બાત તીન મરતબા ઈરશાદ ફરમાઈ યાની ઈન્સાન કી એક હી કૈફિયત હર વક્ત નહીં રેહતી બલ્કે હાલાત કે એતિબાર સે બદલતી રેહતી હૈ. (મુસ્લિમ)

٨٠- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لَيْسَ يَتَحَسَّرُ اَهْلُ الْجَنَّةِ عَلٰى شَيْءٍ اِلَّا عَلٰى سَاعَةٍ مَرَّتْ بِهِمْ لَمْ يَذْكُرُوا اللهَ عَزَّ وَجَلَّ فِيْهَا رواه الطبراني في الكبير و البيهقي في شعب الايمان وهو حديث حسن، الجامع الصغير ٢/٤٦٨

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જન્નતવાલોં કો જન્નત મેં જાને કે બાદ દુનિયા કી કિસી ચીઝ કા અફસોસ નહીં હોગા સિવાએ ઉસ ઘડી કે જો દુનિયા મેં અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર કે બગૈર ગુઝરી હોગી. (તબરાની, બૈહકી, જામિએ સગીર)

٨١- عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَدُّوا حَقَّ الْمَجَالِسِ: اُذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا. (الحديث) رواه الطبراني في ... وهو حديث حسن، الجامع الصغير ١/٥٢

હઝરત સહલ બિન હુનૈફ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મજલિસોં કા હક અદા કિયા કરો (ઉસમેં સે એક યે હૈ કે) અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર ઉનમેં કસરત સે કિયા કરો. (તબરાની, જામિએ સગીર)

٨٢- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا مِنْ رَاكِبٍ يَخْلُوْ فِيْ مَسِيْرِهِ بِاللّٰهِ وَ ذِكْرِهِ إِلَّا رَدِفَهُ مَلَكٌ، وَ لَا يَخْلُوْ بِشِعْرٍ وَ نَحْوِهِ إِلَّا رَدِفَهُ شَيْطَانٌ. رواه الطبراني و اسناده حسن، مجمع الزوائد ١٠/١٨٥

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો સવાર અપને સફર મેં દુન્યાવી બાતોં સે દિલ હટાકર અલ્લાહ તઆલા કી તરફ ધ્યાન રખતા હૈ તો ફરિશ્તા ઉસકે સાથ રેહતા હૈ ઔર જો શખ્સ બેહૂદા અશ્આર ઔર કિસી ઔર બેકાર કામ મેં લગા રેહતા હૈ તો શૈતાન ઉસકે સાથ રેહતા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٨٣- عَنْ أَبِيْ مُوْسٰى رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَثَلُ الَّذِيْ يَذْكُرُ رَبَّهُ وَ الَّذِيْ لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَ الْمَيِّتِ. رواه البخاري، باب فضل ذكر الله عز وجل رقم: ٦٤٠٧ وفي رواية لمسلم: مَثَلُ الْبَيْتِ الَّذِيْ يُذْكَرُ اللّٰهُ فِيْهِ وَ الْبَيْتُ الَّذِيْ لَا يُذْكَرُ اللّٰهُ فِيْهِ مَثَلُ الْحَيِّ وَ الْمَيِّتِ.

باب استحباب صلاة النافلة فى بيته ....، رقم: ١٨٢٣

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરતા હૈ ઔર જો ઝિક્ર નહીં કરતા, ઉન દોનોં કી મિસાલ ઝિંદા ઔર મુર્દે કી તરહ હૈ. ઝિક્ર કરને વાલા ઝિંદા ઔર ઝિક્ર ન કરને વાલા મુર્દા હૈ. એક રિવાયત મેં યે ભી હૈ કે ઉસ ઘર કી મિસાલ જિસમેં અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કિયા જાતા હો ઝિંદા શખ્સ કી તરહ હૈ યાની વો આબાદ હૈ ઔર જિસમેં અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર ન હોતા હો વો મુર્દા શખ્સ કી તરહ હૈ યાની વીરાન હૈ. (બુખારી, મુસ્લિમ)

٨٣- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اَنَّ رَجُلًا سَالَهُ فَقَالَ: اَیُّ الْجِهَادِ اَعْظَمُ اَجْرًا؟ قَالَ: اَكْثَرُهُمْ لِلّٰهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى ذِكْرًا قَالَ: فَاَیُّ الصَّائِمِيْنَ اَعْظَمُ اَجْرًا؟ قَالَ: اَكْثَرُهُمْ لِلّٰهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى ذِكْرًا ثُمَّ ذَكَرَ لَنَا الصَّلٰوةَ وَ الزَّكٰوةَ وَ الْحَجَّ وَ الصَّدَقَةَ كُلُّ ذٰلِكَ وَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اَكْثَرُهُمْ لِلّٰهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى ذِكْرًا فَقَالَ اَبُوْ بَكْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ لِعُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: يَا اَبَا حَفْصٍ! ذَهَبَ الذّٰاكِرُوْنَ بِكُلِّ خَيْرٍ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَجَلْ. رواه احمد ٤٣٨/٣

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા: કૌનસે જિહાદ કા અજર સબસે ઝિયાદા હૈ. ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ જિહાદ મેં અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર સબસે ઝિયાદા હો. પૂછા: રોઝાદારોં મેં સબસે ઝિયાદા અજર કિસે મિલેગા? ઈરશાદ ફરમાયા: જો અલ્લાહ તઆલા કા સબસે ઝિયાદા ઝિક્ર કરને વાલા હો. ફિર ઈસી તરહ નમાઝ, ઝકાત, હજ ઔર સદકા કે મુતાલ્લિક રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા કે વો નમાઝ, ઝકાત, હજ ઔર સદકા અફઝલ હૈ જિસમેં અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર ઝિયાદા હો. હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે ફરમાયા: અબૂ હફસ! ઝિક્ર કરને વાલે સારી ખૈર વ ભલાઈ લે ગએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બિલ્કુલ ઠીક કેહતે

હો. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઇદા: અબૂ હફ્સ હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી કુન્નિયત (ખાનદાન વાલોં કી તરફસે દિયા ગયા નામ) હૈ.

٨٥- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: سَبَقَ الْمُفَرِّدُوْنَ، قَالُوا: وَ مَا الْمُفَرِّدُوْنَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: الْمُسْتَهْتَرُوْنَ فِىْ ذِكْرِ اللّٰهِ يَضَعُ الذِّكْرُ عَنْهُمْ اَثْقَالَهُمْ فَيَاْتُوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خِفَافًا رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن غريب، باب سبق المفردون رقم:٣٥٩٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મુફર્રિદ લોગ બહુત આગે બઢ ગએ. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુફર્રિદ લોગ કૌન હૈં? ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર મેં મર મિટને વાલે, ઝિક્ર ઉનકે બોઝોં કો હલ્કા કર દેગા, ચુનાંચે વો કયામત કે દિન હલ્કે ફુલ્કે આએંગે. (તિરમિઝી)

٨٦- عَنْ اَبِىْ مُوْسٰى رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَوْ اَنَّ رَجُلًا فِىْ حِجْرِهٖ دَرَاهِمُ يُقَسِّمُهَا، وَ آخَرُ يَذْكُرُ اللّٰهَ كَانَ ذِكْرُ اللّٰهِ اَفْضَلَ. رواه الطبرانى فى الاوسط و رجاله وثقوا، مجمع الزوائد ٧٢/١٠

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અગર એક શખ્સ કે પાસ બહુત સે રૂપિયે હોં ઔર વો ઉનકો તકસીમ કર (બાંટ) રહા હો ઔર દૂસરા શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર મેં મશ્ગૂલ હો તો અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર (કરને વાલા) અફઝલ હૈ. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઇદ)

٨٧- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ اَكْثَرَ ذِكْرَ اللّٰهِ فَقَدْ بَرِئَ مِنَ النِّفَاقِ. رواه الطبرانى فى الصغير وهو حديث صحيح، الجامع الصغير ٥٦٩/٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) કરે વો નિફાક સે બરી (આઝાદ) હૈ. (તબરાની, જામિએ સગીર)

૮૮- عَنْ اَبِي سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَيَذْكُرَنَّ اللهَ قَوْمٌ عَلَى الْفُرُشِ الْمُمَهَّدَةِ يُدْخِلُهُمُ الْجَنَّاتِ الْعُلَى . رواه ابو يعلى و اسناده حسن، مجمع الزوائد ١٠/٨٠

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: બહુત સે લોગ ઐસે હૈં જો નર્મ નર્મ બિસ્તરોં પર અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરતે હૈં, અલ્લાહ તઆલા ઉસ ઝિક્ર કી બરકત સે ઉનકો જન્નત કે અઅલા (ઊંચે) દર્જોં મેં પહુંચા દેતે હૈં. (અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

૮૯- عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ اِذَا صَلَّى الْفَجْرَ تَرَبَّعَ فِي مَجْلِسِهِ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ حَسْنَاءَ . رواه ابو داؤد، باب في الرجل يجلس متربعا، رقم: ٤٨٥٠

હઝરત જાબિર બિન સમુરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ ફજર કી નમાઝ સે ફારિગ હોતે તો ચાર ઝાનૂ (પાલતી માર કર) બૈઠ જાતે યહાં તક કે સૂરજ અચ્છી તરહ નિકલ આતા. (અબૂ દાઉદ)

૯૦- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لَاَنْ اَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُوْنَ اللهَ تَعَالٰى مِنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِنْ اَنْ اُعْتِقَ اَرْبَعَةً مِنْ وُلْدِ اِسْمَاعِيْلَ، وَلَاَنْ اَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُوْنَ اللهَ مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ اِلٰى اَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِنْ اَنْ اُعْتِقَ اَرْبَعَةً . رواه ابو داؤد، باب في القصص، رقم: ٣٦٦٧

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે

રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મૈં સુબહ કી નમાઝ કે બાદ સે આફતાબ (સૂરજ) નિકલને તક ઐસી જમાઅત કે સાથ બૈઠૂં જો અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મેં મશ્ગૂલ હો યે મુઝે હઝરત ઇસ્માઇલ અલૈહિસ્સલામ કી ઔલાદ મેં સે ચાર ગુલામ આઝાદ કરને સે ઝિયાદા પસંદ હૈ, ઇસી તરહ મૈં અસર કી નમાઝ કે બાદ સે આફતાબ ગુરૂબ હોને તક ઐસી જમાઅત કે સાથ બૈઠૂં જો અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મેં મશ્ગૂલ હો યે મુઝે હઝરત ઇસ્માઇલ અલૈહિસ્સલામ કી ઔલાદ મેં સે ચાર ગુલામ આઝાદ કરને સે ઝિયાદા પસંદ હૈ. (અબૂ દાઉદ)

ફાઇદા: હઝરત ઇસ્માઇલ અલૈહિસ્સલામ કી ઔલાદ કા ઝિક્ર ઇસલિયે ફરમાયા કે વો અરબોં મેં અફઝલ ઔર શરીફ હોને કી વજહ સે ઝિયાદા કીમતી હૈ.

٩١- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ لِلّٰهِ مَلَآئِكَةً يَطُوْفُوْنَ فِي الطُّرُقِ يَلْتَمِسُوْنَ اَهْلَ الذِّكْرِ، فَاِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ تَنَادَوا هَلُمُّوا اِلٰى حَاجَتِكُمْ، فَيَحُفُّوْنَهُمْ بِاَجْنِحَتِهِمْ اِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، قَالَ: فَيَسْاَلُهُمْ رَبُّهُمْ عَزَّ وَجَلَّ، وَ هُوَ اَعْلَمُ مِنْهُمْ: مَا يَقُوْلُ عِبَادِیْ؟ قَالَ: تَقُوْلُ: يُسَبِّحُوْنَكَ وَيُكَبِّرُوْنَكَ، وَيَحْمَدُوْنَكَ، وَيُمَجِّدُوْنَكَ فَيَقُوْلُ: هَلْ رَاَوْنِیْ؟ قَالَ فَيَقُوْلُوْنَ: لَا، وَ اللّٰهِ مَا رَاَوْكَ، قَالَ فَيَقُوْلُ: كَيْفَ لَوْ رَاَوْنِیْ؟ قَالَ يَقُوْلُوْنَ: لَوْ رَاَوْكَ كَانُوا اَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً، وَاَشَدَّ لَكَ تَمْجِيْدًا، وَاَكْثَرَلَكَ تَسْبِيْحًا، قَالَ يَقُوْلُ: فَمَا يَسْاَلُوْنِیْ؟ قَالَ: يَسْاَلُوْنَكَ الْجَنَّةَ، قَالَ يَقُوْلُ: وَهَلْ رَاَوْهَا؟ قَالَ يَقُوْلُوْنَ: لَا، وَاللّٰهِ يَا رَبِّ مَا رَاَوْهَا، قَالَ فَيَقُوْلُ: فَكَيْفَ لَوْ اَنَّهُمْ رَاَوْهَا؟ قَالَ يَقُوْلُوْنَ: لَوْ اَنَّهُمْ رَاَوْهَا كَانُوا اَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا وَاَشَدَّ لَهَا طَلَبًا وَ اَعْظَمَ فِيْهَا رَغْبَةً، قَالَ: فَمِمَّ يَتَعَوَّذُوْنَ؟ قَالَ يَقُوْلُوْنَ: مِنَ النَّارِ، قَالَ يَقُوْلُ: وَ هَلْ رَاَوْهَا؟ قَالَ يَقُوْلُوْنَ: لَا، وَ اللّٰهِ يَا رَبِّ مَا رَاَوْهَا، قَالَ يَقُوْلُ: فَكَيْفَ لَوْرَاَوْهَا؟ قَالَ يَقُوْلُوْنَ: لَوْ رَاَوْهَا كَانُوا

أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا وَ أَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً، قَالَ فَيَقُوْلُ: فَأُشْهِدُكُمْ أَنِّيْ قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ قَالَ يَقُوْلُ مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ: فِيْهِمْ فُلَانٌ لَيْسَ مِنْهُمْ إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ قَالَ: هُمُ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْقَى جَلِيْسُهُمْ. رواه البخاري،

باب فضل ذكر الله عز وجل، رقم:٦٤٠٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ફરિશ્તોં કી એક જમાઅત હૈ જો રાસ્તોં મેં અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરને વાલોં કી તલાશ મેં ઘૂમતી ફિરતી હૈ. જબ વો કિસી એેસી જમાઅત કો પા લેતે હૈં જો અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મેં મસરૂફ હોતી હૈ તો એક દૂસરે કો પુકાર કર કેહતે હૈં કે આઓ યહાં તુમ્હારી મતલૂબા (મન ચાહી) ચીઝ હૈ. ઉસકે બાદ વો સબ ફરિશ્તે મિલ કર આસમાને દુનિયા તક ઉન લોગોં કો અપને પરોં સે ઘેર લેતે હૈં. અલ્લાહ તઆલા ઉન ફરિશ્તોં સે પૂછતે હૈં જબકે અલ્લાહ તઆલા ઉન ફરિશ્તોં સે ઝિયાદા બા-ખબર હૈં કે મેરે બંદે કયા કેહ રહે હૈં? ફરિશ્તે જવાબ મેં કેહતે હૈંઃ વો આપકી પાકી, બળાઈ, તારીફ ઔર બુઝુર્ગી બયાન કરને મેં મશ્ગૂલ હૈં. ફિર અલ્લાહ તઆલા ઉન ફરિશ્તોં સે પૂછતે હૈંઃ કયા ઉન્હોંને મુઝે દેખા હૈ? ફરિશ્તે કેહતે હૈંઃ અલ્લાહ કી કસમ! ઉન્હોંને આપકો દેખા તો નહીં. ઈરશાદ હોતા હૈ કે અગર વો મુઝે દેખ લેતે તો કયા હાલ હોતા? ફરિશ્તે અર્ઝ કરતે હૈંઃ અગર વો આપકો દેખ લેતે તો ઔર ભી ઝિયાદા ઈબાદત મેં મશ્ગૂલ હોતે ઔર ઈસસે ભી ઝિયાદા આપકી તસ્બીહ ઔર તારીફ કરતે. ફિર અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હોતા હૈ કે વો મુઝસે કયા માંગ રહે હૈં? ફરિશ્તે અર્ઝ કરતે હૈં કે વો આપસે જન્નત કા સવાલ કર રહે હૈં. ઈરશાદ હોતા હૈઃ કયા ઉન્હોંને જન્નત કો દેખા હૈ? ફરિશ્તે અર્ઝ કરતે હૈંઃ અલ્લાહ કી કસમ! અય રબ ઉન્હોંને જન્નત કો દેખા તો નહીં. અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હોતા હૈ કે અગર વો જન્નત કો દેખ લેતે તો ઉનકા કયા હાલ હોતા? ફરિશ્તે અર્ઝ કરતે હૈંઃ અગર વો ઉસકો દેખ લેતે તો ઈસસે ભી ઝિયાદા જન્નત કે શૌક, તમન્ના ઔર ઉસકી તલબ (માંગને) મેં લગ જાતે. ફિર અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હોતા હૈઃ કિસ ચીઝ સે પનાહ માંગ રહે હૈં? ફરિશ્તે અર્ઝ કરતે હૈંઃ વો જહન્નમ સે પનાહ માંગ રહે હૈં. અલ્લાહ

તઆલા કા ઈરશાદ હોતા હે: કયા ઉન્હોંને જહન્નમ કો દેખા હે? ફરિશ્તે અર્ઝ કરતે હૈં: અલ્લાહ કી કસમ! અય રબ ઉન્હોંને દેખા તો નહીં. ઈરશાદ હોતા હે: અગર દેખ લેતે તો કયા હાલ હોતા? ફરિશ્તે અર્ઝ કરતે હૈં: અગર દેખ લેતે તો ઔર ભી ઝિયાદા ઉસસે ડરતે ઔર ભાગને કી કોશિશ કરતે. અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હોતા હે: અચ્છા તુમ ગવાહ રહો મૈંને ઉન મજલિસ વાલોં કો બખ્શ દિયા. એક ફરિશ્તા એક શખ્સ કે બારે મેં અર્ઝ કરતા હે કે વો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર કરને વાલોં મેં શામિલ નહીં થા બલ્કે વો અપની કિસી ઝરૂરત સે મજલિસ મેં આયા થા (ઔર ઉનકે સાથ બૈઠ ગયા થા) ઈરશાદ હોતા હે: યે લોગ ઐસી મજલિસ વાલે હૈં કે ઉનકે સાથ બૈઠને વાલા ભી (અલ્લાહ તઆલા કી રહમત સે) મહરૂમ નહીં હોતા. (બુખારી)

-૯૪ عَنْ اَنَسٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ : اِنَّ لِلّٰهِ سَيَّارَةً مِنَ الْمَلَائِكَةِ يَطْلُبُوْنَ حِلَقَ الذِّكْرِ، فَاِذَا اَتَوْا عَلَيْهِمْ وَ حَفُّوْا بِهِمْ، ثُمَّ بَعَثُوْا رَائِدَهُمْ اِلَى السَّمَاءِ اِلٰى رَبِّ الْعِزَّةِ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى، فَيَقُوْلُوْنَ: رَبَّنَا اَتَيْنَا عَلٰى عِبَادٍ مِنْ عِبَادِكَ يُعَظِّمُوْنَ آلَاءَكَ، وَ يَتْلُوْنَ كِتَابَكَ، وَ يُصَلُّوْنَ عَلٰى نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ ﷺ، وَ يَسْأَلُوْنَكَ لِآخِرَتِهِمْ وَ دُنْيَاهُمْ، فَيَقُوْلُ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى: غَشُّوْهُمْ رَحْمَتِىْ، فَيَقُوْلُوْنَ يَا رَبِّ، اِنَّ فِيْهِمْ فُلَانًا الْخَطَّاءَ اِنَّمَا اعْتَنَقَهُمْ اِعْتِنَاقًا، فَيَقُوْلُ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى: غَشُّوْهُمْ رَحْمَتِىْ، فَهُمُ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْقٰى بِهِمْ جَلِيْسُهُمْ. رواه البزار من طريق زائدة بن ابى الرقاد، عن زياد النميرى، و كلاهما وثق على ضعفه، فعاد هذا اسناده حسن، مجمع الزوائد ۷۷/۱۰

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા કે ફરિશ્તોં કી ચલને ફિરને વાલી જમાઅત હે જો ઝિક્ર કે હલ્કોં (ગિરોહોં, જમાઅતોં) કી તલાશ (ઢૂંડને) મેં હોતી હે. જબ વો ઝિક્ર કે હલ્કોં કે પાસ આતી હે ઔર ઉનકો ઘેર લેતી હે તો અપના એક કાસિદ (પૈગામ દેકર) અલ્લાહ તઆલા કે પાસ આસમાન પર ભેજતી હે. વો ઉન સબ કી

તરફસે અર્ઝ કરતા હૈ: હમારે રબ! હમ આપકે ઉન બંદોં કે પાસ સે આએ હૈં જો આપકી નેઅમતોં (કુર્આન, ઈમાન, ઈસ્લામ) કી બળાઈ બયાન કર રહે હૈં, આપકી કિતાબ કી તિલાવત કર રહે હૈં, આપકે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર દુરૂદ શરીફ ભેજ રહે હૈં ઔર અપની આખિરત ઔર દુનિયા કી ભલાઈ આપસે માંગ રહે હૈં. અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: ઉનકો મેરી રહમત સે ઢાંપ દો. ફરિશ્તે કેહતે હૈં: હમારે રબ! ઉનકે સાથ સાથ એક ગુનેહગાર બંદા ભી થા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં: ઉન સબકો મેરી રહમત સે ઢાંપ દો કયુંકે યે ઐસે લોગોં કી મજલિસ હૈ કે ઉનમેં બૈઠને વાલા ભી (અલ્લાહ તઆલા કી રહમત સે) મહેરૂમ નહીં હોતા. (બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۹۳- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا يَذْكُرُوْنَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ لَا يُرِيْدُوْنَ بِذٰلِكَ اِلَّا وَجْهَهُ اِلَّا نَادَاهُمْ مُنَادٍ مِنَ السَّمَآءِ: اَنْ قُوْمُوا مَغْفُوْرًا لَكُمْ، فَقَدْ بُدِّلَتْ سَيِّئَاتُكُمْ حَسَنَاتٍ. رواه احمد و ابو يعلى و البزار والطبراني في الاوسط، وفيه: ميمون المرئي، وثقه جماعة، و فيه ضعف، و بقية رجال احمد رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١٠/٧٥

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો લોગ અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર કે લિયે જમા હોં, ઔર ઉનકા મકસૂદ (મકસદ) સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા હી કી રઝા હો તો આસમાન સે એક ફરિશ્તા (અલ્લાહ તઆલા કે હુક્મ સે ઉસ મજલિસ કે ખત્મ હોને પર) એલાન કરતા હૈ કે બખ્શે બખ્શાએ ઉઠ જાઓ, તુમ્હારી બુરાઈયોં કો નેકિયોં સે બદલ દિયા ગયા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, અબૂ યઅલા, બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۹۴- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ وَاَبِيْ سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: لَا يَقْعُدُ قَوْمٌ يَذْكُرُوْنَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ اِلَّا حَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَ غَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ، وَ نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِيْنَةُ، وَ

ذَكَرَهُمُ اللهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ. رواه مسلم، باب فضل الاجتماع على تلاوة القرآن ...، رقم: ٦٨٥٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા ઔર હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા દોનોં હઝરાત ઈસ બાત કી ગવાહી દેતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો જમાઅત અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મેં મશ્ગૂલ હો ફરિશ્તે ઉસ જમાઅત કો ઘેર લેતે હૈં, રહમત ઉનકો ઢાંપ લેતી હૈ, સકીના ઉન પર નાઝિલ હોતી (ઉતરતી) હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા ઉનકા તઝકિરા ફરિશ્તોં કી મજલિસ મેં ફરમાતે હૈં. (મુસ્લિમ)

٩٥- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لَيَبْعَثَنَّ اللهُ أَقْوَامًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي وُجُوْهِهِمُ النُّوْرُ عَلَى مَنَابِرِ اللُّؤْلُؤِ، يَغْبِطُهُمُ النَّاسُ، لَيْسُوا بِأَنْبِيَاءَ وَ لَا شُهَدَاءَ قَالَ: فَجَثَا أَعْرَابِيٌّ عَلَى رُكْبَتَيْهِ، فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! حَلِّهِمْ لَنَا نَعْرِفْهُمْ، قَالَ: هُمُ الْمُتَحَابُّوْنَ فِي اللهِ، مِنْ قَبَائِلَ شَتَّى وَ بِلَادٍ شَتَّى يَجْتَمِعُوْنَ عَلَى ذِكْرِ اللهِ يَذْكُرُوْنَهُ. رواه الطبراني وإسناده حسن، مجمع الزوائد ١٠/ ٧٧

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા બાઝ લોગોં કા હશર ઐસી તરહ ફરમાએંગે કે ઉનકે ચેહરોં પર નૂર ચમકતા હુવા હોગા, વો મોતિયોં કે મિંબરોં પર હોંગે, લોગ ઉન પર રશ્ક (ઉનકે જૈસા હોને કી તમન્ના) કરતે હોંગે, વો અંબિયા ઔર શુહદા નહીં હોંગે. એક દેહાત કે રેહને વાલે (સહાબી) ને ઘુટનોં કે બલ બૈઠ કર અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ઉનકા હાલ બયાન કર દીજિયે કે હમ ઉનકો પેહચાન લેં. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ વો લોગ હોંગે જો અલ્લાહ તઆલા કી મુહબ્બત મેં મુખ્તલિફ ખાનદાનોં સે મુખ્તલિફ જગહોં સે આકર એક જગહ જમા હો ગએ હોં ઔર અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મે મશ્ગૂલ હોં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۹۲- عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: عَنْ يَمِيْنِ الرَّحْمٰنِ - وَ كِلْتَا يَدَيْهِ يَمِيْنٌ - رِجَالٌ لَيْسُوا بِاَنْبِيَاءَ، وَلَا شُهَدَاءَ، يَغْشٰى بَيَاضُ وُجُوْهِهِمْ نَظَرَ النَّاظِرِيْنَ، يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّوْنَ وَ الشُّهَدَاءُ بِمَقْعَدِهِمْ، وَ قُرْبِهِمْ مِنَ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ، قِيْلَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! مَنْ هُمْ؟ قَالَ: هُمْ جُمَّاعٌ مِنْ نَوَازِعِ الْقَبَائِلِ، يَجْتَمِعُوْنَ عَلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ، فَيَنْتَقُوْنَ اَطَايِبَ الْكَلَامِ، كَمَا يَنْتَقِيْ اٰكِلُ التَّمْرِ اَطَايِبَهُ.

رواه الطبرانی و رجاله موثقون،مجمع الزوائد ۱۰/۷۸

હઝરત અમ્ર બિન અબસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ રહમાન કે દાહની (સીધી) તરફ, ઔર ઉનકે દોનોં હી હાથ દાહને હૈં, કુછ ઐસે લોગ હોંગે કે વો ન તો નબી હોંગે ન શહીદ, ઉનકે ચેહરોં કી નૂરાનિયત દેખને વાલોં કો અપની તરફ મુતવજ્જે રખેગી, ઉનકે બુલંદ મકામ ઔર અલ્લાહ તઆલા સે ઉનકે કરીબ હોને કી વજહ સે અંબિયા ઔર શુહદા ભી ઉન પર રશ્ક (ઉનકે જૈસા હોને કી તમન્ના) કરતે હોંગે. પૂછા ગયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! વો કૌન લોગ હોંગે? ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે વો લગો હોંગે જો મુખ્તલિફ ખાનદાનોં સે અપને ઘર વાલોં ઔર રિશ્તેદારોં સે દૂર હોકર અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર કે લિયે (એક જગહ) જમા હોતે થે ઔર યે સબ ઈસ તરહ છાંટ છાંટ કર અચ્છી બાતેં કરતે થે જૈસે ખજૂરેં ખાને વાલા (ખજૂરોં કે ઢેર મેં સે) અચ્છી ખજૂરેં છાંટ કર નિકાલતા રેહતા હૈ. (તબનરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ મેં રહમાન કે દાહની તરફ હોને સે મુરાદ યે હૈ કે ઉન લોગોં કા અલ્લાહ તઆલા કે યહાં ખાસ મકામ હોગા. "રહમાન કે દોનોં હાથ દાહને હૈં" કા મતલબ યે હૈ કે જૈસે દાહના હાથ ખૂબિયોંવાલા હોતા હૈ ઐસે હી અલ્લાહ તઆલાકી ઝાતમેં ખૂબિયાં હી હૈં

અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ ઔર શુહદા (શહીદોં) કા ઉન પર રશ્ક કરના ઉન લોગોં કે ઉસ ખાસ અમલ કી વજહ સે હોગા અગરચે હઝરાતે અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ ઔર શુહદા કા દર્જા ઉનસે કહીં ઝિયાદા હોગા. (મજમએ બહારુલ અન્વાર)

٩٧- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: نَزَلَتْ عَلٰى رَسُوْلِ اللهِ ﷺ وَ هُوَ فِيْ بَعْضِ اَبْيَاتِهِ ﴿وَ اصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَ الْعَشِيِّ﴾ الْاٰيَةَ، فَخَرَجَ يَلْتَمِسُهُمْ فَوَجَدَ قَوْمًا يَذْكُرُوْنَ اللهَ تَعَالٰى مِنْهُمْ ثَائِرُ الرَّأْسِ وَ جَافُّ الْجِلْدِ وَ ذُو الثَّوْبِ الْوَاحِدِ فَلَمَّا رَآهُمْ جَلَسَ مَعَهُمْ وَ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ جَعَلَ فِيْ اُمَّتِيْ مَنْ اَمَرَنِيْ اَنْ اَصْبِرَ نَفْسِيْ مَعَهُمْ. تفسير ابن كثير ٣/٨٥

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન સહલ બિન હુનૈફ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અપને ઘર મેં થે કે આપ પર યે આયત ઉતરી

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ

(તરજુમા: અપને આપકો ઉન લોગોં કે પાસ (બૈઠને કા) પાબંદ કીજિયે જો સુબહ શામ અપને રબ કો પુકારતે હૈં). નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઈસ આયત કે નાઝિલ હોને પર ઉન લોગોં કી તલાશ મેં નિકલે. એક જમાઅત કો દેખા કે અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મેં મશ્ગૂલ હૈ. બાઝ લોગ ઉનમેં બિખરે હુવે બાલોં વાલે, ખુશ્ક ખાલોં (સૂખી ચમળી) વાલે ઔર સિર્ફ એક કપળે વાલે હૈં (કે સિર્ફ એક લુંગી ઉનકે પાસ હૈ) જબ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકો દેખા તો ઉનકે પાસ બૈઠ ગએ ઔર ઈરશાદ ફરમાયા: તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે હૈં જિસને મેરી ઉમ્મત મેં ઐસે લોગ પૈદા ફરમાએ કે મુઝે ખુદ ઉનકે પાસ બૈઠને કા હુકમ ફરમાયા હૈ. (તફસીરે ઈબ્ને કસીર)

٩٨- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! مَا غَنِيْمَةُ مَجَالِسِ الذِّكْرِ؟ قَالَ: غَنِيْمَةُ مَجَالِسِ الذِّكْرِ الْجَنَّةُ الْجَنَّةُ.

رواه احمد و الطبراني و اسناد احمد حسن، مجمع الزوائد ١٠/٧٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઝિક્ર કી મજાલિસ કા કયા અજર વ ઈન્આમ હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: ઝિક્ર કી મજાલિસ કા અજર વ ઈન્આમ

જન્નત હૈ જન્નત. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૯૯- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: يَقُوْلُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، سَيَعْلَمُ اَهْلُ الْجَمْعِ مَنْ اَهْلُ الْكَرَمِ، فَقِيْلَ: وَمَنْ اَهْلُ الْكَرَمِ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: مَجَالِسُ الذِّكْرِ فِی الْمَسَاجِدِ. رواه احمد باسنادين واحدهما حسن وابو يعلى كذلك مجمع الزوائد ١٠/٧٥

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા એલાન ફરમાએંગે કે આજ કયામત કે મૈદાન મેં જમા હોને વાલોં કો માલૂમ હો જાએગા કે ઈઝઝત વ એહતિરામ વાલે કૌન લોગ હૈં. અર્ઝ કિયા ગયા: યા રસૂલલ્લાહ! યે ઈઝઝત વ એહતિરામ વાલે કૌન લોગ હૈં? ઈરશાદ ફરમાયા: મસાજિદ (મસ્જિદોં) મેં ઝિક્ર કી મજાલિસ (વાલે). (મુસ્નદે અહમદ, અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૧૦૦- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوْا، قَالُوْا: وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: حِلَقُ الذِّكْرِ. رواه الترمذی، وقال: هذا حديث حسن غريب، باب حديث فی اسماء الله الحسنی، رقم: ٣٥١٠

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ જન્નત કે બાગોં પર ગુઝરો તો ખૂબ ચરો. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! જન્નત કે બાગ કયા હૈં? ઈરશાદ ફરમાયા: ઝિક્ર કે હલ્કે. (તિરમિઝી)

૧૦૧- عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ خَرَجَ عَلٰی حَلْقَةٍ مِنْ اَصْحَابِهٖ فَقَالَ: مَا اَجْلَسَكُمْ؟ قَالُوْا: جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللّٰهَ وَنَحْمَدُهٗ عَلٰی مَا

هَدَانَا لِلْاِسْلَامِ، وَمَنَّ بِهِ عَلَيْنَا، قَالَ: آللّٰهِ! مَا اَجْلَسَكُمْ اِلَّا ذَاكَ؟ قَالُوا: وَاللّٰهِ! مَا اَجْلَسَنَا اِلَّا ذَاكَ، قَالَ: اَمَا اِنِّي لَمْ اَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ، وَلٰكِنَّهُ اَتَانِيْ جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَاَخْبَرَنِيْ اَنَّ اللّٰهَ عَزَّوَجَلَّ يُبَاهِيْ بِكُمُ الْمَلَائِكَةَ رواه مسلم، باب فضل الاجتماع على تلاوة القرآن وعلى الذكر، رقم: ٦٨٥٧

હઝરત મુઆવિયા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સહાબા કે એક હલ્કા (ગિરોહ, જમાઅત) મેં તશરીફ લે ગએ ઔર ઉનસે દરયાફ્ત ફરમાયા (પૂછા): તુમ યહાં કૈસે બૈઠે હો? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: હમ અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરને ઔર ઇસ બાત કા શુક્ર અદા કરને કે લિયે બૈઠે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા ને હમકો ઇસ્લામ કી હિદાયત દેકર હમ પર એહસાન કિયા હે. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ કી કસમ! કયા તુમ સિર્ફ ઇસી વજહ સે બૈઠે હો? સહાબા ને અર્ઝ કિયા: અલ્લાહ કી કસમ! સિર્ફ ઇસી લિયે બૈઠે હૈં. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મૈંને તુમ્હેં ઝૂટા સમઝ કર કસમ નહીં લી બલ્કે બાત યે હે કે જિબ્રઇલ અલૈહિસ્સલામ મેરે પાસ આએ થે ઔર યે ખબર સુના ગએ કે અલ્લાહ તઆલા તુમ લોગોં કી વજહ સે ફરિશ્તોં પર ફખ્ર ફરમા રહે હૈં. (મુસ્લિમ)

١٠٢- عَنْ اَبِيْ رَزِيْنٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ قَالَ لَهُ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلَا اَدُلُّكَ عَلٰى مِلَاكِ هٰذَا الْاَمْرِ الَّذِيْ تُصِيْبُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؟ عَلَيْكَ بِمَجَالِسِ اَهْلِ الذِّكْرِ وَاِذَا خَلَوْتَ فَحَرِّكْ لِسَانَكَ مَا اسْتَطَعْتَ بِذِكْرِ اللّٰهِ (الحديث). رواه البيهقي في شعب الايمان، مشكوة المصابيح رقم: ٥٠٢٥

હઝરત અબૂ રઝીન રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયા તુમકો દીન કી બુનિયાદી ચીઝ ન બતાઊં જિસસે તુમ દુનિયા વ આખિરત કી ભલાઇ હાસિલ કરલો? અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરને વાલોં કી મજલિસોં મેં બૈઠા કરો. ઔર તન્હાઇ મેં ભી જિતના હો સકે અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર મેં અપની ઝબાન કો હરકત મેં રખ્ખો. (બૈહકી, મિશ્કાત)

١٠٣- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قِيْلَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! اَىُّ جُلَسَائِنَا خَيْرٌ؟ قَالَ: مَنْ ذَكَّرَكُمُ اللهَ رُؤْيَتُهُ وَزَادَ فِي عَمَلِكُمْ مَنْطِقُهُ، وَذَكَّرَكُمْ بِالْآخِرَةِ عَمَلُهُ. رواه ابو يعلى وفيه مبارك بن حسان، وقد وثق وبقية رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١٠/٣٨٩

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયા ગયા: હમારે લિયે કિસ શખ્સ કે પાસ બૈઠના બેહતર હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસકો દેખને સે તુમ્હેં અલ્લાહ તઆલા યાદ આએં, જિસકી બાત સે તુમ્હારે અમલ મેં તરક્કી હો ઔર જિસકે અમલ સે તુમ્હેં આખિરત યાદ આ જાએ. (અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

١٠٤- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَنْ ذَكَرَ اللهَ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ حَتّٰى يُصِيْبَ الْاَرْضَ مِنْ دُمُوْعِهِ لَمْ يُعَذِّبْهُ اللهُ تَعَالٰى يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه الحاكم و قال: هذا حديث صحيح الاسناد و لم يخرجاه و وافقه الذهبي ٤/٢٦٠

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરે ઔર અલ્લાહ તઆલા કે ખૌફ સે ઉસકી આંખોં સે કુછ આંસૂ ઝમીન પર ગિર પળેં તો કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા ઉસે અઝાબ નહીં દેંગે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٠٥- عَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَيْسَ شَيْءٌ اَحَبَّ اِلَى اللهِ مِنْ قَطْرَتَيْنِ وَ اَثَرَيْنِ: قَطْرَةُ دُمُوْعٍ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ، وَقَطْرَةُ دَمٍ تُهْرَاقُ فِي سَبِيْلِ اللهِ، وَاَمَّا الْاَثَرَانِ فَاَثَرٌ فِي سَبِيْلِ اللهِ وَ اَثَرٌ فِي فَرِيْضَةٍ مِنْ فَرَائِضِ اللهِ. رواه الترمذى و قال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في فضل المرابط، رقم: ١٦٦٩

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કો દો કતરે ઔર દો નિશાનોં સે ઝિયાદા કોઈ ચીઝ મહબૂબ (પસંદીદા) નહીં. એક આંસૂ કા કતરા જો અલ્લાહ તઆલા કે ખૌફ સે નિકલે, દૂસરા ખૂન કા કતરા જો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં બેહ જાએ. ઔર દો નિશાનોં મેં એક અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે કા કોઈ નિશાન (જૈસે ઝખ્મ યા ગુબાર (ધૂલ) યા અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં ચલને કા નિશાન) ઔર એક વો નિશાન જો અલ્લાહ તઆલા કે કિસી ફરીઝા કી અદાયગી મેં પળ ગયા હો (જૈસે સજદા યા સફરે હજ વગૈરા કા કોઈ નિશાન). (તિરમિઝી)

١٠٢- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: سَبْعَةٌ یُظِلُّهُمُ اللّٰهُ فِیْ ظِلِّهٖ یَوْمَ لَا ظِلَّ اِلَّا ظِلُّهٗ: اِمَامٌ عَدْلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِیْ عِبَادَةِ اللّٰهِ، وَرَجُلٌ قَلْبُهٗ مُعَلَّقٌ فِی الْمَسَاجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِی اللّٰهِ، اجْتَمَعَا عَلَیْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَیْهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَاَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ: اِنِّیْ اَخَافُ اللّٰهَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَاَخْفَاهَا حَتّٰی لَا تَعْلَمَ شِمَالُهٗ مَا تُنْفِقُ یَمِیْنُهٗ، وَرَجُلٌ ذَکَرَ اللّٰهَ خَالِیًا فَفَاضَتْ عَیْنَاهُ. رواه البخاری، باب الصدقة بالیمین، رقم:١٤٢٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સાત આદમી હૈં જિનકો અલ્લાહ તઆલા અપની રહમત કે સાયા મેં ઐસે દિન જગહ અતા ફરમાએંગે જિસ દિન ઉસકે સાયા કે અલાવા કોઈ સાયા ન હોગા. (૧) આદિલ (ઈન્સાફ કરને વાલા) બાદશાહ (૨) વો જવાન જો જવાની મેં અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત કરતા હો. (૩) વો શખ્સ જિસકા દિલ હર વક્ત મસ્જિદ મેં લગા રેહતા હો. (૪) દો ઐસે શખ્સ જો અલ્લાહ તઆલા કે લિયે મુહબ્બત રખતે હોં ઉનકે મિલને ઔર જુદા હોને કી બુનિયાદ (અસલ) યહી હો. (૫) વો શખ્સ જિસકો કોઈ ઊંચે ખાનદાન વાલી હસીન ઔરત અપની તરફ મુતવજ્જે કરે ઔર વો કેહ દે કે મૈં તો અલ્લાહ તઆલા સે ડરતા હૂં. (૬) વો શખ્સ જો ઈસ તરહ

છુપા કર સદકા કરે કે બાએં (ઉલ્ટે) હાથ કો ભી ખબર ન હો કે દાહને (સીધે) હાથ ને કયા ખર્ચ કિયા હૈ. (૭) વો શખ્સ જો અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર તન્હાઇ મેં કરે ઔર આંસૂ બેહને લગેં. (બુખારી)

١٠٧- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَا جَلَسَ قَوْمٌ مَجْلِسًا لَمْ یَذْکُرُوا اللّٰهَ فِیْهِ وَ لَمْ یُصَلُّوا عَلٰی نَبِیِّهِمْ اِلَّا کَانَ عَلَیْهِمْ تِرَةً فَاِنْ شَاءَ عَذَّبَهُمْ وَ اِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُمْ۔ رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن صحیح، باب ما جاء فی القوم یجلسون و لا یذکرون اللّٰه، رقم: ٣٣٨٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો લોગ કિસી મજલિસ મેં બૈઠેં જિસમેં ન અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરેં ઔર ન અપને નબી પર દુરૂદ ભેજેં તો વો મજલિસ ઉનકે લિયે કયામત કે દિન ખસારા કા સબબ (નુકસાન કા ઝરિયા) હોગી. અબ યે અલ્લાહ તઆલા કો ઇખ્તિયાર હૈ ચાહે ઉનકો અઝાબ દેં ચાહે માફ ફરમા દેં. (તિરમિઝી)

١٠٨- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَعَدَ مَقْعَدًا لَمْ یَذْکُرِ اللّٰهَ فِیْهِ کَانَتْ عَلَیْهِ مِنَ اللّٰهِ تِرَةٌ وَ مَنِ اضْطَجَعَ مَضْجَعًا لَا یَذْکُرُ اللّٰهَ فِیْهِ کَانَتْ عَلَیْهِ مِنَ اللّٰهِ تِرَةٌ. رواه ابو داؤد، باب کراهیة ان یقوم الرجل من مجلسه و لا یذکر اللّٰه، رقم: ٤٨٥٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કિસી મજલિસ મેં બૈઠે જિસમેં અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર ન કરે તો વો મજલિસ ઉસકે લિયે નુકસાન-દેહ (નુકસાન દેને વાલી) હોગી. ઔર જો શખ્સ લેટને કે વક્ત અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર ન કરે તો યે લેટના ભી ઉસકે લિયે નુકસાન-દેહ હોગા. (અબૂ દાઉદ)

١٠٩- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَا قَعَدَ قَوْمٌ مَقْعَدًا لَا یَذْکُرُوْنَ اللّٰهَ فِیْهِ وَ یُصَلُّوْنَ عَلَی النَّبِیِّ، اِلَّا کَانَ عَلَیْهِمْ حَسْرَةً یَوْمَ الْقِیَامَةِ، وَ اِنْ اُدْخِلُوا الْجَنَّةَ لِلثَّوَابِ ۔ رواه ابن حبان

(واسناده صحيح) ٢/ ٣٥٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો લોગ કિસી મજલિસ મેં બૈઠેં જિસમેં ન અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરેં ઔર ન નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર દુરૂદ ભેજેં તો ઉનકો કયામત કે દિન (ઝિક્ર ઔર દુરૂદ શરીફ કે) સવાબ કો દેખતે હુવે ઉસ મજલિસ પર અફસોસ હોગા. અગરચે વો લોગ (અપની દૂસરી નેકિયોં કી વજહ સે) જન્નત મેં દાખિલ ભી હો જાએં. (ઇબ્ને હબ્બાન)

١١٠- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا مِنْ قَوْمٍ يَقُوْمُوْنَ مِنْ مَجْلِسٍ لَا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ فِيْهِ إِلَّا قَامُوْا عَنْ مِثْلِ جِيْفَةِ حِمَارٍ وَ كَانَ لَهُمْ حَسْرَةً. رواه ابو داود، باب كراهية ان يقوم الرجل من مجلسه و لا يذكر الله، رقم:٤٨٥٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો લોગ કિસી ઐસી મજલિસ સે ઉઠતે હૈં જિસમેં અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર નહીં કરતે તો વો ગોયા (બદબૂદાર) મુર્દા ગધે કે પાસ સે ઉઠે હૈં ઔર યે મજલિસ ઉનકે લિયે કયામત કે દિન અફસોસ કા ઝરિયા હોગી. (અબૂ દાઊદ)

ફાઇદા: અફસોસ કા ઝરિયા ઇસલિયે હોગી કે મજલિસ મેં ઉમૂમન (આમ તૌર પર) કોઇ ફુઝૂલ (બે-મકસદ, બેકાર) બાત હો હી જાતી હૈ જો પકડ કા સબબ બન સકતી હૈ, અલબત્તા ઉસમેં અગર અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કર લિયા જાએ તો ઉસકી વજહ સે પકડ સે બચાઓ હો જાએગા. (બઝલુલ-મજહૂદ)

١١١- عَنْ سَعْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ كُلَّ يَوْمٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ فَسَأَلَهُ سَائِلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ: كَيْفَ يَكْسِبُ أَحَدُنَا أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ قَالَ: يُسَبِّحُ مِائَةَ تَسْبِيْحَةٍ فَيُكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ، وَتُحَطُّ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيْئَةٍ. رواه مسلم، باب فضل التهليل والتسبيح

والدعاء، رقم: ٦٨٥٢

હઝરત સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમકી ખિદમતમેં બૈઠે હુવે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા તુમમેં સે કોઇ શખ્સ હર રોઝ એક હઝાર નેકિયાં કમાને સે આજિઝ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ બૈઠે હુવે લોગોંમેં સે એક ને સવાલ કિયા: હમમેં સે કોઇ આદમી એક હઝાર નેકિયાં કિસ તરહ કમા સકતા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સુબ્હાનલ્લાહ ૧૦૦ મરતબા પઢે ઉસકે લિયે એક હઝાર નેકિયાં લિખ દી જાએંગી ઔર ઉસકે એક હઝાર ગુનાહ માફ કર દિયે જાએંગે. (મુસ્લિમ)

١١٢- عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنَّ مِمَّا تَذْكُرُوْنَ مِنْ جَلَالِ اللهِ، التَّسْبِيْحَ وَ التَّهْلِيْلَ وَ التَّحْمِيْدَ يَنْعَطِفْنَ حَوْلَ الْعَرْشِ، لَهُنَّ دَوِيٌّ كَدَوِيِّ النَّحْلِ، تُذَكِّرُ بِصَاحِبِهَا، أَمَا يُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكُوْنَ لَهُ، أَوْ لَا يَزَالُ لَهُ، مَنْ يُذَكِّرُ بِهِ؟ رواه ابن ماجه، باب فضل التسبيح، رقم: ٣٨٠٩

હઝરત નુઅમાન બિન બશીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિન ચીઝોં સે તુમ અલ્લાહ તઆલા કી બડાઇ બયાન કરતે હો ઉનમેં સે "સુબ્હાનલ્લાહ, લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" હૈં. યે કલિમાત અર્શ કે ચારોં તરફ ઘૂમતે હૈં. ઈનકી આવાઝ શહેદ કી મખ્ખિયોં કી ભિનભિનાહટ કી તરહ હોતી હૈ. ઈસ તરહ યે કલિમાત અપને પઢને વાલે કા અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ મેં તઝકિરા કરતે હૈં. કયા તુમ યે નહીં ચાહતે કે અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ મેં કોઇ તુમ્હારા હમેશા તઝકિરા કરતા રહે? (ઈબ્ને માજા)

١١٣- عَنْ يُسَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ لَنَا رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: عَلَيْكُنَّ بِالتَّسْبِيْحِ وَ التَّهْلِيْلِ وَ التَّقْدِيْسِ وَاعْقِدْنَ بِالْأَنَامِلِ فَإِنَّهُنَّ مَسْؤُوْلَاتٌ مُسْتَنْطَقَاتٌ وَلَا تَغْفُلْنَ فَتَنْسَيْنَ الرَّحْمَةَ. رواه الترمذي و قال: هذا حديث

حسن غريب، باب في فضل التسبيح ۰۰۰۰، رقم: ۳۵۸۳

હઝરત યુસૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમસે ઈરશાદ ફરમાયા: અપને ઊપર તસ્બીહ(સુબ્હાનલ્લાહ કેહના) ઔર તહલીલ(લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ કેહના) ઔર તકદીસ (અલ્લાહ કી પાકી બયાન કરના મસ્લન સુબ્હાનલ મલિકિલ કુદ્દૂસ કેહના) લાઝિમ(ઝરૂરી) કરલો, ઔર ઉંગલિયોં પર ગિના કરો, ઈસલિયે કે ઉંગલિયોં સે સવાલ કિયા જાએગા (કે ઇનસે કયા અમલ કિયે ઔર જવાબ કે લિયે) બોલને કી તાકત દી જાએગી. ઔર અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર સે ગફલત ન કરના વરના તુમ અપને આપકો અલ્લાહ કી રહમત સે મહરૂમ કર લોગી. (તિરમિઝી)

۱۱۴- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَ بِحَمْدِهٖ غُرِسَتْ لَهٗ نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ رواه البزار و إسناده جيد، مجمع الزوائد ۱۰/۱۱۱

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ "સુબ્હાનલ્લાહિ વબિહમ્દિહી" પળ્હતા હૈ ઉસકે લિયે જન્નત મેં અકે ખજૂર કા દરખ્ત લગા દિયા જાતા હૈ. (બઝ્ઝાર, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۱۵- عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ سُئِلَ أَيُّ الْكَلَامِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: مَا اصْطَفَاهُ اللّٰهُ لِمَلَائِكَتِهٖ أَوْ لِعِبَادِهٖ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهٖ. رواه مسلم، باب فضل سبحان الله وبحمده، رقم: ۶۹۲۵

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દરયાફ્ત કિયા (પૂછા) ગયા: અફઝલ કલામ (બાત) કૌનસા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અફઝલ કલામ વો હૈ જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને અપને ફરિશ્તોં યા અપને બંદોં કે લિયે પસંદ ફરમાયા હૈ. વો "સુબ્હાનલ્લાહિ વબિહમ્દિહી" હૈ. (મુસ્લિમ)

١١٦- عَنْ اَبِیْ طَلْحَةَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: مَنْ قَالَ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ دَخَلَ الْجَنَّةَ اَوْ وَجَبَتْ لَہُ الْجَنَّةُ، وَ مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللّٰہِ وَ بِحَمْدِہٖ مِائَةَ مَرَّةٍ کَتَبَ اللّٰہُ لَہُ مِائَةَ اَلْفِ حَسَنَةٍ وَ اَرْبَعًا وَ عِشْرِیْنَ اَلْفَ حَسَنَةٍ قَالُوْا: یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ! اِذًا لَا یَھْلِکُ مِنَّا اَحَدٌ؟ قَالَ: بَلٰی، اِنَّ اَحَدَکُمْ لَیَجِیْءُ بِالْحَسَنَاتِ لَوْ وُضِعَتْ عَلٰی جَبَلٍ اَثْقَلَتْہُ، ثُمَّ تَجِیْءُ النِّعَمُ فَتَذْھَبُ بِتِلْکَ، ثُمَّ یَتَطَاوَلُ الرَّبُّ بَعْدَ ذٰلِکَ بِرَحْمَتِہٖ . رواہ

الحاکم وقال: صحیح الاسناد، الترغیب ٤٢١/٢

હઝરત અબૂ તલ્હા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કેહતા હૈ ઉસકે લિયે જન્નત વાજિબ હો જાતી હૈ. જો શખ્સ "સુબ્હાનલ્લાહિ વબિહમ્દિહી" ૧૦૦ મરતબા પઢતા હૈ ઉસકે લિયે ૧૨૪૦૦૦ નેકિયાં લિખ્ખી જાતી હૈં. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઐસી હાલત મેં તો કોઇ ભી (કયામત મેં) હલાક નહીં હો સકતા (કે નેકિયાં ઝિયાદા હી રહેંગી)? નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: (બાઝ લોગ ફિર ભી હલાક હોંગે ઇસલિયે કે) તુમમેં સે એક શખ્સ ઇતની નેકિયાં લેકર આએગા કે અગર પહાડ પર રખ દી જાએં તો વો દબ જાએ લેકિન અલ્લાહ તઆલા કી નેઅમતોં કે મુકાબ્લે મેં વો નેકિયાં ખત્મ હો જાએંગી. ફિર અલ્લાહ તઆલા અપની રહમત સે જિસકી ચાહેંગે મદદ ફરમાએંગે ઔર હલાક હોને સે બચા લેંગે. (મુસ્તદરક હાકિમ, તરગીબ)

١١٧- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اَلَا اُخْبِرُکَ بِاَحَبِّ الْکَلَامِ اِلَی اللّٰہِ؟ قُلْتُ: یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ! اَخْبِرْنِیْ بِاَحَبِّ الْکَلَامِ اِلَی اللّٰہِ، فَقَالَ: اِنَّ اَحَبَّ الْکَلَامِ اِلَی اللّٰہِ: سُبْحَانَ اللّٰہِ وَ بِحَمْدِہٖ . رواہ

مسلم، باب فضل سبحان اللّٰہ وبحمدہ، رقم: ٦٩٢٦، و الترمذی الا انہ قال: سُبْحَانَ رَبِّیْ وَ بِحَمْدِہٖ وقال: ھذا حدیث حسن صحیح، باب ای الکلام احب الی اللّٰہ، رقم: ٣٥٩٣

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સુલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયા મૈં તુમકો ન બતાઊં કે અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક સબસે ઝિયાદા પસંદીદા કલામ કયા હૈ? મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે બતા દીજિયે કે અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક સબસે ઝિયાદા પસંદીદા કલામ કયા હૈ? ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક સબસે ઝિયાદા પસંદીદા કલામ "સુબ્હાનલ્લાહિ વબિહમ્દિહી" હૈ. (મુસ્લિમ)

દૂસરી રિવાયત મેં સબસે ઝિયાદા પસંદીદા કલામ "સુબ્હા-ન રબ્બી વબિહમ્દિહી" હૈ. (તિરમિઝી)

١١٨- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ وَ بِحَمْدِهِ غُرِسَتْ لَهُ نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب في فضائل سبحان الله و بحمده ......، رقم: ٣٤٦٥

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને "સુબ્હાનલ્લાહિલ અઝીમિ વબિહમ્દિહી" કહા ઉસકે લિયે જન્નત મેં એક ખજૂર કા દરખ્ત લગા દિયા જાતા હૈ. (તિરમિઝી)

١١٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: كَلِمَتَانِ حَبِيْبَتَانِ إِلَى الرَّحْمٰنِ خَفِيْفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيْلَتَانِ فِي الْمِيْزَانِ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَ بِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ. رواه البخاري، باب قول الله تعالىٰ و نضع الموازين القسط ليوم القيامة، رقم: ٧٥٦٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ દો કલિમે ઐસે હૈં જો અલ્લાહ તઆલા કો બહુત મહબૂબ, ઝબાન પર બહુત હલ્કે ઔર તરાઝૂ મેં બહુત વઝની હૈં. વો કલિમાત "સુબ્હાનલ્લાહિ વબિહમ્દિહી સુબ્હાનલ્લાહિલ અઝીમ" હૈં. (બુખારી)

١٢٠- عَنْ صَفِيَّةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ وَ بَيْنَ

يَدَىَّ اَرْبَعَةُ آلَافِ نَوَاةٍ اُسَبِّحُ بِهِنَّ فَقَالَ: يَا بِنْتَ حُيَيٍّ! مَا هٰذَا؟ قُلْتُ: اُسَبِّحُ بِهِنَّ، قَالَ: قَدْ سَبَّحْتُ مُنْذُ قُمْتُ عَلَى رَاْسِكِ اَكْثَرَ مِنْ هٰذَا قُلْتُ: عَلِّمْنِي يَا رَسُوْلَ اللهِ قَالَ: قُوْلِي سُبْحَانَ اللهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ مِنْ شَيْءٍ . رواه الحاكم في المستدرك وقال: هذا حديث صحيح ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٥٤٧

હઝરત સફિય્યા રદિયલ્લાહુ અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મેરે પાસ તશરીફ લાએ, મેરે સામને ચાર હઝાર ખજૂર કી ગુઠલિયાં રખ્ખી હુઇ થીં જિન પર મૈં તસ્બીહ પળ્હ રહી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ હુયય કી બેટી (સફિય્યા)! યે કયા હૈ? મૈંને અર્ઝ કિયા કે ઇન ગુઠલિયોં પર તસ્બીહ પળ્હ રહી હૂં. ઇરશાદ ફરમાયાઃ મૈં જબ સે તુમ્હારે પાસ આકર ખળા હૂં ઇસસે ઝિયાદા તસ્બીહ પળ્હ ચુકા હૂં. મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! વો મુઝે સિખા દેં. ઇરશાદ ફરમાયાઃ سُبْحَانَ اللهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ مِنْ شَيْءٍ કહા કરો યાની જો ચીઝેં અલ્લાહ તઆલા ને પૈદા ફરમાઇ હૈં ઉનકી તઅદાદ (ગિન્તી) કે બરાબર મૈં અલ્લાહ કી પાકી બયાન કરતી હૂં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٢١- عَنْ جُوَيْرِيَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا بُكْرَةً حِيْنَ صَلَّى الصُّبْحَ، وَهِيَ فِي مَسْجِدِهَا، ثُمَّ رَجَعَ بَعْدَ اَنْ اَضْحَى، وَهِيَ جَالِسَةٌ، فَقَالَ: مَا زِلْتِ عَلَى الْحَالِ الَّتِي فَارَقْتُكِ عَلَيْهَا؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَقَدْ قُلْتُ بَعْدَكِ اَرْبَعَ كَلِمَاتٍ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتِ مُنْذُ الْيَوْمِ لَوَزَنَتْهُنَّ: سُبْحَانَ اللهِ وَ بِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَ رِضَا نَفْسِهِ، وَ زِنَةَ عَرْشِهِ وَ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ. رواه مسلم، باب التسبيح اول النهار و عند النوم، رقم: ٦٩١٣

હઝરત જુવૈરિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સુબહ કી નમાઝ કે વક્ત ઉનકે પાસ સે તશરીફ લે ગએ ઔર યે અપની નમાઝ કી જગહ પર બૈઠી

હુઇ (ઝિક્ર મેં મશ્ગૂલ થીં) નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ચાશ્ત કી નમાઝ કે બાદ તશરીફ લાએ તો યે ઉસી હાલ મેં બૈઠી હુઇ થીં. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દરયાફ્ત ફરમાયાઃ તુમ ઉસી હાલ મેં હો જિસ પર મૈંને છોળા થા? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ જી હાં! નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ મૈંને તુમસે જુદા હોને કે બાદ ચાર કલિમે તીન મરતબા કહે. અગર ઉન કલિમાત કો ઉન સબકે મુકાબલે મેં તૌલા જાએ જો તુમને સુબહ સે અબ તક પળ્હા હૈ તો વો કલિમે ભારી હો જાએં. વો કલિમે યે હૈં:

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهٖ عَدَدَ خَلْقِهٖ وَرِضَا نَفْسِهٖ وَزِنَةَ عَرْشِهٖ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهٖ

“મૈં અલ્લાહ તઆલા કી મખ્લૂકાત કી તઅદાદ (પૈદા કી હુઇ ચીઝોં કી ગિન્તી) કે બરાબર, ઉસકી રઝા, ઉસકે અર્શ કે વઝન ઔર ઉસકે કલિમાત કે લિખને કી સિયાહી (ઇંક) કે બરાબર અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ ઔર તારીફ બયાન કરતા હૂં.” (મુસ્લિમ)

۱۲۲- عَنْ سَعْدِ بْنِ اَبِیْ وَقَّاصٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّہٗ دَخَلَ مَعَ رَسُوْلِ اللّٰہِ ﷺ عَلٰی امْرَاَۃٍ وَ بَیْنَ یَدَیْھَا نَوًی - اَوْ حَصًی - تُسَبِّحُ بِہٖ فَقَالَ: اُخْبِرُکِ بِمَا ھُوَ اَیْسَرُ عَلَیْکِ مِنْ ھٰذَا اَوْ اَفْضَلُ؟ فَقَالَ: سُبْحَانَ اللّٰہِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِی السَّمَاءِ، وَ سُبْحَانَ اللّٰہِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِی الْاَرْضِ، وَ سُبْحَانَ اللّٰہِ عَدَدَ مَا خَلَقَ بَیْنَ ذٰلِکَ، وَ سُبْحَانَ اللّٰہِ عَدَدَ مَا ھُوَ خَالِقٌ، وَ اللّٰہُ اَکْبَرُ مِثْلَ ذٰلِکَ، وَ الْحَمْدُ لِلّٰہِ مِثْلَ ذٰلِکَ، وَ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ مِثْلَ ذٰلِکَ، وَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ مِثْلَ ذٰلِکَ. رواہ ابوداؤد، باب التسبیح بالحصی، رقم: ۱۵۰۰

હઝરત સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ એક સહાબિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કે પાસ ગયા જિનકે સામને ગુઠલિયાં યા કંકરિયાં રખી હુઇ થીં. વો ઉન પર તસ્બીહ પળ્હ રહી થીં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ ક્યા મૈં તુમકો એસે કલિમાત ન બતલાઊં જો તુમ્હારે લિયે ઇસ અમલ સે ઝિયાદા

આસાન હૈ? ઉસકે બાદ યે કલિમાત બતાએ

سُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِی السَّمَاءِ، وَسُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِی الْاَرْضِ، وَسُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ بَیْنَ ذٰلِکَ، وَسُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ مَا هُوَ خَالِقٌ

"મૈં અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ બયાન કરતા હૂં ઉન તમામ ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જો ઉસને આસમાન મેં પૈદા ફરમાઇ હૈં, મૈં અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ બયાન કરતા હૂં ઉન તમામ ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જો ઉસને ઝમીન મેં પૈદા ફરમાઇ હૈં, મૈં અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ બયાન કરતા હૂં ઉન તમામ ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જો આસમાન ઔર ઝમીન કે દરમિયાન (બીચ) ઉસને પૈદા કી હૈં ઔર મૈં અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ બયાન કરતા હૂં ઉન તમામ ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જો અલ્લાહ તઆલા આઇન્દા પૈદા ફરમાને વાલે હૈં." ફિર ફરમાયા: "અલ્લાહુ અકબર" ઇસી તરહ, "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" ઇસી તરહ ઔર "લા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઇલ્લા બિલ્લાહ" કો ભી ઇસી તરહ પઢો યાની ઇન કલિમાત કે સાથ ભી આખિર મેં

عَدَدَ مَا خَلَقَ فِی السَّمَاءِ ઔર عَدَدَ مَا خَلَقَ فِی الْاَرْضِ ઔર عَدَدَ مَا بَیْنَ ذٰلِکَ ઔર عَدَدَ مَا هُوَ خَالِقٌ મિલાદો. (અબૂ દાઉદ)

۱۲۳- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ الْبَاهِلِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ وَاَنَا جَالِسٌ اُحَرِّكُ شَفَتَیَّ فَقَالَ: بِمَ تُحَرِّكُ شَفَتَیْكَ؟ قُلْتُ: اَذْكُرُ اللّٰهَ یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ: اَفَلَا اُخْبِرُكَ بِشَیْءٍ اِذَا قُلْتَهُ، ثُمَّ دَابْتَ اللَّیْلَ وَ النَّهَارَ لَمْ تَبْلُغْهُ؟ قُلْتُ: بَلٰی، قَالَ: تَقُوْلُ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَدَدَ مَا اَحْصٰی كِتَابُهُ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَدَدَ مَا فِیْ كِتَابِهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَدَدَ مَا اَحْصٰی خَلْقُهُ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ مِلْءَ مَا فِیْ خَلْقِهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ مِلْءَ سَمٰوَاتِهِ وَ اَرْضِهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَدَدَ كُلِّ شَیْءٍ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ وَتُسَبِّحُ مِثْلَ ذٰلِكَ، وَ تُكَبِّرُ مِثْلَ ذٰلِكَ. رواه الطبراني من طريقين واسناد احدهما حسن، مجمع الزوائد ١٠/١٠٩

હઝરત અબૂ ઉમામા બાહિલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ તશરીફ લાએ ઔર મૈં બૈઠા હુવા થા, મેરે હોંટ હરકત કર (હિલ) રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દરયાફત ફરમાયા (પૂછા) કે અપને હોંટ કિસ વજહ સે હિલા રહે હો? મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કર રહા હૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં વો કલિમાત ન બતલા દૂં કે અગર તુમ ઉનકો કેહ લો તો તુમ્હારા દિન રાત મુસલસલ ઝિક્ર કરના ભી ઉસકે સવાબ કો ન પહુંચ સકે? મૈંને અર્ઝ કિયા: ઝરૂર બતલા દીજિયે. ઈરશાદ ફરમાયા: યે કલિમાત કહા કરો:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَدَدَ مَا اَحْصٰى كِتَابُهٗ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَدَدَ مَا فِيْ كِتَابِهٖ، وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَدَدَ مَا اَحْصٰى خَلْقُهٗ، وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ مِلْءَ مَا فِيْ خَلْقِهٖ، وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ مِلْءَ سَمٰوَاتِهٖ وَ اَرْضِهٖ، وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَدَدَ كُلِّ شَيْءٍ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ

ઔર ઈસી તરહ "સુબ્હાનલ્લાહ" ઔર "અલ્લાહુ અકબર" કે સાથ યે કલિમાત કહા કરો.

سُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ مَا اَحْصٰى كِتَابُهٗ، وَ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ مَا فِيْ كِتَابِهٖ، وَ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ مَا اَحْصٰى خَلْقُهٗ، وَسُبْحَانَ اللّٰهِ مِلْءَ مَا فِيْ خَلْقِهٖ، وَسُبْحَانَ اللّٰهِ مِلْءَ سَمٰوَاتِهٖ وَ اَرْضِهٖ، وَسُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ كُلِّ شَيْءٍ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ عَدَدَ مَا اَحْصٰى كِتَابُهٗ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ عَدَدَ مَا فِيْ كِتَابِهٖ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ عَدَدَ مَا اَحْصٰى خَلْقُهٗ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ مِلْءَ مَا فِيْ خَلْقِهٖ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ مِلْءَ سَمٰوَاتِهٖ وَ اَرْضِهٖ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ عَدَدَ كُلِّ شَيْءٍ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ۔

"તરજુમા: અલ્લાહ તઆલા કે લિયે તમામ તારીફેં હૈં ઉન ચીઝોં કી તઅદાદ (ગિન્તી) કે બરાબર જિસે ઉસકી કિતાબ ને શુમાર કિયા (ગિના) હૈ, અલ્લાહ તઆલા કે લિયે તમામ તારીફેં હૈં ઉન ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જો ઉસકી કિતાબ મેં હૈં, અલ્લાહ તઆલા કે લિયે તમામ તારીફેં હૈં ઉન ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જિસે ઉસકી મખ્લૂક (પૈદા કી હુઈ ચીઝોં) ને શુમાર કિયા હૈ, અલ્લાહ તઆલા કે લિયે તમામ

તારીફેં હૈં ઉન ચીઝોં કે ભર દેને કે બરાબર જો મખ્લૂકાત મેં હૈં, અલ્લાહ તઆલા કે લિયે તમામ તારીફે આસમાનોં ઔર ઝમીનોં કે ખુલા (ખાલી જગહ) કો ભર દેને કે બરાબર, અલ્લાહ તઆલા કે લિયે તમામ તારીફેં હૈં હર ચીઝ કે શુમાર કે બરાબર ઔર અલ્લાહ તઆલા કે લિયે તમામ તારીફેં હૈં હર ચીઝ પર."

"અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ હૈ ઉન ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જિસે ઉસકી કિતાબ ને શુમાર કિયા હૈ, અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ હૈ ઉન ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જો ઉસકી કિતાબ મેં હૈં, અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ હૈ ઉન ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જિસે ઉસકી મખ્લૂકાત ને શુમાર કિયા હૈ, અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ હૈ ઉન ચીઝોં કે ભર દેને કે બરાબર જો મખ્લૂકાત મેં હૈં, અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ હૈ આસમાનોં ઔર ઝમીનોં કે ખુલા કો ભર દેને કે બરાબર, અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ હૈ હર ચીઝ કે શુમાર કે બરાબર ઔર અલ્લાહ તઆલા કી તસ્બીહ હૈ હર ચીઝ પર."

"અલ્લાહ કી બળાઈ હૈ ઉન ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જિસે ઉસકી કિતાબ ને શુમાર કિયા હૈ, અલ્લાહ તઆલા કી બળાઈ હૈ ઉન ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જો ઉનકી કિતાબ મેં હૈં, અલ્લાહ તઆલા કી બળાઈ હૈ ઉન ચીઝોં કી તઅદાદ કે બરાબર જિસે ઉસકી મખ્લૂકાત ને શુમાર કિયા હૈ, અલ્લાહ તઆલા કી બળાઈ હૈ ઉન ચીઝોં કે ભર દેને કે બરાબર જો મખ્લૂકાત મેં હૈં, અલ્લાહ તઆલા કી બળાઈ હૈ આસમાનોં ઔર ઝમીનોં કે ખુલા કો ભર દેને કે બરાબર, અલ્લાહ તઆલા કી બળાઈ હૈ હર ચીઝ કે શુમાર કે બરાબર ઔર અલ્લાહ તઆલા કી બળાઈ હૈ હર ચીઝ પર." (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٢٣- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَوَّلُ مَنْ يُدْعٰى اِلَى الْجَنَّةِ الَّذِيْنَ يَحْمَدُوْنَ اللّٰهَ فِى السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ. رواه الحاكم و

قال: صحيح على شرط مسلم ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/ ٥٠٢

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ સબસે પેહલે જન્નત કી તરફ બુલાએ જાને વાલે વો લોગ હોંગે

જો ખુશહાલી ઔર તંગદસ્તી (દોનોં હાલતોં મેં) અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ કરતે હૈં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۲۵- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ اللّٰهَ لَيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ اَنْ يَاْكُلَ الْاَكْلَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا، اَوْ يَشْرَبَ الشَّرْبَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا. رواه مسلم، باب استحباب حمد الله تعالىٰ بعد الاكل والشرب، رقم: ٦٩٣٢

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા ઉસ બંદા સે બેહદ ખુશ હોતે હૈં જો લુકમા ખાએ ઔર ઉસ પર અલ્લાહ તઆલા કા શુક્ર અદા કરે યા પાની કા ઘૂંટ પિયે ઔર ઉસ પર અલ્લાહ તઆલા કા શુક્ર અદા કરે. (મુસ્લિમ)

۱۲۶- عَنْ مُعَاذِبْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: كَلِمَتَانِ اِحْدَاهُمَا لَيْسَ لَهَا نَاهِيَةٌ دُوْنَ الْعَرْشِ، وَ الْاُخْرٰى تَمْلَاُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَ الْاَرْضِ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَ اللّٰهُ اَكْبَرُ. رواه الطبراني ورواته الى معاذ بن عبدالله ثقة تسرى ابن لهيعة ولحديثه هذا شواهد، الترغيب ٤٣٤/٢

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" ઔર "અલ્લાહુ અકબર" દો કલિમે હૈં, ઇનમેં સે એક (લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ) તો અર્શ સે પેહલે કહીં રુકતા હી નહીં ઔર દૂસરા (અલ્લાહુ અકબર) ઝમીન વ આસમાન કે દરમિયાની ખુલા કો (નૂર યા અજર સે) ભર દેતા હૈ (તબરાની, તરગીબ)

۱۲۷- عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِيْ سُلَيْمٍ قَالَ: عَدَّهُنَّ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ فِيْ يَدِيْ- اَوْ فِيْ يَدِهِ- اَلتَّسْبِيْحُ نِصْفُ الْمِيْزَانِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ يَمْلَؤُهُ وَالتَّكْبِيْرُ يَمْلَاُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ. (الحديث) رواه الترمذي وقال: حديث حسن، باب فيه حديثان التسبيح نصف الميزان، رقم: ٣٥١٩

કબીલા બનૂ સુલૈમ કે એક સહાબી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇન બાતોં કો મેરે હાથ યા અપને દસ્તે મુબારક (મુબારક હાથ) પર ગિન કર ફરમાયા: "સુબ્હાનલ્લાહ" કેહના આધે તરાઝૂ કો સવાબ સે ભર દેતા હૈ. ઔર "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" કેહના પૂરે તરાઝૂ કો સવાબ સે ભર દેતા હૈ. ઔર "અલ્લાહુ અકબર" કા સવાબ ઝમીન વ આસમાન કે દરમિયાન (બીચ) કી ખાલી જગહ કો પુર કર દેતા હૈ. (તિરમિઝી)

۱۲۸- عَنْ سَعْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلَا اَدُلُّكَ عَلٰى بَابٍ مِنْ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ؟ قُلْتُ: بَلٰى، يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ. رواه الحاكم وقال: صحيح على شرطهما ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٤/٢٩٠

હઝરત સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયા તુમ્હેં જન્નત કે દરવાઝોં મેં સે એક દરવાઝા ન બતલાઉં? મૈંને અર્ઝ કિયા: ઝરૂર બતલાઇયે. ઇરશાદ ફરમાયા: વો દરવાઝા "લા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઇલ્લા બિલ્લાહ" હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۲۹- عَنْ اَبِيْ اَيُّوْبَ الْاَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ لَيْلَةَ اُسْرِيَ بِهٖ مَرَّ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: يَا جِبْرِيْلُ مَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ ﷺ، قَالَ لَهٗ اِبْرَاهِيْمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مُرْ اُمَّتَكَ فَلْيُكْثِرُوْا مِنْ غِرَاسِ الْجَنَّةِ فَاِنَّ تُرْبَتَهَا طَيِّبَةٌ، وَاَرْضَهَا وَاسِعَةٌ قَالَ: وَمَا غِرَاسُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ. رواه احمد ورجال احمد رجال الصحيح غير عبد الله بن عبد الرحمن بن عبد الله بن عمر بن الخطاب وهو ثقة لم يتكلم فيه احد ووثقه ابن حبان، مجمع الزوائد ١١٩/١٠

હઝરત અબૂ અય્યૂબ અન્સારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મેઅરાજ કી રાત હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કે પાસ સે ગુઝરે તો ઉન્હોંને પૂછા: જિબ્રઇલ! યે તુમ્હારે સાથ કૌન હૈં? જિબ્રઇલ અલૈહિસ્સલામ ને

અર્ઝ કિયાઃ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હૈં. ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ ને ફરમાયાઃ આપ અપની ઉમ્મત સે કહિયે કે વો જન્નત કે પૌદે ઝિયાદા સે ઝિયાદા લગાએં ઇસલિયે કે જન્નત કી મિટ્ટી ઉમ્દા હૈ ઔર ઉસકી ઝમીન કુશાદા (ફૈલી હુઇ) હૈ. પૂછાઃ જન્નત કે પૌદે કયા હૈં? ઇરશાદ ફરમાયાઃ "લા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઇલ્લા બિલ્લાહ". (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۱۳۰- عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَحَبُّ الْكَلَامِ اِلَى اللّٰهِ اَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللّٰهِ ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، لَا يَضُرُّكَ بِاَيِّهِنَّ بَدَاْتَ (وهو جزء من الحديث) . رواه مسلم باب كراهة التسمية بالاسماء القبيحة ..... رقم: ٥٦٠١، وزاد احمد: اَفْضَلُ الْكَلَامِ بَعْدَ الْقُرْآنِ اَرْبَعٌ وَهِيَ مِنَ الْقُرْآنِ ٢٠/٥

હઝરત સમુરા બિન જુન્દુબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ ચાર કલિમે અલ્લાહ તઆલા કો સબસે ઝિયાદા મહબૂબ હૈં, "સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર" ઇનમેં સે જિસકો ચાહો પેહલે પઢો (ઔર જિસકો ચાહો બાદ મેં પઢો કોઇ હરજ નહીં). (મુસ્લિમ)

એક રિવાયત મેં હૈ કે યે ચારો કલિમે કુર્આને મજીદ કે બાદ સબ સે અફઝલ હૈં ઔર કુર્આને કરીમ હી કે કલિમાત હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۳۱- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَاَنْ اَقُوْلَ سُبْحَانَ اللّٰهِ ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، اَحَبُّ اِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ . رواه مسلم، باب فضل التهليل والتسبيح والدعاء، رقم:٦٨٤٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ મુઝે "સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ, અલ્લાહુ

અકબર” કેહના હર ઉસ ચીઝ સે ઝિયાદા મહબૂબ હે જિસ પર સૂરજ તુલૂઅ હોતા (નિકલતા) હે (કયુંકે ઇનકા અજર વ સવાબ બાકી રહેગા ઔર દુનિયા અપને તમામ સાઝો સામાન સમેત ખત્મ હો જાએગી). (મુસ્લિમ)

۱۳۲- عَنْ اَبِیْ سَلْمٰی رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: بَخٍ بَخٍ بِخَمْسٍ مَا اَثْقَلَھُنَّ فِی الْمِیْزَانِ: سُبْحَانَ اللّٰہِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ، وَلَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ، وَاللّٰہُ اَکْبَرُ، وَالْوَلَدُ الصَّالِحُ یُتَوَفّٰی لِلْمُسْلِمِ فَیَحْتَسِبُہُ. رواہ

الحاکم وقال: ھذا حدیث صحیح الاسناد ووافقہ الذھبی ۱/ ۵۱۱

હઝરત અબૂ સલ્મા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હેં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ વાહ વાહ! પાંચ ચીઝેં આમાલનામા કે તરાઝૂ મેં કિતની ઝિયાદા વઝની હૈં. (૧) લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ (૨) સુબ્હાનલ્લાહ (૩) અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ (૪) અલ્લાહુ અકબર (૫) કિસી મુસલમાન કા નેક લળકા ફૌત હો (મર) જાએ ઔર વો સવાબ કી ઉમ્મીદ પર સબ્ર કરે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۳۳- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْھُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللّٰہِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ، وَلَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ، وَاللّٰہُ اَکْبَرُ، کُتِبَ لَہُ بِکُلِّ حَرْفٍ عَشْرُ حَسَنَاتٍ (وھو جزء من الحدیث). رواہ الطبرانی فی الکبیر والاوسط ورجالھما رجال الصحیح غیر محمد بن منصور الطوسی وھو ثقۃ، مجمع الزوائد ۱۰/ ۱۰٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ “સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર” પઢે, હર હર્ફ (અક્ષર) કે બદલે ઉસકે આમાલનામા મેં દસ નેકિયાં લિખ દી જાએંગી. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۱۳۴- عَنْ اُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ اَبِیْ طَالِبٍ رَضِیَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَرَّ بِیْ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ ذَاتَ یَوْمٍ، فَقُلْتُ: یَا رَسُوْلَ اللهِ! قَدْ کَبُرْتُ وَ ضَعُفْتُ، اَوْ کَمَا قَالَتْ: فَمُرْنِیْ بِعَمَلٍ اَعْمَلُ وَ اَنَا جَالِسَةٌ؟ قَالَ: سَبِّحِی اللهَ مِائَةَ تَسْبِیْحَةٍ، فَاِنَّهَا تَعْدِلُ لَكِ مِائَةَ رَقَبَةٍ تُعْتِقِیْنَهَا مِنْ وُلْدِ اِسْمَاعِیْلَ، وَ احْمَدِی اللهَ مِائَةَ تَحْمِیْدَةٍ فَاِنَّهَا تَعْدِلُ مِائَةَ فَرَسٍ مُسْرَجَةٍ مُلْجَمَةٍ تَحْمِلِیْنَ عَلَیْهَا فِیْ سَبِیْلِ اللهِ، وَ کَبِّرِی اللهَ مِائَةَ تَکْبِیْرَةٍ، فَاِنَّهَا تَعْدِلُ لَكِ مِائَةَ بَدَنَةٍ مُقَلَّدَةٍ مُتَقَبَّلَةٍ، وَ هَلِّلِی اللهَ مِائَةً، قَالَ ابْنُ خَلَفٍ: اَحْسِبُهُ قَالَ: تَمْلَاُ مَا بَیْنَ السَّمَاءِ وَ الْاَرْضِ، وَ لَا یُرْفَعُ یَوْمَئِذٍ لِاَحَدٍ عَمَلٌ اِلَّا اَنْ یَاْتِیَ بِمِثْلِ مَا اَتَیْتِ. قلت: رواہ ابن ماجه باختصار و رواہ احمد و الطبرانی فی الکبیر ولم یقل اَحْسِبُهُ و رواہ فی الاوسط الا انه قال فیه: قُلْتُ: یَا رَسُوْلَ اللهِ کَبُرَتْ سِنِّیْ، وَ رَقَّ عَظْمِیْ فَدُلَّنِیْ عَلٰی عَمَلٍ یُدْخِلُنِی الْجَنَّةَ، فَقَالَ: بَخٍ بَخٍ، لَقَدْ سَاَلْتِ، وَقَالَ خَیْرٌ لَكِ مِنْ مِائَةِ بَدَنَةٍ مُقَلَّدَةٍ مُجَلَّلَةٍ تُهْدِیْنَهَا اِلٰی بَیْتِ اللهِ تَعَالٰی: وَ قَوْلِیْ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ، مِائَةَ مَرَّةٍ، فَهُوَ خَیْرٌ لَكِ مِمَّا اَطْبَقَتْ عَلَیْهِ السَّمَاءُ وَ الْاَرْضُ، وَ لَا یُرْفَعُ یَوْمَئِذٍ لِاَحَدٍ عَمَلٌ اَفْضَلُ مِمَّا رُفِعَ لَكِ اِلَّا مَنْ قَالَ مِثْلَ مَا قُلْتِ اَوْ زَادَ واسانیدهم حسنة، مجمع الزوائد ۱۰/۱۰۸ و رواہ الحاکم وقال: قُوْلِیْ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ لَا تَتْرُكُ ذَنْبًا، وَ لَا یُشْبِهُهَا عَمَلٌ. و قال: هذا حدیث صحیح الاسناد و وافقه الذهبی ۱/۵۱۴

હઝરત ઉમ્મે હાની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે એક દિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મેરે યહાં તશરીફ લાએ. મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મૈં બૂઢી ઔર કમઝોર હો ગઇ હું, કોઇ અમલ ઐસા બતા દીજિયે કે બૈઠે બૈઠે કરતી રહા કરૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: "સુબ્હાનલ્લાહ" ૧૦૦ મરતબા પઢા કરો, ઇસકા સવાબ ઐસા હૈ ગોયા તુમ ઔલાદે ઇસ્માઇલ મેં સે ૧૦૦ ગુલામ આઝાદ કરો. "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" ૧૦૦ મરતબા પઢા કરો, ઇસકા સવાબ ઐસે ૧૦૦ ઘોડોં કે બરાબર હૈ જિન પર ઝીન કસી હુઇ હો ઔર લગામ લગી હુઇ હો, ઉન્હેં અલ્લાહ

તઆલા કે રાસ્તે મેં સવારી કે લિયે દે દો. "અલ્લાહુ અકબર" ૧૦૦ મરતબા પળ્હા કરો, ઇસકા સવાબ ઐસે ૧૦૦ ઊંટોં કો ઝિબહ કિયે જાને કે બરાબર હે જિનકી ગરદનોં મેં કુર્બાની કા પટ્ટા પળા હુા હો. "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" ૧૦૦ મરતબા પળ્હા કરો, ઇસકા સવાબ તો આસમાન ઔર ઝમીન કે દરમિયાન કો ભર દેતા હે ઔર ઉસ દિન તુમ્હારે અમલ સે બળ્હ કર કિસી કા કોઇ અમલ નહીં હોગા જો અલ્લાહ તઆલા કે યહાં કુબૂલ હો, અલબત્તા ઉસ શખ્સ કા અમલ બળ્હ સકતા હે જિસને તુમ્હારે જૈસા અમલ કિયા હો.

એક રિવાયત મેં હે કે હઝરત ઉમ્મે હાની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મૈં બૂળ્હી હો ગઇ હૂં ઔર મેરી હડ્ડિયાં કમઝોર હો ગઇ હૈં, કોઇ ઐસા અમલ બતલા દીજિયે જો મુઝે જન્નત મેં દાખિલ કરા દે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: વાહ વાહ! તુમને બહુત અચ્છા સવાલ કિયા, ઔર ફરમાયા કે "અલ્લાહુ અકબર" ૧૦૦ મરતબા પળ્હા કરો, યે તુમ્હારે લિયે ઐસે ૧૦૦ ઊંટોં સે બેહતર હે જિનકી ગરદન મેં પટ્ટા પળા હુવા હો, ઝૂલ ડલી હુઇ હો ઔર વો મક્કા મેં ઝિબહ કિયે જાએં. "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" ૧૦૦ મરતબા પળ્હા કરો વો તુમ્હારે લિયે ઉન તમામ ચીઝોં સે બેહતર હે જિનકો આસમાન વ ઝમીન ને ઢાંપ રખ્ખા હે, ઔર ઉસ દિન તુમ્હારે અમલ સે બળ્હ કર કિસી કા કોઇ અમલ નહીં હોગા જો અલ્લાહ તઆલા કે યહાં કુબૂલ હો, અલબત્તા ઉસ શખ્સ કા અમલ બળ્હ સકતા હે જિસને યે કલિમાત ઇતને હી મરતબા યા ઇસસે ઝિયાદા મરતબા કહે હોં.

એક રિવાયત મેં યે ભી હે કે "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" પળ્હા કરો, યે કિસી ગુનાહ કો નહીં છોળતા, ઔર ઇસ જૈસા કોઇ અમલ નહીં. (ઇબ્ને માજા, મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મુસ્તદરક હાકિમ, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۱۳۵- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ مَرَّ بِهٖ وَهُوَ یَغْرِسُ غَرْسًا، فَقَالَ: یَا اَبَا هُرَیْرَةَ! مَا الَّذِیْ تَغْرِسُ؟ قُلْتُ: غِرَاسًا لِیْ، قَالَ: اَلَا اَدُلُّكَ عَلٰی غِرَاسٍ خَیْرٍ لَّكَ مِنْ هٰذَا؟ قَالَ: بَلٰی، یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! قَالَ: قُلْ:

سُبْحَانَ اللّٰهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، يُغْرَسُ لَكَ، بِكُلِّ وَاحِدَةٍ، شَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ . رواه ابن ماجة، باب فضل التسبيح، رقم: ٣٨٠٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મેરે પાસ સે ગુઝરે ઔર મૈં પૌદા લગા રહા થા. ફરમાયા: અબૂ હુરૈરા કયા લગા રહે હો? મૈંને અર્ઝ કિયા: અપને લિયે પૌદે લગા રહા હૂં. ઈરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં ઈસસે બેહતર પૌદે ન બતા દૂં? "સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર" કેહના, ઈનમેં સે હર કલિમે કે બદલે મેં તુમ્હારે લિયે જન્નત મેં એક દરખ્ત લગા દિયા જાએગા. (ઈબ્ને માજા)

١٣٦- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: خُذُوا جُنَّتَكُمْ، قُلْنَا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَمِنْ عَدُوٍّ حَضَرَ؟ فَقَالَ: خُذُوا جُنَّتَكُمْ مِنَ النَّارِ، قُوْلُوا: سُبْحَانَ اللّٰهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ، فَاِنَّهُنَّ يَاْتِيْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُسْتَقْدِمَاتٍ، وَمُسْتَاْخِرَاتٍ، وَمُنْجِيَاتٍ وَمُجَنِّبَاتٍ وَهُنَّ الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ .

مجمع البحرين في زوائد المعجمين ٧/٣٢٩ قال المحشي اخرجه الطبراني في الصغير وقال الهيثمي في المجمع ورجاله رجال الصحيح غير داؤد بن بلال وهو ثقة

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હમારે પાસ તશરીફ લાએ ઔર ઈરશાદ ફરમાયા: દેખો અપને બચાઓ કે લિયે ઢાલ લે લો. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને પૂછા: યા રસૂલલ્લાહ! કયા કોઈ દુશ્મન આ ગયા હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: જહન્નમ કી આગ સે બચાઓ કે લિયે ઢાલ લે લો. "સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર" કહા કરો કયુંકે યે કલિમાત કયામત કે દિન આને કેહને વાલે કે આગે, પીછે, દાએં, બાએં સે આએંગે ઔર ઉસકો નજાત દિલાને વાલે હોંગે ઔર યહી વો નેક આમાલ હૈં જિનકા સવાબ હમેશા મિલતા રેહતા હૈ. (મજમઉલ-બહરૈન)

ફાઇદા: હદીસ શરીફ કે ઇસ જુમલા "યે કલિમાત અપને પઢને વાલે કે આગે સે આએંગે" કા મતલબ યે હૈ કે કયામત કે દિન યે કલિમે આગે બઢ કર અપને પઢને વાલે કી સિફારિશ કરેંગે "ઔર દાએં બાએં પીછે સે આને" કા મતલબ યે હૈ કે અપને પઢને વાલે કી અઝાબ સે હિફાઝત કરેંગે.

١٣٧- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ اِنَّ سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ، وَاللهُ اَكْبَرُ تَنْفُضُ الْخَطَايَا كَمَا تَنْفُضُ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا. رواه احمد ٣/١٥٢

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: "સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર" કેહને કી વજહ સે ગુનાહ ઐસે ઝળતે હૈં જૈસે (સરદી મેં) દરખ્ત સે પત્તે ઝળતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

١٣٨- عَنْ عِمْرَانَ - يَعْنِي: ابْنَ حُصَيْنٍ - رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَمَا يَسْتَطِيْعُ اَحَدُكُمْ اَنْ يَعْمَلَ كُلَّ يَوْمٍ مِثْلَ اُحُدٍ عَمَلًا؟ قَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللهِ! وَمَنْ يَسْتَطِيْعُ اَنْ يَعْمَلَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِثْلَ اُحُدٍ عَمَلًا؟ قَالَ: كُلُّكُمْ يَسْتَطِيْعُهُ، قَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللهِ! مَاذَا؟ قَالَ: سُبْحَانَ اللهِ اَعْظَمُ مِنْ اُحُدٍ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ اَعْظَمُ مِنْ اُحُدٍ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ اَعْظَمُ مِنْ اُحُدٍ، وَاللهُ اَكْبَرُ اَعْظَمُ مِنْ اُحُدٍ. رواه الطبرانی و البزار و رجالهما رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١٠/١٠٥

હઝરત ઇમરાન બિન હુસૈન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયા તુમમેં સે કોઇ શખ્સ હર રોઝ ઉહદ પહાળ કે બરાબર અમલ નહીં કર સકતા? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઉહદ પહાળ કે બરાબર કૌન અમલ કર સકતા હૈ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે હર એક કર સકતા હૈ. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને

અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! વો કૌનસા અમલ હે? ઇરશાદ ફરમાયા: "સુબ્હાનલ્લાહ" (કા સવાબ) ઉહદ સે બળા હે, "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" કા સવાબ ઉહદ સે બળા હે, "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કા સવાબ ઉહદ સે બળા હે ઔર "અલ્લાહુ અકબર" કા સવાબ ઉહદ સે બળા હે. (તબરાની, બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۱۳۹- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوْا قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: الْمَسَاجِدُ قُلْتُ: وَمَا الرَّتْعُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: سُبْحَانَ اللّٰهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ. رواه الترمذي وقال: حديث حسن غريب، باب حديث في اسماء الله الحسنى مع ذكرها تماما، رقم: ٣٥٠٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જબ તુમ જન્નત કે બાગોં પર ગુઝરો તો ખૂબ ચરો. મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! જન્નત કે બાગ કયા હૈં? ઇરશાદ ફરમાયા: મસ્જિદેં. મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલ્લાહ! ચરને સે કયા મુરાદ હે? ઇરશાદ ફરમાયા: "સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર" કા પળ્હના. (તિરમિઝી)

۱۴۰- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ وَ اَبِیْ سَعِيْدٍ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى مِنَ الْكَلَامِ اَرْبَعًا: سُبْحَانَ اللّٰهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، فَمَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللّٰهِ كُتِبَ لَهُ عِشْرُوْنَ حَسَنَةً، وَحُطَّتْ عَنْهُ عِشْرُوْنَ سَيِّئَةً، وَمَنْ قَالَ: اللّٰهُ اَكْبَرُ فَمِثْلُ ذٰلِكَ، وَمَنْ قَالَ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ فَمِثْلُ ذٰلِكَ، وَمَنْ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ مِنْ قِبَلِ نَفْسِهٖ كُتِبَتْ لَهُ ثَلَاثُوْنَ حَسَنَةً وَحُطَّتْ عَنْهُ ثَلَاثُوْنَ سَيِّئَةً. رواه النسائي في عمل اليوم والليلة، رقم: ١٤٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા ઔર હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી

રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા ને અપને કલામ (કુર્આન) મેં સે ચાર કલિમે ચુને હૈં: "સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર". જો શખ્સ એક મરતબા "સુબ્હાનલ્લાહ" કેહતા હૈ ઉસકે લિયે બીસ નેકિયાં લિખ દી જાતી હૈં, ઉસકી બીસ બુરાઇયાં મિટા દી જાતી હૈં. જો શખ્સ "અલ્લાહુ અકબર" કહે ઉસકે લિયે ભી યહી અજર હૈ. જો શખ્સ "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કહે ઉસકે લિયે ભી યહી અજર હૈ. જો શખ્સ દિલ કી ગેહરાઇ સે "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન" કહે ઉસકે લિયે તીસ નેકિયાં લિખ્ખી જાતી હૈં ઔર તીસ ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે હૈં. (અમલુલ-યૌમ વલ્લૈલહ)

١٢١- عَنْ اَبِى سَعِيْدِ الْخُدْرِىِّ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: اسْتَكْثِرُوا مِنَ الْبَاقِيَاتِ الصَّالِحَاتِ قِيْلَ: وَمَا هُنَّ يَا رَسُوْلَ اللهِ؟ قَالَ: الْمِلَّةُ، قِيْلَ وَمَا هِىَ؟ قَالَ: التَّكْبِيْرُ وَالتَّهْلِيْلُ، وَالتَّسْبِيْحُ، وَ التَّحْمِيْدُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللهِ. رواه الحاكم وقال: هذا اصح اسناد المصريين ووافقه الذهبى ١/٥١٢

હઝરત અબૂ સઇદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ બાકિયાતે સાલિહાત કી કસરત કિયા કરો. કિસી ને પૂછાઃ વો ક્યા ચીઝેં હૈં. ઇરશાદ ફરમાયાઃ વો દીન કી બુનિયાદેં હૈં. અર્ઝ કિયા ગયાઃ વો બુનિયાદેં ક્યા હૈં? ઇરશાદ ફરમાયાઃ તકબીર ("અલ્લાહુ અકબર" કેહના) તહલીલ ("લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કેહના) તસ્બીહ ("સુબ્હાનલ્લાહ" કેહના) તહમીદ ("અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" કેહના) ઔર "લા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઇલ્લા બિલ્લાહ" કેહના. (મુસ્તદરક હાકિમ)

ફાઇદાઃ બાકિયાતે સાલિહાત સે મુરાદ વો નેક આમાલ હૈં જિનકા સવાબ હમેશા મિલતા રેહતા હૈ. રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇન કલિમાત કો મિલ્લત ઇસલિયે ફરમાયા હૈ કે યે કલિમાત દીને ઇસ્લામ મેં બુનિયાદી હૈસિયત રખતે હૈં. (કશ્ફુર્રબ્બાની)

۱۳۲-عَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: قُلْ سُبْحَانَ اللّٰهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ، فَاِنَّهُنَّ الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ، وَهُنَّ يَحْطُطْنَ الْخَطَايَا كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا، وَهُنَّ مِنْ كُنُوْزِ الْجَنَّةِ. رواه الطبراني باسنادين في احدهما: عمر بن راشد اليمامي، وقد وُثق على ضعفه وبقية رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١٠/١٠٤

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: "સુબ્હાલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર, લા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઇલ્લા બિલ્લાહ" કહા કરો. યે બાકિયાતે સાલિહાત હૈં ઔર યે ગુનાહોં કો ઇસ તરહ મિટા દેતે હૈં જિસ તરહ દરખ્ત સે (સરદી કે મૌસમ મેં) પત્તે ઝળતે હૈં, ઔર યે કલિમાત જન્નત કે ખઝાનોં મેં સે હૈં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۱۳۳-عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا عَلَى الْاَرْضِ اَحَدٌ يَقُوْلُ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ اِلَّا كُفِّرَتْ عَنْهُ خَطَايَاهُ وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في فضل التسبيح و التكبير و التحميد، رقم: ٣٤٦٠ وزاد الحاكم: سُبْحَانَ اللّٰهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وقال الذهبي: حاتم ثقة، و زيادته مقبولة ١/٥٠٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઝમીન પર જો શખ્સ ભી "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ, વલ્લાહુ અકબરુ, વલા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઇલ્લા બિલ્લાહ" પળ્હતા હૈ તો ઉસકે તમામ ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં ખ્વાહ સમુન્દર કે ઝાગ કે બરાબર હોં. (તિરમિઝી)

એક રિવાયત મેં યે ફઝીલત "સુબ્હાનલ્લાહિ, વલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" કે ઇઝાફા (બળ્હાને) કે સાથ ઝિક્ર કી ગઇ હૈ. (મુસ્તદરક

હાકિમ)

۱۰۴- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ النَّبِیَّ ﷺ یَقُوْلُ: مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ، وَاللهُ اَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللهِ، قَالَ اللهُ: اَسْلَمَ عَبْدِیْ وَاسْتَسْلَمَ. رواه الحاكم وقال: صحيح الاسناد ووافقه الذهبی ۱/۵۰۲

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ (દિલ સે) "સુબ્હાનલ્લાહિ, વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ, વલા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ, વલ્લાહુ અકબર, વલા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઈલ્લા બિલ્લાહ" કહે તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં કે મેરા બંદા ફરમાંબરદાર હો ગયા ઔર અપને આપકો મેરે હવાલે કર દિયા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۰۵- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ وَ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَی النَّبِیِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ، وَاللهُ اَكْبَرُ، صَدَّقَهُ رَبُّهُ وَ قَالَ: لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا وَ اَنَا اَكْبَرُ، وَ اِذَا قَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ قَالَ: يَقُوْلُ اللهُ: لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا وَ اَنَا وَحْدِیْ، وَ اِذَا قَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، قَالَ اللهُ: لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا وَحْدِیْ لَا شَرِيْكَ لِیْ، وَ اِذَا قَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ لَهُ الْمُلْكُ و لَهُ الْحَمْدُ، قَالَ اللهُ: لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا لِیَ الْمُلْكُ وَ لِیَ الْحَمْدُ، وَ اِذَا قَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللهِ، قَالَ اللهُ: لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِیْ وَ كَانَ يَقُوْلُ: مَنْ قَالَهَا فِیْ مَرَضِهٖ ثُمَّ مَاتَ لَمْ تَطْعَمْهُ النَّارُ. رواه الترمذی و قال هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء ما يقول العبد اذا مرض، رقم: ۳۴۳۰

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ કોઈ કેહતા હૈ

"લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર" (અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ (પરસ્તિશ કે લાઈક) નહીં ઔર અલ્લાહ તઆલા હી સબસે બળે હૈં) તો અલ્લાહ તઆલા ઈસકી તસ્દીક કરતે (ગવાહી દેતે) હૈં ઔર ફરમાતે હૈં "લા ઈલા-હ ઈલ્લા અના વ અના અકબર" (મેરે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં ઔર મૈં સબસે બળા હૂં.) ઔર જબ વો કેહતા હૈ "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વહ દહૂ" (અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં, વો અકેલે હૈં) તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં "લા ઈલા-હ ઈલ્લા અના વ અના વહદી" (મેરે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં ઔર મૈં અકેલા હૂં.) ઔર જબ વો કેહતા હૈ "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વહ દહૂ લા શરી-ક લહૂ" (અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં વો અકેલે હૈં ઔર ઉનકા કોઈ શરીક નહીં હૈ) તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં "લા ઈલા-હ ઈલ્લા અના વહદી લા શરી-ક લી" (મેરે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં, મૈં અકેલા હૂં, મેરા કોઈ શરીક નહીં હૈ.) ઔર જબ વો કેહતા હૈ "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ લહુલ મુલ્કુ વ લહુલ હમ્દ" (અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં, ઉન્હી કે લિયે બાદશાહત હૈ ઔર તમામ તારીફેં ઉન્હી કે લિયે હૈં) તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં "લા ઈલા-હ ઈલ્લા અના લિયલ મુલ્કુ વલિયલ હમ્દ" (મેરે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં, મેરે લિયે હી બાદશાહત હૈ ઔર મેરે લિયે હી તમામ તારીફેં હૈં.) ઔર જબ વો કેહતા હૈ "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વલા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઈલ્લા બિલ્લાહ" (અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં હૈ ઔર ગુનાહોં સે બચાને ઔર નેકિયોં પર લગાને કી કુવ્વત અલ્લાહ તઆલા હી કો હૈ) તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં "લા ઈલા-હ ઈલ્લા અના વલા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઈલ્લા બી" (મેરે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં હૈ ઔર ગુનાહોં સે બચાને ઔર નેકિયોં પર લગાને કી કુવ્વત મુઝ હી કો હૈ.) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ બીમારી મેં ઈન મઝકૂરા (ઝિક્ર કિયે ગએ) કલિમાત યાની "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર, લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વહ દહૂ, લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વહ દહૂ લા શરી-ક લહ, લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ લહુલ મુલ્કુ વ લહુલ હમ્દ, લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વલા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઈલ્લા બિલ્લાહ" કો પઢે ઔર ફિર

મર જાએ તો જહન્નમ કી આગ ઉસે ચખેગી ભી નહીં. (તિરમિઝી)

١٢٦- عَنْ يَعْقُوْبَ بْنِ عَاصِمٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ اَنَّهُ سَمِعَ رَجُلَيْنِ مِنْ اَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ اَنَّهُمَا سَمِعَا رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَا قَالَ عَبْدٌ قَطُّ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، مُخْلِصًا بِهَا رُوْحُهُ ، مُصَدِّقًا بِهَا قَلْبُهُ لِسَانَهُ اِلَّا فُتِقَ لَهُ اَبْوَابُ السَّمَاءِ حَتّٰى يَنْظُرَ اللّٰهُ اِلٰى قَائِلِهَا وَ حُقَّ لِعَبْدٍ نَظَرَ اللّٰهُ اِلَيْهِ اَنْ يُعْطِيَهُ سُؤْلَهُ. رواه النسائي في عمل اليوم و الليلة، رقم:٢٨

હઝરત યઅકૂબ બિન આસિમ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ દો સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત કરતે હૈં કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો બંદા "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ વહ્દહૂ લા શરી-ક લહૂ, લહુલ મુલ્કુ વ લહુલ હમ્દુ વહુ-વ અલા કુલ્લિ શૈઇન કદીર" ઇસ તૌર પર કહે કે ઉસકે અંદર ઇખ્લાસ (ખુલૂસ, સચ્ચાઇ) હો ઔર દિલ, ઝબાન સે કહે હુવે કલિમાત કી તસ્દીક કરતા (ગવાહી દેતા) હો તો ઉસકે લિયે આસમાન કે દરવાઝે ખોલ દિયે જાતે હૈં ઔર ઇસકે કેહને વાલે કો અલ્લાહ તઆલા નઝરે રહમત સે દેખતે હૈં. ઔર જિસ બંદા પર અલ્લાહ તઆલા કી નઝરે રહમત પળ જાએ તો વો ઇસકા મુસ્તહિક (હકદાર) હૈ કે અલ્લાહ તઆલા સે જો માંગે અલ્લાહ તઆલા ઉસે દે દેં. (અમલુલ-યૌમ વલ્લૈલહ)

١٢٧- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهٖ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَ خَيْرُ مَا قُلْتُ اَنَا وَ النَّبِيُّوْنَ مِنْ قَبْلِيْ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب في دعاء يوم عرفة، رقم: ٣٥٨٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ સબસે બેહતર દુઆ અરફા કે દિન કી દુઆ હૈ ઔર સબસે

બેહતર કલિમાત જો મૈંને ઔર મુઝસે પેહલે અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ ને કહે યે હૈં: "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ વહ દહૂ લા શરી-ક લહૂ, લહુલ મુલ્કુ વ લહુલ હમ્દુ વહુ-વ અલા કુલ્લિ શૈઈન કદીર". (તિરમિઝી)

١٤٨- رُوِیَ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ اَنَّہٗ قَالَ: مَنْ صَلّٰی عَلَیَّ صَلَاۃً صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ بِھَا عَشْرًا وَکَتَبَ لَہٗ بِھَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ. رواہ الترمذی، باب ما جاء فی فضل الصلاۃ علی النبی ﷺ، رقم: ٤٨٤

એક રિવાયત મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ મન્કૂલ હૈ કે જો શખ્સ મુઝ પર એક મરતબા દુરૂદ ભેજતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે બદલે ઉસ પર દસ રહમતેં નાઝિલ ફરમાતે હૈં ઔર ઉસકે લિયે દસ નેકિયાં લિખ દેતે હૈં. (તિરમિઝી)

١٤٩- عَنْ عُمَیْرٍ الْاَنْصَارِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: مَنْ صَلّٰی عَلَیَّ مِنْ اُمَّتِیْ صَلَاۃً مُخْلِصًا مِنْ قَلْبِہٖ، صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ بِھَا عَشْرَ صَلَوَاتٍ، وَرَفَعَہٗ بِھَا عَشْرَ دَرَجَاتٍ، وَکَتَبَ لَہٗ بِھَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ، وَمَحَا عَنْہُ عَشْرَ سَیِّئَاتٍ. رواہ النسائی فی عمل الیوم واللیلۃ، رقم: ٦٤

હઝરત ઉમૈર અન્સારી રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરી ઉમ્મત મેં સે જો શખ્સ દિલ કે ખુલૂસ કે સાથ મુઝ પર દુરૂદ ભેજતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર દસ રહમતેં નાઝિલ ફરમાતે (ઉતારતે) હૈં, ઉસકે બદલે મેં દસ દર્જે બુલંદ ફરમાતે હૈં, ઉસકે લિયે દસ નેકિયાં લિખ દેતે હૈં ઔર ઉસકે દસ ગુનાહ મિટા દેતે હૈં. (અમલુલ-યૌમ વલ્લૈલહ)

١٥٠- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اَکْثِرُوا الصَّلَاۃَ عَلَیَّ یَوْمَ الْجُمُعَۃِ، فَاِنَّہٗ اَتَانِیْ جِبْرِیْلُ آنِفًا عَنْ رَبِّہٖ عَزَّ وَجَلَّ فَقَالَ: مَا عَلَی الْاَرْضِ مِنْ مُسْلِمٍ یُصَلِّیْ عَلَیْکَ مَرَّۃً وَاحِدَۃً اِلَّا صَلَّیْتُ اَنَا وَمَلَائِکَتِیْ عَلَیْہِ عَشْرًا. رواہ الطبرانی عن ابی ظلال عنہ وابو ظلال وثق، ولا یضر فی المتابعات، الترغیب ٢/٤٩٨

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જુમ્આ કે દિન મુઝ પર કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) દુરૂદ ભેજા કરો ક્યુંકે જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ અપને રબ કી જાનિબ સે મેરે પાસ અભી યે પૈગામ લેકર આએ થે કે રૂએ ઝમીન પર જો કોઈ મુસલમાન આપ પર એક મરતબા દુરૂદ ભેજેગા તો મૈં ઉસ પર દસ રહમતેં નાઝિલ કરૂંગા ઔર મેરે ફરિશ્તે ઉસકે લિયે દસ મરતબા દુઆએ મગફિરત કરેંગે. (તબરાની, તરગીબ)

١٥١- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَكْثِرُوا عَلَیَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِیْ كُلِّ يَوْمِ الْجُمُعَةِ، فَاِنَّ صَلَاةَ اُمَّتِیْ تُعْرَضُ عَلَیَّ فِیْ كُلِّ يَوْمِ جُمُعَةٍ، فَمَنْ كَانَ اَكْثَرَهُمْ عَلَیَّ صَلَاةً كَانَ اَقْرَبَهُمْ مِنِّیْ مَنْزِلَةً. رواه البيهقي باسناد حسن الا ان مكحولا قيل: لم يسمع من ابی امامة، الترغيب ٢/٥٠٣

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરે ઊપર હર જુમ્આ કે દિન કસરત સે દુરૂદ ભેજા કરો ઈસલિયે કે મેરી ઉમ્મત કા દુરૂદ હર જુમ્આ કો મુઝ પર પેશ કિયા જાતા હૈ. લિહાઝા જો શખ્સ જિતના ઝિયાદા મેરે ઊપર દુરૂદ ભેજેગા વો મુઝસે (કયામત કે દિન) દર્જા કે લિહાઝ સે ઉતના હી ઝિયાદા કરીબ હોગા. (બૈહકી, તરગીબ)

١٥٢- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اَوْلَی النَّاسِ بِیْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اَكْثَرُهُمْ عَلَیَّ صَلَاةً. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء فی فضل الصلاة علی النبی ﷺ، رقم: ٤٨٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયામત કે દિન મુઝસે કરીબ તરીન મેરા વો ઉમ્મતી હોગા જો મુઝ પર ઝિયાદા દુરૂદ ભેજને વાલા હોગા. (તિરમિઝી)

١٥٣- عَنْ كَعْبٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ اِذَا ذَهَبَ ثُلُثَا اللَّيْلِ

قَامَ فَقَالَ: يَاأَيُّهَا النَّاسُ! اذْكُرُوا اللّٰهَ، اذْكُرُوا اللّٰهَ جَاءَتِ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيْهِ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيْهِ، قَالَ أُبَيٌّ فَقُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! إِنِّيْ أُكْثِرُ الصَّلَاةَ عَلَيْكَ فَكَمْ أَجْعَلُ لَكَ مِنْ صَلَاتِيْ؟ قَالَ: مَا شِئْتَ قَالَ قُلْتُ: الرُّبُعَ؟ قَالَ: مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ قُلْتُ: فَالنِّصْفَ؟ قَالَ: مَا شِئْتَ، وَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ، قَالَ: قُلْتُ: فَالثُّلُثَيْنِ؟ قَالَ: مَا شِئْتَ فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ، قُلْتُ: أَجْعَلُ لَكَ صَلَاتِيْ كُلَّهَا؟ قَالَ: إِذًا تُكْفٰى هَمَّكَ وَيُغْفَرُ لَكَ ذَنْبُكَ رواه الترمذي وقال:

هذا حديث حسن صحيح، باب في الترغيب في ذكر الله ۰۰۰۰، رقم: ۲٤٥٧

હઝરત કઅબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે જબ રાત કે દો તિહાઈ (૨/૩) હિસ્સા ગુઝર જાતે તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ (તહજ્જુદ કે લિયે) ઉઠતે ઔર ફરમાતેઃ લોગો! અલ્લાહ તઆલા કો યાદ કરો, અલ્લાહ તઆલા કો યાદ કરો. હિલા દેને વાલી ચીઝ આ પહુંચી ઔર ઉસકે બાદ આને વાલી ચીઝ આ પહુંચી (મુરાદ યે હૈ કે પેહલે સૂર ઔર ઉસકે બાદ દૂસરે સૂર કે ફૂંકે જાને કા વક્ત કરીબ આ ગયા). મૌત અપની તમામ હૌલનાકિયોં (ડર, ખૌફ) કે સાથ આ ગઈ હૈ, મૌત અપની તમામ હૌલનાકિયોં કે સાથ આ ગઈ હૈ. ઈસ પર ઉબય બિન કઅબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કેહતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મૈં આપ પર કસરત સે દુરૂદ ભેજના ચાહતા હૂં, મૈં અપને દુઆ ઔર અઝકાર કે વક્ત મેં સે દુરૂદ શરીફ કે લિયે કિતના વક્ત મુકર્રર કરૂં? નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિતના તુમ્હારા દિલ ચાહે. મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! એક ચૌથાઈ (૧/૪) વક્ત? નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિતના તુમ ચાહો, ઔર અગર ઝિયાદા કરલો તો તુમ્હારે લિયે બેહતર હૈ. મૈંને અર્ઝ કિયા કે આધા કરદૂં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિતના તુમ ચાહો, ઔર અગર ઝિયાદા કરલો તો તુમ્હારે લિયે બેહતર હૈ. મૈંને અર્ઝ કિયાઃ ફિર મૈં અપને સારે વક્ત કો આપકે દુરૂદ કે લિયે મુકર્રર કરતા હૂં. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ

ફરમાયા: અગર ઐસા કર લોગે તો અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારી સારી ફિક્રોં કો ખતમ ફરમા દેંગે ઔર તુમ્હારે ગુનાહ ભી માફ કર દિયે જાએંગે. (તિરમિઝી)

۱۵۴- عَنْ رُوَيْفِعِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صَلّٰى عَلٰى مُحَمَّدٍ وَقَالَ: اَللّٰهُمَّ اَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِيْ- رواه البزار والطبراني في الاوسط والكبير واسانيدهم حسنة، مجمع الزوائد ٢٥٤/١٠

હઝરત રુવૈફિઅ બિન સાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર ઇસ તરહ દુરૂદ ભેજે اَللّٰهُمَّ اَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ઉસકે લિયે મેરી શફાઅત (ગુનાહ સે માફી કી સિફારિશ) વાજિબ હો જાએગી. (તરજુમા: અય અલ્લાહ આપ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો કયામત કે દિન અપને પાસ ખાસ મકામે કુર્બ (નઝદીકી કે મકામ) મેં જગહ દીજિયે). (બઝઝાર, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۱۵۵- عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْنَا رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ فَقُلْنَا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! كَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِ؟ فَاِنَّ اللّٰهَ قَدْ عَلَّمَنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ، قَالَ: قُوْلُوْا: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ، اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ، اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ. رواه البخاري، كتاب احاديث الانبياء، رقم: ٣٣٧٠

હઝરત કઅબ બિન ઉજરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા: યા રસૂલલ્લાહ! આપ પર ઔર આપકે ઘર વાલોં પર હમ દુરૂદ કિસ તરહ ભેજેં? અલ્લાહ તઆલા ને સલામ ભેજને કા તરીકા તો (આપકે ઝરિયે

સે) હમેં ખુદ હી સિખા દિયા હૈ (કે હમ તશહહુદ (અત્તહિય્યાત) મેં

اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ

કેહ કર આપ પર સલામ ભેજા કરેં) રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: યૂં કહા કરો:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى
مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَ عَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَ عَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ .

(તરજુમા: યા અલ્લાહ! હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર ઔર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઘર વાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાઇયે (ઉતારિયે) જૈસે કે આપને હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ પર ઔર હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કે ઘર વાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાઇ, યકીનન આપ તારીફ કે મુસ્તહિક, બુઝુર્ગી વાલે હૈં. યા અલ્લાહ! હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર ઔર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઘર વાલોં પર બરકત નાઝિલ ફરમાઇયે જૈસે કે આપને હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ પર ઔર હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કે ઘર વાલોં પર બરકત નાઝિલ ફરમાઇ, યકીનન આપ તારીફ કે મુસ્તહિક, બુઝુર્ગી વાલે હૈં). (બુખારી)

١٥٦- عَنْ اَبِيْ حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّهُمْ قَالُوْا: يَارَسُوْلَ اللهِ، كَيْفَ نُصَلِّيْ عَلَيْكَ؟ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: قُوْلُوْا: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اَزْوَاجِهٖ وَ ذُرِّيَّتِهٖ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ، وَ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ اَزْوَاجِهٖ وَ ذُرِّيَّتِهٖ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ، اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ رواه البخاري، كتاب احاديث الانبياء، رقم: ٣٣٦٩

હઝરત અબૂ હુમૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! હમ

આપ પર કિસ તરહ દુરૂદ ભેજા કરેં? આપ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યૂં કહા કરો:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّاَزْوَاجِهٖ وَذُرِّيَّتِهٖ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ، وَبَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّاَزْوَاجِهٖ وَذُرِّيَّتِهٖ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ، اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ

(તરજુમા: યા અલ્લાહ! મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર ઔર આપકી બીવિયોં પર ઔર આપકી નસલ પર રહમત નાઝિલ ફરમાઈયે જૈસા કે આપને હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કે ઘર વાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાઈ. ઔર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર ઔર આપકી બીવિયોં પર ઔર આપકી નસલ પર બરકત નાઝિલ ફરમાઈયે જૈસા કે આપને હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કે ઘર વાલોં પર બરકત નાઝિલ ફરમાઈ. બિલા શુબહ (બેશક) આપ તારીફ કે મુસ્તહિક, બુઝુર્ગી વાલે હૈં). (બુખારી)

١٥٧- عَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! هٰذَا السَّلَامُ عَلَيْكَ فَكَيْفَ نُصَلِّي؟ قَالَ: قُوْلُوْا: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُوْلِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَ آلِ اِبْرَاهِيْمَ . رواه البخاری، باب الصّلاة علی النبی ﷺ، رقم:٦٣٥٨

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! આપ પર સલામ ભેજને કા તરીકા તો હમેં માલૂમ હો ગયા (કે હમ તશહહુદ (અત્તહિય્યાત) મેં اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ કેહ કર આપ પર સલામ ભેજા કરેં) અબ હમેં યે ભી બતા દેં કે હમ આપ પર દુરૂદ કિસ તરહ ભેજેં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસ તરહ કહા કરો

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُوْلِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَبَارِكْ

عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَآلِ اِبْرَاهِيْمَ

(તરજુમા: યા અલ્લાહ! અપને બંદે ઔર અપને રસૂલ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર રહમત નાઝિલ ફરમાઇયે જૈસે કે આપને હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ પર રહમત નાઝિલ ફરમાઇ ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઘર વાલોં પર બરકત નાઝિલ ફરમાઇયે જૈસે કે આપને હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ ઔર હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કે ઘર વાલોં પર બરકત નાઝિલ ફરમાઇ). (બુખારી)

١٥٨- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: مَنْ سَرَّهُ اَنْ يَكْتَالَ بِالْمِكْيَالِ الْاَوْفٰى اِذَا صَلّٰى عَلَيْنَا اَهْلَ الْبَيْتِ فَلْيَقُلْ: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدِ النَّبِىِّ وَ اَزْوَاجِهٖ اُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَ ذُرِّيَّتِهٖ وَ اَهْلِ بَيْتِهٖ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ. رواه ابو داؤد،

باب الصلاة على النبى ﷺ بعد التشهد، رقم: ٩٨٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં કે જિસકો યે બાત પસંદ હો કે જબ વો હમારે ઘરાને પર દુરૂદ પઢે તો ઉસકા સવાબ બહુત બડે પૈમાના (નાપ, તૌલ) મેં નાપા જાએ તો વો ઈન અલ્ફાઝ સે દુરૂદ શરીફ પઢા કરે:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدِ النَّبِىِّ وَاَزْوَاجِهٖ اُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَذُرِّيَّتِهٖ وَاَهْلِ بَيْتِهٖ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى آلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ

(તરજુમા: યા અલ્લાહ! નબી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર ઔર આપકી બીવિયોં પર જો કે મોમિનીન કી માએં હૈં ઔર આપકી નસલ પર ઔર આપકે સબ ઘર વાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાઇયે જૈસે કે આપને હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કે ઘરવાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાઇ. આપ તારીફ કે મુસ્તહિક (હકદાર), અઝમત

(બળાઇ) વાલે હૈં). (અબૂ દાઉદ)

١٥٩- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُوْلُ: يَا عَبْدِیْ مَا عَبَدْتَنِیْ وَ رَجَوْتَنِیْ فَاِنِّیْ غَافِرٌ لَكَ عَلٰی مَا كَانَ فِيْكَ، وَ يَا عَبْدِیْ اِنْ لَقِيْتَنِیْ بِقُرَابِ الْاَرْضِ خَطِيْئَةً مَا لَمْ تُشْرِكْ بِیْ لَقِيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً. (الحديث) رواه احمد ٥/١٥٤

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: મેરે બંદે! બેશક જબ તક તૂ મેરી ઇબાદત કરતા રહેગા ઔર મુઝસે (મગફિરત કી) ઉમ્મીદ રખેગા મૈં તુઝકો માફ કરતા રહૂંગા ચાહે તુઝમેં કિતની હી બુરાઈયાં કયૂં ન હોં. મેરે બંદે! અગર તૂ ઝમીન ભર ગુનાહ કે સાથ ભી મુઝસે ઈસ હાલ મેં મિલે કે મેરે સાથ કિસી કો શરીક ન કિયા હો તો મૈં ભી ઝમીન ભર મગફિરત કે સાથ તુઝસે મિલૂંગા યાની ભરપૂર મગફિરત કર દૂંગા. (મુસ્નદે અહમદ)

١٦٠- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: قَالَ اللّٰهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰی: يَا ابْنَ آدَمَ! اِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِیْ وَ رَجَوْتَنِیْ غَفَرْتُ لَكَ عَلٰی مَا كَانَ فِيْكَ وَ لَا اُبَالِیْ. يَا ابْنَ آدَمَ! لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوْبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ، ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِیْ غَفَرْتُ لَكَ وَ لَا اُبَالِیْ (الحديث). رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب، باب الحديث القدسی: يا ابن آدم انك ما دعوتنی ....، رقم: ٣٥٤٠

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: આદમ કે બેટે! બેશક તૂ જબ તક મુઝસે દુઆ માંગતા રહેગા ઔર (મગફિરત કી) ઉમ્મીદ રખેગા મૈં તુઝકો માફ કરતા રહૂંગા ચાહે કિતને હી ગુનાહ કયૂં ન હોં ઔર મુઝકો ઈસકી પરવાહ ન હોગી યાની તૂ ચાહે કિતના હી બળા ગુનાહગાર હો તુઝે માફ કરના મેરે નઝદીક કોઈ બળી

બાત નહીં હૈ. આદમ કે બેટે! અગર તેરે ગુનાહ આસમાન કી બુલંદિયોં તક ભી પહુંચ જાએં ફિર તૂ મુઝસે બખ્શિશ ચાહે તો મૈં તુઝકો બખ્શ દૂંગા ઔર મુઝકો ઈસકી પરવાહ નહીં હોગી. (તિરમિઝી)

١٦١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: إِنَّ عَبْدًا أَصَابَ ذَنْبًا فَقَالَ: رَبِّ أَذْنَبْتُ ذَنْبًا فَاغْفِرْ لِي، فَقَالَ رَبُّهُ: أَعَلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ؟ غَفَرْتُ لِعَبْدِي، ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَصَابَ ذَنْبًا فَقَالَ: رَبِّ أَذْنَبْتُ آخَرَ فَاغْفِرْهُ، فَقَالَ: أَعَلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ؟ غَفَرْتُ لِعَبْدِي، ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَقَالَ: رَبِّ أَذْنَبْتُ آخَرَ فَاغْفِرْهُ، فَقَالَ: أَعَلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ؟ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثَلَاثًا فَلْيَعْمَلْ مَا شَاءَ. رواه البخاري،

باب قول الله تعالى: يريدون ان يبدلوا كلام الله، رقم: ٧٥٠٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: કોઈ બંદા જબ ગુનાહ કર લેતા હૈ ફિર (નાદિમ(શર્મિન્દા) હોકર) કેહતા હૈ: મેરે રબ! મૈં તો ગુનાહ કર બૈઠા અબ આપ મુઝે માફ ફરમા દીજિયે, તો અલ્લાહ તઆલા (ફરિશ્તોં કે સામને) ફરમાતે હૈં કે કયા મેરા બંદા યે જાનતા હૈ કે ઉસકા કોઈ રબ હૈ જો ગુનાહોં કો માફ કરતા હૈ ઔર ઉન પર પકળ ભી કર સકતા હૈ (સુન લો) મૈંને અપને બંદે કી મગફિરત કરદી. ફિર વો બંદા જબ તક અલ્લાહ તઆલા ચાહેં ગુનાહ સે રુકા રેહતા હૈ. ફિર કોઈ ગુનાહ કર બૈઠતા હૈ તો (નાદિમ હોકર) કેહતા હૈ: મેરે રબ! મૈં તો એક ઔર ગુનાહ કર બૈઠા, આપ ઈસકો ભી માફ કર દીજિયે, તો અલ્લાહ તઆલા (ફરિશ્તોં સે) ફરમાતે હૈં: કયા મેરા બંદા જાનતા હૈ કે ઉસકા કોઈ રબ હૈ જો ગુનાહ માફ કરતા હૈ ઔર ઉસ પર પકળ ભી કર સકતા હૈ? (સુન લો) મૈંને અપને બંદે કી મગફિરત કરદી. ફિર વો બંદા જબ તક અલ્લાહ તઆલા ચાહેં ગુનાહ સે રુકા રેહતા હૈ. ઉસ કે બાદ ફિર કોઈ ગુનાહ કર બૈઠતા હૈ તો (નાદિમ હોકર) કેહતા હૈ: મેરે રબ! મૈં તો એક ઔર ગુનાહ કર બૈઠા, આપ ઈસકો ભી માફ કર દીજિયે, તો અલ્લાહ તઆલા (ફરિશ્તોં સે) ફરમાતે હૈં: કયા મેરા બંદા યે

જાનતા હૈ કે ઉસકા કોઇ રબ હૈ જો ગુનાહ માફ કરતા હૈ ઔર ઉસ પર પકળ ભી કર સકતા હૈ? (સુન લો) મૈંને અપને બંદે કી મગફિરત કરદી. બંદા જો ચાહે કરે યાની હર ગુનાહ કે બાદ તૌબા કરતા રહે મેં ઉસકી તૌબા કુબૂલ કરતા રહૂંગા. (બુખારી)

١٢٢- عَنْ أُمِّ عِصْمَةَ الْعَوْصِيَّةِ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَعْمَلُ ذَنْبًا إِلَّا وَقَفَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِإِحْصَاءِ ذُنُوْبِهِ ثَلَاثَ سَاعَاتٍ فَإِنِ اسْتَغْفَرَ اللهَ مِنْ ذَنْبِهِ ذٰلِكَ فِي شَيْءٍ مِنْ تِلْكَ السَّاعَاتِ لَمْ يُوْقِفْهُ عَلَيْهِ، وَلَمْ يُعَذَّبْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه الحاكم و قال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٤/ ٢٦٢

હઝરત ઉમ્મે ઈસ્મા ઔસિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કોઇ મુસલમાન ગુનાહ કરતા હૈ તો જો ફરિશ્તા ઉસકે ગુનાહ લિખને પર મુકર્રર હૈ વો ઉસ ગુનાહ કો લિખને સે તીન ઘળી યાની કુછ દેર કે લિયે ઠહેર જાતા હૈ. અગર ઉસને ઉન તીન ઘળિયોં કે દૌરાન કિસી વક્ત ભી અલ્લાહ તઆલા સે અપને ઉસ ગુનાહ કી માફી માંગ લી તો વો ફરિશ્તા આખિરત મેં ઉસે ઉસ ગુનાહ પર મુત્તલા નહીં કરેગા (ખબર નહીં દેગા) ઔર ન કયામત કે દિન (ઉસ ગુનાહ પર) ઉસે અઝાબ દિયા જાએગા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٢٣- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ صَاحِبَ الشِّمَالِ لَيَرْفَعُ الْقَلَمَ سِتَّ سَاعَاتٍ عَنِ الْعَبْدِ الْمُسْلِمِ الْمُخْطِىءِ أَوِ الْمُسِيءِ، فَإِنْ نَدِمَ وَاسْتَغْفَرَ اللهَ مِنْهَا أَلْقَاهَا، وَإِلَّا كُتِبَتْ وَاحِدَةً. رواه الطبراني باسانيد ورجال احدها وثقوا، مجمع الزوائد ١٠/ ٣٤٦

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યકીનન બાએં (ઉલ્ટી) તરફ કા ફરિશ્તા ગુનેહગાર મુસલમાન કે લિયે છ ઘળિયાં (કુછ દેર) કલમ (પેન) કો (ગુનાહ કે) લિખને સે ઉઠાએ રખતા

હૈ યાની નહીં લિખતા. ફિર અગર યે ગુનેહગાર બંદા નાદિમ (શર્મિન્દા) હો જાતા હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા સે ગુનાહ કી માફી માંગ લેતા હૈ તો ફરિશ્તા ઉસ ગુનાહ કો નહીં લિખતા વરના એક ગુનાહ લિખ દિયા જાતા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۲۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَخْطَأَ خَطِيْئَةً نُكِتَتْ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ فَإِذَا هُوَ نَزَعَ وَاسْتَغْفَرَ وَتَابَ سُقِلَ قَلْبُهُ، وَإِنْ عَادَ زِيْدَ فِيْهَا حَتّٰى تَعْلُوَ قَلْبَهُ، وَهُوَ الرَّانُ الَّذِي ذَكَرَ اللهُ ﴿كَلَّا بَلْ سكته رَانَ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ مَّا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ﴾ [المطففين: ١٤] . رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ومن سورة ويل للمطففين، رقم: ٣٣٣٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બંદા જબ કોઈ ગુનાહ કરતા હૈ તો ઉસકે દિલ મેં એક સિયાહ નુકતા (કાલા પ્વાઈન્ટ) લગ જાતા હૈ. ફિર અગર ઉસને ઉસ ગુનાહ કો છોડ દિયા ઔર અલ્લાહ તઆલા સે માફી માંગ લી ઔર તૌબા કરલી તો (વો સિયાહ નુકતા ખત્મ હોકર) દિલ સાફ હો જાતા હૈ ઔર અગર ઉસને ગુનાહ કે બાદ તૌબા વ ઈસ્તિગફાર કે બજાએ મઝીદ ગુનાહ કિયે તો દિલ કી સિયાહી (કાલા પન) ઔર બઢ જાતી હૈ યહાં તક કે દિલ પર છા જાતી હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યહી વો ઝંગ હૈ જિસે અલ્લાહ તઆલા ને كَلَّا بَلْ سكته رَانَ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ مَّا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ મેં ઝિક્ર ફરમાયા. (તિરમિઝી)

۱۲۵- عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيْقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا أَصَرَّ مَنِ اسْتَغْفَرَ وَإِنْ عَادَ فِي الْيَوْمِ سَبْعِيْنَ مَرَّةً . رواه ابو داؤد، باب في الاستغفار، رقم: ١٥١٤

હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ઈસ્તિગફાર કરતા રેહતા હૈ વો ગુનાહ પર અડને વાલા શુમાર નહીં હોતા અગરચે દિન મેં ૭૦ મરતબા ગુનાહ કરે. (અબૂ દાઉદ)

ફાઇદા: મતલબ યે હૈ કે જિસ ગુનાહ કે બાદ નદામત (શર્મિન્દગી) હો ઔર આઇન્દા (બાદ મેં) ઉસ ગુનાહ સે બચને કા પક્કા ઇરાદા હો તો વો કાબિલે માફી હૈ અગરચે વો ગુનાહ બાર બાર ભી સરઝદ હો જાએ. (બઝલુલ-મજ્હૂદ)

١٢٦- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ لَزِمَ الْاِسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضِيْقٍ مَخْرَجًا وَمِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا وَ رَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ. رواه ابو داؤد، باب في الاستغفار، رقم: ١٥١٨

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ પાબંદી સે ઇસ્તિગફાર કરતા રેહતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે હર તંગી સે નિકલને કા રાસ્તા બના દેતે હૈં, હર ગમ સે ઉસે નજાત અતા ફરમાતે હૈં ઔર ઉસે ઐસી જગહ સે રોઝી અતા ફરમાતે હૈં જહાં સે ઉસકો ગુમાન ભી નહીં હોતા. (અબૂ દાઉદ)

١٢٧- عَنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ تَسُرَّهُ صَحِيْفَتُهُ فَلْيُكْثِرْ فِيْهَا مِنَ الْاِسْتِغْفَارِ. رواه الطبراني في الاوسط ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ١٠/٣٤٧

હઝરત ઝુબૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ યે ચાહે કે (કયામત કે દિન) ઉસકા નામએ આમાલ ઉસકો ખુશ કરદે તો ઉસે કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) ઇસ્તિગફાર કરતે રેહના ચાહિયે. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઇદ)

١٢٨- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ بُسْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: طُوْبٰى لِمَنْ وَجَدَ فِيْ صَحِيْفَتِهِ اسْتِغْفَارًا كَثِيْرًا. رواه ابن ماجه، باب الاستغفار، رقم: ٣٨١٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન બુસ્ર રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે

હુવે સુના: ખુશ-ખબરી હૈ ઉસ શખ્સ કે લિયે જો અપને આમાલનામે મેં (કયામત કે દિન) ઝિયાદા ઇસ્તિગફાર પાએ. (ઇબ્ને માજા)

١٢٩- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالٰی يَقُوْلُ: يَا عِبَادِیْ كُلُّكُمْ مُذْنِبٌ اِلَّا مَنْ عَافَيْتُ فَاسْئَلُوْنِی الْمَغْفِرَةَ فَاَغْفِرَ لَكُمْ وَمَنْ عَلِمَ مِنْكُمْ اَنِّیْ ذُوْ قُدْرَةٍ عَلَی الْمَغْفِرَةِ فَاسْتَغْفَرَنِیْ بِقُدْرَتِیْ غَفَرْتُ لَهٗ وَكُلُّكُمْ ضَالٌّ اِلَّا مَنْ هَدَيْتُ فَسَلُوْنِی الْهُدٰی اَهْدِكُمْ وَكُلُّكُمْ فَقِيْرٌ اِلَّا مَنْ اَغْنَيْتُ فَسَلُوْنِیْ اَرْزُقْكُمْ وَلَوْ اَنَّ حَيَّكُمْ وَمَيِّتَكُمْ، وَاَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ، وَرَطْبَكُمْ وَيَابِسَكُمُ اجْتَمَعُوْا فَكَانُوْا عَلٰی قَلْبِ اَتْقٰی عَبْدٍ مِنْ عِبَادِیْ- لَمْ يَزِدْ فِیْ مُلْكِیْ جَنَاحَ بَعُوْضَةٍ وَلَوِ اجْتَمَعُوْا فَكَانُوْا عَلٰی قَلْبِ اَشْقٰی عَبْدٍ مِنْ عِبَادِیْ- لَمْ يَنْقُصْ مِنْ مُلْكِیْ جَنَاحَ بَعُوْضَةٍ وَلَوْ اَنَّ حَيَّكُمْ وَمَيِّتَكُمْ، وَاَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ، وَرَطْبَكُمْ وَيَابِسَكُمُ اجْتَمَعُوْا، فَسَاَلَ كُلُّ سَائِلٍ مِنْهُمْ مَا بَلَغَتْ اُمْنِيَّتُهٗ مَا نَقَصَ مِنْ مُلْكِیْ اِلَّا كَمَا لَوْ اَنَّ اَحَدَكُمْ مَرَّ بِشَفَةِ الْبَحْرِ، فَغَمَسَ فِيْهَا اِبْرَةً ثُمَّ نَزَعَهَا ذٰلِكَ بِاَنِّیْ جَوَادٌ مَاجِدٌ عَطَائِیْ كَلَامٌ اِذَا اَرَدْتُ شَيْئًا، فَاِنَّمَا اَقُوْلُ لَهٗ: كُنْ فَيَكُوْنُ. رواه ابن ماجه، باب ذكر التوبة، رقم: ٤٢٥٧

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં: મેરે બંદો! તુમમેં સે હર શખ્સ ગુનેહગાર હૈ સિવાએ ઉસકે જિસે મૈં બચાલૂં, લિહાઝા મુઝસે મગફિરત માંગો મૈં તુમ્હારી મગફિરત કર દૂંગા, ઔર જો શખ્સ યે જાનતે હુવે કે મૈં માફ કરને પર કાદિર (કુદરત રખને વાલા) હૂં મુઝસે માફી માંગતા હૈ મૈં ઉસકો માફ કર દેતા હૂં. ઔર તુમ સબ ગુમરાહ હો સિવાએ ઉસકે જિસે મૈં હિદાયત દૂં, લિહાઝા મુઝસે હિદાયત માંગો મૈં તુમ્હેં હિદાયત દૂંગા. ઔર તુમ સબ ફકીર હો સિવાએ ઉસકે જિસે મૈં ગની (માલદાર, બેપરવા) કરદૂં, લિહાઝા મુઝસે માંગો મૈં તુમકો રોઝી દૂંગા. અગર તુમ્હારે ઝિંદા, મુર્દા, અગલે પિછલે, નબાતાત ઔર જિમાદાત (પેળ પૌદે ઔર પથ્થર) (ભી

ઈન્સાન બન કર) જમા હો જાએં ફિર યે સારે ઉસ શખ્સ કી તરહ હો જાએં જો સબસે ઝિયાદા અલ્લાહ તઆલા સે ડરને વાલા હો તો યે બાત મેરી બાદશાહી મેં મચ્છર કે પર કે બરાબર ભી ઝિયાદતી નહીં કર સકતી. ઔર અગર યે સબ ઈકટ્ઠે હોકર કિસી ઐસે શખ્સ કી તરહ હો જાએં જો સબસે ઝિયાદા ગુનેહગાર હો તો યે ચીઝ ભી મેરી બાદશાહી મેં મચ્છર કે પર કે બરાબર કમી નહીં કર સકતી. અગર તુમ્હારે ઝિંદા, મુર્દા, અગલે પિછલે, નબાતાત ઔર જિમાદાત (ભી ઈન્સાન બન કર) જમા હો જાએં ઔર ઉનમેં સે હર એક માંગને વાલા અપની ખ્વાહિશાત કો આખરી હદ તક માંગ લે તો મેરે ખઝાનોં મેં ઈતની ભી કમી નહીં આએગી જિતની તુમમેં સે કોઈ સમુન્દર કે કિનારે પર સે ગુઝરે ઔર ઉસમેં સૂઈ ડુબોકર નિકાલ લે. યે ઈસલિયે કે મૈં સખી હૂં, બુઝુર્ગી વાલા હૂં, મેરા દેના સિર્ફ કેહ દેના હૈ, મૈં જબ કિસી ચીઝ કા ઈરાદા કરતા હૂં તો ઉસ ચીઝ કો કેહ દેતા હૂં કે હોજા વો હો જાતી હૈ. (ઈબ્ને માજા)

١٧٠- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنِ اسْتَغْفَرَ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ، كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ بِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ حَسَنَةً. رواه الطبراني واسناده جيد،مجمع الزوائد ١/ ٢٥٢

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ મોમિન મર્દો ઔર મોમિન ઔરતોં કે લિયે ઈસ્તિગફાર કરે અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે હર મોમિન મર્દ ઔર હર મોમિન ઔરત કે બદલે એક નેકી લિખ દેતે હૈં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٧١- عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ فَتَصَافَحَا وَ حَمِدَا اللّٰهَ وَ اسْتَغْفَرَاهُ غُفِرَ لَهُمَا.

رواه ابوداؤد، باب في المصافحة ،رقم: ٥٢١١

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ દો મુસલમાન મુલાકાત કે વક્ત મુસાફા કરતે હૈં ઔર

અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ કરતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા સે મગફિરત તલબ કરતે (માંગતે) હૈં (મસ્લન "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, યગ્ફિરુલ્લાહુ લના વ લકુમ" કેહતે હૈં) તો ઉનકી મગફિરત કર દી જાતી હૈ. (અબૂ દાઉદ)

۱۷۲- عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: كَيْفَ تَقُوْلُوْنَ بِفَرَحِ رَجُلٍ انْفَلَتَتْ مِنْهُ رَاحِلَتُهُ، تَجُرُّ زِمَامَهَا بِأَرْضٍ قَفْرٍ لَيْسَ بِهَا طَعَامٌ وَلَا شَرَابٌ، وَعَلَيْهَا لَهُ طَعَامٌ وَشَرَابٌ، فَطَلَبَهَا حَتَّى شَقَّ عَلَيْهِ، ثُمَّ مَرَّتْ بِجِذْلِ شَجَرَةٍ، فَتَعَلَّقَ زِمَامُهَا، فَوَجَدَهَا مُتَعَلِّقَةً بِهِ؟ قُلْنَا: شَدِيْدًا، يَا رَسُوْلَ اللهِ! فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: أَمَا، إِنَّهُ وَاللهِ! لَلّٰهُ أَشَدُّ فَرَحًا بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ، مِنَ الرَّجُلِ بِرَاحِلَتِهِ. رواه مسلم، باب في الحض على التوبة و الفرح بها، رقم: ٦٩٥٩

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ ઉસ શખ્સ કી ખુશી કે બારે મેં કયા કેહતે હો જિસકી ઊંટની કિસી સુન્સાન જંગલ મેં અપની નકયલ (ઊંટ કે નાક કી રસ્સી) કી રસ્સી ઘસીટતી હુઈ નિકલ જાએ, જહાં ન ખાના હો ન પાની, ઔર ઉસ ઊંટની પર ઉસ શખ્સ કા ખાના ઔર પાની રખા હુવા હો ઔર વો ઉસ ઊંટની કો ઢૂંડ ઢૂંડ કર થક જાએ, ફિર વો ઊંટની એક દરખ્ત કે તને કે પાસ સે ગુઝરે તો ઉસકી નકયલ દરખ્ત કે તને મેં અટક જાએ ઔર ઉસ શખ્સ કો વો ઊંટની ઉસ તને મેં અટકી હુઈ મિલ જાએ? હમને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ઉસકો બહુત હી ઝિયાદા ખુશી હોગી. ઈસ પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ સુનો, અલ્લાહ કી કસમ! અલ્લાહ તઆલા કો અપને બંદે કી તૌબા પર ઉસ શખ્સ સે ભી ઝિયાદા ખુશી હોતી હૈ જિતની ઉસ શખ્સ કો (ઐસે સખ્ત હાલ મેં માયૂસ હોને કે બાદ) સવારી કે મિલ જાને સે હોતી હૈ. (મુસ્લિમ)

۱۷۳- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لَلّٰهُ أَشَدُّ فَرَحًا بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ حِيْنَ يَتُوْبُ إِلَيْهِ، مِنْ أَحَدِكُمْ كَانَ عَلَى رَاحِلَتِهِ بِأَرْضِ فَلَاةٍ، فَانْفَلَتَتْ مِنْهُ، وَعَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ، فَأَيِسَ مِنْهَا، فَأَتَى

شَجَرَةً، فَاضْطَجَعَ فِي ظِلِّهَا، قَدْ أَيِسَ مِنْ رَاحِلَتِهِ، فَبَيْنَا هُوَ كَذٰلِكَ إِذْ هُوَ بِهَا، قَائِمَةً عِنْدَهُ، فَأَخَذَ بِخِطَامِهَا، ثُمَّ قَالَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ: اَللّٰهُمَّ! أَنْتَ عَبْدِي وَأَنَا رَبُّكَ، أَخْطَأَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ رواه مسلم، باب في الحض على التوبة و الفرح بها، رقم: ٦٩٦٠

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા અપને બંદે કી તૌબા સે ઉસસે ભી ઝિયાદા ખુશ હોતે હૈં જો ખુશી તુમમેં સે કિસી કો ઉસ વક્ત હોતી હૈ જબ વો અપની સવારી કે સાથ જંગલ બયાબાન મેં હો ઔર સવારી ઉસસે છૂટ કર ચલી જાએ જિસ પર ઉસકા ખાના પીના ભી રખા હુવા હો, ફિર વો અપની સવારી કે મિલને સે નાઉમ્મીદ હોકર કિસી દરખ્ત કે સાએ મેં આકર લેટ જાએ. અબ જબકે વો અપની સવારી કે મિલને સે બિલ્કુલ નાઉમ્મીદ હો ચુકા થા કે અચાનક ઉસે વો સવારી ખળી નઝર આએ તો વો ફૌરન ઉસકી નકયલ પકળ લે ઔર ખુશી કે ગલ્બા મેં ગલ્તી સે યૂં કેહ જાએ: યા અલ્લાહ! આપ મેરે બંદે હૈં ઔર મૈં આપકા રબ હૂં. (મુસ્લિમ)

١٤٣- عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَلّٰهُ أَشَدُّ فَرَحًا بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ مِنْ رَجُلٍ فِي أَرْضٍ دَوِيَّةٍ مَهْلِكَةٍ مَعَهُ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَنَامَ فَاسْتَيْقَظَ وَقَدْ ذَهَبَتْ فَطَلَبَهَا حَتّٰى أَدْرَكَهُ الْعَطَشُ ثُمَّ قَالَ: أَرْجِعُ إِلٰى مَكَانِي الَّذِي كُنْتُ فِيْهِ، فَأَنَامُ حَتّٰى أَمُوْتَ، فَوَضَعَ رَأْسَهُ عَلٰى سَاعِدِهِ لِيَمُوْتَ فَاسْتَيْقَظَ وَعِنْدَهُ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا زَادُهُ وَطَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَاللهُ أَشَدُّ فَرَحًا بِتَوْبَةِ الْعَبْدِ الْمُؤْمِنِ مِنْ هٰذَا بِرَاحِلَتِهِ وَزَادِهِ رواه مسلم، باب في الحض على التوبة والفرح بها، رقم: ٦٩٥٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: અલ્લાહ તઆલા કો અપને મોમિન બંદે કી તૌબા પર ઉસ શખ્સ સે ભી ઝિયાદા ખુશી હોતી હૈ જો કિસી હલાકત વાલે જંગલ મેં

સવારી પર જાએ જિસ પર ઉસકા ખાના પીના રખા હો ઔર વો (સવારી સે ઉતર કર) સો જાએ ઔર જબ આંખ ખુલે ઔર દેખે કે સવારી કહીં જા ચુકી હે તો વો ઉસકો ઢૂંડતા રહે યહાં તક કે જબ ઉસે (સખ્ત) પ્યાસ લગે તો કહે કે મૈં વાપસ ઉસી જગહ જાતા હૂં જહાં મૈં પેહલે થા ઔર મૈં વહાં સો જાઊંગા યહાં તક કે મર જાઊંગા, ચુનાંચે વો બાઝૂ પર સર રખ કર લેટ જાતા હે તાકે મર જાએ, ફિર વો બેદાર હોતા (જાગતા) હે તો ઉસકી સવારી ઉસકે પાસ મૌજૂદ હોતી હે જિસ પર ઉસકા તોશા (સફર કા સામાન) ઔર ખાને પીને કા સામાન રખા હુવા હોતા હે. અલ્લાહ તઆલા કો મોમિન બંદા કી તૌબા પર ઇસસે ઝિયાદા ખુશી હોતી હે જિતની ઉસ શખ્સ કો (નાઉમ્મીદ હોને કે બાદ) અપની સવારી ઔર તોશા (કે મિલ જાને) સે હોતી હે. (મુસ્લિમ)

١٧٥- عَنْ أَبِي مُوْسَى رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوْبَ مُسِيْءُ النَّهَارِ، وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوْبَ مُسِيْءُ اللَّيْلِ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا. رواه مسلم، باب قبول التوبة من الذنوب ....، رقم: ٦٩٨٩

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા રાત ભર અપની રહમત કા હાથ બઢાએ રખતે હૈં તાકે દિન કા ગુનેહગાર રાત કો તૌબા કરલે, ઔર દિન ભર અપની રહમત કા હાથ બઢાએ રખતે હૈં તાકે રાત કા ગુનેહગાર દિન મેં તૌબા કરલે (ઔર યે સિલસિલા જારી રહેગા) યહાં તક કે સૂરજ મગરિબ (પશ્ચિમ) સે નિકલે (ઉસકે બાદ તૌબા કુબૂલ નહીં હોગી). (મુસ્લિમ)

١٧٦- عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَ بِالْمَغْرِبِ بَابًا عَرْضُهُ مَسِيْرَةُ سَبْعِيْنَ عَامًا لِلتَّوْبَةِ لَا يُغْلَقُ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ قِبَلِهِ. (وهو قطعة من الحديث) رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء في فضل التوبة، رقم: ٣٥٣٦

હઝરત સફવાન બિન અસ્સાલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ

નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે રિવાયત કરતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલાં ને મગરિબ કી જાનિબ એક દરવાઝા તૌબા કે લિયે બનાયા હૈ (જિસકી લમ્બાઈ કા તો કયા પૂછના) ઉસકી ચૌળાઈ ૭૦ સાલ કી મસાફત (ફાસ્લે) કે બરાબર હૈ જો કભી બંદ ન હોગા યહાં તક કે સૂરજ મગરિબ કી તરફસે નિકલે (ઉસ વક્ત કયામત કરીબ હોગી ઔર તૌબા કા દરવાઝા બંદ કર દિયા જાએગા). (તિરમિઝી)

١٧٧- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللّٰهَ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُغَرْغِرْ. رواه الترمذی و قال: هذا حديث حسن غريب ، باب ان الله يقبل توبة العبد ٠٠٠٠٠ ، رقم: ٣٥٣٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા બંદે કી તૌબા ઉસ વક્ત તક કુબૂલ ફરમાતે હૈં જબ તક ગરગરા યાની નઝઅ (દમ ટૂટને) કી કૈફિયત (હાલત) શુરૂ ન હો જાએ. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: મૌત કે વક્ત જબ બંદે કી રૂહ જિસ્મ સે નિકલને લગતી હૈ તો હલક કી નાલી મેં એક કિસ્મ કી આવાઝ પૈદા હોતી હૈ જિસે ગરગરા કેહતે હૈં, ઉસકે બાદ ઝિંદગી કી કોઈ ઉમ્મીદ નહીં રેહતી. યે મૌત કી યકીની ઔર આખરી અલામત (નિશાની) હોતી હૈ. લિહાઝા ઈસ અલામત કે ઝાહિર હોને કે બાદ તૌબા કરના યા ઈમાન લાના મુઅતબર (ભરોસે કે કાબિલ) નહીં હોતા.

١٧٨- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ تَابَ قَبْلَ مَوْتِهِ بِعَامٍ تِيْبَ عَلَيْهِ حَتّٰى قَالَ بِشَهْرٍ حَتّٰى قَالَ بِجُمُعَةٍ ، حَتّٰى قَالَ بِيَوْمٍ ، حَتّٰى قَالَ بِسَاعَةٍ ، حَتّٰى قَالَ بِفُوَاقٍ رواه الحاكم ٤/٢٥٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અપની મૌત સે એક સાલ પેહલે તૌબા કરલે, મહીના, હફતા, એક દિન, એક ઘળી ઔર ઊંટની કા દૂધ એક મરતબા

દૂહને કે બાદ દૂસરી મરતબા દૂહને તક કા જો થોળા સા દરમિયાની વકફા (બીચ કા વક્ત) હૈ, મૌત સે ઈતની દેર પેહલે તક ભી તૌબા કરલે તો કુબૂલ હો જાતી હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٧٩- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ أَخْطَأَ خَطِيْئَةً أَوْ أَذْنَبَ ذَنْبًا ثُمَّ نَدِمَ فَهُوَ كَفَّارَتُهُ. رواه البيهقي في شعب الايمان ٣٨٧/٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને કોઈ ગલ્તી કી યા કોઈ ગુનાહ કિયા ફિર ઉસ પર શર્મિન્દા હુવા તો યે શર્મિન્દગી ઉસકે ગુનાહ કા કફ્ફારા (ગુનાહ ધો દેને વાલા) હૈ. (બૈહકી)

١٨٠- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: كُلُّ ابْنِ آدَمَ خَطَّاءٌ، وَخَيْرُ الْخَطَّائِيْنَ التَّوَّابُوْنَ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب في استعظام المؤمن ذنوبه....، رقم: ٢٤٩٩

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હર આદમી ખતા (ગુનાહ, ગલ્તી) કરને વાલા હૈ ઔર બેહતરીન ખતા કરને વાલે વો હૈં જો તૌબા કરને વાલે હૈં. (તિરમિઝી)

١٨١- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَطُوْلَ عُمْرُهُ، وَيَرْزُقَهُ اللّٰهُ الْإِنَابَةَ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٢٤٠/٤

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: ઈન્સાન કી નેક-બખ્તી (ખુશ કિસ્મતી) મેં સે યે હૈ કે ઉસકી ઉમ્ર લમ્બી હો ઔર અલ્લાહ તઆલા ઉસે અપની તરફ મુતવજ્જે હોને કી તૌફીક અતા ફરમા દે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٨٢- عَنِ الْاَغَرِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يٰاَيُّهَا النَّاسُ! تُوْبُوْا اِلَى اللّٰهِ، فَاِنِّي اَتُوْبُ اِلَى اللّٰهِ -فِي الْيَوْمِ- مِائَةَ مَرَّةٍ. رواه مسلم، باب استحباب الاستغفار ۰۰۰، رقم:٦٨٥٩

હઝરત અગર્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ લોગો! અલ્લાહ તઆલા કે સામને તૌબા કિયા કરો ઇસલિયે કે મૈં ખુદ દિન મેં ૧૦૦ મરતબા અલ્લાહ તઆલા કે સામને તૌબા કરતા હૂં. (મુસ્લિમ)

١٨٣- عَنِ ابْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا يَقُوْلُ: يٰاَيُّهَا النَّاسُ! اِنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُوْلُ: لَوْ اَنَّ ابْنَ آدَمَ اُعْطِيَ وَادِيًا مِلْأً مِنْ ذَهَبٍ، اَحَبَّ اِلَيْهِ ثَانِيًا، وَلَوْ اُعْطِيَ ثَانِيًا اَحَبَّ اِلَيْهِ ثَالِثًا، وَلَا يَسُدُّ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ اِلَّا التُّرَابُ، وَيَتُوْبُ اللّٰهُ عَلٰى مَنْ تَابَ. رواه البخاري، باب ما يتقى من فتنة المال، رقم:٦٤٣٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને ઝુબૈર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે લોગો! નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઇરશાદ ફરમાતે થેઃ અગર ઇન્સાન કો સોને સે ભરા હુવા એક જંગલ મિલ જાએ તો દૂસરે કી ખ્વાહિશ કરેગા ઔર અગર દૂસરા જંગલ મિલ જાએ તો તીસરે કી ખ્વાહિશ કરેગા, ઇન્સાન કા પેટ તો સિર્ફ કબ્ર કી મિટ્ટી હી ભર સકતી હૈ (યાની કબ્ર કી મિટ્ટી મેં જાકર હી વો અપની ઇસ માલ કે બઢાને કી ખ્વાહિશ સે રુક સકતા હૈ) અલબત્તા અલ્લાહ તઆલા ઉસ બંદે પર મહેરબાની ફરમાતે હૈં જો અપને દિલ કા રુખ દુનિયા કી દૌલત કે બજાએ અલ્લાહ તઆલા કી તરફ કરલે (ઉસે અલ્લાહ તઆલા દુનિયા મેં દિલ કા ઇત્મેનાન નસીબ ફરમાતે હૈં ઔર માલ કે બઢાને કી હિર્સ (લાલચ) સે ઉસકી હિફાઝત ફરમાતે હૈં). (બુખારી)

١٨٤- عَنْ زَيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ قَالَ: اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَيْهِ غُفِرَ لَهُ، وَاِنْ كَانَ فَرَّ مِنَ الزَّحْفِ. رواه ابوداؤد، باب في الاستغفار، رقم:١٥١٧ ورواه الحاكم من حديث ابن مسعود وقال: صحيح على شرط مسلم الا انه قال: يَقُوْلُهَا ثَلَاثًا ووافقه الذهبي ١١٨/٢

હઝરત ઝૈદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِىْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَيْهِ

કહે ઉસકી મગફિરત કર દી જાએગી અગરચે વો મૈદાને જિહાદ (ઇસ્લામી જંગ કે મૈદાન) સે ભાગા હો. એક રિવાયત મેં ઇન કલિમાત કે તીન મરતબા પઢને કા ઝિક્ર હૈ.

(તરજુમા: મૈં અલ્લાહ તઆલા સે મગફિરત ચાહતા હૂં જિનકે સિવા કોઇ મઅબૂદ નહીં, વો ઝિંદા હૈં, કાઇમ રેહને વાલે હૈં ઓર ઉન્હી કે સામને તૌબા કરતા હૂં). (અબૂ દાઉદ, મુસ્તદરક હાકિમ)

١٨٥- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ اِلَى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: وَاذُنُوْبَاهُ وَاذُنُوْبَاهُ، فَقَالَ هٰذَا الْقَوْلَ مَرَّتَيْنِ اَوْ ثَلَاثًا، فَقَالَ لَهُ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: قُلْ: اَللّٰهُمَّ مَغْفِرَتُكَ اَوْسَعُ مِنْ ذُنُوْبِيْ وَ رَحْمَتُكَ اَرْجٰى عِنْدِيْ مِنْ عَمَلِيْ، فَقَالَهَا ثُمَّ قَالَ: عُدْ فَعَادَ، ثُمَّ قَالَ: عُدْ فَعَادَ، فَقَالَ: قُمْ فَقَدْ غَفَرَ اللّٰهُ لَكَ رواه الحاكم، وقال: حديث رواته عن آخرهم مدنيون ممن لا يعرف واحد منهم بجرح ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٥٤٣

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઓર કેહને લગે: હાએ મેરે ગુનાહ! હાએ મેરે ગુનાહ! ઉસને યે દો યા તીન મરતબા કહા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉસસે ઇરશાદ ફરમાયા: તુમ કહો

اَللّٰهُمَّ مَغْفِرَتُكَ اَوْسَعُ مِنْ ذُنُوْبِيْ وَرَحْمَتُكَ اَرْجٰى عِنْدِيْ مِنْ عَمَلِيْ

(અલ્લાહ! આપકી મગફિરત મેરે ગુનાહોં સે બહુત ઝિયાદા વસીઅ (બઢી હુઇ) હૈ ઓર મૈં અપને અમલ સે ઝિયાદા આપકી રહમત કા ઉમ્મીદવાર હૂં.) ઉસ શખ્સ ને યે કલિમાત કહે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ફિર કહો, ઉસને ફિર કહે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ફિર કહો, ઉસને

તીસરી મરતબા ભી યે કલિમાત કહે. ઉસકે બાદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઉઠ જાઓ અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારી મગફિરત ફરમા દી. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۸۶- عَنْ سَلْمٰى أُمِّ بَنِیْ اَبِیْ رَافِعٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا مَوْلٰی رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ، اَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَخْبِرْنِیْ بِكَلِمَاتٍ وَ لَا تُكْثِرْ عَلَیَّ، قَالَ: قُوْلِی: اللّٰهُ اَكْبَرُ عَشْرَ مَرَّاتٍ، يَقُوْلُ اللّٰهُ: هٰذَا لِیْ، وَ قُوْلِی: سُبْحَانَ اللّٰهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ، يَقُوْلُ اللّٰهُ: هٰذَا لِیْ، وَ قُوْلِی: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِیْ، يَقُوْلُ: قَدْ فَعَلْتُ. فَتَقُوْلِيْنَ عَشْرَ مِرَارٍ، يَقُوْلُ: قَدْ فَعَلْتُ. رواه الطبرانی و رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ۱۰/۱۰۶

હઝરત સલ્મા રદિયલ્લાહુ અન્હા સે રિવાયત હૈ કે મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે ચંદ કલિમાત બતા દીજિયે મગર ઝિયાદા ન હોં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: દસ મરતબા "અલ્લાહુ અકબર" કહો, અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં: યે મેરે લિયે હૈ. દસ મરતબા "સુબ્હાનલ્લાહ" કહો, અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં: યે મેરે લિયે હૈ, ઔર કહો "અલ્લાહુમ્મગ્ફિરલી" (અય અલ્લાહ મેરી મગફિરત ફરમા દીજિયે) અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં: મૈંને મગફિરત કરદી. તુમ ઈસકો દસ મરતબા કહો, અલ્લાહ તઆલા હર મરતબા ફરમાતે હૈં: મૈંને મગફિરત કરદી. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۸۷- عَنْ سَعْدِ بْنِ اَبِیْ وَقَّاصٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ اَعْرَابِیٌّ اِلٰی رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: عَلِّمْنِیْ كَلَامًا اَقُوْلُهُ، قَالَ: قُلْ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، اللّٰهُ اَكْبَرُ كَبِيْرًا وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ كَثِيْرًا وَ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ، لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيْمِ. قَالَ: فَهٰؤُلَاءِ لِرَبِّیْ، فَمَا لِیْ؟ قَالَ: قُلْ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِیْ وَارْحَمْنِیْ وَ اهْدِنِیْ وَارْزُقْنِیْ. رواه مسلم، رقم: ٦٨٤٨، و زاد من حديث ابی مالك وَعَافِنِیْ وقال فی رواية: فَاِنَّ هٰؤُلَاءِ تَجْمَعُ لَكَ دُنْيَاكَ وَ آخِرَتَكَ. رواه مسلم، باب فضل التهليل و التسبيح و الدعاء، رقم: ٦٨٥١، ٦٨٥٠

હઝરત સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક દેહાત કે રેહને વાલે શખ્સ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયા: મુઝે કોઈ ઐસા કલામ સિખા દીજિયે જિસકો મૈં પળ્હતા રહૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યે કહા કરો:

لَآ اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰـهُ وَحْـدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ كَبِيْرًا وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ كَثِيْرًا وَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيْمِ

(તરજુમા: અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં, વો અકેલે હૈં, ઉનકા કોઈ શરીક નહીં. અલ્લાહ તઆલા બહુત હી બળે હૈં જો તમામ જહાનોં (દુનિયા) કે પાલને વાલે હૈં. ગુનાહ સે બચને કી તાકત ઔર નેકી કરને કી કુવ્વત અલ્લાહ તઆલા હી કી મદદ સે હૈ જો ગાલિબ હૈં હિકમત વાલે હૈં.) ઉસ દેહાત કે રેહને વાલે શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: યે કલિમાત તો મેરે રબ કો યાદ કરને કે લિયે હૈં, મેરે લિયે વો કૌનસે કલિમાત હૈં (જિનકે ઝરિયે મૈં અપને લિયે દુઆ કરૂં?) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસ તરહ માંગો:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِيْ وَارْحَمْنِيْ وَاهْدِنِيْ وَارْزُقْنِيْ وَعَافِنِيْ

(અલ્લાહ! મેરી મગફિરત ફરમા દીજિયે, મુઝ પર રહમ ફરમા દીજિયે, મુઝે હિદાયત દીજિયે, મુઝે રોઝી દે દીજિયે ઔર મુઝે આફિયત અતા ફરમા દીજિયે.) એક રિવાયત મેં હૈ કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યે કલિમાત તુમ્હારે લિયે દુનિયા ઔર આખિરત કી ભલાઈ કો જમા કર દેંગે. (મુસ્લિમ)

۱۸۸- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: رَاَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَعْقِدُ التَّسْبِيْحَ بِيَدِهٖ. رواه الترمذی و قال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء فی عقد التسبيح باليد، رقم: ٣٤٨٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો અપને હાથ મુબારક કી ઉંગલિયોં પર તસ્બીહ શુમાર કરતે દેખા. (તિરમિઝી)

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે મન્કૂલ (નકલ કિયે, લિખ્ખે ગએ) અઝકાર ઔર દુઆએં

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ [البقرة:١٨٦]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ આપસે મેરે બંદે મેરે મુતાલ્લિક દરયાફત કરેં (પૂછેં) (કે મૈં કરીબ હૂં યા દૂર) તો આપ બતા દીજિયે કે મૈં કરીબ હી હૂં, દુઆ માંગને વાલે કી દુઆ કો કુબૂલ કરતા હૂં જબ વો મુઝસે દુઆ માંગે. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ﴾ [الفرقان:٧٧]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયાઃ આપ ફરમા દીજિયે, અગર તુમ દુઆ ન કરો તો મેરા રબ ભી તુમ્હારી કુછ પરવાહ નહીં કરેગા. (સૂરએ ફુરકાન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَّخُفْيَةً﴾ [الأعراف:٥٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈઃ લોગો! અપને રબ સે ગિળગિળા કર ઔર ચુપકે ચુપકે દુઆ કિયા કરો. (સૂરએ અઅરાફ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَادْعُوهُ خَوْفًا وَّطَمَعًا﴾ [الأعراف:٥٦]

એક જગહ ઈરશાદ હૈઃ અલ્લાહ તઆલા સે ડરતે હુવે ઔર રહમત કી ઉમ્મીદ રખતે હુવે દુઆ માંગતે રેહના. (સૂરએ અઅરાફ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى فَادْعُوهُ بِهَا﴾ [الأعراف:١٨٠]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર અચ્છે અચ્છે સબ નામ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે ખાસ હૈં, લિહાઝા ઉન્હીં નામોં સે અલ્લાહ તઆલા કો પુકારા કરો. (સૂરએ અઅરાફ)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾

[النمل:٦٢]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: (અલ્લાહ તઆલા કે સિવા) ભલા કૌન હૈ જો બે-કરાર કી દુઆ કુબૂલ કરતા હૈ જબ વો બે-કરાર ઉસકો પુકારતા હૈ ઔર તકલીફ વ મુસીબત કો દૂર દેતા હૈ. (સૂરએ અન્નમ્લ)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ☆ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾[البقرة:١٥٦،١٥٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: (સબ્ર કરને વાલે વો હૈં જિનકી યે આદત હૈ કે) જબ ઉન પર કિસી કિસ્મ કી કોઈ ભી મુસીબત આતી હૈ તો (દિલ સે સમઝ કર યૂં) કેહતે હૈં કે હમ તો (માલ વ ઔલાદ સમેત, હકીકતન) અલ્લાહ તઆલા હી કી મિલ્કિયત હૈં (ઔર માલિકે હકીકી કો અપની ચીઝ મેં હર તરહ કા ઈખ્તિયાર હોતા હૈ, લિહાઝા બંદે કો મુસીબત મેં પરેશાન હોને કી ઝરૂરત નહીં) ઔર હમ સબ (દુનિયા સે) અલ્લાહ તઆલા હી કે પાસ જાને વાલે હૈં (લિહાઝા યહાં કે નુકસાનોં કા બદલા વહાં મિલ કર રહેગા) યહી વો લોગ હૈં જિન પર ઉનકે રબ કી જાનિબ સે ખાસ ખાસ રહમતેં હૈં (જો સિર્ફ ઉન્હીં પર હોંગી) ઔર આમ રહમત ભી હોગી (જો સબ પર હોતી હૈ) ઔર યહી હિદાયત પાને વાલે હૈં. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿اِذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ☆ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ☆ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ☆ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي ☆ يَفْقَهُوا قَوْلِي ☆ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي ☆ هَارُونَ أَخِي ☆ اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي ☆ وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي ☆ كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا ☆ وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا﴾

[طه: ٢٤-٣٤]

અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ સે ઈરશાદ ફરમાયા: ફિરઔન કે પાસ જાઓ કયુંકે વો બહુત હદ સે નિકલ ગયા હૈ. મૂસા અલૈહિસ્સલામ ને દરખ્વાસ્ત કી: મેરે રબ મેરા હૌસ્લા બઢા દીજિયે ઔરમેરે લિયે મેરે (તબ્લીગી) કામ કો આસાન કર દીજિયે ઔર મેરી ઝબાન કા બંદ યાની લુકનત હટા દીજિયે તાકે લોગ મેરી બાત સમઝ સકેં. ઔર મેરે ઘર વાલોં મેં સે મેરે લિયે એક મદદગાર મુકર્રર કર દીજિયે, વો મદદગાર હારૂન કો બના દીજિયે જો મેરે ભાઈ હૈં. ઉનકે ઝરિયે મેરી કમરે-હિમ્મત મઝબૂત કર દીજિયે ઔર ઉનકો મેરે (તબ્લીગી) કામ મેં શરીક કર દીજિયે તાકે હમ મિલ કર આપકી પાકી બયાન કરેં ઔર ખૂબ કસરત સે આપકા ઝિક્ર કરેં. (સૂરએ તાહા)

અહાદીસે નબવિયા

૧૮૯- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: اَلدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث غريب، باب منه الدعاء مخ العبادة، رقم: ٣٣٧١

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ મન્કૂલ હૈ: દુઆ ઈબાદત કા મગઝ (અસલ) હૈ. (તિરમિઝી)

١٩٠. عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيْرٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِىَّ ﷺ يَقُوْلُ: اَلدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ، ثُمَّ قَالَ ﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُوْنِىْٓ اَسْتَجِبْ لَكُمْ اِنَّ الَّذِيْنَ يَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِىْ سَيَدْخُلُوْنَ جَهَنَّمَ دٰخِرِيْنَ.﴾ رواه الترمذى وقال هذا حديث حسن صحيح، باب ومن سورة المؤمن، رقم: ٣٢٤٧

હઝરત નુઅમાન બિન બશીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: દુઆ ઈબાદત હી હૈ. ઉસકે બાદ આપ

સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (બતૌરે દલીલ) કુર્આને કરીમ કી યે આયત તિલાવત ફરમાઇ:

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُوْنِيْٓ اَسْتَجِبْ لَكُمْ اِنَّ الَّذِيْنَ يَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِيْ سَيَدْخُلُوْنَ جَهَنَّمَ دٰخِرِيْنَ

(તરજુમા: ઔર તુમ્હારે રબ ને ઇરશાદ ફરમાયા હૈ: મુઝસે દુઆ માંગા કરો મૈં તુમ્હારી દુઆ કુબૂલ કરૂંગા, બિલા શુબહ (બેશક) જો લોગ મેરી બંદગી કરને સે તકબ્બુર (ઘમંડ) કરતે હૈં વો અન્કરીબ (જલ્દ હી) ઝલીલ હોકર જહન્નમ મેં દાખિલ હોંગે). (તિરમિઝી)

١٩١- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: سَلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِهِ فَاِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ اَنْ يُّسْاَلَ، وَاَفْضَلُ الْعِبَادَةِ انْتِظَارُ الْفَرَجِ . رواه الترمذى ، باب فى انتظار الفرج، رقم: ٣٥٧١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા સે ઉસકા ફઝલ માંગો ક્યુંકે અલ્લાહ તઆલા કો યે બાત પસંદ હૈ કે ઉનસે માંગા જાએ ઔર કુશાદગી (ફૈલાવ) (કી દુઆ કે બાદ કુશાદગી) કા ઇન્તિઝાર કરના અફઝલ ઇબાદત હૈ. (તિરમિઝી)

ફાઇદા: કુશાદગી કે ઇન્તિઝાર કા મતલબ યે હૈ કે ઇસ બાત કી ઉમ્મીદ રખી જાએ કે જિસ રહમત, હિદાયત, ભલાઇ કે લિયે દુઆ માંગી જા રહી હૈ વો ઇન્શા અલ્લાહ ઝરૂર હાસિલ હોગી.

١٩٢- عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يَرُدُّ الْقَدَرَ اِلَّا الدُّعَاءُ، وَلَا يَزِيْدُ فِي الْعُمُرِ اِلَّا الْبِرُّ وَاِنَّ الرَّجُلَ لَيُحْرَمُ الرِّزْقَ بِالذَّنْبِ يُصِيْبُهُ . رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبى ١/٤٩٣

હઝરત સૌબાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: દુઆ કે

સિવા કોઇ ચીઝ તકદીર કે ફૈસલા કો ટાલ નહીં સકતી ઔર નેકી કે સિવા કોઇ ચીઝ ઉમ્ર કો નહીં બઢ્હા સકતી ઔર આદમી (બસા ઔકાત (અકસર)) કિસી ગુનાહ કે કરને કી વજહ સે રોઝી સે મહરૂમ કર દિયા જાતા હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

ફાઇદા: હદીસ શરીફ કા મતલબ યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કે હાં યે તય હોતા હૈ કે યે શખ્સ અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ માંગેગા ઔર જો માંગેગા વો ઉસે મિલેગા. ચુનાંચે હદીસ શરીફ મેં આતા હૈ "દુઆ કરના ભી અલ્લાહ તઆલા કે હાં મુકદ્દર હોતા હૈ."

ઇસી તરહ અલ્લાહ તઆલા કે હાં યે ફૈસલા હોતા હૈ કે ઇસ શખ્સ કી ઉમ્ર મસ્લન ૬૦ સાલ હૈ લેકિન યે શખ્સ ફુલાં નેકી મસ્લન હજ કરેગા ઇસલિયે ઇસકી ઉમ્ર બીસ સાલ બઢ્હા દી જાએગી ઔર યે ૮૦ સાલ દુનિયા મેં ઝિંદા રહેગા. (મિરકાત)

١٩٣- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَا عَلَى الْاَرْضِ مُسْلِمٌ يَدْعُو اللهَ تَعَالَى بِدَعْوَةٍ اِلَّا آتَاهُ اللهُ اِيَّاهَا اَوْ صَرَفَ عَنْهُ مِنَ السُّوْءِ مِثْلَهَا مَا لَمْ يَدْعُ بِمَاْثَمٍ اَوْ قَطِيْعَةِ رَحِمٍ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: اِذًا نُكْثِرُ قَالَ: اَللهُ اَكْثَرُ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب صحيح، باب انتظار الفرج وغير ذلك، رقم: ٣٥٧٣ ورواه الحاكم وزاد فيه: اَوْ يَدَّخِرُ لَهُ مِنَ الْاَجْرِ مِثْلَهَا وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ووافقه الذهبي ١/ ٤٩٣

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઝમીન પર જો મુસલમાન ભી અલ્લાહ તઆલા સે કોઇ ઐસી દુઆ કરતા હૈ જિસમેં કોઇ ગુનાહ યા કતઅ-રહમી (નાતા તોડને) કી બાત ન હો તો અલ્લાહ તઆલા યા તો ઉસકો વહી અતા ફરમા દેતે હૈં જો ઉસને માંગા હૈ યા કોઇ તકલીફ ઉસ દુઆ કે બકદ્ર (જિતની, જૈસી) ઉસસે હટા લેતે હૈં યા ઉસકે લિયે ઉસ દુઆ કે બરાબર અજર કા ઝખીરા કર દેતે હૈં. એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: જબ બાત યે હૈ (કે દુઆ ઝરૂર કુબૂલ હોતી હૈ ઔર ઉસકે બદલે મેં કુછ ન કુછ ઝરૂર મિલતા હૈ) તો હમ બહુત ઝિયાદા દુઆએં કરેંગે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ભી બહુત ઝિયાદા દેને વાલે હૈં. (તિરમિઝી, મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۹۴- عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللهَ حَيِيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي إِذَا رَفَعَ الرَّجُلُ إِلَيْهِ يَدَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا خَائِبَتَيْنِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ان الله حيي كريم ...، رقم: ٣٥٥٦

હઝરત સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બિલા શુબહ (બેશક) અલ્લાહ તઆલા કી ઝાત મેં બહુત ઝિયાદા હયા કી સિફત (શર્મ કી ખૂબી) હૈ, વો બગૈર માંગે બહુત ઝિયાદા દેને વાલે હૈં. જબ આદમી અલ્લાહ તઆલા કે સામને માંગને કે લિયે હાથ ઉઠાતા હૈ તો ઉન્હેં ઉન હાથોં કો ખાલી ઔર નાકામ વાપસ કરને સે હયા આતી હૈ (ઈસલિયે ઝરૂર અતા ફરમાને કા ફૈસ્લા ફરમાતે હૈં). (તિરમિઝી)

۱۹۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنَّ اللهَ يَقُوْلُ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا دَعَانِي. رواه مسلم، باب فضل الذكر والدعاء، رقم: ٦٨٢٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હૈં: મૈં અપને બંદે કે સાથ વૈસા હી મામલા કરતા હૂં જૈસા કે વો મેરે સાથ ગુમાન (ખયાલ, ઉમ્મીદ) રખતા હૈ. ઔર જિસ વક્ત વો મુઝસે દુઆ કરતા હૈ તો મૈં ઉસકે સાથ હોતા હૂં (મુસ્લિમ)

۱۹۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللهِ تَعَالَى مِنَ الدُّعَاءِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في فضل الدعاء، رقم: ٣٣٧٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક દુઆ સે ઝિયાદા બુલંદ મરતબા કોઈ ચીઝ

નહીં હૈ. (તિરમિઝી)

۱۹۷- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: مَنْ سَرَّهُ اَنْ یَسْتَجِیْبَ اللّٰہُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْکُرَبِ فَلْیُکْثِرِ الدُّعَاءَ فِی الرَّخَاءِ. رواه

الترمذی وقال: هذا حدیث حسن غریب، باب ما جاء ان دعوة المسلم مستجابة، رقم: ۳۳۸۲

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ યે ચાહે કે અલ્લાહ તઆલા સખ્તિયોં ઔર બેચૈનિયોં કે વક્ત ઉસકી દુઆ કુબૂલ ફરમાએં ઉસે ચાહિયે કે વો ખુશહાલી કે ઝમાના મેં ઝિયાદા દુઆ કિયા કરે. (તિરમિઝી)

۱۹۸- عَنْ عَلِیٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اَلدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَعِمَادُ الدِّیْنِ وَنُوْرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ. رواه الحاکم وقال: هذا حدیث صحیح ووافقه الذهبی ۱/۴۹۲

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: દુઆ મોમિન કા હથિયાર હૈ, દીન કા સુતૂન (ખમ્બા) હૈ ઔર ઝમીન વ આસમાન કા નૂર હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۹۹- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: لَا یَزَالُ یُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ یَدْعُ بِاِثْمٍ اَوْ قَطِیْعَةِ رَحِمٍ، مَا لَمْ یَسْتَعْجِلْ، قِیْلَ: یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ! مَا الْاِسْتِعْجَالُ؟ قَالَ: یَقُوْلُ: قَدْ دَعَوْتُ، وَقَدْ دَعَوْتُ، فَلَمْ اَرَ یَسْتَجِیْبُ لِیْ، فَیَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذٰلِكَ، وَیَدَعُ الدُّعَاءَ. رواه مسلم، باب بیان انه یستجاب للداعی ۔۔۔، رقم: ۶۹۳۶

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: બંદા જબ તક ગુનાહ ઔર કતઅ-રહમી (નાતા તોડને) કી દુઆ ન કરે ઉસકી

દુઆ કુબૂલ હોતી રેહતી હૈ બશર્તે યે કે વો જલ્દબાઝી ન કરે. પૂછા ગયા: યા રસૂલલ્લાહ! જલ્દબાઝી કા કયા મતલબ હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: બંદા કેહતા હૈ મૈંને દુઆ કી ફિર દુઆ કી લેકિન મુઝે તો કુબૂલ હોતી નઝર નહીં આતી, ફિર ઉકતા કર દુઆ કરના છોડ દેતા હૈ. (મુસ્લિમ)

٢٠٠- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَيَنْتَهِيَنَّ اَقْوَامٌ عَنْ رَفْعِهِمْ اَبْصَارَهُمْ، عِنْدَ الدُّعَاءِ فِی الصَّلَاةِ اِلَی السَّمَاءِ اَوْ لَتُخْطَفَنَّ اَبْصَارُهُمْ . رواه مسلم، باب النهى عن رفع البصر الى السماء فى الصلاة، صحيح مسلم ١/٣٢١ طبع دار احياء التراث العربى، بيروت

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: લોગ નમાઝ મેં દુઆ કે વક્ત અપની નિગાહેં (નઝરેં) આસમાન કી તરફ ઉઠાને સે બાઝ આ જાએં (રુક જાએં) વરના ઉનકી બીનાઈ (દેખના) ઉચક લી જાએગી. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: નમાઝ મેં દુઆ કે વક્ત આસમાન કી તરફ નિગાહ ઉઠાને સે ખાસ તૌર પર ઈસ વજહ સે મના કિયા ગયા હૈ કે દુઆ કે વક્ત નિગાહ આસમાન કી તરફ ઉઠ હી જાતી હૈ. (ફત્હુલ મુલ્હિમ)

٢٠١- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اُدْعُوا اللّٰهَ وَ اَنْتُمْ مُوْقِنُوْنَ بِالْاِجَابَةِ، وَاعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ لَا يَسْتَجِيْبُ دُعَاءً مِنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَاهٍ . رواه الترمذى وقال: هذا حديث غريب، كتاب الدعوات، رقم: ٣٤٧٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ કી કુબૂલિયત કા યકીન રખતે હુવે દુઆ માંગો. ઔર યે બાત સમઝ લો કે અલ્લાહ તઆલા ઉસ શખ્સ કી દુઆ કો કુબૂલ નહીં ફરમાતે જિસકા દિલ (દુઆ માંગતે વક્ત) અલ્લાહ તઆલા સે ગાફિલ હો, અલ્લાહ તઆલા કે ગૈર મેં લગા હુવા હો. (તિરમિઝી)

٢٠٢- عَنْ حَبِيْبِ بْنِ مَسْلَمَةَ الْفِهْرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَا يَجْتَمِعُ مَلَأٌ فَيَدْعُوْ بَعْضُهُمْ وَيُؤَمِّنُ الْبَعْضُ إِلَّا أَجَابَهُمُ اللّٰهُ. رواه الحاكم ٣/٣٤٧

હઝરત હબીબ બિન મસ્લમા ફિહરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો જમાઅત એક જગહ જમા હો ઔર ઉનમેં સે એક દુઆ કરે ઔર દૂસરે આમીન કહેં તો અલ્લાહ તઆલા ઉનકી દુઆ ઝરૂર કુબૂલ ફરમાતે હૈં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٠٣- عَنْ زُهَيْرٍ النُّمَيْرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ قَدْ أَلَحَّ فِي الْمَسْئَلَةِ، فَوَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ يَسْتَمِعُ مِنْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَوْجَبَ إِنْ خَتَمَ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: بِأَيِّ شَيْءٍ يَخْتِمُ، فَقَالَ: بِآمِيْنَ، فَإِنَّهُ إِنْ خَتَمَ بِآمِيْنَ فَقَدْ أَوْجَبَ، فَانْصَرَفَ الرَّجُلُ الَّذِي سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ، فَأَتَى الرَّجُلَ فَقَالَ: اِخْتِمْ يَا فُلَانُ بِآمِيْنَ وَأَبْشِرْ. رواه ابو داؤد، باب التامين وراء الامام، رقم: ٩٣٨

હઝરત ઝુહૈર નુમૈરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં: હમ એક રાત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ નિકલે તો હમારા ગુઝર એક શખ્સ કે પાસ સે હુવા જો બહુત આજિઝી કે સાથ દુઆ મેં લગા હુવા થા. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસકી દુઆ સુનને ખળે હો ગએ ઔર ફિર ઈરશાદ ફરમાયા: યે દુઆ કુબૂલ કરવા લેગા અગર ઉસ પર મુહર લગાદે. લોગોં મેં સે એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: કિસ ચીઝ કે સાથ મુહર લગાએ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આમીન કે સાથ. બિલા શુબહ (બેશક) અગર ઈસને આમીન કે સાથ મુહર લગાદી યાની દુઆ કે ખત્મ પર આમીન કેહ દી તો ઈસને દુઆ કો કુબૂલ કરવા લિયા. ફિર ઉસ શખ્સ ને જિસને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે મુહર કે બારે મેં દરયાફ્ત કિયા (પૂછા) થા ઉસ (દુઆ માંગને વાલે) શખ્સ સે જાકર કહા: ફુલાં! આમીન કે સાથ દુઆ કો ખત્મ કરો, ઔર દુઆ કી

કુબૂલિયત કી ખુશ-ખબરી હાસિલ કરો. (અબૂ દાઉદ)

٢٠٤-عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ يَسْتَحِبُّ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ وَ يَدَعُ مَا سِوَى ذٰلِكَ ـ رواه ابوداؤد، باب الدعاء، رقم:١٤٨٢

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જામિઅ દુઆઓં કો પસંદ ફરમાતે થે ઔર ઈસકે અલાવા કી દુઆઓં કો છોળ દેતે થે. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: જામિઅ દુઆ સે વો દુઆ મુરાદ હૈ જિસમેં અલ્ફાઝ મુખ્તસર હોં ઔર મફહૂમ (મતલબ) મેં વુસ્અત (ફૈલાવ) હો યા વો દુઆ મુરાદ હૈ જિસમેં દુનિયા વ આખિરત કી ભલાઈ કો માંગા ગયા હો યા વો દુઆ મુરાદ હૈ જિસમેં તમામ મોમિનીન કો શામિલ કિયા ગયા હો, જૈસે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અકસર યે જામિઅ દુઆ મન્કૂલ હૈ:

رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(બઝલૂલ-મજહૂદ)

٢٠٥- عَنِ ابْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعَنِي أَبِي وَ أَنَا أَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ! إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ، وَ نَعِيْمَهَا وَ بَهْجَتَهَا، وَ كَذَا وَكَذَا، وَ أَعُوْذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَ سَلَاسِلِهَا، وَ أَغْلَالِهَا وَ كَذَا وَكَذَا، فَقَالَ: يَا بُنَيَّ ! إِنِّي سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: سَيَكُوْنُ قَوْمٌ يَعْتَدُوْنَ فِي الدُّعَاءِ، فَإِيَّاكَ أَنْ تَكُوْنَ مِنْهُمْ، إِنَّكَ إِنْ أُعْطِيْتَ الْجَنَّةَ أُعْطِيْتَهَا وَ مَا فِيْهَا مِنَ الْخَيْرِ، وَ إِنْ أُعِذْتَ مِنَ النَّارِ أُعِذْتَ مِنْهَا وَ مَا فِيْهَا مِنَ الشَّرِّ. رواه ابو داؤد، باب الدعاء، رقم:١٤٨٠

હઝરત સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે બેટે ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા મૈં દુઆ મેં યૂં કેહ રહા થા: અય અલ્લાહ મૈં આપસે જન્નત ઔર ઉસકી નેઅમતોં ઔર ઉસકી બહારોં ઔર ફુલાં ફુલાં ચીઝ કા

સવાલ કરતા હૂં ઔર મૈં જહન્નમ સે ઔર ઉસકી ઝંજીરોં, હથકળિયોં ઔર ફુલાં ફુલાં કિસ્મ કે અઝાબ સે પનાહ માંગતા હૂં. મેરે વાલિદ (બાપ) સઅ્દ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને યે સુના તો ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરે પ્યારે બેટે! મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અન્કરીબ (જલ્દ હી) ઐસે લોગ હોંગે જો દુઆ મેં મુબાલગા (બળ્હાને ચળ્હાને) સે કામ લિયા કરેંગે. તુમ ઉન લોગોં મેં શામિલ હોને સે બચો. અગર તુમ્હેં જન્નત મિલ ગઈ તો જન્નત કી સારી નેઅમતેં મિલ જાએંગી ઔર અગર તુમ્હેં જહન્નમ સે નજાત મિલ ગઈ તો જહન્નમ કી તમામ તકલીફોં સે નજાત મિલ જાએગી (લિહાઝા દુઆ મેં ઈસ તફસીલ કી ઝરૂરત નહીં બલ્કે જન્નત કી તલબ ઔર દોઝખ સે પનાહ માંગના કાફી હૈ). (અબૂ દાઉદ)

٢٠٦- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: اِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً، لَا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللهَ خَيْرًا مِنْ اَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اِلَّا اَعْطَاهُ اِيَّاهُ، وَذٰلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ. رواه مسلم، باب في الليل ساعة مستجاب فيها الدعاء، رقم: ١٧٧٠

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ હર રાત મેં એક ઘળી ઐસી હોતી હૈ કે મુસલમાન બંદા ઉસમેં દુનિયા વ આખિરત કી જો ખૈર (ભલાઈ) માંગતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસે ઝરૂર અતા ફરમાતે હૈં. (મુસ્લિમ)

٢٠٧- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالٰى كُلَّ لَيْلَةٍ اِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا حِيْنَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ يَقُوْلُ: مَنْ يَدْعُوْنِيْ فَاَسْتَجِيْبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْاَلُنِيْ فَاُعْطِيَهُ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِيْ فَاَغْفِرَ لَهُ؟ رواه البخاري، باب الدعاء والصلاة من آخر الليل، رقم: ١١٤٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ

રાત કા તિહાઇ (૧/૩) હિસ્સા બાકી રેહ જાતા હૈ તો હમારે રબ આસમાને દુનિયા કી તરફ નુઝૂલ ફરમાતે હૈં ઔર ઇરશાદ ફરમાતે હૈં: કૌન હૈ જો મુઝસે દુઆ કરે મૈં ઉસકી દુઆ કુબૂલ કરૂં? કૌન હૈ જો મુઝસે માંગે મૈં ઉસકો અતા કરૂં? કૌન હૈ જો મુઝસે મગફિરત તલબ કરે (માંગે) મૈં ઉસકી મગફિરત કરૂં? (બુખારી)

٢٠٨-عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ اَبِىْ سُفْيَانَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَاقَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ دَعَا بِهٰؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ الْخَمْسِ لَمْ يَسْأَلِ اللّٰهَ شَيْئًا اِلَّا اَعْطَاهُ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ . رواه الطبرانى فى الكبير و الاوسط واسناده حسن، مجمع الزوائد ١٠/٢٤١

હઝરત મુઆવિયા બિન અબી સુફયાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ ભી ઇન પાંચ કલિમાત કે ઝરિયે કોઇ ચીઝ અલ્લાહ તઆલા સે માંગતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ઝરૂર અતા ફરમાતે હૈં:

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ.

(તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٢٠٩-عَنْ رَبِيْعَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِىَّ ﷺ يَقُوْلُ: اَلِظُّوْا بِيَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْاِكْرَامِ . رواه الحاكم وقال : هذا حديث صحيح الاسناد و لم يخرجاه و وافقه الذهبى ١/ ٤٩٩

હઝરત રબીઆ બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: દુઆ મેં "યા ઝલ્જલાલિ વલ ઇકરામ" કે

ઝરિયે ઈસરાર કિયા કરો. યાની ઈસ લફઝ કો દુઆ મેં બાર બાર કહો. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢١٠- عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْاَكْوَعِ الْاَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: مَا سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ دَعَا دُعَاءً اِلَّا اسْتَفْتَحَهُ بِسُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْاَعْلَى الْوَهَّابِ رواه احمد والطبراني بنحوه، وفيه: عمر بن راشد اليمامي وثقه غير واحد و بقية رجال احمد رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١٠/ ٢٤٠

હઝરત સલમા બિન અકવઅ અસ્લમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો કોઈ ઐસી દુઆ કરતે હુવે નહીં સુના જિસ દુઆ કો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઈન કલિમાત સે શુરૂ ન ફરમાતે હોં યાની હર દુઆ કે શુરૂ મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ યે કલિમાત ફરમાતે

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْاَعْلَى الْوَهَّابِ

(મેરા રબ સબ ઐબોં સે પાક હૈ, સબસે બુલંદ સબસે ઝિયાદા દેને વાલા હૈ). (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢١١- عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ سَمِعَ رَجُلًا يَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْاَلُكَ اَنِّيْ اَشْهَدُ اَنَّكَ اَنْتَ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ الْاَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِيْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُوْلَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَّهُ كُفُوًا اَحَدٌ فَقَالَ: لَقَدْ سَاَلْتَ اللّٰهَ بِالْاِسْمِ الَّذِيْ اِذَا سُئِلَ بِهِ اَعْطَى وَ اِذَا دُعِيَ بِهِ اَجَابَ. رواه ابو داؤد، باب الدعاء، رقم: ١٤٩٣

હઝરત બુરૈદા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક શખ્સ કો યે દુઆ કરતે સુના:

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْاَلُكَ اَنِّيْ اَشْهَدُ اَنَّكَ اَنْتَ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ الْاَحَدُ الصَّمَدُ

الَّذِيْ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَّهُ كُفُوًا اَحَدٌ

તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમને

અલ્લાહ તઆલા સે ઉસ નામ કે ઝરિયે સે સવાલ કિયા હૈ કે જિસકે વાસ્તે સે જો કુછ ભી માંગા જાતા હૈ વો અતા ફરમાતે હૈં ઔર જો દુઆ ભી કી જાતી હૈ વો ઉસે કુબૂલ ફરમાતે હૈં.

(તરજુમાઃ યા અલ્લાહ! મૈં આપસે ઈસ બાત કા વાસ્તા દેકર સવાલ કરતા હૂં કે મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે બેશક આપ હી અલ્લાહ હૈં, આપકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં હૈ, આપ અકેલે હૈં, બેનિયાઝ (બેપરવા) હૈં, સબ આપકી ઝાત કે મુહતાજ હૈં, જિસ ઝાત સે ન કોઈ પૈદા હુવા ઔર ન વો કિસી સે પૈદા હુવા ઔર ન હી કોઈ ઉનકે બરાબર કા હૈ). (અબૂ દાઊદ)

٢١٢- عَنْ اَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيْدَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: اِسْمُ اللهِ الْاَعْظَمُ فِيْ هَاتَيْنِ الْاٰيَتَيْنِ ﴿وَ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ﴾ (البقرة:١٦٣) وَفَاتِحَةُ آلِ عِمْرَانَ ﴿الٓمٓ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ﴾ (آل عمران:١،٢) .رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح ،باب في ايجاب الدعاء بتقديم الحمد والثناء ٠٠٠٠، رقم:٣٤٧٨

હઝરત અસ્મા બિન્તે યઝીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈસ્મે અઅઝમ ઈન દો આયતોં મેં હૈ (સૂરએ બકરહ કી આયત) وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ઔર (સૂરએ આલે ઈમરાન કી પેહલી આયત) الٓمٓ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ (તિરમિઝી)

٢١٣- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَلْقَةٍ وَ رَجُلٌ قَائِمٌ يُصَلِّي فَلَمَّا رَكَعَ وَ سَجَدَ تَشَهَّدَ وَ دَعَا فَقَالَ فِي دُعَائِهِ: اَللّٰهُمَّ اِنِّي اَسْاَلُكَ بِاَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ بَدِيْعُ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْاِكْرَامِ، يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَقَدْ دَعَا بِاسْمِ اللهِ الْاَعْظَمِ الَّذِيْ اِذَا دُعِيَ بِهِ اَجَابَ وَ اِذَا سُئِلَ بِهِ اَعْطٰى رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط مسلم ولم يخرجاه

ووافقه الذهبي ۱/۳۰۵

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે હમ લોગ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ એક હલ્કા (ગિરોહ, મજલિસ) મેં બૈઠે હુવે થે ઔર એક સાહબ નમાઝ પઢ રહે થે. જબ વો રુકૂઅ ઔર સજદા ઔર તશહહુદ (અત્તહિય્યાત) સે ફારિગ હુવે તો ઉન્હોંને દુઆ મેં યૂં કહા:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ بِاَنَّ لَکَ الْحَمْدُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ بَدِیْعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ، یَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِکْرَامِ، یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ

(તરજુમા: અય અલ્લાહ! મૈં આપસે આપકી તમામ તારીફોં કે વાસ્તે સે સવાલ કરતા હૂં, આપકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં હૈ, આપ ઝમીન વ આસમાન કો નમૂને કે બગૈર બનાને વાલે હૈં, અય અઝમત વ જલાલ ઔર ઈન્આમ વ એહસાન કે માલિક, અય હમેશા ઝિંદા રેહને વાલે ઔર સબકો કાઈમ રખને વાલે). નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઉસને અલ્લાહ તઆલા કે ઐસે ઈસ્મે અઅઝમ કે સાથ દુઆ કી હૈ કે જિસકે વાસ્તા સે જબ ભી દુઆ કી જાતી હૈ અલ્લાહ તઆલા કુબૂલ ફરમાતે હૈં ઔર જબ ભી સવાલ કિયા જાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો પૂરા ફરમાતે હૈં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۲۱۴- عَنْ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ یَقُوْلُ: هَلْ اَدُلُّکُمْ عَلٰی اسْمِ اللهِ الْاَعْظَمِ الَّذِیْ اِذَا دُعِیَ بِهٖ اَجَابَ وَ اِذَا سُئِلَ بِهٖ اَعْطٰی، الدَّعْوَةُ الَّتِیْ دَعَا بِهَا یُوْنُسُ حَیْثُ نَادَاهُ فِی الظُّلُمَاتِ الثَّلَاثِ، لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنِّیْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِیْنَ، فَقَالَ رَجُلٌ: یَا رَسُوْلَ اللهِ! هَلْ كَانَتْ لِیُوْنُسَ خَاصَّةً اَمْ لِلْمُؤْمِنِیْنَ عَامَّةً؟ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَلَا تَسْمَعُ قَوْلَ اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ "وَنَجَّیْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَ كَذٰلِكَ نُنْجِی الْمُؤْمِنِیْنَ" وَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَیُّمَا مُسْلِمٍ دَعَا بِهَا فِیْ مَرَضِهٖ اَرْبَعِیْنَ مَرَّةً فَمَاتَ فِیْ مَرَضِهٖ ذٰلِكَ،

أُعْطِيَ أَجْرَ شَهِيْدٍ وَ إِنْ بَرَأَ بَرَأَ وَ قَدْ غُفِرَ لَهُ جَمِيْعُ ذُنُوْبِهِ. رواه الحاكم ١/٥٠٦

હઝરત સઅદ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ કયા મૈં તુમકો અલ્લાહ તઆલા કા ઈસ્મે અઅઝમ ન બતા દૂં કે જિસકે ઝરિયે સે દુઆ કી જાએ તો કુબૂલ ફરમાતે હૈં ઔર સવાલ કિયા જાએ તો પૂરા ફરમાતે હૈં? યે વો દુઆ હૈ જિસકે ઝરિયે હઝરત યૂનુસ અલૈહિસ્સલામ ને અલ્લાહ તઆલા કો તીન અંધેરિયોં મેં પુકારા થા, لَآ إِلٰهَ إِلَّآ أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّيْ كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِيْنَ

"આપકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં, આપ તમામ ઐબોં સે પાક હૈં બેશક મૈં હી કુસૂરવાર હૂં." (તીન અંધેરિયોં સે મુરાદ રાત, સમુન્દર ઔર મછલી કે પેટ કે અંધેરે હૈં.) એક આદમી ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કયા યે દુઆ હઝરત યૂનુસ અલૈહિસ્સલામ કે સાથ ખાસ હૈ યા તમામ ઈમાન વાલોં કે લિયે આમ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયા તુમને અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદે મુબારક નહીં સુનાઃ

وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَ كَذٰلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِيْنَ

કે હમને યૂનુસ અલૈહિસ્સલામ કો મુસીબતોં સે નજાત દી ઔર હમ ઈસી તરહ ઈમાન વાલોં કો નજાત દિયા કરતે હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો મુસલમાન ઈસ દુઆ કો અપની બીમારી મેં ચાલીસ મરતબા પઢે અગર વો ઉસ મર્ઝ મેં ફૌત હો (મર) જાએ તો ઉસકો શહીદ કા સવાબ દિયા જાએગા ઔર અગર ઉસ બીમારી સે ઉસે શિફા મિલ ગઈ તો ઉસ શિફા કે સાથ ઉસકે તમામ ગુનાહ માફ કિયે જા ચુકે હોંગે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢١٥-عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: خَمْسُ دَعَوَاتٍ يُسْتَجَابُ لَهُنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُوْمِ حِيْنَ يَنْتَصِرُ، وَ دَعْوَةُ الْحَاجِّ حِيْنَ يَصْدُرُ، وَ دَعْوَةُ الْمُجَاهِدِ حِيْنَ يَقْفُلُ، وَ دَعْوَةُ الْمَرِيْضِ حِيْنَ يَبْرَءُ، وَ

دَعْوَةُ الْاَخِ لِاَخِيْهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ. ثُمَّ قَالَ: وَ اَسْرَعُ هٰذِهِ الدَّعَوَاتِ اِجَابَةً دَعْوَةُ الْاَخِ لِاَخِيْهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ ۔ رواه البيهقى فى شعب الايمان ٢/٤٦

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: પાંચ કિસ્મ કી દુઆએં ખાસ તૌર પર કુબૂલ કી જાતી હૈં. મઝલૂમ કી દુઆ જબ તક કે વો બદલા ન લે લે, હજ કરને વાલે કી દુઆ જબ તક વો લૌટ ન આએ, મુજાહિદ (અલ્લાહ કે રાસ્તે મેં જંગ કરને વાલે) કી દુઆ જબ તક વો વાપસ ન આએ, બીમાર કી દુઆ જબ તક વો સિહતયાબ ન હો ઔર એક ભાઈ કી દૂસરે ભાઈ કે લિયે પીઠ પીછે દુઆ. ફિર નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઔર ઈન દુઆઓં મેં સબસે જલ્દી કુબૂલ હોને વાલી વો દુઆ હૈ જો અપને કિસી ભાઈ કે લિયે ઉસકી પીઠ પીછે કી જાએ. (બૈહકી)

٢١٦-عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِىَّ ﷺ قَالَ: ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيْهِنَّ: دَعْوَةُ الْوَالِدِ ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ ، وَدَعْوَةُ الْمَظْلُوْمِ ۔ رواه ابو داؤد، باب الدعاء بظهر الغيب، رقم:١٥٣٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તીન દુઆએં ખાસ તૌર પર કુબૂલ કી જાતી હૈં જિનકે કુબૂલ હોને મેં કોઈ શક નહીં. (ઔલાદ કે હક મેં) બાપ કી દુઆ, મુસાફિર કી દુઆ ઔર મઝલૂમ કી દુઆ. (અબૂ દાઊદ)

٢١٧- عَنْ اَبِىْ اُمَامَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَاَنْ اَقْعُدَ اَذْكُرُ اللّٰهَ، وَ اُكَبِّرُهُ، وَ اَحْمَدُهُ، وَ اُسَبِّحُهُ، وَ اُهَلِّلُهُ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ اَحَبُّ اِلَىَّ مِنْ اَنْ اُعْتِقَ رَقَبَتَيْنِ اَوْ اَكْثَرَ مِنْ وُلْدِ اِسْمَاعِيْلَ، وَ مِنْ بَعْدِ الْعَصْرِ حَتّٰى تَغْرُبَ الشَّمْسُ اَحَبُّ اِلَىَّ مِنْ اَنْ اُعْتِقَ اَرْبَعَ رِقَابٍ مِنْ وُلْدِ اِسْمَاعِيْلَ ۔ رواه احمد ٥/٢٥٥

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ મૈં ફજર કી નમાઝ સે સૂરજ નિકલને તક અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર, ઉસકી બળાઇ, ઉસકી તારીફ, ઉસકી પાકી બયાન કરને ઔર "લા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહ" કેહને મેં મશ્ગૂલ રહૂં યે મુઝે હઝરત ઇસ્માઇલ અલૈહિસ્સલામ કી ઔલાદ મેં સે દો યા ઉસસે ઝિયાદા ગુલામ આઝાદ કરને સે ઝિયાદા પસંદીદા હૈ. ઇસી તરહ અસર કી નમાઝ કે બાદ સે સૂરજ ગુરૂબ હોને (ડૂબને) તક ઇન આમાલ મેં મશ્ગૂલ રહૂં યે મુઝે હઝરત ઇસ્માઇલ કી ઔલાદ મેં સે ચાર ગુલામ આઝાદ કરને સે ઝિયાદા પસંદીદા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

٢١٨- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ بَاتَ طَاهِرًا، بَاتَ فِي شِعَارِهِ مَلَكٌ، فَلَمْ يَسْتَيْقِظْ إِلَّا قَالَ الْمَلَكُ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ فُلَانٍ، فَإِنَّهُ بَاتَ طَاهِرًا. رواه ابن حبان (واسناده حسن) ٣/٣٢٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ બાવુઝૂ (વુઝૂ કે સાથ) રાત કો સોતા હૈ તો ફરિશ્તા ઉસકે જિસ્મ કે સાથ લગ કર રાત ગુઝારતા હૈ. જબ ભી વો નીંદ સે બેદાર હોતા (જાગતા) હૈ ફરિશ્તા ઉસે દુઆ દેતા હૈઃ યા અલ્લાહ! અપને ઇસ બંદા કી મગફિરત ફરમા દીજિયે ઇસલિયે કે યે બાવુઝૂ સોયા હૈ. (ઇબ્ને હબ્બાન)

٢١٩- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَبِيْتُ عَلَى ذِكْرٍ طَاهِرًا فَيَتَعَارُّ مِنَ اللَّيْلِ فَيَسْأَلُ اللّٰهَ خَيْرًا مِنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ. رواه ابو داؤد، باب في النوم على طهارة، رقم: ٥٠٤٢

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો મુસલમાન ભી રાત બાવુઝૂ ઝિક્ર કરતે હુવે સોતા હૈ ફિર જબ કિસી વક્ત રાત મેં ઉસકી આંખ ખુલતી હૈ ઔર વો અલ્લાહ

તઆલા સે દુનિયા વ આખિરત કી કિસી ભી ખૈર કા સવાલ કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસે વો ચીઝ ઝરૂર અતા ફરમાતે હૈં. (અબૂ દાઊદ)

٢٢٠- عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ لِي رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ اَقْرَبَ مَا يَكُوْنُ الرَّبُّ مِنَ الْعَبْدِ جَوْفَ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَاِنِ اسْتَطَعْتَ اَنْ تَكُوْنَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللّٰهَ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ ۔ رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط مسلم ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٣٠٩

હઝરત અમ્ર બિન અબસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મુઝસે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા રાત કે અખીર હિસ્સે મેં બંદા સે બહુત ઝિયાદા કરીબ હોતે હૈં, અગર તુમસે હો સકે તો ઉસ વક્ત અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કિયા કરો. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٢١- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ، اَوْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ، فَقَرَاَهُ فِيْمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الظُّهْرِ، كُتِبَ لَهُ كَاَنَّمَا قَرَاَهُ مِنَ اللَّيْلِ ۔ رواه مسلم، باب جامع صلوة الليل ... ، رقم: ١٧٤٥

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ રાત કો સોતા રેહ જાએ ઔર અપના મઅમૂલ યા ઉસકા કુછ હિસ્સા પૂરા ન કર સકે ફિર ઉસે (અગલે દિન) ફજર ઔર ઝુહર કે દરમિયાન પૂરા કરલે તો ઉસકે આમાલનામા મેં વો અમલ રાત હી કા લિખ્ખા જાએગા. (મુસ્લિમ)

٢٢٢- عَنْ اَبِيْ اَيُّوْبَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَالَ اِذَا اَصْبَحَ: لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ كُتِبَ لَهُ بِهِنَّ عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَمُحِيَ بِهِنَّ عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ، وَرُفِعَ لَهُ بِهِنَّ عَشْرُ دَرَجَاتٍ، وَكُنَّ لَهُ

عَدْلَ عِتَاقَةِ اَرْبَعِ رِقَابٍ، وَ كُنَّ لَهُ حَرَسًا مِنَ الشَّيْطَانِ حَتّٰى يُمْسِيَ، وَ مَنْ قَالَهُنَّ اِذَا صَلَّى الْمَغْرِبَ دُبُرَ صَلَاتِهِ فَمِثْلُ ذٰلِكَ حَتّٰى يُصْبِحَ.

رواه ابن حبان (وسنده حسن) ٥/٣٦٩

હઝરત અબૂ અય્યૂબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ સુબહ દસ મરતબા

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

પળ્હે તો ઉસકે લિયે દસ નેકિયાં લિખ દી જાએંગી, ઉસકી દસ બુરાઈયાં મિટા દી જાએંગી, ઉસકે લિયે દસ દર્જે બુલંદ કર દિયે જાએંગે, ઉસકો ચાર ગુલામ આઝાદ કરને કે બરાબર સવાબ હોગા, ઔર શામ હોને તક શૈતાન સે ઉસકી હિફાઝત હોગી. ઔર જો શખ્સ મગરિબ કી નમાઝ કે બાદ યે કલિમાત પળ્હે તો સુબહ તક યહી સબ ઈન્આમાત મિલેંગે. (ઈબ્ને હબ્બાન)

٢٢٣- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَالَ حِيْنَ يُصْبِحُ وَ حِيْنَ يُمْسِيْ: سُبْحَانَ اللّٰهِ وَ بِحَمْدِهِ، مِائَةَ مَرَّةٍ، لَمْ يَأْتِ اَحَدٌ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، بِاَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ، اِلَّا اَحَدٌ قَالَ مِثْلَ مَا قَالَ اَوْ زَادَ عَلَيْهِ. رواه مسلم، باب فضل التهليل و التسبيح والدعاء، رقم: ٦٨٤٢ وعند ابي داؤد: سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ وَ بِحَمْدِهِ باب ما يقول اذا اصبح، رقم: ٥٠٩١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને સુબહ ઔર શામ "સુબ્હાનલ્લાહિ વબિહમ્દિહી" ૧૦૦ મરતબા પળ્હા તો કોઈ શખ્સ કયામત કે દિન ઉસસે અફઝલ અમલ લેકર નહીં આએગા સિવાએ ઉસ શખ્સ કે જો ઉસકે બરાબર યા ઉસસે ઝિયાદા પળ્હે. એક રિવાયત મેં યે ફઝીલત "સુબ્હાનલ્લાહિલ અઝીમિ

વબિહમ્દિહી" કે બારે મેં આઇ હૈ. (મુસ્લિમ, અબૂ દાઊદ)

۲۲۴-عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ النَّبِیَّ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ قَالَ اِذَا اَصْبَحَ مِائَةَ مَرَّةٍ، وَ اِذَا اَمْسٰى مِائَةَ مَرَّةٍ: سُبْحَانَ اللّٰهِ وَ بِحَمْدِهٖ غُفِرَتْ ذُنُوْبُهُ، وَ اِنْ كَانَتْ اَكْثَرَ مِنْ زَبَدِ الْبَحْرِ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط مسلم ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ۵۱۸/۱

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે ઉન્હોંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ સુબહ શામ ૧૦૦ મરતબા "સુબ્હાનલ્લાહિ વબિહમ્દિહી" પઢે ઉસકે ગુનાહ માફ હો જાએંગે અગરચે સમુન્દર કે ઝાગ સે ભી ઝિયાદા હોં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۲۲۵-عَنْ رَجُلٍ مِنْ اَصْحَابِ النَّبِیِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ قَالَ اِذَا اَصْبَحَ وَ اِذَا اَمْسٰى: رَضِيْنَا بِاللّٰهِ رَبًّا وَ بِالْاِسْلَامِ دِيْنًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُوْلًا، اِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَى اللّٰهِ اَنْ يُرْضِيَهُ رواه ابو داؤد، باب ما يقول اذا اصبح، رقم: ۵۰۷۲ وعند احمد: اَنَّهُ يَقُوْلُ ذٰلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ حِيْنَ يُمْسِیْ وَ حِيْنَ يُصْبِحُ ۳۳۷/۴

એક સહાબી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ સુબહ શામ رَضِيْنَا بِاللّٰهِ رَبًّا وَبِالْاِسْلَامِ دِيْنًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُوْلًا પઢે અલ્લાહ તઆલા પર હક હૈ કે વો ઉસ શખ્સ કો (કયામત કે દિન) રાઝી કરે. (તરજુમાઃ હમ અલ્લાહ તઆલા કો રબ ઔર ઇસ્લામ કો દીન ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો રસૂલ માનને પર રાઝી હૈં.)

દૂસરી રિવાયત મેં ઇસ દુઆ કો સુબહ શામ તીન મરતબા પઢને કા ઝિક્ર હૈ. (અબૂ દાઊદ, મુસ્નદે અહમદ)

۲۲۶-عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صَلّٰى عَلَیَّ حِيْنَ يُصْبِحُ عَشْرًا، وَحِيْنَ يُمْسِیْ عَشْرًا اَدْرَكَتْهُ شَفَاعَتِیْ يَوْمَ

الْقِيَامَةِ. رواه الطبراني باسنادين واسناد احدهما جيد، ورجاله وثقوا، مجمع الزوائد ١٠/١٦٣

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ સુબહ ઔર શામ મુઝ પર દસ મરતબા દુરૂદ શરીફ પઢે ઉસકો કયામત કે દિન મેરી શફાઅત (માફી કી સિફારિશ) પહુંચેગી. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٢٧-عَنِ الْحَسَنِ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: قَالَ سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: اَلَا اُحَدِّثُكَ حَدِيْثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ مِرَارًا وَمِنْ اَبِيْ بَكْرٍ مِرَارًا وَمِنْ عُمَرَ مِرَارًا، قُلْتُ: بَلٰى، قَالَ: مَنْ قَالَ اِذَا اَصْبَحَ وَ اِذَا اَمْسٰى: اَللّٰهُمَّ اَنْتَ خَلَقْتَنِيْ، وَ اَنْتَ تَهْدِيْنِيْ، وَ اَنْتَ تُطْعِمُنِيْ، وَ اَنْتَ تَسْقِيْنِيْ، وَ اَنْتَ تُمِيْتُنِيْ، وَ اَنْتَ تُحْيِيْنِيْ لَمْ يَسْاَلِ اللهَ شَيْئًا اِلَّا اَعْطَاهُ اِيَّاهُ قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلَامٍ: كَانَ مُوْسٰى عَلَيْهِ السَّلَامُ يَدْعُوْ بِهِنَّ فِيْ كُلِّ يَوْمٍ سَبْعَ مِرَارٍ، فَلَا يَسْاَلُ اللهَ شَيْئًا اِلَّا اَعْطَاهُ اِيَّاهُ. رواه الطبراني في الاوسط باسناد حسن، مجمع الزوائد ١٠/١٦٠

હઝરત હસન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત સમુરા બિન જુન્દુબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા કે મૈં તુમ્હેં એક ઐસી હદીસ ન સુનાઊં જો મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે કઈ મરતબા સુની ઔર હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઔર હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે ભી કઈ મરતબા સુની હૈ. મૈંને અર્ઝ કિયા: ઝરૂર સુનાએ. હઝરત સમુરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા: જો શખ્સ સુબહ ઔર શામ

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ خَلَقْتَنِيْ، وَاَنْتَ تَهْدِيْنِيْ، وَاَنْتَ تُطْعِمُنِيْ، وَاَنْتَ تَسْقِيْنِيْ، وَاَنْتَ تُمِيْتُنِيْ، وَاَنْتَ تُحْيِيْنِيْ

પઢે "અય અલ્લાહ! આપ હી ને મુઝે પૈદા કિયા ઔર આપ હી મુઝે

હિદાયત દેને વાલે હૈં, આપ હી મુઝે ખિલાતે હૈં, આપ હી મુઝે પિલાતે હૈં, આપ હી મુઝે મારેંગે ઔર આપ હી મુઝે ઝિંદા કરેંગે" તો જો અલ્લાહ તઆલા સે માંગેગા અલ્લાહ તઆલા ઝરૂર ઉસકો અતા ફરમાએંગે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સલામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ રોઝાના સાત મરતબા ઈન કલિમાત કે સાથ દુઆ કિયા કરતે થે ઔર જો ભી ચીઝ વો અલ્લાહ તઆલા સે માંગતે થે અલ્લાહ તઆલા ઉનકો અતા ફરમા દેતે થે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۲۲۸-عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ غَنَّامِ الْبَيَاضِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ حِيْنَ يُصْبِحُ: اَللّٰهُمَّ! مَا اَصْبَحَ بِيْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنْكَ وَحْدَكَ، لَا شَرِيْكَ لَكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ، فَقَدْ اَدّٰى شُكْرَ يَوْمِهٖ، وَمَنْ قَالَ مِثْلَ ذٰلِكَ حِيْنَ يُمْسِيْ فَقَدْ اَدّٰى شُكْرَ لَيْلَتِهٖ. رواه ابو داؤد، باب ما يقول اذا اصبح، رقم: ۵۰۷۳ و في رواية للنسائي بزيادة: اَوْ بِاَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ بدون ذكر المساء في عمل اليوم والليلة، رقم: ۷

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ગન્નામ બયાઝી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ સુબહ યે દુઆ પઢે

اَللّٰهُمَّ مَا اَصْبَحَ بِيْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنْكَ وَحْدَكَ، لَا شَرِيْكَ لَكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ

(અય અલ્લાહ! જો ભી કોઈ નેઅમત મુઝે યા આપકી કિસી મખ્લૂક (પૈદા કી હુઈ ચીઝ) કો આજ સુબહ મિલી હૈ વો તન્હા આપ હી કી તરફસે દી હુઈ હૈ, આપકા કોઈ શરીક નહીં, આપ હી કે લિયે તમામ તારીફેં હૈં ઔર આપ હી કે લિયે સારા લશ્કર (ફૌજ) હૈ) તો ઉસને ઉસ દિન કી સારી નેઅમતોં કા શુક્ર અદા કર દિયા ઔર જિસને શામ હોને પર યે દુઆ પઢી તો ઉસને ઉસ રાત કી સારી નેઅમતોં કા શુક્ર અદા કર દિયા. (અબૂ દાઉદ, નસાઈ)

٢٢٩- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ
حِيْنَ يُصْبِحُ اَوْ يُمْسِيْ: اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَصْبَحْتُ اُشْهِدُكَ، وَ اُشْهِدُ حَمَلَةَ
عَرْشِكَ وَ مَلَائِكَتَكَ، وَجَمِيْعَ خَلْقِكَ اَنَّكَ اَنْتَ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ، وَ
اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَ رَسُوْلُكَ اَعْتَقَ اللّٰهُ رُبْعَهُ مِنَ النَّارِ، فَمَنْ قَالَهَا
مَرَّتَيْنِ اَعْتَقَ اللّٰهُ نِصْفَهُ، وَ مَنْ قَالَهَا ثَلَاثًا، اَعْتَقَ اللّٰهُ ثَلَاثَةَ اَرْبَاعِهِ، فَاِنْ
قَالَهَا اَرْبَعًا اَعْتَقَهُ اللّٰهُ مِنَ النَّارِ رواه ابو داؤد، باب مايقول اذا اصبح، رقم:٥٠٦٩

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ સુબહ યા શામ એક મરતબા યે કલિમાત પઢ઼ લે

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَصْبَحْتُ اُشْهِدُکَ وَاُشْهِدُ حَمَلَةَ عَرْشِکَ وَمَلَا ئِکَتَکَ، وَجَمِیْعَ
خَلْقِکَ اَنَّکَ اَنْتَ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ، وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُکَ وَرَسُوْلُکَ

(અય અલ્લાહ! મૈંને ઈસ હાલ મેં સુબહ કી કે મૈં આપકો ગવાહ બનાતા હૂં, ઔર આપકે અર્શ કે ઉઠાને વાલોં કો, આપકે ફરિશ્તોં કો ઔર આપકી સારી મખ્લૂક કો ગવાહ બનાતા હૂં ઈસ બાત પર કે આપ હી અલ્લાહ હૈં આપકે સિવા કોઈ મઅબૂદ (પરસ્તિશ કે લાઈક) નહીં ઔર ઈસ પર કે મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) આપકે બંદે ઔર આપકે રસૂલ હૈં), તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ચૌથાઈ (૧/૪) હિસ્સા કો દોઝખ (જહન્નમ) સે આઝાદ ફરમા દેતે હૈં, જો દો મરતબા પઢ઼ે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે આધે હિસ્સા કો જહન્નમ કી આગ સે આઝાદ ફરમા દેતે હૈં, જો તીન મરતબા પઢ઼ે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે તીન ચૌથાઈ (૩/૪) હિસ્સા કો દોઝખ કી આગ સે આઝાદ ફરમા દેતે હૈં ઔર જો શખ્સ ચાર મરતબા પઢ઼ે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો પૂરા દોઝખ કી આગ સે આઝાદ ફરમા દેતે હૈં. (અબૂ દાઉદ)

٢٣٠- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ
اللّٰهِ ﷺ لِفَاطِمَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا: مَا يَمْنَعُكِ اَنْ تَسْمَعِيْ مَا اُوْصِيْكِ

بِهٖ اَنْ تَقُوْلِیْ اِذَا اَصْبَحْتِ وَ اِذَا اَمْسَیْتِ: یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ اَسْتَغِیْثُ اَصْلِحْ لِیْ شَاْنِیْ كُلَّهٗ وَ لَا تَكِلْنِیْ اِلٰی نَفْسِیْ طَرْفَةَ عَیْنٍ۔

رواه الحاكم و قال: هذا حديث صحيح على شرط الشيخين ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٥٤٥

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે ફરમાયા: મેરી નસીહત ગૌર સે સુનો. તુમ સુબ્હો શામ

یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ بِرَحْمَتِکَ اَسْتَغِیْثُ اَصْلِحْ لِیْ شَاْنِیْ کُلَّهٗ وَلَا تَکِلْنِیْ اِلٰی نَفْسِیْ طَرْفَةَ عَیْنٍ

કહા કરો (અય હમેશા હમેશા ઝિંદા રેહને વાલે, અય ઝમીન વ આસમાન ઔર તમામ મખ્લૂક કો કાઇમ રખને વાલે! મૈં આપકી રહમત કા વાસ્તા દેકર ફરયાદ કરતા હૂં કે મેરે સારે કામ દુરુસ્ત ફરમા દીજિયે ઔર મુઝે એક લમ્હા કે લિયે ભી મેરે નફસ કે હવાલે ન ફરમાઇયે). (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٣١- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهٗ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ اِلَی النَّبِیِّ ﷺ فَقَالَ: یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! مَا لَقِیْتُ مِنْ عَقْرَبٍ لَدَغَتْنِی الْبَارِحَةَ! قَالَ: اَمَا لَوْ قُلْتَ حِیْنَ اَمْسَیْتَ: اَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ تَضُرَّكَ۔ رواه مسلم، باب في التعوذ من سوء القضاء ...، رقم: ٦٨٨٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: અલ્લાહ કે રસૂલ! મુઝે રાત બિચ્છૂ કે કાટને સે બહુત તકલીફ પહુંચી. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અગર તુમ શામ કે વક્ત યે કલિમાત કેહ લેતે

اَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

(મૈં અલ્લાહ તઆલા કે સારે (નફા દેને વાલે શિફા દેને વાલે) કલિમાત કે ઝરિયે ઉસકી તમામ મખ્લૂક કે શર (પૈદા કી હુઇ ચીઝોં કી બુરાઇ) સે પનાહ ચાહતા હૂં) તો તુમ્હેં બિચ્છૂ કભી નુકસાન ન પહુંચા સકતા. (મુસ્લિમ)

ફાઇદા: બાઝ ઉલમા ને ફરમાયા હે-કે અલ્લાહ તઆલા કે કલિમાત સે મુરાદ કુર્આને કરીમ હે. (મિરકાત)

٢٣٢-عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ حِيْنَ يُمْسِيْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: أَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ يَضُرَّهُ حُمَةٌ تِلْكَ اللَّيْلَةَ قَالَ سُهَيْلٌ رَحِمَهُ اللهُ: فَكَانَ أَهْلُنَا تَعَلَّمُوْهَا فَكَانُوْا يَقُوْلُوْنَهَا كُلَّ لَيْلَةٍ فَلُدِغَتْ جَارِيَةٌ مِنْهُمْ فَلَمْ تَجِدْ لَهَا وَجَعًا.

رواه الترمذي و قال: هذا حديث حسن، باب دعاء اعوذ بكلمات الله التامات ...... رقم: ٣٦٠٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસને શામ કે વકત તીન મરતબા યે કલિમાત કહે

أَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

તો ઉસ રાત ઉસકો કિસી કિસ્મ કા ઝહેર નુકસના ન પહુંચા સકેગા. હઝરત સુહેલ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હમારે ઘર વાલોં ને ઇસ દુઆ કો યાદ કર રખ્ખા થા ઔર વો રોઝાના રાત કો પઢ લિયા કરતે થે. એક રાત એક બચ્ચી કો કિસી ઝહરીલે જાનવર ને ડસ લિયા તો ઉસે ઉસકી તકલીફ બિલ્કુલ મેહસૂસ ન હુઇ. (તિરમિઝી)

٢٣٣-عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ قَالَ حِيْنَ يُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: أَعُوْذُ بِاللهِ السَّمِيْعِ الْعَلِيْمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ وَ قَرَأَ ثَلَاثَ آيَاتٍ مِنْ آخِرِ سُوْرَةِ الْحَشْرِ وَكَّلَ اللهُ بِهِ سَبْعِيْنَ أَلْفَ مَلَكٍ يُصَلُّوْنَ عَلَيْهِ حَتّٰى يُمْسِيَ وَإِنْ مَاتَ فِيْ ذٰلِكَ الْيَوْمِ مَاتَ شَهِيْدًا، وَمَنْ قَالَهَا حِيْنَ يُمْسِيْ كَانَ بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ. رواه الترمذي

وقال: هذا حديث حسن غريب، باب في فضل قراءة آخر سورة الحشر، رقم: ٢٩٢٢

હઝરત મઅકિલ બિન યસાર રદિયલ્લાહુ અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં: જો શખ્સ સુબહ તીન મરતબા أَعُوْذُ بِاللّٰهِ السَّمِيْعِ الْعَلِيْمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ પઢ કર સૂરએ હશ્ર કી આખરી તીન આયાત પઢ લે તો ઉસકે લિયે અલ્લાહ તઆલા ૭૦ હઝાર ફરિશ્તે મુકર્રર ફરમા દેતે હૈં જો શામ તક ઉસ પર રહમત ભેજતે રેહતે હૈં, ઔર અગર ઉસ દિન મર જાએ તો શહીદ મરેગા. ઔર જો શખ્સ શામ કો પઢે તો ઉસકે લિયે અલ્લાહ તઆલા ૭૦ હઝાર ફરિશ્તે મુકર્રર ફરમા દેતે હૈં જો સુબહ તક રહમત ભેજતે રેહતે હૈં ઔર અગર ઉસ રાત મર જાએ તો શહીદ મરેગા. (તિરમિઝી)

٢٣٤-عَنْ عُثْمَانَ يَعْنِي ابْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ قَالَ بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِيْ لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَمْ تُصِبْهُ فَجْأَةُ بَلَاءٍ حَتّٰى يُصْبِحَ، وَمَنْ قَالَهَا حِيْنَ يُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَمْ تُصِبْهُ فَجْأَةُ بَلَاءٍ حَتّٰى يُمْسِيَ ۔ رواه ابوداؤد، باب ما يقول اذا اصبح، رقم: ٥٠٨٨

હઝરત ઉસ્માન બિન અફફાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ શામ કો તીન મરતબા યે કલિમાત પઢે તો સુબહ હોને તક ઔર સુબહ કો તીન મરતબા પઢે તો શામ હોને તક ઉસે કોઈ અચાનક મુસીબત નહીં પહુંચેગી (વો કલિમાત યે હૈં)

بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِيْ لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ

(ઉસ અલ્લાહ કે નામ કે સાથ (હમને સુબહ યા શામ કી) જિસકે નામ કે

સાથ ઝમીન યા આસમાન મેં કોઈ ચીઝ નુકસાન નહીં પહુંચાતી ઔર વો (સબ કુછ) સુનને ઔર જાનને વાલા હૈ). (અબૂ દાઉદ)

٢٣٥-عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: مَنْ قَالَ إِذَا أَصْبَحَ وَ إِذَا أَمْسٰى: حَسْبِيَ اللهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ، عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ، وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ سَبْعَ مَرَّاتٍ، كَفَاهُ اللهُ مَا أَهَمَّهُ، صَادِقًا كَانَ بِهَا أَوْ كَاذِبًا.

رواه ابو داؤد، باب ما يقول اذا اصبح، رقم: ٥٠٨١

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે જો શખ્સ સુબ્હો શામ સાત મરતબા

حَسْبِيَ اللهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ، عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ، وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ

સચ્ચે દિલ સે કહે યાની ફઝીલત કે યકીન કે સાથ કહે યા યૂં હી ફઝીલત કે યકીન કે બગૈર કહે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી (દુનિયા ઔર આખિરત કે) તમામ ગમોં સે હિફાઝત ફરમાએંગે.
(તરજુમા: મુઝે અલ્લાહ તઆલા હી કાફી હૈં, ઉનકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં, ઉન હી પર મૈંને ભરોસા કિયા ઔર વહી અર્શે અઝીમ કે માલિક હૈં). (અબૂ દાઉદ)

٢٣٦-عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمْ يَكُنْ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ يَدَعُ هٰؤُلَاءِ الدَّعَوَاتِ حِيْنَ يُمْسِيْ وَحِيْنَ يُصْبِحُ: اَللّٰهُمَّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ اَللّٰهُمَّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَ الْعَافِيَةَ فِيْ دِيْنِيْ وَ دُنْيَايَ وَ أَهْلِيْ وَ مَالِيْ، اَللّٰهُمَّ! اسْتُرْ عَوْرَاتِيْ وَ آمِنْ رَوْعَاتِيْ، اَللّٰهُمَّ! احْفَظْنِيْ مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَ مِنْ خَلْفِيْ، وَ عَنْ يَمِيْنِيْ وَ عَنْ شِمَالِيْ وَمِنْ فَوْقِيْ، وَ أَعُوْذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِيْ. رواه ابو داؤد، باب ما يقول اذا اصبح، رقم: ٥٠٧٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સુબ્હો શામ કભી ભી ઇન દુઆઓં કા પઢના નહીં છોડતે થે

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْاَلُکَ الْعَافِیَةَ فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْاَلُکَ الْعَفْوَ وَالْعَافِیَةَ فِیْ دِیْنِیْ وَدُنْیَایَ وَاَهْلِیْ وَمَالِیْ، اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِیْ وَآمِنْ رَوْعَاتِیْ، اَللّٰهُمَّ احْفَظْنِیْ مِنْ بَیْنِ یَدَیَّ وَمِنْ خَلْفِیْ، وَعَنْ یَمِیْنِیْ وَعَنْ شِمَالِیْ وَمِنْ فَوْقِیْ، وَاَعُوْذُ بِعَظْمَتِکَ اَنْ اُغْتَالَ مِنْ تَحْتِیْ

(તરજુમા: યા અલ્લાહ! મૈં આપસે દુનિયા વ આખિરત મેં આફિયત કા સવાલ કરતા હૂં. યા અલ્લાહ! મૈં આપસે માફી ચાહતા હૂં ઔર અપને દીન, દુનિયા, અહલો અયાલ (ઘર વાલોં) ઔર માલ મેં આફિયત ઔર સલામતી ચાહતા હૂં. યા અલ્લાહ! આપ મેરે ઉયૂબ કી પર્દા-પોશી ફરમાઈયે (એબોં કો છુપાઈયે) ઔર મુઝકો ખૌફ કી ચીઝોં સે અમન નસીબ ફરમાઈયે. યા અલ્લાહ! આપ મેરી આગે, પીછે, દાએં, બાએં ઔર ઊપર સે હિફાઝત ફરમાઈયે ઔર મૈં આપકી અઝમત કી પનાહ લેતા હૂં ઈસસે કે મૈં નીચે કી જાનિબ સે અચાનક હલાક કર દિયા જાઊં). (અબૂ દાઊદ)

۲۳۷-عَنْ شَدَّادِ بْنِ اَوْسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ: سَیِّدُ الْاِسْتِغْفَارِ اَنْ یَقُوْلَ: اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّیْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِیْ وَ اَنَا عَبْدُكَ، وَ اَنَا عَلٰی عَهْدِكَ وَ وَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، اَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَیَّ، وَ اَبُوْءُ بِذَنْبِیْ فَاغْفِرْ لِیْ اِنَّهٗ لَا یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ قَالَ: وَ مَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوْقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ یَوْمِهٖ قَبْلَ اَنْ یُمْسِیَ، فَهُوَ مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ، وَ مَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّیْلِ، وَ هُوَ مُوْقِنٌ بِهَا، فَمَاتَ قَبْلَ اَنْ یُصْبِحَ، فَهُوَ مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ. رواه البخاری، باب افضل الاستغفار، رقم: ٦٣٠٦

હઝરત શદ્દાદ બિન ઓસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સય્યદુલ-ઈસ્તિગફાર (મગફિરત માંગને કા સબસે બેહતર તરીકા) યે હૈ કે યૂં કહે:

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّىْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِىْ وَاَنَا عَبْدُكَ، وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، اَعُوْذُبِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، اَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَىَّ، وَاَبُوْءُ بِذَنْبِىْ فَاغْفِرْلِىْ اِنَّهٗ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ

(તરજુમાઃ અય અલ્લાહ! આપ હી મેરે રબ હૈં આપકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં, આપ હી ને મુઝે પૈદા ફરમાયા હૈ. મૈં આપકા બંદા હૂં ઔર બકદ્રે ઈસ્તિતાઅત (તાકત કે મુતાબિક) આપસે કિયે હુવે અહદ ઔર વાદે પર કાઈમ હૂં, મૈં અપને કિયે હુવે બુરે અમલ સે આપકી પનાહ લેતા હૂં ઔર મુઝ પર જો આપકી નેઅમતેં હૈં ઉનકા મૈં ઈકરાર કરતા (માનતા) હૂં ઔર અપને ગુનાહોં કા ભી એતિરાફ કરતા (માનતા) હૂં લિહાઝા મુઝે બખ્શ દીજિયે કયુંકે ગુનાહોં કો આપકે અલાવા કોઈ નહીં બખ્શ સકતા.)

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસને દિલ કે યકીન કે સાથ દિન કે કિસી હિસ્સા મેં ઈન કલિમાત કો પઢા ઔર ઉસી દિન મેં શામ હોને સે પેહલે ઉસકો મૌત આ ગઈ તો વો જન્નતિયોં મેં સે હોગા. ઔર ઈસી તરહ અગર કિસી ને દિલ કે યકીન કે સાથ શામ કે કિસી હિસ્સા મેં ઈન કલિમાત કો પઢા ઔર સુબહ હોને સે પેહલે ઉસકો મૌત આ ગઈ તો વો જન્નતિયોં મેં સે હોગા. (બુખારી)

٢٢٨- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِىَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ اَنَّهٗ قَالَ: مَنْ قَالَ حِيْنَ يُصْبِحُ "فَسُبْحٰنَ اللهِ حِيْنَ تُمْسُوْنَ وَحِيْنَ تُصْبِحُوْنَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِى السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ عَشِيًّا وَّحِيْنَ تُظْهِرُوْنَ" اِلٰى "وَ كَذٰلِكَ تُخْرَجُوْنَ" (الروم:١٧-١٩)، اَدْرَكَ مَا فَاتَهٗ فِىْ يَوْمِهٖ ذٰلِكَ وَمَنْ قَالَهُنَّ حِيْنَ يُمْسِىْ اَدْرَكَ مَا فَاتَهٗ فِىْ لَيْلَتِهٖ. رواه ابوداؤد، باب ما يقول اذا اصبح، رقم:٥٠٧٦

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ સુબહ (સૂરએ રૂમ પારા ૨૧ કી) યે તીન આયાત

فَسُبۡحٰنَ اللّٰهِ حِيۡنَ تُمۡسُوۡنَ وَحِيۡنَ تُصۡبِحُوۡنَ وَلَهُ الۡحَمۡدُ فِى السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ وَعَشِيًّا وَّحِيۡنَ تُظۡهِرُوۡنَ

સે وَكَذٰلِكَ تُخۡرَجُوۡنَ તક પઢ લે તો ઉસ દિન કે જો (મામૂલાત વગૈરા) ઉસસે છૂટ જાએં ઉસકા સવાબ મિલ જાએગા. ઔર જો શખ્સ શામ કો યે આયાત પઢ લે તો ઉસ રાત કે જો (મામૂલાત) ઉસસે છૂટ જાએં ઉસકા સવાબ ઉસે મિલ જાએગા.

(તરજુમાઃ તુમ લોગ જબ શામ કરો ઔર જબ સુબહ કરો તો અલ્લાહ તઆલા કી પાકી બયાન કિયા કરો. ઔર તમામ આસમાન ઔર ઝમીન મેં ઉન્હી કી તારીફ હોતી હૈ, ઔર તુમ સહ-પહર કે વક્ત ઔર ઝુહર કે વક્ત (ભી અલ્લાહ તઆલા કી પાકી બયાન કિયા કરો) વો ઝિંદા કો મુર્દે સે નિકાલતે હૈં ઔર મુર્દા કો ઝિંદા સે નિકલતે હૈં ઔર ઝમીન કો ઉસકે મુર્દા યાની ખુશ્ક હોને (સૂખને) કે બાદ ઝિંદા યાની સરસબ્ઝ વ શાદાબ કરતે હૈં ઔર ઈસી તરહ તુમ લોગ (કયામત કે રોઝ કબ્રોં સે) નિકાલે જાઓગે). (અબૂ દાઊદ)

٢٣٩ - عَنْ اَبِىْ مَالِكٍ الْاَشْعَرِىِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا وَلَجَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ فَلْيَقُلْ: اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْاَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلَجِ وَ خَيْرَ الْمَخْرَجِ، بِسْمِ اللّٰهِ وَلَجْنَا، وَ بِسْمِ اللّٰهِ خَرَجْنَا، وَعَلَى اللّٰهِ رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا، ثُمَّ لِيُسَلِّمْ عَلٰى اَهْلِهِ. رواه ابو داؤد، باب ما يقول الرجل اذا دخل بيته، رقم:٥٠٩٦

હઝરત અબૂ માલિક અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ આદમી અપને ઘર મેં દાખિલ હો તો યે દુઆ પઢે

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْاَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلَجِ وَخَيْرَ الْمَخْرَجِ، بِسْمِ اللّٰهِ وَلَجْنَا، وَبِسْمِ اللّٰهِ خَرَجْنَا، وَعَلَى اللّٰهِ رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا

(અય અલ્લાહ! મૈં આપસે ઘર મેં દાખિલ હોને ઔર ઘર સે નિકલને કી

ખૈર (ભલાઇ) માંગતા હૂં યાની મેરા ઘર મેં દાખિલ હોના ઔર બાહર નિકલના મેરે લિયે ખૈર કા ઝરિયા બને.) અલ્લાહ તઆલા હી કે નામ કે સાથ હમ ઘર મેં દાખિલ હુવે ઔર અલ્લાહ તઆલા હી કે નામ કે સાથ હમ ઘર સે નિકલે ઔર અલ્લાહ તઆલા હી પર જો હમારે રબ હૈં હમને ભરોસા કિયા." ફિર અપને ઘર વાલોં કો સલામ કરે. (અબૂ દાઉદ)

۲۴۰-عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ، فَذَكَرَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ عِنْدَ دُخُوْلِهِ وَ عِنْدَ طَعَامِهِ قَالَ الشَّيْطَانُ: لَا مَبِيْتَ لَكُمْ وَلَا عَشَاءَ وَ إِذَا دَخَلَ فَلَمْ يَذْكُرِ اللهَ عِنْدَ دُخُوْلِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيْتَ، وَ إِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللهَ عِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيْتَ وَ الْعَشَاءَ. رواه مسلم باب آداب الطعام والشراب و احكامهما، رقم: ٥٢٦٢

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જબ આદમી અપને ઘર મેં દાખિલ હોતા (જાતા) હૈ ઔર દાખિલ હોને ઔર ખાને કે વક્ત અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરતા હૈ તો શૈતાન (અપને સાથિયોં સે) કેહતા હૈ: યહાં તુમ્હારે લિયે ન રાત ઠહરને કી જગહ હૈ ઔર ન રાત કા ખાના હૈ. ઔર જબ ઘર મેં દાખિલ હોતા હૈ ઔર દાખિલ હોતે વક્ત અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર નહીં કરતા તો શૈતાન (અપને સાથિયોં સે) કેહતા હૈ કે યહાં તુમ્હેં રાત રેહને કી જગહ મિલ ગઇ ઔર જબ ખાને કે વક્ત ભી અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર નહીં કરતા તો શૈતાન (અપને સાથિયોં સે) કેહતા હૈ કે યહાં તુમ્હેં રાત રેહને કી જગહ ઔર ખાના ભી મિલ ગયા. (મુસ્લિમ)

۲۴۱-عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا خَرَجَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ مِنْ بَيْتِيْ قَطُّ إِلَّا رَفَعَ طَرْفَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ! إِنِّيْ أَعُوْذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَّ أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ.

رواه ابوداؤد، باب ما يقول اذا خرج من بيته، رقم: ٥٠٩٤

હઝરત ઉમ્મે સલમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ ભી મેરે ઘર સે નિકલતે તો આસમાન કી તરફ નિગાહ (નઝર) ઉઠા કર યે દુઆ પળ્હતે:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُبِکَ اَنْ اَضِلَّ اَوْ اُضَلَّ اَوْ اَزِلَّ اَوْ اُزَلَّ اَوْ اَظْلِمَ اَوْ اُظْلَمَ اَوْ اَجْهَلَ اَوْ یُجْهَلَ عَلَیَّ

(તરજુમા: અય અલ્લાહ મૈં આપકી પનાહ માંગતા હૂં કે મૈં ગુમરાહ હો જાઉં યા ગુમરાહ કિયા જાઉં, યા સીધે રાસ્તા સે ફિસલ જાઉં યા ફિસ્લાયા જાઉં, યા ઝુલ્મ કરૂં યા મુઝ પર ઝુલ્મ કિયા જાએ, યા મૈં જહાલત મેં બુરા બરતાઓ કરૂં યા મેરે સાથ જહાલત મેં બુરા બરતાઓ કિયા જાએ). (અબૂ દાઉદ)

۲۴۲-عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَالَ یَعْنِی اِذَا خَرَجَ مِنْ بَیْتِهٖ: بِسْمِ اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ عَلَی اللّٰهِ، لَاحَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ یُقَالُ لَهٗ: كُفِیْتَ وَ وُقِیْتَ وَ تَنَحّٰی عَنْهُ الشَّیْطَانُ رواه الترمذی و قال: هذا حدیث حسن صحیح غریب، باب ما جاء ما یقول الرجل اذا خرج من بیته، رقم: ٣٤٢٦ وابوداؤد، وفیه یُقَالُ حِیْنَئِذٍ: هُدِیْتَ وَ كُفِیْتَ وَ وُقِیْتَ فَتَتَنَحّٰی لَهُ الشَّیَاطِیْنُ، فَیَقُوْلُ شَیْطَانٌ آخَرُ: كَیْفَ لَكَ بِرَجُلٍ قَدْ هُدِیَ وَ كُفِیَ وَ وُقِیَ، باب ما یقول اذا خرج من بیته، رقم: ٥٠٩٥

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જબ કોઈ શખ્સ અપને ઘર સે નિકલતે વક્ત યે દુઆ પળ્હે

بِسْمِ اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ عَلَی اللّٰهِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ

(મૈં અલ્લાહ કા નામ લેકર નિકલ રહા હૂં, અલ્લાહ હી પર મેરા ભરોસા હૈ, કિસી ખૈર (ભલાઈ) કે હાસિલ કરને યા કિસી શર (બુરાઈ) સે બચને મેં કામયાબી અલ્લાહ હી કે હુક્મ સે હો સકતી હૈ) ઉસ વક્ત ઉસસે કહા જાતા હૈ યાની ફરિશ્તે કેહતે હૈં: તુમ્હારે કામ બના દિયે ગએ ઔર

તુમ્હારી હર શર સે હિફાઝત કી ગઈ. શૈતાન (નામુરાદ હોકર) ઉસસે દૂર હો જાતા હૈ. (તિરમિઝી)

એક રિવાયત મેં યે હૈ કે ઉસ વક્ત (ઇસ દુઆ કે પઢને કે બાદ) ઉસસે કહા જાતા હૈ: તુમ્હેં પૂરી રહનુમાઈ મિલ ગઈ, તુમ્હારે કામ બના દિયે ગએ ઔર તુમ્હારી હિફાઝત કી ગઈ. ચુનાંચે શયાતીન ઉસસે દૂર હો જાતે હૈં. દૂસરા શૈતાન પેહલે શૈતાન સે કેહતા હૈ: તૂ ઉસ શખ્સ પર કૈસે કાબૂ પા સકતા હૈ જિસે રહનુમાઈ મિલ ગઈ હો, જિસકે કામ બના દિયે ગએ હોં ઔર જિસકી હિફાઝત કી ગઈ હો. (અબૂ દાઊદ)

٢٢٣-عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُوْلُ عِنْدَ الْكَرْبِ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ الْعَظِيْمُ الْحَلِيْمُ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَ رَبُّ الْاَرْضِ وَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيْمِ • رواه البخاری ،باب الدعاء عند الكرب، رقم:٦٣٤٦

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ બેચૈની કે વક્ત યે દુઆ પઢતે થે:

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْعَظِيْمُ الْحَلِيْمُ. لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ربُّ السَّمٰوَاتِ وَرَبُّ الْاَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيْمِ

(તરજુમા: અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં હૈ જો બહુત બળે ઔર બુર્દબાર હૈં (ગુનાહ પર ફૌરન પકળ નહીં ફરમાતે) અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં હૈ જો અર્શે અઝીમ કે રબ હૈં, અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં હૈ જો આસમાનોં ઔર ઝમીનોં ઔર મુઅઝ-ઝઝ (ઇઝઝત વાલે) અર્શ કે રબ હૈં). (બુખારી)

٢٢٤-عَنْ اَبِىْ بَكْرَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: دَعَوَاتُ الْمَكْرُوْبِ: اَللّٰهُمَّ رَحْمَتَكَ اَرْجُوْ، فَلَا تَكِلْنِىْ اِلٰى نَفْسِىْ طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَ اَصْلِحْ لِىْ شَاْنِىْ كُلَّهُ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ رواه ابو داؤد ،باب ما يقول اذا اصبح ،رقم: ٥٠٩٠

હઝરત અબૂ બકરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ મુસીબત મેં મુબ્તિલા હો વો યે દુઆ પઢેઃ

اَللّٰهُمَّ رَحْمَتَكَ اَرْجُوْ، فَلَا تَكِلْنِيْ اِلٰى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَاَصْلِحْ لِيْ شَاْنِيْ كُلَّهٗ، لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ

(અય અલ્લાહ! મૈં આપકી રહમત કી ઉમ્મીદ કરતા હૂં, મુઝે પલક ઝપકને કે બરાબર ભી મેરે નફસ કે હવાલે ન ફરમાઈયે. મેરે તમામ હાલાત કો દુરુસ્ત ફરમા (સુધાર) દીજિયે, આપકે સિવા કોઈ મઅબૂદ નહીં હૈ). (બુખારી)

٢٣٥- عَنْ اُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ تَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيْبُهٗ مُصِيْبَةٌ فَيَقُوْلُ: اِنَّا لِلّٰهِ وَ اِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ، اَللّٰهُمَّ اْجُرْنِيْ فِيْ مُصِيْبَتِيْ وَاَخْلِفْ لِيْ خَيْرًا مِنْهَا اِلَّا اَجَرَهُ اللّٰهُ فِيْ مُصِيْبَتِهٖ، وَ اَخْلَفَ لَهٗ خَيْرًا مِنْهَا قَالَتْ: فَلَمَّا تُوُفِّيَ اَبُوْسَلَمَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ، قُلْتُ كَمَا اَمَرَنِيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ، فَاَخْلَفَ اللّٰهُ لِيْ خَيْرًا مِنْهُ، رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ. رواه مسلم ،باب ما يقال عند المصيبة، رقم:٢١٢٧

હઝરત ઉમ્મે સલમા રદિયલ્લાહુ અન્હા જો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી અહલિયા મુહતરમા (બીવી) હૈં, ફરમાતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ બંદે કો કોઈ મુસીબત પહુંચે ઔર વો યે દુઆ પઢ લેઃ

اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ، اَللّٰهُمَّ اْجُرْنِيْ فِيْ مُصِيْبَتِيْ وَاَخْلِفْ لِيْ خَيْرًا مِنْهَا

(બેશક હમ અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા હી કી તરફ લૌટને વાલે હૈં. અય અલ્લાહ મુઝે મેરી મુસીબત મેં સવાબ અતા ફરમાઈયે ઔર જો ચીઝ આપને મુઝસે લે લી હૈ ઉસસે બેહતર ચીઝ

અતા ફરમાઈયે) તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ઉસ મુસીબત મેં સવાબ અતા ફરમાતે હૈં ઔર ઉસકો ઉસ ફૌત-શુદા (ખોઈ, ઝાએ હુઈ) ચીઝ કે બદલે મેં ઉસસે અચ્છી ચીઝ ઈનાયત ફરમા દેતે હૈં. હઝરત ઉમ્મે સલમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે જબ હઝરત અબૂ સલમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફૌત હો (ઈન્તિકાલ કર, મર) ગએ તો મૈંને ઈસી તરહ દુઆ કી જિસ તરહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે ઈસ દુઆ કા હુકમ દિયા થા તો અલ્લાહ તઆલા ને મુઝે અબૂ સલમા સે બેહતર બદલ અતા ફરમા દિયા યાની રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો મેરા શૌહર બના દિયા. (મુસ્લિમ)

٢٣٦-عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ (فِى رَجُلٍ غَضِبَ عَلَى الْآخَرِ) لَوْ قَالَ: اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ، ذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ. (وهو بعض الحديث) رواه البخارى،باب قصة ابليس و جنوده، رقم:٣٢٨٢

હઝરત સુલૈમાન બિન સુરદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (એક શખ્સ કે બારે મેં જો દૂસરે પર નારાઝ હો રહા થા) ઈરશાદ ફરમાયા: અગર યે શખ્સ "અઊઝુ બિલ્લાહિ મિનશ શૈતાન" પઢ લે તો ઈસકા ગુસ્સા જાતા રહે. (બુખારી)

٢٣٧-عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ نَزَلَتْ بِهٖ فَاقَةٌ فَاَنْزَلَهَا بِالنَّاسِ لَمْ تُسَدَّ فَاقَتُهُ، وَمَنْ نَزَلَتْ بِهٖ فَاقَةٌ فَاَنْزَلَهَا بِاللّٰهِ فَيُوْشِكُ اللّٰهُ لَهُ بِرِزْقٍ عَاجِلٍ اَوْ آجِلٍ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن صحيح غريب،باب ما جاء فى الهم فى الدنيا وحبها، رقم:٢٣٢٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કો ફાકા (ખાના ન મિલને) કી નૌબત આ જાએ ઔર વો ઉસકો દૂર કરને કે લિયે લોગોં સે સવાલ કરે તો ઉસકા ફાકા બંદ ન હોગા. ઔર જિસ શખ્સ કો ફાકા કી નૌબત આ જાએ ઔર વો ઉસકો દૂર કરને કે લિયે અલ્લાહ તઆલા સે સવાલ કરે તો અલ્લાહ તઆલા

જલ્દ ઉસકી રોઝી કા ઈન્તિઝામ ફરમા દેતે હૈં, ફૌરન મિલ જાએ યા કુછ તાખીર (દેર) સે. (તિરમિઝી)

٢٣٨-عَنْ اَبِيْ وَائِلٍ رَحِمَهُ اللهُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ مُكَاتَبًا جَاءَهُ فَقَالَ: اِنِّيْ قَدْ عَجِزْتُ عَنْ كِتَابَتِيْ فَاَعِنِّيْ، قَالَ: اَلَا اُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ عَلَّمَنِيْهِنَّ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ؟ لَوْ كَانَ عَلَيْكَ مِثْلُ جَبَلِ صِيْرٍ دَيْنًا اَدَّاهُ اللهُ عَنْكَ قَالَ: قُلِ اللّٰهُمَّ اكْفِنِيْ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ، وَ اَغْنِنِيْ بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ. رواه الترمذى و قال: هذا حديث حسن غريب،احاديث شتى من ابواب الدعوات،رقم:٣٥٦٣

હઝરત અબૂ વાઈલ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે એક મુકાતબ (ગુલામ) ને હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયાઃ મૈં (બદલે-કિતાબત મેં) તય શુદા માલ અદા નહીં કર પા રહા. આપ ઈસ બોઝ મેં મેરી મદદ ફરમાએં. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયાઃ કયા મૈં તુમ્હેં વો કલિમાત ન સિખા દૂં જો મુઝે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સિખાએ થે? અગર તુમ પર (યમન કે) સીર પહાડ કે બરાબર ભી કર્ઝ હો તો ભી અલ્લાહ તઆલા ઉસ કર્ઝ કો અદા કર દેંગે. તુમ યે દુઆ પઢ્હા કરો

اَللّٰهُمَّ اكْفِنِيْ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ، وَاَغْنِنِيْ بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

(યા અલ્લાહ! મુઝે અપના હલાલ રિઝક દેકર હરામ સે બચા લીજિયે ઔર મુઝે અપને ફઝલો કરમ સે અપને ગૈર સે બેનિયાઝ (બેપરવા) કર દીજિયે). (તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ મુકાતબ ઉસ ગુલામ કો કેહતે હૈં જિસે ઉસકે આકા (માલિક) ને કહા હો કે અગર તુમ ઈતના માલ ઈતને અરસા (મુદત) મેં અદા કર દોગે તો તુમ આઝાદ હો જાઓગે, જો માલ ઈસ મામલે મેં તય કિયા જાતા હૈ ઉસકો બદલે-કિતાબત કેહતે હૈં.

٢٣٩-عَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: دَخَلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ الْمَسْجِدَ فَاِذَا هُوَ بِرَجُلٍ مِنَ الْاَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ

اَبُوْ اُمَامَةَ، فَقَالَ: يَا اَبَا اُمَامَةَ! مَا لِیْ اَرَاكَ جَالِسًا فِی الْمَسْجِدِ فِیْ غَيْرِ وَقْتِ الصَّلَاةِ؟ قَالَ: هُمُوْمٌ لَزِمَتْنِیْ وَدُيُوْنٌ يَا رَسُوْلَ اللهِ! قَالَ: اَفَلَا اُعَلِّمُكَ كَلَامًا اِذَا قُلْتَهُ اَذْهَبَ اللهُ هَمَّكَ وَ قَضٰى عَنْكَ دَيْنَكَ؟ قَالَ: قُلْتُ: بَلٰى، يَا رَسُوْلَ اللهِ! قَالَ: قُلْ: اِذَا اَصْبَحْتَ وَ اِذَا اَمْسَيْتَ: اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَ الْحَزَنِ، وَ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَ الْكَسَلِ، وَ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَ الْبُخْلِ وَ اَعُوْذُبِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَ قَهْرِ الرِّجَالِ، قَالَ: فَفَعَلْتُ ذٰلِكَ فَاَذْهَبَ اللهُ هَمِّیْ وَ قَضٰى عَنِّیْ دَيْنِیْ. رواه ابو داؤد، باب فی الاستعاذة، رقم:١٥٥٥

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે એક દિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મસ્જિદ મેં તશરીફ લાએ તો આપકી નઝર એક અન્સારી શખ્સ પર પળી જિનકા નામ અબૂ ઉમામા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અબૂ ઉમામા! કયા બાત હૈ મૈં તુમ્હેં નમાઝ કે વકત કે અલાવા મસ્જિદ મેં (અલગ થલગ) બૈઠા હુવા દેખ રહા હૂં? હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે ગમોં ઔર કર્ઝોં ને ઘેર રખ્ખા હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં એક દુઆ ન સિખલા દૂં, જબ તુમ ઉસકો કહોગે તો અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે ગમ દૂર કર દેંગે ઔર તુમ્હારા કર્ઝ ઉતરવા દેંગે? હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઝરૂર સિખા દેં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સુબ્હો શામ યે દુઆ પળ્હા કરો:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُبِکَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَاَعُوْذُبِکَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَاَعُوْذُبِکَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَاَعُوْذُبِکَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ

(તરજુમા: યા અલ્લાહ! મૈં ફિક્ર ઔર ગમ સે આપકી પનાહ લેતા હૂં, ઔર મૈં બે-બસી ઔર સુસ્તી સે આપકી પનાહ લેતા હૂં ઔર મૈં કંજૂસી ઔર બુઝદિલી સે આપકી પનાહ લેતા હૂં ઔર મૈં કર્ઝ કે બોઝ મેં દબને

સે ઔર લોગોં કે મેરે ઊપર દબાઓ સે આપકી પનાહ લેતા હૂં.) હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં મૈંને સુબ્હો શામ ઈસ દુઆ કો પઢ્હા તો અલ્લાહ તઆલા ને મેરે ગમ દૂર કર દિયે ઔર મેરા સારા કર્ઝા ભી અદા કરવા દિયા. (અબૂ દાઉદ)

٢٥٠-عَنْ اَبِیْ مُوْسَی الْاَشْعَرِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ قَالَ: اِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللّٰہُ لِمَلَائِکَتِہٖ: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِیْ؟ فَیَقُوْلُوْنَ: نَعَمْ، فَیَقُوْلُ: قَبَضْتُمْ ثَمَرَۃَ فُؤَادِہٖ فَیَقُوْلُوْنَ: نَعَمْ، فَیَقُوْلُ: مَاذَا قَالَ عَبْدِیْ؟ فَیَقُوْلُوْنَ حَمِدَكَ وَ اسْتَرْجَعَ، فَیَقُوْلُ اللّٰہُ: اِبْنُوْا لِعَبْدِیْ بَیْتًا فِی الْجَنَّۃِ وَ سَمُّوْہُ بَیْتَ الْحَمْدِ. رواہ الترمذی و قال: ھذا حدیث حسن غریب، باب فضل المصیبة اذا احتسب، رقم: ١٠٢١

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ કિસી કા બચ્ચા ફૌત હો (મર) જાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ફરિશ્તોં સે પૂછતે હૈં: તુમ મેરે બંદે કે બચ્ચે કો લે આએ? વો અર્ઝ કરતે હૈં: જી હાં! અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં: તુમ મેરે બંદે કે દિલ કે ટુકડે કો લે આએ? વો અર્ઝ કરતે હૈં: જી હાં! અલ્લાહ તઆલા પૂછતે હૈં: મેરે બંદે ને ઈસ પર ક્યા કહા: વો અર્ઝ કરતે હૈં: આપકી તારીફ કી ઔર "ઈન્ના લિલ્લાહિ વઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન" પઢ્હા. અલ્લાહ તઆલા ફરિશ્તોં કો હુકમ દેતે હૈં કે મેરે બંદે કે લિયે જન્નત મેં એક ઘર બનાઓ ઔર ઉસકા નામ "બૈતુલ હમ્દ" યાની તારીફ કા ઘર રખ્ખો (તિરમિઝી)

٢٥١. عَنْ بُرَیْدَۃَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: کَانَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ یُعَلِّمُھُمْ اِذَا خَرَجُوْا اِلَی الْمَقَابِرِ، فَکَانَ قَائِلُھُمْ یَقُوْلُ: اَلسَّلَامُ عَلَیْکُمْ اَھْلَ الدِّیَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُسْلِمِیْنَ، وَاِنَّا اِنْ شَاءَ اللّٰہُ لَلَاحِقُوْنَ، اَسْاَلُ اللّٰہَ لَنَا وَلَکُمُ الْعَافِیَۃَ. رواہ مسلم، باب ما یقال عند دخول القبور والدعا لاھلھا، رقم: ٢٢٥٧

હઝરત બુરૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ કો સિખાતે થે કે જબ કબ્રસ્તાન જાએં તો ઈસ તરહ કહે:

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُسْلِمِيْنَ، وَاِنَّا اِنْ شَاءَ اللّٰهُ لَلَاحِقُوْنَ، اَسْاَلُ اللّٰهَ لَنَا وَلَكُمُ الْعَافِيَةَ.

(ઈસ બસ્તી કે રેહને વાલે મોમિનોં ઔર મુસલમાનોં તુમ પર સલામ હો, બિલા શુબહ (બેશક) હમ ભી ઈન્શા અલ્લાહ તુમસે અન્કરીબ (જલ્દ હી) મિલને વાલે હૈં. હમ અલ્લાહ તઆલા સે અપને ઔર તુમ્હારે લિયે આફિયત કા સવાલ કરતે હૈં). (મુસ્લિમ)

۲۵۲. عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ دَخَلَ السُّوْقَ فَقَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِيْ وَيُمِيْتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوْتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، كَتَبَ اللّٰهُ لَهٗ اَلْفَ اَلْفِ حَسَنَةٍ وَمَحَا عَنْهُ اَلْفَ اَلْفِ سَيِّئَةٍ وَرَفَعَ لَهٗ اَلْفَ اَلْفِ دَرَجَةٍ. رواه الترمذی، باب ما یقول اذا دخل السّوق، رقم: ۳۴۲۸ وقال الترمذی فی روایة له مکان "وَرَفَعَ لَهٗ اَلْفَ اَلْفِ دَرَجَةٍ"، "وَبَنٰى لَهٗ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ"، رقم: ۳۴۲۹

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને બાઝાર મેં કદમ રખતે હુવે યે કલિમાત પઢે:

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِيْ وَيُمِيْتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوْتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે દસ લાખ નેકિયાં લિખ દેતે હૈં, ઔર ઉસકી દસ લાખ ખતાએં (ગુનાહ) મિટા દેતે હૈં, ઔર દસ લાખ દર્જે ઉસકે બુલંદ કર દેતે હૈં. એક રિવાયત મેં દસ લાખ દર્જે બુલંદ કરને કે બજાએ જન્નત મેં એક મહલ બના દેને કા ઝિક્ર હૈ. (તિરમિઝી)

٢٥٣ـ عَنْ اَبِیْ بَرْزَةَ الْاَسْلَمِيِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ بِاٰخِرَةٍ اِذَا اَرَادَ اَنْ يَّقُوْمَ مِنَ الْمَجْلِسِ: سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ، اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اِنَّكَ لَتَقُوْلُ قَوْلًا مَا كُنْتَ تَقُوْلُهُ فِيْمَا مَضٰى؟ قَالَ: كَفَّارَةٌ لِمَا يَكُوْنُ فِی الْمَجْلِسِ. رواه ابوداؤد، باب فی كفارة المجلس، رقم: ٤٨٥٩

હઝરત અબૂ બરઝા અસ્લમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા મામૂલ (કાઇદા, દસ્તૂર) ઉમ્રે મુબારક કે આખરી ઝમાના મેં યે થા કે જબ મજલિસ સે ઉઠને કા ઇરાદા ફરમાતે તો

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ، اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ

પઢા કરતે. એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! આજ કલ આપકા મામૂલ એક દુઆ કે પઢને કા હૈ જો પેહલે નહીં થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા કે યે દુઆ મજલિસ (કી લગઝિશોં (ગુનાહોં)) કા કફ્ફારા (ગુનાહ ધોને વાલા) હૈ.
(તરજુમાઃ અય અલ્લાહ! આપ પાક હૈં, મૈં આપકી તારીફ બયાન કરતા હૂં, મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે આપકે સિવા કોઇ મઅબૂદ નહીં, મૈં આપસે માફી ચાહતા હૂં ઔર આપકે સામને તૌબા કરતા હૂં). (અબૂ દાઉદ)

٢٥٤ـ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ، اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ، فَقَالَهَا فِیْ مَجْلِسِ ذِكْرٍ كَانَتْ كَالطَّابِعِ يُطْبَعُ عَلَيْهِ، وَمَنْ قَالَهَا فِیْ مَجْلِسِ لَغْوٍ كَانَتْ كَفَّارَةً لَهُ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط مسلم ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٥٣٧

હઝરત જુબૈર બિન મુત્ઇમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ

રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને ઝિક્ર કી મજલિસ (કે આખિર) મેં યે દુઆ પળ્હી

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهٖ، سُبْحَانَکَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ، اَسْتَغْفِرُکَ وَاَتُوْبُ اِلَیْکَ

યે દુઆ ઉસ મજલિસે ઝિક્ર કે લિયે ઇસ તરહ હોગી જિસ તરહ (અહમ કાગઝાત પર) મુહર (છાપ, સ્ટેમ્પ) લગા દી જાતી હૈ યાની યે મજલિસ અલ્લાહ કે હાં કુબૂલ હો જાતી હૈ ઔર ઇસકા અજર વ સવાબ અલ્લાહ કે હાં મહફૂઝ હો જાતા હૈ ઔર અગર યે દુઆ ઐસી મજલિસ મેં પળ્હે જિસમેં બેકાર બાતેં હુઇ હોં તો યે દુઆ ઉસ મજલિસ કા કફ્ફારા બન જાએગી. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٥٥- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: اُهْدِيَتْ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ شَاةٌ فَقَالَ: اقْسِمِيْهَا وَكَانَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا إِذَا رَجَعَتِ الْخَادِمُ تَقُوْلُ: مَا قَالُوا ؟ تَقُوْلُ الْخَادِمُ: قَالُوا: بَارَكَ اللّٰهُ فِيْكُمْ تَقُوْلُ عَائِشَةُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا: وَ فِيْهِمْ بَارَكَ اللّٰهُ نَرُدُّ عَلَيْهِمْ مِثْلَ مَا قَالُوا وَ يَبْقَى اَجْرُنَا لَنَا. الوابل الصيب من الكلم الطيب قال المحشي: اسناده صحيح ١٨٢

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ એક બકરી હદયા (તોહફે) મેં આઇ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ આઇશા ઇસે તકસીમ કરદો (બાંટ દો). જબ ખાદિમા (નૌકરાની) લોગોં મેં ગોશ્ત તકસીમ કરકે વાપસ આતી તો હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા પૂછતીંઃ લોગોં ને કયા કહા? ખાદિમા કેહતીઃ લોગોં ને بَارَكَ اللّٰهُ فِيْكُمْ કહા યાની અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં બરકત દે. હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતીં وَفِيْهِمْ بَارَكَ اللّٰهُ યાની અલ્લાહ તઆલા ઉન્હેં બરકત દે. હમને ઉનકો વહી દુઆ દી જો ઉન્હોંને હમેં દી (દુઆ દેને મેં હમ ઔર વો બરાબર હો ગએ) અબ ગોશ્ત કી તકસીમ કા સવાબ હમારે લિયે બાકી

રેહ ગયા. (અલ્વાબિલુસ્સયિબ)

٢٥٦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ يُؤْتَى بِأَوَّلِ الثَّمَرِ فَيَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ! بَارِكْ لَنَا فِيْ مَدِيْنَتِنَا وَ فِيْ ثِمَارِنَا، وَ فِيْ مُدِّنَا وَ فِيْ صَاعِنَا بَرَكَةً مَعَ بَرَكَةٍ ثُمَّ يُعْطِيْهِ أَصْغَرَ مَنْ يَحْضُرُهُ مِنَ الْوِلْدَانِ.

رواه مسلم، باب فضل المدينة ....، رقم: ٣٣٣٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં મૌસમ કા નયા ફલ પેશ કિયા જાતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ યે દુઆ પઢતે اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيْ مَدِيْنَتِنَا وَفِيْ ثِمَارِنَا وَفِيْ مُدِّنَا وَفِيْ صَاعِنَا بَرَكَةً مَعَ بَرَكَةٍ

(અય અલ્લાહ! આપ હમારે શહર મદીના મેં, હમારે ફલોં મેં, હમારે મુદ્દ મેં ઔર હમારે સાઅ મેં ખૂબ બરકત અતા ફરમાઈયે). ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસ વકત જો બચ્ચે હાઝિર હોતે ઉનમેં સે સબસે છોટે બચ્ચે કો વો ફલ દે દિયા કરતે થે. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: મુદ્દ, નાપને કા છોટા પૈમાના હૈ જિસમેં તકરીબન એક કિલો કી મિકદાર આ જાતી હૈ. સાઅ નાપને કા બળા પૈમાના હૈ જિસમેં તકરીબન ચાર કિલો કી મિકદાર આ જાતી હૈ.

٢٥٧- عَنْ وَحْشِيِّ بْنِ حَرْبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ قَالُوْا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! إِنَّا نَأْكُلُ وَلَا نَشْبَعُ، قَالَ: فَلَعَلَّكُمْ تَفْتَرِقُوْنَ؟ قَالُوْا: نَعَمْ، قَالَ: فَاجْتَمِعُوْا عَلَى طَعَامِكُمْ وَ اذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهِ يُبَارَكْ لَكُمْ فِيْهِ. رواه ابوداؤد، باب في الاجتماع على الطعام، رقم: ٣٧٦٤

હઝરત વહશી બિન હર્બ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ચંદ સહાબા ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! હમ ખાના ખાતે હૈં મગર હમારા પેટ નહીં ભરતા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને પૂછા: શાયદ તુમ લોગ અલાહિદા અલાહિદા (અલગ

અલગ) ખાતે હો? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: જી હાં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ લોગ ખાના એક જગહ જમા હોકર ઔર અલ્લાહ તઆલા કા નામ લેકર ખાયા કરો, તુમ્હારે ખાને મેં બરકત હોગી. (અબૂ દાઉદ)

٢٥٨-عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ اَكَلَ طَعَامًا ثُمَّ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ اَطْعَمَنِىْ هٰذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيْهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِّىْ وَلَا قُوَّةٍ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَاَخَّرَ، قَالَ: وَ مَنْ لَبِسَ ثَوْبًا فَقَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ كَسَانِىْ هٰذَا الثَّوْبَ وَ رَزَقَنِيْهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِّىْ وَ لَا قُوَّةٍ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَاَخَّرَ. رواه ابو داؤد، باب ما يقول اذا لبس ثوبا جديدا، رقم:٤٠٢٣

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને ખાના ખાકર યે દુઆ પળ્હી

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ اَطْعَمَنِىْ هٰذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيْهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِّىْ وَلَا قُوَّةٍ

(તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિન્હોંને મુઝે યે ખાના ખિલાયા ઔર મેરી કોશિશ ઔર તાકત કે બગૈર મુઝે યે નસીબ ફરમાયા) તો ઉસકે અગલે પિછલે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં.

ઔર જિસને કપળા પહેન કર યે દુઆ પળ્હી

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ كَسَانِىْ هٰذَا الثَّوْبَ وَرَزَقَنِيْهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِّىْ وَلَا قُوَّةٍ

(તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિન્હોંને મુઝે યે કપળા પેહનાયા ઔર મેરી કોશિશ ઔર તાકત કે બગૈર મુઝે યે નસીબ ફરમાયા) તો ઉસકે અગલે પિછલે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: અગલે ગુનાહ માફ હોને કા મતલબ યે હૈ કે આઈન્દા (આગે, બાદ મેં) અલ્લાહ તઆલા અપને ઉસ બંદે કી ગુનાહોં સે હિફાઝત ફરમાએંગે. (બઝલુલ-મજહૂદ)

٢٥٩-عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ

يَقُوْلُ: مَنْ لَبِسَ ثَوْبًا جَدِيْدًا فَقَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ كَسَانِىْ مَا اُوَارِىْ بِهٖ عَوْرَتِىْ وَ اَتَجَمَّلُ بِهٖ فِىْ حَيَاتِىْ، ثُمَّ عَمَدَ اِلَى الثَّوْبِ الَّذِىْ اَخْلَقَ فَتَصَدَّقَ بِهٖ كَانَ فِىْ كَنَفِ اللّٰهِ وَ فِىْ حِفْظِ اللّٰهِ وَ فِىْ سِتْرِ اللّٰهِ حَيًّا وَ مَيِّتًا. رواه الترمذى وقال: هذا حديث غريب، احاديث شتى من ابواب الدعوات، رقم: ٣٥٦٠

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ નયા કપળા પહેન કર યે દુઆ પળ્હે:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ كَسَانِىْ مَا اُوَارِىْ بِهٖ عَوْرَتِىْ وَاَتَجَمَّلُ بِهٖ فِىْ حَيَاتِىْ

(તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિન્હોંને મુઝે કપળે પેહનાએ, ઇન કપળોં સે મૈં અપના સતર (મર્દ યા ઔરત કા વો હિસ્સા જિસ પર પર્દા વાજિબ હૈ, શર્મગાહ) છુપાતા હૂં ઔર અપની ઝિંદગી મેં ઇનસે ઝીનત (સજાવટ) હાસિલ કરતા હૂં) ફિર પુરાને કપળે કો સદકા કરદે તો ઝિંદગી મેં ઔર મરને કે બાદ અલ્લાહ તઆલા કી હિફાઝત ઔર અમાન મેં રહેગા ઔર ઉસકે ગુનાહોં પર અલ્લાહ તઆલા પર્દા ડાલે રખ્ખેંગે. (તિરમિઝી)

٢٦٠- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِىَّ ﷺ قَالَ: اِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاحَ الدِّيَكَةِ فَسْئَلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِهٖ فَاِنَّهَا رَاَتْ مَلَكًا، وَ اِذَا سَمِعْتُمْ نَهِيْقَ الْحِمَارِ فَتَعَوَّذُوْا بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهَا رَاَتْ شَيْطَانًا. رواه البخارى، باب خير مال المسلم ..... رقم: ٣٣٠٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જબ તુમ મુર્ગ કી આવાઝ સુનો તો અલ્લાહ તઆલા સે ઉસકે ફઝલ કા સવાલ કરો કયુંકે વો ફરિશ્તા કો દેખ કર આવાઝ દેતા હૈ. ઔર જબ તુમ ગધે કી આવાઝ સુનો તો શૈતાન સે અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ માંગો કયુંકે વો શૈતાન કો દેખ કર બોલતા હૈ. (બુખારી)

٢٦١- عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ اِذَا رَاٰى الْهِلَالَ قَالَ: اَللّٰهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَيْنَا بِالْيُمْنِ وَالْاِيْمَانِ وَ السَّلَامَةِ وَالْاِسْلَامِ، رَبِّيْ وَ رَبُّكَ اللهُ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما يقول عند رؤية الهلال، الجامع الصحيح للترمذي، رقم: ٣٤٥١

હઝરત તલ્હા બિન ઉબૈદુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે જબ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ નયા ચાંદ દેખતે તો યે દુઆ પઢતે:

اَللّٰهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَيْنَا بِالْيُمْنِ وَالْاِيْمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْاِسْلَامِ، رَبِّيْ وَرَبُّكَ اللهُ

(અય અલ્લાહ! યે ચાંદ હમારે ઊપર બરકત, ઈમાન, સલામતી ઔર ઈસ્લામ કે સાથ નિકાલિયે. અય ચાંદ મેરા ઔર તેરા રબ અલ્લાહ તઆલા હૈ). (તિરમિઝી)

٢٦٢- عَنْ قَتَادَةَ رَحِمَهُ اللهُ اَنَّهُ بَلَغَهُ اَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ اِذَا رَاٰى الْهِلَالَ قَالَ: هِلَالُ خَيْرٍ وَ رُشْدٍ، هِلَالُ خَيْرٍ وَرُشْدٍ، هِلَالُ خَيْرٍ وَ رُشْدٍ، آمَنْتُ بِالَّذِيْ خَلَقَكَ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ يَقُوْلُ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ ذَهَبَ بِشَهْرِ كَذَا وَ جَاءَ بِشَهْرِ كَذَا. رواه ابوداؤد، باب ما يقول الرجل اذا راى الهلال، رقم: ٥٠٩٢

હઝરત કતાદા રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં: મુઝે યે બાત પહુંચી હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ નએ ચાંદ કો દેખતે તો તીન બાર ફરમાતે:

هِلَالُ خَيْرٍ وَرُشْدٍ، هِلَالُ خَيْرٍ وَرُشْدٍ، هِلَالُ خَيْرٍ وَرُشْدٍ، آمَنْتُ بِالَّذِيْ خَلَقَكَ

(યે ખૈર ઔર હિદાયત કા ચાંદ હો, યે ખૈર ઔર હિદાયત કા ચાંદ હો, યે ખૈર ઔર હિદાયત કા ચાંદ હો, મૈં ઈમાન લાયા અલ્લાહ તઆલા પર જિન્હોંને તુઝે પૈદા કિયા). ફિર ફરમાતે:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ ذَهَبَ بِشَهْرِ كَذَا وَجَاءَ بِشَهْرِ كَذَا

(તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિન્હોંને ફુલાં મહીના ખત્મ કિયા ઔર ફુલાં મહીના શુરૂ કિયા). (અબૂ દાઉદ)

٢٦٣-عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ رَاٰى صَاحِبَ بَلَاءٍ فَقَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ عَافَانِیْ مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهٖ، وَفَضَّلَنِیْ عَلٰی كَثِيْرٍ مِّمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيْلًا، اِلَّا عُوْفِیَ مِنْ ذٰلِكَ الْبَلَاءِ، كَائِنًا مَّا كَانَ مَا عَاشَ. رواه الترمذی و قال: هذا حديث غريب، باب ما جاء ما يقول اذا رای مبتلی، رقم: ٣٤٣١

હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કિસી મુસીબત-ઝદા (જિસ પર મુસીબત હો) કો દેખ કર યે દુઆ પઢ઼ લે:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ عَافَانِیْ مِمَّا ابْتَلَاکَ بِهٖ، وَفَضَّلَنِیْ عَلٰی کَثِیْرٍ مِّمَّنْ خَلَقَ تَفْضِیْلًا

તો ઈસ દુઆ કા પઢ઼ને વાલા ઉસ પરેશાની સે ઝિંદગી ભર મહફૂઝ રહેગા ખ્વાહ વો પરેશાની કૈસી હી હો.

(તરજુમા: સબ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિન્હોંને મુઝે ઈસ હાલ સે બચાયા જિસમેં તુમ્હેં મુબ્તિલા કિયા ઔર ઉસને અપની બહુત સી મખ્લૂક (પૈદા કી હુઈ ચીઝોં) પર મુઝે ફઝીલત દી). (તિરમિઝી)

ફાઈદા: હઝરત જઅફર રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે યે અલ્ફાઝ અપને દિલ મેં કહે ઔર મુસીબત-ઝદા કો ન સુનાએ. (તિરમિઝી)

٢٦٤-عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِیُّ ﷺ اِذَا اَخَذَ مَضْجَعَهٗ مِنَ اللَّيْلِ وَضَعَ يَدَهٗ تَحْتَ خَدِّهٖ ثُمَّ يَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ اَمُوْتُ وَاَحْيٰى وَ اِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ اَحْيَانَا بَعْدَ مَا اَمَاتَنَا وَ اِلَيْهِ النُّشُوْرُ. رواه البخاری، باب وضع اليد تحت الخد اليمنی، رقم: ٦٣١٤

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ રાત કો અપને બિસ્તર પર લેટતે તો અપના હાથ અપને રુખ્સાર (ગાલ) કે નીચે રખતે ફિર યે દુઆ પઢતે: اَللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ اَمُوْتُ وَاَحْيٰ (અય અલ્લાહ મૈં આપકા નામ લેકર મરતા હૂં યાની સોતા હૂં ઔર ઝિંદા હોતા હૂં યાની જાગતા હૂં) ઔર જબ બેદાર હોતે (જાગતે) તો યે દુઆ પઢતે

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ اَحْيَانَا بَعْدَ مَا اَمَاتَنَا وَاِلَيْهِ النُّشُوْرُ

(તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિસને હમેં માર કર ઝિંદગી બખ્શી ઔર હમકો ઉન્હી કી તરફ કબ્રોં સે ઉઠ કર જાના હૈ). (બુખારી)

٢٦٥- عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ لِي رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وُضُوْءَكَ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلٰى شِقِّكَ الْاَيْمَنِ وَ قُلْ: اَللّٰهُمَّ اَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَ فَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَ أَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَهْبَةً وَ رَغْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَ نَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ قَالَ: فَإِنْ مُتَّ مُتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ، وَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَقُوْلُ قَالَ الْبَرَاءُ: فَقُلْتُ أَسْتَذْكِرُهُنَّ، فَقُلْتُ: وَ بِرَسُوْلِكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ، قَالَ: لَا، وَ نَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ . رواه ابو داؤد، باب مايقول عند النوم،رقم:٥٠٤٦ و زاد مسلم وَ إِنْ أَصْبَحْتَ أَصَبْتَ خَيْرًا، باب الدعاء عند النوم، رقم:٦٨٨٥

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમ (સોને કે લિયે) બિસ્તર પર આને કા ઈરાદા કરો તો વુઝૂ કરો, ફિર દાઈં (સીધી) કરવટ પર લેટ કર યે દુઆ પઢો:

اَللّٰهُمَّ اَسْلَمْتُ وَجْهِيَ اِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ اَمْرِيْ اِلَيْكَ، وَاَلْجَاْتُ ظَهْرِيْ اِلَيْكَ، رَهْبَةً وَرَغْبَةً اِلَيْكَ، لَا مَلْجَاَ وَلَا مَنْجَا مِنْكَ اِلَّا اِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِيْ اَنْزَلْتَ، وَنَبِيِّكَ الَّذِيْ اَرْسَلْتَ

(તરજુમા: અય અલ્લાહ! મૈંને અપની જાન આપકે સુપુર્દ(હવાલે) કરદી ઔર અપના મામલા આપકે હવાલે કર દિયા ઔર આપસે ડરતે હુવે ઔર આપ હી કી તરફ રગ્બત (શૌક) કરતે હુવે મૈંને આપકા સહારા લિયા. આપકી ઝાત કે અલાવા કોઇ પનાહ કી જગહ ઔર નજાત કી જગહ નહીં હૈ. ઔર જો કિતાબ આપને ઉતારી હૈ ઉસ પર મૈં ઈમાન લે આયા ઔર જો નબી આપને ભેજા હૈ ઉસ પર ભી મૈં ઈમાન લે આયા). રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે ફરમાયા: (અગર ઈસ દુઆ કો પઢ્હ કર સો જાઓ) ફિર રાત તુમ્હારી મૌત આ જાએ તો તુમ્હારી મૌત ઈસ્લામ પર હોગી ઔર અગર સુબહ ઉઠોગે તો તુમ્હેં બળી ખૈર મિલેગી ઔર ઈસ દુઆ કે બાદ કોઇ ઔર બાત ન કરો (બલ્કે સો જાઓ). હઝરત બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સામને હી ઈસ દુઆ કો યાદ કરને લગા તો મૈંને (આખરી જુમલા મે) وَنَبِيِّكَ الَّذِىْ اَرْسَلْتَ કી જગહ وَبِرَسُوْلِكَ الَّذِىْ اَرْسَلْتَ કહા, આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નહીં (બલ્કે) وَنَبِيِّكَ الَّذِىْ اَرْسَلْتَ કહો. (અબૂ દાઉદ)

٢٦٦- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِىُّ ﷺ: اِذَا آوَى اَحَدُكُمْ اِلَى فِرَاشِهِ فَلْيَنْفُضْ فِرَاشَهُ بِدَاخِلَةِ اِزَارِهِ، فَاِنَّهُ لَا يَدْرِىْ مَا خَلَفَهُ عَلَيْهِ، ثُمَّ يَقُوْلُ: بِاسْمِكَ رَبِّىْ وَضَعْتُ جَنْبِىْ، وَ بِكَ اَرْفَعُهُ، اِنْ اَمْسَكْتَ نَفْسِىْ فَارْحَمْهَا، وَ اِنْ اَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِيْنَ. رواه البخارى، كتاب الدعوات، رقم: ٦٣٢٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમમેં સે કોઇ અપને બિસ્તર પર આએ તો બિસ્તર કો અપને તહબંદ કે કિનારે સે તીન મરતબા ઝાળ લે ક્યૂંકે ઉસે માલૂમ નહીં કે ઉસકે બિસ્તર પર ઉસકી ગૈર મૌજૂદગી મેં કયા ચીઝ આ ગઈ હો, યાની મુમકિન હૈ કે

ઉસકી ગૈર મૌજૂદગી મેં બિસ્તર કે અંદર કોઇ ઝહરીલા જાનવર છુપ ગયા હો. ફિર કહે:

بِاسْمِكَ رَبِّيْ وَضَعْتُ جَنْبِيْ، وَبِكَ اَرْفَعُهُ، اِنْ اَمْسَكْتَ نَفْسِيْ فَارْحَمْهَا، وَاِنْ اَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِيْنَ

(તરજુમા: અય મેરે રબ! મૈંને આપકા નામ લેકર અપના પેહલૂ બિસ્તર પર રખ્ખા હૈ ઔર આપકે નામ સે ઉસકો ઉઠાઊંગા, અગર આપ સોને કી હાલત મેં મેરી રૂહ કો કબ્ઝ કરલેં (નિકાલ લેં) તો ઇસ પર રહમ ફરમા દીજિયેગા ઔર અગર આપ ઇસે ઝિંદા રખ્ખેં તો ઇસકી ઇસી તરહ હિફાઝત કીજિયે જિસ તરહ આપ અપને નેક બંદોં કી હિફાઝત ફરમાતે હૈં). (બુખારી)

٢٦٧- عَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ اِذَا اَرَادَ اَنْ يَرْقُدَ وَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنٰى تَحْتَ خَدِّهِ، ثُمَّ يَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ قِنِيْ عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. رواه ابو داؤد، باب ما يقول عند النوم، رقم: ٥٠٤٥

હઝરત હફસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા જો કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી અહલિયા મુહતરમા (બીવી) હૈં, ફરમાતી હૈં:જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સોને કા ઇરાદા ફરમાતે તો અપના દાયાં (સીધા) હાથ અપને દાએં રુખ્સાર (ગાલ) કે નીચે રખતે ઔર તીન મરતબા યે દુઆ પઢતે:

اَللّٰهُمَّ قِنِيْ عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ

(અય અલ્લાહ! મુઝે અપને અઝાબ સે ઉસ દિન બચાઇયે જિસ દિન આપ અપને બંદોં કો કબ્રોં સે ઉઠાએંગે). (અબૂ દાઉદ)

٢٦٨- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اَمَا لَوْ اَنَّ اَحَدَهُمْ يَقُوْلُ حِيْنَ يَاْتِيْ اَهْلَهُ: بِسْمِ اللّٰهِ، اَللّٰهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَ جَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا، ثُمَّ قُدِّرَ بَيْنَهُمَا فِيْ ذٰلِكَ اَوْ قُضِيَ وَلَدٌ لَمْ

يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا. رواه البخاري، باب ما يقول اذا اتى اهله، رقم: ٥١٦٥

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ કોઈ અપની બીવી કે પાસ આએ ઔર યે દુઆ પઢે:

بِسْمِ اللّٰهِ، اَللّٰهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا

ફિર ઉસ વક્ત કી હમબિસ્તરી સે અગર ઉનકે યહાં બચ્ચા પૈદા હુવા તો ઉસે શૈતાન કભી નુકસાન ન પહુંચા સકેગા. યાની શૈતાન ઉસ બચ્ચે કો ગુમરાહ કરને મેં કામયાબ ન હો સકેગા. (તરજુમા: અલ્લાહ તઆલા કે નામ સે યે કામ કરતા હૂં, અય અલ્લાહ! મુઝે શૈતાન સે બચાઈયે ઔર જો ઔલાદ આપ હમકો અતા ફરમાએં ઉનકો ભી શૈતાન સે બચાઈયે). (બુખારી)

٢٤٩- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: إِذَا فَزِعَ أَحَدُكُمْ فِي النَّوْمِ فَلْيَقُلْ: أَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِيْنِ وَأَنْ يَحْضُرُوْنِ فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ قَالَ: فَكَانَ عَبْدُاللّٰهِ بْنُ عَمْرٍو يُعَلِّمُهَا مَنْ بَلَغَ مِنْ وَلَدِهِ، وَمَنْ لَمْ يَبْلُغْ مِنْهُمْ كَتَبَهَا فِي صَكٍّ ثُمَّ عَلَّقَهَا فِي عُنُقِهِ. رواه الترمذي و قال: هذا حديث حسن غريب، باب دعاء الفزع في النوم، رقم: ٣٥٢٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમમેં સે કોઈ શખ્સ સોતે હુવે ઘબરા જાએ તો યે કલિમાત કહે:

اَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِيْنِ وَاَنْ يَحْضُرُوْنَ

(મૈં અલ્લાહ તઆલા કે મુકમ્મલ, હર અબ ઔર કમી સે પાક કુર્આની કલિમાત કે ઝરિયે ઉસકે ગુસ્સા સે, ઉસકે અઝાબ સે, ઉસકે બંદોં કી

બુરાઇ સે, શૈતાનોં કે વસ્વસોં સે ઔર ઇસ બાત સે કે શૈતાન મેરે પાસ આએં, પનાહ માંગતા હૂં) તો વો ખ્વાબ ઉસકો કોઇ નુકસાન નહીં પહુંચાએગા. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા (અપને ખાનદાન કી) ઔલાદ મેં જો ઝરા સમઝદાર હોતે ઉનકો યે દુઆ સિખાતે થે ઔર નાસમઝ બચ્ચોં કે લિયે યે દુઆ કાગઝ પર લિખ કર ઉનકે ગલે મેં ડાલ દેતે થે. (તિરમિઝી)

٢٧٠-عَنْ اَبِى سَعِيْدِ الْخُدْرِىِّ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ النَّبِىَّ ﷺ يَقُوْلُ: اِذَا رَاٰى اَحَدُكُمُ الرُّؤْيَا يُحِبُّهَا فَاِنَّمَا هِىَ مِنَ اللهِ فَلْيَحْمَدِ اللهَ عَلَيْهَا وَ لْيُحَدِّثْ بِمَا رَاٰى، وَ اِذَا رَاٰى غَيْرَ ذٰلِكَ مِمَّا يَكْرَهُهُ فَاِنَّمَا هِىَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ مِنْ شَرِّهَا وَ لَا يَذْكُرْهَا لِاَحَدٍ فَاِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن غريب صحيح، باب ما يقول اذا راى رؤيا يكرهها، رقم:٣٤٥٣

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે ઉન્હોંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જબ તુમમેં સે કોઇ શખ્સ અચ્છા ખ્વાબ દેખે તો વો અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે હે લિહાઝા ઉસ પર અલ્લાહ તઆલા કી તારીફ કરે ઔર ઉસે બયાન કરે. ઔર અગર બુરા ખ્વાબ દેખે તો યે શૈતાન કી તરફસે હૈ, ઉસે ચાહિયે કે ઉસ ખ્વાબ કે શર (બુરાઇ) સે અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ માંગે ઔર કિસી કે સામને ઉસે બયાન ન કરે તો બુરા ખ્વાબ ઉસે નુકસાન ન દેગા.

ફાઇદા: અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ માંગને કે લિયે "અઊઝુ બિલ્લાહિ મિન શર્રિહા" કહે (મૈં ઇસ ખ્વાબ કી બુરાઇ સે અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ લેતા હૂં). (તિરમિઝી)

٢٧١- عَنْ اَبِى قَتَادَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِىَّ ﷺ يَقُوْلُ: اَلرُّؤْيَا مِنَ اللهِ، وَ الْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَاِذَا رَاٰى اَحَدُكُمْ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفِثْ حِيْنَ يَسْتَيْقِظُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، وَ يَتَعَوَّذْ مِنْ شَرِّهَا فَاِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ. رواه البخارى، باب النفث فى الرقية، رقم:٥٧٤٧

હઝરત અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: અચ્છા ખ્વાબ અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે હૈ ઔર બુરા ખ્વાબ (જિસમેં ઘબરાહટ હો) શૈતાન કી તરફસે હૈ. જબ તુમમેં સે કોઇ ખ્વાબ મેં નાપસંદીદા ચીઝ દેખે તો જિસ વક્ત ઉઠે (અપની બાઈ (ઉલ્ટી) તરફ) તીન મરતબા થુતકારે ઔર ઉસ ખ્વાબ કી બુરાઇ સે અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ માંગે તો વો ખ્વાબ ઉસ શખ્સ કો નુકસાન ન પહુંચાએગા. (બુખારી)

۲۷۲-عَنْ جَابِرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِذَا اَوَی اَحَدُکُمْ اِلٰی فِرَاشِهٖ، ابْتَدَرَهُ مَلَكٌ وَ شَیْطَانٌ، یَقُوْلُ الشَّیْطَانُ: اِخْتِمْ بِشَرٍّ، وَیَقُوْلُ الْمَلَكُ: اِخْتِمْ بِخَیْرٍ، فَاِنْ ذَکَرَ اللّٰهَ ذَهَبَ الشَّیْطَانُ وَبَاتَ الْمَلَكُ یَکْلَؤُهٗ، وَاِذَا اسْتَیْقَظَ ابْتَدَرَهُ مَلَكٌ وَشَیْطَانٌ، یَقُوْلُ الشَّیْطَانُ: اِفْتَحْ بِشَرٍّ وَیَقُوْلُ الْمَلَكُ: اِفْتَحْ بِخَیْرٍ فَاِنْ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ رَدَّ اِلَیَّ نَفْسِیْ بَعْدَ مَوْتِهَا وَلَمْ یُمِتْهَا فِیْ مَنَامِهَا، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ یُمْسِكُ السَّمَاءَ اَنْ تَقَعَ عَلَی الْاَرْضِ اِلَّا بِاِذْنِهٖ اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوْفٌ رَّحِیْمٌ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ یُحْیِی الْمَوْتٰی وَهُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ، فَاِنْ خَرَّ مِنْ دَابَّةٍ مَاتَ شَهِیْدًا، وَاِنْ قَامَ فَصَلّٰی صَلّٰی فِی الْفَضَائِلِ. رواه الحاکم وقال: هذا حدیث صحیح علی شرط مسلم ولم یخرجاه ووافقه الذهبی ۱/۵٤۸

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જબ તુમમેં સે કોઇ અપને બિસ્તર પર સોને કે લિયે આતા હૈ તો ફૌરન એક ફરિશ્તા ઔર એક શૈતાન ઉસકે પાસ આતે હૈં. શૈતાન કેહતા હૈ કે અપને બેદારી (સોકર ઉઠને) કે વક્ત કો બુરાઇ પર ખત્મ કર ઔર ફરિશ્તા કેહતા હૈ: ઉસે ભલાઇ પર ખત્મ કર. અગર વો અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કર કે સોયા હૈ તો શૈતાન ઉસકે પાસ સે ચલા જાતા હૈ ઔર રાત ભર એક ફરિશ્તા ઉસકી હિફાઝત કરતા હૈ. ફિર જબ વો બેદાર હોતા હૈ તો એક ફરિશ્તા ઔર શૈતાન ફૌરન ઉસકે પાસ આતે હૈં. શૈતાન ઉસસે કેહતા હૈ:

અપની બેદારી કો બુરાઇ સે શુરૂ કર, ઔર ફરિશ્તા કેહતા હૈ: ભલાઇ સે શુરૂ કર. ફિર અગર વો યે દુઆ પળ્હ લેતા હૈ:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ رَدَّ اِلَيَّ نَفْسِىْ بَعْدَ مَوْتِهَا وَلَمْ يُمِتْهَا فِىْ مَنَامِهَا، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ يُمْسِكُ السَّمَاءَ اَنْ تَقَعَ عَلَى الْاَرْضِ اِلَّا بِاِذْنِهٖ اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ يُحْيِى الْمَوْتٰى وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ

ઉસકે બાદ અગર વો કિસી જાનવર સે ગિર કર મર જાએ (યા કિસી ઔર વજહ સે ઉસકી મૌત વાકેઅ હો જાએ) તો યે શહાદત કી મૌત મરા. ઔર અગર ઝિંદા રહા ઔર ખળે હોકર નમાઝ પળ્હી તો ઉસે ઉસ નમાઝ પર બળે દર્જે મિલતે હૈં. (તરજુમા: તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિન્હોંને મેરી જાન મુઝકો વાપસ લૌટા દી ઔર મુઝે સોને કી હાલત મેં મૌત ન દી. તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિન્હોંને આસમાન કો અપની ઇજાઝત કે બગૈર ઝમીન પર ગિરને સે રોકા હુવા હૈ. યકીનન અલ્લાહ તઆલા લોગોં પર બળી શફકત કરને વાલે, મહરબાની ફરમાને વાલે હૈં. તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જો મુર્દો કો ઝિંદા કરતે હૈં ઔર વો હર ચીઝ પર કુદરત રખતે હૈં). (મુસ્તદરક હાકિમ)

۲۷۳- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِىُّ ﷺ لِاَبِىْ: يَا حُصَيْنُ! كَمْ تَعْبُدُ الْيَوْمَ اِلٰهًا؟ قَالَ اَبِىْ: سَبْعَةً: سِتَّةً فِى الْاَرْضِ، وَ وَاحِدًا فِى السَّمَاءِ، قَالَ: فَاَيُّهُمْ تَعُدُّ لِرَغْبَتِكَ وَ رَهْبَتِكَ؟ قَالَ: الَّذِىْ فِى السَّمَاءِ، قَالَ: يَا حُصَيْنُ! اَمَا اِنَّكَ لَوْ اَسْلَمْتَ عَلَّمْتُكَ كَلِمَتَيْنِ تَنْفَعَانِكَ، قَالَ: فَلَمَّا اَسْلَمَ حُصَيْنٌ قَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! عَلِّمْنِى الْكَلِمَتَيْنِ اللَّتَيْنِ وَعَدْتَنِىْ، فَقَالَ: قُلْ: اَللّٰهُمَّ اَلْهِمْنِىْ رُشْدِىْ، وَ اَعِذْنِىْ مِنْ شَرِّ نَفْسِىْ - رواه الترمذى ، وقال: هذا حديث حسن غريب، باب قصة تعليم دعاء ..... ، رقم: ٣٤٨٣

હઝરત ઇમરાન બિન હુસૈન રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મેરે વાલિદ (બાપ) સે પૂછાઃ તુમ કિતને મઅબૂદોં કી ઇબાદત કરતે હો? મેરે વાલિદ ને જવાબ દિયાઃ સાત મઅબૂદોં કી ઇબાદત કરતા હૂં, ૬ ઝમીન મેં હૈં ઔર એક આસમાન મેં હૈ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તુમ ઉમ્મીદ વ ખૌફ કી હાલત મેં કિસકો પુકારતે હો? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ ઉસ મઅબૂદ કો જો આસમાન મેં હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ હુસૈન! અગર તુમ ઇસ્લામ લે આઓ તો મૈં તુમ્હેં દો કલિમે સિખાઊંગા જો તુમકો ફાઇદા દેંગે. જબ હઝરત હુસૈન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુસલમાન હો ગએ તો ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયાઃયા રસૂલલ્લાહ! આપ મુઝે વો દો કલિમે સિખાઇયે જિનકા આપને મુઝસે વાદા કિયા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ કહો

اَللّٰهُمَّ اَلْهِمْنِىْ رُشْدِىْ وَاَعِذْنِىْ مِنْ شَرِّ نَفْسِىْ

(અય અલ્લાહ! મેરી ભલાઇ મેરે દિલ મેં ડાલ દીજિયે ઔર મુઝે મેરે નફસ કે શર (બુરાઇ) સે બચા લીજિયે). (તિરમિઝી)

۲۸۳- عَنْ عَائِشَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ اَمَرَهَا اَنْ تَدْعُوَ بِهٰذَاالدُّعَاءِ: اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْاَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهٖ عَاجِلِهٖ وَآجِلِهٖ مَاعَلِمْتُ مِنْهُ وَ مَا لَمْ اَعْلَمْ وَ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهٖ عَاجِلِهٖ وَآجِلِهٖ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَ مَا لَمْ اَعْلَمْ وَ اَسْاَلُكَ الْجَنَّةَ وَ مَا قَرَّبَ اِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ اَوْ عَمَلٍ وَ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَ مَا قَرَّبَ اِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ اَوْ عَمَلٍ وَ اَسْاَلُكَ خَيْرَ مَا سَاَلَكَ عَبْدُكَ وَ رَسُوْلُكَ مُحَمَّدٌ ﷺ وَ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ بِكَ عَنْهُ عَبْدُكَ وَ رَسُوْلُكَ مُحَمَّدٌ ﷺ وَ اَسْاَلُكَ مَا قَضَيْتَ لِىْ مِنْ اَمْرٍ اَنْ تَجْعَلَ عَاقِبَتَهٗ رُشْدًا.

رواه الحاكم و قال:هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه و وافقه الذهبى ١/٥٢٢

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે ફરમાયા કે તુમ ઇન અલ્ફાઝ સે દુઆ કિયા કરો:

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْاَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهٖ عَاجِلِهٖ وَآجِلِهٖ مَاعَلِمْتُ مِنْهُ وَ مَا لَمْ اَعْلَمْ وَ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهٖ عَاجِلِهٖ وَآجِلِهٖ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَ مَا لَمْ اَعْلَمْ وَ اَسْاَلُكَ الْجَنَّةَ وَ مَا قَرَّبَ اِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ اَوْ عَمَلٍ وَ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَ مَا قَرَّبَ اِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ اَوْ عَمَلٍ وَ اَسْاَلُكَ خَيْرَ مَا سَاَلَكَ عَبْدُكَ وَ رَسُوْلُكَ مُحَمَّدٌ ﷺ وَ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ بِكَ عَنْهُ عَبْدُكَ وَ رَسُوْلُكَ مُحَمَّدٌ ﷺ وَ اَسْاَلُكَ مَا قَضَيْتَ لِيْ مِنْ اَمْرٍ اَنْ تَجْعَلَ عَاقِبَتَهٗ رُشْدًا.

(તરજુમા: અય અલ્લાહ મૈં હર કિસ્મ કી ભલાઇ જલ્દ મિલને વાલી ઔર દેર મેં મિલને વાલી, જો મૈં જાનતા હૂં ઔર જો મૈં નહીં જાનતા ઉન તમામ કો આપસે તલબ કરતા (માંગતા) હૂં, ઔર મૈં હર કિસ્મ કે શર જલ્દ યા દેર મેં આને વાલા હો જો મૈં જાનતા હૂં ઔર જો મૈં નહીં જાનતા ઉન તમામ સે આપકી પનાહ માંગતા હૂં. મૈં આપસે જન્નત કા ઔર હર ઉસ કૌલ યા અમલ (કેહને યા કરને) કા સવાલ કરતા હૂં જો જન્નત સે કરીબ કરદે. ઔર મૈં આપસે જહન્નમ સે ઔર હર ઉસ કૌલ યા અમલ સે પનાહ માંગતા હૂં જો જહન્નમ સે કરીબ કરદે. મૈં આપસે ઉન તમામ ભલાઇયોં કા સવાલ કરતા હૂં જિસકા આપકે બંદે ઔર રસૂલ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સવાલ કિયા ઔર મૈં આપસે હર ઉસ શર (બુરાઇ) સે પનાહ માંગતા હૂં જિસસે આપકે બંદે ઔર રસૂલ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને પનાહ માંગી. ઔર મૈં આપસે દરખ્વાસ્ત કરતા હૂં કે જો કુછ આપ મેરે હક મેં ફૈસ્લા ફરમાએં ઉસકે અંજામ કો મેરે લિયે બેહતર ફરમાએં). (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٧٥- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ اِذَا رَاٰى مَا يُحِبُّ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ بِنِعْمَتِهٖ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ، وَ اِذَا رَاٰى مَا يَكْرَهُ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ. رواه ابن ماجه، باب فضل

الحامدين، رقم:٣٨٠٣

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ કિસી પસંદીદા ચીઝ કો દેખતે તો ફરમાતે: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ بِنِعْمَتِهٖ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ

(તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિનકે ફઝલ સે તમામ નેક કામ અંજામ પાતે હૈં). ઔર જબ કિસી નાગવાર (નાપસંદીદા) ચીઝ કો દેખતે તો ફરમાતે: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ (તમામ તારીફેં હર હાલ મેં અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે હૈં). (ઇબ્ને માજા)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

ઇકરામે મુસ્લિમ

અલ્લાહ તઆલા કે બંદોં સે મુતઅલ્લિક અલ્લાહ તઆલા કે અવામિર (હુકમોં) કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે તરીકા કી પાબંદી કે સાથ પૂરા કરના ઔર ઇસમેં મુસલમાનોં કી નૌઇયત (કિસ્મ) કા લિહાઝ કરના

મુસલમાન કા મકામ (મરતબા)

આયાતે કુર્આનિયા

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَّلَوْ اَعْجَبَكُمْ﴾ [البقرة: ٢٢١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર એક મુસલમાન ગુલામ, મુશરિક (અલ્લાહ કી ઝાત વ સિફાત મેં કિસી કો શરીક કરને વાલા) આઝાદ મર્દ સે કહીં બેહતર હૈ ખ્વાહ વો મુશરિક મર્દ તુમકો કિતના હી ભલા કયૂં ન માલૂમ હોતા હો. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿اَوَ مَنْ كَانَ مَيْتًا فَاَحْيَيْنٰهُ وَجَعَلْنَا لَهٗ نُوْرًا يَّمْشِيْ بِهٖ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَّثَلُهٗ فِي الظُّلُمٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا﴾ [الانعام: ١٢٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: કયા એક ઐસા શખ્સ જો મુર્દા થા હમને ઉસકો ઝિંદગી બખ્શી ઔર હમને ઉસકો એક ઐસા નૂર અતા કિયા જિસકો લિયે હુવે વો લોગોં મેં ચલતા ફિરતા હૈ, ભલા કયા યે શખ્સ ઉસ શખ્સ કે બરાબર હો સકતા હૈ જો મુખ્તલિફ તારીકિયોં (અંધેરિયોં) મેં પડા હુવા હો ઔર ઉન તારીકિયોં સે નિકલ ન સકતા હો (યાની કયા

મુસલમાન, કાફિર કે બરાબર હો સકતા હૈ). (સૂરએ અન્આમ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿اَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا ؕ لَا يَسْتَوٗنَ﴾

[السجدة:١٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: જો શખ્સ મોમિન હો કયા વો ઉસ શખ્સ જૈસા હો જાએગા જો બે-હુકમ (યાની કાફિર) હો (નહીં) વો આપસમેં બરાબર નહીં હો સકતે. (સૂરએ સજદહ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتٰبَ الَّذِيْنَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾ [فاطر:٣٢]

અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હૈ:ફિર યે કિતાબ હમને ઉન લોગોં કે હાથોં મેં પહુંચાઇ જિનકો હમને અપને (તમામ દુનિયા જહાન કે) બંદોં મેં સે (બએતિબાર ઈમાન કે) પસંદ ફરમાયા (મુરાદ ઈસસે અહલે ઈસ્લામ (મુસલમાન) હૈં જો ઈસ હૈસિયતે ઈમાનસે તમામ દુન્યાવાલોં મેં મકબૂલ ઈન્દલ્લાહ (અલ્લાહ કે નઝદીક મકબૂલ) હૈં). (સૂરએ ફાતિર)

અહાદીસે નબવિયા

١- عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا اَنَّهَا قَالَتْ: اَمَرَنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ اَنْ نُنْزِلَ النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ. رواه مسلم في اول صحيحه

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે હમેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈસ બાત કા હુકમ ફરમાયા કે હમ, લોગોં કે સાથ ઉનકે મરાતિબ (રુતબોં) કા લિહાઝ કરકે બરતાઓ કિયા કરેં. (મુકદમા સહીહ મુસ્લિમ)

٢- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: نَظَرَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ اِلَی الْكَعْبَةِ فَقَالَ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مَا اَطْيَبَكِ وَ اَطْيَبَ رِيْحَكِ، وَ اَعْظَمَ حُرْمَتَكِ، وَ الْمُؤْمِنُ اَعْظَمُ حُرْمَةً مِنْكِ، اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰی جَعَلَكِ حَرَامًا، وَ حَرَّمَ مِنَ الْمُؤْمِنِ مَالَهُ وَ دَمَهُ وَ عِرْضَهُ، وَ اَنْ نَظُنَّ بِهِ ظَنًّا سَيِّئًا. رواه الطبراني في الكبير و

فيه: الحسن بن ابي جعفر و هو ضعيف و قد وثق، مجمع الزوائد ٣/ ٦٣٠

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કઅબા કો દેખ કર (તઅજ્જુબ સે) ઈરશાદ ફરમાયાઃ "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" (અય કઅબા!) તૂ કિસ કદર પાકીઝા હે, તેરી ખુશ્બૂ કિસ કદર ઉમ્દા હે ઔર તૂ કિતના ઝિયાદા કાબિલે એહતિરામ હે, (લેકિન) મોમિન કી ઈઝઝત વ એહતિરામ તુઝસે ઝિયાદા હે. અલ્લાહ ને તુઝકો કાબિલે એહતિરામ બનાયા હે ઔર (ઈસી તરહ) મોમિન કે માલ, ખૂન ઔર ઈઝઝત કો ભી કાબિલે એહતિરામ બનાયા હે ઔર (ઈસી એહતિરામ કી વજહ સે) ઈસ બાત કો ભી હરામ કરાર દિયા હે કે હમ મોમિન કે બારે મેં ઝરા ભી બદગુમાની (બુરા ખયાલ) કરેં. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

٣- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: يَدْخُلُ فُقَرَاءُ الْمُسْلِمِيْنَ الْجَنَّةَ قَبْلَ اَغْنِيَائِهِمْ بِاَرْبَعِيْنَ خَرِيْفًا رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء ان فقراء المهاجرين ...، رقم: ٢٣٥٥

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુસલમાન ફુકરા (ગરીબ), મુસલમાન માલદારોં સે ચાલીસ સાલ પેહલે જન્નત મેં દાખિલ હોંગે. (તિરમિઝી)

٤- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يَدْخُلُ الْفُقَرَاءُ الْجَنَّةَ قَبْلَ الْاَغْنِيَاءِ بِخَمْسِ مِائَةِ عَامٍ، نِصْفِ يَوْمٍ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء ان فقراء المهاجرين ...، رقم: ٢٣٥٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ફુકરા, માલદારોં સે આધે દિન પેહલે જન્નત મેં દાખિલ હોંગે ઔર ઈસ આધે દિન કી મિકદાર ૫૦૦ બરસ હોગી. (તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ પિછલી હદીસ મેં ગરીબ કા અમીર સે ચાલીસ સાલ પેહલે જન્નત મેં દાખિલ હોને કા ઝિક્ર હે યે ઈસ સૂરત મેં હે કે અમીર ઔર ગરીબ દોનોં મેં માલ કી રગ્બત (શૌક, તમન્ના) હો. ઈસ હદીસ મેં

૫૦૦ સાલ પેહલે જન્નત મેં જાને કા ઝિક્ર હૈ, યે ઉસ વક્ત હૈ જબકે ગરીબ મેં માલ કી રગ્બત ન હો ઔર માલદાર મેં માલ કી રગ્બત હો. (જામિઉલ ઉસૂલ લિઈબ્ને અસીર)

૫- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: تَجْتَمِعُوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ: أَيْنَ فُقَرَاءُ هٰذِهِ الْأُمَّةِ وَمَسَاكِيْنُهَا؟ قَالَ: فَيَقُوْمُوْنَ، فَيُقَالُ لَهُمْ: مَاذَا عَمِلْتُمْ؟ فَيَقُوْلُوْنَ: رَبَّنَا ابْتَلَيْتَنَا فَصَبَرْنَا، وَآتَيْتَ الْأَمْوَالَ وَالسُّلْطَانَ غَيْرَنَا، فَيَقُوْلُ اللّٰهُ: صَدَقْتُمْ، قَالَ: فَيَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ قَبْلَ النَّاسِ، وَيَبْقٰى شِدَّةُ الْحِسَابِ عَلٰى ذَوِي الْأَمْوَالِ وَالسُّلْطَانِ.

(الحديث) رواه ابن حبان (واسناده حسن) ١٦/٤٣٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયામત કે દિન જબ તુમ લોગ જમા હોગે તો ઉસ વક્ત એલાન કિયા જાએગા: ઈસ ઉમ્મત કે ફુકરા વ મસાકીન (ગરીબ લોગ) કહાં હૈં? (ઈસ એલાન પર) વો ખડે હો જાએંગે. ઉનસે પૂછા જાએગા: તુમને કયા આમાલ કિયે થે? વો કહેંગે: હમારે રબ! આપને હમારા ઈમ્તિહાન લિયા હમને સબ્ર કિયા. આપને હમારે અલાવા દૂસરે લોગોં કો માલ ઔર હુકમિરાની (હુકૂમત) દી. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએગા: તુમ સચ કેહતે હો. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ચુનાંચે વો લોગ જન્નત મેં આમ લોગોં સે પેહલે દાખિલ હો જાએંગે ઔર હિસાબ વ કિતાબ કી સખ્તી માલદારોં ઔર હુકમિરાનોં કે લિયે રેહ જાએગી. (ઈબ્ને હબ્બાન)

૬- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: هَلْ تَدْرُوْنَ مَنْ أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ خَلْقِ اللّٰهِ؟ قَالُوْا: اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ خَلْقِ اللّٰهِ الْفُقَرَاءُ الْمُهَاجِرُوْنَ الَّذِيْنَ يُسَدُّ بِهِمُ الثُّغُوْرُ، وَتُتَّقٰى بِهِمُ الْمَكَارِهُ، وَيَمُوْتُ أَحَدُهُمْ وَحَاجَتُهُ فِيْ صَدْرِهِ لَا يَسْتَطِيْعُ لَهَا قَضَاءً، فَيَقُوْلُ اللّٰهُ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ مَلَائِكَتِهِ: ائْتُوْهُمْ

فَحَيُّوهُمْ، فَيَقُولُ الْمَلَائِكَةُ: رَبَّنَا نَحْنُ سُكَّانُ سَمٰوَاتِكَ وَخِيَرَتُكَ مِنْ خَلْقِكَ، أَفَتَأْمُرُنَا أَنْ نَأْتِيَ هٰؤُلَاءِ، فَنُسَلِّمَ عَلَيْهِمْ؟ قَالَ: إِنَّهُمْ كَانُوا عِبَادًا يَعْبُدُونِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا، وَتُسَدُّ بِهِمُ الثُّغُورُ، وَتُتَّقَى بِهِمُ الْمَكَارِهُ، وَيَمُوتُ أَحَدُهُمْ وَحَاجَتُهُ فِي صَدْرِهِ لَا يَسْتَطِيعُ لَهَا قَضَاءً، قَالَ: فَتَأْتِيهِمُ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ ذٰلِكَ، فَيَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ: سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ١٦/٤٣٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા તુમ જાનતે હો કે અલ્લાહ તઆલા કી મખ્લૂક મેં કૌન સબસે પેહલે જન્નત મેં દાખિલ હોગા? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ હી ઝિયાદા જાનતે હૈં. ઈરશાદ ફરમાયા: સબસે પેહલે જો લોગ જન્નત મેં દાખિલ હોંગે વો ફુકરાએ મુહાજિરીન હૈં. જિનકે ઝરિયે સરહદોં (બૉર્ડર) કી હિફાઝત કી જાતી હૈ, મુશ્કિલ કામોં મેં (ઉન્હેં આગે રખ કર) ઉનકે ઝરિયે સે બચાઓ કિયા જાતા હૈ, ઉનમેં સે જિસકો મૌત આતી હૈ ઉસકી હાજત (ઝરૂરત) ઉસકે સીને મેં હી રેહ જાતી હૈ વો ઉસે પૂરા નહીં કર પાતા. અલ્લાહ તઆલા (કયામત કે દિન) ફરિશ્તોં સે ફરમાએગા: ઉનકે પાસ જાકર ઉન્હેં સલામ કરો, ફરિશ્તે (તઅજ્જુબ સે) અર્ઝ કરેંગે: અય હમારે રબ! હમ તો આપકે આસમાનોં કે રેહને વાલે હૈં ઔર આપકી બેહતરીન મખ્લૂક હૈં (ઈસકે બાવજૂદ) આપ હમેં હુકમ ફરમા રહે હૈં કે હમ ઉનકે પાસ જાકર ઉનકો સલામ કરેં (ઈસકી કયા વજહ હૈ?) અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: (ઈસકી વજહ યે હૈ કે) યે મેરે ઐસે બંદે થે જો મેરી ઈબાદત કરતે થે, મેરે સાથ કિસી કો શરીક નહીં ઠેહરાતે થે, ઈનકે ઝરિયે સરહદોં કી હિફાઝત કી જાતી થી, મુશ્કિલ કામોં મેં ઈન્હેં (આગે રખ કર) ઈનકે ઝરિયે સે બચાઓ હાસિલ કિયા જાતા થા ઔર ઈનમેં સે જિસકો મૌત આતી થી ઉસકી હાજત ઉસકે સીને મેં હી રેહ જાતી થી વો ઉસે પૂરા નહીં કર પાતા થા. ચુનાંચે ઉસ વક્ત ફરિશ્તે ઉનકે પાસ હર દરવાઝે સે યૂં કેહતે હુવે આએંગે કે તુમ્હારે સબ્ર કરને કી વજહ

સે તુમ પર સલામતી હો. ઈસ જહાન મેં તુમ્હારા અંજામ કિતના હી અચ્છા હૈ. (ઈબ્ને હબ્બાન)

٧- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِي رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: سَيَأْتِي أُنَاسٌ مِنْ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ نُوْرُهُمْ كَضَوْءِ الشَّمْسِ، قُلْنَا: مَنْ أُولٰئِكَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ فَقَالَ: فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِيْنَ الَّذِيْنَ تُتَّقَى بِهِمُ الْمَكَارِهُ يَمُوْتُ أَحَدُهُمْ وَحَاجَتُهُ فِيْ صَدْرِهِ يُحْشَرُوْنَ مِنْ أَقْطَارِ الْأَرْضِ. رواه احمد ٢/١٧٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયામત કે દિન મેરી ઉમ્મત કે કુછ લોગ આએંગે, ઉનકા નૂર સૂરજ કી રૌશની કી તરહ હોગા. હમને અર્ઝ કિયા: અલ્લાહ કે રસૂલ! વો કૌન લોગ હોંગે? ઈરશાદ ફરમાયા: યે ફુકરાએ મુહાજિરીન હોંગે જિનકો મુશ્કિલ કામોં મેં આગે રખ કર ઉનકે ઝરિયે સે બચાઓ હાસિલ કિયા જાતા થા, ઉનમેં સે જિસકો મૌત આતી થી ઉસકી હાજત ઉસકે સીને મેં હી રેહ જાતી થી. ઉન્હેં ઝમીન કે મુખ્તલિફ હિસ્સોં સે લાકર જમા કિયા જાએગા. (મુસ્નદે અહમદ)

٨- عَنْ أَبِي سَعِيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ أَحْيِنِيْ مِسْكِيْنًا، وَتَوَفَّنِيْ مِسْكِيْنًا، وَاحْشُرْنِيْ فِيْ زُمْرَةِ الْمَسَاكِيْنِ.

(الحديث) رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٤/٣٢٢

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: યા અલ્લાહ! મુઝે મિસ્કીન(ગરીબ) બનાકર ઝિંદા રખિયે, મિસ્કીની કી હાલત મેં દુનિયા સે ઉઠાઈયે ઓર મેરા હશ્ર મિસ્કીનોં કી જમાઅત મેં ફરમાઈયે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٩- عَنْ سَعِيْدِ بْنِ أَبِيْ سَعِيْدٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ أَنَّ أَبَا سَعِيْدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ

شَكَا اِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ حَاجَتَهُ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِصْبِرْ اَبَا سَعِيْدٍ، فَاِنَّ الْفَقْرَ اِلٰى مَنْ يُحِبُّنِيْ مِنْكُمْ اَسْرَعُ مِنَ السَّيْلِ مِنْ اَعْلَى الْوَادِيْ، وَمِنْ اَعْلَى الْجَبَلِ اِلٰى اَسْفَلِهِ رواه احمد ورجاله رجال الصحيح الا انه شبه المرسل، مجمع الزوائد ١٠/٤٨٦

હઝરત સઈદ બિન અબી સઈદ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અપની (તંગદસ્તી (ગરીબી) ઔર) ઝરૂરત કા ઇઝહાર કિયા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અબૂ સઈદ! સબ્ર કરો, તુમમેં સે જો મુઝસે મુહબ્બત કરતા હૈ ફક્ર (ગરીબી) ઉસ પર ઐસી તેઝી સે આતા હૈ જૈસી તેઝી સે સૈલાબ કા પાની વાદી કી ઊંચાઇ સે ઔર પહાડોં કી બુલંદી સે નીચે કી તરફ આતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

١٠- عَنْ رَافِعِ بْنِ خُدَيْجٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا اَحَبَّ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ عَبْدًا حَمَاهُ الدُّنْيَا كَمَا يَظَلُّ اَحَدُكُمْ يَحْمِيْ سَقِيْمَهُ الْمَاءَ.

رواه الطبراني واسناده حسن، مجمع الزوائد ١٠/٥٠٨

હઝરત રાફિઅ બિન ખુદૈજ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જબ અલ્લાહ તઆલા કિસી બંદા સે મુહબ્બત ફરમાતે હૈં તો ઉસકો દુનિયા સે ઇસ તરહ બચાતે હૈં જિસ તરહ તુમમેં સે કોઇ શખ્સ અપને મરીઝ કો પાની સે બચાતા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

١١- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَحِبُّوا الْفُقَرَاءَ وَجَالِسُوْهُمْ وَاَحِبَّ الْعَرَبَ مِنْ قَلْبِكَ وَلْتَرُدَّ عَنِ النَّاسِ مَا تَعْلَمُ مِنْ قَلْبِكَ.

رواه الحاكم وقال: صحيح الاسناد ووافقه الذهبي ٤/٣٣٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ફુકરા સે મુહબ્બત કરો ઔર ઉનકે સાથ બૈઠો. અરબોં સે દિલ સે

મુહબ્બત કરો. ઔર જો ઐબ તુમમેં મૌજૂદ હૈં વો તુમ્હેં દૂસરોં પર તઅન વ તશ્નીઅ કરને (ભલા બુરા કેહને) સે રોક દેં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۱۲- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ : رُبَّ اَشْعَثَ اَغْبَرَ ذِىْ طِمْرَيْنِ مُصَفَّحٍ عَنْ اَبْوَابِ النَّاسِ، لَوْ اَقْسَمَ عَلَى اللّٰهِ لَاَبَرَّهُ ۔ رواه الطبرانى فى الاوسط وفيه: عبد الله بن موسى التيمى، وقد وثق، وبقية رجاله رجال الصحيح مجمع الزوائد ١٠/٤٦٦

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ બહુત સે પરાગંદા બાલ, ગર્દ આલૂદ (ધૂલ લગે હુવે), પુરાની ચાદરોં વાલે, લોગોં કે દરવાઝોં સે હટાએ જાને વાલે, અગર અલ્લાહ તઆલા (કે ભરોસા) પર કસમ ખાલેં તો અલ્લાહ તઆલા ઉનકી કસમ કો ઝરૂર પૂરા ફરમા દેં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

ફાઇદાઃ ઇસ હદીસ શરીફ કા મકસદ યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કે કિસી બંદા કો મૈલા કુચૈલા ઔર પરાગંદા બાલ દેખ કર અપને સે કમતર ન સમઝા જાએ કયુંકે બહુત સે ઇસ હાલ મેં રેહને વાલે ભી અલ્લાહ તઆલા કે ખાસ બંદોં મેં સે હોતે હૈં, અલબત્તા વાઝેહ રહે કે હદીસ શરીફ કા મકસદ પરાગંદા બાલી ઔર મૈલા કુચૈલા રેહને કી તરગીબ દેના નહીં હૈ. (મઆરિફુલ-હદીસ)

۱۳- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِىِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ جَالِسٍ: مَا رَاْيُكَ فِىْ هٰذَا؟ فَقَالَ: رَجُلٌ مِنْ اَشْرَافِ النَّاسِ، هٰذَا وَاللّٰهِ حَرِىٌّ اِنْ خَطَبَ اَنْ يُنْكَحَ، وَاِنْ شَفَعَ اَنْ يُشَفَّعَ، قَالَ: فَسَكَتَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ ثُمَّ مَرَّ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا رَاْيُكَ فِىْ هٰذَا؟ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! هٰذَا رَجُلٌ مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِيْنَ، هٰذَا حَرِىٌّ اِنْ خَطَبَ اَنْ لَا يُنْكَحَ، وَاِنْ شَفَعَ اَنْ لَا يُشَفَّعَ، وَاِنْ قَالَ اَنْ لَا يُسْمَعَ لِقَوْلِهِ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: هٰذَا خَيْرٌ مِنْ مِلْءِ الْاَرْضِ مِثْلَ هٰذَا.

رواه البخارى، باب فضل الفقر، رقم: ٦٤٤٧

હઝરત સહલ બિન સઅદ સાઈદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સામને સે ગુઝરે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપને પાસ બૈઠે હુવે આદમી સે પૂછાઃ તુમ્હારી ઈસ શખ્સ કે બારે મેં કયા રાએ હે? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ મુઅઝ-ઝઝ (ઈઝઝતદાર) લોગોં મેં સે હે. અલ્લાહ તઆલા કી કસમ! ઈસ કાબિલ હે કે અગર કહીં નિકાહ કા પૈગામ દે તો કુબૂલ કિયા જાએ ઔર કિસી કી સિફારિશ કરે તો સિફારિશ કુબૂલ કી જાએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ યે સુન કર ખામોશ હો ગએ. ઉસકે બાદ એક ઔર સાહબ સામને સે ગુઝરે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉસ આદમી સે પૂછાઃ તુમ્હારી ઈસ શખ્સ કે બારે મેં કયા રાએ હે? ઉસ આદમી ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! એક મુસલમાન ફકીર હે, અગર કહીં નિકાહ કા પૈગામ દે તો કુબૂલ ન કિયા જાએ, કિસી કી સિફારિશ કરે તો કુબૂલ ન કી જાએ ઔર અગર બાત કહે તો ઉસકી બાત ન સુની જાએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અગર પેહલે શખ્સ જૈસોં સે સારી દુનિયા ભર જાએ તો ભી ઉન સબસે યે શખ્સ બેહતર હૈ. (બુખારી)

۱۴- عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: رَاٰى سَعْدٌ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ لَهُ فَضْلًا عَلٰى مَنْ دُوْنَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: هَلْ تُنْصَرُوْنَ وَتُرْزَقُوْنَ اِلَّا بِضُعَفَائِكُمْ؟ رواه البخاري، باب من استعان بالضعفاء...، رقم: ۲۸۹۶

હઝરત મુસ્અબ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે (ઉનકે વાલિદ) હઝરત સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કા ખયાલ થા કે ઉન્હેં ઉન સહાબા પર ફઝીલત હાસિલ હે જો ઉનસે (માલદારી ઔર બહાદુરી કી વજહ સે) કમ દર્જા કે હૈં. (ઉનકે ખયાલ કી ઈસ્લાહ (સુધાર) કી ગરઝ સે) નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ્હારે કમઝોરોં ઔર બેકસોં હી કી બરકત સે તુમ્હારી મદદ કી જાતી હે ઔર તુમ્હેં રોઝી દી જાતી હે. (બુખારી)

۱۵- عَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِبْغُوْنِي الضُّعَفَاءَ فَاِنَّمَا تُرْزَقُوْنَ وَتُنْصَرُوْنَ بِضُعَفَائِكُمْ. رواه ابو داؤد، باب

فی الانتصار ۰۰۰۰،رقم:۲۵۹٤

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ મુઝે કમઝોરોં મેં તલાશ કિયા કરો ઈસલિયે કે તુમ્હારે કમઝોરોં કી વજહસે તુમ્હેં રોઝી મિલતી હૈ ઔર તુમ્હારી મદદ હોતી હૈ(અબૂ દાઉદ)

۱۲- عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِىَّ ﷺ يَقُوْلُ: اَلَا اَدُلُّكُمْ عَلٰى اَهْلِ الْجَنَّةِ؟ كُلُّ ضَعِيْفٍ مُتَضَعِّفٍ لَوْ اَقْسَمَ عَلَى اللّٰهِ لَاَبَرَّهُ، وَاَهْلِ النَّارِ كُلُّ جَوَّاظٍ عُتُلٍّ مُسْتَكْبِرٍ ۔ رواه البخاری، باب قول الله تعالىٰ وَاَقْسَمُوْا بِاللّٰهِ ۰۰۰۰،رقم:٦٦٥٧

હઝરત હારિસા બિન વહબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ કયા મૈં તુમ્હેં ન બતાઉં કે જન્નતી કૌન હૈં? (ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ખુદ હી ઈરશાદ ફરમાયા) હર વો શખ્સ જો કમઝોર હો યાની મામલા ઔર બરતાઓ મેં સખ્ત ન હો બલ્કે મુતવાઝેઅ(આજિઝી, મેહમાન નવાઝી કરનેવાલા) ઔર નર્મ તબીઅત હો, લોગ ભી ઉસે કમઝોર સમઝતે હોં (અલ્લાહ તઆલા કે સાથ ઉસકા તઅલ્લુક ઐસા હો કે) અગર વો કિસી બાત પર અલ્લાહ તઆલા કી કસમ ખાલે (કે ફુલાં બાત યૂં હોગી) તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી કસમ (કી લાજ રખ કર ઉસકી બાત કો) ઝરૂર પૂરા કરદેં ઔર કયા મૈં તુમ્હેં ન બતાઉં દોઝખી કૌન હૈં? (ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ખુદ હી ઈરશાદ ફરમાયા) હર વો શખ્સ જો માલ જમા કરકે રખને વાલા બખીલ (કંજૂસ), સખ્ત મિઝાજ, મગરૂર (ઘમંડી) હો. (બુખારી)

۱۷- عَنْ عَبْدِاللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ عِنْدَ ذِكْرِ النَّارِ: اَهْلُ النَّارِ كُلُّ جَعْظَرِىٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ جَمَّاعٍ مَنَّاعٍ وَاَهْلُ الْجَنَّةِ الضُّعَفَاءُ الْمَغْلُوْبُوْنَ ۔ رواه احمد ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ۱۰/۷۲۱

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ

અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દોઝખ કે ઝિક્ર કે વક્ત ઈરશાદ ફરમાયાઃ દોઝખી લોગોં મેં હર સખ્ત તબીઅત, ફરબા (મોટા તાઝા) બદન ઈતરા કર ચલનેવાલા, મુતકબ્બિર (ઘમંડી), માલ વ દૌલત કો ખૂબ જમા કરને વાલા ઔર (ફિર) ઉસકો ખૂબ રોક કર રખને વાલા યાની સાઈલ (માંગને વાલે) કો ન દેને વાલા હૈ. ઔર જન્નતી લોગ વો હૈં જો કમઝોર હોં યાની ઉનકા રવય્યા લોગોં કે સાથ આજિઝી કા હો, વો દબાએ જાતે હોં યાની લોગ ઉન્હેં કમઝોર સમઝ કર દબાતે હોં. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૧૮- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيْهِ نَشَرَ اللّٰهُ عَلَيْهِ كَنَفَهُ وَاَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ: رِفْقٌ بِالضَّعِيْفِ، وَالشَّفَقَةُ عَلَى الْوَالِدَيْنِ، وَالْإِحْسَانُ إِلَى الْمَمْلُوْكِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب فيه اربعة احاديث ....، رقم: ٢٤٩٤

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તીન ખૂબિયાં જિસ શખ્સ મેં પાઈ જાએં અલ્લાહ તઆલા (કયામત કે દિન) ઉસકો અપની રહમત કે સાએ મેં જગહ અતા ફરમાએંગે ઔર ઉસે જન્નત મેં દાખિલ કર દેંગે. કમઝોરોં સે નર્મ બરતાઓ કરના, વાલિદૈન (માં બાપ) સે મહેરબાની કા મામલા કરના ઔર ગુલામ સે અચ્છા સુલૂક કરના. (તિરમિઝી)

૧૯- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: يُؤْتَى بِالشَّهِيْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُنْصَبُ لِلْحِسَابِ، ثُمَّ يُؤْتَى بِالْمُتَصَدِّقِ فَيُنْصَبُ لِلْحِسَابِ، ثُمَّ يُؤْتَى بِاَهْلِ الْبَلَاءِ فَلَا يُنْصَبُ لَهُمْ مِيْزَانٌ، وَلَا يُنْصَبُ لَهُمْ دِيْوَانٌ، فَيُصَبُّ عَلَيْهِمُ الْاَجْرُ صَبًّا حَتّٰى اِنَّ اَهْلَ الْعَافِيَةِ لَيَتَمَنَّوْنَ فِي الْمَوْقِفِ اَنَّ اَجْسَادَهُمْ قُرِضَتْ بِالْمَقَارِيْضِ مِنْ حُسْنِ ثَوَابِ اللّٰهِ لَهُمْ. رواه الطبراني في الكبير وفيه: مُجَاعَة بن الزبير وثقه احمد وضعفه الدارقطني، مجمع الزوائد ٣/٣٤

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે

રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયામત કે દિન શહીદ કો લાયા જાએગા ઔર ઉસકો હિસાબ કિતાબ કે લિયે ખળા કર દિયા જાએગા. ફિર સદકા કરને વાલે કો લાયા જાએગા ઔર ઉસકો ભી હિસાબ કિતાબ કે લિયે ખળા કર દિયા જાએગા. ફિર ઉન લોગોં કો લાયા જાએગા જો દુનિયા મેં મુખ્તલિફ મુસીબતોં ઔર તકલીફોં મેં મુબ્તિલા રહે, ઉનકે લિયે ન મીઝાન અદલ કાઈમ હોગી ઔર ન ઉનકે લિયે કોઈ અદાલત લગાઈ જાએગી. ફિર ઉન પર અજર વ ઈન્આમ ઈતને બરસાએ જાએંગે કે વો લોગ જો દુનિયા મેં આફિયત સે રહે (ઉસ બેહતરીન અજર વ ઈન્આમ કો દેખ કર) તમન્ના કરને લગેંગે કે ઉનકે જિસ્મ (દુનિયા મેં) કેંચિયોં સે કાટ દિયે ગએ હોતે (ઔર ઈસ પર વો સબ્ર કરતે). (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٠-عَنْ مَحْمُوْدِ بْنِ لَبِيْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: إِذَا اَحَبَّ اللّٰهُ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ، فَمَنْ صَبَرَ فَلَهُ الصَّبْرُ وَمَنْ جَزِعَ فَلَهُ الْجَزَعُ . رواه احمد ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٣/١١

હઝરત મહમૂદ બિન લબીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ અલ્લાહ તઆલા લોગોં સે મુહબ્બત ફરમાતે હૈં તો ઉનકો (મુસીબતોં મેં ડાલ કર) આઝમાતે હૈં, ચુનાંચે જો સબ્ર કરતા હૈ ઉસકે લિયે સબ્ર (કા અજર) લિખ દિયા જાતા હૈ ઔર જો બે-સબરી કરતા હૈ તો ઉસકે લિયે બે-સબરી લિખ દી જાતી હૈ (ફિર વો રોતા પીટતા હી રેહતા હૈ). (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢١- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَكُوْنُ لَهُ عِنْدَ اللّٰهِ الْمَنْزِلَةُ فَمَا يَبْلُغُهَا بِعَمَلِهِ، فَمَا يَزَالُ اللّٰهُ يَبْتَلِيْهِ بِمَا يَكْرَهُ حَتّٰى يَبْلُغَهَا . رواه ابو يعلى و فى رواية له يَكُوْنُ لَهُ عِنْدَ اللّٰهِ الْمَنْزِلَةُ الرَّفِيْعَةُ . ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٣/١٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ

અલ્લાહ તઆલા કે યહાં એક શખ્સ કે લિયે એક બુલંદ દર્જા મુકર્રર હોતા હે (લેકિન) વો અપને અમલ કે ઝરિયે ઉસ દર્જા તક નહીં પહુંચ પાતા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ઐસી ચીઝોં (મસ્લન બીમારિયોં વ પરેશાનિયોં વગૈરા) મેં મુબ્તિલા કરતે રેહતે હૈં જો ઉસે નાગવાર (નાપસંદ) હોતી હૈં યહાં તક કે વો ઉન નાગવારિયોં કે ઝરિયે ઉસ દર્જા તક પહુંચ જાતા હે. (અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۲۲-عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ وَعَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَا یُصِیْبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حَزَنٍ، وَلَا اَذًی، وَلَا غَمٍّ حَتَّی الشَّوْكَةِ یُشَاكُهَا. اِلَّا كَفَّرَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ خَطَایَاهُ. رواه

البخاری، باب ماجاء فی كفارة المرض، رقم: ٥٦٤١

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુસલમાન જબ ભી કિસી થકાવટ, બીમારી, ફિક્ર, રંજો મલાલ (દુખ), તકલીફ ઔર ગમ સે દોચાર હોતા હૈ યહાં તક કે અગર ઉસે કોઇ કાંટા ભી ચુભતા હે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી વજહ સે ઉસકે ગુનાહોં કો માફ ફરમા દેતે હૈં. (બુખારી)

۲۳-عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ یُشَاكُ شَوْكَةً فَمَا فَوْقَهَا، اِلَّا كُتِبَتْ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ، وَمُحِیَتْ عَنْهُ بِهَا خَطِیْئَةٌ. رواه مسلم، باب ثواب المؤمن فیما یصیبه من مرض ...، رقم: ٦٥٦١

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જબ કિસી મુસલમાન કો કાંટા ચુભતા હે યા ઈસસે ભી કોઇ કમ તકલીફ પહુંચતી હે તો ઉસકે બદલે અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઉસકે લિયે એક દર્જા લિખ દિયા જાતા હે ઔર ઉસકા એક ગુનાહ માફ કર દિયા જાતા હે. (મુસ્લિમ)

۲۴-عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا یَزَالُ الْبَلَاءُ

بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ فِيْ نَفْسِهٖ وَوَلَدِهٖ وَمَالِهٖ حَتّٰى يَلْقَى اللّٰهَ وَمَا عَلَيْهِ خَطِيْئَةٌ . رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء في الصبر على البلاء، رقم:٢٣٩٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે બાઝ ઈમાન વાલે બંદે ઔર ઈમાન વાલી બંદી પર અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે મસાઈબ ઔર હવાદિસ (મુસીબતેં ઔર હાદસે) આતે રેહતે હૈં, કભી ઉસકી જાન પર, કભી ઉસકી ઔલાદ પર, કભી ઉસકે માલ પર (ઔર ઈસકે નતીજા મેં ઉસકે ગુનાહ ઝળતે રેહતે હૈં) યહાં તક કે વો મરને કે બાદ અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ હાલ મેં મુલાકાત કરતા હૈ કે ઉસકા એક ગુનાહ ભી બાકી નહીં રેહતા. (તિરમિઝી)

٢٥- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِذَا ابْتَلَى اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ الْعَبْدَ الْمُسْلِمَ بِبَلَاءٍ فِيْ جَسَدِهٖ، قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلْمَلَكِ: اُكْتُبْ لَهٗ صَالِحَ عَمَلِهِ الَّذِيْ كَانَ يَعْمَلُهٗ، فَإِنْ شَفَاهُ، غَسَلَهٗ وَطَهَّرَهٗ، وَإِنْ قَبَضَهٗ غَفَرَ لَهٗ وَرَحِمَهٗ رواه ابو يعلى واحمد ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٣/٣٣

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા જબ કિસી બંદા કો જિસ્માની બીમારી મેં મુબ્તિલા કરતે હૈં તો અલ્લાહ તઆલા ફરિશ્તે કો હુકમ દેતે હૈં કે ઈસ બંદા કે વહી સબ નેક આમાલ લિખતે રહો જો યે (તંદુરુસ્તી કે ઝમાને) મેં કિયા કરતા થા. ફિર અગર ઉસકો શિફા દેતે હૈં તો ઉસે (ગુનાહોં સે) ધોકર પાક સાફ ફરમા દેતે હૈં ઔર અગર ઉસકી રૂહ કબ્ઝ કર લેતે (મૌત દેતે) હૈં તો ઉસકી મગફિરત ફરમાતે હૈં ઔર ઉસ પર રહમ ફરમાતે હૈં. (અબૂ યઅલા, મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٦- عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ اللّٰهَ يَقُوْلُ: إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدًا مِنْ عِبَادِيْ مُؤْمِنًا، فَحَمِدَنِيْ عَلٰى مَا ابْتَلَيْتُهٗ

فَاَجْرُوا لَهٗ كَمَا كُنْتُمْ تُجْرُوْنَ لَهٗ وَهُوَ صَحِيْحٌ . رواه احمد والطبراني في الكبير والاوسط كلهم من رواية اسماعيل بن عياش عن راشد الصنعاني و هو ضعيف في غير الشاميين و في الحاشية: راشد بن داؤد شامي فرواية اسماعيل عنه صحيحة، مجمع الزوائد ٣٢/٣

હઝરત શદ્દાદ બિન ઔસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમસે હદીસે કુદસીમેં અપને રબકા યે ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં: મૈં અપને બંદોં મેં સે કિસી મોમિન બંદે કો(કિસી મુસીબત પરેશાની બીમારી વગૈરા મેં) મુબ્તિલા કરતા હૂં ઔર વો મેરી તરફસે ઉસ ભેજી હુઈ પરેશાની પર (રાઝી રેહતે હુવે) મેરી હમ્દો સના કરતા હૈ તો (મૈં ફરિશ્તોં કો હુકમ દેતા હૂં કે) ઈસકે ઉન તમામ નેક આમાલ કા સવાબ વૈસે હી લિખતે રહો જૈસા કે તુમ ઈસકી તંદરુસ્તી કી હાલત મેં લિખ્ખા કરતે થે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٧- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يَزَالُ الْمَلِيْلَةُ وَالصُّدَاعُ بِالْعَبْدِ وَالْاَمَةِ وَاِنَّ عَلَيْهِمَا مِنَ الْخَطَايَا مِثْلَ اُحُدٍ، فَمَا يَدَعُهُمَا وَعَلَيْهِمَا مِثْقَالُ خَرْدَلَةٍ. رواه ابو يعلى ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٢٩/٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કિસી મુસલમાન બંદે ઔર બંદી પર મુસલસલ રેહને વાલા અંદરૂની બુખાર યા સર કા દર્દ ઉનકે ગુનાહોં મેં સે રાઈ કે દાને કે બરાબર ભી કિસી ગુનાહ કો નહીં છોળતે અગરચે ઉનકે ગુનાહ ઉહદ પહાળ કે બરાબર હોં. (અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٨- عَنْ اَبِیْ سَعِيْدٍ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: صُدَاعُ الْمُؤْمِنِ وَشَوْكَةٌ يُشَاكُهَا اَوْشَیْءٌ يُؤْذِيْهِ يَرْفَعُهُ اللّٰهُ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ دَرَجَةً، وَيُكَفِّرُ عَنْهُ بِهَا ذُنُوْبَهٗ. رواه ابن ابي الدنيا ورواته ثقات، الترغيب ٢٩٧/٤

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ

ફરમાયા: મોમિન કે સર કા દર્દ ઔર વો કાંટા જો ઉસે ચુભતા હૈ યા ઔર કોઇ ચીઝ જો ઉસે તકલીફ દેતી હૈ અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસકી વજહ સે ઉસ મોમિન કા એક દર્જા બુલંદ ફરમાએંગે ઔર ઉસ તકલીફ કે બાઇસ (વજહ સે) ઉસકે ગુનાહોં કો માફ ફરમાએંગે. (ઇબ્ને અબિદ્દુન્યા, તરગીબ)

٢٩- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ الْبَاهِلِیْ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ : مَا مِنْ عَبْدٍ تَضَرَّعَ مِنْ مَرَضٍ اِلَّا بَعَثَهُ اللّٰہُ مِنْهُ طَاهِرًا . رواہ الطبرانی فی الکبیر ورجالہ ثقات، مجمع الزوائد ٣/٣١

હઝરત અબૂ ઉમામા બાહિલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો બંદા બીમારી કી વજહ સે (અલ્લાહ તઆલા કી તરફ મુતવજ્જેહ હોકર) ગિળગિળાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો બીમારી સે ઇસ હાલ મેં શિફા અતા ફરમાએંગે કે વો ગુનાહોં સે બિલ્કુલ પાક સાફ હોગા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٣٠- عَنِ الْحَسَنِ رَحِمَهُ اللّٰہُ مُرْسَلًا مَرْفُوْعًا قَالَ : اِنَّ اللّٰہَ لَیُكَفِّرُ عَنِ الْمُؤْمِنِ خَطَايَاهُ كُلَّهَا بِحُمّٰى لَيْلَةٍ . رواہ ابن ابی الدنیا وقال ابن المبارک عقب روایة له انه من جید الحدیث ثم قال وشواهده کثیرة یؤکد بعضها بعضا اتحاف ٩/٥٢٦

હઝરત હસન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ નકલ કરતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા એક રાત કે બુખાર સે મોમિન કે સારે ગુનાહોં કો માફ ફરમા દેતે હૈં. (ઇબ્ને અબિદ્દુન્યા, ઇત્તિહાફ)

٣١- عَنْ اَبِیْ مُوْسٰی رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ : اِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ اَوْ سَافَرَ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيْمًا صَحِيْحًا . رواہ البخاری، باب یکتب للمسافر ...، رقم: ٢٩٩٦

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં

કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ બંદા બીમાર પળ જાતા હૈ યા સફર પર જાતા હૈ તો ઉસકે લિયે ઉસ જૈસે આમાલ કા અજરો સવાબ લિખા જાતા હૈ જો આમાલ વો તંદરુસ્તી યા ઘર પર કયામ કી હાલત પર કિયા કરતા થા. (બુખારી)

٣٢- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: التَّاجِرُ الصَّدُوْقُ الْاَمِیْنُ، مَعَ النَّبِیّٖنَ وَالصِّدِّیْقِیْنَ وَالشُّھَدَاءِ. رواہ الترمذی وقال: ھذا حدیث حسن، باب ما جاء فی التجار ۰۰۰۰، رقم: ١٢٠٩

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: પૂરી સચ્ચાઈ ઔર અમાનતદારી કે સાથ કારોબાર કરને વાલા તાજિર (બિઝનિસ મેન), અંબિયા, સિદ્દીકીન ઔર શુહદા (શહીદોં) કે સાથ હોગા. (તિરમિઝી)

٣٣- عَنْ رِفَاعَةَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: اِنَّ التُّجَّارَ یُبْعَثُوْنَ یَوْمَ الْقِیَامَةِ فُجَّارًا، اِلَّا مَنِ اتَّقَی اللّٰہَ وَبَرَّ وَصَدَقَ. رواہ الترمذی وقال: ھذا حدیث حسن صحیح، باب ما جاء فی التجار ۰۰۰۰، رقم: ١٢١٠

હઝરત રિફાઆ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તાજિર લોગ કયામત કે દિન ગુનેહગાર ઉઠાએ જાએંગે, સિવાએ ઉન તાજિરોં કે જિન્હોંને અપની તિજારત મેં પરહેઝગારી ઈખ્તિયાર કી યાની ખયાનત ઔર ફરેબ-દહી (ધોકે) વગૈરા મેં મુબ્તિલા નહીં હુવે ઔર નેકી કી, યાની અપને તિજારતી મામલાત મેં લોગોં કે સાથ અચ્છા સુલૂક કિયા ઔર સચ પર કાઈમ રહે. (તિરમિઝી)

٣٤- عَنْ اُمِّ عُمَارَةَ ابْنَةِ كَعْبٍ الْاَنْصَارِيَّةِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْھَا اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ دَخَلَ عَلَیْھَا فَقَدَّمَتْ اِلَیْهِ طَعَامًا، فَقَالَ: كُلِیْ، فَقَالَتْ: اِنِّیْ صَائِمَةٌ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اِنَّ الصَّائِمَ تُصَلِّیْ عَلَیْهِ الْمَلَائِكَةُ اِذَا اُكِلَ عِنْدَہٗ حَتّٰی یَفْرُغُوْا، وَرُبَّمَا قَالَ: حَتّٰی یَشْبَعُوْا. رواہ الترمذی وقال: ھذا حدیث حسن

صحیح ،باب ماجاء فی فضل الصائم اذا اکل عندہ ،رقم:۷۸۵

હઝરત કઅબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી સાહબઝાદી (બેટી) ઉમ્મે અમ્મારા અન્સારિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉનકે યહાં તશરીફ લાએ. ઉન્હોંને આપકી ખિદમત મેં ખાના પેશ કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનસે ફરમાયા: તુમ ભી ખાઓ. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: મેરા રોઝા હૈ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ રોઝાદાર કે સામને ખાના ખાયા જાતા હૈ તો ખાને વાલોં કે ફારિગ હોને તક ફરિશ્તે ઉસ રોઝાદાર કે લિયે રહમત કી દુઆ કરતે રેહતે હૈં. (તિરમિઝી)

۳۵- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ شَجَرَةً كَانَتْ تُؤْذِی الْمُسْلِمِیْنَ، فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَطَعَهَا، فَدَخَلَ الْجَنَّةَ. رواه مسلم، باب فضل ازالة الاذى عن الطريق، رقم:٦٦٧٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક દરખ્ત મુસલમાનોં કો તકલીફ દેતા થા. એક શખ્સ ને આકર ઉસે કાટ દિયા તો વો (ઈસ અમલ કી વજહ સે) જન્નત મેં દાખિલ હો ગયા. (મુસ્લિમ)

۳٦- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ لَهُ: اُنْظُرْ فَاِنَّكَ لَسْتَ بِخَیْرٍ مِنْ اَحْمَرَ وَلَا اَسْوَدَ اِلَّا اَنْ تَفْضُلَهُ بِتَقْوٰی. رواه احمد٥/١٥٨

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનસે ઈરશાદ ફરમાયા: દેખો! તુમ અપની ઝાત સે ન કિસી ગોરે સે બેહતર હો ન કિસી કાલે સે, અલ્બત્તા તુમ તકવા (પરહેઝગારી) કી વજહ સે અફઝલ હો સકતે હો. (મુસ્નદે અહમદ)

۳٧- عَنْ ثَوْبَانَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ مِنْ اُمَّتِیْ مَنْ لَوْ جَاءَ

أَحَدُكُمْ يَسْأَلُهُ دِينَارًا لَمْ يُعْطِهِ، وَلَوْ سَأَلَهُ دِرْهَمًا لَمْ يُعْطِهِ، وَلَوْ سَأَلَهُ فِلْسًا لَمْ يُعْطِهِ، وَلَوْ سَأَلَ اللّٰهَ الْجَنَّةَ أَعْطَاهُ إِيَّاهَا، ذِي طِمْرَيْنِ لَا يُؤْبَهُ لَهُ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللّٰهِ لَأَبَرَّهُ. رواه الطبراني في الاوسط ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١٠/٤٦٦

હઝરત સૌબાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરી ઉમ્મત મેં કુછ લોગ ઐસે હૈં કે ઉનમેં સે કોઈ શખ્સ તુમમેં સે કિસી કે પાસ આએ ઔર દીનાર માંગે તો વો ઉસકો ન દે, અગર એક દિરહમ માંગે તો વો ભી ન દે ઔર અગર એક પૈસા માંગે તો વો ઉસકો એક પૈસા તક ન દે (લેકિન અલ્લાહ તઆલા કે હાં ઉસકા યે મકામ હૈ કે) અગર વો અલ્લાહ તઆલા સે જન્નત માંગ લે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો જન્નત દે દેં. (ઉસ શખ્સ કે બદન પર સિર્ફ) દો પુરાની ચાદર હોં, ઉસકી બિલ્કુલ પરવાહ ન કી જાતી હો (લેકિન) અગર વો અલ્લાહ તઆલા (કે ભરોસે) પર કસમ ખા બૈઠે તો અલ્લાહ તઆલા ઝરૂર ઉસકી કસમ કો પૂરા કરદેં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

હુસ્ને અખ્લાક

(અચ્છા કિરદાર, અચ્છા કેરેક્ટર)

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِيْنَ﴾ [الحجر:٨٨]

અલ્લાહ તઆલા કા અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખિતાબ હૈ: ઔર મુસલમાનોં પર શફકત (મહેરબાની) રખિયે. (સૂરએ હિજ્ર)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَسَارِعُوْٓا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ ۙ اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِيْنَ ☆ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ فِى السَّرَّآءِ وَالضَّرَّآءِ وَ الْكٰظِمِيْنَ الْغَيْظَ وَالْعَافِيْنَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ﴾ [آل عمران:١٣٣]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર અપને રબ કી બખ્શિશ કી તરફ દૌળો ઔર નીઝ ઉસ જન્નત કી તરફ જિસકી ચૌળાઇ ઐસી હૈ જૈસે આસમાનોં કા ઔર ઝમીનોં કા ફૈલાઓ જો અલ્લાહ તઆલા સે ડરને વાલોં કે લિયે તય્યાર કી ગઈ હૈ (યાની ઉન અઅલા દર્જા કે મુસલમાનોં કે લિયે હૈં) જો ખુશહાલી ઔર તંગદસ્તી (ગરીબી) દોનોં હાલતોં મેં નેક કામોં મેં ખર્ચ કરતે રેહતે હૈં ઔર ગુસ્સા કો ઝબ્ત કરને (રોકને) વાલે હૈં ઔર લોગોં કો માફ કરને વાલે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા ઐસે નેક લોગોં કો પસંદ કરતે હૈં. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِيْنَ يَمْشُوْنَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا﴾ [الفرقان:٦٣]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર રહમાન કે (ખાસ) બંદે વો હૈં જો ઝમીન પર આજિઝી (ગિળગિળાને) કે સાથ ચલતે હૈં. (સૂરએ ફુરકાન)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿وَجَزَٰٓؤُا سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا ۖ فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾ [الشورى: ٤٠]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: (ઔર બરાબર કા બદલા લેને કે લિયે હમને ઈજાઝત દે રખ્ખી હૈ કે) બુરાઈ કા બદલા તો ઉસી તરહ કી બુરાઈ હૈ (લેકિન ઈસકે બાવજૂદ) જો શખ્સ દરગુઝર (માફ) કરે ઔર (બાહમી (આપસકે) મામલા કી) ઈસ્લાહ (સુધાર) કરલે (જિસસે દુશ્મની ખત્મ હો જાએ ઔર દોસ્તી હો જાએ, કે યે માફી સે ભી બળ્હ કર હૈ) તો ઈસકા સવાબ અલ્લાહ તઆલા કે ઝિમ્મે હૈ (ઔર જો બદલા લેને મેં ઝિયાદતી કરને લગે તો સુન લે કે) વાકઈ અલ્લાહ તઆલા ઝાલિમોં કો પસંદ નહીં કરતે. (સૂરએ શૂરા)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ﴾ [الشورى: ٣٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર જબ ગુસ્સા હોતે હૈં તો માફ કર દેતે હૈં. (સૂરએ શૂરા)

وقال تعالى حكاية عن قول لقمن: ﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ☆ وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ ۚ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ﴾ [لقمن: ١٦-١٩]

હઝરત લુકમાન ને અપને બેટે કો નસીહત કી: ઔર (બેટા) લોગોં સે બેરુખી કા બરતાઓ ન કિયા કરો ઔર ઝમીન પર મુતકબ્બિરાના (ઘમંડી) ચાલ સે ન ચલા કરો. બેશક અલ્લાહ તઆલા કિસી તકબ્બુર કરને વાલે, શેખી મારને વાલે કો પસંદ નહીં કરતે. ઔર અપની ચાલ મેં એતિદાલ ઈખ્તિયાર કરો ઔર (બોલને મેં) અપની આવાઝ કો પસ્ત કરો યાની શોર મત મચાઓ (અગર ઊંચી આવાઝ સે બોલના હી કોઈ કમાલ હોતા તો ગધે કી આવાઝ અચ્છી હોતી જબકે) આવાઝોં મેં સબસે બુરી આવાઝ ગધોં કી આવાઝ હૈ. (સૂરએ લુકમાન)

અહાદીસે નબવિયા

٣٨- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ. رواه ابو داؤد، باب في حسن الخلق، رقم: ٤٧٩٨

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ્ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ મોમિન અપને અચ્છે અખ્લાક કી વજહ સે રોઝા રખને વાલે ઔર રાતભર ઈબાદત કરનેવાલે કે દર્જા કો હાસિલ કર લેતા હે. (અબૂ દાઊદ)

٣٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِيْنَ إِيْمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِكُمْ. رواه احمد ٢/٤٧٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈમાન વાલોં મેં કામિલ તરીન (પૂરા) મોમિન વો હે જિસકે અખ્લાક સબસે અચ્છે હોં ઔર તુમમેં સે વો લોગ સબસે બેહતર હૈં જો અપની બીવિયોં કે સાથ (બરતાઓ મેં) સબસે અચ્છે હોં. (મુસ્નદે અહમદ)

٤٠- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّ مِنْ أَكْمَلِ الْمُؤْمِنِيْنَ إِيْمَانًا أَحْسَنَهُمْ خُلُقًا وَأَلْطَفَهُمْ بِأَهْلِهِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب في استكمال الايمان ...، رقم: ٢٦١٢

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કામિલ તરીન ઈમાન વાલોં મેં સે વો શખ્સ હે જિસકે અખ્લાક (કિરદાર, કેરેકટર) સબસે અચ્છે હોં ઔર જિસકા બરતાઓ અપને ઘર વાલોં કે સાથ સબસે ઝિયાદા નર્મ હો. (તિરમિઝી)

٤١- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: عَجِبْتُ لِمَنْ يَشْتَرِي الْمَمَالِيْكَ بِمَالِهِ، ثُمَّ يُعْتِقُهُمْ كَيْفَ لَا يَشْتَرِي الْأَحْرَارَ بِمَعْرُوْفِهِ؟

فَهُوَ أَعْظَمُ ثَوَابًا. رواه ابو الغنائم النرسي في قضاء الحوائج وهو حديث حسن، الجامع الصغير ٢/١٤٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુઝે તઅજ્જુબ હૈ ઉસ શખ્સ પર જો અપને માલ સે તો ગુલામોં કો ખરીદતા હૈ ફિર ઉનકો આઝાદ કરતા હૈ, વો ભલાઈ કા મામલા કરકે આઝાદ આદમિયોં કો કયૂં નહીં ખરીદતા જબકે ઈસકા સવાબ બહુત ઝિયાદા હૈ? યાની જબ વો લોગોં કે સાથ હુસ્ને સુલૂક કરેગા તો લોગ ઉસકે ગુલામ બન જાએંગે. (કઝાઉલ-હવાઈજ, જામિએ સગીર)

٤٢- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَنَا زَعِيْمٌ بِبَيْتٍ فِي رَبَضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا، وَبِبَيْتٍ فِي وَسَطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ وَإِنْ كَانَ مَازِحًا، وَبِبَيْتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ حَسَّنَ خُلُقَهُ. رواه ابو داؤد، باب في حسن الخلق، رقم: ٤٨٠٠

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈં ઉસ શખ્સ કે લિયે જન્નત કે અતરાફ (આસપાસ) મેં એક ઘર (દિલાને) કી ઝિમ્મેદારી લેતા હૂં જો હક પર હોને કે બાવજૂદ ભી ઝગળા છોળ દે ઔર ઉસ શખ્સ કે લિયે જન્નત કે દરમિયાન (બીચ) મેં એક ઘર (દિલાને) કી ઝિમ્મેદારી લેતા હૂં જો મઝાક મેં ભી ઝૂટ છોળ દે ઔર ઉસ શખ્સ કે લિયે જન્નત કે બુલંદ તરીન દર્જા મેં એક ઘર (દિલાને) કી ઝિમ્મેદારી લેતા હૂં જો અપને અખ્લાક અચ્છે બનાલે. (અબૂ દાઊદ)

٤٣- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ لَقِيَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ بِمَا يُحِبُّ اللّٰهُ لِيَسُرَّهُ بِذٰلِكَ سَرَّهُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه الطبراني في الصغير واسناده حسن، مجمع الزوائد ٨/٣٠٢

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ

ફરમાયા: જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઈ કો ખુશ કરને કે લિયે ઈસ તરહ મિલતા હે જિસ તરહ અલ્લાહ તઆલા પસંદ ફરમાતે હૈં (મસ્લન ખંદા પેશાની (ખુશ મિઝાજી) કે સાથ) તો અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસે ખુશ કર દેંગે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

-૪૪ عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ الْمُسْلِمَ الْمُسَدَّدَ لَيُدْرِكُ دَرَجَةَ الصَّوَّامِ الْقَوَّامِ بِآيَاتِ اللّٰهِ بِحُسْنِ خُلُقِهٖ وَكَرَمِ ضَرِيْبَتِهٖ. رواه احمد ٢/١٧٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: વો મુસલમાન જો શરીઅત પર અમલ કરને વાલા હો, અપની તબીઅત કી શરાફત ઔર અપને અચ્છે અખ્લાક કી વજહ સે ઉસ શખ્સ કે દર્જા કો પા લેતા હે જો રાત કો બહુત ઝિયાદા કુર્આને કરીમ કો નમાઝ મેં પઢને વાલા ઔર બહુત રોઝે રખને વાલા હો. (મુસ્નદે અહમદ)

-૪૫ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلُ فِي الْمِيْزَانِ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ. رواه ابو داؤد، باب في حسن الخلق، رقم: ٤٧٩٩

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: (કયામત કે દિન) મોમિન કે તરાઝૂ મેં અચ્છે અખ્લાક સે ઝિયાદા ભારી કોઈ ચીઝ નહીં હોગી. (અબૂ દાઉદ)

-૪૬ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: آخِرُ مَا أَوْصَانِي بِهٖ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ حِيْنَ وَضَعْتُ رِجْلِي فِي الْغَرْزِ أَنْ قَالَ لِي: أَحْسِنْ خُلُقَكَ لِلنَّاسِ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ. رواه الامام مالك في الموطا، ما جاء في حسن الخلق ص ٧٠٤

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે આખરી નસીહત જો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે ફરમાઈ જિસ વક્ત મૈંને અપના પાંવ રિકાબ મેં રખ

લિયા થા વો યે થીઃ મુઆઝ! અપને અખ્લાક કો લોગોં કે લિયે અચ્છા બનાઓ. (મુઅત્તા ઈમામ માલિક)

٤٧- عَنْ مَالِكٍ رَحِمَهُ اللهُ أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ حُسْنَ الْأَخْلَاقِ. رواه الامام مالك في الموطا، ما جاء في حسن الخلق ص ٧٠٥

હઝરત માલિક રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈંઃ મુઝે યે હદીસ પહુંચી હૈ કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈં અચ્છે અખ્લાક કો મુકમ્મલ કરને કે લિયે ભેજા ગયા હૂં. (મુઅત્તા ઈમામ માલિક)

٤٨- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحَاسِنَكُمْ أَخْلَاقًا (الحديث). رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في معالي الاخلاق، رقم: ٢٠١٨

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ સબમેં સે મુઝે ઝિયાદા મહબૂબ ઔર કયામત કે દિન મેરે સબસે કરીબ વો લોગ હોંગે જિનકે અખ્લાક ઝિયાદા અચ્છે હોંગે. (તિરમિઝી)

٤٩- عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ عَنِ الْبِرِّ وَالْإِثْمِ؟ فَقَالَ: الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ. رواه مسلم، باب تفسير البر والاثم، رقم: ٦٥١٦

હઝરત નવ્વાસ બિન સમઆન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે નેકી ઔર ગુનાહ કે બારે મેં પૂછા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ નેકી અચ્છે અખ્લાક કા નામ હૈ ઔર ગુનાહ વો હૈ જો તુમ્હારે દિલ મેં ખટકે ઔર તુમ્હેં યે બાત નાપસંદ હો કે લોગોં કો ઉસકી ખબર હો. (મુસ્લિમ)

٥٠- عَنْ مَكْحُوْلٍ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَلْمُؤْمِنُوْنَ هَيِّنُوْنَ لَيِّنُوْنَ كَالْجَمَلِ الْاَنِفِ اِنْ قِيْدَ انْقَادَ، وَاِنْ اُنِيْخَ عَلٰى صَخْرَةٍ اسْتَنَاخَ. رواه الترمذى مرسلا، مشكوة المصابيح، رقم:٥٠٨٦

હઝરત મકહૂલ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઈમાન વાલે લોગ અલ્લાહ તઆલા કા બહુત હુકમ માનને વાલે ઔર નિહાયત નર્મ તબીઅત હોતે હૈં, જૈસે તાબેઅદાર ઊંટ, જિધર ઉસકો ચલાયા જાતા હૈ ચલા જાતા હૈ ઔર અગર ઉસકો કિસી ચટાન પર બિઠા દિયા જાતા હૈ તો ઉસી પર બૈઠ જાતા હૈ. (તિરમિઝી, મિશ્કાતુલ-મસાબીહ)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે ચટાન પર બૈઠના બહુત મુશ્કિલ હૈ મગર ઇસકે બાવજૂદ ભી વો અપને માલિક કી બાત માન કર ઉસ પર બૈઠ જાતા હૈ. (મજમએ બહારુલ-અન્વાર)

٥١- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَلَا اُخْبِرُكُمْ بِمَنْ يَحْرُمُ عَلَى النَّارِ، وَبِمَنْ تَحْرُمُ عَلَيْهِ النَّارُ؟ عَلٰى كُلِّ قَرِيْبٍ هَيِّنٍ سَهْلٍ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن غريب، باب فضل كل قريب هين سهل، رقم:٢٤٨٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં ન બતાઊં કે વો શખ્સ કૌન હૈ જો આગ પર હરામ હોગા ઔર જિસ પર આગ હરામ હોગી? (સુનો મૈં બતાતા હૂં) દોઝખ કી આગ હરામ હૈ હર ઐસે શખ્સ પર જો લોગોં સે કરીબ હોને વાલા, નિહાયત નર્મ મિઝાજ ઔર નર્મ તબીઅત હો. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: લોગોં સે કરીબ હોને વાલે સે મુરાદ વો શખ્સ હૈ જો નર્મ-ખૂઈ કી વજહ સે લોગોં સે ખૂબ મિલતા જુલતા હો ઔર લોગ ભી ઉસકી અચ્છી ખસ્લત (આદત) કી વજહ સે ઉસસે બે-તકલ્લુફ ઔર મુહબ્બત સે મિલતે હોં. (મઆરિફુલ-હદીસ)

۵۲- عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ اَخِيْ بَنِيْ مُجَاشِعٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ : اِنَّ اللّٰهَ اَوْحٰى اِلَيَّ اَنْ تَوَاضَعُوْا حَتّٰى لَا يَفْخَرَ اَحَدٌ عَلٰى اَحَدٍ، وَلَا يَبْغِيْ اَحَدٌ عَلٰى اَحَدٍ (وهو جزء من الحديث)۔ رواه مسلم، باب الصفات التي يعرف بها في الدنيا ۔۔۔۔، رقم: ۷۲۱۰

કબીલા બની મુશાજિઅ કે હઝરત ઈયાઝ બિન હિમાર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા ને મેરી તરફ ઈસ બાત કી વહી ફરમાઈ (હુકમ, આયત ભેજી) હૈ કે તુમ લોગ ઈસ કદર તવાઝુઅ (નર્મી, મેહમાન નવાઝી) ઈખ્તિયાર કરો યહાં તક કે કોઈ કિસી પર ફખ્ર ન કરે ઔર કોઈ કિસી પર ઝુલ્મ ન કરે. (મુસ્લિમ)

۵۳- عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ : مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ رَفَعَهُ اللّٰهُ فَهُوَ فِيْ نَفْسِهٖ صَغِيْرٌ وَفِيْ اَعْيُنِ النَّاسِ عَظِيْمٌ وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللّٰهُ فَهُوَ فِيْ اَعْيُنِ النَّاسِ صَغِيْرٌ وَفِيْ نَفْسِهٖ كَبِيْرٌ حَتّٰى لَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِمْ مِنْ كَلْبٍ اَوْ خِنْزِيْرٍ۔ رواه البيهقي في شعب الايمان ٦/٢٧٦

હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો અલ્લાહ તઆલા (કી રઝા હાસિલ કરને) કે લિયે તવાઝુઅ કો ઈખ્તિયાર કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો બુલંદ ફરમાતે હૈં જિસકા નતીજા યે હોતા હૈ કે વો અપને ખયાલ ઔર અપની નિગાહ (નઝર) મેં તો છોટા હોતા હૈ લેકિન લોગોં કી નિગાહ મેં ઊંચા હોતા હૈ. ઔર જો તકબ્બુર (ઘમંડ) કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ગિરા દેતે હૈં જિસકા નતીજા યે હોતા હૈ કે વો લોગોં કી નિગાહોં મેં છોટા હો જાતા હૈ, અગરચે ખુદ અપને ખયાલ મેં બળા હોતા હૈ લેકિન દૂસરોં કી નઝરોં મેં વો કુત્તે ઔર ખિન્ઝીર (સુવ્વર) સે ભી ઝિયાદા ઝલીલ હો જાતા હૈ. (બૈહકી)

۵۴- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ : لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِيْ قَلْبِهٖ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ۔ رواه مسلم، باب تحريم الكبر وبيانه، رقم: ۲۶۷

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ વો શખ્સ જન્નત મેં નહીં જાએગા જિસકે દિલ મેં ઝર્રા બરાબર ભી તકબ્બુર હો. (મુસ્લિમ)

٥٥- عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ سَرَّهُ اَنْ يَتَمَثَّلَ لَهُ الرِّجَالُ قِيَامًا فَلْيَتَبَوَّاْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ. رواه الترمذى وقال:هذا حديث حسن ، باب ما جاء فى كراهية قيام الرجل للرجل ، رقم:٢٧٥٥

હઝરત મુઆવિયા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ ઇસ બાત કો પસંદ કરતા હો કે લોગ ઉસ (કી તાઝીમ) કે લિયે ખળે રહેં વો અપના ઠિકાના જહન્નમ મેં બનાલે. (તિરમિઝી)

ફાઇદાઃ ઇસ વઇદ (સઝા કી ધમકી) કા તઅલ્લુક ઇસ સૂરત સે હૈ કે જબ કોઇ આદમી ખુદ યે ચાહે કે લોગ ઉસકી તાઝીમ (અઝમત, બળાઇ) કે લિયે ખળે હોં, લેકિન અગર કોઇ ખુદ બિલ્કુલ ન ચાહે મગર દૂસરે લોગ ઇકરામ (ઇઝઝત) ઔર મુહબ્બત કે જઝબા મેં ઉસકે લિયે ખળે હો જાએં તો યે ઔર બાત હૈ. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٥٦- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ:لَمْ يَكُنْ شَخْصٌ اَحَبَّ اِلَيْهِمْ مِنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، قَالَ: وَكَانُوا اِذَا رَاَوْهُ لَمْ يَقُوْمُوا لِمَا يَعْلَمُوْنَ مِنْ كَرَاهِيَتِهِ لِذٰلِكَ. رواه الترمذى وقال : هذا حديث حسن صحيح غريب، باب ما جاء فى كراهية قيام الرجل للرجل ، رقم : ٢٧٥٤

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે સહાબા કે નઝદીક કોઇ શખ્સ ભી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઝિયાદા મહબૂબ નહીં થા. ઇસકે બાવજૂદ વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો દેખ કર ખળે નહીં હોતે થે ક્યુંકે વો જાનતે થે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઇસકો નાપસંદ ફરમાતે હૈં. (તિરમિઝી)

٥٧- عَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ : مَا

مِنْ رَجُلٍ يُصَابُ بِشَيْءٍ فِي جَسَدِهِ فَيَتَصَدَّقُ بِهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللّٰهُ بِهِ دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْهُ بِهِ خَطِيْئَةً. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب ما جاء في العفو رقم: ١٣٩٣

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ શખ્સ કો ભી (કિસી કી તરફસે) જિસ્માની તકલીફ પહુંચે ફિર વો ઉસકો માફ કરદે તો અલ્લાહ તઆલા ઇસકી વજહ સે એક દર્જા બુલંદ ફરમા દેતે હૈં ઔર એક ગુનાહ માફ ફરમા દેતે હૈં. (તિરમિઝી)

٥٨- عَنْ جَوْدَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنِ اعْتَذَرَ إِلَى أَخِيْهِ بِمَعْذِرَةٍ، فَلَمْ يَقْبَلْهَا، كَانَ عَلَيْهِ مِثْلُ خَطِيْئَةِ صَاحِبِ مَكْسٍ. رواه ابن ماجه باب المعاذير، رقم: ٣٧١٨

હઝરત જૌદાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઇ કે સામને ઉઝર (શરઇ બહાના) પેશ કરતા હૈ ઔર વો ઉસકે ઉઝર કો કુબૂલ નહીં કરતા તો ઉસકો ઐસા ગુનાહ હોગા જૈસા નાહક ટેક્સ વસૂલ કરને વાલે કા ગુનાહ હોતા હૈ. (ઇબ્ને માજા)

٥٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: قَالَ مُوْسَى بْنُ عِمْرَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا رَبِّ! مَنْ أَعَزُّ عِبَادِكَ عِنْدَكَ؟ قَالَ: مَنْ إِذَا قَدَرَ غَفَرَ. رواه البيهقي في شعب الايمان ٦/٣١٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ હઝરત મૂસા બિન ઇમરાન અલૈહિસ્સલામ ને અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ મેં અર્ઝ કિયાઃ અય મેરે રબ! આપકે બંદોં મેં આપકે નઝદીક ઝિયાદા ઇઝઝત વાલા કૌન હૈ? અલ્લાહ તઆલા ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ વો બંદા જો બદલા લે સકતા હો ઔર ફિર માફ કરદે. (બૈહકી)

૨૦- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! كَمْ اَعْفُوْ عَنِ الْخَادِمِ؟ فَصَمَتَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ، ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! كَمْ اَعْفُوْ عَنِ الْخَادِمِ؟ قَالَ: كُلَّ يَوْمٍ سَبْعِيْنَ مَرَّةً. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في العفو عن الخادم، رقم: ١٩٤٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે એક સાહબ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મૈં (અપને) ખાદિમ (નૌકર) કી ગલ્તી કો કિતની મરતબા માફ કરૂં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ખામોશ રહે. ઉન્હોંને ફિર વહી અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મૈં (અપને) ખાદિમ કો કિતની મરતબા માફ કરૂં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: રોઝાના ૭૦ મરતબા. (તિરમિઝી)

૨૧- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ رَجُلًا كَانَ فِيْمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اَتَاهُ الْمَلَكُ لِيَقْبِضَ رُوْحَهُ فَقِيْلَ لَهُ: هَلْ عَمِلْتَ مِنْ خَيْرٍ؟ قَالَ: مَا اَعْلَمُ، قِيْلَ لَهُ: اُنْظُرْ، قَالَ: مَا اَعْلَمُ شَيْئًا غَيْرَ اَنِّيْ كُنْتُ اُبَايِعُ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا وَاُجَازِيْهِمْ فَاُنْظِرُ الْمُوْسِرَ وَاَتَجَاوَزُ عَنِ الْمُعْسِرِ، فَاَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ. رواه البخاری، باب ما ذكر عن بنی اسرائيل، رقم: ٣٤٥١

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: તુમસે પેહલે કિસી ઉમ્મત મેં એક આદમી થા. જબ મૌત કા ફરિશ્તા ઉસકી રૂહ કબ્ઝ કરને આયા (ઔર રૂહ કબ્ઝ હોને કે બાદ વો ઇસ દુનિયા સે દૂસરે આલમ કી તરફ મુન્તકિલ હો ગયા) તો ઉસસે પૂછા ગયા કે તૂને દુનિયા મેં કોઇ નેક અમલ કિયા થા? ઉસને અર્ઝ કિયા: મેરે ઇલ્મ મેં મેરા કોઇ (ઐસા) અમલ નહીં હૈ. ઉસસે કહા ગયા કે (અપની ઝિંદગી પર) નઝર ડાલ (ઔર ગૌર કર!) ઉસને ફિર અર્ઝ કિયા: મેરે

ઇલ્મ મેં મેરા કોઇ (ઐસા) અમલ નહીં હૈ સિવાએ ઈસકે કે મૈં દુનિયા મેં લોગોં કે સાથ ખરીદો ફરોખ્ત (લે બેચ) ઔર લેન દેન કા મામલા કિયા કરતા થા જિસમેં મૈં દૌલતમંદ કો મુહલત દેતા થા ઔર તંગદસ્તોં (ગરીબોં) કો માફ કર દેતા થા, તો અલ્લાહ તઆલા ને ઉસ શખ્સ કો જન્નત મેં દાખિલ ફરમા દિયા. (બુખારી)

۱۲- عَنْ اَبِی قَتَادَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ سَرَّهٗ اَنْ يُّنَجِيَهُ اللّٰهُ مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلْيُنَفِّسْ عَنْ مُعْسِرٍ اَوْ يَضَعْ عَنْهُ.

رواه مسلم، باب فضل انظار المعسر ۰۰۰۰۰، رقم: ۴۰۰۰

હઝરત અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ યે ચાહતા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉસકો કયામત કે દિન કી તકલીફોં સે બચા લેં તો ઉસકો ચાહિયે કે તંગદસ્ત કો (જિસ પર ઉસકા કર્ઝ વગૈરા હો) મુહલત દે દે યા (અપના પૂરા મુતાલબા (માંગ) યા ઉસકા કુછ હિસ્સા) માફ કરદે. (મુસ્લિમ)

۱۳- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَدَمْتُ النَّبِیَّ ﷺ عَشْرَ سِنِيْنَ بِالْمَدِيْنَةِ وَاَنَا غُلَامٌ لَيْسَ كُلُّ اَمْرِیْ كَمَا يَشْتَهِیْ صَاحِبِیْ اَنْ يَّكُوْنَ عَلَيْهِ، مَا قَالَ لِیْ فِيْهَا اُفٍّ قَطُّ، وَمَا قَالَ لِیْ لِمَ فَعَلْتَ هٰذَا، اَمْ اَلَّا فَعَلْتَ هٰذَا. رواه ابوداؤد،

باب فی الحلم واخلاق النبی ﷺ، رقم: ۴۷۷۴

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને દસ સાલ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત કી. મૈં નૌ-ઉમ્ર (કમ ઉમ્ર, છોટા) લળકા થા ઈસલિયે મેરે સારે કામ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી મરઝી કે મુતાબિક નહીં હો પાતે થે, યાની નૌ-ઉમ્રી કી વજહ સે મુઝસે બહુત-સી કોતાહિયાં ભી હો જાતી થીં. (લેકિન દસ સાલ કી ઈસ મુદત મેં) કભી આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે ઉફ તક નહીં ફરમાયા ઔર ન કભી યે ફરમાયા કે તુમને યે કયૂં કિયા, યા યે કયૂં ન કિયા. (અબૂ દાઊદ)

۲۴- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِیِّ ﷺ: اَوْصِنِیْ، قَالَ: لَا تَغْضَبْ، فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: لَا تَغْضَبْ. رواه البخاری، باب الحذر من الغضب، رقم: ٦١١٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ ને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયા કે મુઝે કોઈ વસિય્યત ફરમા દીજિયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ગુસ્સા ન કિયા કરો. ઉસ શખ્સ ને અપની (વહી) દરખ્વાસ્ત કઈ બાર દુહરાઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હર મરતબા યહી ઈરશાદ ફરમાયાઃ ગુસ્સા ન કિયા કરો. (બુખારી)

۲۵- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَیْسَ الشَّدِیْدُ بِالصُّرَعَةِ، اِنَّمَا الشَّدِیْدُ الَّذِیْ یَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ. رواه البخاری، باب الحذر من الغضب، رقم: ٦١١٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તાકતવર વો નહીં હૈ જો (અપને મુકાબિલ કો) પછાળ દે બલ્કે તાકતવર વો હૈ જો ગુસ્સા કી હાલત મેં અપને આપ પર કાબૂ પા લે. (બુખારી)

۲۶- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ لَنَا: اِذَا غَضِبَ اَحَدُكُمْ وَهُوَ قَائِمٌ فَلْیَجْلِسْ، فَاِنْ ذَهَبَ عَنْهُ الْغَضَبُ وَاِلَّا فَلْیَضْطَجِعْ.

رواه ابو داؤد، باب ما یقال عند الغضب، رقم: ٤٧٨٢

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમમેં સે કિસી કો ગુસ્સા આએ ઔર વો ખળા હો તો ઉસકો ચાહિયે કે બૈઠ જાએ, અગર બૈઠને સે ગુસ્સા ચલા જાએ (તો ઠીક હૈ) વરના ઉસકો ચાહિયે કે લેટ જાએ. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ કા મતલબ યે હૈ કે જિસ હાલત કી તબ્દીલી સે ઝહન કો સુકૂન મિલે ઉસ હાલત કો ઈખ્તિયાર કરના ચાહિયે

તાકે ગુસ્સા કા નુકસાન કમ સે કમ હો. બૈઠને કી હાલત મેં ખડે હોને સે કમ ઔર લેટને મેં બૈઠને સે કમ નુકસાન કા ઈમકાન હૈ. (મઝાહિરે હક)

٦٧- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: عَلِّمُوا وَبَشِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا وَاِذَا غَضِبَ اَحَدُكُمْ فَلْيَسْكُتْ. رواه احمد ١/٢٣٩

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ લોગોં કો (દીન) સિખાઓ ઔર ખુશ-ખબરિયાં સુનાઓ ઔર દુશ્વારિયાં પૈદા ન કરો. ઔર જબ તુમમેં સે કિસી કો ગુસ્સા આએ તો ઉસે ચાહિયે કે ખામોશી ઈખ્તિયાર કરલે. (મુસ્નદે અહમદ)

٦٨- عَنْ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ الْغَضَبَ مِنَ الشَّيْطَانِ، وَاِنَّ الشَّيْطَانَ خُلِقَ مِنَ النَّارِ، وَاِنَّمَا تُطْفَأُ النَّارُ بِالْمَاءِ، فَاِذَا غَضِبَ اَحَدُكُمْ فَلْيَتَوَضَّأْ. رواه ابو داؤد، باب ما يقال عند الغضب، رقم: ٤٧٨٤

હઝરત અતિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ગુસ્સા શૈતાન (કે અસર સે) હોતા હૈ. શૈતાન કી પૈદાઈશ આગ સે હુઈ હૈ ઔર આગ પાની સે બુઝાઈ જાતી હૈ, લિહાઝા જબ તુમમેં સે કિસી કો ગુસ્સા આએ તો ઉસકો ચાહિયે કે વુઝૂ કરલે. (અબૂ દાઊદ)

٦٩- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا تَجَرَّعَ عَبْدٌ جُرْعَةً اَفْضَلَ عِنْدَ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ جُرْعَةِ غَيْظٍ يَكْظِمُهَا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ تَعَالٰى. رواه احمد ٢/١٢٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ બંદા (કિસી ચીઝ કા) ઐસા કોઈ ઘૂંટ નહીં પીતા જો અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક ગુસ્સા કા ઘૂંટ પીને સે બેહતર હો જિસકો વો મહઝ (સિર્ફ) અલ્લાહ તઆલા કી રઝા કે લિયે પી જાએ. (મુસ્નદે અહમદ)

٧٠- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ

قَادِرٌ عَلٰى اَنْ يُّنْفِذَهٗ دَعَاهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلٰى رُؤُوْسِ الْخَلَائِقِ حَتّٰى يُخَيِّرَهٗ مِنْ اَىِّ الْحُوْرِ الْعِيْنِ شَاءَ. رواه ابو داؤد، باب من كظم غيظا، رقم:٤٧٧٧

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ ગુસ્સા કો પી જાએ જબકે ઉસમેં ગુસ્સા કે તકાઝા કો પૂરા કરને કી તાકત ભી હો (લેકિન ઇસકે બાવજૂદ જિસ પર ગુસ્સા હૈ ઉસકો કોઇ સઝા ન દે) અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસકો સારી મખ્લૂક કે સામને બુલાએંગે ઔર ઉસકો ઇખ્તિયાર દેંગે કે જન્નત કી હૂરોં મેં સે જિસ હૂર કો ચાહે અપને લિયે પસંદ કરલે. (અબૂ દાઊદ)

٧١- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ خَزَنَ لِسَانَهٗ سَتَرَ اللّٰهُ عَوْرَتَهٗ وَمَنْ كَفَّ غَضَبَهٗ كَفَّ اللّٰهُ عَنْهُ عَذَابَهٗ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنِ اعْتَذَرَ اِلَى اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ قَبِلَ عُذْرَهٗ. رواه البيهقى فى شعب الايمان ٦/٣١٥

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અપની ઝબાન કો રોકે રખતા હે અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ઉયૂબ (એબોં) કો છુપાતે હૈં. જો શખ્સ અપને ગુસ્સા કો રોકતા હે (ઔર પી જાતા હે) અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસસે અપને અઝાબ કો રોકેંગે ઔર જો શખ્સ (અપને ગુનાહ પર નાદિમ (શર્મિન્દા) હોકર) અલ્લાહ તઆલા સે મઅઝિરત કરતા હે યાની માફી ચાહતા હે અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ઉઝર (બહાને) કો કુબૂલ ફરમા લેતે હૈં. (બૈહકી)

٧٢- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ لِلْاَشَجِّ - اَشَجِّ عَبْدِ الْقَيْسِ -: اِنَّ فِيْكَ لَخَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللّٰهُ: الْحِلْمُ وَالْاَنَاةُ. (وهو جزء من الحديث) رواه مسلم، باب الامر بالايمان بالله تعالى ...، رقم:١١٧

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કબીલા અબ્દે કૈસ કે સરદાર હઝરત અશજ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે ઇરશાદ ફરમાયાઃ

તુમમેં દો ખસ્લતેં (આદતેં) એસી હૈં જો અલ્લાહ તઆલા કો મહબૂબ (પસંદીદા) હૈં. એક હિલ્મ યાની નર્મી ઔર બર્દાશ્ત, દૂસરે જલ્દબાઝી સે કામ ન કરના. (મુસ્લિમ)

٧٣- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: يَا عَائِشَةُ! إِنَّ اللّٰهَ رَفِيْقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ، وَيُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَا لَا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ، وَمَا لَا يُعْطِي عَلَى مَا سِوَاهُ. رواه مسلم، باب فضل الرفق، رقم: ٦٦٠١

ઉમ્મુલ-મોમિનીન હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ આઈશા! અલ્લાહ તઆલા (ખુદ ભી) નર્મ વ મહેરબાન હૈં (ઔર બંદોં કે લિયે ભી ઉનકે આપસ કે મામલાત મેં) નર્મી ઔર મહેરબાની કરના ઉનકો પસંદ હૈ, નર્મી પર અલ્લાહ તઆલા જો કુછ (અજર વ સવાબ ઔર મકાસિદ મેં કામયાબી) અતા ફરમાતે હૈં વો સખ્તી પર અતા નહીં ફરમાતે ઔર નર્મી કે અલાવા કિસી ચીઝ પર ભી અતા નહીં ફરમાતે. (મુસ્લિમ)

٧٤- عَنْ جَرِيْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقَ، يُحْرَمِ الْخَيْرَ. رواه مسلم، باب فضل الرفق، رقم: ٦٥٩٨

હઝરત જરીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ નર્મી (કી સિફત (ખૂબી)) સે મહરૂમ રહા વો (સારી) ભલાઈ સે મહરૂમ રહા. (મુસ્લિમ)

٧٥- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ الرِّفْقِ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ حُرِمَ حَظَّهُ مِنَ الرِّفْقِ حُرِمَ حَظَّهُ مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. رواه البغوي في شرح السنة ١٣/٧٤

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ

શખ્સ કો (અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે) નર્મી મેં સે હિસ્સા દિયા ગયા ઉસકો દુનિયા વ આખિરત કી ભલાઇયોં મેં સે હિસ્સા દિયા ગયા ઔર જો શખ્સ નર્મી કે હિસ્સા સે મહરૂમ રહા વો દુનિયા ઔર આખિરત કી ભલાઇયોં સે મહરૂમ રહા. (શર્હુસ્સુન્નહ)

٧٦- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يُرِيْدُ اللّٰهُ بِأَهْلِ بَيْتٍ رِفْقًا إِلَّا نَفَعَهُمْ وَلَا يَحْرِمُهُمْ إِيَّاهُ إِلَّا ضَرَّهُمْ. رواه البيهقي في شعب الايمان، مشكاة المصابيح، رقم: ٥١٠٣

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા જિન ઘર વાલોં કો નર્મી કી તૌફીક દેતે હૈં ઉન્હેં નર્મી કે ઝરિયે નફા પહુંચાતે હૈં ઔર જિન ઘર વાલોં કો નર્મી સે મહરૂમ રખતે હૈં ઉન્હેં ઇસકે ઝરિયે નુકસાન પહુંચાતે હૈં. (બૈહકી, મિશ્કાત)

٧٧- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا أَنَّ يَهُوْدَ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالُوْا: اَلسَّامُ عَلَيْكُمْ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: عَلَيْكُمْ وَلَعَنَكُمُ اللّٰهُ وَغَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ، قَالَ: مَهْلًا يَا عَائِشَةُ! عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ، وَإِيَّاكِ وَالْعُنْفَ وَالْفُحْشَ، قَالَتْ: أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوْا؟ قَالَ: أَوَلَمْ تَسْمَعِيْ مَا قُلْتُ؟ رَدَدْتُ عَلَيْهِمْ فَيُسْتَجَابُ لِيْ فِيْهِمْ، وَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ فِيَّ. رواه البخاري، باب لم يكن النبي ﷺ فاحشا ولا متفحشا، رقم: ٦٠٣٠

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે કુછ યહૂદી નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ આએ ઔર કહા: અસ્સામુ અલૈકુમ (જિસકા મતલબ યે હૈ કે તુમકો મૌત આએ). હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને જવાબ મેં કહા: તુમ હી કો મૌત આએ ઔર તુમ પર અલ્લાહ કી લઅનત ઔર ઉસકા ગુસ્સા હો. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: આઇશા! ઠેહરો, નર્મી ઇખ્તિયાર કરો, સખ્તી ઔર બદ-ઝબાની સે બચો. હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હા ને અર્ઝ કિયાઃ આપને નહીં સુના કે ઇન્હોંને કયા કહા? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ કયા તુમને નહીં સુના કે મૈંને ઉસકે જવાબ મેં કયા કહા? મૈંને ઉનકી બાત ઉન હી પર લૌટા દી (કે તુમ હી કો આએ) મેરી બદ-દુઆ ઉનકે હક મેં કુબૂલ હોગી ઔર ઉનકી બદ-દુઆ મેરે બારે મેં કુબૂલ નહીં હોગી. (બુખારી)

٧٨- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِىَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: رَحِمَ اللهُ رَجُلًا سَمْحًا اِذَا بَاعَ ، وَاِذَا اشْتَرَى، وَاِذَا اقْتَضَى . رواه

البخاری،باب السهولة والسماحة فی الشراء والبیع ...، رقم: ٢٠٧٦

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કી રહમત હો ઉસ બંદા પર જો બેચને, ખરીદને ઔર અપને હક કા તકાઝા (માંગ) કરને ઔર વસૂલ કરને મેં નર્મી ઇખ્તિયાર કરે. (બુખારી)

٧٩- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: قَالَ اللهُ تَعَالٰى: اِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِى الْمُؤْمِنَ وَلَمْ يَشْكُنِىْ اِلٰى عُوَّادِهٖ اَطْلَقْتُهٗ مِنْ اَسَارِىْ، ثُمَّ اَبْدَلْتُهٗ لَحْمًا خَيْرًا مِنْ لَحْمِهٖ ، وَدَمًا خَيْرًا مِنْ دَمِهٖ ، ثُمَّ يَسْتَاْنِفُ الْعَمَلَ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط الشيخين ولم يخرجاه ووافقه الذهبى ١/٣٤٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે હદીસે કુદસી મેં અલ્લાહ તઆલા કા યે ઇરશાદ નકલ ફરમાતે હૈંઃ જબ મૈં અપને મોમિન બંદે કો (કિસી બીમારી મેં) મુબ્તિલા કરતા હૂં ફિર વો અપની ઇયાદત (મિઝાજ પુરસી) કરને વાલોં સે મેરી શિકાયત નહીં કરતા તો મૈં ઉસે અપની કૈદ સે આઝાદ કર દેતા હૂં યાની ઉસકે ગુનાહ માફ કર દેતા હૂં. ફિર ઉસે ઉસકે ગોશ્ત સે બેહતર ગોશ્ત દેતા હૂં ઔર ઉસકે ખૂન સે બેહતર ખૂન દેતા હૂં યાની ઉસકો તંદુરુસ્તી દે દેતા હૂં, ફિર અબ વો દોબારા (બીમારી સે ઉઠને કે

બાદ) નએ સિરે સે અમલ કરના શુરૂ કરતા હૈ (ક્યુંકે પિછલે તમામ ગુનાહ માફ હો ચુકે હોતે હૈં). (મુસ્તદરક હાકિમ)

૮૦- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَنْ وُعِكَ لَيْلَةً فَصَبَرَ وَرَضِیَ بِهَا عَنِ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ خَرَجَ مِنْ ذُنُوْبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ اُمُّهُ. رواه ابن ابی الدنیا فی کتاب الرضا وغیره، الترغیب ٤/٢٩٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કો એક રાત બુખાર આએ ઔર વો સબ્ર કરે ઔર ઉસ બુખાર કે બાવજૂદ અલ્લાહ તઆલા સે રાઝી રહે તો વો અપને ગુનાહોં સે ઈસ તરહ પાક સાફ હો જાએગા જૈસા કે ઉસ દિન થા જિસ દિન ઉસકી માં ને ઉસકો જના થા. (ઈબ્ને અબિદ્દુન્યા, તરગીબ)

૮૧- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ رَفَعَهُ اِلَی النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: يَقُوْلُ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ: مَنْ اَذْهَبْتُ حَبِيْبَتَيْهِ فَصَبَرَ وَاحْتَسَبَ لَمْ اَرْضَ لَهُ ثَوَابًا دُوْنَ الْجَنَّةِ. رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن صحیح، باب ما جاء فی ذهاب البصر، رقم: ٢٤٠١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હદીસે કુદસી મેં અપને રબ કા યે ઈરશાદે મુબારક નકલ ફરમાતે હૈં: જિસ બંદા કી મૈં દો મહબૂબ-તરીન ચીઝેં યાની આંખેં લે લૂં ઔર વો ઉસ પર સબ્ર કરે ઔર અજર વ સવાબ કી ઉમ્મીદ રખ્ખે તો મૈં ઉસકે લિયે જન્નત સે કમ બદલા પર રાઝી નહીં હૂંગા. (તિરમિઝી)

૮૨- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْمُؤْمِنُ الَّذِیْ يُخَالِطُ النَّاسَ، وَيَصْبِرُ عَلٰی اَذَاهُمْ، اَعْظَمُ اَجْرًا مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِیْ لَا يُخَالِطُ النَّاسَ وَلَا يَصْبِرُ عَلٰی اَذَاهُمْ. رواه ابن ماجه، باب الصبر علی البلاء، رقم: ٤٠٣٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: વો મોમિન જો લોગોં સે મિલતા જુલતા હો ઔર ઉનસે પહુંચને વાલી તકલીફોં પર સબ્ર કરતા હો વો ઉસ મોમિન સે અફઝલ હૈ જો લોગોં કે સાથ મેલજોલ ન રખતા હો ઔર ઉનસે પહુંચને વાલી તકલીફોં પર સબ્ર ન કરતા હો. (ઇબ્ને માજા)

۸۳- عَنْ صُهَيْبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ : عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذٰلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ.

رواه مسلم، باب المؤمن امره كله خير، رقم: ۷۵۰۰

હઝરત સુહૈબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મોમિન કા મામલા ભી અજીબ હૈ, ઉસકે હર મામલા ઔર હર હાલ મેં ઉસકે લિયે ખૈર હી ખૈર (ભલાઇ) હૈ, ઔર યે બાત સિર્ફ મોમિન હી કો હાસિલ હૈ. અગર ઉસકો કોઇ ખુશી પહુંચતી હૈ ઉસ પર વો અપને રબ કા શુક્ર અદા કરતા હૈ તો યે શુક્ર કરના ઉસકે લિયે ખૈર કા સબબ હૈ યાની ઇસમેં અજર (સવાબ) હૈ. ઔર અગર ઉસે કોઇ તકલીફ પહુંચતી હૈ ઉસ પર વો સબ્ર કરતા હૈ તો યે સબ્ર કરના ભી ઉસકે લિયે ખૈર કા સબબ હૈ યાની ઇસમેં ભી અજર હૈ. (મુસ્લિમ)

۸۴- عَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ يَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ أَحْسَنْتَ خَلْقِي فَأَحْسِنْ خُلُقِي. رواه احمد ۴۰۳/۱

હઝરત ઇબ્ને મસ્ઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ યે દુઆ કિયા કરતે થે:

اَللّٰهُمَّ أَحْسَنْتَ خَلْقِي فَأَحْسِنْ خُلُقِي

(યા અલ્લાહ! આપને મેરે જિસ્મ કી ઝાહિરી બનાવટ અચ્છી બનાઇ હૈ મેરે અખ્લાક ભી અચ્છે કર દીજિયે). (મુસ્નદે અહમદ)

٨٥- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ اَقَالَ مُسْلِمًا اَقَالَهُ اللّٰهُ عَثْرَتَهُ . رواه ابو داؤد، باب فی فضل الاقالة، رقم: ٣٤٦٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ મુસલમાન કી બેચી યા ખરીદી હુઇ ચીઝ કી વાપસી પર રાઝી હો જાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકી લગ્ઝિશ (ગુનાહ) કો માફ ફરમા દેતા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

٨٦- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ اَقَالَ مُسْلِمًا عَثْرَتَهُ، اَقَالَهُ اللّٰهُ عَثْرَتَهُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ. رواه ابن حبان (واسناده صحیح) ١١/٤٠٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો મુસલમાન કી લગ્ઝિશ કો માફ કરે અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસકી લગ્ઝિશ કો માફ ફરમાએંગે. (ઇબ્ને હબ્બાન)

મુસલમાનોં કે હુકૂક (હક)

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ اِخْوَةٌ﴾ [الحجرات: ١٠]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: મુસલમાન આપસમેં ભાઈ ભાઈ હૈં. (સૂરએ હુજુરાત)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسٰۤى اَنْ يَّكُوْنُوْا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَآءٌ مِّنْ نِّسَآءٍ عَسٰۤى اَنْ يَّكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ ۚ وَلَا تَلْمِزُوْۤا اَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوْا بِالْاَلْقَابِ ؕ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوْقُ بَعْدَ الْاِيْمَانِ ۚ وَمَنْ لَّمْ يَتُبْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ☆ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوْا كَثِيْرًا مِّنَ الظَّنِّ ۚ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَّلَا تَجَسَّسُوْا وَلَا يَغْتَبْ بَّعْضُكُمْ بَعْضًا ؕ اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَّاْكُلَ لَحْمَ اَخِيْهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوْهُ ؕ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَّحِيْمٌ ☆ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنٰكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ وَّاُنْثٰى وَجَعَلْنٰكُمْ شُعُوْبًا وَّقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوْا ؕ اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ خَبِيْرٌ﴾ [الحجرات: ١١-١٣]

ઈમાન વાલો! ન તો મર્દોં કો મર્દોં પર હંસના ચાહિયે, શાયદ કે (જિન પર હંસા જાતા હૈ) વો ઉન (હંસને વાલોં) સે (અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક) બેહતર હોં ઔર ન ઔરતોં કો ઔરતોં પર હંસના ચાહિયે, શાયદ કે (જિન પર હંસા જાતા હૈ) વો ઉન (હંસને વાલી ઔરતોં) સે અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક બેહતર હોં, ઔર ન એક દૂસરે કો તઅના દો ઔર ન એક દૂસરે કે બુરે નામ રખ્ખો (કયુંકે યે સબ બાતેં ગુનાહ કી હૈં ઔર) ઈમાન લાને કે બાદ (મુસલમાનોં પર) ગુનાહ કા નામ લગના હી બુરા હૈ ઔર જો ઈન હરકતોં સે બાઝ ન આએંગે તો વો ઝુલ્મ કરને વાલે (ઔર હુકૂકુલ-ઇબાદ (બંદોં કે હક) કો ઝાએ (બરબાદ) કરને વાલે) હૈં

(તો જો સઝા ઝાલિમોં કો મિલેગી વહી ઉનકો મિલેગી). ઈમાન વાલો! બહુત-સી બદગુમાનિયોં (બુરે ખયાલોં) સે બચા કરો કયુંકે બાઝ ગુમાન ગુનાહ હોતે હૈં (ઔર બાઝ જાઈઝ ભી હોતે હૈં જૈસે અલ્લાહ તઆલા કે સાથ અચ્છા ગુમાન રખના, તો ઈસલિયે તહકીક (જાંચ) કરલો, હર મૌકા ઔર હર મામલે મેં બદગુમાની ન કરો) ઔર (કિસી કે ઐબ કા) સુરાગ (ખોજ) મત લગાયા કરો ઔર એક દૂસરે કી ગીબત ન કિયા કરો, કયા તુમમેં કોઈ ઈસ બાત કો પસંદ કરતા હૈ કે અપને મરે હુવે ભાઈ કા ગોશત ખાએ, ઈસકો તો તુમ બુરા સમઝતે હો. ઔર અલ્લાહ તઆલા સે ડરતે રહો (ઔર તૌબા કરલો) બેશક અલ્લાહ તઆલા બળે માફ કરને વાલે (ઔર) મહેરબાન હૈં. અય લોગો! હમને તુમ (સબ) કો એક મર્દ ઔર એક ઔરત (યાની આદમ વ હવ્વા) સે પૈદા કિયા (ઈસમેં તો સબ બરાબર હૈં ઔર ફિર જિસ બાત મેં ફર્ક રખ્ખા વો યે કે) તુમ્હારી કૌમેં ઔર કબીલે બનાએ (યે સિર્ફ ઈસલિયે) તાકે તુમ્હેં આપસમેં પેહચાન હો (જિસમેં મુખ્તલિફ મસ્લિહતેં હૈં, યે મુખ્તલિફ કબાઈલ (કબીલે) ઈસલિયે નહીં કે એક દૂસરે પર ફખ્ર કરો કયુંકે) અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક તો તુમ સબમેં બળા ઈઝઝત વાલા વો હૈ જો તુમમેં સબસે ઝિયાદા પરહેઝગાર હૈ, અલ્લાહ તઆલા ખૂબ જાનને વાલે (ઔર સબકે હાલ સે) બા-ખબર હૈં. (સૂરએ હુજુરાત)

ફાઈદાઃ ગીબત (કિસી કે પીઠ પીછે બુરા કેહને) કો મરે હુવે ભાઈ કે ગોશત કો ખાને કી તરહ ફરમાયા હૈ. ઈસકા મતલબ યે હૈ કે જૈસે ઈન્સાન કા ગોશત નોચ નોચ કર ખાને સે ઉસકો તકલીફ હોતી હૈ ઈસી તરહ મુસલમાન કી ગીબત સે ઉસકો તકલીફ હોતી હૈ. લેકિન જૈસે મરે હુવે ઈન્સાન કો તકલીફ કા અસર નહીં હોતા હૈ ઈસી તરહ જિસકી ગીબત હોતી હૈ ઉસકો ભી માલૂમ ન હોને તક તકલીફ નહીં હોતી.

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُونُوا۟ قَوَّٰمِينَ بِٱلْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰٓ أَنفُسِكُمْ أَوِ ٱلْوَٰلِدَيْنِ وَٱلْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَٱللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلْهَوَىٰٓ أَن تَعْدِلُوا۟ ۚ وَإِن تَلْوُۥٓا۟ أَوْ تُعْرِضُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ [النساء:١٣٥]

અય ઈમાન વાલો! ઈન્સાફ પર કાઈમ રહો ઔર અલ્લાહ તઆલા કે લિયે સચ્ચી ગવાહી દો ખ્વાહ (ઇસમેં) તુમ્હારા યા તુમ્હારે માં બાપ ઔર રિશ્તેદારોં કા નુકસાન હી હો. ઔર ગવાહી કે વક્ત યે ખયાલ ન કરો (કે જિસકે મુકાબ્લા મેં હમ ગવાહી દે રહે હૈં) યે અમીર હૈ (ઇસકો નફા પહુંચાના ચાહિયે) યા યે ગરીબ હૈ (ઇસકા કૈસે નુકસાન કરદેં, તુમ કિસી કી અમીરી ગરીબી કો ન દેખો કયુંકે) વો શખ્સ અગર અમીર હૈ તો ભી ઔર ગરીબ હૈ તો ભી દોનોં કે સાથ અલ્લાહ તઆલા કો ઝિયાદા તઅલ્લુક હૈ (ઇતના તઅલ્લુક તુમકો નહીં) લિહાઝા તુમ ગવાહી દેને મેં નફસાની ખ્વાહિશ કી પૈરવી ન કરના કે કહીં તુમ હક ઔર ઈન્સાફ સે હટ જાઓ, ઔર અગર તુમ હેર ફેર સે ગવાહી દોગે યા ગવાહી સે બચના ચાહોગે તો (યાદ રખના કે) અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે સબ આમાલ કી પૂરી ખબર રખતે હૈં. (સૂરએ નિસા)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿وَإِذَا حُيِّيْتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا﴾ [النساء: ٨٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર જબ તુમકો કોઇ સલામ કરે તો તુમ ઉસસે બેહતર અલ્ફાઝ મેં સલામ કા જવાબ દો, યા કમ અઝ કમ જવાબ મેં વહી અલ્ફાઝ કેહ દો જો પેહલે શખ્સ ને કહે થે, બિલા શુબહ (બેશક) અલ્લાહ તઆલા હર ચીઝ કા યાની હર અમલ કા હિસાબ લેને વાલે હૈં. (સૂરએ નિસા)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۚ إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ☆ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُل رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾ [بنی اسرائیل: ٢٣، ٢٤]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા: ઔર આપકે રબ ને યે હુકમ દે દિયા હૈ કે ઉસ મઅબૂદે બરહક (સચ્ચે ઈબાદત કે લાઇક) કે સિવા કિસી કી ઇબાદત ન કરો ઔર તુમ વાલિદૈન (માં બાપ) કે સાથ હુસ્ને સુલૂક (અચ્છે

બરતાઓ) સે પેશ આઓ, અગર ઉનમેં સે એક યા દોનોં તેરે સામને બુઢાપે કો પહુંચ જાએં તો ઉસ વક્ત ભી કભી ઉનકો "હૂં" મત કેહના ઔર ન ઉનકો ઝિળકના ઔર ઈન્તિહાઈ નર્મી ઔર અદબ કે સાથ ઉનસે બાત કરના. ઔર ઉનકે સામને શફકત સે ઈન્કિસારી (આજિઝી) કે સાથ ઝુકે રેહના ઔર યૂં દુઆ કરતે રેહનાઃ અય મેરે રબ! જિસ તરહ ઈન્હોંને બચપને મેં મેરી પરવરિશ કી હૈ ઉસી તરહ આપ ભી ઈન દોનોં પર રહમ ફરમાઈયે. (સૂરએ બની ઈસ્રાઈલ)

અહાદીસે નબવિયા

૮૭- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لِلْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتَّةٌ بِالْمَعْرُوْفِ: يُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِذَا لَقِيَهُ، وَيُجِيْبُهُ إِذَا دَعَاهُ، وَيُشَمِّتُهُ إِذَا عَطَسَ، وَيَعُوْدُهُ إِذَا مَرِضَ، وَيَتْبَعُ جَنَازَتَهُ إِذَا مَاتَ، وَيُحِبُّ لَهُ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ. رواه ابن ماجه، باب ما جاء في عيادة المريض، رقم: ١٤٣٣

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુસલમાન કે દૂસરે મુસલમાન પર ૬ હુકૂક (હક) હૈંઃ જબ મુલાકાત હો તો ઉસકો સલામ કરે, જબ દાવત દે તો ઉસકી દાવત કુબૂલ કરે, જબ ઉસે છીંક આએ (ઔર "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" કહે) તો ઉસકે જવાબ મેં "યર્હમુકલ્લાહ" કહે, જબ બીમાર હો તો ઉસકી ઈયાદત (મિઝાજ પુરસી) કરે, જબ ઈન્તિકાલ કર જાએ તો ઉસકે જનાઝે કે સાથ જાએ ઔર ઉસકે લિયે વહી પસંદ કરે જો અપને લિયે પસંદ કરતા હૈ. (ઈબ્ને માજા)

૮૮- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيْضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيْتُ الْعَاطِسِ. رواه البخاري، باب الأمر باتباع الجنائز، رقم: ١٢٤٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ એક મુસલમાન કે દૂસરે મુસલમાન પર પાંચ હક હૈંઃ સલામ કા જવાબ દેના, બીમાર કી ઈયાદત કરના, જનાઝે કે સાથ જાના, દાવત કુબૂલ કરના ઔર છીંકને વાલે કે જવાબ મેં "યર્હમુકલ્લાહ" કેહના. (બુખારી)

٨٩-عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَاتَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ حَتّٰی تُؤْمِنُوْا، وَلَا تُؤْمِنُوْا حَتّٰی تَحَابُّوْا، اَوَلَا اَدُلُّكُمْ عَلٰی شَیْءٍ اِذَا فَعَلْتُمُوْهُ تَحَابَبْتُمْ؟ اَفْشُوا السَّلَامَ بَیْنَكُمْ. رواه مسلم، باب بیان انه لا یدخل الجنة الا المؤمنون ...، رقم: ١٩٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ જન્નત મેં નહીં જા સકતે જબ તક મોમિન ન હો જાઓ (યાની તુમ્હારી ઝિંદગી ઈમાન વાલી ઝિંદગી ન હો જાએ) ઔર તુમ ઉસ વકત તક મોમિન નહીં હો સકતે જબ તક આપસમેં એક દૂસરે સે મુહબ્બત ન કરો. કયા મૈં તુમ્હેં વો અમલ ન બતા દૂં જિસકે કરને સે તુમ્હારે દરમિયાન મુહબ્બત પૈદા હો જાએ? (વો યે હૈ કે) સલામ કો આપસમેં ખૂબ ફૈલાઓ. (મુસ્લિમ)

٩٠-عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَفْشُوا السَّلَامَ كَیْ تَعْلُوْا. رواه الطبرانی واسناده حسن، مجمع الزوائد ٨/٦٥

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ સલામ કો ખૂબ ફૈલાઓ તાકે તુમ બુલંદ હો જાઓ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٩١-عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ یَعْنِی ابْنَ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: السَّلَامُ اِسْمٌ مِنْ اَسْمَاءِ اللّٰهِ تَعَالٰی وَضَعَهُ فِی الْاَرْضِ فَاَفْشُوْهُ بَیْنَكُمْ، فَاِنَّ الرَّجُلَ

الْمُسْلِمَ إِذَا مَرَّ بِقَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَرَدُّوا عَلَيْهِ، كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ فَضْلُ دَرَجَةٍ بِتَذْكِيرِهِ إِيَّاهُمُ السَّلَامَ، فَإِنْ لَمْ يَرُدُّوا عَلَيْهِ رَدَّ عَلَيْهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُمْ. رواه البزار والطبراني واحد اسنادي البزار جيد قوي، الترغيب ٤٢٧/٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: સલામ અલ્લાહ તઆલા કે નામોં મેં સે એક નામ હૈ જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને ઝમીન પર ઉતારા હૈ, લિહાઝા ઇસકો આપસમેં ખૂબ ફૈલાઓ, કયુંકે મુસલમાન જબ કિસી કૌમ પર ગુઝરતા હૈ ઔર ઉનકો સલામ કરતા હૈ ઔર વો ઉસકો જવાબ દેતે હૈં તો ઉનકો સલામ યાદ દિલાને કી વજહ સે સલામ કરને વાલે કો ઉસ કૌમ પર એક દર્જા ફઝીલત હાસિલ હોતી હૈ, ઔર અગર વો જવાબ નહીં દેતે હૈં તો ફરિશ્તે જો ઇન્સાનોં સે બેહતર હૈં ઉસકે સલામ કા જવાબ દેતે હૈં. (બઝ્ઝાર, તબરાની, તરગીબ)

૧૨- عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُسَلِّمَ الرَّجُلُ عَلَى الرَّجُلِ لَا يُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِلَّا لِلْمَعْرِفَةِ. رواه احمد ٤٠٦/١

હઝરત ઇબ્ને મસ્ઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલામાતે કયામત (કયામત કી નિશાનિયોં) મેં સે એક અલામત યે હૈ કે એક શખ્સ દૂસરે શખ્સ કો સિર્ફ જાન પેહચાન કી બુનિયાદ પર સલામ કરે (ન કે મુસલમાન હોને કી બુનિયાદ પર). (મુસ્નદે અહમદ)

૧૩- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ، فَرَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ ثُمَّ جَلَسَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: عَشْرٌ، ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ، فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ، فَقَالَ: عِشْرُونَ، ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ، فَقَالَ: ثَلَاثُونَ. رواه

ابو داؤد، باب كيف السلام، رقم: ٥١٩٥

હઝરત ઈમરાન બિન હુસૈન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે એક સાહબ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર ઉન્હોંને "અસ્સલામુ અલૈકુમ" કહા, આપને ઉનકે સલામ કા જવાબ દિયા, ફિર વો મજલિસ મેં બૈઠ ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ દસ યાની ઈનકે લિયે ઈનકે સલામ કી વજહ સે દસ નેકિયાં લિખ્ખી ગઈ. ફિર એક ઔર સાહબ આએ ઔર ઉન્હોંને "અસ્સલામુ અલૈકુમ વરહમતુલ્લાહ" કહા, આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકે સલામ કા જવાબ દિયા, ફિર વો સાહબ બૈઠ ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ બીસ, યાની ઈનકે લિયે બીસ નેકિયાં લિખ્ખી ગઈ. ફિર એક તીસરે સાહબ આએ ઔર ઉન્હોંને "અસ્સલામુ અલૈકુમ વરહમતુલ્લાહિ વબરકાતુહૂ" કહા, આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકે સલામ કા જવાબ દિયા, ફિર વો મજલિસ મેં બૈઠ ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તીસ, યાની ઈનકે લિયે તીસ નેકિયાં લિખ્ખી ગઈ. (અબૂ દાઉદ)

١٤- عَنْ اَبِي اُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِنَّ اَوْلَى النَّاسِ بِاللهِ تَعَالَى مَنْ بَدَاَهُمْ بِالسَّلَامِ. رواه ابوداؤد، باب فى فضل من بدا بالسلام، رقم: ٥١٩٧

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ લોગોં મેં અલ્લાહ તઆલાં કે કુર્બ (નઝદીકી) કા ઝિયાદા મુસ્તહિક (હકદાર) વો હૈ જો સલામ કરને મેં પહલ કરે. (અબૂ દાઉદ)

١٥- عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اَلْبَادِئُ بِالسَّلَامِ بَرِيْءٌ مِنَ الْكِبْرِ. رواه البيهقى فى شعب الايمان ٦/٤٣٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ સલામ મેં

પહલ કરને વાલા તકબ્બુર સે બરી (ઘમંડ સે આઝાદ) હૈ. (બૈહકી)

-٩٦ عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يَا بُنَيَّ! اِذَا دَخَلْتَ عَلٰى اَهْلِكَ فَسَلِّمْ يَكُوْنُ بَرَكَةً عَلَيْكَ وَعَلٰى اَهْلِ بَيْتِكَ.

رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح غريب، باب ما جاء في التسليم ....، رقم: ٢٦٩٨

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મુઝે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરે પ્યારે બેટે! જબ તુમ અપને ઘર મેં દાખિલ હો તો ઘર વાલોં કો સલામ કરો. યે તુમ્હારે લિયે ઔર તુમ્હારે ઘર વાલોં કે લિયે બરકત કા સબબ (ઝરિયા, વજહ) હોગા. (તિરમિઝી)

-٩٧ عَنْ قَتَادَةَ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اِذَا دَخَلْتُمْ بَيْتًا فَسَلِّمُوْا عَلٰى اَهْلِهٖ وَاِذَا خَرَجْتُمْ فَاَوْدِعُوْا اَهْلَهُ السَّلَامَ. رواه عبد الرزاق في مصنفه ٣٨٩/١٠

હઝરત કતાદા રહમતુલ્લાહિ અલૈહ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમ કિસી ઘર મેં દાખિલ હો તો ઉસ ઘરવાલોં કો સલામ કરો ઔર જબ (ઘર સે) જાને લગો તો ઘર વાલોં સે સલામ કે સાથ રુખ્સત હો. (મુસન્નિફ અબ્દુર્રઝાક)

-٩٨ عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِذَا انْتَهٰى اَحَدُكُمْ اِلٰى مَجْلِسٍ فَلْيُسَلِّمْ، فَاِنْ بَدَا لَهٗ اَنْ يَجْلِسَ فَلْيَجْلِسْ، ثُمَّ اِذَا قَامَ فَلْيُسَلِّمْ فَلَيْسَتِ الْاُوْلٰى بِاَحَقَّ مِنَ الْآخِرَةِ. رواه الترمذي وقال:

هذا حديث حسن، باب ما جاء في التسليم عند القيام ....، رقم: ٢٧٠٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમમેં સે કોઈ કિસી મજલિસ મેં જાએ તો સલામ કરે, ઉસકે બાદ બૈઠના

ચાહે તો બૈઠ જાએ. ફિર જબ મજલિસ સે ઉઠ કર જાને લગે તો ફિર સલામ કરે, કયુંકે પેહલા સલામ દૂસરે સલામ સે બળ્હા હુવા નહીં હે, યાની જિસ તરહ મુલાકાત કે વક્ત સલામ કરના સુન્નત હે ઐસે હી રુખ્સત હોતે વક્ત ભી સલામ કરના સુન્નત હે. (તિરમિઝી)

٩٩- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: یُسَلِّمُ الصَّغِیْرُ عَلَی الْکَبِیْرِ، وَالْمَارُّ عَلَی الْقَاعِدِ، وَالْقَلِیْلُ عَلَی الْکَثِیْرِ. رواه البخاری، باب تسلیم القلیل علی الکثیر، رقم: ٦٢٣١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: છોટા બળે કો સલામ કરે, ગુઝરને વાલા બૈઠે હુવે કો સલામ કરે ઔર થોળે આદમી ઝિયાદા આદમિયોં કો સલામ કરે. (બુખારી)

١٠٠- عَنْ عَلِیٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ مَرْفُوْعًا یُجْزِیُٔ عَنِ الْجَمَاعَةِ اِذَا مَرُّوْا اَنْ یُّسَلِّمَ اَحَدُهُمْ وَیُجْزِیُٔ عَنِ الْجُلُوْسِ اَنْ یَّرُدَّ اَحَدُهُمْ. رواه البیهقی فی شعب الایمان ٦/٤٦٦

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: (રાસ્તા સે) ગુઝરને વાલી જમાઅત મેં સે અગર એક શખ્સ સલામ કરલે તો ઉન સબકી તરફસે કાફી હે, ઔર બૈઠે હુવે લોગોં મેં સે એક જવાબ દે દે તો સબકી તરફસે કાફી હે. (બૈહકી)

١٠١- عَنِ الْمِقْدَادِ بْنِ الْاَسْوَدِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: (فِیْ حَدِیْثٍ طَوِیْلٍ) فَیَجِیْءُ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ مِنَ اللَّیْلِ فَیُسَلِّمُ تَسْلِیْمًا لَا یُوْقِظُ النَّائِمَ، وَیُسْمِعُ الْیَقْظَانَ. رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن صحیح، باب کیف السلام، رقم: ٢٧١٩

હઝરત મિકદાદ બિન અસ્વદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હેં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ રાત કો તશરીફ

લાતે તો ઈસ તરહ સલામ ફરમાતે કે સોને વાલે ન જાગતે ઔર જાગને વાલે સુન લેતે. (તિરમિઝી)

١٠٢-عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَعْجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجِزَ فِی الدُّعَاءِ ، وَاَبْخَلُ النَّاسِ مَنْ بَخِلَ فِی السَّلَامِ. رواه الطبرانی فی الاوسط ، وقال لا یروی عن النبی ﷺ الا بهذا الاسناد ، ورجاله رجال الصحیح غیر مسروق بن المرزبان وهو ثقة،مجمع الزوائد٨/٦١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: લોગોં મેં સબસે ઝિયાદા આજિઝ વો શખ્સ હૈ જો દુઆ કરને સે આજિઝ હો યાની દુઆ ન કરતા હો. ઔર લોગોં મેં સબસે ઝિયાદા બખીલ (કંજૂસ) વો હૈ જો સલામ મેં ભી બુખ્લ (કંજૂસી) કરે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٠٣-عَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مِنْ تَمَامِ التَّحِیَّةِ الْاَخْذُ بِالْیَدِ. رواه الترمذی و قال: هذا حدیث غریب ، باب ما جاء فی المصافحة، رقم: ٢٧٣٠

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે સલામ કી તકમીલ (પૂરા હોના) મુસાફા હૈ. (તિરમિઝી)

١٠٤-عَنِ الْبَرَاءِ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمَیْنِ یَلْتَقِیَانِ فَیَتَصَافَحَانِ اِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ اَنْ یَفْتَرِقَا. رواه ابوداؤد ، باب فی المصافحة،رقم:٥٢١٢

હઝરત બરાઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો દો મુસલમાન આપસમેં મિલતે હૈં ઔર મુસાફા કરતે હૈં તો જુદા હોને સે પેહલે દોનોં કે ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે હૈં. (અબૂ દાઊદ)

١٠٥- عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنَ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، وَأَخَذَ بِيَدِهِ فَصَافَحَهُ تَنَاثَرَتْ خَطَايَاهُمَا كَمَا يَتَنَاثَرُ وَرَقُ الشَّجَرِ. رواه الطبراني في الاوسط ويعقوب محمد بن طحلاء روى عنه غير واحد ولم يضعفه احد وبقية رجاله ثقات، مجمع الزوائد ٨/٧٥

હઝરત હુઝૈફા બિન યમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ મોમિન જબ મોમિન સે મિલતા હૈ, ઉસકો સલામ કરતા હૈ ઔર ઉસકા હાથ પકળ કર મુસાફા કરતા હૈ તો દોનોં કે ગુનાહ ઇસ તરહ ઝળતે હૈં જૈસે દરખ્ત કે પત્તે ઝળતે હૈં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

١٠٦- عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا لَقِيَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ فَأَخَذَ بِيَدِهِ تَحَاتَّتْ عَنْهُمَا ذُنُوبُهُمَا كَمَا يَتَحَاتُّ الْوَرَقُ عَنِ الشَّجَرَةِ الْيَابِسَةِ فِي يَوْمِ رِيحٍ عَاصِفٍ وَإِلَّا غُفِرَ لَهُمَا وَلَوْ كَانَتْ ذُنُوبُهُمَا مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ. رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير سالم بن غيلان وهو ثقة، مجمع الزوائد ٨/٧٧

હઝરત સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ મુસલમાન જબ અપને મુસલમાન ભાઇ સે મિલતા હૈ, ઉસકા હાથ પકળતા હૈ યાની મુસાફા કરતા હૈ તો દોનોં કે ગુનાહ ઐસે ગિર જાતે હૈં જૈસે તેઝ હવા ચલને કે દિન સૂખે દરખ્ત સે પત્તે ગિરતે હૈં ઔર ઉન દોનોં કે ગુનાહ માફ કર દિયે જાતે હૈં અગરચે ઉનકે ગુનાહ સમુન્દર કે ઝાગ કે બરાબર હોં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

١٠٧- عَنْ رَجُلٍ مِنْ عَنَزَةَ رَحِمَهُ اللهُ أَنَّهُ قَالَ لِأَبِي ذَرٍّ: هَلْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَافِحُكُمْ إِذَا لَقِيتُمُوهُ؟ قَالَ: مَا لَقِيتُهُ قَطُّ إِلَّا صَافَحَنِي وَبَعَثَ إِلَيَّ ذَاتَ يَوْمٍ وَلَمْ أَكُنْ فِي أَهْلِي، فَلَمَّا جِئْتُ أُخْبِرْتُ أَنَّهُ أَرْسَلَ إِلَيَّ، فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ عَلَى سَرِيرِهِ، فَالْتَزَمَنِي، فَكَانَتْ تِلْكَ أَجْوَدَ وَأَجْوَدَ. رواه ابوداؤد، باب في المعانقة، رقم: ٥٢١٤

કબીલા અનઝા કે એક શખ્સ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે પૂછા: કયા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મુલાકાત કે વક્ત આપ લોગોં સે મુસાફા ભી કિયા કરતે થે? ઉન્હોંને ફરમાયા: મૈં જબ ભી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે મિલા આપને હમેશા મુઝસે મુસાફા ફરમાયા. એક દિન આપને મુઝે ઘર સે બુલવાયા, મૈં ઉસ વક્ત ઘર પર નહીં થા. જબ મૈં ઘર આયા ઔર મુઝે બતાયા ગયા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે બુલવાયા થા તો મૈં આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા. ઉસ વક્ત આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અપની ચારપાઇ (ખાટ, પલંગ) પર તશરીફ-ફરમા થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે લિપટા લિયા ઔર આપકા યે મુઆનકા (ગલે લગાના) બહુત ખૂબ ઔર બહુત હી ખૂબ થા. (અબૂ દાઊદ)

١٠٨- عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ رَحِمَهُ اللهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ سَاَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ اَسْتَاْذِنُ عَلٰى اُمِّي؟ فَقَالَ: نَعَمْ، فَقَالَ الرَّجُلُ: اِنِّي مَعَهَا فِي الْبَيْتِ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِسْتَاْذِنْ عَلَيْهَا، فَقَالَ الرَّجُلُ اِنِّي خَادِمُهَا، فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِسْتَاْذِنْ عَلَيْهَا، اَتُحِبُّ اَنْ تَرَاهَا عُرْيَانَةً؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَاسْتَاْذِنْ عَلَيْهَا. رواه الامام مالك في الموطا، باب في الاستئذان ص ٧٢٠

હઝરત અતા બિન યસાર રહમતુલ્લાહિ અલૈહ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા: યા રસૂલલ્લાહ! કયા મૈં અપની માં સે ઉનકી જાએ-રિહાઇશ (રેહને કી જગહ) મેં દાખિલ હોને કી ઇજાઝત તલબ કરૂં (માંગૂં)? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: હાં. ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: મૈં માં કે સાથ હી ઘર મેં રેહતા હૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઇજાઝત લેકર હી જાઓ. ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: મૈં હી ઉનકા ખાદિમ (ખિદમત કરને વાલા) હૂં (ઇસલિયે બાર બાર જાના હોતા હૈ) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઇજાઝત લેકર હી જાઓ. કયા તુમ્હેં અપની માં કો બરહના

(નંગી) હાલત મેં દેખના પસંદ હૈ? ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: નહીં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તો ફિર ઈજાઝત લેકર હી જાઓ. (મુવત્તા ઈમામ માલિક)

١٠٩- عَنْ هُزَيْلٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: جَاءَ سَعْدٌ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ فَوَقَفَ عَلٰى بَابِ النَّبِيِّ ﷺ يَسْتَأْذِنُ فَقَامَ مُسْتَقْبِلَ الْبَابِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: هٰكَذَا عَنْكَ أَوْ هٰكَذَا فَإِنَّمَا الْاِسْتِئْذَانُ مِنَ النَّظَرِ. رواه ابوداؤد، باب فى الاستئذان، رقم: ٥١٧٤

હઝરત હુઝૈલ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ સે રિવાયત હૈ કે હઝરત સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આએ ઔર નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે દરવાઝે પર (અંદર જાને કી) ઈજાઝત લેને કે લિયે રુકે ઔર દરવાઝે કે બિલ્કુલ સામને ખળે હો ગએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનસે ઈરશાદ ફરમાયા: (દરવાઝા કે સામને ન ખળે હો બલ્કે) દાઈં યા બાઈં તરફ ખળે હો (કયુંકે દરવાઝા કે સામને ખળે હોને સે ઈસ બાત કા ઈમકાન (મૌકા, ચાન્સ) હૈ કે કહીં નઝર અંદર ન પળ જાએ ઔર) ઈજાઝત માંગના તો સિર્ફ ઈસી વજહ સે હૈ કે નઝર ન પળે. (અબૂ દાઉદ)

١١٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: إِذَا دَخَلَ الْبَصَرُ فَلَا إِذْنَ. رواه ابوداؤد، باب فى الاستئذان، رقم: ٥١٧٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ નિગાહ ઘર મેં ચલી ગઈ તો ફિર ઈજાઝત કોઈ ચીઝ નહીં યાની ઈજાઝત કા ફિર કોઈ ફાઈદા નહીં. (અબૂ દાઉદ)

١١١- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ بُسْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَا تَأْتُوا الْبُيُوْتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَلٰكِنِ ائْتُوْهَا مِنْ جَوَانِبِهَا فَاسْتَأْذِنُوا، فَإِنْ أُذِنَ لَكُمْ فَادْخُلُوا وَإِلَّا فَارْجِعُوا. قلت: له حديث رواه ابوداؤد غير هذا، رواه الطبراني من طرق ورجال هذا رجال الصحيح غير محمد بن عبد الرحمن بن عرق وهو ثقة مجمع

الزوائد ٨/٨٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન બિશ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ (લોગોં કે) ઘરોં (મેં દાખિલ હોને કી ઈજાઝત કે લિયે ઉન) કે દરવાઝોં કે સામને ન ખળે હો (કે કહીં ઘર કે અંદર નિગાહ ન પળ જાએ) બલ્કે દરવાઝે કે (દાઈં બાઈં) કિનારોં પર ખળે હોકર ઈજાઝત માંગો. અગર તુમ્હેં ઈજાઝત મિલ જાએ તો દાખિલ હો જાઓ વરના વાપસ લૌટ જાઓ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۱۲- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا يُقِيْمُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيْهِ . رواه البخاري، باب لا يقيم الرجل الرجل ...، رقم: ٦٢٦٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કિસી શખ્સ કો ઈસ બાત કી ઈજાઝત નહીં કે કિસી દૂસરે કો ઉસકી જગહ સે ઉઠા કર ખુદ ઉસ જગહ બૈઠ જાએ. (બુખારી)

۱۱۳- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ رَجَعَ اِلَيْهِ، فَهُوَ اَحَقُّ بِهِ. رواه مسلم، باب اذا قام من مجلسه ...، رقم: ٥٦٨٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અપની જગહ સે (કિસી ઝરૂરત સે) ઉઠા ઔર ફિર વાપસ આ ગયા તો ઉસ જગહ (બૈઠને) કા વંહી શખ્સ ઝિયાદા હકદાર હૈ. (મુસ્લિમ)

۱۱۴- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَا يُجْلَسْ بَيْنَ رَجُلَيْنِ اِلَّا بِاِذْنِهِمَا . رواه ابوداؤد، باب في الرجل يجلس ...، رقم: ٤٨٤٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ

તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ દો આદમિયોં કે દરમિયાન મેં ઉનકી ઈજાઝત કે બગૈર ન બૈઠા જાએ. (અબૂ દાઉદ)

١١٥- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ لَعَنَ مَنْ جَلَسَ وَسْطَ الْحَلْقَةِ. رواه ابو داؤد، باب الجلوس وسط الحلقة، رقم: ٤٨٢٦

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હલ્કે (ગિરોહ) કે બીચ મેં બૈઠને વાલે પર લઅનત ફરમાઈ હૈ. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદાઃ હલ્કે કે બીચ મેં બૈઠને વાલે સે મુરાદ વો શખ્સ હૈ જો લોગોં કે કાંધે ફલાંગ કર હલ્કા કે દરમિયાન મેં આકર બૈઠ જાએ. દૂસરા મતલબ યે હૈ કે કુછ લોગ હલ્કા બનાએ બૈઠે હોં ઔર હર એક દૂસરે કે આમને સામને હો, એક આદમી આકર ઈસ તરહ હલ્કે કે દરમિયાન મેં બૈઠ જાએ કે બાઝ લોગોં કા એક દૂસરે કે આમને સામને હોના બાકી ન રહે. (મઆરિફુલ-હદીસ)

١١٦- عَنْ اَبِى سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ: وَمَا كَرَامَةُ الضَّيْفِ يَا رَسُوْلَ اللهِ؟ قَالَ: ثَلَاثَةُ اَيَّامٍ، فَمَا جَلَسَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَهُوَ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ. رواه احمد ٣/٧٦

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો અલ્લાહ તઆલા ઔર આખિરત કે દિન પર ઈમાન રખતા હો ઉસકો ચાહિયે કે અપને મેહમાન કા ઈકરામ (ઈઝઝત) કરે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે બાત તીન મરતબા ઈરશાદ ફરમાઈ. એક શખ્સ ને આકર અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મેહમાન કા ઈકરામ ક્યા હૈ? ઈરશાદ ફરમાયાઃ (મેહમાન કા ઈકરામ) તીન દિન હૈ. તીન દિન કે બાદ અગર મેહમાન રહા તો મેઝબાન (જિસકે વહાં મેહમાન આએ) કા મેહમાન કો ખિલાના ઉસ પર એહસાન હૈ યાની તીન દિન કે

બાદ ખાના ન ખિલાના બે-મુરવ્વતી મેં દાખિલ નહીં. (મુસ્નદે અહમદ)

١١٨- عَنِ الْمِقْدَامِ اَبِىْ كَرِيْمَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَيُّمَا رَجُلٍ اَضَافَ قَوْمًا فَاَصْبَحَ الضَّيْفُ مَحْرُوْمًا فَاِنَّ نَصْرَهُ حَقٌّ عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٍ حَتّٰى يَاْخُذَ بِقِرَى لَيْلَةٍ مِنْ زَرْعِهِ وَمَالِهِ. رواه ابوداؤد، باب ما جاء فى الضيافة، رقم: ٣٧٥١

હઝરત મિકદામ અબૂ કરીમા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા:જો શખ્સ કિસી કૌમ મેં (કિસી કે હાં) મેહમાન હુવા ઔર સુબહ તક વો મેહમાન (ખાને સે) મહરૂમ રહા યાની ઉસકે મેઝબાન ને રાત મેં ઉસકી મેહમાનદારી નહીં કી તો ઉસકી મદદ કરના હર મુસલમાન કે ઝિમ્મે હૈ, યહાં તક કે યે મેહમાન અપને મેઝબાન કે માલ ઔર ખેતી સે અપની રાત કી મેહમાની કી મિકદાર વસૂલ કરલે. (અબૂ દાઉદ)

ફાઇદા: યે ઇસ સૂરત મેં હૈ જબકે મેહમાન કે પાસ ખાને પીને કા ઇન્તિઝામ ન હો ઔર વો મજબૂર હો, ઔર યે સૂરત ન હો તો મુરવ્વત ઔર શરાફત કે દર્જા મેં મેહમાન-નવાઝી મેહમાન કા હક હૈ. (મઝાહિરે હક)

١١٩- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: دَخَلَ عَلٰى جَابِرٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ فِىْ نَفَرٍ مِنْ اَصْحَابِ النَّبِىِّ ﷺ، فَقَدَّمَ اِلَيْهِمْ خُبْزًا وَخَلًّا، فَقَالَ: كُلُوْا فَاِنِّىْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: نِعْمَ الْاِدَامُ الْخَلُّ، اِنَّهُ هَلَاكٌ بِالرَّجُلِ اَنْ يَدْخُلَ عَلَيْهِ النَّفَرُ مِنْ اِخْوَانِهِ فَيَحْتَقِرَ مَا فِىْ بَيْتِهِ اَنْ يُقَدِّمَهُ اِلَيْهِمْ، وَهَلَاكٌ بِالْقَوْمِ اَنْ يَحْتَقِرُوْا مَا قُدِّمَ اِلَيْهِمْ. رواه احمد والطبرانى فى الاوسط وابو يعلى الا انه قال: وَكَفٰى بِالْمَرْءِ شَرًّا اَنْ يَحْتَقِرَ مَا قُرِّبَ اِلَيْهِ وفى اسناد ابى يعلى ابو طالب القاص ولم اعرفه وبقية رجال ابى يعلى وثقوا وفى الحاشية: ابو طالب القاص هو يحيى بن يعقوب بن مدرك ثقة، مجمع الزوائد ٨/٣٢٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબૈદ બિન ઉમૈર રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નબિયે

કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સહાબા કી એક જમાઅત કે સાથ મેરે પાસ તશરીફ લાએ. હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને સાથિયોં કે સામને રોટી ઔર સિરકા પેશ કિયા ઔર ફરમાયા: ઈસે ખાલો કયુંકે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના હૈ: સિરકા બેહતરીન સાલન હૈ. આદમી કે લિયે હલાકત (મૌત) હૈ કે ઉસકે કુછ ભાઈ ઉસકે પાસ આએં તો જો ચીઝ ઘર મેં હો ઉસે ઉનકે સામને પેશ કરને કો કમ સમઝે. ઔર લોગોં કે લિયે હલાકત હૈ કે જો ઉનકે સામને પેશ કિયા જાએ વો ઉસે હકીર ઔર કમ સમઝેં. એક ઔર રિવાયત મેં હૈ કે આદમી કી બુરાઈ કે લિયે યે કાફી હૈ કે જો ઉસકે સામને પેશ કિયા જાએ વો ઉસકો કમ સમઝે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, અબૂ યઅલા, મજ્મઉઝ-ઝવાઇદ)

١٢٠- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ اللّٰهَ یُحِبُّ الْعُطَاسَ وَ یَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ، فَاِذَا عَطَسَ اَحَدُكُمْ وَ حَمِدَ اللّٰهَ كَانَ حَقًّا عَلٰی كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ اَنْ یَّقُوْلَ لَهُ: یَرْحَمُكَ اللّٰهُ، وَ اَمَّا التَّثَاؤُبُ فَاِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّیْطَانِ، فَاِذَا تَثَاءَ بَ اَحَدُكُمْ فَلْیَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ، فَاِنَّ اَحَدَكُمْ اِذَا تَثَاءَبَ ضَحِكَ مِنْهُ الشَّیْطَانُ. رواه البخاری

،باب اذا تثاء ب فلیضع یده علی فیه ،رقم:٦٢٢٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા છીંક કો પસંદ ફરમાતે હૈં ઔર જમાઇ (બગાસા લેને) કો નાપસંદ ફરમાતે હૈં. જબ તુમમેં સે કિસી કો છીંક આએ ઔર વો "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" કહે તો હર ઉસ મુસલમાન કે લિયે જો ઉસે સુને, જવાબ મેં "યર્હમુકલ્લાહ" કેહના ઝરૂરી હૈ. ઔર જમાઇ લેના શૈતાન કી તરફસે હોતા હૈ, લિહાઝા જબ તુમમેં સે કિસી કો જમાઇ આએ તો જિતના હો સકે ઉસકો રોકે કયુંકે જબ તુમમેં સે કોઈ જમાઇ લેતા હૈ તો શૈતાન હંસતા હૈ. (બુખારી)

١٢١- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ عَادَ مَرِیْضًا اَوْ

زَارَ اَخَالَهُ فِى اللّٰهِ نَادَاهُ مُنَادٍ اَنْ طِبْتَ وَطَابَ مَمْشَاكَ وَتَبَوَّاْتَ مِنَ الْجَنَّةِ مَنْزِلًا. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء فی زيارة الاخوان، رقم: ٢٠٠٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કિસી બીમાર કી ઈયાદત (મિઝાજ પુરસી) કે લિયે યા અપને મુસલમાન ભાઈ કી મુલાકાત કે લિયે જાતા હૈ તો એક ફરિશ્તા પુકાર કર કેહતા હૈ: તુમ બરકત વાલે હો, તુમ્હારા ચલના બા-બરકત હૈ ઔર તુમને જન્નત મેં ઠિકાના બના લિયા. (તિરમિઝી)

١٢٢- عَنْ ثَوْبَانَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ مَوْلٰی رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ عَادَ مَرِيْضًا لَمْ يَزَلْ فِیْ خُرْفَةِ الْجَنَّةِ قِيْلَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! وَمَا خُرْفَةُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: جَنَاهَا. رواه مسلم، باب فضل عيادة المريض، رقم: ٦٥٥٤

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે આઝાદ-કરદહ (આઝાદ કિયે હુવે) ગુલામ હઝરત સૌબાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કિસી બીમાર કી ઈયાદત કરતા હૈ તો વો જન્નત કે ખુરફા મેં રેહતા હૈ. દરયાફ્ત કિયા (પૂછા) ગયા: યા રસૂલલ્લાહ! જન્નત કા ખુરફા કયા હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: જન્નત કે તોળે હુવે ફલ. (મુસ્લિમ)

١٢٣- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ تَوَضَّاَ فَاَحْسَنَ الْوُضُوْءَ وَعَادَ اَخَاهُ الْمُسْلِمَ مُحْتَسِبًا بُوْعِدَ مِنْ جَهَنَّمَ مَسِيْرَةَ سَبْعِيْنَ خَرِيْفًا قُلْتُ: يَا اَبَا حَمْزَةَ! وَمَا الْخَرِيْفُ؟ قَالَ: الْعَامُ. رواه ابو داؤد، باب فی فضل العيادة علی وضوء، رقم: ٣٠٩٧

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અચ્છી તરહ વુઝૂ કરતા હૈ ફિર અજર વ સવાબ કી ઉમ્મીદ રખતે હુવે અપને મુસલમાન ભાઈ કી ઈયાદત કરતા હૈ ઉસકો

દોઝખ સે ૭૦ ખરીફ દૂર કર દિયા જાતા હૈ. હઝરત સાબિત બનાની રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે મૈંને હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે પૂછાઃ અબૂ હમઝા! ખરીફ કિસે કેહતે હૈં? ફરમાયાઃ સાલ કો કેહતે હૈં, યાની ૭૦ સાલ કી મસાફત કે બકદ્ર (ફાસ્લે કે બરાબર) દોઝખ (જહન્નમ) સે દૂર કર દિયા જાતા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

١٢٤- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اَيُّمَا رَجُلٍ يَعُوْدُ مَرِيْضًا فَاِنَّمَا يَخُوْضُ فِى الرَّحْمَةِ ، فَاِذَا قَعَدَ عِنْدَ الْمَرِيْضِ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ قَالَ: فَقُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! هٰذَا لِلصَّحِيْحِ الَّذِىْ يَعُوْدُ الْمَرِيْضَ فَالْمَرِيْضُ مَالَهُ؟ قَالَ: تُحَطُّ عَنْهُ ذُنُوْبُهُ. رواه احمد ١٧٤/٣

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ બીમાર કી ઇયાદત કરતા હૈ વો રહમત મેં ગોતા (ડુબકી) લગાતા હૈ ઔર જબ વો બીમાર કે પાસ બૈઠ જાતા હૈ તો રહમત ઉસકો ઢાંપ લેતી હૈ. હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈંઃ મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! યે ફઝીલત તો ઉસ તંદરુસ્ત શખ્સ કે લિયે આપને ઇરશાદ ફરમાઇ હૈ જો બીમાર કી ઇયાદત કરતા હૈ, ખુદ બીમાર કો કયા મિલતા હૈ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ ઉસકે ગુનાહ માફ હો જાતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

١٢٥- عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ : مَنْ عَادَ مَرِيْضًا خَاضَ فِى الرَّحْمَةِ ، فَاِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ اسْتَنْقَعَ فِيْهَا. رواه احمد ٤٦٠/٣ وفى حديث عمرو بن حزم رضى الله عنه عند الطبرانى فى الكبير والاوسط: وَاِذَا قَامَ مِنْ عِنْدِهِ فَلَا يَزَالُ يَخُوْضُ فِيْهَا حَتّٰى يَرْجِعَ مِنْ حَيْثُ خَرَجَ ورجاله موثقون، مجمع الزوائد ٢٢/٣

હઝરત કઅબ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ કિસી બીમાર કી ઇયાદત કે લિયે જાતા હૈ વો રહમત

મેં ગોતા લગાતા હૈ ઔર (જબ બીમાર-પુરસી કે લિયે) ઉસકે પાસ બૈઠતા હૈ તો રહમત મેં ઠહર જાતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

હઝરત અમ્ર બિન હઝમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી રિવાયત મેં હૈ કે બીમાર કે પાસ સે ઉઠ જાને કે બાદ ભી વો રહમત મેં ગોતા લગાતા રેહતા હૈ યહાં તક કે જિસ જગહ ઇયાદત કે લિયે ગયા થા વહાં વાપસ લૌટ આએ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

١٢٦- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَامِنْ مُسْلِمٍ يَعُوْدُ مُسْلِمًا غُدْوَةً اِلَّا صَلّٰى عَلَيْهِ سَبْعُوْنَ اَلْفَ مَلَكٍ حَتّٰى يُمْسِيَ، وَاِنْ عَادَهُ عَشِيَّةً اِلَّا صَلّٰى عَلَيْهِ سَبْعُوْنَ اَلْفَ مَلَكٍ حَتّٰى يُصْبِحَ وَكَانَ لَهُ خَرِيْفٌ فِي الْجَنَّةِ . رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب حسن، باب ما جاء في عيادة المريض، رقم: ٩٦٩

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો મુસલમાન કિસી મુસલમાન કી સુબહ કો ઇયાદત કરતા હૈ તો શામ તક ૭૦,૦૦૦ ફરિશ્તે ઉસકે લિયે દુઆ કરતે રેહતે હૈં ઔર ઉસે જન્નત મેં એક બાગ મિલ જાતા હૈ. (તિરમિઝી)

١٢٧- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ: اِذَا دَخَلْتَ عَلٰى مَرِيْضٍ فَمُرْهُ اَنْ يَدْعُوَ لَكَ فَاِنَّ دُعَاءَهُ كَدُعَاءِ الْمَلَائِكَةِ . رواه ابن ماجه، باب ما جاء في عيادة المريض، رقم: ١٤٤١

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઇરશાદ ફરમાયાઃ જબ તુમ બીમાર કે પાસ જાઓ તો ઉસસે કહો કે વો તુમ્હારે લિયે દુઆ કરે કયુંકે ઉસકી દુઆ ફરિશ્તોં કી દુઆ કી તરહ (કુબૂલ હોતી) હૈ. (ઇબ્ને માજા)

١٢٨- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّهُ قَالَ: كُنَّا جُلُوْسًا مَعَ رَسُوْلِ اللهِ

ﷺ، إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَدْبَرَ الْأَنْصَارِيُّ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: يَا أَخَا الْأَنْصَارِ! كَيْفَ أَخِي سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ؟ فَقَالَ: صَالِحٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَنْ يَعُودُهُ مِنْكُمْ؟ فَقَامَ وَقُمْنَا مَعَهُ، وَنَحْنُ بِضْعَةَ عَشَرَ، مَا عَلَيْنَا نِعَالٌ وَلَا خِفَافٌ وَلَا قَلَانِسُ وَلَا قُمُصٌ نَمْشِي فِي تِلْكَ السِّبَاخِ حَتَّى جِئْنَاهُ، فَاسْتَأْخَرَ قَوْمُهُ مِنْ حَوْلِهِ حَتَّى دَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ الَّذِينَ مَعَهُ. رواه مسلم، باب في عيادة المرضى، رقم: ٢١٣٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ બૈઠે હુવે થે. એક અન્સારી સહાબી ને આકર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો સલામ કિયા, ફિર વાપસ જાને લગે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનસે પૂછા: અન્સારી ભાઈ! મેરે ભાઈ સઅદ બિન ઉબાદા કી તબીઅત કૈસી હૈ? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: અચ્છી હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (સાથ બૈઠે હુવે સહાબા સે) ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે કૌન ઉનકી ઈયાદત કરેગા? યે કેહ કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ખળે હો ગએ, હમ ભી આપકે સાથ ખળે હો ગએ. હમ દસ સે ઝાઈદ અફરાદ (ઝિયાદા આદમી) થે. હમારે પાસ જૂતે થે ન મોઝે, ટોપિયાં થીં ન કમીસેં. હમ ઉસ પથરીલી ઝમીન પર ચલતે હુવે હઝરત સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે પાસ પહુંચે. (ઉસ વક્ત) ઉનકી કૌમ કે જો લોગ ઉનકે કરીબ થે પીછે હટ ગએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઔર આપકે સાથ જાને વાલે સહાબા ઉનકે કરીબ હો ગએ. (મુસ્લિમ)

૧૨૧- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: خَمْسٌ مَنْ عَمِلَهُنَّ فِي يَوْمٍ كَتَبَهُ اللهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ: مَنْ عَادَ مَرِيضًا، وَشَهِدَ جَنَازَةً، وَصَامَ يَوْمًا، وَرَاحَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَأَعْتَقَ رَقَبَةً. رواه ابن حبان (وإسناده قوي) ٦/٧

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે

હૈં કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ શખ્સ ને પાંચ આમાલ એક દિન મેં કિયે અલ્લાહ તઆલા ઉસે જન્નત વાલોં મેં લિખ દેતે હૈં: બીમાર કી ઈયાદત કી, જનાઝા મેં શિરકત કી, રોઝા રખ્ખા, જુમ્આ કી નમાઝ કે લિયે ગયા ઔર ગુલામ આઝાદ કિયા. (ઈબ્ને હબ્બાન)

١٣٠- عَنْ مُعَاذِبْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ جَاهَدَ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ كَانَ ضَامِنًا عَلَى اللهِ، وَمَنْ عَادَ مَرِيْضًا كَانَ ضَامِنًا عَلَى اللهِ، وَمَنْ غَدَا اِلَى الْمَسْجِدِ اَوْرَاحَ كَانَ ضَامِنًا عَلَى اللهِ، وَمَنْ دَخَلَ عَلَى اِمَامٍ يُعَزِّرُهُ كَانَ ضَامِنًا عَلَى اللهِ، وَمَنْ جَلَسَ فِيْ بَيْتِهِ لَمْ يَغْتَبْ اِنْسَانًا كَانَ ضَامِنًا عَلَى اللهِ. رواه ابن حبان (واسناده حسن) ٩٥/٢

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં: જો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ (જંગ) કરતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી ઝિમ્મેદારી મેં હૈ. જો બીમાર કી ઈયાદત કરતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી ઝિમ્મેદારી મેં હૈ. જો સુબહ યા શામ મસ્જિદ જાતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી ઝિમ્મેદારી મેં હૈ. જો કિસી હાકિમ (અફસર) કે પાસ ઉસકી મદદ કે લિયે જાતા હૈ વો અલ્લાહ તઆલા કી ઝિમ્મેદારી મેં હૈ. ઔર જો અપને ઘર મેં ઈસ તરહ રેહતા હૈ કે કિસી કી ગીબત (પીઠ પીછે બુરાઈ) નહીં કરતા વો અલ્લાહ તઆલા કી ઝિમ્મેદારી મેં હૈ. (ઈબ્ને હબ્બાન)

١٣١- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ اَصْبَحَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ صَائِمًا؟ قَالَ اَبُوْبَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: اَنَا، قَالَ: فَمَنِ اتَّبَعَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ جَنَازَةً؟ قَالَ اَبُوْ بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: اَنَا، قَالَ: فَمَنْ اَطْعَمَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ مِسْكِيْنًا؟ قَالَ اَبُوْبَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: اَنَا، قَالَ: فَمَنْ عَادَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ مَرِيْضًا؟ قَالَ اَبُوْبَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: اَنَا، فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا اجْتَمَعْنَ فِيْ امْرِئٍ اِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ. رواه مسلم، باب من فضائل ابی بكر الصديق رضی الله عنه، رقم: ٦١٨٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દરયાફત ફરમાયા (પૂછા): આજ તુમમેં સે કિસને રોઝા રખ્ખા? હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયાઃ મૈંને. ફિર દરયાફત ફરમાયાઃ આજ તુમમેં સે કૌન જનાઝે કે સાથ ગયા? હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયાઃ મૈં. દરયાફત ફરમાયાઃ આજ તુમમેં સે મિસ્કીન (ગરીબ) કો કિસને ખાના ખિલાયા? હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયાઃ મૈંને. દરયાફત ફરમાયાઃ આજ તુમમેં સે કિસને બીમાર કી ઈયાદત કી? હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયાઃ મૈંને. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ આદમી મેં ભી યે બાતેં જમા હોંગી વો જન્નત મેં ઝરૂર દાખિલ હોગા. (મુસ્લિમ)

۱۳۲-عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَعُوْدُ مَرِيْضًا لَمْ يَحْضُرْ اَجَلُهُ فَيَقُوْلُ سَبْعَ مَرَّاتٍ: اَسْاَلُ اللّٰهَ الْعَظِيْمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ اَنْ يَّشْفِيَكَ اِلَّا عُوْفِيَ. رواه الترمذی و قال

هذا حديث حسن غريب،باب ما يقول عند عيادة المريض،رقم:۲۰۸۳

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ કોઈ મુસલમાન બંદા કિસી મરીઝ કી ઈયાદત કરે ઔર સાત મરતબા યે દુઆ પઢેઃ

اَسْاَلُ اللّٰهَ الْعَظِيْمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ اَنْ يَّشْفِيَكَ

(મૈં અલ્લાહ તઆલા સે સવાલ કરતા હૂં જો બડે હૈં, અર્શે અઝીમ કે માલિક હૈં કે વો તુમકો શિફા દે દે) તો ઉસકો ઝરૂર શિફા હોગી, અલબત્તા અગર ઉસકી મૌત કા વક્ત આ ગયા હો તો ઔર બાત હૈ. (તિરમિઝી)

۱۳۳-عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ شَهِدَ الْجَنَازَةَ حَتّٰى يُصَلّٰى عَلَيْهَا فَلَهُ قِيْرَاطٌ، وَمَنْ شَهِدَهَا حَتّٰى تُدْفَنَ فَلَهُ قِيْرَاطَانِ، قِيْلَ: وَمَا الْقِيْرَاطَانِ؟ قَالَ: مِثْلُ الْجَبَلَيْنِ الْعَظِيْمَيْنِ. رواه مسلم

، باب فضل الصلوة على الجنازة واتباعها، رقم: ٢١٨٩ وفي رواية له : أَصْغَرُهُمَا مِثْلُ أُحُدٍ

رقم: ٢١٩٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ જનાઝા મેં હાઝિર હોતા હે ઓર નમાઝે જનાઝા કે પળ્હે જાને તક જનાઝે કે સાથ રેહતા હે તો ઉસકો એક કીરાત સવાબ મિલતા હે ઓર જો શખ્સ જનાઝા મેં હાઝિર હોતા હે ઓર દફ્ન સે ફરાગત તક જનાઝે કે સાથ રેહતા હે તો ઉસકો દો કીરાત કા સવાબ મિલતા હે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દરયાફ્ત કિયા ગયાઃ દો કીરાત ક્યા હૈં? ઈરશાદ ફરમાયાઃ (દો કીરાત) દો બળે પહાળોં કે બરાબર હૈં. એક ઓર રિવાયત મેં હે કે દો પહાળોં મેં સે છોટા ઉહદ પહાળ કી તરહ હે. (મુસ્લિમ)

١٣٤- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ مَيِّتٍ يُصَلِّي عَلَيْهِ أُمَّةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَبْلُغُونَ مِائَةً، كُلُّهُمْ يَشْفَعُونَ لَهُ إِلَّا شُفِّعُوا فِيهِ. رواه مسلم، باب من صلى عليه مائة ...، رقم: ٢١٩٨

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ મય્યત પર મુસલમાનોં કી એક બળી જમાઅત નમાઝ પળ્હે જિનકી તઅદાદ (ગિન્તી) ૧૦૦ તક પહુંચ જાએ ઓર વો સબ અલ્લાહ તઆલા સે ઉસ મય્યત કે લિયે સિફારિશ કરેં યાની મગફિરત વ રહમત કી દુઆ કરેં તો ઉનકી સિફારિશ ઝરૂર કુબૂલ હોગી. (મુસ્લિમ)

١٣٥- عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ عَزَّى مُصَابًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب ما جاء في اجر من عزى مصابا، رقم: ١٠٧٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ કિસી મુસીબત-ઝદા (મુસીબત કે મારે હુવે) કો તસલ્લી દેતા હે તો

ઉસકો મુસીબત-ઝદા કી તરહ સવાબ મિલતા હે. (તિરમિઝી)

١٣٦- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُعَزِّيْ أَخَاهُ بِمُصِيْبَةٍ إِلَّا كَسَاهُ اللهُ سُبْحَانَهُ مِنْ حُلَلِ الْكَرَامَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه ابن ماجه، باب ما جاء في ثواب من عزى مصابا، رقم: ١٦٠١

હઝરત મુહમ્મદ બિન અમ્ર બિન હઝમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો મોમિન અપને કિસી મોમિન ભાઇ કી મુસીબત મેં ઉસે સબ્ર વ સુકૂન કી તલ્કીન કરેગા અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસે ઇઝઝત કે લિબાસ પેહનાએંગે. (ઇબ્ને માજા)

١٣٧- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: دَخَلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ عَلَى أَبِيْ سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصَرُهُ، فَأَغْمَضَهُ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الرُّوْحَ إِذَا قُبِضَ تَبِعَهُ الْبَصَرُ فَضَجَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ فَقَالَ: لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤَمِّنُوْنَ عَلَى مَا تَقُوْلُوْنَ. ثُمَّ قَالَ: اَللّٰهُمَّ! اغْفِرْ لِأَبِيْ سَلَمَةَ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّيْنَ وَاخْلُفْهُ فِيْ عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِيْنَ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِيْنَ! وَافْسَحْ لَهُ فِيْ قَبْرِهِ، وَنَوِّرْ لَهُ فِيْهِ. رواه مسلم، باب في اغماض الميت والدعاء له اذا حضر، رقم: ٢١٣

હઝરત ઉમ્મે સલમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હઝરત અબૂ સલમા કે ઇન્તિકાલ કે બાદ તશરીફ લાએ. હઝરત અબૂ સલમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી આંખેં ખુલી હુઇ થીં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકી આંખેં બંદ ફરમાઇ ઔર ઇરશાદ ફરમાયા: જબ રૂહ કબ્ઝ કી (નિકાલી) જાતી હે તો નિગાહ (નઝર) જાતી હુઇ રૂહ કો દેખને કી વજહ સે ઊપર ઉઠી રેહ જાતી હે (ઇસી વજહ સે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકી આંખોં કો બંદ ફરમાયા). ઉનકે ઘર કે કુછ લોગોં ને આવાઝ સે રોના શુરૂ કર દિયા (મુમકિન હે કે કુછ નામુનાસિબ અલ્ફાઝ ભી કેહ દિયે હોં) તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ

વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: તુમ અપને લિયે સિર્ફ ખૈર કી દુઆ કરો ક્યુંકે ફરિશ્તે તુમ્હારી દુઆ પર આમીન કેહતે હૈં. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દુઆ ફરમાઇ:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِاَبِیْ سَلَمَةَ وَارْفَعْ دَرَجَتَهٗ فِی الْمَهْدِیِّیْنَ وَاخْلُفْهُ فِیْ عَقِبِهٖ فِی الْغَابِرِیْنَ، وَاغْفِرْلَنَا وَلَهٗ یَا رَبَّ الْعَالَمِیْنَ! وَافْسَحْ لَهٗ فِیْ قَبْرِهٖ، وَنَوِّرْ لَهٗ فِیْهِ.

(તરજુમા: અય અલ્લાહ! અબૂ સલમા કી મગફિરત ફરમા દીજિયે ઔર હિદાયત-યાફતા (હિદાયત પાએ હુવે) લોગોં મેં શામિલ ફરમા કર ઇનકા દર્જા બુલંદ ફરમા દીજિયે ઔર ઇનકે બાદ ઇનકે પીછે રેહને વાલોં કી નિગેહબાની (હિફાઝત) ફરમાઇયે, રબ્બુલ-આલમીન હમારી ઔર ઇનકી મગફિરત ફરમા દીજિયે, ઇનકી કબ્ર કો કુશાદા (ફેલી હુઇ) ફરમા દીજિયે ઔર ઇનકી કબ્ર કો રૌશન ફરમા દીજિયે). (મુસ્લિમ)

ફાઇદા: જબ કોઇ શખ્સ કિસી દૂસરે મુસલમાન કે લિયે યે દુઆ પઢે તો لِاَبِیْ سَلَمَةَ કી જગહ મરને વાલે કા નામ લે ઔર નામ સે પેહલે ઝેર વાલા લામ લગાદે મસ્લન لِزَیْدٍ કહે.

۱۳۸-عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِیُّ ﷺ یَقُوْلُ: دَعْوَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ لِاَخِیْهِ ـ بِظَهْرِ الْغَیْبِ ـ مُسْتَجَابَةٌ، عِنْدَ رَاْسِهٖ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ، كُلَّمَا دَعَا لِاَخِیْهِ بِخَیْرٍ، قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهٖ: آمِیْنَ، وَلَكَ بِمِثْلٍ. رواه مسلم، باب فضل الدعاء للمسلمين بظهر الغيب، رقم: ٦٩٢٩

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઇરશાદ ફરમાતે થે: મુસલમાન કી દુઆ અપને મુસલમાન ભાઇ કે લિયે પીઠ પીછે કુબૂલ હોતી હૈ. દુઆ કરને વાલે કે સર કી જાનિબ એક ફરિશ્તા મુકર્રર હૈ, જબ ભી યે દુઆ કરને વાલા અપને ભાઇ કે લિયે ભલાઇ કી દુઆ કરતા હૈ તો ઇસ પર વો ફરિશ્તા આમીન કેહતા હૈ ઔર (દુઆ કરને વાલે સે કેહતા

હે) અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં ભી ઈસ જૈસી ભલાઈ દે જો તુમને અપને ભાઈ કે લિયે માંગી હે. (મુસ્લિમ)

١٣٩- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ. رواه البخاري، باب من الايمان أن يحب لاخيه ۔۔۔، رقم: ١٣

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે કોઈ શખ્સ ઉસ વક્ત તક (કામિલ(પૂરા)) ઈમાન વાલા નહીં હો સકતા જબ તક કે અપને મુસલમાન ભાઈ કે લિયે વહી પસંદ ન કરે જો અપને લિયે પસંદ કરતા હો. (બુખારી)

١٤٠- عَنْ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْقَسْرِيِّ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: أَتُحِبُّ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ! قَالَ: فَأَحِبَّ لِأَخِيكَ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ. رواه احمد ٤/٧٠

હઝરત ખાલિદ બિન અબ્દુલ્લાહ કુસરી રહમતુલ્લાહિ અલૈહ અપને વાલિદ (બાપ) સે ઔર વો અપને દાદા સે નકલ કરતે હૈં કે ઉનસે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દરયાફત ફરમાયા: કયા તુમકો જન્નત પસંદ હૈ યાની કયા તુમ જન્નત મેં જાના પસંદ કરતે હો? મૈંને અર્ઝ કિયા: જી હાં! ઈરશાદ ફરમાયા: અપને ભાઈ કે લિયે વહી પસંદ કરો જો અપને લિયે પસંદ કરતે હો. (મુસ્નદે અહમદ)

١٤١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ، إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ، إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ قَالُوا: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: لِلّٰهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ. رواه النسائي، باب النصيحة للامام، رقم: ٤٢٠٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બેશક દીન ખુલૂસ ઔર વફાદારી કા નામ હે, બેશક દીન ખુલૂસ ઔર વફાદારી

કા નામ હૈ, બેશક દીન ખુલૂસ ઔર વફાદારી કા નામ હૈ. સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કિસકે સાથ ખુલૂસ ઔર વફાદારી? ઇરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કે સાથ, અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલકે સાથ, અલ્લાહ તઆલા કી કિતાબકે સાથ, મુસલમાનોં કે હાકિમોં (અફસરોં) કે સાથ ઔર ઉનકે અવામ કે સાથ. (નસાઈ)

ફાઈદાઃ અલ્લાહ તઆલા કે સાથ ખુલૂસ ઔર વફાદારી કા મતલબ યે હૈ કે ઉન પર ઈમાન લાયા જાએ, ઉનકે સાથ ઇન્તિહાઈ મુહબ્બત કી જાએ, ઉનસે ડરા જાએ, ઉનકી ઇતાઅત વ ઇબાદત કી જાએ ઔર ઉનકે સાથ કિસી કો શરીક ન કિયા જાએ.

અલ્લાહ તઆલા કી કિતાબ કે સાથ વફાદારી યે હૈ કે ઉસ પર ઈમાન લાયા જાએ, ઉસકી અઝમત (બળાઈ) કા હક અદા કિયા જાએ, ઉસકા ઇલ્મ હાસિલ કિયા જાએ, ઉસકા ઇલ્મ ફૈલાયા જાએ ઔર ઉસ પર અમલ કિયા જાએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ ખુલૂસ ઔર વફાદારી યે હૈ કે ઉનકી તસ્દીક કી (સચ્ચા માના) જાએ, ઉનકી તાઝીમ કી જાએ, ઉનસે ઔર ઉનકી સુન્નતોં સે મુહબ્બત કી જાએ ઔર દિલ વ જાન સે ઉનકી ઇત્તિબા (પૈરવી, અમલ કરને) મેં અપની નજાત સમઝી જાએ.

મુસલમાનોં કે હાકિમોં કે સાથ ખુલૂસ વ વફાદારી યે હૈ કે ઉનકી ઝિમ્મેદારિયોં કી અદાઈગી મેં ઉનકી મદદ કી જાએ, ઉનકે સાથ અચ્છા ગુમાન રખ્ખા જાએ, અગર ઉનસે કોઈ ગલ્તી હોતી નઝર આએ તો બેહતર તરીકા પર ઉસકી ઇસ્લાહ (સુધાર) કી કોશિશ કી જાએ, ઉનકો અચ્છે મશવરે દિયે જાએં ઔર જાઇઝ કામોં મેં ઉનકી બાત માની જાએ. આમ મુસલમાનોં કે સાથ ખુલૂસ વ વફાદારી યે હૈ કે ઉનકી હમદર્દી વ ખૈર-ખ્વાહી કા પૂરા પૂરા ખયાલ રખ્ખા જાએ જિસમેં ઉનકો દીન કી તરફ મુતવજ્જે કરના ભી શામિલ હૈ, ઉનકા નફા અપના નફા ઔર ઉનકા નુકસાન અપના નુકસાન સમઝા જાએ, જિતના મુમકિન હો ઉનકી મદદ કી જાએ, ઉનકે હુકૂક કો અદા કિયા જાએ. (મઆરિફુલ-હદીસ)

١٣٢- عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِنَّ حَوْضِي مَا بَيْنَ عَدَنَ اِلٰى عَمَّانَ اَكْوَابُهُ عَدَدُ النُّجُوْمِ مَاؤُهُ اَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ الثَّلْجِ، وَاَحْلٰى

مِنَ الْعَسَلِ، اَوَّلُ مَنْ يَرِدُهُ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِيْنَ، قُلْنَا: يَا رَسُوْلَ اللهِ اِصِفْهُمْ لَنَا، قَالَ: شُعْثُ الرُّؤُوْسِ، دُنْسُ الثِّيَابِ الَّذِيْنَ لَا يَنْكِحُوْنَ الْمُتَنَعِّمَاتِ، وَلَا تُفْتَحُ لَهُمُ السُّدَدُ، الَّذِيْنَ يُعْطُوْنَ مَا عَلَيْهِمْ، وَلَا يُعْطَوْنَ مَا لَهُمْ. رواه

الطبرانی، مجمع الزوائد ۱۰/۴۵۷

હઝરત સૌબાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મેરે હૌઝ કી જગહ અદન સે અમ્માન તક કી મસાફત (ફાસ્લે) કે બરાબર હૈ. ઉસકે પ્યાલે ગિન્તી મેં આસમાન કે સિતારોં કી તરહ (બેશુમાર) હૈં, ઉસકા પાની બર્ફ સે ઝિયાદા સુફેદ ઔર ઔર શહદ સે ઝિયાદા મીઠા હૈ. ઉસ હૌઝ પર જો લોગ સબસે પેહલે આએંગે વો ફુકરાએ મુહાજિરીન હોંગે. હમને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! હમેં બતાઇયે કે વો લોગ કૈસે હોંગે? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: બિખરે બાલોં વાલે, મૈલે કપળોં વાલે જો નાઝ વ નેઅમત મેં રેહને વાલી ઔરતોં સે નિકાહ નહીં કર સકતે, જિનકે લિયે દરવાઝે નહીં ખોલે જાતે યાની જિનકો ખુશ-આમદીદ નહીં કિયા જાતા ઔર વો લોગ ઉન તમામ હુકૂક કો અદા કરતે હૈં જો ઉનકે ઝિમ્મે હૈં, જબકે ઉનકે હુકૂક અદા નહીં કિયે જાતે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

ફાઇદા: અદન, યમન કા મશ્હૂર મકામ હૈ ઔર અમ્માન, ઉર્દુન કા મશ્હૂર શહર હૈ. નિશાની કે લિયે ઇસ હદીસ મેં અદન ઔર અમ્માન કા લફ્ઝ ઇસ્તેમાલ કિયા ગયા હૈ. મતલબ યે હૈ કે ઇસ દુનિયા મેં અદન ઔર અમ્માન કા જિતના ફાસ્લા હૈ આખિરત મેં હૌઝ કી લમ્બાઇ ચૌળાઇ ઉસ મસાફત કે બરાબર હૈ. લેકિન ઇસકા યે મતલબ નહીં કે હૌઝ કી જગહ બિઐનિહી (બિલ્કુલ ઇસી તરહ) ઇતની મસાફત કે બરાબર હૈ, બલ્કે યે સમઝાને કે લિયે હૈ કે હૌઝ કી લમ્બાઇ ચૌળાઇ સૈંકળોં મીલ પર ફૈલી હુઇ હૈ. (મઆરિફુલ-હદીસ)

۱۳۳- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لَا تَكُوْنُوْا اِمَّعَةً تَقُوْلُوْنَ: اِنْ اَحْسَنَ النَّاسُ اَحْسَنَّا، وَاِنْ ظَلَمُوْا ظَلَمْنَا، وَلٰكِنْ وَطِّنُوْا اَنْفُسَكُمْ، اِنْ اَحْسَنَ النَّاسُ اَنْ تُحْسِنُوْا، وَاِنْ اَسَاءُوْا فَلَا تَظْلِمُوْا. رواه

الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في الاحسان والعفو، رقم: ٢٠٠٧

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ દૂસરોં કી દેખા દેખી કામ ન કરો કે યૂં કેહને લગોઃ અગર લોગ હમારે સાથ ભલાઈ કરેં તો હમ ભી ઉનકે સાથ ભલાઈ કરેં ઔર અગર લોગ હમારે ઊપર ઝુલ્મ કરેં તો હમ ભી ઉન પર ઝુલ્મ કરેં, બલ્કે તુમ અપને આપકો ઈસ બાત પર કાઈમ રખ્ખો કે અગર લોગ ભલાઈ કરેં તો તુમ ભી ભલાઈ કરો ઔર અગર લોગ બુરા સુલૂક કરેં તબ ભી તુમ ઝુલ્મ ન કરો. (તિરમિઝી)

١٣٤- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ: مَا انْتَقَمَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللّٰهِ فَيَنْتَقِمَ بِهَا لِلّٰهِ (وهو بعض الحديث). رواه البخاري، باب قول النبي ﷺ: يسروا ولا تعسروا...، رقم: ٦١٢٦

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપને ઝાતી મામલે મેં કભી કિસી સે ઈન્તિકામ (બદલા) નહીં લિયા લેકિન જબ અલ્લાહ તઆલા કી હરામ-કરદહ (હરામ કી હુઈ) ચીઝ કા ઈરતિકાબ કિયા જાતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અલ્લાહ તઆલા કા હુકમ ટૂટને કી વજહ સે સઝા દેતે થે. (બુખારી)

١٣٥- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا نَصَحَ لِسَيِّدِهِ، وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ اللّٰهِ، فَلَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ. رواه مسلم، باب ثواب العبد...، رقم: ٤٣١٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો ગુલામ અપને આકા (માલિક) કે સાથ ખૈર-ખ્વાહી (ભલાઈ) ઔર વફાદારી કરે ઔર અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત ભી અચ્છી તરહ કરે વો દોહરે (ડબલ) સવાબ કા મુસ્તહિક (હકદાર) હોગા. (મુસ્લિમ)

١٣٦- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ كَانَ لَهُ عَلٰى رَجُلٍ حَقٌّ فَمَنْ اَخَّرَهُ كَانَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ. رواه احمد ٤/٤٤٢

હઝરત ઈમરાન બિન હુસૈન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ કા કિસી દૂસરે શખ્સ પર કોઈ હક (કર્ઝા વગૈરા) હો ઔર વો ઉસ મકરૂઝ કો અદા કરને કે લિયે દેર તક મુહલત દે દે તો ઉસકો હર દિન કે બદલે સદકા કા સવાબ મિલેગા. (મુસ્નદે અહમદ)

١٣٧- عَنْ اَبِىْ مُوْسَى الْاَشْعَرِىِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ مِنْ اِجْلَالِ اللّٰهِ اِكْرَامَ ذِى الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْغَالِىْ فِيْهِ وَالْجَافِىْ عَنْهُ، وَاِكْرَامَ ذِى السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ. رواه ابوداؤد، باب في تنزيل الناس منازلهم، رقم: ٤٨٤٣

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તીન કિસ્મ કે લોગોં કા ઈકરામ (ઈઝઝત) કરના અલ્લાહ તઆલા કી તાઝીમ (અઝમત, ઈઝઝત) કરને મેં શામિલ હૈ. એક બૂઢા મુસલમાન, દૂસરા વો હાફિઝે કુર્આન જો એતિદાલ પર રહે, તીસરા ઈન્સાફ કરને વાલા હાકિમ (અફસર). (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદાઃ એતિદાલ પર રેહને કા મતલબ યે હૈ કે કુર્આને શરીફ કી તિલાવત કા એહતિમામ (પાબંદી) ભી કરે ઔર રિયાકારોં (દિખલાવા કરને વાલોં) કી તરહ તજવીદ ઔર હુરૂફ કી અદાઈગી મેં તજાવુઝ ન કરે (હદ સે ન બઢે). (બઝલુલ-મજહૂદ)

١٣٨- عَنْ اَبِىْ بَكْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ اَكْرَمَ سُلْطَانَ اللّٰهِ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى فِى الدُّنْيَا اَكْرَمَهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ اَهَانَ سُلْطَانَ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ فِى الدُّنْيَا اَهَانَهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه احمد و الطبراني باختصار ورجال احمد ثقات، مجمع الزوائد ٥/٣٨٨

હઝરત અબૂ બકરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે દુનિયા મેં મુકર્રર કિયે હુવે બાદશાહ કા ઈકરામ કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસકા ઈકરામ ફરમાએંગે ઔર જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે દુનિયા મેં મુકર્રર કિયે હુવે બાદશાહ કી બે-ઈઝઝતી કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસે કયામત કે દિન ઝલીલ કર દેંગે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٤٩- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَلْبَرَكَةُ مَعَ اَكَابِرِكُمْ. رواه الحاكم وقال: صحيح على شرط البخاري ووافقه الذهبي ١/٦٢

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બરકત તુમ્હારે બળોં કે સાથ હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે જિનકી ઉમ્ર બળી હૈ ઔર ઈસ વજહ સે નેકિયાં ભી ઝિયાદા હૈં ઉનમેં ખૈર વ બરકત હૈ. (હાશિયતુત્તરગીબ)

١٥٠- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَيْسَ مِنْ اُمَّتِيْ مَنْ لَمْ يُجِلَّ كَبِيْرَنَا، وَيَرْحَمْ صَغِيْرَنَا، وَيَعْرِفْ لِعَالِمِنَا حَقَّهُ. رواه احمد والطبراني في الكبير واسناده حسن، مجمع الزوائد ١/٣٣٨

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ હમારે બળોં કી તાઝીમ ન કરે, હમારે બચ્ચોં પર રહમ ન કરે ઔર હમારે આલિમ કા હક ન પેહચાને વો મેરી ઉમ્મત મેં સે નહીં હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٥١- عَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اُوْصِي الْخَلِيْفَةَ مِنْ بَعْدِيْ بِتَقْوَى اللهِ، وَاُوْصِيْهِ بِجَمَاعَةِ الْمُسْلِمِيْنَ اَنْ يُعَظِّمَ كَبِيْرَهُمْ، وَيَرْحَمَ صَغِيْرَهُمْ، وَيُوَقِّرَ عَالِمَهُمْ، وَاَنْ لَا يَضْرِبَهُمْ فَيُذِلَّهُمْ، وَلَا

يُوْحِشَهُمْ فَيُكَفِّرَهُمْ، وَاَنْ لَا يُخْصِيَهُمْ فَيَقْطَعَ نَسْلَهُمْ، وَاَنْ لَا يُغْلِقَ بَابَهُ دُوْنَهُمْ فَيَاْكُلَ قَوِيُّهُمْ ضَعِيْفَهُمْ. رواه البيهقي في السنن الكبرى ٨/١٦١

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મૈં અપને બાદ વાલે ખલીફા કો અલ્લાહ તઆલા સે ડરને કી વસિય્યત કરતા હૂં. ઔર ઉસે મુસલમાનોં કી જમાઅત કે બારે મેં યે વસિય્યત કરતા હૂં કે વો મુસલમાનોં કે બળોં કી તાઝીમ કરે, ઉનકે છોટોં પર રહમ કરે, ઉનકે ઉલમા કી ઇઝઝત કરે, ઉનકો ઐસા ન મારે કે ઉનકો ઝલીલ કરદે, ઉનકો ઐસા ન ડરાએ કે ઉનકો કાફિર બનાદે, ઉનકો ખસ્સી ન કરે કે ઉનકી નસલ કો ખત્મ કરદે ઔર અપના દરવાઝા ઉનકો ફરયાદ કે લિયે બંદ ન કરે કે ઇસકી વજહ સે કવી (તાકતવર) લોગ કમઝોરોં કો ખા જાએં યાની ઝુલ્મ આમ હો જાએ. (બૈહકી)

١٥٢- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَقِيْلُوْا ذَوِي الْهَيْئَاتِ عَثَرَاتِهِمْ اِلَّا الْحُدُوْدَ. رواه ابو داؤد، باب في الحد يشفع فيه، رقم: ٤٣٧٥

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: નેક લોગોં કી લગ્ઝિશોં (ગલ્તિયોં) કો માફ કર દિયા કરો, અલબત્તા અગર વો કોઇ ઐસા ગુનાહ કરેં જિસકી વજહ સે ઉન પર હદ જારી હોતી હો વો માફ નહીં કી જાએગી. (અબૂ દાઉદ)

١٥٣- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهٰى عَنْ نَتْفِ الشَّيْبِ وَقَالَ: اِنَّهُ نُوْرُ الْمُسْلِمِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء في النهي عن نتف الشيب، رقم: ٢٨٢١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સુફેદ બાલોં કો નોચને સે મના ફરમાયા ઔર ઇરશાદ ફરમાયા કે યે બુઢાપા મુસલમાન કા નૂર હૈ. (તિરમિઝી)

١٥٤- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَا تَنْتِفُوا الشَّیْبَ فَاِنَّهُ نُوْرٌ یَوْمَ الْقِیَامَةِ، وَمَنْ شَابَ شَیْبَةً فِی الْاِسْلَامِ کُتِبَ لَهُ بِهَا حَسَنَةٌ، وَ حُطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِیْئَةٌ، وَرُفِعَ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ. رواه ابن حبان (واسناده حسن) ٧/٢٥٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: સુફેદ બાલોં કો ન ઉખેળા કરો કયુંકે યે કયામત કે દિન નૂર કા સબબ હોંગે. જો શખ્સ હાલતે ઇસ્લામ મેં બૂળ્હા હોતા હૈ યાની જબ કિસી મુસલમાન કા એક બાલ સુફેદ હોતા હૈ તો ઇસકી વજહ સે ઉસકે લિયે એક નેકી લિખ દી જાતી હૈ, એક ગુનાહ માફ કર દિયા જાતા હૈ ઔર એક દર્જા બુલંદ કર દિયા જાતા હૈ. (ઇબ્ને હિબ્બાન)

١٥٥- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ لِلّٰهِ تَعَالٰی اَقْوَامًا یَخْتَصُّهُمْ بِالنِّعَمِ لِمَنَافِعِ الْعِبَادِ وَیُقِرُّهَا فِیْهِمْ مَا بَذَلُوْهَا، فَاِذَا مَنَعُوْهَا نَزَعَهَا مِنْهُمْ فَحَوَّلَهَا اِلٰی غَیْرِهِمْ. رواه الطبرانی فی الکبیر، و ابو نعیم فی الحلیة وهو حدیث حسن، الجامع الصغیر ١/٣٥٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કુછ લોગોં કો ખાસ તૌર પર નેઅમતેં ઇસલિયે દેતે હૈં તાકે વો લોગોં કો નફા પહુંચાએં. જબ તક વો લોગોં કો નફા પહુંચાતે રેહતે હૈં અલ્લાહ તઆલા ઉનકો ઉન નેઅમતોં મેં હી રખતે હૈં ઔર જબ વો ઐસા કરના છોળ દેતે હૈં તો અલ્લાહ તઆલા ઉનસે નેઅમતેં લેકર દૂસરોં કો દે દેતે હૈં. (તબરાની, હિલ્યતુલ-ઔલિયા, જામિએ સગીર)

١٥٦- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: تَبَسُّمُكَ فِیْ وَجْهِ اَخِیْكَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَاَمْرُكَ بِالْمَعْرُوْفِ وَنَهْیُكَ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَاِرْشَادُكَ الرَّجُلَ فِیْ اَرْضِ الضَّلَالِ لَكَ صَدَقَةٌ، وَبَصَرُكَ لِلرَّجُلِ الرَّدِیْءِ الْبَصَرِ لَكَ صَدَقَةٌ، وَاِمَاطَتُكَ الْحَجَرَ وَالشَّوْكَ وَالْعَظْمَ عَنِ

الطَّرِيقِ لَكَ صَدَقَةٌ، وَإِفْرَاغُكَ مِنْ دَلْوِكَ فِي دَلْوِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ. رواه

الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في صنائع المعروف، رقم: ١٩٥٦

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ્હારા અપને (મુસલમાન) ભાઈ કે લિયે મુસ્કુરાના સદકા હૈ, તુમ્હારા કિસી કો નેકી કા હુકમ કરના ઔર બુરાઈ સે રોકના સદકા હૈ, કિસી ભૂલે હુવે કો રાસ્તા બતાના સદકા હૈ, કમઝોર નિગાહ (નઝર) વાલે કો રાસ્તા દિખાના સદકા હૈ, પથ્થર, કાંટા, હડ્ડી (વગૈરા) કા રાસ્તા સે હટા દેના સદકા હૈ ઔર તુમ્હારા અપને ડોલ સે અપને ભાઈ કે ડોલ મેં પાની ડાલ દેના સદકા હૈ. (તિરમિઝી)

١٥٧- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ خَيْرًا لَهُ مِنِ اعْتِكَافِهِ عَشْرَ سِنِينَ، وَمَنِ اعْتَكَفَ يَوْمًا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللهِ جَعَلَ اللهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ ثَلَاثَ خَنَادِقَ، كُلُّ خَنْدَقٍ أَبْعَدُ مَا بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ. رواه الطبراني في الاوسط واسناده جيد، مجمع الزوائد ٨/٣٥١

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અપને કિસી ભાઈ કે કામ કે લિયે ચલ કર જાતા હૈ તો ઉસકા યે અમલ દસ સાલ કે એતિકાફ સે અફઝલ હૈ. જો શખ્સ એક દિન કા એતિકાફ ભી અલ્લાહ તઆલા કી રઝા કે લિયે કરતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ઔર જહન્નમ કે દરમિયાન (બીચ) તીન ખન્દકેં (ગળ્હે) આળ ફરમા દેતે હૈં. હર ખન્દક આસમાન વ ઝમીન કી મસાફત (ફાસ્લે) સે ઝિયાદા ચૌળી હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٥٨ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ وَأَبِي طَلْحَةَ بْنِ سَهْلٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ يَقُولَانِ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَا مِنِ امْرِئٍ يَخْذُلُ امْرَءًا مُسْلِمًا فِي مَوْضِعٍ يُنْتَهَكُ فِيهِ حُرْمَتُهُ وَيُنْتَقَصُ فِيهِ مِنْ عِرْضِهِ إِلَّا خَذَلَهُ اللهُ فِي مَوْطِنٍ يُحِبُّ فِيهِ نُصْرَتَهُ، وَمَا مِنِ امْرِئٍ يَنْصُرُ مُسْلِمًا فِي مَوْضِعٍ يُنْتَقَصُ فِيهِ

مِنْ عِرْضِهٖ وَيُنْتَهَكُ فِيْهِ مِنْ حُرْمَتِهٖ اِلَّا نَصَرَهُ اللّٰهُ فِيْ مَوْطِنٍ يُحِبُّ نُصْرَتَهٗ.

رواه ابو داؤد، باب الرجل يذب عن عرض اخيه، رقم: ٤٨٨٤

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ ઔર હઝરત અબૂ તલ્હા બિન સહલ અન્સારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કિસી મુસલમાન કી મદદ સે ઐસે મૌકા પર હાથ ખીંચ લેતા હૈ જબકે ઉસકી ઈઝઝત પર હમલા કિયા જા રહા હો ઔર ઉસકી આબરૂ કો નુકસાન પહુંચાયા જા રહા હો તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ઐસે મૌકા પર અપની મદદ સે મહરૂમ રખેંગે જબ વો અલ્લાહ તઆલા કી મદદ કા ખ્વાહિશમંદ (ઔર તલબગાર (ચાહને વાલા)) હોગા. ઔર જો શખ્સ કિસી મુસલમાન કી ઐસે મૌકા પર મદદ ઔર હિમાયત કરતા હૈ જબકે ઉસકી ઈઝઝત પર હમલા કિયા જા રહા હો ઔર આબરૂ કો નુકસાન પહુંચાયા જા રહા હો તો અલ્લાહ તઆલા ઐસે મૌકા પર ઉસકી મદદ ફરમાએંગે જબ વો ઉસકી નુસરત (મદદ) કા ખ્વાહિશમંદ (ઔર તલબગાર) હોગા. (અબૂ દાઉદ)

١٥٩- عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ لَا يَهْتَمُّ بِاَمْرِ الْمُسْلِمِيْنَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ، وَمَنْ لَمْ يُصْبِحْ وَيُمْسِ نَاصِحًا لِلّٰهِ، وَلِرَسُوْلِهٖ، وَلِكِتَابِهٖ، وَلِاِمَامِهٖ، وَلِعَامَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ. رواه الطبراني

من رواية عبد الله بن جعفر، الترغيب ٢/٥٧٧

હઝરત હુઝૈફા બિન યમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ મુસલમાનોં કે મસાઈલ (મસ્અલે) વ મામલાત કો અહમિયત ન દે ઔર ઉનકે લિયે ફિક્ર ન કરે વો મુસલમાનોં મેં સે નહીં હૈ. જો સુબ્હો શામ અલ્લાહ તઆલા, ઉનકે રસૂલ, ઉનકી કિતાબ, ઉનકે ઈમામ યાની ખલીફએ વક્ત ઔર આમ મુસલમાનોં કા મુખ્લિસ ઔર વફાદાર ન હો યાની જો શખ્સ દિન રાત મે કિસી વક્ત ભી ઈસ ખુલૂસ ઔર ખૈર-ખ્વાહી (ભલાઈ) સે ખાલી હો વો મુસલમાનોં મેં સે નહીં હૈ.

(તબરાની, તરગીબ)

١٤٠- عَنْ سَالِمٍ عَنْ اَبِيْهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَنْ كَانَ فِيْ حَاجَةِ اَخِيْهِ كَانَ اللّٰهُ فِيْ حَاجَتِهِ (وهو جزء من الحديث). رواه ابو داؤد، باب المؤاخاة، رقم: ٤٨٩٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો કોઇ અપને ભાઇ કી હાજત (ઝરૂરત) પૂરી કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકી હાજત પૂરી ફરમાતે હૈં. (અબૂ દાઉદ)

١٤١- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اَلدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ وَاللّٰهُ يُحِبُّ اِغَاثَةَ اللَّهْفَانِ. رواه البزار من رواية زياد بن عبد الله النميري وقد وثق وله شواهد، الترغيب

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો ભલાઇ કી તરફ રહનુમાઇ કરતા હૈ ઉસકો ભલાઇ કરને વાલે કે બરાબર સવાબ મિલતા હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા પરેશાન-હાલ કી મદદ કો પસંદ ફરમાતે હૈં. (બઝઝાર, તરગીબ)

١٤٢- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْمُؤْمِنُ يَاْلَفُ وَيُؤْلَفُ، وَلَا خَيْرَ فِيْ مَنْ لَا يَاْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ وَخَيْرُ النَّاسِ اَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ. رواه الدار قطني وهو حديث صحيح، الجامع الصغير ٦٦١/٢

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઇમાન વાલા મુહબ્બત કરતા હૈ ઔર ઉસસે મુહબ્બત કી જાતી હૈ. ઐસે શખ્સ મેં કોઇ ભલાઇ નહીં જો ન મુહબ્બત કરે ઔર ન ઉસસે મુહબ્બત કી જાએ. ઔર લોગોં મેં બેહતરીન શખ્સ વો હૈ જો સબસે ઝિયાદા લોગોં કો નફા પહુંચાને વાલા હો. (દારકિતની, જામિએ સગીર)

١٤٣- عَنْ اَبِيْ مُوْسَى الْاَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ قَالُوْا: فَاِنْ لَمْ يَجِدْ؟ قَالَ: فَيَعْمَلُ بِيَدَيْهِ فَيَنْفَعُ نَفْسَهُ

وَيَتَصَدَّقُ قَالُوا: فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَوْ لَمْ يَفْعَلْ؟ قَالَ: فَيُعِيْنُ ذَا الْحَاجَةِ الْمَلْهُوْفَ قَالُوا: فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ؟ قَالَ: فَلْيَأْمُرْ بِالْخَيْرِ أَوْ قَالَ: بِالْمَعْرُوْفِ قَالَ: فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ؟ قَالَ: فَلْيُمْسِكْ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهُ لَهُ صَدَقَةٌ. رواه البخاري،

باب كل معروف صدقة، رقم: ٦٠٢٢

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ હર મુસલમાન કો ચાહિયે કે સદકા દિયા કરે. લોગોં ને દરયાફ્ત કિયા (પૂછા): અગર ઉસકે પાસ સદકા દેને કે લિયે કુછ ન હો તો કયા કરે? ઈરશાદ ફરમાયાઃ અપને હાથોં સે મેહનત મઝદૂરી કરકે અપને આપકો ભી ફાઈદા પહુંચાએ ઔર સદકા ભી દે. લોગોં ને અર્ઝ કિયાઃ અગર યે ભી ન કર સકે યા (કર સકતા હો ફિર ભી) ન કરે? ઈરશાદ ફરમાયાઃ કિસી ગમઝદા મુહતાજ (પરેશાન ઝરૂરતમંદ) કી મદદ કરદે. અર્ઝ કિયાઃ અગર યે ભી ન કરે? ઈરશાદ ફરમાયાઃ તો કિસી કો ભલી બત બતાદે. અર્ઝ કિયાઃ અગર યે ભી ન કરે? ઈરશાદ ફરમાયાઃ (કમ અઝ કમ) કિસી કો નુકસાન પહુંચાને સે હી બાઝ રહે કયુંકે યે ભી ઉસકે લિયે સદકા હૈ. (બુખારી)

۱۲۴- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ: الْمُؤْمِنُ مِرْآةُ الْمُؤْمِنِ، وَالْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ يَكُفُّ عَلَيْهِ ضَيْعَتَهُ وَيَحُوْطُهُ مِنْ وَرَائِهِ.

رواه أبو داود، باب في النصيحة والحياطة، رقم: ٤٩١٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ એક મોમિન દૂસરે મોમિન કા આઈના હૈ ઔર એક મોમિન દૂસરે મોમિન કા ભાઈ હૈ, ઉસકે નુકસાન કો ઉસસે રોકતા હૈ ઔર ઉસકી હર તરફસે હિફાઝત કરતા હૈ. (અબૂ દાઊદ)

۱۲۵- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اُنْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُوْمًا، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! أَنْصُرُهُ إِذَا كَانَ مَظْلُوْمًا، أَفَرَأَيْتَ إِذَا

كَانَ ظَالِمًا، كَيْفَ أَنْصُرُهُ؟ قَالَ: تَحْجُزُهُ أَوْ تَمْنَعُهُ مِنَ الظُّلْمِ، فَإِنَّ ذٰلِكَ

نَصْرُهُ. رواه البخاري، باب يمين الرجل لصاحبه انه اخوه ...، رقم: ٦٩٥٢

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અપને મુસલમાન ભાઈ કી હર હાલત મેં મદદ કિયા કરો ખ્વાહ વો ઝાલિમ હો યા મઝલૂમ (જિસ પર ઝુલ્મ કિયા જાએ). એક શખ્સ ને દરયાફ્ત કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મઝલૂમ હોને કી હાલત મેં તો મેં ઉસકી મદદ કરૂંગા, યે બતાઇયે કે ઝાલિમ હોને કી સૂરત મેં ઉસકી કૈસે મદદ કરૂં? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઉસકો ઝુલ્મ કરને સે રોક દો ક્યુંકે ઝાલિમ કો ઝુલ્મ સે રોકના હી ઉસકી મદદ હૈ. (બુખારી)

١٦٦- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ: الرَّاحِمُوْنَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمٰنُ، ارْحَمُوْا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ. رواه

ابوداؤد، باب في الرحمة، رقم: ٤٩٤١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ નક્લ ફરમાતે હૈં: રહમ કરને વાલોં પર રહમાન રહમ કરતા હૈ. તુમ ઝમીન વાલોં પર રહમ કરો આસમાન વાલા તુમ પર રહમ કરેગા. (અબૂ દાઉદ)

١٦٧- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: الْمَجَالِسُ بِالْأَمَانَةِ إِلَّا ثَلَاثَةَ مَجَالِسَ: سَفْكُ دَمٍ حَرَامٍ، أَوْ فَرْجٌ حَرَامٌ، أَوِ اقْتِطَاعُ مَالٍ بِغَيْرِ حَقٍّ. رواه ابوداؤد، باب في نقل الحديث، رقم: ٤٨٦٩

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મજલિસેં અમાનત હૈં (ઉનમેં કી ગઈ રાઝ કી બાતેં કિસી કો બતાના જાઇઝ નહીં) સિવાએ તીન મજલિસોં કે (કે વો અમાનત નહીં હૈં બલ્કે દૂસરોં તક ઉનકા પહુંચા દેના ઝરૂરી હૈ). એક વો મજલિસ જિસકા તઅલ્લુક નાહક ખૂન બહાને કી સાઝિશ સે હો, દૂસરી

વો જિસકા તઅલ્લુક ઝિનાકારી સે હો, તીસરી વો જિસકા તઅલ્લુક નાહક કિસી કા માલ છીનને સે હો. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: હદીસ શરીફ મેં ઈન તીન બાતોં કા ઝિક્ર બતૌર મિસાલ કે હૈ. મકસદ યે હૈ કે અગર કિસી મજલિસ મેં કિસી મઅસિયત (ગુનાહ) ઔર ઝુલ્મ કે લિયે કોઈ મશ્વરા કિયા જાએ ઔર તુમકો ભી ઉસમેં શરીક કિયા જાએ તો ફિર હરગિઝ ઉસકો રાઝ મેં ન રખ્ખો. (મઆરિફુલ-હદીસ)

١٢٨- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْمُؤْمِنُ مَنْ اَمِنَهُ النَّاسُ، عَلٰى دِمَائِهِمْ وَاَمْوَالِهِمْ . رواه النسائى، باب صفة المؤمن، رقم: ٤٩٩٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મોમિન વો હૈ જિસસે લોગ અપની જાનોં ઔર માલોં કે બારે મેં અમન મેં રહેં. (નસાઈ)

١٢٩- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اَلْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُوْنَ مِنْ لِسَانِهٖ وَيَدِهٖ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللّٰهُ عَنْهُ

رواه البخارى، باب المسلم من سلم المسلمون ... ، رقم: ١٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુસલમાન વો હૈ જિસકી ઝબાન ઔર હાથ સે મુસલમાન મહફૂઝ રહેં. ઔર મુહાજિર યાની છોળને વાલા વો હૈ જો ઉન તમામ કામોં કો છોળ દે જિસસે અલ્લાહ તઆલા ને રોકા હૈ. (બુખારી)

١٣٠- عَنْ اَبِیْ مُوْسٰى رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالُوْا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَیُّ الْاِسْلَامِ اَفْضَلُ؟ قَالَ: مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُوْنَ مِنْ لِسَانِهٖ وَيَدِهٖ. رواه البخارى، باب اى الاسلام افضل، رقم: ١١

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ કૌનસે

મુસલમાનકા ઈસ્લામ અફઝલ હે? ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ (મુસલમાન) કી ઝબાન ઔર હાથ સે દૂસરે મુસલમાન મહફૂઝ રહેં. (બુખારી)

ફાઈદા: ઝબાન સે તકલીફ પહુંચાને મેં કિસી કા મઝાક ઉળાના, તુહમત (ઈલ્ઝામ) લગાના, બુરા ભલા કેહના ઔર હાથ સે તકલીફ પહુંચાને મેં કિસી કો નાહક મારના, કિસી કા માલ ઝુલ્મન લેના વગૈરા ઉમૂર (બાતેં) શામિલ હૈં. (ફત્હુલબારી)

١٧١- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ نَصَرَ قَوْمَهُ عَلٰى غَيْرِ الْحَقِّ فَهُوَ كَالْبَعِيْرِ الَّذِیْ رُدِّیَ فَهُوَ يُنْزَعُ بِذَنَبِهٖ.

رواه ابو داؤد، باب فی العصبية، رقم: ٥١١٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો અપની કૌમ કી નાહક મદદ કરતા હૈ વો ઉસ ઊંટ કી તરહ હૈ જો કિસી કુંવેં મેં ગિર ગયા હો ઔર ઉસકો દુમ સે પકળ કર નિકાલા જા રહા હો. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે જિસ તરહ કુંવેં મેં ગિરે હુવે ઊંટ કો દુમ સે પકળ કર નિકાલને કી કોશિશ કરના અપને આપકો બે-ફાઈદા મશક્કત (તકલીફ) મેં ડાલના હૈ કયુંકે ઈસ તરીકા સે ઊંટ કો કુંવેં સે નહીં નિકાલા જા સકતા, ઈસી તરહ કૌમ કી નાહક મદદ કરના ભી બે-ફાઈદા હૈ કયુંકે ઈસ તરીકા સે કૌમ કો સહીહ રાસ્તા પર નહીં ડાલા જા સકતા. (બઝલુલ-મજહૂદ)

١٧٢- عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَيْسَ مِنَّا مَنْ دَعَا اِلٰى عَصَبِيَّةٍ، وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ قَاتَلَ عَلٰى عَصَبِيَّةٍ، وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ مَاتَ عَلٰى عَصَبِيَّةٍ رواه ابوداؤد، باب فی العصبية، رقم: ٥١٢١

હઝરત જુબૈર બિન મુત્ઈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો અસ્બિયત (તરફદારી, હિમાયત) કી દાવત દે વો હમમેં સે નહીં, જો અસ્બિયત કી બિના પર લળે વો હમમેં સે નહીં ઔર જો

અસ્બિયત (કે જઝબા) પર મરે વો હમમેં સે નહીં. (અબૂ દાઊદ)

١٧٢- عَنْ فُسَيْلَةَ رَحِمَهَا اللّٰهُ أَنَّهَا سَمِعَتْ أَبَاهَا يَقُوْلُ: سَأَلْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! أَمِنَ الْعَصَبِيَّةِ أَنْ يُحِبَّ الرَّجُلُ قَوْمَهُ قَالَ: لَا، وَلٰكِنْ مِنَ الْعَصَبِيَّةِ أَنْ يَنْصُرَ الرَّجُلُ قَوْمَهُ عَلَى الظُّلْمِ. رواه احمد ٤/ ١٠٧

હઝરત ફુસૈલા રહમતુલ્લાહિ અલૈહા ફરમાતી હૈં કે મૈંને અપને વાલિદ (બાપ) કો યે ફરમાતે હુવે સુના કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દરયાફત કિયા: કયા અપની કૌમ સે મુહબ્બત કરના ભી અસ્બિયત મેં દાખિલ હૈ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: (અપની કૌમ સે મુહબ્બત કરના) અસ્બિયત નહીં હૈ, બલ્કે અસ્બિયત યે હૈ કે કૌમ કે નાહક હોને કે બાવજૂદ આદમી અપની કૌમ કી મદદ કરે. (મુસ્નદે અહમદ)

١٧٣- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قِيْلَ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: كُلُّ مَخْمُوْمِ الْقَلْبِ، صَدُوْقِ اللِّسَانِ قَالُوْا: صَدُوْقُ اللِّسَانِ، نَعْرِفُهُ فَمَا مَخْمُوْمُ الْقَلْبِ؟ قَالَ: هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ لَا إِثْمَ فِيْهِ وَلَا بَغْيَ وَلَا غِلَّ وَلَا حَسَدَ. رواه ابن ماجه، باب الورع والتقوى، رقم: ٤٢١٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દરયાફત કિયા ગયા કે લોગોં મેં કૌનસા શખ્સ સબસે બેહતર હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હર વો શખ્સ જો મખ્મૂમ દિલ ઔર ઝબાન કા સચ્ચા હો. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: ઝબા કા સચ્ચા તો હમ સમઝતે હૈં, મખ્મૂમ દિલ સે કયા મુરાદ હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: મખ્મૂમ દિલ વો શખ્સ હૈ જો પરહેઝગાર હો, જિસકા દિલ સાફ હો, જિસ પર ન તો ગુનાહોં કા બોઝ હો ઔર ન ઝુલ્મ કા, ન ઉસકે દિલમેં કિસીકે લિયે કીના હો ઔર ન હસદ (જલન). (ઈબ્ને માજા)

ફાઈદા: "જિસકા દિલ સાફ હો" સે મુરાદ વો શખ્સ હૈ જિસકા

દિલ અલ્લાહ તઆલા કે ગૈર કે ગુબાર ઔર ગલત અફકાર (ફિક્રોં) વ ખયાલાત સે પાક હો. (મઝાહિરે હક)

١٧٥- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يُبَلِّغُنِيْ اَحَدٌ مِنْ اَصْحَابِيْ عَنْ اَحَدٍ شَيْئًا فَاِنِّيْ اُحِبُّ اَنْ اَخْرُجَ اِلَيْكُمْ وَاَنَا سَلِيْمُ الصَّدْرِ. رواه ابوداؤد، باب في رفع الحديث من المجلس، رقم: ٤٨٦٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરે સહાબા મેં સે કોઈ શખ્સ મુઝ તક કિસી કે બારે મેં કોઈ બાત ન પહુંચાયા કરે ક્યુંકે મેરા દિલ ચાહતા હૈ કે જબ મૈં તુમ્હારે પાસ આઊં તો મેરા દિલ તુમ સબકી તરફસે સાફ હો. (અબૂ દાઊદ)

١٧٦- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا جُلُوْسًا مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: يَطْلُعُ الْآنَ عَلَيْكُمْ رَجُلٌ مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ فَطَلَعَ رَجُلٌ مِنَ الْاَنْصَارِ تَنْطِفُ لِحْيَتُهُ مِنْ وُضُوْئِهِ، وَقَدْ تَعَلَّقَ نَعْلَيْهِ بِيَدِهِ الشِّمَالِ، فَلَمَّا كَانَ الْغَدُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِثْلَ ذٰلِكَ، فَطَلَعَ الرَّجُلُ مِثْلَ الْمَرَّةِ الْاُوْلٰى، فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمُ الثَّالِثُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِثْلَ مَقَالَتِهِ اَيْضًا، فَطَلَعَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ مِثْلَ حَالِهِ الْاُوْلٰى، فَلَمَّا قَامَ النَّبِيُّ ﷺ تَبِعَهُ عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ عَمْرٍو فَقَالَ: اِنِّيْ لَاحَيْتُ اَبِيْ فَاَقْسَمْتُ اَنْ لَا اَدْخُلَ عَلَيْهِ ثَلَاثًا، فَاِنْ رَاَيْتَ اَنْ تُؤْوِيَنِيْ اِلَيْكَ حَتّٰى تَمْضِيَ فَعَلْتَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ اَنَسٌ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: فَكَانَ عَبْدُ اللّٰهِ يُحَدِّثُ اَنَّهُ بَاتَ مَعَهُ تِلْكَ الثَّلَاثَ اللَّيَالِيَ، فَلَمْ يَرَهُ يَقُوْمُ مِنَ اللَّيْلِ شَيْئًا، غَيْرَ اَنَّهُ اِذَا تَعَارَّ وَ تَقَلَّبَ عَلٰى فِرَاشِهِ ذَكَرَ اللّٰهَ عَزَّوَجَلَّ، وَ كَبَّرَ حَتّٰى يَقُوْمَ لِصَلَاةِ الْفَجْرِ. قَالَ عَبْدُ اللّٰهِ: غَيْرَ اَنِّيْ لَمْ اَسْمَعْهُ يَقُوْلُ اِلَّا خَيْرًا، فَلَمَّا مَضَتِ الثَّلَاثُ اللَّيَالِيْ، وَكِدْتُ اَنْ اَحْتَقِرَ عَمَلَهُ، قُلْتُ: يَا عَبْدَ اللّٰهِ! لَمْ يَكُنْ بَيْنِيْ وَ بَيْنَ اَبِيْ غَضَبٌ وَلَا هَجْرٌ، وَلٰكِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ لَنَا ثَلَاثَ مِرَارٍ: يَطْلُعُ عَلَيْكُمُ الْآنَ رَجُلٌ مِنْ اَهْلِ

الْجَنَّةِ، فَطَلَعْتَ اَنْتَ الثَّلَاثَ الْمَرَّاتِ، فَاَرَدْتُ اَنْ آوِيَ اِلَيْكَ فَاَنْظُرَ مَا عَمَلُكَ ؟ فَاَقْتَدِيَ بِكَ ، فَلَمْ اَرَكَ عَمِلْتَ كَثِيْرَ عَمَلٍ ، فَمَا الَّذِيْ بَلَغَ بِكَ مَا قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ ؟ قَالَ: مَا هُوَ اِلَّا مَا رَاَيْتَ، قَالَ: فَلَمَّا وَلَّيْتُ دَعَانِيْ فَقَالَ : مَا هُوَ اِلَّا مَا رَاَيْتَ غَيْرَ اَنِّيْ لَا اَجِدُ فِيْ نَفْسِيْ لِاَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ غِشًّا وَ لَا اَحْسِدُ اَحَدًا عَلٰى خَيْرٍ اَعْطَاهُ اللهُ اِيَّاهُ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ: هٰذِهِ الَّتِيْ بَلَغَتْ بِكَ وَ هِيَ الَّذِيْ لَا نُطِيْقُ.

رواه احمد والبزار بنحوه ورجال احمد رجال الصحيح ، مجمع الزوائد ۸/ ۱۵۰

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમ લોગ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ બૈઠે હુવે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અભી તુમ્હારે પાસ એક જન્નતી આદમી આએગા. ઈતને મેં એક અન્સારી આએ જિનકી દાઢ્હી સે વુઝૂ કે પાની કે કતરે ગિર રહે થે ઔર ઉન્હોંને જૂતે બાએં (ઉલ્ટે) હાથ મેં થામ રખ્ખે થે. દૂસરે દિન ભી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને વહી બાત ફરમાઈ ઔર ફિર વહી અન્સારી ઉસી હાલ મેં આએ જિસ હાલ મેં પેહલી મરતબા આએ થે. તીસરે દિન ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને વહી બાત ફરમાઈ ઔર વહી અન્સારી ઉસી પેહલી હાલત મેં આએ. જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ (મજલિસ સે) ઉઠે તો હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ઉન અન્સારી કે પીછે ગએ ઔર ઉનસે કહા કે વાલિદ સાહબ સે મેરા ઝગડા હો ગયા હે જિસકી વજહ સે મૈંને કસમ ખા લી હે કે મૈં તીન દિન ઉનકે પાસ ન જાઊંગા. અગર આપ મુનાસિબ સમઝેં તો મુઝે અપને હાં તીન દિન ઠેહરા લેં. ઉન્હોંને ફરમાયા: બહુત અચ્છા. હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ બયાન કરતે થે કે મૈંને ઉનકે પાસ તીન રાતેં ગુઝારીં. મૈંને ઉનકો રાત મેં કોઈ ઈબાદત કરતે હુવે નહીં દેખા. અલ્બત્તા જબ રાત કો ઉનકી આંખ ખુલ જાતી ઔર બિસ્તર પર કરવટ બદલતે તો અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરતે ઔર અલ્લાહુ અકબર કેહતે, યહાં તક કે ફજર કી નમાઝ

કે લિયે બિસ્તર સે ઉઠતે. ઔર એક બાત યે ભી થી કે મૈંને ઉનસે ખૈર (ભલાઈ) કે અલાવા કુછ નહીં સુના. જબ તીન રાતેં ગુઝર ગઈં ઔર મૈં ઉનકે અમલ કો મામૂલી હી સમઝ રહા થા (ઔર મૈં હૈરાન થા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇનકે લિયે બશારત (ખુશ-ખબરી) તો ઇતની બળી દી ઔર ઇનકા કોઈ ખાસ અમલ તો હૈ નહીં) તો મૈંને ઉનસે કહાઃ અલ્લાહ કે બંદે! મેરે ઔર મેરે બાપ કે દરમિયાન ન કોઈ નારાઝગી હુઈ ઔર ન જુદાઈ હુઈ લેકિન (કિસ્સા યે હુવા કે) મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો (આપકે બારે મેં) તીન મરતબા યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અભી તુમ્હારે પાસ એક જન્નતી આદમી આને વાલા હૈ ઔર તીનોં મરતબા આપ હી આએ. ઈસ પર મૈંને ઈરાદા કિયા કે મૈં આપકે હાં રેહ કર આપકા ખાસ અમલ દેખૂં તાકે (ફિર ઉસ અમલ મેં) આપકે નકશે-કદમ પર ચલૂં. મૈંને આપકો ઝિયાદા અમલ કરતે હુવે નહીં દેખા (અબ આપ બતાએં) કે આપકા વો કૌનસા ખાસ અમલ હૈ જિસકી વજહ સે આપ ઈસ મરતબા પર પહુંચ ગએ જો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને આપકે લિયે ઈરશાદ ફરમાયા? ઉન અન્સારી ને કહાઃ (મેરા કોઈ ખાસ અમલ તો હૈ નહીં) યે અમલ હૈં જો તુમને દેખે હૈં. હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે (મૈં યે સુન કર ચલ પળા) જબ મૈંને પુશ્ત (પીઠ) ફેરી તો ઉન્હોંને મુઝે બુલાયા ઔર કહાઃ મેરે આમાલ મેં તો વહી હૈં જો તુમને દેખે હૈં અલબત્તા એક બાત યે હૈ કે મેરે દિલ મેં કિસી મુસલમાન કે બારે મેં ખોટ નહીં હૈ ઔર કિસી કો અલ્લાહ તઆલા ને કોઈ ખાસ નેઅમત અતા ફરમા રખ્ખી હો તો મૈં ઉસ પર ઉસસે હસદ (જલન) નહીં કરતા. હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને ફરમાયાઃ યહી વો અમલ હૈ જિસકી વજહ સે તુમ ઈસ મરતબા પર પહુંચે ઔર યે ઐસા અમલ હૈ જિસકો હમ નહીં કર સકતે. (મુસ્નદે અહમદ, બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۱۷۷- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ وَسَّعَ عَلٰی مَكْرُوْبٍ كُرْبَةً فِی الدُّنْیَا وَسَّعَ اللّٰهُ عَلَیْهِ كُرْبَةً فِی الْاٰخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ عَوْرَةَ مُسْلِمٍ فِی الدُّنْیَا سَتَرَ اللّٰهُ عَوْرَتَهُ فِی الْاٰخِرَةِ، وَاللّٰهُ فِیْ عَوْنِ الْمَرْءِ مَا كَانَ فِیْ عَوْنِ اَخِیْهِ. رواه احمد ۲/۲۷٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ દુનિયા મેં કિસી પરેશાન-હાલ કી પરેશાની કો દૂર કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકી આખિરત કી કોઈ એક પરેશાની દૂર ફરમાએગા ઔર જો શખ્સ દુનિયા મેં કિસી મુસલમાન કે ઉયૂબ (ઐબોં) પર પર્દા ડાલેગા અલ્લાહ તઆલા આખિરત મેં ઉસકે ઉયૂબ પર પર્દા ડાલેગા. જબ તક આદમી અપને ભાઈ કી મદદ કરતા રેહતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકી મદદ ફરમાતા રેહતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

١٧٨- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: كَانَ رَجُلَانِ فِي بَنِي إِسْرَائِيْلَ مُتَوَاخِيَيْنِ، فَكَانَ أَحَدُهُمَا يُذْنِبُ وَالْآخَرُ مُجْتَهِدٌ فِي الْعِبَادَةِ، فَكَانَ لَا يَزَالُ الْمُجْتَهِدُ يَرَى الْآخَرَ عَلَى الذَّنْبِ فَيَقُوْلُ: أَقْصِرْ، فَوَجَدَهُ يَوْمًا عَلَى ذَنْبٍ فَقَالَ لَهُ: أَقْصِرْ، فَقَالَ: خَلِّنِي وَرَبِّي أَبُعِثْتَ عَلَيَّ رَقِيْبًا؟ فَقَالَ: وَاللهِ! لَا يَغْفِرُ اللهُ لَكَ أَوْ لَا يُدْخِلُكَ اللهُ الْجَنَّةَ، فَقَبَضَ أَرْوَاحَهُمَا، فَاجْتَمَعَا عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ، فَقَالَ لِهٰذَا الْمُجْتَهِدِ: أَكُنْتَ بِي عَالِمًا أَوْ كُنْتَ عَلَى مَا فِي يَدِي قَادِرًا؟ وَقَالَ لِلْمُذْنِبِ: اِذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِي، وَقَالَ لِلْآخَرِ: اِذْهَبُوا بِهِ إِلَى النَّارِ. رواه ابوداؤد، باب في النهي عن البغي، رقم: ٤٩٠١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: બની ઈસ્રાઈલ મેં દો દોસ્ત થે. એક ઉનમેં ગુનાહ કિયા કરતા થા ઔર દૂસરા ખૂબ ઈબાદત કિયા કરતા થા. આબિદ (ઈબાદત કરને વાલા) જબ ભી ગુનેહગાર કો ગુનાહ કરતે હુવે દેખતા તો ઉસસે કેહતા કે ગુનાહ સે રુક જા. એક દિન ઉસે ગુનાહ કરતે હુવે દેખા તો ફિર કહા કે બાઝ આ જા. ઉસને કહા કે મુઝે મેરે રબ પર છોડ દે (મૈં જાનૂં મેરા રબ જાને) ક્યા તુઝકો મુઝ પર નિગરાન (દેખરેખ કરને વાલા) બનાકર ભેજા ગયા હૈ? આબિદ ને (ગુસ્સા મેં આકર) કહા: અલ્લાહ કી કસમ! અલ્લાહ તઆલા તેરી મગફિરત નહીં કરેંગે, યા યે કહા કે અલ્લાહ

તઆલા તુઝે જન્નત મેં દાખિલ નહીં કરેંગે. ફિર દોનોં કા ઈન્તિકાલ હો ગયા ઔર (આલમે અરવાહ) મેં દોનોં અલ્લાહ તઆલા કે સામને જમા હો ગએ. અલ્લાહ તઆલા ને આબિદ સે પૂછા: કયા તુમ મેરે બારે મેં જાનતે થે (કે મૈં માફ નહીં કરૂંગા) યા જો માફ કરના જો મેરે કબ્જા મેં હૈ કયા તુમ્હેં ઉસ પર કુદરત હાસિલ થી (કે તુમ મુઝે માફ કરને સે રોક દો કે જો દાવા કિયા કે અલ્લાહ તઆલા તેરી મગફિરત નહીં કરેંગે) ઔર ગુનેહગાર સે ઈરશાદ ફરમાયા: મેરી રહમત સે જન્નત મેં ચલા જા (ઈસલિયે કે વો રહમત કા ઉમ્મીદવાર થા) ઔર આબિદ કે બારે મેં (ફરિશ્તોં સે) ફરમાયા કે ઈસે દોઝખ મેં લે જાઓ. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: હદીસ શરીફ કા યે મતલબ નહીં કે ગુનાહ પર જુરઅત કી જાએ ઈસલિયે કે ઉસ ગુનેહગાર કી માફી અલ્લાહ તઆલા કે ફઝલ સે હુઈ. ઝરૂરી નહીં કે હર ગુનેહગાર કે સાથ યહી મામલા હો, કયુંકે ઉસૂલ તો યહી હૈ કે ગુનાહ પર સઝા હો. ઔર ન યે મતલબ હૈ કે ગુનાહોં ઔર નાજાઈઝ કામોં સે રોકા ન જાએ. કુર્આન વ હદીસ મેં સૈંકળોં જગહ ગુનાહોંસે રોકને કા હુકમ હૈ ઔર ન રોકને પર વઈદ (સઝા કી ધમકી) હૈ

١٧٩- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: یُبْصِرُ اَحَدُكُمُ الْقَذَاةَ فِی عَیْنِ اَخِیْهِ وَیَنْسَی الْجِذْعَ فِی عَیْنِهِ. رواه ابن حبان (و رجاله ثقات)

٧٣/١٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી કો અપને ભાઈ કી આંખ કા એક તિંકા ભી નઝર આ જાતા હૈ લેકિન અપની આંખકા શહતીર તક ભી ઉસે નઝર નહીં આતા. (ઈબ્ને હબ્બાન)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે દૂસરોં કે મામૂલી સે મામૂલી ઉયૂબ નઝર આ જાતે હૈં ઔર અપને બળે બળે ઉયૂબ પર નઝર નહીં જાતી.

١٨٠- عَنْ اَبِی رَافِعٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ غَسَّلَ مَیِّتًا فَكَتَمَ عَلَیْهِ غَفَرَ اللّٰهُ لَهُ اَرْبَعِیْنَ كَبِیْرَةً، وَمَنْ حَفَرَ لِاَخِیْهِ قَبْرًا حَتّٰی یُجِنَّهُ فَكَاَنَّمَا اَسْكَنَهُ مَسْكَنًا حَتّٰی یُبْعَثَ. رواه الطبرانی فی الكبیر ورجاله رجال

الصحيح مجمع الزوائد ٣/ ١١٤

હઝરત અબૂ રાફિઅ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ મય્યત કો ગુસ્લ દેતા હૈ ઔર ઉસકે સતર કો ઔર અગર કોઈ ઐબ પાએ તો ઉસકો છુપાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ચાલીસ બળે ગુનાહ માફ ફરમા દેતે હૈં ઔર જો અપને ભાઈ (કી મય્યત) કે લિયે કબ્ર ખોદતા હૈ ઔર ઉસકો ઉસમેં દફન કરતા હૈ તો ગોયા ઉસને (કયામત કે દિન) દોબારા ઝિંદા ઉઠાએ જાને તક ઉસકો એક મકાન મેં ઠેહરા દિયા યાની ઉસકો ઈસ કદર અજર મિલતા હૈ જિતના કે ઉસ શખ્સ કે લિયે કયામત તક મકાન દેને કા અજર મિલતા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٨١- عَنْ أَبِيْ رَافِعٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ غَسَّلَ مَيِّتًا فَكَتَمَ عَلَيْهِ غُفِرَ لَهُ أَرْبَعِيْنَ مَرَّةً، وَمَنْ كَفَّنَ مَيِّتًا كَسَاهُ اللهُ مِنَ السُّنْدُسِ وَإِسْتَبْرَقِ الْجَنَّةِ. (الحديث) رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط مسلم ووافقه الذهبي ١/ ٣٥٤

હઝરત અબૂ રાફિઅ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ કિસી મય્યત કો ગુસ્લ દેતા હૈ ફિર ઉસકે સતર કો ઔર અગર કોઈ ઐબ પાએ તો ઉસકો છુપાતા હૈ તો ચાલીસ મરતબા ઉસકી મગફિરત કી જાતી હૈ ઔર જો શખ્સ મય્યત કો કફન દેતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો જન્નત કે બારીક ઔર મોટે રેશમ કા લિબાસ પેહનાએંગે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٨٢- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَجُلًا زَارَ أَخًا لَهُ فِيْ قَرْيَةٍ أُخْرَى، فَأَرْصَدَ اللهُ لَهُ عَلَى مَدْرَجَتِهِ مَلَكًا، فَلَمَّا أَتَى عَلَيْهِ قَالَ: أَيْنَ تُرِيْدُ؟ قَالَ: أُرِيْدُ أَخًا لِيْ فِيْ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ، قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا؟ قَالَ: لَا، غَيْرَ أَنِّيْ أَحْبَبْتُهُ فِي اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ: فَإِنِّيْ رَسُوْلُ اللهِ إِلَيْكَ، بِأَنَّ اللهَ قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيْهِ. رواه مسلم، باب فضل الحب في الله تعالى، رقم: ٦٥٤٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ એક શખ્સ અપને (મુસલમાન) ભાઈ સે દૂસરી બસ્તી મેં મુલાકાત કે લિયે રવાના હુવા. અલ્લાહ તઆલા ને ઉસ શખ્સ કે રાસ્તે પર એક ફરિશ્તે કો બિઠા દિયા (જબ વો શખ્સ ઉસ ફરિશ્તા કે કરીબ પહુંચા તો) ફરિશ્તે ને ઉસસે પૂછાઃ તુમ્હારા કહાં જાને કા ઈરાદા હૈ? ઉસ શખ્સ ને કહાઃ મૈં ઉસ બસ્તી મેં રેહને વાલે અપને એક ભાઈ સે મિલને જા રહા હૂં. ફરિશ્તા ને પૂછાઃ કયા તુમ્હારા ઉસ પર કોઈ હક હૈ જિસકો લેને કે લિયે જા રહે હો? ઉસ શખ્સ ને કહાઃ નહીં, મેરે જાને કી વજહ સિર્ફ યે હૈ કે મુઝે ઉસસે અલ્લાહ તઆલા કે લિયે મુહબ્બત હૈ. ફરિશ્તા ને કહાઃ મુઝે અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારે પાસ યે બતાને કે લિયે ભેજા હૈ કે જિસ તરહ તુમ ઉસ ભાઈ સે મહઝ (સિર્ફ) અલ્લાહ તઆલા કી વજહ સે મુહબ્બત કરતે હો અલ્લાહ તઆલા ભી તુમસે મુહબ્બત કરતે હૈં. (મુસ્લિમ)

١٨٣-عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ اَنَّهٗ قَالَ: مَنْ سَرَّهٗ اَنْ يَّجِدَ طَعْمَ الْاِيْمَانِ فَلْيُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهٗ اِلَّا لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ. رواه احمد والبزار ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ١/٢٦٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ યે પસંદ કરે કે ઉસે ઈમાન કા ઝાઈકા (મઝા) હાસિલ હો જાએ તો ઉસે ચાહિયે કે મહઝ અલ્લાહ તઆલા કી રઝા ઔર ખુશનૂદી કે લિયે દૂસરે (મુસલમાન) સે મુહબ્બત કરે. (મુસ્નદે અહમદ, બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٨٤- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ يَعْنِی ابْنَ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ مِنَ الْاِيْمَانِ اَنْ يُّحِبَّ الرَّجُلُ رَجُلًا لَا يُحِبُّهٗ اِلَّا لِلّٰهِ مِنْ غَيْرِ مَالٍ اَعْطَاهُ فَذٰلِكَ الْاِيْمَانُ. رواه الطبرانی فی الاوسط ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ١٠/١٥٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ

રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: બેશક ઈમાન (કી નિશાનિયોં) મેં સે હૈ કે એક શખ્સ દૂસરે સે સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા કી રઝા વ ખુશનૂદી કે લિયે મુહબ્બત કરે જબકે દૂસરે શખ્સ ને ઉસકો માલ (વ દુન્યવી ફાઇદા વગૈરા કુછ) નહીં દિયા હો. સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે મુહબ્બત કરના યે ઈમાન (કા કામિલ દર્જા) હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

١٨٥–عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا تَحَابَّ رَجُلَانِ فِي اللهِ تَعَالَى إِلَّا كَانَ أَفْضَلُهُمَا أَشَدُّ حُبًّا لِصَاحِبِهِ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٤/١٧١

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો દો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કી રઝા વ ખુશનૂદી કે લિયે એક દૂસરે સે મુહબ્બત કરેં ઉનમેં અફઝલ વો શખ્સ હૈ જો અપને સાથી સે ઝિયાદા મુહબ્બત કરતા હો. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٨٦– عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ أَحَبَّ رَجُلًا لِلّٰهِ فَقَالَ: إِنِّي أُحِبُّكَ لِلّٰهِ فَدَخَلَا جَمِيْعًا الْجَنَّةَ، فَكَانَ الَّذِي أَحَبَّ أَرْفَعَ مَنْزِلَةً مِنَ الْآخَرِ، وَأَحَقَّ بِالَّذِي أَحَبَّ لِلّٰهِ. رواه البزار باسناد حسن، الترغيب ٤/١٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કી રઝા વ ખુશનૂદી કે લિયે કિસી શખ્સ સે મુહબ્બત કરે ઔર (ઇસ મુહબ્બત કા ઇઝહાર) યે કેહ કર કરે: મૈં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે તુમસે મુહબ્બત કરતા હૂં, ફિર વો દોનોં જન્નત મેં દાખિલ હોં તો જિસ શખ્શ ને મુહબ્બત કી વો દૂસરે કે મુકાબ્લા મેં ઊંચે દર્જા મેં હોગા ઔર ઉસ દર્જા કા ઝિયાદા હકદાર હોગા. (બઝઝાર, તરગીબ)

١٨٧- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَرْفَعُهُ قَالَ: مَا مِنْ رَجُلَيْنِ تَحَابَّا فِي اللّٰهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ إِلَّا كَانَ أَحَبُّهُمَا إِلَى اللّٰهِ أَشَدَّهُمَا حُبًّا لِصَاحِبِهِ. رواه الطبراني في الاوسط ورجاله رجال الصحيح غير المعافى بن سليمان وهو ثقة، مجمع الزوائد ١٠/٤٨٩

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં: જો દો શખ્સ આપસમેં એક દૂસરે કી ગૈર-મૌજૂદગી મેં અલ્લાહ તઆલા કી રઝા વ ખુશનૂદી કે લિયે મુહબ્બત કરેં તો ઉન દોનોં મે અલ્લાહ તઆલા કા ઝિયાદા મહબૂબ વો હૈ જો અપને સાથી સે ઝિયાદા મુહબ્બત કરતા હો. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٨٨- عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَثَلُ الْمُؤْمِنِيْنَ فِيْ تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ، مَثَلُ الْجَسَدِ، إِذَا اشْتَكٰى مِنْهُ عُضْوٌ، تَدَاعٰى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمّٰى. رواه مسلم، باب تراحم المؤمنين ...، رقم: ٦٥٨٦

હઝરત નુઅમાન બિન બશીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુસલમાનોં કી મિસાલ એક દૂસરે સે મુહબ્બત કરને, એક દૂસરે પર રહમ કરને ઔર એક દૂસરે પર શફકત વ મહરબાની કરને મેં બદન કી તરહ હૈ. જબ ઉસકા એક ઉઝવ (હિસ્સા) ભી દુખતા હૈ તો ઉસ દુખન કી વજહ સે બદન કે બાકી સારે અઅઝા ભી બુખાર વ બે-ખ્વાબી મેં ઉસકે શરીકે-હાલ હો જાતે હૈં. (મુસ્લિમ)

١٨٩- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: الْمُتَحَابُّوْنَ فِي اللّٰهِ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ، يَغْبِطُهُمْ بِمَكَانِهِمُ النَّبِيُّوْنَ وَالشُّهَدَاءُ. رواه ابن حبان (واسناده جيد) ٢/٣٣٨

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અલ્લાહ તઆલા કી રઝા વ ખુશ્નૂદી કે લિયે આપસમેં એક દૂસરે સે મુહબ્બત કરને વાલે અર્શ કે સાયા મેં હોંગે જિસ દિન અર્શ કે સયા કે અલાવા કોઇ સાયા ન હોગા. અંબિયા ઔર શુહદા (શહીદ હોને વાલે) ઉનકે ખાસ મરતબા ઔર મકામ કી વજહ સે ઉન પર રશ્ક (ઉનકે જૈસા હોને કી તમન્ના) કરેંગે. (ઇબ્ને હિબ્બાન)

١٩٠- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: حُقَّتْ مَحَبَّتِيْ عَلَى الْمُتَحَابِّيْنَ فِيَّ، وَحُقَّتْ مَحَبَّتِيْ عَلَى الْمُتَنَاصِحِيْنَ فِيَّ، وَحُقَّتْ مَحَبَّتِيْ عَلَى الْمُتَزَاوِرِيْنَ فِيَّ، وَحُقَّتْ مَحَبَّتِيْ عَلَى الْمُتَبَاذِلِيْنَ فِيَّ، وَهُمْ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُوْرٍ يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّوْنَ وَالصِّدِّيْقُوْنَ بِمَكَانِهِمْ. رواه ابن حبان (واسناده جيد) ٢/٣٣٨، وعند احمد ٥/٢٣٩: عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَحُقَّتْ مَحَبَّتِيْ لِلْمُتَوَاصِلِيْنَ فِيَّ. وعند مالك ص ٧٢٣ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَجَبَتْ مَحَبَّتِيْ لِلْمُتَجَالِسِيْنَ فِيَّ. وعند الطبراني في الثلاثة عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَقَدْ حُقَّتْ مَحَبَّتِيْ لِلَّذِيْنَ يَتَصَادَقُوْنَ مِنْ أَجْلِيْ.

مجمع الزوائد ١٠/٤٩٥

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા યે ઇરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં: મેરી મુહબ્બત ઉન લોગોં કે લિયે વાજિબ હૈ જો મેરી વજહ સે એક દૂસરે સે મુહબ્બત રખતે હૈં, મેરી મુહબ્બત ઉન લોગોં કે લિયે વાજિબ હૈ જો મેરી વજહ સે એક દૂસરે કી ખૈર-ખ્વાહી (ભલાઇ) કરતે હૈં, મેરી મુહબ્બત ઉન લોગોં કે લિયે વાજિબ હૈ જો મેરી વજહ સે એક દૂસરે સે મુલાકાત કરતે હૈં ઔર મેરી મુહબ્બત ઉન લોગોં કે લિયે વાજિબ હૈ જો મેરી વજહ સે એક દૂસરે પર ખર્ચ કરતે હૈં. વો નૂર કે મિંબરોં પર હોંગે, ઉનકે ખાસ મરતબા કી વજહ સે અંબિયા ઔર સિદ્દીકીન ઉન પર રશ્ક કરેંગે. (ઇબ્ને હિબ્બાન)

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી રિવાયત મેં હૈ કે મેરી મુહબ્બત ઉન લોગોં કે લિયે વાજિબ હૈ જો મેરી વજહ સે એક દૂસરે સે તઅલ્લુક રખતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી રિવાયત મેં હૈ કે મેરી મુહબ્બત ઉન લોગોં કે લિયે વાજિબ હૈ જો મેરી વજહ સે એક દૂસરે કે સાથ બૈઠતે હૈં. (મુઅત્તા ઈમામ માલિક)

હઝરત અમ્ર બિન અબસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી રિવાયત મેં હૈ કે મેરી મુહબ્બત ઉન લોગોં કે લિયે વાજિબ હૈ જો મેરી વજહ સે એક દૂસરે સે દોસ્તી રખતે હૈં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٩١- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: قَالَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ: اَلْمُتَحَابُّوْنَ فِيْ جَلَالِيْ لَهُمْ مَنَابِرُ مِنْ نُوْرٍ يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّوْنَ وَالشُّهَدَاءُ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء في الحب في الله، رقم: ٢٣٩٠

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે હદીસે કુદસી બયાન કરતે હુવે સુના: અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં: વો બંદે જો મેરી અઝમત ઔર જલાલ કી વજહ સે અપસમેં ઉલ્ફત વ મુહબ્બત રખતે હૈં ઉનકે લિયે નૂર કે મિંબર હોંગે, ઉન પર અંબિયા ઔર શુહદા ભી રશ્ક કરેંગે. (તિરમિઝી)

١٩٢- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ لِلّٰهِ جُلَسَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَنْ يَمِيْنِ الْعَرْشِ، وَكِلْتَا يَدَيِ اللهِ يَمِيْنٌ، عَلٰى مَنَابِرَ مِنْ نُوْرٍ وُجُوْهُهُمْ مِنْ نُوْرٍ، لَيْسُوْا بِاَنْبِيَاءَ وَلَا شُهَدَاءَ وَلَا صِدِّيْقِيْنَ قِيْلَ: يَارَسُوْلَ اللهِ مَنْ هُمْ؟ قَالَ: هُمُ الْمُتَحَابُّوْنَ بِجَلَالِ اللهِ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى. رواه الطبراني ورجاله وثقوا، مجمع الزوائد ١٠/ ٤٩١

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બેશક

કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા કે કુછ બંદે અલ્લાહ તઆલા કે હમ-નશીન હોંગે જો અર્શ કે દાઈ જાનિબ (સીધી તરફ) હોંગે ઔર અલ્લાહ તઆલા કે દોનોં હાથ દાહને હી હૈં. વો નૂર કે મિંબરોં પર બૈઠે હોંગે, ઉનકે ચેહરે નૂર કે હોંગે, વો ન અંબિયા હોંગે ન શુહદા ઔર ન સિદ્દીકીન. અર્ઝ કિયા ગયા: યા રસૂલલ્લાહ! વો કૌન હોંગે? ઈરશાદ ફરમાયા: યે વો લોગ હોંગે જો અલ્લાહ તઆલા કી અઝમત વ જલાલ કી વજહ સે એક દૂસરે સે મુહબ્બત રખતે થે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۹۳- عَنْ اَبِیْ مَالِكٍ الْاَشْعَرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: یٰاَیُّهَا النَّاسُ اسْمَعُوْا وَاعْقِلُوْا، وَاعْلَمُوْا اَنَّ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ عِبَادًا لَیْسُوْا بِاَنْبِیَاءَ، وَلَا شُهَدَاءَ، یَغْبِطُهُمُ الْاَنْبِیَاءُ وَالشُّهَدَاءُ عَلٰی مَجَالِسِهِمْ وَقُرْبِهِمْ مِنَ اللّٰهِ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْاَعْرَابِ مِنْ قَاصِیَةِ النَّاسِ وَاَلْوٰی بِیَدِهٖ اِلٰی نَبِیِّ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: یَا نَبِیَّ اللّٰهِ! نَاسٌ مِنَ النَّاسِ لَیْسُوْا بِاَنْبِیَاءَ، وَلَا شُهَدَاءَ، یَغْبِطُهُمُ الْاَنْبِیَاءُ وَالشُّهَدَاءُ عَلٰی مَجَالِسِهِمْ وَقُرْبِهِمْ مِنَ اللّٰهِ اِنْعَتْهُمْ لَنَا یَعْنِیْ: صِفْهُمْ لَنَا، فَسُرَّ وَجْهُ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ لِسُؤَالِ الْاَعْرَابِیِّ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: هُمْ نَاسٌ مِنْ اَفْنَاءِ النَّاسِ، وَنَوَازِعِ الْقَبَائِلِ لَمْ تَصِلْ بَیْنَهُمْ اَرْحَامٌ مُتَقَارِبَةٌ، تَحَابُّوْا فِی اللّٰهِ وَتَصَافَوْا یَضَعُ اللّٰهُ لَهُمْ یَوْمَ الْقِیَامَةِ مَنَابِرَ مِنْ نُوْرٍ فَیُجْلِسُهُمْ عَلَیْهَا، فَیَجْعَلُ وُجُوْهَهُمْ نُوْرًا وَثِیَابَهُمْ نُوْرًا، یَفْزَعُ النَّاسُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ وَلَا یَفْزَعُوْنَ، وَهُمْ اَوْلِیَاءُ اللّٰهِ الَّذِیْنَ لَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ. رواه احمد ٥/٣٤٣

હઝરત અબૂ માલિક અશ્અરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: લોગો! સુનો ઔર સમઝો, ઔર જાન લો કે અલ્લાહ તઆલા કે કુછ બંદે ઐસે હૈં જો ન નબી હૈં ઔર ન શહીદ હૈં, ઉનકે બૈઠને કે ખાસ મકામ ઔર અલ્લાહ તઆલા સે ઉનકે ખાસ કુર્બ (નઝદીકી) ઔર તઅલ્લુક કી વજહ સે અંબિયા ઔર શુહદા ઉન પર રશ્ક કરેંગે. એક દેહાતી આદમી ને જો મદીના મુનવ્વરા સે દૂર (દેહાત કા) રેહને વાલા

આયા હુવા થા (મુતવજ્જેહ કરને કે લિયે) અપને હાથ સે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી તરફ ઈશારા કિયા ઔર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! કુછ લોગ ઐસે હોંગે જો ન અંબિયા હોંગે ઔર ન શુહદા. અંબિયા ઔર શુહદા ઉનકે બૈઠને કે ખાસ મકામ ઔર ઉનકે અલ્લાહ તઆલા સે ખાસ કુર્બ ઔર તઅલ્લુક કી વજહ સે ઉન પર રશ્ક કરેંગે. આપ ઉનકા હાલ બયાન ફરમા દીજિયે યાની ઉનકી સિફાત (ખૂબિયાં) બયાન ફરમા દીજિયે. ઉસ દેહાતી કે સવાલ સે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ચેહરા મુબારક પર ખુશી કે આસાર ઝાહિર હુવે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યે આમ લોગોં મેં સે ગૈર-મઅરૂફ અફરાદ (અંજાન લોગ) ઔર મુખ્તલિફ કબીલોં કે લોગ હોંગે જિનમેં કોઈ કરીબી રિશ્તેદારિયાં ભી નહીં હોંગી. ઉન્હોંને અલ્લાહ તઆલા કી રઝા વ ખુશ્નૂદી કે લિયે એક દૂસરે સે ખાલિસ વ સચ્ચી મુહબ્બત કી હોગી. અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉનકે લિયે નૂર કે મિંબર રખેંગે જિન પર ઉનકો બિઠાએંગે. ફિર અલ્લાહ તઆલા ઉનકે ચેહરોં ઔર કપડોં કો નૂર વાલા બના દેંગે. કયામત કે દિન જબ આમ લોગ ઘબરા રહે હોંગે ઉન પર કિસી કિસ્મ કી ઘબરાહટ ન હોગી. વો અલ્લાહ તઆલા કે દોસ્ત હૈં, ઉન પર ન કોઈ ખૌફ હોગા ઔર ન હી વો ગમગીન (ઉદાસ) હોંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

١٩٣- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ اِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ! كَيْفَ تَقُوْلُ فِىْ رَجُلٍ اَحَبَّ قَوْمًا وَلَمْ يَلْحَقْ بِهِمْ؟ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ. رواه البخارى، باب علامة الحب فى الله ....، رقم: ٦١٦٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! આપકા ઉસ શખ્સ કે બારે મેં કયા ખયાલ હૈ જિસકો એક જમાઅત સે મુહબ્બત હૈ લેકિન વો ઉનકે સાથ નહીં હો સકા? યાની અમલ ઔર હસનાત (નેકિયાં) મેં બિલ્કુલ ઉનકે કદમ બ-કદમ ન હો સકા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

ઈરશાદ ફરમાયા: જો આદમી જિસસે મુહબ્બત રખતા હૈ ઉસકે સાથ હી હોગા યાની આખિરત મેં ઉસકે સાથ કર દિયા જાએગા. (બુખારી)

١٩٥- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا اَحَبَّ عَبْدٌ عَبْدًا لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ اِلَّا اَكْرَمَ رَبَّهٗ عَزَّوَجَلَّ. رواه احمد ٥/٢٥٩

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ બંદા ને અલ્લાહ તઆલા કે લિયે કિસી બંદા સે મુહબ્બત કી, ઉસને અપને રબ્બે ઝુલ્જલાલ કી તાઝીમ (અઝમત) કી. (મુસ્નદે અહમદ)

١٩٦- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَفْضَلُ الْاَعْمَالِ الْحُبُّ فِی اللّٰهِ وَالْبُغْضُ فِی اللّٰهِ. رواه ابوداؤد، باب مجانبة اهل الاهواء وبغضهم رقم: ٤٥٩٩

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સબસે અફઝલ અમલ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે કિસી સે મુહબ્બત કરના ઔર અલ્લાહ તઆલા કે લિયે કિસી સે દુશ્મની કરના. (અબૂ દાઉદ)

١٩٧- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ عَبْدٍ اَتٰى اَخَاهُ يَزُوْرُهٗ فِی اللّٰهِ اِلَّا نَادَاهُ مَلَكٌ مِنَ السَّمَاءِ اَنْ طِبْتَ، وَطَابَتْ لَكَ الْجَنَّةُ، وَاِلَّا قَالَ اللّٰهُ فِیْ مَلَكُوْتِ عَرْشِهٖ: عَبْدِیْ زَارَ فِیَّ، وَعَلَیَّ قِرَاهُ، فَلَمْ يَرْضَ لَهٗ بِثَوَابٍ دُوْنَ الْجَنَّةِ. (الحديث) رواه البزار وابو يعلى باسناد جيد، الترغيب ٣/٣٦٤

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો બંદા અપને (મુસલમાન) ભાઈ સે અલ્લાહ તઆલા કી રઝા કી ખાતિર મુલાકાત કે લિયે આતા હૈ તો આસમાન સે એક ફરિશ્તા ઉસકો પુકાર કર કેહતા હૈ: તુમ ખુશહાલી કી ઝિંદગી બસર કરો, તુમ્હેં જન્નત મુબારક હો ઔર અલ્લાહ તઆલા અર્શ વાલે ફરિશ્તોં સે ફરમાતે હૈં: મેરે બંદે ને મેરી

ખાતિર મુલાકાત કી, મેરે ઝિમ્મે ઈસકી મેહમાની હૈ. ઔર વો યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉસે બદલે મેં જન્નત સે કમ નહીં દેતે. (બઝઝાર, અબૂ યઅલા, તરગીબ)

١٩٨- عَنْ زَيْدِ بْنِ اَرْقَمَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اِذَا وَعَدَ الرَّجُلُ اَخَاهُ وَمِنْ نِيَّتِهِ اَنْ يَفِيَ فَلَمْ يَفِ وَلَمْ يَجِيْءْ لِلْمِيْعَادِ فَلَا اِثْمَ عَلَيْهِ. رواه ابو داؤد، باب في العدة، رقم: ٤٩٩٥

હઝરત ઝૈદ બિન અરકમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ આદમી ને અપને ભાઈ સે કોઈ વાદા કિયા ઔર ઉસકી નિય્યત ઉસ વાદા કો પૂરા કરને કી થી લેકિન વો પૂરા ન કર સકા ઔર વક્ત પર ન આ સકા તો ઉસ પર કોઈ ગુનાહ નહીં હૈ. (અબૂ દાઉદ)

١٩٩- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء ان المستشار مؤتمن، رقم: ٢٨٢٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસસે કિસી મામલે મેં મશ્વરા કિયા જાએ ઉસ મામલે મે ઉસ પર ભરોસા કિયા ગયા હૈ (લિહાઝા ઉસે ચાહિયે કે મશ્વરા લેને વાલે કા રાઝ ઝાહિર ન કરે ઔર વહી મશ્વરા દે જો મશ્વરા લેને વાલે કે લિયે ઝિયાદા મુફીદ (ફાઈદે વાલા) હો). (તિરમિઝી)

٢٠٠- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا حَدَّثَ الرَّجُلُ بِالْحَدِيْثِ ثُمَّ الْتَفَتَ فَهِيَ اَمَانَةٌ. رواه ابو داؤد، باب في نقل الحديث، رقم: ٤٨٦٨

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

ઈરશાદ ફરમાયા: જબ કોઈ શખ્સ અપની કોઈ બાત કહે ઔર ફિર ઈધર ઉધર દેખે તો વો બાત અમાનત હૈ. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે અગર કોઈ શખ્સ તુમસે બાત કરે ઔર વો તુમસે યે ન કહે કે ઈસકો રાઝ મેં રખના, લેકિન અગર ઉસકે કિસી અંદાઝ સે તુમ્હેં યે મહસૂસ હો કે વો યે નહીં ચાહતા કે ઉસકી યે બાત કિસી કે ઈલ્મ મેં આએ મસ્લન બાત કરતે હુવે ઈધર ઉધર દેખના વગૈરા, તો ઉસકી યે બાત અમાનત હી હૈ. ઔર અમાનત હી કી તરહ તુમ્હેં ઉસકી હિફાઝત કરની ચાહિયે. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٢٠١- عَنْ اَبِی مُوْسَی الْاَشْعَرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: اِنَّ اَعْظَمَ الذُّنُوْبِ عِنْدَ اللّٰهِ اَنْ یَلْقَاهُ بِهَا عَبْدٌ بَعْدَ الْكَبَائِرِ الَّتِی نَهَی اللّٰهُ عَنْهَا اَنْ یَمُوْتَ رَجُلٌ وَ عَلَیْهِ دَیْنٌ لَا یَدَعُ لَهُ قَضَاءً . رواه ابو داؤد، باب فی التشدید فی الدین، رقم:٣٣٤٢

હઝરત અબૂ મૂસા અશઅરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે ઉન કબીરા (બળે) ગુનાહોં (શિર્ક, ઝિના વગૈરા) કે બાદ જિનસે અલ્લાહ તઆલા ને સખ્તી સે મના ફરમાયા હૈ, સબસે બળા ગુનાહ યે હૈ કે આદમી ઈસ હાલ મેં મરે કે ઉસ પર કર્ઝ હો ઔર ઉસને અદાઈગી (અદા કરને, દેને) કા ઈન્તિઝામ ન કિયા હો. (અબૂ દાઊદ)

٢٠٢- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَیْنِهِ حَتّٰی یُقْضٰی عَنْهُ . رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن، باب ما جاء ان نفس المؤمن ....، رقم:١٠٧٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મોમિન કી રૂહ ઉસકે કર્ઝા કી વજહ સે લટકી રેહતી હૈ (રાહત વ રહમત કી ઉસ મંઝિલ તક નહીં પહુંચતી જિસકા નેક લોગોં સે વાદા હૈ) જબ તક કે ઉસકા કર્ઝા ન અદા કર દિયા જાએ. (તિરમિઝી)

٢٠٣- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: يُغْفَرُ لِلشَّهِيْدِ كُلُّ ذَنْبٍ، اِلَّا الدَّيْنَ. رواه مسلم، باب من قتل فى سبيل الله ...، رقم: ٤٨٨٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કર્ઝ કે અલાવા શહીદ કે સારે ગુનાહ માફ કર દિયે જાએંગે. (મુસ્લિમ)

٢٠٤- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ جَحْشٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كُنَّا جُلُوْسًا بِفِنَاءِ الْمَسْجِدِ حَيْثُ تُوْضَعُ الْجَنَائِزُ وَرَسُوْلُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ بَيْنَ ظَهْرَيْنَا، فَرَفَعَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ بَصَرَهُ قِبَلَ السَّمَاءِ، فَنَظَرَ ثُمَّ طَاطَا بَصَرَهُ وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: سُبْحَانَ اللهِ! سُبْحَانَ اللهِ! مَاذَا اُنْزِلَ مِنَ التَّشْدِيْدِ! قَالَ: فَسَكَتْنَا يَوْمَنَا وَلَيْلَتَنَا فَلَمْ نَرَهَا خَيْرًا حَتّٰى اَصْبَحْنَا، قَالَ مُحَمَّدٌ: فَسَاَلْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ مَا التَّشْدِيْدُ الَّذِىْ نَزَلَ؟ قَالَ: فِى الدَّيْنِ، وَالَّذِىْ نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ اَنَّ رَجُلًا قُتِلَ فِىْ سَبِيْلِ اللهِ ثُمَّ عَاشَ ثُمَّ قُتِلَ فِىْ سَبِيْلِ اللهِ ثُمَّ عَاشَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ مَا دَخَلَ الْجَنَّةَ حَتّٰى يُقْضٰى دَيْنُهُ.

رواه احمد ٥/٢٨٩

હઝરત મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન જહશ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે હમ લોગ એક દિન મસ્જિદ કે મૈદાન મેં જહાં જનાઝે લાકર રખે જાતે થે, બૈઠે હુવે થે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ભી હમારે દરમિયાન તશરીફ ફરમા થે. આપને આસમાન કી તરફ નિગાહે મુબારક ઉઠાઇ ઔર કુછ દેખા, ફિર નિગાહ નીચી ફરમાઇ ઔર (એક ખાસ ફિક્ર-મંદાના અંદાઝ મેં) અપના હાથ પેશાની મુબારક પર રખા ઔર ફરમાયા: સુબ્હાનલ્લાહ! સુબ્હાનલ્લાહ! કિસ કદર સખ્ત વઈદ નાઝિલ હુઇ (સઝા કી ધમકી ઉતરી) હૈ! હઝરત મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે ઉસ દિન ઔર ઉસ રાત સુબહ તક હમ સબ ખામોશ રહે ઔર ઉસ

ખામોશી કો હમને અચ્છા ન જાના. ફિર (સુબહ કો) મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયા: કયા સખ્ત વઈદ નાઝિલ હુઈ થી? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સખ્ત વઈદ કર્ઝ કે બારે મેં નાઝિલ હુઈ, કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝા મેં મુહમ્મદ કી જાન હૈ, અગર કોઈ આદમી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં શહીદ હો ફિર ઝિંદા હો ફિર શહીદ હો ફિર ઝિંદા હો ઔર ઉસકે ઝિમ્મે કર્ઝ હો તો વો જન્નત મેં ઉસ વક્ત તક દાખિલ નહીં હો સકતા જબ તક કે ઉસકા કર્ઝ અદા ન કર દિયા જાએ. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٠٥- عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْاَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اُتِيَ بِجَنَازَةٍ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهَا فَقَالَ: هَلْ عَلَيْهِ مِنْ دَيْنٍ؟ فَقَالُوا: لَا، فَصَلَّى عَلَيْهِ، ثُمَّ اُتِيَ بِجَنَازَةٍ اُخْرَى فَقَالَ: هَلْ عَلَيْهِ مِنْ دَيْنٍ؟ قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: فَصَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ، قَالَ اَبُو قَتَادَةَ: عَلَيَّ دَيْنُهُ يَا رَسُوْلَ اللهِ! فَصَلَّى عَلَيْهِ. رواه

البخاري، باب من تكفل عن ميت ...، رقم: ٢٢٩٥

હઝરત સલમા બિન અકવઅ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ એક જનાઝા લાયા ગયા તાકે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસકી નમાઝે જનાઝા પઢા દેં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દરયાફત ફરમાયા: કયા ઈસ મય્યત પર કિસી કા કર્ઝ હૈ? લોગોં ને અર્ઝ કિયા: નહીં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉસકી નમાઝે જનાઝા પઢા દી. ફિર દૂસરા જનાઝા લાયા ગયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દરયાફત ફરમાયા: ઈસ મય્યત પર કિસી કા કર્ઝ હૈ? લોગોં ને અર્ઝ કિયા: જી હાં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સહાબા સે ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ લોગ અપને સાથી કી નમાઝે જનાઝા પઢ લો. હઝરત અબૂ કતાદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઈસકા કર્ઝ મૈંને અપને ઝિમ્મે લે લિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકી નમાઝે જનાઝા ભી પઢા દી. (બુખારી)

٢٠٦- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ اَخَذَ اَمْوَالَ النَّاسِ

يُرِيْدُ اَدَاءَهَا اَدَّى اللّٰهُ عَنْهُ، وَمَنْ اَخَذَ يُرِيْدُ اِتْلَافَهَا اَتْلَفَهُ اللّٰهُ. رواه البخاری،

باب من اخذ اموال الناس ۔۔۔، رقم: ۲۳۸۷

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ લોગોં સે માલ (ઉધાર) લે ઔર ઉસકી નિય્યત અદા કરને કી હો તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી તરફસે અદા કર દેંગે. ઔર જો શખ્સ કિસી સે (ઉધાર) લે ઔર ઉસકા ઈરાદા હી અદા કરને કા ન હો તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે માલ કો ઝાએ (બરબાદ) કર દેંગે. (બુખારી)

ફાઈદા: "અલ્લાહ તઆલા ઉસકી તરફસે અદા કર દેંગે" કા મતલબ યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉધાર કી અદાઈગી મેં ઉસકી મદદ ફરમાએંગે ઔર અગર ઝિંદગી મેં અદા ન કર સકા તો આખિરત મેં ઉસકી તરફસે અદા ફરમા દેંગે. "અલ્લાહ તઆલા ઉસકે માલ કો ઝાએ કર દેંગે" કા મતલબ યે હૈ કે ઈસ બુરી નિય્યત કી વજહ સે ઉસે જાની યા માલી નુકસાન ઉઠાના પળેગા. (ફત્હુલબારી)

۲۰۷- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: كَانَ اللّٰهُ مَعَ الدَّائِنِ حَتّٰى يَقْضِىَ دَيْنَهُ مَا لَمْ يَكُنْ فِيْمَا يَكْرَهُ اللّٰهُ. رواه ابن ماجه،

باب من ادان دينا وهو ينوى قضاءه، رقم: ۲۴۰۹

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન જઅફર રદિયલ્લાહુ અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા મકરૂઝ (ઉધાર લેને વાલે) કે સાથ હૈં યહાં તક કે વો અપના કર્ઝા અદા કરે, બશર્તે યે કે યે કર્ઝા કિસી ઐસે કામ કે લિયે ન લિયા ગયા હો જો અલ્લાહ તઆલા કો નાપસંદ હૈ. (ઈબ્ને માજા)

۲۰۸- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: اسْتَقْرَضَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ سِنًّا، فَاَعْطٰى سِنًّا فَوْقَهُ، وَقَالَ: خِيَارُكُمْ مَحَاسِنُكُمْ قَضَاءً رواه مسلم، باب جواز

اقتراض الحيوان ۔۔۔، رقم: ۴۱۱۱

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક ઊંટ કર્ઝ લિયા. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કર્ઝા કી અદાઇગી મેં ઉસસે બળી ઉમ્ર વાલા ઊંટ દિયા ઔર ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સબસે બેહતર લોગ વો હૈં જો કર્ઝ કી અદાઈગી મેં બેહતર હોં. (મુસ્લિમ)

٢٠٩- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ اَبِی رَبِیْعَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: اسْتَقْرَضَ مِنِّی النَّبِیُّ ﷺ اَرْبَعِیْنَ اَلْفًا، فَجَاءَهُ مَالٌ فَدَفَعَهُ اِلَیَّ وَقَالَ: بَارَكَ اللّٰهُ لَكَ فِیْ اَهْلِكَ وَ مَالِكَ، اِنَّمَا جَزَاءُ السَّلَفِ الْحَمْدُ وَ الْاَدَاءُ. رواه النسائی، باب الاستقراض، رقم: ٤٦٨٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબી રબીઆ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ચાલીસ હઝાર કર્ઝ લિયા. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ માલ આયા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે અતા ફરમા દિયા ઔર સાથ હી મુઝે દુઆ દેતે હુવે ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે અહલો અયાલ (ઘર વાલોં) ઔર માલ મેં બરકત દેં. કર્ઝ કા બદલા યે હૈ કે અદા કિયા જાએ ઔર (કર્ઝ દેને વાલે કી) તારીફ ઔર શુક્ર કિયા જાએ. (નસાઈ)

٢١٠- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَوْ كَانَ لِیْ مِثْلُ اُحُدٍ ذَهَبًا مَا یَسُرُّنِیْ اَنْ لَا یَمُرَّ عَلَیَّ ثَلَاثٌ وَ عِنْدِیْ مِنْهُ شَیْءٌ اِلَّا شَیْءٌ اُرْصِدُهُ لِدَیْنٍ. رواه البخاری، باب اداء الدیون ... رقم: ٢٣٨٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં કે અગર મેરે પાસ ઉહદ પહાળ જિતના ભી સોના હો તો મુઝે ઈસમેં ખુશી હોગી કે તીન દિન ભી મુઝ પર ઈસ હાલ મેં ગુઝરેં કે ઉસમેં સે મેરે પાસ કુછ ભી બાકી બચે સિવાએ ઉસ મામૂલી રકમ કે જો મૈં કર્ઝ કી અદાઈગી (ઉધાર વાપસ કરને) કે લિયે રખ લૂં. (બુખારી)

٢١١- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ لَا

يَشْكُرِ النَّاسَ لَا يَشْكُرِ اللّٰهَ. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن صحيح ، باب ما جاء فی الشكر ، رقم: ١٩٥٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો લોગોં કા શુક્રગુઝાર નહીં હોતા વો અલ્લાહ તઆલા કા ભી શુક્ર અદા નહીં કરતા. (તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ બાઝ શારિહીન ને હદીસ કા યે મતલબ બયાન કિયા હૈ કે જો એહસાન કરને વાલે બંદોં કા શુક્રગુઝાર નહીં હોતા વો નાશુક્રી કી ઈસ આદત કી વજહ સે અલ્લાહ તઆલા કા શુક્રગુઝાર ભી નહીં હોતા. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٢١٢- عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوْفٌ فَقَالَ لِفَاعِلِهِ: جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْرًا فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن جيد غريب ، باب ما جاء فی الثناء بالمعروف ، رقم: ٢٠٣٥

હઝરત ઉસામા બિન ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ પર એહસાન કિયા ગયા ઔર ઉસને એહસાન કરને વાલે કો "જઝાકલ્લાહુ ખૈરા" (અલ્લાહ તઆલા તુમકો ઈસકા બેહતરીન બદલા અતા ફરમાએ) કહા તો ઉસને (ઈસ દુઆ કે ઝરિયે) પૂરી તારીફ કી ઔર શુક્ર અદા કર દિયા. (તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ ઈન અલ્ફાઝ મેં દુઆ કરના ગોયા ઈસ બાત કા ઈઝહાર કરના હૈ કે મૈં ઈસકા બદલા દેને સે આજિઝ હૂં ઈસલિયે મૈં અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ કરતા હૂં કે વો તુમ્હારે ઈસ એહસાન કા બેહતર બદલા અતા ફરમાએં. ઈસ તરહ ઈસ દુઆઈયા કલિમા મેં એહસાન કરને વાલે કી તારીફ હૈ. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٢١٣- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِيْنَةَ أَتَاهُ

الْمُهَاجِرُوْنَ فَقَالُوا : يَا رَسُوْلَ اللهِ ! مَا رَأَيْنَا قَوْمًا اَبْذَلَ مِنْ كَثِيْرٍ وَلَا اَحْسَنَ مُوَاسَاةً مِنْ قَلِيْلٍ مِنْ قَوْمٍ نَزَلْنَا بَيْنَ اَظْهُرِهِمْ لَقَدْ كَفَوْنَا الْمُؤْنَةَ وَاَشْرَكُوْنَا فِي الْمَهْنَاِ، حَتّٰى لَقَدْ خِفْنَا اَنْ يَذْهَبُوا بِالْاَجْرِ كُلِّهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَا، مَا دَعَوْتُمُ اللهَ لَهُمْ وَاَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِمْ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن صحيح غريب، باب ثناء المهاجرين..... رقم:٢٤٨٧

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે જબ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હિજરત કરકે મદીના મુનવ્વરા તશરીફ લાએ તો (એક દિન) મુહાજિરીન ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! જિનકે પાસ હમ આએ હૈં હમને ઇન જૈસે લોગ નહીં દેખે, યાની અન્સારે મદીના, કે અગર ઉનકે પાસ ફરાખી હો તો ખૂબ ખર્ચ કરતે હૈં ઔર અગર કમી હો તો ભી હમારી ગમ-ખ્વારી ઔર મદદ કરતે હૈં. ઉન્હોંને મેહનત ઔર મશક્કત કા હમારા હિસ્સા તો અપને ઝિમ્મે લે લિયા હૈ ઔર નફા મેં હમકો શરીક કર લિયા હૈ. (ઉનકે ઇસ ગૈર-મામૂલી ઇસાર (કુર્બાની) સે) હમકો અંદેશા (ફિક્ર) હૈ કે સરા અજર વ સવાબ ઉન્હી કે હિસ્સે મેં ન આ જાએ (ઔર આખિરત મેં હમ ખાલી હાથ રેહ જાએં). આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: નહીં ઐસા નહીં હોગા જબ તક ઇસ એહસાન કે બદલા તુમ ઉનકે લિયે દુઆ કરતે રહોગે ઔર ઉનકી તારીફ યાની ઉનકા શુક્રિયા અદા કરતે રહોગે. (તિરમિઝી)

٢١٣- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ عُرِضَ عَلَيْهِ رَيْحَانٌ ، فَلَا يَرُدُّهُ، فَاِنَّهُ خَفِيْفُ الْمَحْمِلِ طَيِّبُ الرِّيْحِ. رواه مسلم، باب استعمال المسك رقم:٥٨٨٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા:

જિસકો હદયા (તોહફે) કે તૌર પર ખુશ્બૂદાર ફૂલ પેશ કિયા જાએ તો ઉસે ચાહિયે કે વો ઉસે રદ (ઈન્કાર) ન કરે ક્યુંકે વો બહુત હલ્કી ઔર કમ કીમત ચીઝ હૈ ઔર ઉસકી ખુશ્બૂ ભી અચ્છી હોતી હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: ફૂલ જૈસી કમ કીમત ચીઝ કુબૂલ કરને સે અગર ઈન્કાર કિયા જાએ તો ઈસકા ભી અંદેશા હૈ કે પેશ કરને વાલે કો ખયાલ હો કે મેરી ચીઝ કમ કીમત હોને કી વજહ સે કુબૂલ નહીં કી ગઈ ઔર ઈસસે ઉસકી દિલ-શિકની હો (દિલ ટૂટે). (મઆરિફુલ-હદીસ)

٢١٥- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: ثَلَاثٌ لَا تُرَدُّ : الْوَسَائِدُ وَالدُّهْنُ وَاللَّبَنُ [الدُّهْنُ يَعْنِي بِهِ الطِّيْبَ]. رواه الترمذي

وقال: هذا حديث غريب، باب ما جاء في كراهية رد الطيب، رقم: ٢٧٩٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તીન ચીઝોં કો રદ નહીં કરના ચાહિયે. તકયા, ખુશ્બૂ ઔર દૂધ. (તિરમિઝી)

٢١٦- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ شَفَعَ لِأَخِيْهِ شَفَاعَةً فَأَهْدَى لَهُ هَدِيَّةً عَلَيْهَا فَقَبِلَهَا فَقَدْ أَتَى بَابًا عَظِيْمًا مِنْ أَبْوَابِ الرِّبَا. رواه ابوداؤد، باب في الهدية لقضاء الحاجة، رقم: ٣٥٤١

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને અપને મુસલમાન ભાઈ કે લિયે (કિસી મામલે મે) સિફારિશ કી, ફિર અગર ઉસ શખ્સ ને ઉસ સિફારિશ કરને વાલે કો (સિફારિશ કે ઈવઝ (બદલે) મેં) કોઈ હદયા પેશ કિયા ઔર ઉસને વો હદયા કુબૂલ કર લિયા તો વો સૂદ કે દરવાઝોં મેં સે એક બળે દરવાઝા મેં દાખિલ હો ગયા. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: ઈસકો સૂદ ઈસ એતિબાર સે ફરમાયા ગયા હૈ કે વો સિફારિશ કરને વાલે કો બગૈર કિસી ઈવઝ કે હાસિલ હુવા હૈ. (મઝાહિરે હક)

٢١٧- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ لَهُ ابْنَتَانِ، فَيُحْسِنُ إِلَيْهِمَا مَا صَحِبَتَاهُ أَوْ صَحِبَهُمَا، إِلَّا أَدْخَلَتَاهُ الْجَنَّةَ.

رواه ابن حبان (و اسناده ضعيف و هو حديث حسن بشواهده) ٢٠٧/٧

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસ મુસલમાન કી દો બેટિયાં હોં ફિર જબ તક વો ઉસકે પાસ રહેં યા યે ઉનકે પાસ રહે વો ઉનકે સાથ અચ્છા બરતાવ કરે તો વો દોનોં બેટિયાં ઉસકો ઝરૂર જન્નત મેં દાખિલ કરા દેંગી. (ઇબ્ને હિબ્બાન)

٢١٨- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ دَخَلْتُ أَنَا وَهُوَ الْجَنَّةَ كَهَاتَيْنِ، وَأَشَارَ بِإِصْبَعَيْهِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في النفقة على البنات والاخوات، رقم: ١٩١٤

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને દો લડકિયોં કી પરવરિશ ઔર દેખભાલ કી વો ઔર મૈં જન્નત મેં ઇસ તરહ ઇકઠ્ઠે દાખિલ હોંગે જૈસે યે દો ઉંગલિયાં. યે ઇરશાદ ફરમા કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપની દોનોં ઉંગલિયોં સે ઇશારા ફરમાયા. (તિરમિઝી)

٢١٩- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ يَلِي مِنْ هٰذِهِ الْبَنَاتِ شَيْئًا، فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ. رواه البخاري، باب رحمة الولد...، رقم: ٥٩٩٥

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને ઇન બેટિયોં કે કિસી મામલા કી ઝિમ્મેદારી લી ઔર ઉનકે સાથ અચ્છા સુલૂક કિયા તો યે બેટિયાં ઉસકે લિયે દોઝખ કી આગ સે બચાઓ કા સામાન બન જાએંગી. (બુખારી)

٢٢٠-عَنْ أَبِي سَعِيْدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ كَانَتْ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوِ ابْنَتَانِ أَوْ أُخْتَانِ فَأَحْسَنَ صُحْبَتَهُنَّ وَاتَّقَى اللهَ فِيْهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ. رواه الترمذي باب ما جاء في النفقة على البنات والأخوات، رقم:١٩١٦

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કી તીન બેટિયાં યા તીન બેહનેં હોં યા દો બેટિયાં યા દો બેહનેં હોં ઔર વો ઉનકે સાથ અચ્છા મામલા રખ્ખે ઔર ઉનકે હુકૂક કે બારે મેં અલ્લાહ તઆલા સે ડરતા રહે તો ઉસકે લિયે જન્નત હૈ. (તિરમિઝી)

٢٢١- عَنْ أَيُّوْبَ بْنِ مُوْسَى رَحِمَهُ اللهُ عَنْ أَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نَحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب ما جاء في أدب الولد، رقم:١٩٥٢

હઝરત અય્યૂબ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ અપને વાલિદ સે ઔર વો અપને દાદા સે રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કિસી બાપ ને અપની ઔલાદ કો અચ્છી તાલીમ વ તરબિયત સે બેહતર કોઈ તોહફા નહીં દિયા. (તિરમિઝી)

٢٢٢-عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ وُلِدَتْ لَهُ أُنْثَى فَلَمْ يَئِدْهَا وَلَمْ يُهِنْهَا وَلَمْ يُؤْثِرْ وَلَدَهُ يَعْنِي الذَّكَرَ عَلَيْهَا أَدْخَلَهُ اللهُ بِهَا الْجَنَّةَ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الإسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٤/ ١٧٧

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કે હાં લળકી પૈદા હો ફિર વો ન તો ઉસે ઝિંદા દફન કરે (જૈસા કે જાહિલિયત કે ઝમાના મેં હોતા થા) ઔર ન ઉસસે ઝિલ્લત-આમેઝ સુલૂક કરે ઔર ન (બરતાવ મેં) લળકોં કો ઉસ પર તરજીહ દે

યાની ઉસકે સાથ વૈસા હી બરતાવ કરે જૈસા કે લળકોં કે સાથ કરતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા લળકી કે સાથ ઈસ હુસ્ને સુલૂક (અચ્છે સુલૂક) કે બાદલા ઉસકો જન્નત મેં દાખિલ ફરમાએંગે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۲۲۳-عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ اَبَاهُ اَتٰى بِهٖ اِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: اِنِّيْ نَحَلْتُ ابْنِيْ هٰذَا غُلَامًا، فَقَالَ: اَكُلَّ وَلَدِكَ نَحَلْتَ مِثْلَهُ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَارْجِعْهُ. رواه البخاري، باب الهبة للولد، رقم: ۲۵۸٦

હઝરત નુઅમાન બિન બશીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે મેરે વાલિદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં મુઝે લેકર હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા કે મૈંને અપને ઈસ બેટે કો ગુલામ હદયા કિયા હૈ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનસે પૂછાઃ કયા તુમને અપને સબ બચ્ચોં કો ભી ઈતના હી દિયા હૈ? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ નહીં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ગુલામ કો વાપસ લે લો. (બુખારી)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ સે યે માલૂમ હુવા કે ઔલાદ કો હદયા કરને મેં બરાબરી હોના ચાહિયે.

۲۲۴-عَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ وُلِدَ لَهُ وَلَدٌ فَلْيُحْسِنِ اسْمَهُ وَ اَدَبَهُ فَاِذَا بَلَغَ فَلْيُزَوِّجْهُ فَاِنْ بَلَغَ وَ لَمْ يُزَوِّجْهُ فَاَصَابَ اِثْمًا فَاِنَّمَا اِثْمُهُ عَلٰى اَبِيْهِ رواه البيهقي في شعب الايمان ٦/٤٠١

હઝરત અબૂ સઈદ ઔર હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસકા કોઈ બચ્ચા પૈદા હો તો ઉસકા અચ્છા નામ રખ્ખે ઔર ઉસકી અચ્છી તરબિયત (પરવરિશ, તાલીમ વ તહઝીબ) કરે. ફિર જબ વો બાલિગ હો જાએ તો ઉસકા નિકાહ કરદે. અગર બાલિગ હો જાને કે બાદ ભી (અપની ગફલત ઔર લાપરવાહી સે) ઉસકા નિકાહ નહીં કિયા ઔર વો ગુનાહ મેં મુબ્તિલા હો ગયા તો ઈસકા ગુનાહ ઉસકે બાપ પર હોગા. (બૈહકી)

٢٢٥-عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَ اَعْرَابِيٌّ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: تُقَبِّلُوْنَ الصِّبْيَانَ ؟ فَمَا نُقَبِّلُهُمْ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اَوَ اَمْلِكُ لَكَ اَنْ نَزَعَ اللّٰهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ. رواه البخارى، باب رحمة الولد وتقبيله ومعانقته، رقم: ٥٩٩٨

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે એક દેહાત કે રેહને વાલે શખ્સ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર કહા કે તુમ લોગ બચ્ચોં કો પ્યાર કરતે હો? હમ તો ઉનકો પ્યાર નહીં કરતે. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારે દિલ સે રહમત કા મઅદ્દા નિકાલ દિયા હૈ તો ઈસમેં મેરા કયા ઈખ્તિયાર હૈ. (બુખારી)

٢٢٦- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: تَهَادَوْا فَاِنَّ الْهَدِيَّةَ تُذْهِبُ وَحَرَ الصَّدْرِ، وَلَا تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ شِقَّ فِرْسِنِ شَاةٍ.

رواه الترمذى وقال: هذا حديث غريب، باب فى حث النبى ﷺ على الهدية، رقم: ٢١٣٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક દૂસરે કો હદયા (તોહફા) દિયા કરો, હદયા દિલોં કી રંજિશ (બિગાળ) કો દૂર કરતા હૈ. કોઈ પળોસન અપની પળોસન કે હદયા કો હકીર ન સમઝે અગરચે વો બકરી કે ખુર કા એક ટુકળા હી કયૂં ન હો (ઈસી તરહ દેને વાલી ભી ઈસ હદયા કો કમ ન સમઝે). (તિરમિઝી)

٢٢٧- عَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يَحْقِرَنَّ اَحَدُكُمْ شَيْئًا مِنَ الْمَعْرُوْفِ، وَاِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيَلْقَ اَخَاهُ بِوَجْهٍ طَلِيْقٍ، وَاِنِ اشْتَرَيْتَ لَحْمًا اَوْ طَبَخْتَ قِدْرًا فَاَكْثِرْ مَرَقَتَهُ وَاغْرِفْ لِجَارِكَ مِنْهُ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء فى اكثار ماء المرقة، رقم: ١٨٣٣

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે કોઈ થોળી સી નેકી કો ભી મામૂલી ન સમઝે. અગર કોઈ દૂસરી નેકી ન હો સકે તો યે ભી નેકી હૈ કે અપને ભાઈ કે સાથ ખન્દા પેશાની સે (અચ્છી તરહ) સે મિલ લિયા કરે. જબ તુમ (પકાને કી ગરઝ સે) ગોશ્ત ખરીદો યા સાલન કી હાંડી પકાઓ તો શોરબા બળહા દિયા કરો ઔર ઉસમેં સે કુછ નિકાલ કર અપને પળોસી કો દે દિયા કરો. (તિરમિઝી)

٢٢٨- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَاْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ . رواه مسلم ، باب بيان تحريم ايذاء الجار، رقم:١٧٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: વો શખ્સ જન્નત મેં દાખિલ ન હો સકેગા જિસકી શરારતોં સે ઉસકા પળોસી મહફૂઝ ન હો. (મુસ્લિમ)

٢٢٩- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ : مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ قَالُوا : يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! وَمَا حَقُّ الْجَارِ؟ قَالَ: اِنْ سَاَلَكَ فَاَعْطِهِ، وَاِنِ اسْتَغَاثَكَ فَاَغِثْهُ، وَاِنِ اسْتَقْرَضَكَ فَاَقْرِضْهُ، وَاِنْ دَعَاكَ فَاَجِبْهُ، وَاِنْ مَرِضَ فَعُدْهُ، وَاِنْ مَاتَ فَشَيِّعْهُ، وَاِنْ اَصَابَتْهُ مُصِيْبَةٌ فَعَزِّهِ، وَلَا تُؤْذِهِ بِقُتَارِ قِدْرِكَ اِلَّا اَنْ تَغْرِفَ لَهُ مِنْهَا، وَلَا تَرْفَعْ عَلَيْهِ الْبِنَاءَ لِتَسُدَّ عَلَيْهِ الرِّيْحَ اِلَّا بِاِذْنِهِ . رواه الاصبهانى فى كتاب الترغيب ١/٤٨٠، وقال فى الحاشية: عزاه المنذرى فى الترغيب ٣/٣٥٧ للمصنف بعد ان رواه من طرق اخرى، ثم قال المنذرى: لا يخفى ان كثرة هذه الطرق تكسبه قوة والله اعلم

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા ઔર આખિરત કે દિન પર ઈમાન રખતા હો ઉસકે લિયે લાઝિમ (ઝરૂરી) હૈ કે અપને પળોસી કે સાથ ઈકરામ (ઈઝઝત) કા મામલા કરે. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા

રસૂલલ્લાહ! પળોસી કા હક કયા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર વો તુમસે કુછ માંગે તો ઉસે દો, અગર વો તુમસે મદદ ચાહે તો તુમ ઉસકી મદદ કરો, અગર વો અપની ઝરૂરત કે લિયે કર્ઝ (ઉધાર) માંગે તો ઉસે કર્ઝ દો, અગર વો તુમ્હારી દાવત કરે તો ઉસે કુબૂલ કરો, અગર વો બીમાર હો જાએ તો ઉસકી બીમાર-પુરસી કરો, અગર ઉસકા ઈન્તિકાલ હો જાએ તો ઉસકે જનાઝે કે સાથ જાઓ, અગર ઉસે કોઈ મુસીબત પહુંચે તો ઉસે તસલ્લી દો, અપની હાંડી મેં ગોશ્ત પકને કી મહક સે ઉસે તકલીફ ન પહુંચાઓ (કયુંકે હો સકતા હૈ કે તંગદસ્તી (ગરીબી) કી વજહ સે વો ગોશ્ત ન પકા સકતા હો) મગર યે કે ઉસમેં સે કુછ ઉસકે ઘર ભી ભેજ દો, ઔર અપની ઈમારત (મકાન,ઘર) ઉસકી ઈમારત સે ઈસ તરહ બુલંદ (ઊંચી) ન કરો કે ઉસકે ઘર કી હવા રુક જાએ, મગર યે કે ઉસકી ઈજાઝત સે હો. (તરગીબ)

٢٣٠-عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِىْ يَشْبَعُ وَجَارُهُ جَائِعٌ . رواه الطبراني وابو يعلى ورجاله ثقات، مجمع الزوائد٨/٣٠٦

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: વો શખ્સ (કામિલ (પૂરા)) મોમિન નહીં હો સકતા જો ખુદ તો પેટ ભર કે ખાએ ઔર ઉસકા પળોસી ભૂકા રહે. (તબરાની, અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٣١- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اِنَّ فُلَانَةَ يُذْكَرُ مِنْ كَثْرَةِ صَلَاتِهَا وَصِيَامِهَا وَصَدَقَتِهَا غَيْرَ اَنَّهَا تُؤْذِىْ جِيْرَانَهَا بِلِسَانِهَا قَالَ: هِىَ فِى النَّارِ قَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! فَاِنَّ فُلَانَةَ يُذْكَرُ مِنْ قِلَّةِ صِيَامِهَا وَصَدَقَتِهَا وَصَلَاتِهَا وَاِنَّهَا تَصَدَّقُ بِالْاَثْوَارِ مِنَ الْاَقِطِ وَلَا تُؤْذِىْ جِيْرَانَهَا بِلِسَانِهَا قَالَ: هِىَ فِى الْجَنَّةِ . رواه احمد ٢/٤٤٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે

હૈં કે એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ફુલાની ઔરત કે બારે મેં યે મશ્હૂર હૈ કે વો કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) નમાઝ, રોઝા ઔર સદકા ખૈરાત કરને વાલી હૈ (લેકિન) અપને પળોસિયોં કો અપની ઝબાન સે તકલીફ દેતી હૈ યાની બુરા ભલા કેહતી હૈ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ વો દોઝખ (જહન્નમ) મેં હૈ. ફિર ઉસ શખ્સ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ફુલાની ઔરત કે બારે મેં યે મશ્હૂર હૈ કે વો નફલી રોઝા, સદકા ખૈરાત ઔર નમાઝ તો કમ કરતી હૈ બલ્કે ઉસકા સદકા ખૈરાત પનીર કે ચંદ ટુકળોં સે આગે નહીં બળ્હતા લેકિન અપને પળોસિયોં કો અપની ઝબાન સે કોઈ તકલીફ નહીં દેતી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ વો જન્નત મેં હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

۲۳۲-عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ یَّاْخُذُ عَنِّیْ هٰٓؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ فَیَعْمَلُ بِهِنَّ اَوْ یُعَلِّمُ مَنْ یَّعْمَلُ بِهِنَّ؟ فَقَالَ اَبُوْهُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ: قُلْتُ: اَنَا یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! فَاَخَذَ بِیَدِیْ فَعَدَّ خَمْسًا وَقَالَ: اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ اَعْبَدَ النَّاسِ، وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللّٰهُ لَكَ تَكُنْ اَغْنَی النَّاسِ، وَاَحْسِنْ اِلٰی جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا، وَاَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا وَلَا تُكْثِرِ الضَّحِكَ فَاِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِیْتُ الْقَلْبَ. رواه الترمذی وقال: هذا حدیث غریب، باب من اتقی المحارم فهو اعبد الناس، رقم: ۲۳۰۵

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કૌન હૈ જો મુઝસે યે બાતેં સીખે ફિર ઈન પર અમલ કરે, યા ઉન લોગોં કો સિખાએ જો ઈન પર અમલ કરેં? હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં, મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મૈં તય્યાર હૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (અઝરાહે શફકત) મેરા હાથ અપને દસ્તે મુબારક (મુબારક હાથ) મેં લે લિયા ઔર ગિન કર યે પાંચ બાતેં ઈરશાદ ફરમાઈઃ હરામ સે બચો તુમ સબસે બળે ઈબાદત-ગુઝાર બન જાઓગે. અલ્લાહ તઆલા ને જો કુછ તુમકો દિયા હૈ ઉસ પર રાઝી

રહો તુમ સબસે બળે ગની (માલદાર, બેફિક્ર) બન જાઓગે. અપને પળોસી કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરો તુમ મોમિન બન જાઓગે, જો અપને લિયે પસંદ કરતે હો વહી દૂસરોં કે લિયે ભી પસંદ કરો તુમ (કામિલ) મુસલમાન બન જાઓગે. ઝિયાદા હંસા ન કરો ક્યુંકે ઝિયાદા હંસના દિલ કો મુર્દા કર દેતા હૈ. (તિરમિઝી)

۲۳۳-عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! كَيْفَ لِيْ أَنْ أَعْلَمَ إِذَا أَحْسَنْتُ وَإِذَا أَسَأْتُ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِذَا سَمِعْتَ جِيْرَانَكَ يَقُوْلُوْنَ قَدْ أَحْسَنْتَ فَقَدْ أَحْسَنْتَ، وَإِذَا سَمِعْتَهُمْ يَقُوْلُوْنَ قَدْ أَسَأْتَ فَقَدْ أَسَأْتَ. رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ۴۸۰/۱۰

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ ને દરયાફત કિયા (પૂછા): યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે કૈસે માલૂમ હો કે મૈંને યે કામ અચ્છા કિયા હૈ ઔર યે કામ બુરા કિયા હૈ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમ અપને પળોસિયોં કો યે કેહતે હુવે સુનો કે તુમને અચ્છા કિયા તો યકીનન તુમને અચ્છા કિયા ઔર જબ તુમ અપને પળોસિયોંકો યે કેહતે હુવે સુનો કે તુમ ને બુરા કિયા તો યકીનન તુને બુરા કિયા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۲۳۴-عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ أَبِيْ قُرَادٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَوَضَّأَ يَوْمًا فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ يَتَمَسَّحُوْنَ بِوَضُوْئِهِ فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ: مَا يَحْمِلُكُمْ عَلٰى هٰذَا؟ قَالُوْا: حُبُّ اللهِ وَرَسُوْلِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُحِبَّ اللهَ وَرَسُوْلَهُ أَوْ يُحِبَّهُ اللهُ وَرَسُوْلُهُ فَلْيَصْدُقْ حَدِيْثَهُ إِذَا حَدَّثَ وَلْيُؤَدِّ أَمَانَتَهُ إِذَا اؤْتُمِنَ وَلْيُحْسِنْ جِوَارَ مَنْ جَاوَرَهُ. رواه البيهقي في شعب الإيمان، مشكوة المصابيح، رقم: ۴۹۹۰

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન અબી કુરાદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

એક દિન વુઝૂ ફરમાયા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ વુઝૂ કા પાની લેકર (અપને ચેહરે ઔર જિસ્મોં પર) મલને લગે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કૌનસી ચીઝ તુમ્હેં ઈસ કામ પર આમાદા (રાઝી) કર રહી હૈ? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ કી મુહબ્બત. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ ઈસ બાત કો પસંદ કરતા હૈ કે વો અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ સે મુહબ્બત કરે યા અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ ઉસસે મુહબ્બત કરેં તો ઉસે ચાહિયે કે જબ બાત કરે તો સચ બોલે, જબ કોઈ અમાનત ઉસકે પાસ રખવાઈ જાએ તો ઉસકો અદા કરે ઔર અપને પળોસી કે સાથ અચ્છા સુલૂક કિયા કરે. (બૈહકી, મિશ્કાત)

۲۳۵-عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوْصِيْنِي بِالْجَارِ حَتّٰى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ . رواه البخاری، باب الوصاءة بالجار، رقم: ٦٠١٤

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ મુઝે પળોસી કે હક કે બારે મેં ઈસ કદર વસિય્યત કરતે રહે કે મુઝે ખયાલ હોને લગા કે વો પળોસી કો વારિસ (મુર્દે કે માલ કા હકદાર) બના દેંગે. (બુખારી)

۲۳۶-عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَوَّلُ خَصْمَيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جَارَانِ. رواه احمد باسناد حسن، مجمع الزوائد ١٠/٦٢٢

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયામત કે દિન (ઝગળને વાલોં મેં) સબસે પેહલે દો ઝગળને વાલે પળોસી પેશ હોંગે યાની બંદોં કે હુકૂક મેં સે સબસે પેહલે મામલા દો પળોસિયોં કા પેશ હોગા. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۲۳۷- عَنْ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَا يُرِيْدُ اَحَدٌ اَهْلَ الْمَدِيْنَةِ بِسُوْءٍ اِلَّا اَذَابَهُ اللهُ فِي النَّارِ ذَوْبَ الرَّصَاصِ، اَوْ ذَوْبَ الْمِلْحِ فِي الْمَاءِ. رواه مسلم، باب فضل المدينة ۔۔۔۔، رقم: ۳۳۱۹

હઝરત સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ મદીના વાલોં કે સાથ કિસી કિસ્મ કી બુરાઈ કા ઈરાદા કરેગા અલ્લાહ તઆલા ઉસકો (દોઝખ કી) આગ મેં ઈસ તરહ પિઘલા દેગા જિસ તરહ સીસા પિઘલ જાતા હૈ યા જિસ તરહ પાની મેં નમક ઘુલ જાતા હૈ. (મુસ્લિમ)

۲۳۸- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ اَخَافَ اَهْلَ الْمَدِيْنَةِ فَقَدْ اَخَافَ مَا بَيْنَ جَنْبَيَّ. رواه احمد ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ۳/۱۵۸

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો મદીના વાલોં કો ડરાતા હૈ વો મુઝે ડરાતા હૈ. (મુસ્નદ અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۲۳۹- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ اَنْ يَمُوْتَ بِالْمَدِيْنَةِ، فَلْيَمُتْ بِالْمَدِيْنَةِ فَاِنِّيْ اَشْفَعُ لِمَنْ مَاتَ بِهَا. رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ۹/۵۷

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો ઈસકી કોશિશ કર સકે કે મદીના મેં ઉસકો મૌત આએ તો ઉસકો ચાહિએ કે વો (ઈસ કી કોશિશ કરે ઔર) મદીના મેં મરે, મૈં ઉન લોગોં કી ઝરૂર શફાઅત (ગુનાહ સે માફી કી સિફારિશ) કરૂંગા જો મદીના મેં મરેંગે (ઔર વહાં દફન હોંગે). (ઈબ્ને હિબ્બાન)

ફાઈદાઃ ઉલમા ને લિખ્ખા હૈ શફાઅત સે મુરાદ ખાસ કિસ્મ કી

શફાઅત હૈ વરના રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી આમ શફાઅત તો સારે હી મુસલમાનોં કે લિયે હોગી, કોશિશ કરને ઔર તાકત રખને સે મુરાદ યે હૈ કે વહાં અખીર તક રહે.

٢٤٠- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَا يَصْبِرُ عَلٰى لَاْوَاءِ الْمَدِيْنَةِ وَشِدَّتِهَا اَحَدٌ مِنْ اُمَّتِي، اِلَّا كُنْتُ لَهُ شَفِيْعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اَوْ شَهِيْدًا.

رواه مسلم، باب الترغيب في سكنى المدينة ...، رقم: ٣٣٤٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરા જો ઉમ્મતી મદીના તય્યિબા કે કયામ કી મુશ્કિલાત કો બર્દાશ્ત કરકે યહાં કયામ કરેગા મૈં કયામત કે દિન ઉસકા સિફારિશી યા ગવાહ બનૂંગા. (મુસ્લિમ)

٢٤١- عَنْ سَهْلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيْمِ فِي الْجَنَّةِ هٰكَذَا، وَاَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطٰى وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا شَيْئًا. رواه

البخاري، باب اللعان ...، رقم: ٥٣٠٤

હઝરત સહલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈં ઔર યતીમ કી કફાલત કરને (ઝરૂરત પૂરા કરને, પાલને) વાલા જન્નત મેં ઈસ તરહ (કરીબ) હોંગે. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને શહાદત કી ઔર બીચ કી ઉંગલી સે ઈશારા ફરમાયા ઔર ઉન દોનોં કે દરમિયાન (બીચ) થોળી સી કુશાદગી (ફૈલાવ) રખી. (બુખારી)

٢٤٢- عَنْ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ الْقُشَيْرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ ضَمَّ يَتِيْمًا بَيْنَ اَبَوَيْنِ مُسْلِمَيْنِ اِلٰى طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ حَتّٰى يُغْنِيَهُ اللّٰهُ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ. رواه احمد والطبراني وفيه: علي بن زيد وهو حسن

الحديث وبقية رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٨/ ٢٩٣

હઝરત અમ્ર બિન માલિક કુશૈરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ

ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ શખ્સ ને ઐસે યતીમ બચ્ચે કો જિસકે માં બાપ મુસલમાન થે ઉસે અપને સાથ ખાને પીને મેં શરીક કિયા યાની અપની કફાલત મેં લે લિયા યહાં તક કે અલ્લાહ તઆલા ને બચ્ચે કો ઉન (કી કફાલત સે) બેનિયાઝ (બેપરવા) કર દિયા યાની વો અપની ઝરૂરિયાત ખુદ પૂરી કરને લગા તો ઉસ શખ્સ કે લિયે જન્નત વાજિબ હો ગઇ. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٢٣٣- عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْاَشْجَعِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَنَا وَامْرَاَةٌ سَفْعَاءُ الْخَدَّيْنِ كَهَاتَيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاَوْمَا يَزِيْدُ بِالْوُسْطٰى وَالسَّبَّابَةِ، اِمْرَاَةٌ آمَتْ مِنْ زَوْجِهَا ذَاتُ مَنْصَبٍ وَجَمَالٍ، حَبَسَتْ نَفْسَهَا عَلٰى يَتَامَاهَا حَتّٰى بَانُوا اَوْ مَاتُوا. رواه ابوداؤد، باب فى فضل من عال يتامى، رقم: ٥١٤٩

હઝરત ઔફ બિન માલિક અશ્જઇ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ મૈં ઔર વો ઔરત કે જિસકા ચેહરા (અપની ઔલાદ કી પરવરિશ, દેખભાલ ઔર મેહનત વ મશક્કત કી વજહ સે) સિયાહ (કાલા) પળ ગયા હો, કયામત કે દિન ઇસ તરહ હોંગે. હદીસ કે રાવી હઝરત યઝીદ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને યે હદીસ બયાન કરને કે બાદ શહાદત કી ઉંગલી ઔર બીચ કી ઉંગલી સે ઇશારા કિયા (મતલબ યે થે કે જિસ તરહ યે દોનોં ઉંગલિયાં એક દૂસરે કે કરીબ હૈં ઇસી તરહ કયામત કે દિન આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઔર વો ઔરત કરીબ હોંગે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સિયાહ ચેહરા વાલી ઔરત કી તશરીહ (ખુલાસા,તફસીલ) કરતે હુવે ઇરશાદ ફરમાયા કે ઇસસે મુરાદ) વો ઔરત હૈ જો બેવા હો ગઇ હો ઔર હુસ્નો જમાલ (ખૂબસૂરતી), ઇઝઝત વ મન્સબ વાલી હોને કે બાવજૂદ અપને યતીમ બચ્ચોં (કી પરવરિશ) કી ખાતિર દૂસરા નિકાહ ન કરે યહાં તક કે વો બચ્ચે બાલિગ હોને કી વજહ સે અપની માં કે મુહતાજ ન રહે યા ઉન્હેં મૌત આ જાએ. (અબૂ દાઉદ)

٤٤٤- عَنْ اَبِیْ مُوْسَی الْاَشْعَرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَا قَعَدَ يَتِيْمٌ مَعَ قَوْمٍ عَلٰی قَصْعَتِهِمْ فَيَقْرُبَ قَصْعَتَهُمْ شَيْطَانٌ. رواه الطبرانی فی الاوسط، وفيه: الحسن بن واصل، وهو الحسن بن دينار وهو ضعيف لسوء حفظه، وهو حديث حسن والله اعلم، مجمع الزوائد ٨/٢٩٢

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિન લોગોં કે સાથ કોઇ યતીમ ઉનકે બરતન મેં ખાને કે લિયે બૈઠે તો શૈતાન ઉનકે બરતન કે કરીબ નહીં આતા. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

٤٤٥- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَجُلًا شَكَا اِلٰی رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَسْوَةَ قَلْبِهٖ فَقَالَ: اِمْسَحْ رَاْسَ الْيَتِيْمِ وَاَطْعِمِ الْمِسْكِيْنَ. رواه احمد ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٨/٢٩٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અપની સખ્ત-દિલી કી શિકાયત કી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યતીમ કે સર પર હાથ ફેરા કરો ઔર મિસ્કીન (ગરીબ) કો ખાના ખિલાયા કરો. (મુસ્નદે અહમદ, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

٤٤٦- عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ يَرْفَعُهُ اِلَی النَّبِیِّ ﷺ: اَلسَّاعِیْ عَلَی الْاَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِيْنِ كَالْمُجَاهِدِ فِیْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَوْ كَالَّذِیْ يَصُوْمُ النَّهَارَ وَيَقُوْمُ اللَّيْلَ. رواه البخاری، باب الساعی علی الارملة، رقم: ٦٠٠٦

હઝરત સફ્વાન બિન સુલૈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ બેવા ઔરત ઔર મિસ્કીન કી ઝરૂરત મેં દૌડ ધૂપ કરને વાલે કા સવાબ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ કરને વાલે કે સવાબ કી તરહ હૈ યા ઉસકા સવાબ ઉસ શખ્સ કે સવાબ કી તરહ હૈ જો દિન કો રોઝા રખતા હો ઔર રાત ભર ઈબાદત કરતા હો. (બુખારી)

٢٣٧-عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي . (وهو جزء من الحديث) رواه ابن حبان (و اسناده صحيح) ٩/٤٨٤

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તુમમેં બેહતર શખ્સ વો હૈ જો અપને ઘરવાલોં કે લિયે સબસે અચ્છા હો ઔર મૈં તુમ સબમેં અપને ઘરવાલોં કે લિયે ઝિયાદા અચ્છા હૂં. (ઇબ્ને હિબ્બાન)

٢٣٨-عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْ عَجُوْزٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ عِنْدِيْ فَقَالَ لَهَا: مَنْ أَنْتِ؟ فَقَالَتْ: أَنَا جُثَامَةُ الْمَدَنِيَّةُ قَالَ: كَيْفَ حَالُكُمْ؟ كَيْفَ أَنْتُمْ بَعْدَنَا؟ قَالَتْ: بِخَيْرٍ بِأَبِيْ أَنْتَ وَأُمِّيْ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! فَلَمَّا خَرَجَتْ قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ تُقْبِلُ عَلَى هٰذِهِ الْعَجُوْزِ هٰذَا الْإِقْبَالَ فَقَالَ: إِنَّهَا كَانَتْ تَأْتِيْنَا أَيَّامَ خَدِيْجَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا وَإِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيْمَانِ . اخرجه الحاكم بنحوه وقال حديث صحيح على شرط الشيخين وليس له علة و وافقه الذهبي ١/١٦_الاصابة ٤/٢٧٢

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે એક બૂઢી ઔરત નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુઈ જબકે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મેરે પાસ થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તુમ કૌન હો? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ મૈં જુસામા મદનિય્યા હૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તુમ્હારા કયા હાલ હૈ? હમારે (મદીના આને કે) બાદ તુમ્હારે હાલાત કૈસે રહે? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ મેરે માં બાપ આપ પર કુર્બાન! સબ ખૈરિયત રહી. જબ વો ચલી ગઇ તો મૈંને (હૈરત સે) અર્ઝ કિયાઃ ઇસ બુઢિયા કી તરફ આપને ઇતની તવજ્જુહ ફરમાઇ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ યે ખદીજા કી ઝિંદગી મેં હમારે પાસ આયા કરતી થીં ઔર પુરાની જાન પેહચાન કી રિઆયત કરના ઇમાન (કી અલામત (નિશાની)) હૈ. (ઇસાબા)

۲۴۹- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا یَفْرَكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً، اِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِیَ مِنْهَا آخَرَ اَوْ قَالَ غَیْرَهُ. رواه مسلم، باب الوصیة بالنساء، رقم: ٣٦٤٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મોમિન મર્દ કી યે શાન નહીં કે અપની મોમિના બીવી સે બુગ્ઝ (જલન) રખ્ખે. અગર ઉસકી એક આદત ઉસે નાપસંદ હોગી તો દૂસરી પસંદીદા ભી હોગી. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈસ હદીસ શરીફ મેં હુસ્ને મુઆશરત (રહન સહન કી અચ્છાઈ) કા એક મુખ્તસર ઉસૂલ બતા દિયા કે એક ઈન્સાન મેં અગર કોઈ બુરી આદત હૈ તો ઉસમેં કુછ ખૂબિયાં ભી હોંગી, ઐસા કૌન હોગા જિસમેં કોઈ બુરાઈ ન હો યા કોઈ ખૂબી ન હો. લિહાઝા બુરાઈયોં સે ચશ્મ-પોશી કી (માફ કિયા) જાએ ઔર ખૂબિયોં કો દેખા જાએ. (તર્જુમાનુસ્સુન્નાહ)

۲۵۰- عَنْ قَیْسِ بْنِ سَعْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَوْ كُنْتُ آمِرًا اَحَدًا اَنْ یَسْجُدَ لِاَحَدٍ لَاَمَرْتُ النِّسَاءَ اَنْ یَسْجُدْنَ لِاَزْوَاجِهِنَّ لِمَا جَعَلَ اللّٰهُ لَهُمْ عَلَیْهِنَّ مِنَ الْحَقِّ. رواه ابو داؤد، باب فی حق الزوج علی المراة، رقم: ٢١٤٠

હઝરત કૈસ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર મૈં કિસી કો કિસી કે સામને સજદા કરને કા હુકમ દેતા તો ઔરતોં કો હુકમ દેતા કે વો અપને શૌહરોં કો સજદા કરેં ઉસ હક કી વજહ સે જો અલ્લાહ તઆલા ને ઉનકે શૌહરોં કા ઉન પર મુકર્રર ફરમાયા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

۲۵۱- عَنْ اُمِّ سَلَمَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَیُّمَا امْرَاَةٍ مَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ، دَخَلَتِ الْجَنَّةَ. رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن غریب، باب ما جاء فی حق الزوج علی المراة، رقم: ١١٦١

હઝરત ઉમ્મે સલમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જિસ ઔરત કા ઇસ હાલ મેં ઇન્તિકાલ હો કે ઉસકા શૌહર ઉસસે રાઝી હો તો વો જન્નત મેં જાએગી. (તિરમિઝી)

۲۵۲- عَنِ الْاَحْوَصِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ النَّبِیَّ ﷺ یَقُوْلُ: اَلَا وَاسْتَوْصُوْا بِالنِّسَاءِ خَیْرًا، فَاِنَّمَا هُنَّ عَوَانٍ عِنْدَکُمْ لَیْسَ تَمْلِکُوْنَ مِنْهُنَّ شَیْئًا غَیْرَ ذٰلِکَ، اِلَّا اَنْ یَّاْتِیْنَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَیِّنَةٍ، فَاِنْ فَعَلْنَ فَاهْجُرُوْهُنَّ فِی الْمَضَاجِعِ، وَاضْرِبُوْهُنَّ ضَرْبًا غَیْرَ مُبَرِّحٍ، فَاِنْ اَطَعْنَکُمْ فَلَا تَبْغُوْا عَلَیْهِنَّ سَبِیْلًا، اَلَا اِنَّ لَکُمْ عَلٰی نِسَائِکُمْ حَقًّا، وَلِنِسَائِکُمْ عَلَیْکُمْ حَقًّا، فَاَمَّا حَقُّکُمْ عَلٰی نِسَائِکُمْ فَلَا یُوْطِئْنَ فُرُشَکُمْ مَنْ تَکْرَهُوْنَ، وَلَا یَاْذَنَّ فِیْ بُیُوْتِکُمْ لِمَنْ تَکْرَهُوْنَ، اَلَا وَحَقُّهُنَّ عَلَیْکُمْ اَنْ تُحْسِنُوْا اِلَیْهِنَّ فِیْ کِسْوَتِهِنَّ وَطَعَامِهِنَّ. رواه الترمذی وقال: هذا حدیث حسن صحیح، باب ما جاء فی حق المراة علی زوجها، رقم: ۱۱۶۳

હઝરત અહવસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ ગૌર સે સુનો! ઔરતોં કે સાથ અચ્છા સુલૂક કિયા કરો ઇસલિયે કે વો તુમ્હારે પાસ કૈદી હૈં. તુમ ઉનસે અપની ઇસ્મત (પાક-દામની) ઔર તુમ્હારે માલ કી હિફાઝત વગૈરા કે અલાવા ઔર કુછ ઇખ્તિયાર નહીં રખતે. હાં અગર વો કિસી ખુલી બે-હયાઇ કા ઇરતિકાબ (બેશર્મી) કરેં તો ફિર ઉનકો ઉનકે બિસ્તરોં મેં તન્હા છોળ દો યાની ઉનકે સાથ સોના છોળ દો લેકિન ઘર હી મેં રહો ઔર હલ્કી માર મારો. ફિર અગર વો તુમ્હારી ફરમાં-બરદારી ઇખ્તિયાર કરલેં તો ઉન પર (ઝિયાદતી કરને કે લિયે) બહાના મત ઢૂંડો. ગૌર સે સુનો! તુમ્હારા હક તુમ્હારી બીવિયોં પર હૈ (ઇસી તરહ) તુમ્હારી બીવિયોં કા તુમ પર હક હૈ. તુમ્હારા હક ઉન પર યે હૈ કે વો તુમ્હારે બિસ્તરોં પર કિસી ઐસે શખ્સ કો ન આને દેં જિસકા આના તુમકો નાગવાર ગુઝરે (નાપસંદ હો) ઔર ન વો તુમ્હારે ઘરોં મેં તુમ્હારી ઇજાઝત કે બગૈર કિસી કો આને દેં. ગૌર સે

સુનો! ઉન ઔરતોં કા તુમ પર હક યે હૈ કે તુમ ઉનકે સાથ ઉનકે લિબાસ ઔર ઉનકી ખોરાક (ખાને) મેં અચ્છા સુલૂક કરો યાની અપની હૈસિયત કે મુતાબિક ઉનકે લિયે ઇન ચીઝોં કા ઇન્તિઝામ કિયા કરો. (તિરમિઝી)

٢٥٣-عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ : اَعْطُوا الْاَجِيْرَ اَجْرَهُ، قَبْلَ اَنْ يَجِفَّ عَرَقُهُ . رواه ابن ماجه، باب اجر الاجراء، رقم: ٢٤٤٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મઝદૂર કા પસીના ખુશ્ક હોને (સૂખને) સે પેહલે ઉસકી મઝદૂરી દે દિયા કરો. (ઇબ્ને માજા)

સિલા રહમી

(અઝીઝોં ઔર રિશ્તેદારોં સે અચ્છા સુલૂક કરના)

આયાતે કુરઆનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی: ﴿وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوْا بِهٖ شَيْـًٔا وَّبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَّبِذِی الْقُرْبٰی وَالْيَتٰمٰی وَالْمَسٰكِيْنِ وَالْجَارِ ذِی الْقُرْبٰی وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْۢبِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ۙ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُوْرَا﴾ [النساء: ٣٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર તુમ સબ અલ્લાહ કી ઈબાદત કરો ઔર ઉસકે સાથ કિસી ચીઝ કો શરીક ન કરો ઔર માં બાપ કે સાથ નેક બરતાવ કરો ઔર કરાબતદારોં (રિશ્તેદારોં) કે સાથ ભી ઔર યતીમોં કે સાથ ભી ઔર મસાકીન(ગરીબોં)કે સાથ ભી ઔર કરીબ કે પળોસી કે સાથ ભી ઔર દૂર કે પળોસી કે સાથ ભી ઔર પાસ કે બૈઠને વાલે કે સાથ ભી (મુરાદ વો શખ્સ હૈ જો રોઝ કા આને જાને વાલા ઔર સાથ ઉઠને બૈઠને વાલા હો) ઔર મુસાફિર કે સાથ ભી ઔર ઉન ગુલામોં કે સાથ ભી જો તુમ્હારે કબ્ઝા મેં હૈં, હુસ્ને સુલૂક (અચ્છે બરતાવ) સે પેશ આઓ. બેશક અલ્લાહ તઆલા ઐસે લોગોં કો પસંદ નહીં કરતે જો અપને કો બળા સમઝે ઔર શેખી કી બાત કરે. (સૂરએ નિસા)

ફાઈદા: કરીબ કે પળોસી સે મુરાદ વો પળોસી જો પળોસ મેં રેહતા હો ઔર ઉસસે રિશ્તેદારી ભી હો ઔર દૂર કે પળોસી સે મુરાદ વો પળોસી હૈ જિસસે રિશ્તેદારી ન હો, દૂસરા મતલબ યે ભી હો સકતા હૈ કે કરીબ કે પળોસી સે મુરાદ વો પળોસી જિસકા દરવાઝા અપને દરવાઝે કે કરીબ હો ઔર દૂર કા પળોસી વો હૈ જિસકા દરવાઝા દૂર હો.

મુસાફિર સે મુરાદ રફીકે સફર (સફર કા સાથી), મુસાફિર મેહમાન ઔર ઝરૂરતમંદ મુસાફિર હૈ. (કશ્ફુર્રહમાન)

وَقَالَ تَعَالىٰ: ﴿إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيْتَاۤئِ ذِى الْقُرْبىٰ وَيَنْهىٰ عَنِ الْفَحْشَاۤءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ﴾ [النحل: ٩٠]

એક જગહ ઇરશાદ હૈ: અલ્લાહ તઆલા ઇન્સાફ કા ઔર ભલાઇ કા ઔર કરાબતદારોં (રિશ્તેદારોં) કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરને કા હુકમ દેતે હૈં ઔર બે-હયાઇ ઔર બુરી બાત ઔર ઝુલ્મ સે મના કરતે હૈં, તુમ લોગોં કો અલ્લાહ તઆલા ઇસલિયે નસીહત કરતે હૈં તાકે તુમ નસીહત કુબૂલ કરો. (સૂરએ નહલ)

અહાદીસે નબવિયા

٢٥٤- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: الْوَالِدُ أَوْسَطُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، فَإِنْ شِئْتَ فَأَضِعْ ذٰلِكَ الْبَابَ أَوِ احْفَظْهُ.

رواه الترمذي وقال: هذا حديث صحيح، باب ما جاء من الفضل في رضا الوالدين، رقم: ١٩٠٠

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: બાપ જન્નત કે દરવાઝોં મેં સે બેહતરીન દરવાઝા હૈ. ચુનાંચે તુમ્હેં ઇખ્તિયાર હૈ ખ્વાહ (ઉસકી નાફરમાની કરકે ઔર દિલ દુખા કે) ઉસ દરવાઝા કો ઝાએ (બરબાદ) કરદો યા (ઉસકી ફરમાં-બરદારી ઔર ઉસકો રાઝી રખ કર) ઉસ દરવાઝા કી હિફાઝત કરો. (તિરમિઝી)

٢٥٥- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: رِضَا الرَّبِّ فِيْ رِضَا الْوَالِدِ وَسَخَطُ الرَّبِّ فِيْ سَخَطِ الْوَالِدِ. رواه الترمذي، باب ما جاء من الفضل في رضا الوالدين، رقم: ١٨٩٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી રઝામંદી વાલિદ (બાપ) કી

રઝામંદી મેં હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા કી નારાઝગી વાલિદ કી નારાઝગી મેં હૈ. (તિરમિઝી)

٢٥٦- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِنَّ اَبَرَّ الْبِرِّ صِلَةُ الْوَلَدِ اَهْلَ وُدِّ اَبِيْهِ . رواه مسلم، باب فضل صلة اصدقاء الاب ...، رقم:٦٥١٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: સબસે બળી નેકી યે હૈ કે બેટા (બાપ કે ઇન્તિકાલ કે બાદ) બાપ સે તઅલ્લુક રખને વાલોં કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરે. (મુસ્લિમ)

٢٥٧- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ اَحَبَّ اَنْ يَصِلَ اَبَاهُ فِيْ قَبْرِهٖ، فَلْيَصِلْ اِخْوَانَ اَبِيْهِ بَعْدَهٗ . رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ٢/١٧٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ અપને વાલિદ કી વફાત (બાપ કે મરને) કે બાદ ઉનકે સાથ સિલા રહમી કરના ચાહે જબકે વો કબ્ર મેં હૈં તો ઉસકો ચાહિયે કે અપને બાપ કે ભાઈયોં કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરે. (ઇબ્ને હિબ્બાન)

٢٥٨- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ سَرَّهٗ اَنْ يُمَدَّ لَهٗ فِيْ عُمْرِهٖ وَيُزَادَ لَهٗ فِيْ رِزْقِهٖ فَلْيَبَرَّ وَالِدَيْهِ وَلْيَصِلْ رَحِمَهٗ . رواه احمد ٣/٢٦٦

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કો યે પસંદ હો કે ઉસકી ઉમ્ર દરાઝ (લમ્બી) કી

જાએ ઔર ઉસકે રિઝક કો બઢા દિયા જાએ ઉસકો ચાહિયે કે અપને વાલિદૈન (માં બાપ) કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરે ઔર રિશ્તેદારોં કે સાથ સિલા રહમી (અચ્છા સુલૂક) કરે. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٥٩- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ بَرَّ وَالِدَيْهِ طُوْبٰى لَهُ زَادَ اللّٰهُ فِيْ عُمُرِهٖ . رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٤/١٥٤

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસને અપને વાલિદૈન કે સાથ અચ્છા સુલૂક કિયા ઉસકે લિયે ખુશ-ખબરી હો કે અલ્લાહ તઆલા ઉસકી ઉમ્ર મેં ઈઝાફા ફરમાએંગે (ઉમ્ર બઢા દેંગે). (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٦٠- عَنْ اَبِيْ اُسَيْدٍ مَالِكِ بْنِ رَبِيْعَةَ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِيْ سَلِمَةَ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! هَلْ بَقِيَ مِنْ بِرِّ اَبَوَيَّ شَيْءٌ اَبَرُّهُمَا بِهٖ بَعْدَ مَوْتِهِمَا؟ قَالَ: نَعَمْ، الصَّلٰوةُ عَلَيْهِمَا، وَالْاِسْتِغْفَارُ لَهُمَا، وَاِنْفَاذُ عَهْدِهِمَا مِنْ بَعْدِهِمَا، وَصِلَةُ الرَّحِمِ الَّتِيْ لَا تُوْصَلُ اِلَّا بِهِمَا، وَاِكْرَامُ صَدِيْقِهِمَا . رواه ابو داود، باب في بر الوالدين، رقم: ٥١٤٢

હઝરત અબૂ ઉસૈદ માલિક બિન રબીઆ સાઈદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર થે. કબીલા બની સલિમા કે એક શખ્સ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કયા મેરે લિયે અપને વાલિદૈન કે ઈન્તિકાલ કે બાદ ઉન દોનોં કે સાથ હુસ્ને સુલૂક કી કોઈ સૂરત મુમકિન હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ હાં! ઉનકે લિયે દુઆએં કરના, અલ્લાહ તઆલા સે ઉનકે લિયે મગફિરત તલબ કરના (માંગના), ઉનકે બાદ ઉનકી વસિય્યત કો પૂરા કરના, જિન લોગોં

સે ઉનકી વજહ સે રિશ્તેદારી હૈ ઉનકે સાથ હુસ્ને સુલૂક કરના ઔર ઉનકે દોસ્તોં કા ઇકરામ (ઇઝઝત) કરના. (અબૂ દાઉદ)

٢٦١- عَنْ مَالِكٍ أَوِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ أَوْ أَحَدَهُمَا ثُمَّ لَمْ يَبَرَّهُمَا، دَخَلَ النَّارَ فَأَبْعَدَهُ اللهُ، وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً كَانَتْ فِكَاكَهُ مِنَ النَّارِ. (وهو بعض الحديث) رواه ابو يعلى والطبراني واحمد مختصرا باسناد حسن، الترغيب ٣/٣٤٧

હઝરત માલિક યા ઇબ્ને માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ શખ્સ ને અપને વાલિદૈન યા ઉનમેં સે એક કો પાયા ફિર ઉનકે સાથ બદસુલૂકી કી તો વો શખ્સ દોઝખ મેં દાખિલ હોગા ઔર ઉસકો અલ્લાહ તઆલા અપની રહમત સે દૂર કર દેંગે ઔર જો કોઇ મુસલમાન કિસી મુસલમાન ગુલામ કો આઝાદ કરદે યે ઉસકે લિયે દોઝખ સે બચાઓ કા ઝરિયા હોગા. (અબૂ યઅલા, મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, તરગીબ)

٢٦٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: رَغِمَ أَنْفُ، ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُ، ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُ، قِيْلَ: مَنْ يَا رَسُوْلَ اللهِ؟ قَالَ: مَنْ أَدْرَكَ أَبَوَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ، أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا فَلَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ. رواه مسلم، باب رغم من ادرك ابويه ......، رقم: ٦٥١٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ વો આદમી ઝલીલ વ ખ્વાર (બે-ઇઝઝત) હો, ફિર ઝલીલ વ ખ્વાર હો. અર્ઝ કિયા ગયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કૌન (ઝલીલ વ ખ્વાર હો)? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ વો શખ્સ જો અપને માં બાપ મેં સે કિસી એક કો યા દોનોં કો બુઢાપે મેં પાએ ફિર (ઉનકી ખિદમત સે ઉનકા દિલ ખુશ કરકે) જન્નત મેં દાખિલ ન હો. (મુસ્લિમ)

٢٦٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُوْلِ اللهِ ﷺ فَقَالَ

: يَا رَسُوْلَ اللهِ! مَنْ اَحَقُّ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: اُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ اُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ اُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ اَبُوْكَ. رواه البخاري، باب من احق الناس بحسن الصحبة، رقم: ٥٩٧١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોકર દરયાફ્ત કિયા (પૂછા): મેરે હુસ્ને સુલૂક (અચ્છે બરતાવ) કા સબસે ઝિયાદા મુસ્તહિક (હકદાર) કૌન હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ્હારી માં. ઉસને પૂછા: ફિર કૌન? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ્હારી માં. ઉસને પૂછા: ફિર કૌન? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ્હારી માં. ઉસને પૂછા: ફિર કૌન? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ફિર તુમ્હારા બાપ. (બુખારી)

٢٦٤- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: نِمْتُ فَرَاَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَسَمِعْتُ صَوْتَ قَارِئٍ يَقْرَأُ فَقُلْتُ: مَنْ هٰذَا؟ قَالُوا: هٰذَا حَارِثَةُ بْنُ النُّعْمَانِ فَقَالَ لَهَا رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: كَذَاكَ الْبِرُّ كَذَاكَ الْبِرُّ وَكَانَ اَبَرَّ النَّاسِ بِاُمِّهِ. رواه احمد ٦/١٥١

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈં સોયા તો મૈંને ખ્વાબ મેં દેખા કે મૈં જન્નત મેં હૂં. મૈંને વહાં કિસી કુર્આન પઢને વાલે કી આવાઝ સુની તો મૈંને કહા: યે કૌન હૈ (જો યહાં જન્નત મેં કુર્આન પઢ રહા હૈ)? ફરિશ્તોં ને બતાયા કે યે હારિસા બિન નુઅમાન હૈં. ઉસકે બાદ હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નેકી ઐસી હી હોતી હૈ, નેકી ઐસી હી હોતી હૈ યાની નેકી કા ફલ ઐસા હી હોતા હૈ. હારિસા બિન નુઅમાન અપની વાલિદા (માં) કે સાથ બહુત હી અચ્છા સુલૂક કરને વાલે થે. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٦٥- عَنْ اَسْمَاءَ بِنْتِ اَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ: قَدِمَتْ عَلَيَّ اُمِّي وَهِيَ

مُشْرِكَةٌ فِي عَهْدِ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ فَاسْتَفْتَيْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ، قُلْتُ: إِنَّ أُمِّيْ قَدِمَتْ وَهِيَ رَاغِبَةٌ، أَفَأَصِلُ أُمِّيْ؟ قَالَ: نَعَمْ، صِلِيْ أُمَّكِ. رواه البخاري، باب الهدية للمشركين، رقم: ٢٦٢٠

હઝરત અસ્મા બિન્તે અબી બકર રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઝમાના મેં મેરી વાલિદા (માં) જો મુશ્રિકા (શિર્ક કરને વાલી) થીં (મક્કા સે સફર કરકે) મેરે પાસ (મદીના) આઈ. મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે મસ્અલા માલૂમ કિયા ઔર પૂછા: મેરી વાલિદા આઇ હૈં ઔર વો મુઝસે મિલના ચાહતી હૈં તો કયા મૈં અપની વાલિદા કે સાથ સિલા રહમી કર સકતી હૂં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હાં! અપની વાલિદા કે સાથ સિલા રહમી કરો. (બુખારી)

٢٢٢- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللهِ! أَيُّ النَّاسِ أَعْظَمُ حَقًّا عَلَى الْمَرْأَةِ قَالَ: زَوْجُهَا، قُلْتُ: فَأَيُّ النَّاسِ أَعْظَمُ حَقًّا عَلَى الرَّجُلِ قَالَ: أُمُّهُ. رواه الحاكم في المستدرك ١٥٠/٤

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ, ફરમાતી હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઔરત પર સબસે ઝિયાદા હક કિસકા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઉસકે શૌહર કા હૈ. મૈંને દરયાફત કિયા કે મર્દ પર સબસે ઝિયાદા હક કિસકા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઉસકી માં કા હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٢٧- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ إِنِّي أَصَبْتُ ذَنْبًا عَظِيْمًا فَهَلْ لِيْ تَوْبَةٌ؟ قَالَ: هَلْ لَكَ مِنْ أُمٍّ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: هَلْ لَكَ مِنْ خَالَةٍ؟ قَالَ: نَعَمْ قَالَ: فَبِرَّهَا. رواه الترمذي، باب في بر الخالة، رقم: ١٩٠٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા

સે રિવાયત હૈ કે એક સાહબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મૈંને એક બહુત બળા ગુનાહ કર લિયા હૈ તો કયા મેરી તૌબા કુબૂલ હો સકતી હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયા તુમ્હારી માં ઝિંદા હૈં? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: નહીં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયા તુમ્હારી કોઇ ખાલા હૈં? અર્ઝ કિયા: જી હાં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઉનકે સાથ અચ્છા સુલૂક કરો (અલ્લાહ તઆલા ઇસકી વજહ સે તુમ્હારી તૌબા કુબૂલ ફરમા લેંગે). (તિરમિઝી)

٢٦٨- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: صَنَائِعُ الْمَعْرُوْفِ تَقِیْ مَصَارِعَ السُّوْءِ، وَصَدَقَةُ السِّرِّ تُطْفِیْ غَضَبَ الرَّبِّ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ تَزِیْدُ فِی الْعُمُرِ. رواه الطبرانی فی الکبیر واسناده حسن، مجمع الزوائد ٣/٢٩٣

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: નેકિયોં કા કરના બુરી મૌત સે બચા લેતા હૈ. છુપ કર સદકા દેના અલ્લાહ તઆલા કે ગુસ્સા કો ઠંડા કરતા હૈ ઔર સિલા-રહમી યાની રિશ્તેદારોં સે અચ્છા સુલૂક કરના ઉમ્ર કો બળહાતા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

ફાઇદા: સિલા રહમી મેં યે બાત શામિલ હૈ કે આદમી અપની કમાઇ સે રિશ્તેદારોં કી માલી ખિદમત કરે યા યે કે અપને વક્ત કા કુછ હિસ્સા ઉનકે કામોં મેં લગાએ. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٢٦٩- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَنْ كَانَ یُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَ الْیَوْمِ الْاٰخِرِ فَلْیُكْرِمْ ضَیْفَهُ، وَمَنْ كَانَ یُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَ الْیَوْمِ الْاٰخِرِ فَلْیَصِلْ رَحِمَهُ، وَمَنْ كَانَ یُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَ الْیَوْمِ الْاٰخِرِ فَلْیَقُلْ خَیْرًا اَوْ لِیَصْمُتْ. رواه البخاری، باب اکرام الضیف ...، رقم: ٦١٣٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા પર ઔર આખિરત કે દિન પર ઈમાન રખતા હૈ ઉસકો ચાહિયે કે અપને મેહમાન કા ઈકરામ કરે. જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા પર ઔર આખિરત કે દિન પર ઈમાન રખતા હૈ ઉસકો ચાહિયે કે વો સિલા રહમી કરે યાની રિશ્તેદારોં કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરે. જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા પર ઔર આખિરત કે દિન પર ઈમાન રખતા હૈ ઉસકો ચાહિયે કે ભલાઈ કી બાત કરે વરના ખામોશ રહે. (બુખારી)

٢٧٠- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِيْ رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِيْ أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ. رواه البخاری، باب من بسط له فی الرزق ....، رقم: ٥٩٨٦

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ યે ચાહે કે ઉસકે રિઝક મેં ફરાખી (ફૈલાવ,ઝિયાદતી) કી જાએ ઔર ઉસકી ઉમ્ર દરાઝ (લમ્બી) કી જાએ ઉસકો ચાહિયે કે અપને રિશ્તેદારોં કે સાથ સિલા રહમી કરે. (બુખારી)

٢٧١- عَنْ سَعِيْدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ هٰذِهِ الرَّحِمَ شُجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ عَزَّ وَجَلَّ فَمَنْ قَطَعَهَا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ. (وهو بعض الحديث). رواه احمد والبزار ورجال احمد رجال الصحيح غير نوفل بن مساحق وهو ثقة، مجمع الزوائد ٨/٢٧٤

હઝરત સઈદ બિન ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ બેશક યે રહમ યાની રિશ્તેદારી કા હક અલ્લાહ તઆલા કે નામ રહમાન સે લિયા ગયા હૈ યાની યે રિશ્તેદારી રહમાન કી રહમત કી એક શાખ હૈ, જો ઈસ રિશ્તેદારી કો તોડેગા અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર જન્નત હરામ કર દેંગે. (મુસ્નદે અહમદ, બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۲۷۲- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ : لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ ، وَلٰكِنِ الْوَاصِلُ الَّذِىْ إِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا.

رواه البخاری، باب لیس الواصل بالمکافئ، رقم: ٥٩٩١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ વો શખ્સ સિલા રહમી કરને વાલા નહીં હૈ જો બરાબરી કા મામલા કરે યાની દૂસરે કે અચ્છે બરતાવ કરને પર ઉસસે અચ્છા બરતાવ કરે, બલ્કે સિલા રહમી કરને વાલા તો વો હૈ જો દૂસરે કે કતઅ-રહમી કરને (તઅલ્લુક તોળને) પર ભી સિલા રહમી કરે. (બુખારી)

۲۷۳- عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ خَارِجَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ : تَعَلَّمُوا مِنْ أَنْسَابِكُمْ مَا تَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ. رواه الطبرانی فی الکبیر ورجاله موثقون ، مجمع الزوائد ١/٤٠٦

હઝરત અલાઅ બિન ખારિજા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અપને નસબ (પીઢી, નસલ) કા ઈલ્મ હાસિલ કરો જિસકે ઝરિયે સે તુમ અપને રિશ્તેદારોં સે સિલા રહમી કર સકો. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۲۷۴-عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: أَمَرَنِي خَلِيْلِي ﷺ بِسَبْعٍ: أَمَرَنِي بِحُبِّ الْمَسَاكِيْنِ وَالدُّنُوِّ مِنْهُمْ وَأَمَرَنِي أَنْ أَنْظُرَ إِلٰى مَنْ هُوَ دُوْنِي وَلَا أَنْظُرَ إِلٰى مَنْ هُوَ فَوْقِي وَأَمَرَنِي أَنْ أَصِلَ الرَّحِمَ وَإِنْ أَدْبَرَتْ وَأَمَرَنِي أَنْ لَا أَسْأَلَ أَحَدًا شَيْئًا وَأَمَرَنِي أَنْ أَقُوْلَ بِالْحَقِّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا وَأَمَرَنِي أَنْ لَا أَخَافَ فِي اللّٰهِ لَوْمَةَ لَائِمٍ وَأَمَرَنِي أَنْ أُكْثِرَ مِنْ قَوْلِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ فَإِنَّهُنَّ مِنْ كَنْزٍ تَحْتَ الْعَرْشِ. رواه احمد ٥/١٥٩

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મુઝે મેરે હબીબ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સાત બાતોં કા હુકમ

ફરમાયા: મુઝે હુક્મ ફરમાયા કે મૈં મસાકીન (ગરીબોં) સે મુહબ્બત રખ્ખૂં ઓર ઉનસે કરીબ રહૂં, મુઝે હુક્મ ફરમાયા કે મૈં દુનિયા મેં ઉન લોગોં પર નઝર રખ્ખૂં જો (દુન્યાવી સાઝો સામાન મેં) મુઝસે નીચે દર્જા કે હૈં ઓર ઉન પર નઝર ન કરૂં જો (દુન્યાવી સાઝો સામાન મેં) મુઝસે ઊપર કે દર્જા કે હૈં, મુઝે હુક્મ ફરમાયા કે મૈં અપને રિશ્તેદારોં કે સાથ સિલા રહમી કરૂં અગરચે વો મુઝસે મુંહ મોળેં, મુઝે હુક્મ ફરમાયા કે મૈં કિસી સે કોઈ ચીઝ ન માંગૂં, મુઝે હુકમ ફરમાયા કે મૈં હક (સચ્ચી) બાત કહૂં અગરચે વો (લોગોં કે લિયે) કળવી હો, મુઝે હુક્મ ફરમાયા કે મૈં અલ્લાહ તઆલા કે દીન ઓર ઉસકે પૈગામ કો ઝાહિર કરને મેં કિસી મલામત કરને (ભલા બુરા કેહને) વાલે કી મલામત સે ન ડરૂં, ઔર મુઝે હુક્મ ફરમાયા કે મૈં "લા હૌ-લ વલા કુવ્વ-ત ઇલ્લા બિલ્લાહ" કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) પળ્હા કરૂં કયુંકે યે કલિમા ઉસ ખઝાના સે હૈ જો અર્શ કે નીચે હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઇદા: મતલબ યે હૈ કે જો શખ્સ ઇસ કલિમા કો પળ્હને કા મામૂલ રખતા હૈ ઉસકે લિયે નિહાયત અઅલા મરતબા કા અજરો સવાબ મહફૂઝ કર દિયા જાતા હૈ. (મઝાહિરે હક)

٢٧٥- عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ. رواه البخاري، باب اثم القاطع، رقم: ٥٩٨٤

હઝરત જુબૈર બિન મુત્ઇમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: કતઅ રહમી (નાતા તોળને) કરને વાલા જન્નત મેં નહીં જાએગા. (બુખારી)

ફાઇદા: કતઅ રહમી અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક ઇતના સખ્ત ગુનાહ હૈ કે ઇસ ગુનાહ કી ગંદગી કે સાથ કોઇ જન્નત મેં ન જા સકેગા, હાં જબ ઉસકો સઝા દેકર પાક કર દિયા જાએ યા કિસી વજહ સે ઉસકો માફ કર દિયા જાએ તો જન્નત મેં જા સકેગા. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٢٧٦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! إِنَّ لِي

قَرَابَةً ، اَصِلُهُمْ وَيَقْطَعُونِّي، وَاُحْسِنُ اِلَيْهِمْ وَيُسِيئُوْنَ اِلَيَّ، وَاَحْلُمُ عَنْهُمْ وَيَجْهَلُونَ عَلَيَّ،فَقَالَ : لَئِنْ كُنْتَ كَمَا قُلْتَ، فَكَاَنَّمَا تُسِفُّهُمُ الْمَلَّ، وَلَا يَزَالُ مَعَكَ مِنَ اللّٰهِ ظَهِيْرٌ عَلَيْهِمْ ، مَا دُمْتَ عَلٰى ذٰلِكَ

رواه مسلم ، باب صلة الرحم ..... ، رقم : ٦٥٢٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મેરે બાઝ રિશ્તેદાર હૈં, મૈં ઉનસે તઅલ્લુક જોળતા હૂં વો મુઝસે તઅલ્લુક તોળતે હૈં, મૈં ઉનકે સાથ અચ્છા સુલૂક કરતા હૂં વો મેરે સાથ બદસુલૂકી કરતે હૈં, ઔર મૈં ઉનકી ઝિયાદતિયોં કો બર્દાશ્ત કરતા હૂં વો મેરે સાથ જહાલત સે પેશ આતે હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જૈસા તુમ કેહ રહે હો અગર ઐસા હી હૈ તો ગોયા તુમ ઉનકે મુંહ મેં ગર્મ ગર્મ રાખ ઝોંક રહે હો. ઔર જબ તક તુમ ઈસ ખૂબી પર કાઈમ રહોગે તુમ્હારે સાથ હર વક્ત અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે એક મદદગાર રહેગા. (મુસ્લિમ)

મુસલમાનોં કો તકલીફ પહુંચાના

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿ وَالَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوْا فَقَدِ احْتَمَلُوْا بُهْتَانًا وَّاِثْمًا مُّبِيْنًا﴾ [الاحزاب:٥٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હે: ઔર જો લોગ મુસલમાન મર્દોં કો ઔર મુસલમાન ઔરતોં કો બગૈર ઈસકે કે ઉન્હોંને કોઈ (ઐસા) કામ કિયા હો (જિસસે વો સઝા કે મુસ્તહિક હો જાએં) ઈઝા (તકલીફ) પહુંચાતે હૈં તો વો લોગ બુહતાન ઔર સરીહ(ખુલે) ગુનાહ કા બોઝ ઉઠાતે હૈં, કિસી જુર્મ કા ઈરતિકાબ કિયા હો, ઈઝા પહુંચાતે હૈં તો યકીનન વો લોગ બુહતાન ઔર સરીહ ગુનાહ કા બોઝ ઉઠાતે હૈં. (સૂરએ અહઝાબ)

ફાઈદા: અગર ઈઝા ઝબાની હૈ તો બુહતાન (ઈલ્ઝામ લગાના) હૈ ઔર અગર અમલ સે હૈ તો સરીહ ગુનાહ હૈ.

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِيْنَ ☆ الَّذِيْنَ اِذَا اكْتَالُوْا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُوْنَ ☆ وَاِذَا كَالُوْهُمْ اَوْ وَّزَنُوْهُمْ يُخْسِرُوْنَ ☆ اَلَا يَظُنُّ اُولٰٓئِكَ اَنَّهُمْ مَّبْعُوْثُوْنَ ☆ لِيَوْمٍ عَظِيْمٍ ☆ يَوْمَ يَقُوْمُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ﴾

[المطففين: ١-٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: બળી તબાહી હૈ નાપ તૌલ મેં કમી કરને વાલોં કે લિયે કે જબ લોગોં સે (અપના હક) નાપ કર લેં તો પૂરા લે લેં ઔર જબ લોગોં કો નાપ કર યા તૌલ કર દેં તો કમ કરદેં. કયા ઉન લોગોં કો ઈસકા યકીન નહીં હૈ કે વો એક બળે સખ્ત દિન મેં ઝિંદા કરકે ઉઠાએ જાએંગે, જિસ દિન તમામ લોગ રબ્બુલ-આલમીન કે સામને ખળે હોંગે (યાની ઉસ દિન સે ડરના ચાહિયે ઔર નાપ તૌલ મેં કમી સે તૌબા કરની ચાહિયે). (સૂરએ મુતફફિફીન)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ﴾ [الهمزة: ١]

એક જગહ ઇરશાદ હે: હર ઐસે શખ્સ કે લિયે બળી ખરાબી હે જો ઐબ નિકાલને વાલા ઔર તઅના દેને વાલા હો. (હુમઝહ)

અહાદીસે નબવિયા

٢٧٧- عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّكَ إِنِ اتَّبَعْتَ عَوْرَاتِ النَّاسِ أَفْسَدْتَهُمْ، أَوْ كِدْتَ أَنْ تُفْسِدَهُمْ. رواه أبوداود، باب في التجسس، رقم: ٤٨٨٨

હઝરત મુઆવિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: અગર તુમ લોગોં કે ઉયૂબ (ઐબોં કો) તલાશ કરોગે (ઢૂંડોગે) તો તુમ ઉનકો બિગાળ દોગે. (અબૂ દાઉદ)

ફાઇદા: મતલબ યે હૈ કે લોગોં મેં ઉયૂબ કો તલાશ કરને સે ઉનમેં નફરત, બુગ્ઝ ઔર બહુત સી બુરાઇયાં પૈદા હોંગી ઔર મુમકિન હે કે લોગોં કે ઉયૂબ તલાશ કરને ઔર ઉન્હેં ફૈલાને સે વો લોગ ઝિદ મેં ગુનાહોં પર જુરઅત (હિમ્મત) કરને લગેં. યે સારી બાતેં ઉનમેં મઝીદ બિગાળ કા સબબ (ઝરિયા) હોંગી. (બઝલુલ-મજહૂદ)

٢٧٨- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: لَا تُؤْذُوا الْمُسْلِمِينَ وَلَا تُعَيِّرُوهُمْ، وَلَا تَطْلُبُوا عَثَرَاتِهِمْ (وهو جزء من الحديث). رواه ابن حبان (وإسناده قوي) ١٣/٧٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મુસલમાનોં કો સતાયા ન કરો, ઉનકો આર (શર્મ) ન દિલાયા કરો ઔર ઉનકી લગ્ઝિશોં કો ન તલાશ કિયા કરો. (ઇબ્ને હિબ્બાન)

٢٧٩- عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: يَا مَعْشَرَ

مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيْمَانُ قَلْبَهُ: لَاتَغْتَابُوا الْمُسْلِمِيْنَ وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ، فَإِنَّهُ مَنِ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ يَتَّبِعِ اللهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ. رواه ابو داؤد، باب في الغيبة، رقم: ٤٨٨٠

હઝરત અબૂ બરઝા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અય વો લોગો જો સિર્ફ ઝબાની ઈસ્લામ લાએ ઔર ઈમાન ઉનકે દિલોં મેં દાખિલ નહીં હુવા! મુસલમાનોં કી ગીબત (પીઠ પીછે બુરા કેહના) ન કિયા કરો ઔર ઉનકે ઉયૂબ કે પીછે ન પળા કરો કયુંકે જો મુસલમાનોં કે ઉયૂબ કે પીછે પળતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ઐબ કે પીછે પળ જાતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા જિસકે ઐબ કે પીછે પળ જાતે હૈં ઉસે ઘર બૈઠે રુસ્વા (બે-ઈઝઝત) કર દેતે હૈં. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: હદીસ શરીફ કે પેહલે જુમલા સે ઈસ બાત પર તંબીહ કી ગઈ હૈ કે મુસલમાનોં કી ગીબત કરના મુનાફિક કા કામ હો સકતા હૈ મુસલમાનોં કા નહીં. (બઝલુલ-મજહૂદ)

٢٨٠-عَنْ أَنَسٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ أَبِيْهِ قَالَ: غَزَوْتُ مَعَ نَبِيِّ اللهِ ﷺ غَزْوَةَ كَذَا وَ كَذَا فَضَيَّقَ النَّاسُ الْمَنَازِلَ وَ قَطَعُوا الطَّرِيْقَ، فَبَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ مُنَادِيًا يُنَادِيْ فِي النَّاسِ: أَنَّ مَنْ ضَيَّقَ مَنْزِلًا أَوْ قَطَعَ طَرِيْقًا فَلَا جِهَادَ لَهُ. رواه ابو داؤد، باب ما يؤمر من انضمام العسكر وسعته، رقم: ٢٦٢٩

હઝરત અનસ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ એક ગઝવા (જંગ) મેં ગયા. વહાં લોગ ઈસ તરહ ઠેહરે કે આને જાને કે લિયે રાસ્તે બંદ હો ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને લોગોં મેં એલાન કરને કે લિયે એક આદમી ભેજા કે જો ઈસ તરહ ઠેહરા કે આને જાને કા રાસ્તા બંદ કર દિયા ઉસે જિહાદ કા સવાબ નહીં મિલેગા. (અબૂ દાઉદ)

٢٨١-عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَنْ جَرَّدَ ظَهْرَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِغَيْرِ حَقٍّ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ. رواه الطبراني في الكبير والاوسط

اسنادہ جید، مجمع الزوائد ٦/٣٨٤

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને કિસી મુસલમાન કી પીઠ કો નંગા કરકે નાહક મારા વો અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ હાલ મેં મિલેગા કે અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર નારાઝ હોંગે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٨٢-عَنْ اَبِی هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اَتَدْرُوْنَ مَا الْمُفْلِسُ؟ قَالُوْا: الْمُفْلِسُ فِيْنَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَ لَا مَتَاعَ، فَقَالَ: اِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ اُمَّتِی، مَنْ يَّاْتِی يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ وَصِيَامٍ وَزَكوٰةٍ، وَيَاْتِی قَدْ شَتَمَ هٰذَا، وَقَذَفَ هٰذَا، وَاَكَلَ مَالَ هٰذَا، وَ سَفَكَ دَمَ هٰذَا، وَضَرَبَ هٰذَا فَيُعْطٰی هٰذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، وَهٰذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، فَاِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ، قَبْلَ اَنْ يُقْضٰی مَا عَلَيْهِ، اُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ، ثُمَّ طُرِحَ فِی النَّارِ. رواه مسلم، باب تحريم الظلم، رقم: ٦٥٧٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ સે) ઈરશાદ ફરમાયા: કયા તુમ જાનતે હો કે મુફલિસ (ગરીબ) કૌન હૈ? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: હમારે નઝદીક મુફલિસ વો શખ્સ હૈ જિસકે પાસ કોઈ દિરહમ (પૈસા) ઔર (દુનિયા કા) સામાન ન હો. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરી ઉમ્મત કા મુફલિસ વો શખ્સ હૈ જો કયામત કે દિન બહુત સી નમાઝ, રોઝા, ઝકાત (ઔર દૂસરી મકબૂલ ઈબાદતેં) લેકર આએગા મગર હાલ યે હોગા કે ઉસને કિસી કો ગાલી દી હોગી, કિસી પર તુહમત (ઈલ્ઝામ) લગાઈ હોગી, કિસી કા માલ ખાયા હોગા, કિસી કા ખૂન બહાયા હોગા ઔર કિસી કો મારા પીટા હોગા તો ઉસકી નેકિયોં મેં સે એક હક વાલે કો (ઉસકે હક કે બકદ્ર (બરાબર)) નેકિયાં દી જાએંગી, ઐસે હી દૂસરે હક વાલે કો ઉસકી નેકિયોં મેં સે (ઉસકે હક કે બકદ્ર) નેકિયાં દી જાએંગી. ફિર અગર દૂસરોં કે હુકૂક ચુકાએ જાને સે

પેહલે ઉસકી સારી નેકિયાં ખત્મ હો જાએંગી તો (ઉન હુકૂક કે બકદ્ર) હકદારોં ઔર મઝલૂમોં કે ગુનાહ (જો ઉન્હોંને દુનિયા મેં કિયે હોંગે) ઉનસે લેકર ઉસ શખ્સ પર ડાલ દિયે જાએંગે ઔર ફિર ઉસકો દોઝખ (જહન્નમ) મેં ફેંક દિયા જાએગા. (મુસ્લિમ)

٢٨٣-عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوْقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ. رواه البخاري، باب ما ينهى من السباب و اللعن، رقم: ٦٠٤٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુસલમાન કો ગાલી દેના બેદીની હૈ ઔર કત્લ કરના કુફ્ર હૈ. (બુખારી)

ફાઈદા: જો મુસલમાન કિસી મુસલમાન કો કત્લ કરતા હૈ વો અપને ઈસ્લામ કે કામિલ (પૂરા) હોને કી નફી (ઈન્કાર) કરતા હૈ ઔર મુમકિન હૈ કે કત્લ કરના કુફ્ર પર મરને કા સબબ (ઝરિયા) ભી બન જાએ. (મઝાહિરે હક)

٢٨٤- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رَفَعَهُ قَالَ: سَابُّ الْمُسْلِمِ كَالْمُشْرِفِ عَلَى الْهَلَكَةِ. رواه الطبراني في الكبير و هو حديث حسن، الجامع الصغير ٢/٣٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુસલમાન કો ગાલી દેને વાલા ઉસ આદમી કી તરહ હૈ જો હલાકત વ બરબાદી કે કરીબ હો. (તબરાની, જામિએ સગીર)

٢٨٥-عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللهِ! الرَّجُلُ مِنْ قَوْمِي يَشْتِمُنِي وَهُوَ دُوْنِي، أَفَأَنْتَقِمُ مِنْهُ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: الْمُسْتَبَّانِ شَيْطَانَانِ يَتَهَاتَرَانِ وَيَتَكَاذَبَانِ. رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ١٣/٣٤

હઝરત ઈયાઝ બિન હિમાર રદિયલ્લાહુ [illegible] ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા: આય અલ્લાહ કે નબી! મેરી કૌમ કા એક શખ્સ મુઝે ગાલી દેતા હૈ જબકે વો મુઝસે કમ દર્જા કા હૈ, ક્યા મૈં ઉસસે

બદલા લૂં? નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આપસમેં ગાલી ગલોચ કરને વાલે દો શખ્સ દો શૈતાન હૈં જો આપસમેં ફહશ-ગોઈ (બે-શર્મી કી બાતેં) કરતે હૈં ઔર એક દૂસરે કો ઝૂટા કેહતે હૈં. (ઈબ્ને હિબ્બાન)

٢٨٦-عَنْ اَبِیْ جُرَیٍّ جَابِرِ بْنِ سُلَیْمٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قُلْتُ لِرَسُوْلِ اللّٰہِ ﷺ: اِعْهَدْ اِلَیَّ، قَالَ: لَا تَسُبَّنَّ اَحَدًا، قَالَ: فَمَا سَبَبْتُ بَعْدَہٗ حُرًّا وَلَا عَبْدًا وَلَا بَعِیْرًا وَلَا شَاۃً، قَالَ: وَلَا تَحْقِرَنَّ شَیْئًا مِنَ الْمَعْرُوْفِ، وَاَنْ تُکَلِّمَ اَخَاكَ وَاَنْتَ مُنْبَسِطٌ اِلَیْہِ وَجْهُكَ، اِنَّ ذٰلِكَ مِنَ الْمَعْرُوْفِ وَارْفَعْ اِزَارَكَ اِلٰی نِصْفِ السَّاقِ، فَاِنْ اَبَیْتَ فَاِلَی الْکَعْبَیْنِ، وَاِیَّاكَ وَاِسْبَالَ الْاِزَارِ فَاِنَّهَا مِنَ الْمَخِیْلَۃِ وَاِنَّ اللّٰہَ لَا یُحِبُّ الْمَخِیْلَۃَ، وَاِنِ امْرُؤٌ شَتَمَكَ وَعَیَّرَكَ بِمَا یَعْلَمُ فِیْكَ فَلَا تُعَیِّرْہُ بِمَا تَعْلَمُ فِیْہِ فَاِنَّمَا وَبَالُ ذٰلِكَ عَلَیْہِ (وهو بعض الحديث). رواه ابو داؤد، باب ما جاء في اسبال الازار، رقم: ٤٠٨٤

હઝરત અબૂ જુરય્ય જાબિર બિન સુલૈમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયા: મુઝે નસીહત ફરમા દીજિયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કભી કિસી કો ગાલી ન દેના. હઝરત અબૂ જુરય્ય ફરમાતે હૈં કે ઉસકે બાદ સે મૈંને કભી કિસી કો ગાલી નહીં દી, ન આઝાદ કો ન ગુલામ કો, ન ઊંટ કો ન બકરી કો. નીઝ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કિસી નેકી કો ભી મામૂલી સમઝ કર ન છોળો (યહાં તક કે) તુમ્હારા અપને ભાઈ સે ખન્દા-પેશાની સે (અચ્છી તરહ) બાત કરના ભી નેકી મેં દાખિલ હૈ. અપના તહબંદ આધી પિન્ડલિયોં તક ઊંચા રખ્ખા કરો, અગર ઈતના ઊંચા ન રખ સકો તો (કમ સે કમ) ટખ્નોં તક ઊંચા રખ્ખા કરો. તહબંદ કો ટખ્નોં સે નીચે લટકાને સે બચો કયુંકે યે તકબ્બુર (ઘમંડ) કી બાત હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા કો તકબ્બુર નાપસંદ હૈ. અગર કોઈ તુમ્હેં ગાલી દે ઔર તુમ્હેં કિસી ઐસી બાત પર આર (શર્મ) દિલાએ જો તુમમેં હો ઔર વો ઉસે જાનતા હો તો ઉસકો કિસી ઐસી બાત પર આર ન દિલાના

જો ઉસમેં હો ઔર તુમ ઉસે જાનતે હો, ઈસ સૂરત મેં ઉસ આર દિલાને કા વબાલ ઉસી પર હોગા. (અબૂ દાઉદ)

٢٨٧-عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَجُلًا شَتَمَ اَبَا بَكْرٍ وَالنَّبِیُّ ﷺ جَالِسٌ، فَجَعَلَ النَّبِیُّ ﷺ يَعْجَبُ وَيَتَبَسَّمُ، فَلَمَّا اَكْثَرَ رَدَّ عَلَيْهِ بَعْضَ قَوْلِهِ، فَغَضِبَ النَّبِیُّ ﷺ وَقَامَ فَلَحِقَهُ اَبُوْ بَكْرٍ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! كَانَ يَشْتِمُنِیْ وَاَنْتَ جَالِسٌ فَلَمَّا رَدَدْتُ عَلَيْهِ بَعْضَ قَوْلِهِ غَضِبْتَ وَقُمْتَ، قَالَ: اِنَّهُ كَانَ مَعَكَ مَلَكٌ يَرُدُّ عَنْكَ، فَلَمَّا رَدَدْتَ عَلَيْهِ بَعْضَ قَوْلِهِ وَقَعَ الشَّيْطَانُ فَلَمْ اَكُنْ لِاَقْعُدَ مَعَ الشَّيْطَانِ ثُمَّ قَالَ: يَا اَبَا بَكْرٍ ثَلَاثٌ كُلُّهُنَّ حَقٌّ، مَا مِنْ عَبْدٍ ظُلِمَ بِمَظْلَمَةٍ فَيُغْضِیْ عَنْهَا لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ اِلَّا اَعَزَّ اللّٰهُ بِهَا نَصْرَهُ وَمَا فَتَحَ رَجُلٌ بَابَ عَطِيَّةٍ يُرِيْدُ بِهَا صِلَةً اِلَّا زَادَهُ اللّٰهُ بِهَا كَثْرَةً وَمَا فَتَحَ رَجُلٌ بَابَ مَسْاَلَةٍ يُرِيْدُ بِهَا كَثْرَةً اِلَّا زَادَهُ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ بِهَا قِلَّةً. رواه احمد ٢/٤٣٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ તશરીફ-ફરમા થે, આપકી મોજૂદગી મેં એક શખ્સ ને હઝરત અબૂ બકર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો બુરા ભલા કહા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ (ઉસ શખ્સ કે મુસલસલ બુરા ભલા કેહને ઔર હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે સબ્ર કરને ઔર ખામોશ રેહને પર) ખુશ હોતે રહે ઔર તબસ્સુમ ફરમાતે (મુસ્કુરાતે) રહે. ફિર જબ ઉસ આદમી ને બહુત હી ઝિયાદા બુરા ભલા કહા તો હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ઉસકી કુછ બાતોં કા જવાબ દે દિયા. ઈસ પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ નારાઝ હોકર વહાં સે ચલ દિયે. હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ભી આપકે પીછે પીછે આપકે પાસ પહુંચે ઔર અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! (જબ તક) વો શખ્સ મુઝે બુરા ભલા કેહતા રહા આપ વહાં તશરીફ ફરમા રહે. ફિર જબ મૈંને ઉસકી કુછ બાતોં કા જવાબ દિયા તો આપ નારાઝ હોકર ઉઠ ગએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ

(જબ તક તુમ ખામોશ થે ઔર સબ્ર કર રહે થે) તુમ્હારે સાથ એક ફરિશ્તા થા જો તુમ્હારી તરફસે જવાબ દે રહા થા. ફિર જબ તુમને ઉસકી કુછ બાતોં કા જવાબ દિયા તો (વો ફરિશ્તા ચલા ગયા ઔર) શૈતાન બીચ મેં આ ગયા ઔર મૈં શૈતાન કે સાથ નહીં બૈઠતા (લિહાઝા મૈં ઉઠ કર ચલ દિયા) ઉસકે બાદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અબૂ બકર! તીન બાતેં હૈં જો સબકી સબ બિલ્કુલ હક (સચ્ચી) હૈં. જિસ બંદે પર કોઇ ઝુલ્મ યા ઝિયાદતી કી જાતી હૈ ઔર વો સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે ઉસસે દરગુઝર (માફ) કર દેતા હૈ (ઔર ઈન્તિકામ (બદલા) નહીં લેતા) તો બદલા મેં અલ્લાહ તઆલા ઉસકી મદદ કરકે ઉસકો કવી (તાકતવર) કર દેતે હૈં, જો શખ્સ સિલા રહમી કે લિયે દેને કા દરવાઝા ખોલતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઈસકે બદલે ઉસકો બહુત ઝિયાદા દેતે હૈં, ઔર જો શખ્સ દૌલત બઢાને કે લિયે સવાલ કા દરવાઝા ખોલતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકી દૌલત કો ઔર ભી કમ કર દેતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٨٩- عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مِنَ الْكَبَائِرِ شَتْمُ الرَّجُلِ وَالِدَيْهِ، قَالُوا: يَارَسُوْلَ اللهِ! وَهَلْ يَشْتِمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ؟ قَالَ: نَعَمْ، يَسُبُّ اَبَاالرَّجُلِ، فَيَسُبُّ اَبَاهُ، وَيَسُبُّ اُمَّهُ، فَيَسُبُّ اُمَّهُ. رواه مسلم، باب الكبائر واكبرها، رقم:٢٦٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ આદમી કા અપને વાલિદૈન (માં બાપ) કો ગાલી દેના કબીરા (બડે) ગુનાહોં મેં સે હૈ. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કયા કોઇ અપને માં બાપ કો ભી ગાલી દે સકતા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ હાં! (વો ઈસ તરહ કે) આદમી કિસી કે બાપ કો ગાલી દે ફિર વો જવાબ મેં ઉસકે બાપ કો ગાલી દે ઔર કિસી કી માં કો ગાલી દે ફિર વો જવાબ મેં ઉસકી માં કો ગાલી દે (ઈસ તરહ ગોયા ઉસને દૂસરે કે માં બાપ કો ગાલી દેકર ખુદ હી અપને માં બાપકો ગાલી દિલવાઈ). (મુસ્લિમ)

٢٩٠-عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: اَللّٰهُمَّ! اِنِّي اَتَّخِذُ عِنْدَكَ عَهْدًا لَنْ تُخْلِفَنِيْهِ، فَاِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ،فَاَيُّ الْمُؤْمِنِيْنَ آذَيْتُهُ، شَتَمْتُهُ، لَعَنْتُهُ، جَلَدْتُهُ، فَاجْعَلْهَا لَهُ صَلَاةً وَزَكَاةً وَقُرْبَةً، تُقَرِّبُهُ بِهَا اِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه مسلم، باب من لعنه النبي ﷺ .....، رقم: ٦٦١٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે દુઆ ફરમાઇ: યા અલ્લાહ! મૈં આપસે અહદ (વાદા) લેતા હૂં, આપ ઉસકે ખિલાફ ન કીજિયેગા. વો યે હૈ કે મૈં એક ઇન્સાન હી હૂં, લિહાઝા જિસ કિસી મોમિન કો મૈંને તકલીફ દી હો, ઉસકો બુરા ભલા કેહ દિયા હો, લઅનત કી હો, મારા હો તો આપ ઇન સબ ચીઝોં કો ઉસ મોમિન કે લિયે રહમત ઔર ગુનાહોં સે પાકી ઔર અપની ઐસી કુર્બત (નઝદીકી) કા ઝરિયા બના દીજિયે કે ઉસકી વજહ સે આપ ઉસકો કયામત કે દિન અપના કુર્બ અતા ફરમા દેં. (મુસ્લિમ)

٢٩١-عَنِ الْمُغِيْرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لَا تَسُبُّوا الْاَمْوَاتَ فَتُؤْذُوا الْاَحْيَاءَ. رواه الترمذي، باب ما جاء في الشتم، رقم: ١٩٨٢

હઝરત મુગીરા બિન શુઅબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મુર્દોં કો બુરા ભલા મત કહો કે ઇસસે તુમ ઝિંદોં કો તકલીફ પહુંચાઓગે. (તિરમિઝી)

ફાઇદા: મતલબ યે હૈ કે મરને વાલે કો બુરા ભલા કેહને સે ઉસકે અઝીઝોં (રિશ્તેદારોં) કો તકલીફ હોગી ઔર જિસકો બુરા ભલા કહા ગયા ઉસે કોઇ નુકસાન નહીં હોગા.

٢٩٢- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اذْكُرُوا مَحَاسِنَ مَوْتَاكُمْ وَكُفُّوا عَنْ مَسَاوِيْهِمْ. رواه ابوداؤد، باب في النهي عن سب الموتى، رقم: ٤٩٠٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અપને (મુસલમાન) મુર્દોં કી ખૂબિયાં બયાન કિયા કરો ઔર ઉનકી બુરાઈયાં ન બયાન કિયા કરો. (અબૂ દાઉદ)

٢٩٣- عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ لِاَخِيْهِ مِنْ عِرْضِهِ اَوْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ اَنْ لَا يَكُوْنَ دِيْنَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ، اِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ اُخِذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ، وَاِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ اُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ. رواه البخاري، باب من كانت له مظلمة عند الرجل ..... ، رقم: ٢٤٤٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ આદમી પર ભી અપને (દૂસરે મુસલમાન) ભાઈ કા ઉસકી ઈઝઝત વ આબરૂ સે મુતઅલ્લિક યા કિસી ઔર ચીઝ સે મુતઅલ્લિક કોઈ હક હો તો ઉસે આજ હી ઉસ દિન કે આને સે પેહલે માફ કરાલે જિસ દિન ન દીનાર હોંગે ન દિરહમ (ઉસ દિન સારા હિસાબ નેકિયોં ઔર ગુનાહોં સે હોગા લિહાઝા) અગર ઉસ ઝુલ્મ કરને વાલે કે પાસ કુછ નેક અમલ હોંગે તો ઉસકે ઝુલ્મ કે બકદ્ર (બરાબર) નેકિયાં લેકર મઝલૂમ (જિસ પર ઝુલ્મ કિયા ગયા) કો દે દી જાએંગી. અગર ઉસકે પાસ નેકિયાં નહીં હોંગી તો મઝલૂમ કે ઉતને હી ગુનાહ ઉસ પર ડાલ દિયે જાએંગે. (બુખારી)

٢٩٤- عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: وَاَرْبَى الرِّبَا اسْتِطَالَةُ الرَّجُلِ فِي عِرْضِ اَخِيْهِ. (وهو بعض الحديث) رواه الطبراني في الاوسط وهو حديث صحيح، الجامع الصغير ٢٢/٢

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બદ-તરીન સૂદ (બહુત હી બુરા વ્યાજ) અપને મુસલમાન ભાઈ કી આબરૂ-રેઝી કરના હૈ (યાની ઉસકી ઈઝઝત કો નુકસાન

પહુંચાના હૈ ચાહે કિસી તરીકે સે હો, મસ્લન ગીબત કરના, હકીર સમઝના, રુસ્વા કરના વગૈરા વગૈરા). (તબરાની, જામિએ સગીર)

ફાઈદા: મુસલમાન કી આબરૂ-રેઝી (બે-ઈઝઝતી) કો બદ-તરીન સૂદ ઈસ વજહ સે કહા ગયા હૈ કે જિસ તરહ સૂદ મેં દૂસરે કે માલ કો નાજાઈઝ તરીકા પર લેકર ઉસે નુકસાન પહુંચાયા જાતા હૈ ઈસી તરહ મુસલમાન કી આબરૂ-રેઝી કરને મેં ઉસકી ઈઝઝત કો નુકસાન પહુંચાયા જાતા હૈ ઔર ચૂંકે મુસલમાન કી ઈઝઝત ઉસકે માલ સે ઝિયાદા મુહતરમ હૈ ઈસ વજહ સે આબરૂ-રેઝી કો બદ-તરીન સૂદ ફરમાયા ગયા હૈ. (ફૈઝુલ-કદીર, બઝલુલ-મજહૂદ)

٢٩٥- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ : اِنَّ مِنْ اَكْبَرِ الْكَبَائِرِ اسْتِطَالَةَ الْمَرْءِ فِیْ عِرْضِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ بِغَيْرِ حَقٍّ (الحديث). رواه

ابو داؤد، باب فی الغيبة، رقم:٤٨٧٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કબીરા ગુનાહોં મેં સે એક બળા ગુનાહ કિસી મુસલમાન કી ઈઝઝત પર નાહક હમલા કરના હૈ. (અબૂ દાઊદ)

٢٩٦- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ :مَنِ احْتَكَرَ حُكْرَةً يُرِيْدُ اَنْ يُغْلِیَ بِهَا عَلَی الْمُسْلِمِيْنَ فَهُوَ خَاطِیءٌ. رواه احمد وفيه: ابو معشر وهو

ضعيف وقد وثق، مجمع الزوائد ٤/ ١٨١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને મુસલમાનોં પર (ગલ્લા (અનાજ) કો) મહેંગા કરને કે લિયે રોકે રખ્ખા તો વો ગુનેહગાર હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٩٧- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنِ احْتَكَرَ عَلَی الْمُسْلِمِيْنَ طَعَامًا ضَرَبَهُ اللّٰهُ بِالْجُذَامِ وَالْاِفْلَاسِ.

رواه ابن ماجه، باب الحكرة والجلب، رقم:٢١٥٥

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ મુસલમાનોં કા ગલ્લા (ખાને પીને કી ચીઝોં કો) રોકે રખ્ખે યાની બાવજૂદ ઝરૂરત કે ફરોખ્ત ન કરે (ન બેચે) અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર કોળહ ઔર તંગદસ્તી (ગરીબી) કો મુસલ્લત ફરમા (ડાલ) દેતે હૈં. (ઇબ્ને માજા)

ફાઇદાઃ રોકને વાલે સે વો શખ્સ મુરાદ હૈ જો લોગોં કી ઝરૂરત કે વક્ત મહેંગાઇ કે ઇન્તિઝાર મેં ગલ્લા રોકે રખ્ખે જબકે ગલ્લા આમ તૌર પર ન મિલ રહા હો. (મઝાહિરે હક)

٢٩٨- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اَلْمُؤْمِنُ اَخُو الْمُؤْمِنِ، فَلَا يَحِلُّ لِلْمُؤْمِنِ اَنْ يَبْتَاعَ عَلٰى بَيْعِ اَخِيْهِ، وَلَا يَخْطُبَ عَلٰى خِطْبَةِ اَخِيْهِ حَتّٰى يَذَرَ. رواه مسلم، باب تحريم الخطبة على خطبة اخيه ......، رقم: ٣٤٦٤

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ મોમિન, મોમિન કા ભાઇ હૈ. ઇમાન વાલે કે લિયે જાઇઝ નહીં કે અપને ભાઇ કે સૌદે પર સૌદા કરે, ઔર ઇસી તરહ અપને ભાઇ કે નિકાહ કે પૈગામ પર અપને નિકાહ કા પૈગામ દે. અલબત્તા પેહલા પૈગામ ભેજને કે બાદ અગર ઉનકી બાત ખત્મ હો જાએ તો ફિર પૈગામ ભેજને મેં કોઇ હરજ નહીં. (મુસ્લિમ)

ફાઇદાઃ સૌદે પર સૌદા કરને કે કઇ મતલબ હૈં. ઉનમેં એક યે હૈ કે દો આદમિયોં કે દરમિયાન સૌદા હો ચુકા હો ફિર તીસરા શખ્સ બેચને વાલે સે યે કહે કે ઉસ શખ્સ સે સૌદે કો ખત્મ કરકે મુઝસે સૌદા કરલો. (નવવી)

મામલાત મેં અમલ કે લિયે ઉલમાએ કિરામ સે મસાઇલ માલૂમ કિયે જાએં.

નિકાહ કે પૈગામ પર પૈગામ દેને કા મતલબ યે હૈ કે એક આદમી ને કહીં નિકાહ કા પૈગામ દિયા હો ઔર લળકી વાલે ઉસ પૈગામ

પર માઈલ (મુતવજ્જે) હો ચુકે હોં, અબ દૂસરે શખ્સ કો (અગર ઉસ નિકાહ કે પૈગામ કા ઈલ્મ હૈ તો ઉસ શખ્સ કો) ઉસ લળકી કે લિયે નિકાહ કા પૈગામ નહીં દેના ચાહિયે. (ફત્હુલ મુલ્હિમ)

٢٩٩ -عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا (الحديث)۔ رواه مسلم، باب قول النبي ﷺ من حمل علينا السلاح ۰۰۰۰، رقم: ٢٨٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:જો શખ્સ હમ પર હથિયાર ઉઠાએ વો હમમેં સે નહીં (મુસ્લિમ)

٣٠٠ -عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا يُشِيْرُ اَحَدُكُمْ عَلٰى اَخِيْهِ بِالسِّلَاحِ فَاِنَّهُ لَا يَدْرِيْ لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِيْ يَدِهٖ فَيَقَعُ فِيْ حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ۔ رواه البخاري، باب قول النبي ﷺ من حمل علينا السلاح فليس منا، رقم: ٧٠٧٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે કોઈ શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઈ કી તરફ હથિયાર સે ઈશારા ન કરે, ઈસ લિયે કે ઉસકો માલૂમ નહીં કે કહીં શૈતાન ઉસકે હાથ સે હથિયાર ખીંચ લે ઔર વો (હથિયાર ઈશારે ઈશારે મેં મુસલમાન ભાઈ કે જા લગે ઔર ઉસકી સઝા મેં વો ઈશારા કરને વાલા) જહન્નમ મેં જા ગિરે. (બુખારી)

٣٠١ -عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ اَبُو الْقَاسِمِ ﷺ: مَنْ اَشَارَ اِلٰى اَخِيْهِ بِحَدِيْدَةٍ فَاِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَلْعَنُهُ حَتّٰى يَدَعَهُ وَاِنْ كَانَ اَخَاهُ لِاَبِيْهِ وَاُمِّهٖ. رواه مسلم، باب النهي عن الاشارة بالسلاح الى مسلم، رقم: ٦٦٦٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે અબુલ કાસિમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઈ કી તરફ લોહે યાની હથિયાર

વગૈરા સે ઈશારા કરતા હૈ. ઉસ પર ફરિશ્તે ઉસ વક્ત તક લઅનત કરતે રેહતે હૈં જબ તક કે વો ઉસ (લોહે સે ઈશારા કરને) કો છોળ નહીં દેતા અગરચે વો ઉસકા હકીકી ભાઈ હી કયૂં ન હો. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે અગર કોઈ શખ્સ અપને હકીકી ભાઈ કી તરફ લોહે સે ઈશારા કરતા હૈ તો ઈસકા મતલબ યે નહીં હોતા કે વો ઉસકો કત્લ કરને યા નુકસાન પહુંચાને કા ઈરાદા રખતા હૈ બલ્કે ઈસકા તઅલ્લુક મઝાક સે હી હો સકતા હૈ, મગર ઈસકે બાવજૂદ ફરિશ્તે ઉસ પર લઅનત ભેજતે હૈં. ઈસ ઈરશાદ કા મકસદ કિસી મુસલમાન પર ઈશારતન ભી હથિયાર યા લોહા ઉઠાને સે સખ્તી કે સાથ રોકના હૈ. (મઝાહિરે હક)

٣٠٢-عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ مَرَّ عَلٰی صُبْرَةِ طَعَامٍ، فَاَدْخَلَ يَدَهُ فِيهَا، فَنَالَتْ اَصَابِعُهُ بَلَلًا، فَقَالَ: مَاهٰذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟ قَالَ: اَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! قَالَ: اَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَیْ يَرَاهُ النَّاسُ، مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنِّیْ. رواه مسلم، باب قول النبی ﷺ من غشنا فليس منا، رقم: ٢٨٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક ગલ્લા (અનાજ) કે ઢેર કે પાસ સે ગુઝરે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપના હાથ મુબારક ઉસ ઢેર કે અંદર ડાલા તો હાથ મેં કુછ તરી (ગીલા પન) મહસૂસ હુઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ગલ્લા બેચને વાલે સે પૂછા: યે તરી કૈસી હૈ? ઉસને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ગલ્લા પર બારિશ કા પાની પળ ગયા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમને ભીગે હુવે ગલ્લા કો ઢેર કે ઊપર કયૂં નહીં રખ્ખા, તાકે ખરીદને વાલે ઉસકો દેખ સકતે. જિસને ધોકા દિયા વો મેરા નહીં યાની મેરી ઈત્તિબા કરને (પૈરવી કરને, માનને) વાલા નહીં. (મુસ્લિમ)

٣٠٣-عَنْ مُعَاذِبْنِ اَنَسٍ الْجُهَنِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ: مَنْ حَمٰی مُؤْمِنًا مِنْ مُنَافِقٍ، اُرَاهُ قَالَ: بَعَثَ اللّٰهُ مَلَكًا يَحْمِیْ لَحْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ نَارِ

جَهَنَّمَ، وَمَنْ رَمٰى مُسْلِمًا بِشَيْءٍ يُرِيْدُ شَيْنَهُ بِهِ حَبَسَهُ اللّٰهُ عَلٰى جِسْرِ جَهَنَّمَ حَتّٰى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ. رواه ابو داؤد، باب الرجل يذب عن عرض اخيه، رقم: ٤٨٨٣

હઝરત મુઆઝ બિન અનસ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે રિવાયત કરતે હૈં કે જો શખ્સ કિસી મુસલમાન (કી ઇઝઝત વ આબરૂ) કો મુનાફિક કે શર (બુરાઇ) સે બચાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન એક ફરિશ્તા મુકર્રર ફરમાએંગે જો ઉસકે ગોશ્ત યાની જિસ્મ કો (દોઝખ કી આગ સે) બચાએગા. ઔર જો કિસી મુસલમાન કો બદનામ કરને કે લિયે ઉસ પર કોઇ ઇલ્ઝામ લગાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો જહન્નમ કે પુલ પર કૈદ કરેગા યહાં તક કે (સઝા પાકર) અપને ઇલ્ઝામ (કે ગુનાહ કી ગંદગી) સે પાક સાફ હો જાએ. (અબૂ દાઉદ)

٣٠٤- عَنْ اَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيْدَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ ذَبَّ عَنْ عِرْضِ اَخِيْهِ بِالْغِيْبَةِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللّٰهِ اَنْ يُعْتِقَهُ مِنَ النَّارِ. رواه احمد والطبراني واسناد احمد حسن، مجمع الزوائد ١٧٩/٨

હઝરત અસ્મા બિન્ત યઝીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઇ કી ગૈર મૌજૂદગી મેં ઉસકી ઇઝઝત વ આબરૂ કી મુદાફિઅત (બચાઓ) કરતા હૈ (મસ્લન ગીબત કરને વાલે કો ઇસ હરકત સે રોકતા હૈ) તો અલ્લાહ તઆલા ને અપને ઝિમ્મે લિયા હૈ કે ઉસકો જહન્નમ કી આગ સે આઝાદ ફરમા દેં. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٣٠٥- عَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ اَخِيْهِ الْمُسْلِمِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ اَنْ يَرُدَّ عَنْهُ نَارَ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه احمد ٤٤٩/٦

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઇ કી આબરૂ (ઇઝઝત) કી હિફાઝત કે લિયે

મુદાફિઅત કરતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ને અપને ઝિમ્મે લિયા હૈ કે ઉસસે કયામત કે દિન જહન્નમ કી આગ કો હટા દેંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٠٦-عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُوْنَ حَدٍّ مِنْ حُدُوْدِ اللهِ، فَقَدْ ضَادَّ اللهَ، وَمَنْ خَاصَمَ فِي بَاطِلٍ وَهُوَ يَعْلَمُهُ لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللهِ حَتَّى يَنْزِعَ عَنْهُ، وَمَنْ قَالَ فِي مُؤْمِنٍ مَا لَيْسَ فِيهِ أَسْكَنَهُ اللهُ رَدْغَةَ الْخَبَالِ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ

رواه ابو داؤد، باب في الرجل يعين على خصومة ...، رقم: ٣٥٩٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જિસ શખ્સ કી સિફારિશ અલ્લાહ તઆલા કી હુદૂદ મેં સે કિસી હદ કે જારી હોને સે માનેઅ બન ગઈ (મસ્લન ઉસકી સિફારિશ કી વજહ સે ચોર કા હાથ ન કાટા જા સકા) ઉસને અલ્લાહ તઆલા સે મુકાબ્લા કિયા. જો શખ્સ યે જાનતે હુવે કે વો નાહક પર હૈ, ઝગળા કરતા હૈ તો જબ તક વો ઉસ ઝગળે કો છોળ ન દે અલ્લાહ તઆલા કી નારાઝગી મેં રેહતા હૈ. ઔર જો શખ્સ મોમિન કે બારે મેં ઐસી બુરી બાત કેહતા હૈ જો ઉસમેં નહીં હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો દોઝખિયોં (જહન્નમિયોં) કી પીપ ઔર ખૂન કા કીચળ મેં રખ્ખેંગે યહાં તક કે અપને બુહતાન (ઇલ્ઝામ લગાને) કી સઝા પાકર ઉસ ગુનાહ સે પાક હો જાએ. (અબૂ દાઉદ)

٣٠٧-عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لَا تَحَاسَدُوْا، وَلَا تَنَاجَشُوْا، وَلَا تَبَاغَضُوْا، وَلَا تَدَابَرُوْا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُوْنُوْا، عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا، الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ، التَّقْوَى هٰهُنَا، وَيُشِيْرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مِرَارٍ: بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.

رواه مسلم، باب تحريم ظلم المسلم ...، رقم: ٦٥٤١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક દૂસરે સે હસદ (જલન) ન કરો, ખરીદ વ ફરોખ્ત (લે બેચ) મેં ખરીદારી કી નિય્યત કે બગૈર મહઝ (સિર્ફ) ધોકા દેને કે લિયે બોલી મેં ઈઝાફા ન કરો (બોલી ન બઢાઓ), એક દૂસરે સે બુગ્ઝ ન રખ્ખો, એક દૂસરે સે બેરુખી ઈખ્તિયાર ન કરો, ઔર તુમમેં સે કોઇ દૂસરે કે સૌદે પર સૌદા ન કરે. અલ્લાહ કે બંદે બન કર ભાઇ ભાઇ હો જાઓ. મુસલમાન મુસલમાન કા ભાઇ હૈ, ન ઉસ પર ઝિયાદતી કરતા હૈ ઔર (અગર કોઇ દૂસરા ઉસ પર ઝિયાદતી કરે) તો ઉસકો બે-યાર વ મદદગાર નહીં છોડતા ઔર ન ઉસકો હકીર (કમતર) સમઝતા હૈ (ઈસ મૌકા પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપને સીના મુબારક કી તરફ ઈશારા કરકે તીન મરતબા ઈરશાદ ફરમાયા) તકવા (અલ્લાહ સે ડરના, પરહેઝગારી) યહાં હોતા હૈ. ઈન્સાન કે બુરા હોને કે લિયે ઈતના કાફી હૈ કે વો અપને મુસલમાન ભાઇ કો હકીર સમઝે. મુસલમાન કા ખૂન, ઉસકા માલ, ઉસકી ઈઝઝત વ આબરૂ દૂસરે મુસલમાન કે લિયે હરામ હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાએદા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઈસ ઈરશાદ "તકવા યહાં હોતા હૈ" કા મતલબ યે હૈ કે તકવા જો અલ્લાહ તઆલા કે ખૌફ ઔર આખેરત કે હિસાબ કી ફિક્ર કા નામ હૈ વો દિલ કે અંદર કી એક કૈફિયત હૈ, ઐસી ચીઝ નહીં હૈ જિસે કોઇ દૂસરા આદમી આંખોં સે દેખ કર માલૂમ કર સકે કે ઈસ આદમી મેં તકવા હૈ યા નહીં હૈ. ઈસલિયે કિસી મુસલમાન કો હક નહીં કે વો દૂસરે મુસલમાન કો હકીર સમઝે. કયા ખબર જિસકો ઝાહિરી માલૂમાત સે હકીર સમઝા જા રહા હૈ ઉસકે દિલ મેં તકવા હો ઔર વો અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક બડી ઈઝઝત વાલા હો. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٣٠٨- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: اِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ، فَاِنَّ الْحَسَدَ يَاْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَاْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ، اَوْ قَالَ: الْعُشْبَ.

رواه ابوداؤد، باب في الحسد، رقم: ٤٩٠٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: હસદ (જલન) સે બચો. હસદ આદમી કી નેકિયોં કો ઇસ તરહ ખા જાતા હૈ જિસ તરહ આગ લકડી કો ખા જાતી હૈ, યા ફરમાયા ઘાસ કો ખા જાતી હૈ. (અબૂ દાઉદ)

٣٠٩- عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: لَا يَحِلُّ لِامْرِئٍ أَنْ يَأْخُذَ عَصَا أَخِيْهِ بِغَيْرِ طِيْبِ نَفْسٍ مِنْهُ. رواه ابن حبان (واسناده صحيح)١٣/٣١٦

હઝરત અબૂ હુમૈદ સાઇદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કિસી શખ્સ કે લિયે અપને ભાઇ કી લાઠી (જૈસી છોટી ચીઝ ભી) ઉસકી રઝામંદી કે બગૈર લેના જાઇઝ નહીં. (ઇબ્ને હિબ્બાન)

٣١٠- عَنْ يَزِيْدَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: لَا يَأْخُذَنَّ أَحَدُكُمْ مَتَاعَ أَخِيْهِ لَاعِبًا وَلَا جَادًّا (الحديث). رواه ابو داؤد، باب من يأخذ الشيء من مزاح رقم: ٥٠٠٣

હઝરત યઝીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: તુમમેં સે કોઇ શખ્સ અપને ભાઇ કે સામાન કો ન મઝાક મેં લે ઔર ન હકીકત મેં (બિલા ઇજાઝત) લે. (અબૂ દાઉદ)

٣١١- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ أَبِيْ لَيْلٰى رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ أَنَّهُمْ كَانُوْا يَسِيْرُوْنَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَانْطَلَقَ بَعْضُهُمْ إِلَى حَبْلٍ مَعَهُ فَأَخَذَهُ فَفَزِعَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يُرَوِّعَ مُسْلِمًا. رواه ابو داؤد، باب من يأخذ الشيء من مزاح رقم: ٥٠٠٤

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન અબૂ લૈલા રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હમેં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સહાબા ને યે કિસ્સા સુનાયા કે વો એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ જા રહે થે કે ઉનમેં સે એક સહાબી કો નીંદ આ ગઇ,

દૂસરે આદમી ને જાકર (મઝાક મેં) ઉસકી રસ્સી લે લી (જબ સોને વાલે કી આંખ ખુલી ઔર ઉસે અપની રસ્સી નઝર નહીં આઇ) તો વો પરેશાન હો ગયા, ઇસ પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ કિસી મુસલમાન કે લિયે યે હલાલ નહીં હૈ કે વો કિસી મુસલમાન કો ડરાએ. (અબૂ દાઉદ)

۳۱۲- عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: قَتْلُ الْمُؤْمِنِ اَعْظَمُ عِنْدَ اللّٰهِ مِنْ زَوَالِ الدُّنْيَا. رواه النسائي، باب تعظيم الدم، رقم: ۳۹۹۰

હઝરત બુરૈદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ મોમિન કા કત્લ કિયા જાના અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક સારી દુનિયા કે ખત્મ હો જાને સે ઝિયાદા બળી બાત હૈ. (નસાઇ)

ફાઇદાઃ મતલબ યે હૈ કે જૈસે દુનિયા કા ખત્મ હો જાના લોગોં કે નઝદીક બહુત બળી બાત હૈ અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક મોમિન કા કત્લ કરના ઇસસે ભી ઝિયાદા બળી બાત હૈ.

۳۱۳- عَنْ اَبِي سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ وَاَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا يَذْكُرَانِ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَوْ اَنَّ اَهْلَ السَّمَاءِ وَاَهْلَ الْاَرْضِ اشْتَرَكُوْا فِي دَمِ مُؤْمِنٍ لَاَكَبَّهُمُ اللّٰهُ فِي النَّارِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب الحكم في الدماء، رقم: ۱۳۹۸

હઝરત અબૂ સઇદ ખુદરી ઔર હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં કે અગર આસમાન વ ઝમીન વાલે સબકે સબ કિસી મોમિન કે કત્લ કરને મેં શરીક હો જાએં તો ભી અલ્લાહ તઆલા ઉન સબકો ઔંધે મુંહ જહન્નમ મેં ડાલ દેંગે. (તિરમિઝી)

۳۱۴- عَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: كُلُّ ذَنْبٍ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَغْفِرَهُ اِلَّا مَنْ مَاتَ مُشْرِكًا، اَوْ مُؤْمِنٌ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا. رواه ابو داود، باب في تعظيم قتل المؤمن، رقم: ٤٢٧٠

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: હર ગુનાહ કે બારે મેં યે ઉમ્મીદ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉસે માફફરમા દેંગે સિવાએ ઉસ શખ્સ કે (ગુનાહ કે) જો શિર્ક કી હાલત મેં મરા હો યા ઉસ મુસલમાન કે (ગુનાહ કે) જિસને કિસી મુસલમાન કો જાન બૂઝ કર કત્લ કિયા હો. (અબૂ દાઊદ)

۳۱۵- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا فَاغْتَبَطَ بِقَتْلِهِ لَمْ يَقْبَلِ اللهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا . رواه ابو داؤد، باب في تعظيم قتل المؤمن، رقم: ٤٢٧٠ سنن ابى داؤد، طبع دار الباز، مكة المكرمة

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને કિસી મોમિન કો કત્લ કિયા ઔર ઉસકે કત્લ પર ખુશી કા ઇઝહાર કિયા અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ન ફર્ઝ કુબૂલ ફરમાએંગે ન નફિલ. (અબૂ દાઊદ)

۳۱۶- عَنْ اَبِىْ بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِذَا تَوَاجَهَ الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا، فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُوْلُ فِي النَّارِ قَالَ: فَقُلْتُ اَوْ قِيْلَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! هٰذَا الْقَاتِلُ، فَمَا بَالُ الْمَقْتُوْلِ؟ قَالَ: اِنَّهُ قَدْ اَرَادَ قَتْلَ صَاحِبِهِ. رواه مسلم، باب اذا تواجه المسلمان بسيفيهما، رقم: ٧٢٥٢

હઝરત અબૂ બકરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જબ દો મુસલમાન અપની તલ્વારેં લેકર એક દૂસરે કે સામને આએં (ઔર ઉનમેં સે એક દૂસરે કો કત્લ કરદે) તો કાતિલ (કત્લ કરને વાલા) ઔર મકતૂલ (કત્લ હોનેવાલા) દોનોં (દોઝખ કી) આગ મેં હોંગે. હઝરત અબૂ બકરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને યા કિસી ઔર ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! કાતિલ કા દોઝખ મેં જાના તો ઝાહિર હૈ લેકિન મકતૂલ (દોઝખ મેં) ક્યૂં જાએગા? આપ સલ્લલ્લાહુ

અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈસલિયે કે ઉસને ભી તો અપને સાથી કો કત્લ કરને કા ઈરાદા કિયા થા. (મુસ્લિમ)

٣١٧- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْكَبَائِرِ قَالَ: الْإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَشَهَادَةُ الزُّوْرِ. رواه البخاري، باب ماقيل في شهادة الزور، رقم: ٢٦٥٣

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે કબીરા ગુનાહોં કે બારે મેં દરયાફ્ત કિયા (પૂછા) ગયા (કે કૌન કૌન સે હૈં?) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:અલ્લાહ તઆલા કે સાથ શિર્ક કરના, માં બાપ કી નાફરમાની કરના, કત્લ કરના ઔર ઝૂટી ગવાહી દેના. (બુખારી)

٣١٨- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوْبِقَاتِ قَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللهِ! وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: الشِّرْكُ بِاللهِ، وَالسِّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيْمِ، وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ. رواه البخاري، باب قول الله تعالى: ان الذين يأكلون اموال اليتامى ....، رقم: ٢٧٦٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સાત હલાક કર દેને (કત્લ, તબાહ કરને) વાલે ગુનાહોં સે બચો. સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! વો સાત ગુનાહ કૌનસે હૈં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી કો શરીક કરના, જાદૂ કરના, નાહક કિસી કો કત્લ કરના, સૂદ (વ્યાજ) ખાના, યતીમ કા માલ ખાના, (અપની જાન બચાને કે લિયે) જિહાદ (ઈસ્લામી જંગ) મેં ઈસ્લામી લશ્કર (ફૌજ) કા સાથ છોળ કર ભાગ જાના ઔર પાક દામન, ઈમાન વાલી ઔર બુરી બાતોં સે બે-ખબર ઔરતોં પર ઝિના કી તુહમત

(ઇલ્ઝામ) લગાના. (બુખારી)

٣١٩- عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا تُظْهِرِ الشَّمَاتَةَ لِأَخِيْكَ، فَيَرْحَمَهُ اللّٰهُ وَيَبْتَلِيْكَ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب لا تظهر الشماتة لاخيك، رقم: ٢٥٠٦

હઝરત વાસિલા બિન અસ્કઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તુમ અપને ભાઇ કી કિસી મુસીબત પર ખુશી કા ઇઝહાર ન કિયા કરો, હો સકતા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર રહમ ફરમા કર ઉસકો ઉસ મુસીબત સે નજાત દે દેં ઔર તુમકો મુસીબત મેં મુબ્તિલા કર દેં. (તિરમિઝી)

٣٢٠- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ عَيَّرَ أَخَاهُ بِذَنْبٍ لَمْ يَمُتْ حَتّٰى يَعْمَلَهُ، قَالَ أَحْمَدُ: قَالُوْا: مِنْ ذَنْبٍ قَدْ تَابَ مِنْهُ. رواه الترمذي وقال: حديث حسن غريب، باب في وعيد من عيّر اخاه بذنب، رقم: ٢٥٠٥

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને અપને (મુસલમાન) ભાઇ કો કિસી ઐસે ગુનાહ પર આર (શર્મ) દિલાઇ જિસસે વો તૌબા કર ચુકા હો તો વો ઉસ વક્ત તક નહીં મરેગા જબ તક ખુદ ઉસ ગુનાહ મેં મુબ્તિલા ન હો જાએ. (તિરમિઝી)

٣٢١- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَيُّمَا امْرِئٍ قَالَ لِأَخِيْهِ: يَا كَافِرُ! فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا، إِنْ كَانَ كَمَا قَالَ، وَإِلَّا رَجَعَتْ عَلَيْهِ. رواه مسلم، باب بيان حال ايمان ....، رقم: ٢١٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને અપને મુસલમાન ભાઇ કો "અય કાફિર" કહા તો કુફ્ર ઉન દોનોં મેં સે એક કી તરફ ઝરૂર લૌટેગા. અગર વો શખ્સ વાકઇ કાફિર હો ગયા થા જૈસા કે ઉસને કહા તો ઠીક હૈ વરના કુફ્ર ખુદ

કેહને વાલે કી તરફ લૌટ આએગા. (મુસ્લિમ)

٣٢٢- عَنْ اَبِی ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّہٗ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: وَمَنْ دَعَا رَجُلًا بِالْکُفْرِ اَوْ قَالَ: عَدُوَّ اللّٰہِ! وَلَیْسَ کَذٰلِکَ اِلَّا حَارَ عَلَیْہِ. (وھو جزء من الحدیث) رواہ مسلم، باب بیان حال ایمان ...، رقم: ٢١٧

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસને કિસી શખ્સ કો કાફિર યા "અલ્લાહ કા દુશ્મન" કેહ કર પુકારા હાલાંકે વો ઐસા નહીં હૈ તો ઉસકા કહા હુવા ખુદ ઉસ પર લૌટ આતા હૈ. (મુસ્લિમ)

٣٢٣- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَیْنٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِاَخِیْہِ: یَا کَافِرُ! فَھُوَ کَقَتْلِہٖ. رواہ البزار ورجالہ ثقات، مجمع الزوائد ٨/١٤١

હઝરત ઈમરાન બિન હુસૈન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ કિસી શખ્સ ને અપને ભાઈ કો "અય કાફિર" કહા તો યે ઉસકો કત્લ કરને કી તરહ હૈ. (બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٢٤- عَنْ عَبْدِ اللّٰہِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: لَا یَنْبَغِیْ لِلْمُؤْمِنِ اَنْ یَّکُوْنَ لَعَّانًا. رواہ الترمذی وقال: ھذا حدیث حسن غریب، باب ما جاء فی اللعن والطعن، رقم: ٢٠١٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મોમિન કે લિયે મુનાસિબ નહીં કે વો લઅનત મલામત કરને (ભલા બુરા કેહને) વાલા હો. (તિરમિઝી)

٣٢٥- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: لَا یَکُوْنُ اللَّعَّانُوْنَ شُفَعَاءَ وَلَا شُھَدَاءَ، یَوْمَ الْقِیَامَۃِ. رواہ مسلم، باب النھی عن لعن الدواب وغیرھا، رقم: ٦٦١٠

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઝિયાદા લઅનત કરને વાલે કયામત કે દિન ન (ગુનેહગારોં કે) સિફારિશી બન સકેંગે ઔર ન (અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ કી તબ્લીગ કે) ગવાહ બન સકેંગે. (મુસ્લિમ)

٣٢٦- عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ (و هو جزء من الحديث). رواه مسلم، باب بيان غلظ تحريم قتل الانسان نفسه ..... رقم: ٣٠٣

હઝરત સાબિત બિન ઝહહાક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મોમિન પર લઅનત કરના (ગુનાહ કે એતિબાર સે) ઉસકો કત્લ કરને કી તરહ હૈ. (મુસ્લિમ)

٣٢٧- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ غَنْمٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ: خِيَارُ عِبَادِ اللّٰهِ الَّذِيْنَ إِذَا رُؤُوْا ذُكِرَ اللّٰهُ، وَشِرَارُ عِبَادِ اللّٰهِ الْمَشَّاءُوْنَ بِالنَّمِيْمَةِ، الْمُفَرِّقُوْنَ بَيْنَ الْأَحِبَّةِ الْبَاغُوْنَ لِلْبُرَآءِ الْعَنَتَ. رواه احمد و فيه: شهر ابن حوشب وبقية رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١٧٦/٨

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ગનમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે બેહતરીન બંદે વો હૈં જિનકો દેખ કર અલ્લાહ તઆલા યાદ આએ. ઔર બદ-તરીન બંદે ચુગ્લિયાં ખાને (કિસી કી બુરાઈ કરને) વાલે, દોસ્તોં મેં જુદાઈ ડાલને વાલે ઔર અલ્લાહ તઆલા કે પાક-દામન બંદોં કો કિસી ગુનાહ યા કિસી પરેશાની મેં મુબ્તિલા કરને કી કોશિશ મેં લગે રેહને વાલે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٢٨- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: مَرَّ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ عَلٰى قَبْرَيْنِ فَقَالَ: إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِيْ كَبِيْرٍ، أَمَّا هٰذَا فَكَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنْ

بَوْلِهِ، وَأَمَّا هٰذَا فَكَانَ يَمْشِيْ بِالنَّمِيْمَةِ (الحديث) . رواه البخاري، باب الغيبة ... ، رقم: ٦٠٥٢

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ દો કબ્રોં કે પાસ સે ગુઝરે તો આપને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈન દોનોં કબ્ર વાલોં કો અઝાબ હો રહા હૈ ઔર અઝાબ ભી કિસી બળી ચીઝ પર નહીં હો રહા (કે જિસસે બચના મુશ્કિલ હો) ઈનમેં સે એક તો પેશાબ કી છીંટોં સે નહીં બચતા થા ઔર દૂસરા ચુગલ-ખોરી કરતા થા. (બુખારી)

٣٢٩- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَمَّا عُرِجَ بِيْ مَرَرْتُ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَظْفَارٌ مِنْ نُحَاسٍ يَخْمِشُوْنَ وُجُوْهَهُمْ وَصُدُوْرَهُمْ، فَقُلْتُ: مَنْ هٰؤُلَاءِ يَا جِبْرِيْلُ؟ قَالَ: هٰؤُلَاءِ الَّذِيْنَ يَأْكُلُوْنَ لُحُوْمَ النَّاسِ وَيَقَعُوْنَ فِيْ أَعْرَاضِهِمْ . رواه ابو داؤد، باب في الغيبة، رقم: ٤٨٧٨

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ મૈં મેઅરાજ પર ગયા તો મેરા ગુઝર કુછ એસે લોગોં પર હુવા જિનકે નાખુન તાંબે કે થે, જિનસે વો અપને ચેહરોં ઔર સીનોં કો નોચ નોચ કર ઝખ્મી કર રહે થે. મૈંને જિબ્રઈલ સે પૂછા કે યે કૌન લોગ હૈં? જિબ્રઈલ ને બતાયા કે યે લોગ ઈન્સાનોં કા ગોશ્ત ખાયા કરતે થે યાની ઉનકી ગીબતેં કરતે થે ઔર ઉનકી આબરૂ-રેઝી (બે-ઈઝઝતી) કિયા કરતે થે. (અબૂ દાઉદ)

٣٣٠- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَارْتَفَعَتْ رِيْحٌ مُنْتِنَةٌ. فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَتَدْرُوْنَ مَا هٰذِهِ الرِّيْحُ؟ هٰذِهِ رِيْحُ الَّذِيْنَ يَغْتَابُوْنَ الْمُؤْمِنِيْنَ. رواه احمد ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٨/١٧٢

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે હમ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ થે કે એક બદબૂ ઉઠી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:

જાનતે હો યે બદબૂ કિસકી હૈ? યે બદબૂ ઉન લોગોં કી હૈ જો મુસલમાનોં કી ગીબત કરતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۳۳۱- عَنْ اَبِیْ سَعْدٍ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰہِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُمْ قَالَا : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ : اَلْغِیْبَۃُ اَشَدُّ مِنَ الزِّنَا قَالُوْا : یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ وَ کَیْفَ الْغِیْبَۃُ اَشَدُّ مِنَ الزِّنَا؟ قَالَ : اِنَّ الرَّجُلَ لَیَزْنِیْ فَیَتُوْبُ فَیَتُوْبُ اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاِنَّ صَاحِبَ الْغِیْبَۃِ لَا یُغْفَرُ لَہٗ حَتّٰی یَغْفِرَ ہَا لَہٗ صَاحِبُہٗ. رواہ البیہقی فی شعب الایمان ۵/۳۰۶

હઝરત અબૂ સઅદ ઔર હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ ગીબત કરના ઝિના (હરામકારી) સે ઝિયાદા(બુરા) હૈ. સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ગીબત કરના ઝિના સે ઝિયાદા (બુરા) કૈસે હૈ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ આદમી અગર ઝિના કર લેતા હૈ ફિર તૌબા કર લેતા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઉસકી તૌબા કુબૂલ ફરમા લેતે હૈં. મગર ગીબત કરને વાલે કો જબ તક વો શખ્સ માફ ન કરદે જિસકી ઉસને ગીબત કી હૈ ઉસ વક્ત તક અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઉસે માફ નહીં કિયા જાતા. (બૈહકી)

۳۳۲- عَنْ عَائِشَۃَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہَا قَالَتْ : قُلْتُ لِلنَّبِیِّ ﷺ : حَسْبُکَ مِنْ صَفِیَّۃَ کَذَا وَکَذَا. تَعْنِیْ قَصِیْرَۃً. فَقَالَ: لَقَدْ قُلْتِ کَلِمَۃً لَوْ مُزِجَ بِہَا الْبَحْرُ لَمَزَجَتْہُ، قَالَتْ: وَحَکَیْتُ لَہٗ اِنْسَانًا، فَقَالَ: مَا اُحِبُّ اَنِّیْ حَکَیْتُ اِنْسَانًا وَاَنَّ لِیْ کَذَا وَکَذَا. رواہ ابوداؤد، باب فی الغیبۃ، رقم: ۴۸۷۵

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે કહાઃ બસ આપકો તો સફિય્યા કા પસ્તા-કદ (કમ હાઇટ કા) હોના કાફી હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તુમને ઐસા જુમલા કહા કે અગર ઇસ જુમલા કો સમુન્દર મેં મિલા દિયા જાએ તો ઇસ જુમલા કી કડવાહટ સમુન્દર કી નમકીની પર ગાલિબ આ (છા) જાએ. હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા યે ભી ફરમાતી હૈં કે એક મૌકા પર

મૈંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સામને એક શખ્સ કી નકલ ઉતારી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મુઝે ઇતના ઇતના યાની બહુત ઝિયાદા માલ ભી મિલે તબ ભી મુઝે પસંદ નહીં કે કિસી કી નકલ ઉતારૂં. (અબૂ દાઉદ)

٣٣٣-عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اَتَدْرُوْنَ مَا الْغِيْبَةُ؟ قَالُوْا: اَللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ اَعْلَمُ قَالَ: ذِكْرُكَ اَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ قِيْلَ: اَفَرَاَيْتَ اِنْ كَانَ فِيْ اَخِيْ مَا اَقُوْلُ؟ قَالَ: اِنْ كَانَ فِيْهِ مَا تَقُوْلُ، فَقَدِ اغْتَبْتَهُ، وَاِنْ لَمْ يَكُنْ فِيْهِ، فَقَدْ بَهَتَّهُ رواه مسلم، باب تحريم الغيبة، رقم: ٦٥٩٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયા તુમ જાનતે હો કે ગીબત કિસકો કેહતે હૈં? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ હી ઝિયાદા જાનતે હૈં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અપને (મુસલમાન) ભાઇ (કી ગૈર મૌજૂદગી મેં ઉસ) કે બારે મેં ઐસી બાત કેહના જો ઉસે નાગવાર (નાપસંદ) ગુઝરે (બસ યહી ગીબત હૈ) કિસી ને અર્ઝ કિયા: અગર મૈં અપને ભાઇ કી કોઇ ઐસી બુરાઇ ઝિક્ર કરૂં જો વાકિઅતન ઉસમેં હો (તો કયા યે ભી ગીબત હૈ?) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અગર વો બુરાઇ જો તુમ બયાન કર રહે હો ઉસમેં મૌજૂદ હૈ તો તુમને ઉસકી ગીબત કી, ઔર અગર વો બુરાઇ (જો તુમ બયાન કર રહે હો) ઉસમેં મૌજૂદ હી ન હો તો ફિર તુમને ઉસ પર બુહતાન બાંધા (ઇલ્ઝામ લગાયા). (મુસ્લિમ)

٣٣٤-عَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ ذَكَرَ امْرَاً بِشَيْءٍ لَيْسَ فِيْهِ لِيَعِيْبَهُ بِهِ حَبَسَهُ اللّٰهُ فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ حَتّٰى يَاْتِيَ بِنَفَاذِ مَا قَالَ فِيْهِ. رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٣٦٢/٨

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ

કિસી કો બદનામ કરને કે લિયે ઉસમેં ઐસી બુરાઇ બયાન કરે જો ઉસમેં ન હો તો અલ્લાહ તઆલા ઉસે દોઝખ કી આગ મેં કૈદ રખ્ખેગા યહાં તક કે વો ઉસ બુરાઇ કો સાબિત કરદે (ઔર કૈસે સાબિત કર સકેગા). (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٣٣٥- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ اَنْسَابَكُمْ هٰذِهٖ لَيْسَتْ بِسِبَابٍ عَلٰى اَحَدٍ، وَاِنَّمَا اَنْتُمْ وُلْدُ آدَمَ طَفُّ الصَّاعِ لَمْ تَمْلَؤُوْهُ لَيْسَ لِاَحَدٍ فَضْلٌ اِلَّا بِالدِّيْنِ، اَوْ عَمَلٍ صَالِحٍ حَسْبُ الرَّجُلِ اَنْ يَّكُوْنَ فَاحِشًا بَذِيًّا بَخِيْلًا جَبَانًا. رواه احمد ٤/١٤٥

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: નસબ (પીળ્હી) કોઇ ઐસી ચીઝ નહીં હૈ જિસકી વજહ સે તુમ કિસી કો બુરા કહો ઔર આર(શર્મ) દિલાઓ. તુમ સબકે સબ આદમ કી ઔલાદ હો. તુમ્હારી મિસાલ ઉસ સાઅ (યાની પૈમાને) કી તરહ હૈ જિસકો તુમને ભરા ન હો યાની કોઇ ભી તુમમેં કામિલ (પૂરા) નહીં હૈ, હર એક મેં કુછ ન કુછ નુકસ (ખરાબી) હૈ. (તુમમેં સે) કિસી કો કિસી પર ફઝીલત નહીં હૈ, અલબત્તા દીન યા નેક અમલ કી વજહ સે એક દૂસરે પર ફઝીલત હૈ. આદમી (કે બુરા હોને) કે લિયે યે બહુત હૈ કે વો ફહશ (બેશર્મી કી), બેહૂદા (બેકાર) બાતેં કરને વાલા, બખીલ (કંજૂસ) ઔર બુઝદિલ હો. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٣٦- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: اِسْتَاْذَنَ رَجُلٌ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: بِئْسَ ابْنُ الْعَشِيْرَةِ، اَوْ بِئْسَ رَجُلُ الْعَشِيْرَةِ، ثُمَّ قَالَ: اِئْذَنُوْا لَهُ، فَلَمَّا دَخَلَ اَلَانَ لَهُ الْقَوْلَ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَلَنْتَ لَهُ الْقَوْلَ وَقَدْ قُلْتَ لَهُ مَا قُلْتَ، قَالَ: اِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللّٰهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ وَدَعَهُ -اَوْ تَرَكَهُ- النَّاسُ لِاتِّقَاءِ فُحْشِهٖ. رواه ابوداؤد، باب في حسن العشرة، رقم: ٤٧٩١

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે

એક શખ્સ ને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોને કી ઈજાઝત ચાહી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે અપની કૌમ કા બુરા આદમી હૈ. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈસકો આને કી ઈજાઝત દે દો. જબ વો આ ગયા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉસસે નર્મી સે ગુફતગૂ (બાતચીત) ફરમાઈ. ઉસકે જાને કે બાદ હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! આપને તો ઉસ શખ્સ સે બળી નર્મી સે બાત કી જબકે પેહલે આપને ઉસી કે બારે મેં ફરમાયા થા (કે વો અપને કબીલા કા બહુત બુરા આદમી હૈ) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક બદ-તરીન દર્જા વાલા વો શખ્સ હોગા જિસકી બદ-કલામી (બુરી બાતચીત) કી વજહ સે લોગ ઉસસે મિલના જુલના છોળ દેં. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદાઃ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને આને વાલે શખ્સ કે હક મેં મઝમ્મત (બુરાઈ) કે જો અલ્ફાઝ ફરમાએ ઈસકા મકસદ હકીકતે-હાલ સે બા-ખબર ફરમા કર ઉસ શખ્સ કે ફરેબ (ધોકે) સે લોગોં કો બચાના મકસૂદ થા, લિહાઝા યે ગીબત મેં દાખિલ નહીં. ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઉસ શખ્સ કે આને પર નર્મી સે ગુફતગૂ કરના ઈસ બાત કી તાલીમ કે લિયે થા કે ઐસે લોગોં કે સાથ સુલૂક કિસ તરહ કરના ચાહિયે, ઈસમેં ઉસકી ઈસ્લાહ (સુધાર) કા પેહલૂ ભી આતા હૈ. (મઝાહિરે હક)

٣٣٧- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلْمُؤْمِنُ غِرٌّ كَرِیْمٌ، وَالْفَاجِرُ خَبٌّ لَئِیْمٌ. رواه ابوداؤد، باب فی حسن العشرة، رقم: ٤٧٩٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મોમિન ભોલા ભોલા શરીફ હોતા હૈ ઔર ફાસિક ધોકેબાઝ, કમીના હોતા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ કા મતલબ યે હૈ કે મોમિન કી તબીઅત મેં ચાલબાઝી ઔર મક્કારી નહીં હોતી, વો લોગોં કો તકલીફ પહુંચાને

ઔર ઉનકે બારે મેં બદગુમાની કરને સે અપની તબઈ શરાફત કી વજહ સે દૂર રેહતા હૈ. ઈસકે બરખિલાફ ફાસિક કી તબીઅત હી મેં ધોકા-દહી ઔર મક્કારી હોતી હૈ, ફિત્ના વ ફસાદ ફૈલાના હી ઉસકી આદત હોતી હૈ. (તરજુમાનુસ્સુન્નહ)

٣٣٨- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ آذَى مُسْلِمًا فَقَدْ آذَانِيْ، وَمَنْ آذَانِيْ فَقَدْ آذَى اللهَ. رواه الطبراني في الاوسط وهو حديث حسن فيض القدير ٦/١٩

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસને કિસી મુસલમાન કો તકલીફ દી ઉસને મુઝે તકલીફ દી ઔર જિસને મુઝે તકલીફ દી ઉસને યકીનન અલ્લાહ તઆલા કો તકલીફ દી યાની અલ્લાહ તઆલા કો નારાઝ કિયા. (તબરાની, જામિએ સગીર)

٣٣٩- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنَّ أَبْغَضَ الرِّجَالِ إِلَى اللهِ الْأَلَدُّ الْخَصِمُ. رواه مسلم، باب في الألد الخصم، رقم: ٦٧٨٠

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક સબસે ઝિયાદા નાપસંદીદા શખ્સ વો હૈ જો સખ્ત ઝગળાલૂ હો. (મુસ્લિમ)

٣٤٠- عَنْ أَبِيْ بَكْرٍ الصِّدِّيْقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَلْعُوْنٌ مَنْ ضَارَّ مُؤْمِنًا أَوْ مَكَرَ بِهِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب ما جاء في الخيانة و الغش، رقم: ١٩٤١

હઝરત અબૂ બકર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ કિસી મુસલમાન કો નુકસાન પહુંચાએ યા ઉસકો ધોકા દે વો મલઊન (લઅનત, બુરા ભલા કેહને કે કાબિલ) હૈ. (તિરમિઝી)

٣٤١-عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ وَقَفَ عَلٰى اُنَاسٍ جُلُوْسٍ فَقَالَ: اَلَا اُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِكُمْ مِنْ شَرِّكُمْ؟ قَالَ: فَسَكَتُوْا، فَقَالَ ذٰلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَقَالَ رَجُلٌ: بَلٰى يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَخْبِرْنَا بِخَيْرِنَا مِنْ شَرِّنَا، قَالَ: خَيْرُكُمْ مَنْ يُرْجٰى خَيْرُهُ وَيُؤْمَنُ شَرُّهُ، وَشَرُّكُمْ مَنْ لَا يُرْجٰى خَيْرُهُ وَلَا يُؤْمَنُ شَرُّهُ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب حديث خيركم من يرجى خيره ...، رقم: ٢٢٦٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ચંદ લોગ બૈઠે હુવે થે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉનકે પાસ આકર ખળે હુવે ઔર ઇરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમ્હેં ન બતાઊં કે તુમમેં ભલા શખ્સ કૌન હૈ ઔર બુરા કૌન? હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ખામોશ રહે. આપને તીન મરતબા યહી ઇરશાદ ફરમાયા. ઇસ પર એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઝરૂર બતાઇયે કે હમમેં ભલા કૌન હૈ ઔર બુરા કૌન? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સબસે ભલા શખ્સ વો હૈ જિસસે ભલાઇ કી ઉમ્મીદ કી જાએ ઔર ઉસસે બુરાઇ કા ખતરા ન હો ઔર તુમમેં સબસે બુરા શખ્સ વો હૈ જિસસે ભલાઇ કી ઉમ્મીદ ન હો ઔર બુરાઇ કા હર વક્ત ખતરા લગા રહે. (તિરમિઝી)

٣٤٢-عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِثْنَتَانِ فِى النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: اَلطَّعْنُ فِى النَّسَبِ وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ. رواه مسلم، باب اطلاق اسم الكفر على الطعن ...، رقم: ٢٢٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: લોગોં મેં દો બાતેં કુફ્ર કી હૈં: નસબ (નસલ, પીળ્હી કે બારે) મેં તઅન કરના (ભલા બુરા કેહના) ઔર મુર્દો પર નૌહા કરના (ચિલ્લા કર રોના). (મુસ્લિમ)

٣٤٣-عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا تُمَارِ اَخَاكَ وَلَا تُمَازِحْهُ وَلَا تَعِدْهُ مَوْعِدًا فَتُخْلِفَهُ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في المراء، رقم: ١٩٩٥

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અપને ભાઇ સે ઝગળા ન કરો ઔર ન ઉસસે (ઐસા) મઝાક કરો (જિસસે ઉસકો તકલીફ પહુંચે) ઔર ન ઐસા વાદા કરો જિસકો પૂરા ન કર સકો. (તિરમિઝી)

٣٤٤-عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: اِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَاِذَا وَعَدَ اَخْلَفَ، وَاِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ. رواه مسلم، باب خصال المنافق، رقم: ٢١١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મુનાફિક કી તીન નિશાનિયાં હૈં. જબ બાત કરે તો ઝૂટ બોલે, વાદા કરે તો ઉસકો પૂરા ન કરે ઔર જબ ઉસકે પાસ અમાનત રખવાઇ જાએ તો ખયાનત કરે. (મુસ્લિમ)

٣٤٥-عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ. رواه البخاري، باب ما يكره من النميمة، رقم: ٦٠٥٦

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: ચુગલખોર જન્નત મેં દાખિલ ન હો સકેગા. (બુખારી)

ફાઇદા: મતલબ યે હૈ કે ચુગલખોરી (પીઠ પીછે બુરાઇ કરને) કી આદત ઉન સંગીન ગુનાહોં મેં સે હૈ જો જન્નત કે દાખ્લે મેં રુકાવટ બનને વાલે હૈં. કોઇ આદમી ઇસ ગંદી આદત કે સાથ જન્નત મેં દાખિલ ન હો સકેગા. હાં અગર અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલો કરમ સે કિસી કો માફ કરકે યા ઇસ જુર્મ કી સઝા દેકર ઉસકો પાક કરદેં તો ઉસકે બાદ

જન્નત મેં દાખ્લા હો સકેગા. (મઆરિફુલ હદીસ)

٣٣٦- عَنْ خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: صَلَّى رَسُوْلُ اللهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَامَ قَائِمًا فَقَالَ: عُدِلَتْ شَهَادَةُ الزُّوْرِ بِالْإِشْرَاكِ بِاللهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَرَأَ: "فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوْا قَوْلَ الزُّوْرِ حُنَفَاءَ لِلّٰهِ غَيْرَ مُشْرِكِيْنَ بِهٖ" [الحج: ٣٠-٣١] . رواه ابوداؤد، باب في شهادة الزور، رقم: ٣٥٩٩

હઝરત ખુરૈમ બિન ફાતિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક દિન સુબહ કી નમાઝ પઢી. જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ (નમાઝ સે) ફારિગ હુવે તો ઉઠ કર ખળે હો ગએ ઔર ઈરશાદ ફરમાયા: ઝૂટી ગવાહી અલ્લાહ તઆલા કે સાથ શિર્ક કે બરાબર કર દી ગઈ હૈ. યે બાત આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને તીન મરતબા ઈરશાદ ફરમાઈ. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે આયત પઢી જિસકા તરજુમા યે હૈ: બુત-પરસ્તી કી ગંદગી સે બચો ઔર ઝૂટી ગવાહી સે બચો, યકસૂઈ (પૂરે ધ્યાન) કે સાથ બસ અલ્લાહ હી કે હોકર, ઉસકે સાથ કિસી કો શરીક કરને વાલે ન હો. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે ઝૂટી ગવાહી શિર્ક વ બુત-પરસ્તી કી તરહ ગંદા ગુનાહ હૈ ઔર ઈમાન વાલોં કો ઈસસે ઐસે હી પરહેઝ કરના (બચના) ચાહિયે જૈસા કે શિર્ક વ બુત-પરસ્તી સે પરહેઝ કિયા જાતા હૈ. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٣٣٧- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنِ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِيْنِهٖ، فَقَدْ أَوْجَبَ اللهُ لَهُ النَّارَ، وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيْرًا يَا رَسُوْلَ اللهِ؟ قَالَ وَإِنْ قَضِيْبٌ مِنْ أَرَاكٍ. رواه مسلم، باب وعيد من اقتطع حق مسلم ...، رقم: ٣٥٣

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ

શખ્સ ને (ઝૂટી) કસમ ખાકર કિસી મુસલમાન કા કોઇ હક લે લિયા તો અલ્લાહ તઆલા ને ઐસે શખ્સ કે લિયે દોઝખ વાજિબ કર દી હૈ ઔર જન્નત કો ઉસ પર હરામ કર દિયા હૈ. એક શખ્સ ને સવાલ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! અગરચે વો કોઇ મામૂલી હી ચીઝ હો (તબ ભી યહી સઝા હોગી?) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અગરચે પીલૂ (કે દરખ્ત) કી એક ટેહની હી કયૂં ન હો. (મુસ્લિમ)

۳۴۸- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ ﷺ : مَنْ اَخَذَ مِنَ الْاَرْضِ شَيْئًا بِغَيْرِ حَقِّهِ خُسِفَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اِلَى سَبْعِ اَرَضِيْنَ . رواه البخاری، باب اثم من ظلم شيئا من الارض، رقم: ۲۴۵۴

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને થોળી સી ઝમીન ભી નાહક લે લી તો કયામત કે દિન વો ઇસકી વજહ સે સાત ઝમીનોં તક ધંસા દિયા જાએગા. (બુખારી)

۳۴۹-عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنِ انْتَهَبَ نُهْبَةً فَلَيْسَ مِنَّا .(وهو جزء من الحديث). رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء في النهي عن نكاح الشغار، رقم: ۱۱۲۳

હઝરત ઈમરાન બિન હુસૈન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસને લૂટ માર કી વો હમમેં સે નહીં હૈ. (તિરમિઝી)

۳۵۰-عَنْ اَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ : ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ، وَلَا يُزَكِّيْهِمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ، قَالَ: فَقَرَاَهَا رَسُوْلُ اللهِ ﷺ ثَلَاثَ مِرَارٍ، قَالَ اَبُوْ ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ : خَابُوْا وَخَسِرُوْا ، مَنْ هُمْ يَا رَسُوْلَ اللهِ؟ قَالَ : الْمُسْبِلُ اِزَارَهُ وَالْمَنَّانُ وَالْمُنَفِّقُ سِلْعَتَهُ بِالْحَلِفِ الْكَاذِبِ . رواه مسلم، باب بيان غلظ تحريم اسبال الازار ..... رقم: ۲۹۳

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તીન આદમી ઐસે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ન ઉનસે બાત ફરમાએંગે ન ઉનકો નઝરે-રહમત સે દેખેંગે, ન ઉનકો ગુનાહોં સે પાક કરેંગે, ઔર ઉન્હેં દર્દનાક અઝાબ દેંગે. યે આયત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને તીન મરતબા પઢી. હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયાઃ યે લોગ તો સબ નાકામ હુવે ઔર ખસારા (નુકસાન) મેં રહે. યા રસૂલલ્લાહ! યે કૌન લોગ હૈં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અપના તહબંદ (ટખ્નોં સે નીચે) લટકાને વાલા, એહસાન જતાને વાલા ઔર ઝૂટી કસ્મેં ખાકર અપના સૌદા ફરોખ્ત કરને (બેચને) વાલા. (મુસ્લિમ)

۳۵۱- عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ ضَرَبَ مَمْلُوْكَهُ ظُلْمًا اُقِيْدَ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . رواه الطبراني ورجاله ثقات،

مجمع الزوائد ٤/٢٣٦

હઝરત અમ્માર બિન યાસિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો આકા (માલિક) અપને ગુલામ કો નાહક મારેગા કયામત કે દિન ઉસસે બદલા લિયા જાએગા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ મુલાઝિમીન (નૌકરોં) કો મારના ભી ઈસ વઈદ (સઝા કી ધમકી) મેં દાખિલ હૈ. (મઆરિફુલ-હદીસ)

મુસલમાનોં કે બાહમી (આપસકે) ઈખ્તિલાફાત(ઝગળે) કો દૂર કરના

આયતે કુર્આની

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿وَ اعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا وَّ لَا تَفَرَّقُوْا﴾

[آل عمران:١٠٣]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર તુમ સબ મિલ કર અલ્લાહ તઆલા કી રસ્સી (દીન) કો મઝબૂત પકળે રહો ઔર બાહમ ના-ઈત્તિફાકી મત કરો. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

અહાદીસે નબવિયા

٣٥٢- عَنْ اَبِی الدَّرْدَاءِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلَا اُخْبِرُكُمْ بِاَفْضَلَ مِنْ دَرَجَةِ الصِّيَامِ وَالصَّلٰوةِ وَالصَّدَقَةِ؟ قَالُوْا: بَلٰى، قَالَ: صَلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ، فَاِنَّ فَسَادَ ذَاتِ الْبَيْنِ هِیَ الْحَالِقَةُ. رواه الترمذی وقال: هذا حديث صحيح، باب فی فضل صلاح ذات البين، رقم: ٢٥٠٩

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમકો રોઝા, નમાઝ ઔર સદકા ખૈરાત સે અફઝલ દર્જા વાલી ચીઝ ન બતાઊં? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ અજમઈન ને અર્ઝ કિયા: ઝરૂર ઈરશાદ ફરમાઈયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બાહમી (આપસ કા) ઈત્તિફાક સબસે અફઝલ હૈ કયુંકે આપસકી ના-ઈત્તિફાકી (દીન કો) મૂંડને વાલી હૈ યાની જૈસે ઉસ્તરે સે સર કે બાલ એક દમ સાફ હો જાતે હૈં ઐસે હી આપસ કી લળાઈ સે દીન ખત્મ હો જાતા હૈ. (તિરમિઝી)

٣٥٣- عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ عَنْ أُمِّهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: لَمْ يَكْذِبْ مَنْ نَمَى بَيْنَ اثْنَيْنِ لِيُصْلِحَ. رواه ابو داؤد، باب في اصلاح ذات البين، رقم: ٤٩٢٠

હઝરત હુમૈદ બિન અબ્દુર્રહમાન અપની વાલિદા (માં) રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને સુલહ (મેલ મિલાપ) કરાને કે લિયે એક ફરીક કી તરફસે દૂસરે ફરીક કો (ફર્ઝી બાતેં) પહુંચાઈં ઉસને ઝૂટ નહીં બોલા યાની ઉસે ઝૂટ બોલને કા ગુનાહ નહીં હોગા. (અબૂ દાઊદ)

٣٥٤- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُوْلُ: وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهِ مَا تَوَادَّ اثْنَانِ فَيُفَرَّقُ بَيْنَهُمَا إِلَّا بِذَنْبٍ يُحْدِثُهُ أَحَدُهُمَا. (وهو طرف من الحديث). رواه احمد واسناده حسن، مجمع الزوائد ٨/٣٣٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઈરશાદ ફરમાયા કરતે થેઃ કસમ હૈ ઉસ ઝાતે આલી કી જિસકે કબ્ઝા મેં મેરી જાન હૈ, આપસમેં એક દૂસરે સે મુહબ્બત કરને વાલે દો મુસલમાનોં મેં ફૂટ પળને કી વજહ ઇસકે અલાવા કોઇ નહીં હોતી કે ઉનમેં સે કિસી એક સે ગુનાહ સરઝદ હો જાએ. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٥٥- عَنْ أَبِيْ أَيُّوْبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هٰذَا وَيُعْرِضُ هٰذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِيْ يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ. رواه مسلم، باب تحريم الهجر فوق ثلاثة ايام .....، رقم: ٦٥٣٢

હઝરત અબૂ અય્યૂબ અન્સારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુસલમાન કે લિયે જાઈઝ નહીં કે અપને મુસલમાન ભાઈ સે

તીન રાતોં સે ઝિયાદા (કતઅ તઅલ્લુકી કરકે (નાતા તોળ કર)) ઉસે છોળે રખ્ખે કે દોનોં મિલેં તો યે ઈધર કો મુંહ ફેર લે ઔર વો ઉધર કો મુંહ ફેર લે, ઔર દોનોં મેં અફઝલ વો હૈ જો (મેલજોલ કરને કે લિયે) સલામ મેં પહલ કરે. (મુસ્લિમ)

٣٥٦- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا یَحِلُّ لِمُسْلِمٍ اَنْ یَهْجُرَ اَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ، فَمَنْ هَجَرَ فَوْقَ ثَلَاثٍ فَمَاتَ دَخَلَ النَّارَ. رواه ابو داؤد، باب في هجرة الرجل اخاه، رقم: ٤٩١٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કિસી મુસલમાન કે લિયે જાઇઝ નહીં કે અપને મુસલમાન ભાઇ સે તીન દિન સે ઝિયાદા કતઅ તઅલ્લુક કરે (તઅલ્લુક તોળે). જિસ શખ્સ ને તીન દિન સે ઝિયાદા કતઅ તઅલ્લુક રખ્ખા ઔર મર ગયા તો જહન્નમ મેં જાએગા. (અબૂ દાઉદ)

٣٥٧- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: لَا یَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ اَنْ یَهْجُرَ مُؤْمِنًا فَوْقَ ثَلَاثٍ، فَاِنْ مَرَّتْ بِهٖ ثَلَاثٌ فَلْیَلْقَهُ فَلْیُسَلِّمْ عَلَیْهِ، فَاِنْ رَدَّ عَلَیْهِ السَّلَامَ فَقَدِ اشْتَرَكَا فِی الْاَجْرِ، وَاِنْ لَمْ یَرُدَّ عَلَیْهِ فَقَدْ بَاءَ بِالْاِثْمِ زَادَ اَحْمَدُ: وَخَرَجَ الْمُسَلِّمُ مِنَ الْهِجْرَةِ. رواه ابو داؤد، باب في هجرة الرجل اخاه، رقم: ٤٩١٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મોમિન કે લિયે જાઇઝ નહીં કે અપને મુસલમાન ભાઇ સે (કતઅ તઅલ્લુક કરકે) ઉસે તીન દિન સે ઝિયાદા છોળે રખ્ખે, લિહાઝા અગર તીન દિન ગુઝર જાએં તો અપને ભાઇ સે મિલ કર સલામ કર લેના ચાહિયે. અગર ઉસને સલામ કા જવાબ દે દિયા તો અજર વ સવાબ મેં દોનોં શરીક હો ગએ ઔર અગર સલામ કા જવાબ ન દિયા તો વો ગુનેહગાર હુવા ઔર સલામ કરને વાલા કતઅ તઅલ્લુકી (કે ગુનાહ) સે

નિકલ ગયા. (અબૂ દાઊદ)

۳۵۸- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَا يَكُونُ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ مُسْلِمًا فَوْقَ ثَلَاثَةٍ، فَإِذَا لَقِيَهُ سَلَّمَ عَلَيْهِ ثَلَاثَ مِرَارٍ كُلُّ ذَلِكَ لَا يَرُدُّ عَلَيْهِ، فَقَدْ بَاءَ بِإِثْمِهِ. رواه ابو داؤد، باب في هجرة الرجل اخاه، رقم: ٤٩١٣

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કિસી મુસલમાન કે લિયે દુરુસ્ત નહીં કે અપને મુસલમાન ભાઇ (સે કતઅ તઅલ્લુકી કરકે) ઉસે તીન દિન સે ઝિયાદા છોડે રખ્ખે, લિહાઝા જબ ઉસસે મુલાકાત હો તો તીન મરતબા ઉસકો સલામ કરે, અગર વો એક મરતબા ભી સલામ કા જવાબ ન દે તો સલામ કરને વાલે કા (તીન દિન કતઅ તઅલ્લુકી કા) ગુનાહ ભી સલામ કા જવાબ ન દેને વાલે કે ઝિમ્મે હો ગયા. (અબૂ દાઊદ)

۳۵۹- عَنْ هِشَامِ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يُصَارِمَ مُسْلِمًا فَوْقَ ثَلَاثٍ، وَإِنَّهُمَا نَاكِبَانِ عَنِ الْحَقِّ مَا كَانَا عَلَى صِرَامِهِمَا، وَإِنَّ أَوَّلَهُمَا فَيْئًا يَكُونُ سَبْقُهُ بِالْفَيْءِ كَفَّارَةً لَهُ، وَإِنْ سَلَّمَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَقْبَلْ سَلَامَهُ، رَدَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ، وَرَدَّ عَلَى الْآخَرِ الشَّيْطَانُ، وَإِنْ مَاتَا عَلَى صِرَامِهِمَا لَمْ يَدْخُلَا الْجَنَّةَ وَلَمْ يَجْتَمِعَا فِي الْجَنَّةِ. رواه ابن حبان (واسناده صحيح على شرط الشيخين) ١٢/٤٨٠

હઝરત હિશામ બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: કિસી મુસલમાન કે લિયે જાઇઝ નહીં કે અપને મુસલમાન ભાઇ સે તીન દિનોં સે ઝિયાદા કતઅ તઅલ્લુક રખ્ખે. ઔર જબ તક વો ઇસ કતઅ તઅલ્લુકી પર કાઇમ રહેંગે હક સે હટે રહેંગે. ઔર ઉન દોનોં મેં સે જો (સુલહ કરને મેં) પહલ કરેગા ઉસકા પહલ કરના ઉસકે કતઅ તઅલ્લુકી કે ગુનાહ કા કફ્ફારા હો જાએગા.

ફિર અગર ઉસ પહલ કરને વાલે ને સલામ કિયા ઔર દૂસરે ને સલામ કો કુબૂલ ન કિયા ઔર ઉસકા જવાબ ન દિયા તો સલામ કરને વાલે કો ફરિશ્તે જવાબ દેંગે ઔર દૂસરે કો શૈતાન જવાબ દેગા. અગર ઈસી (પેહલી) કતઅ તઅલ્લુકી કી હાલત મેં દોનોં મર ગએ તો ન જન્નત મેં દાખિલ હોંગે ન જન્નત મેં ઈકટ્ઠે હોંગે. (ઈબ્ને હિબ્બાન)

٣٦٠- عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ هَجَرَ اَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ فَهُوَ فِي النَّارِ اِلَّا اَنْ يَتَدَارَكَهُ اللّٰهُ بِرَحْمَتِهِ. رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٨/١٣١

હઝરત ફઝાલા બિન ઉબૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઈ સે તીન દિન સે ઝિયાદા કતઅ તઅલ્લુક કરે (અગર ઈસ હાલત મેં મર ગયા) તો જહન્નમ મેં જાએગા મગર યે કે અલ્લાહ તઆલા અપની રહમત સે ઉસકી મદદ ફરમાએં (તો દોઝખ સે બચ જાએગા). (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٦١- عَنْ اَبِيْ خِرَاشٍ السُّلَمِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ هَجَرَ اَخَاهُ سَنَةً، فَهُوَ كَسَفْكِ دَمِهِ. رواه ابوداؤد، باب في هجرة الرجل اخاه، رقم: ٤٩١٥

હઝરત અબૂ ખિરાશ સુલમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ શખ્સ ને (નારાઝગી કી વજહ સે) અપને મુસલમાન ભાઈ સે એક સાલ તક મિલના જુલના છોળે રખ્ખા ઉસને ગોયા ઉસકા ખૂન કિયા યાની સાલ ભર કતઅ તઅલ્લુકી કા ગુનાહ ઔર નાહક કત્લ કરને કા ગુનાહ કરીબ કરીબ હૈ. (અબૂ દાઉદ)

٣٦٢- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: اِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ اَيِسَ اَنْ يَعْبُدَهُ الْمُصَلُّوْنَ فِيْ جَزِيْرَةِ الْعَرَبِ، وَلٰكِنْ فِي التَّحْرِيْشِ بَيْنَهُمْ. رواه مسلم، باب تحريش الشيطان ...، رقم: ٧١٠٢

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ શૈતાન ઈસ બાત સે તો માયૂસ હો ગયા હૈ કે જઝીરએ અરબ મેં મુસલમાન ઉસકી પરસ્તિશ કરેં યાની કુફ્ર વ શિર્ક કરેં લેકિન ઉનકે દરમિયાન ફિતના વ ફસાદ ફૈલાને ઔર ઉનકો આપસમેં ભળકાને સે માયૂસ નહીં હુવા. (મુસ્લિમ)

٣٦٣- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ : تُعْرَضُ الْاَعْمَالُ فِىْ كُلِّ يَوْمِ خَمِيْسٍ وَاثْنَيْنِ، فَيَغْفِرُ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ فِىْ ذٰلِكَ الْيَوْمِ لِكُلِّ امْرِیءٍ لَا يُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا اِلَّا امْرَاً كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اَخِيْهِ شَحْنَاءُ، فَيُقَالُ: ارْكُوْا هٰذَيْنِ حَتّٰى يَصْطَلِحَا، ارْكُوْا هٰذَيْنِ حَتّٰى يَصْطَلِحَا. رواه مسلم، باب النهى عن الشحناء، رقم: ٦٥٤٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ હર પીર ઔર જુમેરાત કે દિન અલ્લાહ તઆલા કે સામને બંદોં કે આમાલ પેશ કિયે જાતે હૈં. ચુનાંચે અલ્લાહ તઆલા ઉસ દિન હર ઉસ શખ્સ કી જો અલ્લાહ તઆલા કે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાતા હો મગફિરત ફરમાતે હૈં, અલબત્તા વો શખ્સ ઈસ બખ્શિશ સે મહરૂમ રેહતા હૈ કે જિસકી અપને કિસી (મુસલમાન) ભાઇ સે દુશ્મની હો. (અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ફરિશ્તોં) કો કહા જાએગાઃ ઈન દોનોં કો રેહને દો જબ તક આપસમેં સુલહ વ સફાઇ ન કરલેં, ઈન દોનોં કો રેહને દો જબ તક આપસમેં સુલહ વ સફાઇ ન કરલેં. (મુસ્લિમ)

٣٦٤-عَنْ مُعَاذِبْنِ جَبَلٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: يَطَّلِعُ اللّٰهُ اِلٰى جَمِيْعِ خَلْقِهِ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لِجَمِيْعِ خَلْقِهِ اِلَّا لِمُشْرِكٍ اَوْ مُشَاحِنٍ. رواه الطبرانى فى الكبير والاوسط ورجالهما ثقات، مجمع الزوائد ٨/١٢٦

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ

ફરમાયા: ૧૫ શઅબાન કી રાત અલ્લાહ તઆલા સારી મખ્લૂક કી તરફ તવજ્જુહ ફરમાતે હૈં ઔર તમામ મખ્લૂક કી મગફિરત ફરમાતે હૈં મગર દો શખ્સોં કી મગફિરત નહીં હોતી, એક શિર્ક કરને વાલા યા વો શખ્સ જો કિસી સે કીના (કપટ, દુશ્મની) રખ્ખે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٦٥- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: تُعْرَضُ الْاَعْمَالُ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَالْخَمِيْسِ، فَمِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَيُغْفَرُ لَهُ، وَمِنْ تَائِبٍ فَيُتَابُ عَلَيْهِ، وَيُرَدُّ اَهْلُ الضَّغَائِنِ بِضَغَائِنِهِمْ حَتّٰى يَتُوْبُوْا. رواه الطبراني في الاوسط ورواته ثقات، الترغيب ٣/٤٥٨

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: પીર ઔર જુમેરાત કે દિન (અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ મેં બંદોં કે) આમાલ પેશ કિયે જાતે હૈં. મગફિરત તલબ કરને (માંગને) વાલોં કી મગફિરત કી જાતી હૈ, તૌબા કરને વાલોં કી તૌબા કુબૂલ કી જાતી હૈ (લેકિન) કીના રખને વાલોં કો ઉનકે કીના કી વજહ સે છોળે રખ્ખા જાતા હૈ યાની ઉનકા ઈસ્તિગફાર કુબૂલ નહીં હોતા જબ તક કે વો ઈસ (કીના સે) તૌબા ન કરલેં. (તબરાની, તરગીબ)

٣٦٦- عَنْ أَبِي مُوْسٰى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اَلْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ بَيْنَ اَصَابِعِهِ. رواه البخاري، باب نصر المظلوم، رقم: ٢٤٤٦

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક મુસલમાન કા દૂસરે મુસલમાન સે તઅલ્લુક એક ઈમારત કી તરહ હૈ જિસકા એક હિસ્સા દૂસરે હિસ્સા કો મઝબૂત કરતા હૈ. ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક હાથ કી ઉંગલિયાં દૂસરે હાથ કી ઉંગલિયોં મેં ડાલીં (ઔર ઈસ અમલ સે યે સમઝાયા કે મુસલમાનોં કો ઈસ તરહ આપસમેં એક દૂસરે કે સાથ જુળે રેહના ચાહિયે ઔર એક દૂસરે કી કુવ્વત કા ઝરિયા હોના ચાહિયે). (બુખારી)

۳۶۷- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَيْسَ مِنَّا مَنْ خَبَّبَ امْرَاَةً عَلٰی زَوْجِهَا اَوْ عَبْدًا عَلٰی سَيِّدِهٖ. رواه ابوداؤد، باب فيمن خبب امراة على زوجها، رقم: ۲۱۷۵

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ કિસી ઔરત કો ઉસકે શૌહર કે ખિલાફ યા કિસી ગુલામ કો ઉસકે આકા કે ખિલાફ ભળકાએ વો હમમેં સે નહીં. (અબૂ દાઉદ)

۳۶۸- عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: دَبَّ اِلَيْكُمْ دَاءُ الْاُمَمِ قَبْلَكُمْ: اَلْحَسَدُ وَالْبَغْضَاءُ هِیَ الْحَالِقَةُ، لَا اَقُوْلُ تَحْلِقُ الشَّعْرَ وَلٰكِنْ تَحْلِقُ الدِّيْنَ. (الحديث) رواه الترمذی، باب فی فضل صلاح ذات البين، رقم: ۲۵۱۰

હઝરત ઝુબૈર બિન અવ્વામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તુમસે પેહલી ઉમ્મતોં કી બીમારી તુમ્હારે અંદર સરાયત કર (ઘુસ) ગઈ. વો બીમારી હસદ ઔર બુગ્ઝ હૈ જો મૂંડ દેને વાલી હૈ. મૈં યે નહીં કેહતા કે બાલોં કો મૂંડને વાલી હૈ બલ્કે યે દીન કા સફાયા કર દેતી હૈ (કે ઇસ બીમારી કી વજહ સે ઇન્સાન કે અખ્લાક (કિરદાર, કેરેક્ટર) તબાહ વ બરબાદ હો જાતે હૈં). (તિરમિઝી)

۳۶۹- عَنْ عَطَاءِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ الْخُرَاسَانِیِّ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: تَصَافَحُوْا يَذْهَبُ الْغِلُّ تَهَادَوْا تَحَابُّوْا وَتَذْهَبُ الشَّحْنَاءُ. رواه الامام مالك فی الموطا ما جاء فی المهاجرة ص ۷۰۶

હઝરત અતા બિન અબ્દુલ્લાહ ખુરાસાની (રહ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ આપસમેં મુસાફા કિયા કરો (ઇસસે) કીના ખત્મ હો જાતા હૈ. આપસમેં એક દૂસરે કો હદયા (તોહફા) દિયા કરો, બાહમ (આપસમેં) મુહબ્બત પૈદા હોતી હૈ ઔર દુશ્મની દૂર હોતી હૈ. (મુઅત્તા ઇમામ માલિક)

મુસલમાન કી માલી ઈઆનત

(માલ સે મદદ)

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿مَثَلُ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ اَنْۢبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِيْ كُلِّ سُنْۢبُلَةٍ مِّائَةُ حَبَّةٍ ۗ وَاللّٰهُ يُضٰعِفُ لِمَنْ يَّشَآءُ ۗ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ﴾ [البقرة:٢٦١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: જો લોગ અપના માલ અલ્લાહ તઆલા કી રાહ (રાસ્તે) મેં ખર્ચ કરતે હૈં ઉન (કે માલ) કી મિસાલ ઉસ દાના કી સી હૈ જિસસે સાત બાલેં ઉગેં ઔર હર એક એક બાલ મેં ૧૦૦-૧૦૦ દાને હોં ઔર અલ્લાહ તઆલા જિસ (કે માલ) કો ચાહતા હૈ ઝિયાદા કરતા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલા બળા ફય્યાઝ ઔર બળે ઈલ્મ વાલા હૈ. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ﴾ [البقرة:٢٧٤]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: જો લોગ અપને માલ અલ્લાહ તઆલા કી રાહ મેં ખર્ચ કરતે હૈં ફિર ખર્ચ કરને કે બાદ ન એહસાન રખતે હૈં ઔર ન સતાતે હૈં, ઉન્હી કે લિયે અપને રબ કે હાં સવાબ હૈ ઔર ઉન પર ન કોઈ ડર હૈ ઔર ન વો ગમગીન (ઉદાસ) હોંગે. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوْا مِمَّا تُحِبُّوْنَ﴾ [آل عمران:٩٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: હરગિઝ નેકી મેં કમાલ હાસિલ ન કર સકોગે યહાં તક કે અપની પ્યારી ચીઝ સે કુછ ખર્ચ કરો. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَيُطْعِمُوْنَ الطَّعَامَ عَلٰى حُبِّهٖ مِسْكِيْنًا وَّيَتِيْمًا وَّاَسِيْرًا☆

إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللّٰهِ لَا نُرِيْدُ مِنْكُمْ جَزَآءً وَّلَا شُكُوْرًا ﴿۹﴾ [الدھر:٨]

અલ્લાહ તઆલાકા ઇરશાદ હૈ:ઔર વો લોગ બાવજૂદ ખાનેકી રગબત(શૌક) ઔર એહતિયાજ(ઝરૂરત) કે મિસ્કીન(ગરીબ) કો ઔર યતીમ કો ઔર કૈદી કો ખાને ખિલા દેતે હૈં. કેહતે હૈં હમ તો તુમકો મહઝ (સિર્ફ) અલ્લાહ તઆલા કી રઝા-જોઇ કી ગરઝ સે ખાના ખિલાતે હૈં હમ તુમસે કિસી બદલા ઔર શુક્રિયા કે ખ્વાહિશમંદ નહીં હૈં. (સૂરએ દહર)

અહાદીસે નબવિયા

٣٧٠- عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّمَا أَنَا مُبَلِّغٌ وَاللّٰهُ يَهْدِيْ وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَاللّٰهُ يُعْطِيْ. رواه الطبرانی فی الکبیر وھو حدیث حسن، الجامع الصغیر ١/٣٩٥

હઝરત મુઆવિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મૈં તો અલ્લાહ તઆલા કા પૈગામ લોગોં તક પહુંચાને વાલા હૂં ઔર હિદાયત તો અલ્લાહ તઆલા હી દેતે હૈં, મૈં તો માલ તકસીમ કરને (બાંટને) વાલા હૂં ઔર અતા કરને વાલે તો અલ્લાહ તઆલા હી હૈં. (તબરાની, જામિએ સગીર)

٣٧١- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ أَطْعَمَ أَخَاهُ خُبْزًا حَتّٰى يُشْبِعَهُ وَسَقَاهُ مَاءً حَتّٰى يَرْوِيَهُ بَعَّدَهُ اللّٰهُ عَنِ النَّارِ سَبْعَ خَنَادِقَ، بُعْدُ مَا بَيْنَ خَنْدَقَيْنِ مَسِيْرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ.

رواه الحاکم وقال: ھذا حدیث صحیح الاسناد ولم یخرجاه ووافقه الذھبی ٤/١٢٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અપને (મુસલમાન) ભાઇ કો પેટ ભર કર ખાના ખિલાતા હૈ ઔર પાની પિલાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા

ઉસે જહન્નમ સે સાત ખન્દકેં દૂર ફરમા દેતે હૈં. દો ખન્દકોં કા દરમિયાની ફાસ્લા ૫૦૦ સાલ કી મસાફત (દૂરી, ફાસ્લા) હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۳۷۲- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنَّ مِنْ مُوْجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ إِطْعَامَ الْمُسْلِمِ السَّغْبَانِ. رواه البيهقي في شعب الايمان ٣/٢١٧

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ભૂકે મુસલમાન કો ખાના ખિલાના મગફિરત કો વાજિબ કરને વાલે આમાલ મેં સે હૈ. (બૈહકી)

۳۷۳- عَنْ أَبِي سَعِيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: أَيُّمَا مُسْلِمٍ كَسَا مُسْلِمًا ثَوْبًا عَلَى عُرْيٍ، كَسَاهُ اللهُ مِنْ خُضْرِ الْجَنَّةِ، وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ أَطْعَمَ مُسْلِمًا عَلَى جُوْعٍ، أَطْعَمَهُ اللهُ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّةِ، وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ سَقَى مُسْلِمًا عَلَى ظَمَإٍ، سَقَاهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الرَّحِيْقِ الْمَخْتُوْمِ. رواه ابو داود، باب في فضل سقي الماء، رقم: ١٦٨٢

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ કિસી મુસલમાન કો નંગે-પન કી હાલત મેં કપળા પેહનાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો જન્નત કે સબ્ઝ (હરે) લિબાસ પેહનાએંગે. જો શખ્સ કિસી મુસલમાન કો ભૂક કી હાલત મેં ખાના ખિલાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકો જન્નત કે ફલોં મેં સે ખિલાએંગે. જો શખ્સ કિસી મુસલમાન કો પ્યાસ કી હાલત મેં પાની પિલાતા હૈ અલ્લાહ ઉસકો ઐસી ખાલિસ શરાબ પિલાએંગે જિસ પર મુહર લગી હોગી. (અબૂ દાઊદ)

۳۷۴- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ: أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ؟ فَقَالَ: تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ. رواه البخاري، باب اطعام الطعام من الاسلام، رقم: ١٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દરયાફ્ત કિયા (પૂછા): ઇસ્લામ મેં સબસે બેહતર અમલ કૌનસા હૈ? ઇરશાદ ફરમાયાઃ ખાના ખિલાના ઔર (હર એક કો) સલામ કરના ખ્વાહ ઉસસે તુમ્હારી જાન પેહચાન હો યા ન હો. (બુખારી)

۳۷۵- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اعْبُدُوا الرَّحْمٰنَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَأَفْشُوا السَّلَامَ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ . رواه الترمذي وقال هذا حديث حسن صحيح ، باب ما جاء في فضل اطعام الطعام، رقم: ۱۸۵۵

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ રહમાન કી ઇબાદત કરતે રહો, ખાના ખિલાતે રહો ઔર સલામ ફૈલાતે રહો (ઇન આમાલ કી વજહ સે) જન્નત મેં સલામતી કે સાથ દાખિલ હો જાઓગે. (તિરમિઝી)

۳۷۶- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: الْحَجُّ الْمَبْرُوْرُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ . قَالُوا: يَا نَبِيَّ اللّٰهِ! مَا الْحَجُّ الْمَبْرُوْرُ؟ قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَإِفْشَاءُ السَّلَامِ . رواه احمد ۳۲۵/۳

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ હજ્જે મબરૂર કા બદલા જન્નત કે સિવા કુછ નહીં. સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ અલ્લાહ કે નબી! હજ્જે મબરૂર કયા હૈ? ઇરશાદ ફરમાયાઃ (જિસ હજ મેં) ખાના ખિલાયા જાએ ઔર સલામ ફૈલાયા જાએ. (મુસ્નદે અહમદ)

۳۷۷- عَنْ هَانِئٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّهُ لَمَّا وَفَدَ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! أَيُّ شَيْءٍ يُوْجِبُ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: عَلَيْكَ بِحُسْنِ الْكَلَامِ وَبَذْلِ الطَّعَامِ . رواه الحاكم وقال: هذا حديث مستقيم وليس له علة ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ۲۳/۱

હઝરત હાની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે જબ વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે તો અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! કૌનસા અમલ જન્નત કો વાજિબ કરને વાલા હૈ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ અચ્છી બાત કરને ઔર ખાના ખિલાને કો લાઝિમ (ઝરૂરી) પકળો. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٣٧٨- عَنِ الْمَعْرُوْرِ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: لَقِيْتُ اَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ بِالرَّبَذَةِ وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ وَعَلٰى غُلَامِهِ حُلَّةٌ فَسَاَلْتُهُ عَنْ ذٰلِكَ فَقَالَ: اِنِّىْ سَابَبْتُ رَجُلًا فَعَيَّرْتُهُ بِاُمِّهٖ، فَقَالَ لِىَ النَّبِىُّ ﷺ: يَا اَبَا ذَرٍّ! اَعَيَّرْتَهُ بِاُمِّهٖ؟ اِنَّكَ امْرُؤٌ فِيْكَ جَاهِلِيَّةٌ، اِخْوَانُكُمْ خَوَلُكُمْ جَعَلَهُمُ اللّٰهُ تَحْتَ اَيْدِيْكُمْ، فَمَنْ كَانَ اَخُوْهُ تَحْتَ يَدِهٖ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَاْكُلُ، وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ، وَلَا تُكَلِّفُوْهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ، فَاِنْ كَلَّفْتُمُوْهُمْ فَاَعِيْنُوْهُمْ. رواه البخاری، باب المعاصی من امر الجاهلية ...، رقم: ٣٠

હઝરત મઅરૂર રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે મેરી હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે મકામે રબઝા મેં મુલાકાત હુઈ. વો ઔર ઉનકા ગુલામ એક હી કિસ્મ કા લિબાસ પેહને હુવે થે. મૈંને ઉનસે ઈસ બારે મેં પૂછા (કે કયા બાત હૈ આપકે ઔર ગુલામ કે કપળોં મેં કોઈ ફર્ક નહીં હૈ) ઈસ પર ઉન્હોંને યે વાકિઆ બયાન કિયા કે એક મરતબા મૈંને અપને ગુલામ કો બુરા ભલા કહા ઔર ઈસી સિલસિલે મેં ઉસકો માં કી ગૈરત દિલાઈ. (યે ખબર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો પહુંચી) તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અબૂઝર! કયા તુમને ઈસકો માં કી ગૈરત દિલાઈ હૈ? તુમમેં અભી જાહિલિયત કા અસર બાકી હૈ. તુમ્હારે માતહત (લોગ) તુમ્હારે ભાઈ હૈં. અલ્લાહ તઆલા ને ઉનકો તુમ્હારા માતહત (નીચે, નિગરાની મેં) બનાયા હૈ. લિહાઝા જિસકે માતહત ઉસકા ભાઈ હો ઉસકો વહી ખિલાએ જો ખુદ ખાએ ઔર વહી પેહનાએ જો ખુદ પેહને. માતહતોં સે વો કામ ન લો જો ઉન પર બોઝ બન જાએ

ઔર અગર કોઇ ઐસા કામ લો તો ઉનકા હાથ બટાઓ. (બુખારી)

٣٧٩-عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: مَا سُئِلَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ شَيْئًا قَطُّ فَقَالَ: لَا. رواه مسلم، باب في سخائه ﷺ، رقم: ٦٠١٨

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે ઐસા કભી નહીં હુવા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે કિસી ચીઝ કા સવાલ કિયા ગયા હો ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇન્કાર કર દિયા હો. (મુસ્લિમ)

ફાઇદા: મતલબ યે હૈ કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કિસી ભી હાલતમેં સાઇલ (માંગને વાલે) કે સામને અપની ઝબાન પર સાફ ઇન્કાર કા લફઝ નહીં લાતે થે. અગર આપકે પાસ કુછ હોતા તો ફૌરન ઇનાયત ફરમા દેતે ઔર અગર દેને કે લિયે કુછ ન હોતા તો વાદા ફરમા લેતે યા ખામોશી ઇખ્તિયાર કર લેતે યા મુનાસિબ અલ્ફાઝ મેં ઉઝર ફરમા દેતે યા દુઆઇયા જુમલે ઇરશાદ ફરમા દેતે (મઝાહિરે હક)

٣٨٠-عَنْ اَبِيْ مُوْسَى الْاَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اَطْعِمُوا الْجَائِعَ، وَعُوْدُوا الْمَرِيْضَ، وَفُكُّوا الْعَانِيَ. رواه البخاري، باب قول الله تعالى: كلوا من طيبات ما رزقنكم ...، رقم: ٥٣٧٣

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ભૂકે કો ખાના ખિલાઓ, બીમાર કી ઇયાદત (મિઝાજ પુરસી) કરો ઔર (નાહક) કૈદી કો રિહાઇ દિલાને (છુડાને) કી કોશિશ કરો. (બુખારી)

٣٨١-عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ اللّٰهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُوْلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: يَا ابْنَ آدَمَ! مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِيْ، قَالَ: يَا رَبِّ! كَيْفَ اَعُوْدُكَ؟ وَاَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِيْنَ، قَالَ: اَمَا عَلِمْتَ اَنَّ عَبْدِيْ فُلَانًا مَرِضَ فَلَمْ تَعُدْهُ، اَمَا عَلِمْتَ اَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِيْ عِنْدَهُ؟ يَا ابْنَ آدَمَ! اسْتَطْعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِيْ، قَالَ: يَا رَبِّ! وَكَيْفَ اُطْعِمُكَ؟ وَاَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِيْنَ، قَالَ: اَمَا عَلِمْتَ اَنَّهُ اسْتَطْعَمَكَ

عَبْدِیْ فُلَانٌ فَلَمْ تُطْعِمْهُ، اَمَا عَلِمْتَ اَنَّكَ لَوْ اَطْعَمْتَهُ لَوَجَدْتَ ذٰلِكَ عِنْدِیْ؟ يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِی، قَالَ: يَا رَبِّ! كَيْفَ اَسْقِيْكَ؟ وَاَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِيْنَ، قَالَ: اسْتَسْقَاكَ عَبْدِیْ فُلَانٌ فَلَمْ تَسْقِهِ، اَمَا اِنَّكَ لَوْ اَسْقَيْتَهُ وَجَدْتَ ذٰلِكَ عِنْدِیْ. رواه مسلم، باب فضل عيادة المريض، رقم: ٦٥٥٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ફરમાએંગે: આદમ કે બેટે! મૈં બીમાર હુવા તુમને મેરી ઈયાદત નહીં કી? બંદા અર્ઝ કરેગા: અય મેરે રબ! મૈં કૈસે આપકી ઈયાદત કરતા, આપ તો રબ્બુલ-આલમીન હૈં (બીમાર હોને કે ઐબ સે પાક હૈં) અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: કયા તુમ્હેં માલૂમ નહીં થા કે મેરા ફુલાં બંદા બીમાર થા, તુમને ઉસકી ઈયાદત ન કી. કયા તુમ્હેં માલૂમ નહીં થા કે તુમ અગર ઉસકી ઈયાદત કરતે તો મુઝે ઉસકે પાસ પાતે? આદમ કે બેટે! મૈંને તુમસે ખાના માંગા તુમને મુઝે નહીં ખિલાયા. બંદા અર્ઝ કરેગા: અય મેરે રબ! મૈં આપકો કૈસે ખાના ખિલાતા, આપ તો રબ્બુલ-આલમીન હૈં? અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: કયા તુમ્હેં માલૂમ નહીં થા કે મેરે ફુલાં બંદે ને તુમસે ખાના માંગા થા તુમને ઉસકો ખાના નહીં ખિલાયા, કયા તુમ્હેં માલૂમ નહીં થા કે તુમ અગર ઉસકો ખાના ખિલાતે તો તુમ ઉસકા સવાબ મેરે પાસ પાતે? આદમ કે બેટે! મૈંને તુમસે પાની માંગા થા તુમને મુઝે પાની નહીં પિલાયા. બંદા અર્ઝ કરેગા: અય મેરે રબ! મૈં આપકો કૈસે પાની પિલાતા, આપ તો રબ્બુલ-આલમીન હૈં? અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: મેરે ફુલાં બંદે ને તુમસે પાની માંગા થા તુમને ઉસકો નહીં પિલાયા, અગર તુમ ઉસકો પાની પિલાતે તો તુમ ઉસકા સવાબ મેરે પાસ પાતે. (મુસ્લિમ)

٣٨٢-عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِذَا صَنَعَ لِاَحَدِكُمْ خَادِمُهُ طَعَامَهُ ثُمَّ جَاءَهُ بِهِ، وَقَدْ وَلِیَ حَرَّهُ وَدُخَانَهُ، فَلْيُقْعِدْهُ مَعَهُ، فَلْيَاْكُلْ، فَاِنْ كَانَ الطَّعَامُ مَشْفُوْهًا قَلِيْلًا، فَلْيَضَعْ فِیْ

يَدِهِ مِنْهُ أُكْلَةً أَوْ أُكْلَتَيْنِ. رواه مسلم، باب اطعام المملوك مما يأكل .... ،

رقم: ٤٣١٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ તુમમેં સે કિસી કા ખાદિમ (નૌકર) ઉસકે લિયે ખાના તય્યાર કરે ફિર વો ઉસકે પાસ લેકર આએ જબકે ઉસને ઉસકે પકાને મેં ગર્મી ઔર ધુવેં કી તકલીફ ઉઠાઈ હૈ તો માલિક કો ચાહિયે કે ઉસ ખાદિમ કો ભી ખાને મેં અપને સાથ બિઠાએ ઔર વો ભી ખાએ. અગર વો ખાના થોળા હો (જો દોનોં કે લિયે કાફ઼ી ન હો સકે) તો માલિક કો ચાહિયે કે ખાને મેં સે એક દો લુકમે હી ઉસ ખાદિમ કો દે દે. (મુસ્લિમ)

٣٨٥-عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ كَسَا مُسْلِمًا ثَوْبًا إِلَّا كَانَ فِي حِفْظِ اللهِ مَا دَامَ مِنْهُ عَلَيْهِ خِرْقَةٌ

رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في ثواب من كسا مسلما، رقم:

٢٤٨٤

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો મુસલમાન કિસી મુસલમાન કો કપળા પેહનાતા હૈ તો જબ તક પહનને વાલે કે બદન પર ઉસ કપળે કા એક ટુકળા ભી રેહતા હૈ, પેહનાને વાલા અલ્લાહ તઆલા કી હિફાઝત મેં રેહતા હૈ. (તિરમિઝી)

٣٨٦-عَنْ حَارِثَةَ بْنِ النُّعْمَانِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مُنَاوَلَةُ الْمِسْكِيْنِ تَقِيْ مِيْتَةَ السُّوْءِ. رواه الطبراني في الكبير والبيهقي في شعب الايمان و

الضياء وهو حديث صحيح، الجامع الصغير ٦٥٧/٢

હઝરત હારિસા બિન નુઅમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મિસ્કીન કો અપને હાથ સે દેના બુરી મૌત સે બચાતા હૈ. (તબરાની, બૈહકી, ઝિયાઅ, જામિએ સગીર)

۳۸۷- عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ الْخَازِنَ الْمُسْلِمَ الْأَمِينَ الَّذِي يُنْفِذُ - وَرُبَّمَا قَالَ يُعْطِي - مَا أُمِرَ بِهِ، فَيُعْطِيهِ كَامِلًا مُوَفَّرًا، طَيِّبَةً بِهِ نَفْسُهُ، فَيَدْفَعُهُ إِلَى الَّذِي أُمِرَ لَهُ بِهِ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقَيْنِ. رواه مسلم، باب اجر الخازن الامين ...، رقم: ۲۳٦۳

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ વો મુસલમાન અમાનતદાર ખઝાંચી જો માલિક કે હુકમ કે મુતાબિક ખુશ-દિલી સે જિતના માલ જિસે દેને કો કહા ગયા હૈ ઉતના ઉસે પૂરા પૂરા દે દે તો ઉસે ભી માલિક કી તરહ સદકા કરને કા સવાબ મિલેગા. (મુસ્લિમ)

۳۸۸- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا إِلَّا كَانَ مَا أُكِلَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةٌ، وَمَا سُرِقَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةٌ، وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ مِنْهُ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ، وَمَا أَكَلَتِ الطَّيْرُ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ، وَلَا يَرْزَؤُهُ أَحَدٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ. رواه مسلم، باب فضل الغرس والزرع، رقم: ۳۹٦۸

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો મુસલમાન દરખ્ત લગાતા હૈ ફિર ઉસમેં સે જિતના હિસ્સા ખા લિયા જાએ વો દરખ્ત લગાને વાલે કે લિયે સદકા હો જાતા હૈ ઔર જો ઉસમેં સે ચુરા લિયા જાએ વો ભી સદકા હો જાતા હૈ યાની ઉસ પર ભી માલિક કો સદકા કા સવાબ મિલતા હૈ ઔર જિતના હિસ્સા ઉસમેં સે દરિન્દે ખા લેતે હૈં વો ભી ઉસકે લિયે સદકા હો જાતા હૈ ઔર જિતના હિસ્સા ઉસમેં સે પરિન્દે ખા લેતે હૈં વો ભી ઉસકે લિયે સદકા હો જાતા હૈ. (ગરઝ યે કે) જો કોઈ ઉસ દરખ્ત મેં સે કુછ (ભી ફલ વગૈરા) લેકર કમ કર દેતા હૈ તો વો ઉસ (દરખ્ત લગાને વાલે) કે લિયે સદકા હો જાતા હૈ. (મુસ્લિમ)

۳۸۹- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ أَحْيَى أَرْضًا مَيْتَةً، فَلَهُ فِيهَا أَجْرٌ (الحديث). رواه ابن حبان (واسناده على شرط مسلم) ۱۱/ ٦۱۵

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ બંજર ઝમીન (જિસ ઝમીન પર ખેતી ન હો સકે) કો કાશ્ત (ખેતી) કે કાબિલ બનાતા હૈ તો ઉસે ઈસકા અજર મિલતા હૈ. (ઈબ્ને હિબ્બાન)

٣١٠- عَنِ الْقَاسِمِ رَحِمَهُ اللهُ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مَرَّ بِهِ وَهُوَ يَغْرِسُ غَرْسًا بِدِمَشْقَ فَقَالَ لَهُ: أَتَفْعَلُ هٰذَا وَأَنْتَ صَاحِبُ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، فَقَالَ: لَا تَعْجَلْ عَلَيَّ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ غَرَسَ غَرْسًا لَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ آدَمِيٌّ وَلَا خَلْقٌ مِنْ خَلْقِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ. رواه احمد ٦/٤٤٤

હઝરત કાસિમ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે દમિશ્ક મેં હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે પાસ સે એક શખ્સ ગુઝરે. ઉસ વક્ત હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કોઈ પૌદા લગા રહે થે. ઉસ શખ્સ ને અબૂ દરદા સે કહા: ક્યા આપ ભી યે (દુન્યાવી) કામ કર રહે હૈં હાલાંકે આપ તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સહાબી હૈં. હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા: મુઝે મલામત કરને (બુરા કેહને) મેં જલ્દી ન કરો, મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ પૌદા લગાતા હૈ ઔર ઉસમેં સે કોઈ ઈન્સાન યા અલ્લાહ તઆલા કી મખ્લૂક મેં સે કોઈ મખ્લૂક ખાતી હૈ તો વો ઉસ (પૌદા લગાને વાલે) કે લિયે સદકા હોતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

٣١١- عَنْ أَبِي أَيُّوْبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: مَا مِنْ رَجُلٍ يَغْرِسُ غَرْسًا إِلَّا كَتَبَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ قَدْرَ مَا يَخْرُجُ مِنْ ثَمَرِ ذٰلِكَ الْغِرَاسِ. رواه احمد ٥/٤١٥

હઝરત અબૂ અય્યૂબ અન્સારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ પૌદા લગાતા હૈ ફિર ઉસ દરખ્ત સે જિતના ફલ પૈદા હોતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ફલ કી પૈદાવાર કે બકદ્ર (બરાબર) પૌદા લગાને વાલે કે લિયે અજર લિખ દેતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٩٢- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيُثِيْبُ عَلَيْهَا. رواه البخاري، باب المكافأة في الهبة، رقم: ٢٥٨٥

હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હદયા (તોહફા) કુબૂલ ફરમાતે થે ઔર ઉસકે જવાબ મેં (ખ્વાહ ઉસી વક્ત યા દૂસરે વક્ત) ખુદ ભી અતા ફરમાતે થે. (બુખારી)

٣٩٣- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ أُعْطِيَ عَطَاءً فَوَجَدَ فَلْيَجْزِ بِهِ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيُثْنِ بِهِ، فَمَنْ أَثْنَى بِهِ فَقَدْ شَكَرَهُ وَمَنْ كَتَمَهُ فَقَدْ كَفَرَهُ. رواه ابوداؤد، باب في شكر المعروف، رقم: ٤٨١٣

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કો હદયા દિયા જાએ અગર ઉસકે પાસ ભી દેને કે લિયે કુછ હો તો ઉસકે બદલે મેં હદયા દેને વાલે કો દે દેના ચાહિયે ઔર અગર કુછ ન હો તો (બતૌરે શુક્રિયા) દેને વાલે કી તારીફ કરની ચાહિયે ક્યુંકે જિસને તારીફ કી ઉસને શુક્રિયા અદા કર દિયા ઔર જિસને (તારીફ નહીં કી બલ્કે એહસાન કે મામલે કો) છુપાયા ઉસને નાશુક્રી કી. (અબૂ દાઊદ)

٣٩٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لَا يَجْتَمِعُ الشُّحُّ وَالْإِيْمَانُ فِي قَلْبِ عَبْدٍ أَبَدًا. (وهو جزء من الحديث) رواه النسائي، باب فضل من عمل في سبيل الله...، رقم: ٣١١٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: બંદા કે દિલ મેં કભી બુખ્લ (કંજૂસી) ઔર ઈમાન જમા નહીં હો સકતે. (નસાઈ)

٣٩٥- عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيْقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا يَدْخُلُ

الْجَنَّةَ خَبٌّ وَلَا بَخِيلٌ وَلَا مَنَّانٌ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب،

باب ما جاء في البخل، رقم: ١٩٦٣

હઝરત અબૂ બકર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ધોકાબાઝ, બખીલ ઔર એહસાન જતાને વાલા જન્નત મેં દાખિલ નહીં હોગા. (તિરમિઝી)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

ઇખ્લાસે નિય્યત

(નિય્યત ખાલિસ, સહીહ કરના)

અલ્લાહ તઆલા કે અવામિર (હુકમોં) કો મહઝ (સિર્ફ) અલ્લાહ તઆલા કી રઝામંદી કે લિયે પૂરા કરના

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿بَلٰى ۚ مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهٗ اَجْرُهٗ عِنْدَ رَبِّهٖ ۪ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ﴾ [البقرة: ١١٢]

એક જગહ ઇરશાદ હૈ: હાં જિસને અપના ચેહરા અલ્લાહ તઆલા કે સામને ઝુકા દિયા ઔર વો મુખ્લિસ ભી હો તો ઐસે શખ્સ કો ઉસકા અજર ઉસકે રબ કે પાસ મિલતા હૈ. ઐસે લોગોં પર ન કોઇ ખૌફ હોગા ન વો ગમગીન (ઉદાસ) હોંગે. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَمَا تُنْفِقُوْنَ اِلَّا ابْتِغَآءَ وَجْهِ اللّٰهِ﴾ [البقرة: ٢٧٢]

એક જગહ ઇરશાદ હૈ: ઔર અલ્લાહ તઆલા કી રઝામંદી હી કે લિયે ખર્ચ કિયા કરો. (સૂરએ બકરહ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَمَنْ يُّرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهٖ مِنْهَا ۚ وَمَنْ يُّرِدْ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ نُؤْتِهٖ مِنْهَا ۭ وَسَنَجْزِى الشّٰكِرِيْنَ﴾ [آل عمران: ١٤٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: જો શખ્સ દુનિયા મેં અપને અમલ કા બદલા ચાહેગા ઉસે દુનિયા હી મેં દે દેંગે (ઔર આખિરત મેં

ઉસકે લિયે કોઇ હિસ્સા નહીં હોગા) ઔર જો શખ્સ આખિરત કા બદલા ચાહેગા હમ ઉસકો આખિરત કા સવાબ અતા ફરમાએંગે (ઔર દુનિયા મેં ભી દેંગે) ઔર હમ બહુત જલ્દ શુક્રગુઝારોં કો બદલા દેંગે યાની ઉન લોગોં કો બહુત જલ્દ બદલા દેંગે જો આખિરત કે સવાબ કી નિય્યત સે અમલ કરતે હૈં. (સૂરએ આલે ઇમરાન)

وَ قَالَ تَعَالٰى: ﴿ وَمَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ ۚ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ﴾ [الشعراء:١٤٥]

(હઝરત સાલેહ અલૈહિસ્સલામ ને અપની કૌમ સે ફરમાયા) મૈં તુમસે ઇસ તબ્લીગ પર કોઇ બદલા નહીં ચાહતા. મેરા બદલા તો રબ્બુલ-આલમીન હી કે ઝિમ્મે હૈ. (સૂરએ શુઅરા)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿ وَمَآ اٰتَيْتُمْ مِّنْ زَكٰوةٍ تُرِيْدُوْنَ وَجْهَ اللّٰهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُوْنَ﴾ [الروم:٣٩]

એક જગહ ઇરશાદ હૈ: ઔર જો સદકા મહઝ (સિર્ફ) અલ્લાહ તઆલા કી રઝા-જોઇ (રઝા હાસિલ કરને) કે ઇરાદે સે દેતે હો તો જો લોગ ઐસા કરતે હૈં વહી લોગ અપના માલ ઔર સવાબ બઢાને વાલે હૈં. (સૂરએ રૂમ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَادْعُوْهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ﴾ [الاعراف:٢٩]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર ખાસ ઉસી કી ઇબાદત કરો ઔર ઉસી કો પુકારો. (સૂરએ અઅરાફ)

وَ قَالَ تَعَالٰى: ﴿ لَنْ يَّنَالَ اللّٰهَ لُحُوْمُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا وَلٰكِنْ يَّنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْ﴾ [الحج:٣٧]

એક જગહ ઇરશાદ હૈ: અલ્લાહ તઆલા કે પાસ ન તો ઇન કુર્બાનિયોં કા ગોશ્ત પહુંચતા હૈ ઔર ન હી ઇનકા ખૂન, બલ્કે ઉનકે પાસ તો તુમ્હારી પરહેઝગારી પહુંચતી હૈ યાની ઉનકે યહાં તો તુમ્હારે દિલી જઝબાત દેખે જાતે હૈં. (સૂરએ હજ)

અહાદીસે નબવિયા

١- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ اللّٰهَ لَا یَنْظُرُ اِلٰی صُوَرِکُمْ وَاَمْوَالِکُمْ، وَلٰکِنْ یَنْظُرُ اِلٰی قُلُوْبِکُمْ وَاَعْمَالِکُمْ. رواہ مسلم، باب تحریم ظلم المسلم ۔۔۔۔، رقم: ٦٥٤٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ બેશક અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારી સૂરતોં ઔર તુમ્હારે માલોં કો નહીં દેખતે બલ્કે તુમ્હારે દિલોં કો ઔર તુમ્હારે આમાલ કો દેખતે હૈં. (મુસ્લિમ)

ફાઇદાઃ યાની અલ્લાહ તઆલા કે યહાં રઝામંદી કા ફૈસલા તુમ્હારી સૂરતોં ઔર તુમ્હારે માલોં કી બુનિયાદ પર નહીં હોગા બલ્કે તુમ્હારે આમાલ કો દેખ કર હોગા કે દિલ મેં કિતના ઇખ્લાસ થા.

٢- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ یَقُوْلُ: اِنَّمَا الْاَعْمَالُ بِالنِّیَّةِ، وَ اِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا نَوٰی، فَمَنْ کَانَتْ هِجْرَتُهُ اِلَی اللّٰهِ وَ رَسُوْلِهٖ فَهِجْرَتُهُ اِلَی اللّٰهِ وَ رَسُوْلِهٖ، وَ مَنْ کَانَتْ هِجْرَتُهُ اِلٰی دُنْیَا یُصِیْبُهَا اَوِ امْرَاَةٍ یَتَزَوَّجُهَا، فَهِجْرَتُهُ اِلٰی مَا هَاجَرَ اِلَیْهِ. رواہ البخاری، باب النیة فی الایمان، رقم: ٦٦٨٩

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ સારે આમાલ કા દારો મદાર નિય્યત હી પર હૈ, ઔર આદમી કો વહી મિલેગા જિસકી ઉસને નિય્યત કી હોગી. લિહાઝા જિસ શખ્સ ને અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ કે લિયે હિજરત કી (વતન કો હમેશા કે લિયે છોળા) યાની અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ કી ખુશ્નૂદી કે સિવા ઉસકી હિજરત કી કોઇ ઔર વજહ ન થી તો ઉસકી હિજરત અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ હી કે લિયે હોગી યાની ઉસકો ઉસ હિજરત કા સવાબ મિલેગા. ઔર જિસ શખ્સ ને કિસી દુન્યાવી ગરઝ યા કિસી ઔરત સે નિકાહ કરને કે લિયે હિજરત કી તો (ઉસકી હિજરત

અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ કે લિયે ન હોગી બલ્કે) જિસ દૂસરી ગરઝ ઔર નિય્યત સે ઉસને હિજરત કી હૈ (અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક ભી) ઉસકી હિજરત ઉસી (ગરઝ) કે લિયે સમઝી જાએગી. (બુખારી)

٣- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّمَا یُبْعَثُ النَّاسُ عَلٰی نِیَّاتِهِمْ . رواه ابن ماجه، باب النية، رقم: ٤٢٢٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ (કયામત કે દિન) લોગોં કો ઉનકી નિય્યતોં કે મુતાબિક ઉઠાયા જાએગા યાની હર એક કે સાથ ઉસકી નિય્યત કે મુતાબિક મામલા હોગા. (ઈબ્ને માજા)

٤- عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: یَغْزُوْ جَیْشٌ الْکَعْبَةَ، فَاِذَا کَانُوْا بِبَیْدَاءَ مِنَ الْاَرْضِ یُخْسَفُ بِاَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ، قَالَتْ: قُلْتُ: یَارَسُوْلَ اللّٰهِ! کَیْفَ یُخْسَفُ بِاَوَّلِهِمْ وَ آخِرِهِمْ وَ فِیْهِمْ اَسْوَاقُهُمْ وَ مَنْ لَیْسَ مِنْهُمْ؟ قَالَ: یُخْسَفُ بِاَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ، ثُمَّ یُبْعَثُوْنَ عَلٰی نِیَّاتِهِمْ. رواه البخاری، باب ما ذکر فی الاسواق، رقم: ٢١١٨

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ એક લશ્કર (ફૌજ) ખાનએ કઅબા પર ચઢાઈ કી નિય્યત સે નિકલેગા. જબ વો એક ચટયલ મૈદાન મેં પહુંચેગા તો ઉન સબકો ઝમીન મેં ધંસા દિયા જાએગા. હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈંઃ મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! સબકો કૈસે ધંસા દિયા જાએગા જબકે વહીં બાઝાર વાલે ભી હોંગે ઔર વો લોગ ભી હોંગે જો ઉસ લશ્કર મેં શામિલ નહીં હોંગે? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ સબકો ધંસા દિયા જાએગા ફિર અપની અપની નિય્યતોં કે મુતાબિક ઉનકા હશર હોગા યાની કયામત વાલે દિન ઉનકી નિય્યતોં કે મુતાબિક ઉનસે મામલા કિયા જાએગા. (બુખારી)

٥- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِکٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: لَقَدْ

تَرَكْتُمْ بِالْمَدِيْنَةِ اَقْوَامًا مَا سِرْتُمْ مَسِيْرًا، وَ لَا اَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ، وَ لَا قَطَعْتُمْ مِنْ وَادٍ اِلَّا وَهُمْ مَعَكُمْ فِيْهِ قَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللهِ! وَ كَيْفَ يَكُوْنُوْنَ مَعَنَا وَ هُمْ بِالْمَدِيْنَةِ؟ قَالَ: حَبَسَهُمُ الْعُذْرُ رواه ابوداؤد، باب الرخصة فى القعود من العذر، رقم:٢٥٠٨

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: તુમને મદીના મેં કુછ ઐસે લોગોં કો છોળા હૈ કે જિસ રાસ્તે પર ભી તુમ ચલે, જો કુછ ભી તુમને ખર્ચ કિયા ઔર જિસ વાદી સે ભી તુમ ગુઝરે વો ઉન આમાલ (કે અજર વ સવાબ) મેં તુમ્હારે સાથ શરીક રહે. સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! વો કૈસે હમારે સાથ શરીક રહે હાલાંકે વો તો મદીના મેં હૈં? નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: (વો તુમ્હારે સાથ નિકલના ચાહતે થે લેકિન) ઉઝર (શરઇ બહાને) ને ઉનકો રોક દિયા. (અબૂ દાઉદ)

٢- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيْمَا يَرْوِيْ عَنْ رَبِّهِ عَزَّوَجَلَّ قَالَ: قَالَ: اِنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَ السَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَ ذٰلِكَ، فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَاِنْ هَمَّ بِهَا وَ عَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ اِلٰى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ اِلٰى اَضْعَافٍ كَثِيْرَةٍ، وَ مَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَاِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً. رواه البخارى، باب من همّ بحسنة او بسيئة، رقم: ٦٤٩١

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ને નેકિયોં ઔર બુરાઇયોં કે બારે મેં એક ફૈસ્લા ફરિશ્તોં કો લિખવા દિયા, ફિર ઉસકી તફસીલ યૂં બયાન ફરમાઇ કે જો શખ્સ નેકી કા ઇરાદા કરે ઔર ફિર (કિસી વજહ સે) ન કર સકે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે પૂરી એક નેકી લિખ દેતે હૈં, ઔર અગર

ઈરાદા કરને કે બાદ ઉસ નેકી કો કરલે તો ઉસકે લિયે અલ્લાહ તઆલા ૧૦ નેકિયોં સે ૭૦૦ તક બલ્કે ઉસસે ભી આગે કઇ ગુના તક લિખ દેતે હૈં. ઔર જો શખ્સ કિસી બુરાઇ કા ઈરાદા કરે ઔર ફિર ઉસકે કરને સે રુક જાએ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે એક પૂરી નેકી લિખ દેતે હૈં (ક્યુંકે ઉસકા બુરાઇ સે રુકના અલ્લાહ તઆલા કે ડર કી વજહ સે હૈ) ઔર અગર ઈરાદા કરને કે બાદ ઉસને વો ગુનાહ કર લિયા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે એક (હી) ગુનાહ લિખતે હૈં. (બુખારી)

૭- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: لَاَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ، فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهٖ فَوَضَعَهَا فِیْ يَدِ سَارِقٍ فَاَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُوْنَ: تُصُدِّقَ عَلٰی سَارِقٍ، فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ، لَاَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ، فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهٖ فَوَضَعَهَا فِیْ يَدِ زَانِيَةٍ، فَاَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُوْنَ: تُصُدِّقَ اللَّيْلَةَ عَلٰی زَانِيَةٍ، فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ، عَلٰی زَانِيَةٍ، لَاَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ، فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهٖ فَوَضَعَهَا فِیْ يَدِ غَنِیٍّ، فَاَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُوْنَ: تُصُدِّقَ عَلٰی غَنِیٍّ، فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلٰی سَارِقٍ، وَعَلٰی زَانِيَةٍ، وَ عَلٰی غَنِیٍّ، فَاُتِیَ فَقِيْلَ لَهٗ: اَمَّا صَدَقَتُكَ عَلٰی سَارِقٍ، فَلَعَلَّهٗ اَنْ يَسْتَعِفَّ عَنْ سَرِقَتِهٖ، وَاَمَّا الزَّانِيَةُ فَلَعَلَّهَا اَنْ تَسْتَعِفَّ عَنْ زِنَاهَا، وَاَمَّا الْغَنِیُّ فَلَعَلَّهٗ اَنْ يَعْتَبِرَ، فَيُنْفِقَ مِمَّا اَعْطَاهُ اللّٰهُ. رواه البخاری،

باب إذا تصدق على غنيّ ۰۰۰۰۰، رقم: ١٤٢١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: (બની ઈસ્રાઇલ) કે એક આદમી ને (અપને દિલ મેં) કહા કે મૈં (આજ રાત ચુપકે સે) સદકા કરૂંગા. ચુનાંચે (રાત કો ચુપકે સે સદકા કા માલ લેકર નિકલા ઔર બે-ખબરી મેં) એક ચોર કે હાથ મેં દે દિયા. સુબહ લોગોં મેં ચરચા હુવા (કે રાત) ચોર કો સદકા દિયા ગયા. સદકા કરને વાલે ને કહા: યા અલ્લાહ! (ચોર કો સદકા દેને મેં ભી) આપકે લિયે હી તારીફ હૈ (કે ઉસસે ભી ઝિયાદા બુરે આદમી કો દિયા જાતા તો મૈં કયા કર સકતા થા). ફિર ઉસને અઝમ (પક્કા ઈરાદા) કિયા કે આજ રાત (ભી) ઝરૂર

સદકા કરૂંગા (કે પેહલા તો ઝાએ (બરબાદ) હો ગયા), ચુનાંચે રાત કો સદકા કા માલ લેકર નિકલા ઔર (બે-ખબરી મેં) સદકા એક બદકાર ઔરત કો દે દિયા. સુબહ ચરચા હુવા કે આજ રાત બદકાર ઔરત કો સદકા દિયા ગયા. ઉસને કહા: અય અલ્લાહ! બદકાર ઔરત (કો સદકા દેને) મેં ભી આપ હી કે લિયે તારીફ હૈ (કે મેરા માલ તો ઈસ કાબિલ ભી ન થા). ફિર (તીસરી મરતબા) ઈરાદા કિયા કે આજ રાત ઝરૂર સદકા કરૂંગા. ચુનાંચે રાત કો સદકા કા માલ લેકર નિકલા ઔર ઉસે એક માલદાર કે હાથ મેં દે દિયા. સુબહ ચરચા હવા કે રાત માલદાર કો સદકા દિયા ગયા. સદકા દેને વાલે ને કહા: યા અલ્લાહ! ચોર, બદકાર ઔરત ઔર માલદાર કો સદકા દેને પર આપ હી કે લિયે તારીફ હૈ (કે મેરા માલ તો ઐસે લોગોં કો દેને કે કાબિલ ભી ન થા) ખ્વાબ મેં બતાયા ગયા કે (તેરા સદકા કુબૂલ હો ગયા હૈ) તેરા સદકા ચોર પર (ઈસલિયે કરાયા ગયા) કે શાયદ વો અપની ચોરી કી આદત સે તૌબા કરલે ઔર બદકાર ઔરત પર ઈસલિયે કે શાયદ વો બદકારી સે તૌબા કરલે (જબ વો દેખેગી કે બદકારી કે બગૈર ભી અલ્લાહ તઆલા અતા ફરમાતે હૈં તો ઉસકો ગૈરત (શર્મ) આએગી) ઔર માલદાર પર ઈસલિયે તાકે ઉસે ઈબરત હાસિલ હો (કે અલ્લાહ તઆલા કે બંદે કિસ તરહ છુપ કર સદકા કરતે હૈં, ઈસકી વજહ સે) શાયદ વો ભી ઉસ માલ મેં સે જો અલ્લાહ તઆલા ને ઉસે અતા ફરમાયા હૈ (અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં) ખર્ચ કરને લગે. (બુખારી)

ફાઈદા: ઉસ શખ્સ કે ઈખ્લાસ કી વજહ સે તીનોં સદકે અલ્લાહ તઆલા ને કુબૂલ ફરમા લિયે.

٨- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِنْطَلَقَ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَتّٰى اٰوَوُا الْمَبِيْتَ اِلٰى غَارٍ فَدَخَلُوْهُ، فَانْحَدَرَتْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارَ، فَقَالُوْا: اِنَّهُ لَا يُنْجِيْكُمْ مِنْ هٰذِهِ الصَّخْرَةِ اِلَّا اَنْ تَدْعُوا اللّٰهَ بِصَالِحِ اَعْمَالِكُمْ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ: اَللّٰهُمَّ كَانَ لِيْ اَبَوَانِ شَيْخَانِ كَبِيْرَانِ، وَ كُنْتُ لَا اَغْبِقُ قَبْلَهُمَا اَهْلًا وَلَا مَالًا فَنَاٰى بِيْ فِيْ طَلَبِ شَيْءٍ يَوْمًا فَلَمْ

أَرِحْ عَلَيْهِمَا حَتّٰى نَامَا فَحَلَبْتُ لَهُمَا غَبُوقَهُمَا فَوَجَدْتُهُمَا نَائِمَيْنِ، فَكَرِهْتُ اَنْ اَغْبِقَ قَبْلَهُمَا اَهْلًا اَوْ مَالًا، فَلَبِثْتُ وَالْقَدَحُ عَلٰى يَدَيَّ اَنْتَظِرُ اسْتِيقَاظَهُمَا حَتّٰى بَرَقَ الْفَجْرُ فَاسْتَيْقَظَا فَشَرِبَا غَبُوقَهُمَا، اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذٰلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيْهِ مِنْ هٰذِهِ الصَّخْرَةِ، فَانْفَرَجَتْ شَيْئًا لَا يَسْتَطِيعُونَ الْخُرُوجَ، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: وَ قَالَ الْآخَرُ: اَللّٰهُمَّ! كَانَتْ لِيْ بِنْتُ عَمٍّ، كَانَتْ اَحَبَّ النَّاسِ اِلَيَّ فَاَرَدْتُهَا عَنْ نَفْسِهَا، فَامْتَنَعَتْ مِنِّيْ حَتّٰى اَلَمَّتْ بِهَا سَنَةٌ مِنَ السِّنِيْنَ فَجَاءَتْنِيْ فَاَعْطَيْتُهَا عِشْرِيْنَ وَمِائَةَ دِيْنَارٍ عَلٰى اَنْ تُخَلِّيَ بَيْنِيْ وَبَيْنَ نَفْسِهَا فَفَعَلَتْ، حَتّٰى اِذَا قَدَرْتُ عَلَيْهَا قَالَتْ: لَا اُحِلُّ لَكَ اَنْ تَفُضَّ الْخَاتَمَ اِلَّا بِحَقِّهِ، فَتَحَرَّجْتُ مِنَ الْوُقُوْعِ عَلَيْهَا فَانْصَرَفْتُ عَنْهَا وَهِيَ اَحَبُّ النَّاسِ اِلَيَّ فَتَرَكْتُ الذَّهَبَ الَّذِيْ اَعْطَيْتُهَا، اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذٰلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيْهِ، فَانْفَرَجَتِ الصَّخْرَةُ غَيْرَ اَنَّهُمْ لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ الْخُرُوْجَ مِنْهَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: وَ قَالَ الثَّالِثُ: اَللّٰهُمَّ! اِنِّي اسْتَاْجَرْتُ اُجَرَاءَ فَاَعْطَيْتُهُمْ اَجْرَهُمْ غَيْرَ رَجُلٍ وَاحِدٍ، تَرَكَ الَّذِيْ لَهُ وَذَهَبَ، فَثَمَّرْتُ اَجْرَهُ حَتّٰى كَثُرَتْ مِنْهُ الْاَمْوَالُ فَجَاءَنِيْ بَعْدَ حِيْنٍ فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللّٰهِ اَدِّ اِلَيَّ اَجْرِيْ، فَقُلْتُ لَهُ: كُلُّ مَا تَرٰى مِنْ اَجْلِكَ مِنَ الْاِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ وَالرَّقِيْقِ فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللّٰهِ لَا تَسْتَهْزِئْ بِيْ، فَقُلْتُ: اِنِّيْ لَا اَسْتَهْزِئُ بِكَ، فَاَخَذَهُ كُلَّهُ فَاسْتَاقَهُ فَلَمْ يَتْرُكْ مِنْهُ شَيْئًا، اَللّٰهُمَّ فَاِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذٰلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيْهِ، فَانْفَرَجَتِ الصَّخْرَةُ فَخَرَجُوْا يَمْشُوْنَ. رواه البخاري،

باب من استاجر اجيرافترك اجره ۰۰۰۰، رقم:۲۲۷۲

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: તુમસે પેહલે કિસી ઉમ્મત કે તીન શખ્સ (એક સાથ સફર પર) નિકલે (ચલતે ચલતે રાત હો ગઈ) રાત ગુઝારને કે લિયે વો એક ગાર (ગુફા) મેં દાખિલ હો ગએ. ઉસી દૌરાન પહાડ સે

એક ચટાન ગિરી જિસને ગાર કે મુંહ કો બંદ કર દિયા. (યે દેખ કર) ઉન્હોંને કહા કે ઈસ ચટાન સે નજાત કી યહી સૂરત હૈ કે સબકે સબ અપને આમાલે સાલિહા (નેક અમલોં) કે ઝરિયે અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ કરેં (ચુનાંચે ઉન્હોંને અપને અપને અમલ કે વાસ્તે સે દુઆએં કીં). ઉનમેં સે એક ને કહાઃ યા અલ્લાહ!(આપ જાનતે હૈં કે) મેરે માં બાપ બહુત બૂઢે થે. મૈં અહલો અયાલ (ઘર વાલોં) ઔર ગુલામોં કો ઉનસે પેહલે દૂધ નહીં પિલાતા થા. એક દિન મૈં એક ચીઝ કી તલાશ મેં દૂર નિકલ ગયા, જબ વાપસ લૌટ કર આયા તો વાલિદૈન (માં બાપ) સો ચુકે થે. (ફિર ભી) મૈંને ઉનકે લિયે શામ કા દૂધ દૂહા (ઔર ઉસે પ્યાલે મેં લેકર ઉનકી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા) તો દેખા કે વો (ઉસ વક્ત ભી) સો રહે હૈં. મૈંને ઉનકો જગાના પસંદ નહીં કિયા ઔર ઉનસે પેહલે અહલો અયાલ યા ગુલામોં કો દૂધ પિલાના ભી ગવારા ન કિયા. મૈં દૂધ કા પ્યાલા હાથ મેં લિયે ઉનકે સિરહાને ખળા ઉનકે જાગને કા ઈન્તિઝાર કરતા રહા યહાં તક કે સુબહ હો ગઈ ઔર વો બેદાર હુવે (જાગે) (તો મૈંને ઉન્હેં દૂધ દિયા) ઉસ વક્ત ઉન્હોંને અપને શામ કે હિસ્સે કા દૂધ પિયા. યા અલ્લાહ! અગર મૈંને યે કામ સિર્ફ આપકી ખુશ્નૂદી કે લિયે કિયા થા તો હમ ઈસ ચટાન કી વજહ સે જિસ મુસીબત મેં ફંસ ગએ હૈં ઈસસે હમેં નજાત અતા ફરમા દે. ઈસ દુઆ કે નતીજે મેં વો ચટાન થોળી સી સરક ગઈ લેકિન બાહર નિકલના મુમકિન ન હુવા.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઈરશાદ ફરમાતે હૈં કે દૂસરે શખ્સ ને દુઆ કીઃ યા અલ્લાહ! મેરી એક ચચાઝાદ બહન થી જો મુઝે સબસે ઝિયાદા મહબૂબ થી. મૈંને (એક મરતબા) ઉસસે અપની નફસાની ખ્વાહિશ પૂરી કરને કા ઈરાદા કિયા લેકિન વો આમાદા (રાઝી) નહીં હુઈ, યહાં તક કે એક વક્ત આયા કે કહતસાલી (દુકાળ) ને ઉસે (મેરે પાસ) આને પર મજબૂર કર દિયા. મૈંને ઉસે ઈસ શર્ત પર ૧૨૦ દીનાર દિયે કે વો તન્હાઈ મેં મુઝસે મિલે. વો આમાદા હો ગઈ, યહાં તક કે જબ મૈં ઉસ પર કાબૂ પા ચુકા (ઔર કરીબ થા કે મૈં અપની નફસાની ખ્વાહિશ પૂરી કરૂં) તો ઉસને કહા કે મૈં તુમ્હારે લિયે ઈસ બાત કો હલાલ નહીં સમઝતી કે તુમ ઈસ મહર કો નાહક તોળો (યે સુન કર) મૈં અપને બુરે ઈરાદે સે બાઝ આ ગયા ઔર મૈં ઉસસે દૂર હો ગયા,

હાલાંકે મુઝે ઉસસે બહુત ઝિયાદા મુહબ્બત થી ઔર મૈંને વો સોને કે દીનાર ભી છોળ દિયે જો ઉસે દિયે થે. યા અલ્લાહ! અગર મૈંને યે કામ આપકી રઝા કે લિયે કિયા થા તો હમારી ઇસ મુસીબત કો દૂર ફરમા દેં. ચુનાંચે વો ચટાન કુછ ઔર સરક ગઇ લેકિન (ફિર ભી) નિકલના મુમકિન ન હુવા.

તીસરે ને દુઆ કીઃ યા અલ્લાહ! કુછ મઝદૂરોં કો મૈંને મઝદૂરી પર રખ્ખા થા, સબકો મૈંને મઝદૂરી દે દી, સિર્ફ એક મઝદૂર અપની મઝદૂરી લિયે બગૈર ચલા ગયા થા. મૈંને ઉસકી મઝદૂરી કી રકમ કો કારોબાર મેં લગા દિયા યહાં તક કે માલ મેં બહુત કુછ ઇઝાફા હો (બળ્હ) ગયા. કુછ અરસા (મુદ્દત) બાદ વો એક દિન આયા ઔર કહાઃ અલ્લાહ કે બંદે! મુઝે મેરી મઝદૂરી દે, મૈંને કહાઃ યે ઊંટ, ગાએ, બકરિયાં ઔર ગુલામ જો તુમ્હેં નઝર આ રહે હૈં યે તુમ્હારી મઝદૂરી હૈ, યાની તુમ્હારી મઝદૂરી કો કારોબાર મેં લગાકર યે મુનાફેઅ હાસિલ હુવે હૈં. ઉસને કહાઃ અલ્લાહ કે બંદે! મઝાક ન કર, મૈંને કહાઃ મઝાક નહીં કર રહા (હકીકત બયાન કર રહા હૂં), ચુનાંચે (મેરી વઝાહત કે બાદ) વો સારા માલ લે ગયા, કુછ ન છોળા. યા અલ્લાહ! અગર મૈંને યે કામ સિર્ફ આપકી રઝા કી ખાતિર કિયા થા તો યે મુસીબત જિસમેં હમ ફંસે હુવે હૈં દૂર ફરમા દેં. ચુનાંચે વો ચટાન બિલ્કુલ સરક ગઇ (ઔર ગાર (ગુફા) કા મુંહ ખુલ ગયા) ઔર સબ બાહર નિકલ આએ. (બુખારી)

٩- عَنْ اَبِیْ كَبْشَةَ الْاَنْمَارِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: ثَلَاثٌ اُقْسِمُ عَلَيْهِنَّ وَ اُحَدِّثُكُمْ حَدِيْثًا فَاحْفَظُوْهُ، قَالَ: مَا نَقَصَ مَالُ عَبْدٍ مِنْ صَدَقَةٍ، وَ لَا ظُلِمَ عَبْدٌ مَظْلَمَةً صَبَرَ عَلَيْهَا اِلَّا زَادَهُ اللّٰهُ عِزًّا، وَ لَا فَتَحَ عَبْدٌ بَابَ مَسْئَلَةٍ اِلَّا فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ -اَوْ كَلِمَةٍ نَحْوَهَا- وَ اُحَدِّثُكُمْ حَدِيْثًا فَاحْفَظُوْهُ، قَالَ: اِنَّمَا الدُّنْيَا لِاَرْبَعَةِ نَفَرٍ: عَبْدٍ رَزَقَهُ اللّٰهُ مَالًا وَ عِلْمًا فَهُوَ يَتَّقِیْ رَبَّهُ فِيْهِ وَ يَصِلُ بِهٖ رَحِمَهُ وَ يَعْلَمُ لِلّٰهِ فِيْهِ حَقًّا فَهٰذَا بِاَفْضَلِ الْمَنَازِلِ، وَ عَبْدٍ رَزَقَهُ اللّٰهُ عِلْمًا وَ لَمْ يَرْزُقْهُ مَالًا فَهُوَ صَادِقُ النِّيَّةِ ، يَقُوْلُ: لَوْ اَنَّ لِیْ مَالًا لَعَمِلْتُ فِيْهِ بِعَمَلِ فُلَانٍ فَهُوَ بِنِيَّتِهٖ فَاَجْرُهُمَا سَوَاءٌ، وَ عَبْدٍ رَزَقَهُ اللّٰهُ

مَالًا وَ لَمْ يَرْزُقْهُ عِلْمًا فَهُوَ يَخْبِطُ فِي مَالِهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ لَا يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ وَلَا يَصِلُ فِيهِ رَحِمَهُ، وَ لَا يَعْلَمُ لِلّٰهِ فِيهِ حَقًّا فَهٰذَا بِأَخْبَثِ الْمَنَازِلِ، وَ عَبْدٍ لَمْ يَرْزُقْهُ اللّٰهُ مَالًا وَ لَا عِلْمًا فَهُوَ يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ فِيهِ بِعَمَلِ فُلَانٍ فَهُوَ بِنِيَّتِهِ فَوِزْرُهُمَا سَوَاءٌ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء مثل الدنيا مثل أربعة نفر، رقم: ٢٣٢٥

હઝરત અબૂ કબ્શા અન્મારી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: મૈં કસમ ખાકર તીન ચીઝેં બયાન કરતા હૂં ઔર ઉસકે બાદ એક બાત ખાસ તૌર સે તુમ્હેં બતાઊંગા ઉસકો અચ્છી તરહ મહફૂઝ રખના. (વો તીન બાતેં જિન પર મૈં કસમ ખાતા હૂં ઉનમેં સે પેહલી યે હૈ કે) કિસી બંદા કા માલ સદકા કરને સે કમ નહીં હોતા. (દૂસરી યે હૈ કે) જિસ શખ્સ પર ઝુલ્મ કિયા જાએ ઔર વો ઉસ પર સબ્ર કરે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ સબ્ર કી વજહ સે ઉસકી ઈઝઝત બઢાતે હૈં. (તીસરી યે હૈ કે) જો શખ્સ લોગોં સે માંગને કા દરવાઝા ખોલતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર ફક્ર (ગરીબી) કા દરવાઝા ખોલ દેતે હૈં. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: એક બાત તુમ્હેં બતાતા હૂં ઈસે યાદ રખ્ખો. દુનિયા મેં ચાર કિસ્મ કે લોગ હોતે હૈં. એક વો શખ્સ જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને માલ ઔર ઈલ્મ અતા ફરમાયા હો, વો (અપને ઈલ્મ કી વજહ સે) અપને માલ કે બારે મેં અલ્લાહ તઆલા સે ડરતા હૈ (કે ઉસકી મરઝી કે ખિલાફ ખર્ચ નહીં કરતા બલ્કે) સિલા રહમી (મેં ખર્ચ) કરતા હૈ ઔર યે ભી જાનતા હૈ કે ઉસ માલ મેં અલ્લાહ તઆલા કા હક હૈ (ઈસલિયે માલ નેક કામોં મેં ખર્ચ કરતા હૈ). યે શખ્સ કયામત મેં સબસે બેહતરીન દર્જો મેં હોગા. દૂસરા વો શખ્સ હૈ જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને ઈલ્મ અતા ફરમાયા ઔર માલ નહીં દિયા, વો સચ્ચી નિય્યત રખતા હૈ ઔર યે તમન્ના કરતા હૈ કે અગર મેરે પાસ માલ હોતા તો મૈં ભી ફુલાં કી તરહ સે (નેક કામોં મેં) ખર્ચ કરતા તો (અલ્લાહ તઆલા) ઉસકી નિય્યત કી વજહ સે (ઉસકો ભી વહી સવાબ દેતે હૈં જો પેહલે શખ્સ કા હૈ) ઈસ તરહ ઈન દોનોં કા સવાબ બરાબર હો જાતા હૈ. તીસરા વો શખ્સ હૈ જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને માલ દિયા

મગર ઈલ્મ અતા નહીં કિયા, વો અપને માલ મેં ઈલ્મ ન હોને કી વજહ સે ગળબળ કરતા હે (બેજા (ગલત) ખર્ચ કરતા હૈ) ન ઉસ માલ મેં અલ્લાહ તઆલા કા ખૌફ કરતા હે ન સિલા રહમી (રિશ્તેદારોં સે અચ્છા સુલૂક) કરતા હૈ ઔર ન યે જાનતા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કા ઈસ માલ મેં હક હૈ, યે શખ્સ કયામત મેં બદતરીન દર્જા મેં હોગા. ચૌથા વો શખ્સ હૈ કે જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને ન માલ દિયા ન ઈલ્મ અતા કિયા, વો તમન્ના કરતા હૈ કે અગર મેરે પાસ માલ હોતા તો મૈં ભી ફુલાં યાની તીસરે આદમી કી તરહ (બેજા) ખર્ચ કરતા, તો ઉસકો ઈસ નિય્યત કા ગુનાહ હોતા હૈ ઔર ઉસકા ઔર તીસરે આદમી કા ગુનાહ બરાબર હો જાતા હે. યાની અચ્છે યા બુરે અઝમ (પક્કે ઈરાદે) પર ઉસી જૈસા સવાબ ઔર ગુનાહ હોતા હૈ જો અચ્છે યા બુરે અમલ પર હોતા હૈ. (તિરમિઝી)

١٠- عَنْ رَجُلٍ مِنْ اَهْلِ الْمَدِيْنَةِ قَالَ: كَتَبَ مُعَاوِيَةُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اِلٰى عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا اَنِ اكْتُبِيْ اِلَيَّ كِتَابًا تُوْصِيْنِيْ فِيْهِ وَ لَا تُكْثِرِيْ عَلَيَّ، قَالَ: فَكَتَبَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا اِلٰى مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: سَلَامٌ عَلَيْكَ اَمَّا بَعْدُ فَاِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: "مَنِ الْتَمَسَ رِضَا اللّٰهِ بِسَخَطِ النَّاسِ كَفَاهُ اللّٰهُ مُؤْنَةَ النَّاسِ، وَ مَنِ الْتَمَسَ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللّٰهِ وَكَلَهُ اللّٰهُ اِلَى النَّاسِ" وَ السَّلَامُ عَلَيْكَ. رواه الترمذى ، باب منه عاقبة من التمس رضا الناس . . . . ، رقم: ٢٤١٤

મદીના મુનવ્વરા કે એક સાહબ ફરમાતે હૈં કે હઝરત મુઆવિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કો ખત લિખા કે આપ મુઝકો કોઈ નસીહત લિખ કર ભેજ દેં જો મુખ્તસર હો ઝિયાદા લમ્બી ન હો. હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ને સલામ મસ્નૂન ઔર હમ્દો સલાત કે બાદ લિખ્ખા: મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કી ખુશ્નૂદી કી તલાશ (ઢૂંઢને) મેં લોગોં કી નારાઝગી સે બેફિક્ર હોકર લગા રહા, અલ્લાહ તઆલા લોગોં કી નારાઝગી કે નુકસાન સે ઉસકી કિફાયત ફરમા દેંગે (કાફી હો જાએંગે). ઔર જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કી નારાઝગી સે

બેફિક્ર હોકર લોગોં કો ખુશ કરને મેં લગા રહા, અલ્લાહ તઆલા ઉસે લોગોં કે હવાલે કર દેંગે. "વસ્સલામુ અલૈક" (તુમ પર અલ્લાહ તઆલા કા સલામ હો). (તિરમિઝી)

١١- عَنْ اَبِىْ اُمَامَةَ الْبَاهِلِىِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ اللّٰهَ لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ اِلَّا مَا كَانَ لَهُ خَالِصًا وَ ابْتُغِىَ بِهِ وَجْهُهُ. رواه النسائى، باب من غزا يلتمس الاجر و الذكر، رقم: ٣١٤٢

હઝરત અબૂ ઉમામા બાહિલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા આમાલ મેં સે સિર્ફ ઉસી અમલ કો કુબૂલ ફરમાતે હૈં જો ખાલિસ ઉન હી કે લિયે હો ઔર ઉસમેં સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા હી કી ખુશનૂદી મકસૂદ હો. (બુખારી)

١٢- عَنْ سَعْدٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: اِنَّمَا يَنْصُرُ اللّٰهُ هٰذِهِ الْاُمَّةَ بِضَعِيْفِهَا بِدَعْوَتِهِمْ وَصَلَاتِهِمْ وَاِخْلَاصِهِمْ. رواه النسائى، باب الاستنصار بالضعيف، رقم: ٣١٨٠

હઝરત સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ઇસ ઉમ્મત કી મદદ (ઇસકી કાબ્લિયત ઔર સલાહિયત કી બુનિયાદ પર નહીં ફરમાતે હૈં બલ્કે) કમઝોર ઔર ખસ્તા-હાલ (ટૂટે ફૂટે, ગરીબ) લોગોં કી દુઆઓં, નમાઝોં ઔર ઉનકે ઇખ્લાસ કી વજહ સે ફરમાતે હૈં. (નસાઇ)

١٣- عَنْ اَبِى الدَّرْدَاءِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِىَّ ﷺ قَالَ: مَنْ اَتٰى فِرَاشَهُ وَ هُوَ يَنْوِىْ اَنْ يَقُوْمَ يُصَلِّىْ مِنَ اللَّيْلِ فَغَلَبَتْهُ عَيْنَاهُ حَتّٰى اَصْبَحَ، كُتِبَ لَهُ مَا نَوٰى وَكَانَ نَوْمُهُ صَدَقَةً عَلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ عَزَّوَجَلَّ. رواه النسائى، باب من اتى فراشه ...، رقم: ١٧٨٨

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે

નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ (સોને કે લિયે) અપને બિસ્તર પર આએ ઔર ઉસકી નિય્યત યે હો કે રાત કો ઉઠ કર તહજ્જુદ પઢૂંગા, ફિર નીંદ કા ઐસા ગલ્બા હો જાએ કે સુબહ હી આંખ ખુલે તો ઉસકે લિયે તહજ્જુદ કા સવાબ લિખ દિયા જાતા હૈ, ઔર ઉસકા સોના ઉસકે રબ કી તરફસે ઉસકે લિયે અતિયા (નેઅમત, તોહફા) હોતા હૈ. (નસાઇ)

١٤- عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ كَانَتِ الدُّنْيَا هَمَّهُ، فَرَّقَ اللّٰهُ عَلَيْهِ اَمْرَهُ، وَ جَعَلَ فَقْرَهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَلَمْ يَاْتِهِ مِنَ الدُّنْيَا اِلَّا مَا كُتِبَ لَهُ، وَمَنْ كَانَتِ الْآخِرَةُ نِيَّتَهُ، جَمَعَ اللّٰهُ لَهُ اَمْرَهُ، وَ جَعَلَ غِنَاهُ فِيْ قَلْبِهِ، وَ اَتَتْهُ الدُّنْيَا وَ هِيَ رَاغِمَةٌ.

رواه ابن ماجه، باب الهم بالدنيا، رقم: ٤١٠٥

હઝરત ઝૈદ બિન સાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જિસ શખ્સ કા મકસદ દુનિયા બન જાએ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે કામોં કો બિખેર દેતે હૈં યાની હર કામ મેં ઉસકો પરેશાન કર દેતે હૈં, ફક્ર (કા ખૌફ) ઉસકી આંખોં કે સામને કર દેતે હૈં ઔર દુનિયા ઉસે ઉતની હી મિલતી હૈ જિતની ઉસકે લિયે પેહલે સે મુકદ્દર થી. ઔર જિસ શખ્સ કી નિય્યત આખિરત કી હો તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે કામોં કો આસાન ફરમા દેતે હૈં, ઉસકે દિલ કો ગની ફરમા દેતે હૈં ઔર દુનિયા ઝલીલ હોકર ઉસકે પાસ આતી હૈ. (ઇબ્ને માજા)

١٥- عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: ثَلَاثُ خِصَالٍ لَا يَغِلُّ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ مُسْلِمٍ: اِخْلَاصُ الْعَمَلِ لِلّٰهِ، وَ مُنَاصَحَةُ وُلَاةِ الْاَمْرِ، وَ لُزُوْمُ الْجَمَاعَةِ، فَاِنَّ دَعْوَتَهُمْ تُحِيْطُ مِنْ وَرَائِهِمْ. (وهو بعض

الحديث) رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ١/٢٧٠

હઝરત ઝૈદ બિન સાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ

ફરમાયા: તીન આદતેં એસી હૈં કે ઉનકી વજહ સે મોમિન કા દિલ કીના, ખિયાનત (ઔર હર કિસ્મ કી બુરાઇ) સે પાક રેહતા હૈ. (૧) અલ્લાહ તઆલા કી ખુશ્નૂદી કે લિયે અમલ કરના (૨) હાકિમોં (અફસરોં, અમીર) કી ખૈર-ખ્વાહી (ભલાઇ) કરના (૩) મુસલમાનોં કી જમાઅત કે સાથ ચિમટે રેહના, કયુંકે જમાઅત કે સાથ રેહને વાલોં કો જમાઅત કે લોગોં કી દુઆએં હર તરફસે ઘેરે રેહતી હૈં (જિનકી વજહ સે શૈતાન કે શર (બુરાઇ) સે હિફાઝત રેહતી હૈ). (ઇબ્ને હિબ્બાન)

١٦- عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: طُوْبٰى لِلْمُخْلِصِيْنَ، أُوْلٰئِكَ مَصَابِيْحُ الدُّجٰى، تَتَجَلّٰى عَنْهُمْ كُلُّ فِتْنَةٍ ظَلْمَاءَ. رواه البيهقي ٥/٣٤٣

હઝરત સૌબાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: ઇખ્લાસ વાલોં કે લિયે ખુશ-ખબરી હો કે વો અંધેરોં મેં ચરાગ હૈં, ઉનકી વજહ સે સખ્ત સે સખ્ત ફિતને દૂર હો જાતે હૈં. (બૈહકી)

١٧- عَنْ أَبِيْ فِرَاسٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ رَجُلٌ مِنْ أَسْلَمَ قَالَ: نَادٰى رَجُلٌ فَقَالَ: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ! مَا الْإِيْمَانُ؟ قَالَ: الْإِخْلَاصُ. (وهو جزء من الحديث) رواه البيهقي ٥/٣٤٢

કબીલએ અસ્લમ કે હઝરત અબૂ ફિરાસ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ ને પુકાર કર પૂછા: યા રસૂલલ્લાહ! ઇમાન કયા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ઇમાન ઇખ્લાસ (ખુલૂસ, દિલ કી સચ્ચાઇ) હૈ. (બૈહકી)

١٨- عَنْ أَبِيْ أُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: صَدَقَةُ السِّرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ. (وهو طرف من الحديث) رواه الطبراني في الكبير واسناده حسن، مجمع الزوائد ٣/٢٩٣

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ નકલ કરતે હૈં: પોશીદા (છુપે)

તૌર પર સદકા કરના અલ્લાહ તઆલા કે ગુસ્સા કો ઠંડા કરતા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٩- عَنْ اَبِىْ ذَرٍّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قِيْلَ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ: اَرَاَيْتَ الرَّجُلَ يَعْمَلُ الْعَمَلَ مِنَ الْخَيْرِ وَيَحْمَدُهُ النَّاسُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: تِلْكَ عَاجِلُ بُشْرَى الْمُؤْمِنِ. رواه مسلم، باب اذا اثنى على الصالح ....، رقم: ٦٧٢١

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દરયાફ્ત કિયા (પૂછા) ગયાઃ ઐસે શખ્સ કે બારે મેં ફરમાઈયે કે જો નેક અમલ કરતા હૈ ઔર ઉસકી વજહ સે લોગ ઉસકી તારીફ કરતે હૈં (કયા ઉસે નેક અમલ કરને કા સવાબ મિલેગા, લોગોં કા ઉસકી તારીફ કરના રિયાકારી (દિખલાવે) મેં તો દાખિલ નહીં હોગા?) આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે તો મોમિન કો જલ્દ મિલને વાલી બશારત (ખુશ-ખબરી) હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ કા મતલબ યે હૈ કે એક બશારત તો વો હૈ જો આખિરત મેં મિલેગી ઔર એક બશારત યે હૈ જો દુનિયા મેં મિલ ગઈ કે લોગોં ને ઉસકી તારીફ કી. યે ઈસ સૂરત મેં હૈ જબ ઉસકી નિય્યત અમલ સે મહઝ (સિર્ફ) અલ્લાહ તઆલા કી ખુશ્નૂદી હી હો, તારીફ કરાના મકસૂદ ન હો.

٢٠- عَنْ عَائِشَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَتْ: سَاَلْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ عَنْ هٰذِهِ الْاٰيَةِ "وَ الَّذِيْنَ يُؤْتُوْنَ مَآ اٰتَوْا وَّ قُلُوْبُهُمْ وَجِلَةٌ" [المؤمنون: ٦٠] قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهَا: اَهُمُ الَّذِيْنَ يَشْرَبُوْنَ الْخَمْرَ وَ يَسْرِقُوْنَ؟ قَالَ: لَا، يَا بِنْتَ الصِّدِّيْقِ! وَ لٰكِنَّهُمُ الَّذِيْنَ يَصُوْمُوْنَ وَ يُصَلُّوْنَ وَ يَتَصَدَّقُوْنَ وَهُمْ يَخَافُوْنَ اَنْ لَا يُقْبَلَ مِنْهُمْ "اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يُسَارِعُوْنَ فِى الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُوْنَ". رواه الترمذى، باب ومن سورة المؤمنين، رقم: ٣١٧٥

ઉમ્મુલ-મોમિનીન હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા

અન્હા બયાન કરતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે આયત وَالَّذِيْنَ يُؤْتُوْنَ مَآ اٰتَوْا وَّقُلُوْبُهُمْ وَجِلَةٌ કા મતલબ દરયાફ્ત કિયા જિસમેં અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ "ઔર જો લોગ દેતે હૈં જો કુછ ભી દેતે હૈં ઔર ઉસ પર ભી ઉનકે દિલ ડરતે રેહતે હૈં" હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ને અર્ઝ કિયા: કયા ઈસ આયત મેં વો લોગ મુરાદ હૈં જો શરાબ પીતે હૈં ઔર ચોરી કરતે હૈં? (યાની કયા ઉનકા ડરના ગુનાહોં કે ઈરતિકાબ (ગુનાહ કરને) કી વજહ સે હૈ?) નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સિદ્દીક કી બેટી! યે મુરાદ નહીં, બલ્કે આયતે કરીમા મેં ઉન લોગોં કા ઝિક્ર હૈ જો રોઝા રખને ઔર નમાઝ પઢને વાલે ઔર સદકા વ ખૈરાત કરને વાલે હૈં ઔર વો ઈસ બાત સે ડરતે હૈં કે (કિસી ખરાબી કી વજહ સે) ઉનકે નેક આમાલ કુબૂલ ન હોં. યહી વો લોગ હૈં જો દૌળ દૌળ કર ભલાઈયાં હાસિલ કર રહે હૈં ઔર યહી લોગ ઉન ભલાઈયોં કી તરફ બઢ જાને વાલે હૈં. (તિરમિઝી)

٢١- عَنْ سَعْدٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ التَّقِيَّ، الْغَنِيَّ، الْخَفِيَّ. رواه مسلم، باب الدنيا سجن للمؤمن، ...، رقم: ٧٤٣٢

હઝરત સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: અલ્લાહ તઆલા પરહેઝગાર, મખ્લૂક સે બેનિયાઝ (અલ્લાહ કી પૈદા કી હુઈ ચીઝોં સે બેપરવા), ગુમનામ બંદે કો પસંદ ફરમાતે હૈં. (મુસ્લિમ)

٢٢- عَنْ اَبِىْ سَعِيْدٍ الْخُدْرِىِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَوْ اَنَّ رَجُلًا عَمِلَ عَمَلًا فِىْ صَخْرٍ لَا بَابَ لَهَا وَ لَا كُوَّةَ، خَرَجَ عَمَلُهُ اِلَى النَّاسِ كَائِنًا مَا كَانَ. رواه البيهقى ٣٥٩/٥

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:

અગર કોઈ શખ્સ ઐસી ચટાન કે અંદર બૈઠ કર જિસમેં ન કોઈ દરવાઝા હો ન કોઈ સૂરાખ (છેદ, હોલ) હો, કોઈ ભી અમલ કરે તો વો લોગોં પર ઝાહિર હોકર રહેગા ચાહે વો અમલ અચ્છા હો યા બુરા. (બૈહકી)

ફાઈદા: જબ હર કિસ્મ કા અમલ ખુદ ઝાહિર હોકર રહેગા તો ફિર દીની અમલ મેં લગને વાલે કો રિયાકારી કી નિય્યત કરકે અપના અમલ બરબાદ કરને સે કયા ફાઈદા? ઔર કિસી બુરે કો અપની બુરાઈ કે છુપાને સે કયા ફાઈદા? દોનોં કી શુહરત હોકર રહેગી. (તરજુમાનુસ્સુન્નહ)

٢٣- عَنْ مَعْنِ بْنِ يَزِيْدَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ اَبِىْ يَزِيْدُ اَخْرَجَ دَنَانِيْرَ يَتَصَدَّقُ بِهَا، فَوَضَعَهَا عِنْدَ رَجُلٍ فِى الْمَسْجِدِ، فَجِئْتُ فَاَخَذْتُهَا فَاَتَيْتُهُ بِهَا، فَقَالَ: وَاللّٰهِ! مَااِيَّاكَ اَرَدْتُ، فَخَاصَمْتُهُ اِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: لَكَ مَا نَوَيْتَ، يَا يَزِيْدُ! وَ لَكَ مَا اَخَذْتَ، يَا مَعْنُ!

رواه البخارى، باب اذا تصدق على ابنه وهو لا يشعر، رقم: ١٤٢٢

હઝરત મઅન બિન યઝીદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મેરે વાલિદ (બાપ) હઝરત યઝીદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને કુછ દીનાર સદકા કી નિય્યત સે નિકાલે ઔર ઉન્હેં મસ્જિદ મેં એક આદમી કે પાસ રખ આએ (તાકે વો આદમી કિસી ઝરૂરતમંદ કો દે દે) મૈં મસ્જિદ મેં આયા (ઔર મૈં ઝરૂરતમંદ થા ઈસલિયે) મૈંને ઉસ આદમી સે વો દીનાર લે લિયે ઔર ઘર લે આયા. વાલિદ સાહબ ને ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી કસમ! તુમ્હેં તો દેને કા મૈંને ઈરાદા નહીં કિયા થા. મૈં અપને વાલિદ કો નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં લે આયા ઔર યે મામલા આપકે સામને પેશ કર દિયા. આપને ફરમાયા: યઝીદ! જો તુમને (સદકા કી) નિય્યત કી થી ઉસકા સવાબ તુમ્હેં મિલ ગયા ઔર મઅન! જો તુમને લે લિયા વો તુમ્હારા હો ગયા (તુમ ઉસે અપને ઈસ્તેમાલ મેં લા સકતે હો). (બુખારી)

٢٤- عَنْ طَاؤُوْسٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اِنِّىْ اَقِفُ الْمَوَاقِفَ اُرِيْدُ وَجْهَ اللّٰهِ، وَ اُحِبُّ اَنْ يُرٰى مَوْطِنِىْ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ

رَسُوْلُ اللهِ ﷺ شَيْئًا حَتّٰى نَزَلَتْ عَلَيْهِ هٰذِهِ الْآيَةُ ﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوْ لِقَآءَ رَبِّهٖ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَّلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖ أَحَدًا﴾ تفسير

ابن كثير ١١٤/٣

હઝરત તાઉસ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે એક સહાબી ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મૈં બાઝ ઔકાત કિસી નેક કામ કે લિયે ખળા હોતા હૂં ઔર મેરા ઈરાદા ઉસસે અલ્લાહ તઆલા હી કી રઝા હોતી હૈ ઔર ઉસકે સાથ દિલ મેં યે ખ્વાહિશ ભી હોતી હૈ કે લોગ મેરે અમલ કો દેખેં. આપને યે સુન કર ખામોશી ઈખ્તિયાર ફરમાઈ યહાં તક કે યે આયત નાઝિલ હુઈ (ઉતરી):

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوْ لِقَآءَ رَبِّهٖ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَّلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖ أَحَدًا

(તરજુમાઃ જો શખ્સ અપને રબ સે મિલને કી આરઝૂ (તમન્ના) રખતા હો (ઔર ઉસકા મહબૂબ બનના ચાહતા હો) તો ઉસે ચાહિયે કે વો નેક કામ કરતા રહે ઔર અપને રબ કી ઈબાદત મેં કિસી કો શરીક ન કરે). (તફસીરે ઈબ્ને કસીર)

ફાઈદાઃ ઈસ આયત મેં જિસ શિર્ક સે મના કિયા ગયા હૈ વો રિયાકારી (દિખલાવા) હૈ. ઔર ઈસ બાત સે ભી મના કિયા ગયા હૈ કે અમલ અગરચે અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે હો મગર ઉસકે સાથ અગર કોઈ નફસાની ગરઝ ભી શામિલ હો તો યે ભી એક કિસ્મ કા શિર્કે ખફી (છુપા હુવા શિર્ક) હૈ જો ઈન્સાન કે અમલ કો ઝાએ (બરબાદ) કર દેતા હૈ. (તફસીરે ઈબ્ને કસીર)

અલ્લાહ તઆલા કે વાદોં પર યકીન કે સાથ ઔર અજર વ ઇન્આમ કે શૌક મેં અમલ કરના

۲۵- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَرْبَعُوْنَ خَصْلَةً اَعْلَاهُنَّ مَنِيْحَةُ الْعَنْزِ، مَا مِنْ عَامِلٍ يَعْمَلُ بِخَصْلَةٍ مِنْهَا رَجَاءَ ثَوَابِهَا وَتَصْدِيْقَ مَوْعِدِهَا اِلَّا اَدْخَلَهُ اللّٰهُ بِهَا الْجَنَّةَ. رواه البخاري، باب فضل المنيحة، رقم: ٢٦٣١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: ચાલીસ નેકિયાં હૈં જિનમેં અઅલા (ઊંચે) દર્જા કી નેકી યે હૈ કે (અપની) બકરી કિસી કો દે દે કે વો ઉસકે દૂધ સે ફાઇદા ઉઠા કર માલિક કો વાપસ કરદે. ફિર જો શખ્સ ઉનમેં સે કિસી બાત પર ભી ઉસ અમલ કે સવાબ કી ઉમ્મીદ મેં ઔર ઉસ પર જો અલ્લાહ તઆલા કા વાદા હૈ ઉસ પર યકીન કે સાથ અમલ કરેગા અલ્લાહ તઆલા ઉસકી વજહ સે ઉસકો જન્નત મેં દાખિલ કરેંગે. (બુખારી)

ફાઇદા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ચાલીસ નેકિયોં કી વઝાહત બઝાહિર ઇસ વજહ સે નહીં ફરમાઇ કે આદમી હર નેકી કો યે સમઝ કર કરને લગે કે શાયદ યે નેકી ભી ઇન ચાલીસ મેં શામિલ હો જિનકી ફઝીલત હદીસ મેં ઝિક્ર કી ગઇ હૈ. (ફત્હુલબારી)

મકસૂદ યે હૈ કે ઇન્સાન હર અમલ કો ઇમાન ઔર એહતિસાબ કી સિફત કે સાથ કરે યાની ઉસ અમલ પર અલ્લાહ તઆલા કે વાદોં પર યકીન રખતે હુવે ઔર ઉસ અમલ પર બતાએ ગએ ફઝાઇલ કે ધ્યાન કે સાથ કરે.

۲۶- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنِ اتَّبَعَ جَنَازَةَ مُسْلِمٍ اِيْمَانًا وَّاحْتِسَابًا وَكَانَ مَعَهُ حَتّٰى يُصَلّٰى عَلَيْهَا، وَيَفْرُغَ مِنْ

دَفْنِهَا فَإِنَّهُ يَرْجِعُ مِنَ الْأَجْرِ بِقِيرَاطَيْنِ كُلُّ قِيرَاطٍ مِثْلُ أُحُدٍ، وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهَا ثُمَّ رَجَعَ قَبْلَ أَنْ تُدْفَنَ فَإِنَّهُ يَرْجِعُ بِقِيرَاطٍ. رواه البخاري، باب اتباع الجنائز من الإيمان، رقم: ٤٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે વાદોં પર યકીન કરતે હુવે ઔર ઉસકે અજર વ ઈન્આમ કે શૌક મેં કિસી મુસલમાન કે જનાઝે કે સાથ જાએ ઔર ઉસ વક્ત તક જનાઝે કે સાથ રહે જબ તક કે ઉસકી નમાઝે જનાઝા પઢી જાએ ઔર ઉસકે દફન સે ફરાગત હો તો વો સવાબ કે દો કીરાત લેકર વાપસ હોગા. જિનમેં સે હર કીરાત ગોયા ઉહદ પહાળ કે બરાબર હોગા. ઔર જો શખ્સ સિર્ફ નમાઝે જનાઝા પઢ કર વાપસ આ જાએ (દફન હોને તક સાથ ન રહે) તો વો સવાબ કા એક કીરાત લેકર વાપસ હોગા. (બુખારી)

ફાઈદા: કીરાત દિરહમ કા ૧૨ વાં હિસ્સા હોતા હે. ચૂંકે ઉસ ઝમાને મેં મઝદૂરોં કો ઉનકે કામ કી ઉજરત કીરાત કે હિસાબ સે દી જાતી થી ઈસલિયે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ભી ઈસ મૌકા પર કીરાત કા લફ્ઝ ઈરશાદ ફરમાયા ઔર યે ભી વાઝેહ ફરમા દિયા કે ઈસકો દુનિયા કા કીરાત ન સમઝા જાએ બલ્કે યે સવાબ આખિરત કે કીરાત કા હોગા જો દુનિયા કે કીરાત કે મુકાબ્લા મેં ઈતના બળા હોગા જિતના ઉહદ પહાળ ઉસકે મુકાબ્લા મેં બળા ઔર અઝીમુશશાન હે. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٢٧- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّ اللهَ قَالَ يَا عِيسَى إِنِّي بَاعِثٌ مِنْ بَعْدِكَ أُمَّةً إِنْ أَصَابَهُمْ مَا يُحِبُّونَ حَمِدُوا اللهَ وَإِنْ أَصَابَهُمْ مَا يَكْرَهُونَ احْتَسَبُوا وَصَبَرُوا وَلَا حِلْمَ وَلَا عِلْمَ فَقَالَ: يَا رَبِّ كَيْفَ يَكُونُ هَذَا لَهُمْ وَلَا حِلْمَ وَلَا عِلْمَ؟ قَالَ: أُعْطِيهِمْ مِنْ حِلْمِي وَعِلْمِي. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح على شرط البخاري ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ١/٣٤٨

હઝરત અબૂ દરદા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે

હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત ઈસા (અલૈહિસ્સલામ) સે ફરમાયાઃ ઈસા મૈં તુમ્હારે બાદ ઐસી ઉમ્મત ભેજને વાલા હૂં, જબ ઉન્હેં કોઇ પસંદીદા ચીઝ યાની નેઅમત ઔર રાહત મિલેગી તો વો ઉસ પર અલ્લાહ તઆલા કા શુક્ર કરેંગે ઔર જબ ઉન્હેં કોઈ નાગવાર ચીઝ યાની મુસીબત ઔર તકલીફ પહુંચેગી તો ઉસકે બર્દાશ્ત કરને પર જો અલ્લાહ તઆલા ને સવાબ કે વાદે ફરમાએ હૈં ઉનકી ઉમ્મીદ રખ્ખેંગે ઔર સબ્ર કરેંગે, જબકે ઉનમેં ન હિલ્મ યાની નર્મી ઔર બર્દાશ્ત હોગી ન ઈલ્મ હોગા. હઝરત ઈસા અલૈહિસ્સલામ ને અર્ઝ કિયાઃ અય મેરે રબ! જબ ઉનમેં હિલ્મ ઔર ઈલ્મ નહીં હોગા તો ઉનકે લિયે સબ્ર ઔર સવાબ કી ઉમ્મીદ રખના કૈસે મુમકિન હોગા? અલ્લાહ તઆલા ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈં ઉનકો અપને હિલ્મ મેં સે હિલ્મ ઔર ઈલ્મ મેં સે ઈલ્મ દૂંગા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٨- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: یَقُوْلُ اللّٰهُ سُبْحَانَهُ: ابْنَ آدَمَ اِنْ صَبَرْتَ وَاحْتَسَبْتَ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْاُوْلٰی، لَمْ اَرْضَ لَكَ ثَوَابًا دُوْنَ الْجَنَّةِ. رواه ابن ماجه، باب ما جاء في الصبر على المصيبة، رقم:١٥٩٧

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક હદીસે કુદસી બયાન કરતે હુવે ઈરશાદ ફરમાયાઃ આદમ કે બેટે! અગર તૂ (કિસી ચીઝ કે ચલે જાને પર) પેહલી મરતબા મેં હી સબ્ર કરે ઔર ઉમ્મીદ રખ્ખે તો મૈં તેરે લિયે જન્નત સે કમ બદલે પર રાઝી નહીં હૂંગા. (ઈબ્ને માજા)

٢٩- عَنْ اَبِیْ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِذَا اَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلٰی اَهْلِهِ یَحْتَسِبُهَا فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ. رواه البخاري، باب ما جاء ان الاعمال بالنية والحسبة، رقم:٥٥

હઝરત અબૂ મસ્ઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ આદમી અપને ઘર વાલોં પર સવાબ કી નિય્યત સે ખર્ચ કરતા હૈ તો

(ઉસ ખર્ચ કરને સે) ઉસકો સદકા કા સવાબ મિલતા હૈ. (બુખારી)

٣٠- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: إِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللّٰهِ إِلَّا أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتّٰى مَا تَجْعَلُ فِي فَمِ امْرَأَتِكَ. رواه البخاري، باب ماجاء ان الاعمال بالنية والحسبة، رقم: ٥٦

હઝરત સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ જો કુછ અલ્લાહ તઆલા કો રાઝી કરને કે લિયે ખર્ચ કરતે હો તુમ્હેં ઉસકા સવાબ ઝરૂર દિયા જાએગા યહાં તક કે જો લુકમા તુમ અપની બીવી કે મુંહ મેં ડાલતે હો (ઉસ પર ભી તુમ્હેં સવાબ મિલેગા). (બુખારી)

٣١- عَنْ أُسَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ رَسُوْلُ إِحْدٰى بَنَاتِهِ وَعِنْدَهُ سَعْدٌ وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ وَمُعَاذٌ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ أَنَّ ابْنَهَا يَجُوْدُ بِنَفْسِهِ فَبَعَثَ إِلَيْهَا: لِلّٰهِ مَا أَخَذَ، وَلِلّٰهِ مَا أَعْطٰى، كُلٌّ بِأَجَلٍ، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ. رواه البخاري، باب وكان امر الله قدرا مقدورا، رقم: ٦٦٠٢

હઝરત ઉસામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં ઔર સઅદ, ઉબય્ય બિન કઅબ ઔર મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર થે કે આપકી સાહબઝાદિયોં (બેટિયોં) મેં સે કિસી એક કા કાસિદ યે પૈગામ લેકર આયા કે ઉનકા બચ્ચા નઝઅ (દમ ટૂટને) કી હાલત મેં હૈ. ઈસ પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (સાહબઝાદી કો) કેહલા ભેજાઃ અલ્લાહ તઆલા હી કે લિયે હૈ જો ઉન્હોંને લે લિયે ઔર અલ્લાહ તઆલા હી કા હૈ જો ઉન્હોંને અતા ફરમાયા ઔર અલ્લાહ તઆલા કે હાં હર ચીઝ કા વક્ત મુકર્રર હૈ, ઈસલિયે વો સબ્ર કરે ઔર (ઈસ સદમા ઔર ઈસ સબ્ર પર જો અલ્લાહ તઆલા કે વાદે હૈં ઉનકી) ઉમ્મીદ રખ્ખેં. (બુખારી)

٣٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ لِنِسْوَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ:

لَا يَمُوْتُ لِإِحْدَاكُنَّ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَتَحْتَسِبَهُ، إِلَّا دَخَلَتِ الْجَنَّةَ، فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ: أَوِ اثْنَانِ؟ يَا رَسُوْلَ اللهِ! قَالَ: أَوِ اثْنَانِ . رواه مسلم، باب فضل من يموت له ولد فيحتسبه، رقم: ٦٦٩٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અન્સાર કી ઔરતોં સે ઇરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે જિસકે ભી તીન બચ્ચે મર જાએં ઔર વો ઉસ પર અલ્લાહ તઆલા સે સવાબ કી ઉમ્મીદ રખ્ખે તો યકીનન વો જન્નત મેં દાખિલ હોગી. ઉનમેં સે એક ઔરત ને પૂછા: યા રસૂલલ્લાહ! અગર દો બચ્ચે મર જાએં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અગર દો બચ્ચે મર જાએં તો ભી યહી સવાબ હોગા (મુસ્લિમ)

٣٣- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنَّ اللهَ لَا يَرْضَى لِعَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ، إِذَا ذَهَبَ بِصَفِيِّهِ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ فَصَبَرَ وَ احْتَسَبَ وَ قَالَ مَا أُمِرَ بِهِ بِثَوَابٍ دُوْنَ الْجَنَّةِ . رواه النسائي، باب ثواب من صبر و احتسب، رقم: ١٨٧٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જબ અલ્લાહ તઆલા મોમિન બંદે કે કિસી મહબૂબ કો લે લેતે હૈં ઔર વો ઇસ પર સબ્ર કરતે હુવે સવાબ કી ઉમ્મીદ રખતા હૈ ઔર જિસ બાત કા હુકમ કિયા ગયા હૈ વહી કેહતા હૈ (મસ્લન "ઇન્ના લિલ્લાહિ વઇન્ના ઇલૈહિ રાજિઊન" કેહતા હૈ) તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે જન્નત સે કમ બદલા પર રાઝી નહીં હોંગે. (નસાઇ)

٣٤- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللهِ أَخْبِرْنِيْ عَنِ الْجِهَادِ وَ الْغَزْوِ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرٍو! إِنْ قَاتَلْتَ صَابِرًا مُحْتَسِبًا بَعَثَكَ اللهُ صَابِرًا مُحْتَسِبًا، وَ إِنْ قَاتَلْتَ مُرَائِيًا مُكَاثِرًا بَعَثَكَ اللهُ مُرَائِيًا مُكَاثِرًا، يَا عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرٍو! عَلَى أَيِّ حَالٍ قَاتَلْتَ أَوْ قُتِلْتَ بَعَثَكَ اللهُ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ . رواه أبو داود، باب من قاتل

لتكون كلمة الله هي العليا، رقم : ۲۰۱۹

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે જિહાદ ઔર ગઝવા કે બારે મેં બતલાઈયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર! અગર તુમ ઈસ તરહ લળો કે સબ્ર કરને વાલે ઔર સવાબ કી ઉમ્મીદ રખને વાલે હો તો અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં કયામત કે દિન સબ્ર કરને વાલા ઔર સવાબ કી ઉમ્મીદ રખને વાલા શુમાર કરકે (ગિન કર) ઉઠાએંગે. ઔર અગર તુમ દિખલાવે ઔર માલે-ગનીમત ઝિયાદા સે ઝિયાદા લેને કે લિયે લળોગે તો અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં કયામત કે દિન દિખલાવા કરને વાલા, માલે ગનીમત ઝિયાદા સે ઝિયાદા લેને કે લિયે લળને વાલા શુમાર કરકે ઉઠાએંગે (યાની મૈદાને હશ્ર મેં યે એલાન કિયા જાએગા કે યે શખ્સ દિખલાવે ઔર ઝિયાદા માલ હાસિલ કરને કે લિયે લળા થા). અબ્દુલ્લાહ! જિસ હાલ (ઔર નિય્યત) પર તુમ લળોગે યા મારે જાઓગે અલ્લાહ તઆલા ઉસી હાલ (ઔર નિય્યત) પર કયામત મેં તુમ્હેં ઉઠાએંગે. (અબૂ દાઉદ)

રિયાકારી (દિખલાવા)

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿وَإِذَا قَامُوْآ إِلَى الصَّلٰوةِ قَامُوْا كُسَالٰى لا يُرَآءُوْنَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُوْنَ اللهَ إِلَّا قَلِيْلًا﴾ [النساء:١٤٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર યે મુનાફિક જબ નમાઝ કે લિયે ખળે હોતે હૈં તો સુસ્ત બન કર ખળે હોતે હૈં, લોગોં કો દિખાતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા કો બહુત કમ યાદ કરતે હૈં. (સૂરએ નિસા)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّيْنَ ☆ الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُوْنَ ☆ الَّذِيْنَ هُمْ يُرَآءُوْنَ﴾ [الماعون:٤-٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઐસે નમાઝિયોં કે લિયે બળી ખરાબી હૈ જો અપની નમાઝ સે ગાફિલ હૈં, જો ઐસે હૈં કે (જબ નમાઝ પળ્હતે હૈં તો) દિખલાવા કરતે હૈં. (સૂરએ માઊન)

ફાઇદા: નમાઝ સે ગાફિલ હોને મેં કઝા કરકે પળ્હના યા બે-ધ્યાની સે પળ્હના યા કભી પળ્હના કભી ન પળ્હના સબ શામિલ હૈ. (કશ્ફુર્રહમાન)

અહાદીસે નબવિયા

٣٥- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يُشَارَ إِلَيْهِ بِالْأَصَابِعِ فِيْ دِيْنٍ أَوْ دُنْيَا إِلَّا مَنْ عَصَمَهُ اللهُ. رواه الترمذي، باب منه حديث ان لكل شيء شرة ، رقم: ٢٤٥٣

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઇરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં કે ઇન્સાન કે બુરા હોને કે લિયે ઇતના કાફી હૈ કે દીન યા દુનિયા કે બારે મેં

ઉસકી તરફ ઉંગલિયોં સે ઇશારા કિયા જાએ, મગર યે કે કિસી કો અલ્લાહ તઆલા હી મહફૂઝ રખ્ખેં. (તિરમિઝી)

ફાઇદા: ઉંગલિયોં સે ઇશારા કા મતલબ મશ્હૂર હોના હૈ. હદીસ મેં મુરાદ યે હૈ કે દીન કે મામલે મેં શુહરત કા હોના દુનિયા કે બારે મેં મશ્હૂર હોને સે ઝિયાદા ખતરનાક હૈ કયૂંકે શુહરત હાસિલ હોને કે બાદ અપની બળાઇ કે એહસાસ સે બચના હર એક કે બસ કા કામ નહીં. અલબત્તા અગર કિસી કી શુહરત ગૈર-ઇખ્તિયારી તૌર પર અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે હો ઔર અલ્લાહ તઆલા ઉસે મહઝ (સિર્ફ) અપને ફઝલ સે નફસ ઔર શૈતાન સે મહફૂઝ રખ્ખેં તો ઐસે મુખ્લિસીન કે હક મેં શુહરત ખતરનાક નહીં હૈ. (મઝાહિરે હક)

٣٦- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ خَرَجَ يَوْمًا إِلَى مَسْجِدِ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، فَوَجَدَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ قَاعِدًا عِنْدَ قَبْرِ النَّبِيِّ ﷺ يَبْكِيْ، فَقَالَ: مَا يُبْكِيْكَ؟ قَالَ: يُبْكِيْنِيْ شَيْءٌ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ يَسِيْرَ الرِّيَاءِ شِرْكٌ، وَ إِنَّ مَنْ عَادَى لِلّٰهِ وَلِيًّا، فَقَدْ بَارَزَ اللهَ بِالْمُحَارَبَةِ، إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْأَبْرَارَ الْأَتْقِيَاءَ الْأَخْفِيَاءَ، الَّذِيْنَ إِذَا غَابُوْا لَمْ يُفْتَقَدُوْا، وَ إِذَا حَضَرُوْا لَمْ يُدْعَوْا وَلَمْ يُعْرَفُوْا، قُلُوْبُهُمْ مَصَابِيْحُ الْهُدَى، يَخْرُجُوْنَ مِنْ كُلِّ غَبْرَاءَ مُظْلِمَةٍ. رواه ابن ماجه، باب من ترجى له السلامة من الفتن، رقم: ٣٩٨٩

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે વો એક દિન મસ્જિદે નબવી તશરીફ લે ગએ તો દેખા હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી કબ્રે મુબારક કે પાસ બૈઠે રો રહે હૈં. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને પૂછા: આપ કયૂં રો રહે હૈં? ઉન્હોંને કહા: મુઝે એક બાત કી વજહ સે રોના આ રહા હૈ જો મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે સુની થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા થા: થોળા સા દિખાવા ભી શિર્ક હૈ. ઔર જિસ શખ્સ ને અલ્લાહ તઆલા કે કિસી દોસ્ત સે દુશ્મની કી તો ઉસને

અલ્લાહ તઆલા કો જંગ કી દઅવત દી. ઔર બેશક અલ્લાહ તઆલા ઐસે લોગોં સે મુહબ્બત ફરમાતે હૈં જો નેક હોં, મુત્તકી હોં ઔર ઐસે છુપે હુવે હોં કે જબ મૌજૂદ ન હોં તો ઉનકો તલાશ ન કિયા જાએ (ઢૂંડા ન જાએ) ઔર અગર મૌજૂદ હોં તો ન ઉન્હેં બુલાયા જાએ ઔર ન ઉન્હેં પેહચાના જાએ, ઉનકે દિલ હિદાયત કે રૌશન ચરાગ હૈં, વો ફિતનોં કી કાલી આંધિયોં સે (દિલ કી રૌશની કી વજહ સે અપને દીન કો બચાતે હુવે) નિકલ જાતે હૈં. (ઇબ્ને માજા)

٣٧- عَنْ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا ذِئْبَانِ جَائِعَانِ أُرْسِلَا فِيْ غَنَمٍ بِأَفْسَدَ لَهَا مِنْ حِرْصِ الْمَرْءِ عَلَى الْمَالِ وَ الشَّرَفِ لِدِيْنِهٖ. رواه الترمذي و قال: هذا حديث حسن صحيح، باب حديث: ما ذئبان جائعان ارسلا في غنم ۰۰۰۰، رقم: ٢٣٧٦

હઝરત માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: વો દો ભૂકે ભેળિયે જિન્હેં બકરિયોં કે રેવળ મેં છોળ દિયા જાએ બકરિયોં કો ઇતના નુકસાન નહીં પહુંચાતે જિતના આદમી કે દીન કો, માલ કી હિર્સ (લાલચ) ઔર બળા બનને કી ચાહત નુકસાન પહુંચાતી હૈ. (તિરમિઝી)

٣٨- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلَالًا مُفَاخِرًا مُكَاثِرًا مُرَائِيًا لَقِيَ اللّٰهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ، وَ مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلَالًا اِسْتِعْفَافًا عَنِ الْمَسْاَلَةِ وَ سَعْيًا عَلٰى عِيَالِهٖ وَ تَعَطُّفًا عَلٰى جَارِهٖ لَقِيَ اللّٰهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ وَجْهُهٗ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ. رواه البيهقي في شعب الايمان ٧/٢٩٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ દૂસરોં પર ફખ્ર કરને કે લિયે, માલદાર બનને કે લિયે, નામ વ નમૂદ (શુહરત) કે લિયે દુનિયા તલબ કરે (ચાહે) અગરચે હલાલ તરીકે સે હો, વો અલ્લાહ તઆલા કે સામને ઇસ હાલત મેં હાઝિર હોગા કે

અલ્લાહ તઆલા ઉસસે સખ્ત નારાઝ હોંગે. ઔર જો શખ્સ દુનિયા હલાલ તરીકે સે ઈસલિયે હાસિલ કરે તાકે ઉસકો દૂસરોં સે સવાલ ન કરના પળે ઔર અપને ઘર વાલોં કે લિયે રોઝી હાસિલ કર સકે ઔર અપને પળોસી કે સાથ એહસાન કર સકે તો વો કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ હાલ મેં મિલેગા કે ઉસકા ચેહરા ચૌધવીં રાત કે ચાંદ કી તરહ ચમકતા હુવા હોગા. (બૈહકી)

٣٩- عَنِ الْحَسَنِ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَا مِنْ عَبْدٍ يَخْطُبُ خُطْبَةً إِلَّا اللهُ عَزَّوَجَلَّ سَائِلُهُ عَنْهَا: مَا اَرَادَ بِهَا؟ قَالَ جَعْفَرُ: كَانَ مَالِكُ بْنُ دِيْنَارٍ اِذَا حَدَّثَ هٰذَا الْحَدِيْثَ بَكٰى حَتّٰى يَنْقَطِعَ ثُمَّ يَقُوْلُ: يَحْسَبُوْنَ اَنَّ عَيْنِيْ تَقَرُّ بِكَلَامِيْ عَلَيْكُمْ فَاَنَا اَعْلَمُ اَنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ سَائِلِيْ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا اَرَدْتَ بِهِ. رواه البيهقي ٢/٢٨٧

હઝરત હસન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો બંદા બયાન કરતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઝરૂર ઉસસે ઉસ બયાન કે બારે મેં પૂછેંગે કે ઉસ બયાન કરને સે ઉસકા કયા મકસદ ઔર કયા નિય્યત થી? હઝરત જઅફર રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ને ફરમાયા કે હઝરત માલિક બિન દીનાર રહમતુલ્લાહિ અલૈહ જબ ઈસ હદીસ કો બયાન ફરમાતે તો ઈસ કદર રોતે કે ઉનકી આવાઝ બંદ હો જાતી, ફિર ફરમાતે: લોગ સમઝતે હૈં કે તુમ્હારે સામને બાત કરને સે મેરી આંખેં ઠંડી હોતી હૈં યાની મૈં બયાન કરને સે ખુશ હોતા હૂં, મુઝે માલૂમ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન યકીનન મુઝસે પૂછેંગે કે ઈસ બયાન કરને સે તેરા કયા મકસદ થા. (બૈહકી)

٤٠- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ اَسْخَطَ اللهَ فِيْ رِضَى النَّاسِ سَخِطَ اللهُ عَلَيْهِ، وَ اَسْخَطَ عَلَيْهِ مَنْ اَرْضَاهُ فِيْ سَخَطِهِ، وَ مَنْ اَرْضَى اللهَ فِيْ سَخَطِ النَّاسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، وَ اَرْضٰى عَنْهُ مَنْ اَسْخَطَهُ فِيْ رِضَاهُ حَتّٰى يُزَيِّنَهُ وَ يُزَيِّنَ قَوْلَهُ

وَعَمَلَهُ فِيْ عَيْنِهِ. رواه الطبراني و رجاله رجال الصحيح غير يحيى بن سليمان الحفني،

و قد وثقه الذهبي في آخر ترجمة يحيى بن سليمان الجعفي، مجمع الزوائد ١٠/٣٨٦

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ લોગોં કો ખુશ કરને કે લિયે અલ્લાહ તઆલા કો નારાઝ કરતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર નારાઝ હોતે હૈં ઔર ઉન લોગોં કો ભી નારાઝ કર દેતે હૈં જિન્હેં અલ્લાહ તઆલા કો નારાઝ કરકે ખુશ કિયા થા. ઔર જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કો ખુશ કરને કે લિયે લોગોં કો નારાઝ કરતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસસે ખુશ હો જાતે હૈં ઔર ઉન લોગોં કો ભી ખુશ કર દેતે હૈં જિનકો અલ્લાહ તઆલા કો ખુશ કરને કે લિયે નારાઝ કિયા થા, યહાં તક કે ઉન નારાઝ હોને વાલે લોગોં કી નિગાહ મેં ઉસ શખ્સ કો અચ્છા ફરમા દેતે હૈં, ઔર ઉસ શખ્સ કે કૌલ ઔર અમલ (કેહને ઔર કરને) કો ઉન લોગોં કી નિગાહ મેં મુઝય્યન કર (સજા) દેતે હૈં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۲۱. عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ:

إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ يُقْضٰى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ، رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ، فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعْمَتَهُ، فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيْهَا؟ قَالَ: قَاتَلْتُ فِيْكَ حَتّٰى اسْتُشْهِدْتُ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَ لٰكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِأَنْ يُقَالَ جَرِيْءٌ، فَقَدْ قِيْلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلٰى وَجْهِهِ حَتّٰى أُلْقِيَ فِي النَّارِ، وَ رَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَ عَلَّمَهُ وَ قَرَأَ الْقُرْآنَ، فَأُتِيَ بِهِ، فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ، فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيْهَا؟ قَالَ: تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ وَ عَلَّمْتُهُ وَ قَرَأْتُ فِيْكَ الْقُرْآنَ، قَالَ: كَذَبْتَ وَ لٰكِنَّكَ تَعَلَّمْتَ الْعِلْمَ لِيُقَالَ عَالِمٌ، وَ قَرَأْتَ الْقُرْآنَ لِيُقَالَ هُوَ قَارِئٌ، فَقَدْ قِيْلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلٰى وَجْهِهِ حَتّٰى أُلْقِيَ فِي النَّارِ، وَ رَجُلٌ وَسَّعَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ أَعْطَاهُ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ كُلِّهِ، فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ، فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيْهَا؟

قَالَ: مَا تَرَكْتُ مِنْ سَبِيْلٍ تُحِبُّ اَنْ يُنْفَقَ فِيْهَا اِلَّا اَنْفَقْتُ فِيْهَا لَكَ،
قَالَ: كَذَبْتَ، وَ لٰكِنَّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ هُوَ جَوَادٌ، فَقَدْ قِيْلَ، ثُمَّ اُمِرَ بِهٖ،
فَسُحِبَ عَلٰى وَجْهِهٖ، ثُمَّ اُلْقِيَ فِي النَّارِ. رواه مسلم، باب من قاتل للرياء و السمعة استحق النار، رقم: ٤٩٢٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ કયામત કે દિન સબસે પેહલે જિનકે ખિલાફ ફૈસ્લા કિયા જાએગા ઉનમેં એક વો શખ્સ ભી હોગા જો શહીદ કિયા ગયા હોગા. યે શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે સામને લાયા જાએગા, અલ્લાહ તઆલા અપની ઉસ નેઅમત કા ઈઝહાર ફરમાએંગે જો ઉસ પર કી ગઈ થી, વો ઉસકા ઈકરાર કરેગા. ફિર અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગેઃ તૂને ઈસ નેઅમત સે કયા કામ લિયા? વો અર્ઝ કરેગાઃ મૈંને આપકી રઝા કે લિયે કિતાલ કિયા (લળા) યહાં તક કે શહીદ કર દિયા ગયા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગેઃ ઝૂટ બોલતા હે, તૂને જિહાદ ઈસલિયે કિયા થા કે લોગ બહાદુર કહેં, ચુનાંચે કહા જા ચુકા. ફિર ઉસકો હુકમ સુના દિયા જાએગા ઔર વો મુંહ કે બલ ઘસીટ કર જહન્નમ મેં ફેંક દિયા જાએગા. દૂસરા વો શખ્સ હોગા જિસને ઈલ્મે-દીન સીખા ઔર દૂસરોં કો સિખાયા ઔર કુર્આન શરીફ પળ્હા. ઉસકો અલ્લાહ તઆલા કે સામને લાયા જાએગા, અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર અપની દી હુઈ નેઅમતોં કા ઈઝહાર ફરમાએંગે ઔર વો ઉસકા ઈકરાર કરેગા. ફિર અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગેઃ તૂને ઈન નેઅમતોં સે કયા કામ લિયા? વો અર્ઝ કરેગાઃ મૈંને તેરી રઝા કે લિયે ઈલ્મ સીખા ઔર દૂસરોં કો સિખાયા ઔર તેરી હી રઝા કે લિયે કુર્આન શરીફ પળ્હા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગેઃ ઝૂટ બોલતા હે, તૂને ઈલ્મે દીન ઈસલિયે સીખા થા કે લોગ આલિમ કહેં ઔર કુર્આન ઈસલિયે પળ્હા થા કે લોગ કારી કહેં, ચુનાંચે કહા જા ચુકા. ફિર ઉસકો હુકમ સુના દિયા જાએગા ઔર વો મુંહ કે બલ ઘસીટ કર જહન્નમ મેં ફેંક દિયા જાએગા. તીસરા શખ્સ વો માલદાર હોગા જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને દુનિયા મેં ભરપૂર દૌલત દી હોગી ઔર હર કિસ્મ કા માલ અતા ફરમાયા હોગા. ઉસકો અલ્લાહ તઆલા કે સામને લાયા જાએગા,

અલ્લાહ તઆલા ઉસકો અપની નેઅમતેં બતલાએંગે ઔર વો ઉનકા ઈકરાર કરેગા. ફિર અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: તૂને ઈન નેઅમતોં સે કયા કામ લિયા? વો અર્ઝ કરેગા: જિન રાસ્તોં મેં ખર્ચ કરના તુઝે પસંદ હૈ મૈંને તેરા દિયા હુવા માલ ઉન સબ હી મેં તેરી રઝા કે લિયે ખર્ચ કિયા થા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: ઝૂટ બોલતા હૈ, તૂને માલ ઈસલિયે ખર્ચ કિયા થા કે લોગ સખી કહેં, ચુનાંચે કહા જા ચુકા. ફિર ઉસકો હુકમ સુના દિયા જાએગા ઔર વો મુંહ કે બલ ઘસીટ કર જહન્નમ મેં ફેંક દિયા જાએગા. (મુસ્લિમ)

۴۲- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا، مِمَّا یُبْتَغٰی بِهٖ وَجْهُ اللّٰهِ، لَا یَتَعَلَّمُهٗ اِلَّا لِیُصِیْبَ بِهٖ عَرَضًا مِنَ الدُّنْیَا، لَمْ یَجِدْ عَرْفَ الْجَنَّةِ یَوْمَ الْقِیَامَةِ یَعْنِیْ رِیْحَهَا. رواہ ابو داؤد، باب فی طلب العلم لغیر اللہ، رقم: ٣٦٦٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને વો ઈલ્મ જો અલ્લાહ તઆલા કી રઝા કે લિયે સીખના ચાહિયે થા દુનિયા કા માલ વ મતાઅ હાસિલ કરને કે લિયે સીખા વો કયામત કે દિન જન્નત કી ખુશ્બૂ ભી ન સૂંઘ સકેગા. (રવાહે અબૂ દાઊદ)

۴۳- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ یَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: یَخْرُجُ فِیْ آخِرِ الزَّمَانِ رِجَالٌ یَخْتِلُوْنَ الدُّنْیَا بِالدِّیْنِ، یَلْبَسُوْنَ لِلنَّاسِ جُلُوْدَ الضَّأْنِ مِنَ اللِّیْنِ، اَلْسِنَتُهُمْ اَحْلٰی مِنَ السُّکَّرِ، وَقُلُوْبُهُمْ قُلُوْبُ الذِّئَابِ یَقُوْلُ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ: اَبِیْ یَغْتَرُّوْنَ اَمْ عَلَیَّ یَجْتَرِئُوْنَ؟ فَبِیْ حَلَفْتُ لَاَبْعَثَنَّ عَلٰی اُولٰئِكَ مِنْهُمْ فِتْنَةً تَدَعُ الْحَلِیْمَ مِنْهُمْ حَیْرَانًا.

رواہ الترمذی، باب حدیث ختل الدنیا بالدین و عقوبتهم، رقم: ٢٤٠٤ الجامع الصحیح وهو سنن الترمذی۔ دار الباز مکه المکرمه

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આખરી

ઝમાને મેં કુછ ઐસે લોગ ઝાહિર હોંગે જો દીન કી આળ મેં દુનિયા કા શિકાર કરેંગે, ભેળિયોં કી નર્મ ખાલ કા લિબાસ પેહનેંગે (તાકે લોગ ઉન્હેં દુનિયા સે બે-રગ્બત (બે-પરવા) સમઝે) ઉનકી ઝબાનેં શકર સે ઝિયાદા મીઠી હોંગી મગર ઉનકે દિલ ભેળિયોં જૈસે હોંગે. (ઉનકે બારે મેં) અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાન હે: કયા યે લોગ મેરે ઢીલ દેને સે ધોકા ખા રહે હૈં યા મુઝસે નિડર હોકર મેરે મુકાબ્લે મેં દિલેર (બહાદુર) બન રહે હૈં? મુઝે અપની કસમ હે કે મૈં ઉન લોગોં મેં ઉન હી મેં સે ઐસા ફિતના ખળા કરૂંગા જો ઉનકે અકલમંદ કો ભી હૈરાન (વ પરેશાન) બનાકર છોળેગા યાની ઉન હી લોગોં મેં સે ઐસે લોગોં કો મુકર્રર કર દૂંગા જો ઉનકો તરહ તરહ કે નુકસાન મેં મુબ્તિલા કરેંગે. (તિરમિઝી)

۴۴- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ بْنِ اَبِیْ فَضَالَةَ الْاَنْصَارِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ وَ كَانَ مِنَ الصَّحَابَةِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِذَا جَمَعَ اللّٰهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيْهِ، نَادٰى مُنَادٍ: مَنْ كَانَ اَشْرَكَ فِيْ عَمَلٍ عَمِلَهُ لِلّٰهِ اَحَدًا، فَلْيَطْلُبْ ثَوَابَهُ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ، فَاِنَّ اللّٰهَ اَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ومن سورة الكهف، رقم: ٣١٥٤

હઝરત અબૂ સઈદ બિન અબી ફઝાલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જબ અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન જિસકે આને મેં કોઈ શક નહીં હે સબ લોગોં કો જમા ફરમાએંગે તો એક પુકારને વાલા પુકારેગા: જિસ શખ્સ ને અપને કિસી ઐસે અમલ મેં જો ઉસને અલ્લાહ તઆલા કે લિયે કિયા થા કિસી ઔર કો ભી શરીક કિયા તો વો ઉસકા સવાબ ઉસી દૂસરે સે જાકર માંગ લે કયુંકે અલ્લાહ તઆલા શિરકત મેં સબ શુરકા સે ઝિયાદા બેનિયાઝ હૈં. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: "અલ્લાહ તઆલા શિરકત મેં સબ શુરકા સે ઝિયાદા બેનિયાઝ હૈં" ઈસકા મતલબ યે હે કે જિસ તરહ ઔર શુરકા (શરીક હોને વાલે) અપને સાથ કિસી કી શિરકત કુબૂલ કર લેતે હૈં અલ્લાહ તઆલા ઉસ તહ હરગિઝ કિસી કી શિરકત ગવારા નહીં કરતે.

۴۵- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا لِغَيْرِ اللهِ أَوْ أَرَادَ بِهِ غَيْرَ اللهِ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب في من يطلب بعلمه الدنيا، رقم: ٢٦٥٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને ઇલ્મ અલ્લાહ તઆલા કી રઝા કે અલાવા કિસી ઔર મકસદ (મસ્લન ઇઝઝત, શુહરત, માલ વગૈરા હાસિલ કરને) કે લિયે સીખા તો વો અપના ઠિકાના જહન્નમ મેં બનાલે. (તિરમિઝી)

۴۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنْ جُبِّ الْحَزَنِ قَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللهِ! وَ مَا جُبُّ الْحَزَنِ؟ قَالَ: وَادٍ فِيْ جَهَنَّمَ يَتَعَوَّذُ مِنْهُ جَهَنَّمُ كُلَّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ قِيْلَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! وَ مَنْ يَدْخُلُهُ؟ قَالَ: الْقُرَّاءُ الْمُرَاؤُوْنَ بِأَعْمَالِهِمْ. رواه الترمذي و قال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في الرياء و السمعة، رقم: ٢٣٨٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ તુમ લોગ જુબ્બલ-હઝન સે પનાહ માંગા કરો. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને પૂછાઃ જુબ્બલ-હઝન કયા ચીઝ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ જહન્નમ મેં એક વાદી હૈ કે ખુદ જહન્નમ રોઝાના ૧૦૦ મરતબા ઉસસે પનાહ માંગતી હૈ. અર્ઝ કિયા ગયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ઉસમેં કૌન લોગ જાએંગે? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ વો કુર્આન પઢને વાલે જો દિખલાવે કે લિયે આમાલ કરતે હૈં. (તિરમિઝી)

۴۷- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ أُنَاسًا مِنْ أُمَّتِيْ سَيَتَفَقَّهُوْنَ فِي الدِّيْنِ، وَيَقْرَءُوْنَ الْقُرْآنَ، وَيَقُوْلُوْنَ: نَأْتِي الْأُمَرَاءَ فَنُصِيْبُ مِنْ دُنْيَاهُمْ وَ نَعْتَزِلُهُمْ بِدِيْنِنَا، وَلَا يَكُوْنُ ذٰلِكَ، كَمَا

لَا يُجْتَنٰى مِنَ الْقَتَادِ اِلَّا الشَّوْكُ ، كَذٰلِكَ لَا يُجْتَنٰى مِنْ قُرْبِهِمْ اِلَّا.
قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ: كَاَنَّهُ يَعْنِيْ: الْخَطَايَا. رواه ابن ماجه ورواته ثقات، الترغيب ۱۹٦/۳

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અન્કરીબ (જલ્દ હી) મેરી ઉમ્મત મેં કુછ લોગ ઐસે હોંગે જો દીન કી સમઝ હાસિલ કરેંગે ઔર કુર્આન પઢેંગે (ફિર હુક્કામ (અફસરોં) કે પાસ અપની ઝાતી ગરઝ સે જાએંગે) ઔર કહેંગે: હમ ઉન હુક્કામ કે પાસ જાકર ઉનકી દુનિયા સે ફાઈદા તો ઉઠા લેતે હૈં (લેકિન) અપને દીન કી વજહ સે ઉનકે શર (બુરાઈ) સે મહફૂઝ રેહતે હૈં, હાલાંકે ઐસા કભી નહીં હો સકતા (કે ઉન હુક્કામ કે પાસ ઝાતી ગરઝ (ખુદ કે મતલબ) કે લિયે જાએં ઔર ઉનસે મુતાસ્સિર ન હોં) જિસ તરહ ખારદાર દરખ્ત (કાંટે વાલે ઝાળ) સે સિવાએ કાંટે કે ઔર કુછ નહીં મિલ સકતા ઈસી તરહ ઉન હુક્કામ કી નઝદીકી સે સિવાએ બુરાઈયોં કે ઔર કુછ નહીં મિલ સકતા. (ઈબ્ને માજા, તરગીબ)

۴۸- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجَ عَلَیْنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ وَ نَحْنُ نَتَذَاكَرُ الْمَسِیْحَ الدَّجَّالَ، فَقَالَ: اَلَا اُخْبِرُكُمْ بِمَا هُوَ اَخْوَفُ عَلَیْكُمْ عِنْدِیْ مِنَ الْمَسِیْحِ الدَّجَّالِ؟ قَالَ، قُلْنَا: بَلٰی، فَقَالَ: الشِّرْكُ الْخَفِیُّ: اَنْ یَّقُوْمَ الرَّجُلُ یُصَلِّیْ فَیُزَیِّنُ صَلَاتَهُ لِمَا یَرٰی مِنْ نَظَرِ رَجُلٍ. رواه ابن ماجه، باب الرياء و السمعة، رقم: ٤٢٠٤

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ (અપને હુજરા મુબારક સે) નિકલ કર હમારે પાસ તશરીફ લાએ, ઉસ વક્ત હમ લોગ આપસમેં મસીહ દજ્જાલ કા તઝકિરા કર રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા મૈં તુમકો વો ચીઝ ન બતાઊં જો મેરે નઝદીક તુમ્હારે લિયે દજ્જાલ સે ભી ઝિયાદા ખતરનાક હૈ? હમને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઝરૂર ઈરશાદ ફરમાએં. આપ સલ્લલ્લાહુ

અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ વો શિર્કે ખફી (છુપા હુવા શિર્ક) હે (જિસકી એક મિસાલ યે હે) કે આદમી નમાઝ પઢને કે લિયે ખળા હો ઔર નમાઝ કો સંવાર કર ઈસલિયે પઢે કે કોઈ દૂસરા ઉસકો નમાઝ પઢતે દેખ રહા હે. (ઈબ્ને માજા)

٤٩- عَنْ اُبَیِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: بَشِّرْ هٰذِهِ الْاُمَّةَ بِالسَّنَاءِ وَ الرِّفْعَةِ وَ النَّصْرِ وَ التَّمْكِیْنِ فِی الْاَرْضِ، وَمَنْ عَمِلَ مِنْهُمْ عَمَلَ الْاٰخِرَةِ لِلدُّنْیَا لَمْ یَكُنْ لَهٗ فِی الْاٰخِرَةِ نَصِیْبٌ. رواه احمد ١٣٤/٥

હઝરત ઉબય્ય બિન કઅબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈસ ઉમ્મત કો ઈઝઝત, સરબુલંદી, નુસરત (મદદ) ઔર રૂએ ઝમીન મેં ગલ્બા કી ખુશ-ખબરી દે દો (યે ઈન્આમાત તો મજમૂઈ તૌર પર ઉમ્મત કો મિલ કર રહેંગે, ફિર હર એક કા મામલા અલ્લાહ તઆલા કે સાથ ઉસકી નિય્યત કે મુતાબિક હોગા) ચુનાંચે જિસને આખિરત કા કામ દુન્યવી મુનાફા હાસિલ કરને કે લિયે કિયા હોગા આખિરત મેં ઉસકા કોઈ હિસ્સા ન હોગા. (મુસ્નદે અહમદ)

٥٠- عَنْ شَدَّادِ بْنِ اَوْسٍ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ یَقُوْلُ: مَنْ صَلّٰی یُرَائِیْ فَقَدْ اَشْرَكَ، وَ مَنْ صَامَ یُرَائِیْ فَقَدْ اَشْرَكَ، وَ مَنْ تَصَدَّقَ یُرَائِیْ فَقَدْ اَشْرَكَ. (وهو بعض الحديث) رواه احمد ١٢٦/٤

હઝરત શદ્દાદ બિન ઔસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસને દિખલાને કે લિયે નમાઝ પઢી ઉસને શિર્ક કિયા, જિસને દિખલાને કે લિયે રોઝા રખ્ખા ઉસને શિર્ક કિયા ઔર જિસને દિખલાને કે લિયે સદકા કિયા ઉસને શિર્ક કિયા. (મુસ્નદે અહમદ).

ફાઈદાઃ મતલબ યે હે કે જિન લોગોં કો દિખલાને કે લિયે આમાલ કિયે હૈં ઉન્હેં અલ્લાહ તઆલા કા શરીક બના લિયા, ઈસ હાલત મેં યે આમાલ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે નહીં રેહતે બલ્કે ઉન

લોગોં કે લિયે બન જાતે હૈં જિનકો દિખલાને કે લિયે કિયે જાતે હૈં ઔર ઉનકા કરને વાલા બજાએ સવાબ કે અઝાબ કા મુસ્તહિક હો જાતા હૈ.

٥١- عَنْ شَدَّادِ بْنِ اَوْسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّهُ بَكَى، فَقِيْلَ لَهُ: مَا يُبْكِيْكَ؟ قَالَ: شَيْئًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُهُ، فَذَكَرْتُهُ، فَاَبْكَانِي، سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اَتَخَوَّفُ عَلٰى اُمَّتِي الشِّرْكَ وَ الشَّهْوَةَ الْخَفِيَّةَ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَتُشْرِكُ اُمَّتُكَ مِنْ بَعْدِكَ؟ قَالَ: نَعَمْ، اَمَا اِنَّهُمْ لَا يَعْبُدُوْنَ شَمْسًا، وَ لَا قَمَرًا، وَ لَا حَجَرًا، وَ لَا وَثَنًا، وَ لٰكِنْ يُرَاؤُوْنَ بِاَعْمَالِهِمْ، وَالشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ اَنْ يُصْبِحَ اَحَدُهُمْ صَائِمًا فَتَعْرِضُ لَهُ شَهْوَةٌ مِنْ شَهَوَاتِهِ فَيَتْرُكُ صَوْمَهُ. رواه احمد ٤/١٢٤

હઝરત શદ્દાદ બિન ઔસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે બારે મેં બયાન કિયા ગયા કે એક મરતબા વો રોને લગે. લોગોં ને ઉનસે રોને કી વજહ પૂછી તો ઉન્હોંને જવાબ દિયા કે મુઝે એક બાત યાદ આ ગઈ જો મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુની થી, ઉસ બાત ને મુઝે રુલા દિયા. મૈંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના કે મુઝે અપની ઉમ્મત કે બારે મેં શિર્ક ઔર શહવતે ખફિય્યા કા ડર હૈ. હઝરત શદ્દાદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! કયા આપકે બાદ આપકી ઉમ્મત શિર્ક મેં મુબ્તિલા હો જાએગી? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હાં (લેકિન) વો ન તો સૂરજ ઔર ચાંદ કી ઈબાદત કરેગી ઔર ન કિસી પથ્થર ઔર બુત કી, બલ્કે અપને આમાલ મેં રિયાકારી (દિખલાવા) કરેગી. શહવતે ખફિય્યા યે હૈ કે કોઈ શખ્સ તુમમેં સે સુબહ રોઝેદાર હો ફિર ઉસકે સામને કોઈ ઐસી ચીઝ આ જાએ જો ઉસકો પસંદ હો જિસકી વજહ સે વો અપના રોઝા તોળ ડાલે (ઔર ઈસ તરહ અપની ખ્વાહિશ પૂરી કરલે). (મુસનદે અહમદ)

٥٢- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: يَكُوْنُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ اَقْوَامٌ اِخْوَانُ الْعَلَانِيَةِ اَعْدَاءُ السَّرِيْرَةِ، فَقِيْلَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! فَكَيْفَ

يَكُوْنُ ذٰلِكَ؟ قَالَ: ذٰلِكَ بِرَغْبَةِ بَعْضِهِمْ اِلٰى بَعْضٍ وَ رَهْبَةِ بَعْضِهِمْ اِلٰى بَعْضٍ. رواه احمد ٥/٢٣٥

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ આખિર ઝમાને મેં ઐસે લોગ હોંગે જો ઝાહિર મેં તો દોસ્ત હોંગે મગર અંદરૂની તૌર પર દુશ્મન હોંગે. અર્ઝ કિયા ગયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! યે કિસ વજહ સે હોગા? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ એક દૂસરે સે ગરઝ કી વજહ સે ઝાહિરી દોસ્તી હોગી ઔર અંદરૂની દુશ્મની કી વજહ સે વહી એક દૂસરે સે ખૌફઝદા ભી રહેંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હૈ કે લોગોં કી દોસ્તી ઔર દુશ્મની કી બુનિયાદ ઝાતી અગરાઝ (ખુદ કે મતલબ) પર હોગી, અલ્લાહ તઆલા કી ખુશ્નૂદી હાસિલ કરને કે લિયે નહીં હોગી.

٥٣- عَنْ اَبِىْ مُوْسَى الْاَشْعَرِىِّ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ: يَاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا هٰذَا الشِّرْكَ، فَاِنَّهُ اَخْفٰى مِنْ دَبِيْبِ النَّمْلِ، فَقَالَ لَهُ مَنْ شَاءَ اللّٰهُ اَنْ يَقُوْلَ: وَ كَيْفَ نَتَّقِيْهِ، وَ هُوَ اَخْفٰى مِنْ دَبِيْبِ النَّمْلِ يَارَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: قُوْلُوْا : اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَعُوْذُبِكَ مِنْ اَنْ نُشْرِكَ شَيْئًا نَعْلَمُهُ، وَنَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا نَعْلَمُ. رواه احمد ٤/٤٠٣

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક દિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમેં બયાન કિયા જિસમેં યે ઈરશાદ ફરમાયાઃ લોગો! (રિયાકારી) સે બચતે રહો કે યે ચ્યૂંટી કે રેંગને કી આવાઝ સે ભી ઝિયાદા પોશીદા (છુપા હુવા) હોતા હૈ. એક શખ્સ કે દિલ મેં સવાલ પૈદા હુવા, ઉસને પૂછાઃ યા રસૂલલ્લાહ! હમ ઈસસે કૈસે બચેં જબકે યે ચ્યૂંટી કે રેંગને સે ભી ઝિયાદા પોશીદા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે પઢ્હા કરો

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَعُوْذُبِكَ مِنْ اَنْ نُشْرِكَ شَيْئًا نَعْلَمُهُ، وَنَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا نَعْلَمُهُ

(તરજુમાઃ અય અલ્લાહ! હમ આપસે પનાહ માંગતે હૈં ઉસ શિર્ક સે

જિસકો હમ જાનતે હૈં ઔર આપસે માફી માંગતે હૈં ઉસ શિર્ક સે જિસકો હમ નહીં જાનતે). (મુસ્નદે અહમદ)

٥٤- عَنْ اَبِیْ بَرْزَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنَّمَا اَخْشٰی عَلَیْكُمْ شَهَوَاتِ الْغَیِّ فِیْ بُطُوْنِكُمْ وَ فُرُوْجِكُمْ، وَ مُضِلَّاتِ الْهَوٰی. رواه احمد والبزار والطبرانی فی الثلاثة و رجاله رجال الصحیح لان ابا الحکم البنانی الراوی عن ابی برزة بینه الطبرانی، فقال: عن ابی الحکم، هو علی بن الحکم، وقد روی له البخاری، واصحاب السنن، مجمع الزوائد ١/٤٤٦

હઝરત અબૂ બરઝા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુઝે તુમ પર ઈસ બાત કા અંદેશા (ફિક્ર) હૈ કે તુમ ઐસી ગુમરાહ-કુન ખ્વાહિશાત મેં પળ જાઓ જિનકા તઅલ્લુક તુમ્હારે પેટોં ઔર શર્મગાહોં સે હૈ (જૈસે હરામ ખાના, બદકારી વગૈરા) ઔર ઐસી ખ્વાહિશાત મેં પળ જાઓ જો (તુમ્હેં રાહે હક સે હટા કર) ગુમરાહી કી તરફ લે જાએં. (મુસ્નદે અહમદ, બઝઝાર, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٥٥- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ یَقُوْلُ: مَنْ سَمَّعَ النَّاسَ بِعَمَلِهٖ سَمَّعَ اللّٰهُ بِهٖ سَامِعَ خَلْقِهٖ، وَ صَغَّرَهٗ، وَحَقَّرَهٗ. رواه الطبرانی فی الکبیر و احد اسانید الطبرانی فی الکبیر رجال الصحیح، مجمع الزوائد ١٠/٣٨١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ અપને અમલ કો લોગોં કે દરમિયાન મશ્હૂર કરેગા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ઉસ રિયા વાલે અમલ કો અપની મખ્લૂક કે કાનોં તક પહુંચા દેંગે (કે યે શખ્સ રિયાકાર હૈ) ઔર ઉસકો લોગોં કી નિગાહ મેં છોટા ઔર ઝલીલ કર દેંગે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٥٦- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُوْمُ فِي الدُّنْيَا مَقَامَ سُمْعَةٍ وَرِيَاءٍ إِلَّا سَمَّعَ اللهُ بِهِ عَلَى رُؤُوْسِ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه الطبراني واسناده حسن، مجمع الزوائد ١٠/٣٨٣

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: જો બંદા દુનિયા મેં શુહરત ઔર દિખલાને કે લિયે કોઇ નેક અમલ કરેગા અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઇસ બાત કો તમામ મખ્લૂક કે સામને શુહરત દેંગે (કે ઇસ શખ્સ ને નેક આમાલ લોગોં કો દિખલાને કે લિયે કિયે થે જિસકી વજહ સે ઉસકી રુસ્વાઇ હોગી). (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٥٧- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: يُؤْتَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصُحُفٍ مُخَتَّمَةٍ، فَتُنْصَبُ بَيْنَ يَدَيِ اللهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى، فَيَقُوْلُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى: أَلْقُوْا هٰذِهِ وَ اقْبَلُوْا هٰذِهِ، فَتَقُوْلُ الْمَلَائِكَةُ: وَ عِزَّتِكَ وَ جَلَالِكَ، مَا رَأَيْنَا إِلَّا خَيْرًا، فَيَقُوْلُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ: إِنَّ هٰذَا كَانَ لِغَيْرِ وَجْهِيْ، وَ إِنِّيْ لَا أَقْبَلُ الْيَوْمَ إِلَّا مَا ابْتُغِيَ بِهِ وَجْهِيْ. وَ فِيْ رِوَايَةٍ: فَتَقُوْلُ الْمَلَائِكَةُ: وَ عِزَّتِكَ، مَا كَتَبْنَا إِلَّا مَا عَمِلَ، قَالَ: صَدَقْتُمْ، إِنَّ عَمَلَهُ كَانَ لِغَيْرِ وَجْهِيْ. رواه الطبراني في الاوسط بإسنادين، و رجال أحدهما رجال الصحيح، و رواه البزار، مجمع الزوائد ١٠/٦٣٥

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: કયામત કે દિન મુહર-શુદા (મુહર, સ્ટેમ્પ લગે હુવે) આમાલનામે લાએ જાએંગે ઔર વો અલ્લાહ તઆલા કે સામને પેશ કિયે જાએંગે. અલ્લાહ તઆલા બાઝ લોગોં કે નામએ આમાલ કે બારે મેં ફરમાએંગે: ઇનકો કુબૂલ કરલો. ઔર બાઝ લોગોં કે નામએ આમાલ કે બારે મેં ફરમાએંગે: ઇનકો ફેંક દો. ફરિશ્તે અર્ઝ કરેંગે: આપકી ઇઝઝત ઔર જલાલ કી કસમ! હમને ઇન આમાલનામોં મેં ભલાઇ કે અલાવા

તો કુછ ઔર દેખા હી નહીં? અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: વો આમાલ મેરે લિયે નહીં કિયે થે ઔર મૈં આજ કે દિન ઉન હી આમાલ કો કુબૂલ કરૂંગા જો સિર્ફ મેરી રઝા કે લિયે કિયે ગએ થે.

એક રિવાયત મેં હૈ કે ફરિશ્તે અર્ઝ કરેંગે: આપકી ઇઝઝત કી કસમ! હમને તો વહી લિખ્ખા જો ઉસને અમલ કિયા (ઔર વો સબ આમાલ નેક ઔર અચ્છે હી હૈં) અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે: ફરિશ્તો! તુમ સચ કેહતે હો (લેકિન) ઉસકે આમાલ મેરી રઝા કે અલાવા કિસી ઔર ગરઝ કે લિયે થે. (તબરાની, બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۵۸- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: وَ اَمَّا الْمُهْلِكَاتُ: فَشُحٌّ مُطَاعٌ ، وَ هَوًى مُتَّبَعٌ ، وَ اِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهٖ. (وهو طرف من الحديث) رواه البزار واللفظ له والبيهقی وغيرهما وهو مروی عن جماعة من الصحابة واسانيده وان كان لا يسلم شیء منها من مقال فهو بمجموعها حسن ان شاء الله تعالى، الترغيب ١/٢٨٦

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: હલાક કરને વાલી ચીઝેં યે હૈં: વો બુખ્લ (કંજૂસી) જિસકી ઇતાઅત કી જાએ યાની બુખ્લ કિયા જાએ, વો ખ્વાહિશે નફસ જિસ પર ચલા જાએ, ઔર આદમી કા અપને આપકો બેહતર સમઝના. (બઝઝાર, બૈહકી, તરગીબ)

۵۹- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مِنْ اَسْوَءِ النَّاسِ مَنْزِلَةً مَنْ اَذْهَبَ آخِرَتَهُ بِدُنْيَا غَيْرِهٖ . رواه البيهقی ٣/٣٥٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમને ઇરશાદ ફરમાયા:બદતરીન શખ્સ વો હૈ જો દૂસરે કી દુનિયા કે લિયે અપની આખિરત કો બરબાદ કરે યાની દૂસરે કો દુન્યવી ફાઇદા પહુંચાને કે લિયે અલ્લાહ તઆલા કો નારાઝ કરનેવાલા કામ કરકે અપની આખિરતકો બરબાદ કરે. (બૈહકી)

۶۰- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِنِّیْ

اَخْوَفُ مَا اَخَافُ عَلٰى هٰذِهِ الْاُمَّةِ مُنَافِقٌ عَلِيْمُ اللِّسَانِ. رواه البيهقى ٢٨٤/٢

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:મુઝે ઈસ ઉમ્મત પર સબસે ઝિયાદા ડર ઉસ મુનાફિક કા હૈ જો ઝબાન કા આલિમ હો (ઈલ્મ કી બાતેં કરતા હો લેકિન ઈમાન સે ખાલી હો). (બૈહકી)

ફાઈદા: મુનાફિક સે મુરાદ રિયાકાર (દિખલાવા કરને વાલા) યા ફાસિક (ગુનેહગાર) હૈ. (મઝાહિરે હક)

٦١- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ قَيْسٍ الْخُزَاعِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَامَ رِيَاءً وَّ سُمْعَةً لَمْ يَزَلْ فِيْ مَقْتِ اللهِ حَتّٰى يَجْلِسَ.

تفسير ابن كثير ١١٦/٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન કૈસ ખુઝાઈ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં: જો શખ્સ કિસી નેક કામ મેં દિખલાવે ઔર શુહરત કી નિય્યત સે લગે તો જબ તક વો ઉસ નિય્યત કો છોળ ન દે અલ્લાહ તઆલા કી નારાઝગી મેં રેહતા હૈ. (તફસીરે ઈબ્ને કસીર)

٦٢- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ لَبِسَ ثَوْبَ شُهْرَةٍ فِي الدُّنْيَا، اَلْبَسَهُ اللهُ ثَوْبَ مَذَلَّةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ اَلْهَبَ فِيْهِ نَارًا. رواه ابن ماجه، باب من لبس شهرة من الثياب، رقم: ٣٦٠٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને દુનિયા મેં શુહરત કા લિબાસ પેહના, અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસકો ઝિલ્લત કા લિબાસ પેહના કર ઉમસેં આગ ભળકા દેંગે. (ઈબ્ને માજા)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

દઅવત વ તબ્લીગ

અપને યકીન વ અમલ કો દુરુસ્ત કરને ઔર સારે ઈન્સાનોં કો સહીહ યકીન વ અમલ પર લાને કે લિયે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ વાલે તરીકએ મેહનત કો સારે આમલ મે ઝિંદા કરને કી કોશિશ કરના.

દઅવત ઔર ઈસકે ફઝાઈલ

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی: ﴿وَاللّٰهُ يَدْعُوْٓا اِلٰى دَارِ السَّلٰمِ ۭ وَيَهْدِيْ مَنْ يَّشَاۗءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ﴾ [يونس:٢٥]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર અલ્લાહ તઆલા સલામતી કે ઘર યાની જન્નત કી તરફ દઅવત દેતે હૈં ઔર વો જિસે ચાહતે હૈં સીધા રાસ્તા દિખાતે હૈં. (સૂરએ યૂનુસ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿هُوَ الَّذِيْ بَعَثَ فِي الْاُمِّيّٖنَ رَسُوْلًا مِّنْهُمْ يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ اٰيٰتِهٖ وَيُزَكِّيْهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ ۤ وَاِنْ كَانُوْا مِنْ قَبْلُ لَفِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ﴾ [الجمعة:٢]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: અલ્લાહ વો હૈ જિન્હોંને અન-પઢ

લોગોં મેં ઉન્હીં મેં સે એક રસૂલ મબ્ઊસ ફરમાયા (નબી બનાયા). યાની વો રસૂલ ઉમ્મી ઔર અન-પઢ હૈ, વો રસૂલ ઉનકો અલ્લાહ તઆલા કી આયતેં પઢ પઢ કર સુનાતે હૈં યાની કુર્આને કરીમ કે ઝરિયે ઉનકો દઅવત દેતે હૈં, નસીહત કરતે હૈં ઔર ઈમાન લાને કે લિયે ઉનકો આમાદા (રાઝી) કરતે હૈં (જિસસે ઉનકો હિદાયત હાસિલ હોતી હૈ) ઔર ઉનકી અખ્લાકી ઈસ્લાહ કરતે (કિરદાર સુધારતે) ઔર ઉનકો સંવારતે હૈં, ઉનકો કુર્આને પાક કી તાલીમ દેતે હૈં ઔર સુન્નત ઔર સહીહ સમઝ-બૂઝ કી તાલીમ દેતે હૈં. યકીનન ઉન રસૂલ કી બિઅસત (નુબુવ્વત) સે પેહલે યે લોગ ખુલી ગુમરાહી મેં થે. (સૂરએ જુમુઅહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَّذِيرًا ☆ فَلَا تُطِعِ الْكٰفِرِيْنَ وَجَاهِدْهُمْ بِهٖ جِهَادًا كَبِيْرًا﴾ [الفرقان: ٥١-٥٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: અગર હમ ચાહતે તો (આપકે અલાવા ઈસી ઝમાને મેં) હર બસ્તી મેં એક એક પૈગમ્બર ભેજ દેતે (ઔર તન્હા આપ પર તમામ કામ ન ડાલતે લેકિન ચૂંકે આપકા અજર બઢાના મકસૂદ હૈ ઈસલિયે હમને ઐસા નહીં કિયા તો ઈસ તરહ સારા કામ તન્હા આપકે સુપુર્દ (હવાલે) કરના અલ્લાહ તઆલા કી નેઅમત હૈ) (લિહાઝા ઈસ નેઅમત કે શુક્રિયા મેં) આપ કાફિરોં કી ખુશી કા કામ ન કીજિયે યાની કાફિર તો ઈસસે ખુશ હોંગે કે આપ તબ્લીગ ન કરેં યા કમ કરેં ઔર કુર્આન (મેં જો હક કે દલાઈલ હૈં ઉન) સે ઉન કુફ્ફાર કા ઝોર વ શોર સે મુકાબ્લા કીજિયે યાની આમ ઔર તામ તબ્લીગ કીજિયે, સબસે કહિયે ઔર બાર બાર કહિયે ઔર હિમ્મત કવી (મઝબૂત) રખિયે. (સૂરએ ફુરકાન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿اُدْعُ اِلٰى سَبِيْلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ﴾

[النحل: ١٢٥]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: આપ અપને રબ કે રાસ્તા કી તરફ હિકમત ઔર અચ્છી નસીહત કે ઝરિયે દઅવત દીજિયે. (સૂરએ નહલ)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَىٰ تَنفَعُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ [الذريت:٥٥]

અલ્લાહ તઆલા ને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઔર સમઝાતે રહિયે કયુંકે સમઝાના ઈમાન વાલોં કો નફા દેતા હે. (સૂરએ ઝારિયાત)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ☆ قُمْ فَأَنذِرْ ☆ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ﴾ [المدثر:١-٣]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયાઃ અય કપળા ઓળ્હને વાલે! અપની જગહ સે ઉઠિયે ઔર ડરાઈયે ઔર અપને રબ કી બળાઈયાં બયાન કીજિયે. (સૂરએ મુદસ્સિર)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ [الشعراء:٣]

રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખિતાબ હેઃ શાયદ આપ ઉનકે ઈમાન ન લાને પર ગમ ખાતે ખાતે અપની જાન દે દેંગે. (સૂરએ શુઅરા)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ [التوبة:١٢٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હેઃ બિલા શુબહ (બેશક) તુમ્હારે પાસ એક ઐસે રસૂલ તશરીફ લાએ હેં જો તુમ હી મેં સે હેં, તુમકો કિસી કિસ્મ કી તકલીફ કા પહુંચના ઉન પર બહુત ગિરાં (ભારી) ગુઝરતા હે, વો તુમ્હારી ભલાઈ કે ઈન્તિહાઈ ખ્વાહિશમંદ હેં (ઉનકી યે હાલત તો સબકે સાથ હે) બિલ્ખુસૂસ મુસલમાનોં પર બળે શફીક ઔર નિહાયત મહેરબાન હેં. (સૂરએ તૌબહ)

وَقَالَ تَعَالَىٰ: ﴿فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ﴾ [فاطر:٨]

અલ્લાહ તઆલા ને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉનકે ઈમાન ન લાને પર પછતા પછતા કર કહીં આપકી જાન ન જાતી રહે. (સૂરએ ફાતિર)

وَقَالَ تَعَالٰی : ﴿ اِنَّآ اَرْسَلْنَا نُوْحًا اِلٰی قَوْمِهٖٓ اَنْ اَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ
يَّاْتِيَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ☆ قَالَ يٰقَوْمِ اِنِّيْ لَكُمْ نَذِيْرٌ مُّبِيْنٌ ☆ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ
وَاتَّقُوْهُ وَاَطِيْعُوْنِ ☆ يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوْبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى ط
اِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ اِذَا جَآءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ☆ قَالَ رَبِّ اِنِّيْ دَعَوْتُ
قَوْمِيْ لَيْلًا وَّنَهَارًا ☆ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَآءِيْٓ اِلَّا فِرَارًا ☆ وَاِنِّيْ كُلَّمَا
دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوْٓا اَصَابِعَهُمْ فِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ
وَاَصَرُّوْا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ☆ ثُمَّ اِنِّيْ دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ☆ ثُمَّ اِنِّيْٓ
اَعْلَنْتُ لَهُمْ وَاَسْرَرْتُ لَهُمْ اِسْرَارًا ☆ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوْا رَبَّكُمْ اِنَّهٗ كَانَ
غَفَّارًا ☆ يُّرْسِلِ السَّمَآءَ عَلَيْكُمْ مِّدْرَارًا ☆ وَّيُمْدِدْكُمْ بِاَمْوَالٍ وَّبَنِيْنَ
وَيَجْعَلْ لَّكُمْ جَنّٰتٍ وَّيَجْعَلْ لَّكُمْ اَنْهٰرًا ☆ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُوْنَ لِلّٰهِ وَقَارًا ☆
وَقَدْ خَلَقَكُمْ اَطْوَارًا ☆ اَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللّٰهُ سَبْعَ سَمٰوٰتٍ طِبَاقًا ☆
وَّجَعَلَ الْقَمَرَ فِيْهِنَّ نُوْرًا وَّجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا ☆ وَاللّٰهُ اَنْۢبَتَكُمْ مِّنَ
الْاَرْضِ نَبَاتًا ☆ ثُمَّ يُعِيْدُكُمْ فِيْهَا وَيُخْرِجُكُمْ اِخْرَاجًا ☆ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمُ
الْاَرْضَ بِسَاطًا ☆ لِّتَسْلُكُوْا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴾ [نوح: ١-٢٠]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: બેશક હમને નૂહ (અલૈહિસ્સલામ) કો ઉનકી કૌમ કે પાસ યે હુકમ દેકર ભેજા થા કે અપની કૌમ કો ડરાઈયે ઈસસે પેહલે કે ઉન પર દર્દનાક અઝાબ આએ. ચુનાંચે ઉન્હોંને અપની કૌમ સે ફરમાયા કે અય મેરી કૌમ! મૈં તુમ્હેં સાફ તૌર પર નસીહત કરતા હૂં કે અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત કરો ઔર ઉનસે ડરતે રહો ઔર મેરા કેહના માનો (ઐસા કરને પર) અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે ગુનાહ બખ્શ દેંગે ઔર મૌત કે મુકર્રરા વક્ત તક અઝાબ કો મુઅખ્ખર રખેંગે યાની દુનિયા મેં ભી અઝાબ સે હિફાઝત રહેગી ઔર આખિરત મેં અઝાબ કા ન હોના તો ઝાહિર હૈ. જબ અલ્લાહ તઆલા કા મુકર્રર કિયા હુવા વક્ત આ જાતા હૈ તો ફિર ઉસકો પીછે નહીં હટાયા જા સકતા યાની ઈમાન ઔર તકવા કી બરકત સે અઝાબ સે તો હિફાઝત હો જાએગી મગર મૌત બહરહાલ આકર રહેગી કાશ તુમ યે બાત સમઝતે (જબ એક લમ્બી મુદ્દત તક ઈન બાતોં કા

અસર કૌમ પર ન હુવા તો) નૂહ (અલૈહિસ્સલામ) ને દુઆ કીઃ મેરે રબ મૈં અપની કૌમ કો રાત દિન દઅવત દેતા રહા. મગર વો મેરે બુલાને પર દીન સે ઔર ભી ઝિયાદા ભાગને લગે. જબ ભી મૈં ઉનકો ઈમાન કી દઅવત દેતા તાકે ઉનકે ઈમાન કે સબબ આપ ઉનકો બખ્શ દેં તો વો લોગ કાનોં મે અપની ઉંગલિયાં ઠોંસ લેતે ઔર કપળે અપને ઊપર લપેટ લેતે (તાકે વો મુઝકો ન દેખેં ઔર મૈં ઉનકો ન દેખૂં) ઔર (શરારત પર) અળ ગએ ઔર બેહદ તકબ્બુર (ઘમંડ) કિયા. ફિર (ભી મૈં ઉનકો મુખ્તલિફ તરીકોં સે નસીહત કરતા રહા ચુનાંચે) મૈંને ઉન્હેં બરમલા (ખુલ્લા ખુલ્લા) ભી બુલાયા, ફિર મૈંને ઉનકો એલાનિયા ભી સમઝાયા ઔર પોશીદા (છુપે) તૌર પર ભી સમઝાયા યાની જો તરીકા ભી ઉનકી હિદાયત કા હો સકતા થા ઉસકો છોળા નહીં. આમ મજમોં મેં મૈંને ઉનકો દઅવત દી, ફિર ખાસ તૌર પર ઉનકે ઘરોં પર જાકર ભી એલાનિયા ઔર ખોલ ખોલ કર બયાન કિયા ઔર ખામોશી કે સાથ ચુપકે ચુપકે ઉનકો નફા નુકસાન સે આગાહ કિયા ઔર (ઈસી સમઝાને કે સિલસિલે મેં) મૈંને ઉનસે કહા કે તુમ અપને રબ કે સામને ઈસ્તિગફાર કરો, બેશક વો બળે બખ્શને વાલે હૈં. ઈસ ઈસ્તિગફાર પર અલ્લાહ તઆલા કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) તુમ પર બારિશેં બરસાએંગે ઔર તુમ્હારે માલ ઔર ઔલાદ મેં બરકત દેંગે ઔર તુમ્હારે લિયે બહુત સે બાગ લગા દેંગે ઔર તુમ્હારે લિયે નહરેં જારી કર દેંગે. તુમ્હેં કયા હો ગયા કે તુમ અલ્લાહ તઆલા કી અઝમત વ જલાલ કા ખયાલ નહીં રખતે, હાલાંકે ઉન્હોંને તુમ્હેં કઈ મરહલોં મેં બનાયા હૈ. કયા તુમકો માલૂમ નહીં કે અલ્લાહ તઆલા ને કિસ તરહ ઊપર તલે સાત આસમાન બનાએ હૈં ઔર ઉન આસમાનોં મેં ચાંદ કો ચમકતા હુવા બનાયા ઔર સૂરજ કો ચરાગ (કી તરહ રૌશન) બના દિયા. ઔર અલ્લાહ તઆલા હી ને તુમ્હેં ઝમીન સે પૈદા કિયા ફિર તુમ્હેં (મરને કે બાદ) ઝમીન હી મેં લૌટા દેંગે ઔર (કયામત મેં) ઈસ ઝમીન સે તુમકો બાહર લે આએંગે. ઔર અલ્લાહ તઆલા હી ને ઝમીન કો તુમ્હારે લિયે ફર્શ બનાયા તાકે તુમ ઈસકે કુશાદા (ફૈલે હુવે) રાસ્તોં મેં ચલો ફિરો યાની ઝમીન પર ચલને ફિરને મેં રાસ્તા કી કોઈ રુકાવટ નહીં. (સૂરએ નૂહ)

وَقَالَ تَعَالٰى :﴿قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ☆قَالَ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ؕ اِنْ كُنْتُمْ مُّوْقِنِيْنَ ☆ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهٗۤ اَلَا تَسْتَمِعُوْنَ ☆قَالَ رَبُّكُمْ وَ رَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِيْنَ ☆ قَالَ اِنَّ رَسُوْلَكُمُ الَّذِيْۤ اُرْسِلَ اِلَيْكُمْ لَمَجْنُوْنٌ ☆ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا ؕ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُوْنَ﴾[الشعراء:٢٣-٢٨]

وَقَالَ تَعَالٰى فِيْ مَوْضِعٍ آخَرَ:﴿قَالَ فَمَنْ رَّبُّكُمَا يٰمُوْسٰى ☆ قَالَ رَبُّنَا الَّذِيْۤ اَعْطٰى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهٗ ثُمَّ هَدٰى ☆قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُوْنِ الْاُوْلٰى ☆ قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّيْ فِيْ كِتٰبٍ ۚ لَا يَضِلُّ رَبِّيْ وَلَا يَنْسَى ☆ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَّسَلَكَ لَكُمْ فِيْهَا سُبُلًا وَّاَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً﴾

[طه:٤٩-٥٤]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ફિરઔન ને કહા કે રબ્બુલ-આલમીન કયા ચીઝ હૈ. મૂસા (અલૈહિસ્સલામ) ને ફરમાયા કે વો આસમાનોં ઔર ઝમીન ઔર જો કુછ ઈનકે દરમિયાન હૈ સબકે રબ હૈં, અગર તુમ્હેં યકીન આએ. ફિરઔન ને અપને ઈર્દ ગિર્દ(આસપાસ) બૈઠને વાલોં સે કહા કે કયા તુમ સુન રહે હો? (કૈસી બેકાર બાતેં કર રહા હૈ, લેકિન મૂસા(અલૈહિસ્સલામ) ને અલ્લાહ તઆલા કી સિફાત (ખૂબિયોં) કા બયાન જારી રખ્ખા ઔર) ફરમાયા કે વહી તુમ્હારે રબ હૈં ઔર વહી તુમ્હારે પિછલે બાપ દાદોં કે રબ હૈં. ફિરઔન અપને લોગોં સે કેહને લગા યે તુમ્હારા રસૂલ જો તુમ્હારી તરફ ભેજા ગયા હૈ બિલા શુબહ (બેશક) કોઈ દીવાના હૈ. મૂસા (અલૈહિસ્સલામ) ને ફરમાયા કે વહી મશરિક વ મગરિબ (પૂરબ ઔર પશ્ચિમ) ઔર જો કુછ ઈન દોનોં કે દરમિયાન (બીચ મેં) હૈ ઉન સબકે રબ હૈં, અગર તુમ કુછ સમઝ રખતે હો. (સૂરએ શુઅરા)

દૂસરે મકામ પર અલ્લાહ તઆલા ને મૂસા(અલૈહિસ્સલામ) કી બાત કો ઈસ તરહ ઝિક્ર ફરમાયા: ફિરઔન ને કહા મૂસા (યે બતાઓ કે) તુમ દોનોં કા રબ કૌન હૈ? મૂસા (અલૈહિસ્સલામ) ને જવાબ દિયા હમ દોનોં કા (બલ્કે સબકા) રબ વો હૈ જિસને હર ચીઝ કો ઉસકે મુનાસિબ સૂરત વ શકલ અતા ફરમાઈ (ફિર તમામ મખ્લૂકાત કો હર

કિસ્મ કે ફાઈદે હાસિલ કરને કી) સમઝ અતા ફરમાઈ. (ફિરઔન ને મૂસા અલૈહિસ્સલામ કા મઅકૂલ (મુનાસિબ) જવાબ સુન કર બેહૂદા (બેકાર) સવાલાત શુરૂ કર દિયે ઔર) કહા અચ્છા પિછલે લોગોં કે હાલાત બતલાઈયે.મૂસા અલૈહિસ્સલામને ફરમાયા:ઉન લોગોં કા ઈલ્મ મેરે રબ કે પાસ લૌહે મહફૂઝ મેં હે. મેરે રબ (ઐસે જાનને વાલે હૈં કે) ન ગલ્તી કરતે હૈં ઔર ન ભૂલતે હૈં (ઉન લોગોં કે આમાલ કા સહીહ સહીહ ઈલ્મ મેરે રબ કો હાસિલ હે. ફિર હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ ને અલ્લાહ કી ઐસી આમ સિફાત બયાન ફરમાઈ જિસે હર આમી આદમી ભી સમઝ સકતા હે. ચુનાંચે ફરમાયા) વો રબ ઐસે હૈં જિન્હોંને તુમ્હારે લિયે ઝમીન કો ફર્શ બનાયા ઔર ઈસ ઝમીન મેં તુમ્હારે લિયે રાસ્તે બનાએ. ઔર આસમાન સે પાની બરસાયા. (સૂરએ તાહા)

وَ قَالَ تَعَالٰی: ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوْسٰی بِاٰیٰتِنَآ اَنْ اَخْرِجْ قَوْمَکَ مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَی النُّوْرِ ۙ وَذَکِّرْھُمْ بِاَیّٰمِ اللّٰہِ ؕ اِنَّ فِیْ ذٰلِکَ لَاٰیٰتٍ لِّکُلِّ صَبَّارٍ شَکُوْرٍ﴾ [ابراهيم:٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હે: ઔર હમને મૂસા (અલૈહિસ્સલામ) કો યે હુકમ દેકર ભેજા કે અપની કૌમ કો (કુફ્ર કી) તારીકિયોં (અંધેરિયોં) સે (ઈમાન કી) રૌશની કી તરફ લાઓ ઔર અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે મુસીબત ઔર રાહત (સુકૂન) કે જો વાકિઆત ઉનકો પેશ આતે રહે હૈં વો વાકિઆત ઉનકો યાદ દિલાઓ ક્યુંકે ઉન વાકિઆત મેં હર સબ્ર કરને વાલે, શુક્ર કરને વાલે કે લિયે બળી નિશાનિયાં હૈં. (સૂરએ ઈબ્રાહીમ)

وَ قَالَ تَعَالٰی: ﴿اُبَلِّغُکُمْ رِسٰلٰتِ رَبِّیْ وَاَنَا لَکُمْ نَاصِحٌ اَمِیْنٌ﴾ [الاعراف:٦٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હે: (નૂહ અલૈહિસ્સલામ ને અપની કૌમ સે કહા કે) મૈં તુમ્હેં અપને રબ કે પૈગામાત પહુંચાતા હૂં ઔર મૈં તુમ્હારા સચ્ચા ખૈર-ખ્વાહ(ભલા ચાહનેવાલા) હૂં. (સૂરએ અઅરાફ)

وَ قَالَ تَعَالٰی: ﴿وَقَالَ الَّذِیْٓ اٰمَنَ یٰقَوْمِ اتَّبِعُوْنِ اَھْدِکُمْ سَبِیْلَ الرَّشَادِ☆

يٰقَوْمِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ ز وَّاِنَّ الْاٰخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ☆ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰى اِلَّا مِثْلَهَا ج وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُوْنَ فِيْهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ☆ وَيٰقَوْمِ مَالِيْٓ اَدْعُوْكُمْ اِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُوْنَنِيْٓ اِلَى النَّارِ ☆ تَدْعُوْنَنِيْ لِاَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَاُشْرِكَ بِهٖ مَا لَيْسَ لِيْ بِهٖ عِلْمٌ ز وَّاَنَا اَدْعُوْكُمْ اِلَى الْعَزِيْزِ الْغَفَّارِ ☆ لَا جَرَمَ اَنَّمَا تَدْعُوْنَنِيْٓ اِلَيْهِ لَيْسَ لَهٗ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ مَرَدَّنَآ اِلَى اللّٰهِ وَاَنَّ الْمُسْرِفِيْنَ هُمْ اَصْحٰبُ النَّارِ ☆ فَسَتَذْكُرُوْنَ مَآ اَقُوْلُ لَكُمْ ط وَاُفَوِّضُ اَمْرِيْٓ اِلَى اللّٰهِ ط اِنَّ اللّٰهَ بَصِيْرٌ م بِالْعِبَادِ ☆ فَوَقٰىهُ اللّٰهُ سَيِّاٰتِ مَا مَكَرُوْا وَحَاقَ بِاٰلِ فِرْعَوْنَ سُوْٓءُ الْعَذَابِ ﴾ [المومن:٣٨-٤٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: (ફિરઔન કી કૌમ મેં સે) વો આદમી જો (મૂસા અલૈહિસ્સલામ પર) ઈમાન લાયા થા (ઔર ઉસને અપના ઈમાન છુપાયા હુવા થા) અપની કૌમ સે કહા: મેરે ભાઈયો! તુમ મેરી પૈરવી કરો મૈં તુમ્હેં નેકી કા રાસ્તા બતાઊંગા. મેરે ભાઈયો! દુનિયા કી ઝિંદગી મહઝ ચંદ-રોઝા (સિર્ફ થોળે દિનોં કી) હૈ ઔર ઠહરને કા મકામ તો આખિરત હી હૈ. જો બુરે કામ કરેગા ઉસકો બદલા ભી વૈસા હી મિલેગા ઔર જિસને નેક કામ કિયા ચાહે મર્દ હો યા ઔરત બશર્તે યે કે વો મોમિન હો તો ઐસે લોગ જન્નત મેં દાખિલ હોંગે જહાં ઉન્હેં બેહિસાબ રોઝી મિલેગી. મેરે ભાઈયો! આખિર કયા બાત હૈ કે મૈં તુમકો નજાત કી દાવત દેતા હૂં ઔર તુમ મુઝે દોઝખ (જહન્નમ) કી દાવત દેતે હો. તુમ મુઝે ઈસ બાત કી તરફ દાવત દેતે હો કે મૈં અલ્લાહ તઆલા કા મુન્કિર (ન માનને વાલા) હો જાઊં ઔર ઉનકે સાથ ઉસે શરીક કરૂં જિસે મૈં જાનતા ભી નહીં ઔર મૈં તુમ્હેં ઝબરદસ્ત, ગુનાહ બખ્શને વાલે કી તરફ બુલાતા હૂં. ઔર સચ્ચી બાત તો યે હૈ કે તુમ મુઝે જિસકી તરફ બુલાતે હો વો ન દુનિયા મેં પુકારે જાને કે કાબિલ હૈ ન આખિરત મેં ઔર યકીનન હમ સબકો અલ્લાહ તઆલા કે પાસ વાપસ જાના હૈ ઔર બેશક બંદગી કી હદ સે નિકલને વાલે હી દોઝખી હૈં. મૈં તુમસે જો કુછ કહ રહા હૂં તુમ મેરી ઈસ બાત કો આગે ચલ કર યાદ કરોગે ઔર મૈં તો અપના મામલા અલ્લાહ તઆલા કે સુપુર્દ (હવાલે) કરતા હૂં, બેશક

તમામ બંદે અલ્લાહ તઆલા કી નિગાહ મેં હૈં. (નતીજા યે હુવા કે) અલ્લાહ તઆલા ને ઉસ મોમિન કો ઉન લોગોં કી બુરી ચાલોં સે મહફૂઝ રખ્ખા ઔર ખુદ ફિરઔનિયોં પર બદતરીન અઝાબ નાઝિલ હુવા (ઉતરા). (સૂરએ મોમિન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿يٰبُنَيَّ أَقِمِ الصَّلٰوةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوْفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَا أَصَابَكَ ۖ إِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُوْرِ﴾ [لقمن:١٧]

(હઝરત લુકમાન ને અપને બેટે કો નસીહત કી જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને ઝિક્ર ફરમાયા) મેરે પ્યારે બેટે નમાઝ પઢ્હા કરો, અચ્છે કામોં કી નસીહત કિયા કરો, બુરે કામોં સે મના કિયા કરો ઔર જો મુસીબત તુમ પર આએ ઉસકો બર્દાશ્ત કિયા કરો, બેશક યે હિમ્મત કે કામ હૈં. (સૂરએ લુકમાન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُوْنَ قَوْمًا ۙ اللّٰهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيْدًا ۖ قَالُوْا مَعْذِرَةً إِلٰى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ ☆ فَلَمَّا نَسُوْا مَا ذُكِّرُوْا بِهٖٓ أَنْجَيْنَا الَّذِيْنَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوْٓءِ وَأَخَذْنَا الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا بِعَذَابٍۭ بَئِيْسٍۭ بِمَا كَانُوْا يَفْسُقُوْنَ﴾ [الاعراف:١٦٤-١٦٦]

(બની ઈસ્રાઈલ કો હફતા (સનીચર) કે દિન મછલી કે શિકાર સે મના કિયા ગયા થા, કુછ લોગોં ને ઈસ હુકમ પર અમલ કિયા, કુછ લોગોં ને નાફરમાની કી ઔર કુછ લોગોં ને નાફરમાનોં કો નસીહત કી. ઈસ વાકિઆ કો ઈન આયાત મેં બયાન કિયા હૈ. અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ) ઔર વો વક્ત કાબિલે ઝિક્ર હૈ જબ બની ઈસ્રાઈલ કી એક જમાઅત જો કે નાફરમાની નહીં કરતી થી, (ઔર ન હી નાફરમાની કરને વાલોં કો રોકતી થી) ઉસને ઉન લોગોં સે કહા જો નસીહત કિયા કરતે થે કે તુમ ઐસે લોગોં કો કયું નસીહત કર રહે હો જિનકો અલ્લાહ તઆલા હલાક (તબાહ વ બરબાદ) કરને વાલે હૈં યા ઉનકો સખ્ત સઝા દેને વાલે હૈં. ઈસ પર નસીહત કરને વાલોં ને જવાબ દિયા કે હમ ઈસલિયે નસીહત કર રહે હૈં તાકે તુમ્હારે (ઔર અપને) રબ કે સામને અપની ઝિમ્મેદારી સે સુબુકદોશ હો સકેં (યાની અલ્લાહ તઆલા કે સામને યે

કેહ સકેં કે અય અલ્લાહ હમને તો કહા થા મગર ઉન્હોંને ન સુના, હમ માઝૂર હૈં) ઔર ઈસ ઉમ્મીદ પર ભી કે શાયદ યે બાઝ આ જાએં (ઔર હફતા કે દિન શિકાર કરના છોળ દેં) ફિર જબ ઉન લોગોં ને ઈસ હુકમ કો છોળે રખ્ખા જિસ હુકમ પર અમલ કરને કી ઉનકો નસીહત કી જાતી રહી તો હમને ઉન લોગોં કો તો બચા લિયા જો ઈસ બુરે કામ સે મના કિયા કરતે થે ઔર નાફરમાનોં કો નાફરમાની કી વજહ સે જો વો કિયા કરતે થે શદીદ અઝાબ મેં મુબ્તિલા કર દિયા. (સૂરએ અઅરાફ)

وَ قَالَ تَعَالَى: ﴿فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُوْنِ مِنْ قَبْلِكُمْ اُولُوْا بَقِيَّةٍ يَّنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْاَرْضِ اِلَّا قَلِيْلًا مِّمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ ۚ وَاتَّبَعَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا مَآ اُتْرِفُوْا فِيْهِ وَكَانُوْا مُجْرِمِيْنَ ☆ وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَّاَهْلُهَا مُصْلِحُوْنَ﴾ [هود: ١١٦، ١١٧]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: જો કૌમેં તુમસે પેહલે હલાક હો ચુકી હૈં ઉનમેં ઐસે સમઝદાર લોગ કયૂં ન હુવે જો લોગોં કો મુલ્ક મેં ફસાદ ફૈલાને સે મના કરતે અલ્બત્તા ચંદ આદમી ઐસે થે જો ફસાદ સે રોકતે થે જિન્હેં હમને અઝાબ સે બચા લિયા થા (યાની પિછલી ઉમ્મતોં કી હલાકત કે જો કિસ્સે મઝકૂર હુવે હૈં ઉસકી વજહ યે હુઈ કે ઉનમેં ઐસે સમઝદાર લોગ ન થે જો ઉનકો અમ્ર બિલ-મઅરૂફ (નેકી કા હુકમ) ઔર નહી અનિલ-મુન્કર કરતે (બુરે કામોં સે રોકતે), ચંદ લોગ યે કામ કરતે રહે તો વો અઝાબ સે બચા લિયે ગએ) ઔર જો નાફરમાન થે વો જિસ નાઝ વ નેઅમત મેં થે ઉસકે પીછે પળે રહે ઔર વો જરાઈમ કે આદી (જુર્મ કી આદત વાલે) હો ચુકે થે, ઔર આપકે રબ કી યે શાન નહીં હૈ કે વો ઉન બસ્તિયોં કો જિનકે રેહને વાલે (અપની ઔર દૂસરોં કી) ઈસ્લાહ (સુધારને) મેં લગે હોં, નાહક (બિલા વજહ) તબાહ વ બરબાદ કરદેં. (સૂરએ હૂદ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَالْعَصْرِ ☆ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِيْ خُسْرٍ ☆ اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ ۙ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ [العصر]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઝમાને કી કસમ! બેશક

ઈન્સાન બળે ખસારે (નુકસાન) મેં હૈ મગર વો લોગ જો ઈમાન લાએ ઔર નેક આમાલ કે પાબંદ રહે ઔર એક દૂસરે કો (હક) પર કાઈમ રેહને ઔર એક દૂસરે કો આમાલ કી પાબંદી કી તાકીદ કરતે રહે (યે લોગ અલ્બત્તા પૂરે પૂરે કામયાબ હૈં). (સૂરએ અસ્ર)

وَ قَالَ تَعَالٰى : ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ﴾ [ال عمران: ١١٠]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: તુમ બેહતરીન ઉમ્મત હો જો લોગોં કે ફાઈદે કે લિયે ભેજી ગઈ હો. તુમ નેક કામ કરને કો કેહતે હો ઔર બુરે કામોં સે રોકતે હો ઔર અલ્લાહ તઆલા પર ઈમાન રખતે હો. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

وَ قَالَ تَعَالٰى : ﴿قُلْ هٰذِهٖ سَبِيْلِيْٓ اَدْعُوْٓا اِلَى اللّٰهِ عَلٰى بَصِيْرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِيْ﴾ [يوسف: ١٠٨]

રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખિતાબ હૈ: આપ ફરમા દીજિયે મેરા રાસ્તા તો યહી હૈ કે મૈં પૂરી બસીરત (દિલ કે દેખને) કે સાથ અલ્લાહ તઆલા કી તરફ દાવત દેતા હૂં ઔર જો મેરી પૈરવી કરને વાલે હૈં વો ભી (અલ્લાહ તઆલા કી તરફ દાવત દેતે હૈં). (સૂરએ યૂસુફ)

وَقَالَ تَعَالٰى : ﴿وَالْمُؤْمِنُوْنَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ يَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَيُطِيْعُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ اُولٰٓئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ﴾

[التوبة: ٧١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર મુસલમાન મર્દ ઔર મુસલમાન ઔરતેં આપસમેં એક દૂસરે કે દીની મદદગાર હૈં જો નેક કામોં કા હુકમ દેતે હૈં ઔર બુરે કામોં સે મના કરતે હૈં ઔર નમાઝ કી પાબંદી કરતે હૈં ઔર ઝકાત અદા કરતે હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે હુકમ પર ચલતે હૈં. યહી લોગ હૈં જિન પર અલ્લાહ તઆલા ઝરૂર રહમ ફરમાએંગે. બેશક

અલ્લાહ તઆલા ઝબરદસ્ત હૈં, હિકમત વાલે હૈં. (સૂરએ તૌબહ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿وَتَعَاوَنُوْا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰى ۖ وَلَا تَعَاوَنُوْا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ [المائدة:۲]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હે: ઔર નેકી ઔર તકવા (પરહેઝગારી) કે કામોં મેં એક દૂસરે કી મદદ કિયા કરો. ઔર ગુનાહ ઔર ઝુલ્મ કે કામોં મેં એક દૂસરે કી મદદ ન કિયા કરો. (સૂરએ માઈદા)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللّٰهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَّقَالَ إِنَّنِيْ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ☆ وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ۚ اِدْفَعْ بِالَّتِيْ هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِيْ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيْمٌ ☆ وَمَا يُلَقّٰهَا إِلَّا الَّذِيْنَ صَبَرُوْا ۚ وَمَا يُلَقّٰهَا إِلَّا ذُوْ حَظٍّ عَظِيْمٍ﴾ [حم السجدة:۳۳-۳۵]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હે: ઔર ઉસસે બેહતર કિસકી બાત હો સકતી હે જો (લોગોં કો) અલ્લાહ તઆલા કી તરફ બુલાએ ઔર ખુદ ભી નેક અમલ કરે ઔર (ફરમાં-બરદારી કે ઈઝહાર કે લિયે) કહે કે મૈં ફરમાંબરદારોં મેં સે હૂં. નેકી ઔર બુરાઈ બરાબર નહીં હોતી (બલ્કે હર એક કા અસર જુદા હે) તો આપ(ઔર આપકે માનને વાલે) બુરાઈ કા જવાબ ભલાઈ સે દેં (મસ્લન ગુસ્સા કે જવાબ મેં બુર્દબારી (બર્દાશ્ત કરને), સખ્તી કે જવાબ મેં નર્મી) ચુનાંચે ઈસ બેહતરીન બરતાવ કા અસર યે હોગા કે જિસ શખ્સ કો આપસે દુશ્મની થી વો એક દમ ઐસા હો જાએગા જૈસે કોઈ હમદર્દ દોસ્ત હોતા હે, ઔર યે બાત બર્દાશ્ત કરને વાલોં હી કો નસીબ હોતી હે, ઔર યે બાત બળી કિસ્મત વાલે હી કો મિલતી હે (ઈસ આયત સે માલૂમ હુવા કે દાઈ ઈલલ્લાહ (અલ્લાહ કી તરફ બુલાને વાલોં) કો બહુત ઝિયાદા સબ્ર વ ઈસ્તિકલાલ ઔર ઉમ્દા અખ્લાક(બેહતરીન કિરદાર) કી ઝરૂરત હે). (સૂરએ હામીમ સજદા)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿يٰٓأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قُوْٓا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيْكُمْ نَارًا وَّقُوْدُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلٰٓئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَّا يَعْصُوْنَ اللّٰهَ مَآ أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُوْنَ مَا يُؤْمَرُوْنَ﴾ [التحريم:٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઈમાન વાલો! તુમ અપને આપકો ઔર અપને ઘર વાલોં કો ઉસ આગ સે બચાઓ જિસકા ઈંધન (જલને વાલી ચીઝ) આદમી ઔર પંથ્થર હૈં. ઉસ આગ પર ઐસે સખ્ત દિલ ઔર ઝોર-આવર ફરિશ્તે મુકર્રર હૈં કે ઉનકો જો હુકમ ભી અલ્લાહ તઆલા દેતે હૈં વો ઉસકી નાફરમાની નહીં કરતે ઔર વો વહી કરતે હૈં જિસકા ઉનકો હુક્મ દિયા જાતા હૈ. (સૂરએ તહરીમ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿اَلَّذِيْنَ اِنْ مَّكَّنّٰهُمْ فِي الْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ وَاَمَرُوْا بِالْمَعْرُوْفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ؕ وَلِلّٰهِ عَاقِبَةُ الْاُمُوْرِ﴾ [الحج: ٤١]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: યે મુસલમાન લોગ ઐસે હૈં કે અગર હમ ઇનકો દુનિયા મેં હુકૂમત દે દેં તબ ભી યે લોગ (ખુદ ભી) નમાઝ કી પાબંદી કરેં ઔર ઝકાત દેં ઔર (દૂસરોં કો ભી) નેક કામ કરને કો કહેં ઔર બુરે કામોં સે મના કરેં ઔર હર કામ કા અંજામ તો અલ્લાહ તઆલા હી કે ઈખ્તિયાર મેં હૈ. (સૂરએ હજ)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿وَجَاهِدُوْا فِي اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِهٖ ؕ هُوَ اجْتَبٰىكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّيْنِ مِنْ حَرَجٍ ؕ مِلَّةَ اَبِيْكُمْ اِبْرٰهِيْمَ ؕ هُوَ سَمّٰىكُمُ الْمُسْلِمِيْنَ ۙ مِنْ قَبْلُ وَفِيْ هٰذَا لِيَكُوْنَ الرَّسُوْلُ شَهِيْدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُوْنُوْا شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ﴾ [الحج: ٧٨]

એક જગહ ઈરશાદ હૈ: ઔર અલ્લાહ તઆલા કે દીન કે લિયે મેહનત કિયા કરો જૈસા મેહનત કરને કા હક હૈ. ઉન્હોંને તમામ દુનિયા મેં અપને પૈગામ પહુંચાને કે લિયે તુમકો ચુન લિયા હૈ ઔર દીન મેં તુમ પર કિસી તરહ કી સખ્તી નહીં કી (લિહાઝા દીન કા કામ આસાન હૈ. ઔર જો ઈસ્લામ કે અહકામ (હુક્મ) તુમકો દિયે ગએ હૈં વો દીને ઈબ્રાહમી કે મુતાબિક હૈં ઈસલિયે) તુમ અપને બાપ ઈબ્રાહીમ કે દીન પર કાઈમ રહો. અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારા લકબ કુર્આન કે નાઝિલ હોને (ઉતરને) સે પેહલે ભી ઔર ઈસ કુર્આન મેં ભી મુસલમાન રખ્ખા હૈ યાની ફરમાંબરદાર ઔર વફા-શિઆર. તુમકો હમને ઈસલિયે

મુન્તખબ કિયા (ચુના) હૈ તાકે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ તુમ્હારે લિયે ગવાહ હોં ઔર તુમ દૂસરે લોગોં કે મુકાબ્લે મેં ગવાહ બનો. (સૂરએ હજ)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે કયામત કે દિન જબ દૂસરી ઉમ્મતેં ઈન્કાર કરેંગી કે અંબિયા (નબિયોં) ને હમકો તબ્લીગ નહીં કી તો વો અંબિયા, ઉમ્મતે મુહમ્મદિયા કો બતૌરે ગવાહ પેશ કરેંગે, યે ઉમ્મત ગવાહી દેગી કે બેશક પૈગમ્બરોં ને દાવત વ તબ્લીગ કી, જબ સવાલ હોગા કે તુમકો કૈસે માલૂમ હુવા? જવાબ દેંગે કે હમકો હમારે નબી ને બતાયા થા ઔર ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અપની ઉમ્મત કી ગવાહી કે મુઅતબર (ભરોસે વાલી) હોને કી તસ્દીક ફરમાએંગે (ગવાહી દેંગે).

બાઝ મુફસ્સિરીન ને આયત કા મફહૂમ (મતલબ) યે બયાન કિયા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: હમને તુમ્હેં ઈસલિયે ચુન લિયા હૈ તાકે રસૂલ તુમકો બતાએં ઔર સિખાએં ઔર તુમ દૂસરે લોગોં કો બતાઓ ઔર સિખાઓ. (કશ્ફુર્રહમાન)

અહાદીસે નબવિયા

١- عَنْ اَبِى هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ لِعَمِّهِ: قُلْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ، اَشْهَدُ لَكَ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قَالَ: لَوْلَا اَنْ تُعَيِّرَنِى قُرَيْشٌ يَقُوْلُوْنَ: اِنَّمَا حَمَلَهُ عَلٰى ذٰلِكَ الْجَزَعُ لَاَقْرَرْتُ بِهَا عَيْنَكَ، فَاَنْزَلَ اللّٰهُ: "اِنَّكَ لَا تَهْدِىْ مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِىْ مَنْ يَّشَآءُ الْاٰيَة" رواه مسلم، باب الدليل على صحة اسلام ...، رقم:١٣٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપને ચચા (અબૂ તાલિબ સે ઉનકી વફાત (મરને) કે વક્ત) ઈરશાદ ફરમાયા: "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કેહ લીજિયે તાકે મૈં કયામત કે દિન આપકા ગવાહ બન જાઉં. અબૂ તાલિબ ને જવાબ દિયા: અગર કુરૈશ કે ઈસ તઅના કા ડર ન હોતા કે અબૂ તાલિબ ને સિર્ફ મૌત કી ઘબરાહટ સે કલિમા પઢ્હા હૈ તો મૈં

કલિમા પળ્હ કર આપકી આંખોં કો ઠંડા કર દેતા. ઈસ પર અલ્લાહ તઆલા ને યે આયત નાઝિલ ફરમાઈ:

إِنَّکَ لَا تَهْدِیْ مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰکِنَّ اللّٰهَ یَهْدِیْ مَنْ یَّشَآءُ

(તરજુમા: આપ જિસકો ચાહેં હિદાયત નહીં દે સકતે બલ્કે અલ્લાહ તઆલા જિસકો ચાહેં હિદાયત દે દેં). (મુસ્લિમ)

٢- عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: خَرَجَ اَبُوْ بَكْرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ یُرِیْدُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ، وَكَانَ لَهُ صَدِیْقًا فِی الْجَاهِلِیَّةِ، فَلَقِیَهُ، فَقَالَ: یَا اَبَا الْقَاسِمِ، فُقِدْتَ مِنْ مَجَالِسِ قَوْمِكَ، وَ اتَّهَمُوكَ بِالْعَیْبِ لِآبَائِهَا وَ اُمَّهَاتِهَا، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: "اِنِّیْ رَسُوْلُ اللّٰهِ، اَدْعُوْكَ اِلَی اللّٰهِ" فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ كَلَامِهِ اَسْلَمَ اَبُوْ بَكْرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ، فَانْطَلَقَ عَنْهُ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ وَمَا بَیْنَ الْاَخْشَبَیْنِ اَحَدٌ اَكْثَرُ سُرُوْرًا مِنْهُ بِاِسْلَامِ اَبِیْ بَكْرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ، وَمَضٰی اَبُوْ بَكْرٍ فَرَاحَ لِعُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ وَ طَلْحَةَ بْنِ عُبَیْدِ وَ الزُّبَیْرِ بْنِ الْعَوَّامِ وَ سَعْدِ بْنِ اَبِیْ وَقَّاصٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمْ، فَاَسْلَمُوْا، ثُمَّ جَاءَ الْغَدَ بِعُثْمَانَ بْنِ مَظْعُوْنٍ وَ اَبِیْ عُبَیْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ وَ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ عَوْفٍ وَ اَبِیْ سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الْاَسَدِ وَ الْاَرْقَمِ بْنِ اَبِی الْاَرْقَمِ، فَاَسْلَمُوْا رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمْ البداية والنهاية ٣/٨٠

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ઝમાનએ જાહિલિયત મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે દોસ્ત થે. એક દિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી મુલાકાત કે ઈરાદે સે ઘર સે નિકલે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે મુલાકાત હુઈ તો અર્ઝ કિયા: અબુલ-કાસિમ (યે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી કુન્નિયત (ખાનદાન વાલોં કી નિસ્બત સે દિયા ગયા નામ) હૈ) આપ અપની કૌમ કી મજલિસોં મેં દિખાઈ નહીં દેતે ઔર લોગ આપ પર યે ઈલ્ઝામ લગા રહે હૈં કે આપ ઉનકે બાપ દાદા મેં ઉયૂબ(ઐબ, બુરાઈયાં) નિકાલતે હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ

ફરમાયા: મૈં અલ્લાહ તઆલા કા રસૂલ હૂં તુમકો અલ્લાહ તઆલા કી તરફ બુલાતા હૂં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી બાત ખત્મ હોતે હી હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુસલમાન હો ગએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે પાસ સે વાપસ હુવે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ હઝરત અબૂ બકર કે ઈસ્લામ લાને પર જિતને ખુશ થે મક્કા કે દો પહાળોં કે દરમિયાન કોઈ શખ્સ કિસી બાત કી વજહ સે ઉતના ખુશ ન થા. હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ વહાં સે હઝરત ઉસ્માન બિન અફફાન, હઝરત તલ્હા બિન ઉબૈદુલ્લાહ, હઝરત ઝુબૈર બિન અવ્વામ ઔર હઝરત સઅદ બિન અબી વક્કાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ કે પાસ (દાવત દેને કે લિયે) તશરીફ લે ગએ, યે હઝરાત ભી મુસલમાન હો ગએ. દૂસરે રોઝ હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ હઝરત ઉસ્માન બિન મઝઊન, હઝરત અબૂ ઉબૈદા બિન જર્રાહ, હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ, હઝરત અબૂ સલમા બિન અબ્દુલ અસદ ઔર હઝરત અરકમ બિન અબી અરકમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ કો લેકર હાઝિર હુવે ઔર યે સબ હઝરાત ભી મુસલમાન હો ગએ (દો દિન મેં હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી દાવત સે ૯ હઝરાત ને ઈસ્લામ કુબૂલ કિયા). (અલ્બિદાયા વન્નિહાયા)

٣- عَنْ اَسْمَاءَ بِنْتِ اَبِی بَکْرٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہَا قَالَتْ (فِی قِصَّۃِ اِسْلَامِ اَبِی قُحَافَۃَ): فَلَمَّا دَخَلَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ (مَکَّۃَ یَوْمَ الْفَتْحِ) وَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ اَتٰی اَبُوْ بَکْرٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ بِاَبِیْہِ یَقُوْدُہٗ، فَلَمَّا رَآہُ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ قَالَ: ہَلَّا تَرَکْتَ الشَّیْخَ فِی بَیْتِہٖ حَتّٰی اَکُوْنَ اَنَا آتِیْہِ فِیْہِ؟ فَقَالَ اَبُوْ بَکْرٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ: یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ! ہُوَ اَحَقُّ اَنْ یَمْشِیَ اِلَیْکَ مِنْ اَنْ تَمْشِیَ اِلَیْہِ، قَالَ: فَاَجْلَسَہٗ بَیْنَ یَدَیْہِ، ثُمَّ مَسَحَ صَدْرَہٗ، ثُمَّ قَالَ لَہٗ: اَسْلِمْ، فَاَسْلَمَ، وَ دَخَلَ بِہٖ اَبُوْ بَکْرٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَلٰی رَسُوْلِ اللّٰہِ ﷺ وَ رَاْسُہٗ کَاَنَّہَا ثَغَامَۃٌ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: غَیِّرُوْا ہٰذَا مِنْ شَعْرِہٖ۔ رواہ

احمد و الطبرانی و رجالہما ثقات، مجمع الزوائد ٦/٢٥٤

હઝરત અસ્મા બિન્તે અબી બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં (ફત્હે મક્કા કે દિન) જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મક્કા મેં દાખિલ હુવે ઔર મસ્જિદે હરામ તશરીફ લે ગએ તો હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને વાલિદ (બાપ) અબૂ કુહાફા કા હાથ પકળ કર આપકી ખિદમત મેં લાએ. જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉન્હેં દેખા તો ઈરશાદ ફરમાયાઃ અબૂ બકર! ઈન બળે મિયાં કો ઘર મેં કયૂં નહીં રેહને દિયા તાકે મૈં ખુદ ઈનકે પાસ ઘર આ જાતા? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ઈન પર ઝિયાદા હક બનતા હૈ કે યે આપકે પાસ ચલ કર આએં, બજાએ ઈસકે કે આપ ઈનકે પાસ તશરીફ લે જાએં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકો અપને સામને બિઠાયા ઔર ઉનકે સીના પર હાથ મુબારક ફેર કર ઈરશાદ ફરમાયાઃ આપ મુસલમાન હો જાએં. ચુનાંચે હઝરત અબૂ કુહાફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ મુસલમાન હો ગએ. જબ હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપને વાલિદ કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ લાએ તો ઉનકે સર કે બાલ, સગામા દરખ્ત કી તરહ સુફેદ થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈન બાલોં કી સુફેદી કો (મહેંદી વગૈરા લગાકર) બદલ દો. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ સગામા એક દરખ્ત હૈ જો બર્ફ કે માનિંદ સુફેદ હોતા હૈ. (મજમએ બહારુલ-અન્વાર)

٣- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا اَنْزَلَ اللّٰهُ تَعَالٰى: "وَاَنْذِرْ عَشِيْرَتَكَ الْاَقْرَبِيْنَ" اَتَى النَّبِيُّ ﷺ الصَّفَا فَصَعِدَ عَلَيْهِ، ثُمَّ نَادٰى: يَا صَبَاحَاه، فَاجْتَمَعَ النَّاسُ اِلَيْهِ بَيْنَ رَجُلٍ يَجِيْءُ اِلَيْهِ وَبَيْنَ رَجُلٍ يَبْعَثُ رَسُوْلَهُ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يَا بَنِيْ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا بَنِيْ فِهْرٍ، يَا بَنِيْ كَعْبٍ، اَرَاَيْتُمْ لَوْ اَخْبَرْتُكُمْ اَنَّ خَيْلًا بِسَفْحِ هٰذَا الْجَبَلِ تُرِيْدُ اَنْ تُغِيْرَ عَلَيْكُمْ صَدَّقْتُمُوْنِيْ؟ قَالُوْا: نَعَمْ! قَالَ: فَاِنِّيْ نَذِيْرٌ لَّكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيْدٍ فَقَالَ اَبُوْ لَهَبٍ ـ لَعَنَهُ اللّٰهُ ـ تَبًّا لَكَ سَائِرَ الْيَوْمِ! اَمَا دَعَوْتَنَا اِلَّا لِهٰذَا؟ وَاَنْزَلَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ: "تَبَّتْ يَدَآ اَبِيْ لَهَبٍ وَّتَبَّ". اخرجه الامام احمد، البداية

والنهاية ٣/٨٨

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં: જબ અલ્લાહ તઆલા ને وَاَنْذِرْ عَشِيْرَتَکَ الْاَقْرَبِيْنَ આયત નાઝિલ ફરમાઈ "ઔર આપ અપને કરીબી રિશ્તેદારોં કો ડરાઈયે" તો આપને સફા પહાળી પર ચળ્હ કર ઝોર સે પુકારા يَا صَبَاحَاهْ "યાની લોગો! સુબહ દુશ્મન હમલા કરને વાલા હૈ" ઈસલિયે યહાં જમા હો જાઓ. ચુનાંચે સબ લોગ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ જમા હો ગએ. કોઈ ખુદ આયા, કિસી ને અપના કાસિદ ભેજ દિયા. ઉસકે બાદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બનૂ અબ્દુલ મુત્તલિબ બનૂ ફિહર, બનૂ કઅબ! ઝરા યે બતાઓ અગર મૈં તુમ્હેં યે ખબર દૂં કે ઈસ પહાળ કે દામન મેં ઘોળ-સવારોં કા એક લશ્કર (ફૌજ) હૈ જો તુમ પર હમલા કરના ચાહતા હૈ કયા તુમ મુઝે સચ્ચા માન લોગે? સબને કહા: જી હાં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મૈં તુમ્હેં એક સખ્ત અઝાબ આને સે પેહલે ઉસસે ડરાને વાલા હૂં. અબૂ લહબ મલઊન બોલા (નઊઝુ બિલ્લાહ) તૂ હમેશા કે લિયે બરબાદ હો જાએ, હમેં મહઝ (સિર્ફ) ઈસલિયે બુલાયા થા? ઈસ પર અલ્લાહ તઆલા ને "તબ્બત યદા અબી લ-હબિંવ વતબ્બ" સૂરત નાઝિલ ફરમાઈ જિસમેં ફરમાયા: અબૂ લહબ કે દોનોં હાથ ટૂટ જાએં ઔર વો બરબાદ હો જાએ. (મુસ્નદે અહમદ, અલ્બિદાયા વન્નિહાયા)

٥- عَنْ مُنِيْبِ الْاَ زْدِىِّ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: رَاَيْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ فِى الْجَاهِلِيَّةِ وَهُوَ يَقُوْلُ: يَآيُّهَا النَّاسُ قُوْلُوْا "لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ تُفْلِحُوْا" فَمِنْهُمْ مَنْ تَفَلَ فِىْ وَجْهِهٖ، وَمِنْهُمْ مَنْ حَثَا عَلَيْهِ التُّرَابَ، وَمِنْهُمْ مَنْ سَبَّهُ حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ، فَاَقْبَلَتْ جَارِيَةٌ بِعُسٍّ مِنْ مَاءٍ، فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ، وَقَالَ: يَا بُنَيَّةُ! لَا تَخْشَىْ عَلٰى اَبِيْكِ غِيْلَةً وَلَا ذِلَّةً، فَقُلْتُ: مَنْ هٰذِهٖ؟ قَالُوْا: زَيْنَبُ بِنْتُ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ وَهِىَ جَارِيَةٌ وَضِيْئَةٌ. رواه الطبرانى وفيه: منيب بن مدرك ولم اعرفه، وبقية رجاله ثقات. مجمع الزوائد ٦/١٨ وفى الحاشية: منيب بن مدرك ترجمه البخارى فى تاريخه وابن ابى حاتم ولم يذكرا فيه جرحا ولا تعديلا.

હઝરત મુનીબ અઝદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો અપને ઝમાનએ જાહિલિયત મેં દેખા, આપ ફરમા રહે થેઃ લોગો! "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ" કહો કામયાબ હો જાઓગે. મૈંને દેખા કે ઉનમેં સે કોઈ તો આપકે ચેહરે પર થૂક રહા થા ઔર કોઈ આપ પર મિટ્ટી ડાલ રહા થા ઔર કોઈ આપકો ગાલિયાં દે રહા થા (ઔર યૂંહી હોતા રહા) યહાં તક કે આધા દિન ગુઝર ગયા. ફિર એક લળકી પાની કા પ્યાલા લેકર આઈ જિસસે આપને અપને ચેહરે ઔર દોનોં હાથોં કો ધોયા ઔર ફરમાયાઃ મેરી બેટી! ન તો તુમ અપને બાપ કે અચાનક કત્લ હોને સે ડરો ઔર ન કિસી કિસ્મ કી ઝિલ્લત કા ખૌફ રખ્ખો. મૈંને પૂછાઃ યે લળકી કૌન હૈ? લોગોં ને બતાયાઃ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી બેટી હઝરત ઝૈનબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા હૈં. વો એક ખૂબસૂરત બચ્ચી થીં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૯- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: لَمَّا أَنْ أَظْهَرَ اللّٰهُ مُحَمَّدًا أَرْسَلْتُ إِلَيْهِ أَرْبَعِيْنَ فَارِسًا مَعَ عَبْدِ شَرٍّ فَقَدِمُوْا عَلَيْهِ بِكِتَابِي فَقَالَ لَهُ: مَا اسْمُكَ؟ قَالَ: عَبْدُ شَرٍّ قَالَ: بَلْ أَنْتَ عَبْدُ خَيْرٍ، فَبَايَعَهُ عَلَى الْإِسْلَامِ وَكَتَبَ مَعَهُ الْجَوَابَ إِلَى حَوْشَبٍ ذِي ظُلَيْمٍ فَآمَنَ حَوْشَبٌ. الاصابة ١/٣٨٢

હઝરત મુહમ્મદ બિન ઉસ્માન અપને દાદા હઝરત હૌશબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત કરતે હૈં કે જબ અલ્લાહ તઆલા ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ગલબા (ફતહ, જીત) દે દિયા તો મૈંને અબ્દે શર કે સાથ આપકી ખિદમત મેં ચાલીસ સવારોં કી એક જમાઅત ભેજી. વો મેરા ખત લેકર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં પહુંચે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને પૂછાઃ તુમ્હારા નામ કયા હૈ? ઉન્હોંને કહાઃ (મેરા નામ) અબ્દે શર, યાની બુરાઈ વાલા હૈ. આપને ઈરશાદ ફરમાયાઃ નહીં બલ્કે તુમ અબ્દે ખૈર (ભલાઈ વાલે) હો (ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉન્હેં ઈસ્લામ કી દાવત દી વો મુસલમાન હો ગએ). આપ

સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકો ઈસ્લામ પર બૈઅત ફરમા લિયા. રાવી કેહતે હૈં કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ખત કા જવાબ લિખ્ખા ઔર ઉનકે હાથ હૌશબ કો ભેજા (જિસમેં ઈસ્લામ કુબૂલ કરને કી દાવત થી) હૌશબ (ઈસ ખતકો પઢ્હ કર) ઈમાન લે આએ. (ઈસાબા)

૭- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ رَاٰى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذٰلِكَ اَضْعَفُ الْإِيْمَانِ . رواه مسلم، باب بيان كون النهي عن المنكر من الايمان ۰۰۰۰، رقم:۱۷۷

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જો શખ્સ તુમમેં સે કિસી બુરાઈ કો દેખે તો ઉસકો ચાહિયે કે અપને હાથ સે બદલ દે, અગર (હાથ સે બદલને કી) તાકત ન હો તો ઝબાન સે ઉસકો બદલ દે ઔર અગર ઈસકી ભી તાકત ન હો તો દિલ સે ઉસે બુરા જાને યાની ઉસ બુરાઈ કા દિલ મેં ગમ હો ઔર યે ઈમાન કા સબસે કમઝોર દર્જા હૈ. (મુસ્લિમ)

૮- عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَثَلُ الْقَائِمِ عَلٰى حُدُوْدِ اللهِ وَالْوَاقِعِ فِيْهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوْا عَلٰى سَفِيْنَةٍ، فَاَصَابَ بَعْضُهُمْ اَعْلَاهَا وَبَعْضُهُمْ اَسْفَلَهَا، فَكَانَ الَّذِيْنَ فِيْ اَسْفَلِهَا اِذَا اسْتَقَوْا مِنَ الْمَاءِ مَرُّوْا عَلٰى مَنْ فَوْقَهُمْ فَقَالُوْا: لَوْ اَنَّا خَرَقْنَا فِيْ نَصِيْبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا، فَاِنْ يَتْرُكُوْهُمْ وَمَا اَرَادُوْا هَلَكُوْا جَمِيْعًا، وَاِنْ اَخَذُوْا عَلٰى اَيْدِيْهِمْ نَجَوْا وَنَجَوْا جَمِيْعًا . رواه البخاري، باب هل يقرع في القسمة والاستهام فيه؟، رقم:۲٤۹۳

હઝરત નુઅમાન બિન બશીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉસ શખ્સ કી મિસાલ જો અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાંબરદાર હૈ ઔર ઉસ શખ્સ કી જો અલ્લાહ તઆલા કા નાફરમાન હૈ ઉન લોગોં કી

તરહ હૈ (જો એક બળી કશ્તી પર સવાર હોં). કુર્આ (ચિઠ્ઠી ડાલ કર ચુનાવ કરને) સે કશ્તી કી મંઝિલેં મુકર્રર હો ગઈ હોં કે બાઝ લોગ કશ્તી કે ઊપર કે હિસ્સા મેં હોં ઔર બાઝ લોગ નીચે કે હિસ્સા મેં હોં. નીચે કી મંઝિલ વાલોં કો જબ પાની લેને કી ઝરૂરત હોતી હૈ તો વો ઊપર આતે હૈં ઔર ઊપર કી મંઝિલ પર બૈઠને વાલોં કે પાસ સે ગુઝરતે હૈં. ઉન્હોંને સોચા કે અગર હમ અપને (નીચે કે) હિસ્સે મેં સૂરાખ (છેદ) કરલેં (તાકે ઊપર જાને કે બજાએ સૂરાખ સે હી પાની લે લેં) ઔર અપને ઊપર વાલોં કો તકલીફ ન દેં (તો કયા હી અચ્છા હો) અબ અગર ઊપર વાલે નીચે વાલોં કો ઉનકે હાલ પર છોળ દેં ઔર ઉનકો ઉનકી ઈસ રાએ સે ન રોકેં (ઔર વો સૂરાખ કરલેં) તો સબકે સબ હલાક હો જાએંગે ઔર અગર વો ઉનકે હાથોં કો પકળ લેંગે (સૂરાખ નહીં કરને દેંગે) તો વો ખુદ ભી ઔર દૂસરે તમામ મુસાફિર ભી બચ જાએંગે. (બુખારી)

ફાઈદા: ઈસ હદીસ મેં દુનિયા કી મિસાલ એક કશ્તી સે દી ગઈ હૈ જિસમેં સવાર જમાઅત એક દૂસરે કી ગલ્તી સે મુતાસ્સિર હુવે બગૈર નહીં રેહ સકતી. સારી દુનિયા કે ઈન્સાન એક કૌમ કી તરહ એક કશ્તી મેં સવાર હૈં. ઈસ કશ્તી મેં ફરમાં-બરદાર ભી હૈં ઔર નાફરમાન ભી હૈં. અગર નાફરમાની આમ હુઈ તો ઈસસે સિર્ફ વહી તબ્કા (જમાઅત) મુતાસ્સિર નહીં હોગા જો ઉસ નાફરમાની મેં મુબ્તિલા હૈ બલ્કે પૂરી કૌમ, પૂરી દુનિયા મુતાસ્સિર હોગી. ઈસલિયે ઈન્સાની મુઆશરા (સમાજ, સોસાઈટી) કો તબાહી સે બચાને કે લિયે ઝરૂરી હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાનિયોં કો રોકા જાએ, અગર ઐસા ન હોગા તો સારા મુઆશરા અલ્લાહ તઆલા કે અઝાબ મેં ગિરિફ્તાર હો સકતા હૈ.

૯- عَنِ الْعُرْسِ بْنِ عَمِيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: إِنَّ اللهَ لَا يُعَذِّبُ الْعَامَّةَ بِعَمَلِ الْخَاصَّةِ حَتّٰى تَعْمَلَ الْخَاصَّةُ بِعَمَلٍ تَقْدِرُ الْعَامَّةُ اَنْ تُغَيِّرَهُ، وَلَا تُغَيِّرُهُ، فَذَاكَ حِيْنَ يَأْذَنُ اللهُ فِيْ هَلَاكِ الْعَامَّةِ وَالْخَاصَّةِ. رواه

الطبراني ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٧/٥٢٨

હઝરત ઉર્સ બિન અમીરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:

અલ્લાહ તઆલા બાઝ લોગોં કી ગલ્તિયોં પર સબકો (જો ઉસ ગલ્તી મેં મુબ્તિલા નહીં હૈં) અઝાબ નહીં દેતે અલ્બત્તા સબકો ઈસ સૂરત મેં અઝાબ દેતે હૈં જબકે ફરમાં-બરદાર બાવજૂદ કુદરત કે નાફરમાની કરને વાલોં કો ન રોકેં. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

١٠- عَنْ اَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ (فِيْ حَدِيْثٍ طَوِيْلٍ) عَنِ الرَّسُوْلِ ﷺ قَالَ: اَلَاهَلْ بَلَّغْتُ؟ قُلْنَا: نَعَمْ! قَالَ: اَللّٰهُمَّ اشْهَدْ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ، فَاِنَّهُ رُبَّ مُبَلَّغٍ يُبَلِّغُهُ مَنْ هُوَ اَوْعٰى لَهُ. رواه البخاري، باب قول النبي ﷺ لاترجعوا بعدي كفارا...، رقم: ٧٠٧٨

હઝરત અબૂ બકરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (હજ કે મૌકા પર દસ ઝુલહિજ્જા કો મિના મેં ખુતબા કે અખીર મેં) ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયા મૈંને તુમ્હેં અલ્લાહ તઆલા કે અહકામ (હુકમ) નહીં પહુંચા દિયે (સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ફરમાતે હૈં) હમને અર્ઝ કિયાઃ જી હાં, આપને પહુંચા દિયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અય અલ્લાહ! આપ (ઈન લોગોં કે ઈકરાર પર) ગવાહ હો જાએં. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો લોગ યહાં મૌજૂદ હૈં વો ઉન લોગોં તક પહુંચા દેં જો યહાં મૌજૂદ નહીં હૈં ઈસલિયે કે બસા ઔકાત (અકસર) દીન કી બાતેં જિસકો પહુંચાઈ જાએં વો પહુંચાને વાલે સે ઝિયાદા યાદ રખને વાલા હોતા હૈ. (બુખારી)

ફાઈદાઃ ઈસ હદીસ શરીફ મેં ઈસ બાત કી તાકીદ ફરમાઈ ગઈ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી જો બાત સુની જાએ ઉસે સુનને વાલા અપની ઝાત તક મહમૂદ ન રખ્ખે બલ્કે ઉસે દૂસરે લોગોં તક પહુંચાએ, મુમકિન હૈ વો લોગ ઉસે ઝિયાદા યાદ રખને વાલે હોં. (ફત્હુલબારી)

١١- عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ اَوْ لَيُوْشِكَنَّ اللّٰهُ اَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ثُمَّ تَدْعُوْنَهُ فَلَا يَسْتَجِيْبُ لَكُمْ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء في الامر بالمعروف والنهي عن المنكر، رقم: ٢١٦٩

હઝરત હુઝૈફા બિન યમાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝા મેં મેરી જાન હૈ, તુમ ઝરૂર અમ્ર બિલ-મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ-મુન્કર (નેકી કા હુકમ ઔર બુરાઈ સે રોકના) કરતે રહો વરના અલ્લાહ તઆલા અન્કરીબ (જલ્દ હી) તુમ પર અપના અઝાબ ભેજ દેંગે ફિર તુમ દુઆ ભી કરોગે તો અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારી દુઆ કુબૂલ ન કરેંગે. (તિરમિઝી)

١٢- عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَاقَالَتْ:قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَفَنَهْلِكُ وَ فِيْنَا الصَّالِحُوْنَ؟قَالَ:نَعَمْ اِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ. رواه البخارى،

باب ياجوج وماجوج،رقم:٧١٣٥

હઝરત ઝૈનબ બિન્તે જહશ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા: યા રસૂલલ્લાહ! કયા હમ લોગ ઐસી હાલત મેં ભી હલાક હો જાએંગે જબકે હમમેં નેક લોગ ભી હોં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હાં જબ બુરાઈ આમ હો જાએ. (બુખારી)

١٣- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ غُلَامٌ يَهُوْدِيٌّ يَخْدُمُ النَّبِيَّ ﷺ فَمَرِضَ فَاَتَاهُ النَّبِيُّ ﷺ يَعُوْدُهُ، فَقَعَدَ عِنْدَ رَاْسِهٖ فَقَالَ لَهُ: اَسْلِمْ، فَنَظَرَ اِلٰى اَبِيْهِ وَهُوَ عِنْدَهُ فَقَالَ لَهُ: اَطِعْ اَبَا الْقَاسِمِ ﷺ، فَاَسْلَمَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ يَقُوْلُ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ اَنْقَذَهُ مِنَ النَّارِ. رواه

البخارى،باب اذا اسلم الصبى فمات ...... ،رقم:١٣٥٦

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં એક યહૂદી લળકા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત કિયા કરતા થા. વો બીમાર હો ગયા તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસકી બીમાર-પુરસી કે લિયે તશરીફ લે ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસકે સિરહાને બૈઠ ગએ ઔર ફરમાયા કે મુસલમાન હો જાઓ. ઉસને અપને બાપ કો દેખા જો વહીં થા. ઉસને કહા: અબુલકાસિમ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) કી બાત માન લો.

ચુનાંચે વો મુસલમાન હો ગયા. જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ બાહર તશરીફ લાએ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ફરમા રહે થે કે તમામ તારીફેં અલ્લાહ તઆલા કે લિયે હૈં જિન્હોંને ઉસ લળકે કો (જહન્નમ કી) આગ સે બચા લિયા. (બુખારી)

-૧૪ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ هٰذَا الْخَيْرَ خَزَائِنُ، وَلِتِلْكَ الْخَزَائِنِ مَفَاتِيْحُ فَطُوْبٰى لِعَبْدٍ جَعَلَهُ اللّٰهُ مِفْتَاحًا لِلْخَيْرِ مِغْلَاقًا لِلشَّرِّ وَوَيْلٌ لِعَبْدٍ جَعَلَهُ اللّٰهُ مِفْتَاحًا لِلشَّرِّ مِغْلَاقًا لِلْخَيْرِ. رواه ابن ماجه، باب من كان مفتاحا للخير، رقم:٢٣٨

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: યે દીન નેઅમતોં કે ખઝાને હૈં. ઈન નેઅમતોં કે ખઝાનોં કે લિયે કુંજિયાં હૈં. ખુશ-ખબરી હો ઉસ બંદે કે લિયે જિસકો અલ્લાહ ભલાઈ કી ચાબી (ઔર) બુરાઈ કા તાલા બના દેં યાની હિદાયત કા ઝરિયા બના દેં. ઔર તબાહી હૈ ઉસ બંદે કે લિયે જિસકો અલ્લાહ તઆલા બુરાઈ કી ચાબી (ઔર) ભલાઈ કા તાલા બનાદેં યાની ગુમરાહી કા ઝરિયા બને. (ઈબ્ને માજા)

-૧૫ عَنْ جَرِيْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: وَلَقَدْ شَكَوْتُ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ اَنِّيْ لَا اَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَضَرَبَ بِيَدِهِ فِيْ صَدْرِيْ وَقَالَ: اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا. رواه البخاري، باب من لا يثبت على الخيل ٣/١١٠٤ دار ابن كثير دمشق

હઝરત જરીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા મૈંને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે શિકાયત કી કે મૈં ઘોળે કી સવારી અચ્છી તરહ નહીં કર પાતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મેરે સીને પર હાથ માર કર દુઆ દી: અય અલ્લાહ! ઈસે અચ્છા ઘુળ-સવાર બના દીજિયે ઔર ખુદ સીધે રાસ્તા પર ચલતે હુવે દૂસરોં કો ભી સીધા રાસ્તા બતાને વાલા બના દીજિયે. (બુખારી)

-૧૬ عَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ: لَا يَحْقِرْ اَحَدُكُمْ نَفْسَهُ

قَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللهِ! كَيْفَ يَحْقِرُ اَحَدُنَا نَفْسَهُ؟ قَالَ: يَرَى اَمْرًا، لِلّٰهِ عَلَيْهِ فِيْهِ مَقَالٌ، ثُمَّ لَا يَقُوْلُ فِيْهِ، فَيَقُوْلُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: مَا مَنَعَكَ اَنْ تَقُوْلَ فِيْ كَذَا وَكَذَا؟ فَيَقُوْلُ: خَشْيَةُ النَّاسِ، فَيَقُوْلُ: فَاِيَّايَ، كُنْتَ اَحَقَّ اَنْ تَخْشٰى. رواه ابن ماجه، باب الامر بالمعروف والنهي عن المنكر، رقم: ٤٠٠٨

હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે કોઈ અપને આપકો ઘટિયા ન સમઝે. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: અપને આપકો ઘટિયા સમઝને કા કયા મતલબ હે? ઈરશાદ ફરમાયા: કોઈ ઐસી બાત દેખે જિસકી ઈસ્લાહ (સુધાર) કી ઝિમ્મેદારી અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઉસ પર હો લેકિન યે ઉસ મામલા મેં કુછ ન બોલે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસસે કયામત કે દિન ફરમાએંગે કે તુમ્હેં કિસ ચીઝ ને ફુલાં ફુલાં મામલે મેં બાત કરને સે રોકા થા? વો અર્ઝ કરેગા: લોગોં કે ડર કી વજહ સે નહીં બોલા થા કે વો મુઝે તકલીફ પહુંચાએંગે. અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાએંગે કે મૈં ઈસ બાત કા ઝિયાદા હકદાર થા કે તુમ મુઝ હી સે ડરતે. (ઈબ્ને માજા)

ફાઈદા: અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે બુરાઈ કો રોકને કી જો ઝિમ્મેદારી ડાલી ગઈ હે લોગોં કે ડર કી વજહ સે ઈસ ઝિમ્મેદારી કો પૂરા ન કરના અપને કો ઘટિયા સમઝના હે.

١٧- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِنَّ اَوَّلَ مَا دَخَلَ النَّقْصُ عَلٰى بَنِيْ اِسْرَائِيْلَ كَانَ الرَّجُلُ يَلْقَى الرَّجُلَ فَيَقُوْلُ: يَا هٰذَا اتَّقِ اللهَ وَدَعْ مَا تَصْنَعُ، فَاِنَّهُ لَا يَحِلُّ لَكَ، ثُمَّ يَلْقَاهُ مِنَ الْغَدِ، فَلَا يَمْنَعُهُ ذٰلِكَ اَنْ يَكُوْنَ اَكِيْلَهُ وَشَرِيْبَهُ وَقَعِيْدَهُ، فَلَمَّا فَعَلُوْا ذٰلِكَ ضَرَبَ اللهُ قُلُوْبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ، ثُمَّ قَالَ: "لُعِنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ بَنِيْ اِسْرَائِيْلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوٗدَ وَعِيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ" - اِلٰى قَوْلِهِ - "فٰسِقُوْنَ" [المائدة: ٧٨-٨١] ثُمَّ قَالَ: كَلَّا وَاللهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَلَتَأْخُذُنَّ عَلٰى يَدَيِ الظَّالِمِ، وَلَتَأْطِرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ اَطْرًا، وَلَتَقْصُرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ قَصْرًا. رواه ابو داؤد، باب الامر والنهي، رقم: ٤٣٣٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બની ઈસ્રાઈલ મેં સબસે પેહલી કમી યે પૈદા હુઈ કે જબ એક શખ્સ કિસી દૂસરે સે મિલતા ઔર ઉસસે કેહતા: ફુલાને! અલ્લાહ તઆલા સે ડરો, જો કામ તુમ કર રહે હો ઉસે છોળ દો ઈસલિયે કે વો કામ તુમ્હારે લિયે જાઈઝ નહીં. ફિર દૂસરે દિન ઉસસે મિલતા તો ઉસકે ન માનને પર ભી વો અપને તઅલ્લુકાત કી વજહ સે ઉસકે સાથ ખાને પીને મેં ઔર ઉઠને બૈઠને મેં વૈસા હી મામલા કરતા જૈસા કે ઉસસે પેહલે થા. જબ આમ તૌર પર ઐસા હોને લગા ઔર અમ્ર બિલ-મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ-મુન્કર કરના છોળ દિયા તો અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાં-બરદારોં કે દિલ નાફરમાનોં કી તરહ સખ્ત કર દિયે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

لُعِنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ بَنِيْٓ اِسْرَآئِيْلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوٗدَ وَعِيْسَى بْنِ مَرْيَمَ

સે فٰسِقُوْنَ તક પળ્હા (પેહલી દો આયાત કા તરજુમા યે હૈ) "બની ઈસ્રાઈલ પર હઝરત દાઊદ ઔર હઝરત ઈસા અલૈહિમસ્સલામ કી ઝબાની લઅનત કી ગઈ, યે ઈસ વજહ સે કે ઉન્હોંને નાફરમાની કી ઔર હદ સે નિકલ જાતે થે. જિસ બુરાઈ મેં વો મુબ્તિલા થે ઉસસે એક દૂસરે કો મના નહીં કરતે થે. વાકઈ ઉનકા યે કામ બેશક બુરા થા." ઉસેક બાદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને બળી તાકીદ સે યે હુક્મ ફરમાયા કે તુમ ઝરૂર નેકી કા હુક્મ કરો ઔર બુરાઈ સે રોકો, ઝાલિમ કો ઝુલ્મ સે રોકતે રહો ઔર ઉસકો હક બાત કી તરફ ખીંચ કર લાતે રહો ઔર ઉસે હક પર રોકે રખ્ખો. (અબૂ દાઊદ)

૧૮- عَنْ أَبِيْ بَكْرٍ الصِّدِّيْقِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّكُمْ تَقْرَءُوْنَ هٰذِهِ الْآيَةَ: ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ ۚ لَا يَضُرُّكُمْ مَّنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾ [المائدة: ١٠٥]، وَإِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوُا الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوْا عَلٰى يَدَيْهِ أَوْشَكَ أَنْ يَعُمَّهُمُ اللّٰهُ بِعِقَابٍ مِنْهُ. رواه الترمذي وقال: حديث صحيح، باب ما جاء في نزول العذاب إذا لم يغير المنكر، رقم: ٢١٦٨

હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયા: લોગો તુમ યે આયત પેશ કરતે હો

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ ۚ لَا يَضُرُّكُمْ مَّنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ

(અય ઈમાન વાલો અપની ફિક્ર કરો, જબ તુમ સીધી રાહ પર ચલ રહે હો તો જો શખ્સ ગુમરાહ હૈ ઉસસે તુમ્હારા કોઈ નુકસાન નહીં) ઔર મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના કે જબ લોગ ઝાલિમ કો ઝુલ્મ કરતે હુવે દેખેં ઔર ઉસે ઝુલ્મ સે ન રોકેં તો વો વક્ત દૂર નહીં કે અલ્લાહ તઆલા ઉન સબકો અપને ઉમૂમી (આમ) અઝાબ મેં મુબ્તિલા ફરમા દેં. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કા મતલબ યે થા કે તુમ આયત કા મફહૂમ (મતલબ) યે સમઝતે હો કે જબ ઈન્સાન ખુદ હિદાયત પર હો તો ઉસકે લિયે અમ્ર બિલ-મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ-મુન્કર કરના ઝરૂરી નહીં ક્યુંકે દૂસરોં કે બારે મેં ઉસસે પૂછ-ગછ નહીં હોગી. હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને હદીસ બયાન ફરમા કર આયત કે ઈસ ગલત મફહૂમ કી તરદીદ (ઈન્કાર) ફરમાઈ હૈ જિસસે યે વાઝેહ હુવા કે હત્તલ-ઈમકાન (જહાં તક મુમકિન હો) બુરાઈ સે રોકના ઉમ્મત કી ઝિમ્મેદારી ઔર હર હર ફર્દ કા કામ હૈ. આયત કા સહીહ મફહૂમ યે હૈ કે અય ઈમાન વાલો! અપની ઈસ્લાહ (સુધાર) કી ફિક્ર કરો. તુમ્હારા દીન કે રાસ્તે પર ચલના ઈસ તરહ હો કે અપની ભી ઈસ્લાહ કર રહે હો ઔર દૂસરોં કી ઈસ્લાહ કી ભી કોશિશ કર રહે હો, ફિર અગર કોઈ શખ્સ તુમ્હારી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કે બાવજૂદ ભી ગુમરાહ રહે તો ઉસકે ગુમરાહ રેહને સે તુમ્હારા કોઈ નુકસાન નહીં. (બયાનુલ-કુર્આન)

૧૯- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: تُعْرَضُ الْفِتَنُ عَلَى الْقُلُوْبِ كَالْحَصِيْرِ عُوْدًا عُوْدًا، فَاَيُّ قَلْبٍ اُشْرِبَهَا نُكِتَ فِيْهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ، وَاَيُّ قَلْبٍ اَنْكَرَهَا نُكِتَ فِيْهِ نُكْتَةٌ بَيْضَاءُ، حَتّٰى تَصِيْرَ عَلٰى قَلْبَيْنِ، عَلٰى اَبْيَضَ مِثْلِ الصَّفَا، فَلَا تَضُرُّهُ فِتْنَةٌ مَا دَامَتِ السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ، وَالْاٰخَرُ اَسْوَدُ مُرْبَادًّا كَالْكُوْزِ مُجَخِّيًا لَا يَعْرِفُ مَعْرُوْفًا وَلَا

يُنْكِرُ مُنْكَرًا إِلَّا مَا أُشْرِبَ مِنْ هَوَاهُ. رواه مسلم، باب رفع الامانة والايمان من بعض القلوب ۔۔۔۔، رقم: ٣٦٩

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: લોગોં કે દિલોં પર ઐસે આગે પીછે ફિતને આએંગે જિસ તરહ ચટાઈ કે તિંકે આગે પીછે એક દૂસરે સે જુળે હોતે હૈં. લિહાઝા જો દિલ ઉન ફિતનોં મેં સે કિસી એક ફિતના કો કુબૂલ કર લેગા તો ઉસ દિલ મેં એક સિયાહ નુકતા (કાલા પ્વાઈન્ટ) લગ જાએગા ઔર જો દિલ ઉસકો કુબૂલ નહીં કરેગા ઉસ દિલ મેં એક સુફેદ નિશાન લગ જાએગા યહાં તક કે દિલ દો કિસ્મ કે હો જાએંગે. એક સુફેદ સંગે મરમર કી તરહ જિસકો કોઈ ફિતના નુકસાન નહીં પહુંચા સકેગા જબ તક ઝમીન વ આસમાન કાઈમ હૈં (યાની જિસ તરહ સંગે મરમર પર ઉસકે ચિકને હોને કી વજહ સે કોઈ ચીઝ નહીં ઠહર સકતી ઈસી તરહ ઉસકે દિલ મેં ઈમાન કે મઝબૂત હોને કી વજહ સે કોઈ ફિતના અસર-અંદાઝ નહીં હોગા). દૂસરી કિસ્મ કા દિલ સિયાહ ખાકી રંગ કે ઉલ્ટે પ્યાલા કી તરહ હોગા યાની ગુનાહોં કી કસરત સે દિલ સિયાહ (કાલા) હો જાએગા ઔર જિસ તરહ ઉલ્ટે પ્યાલા મેં કોઈ ચીઝ બાકી નહીં રેહતી ઈસી તરહ ઉસ દિલ મેં ગુનાહોં કી નફરત ઔર ઈમાન કા નૂર બાકી નહીં રહેગા. જિસકી વજહ સે જો ન નેકી કો નેકી ઔર ન બુરાઈ કો બુરાઈ સમઝેગા, સિર્ફ અપની ખ્વાહિશાત પર અમલ કરેગા જો ઉસકે દિલ મેં રચ બસ ગઈ હોંગી. (મુસ્લિમ)

٢٠- عَنْ أَبِي أُمَيَّةَ الشَّعْبَانِيِّ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيَّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: فَقُلْتُ: يَا أَبَا ثَعْلَبَةَ! كَيْفَ تَقُولُ فِي هٰذِهِ الْآيَةِ؟ (عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ) قَالَ: أَمَا وَاللّٰهِ لَقَدْ سَأَلْتَ عَنْهَا خَبِيرًا، سَأَلْتُ عَنْهَا رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: بَلِ ائْتَمِرُوا بِالْمَعْرُوفِ، وَتَنَاهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ، حَتّٰى إِذَا رَأَيْتَ شُحًّا مُطَاعًا، وَهَوًى مُتَّبَعًا، وَدُنْيَا مُؤْثَرَةً، وَإِعْجَابَ كُلِّ ذِي رَأْيٍ بِرَأْيِهِ، فَعَلَيْكَ يَعْنِي بِنَفْسِكَ، وَدَعْ عَنْكَ الْعَوَامَّ، فَإِنَّ مِنْ وَرَائِكُمْ أَيَّامَ الصَّبْرِ، الصَّبْرُ فِيهِ مِثْلُ قَبْضٍ عَلَى الْجَمْرِ، لِلْعَامِلِ فِيهِمْ مِثْلُ أَجْرِ خَمْسِينَ رَجُلًا

يَعْمَلُونَ مِثْلَ عَمَلِهِ فَقَالَ (اَبُوْ ثَعْلَبَةَ): يَارَسُوْلَ اللهِ! اَجْرُ خَمْسِيْنَ مِنْهُمْ،

قَالَ: اَجْرُ خَمْسِيْنَ مِنْكُمْ . رواه ابو داؤد، باب الامر والنهى، رقم: ٤٣٤١

હઝરત અબુ ઉમય્યા શઅબાની રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે મૈંને અબૂ સઅલબા ખુશની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે પૂછા કે આપ અલ્લાહ તઆલા કે ઈરશાદ عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ "તુમ અપની ફિક્ર કરો" કે બારે મેં ક્યા ફરમાતે હૈં? ઉન્હોંને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ કી કસમ! તુમને ઐસે શખ્સ સે યે બાત પૂછી હૈ જો ઈસકે બારે મેં ખૂબ જાનતા હૈ. મૈંને ખુદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈસ આયત કા મતલબ પૂછા થા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા થા (કે યે મતલબ નહીં કે સિર્ફ અપની હી ફિક્ર કરો) બલ્કે એક દૂસરે કો ભલાઈ કા હુકમ કરતે રહો ઔર બુરે કામોં સે રોકતે રહો યહાં તક કે જબ દેખો કે લોગ આમ તૌર સે બુખ્લ (કંજૂસી) કર રહે હૈં, ખ્વાહિશાત કો પૂરા કિયા જા રહા હૈ, દુનિયા કો દીન પર તરજીહ (બળહોતરી) દી જા રહી હૈ ઔર હર શખ્સ અપની રાએ કો પસંદ કર રહા હૈ (દૂસરે કી નહીં માન રહા) તો ઉસ વક્ત અવામ કો છોળ કર અપની ઈસ્લાહ કી ફિક્ર મેં લગ જાઓ ક્યુંકે આખરી ઝમાને મેં ઐસે દિન આને વાલે હૈં જિનમેં દીન કે અહકામાત પર ઈસ્તિકામત કે સાથ (જમ કર) અમલ કરના ઈતના મુશ્કિલ હોગા જૈસે અંગારે કો પકળના. ઉન દિનોં મેં અમલ કરને વાલે કો ઉસકે એક અમલ પર ઈતના સવાબ મિલેગા જિતના પચાસ અફરાદ કો ઉસ અમલ કે કરને પર મિલતા. હઝરત અબૂ સઅલબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! ઉનમેં સે પચાસ કા અજર મિલેગા (યા હમમેં સે પચાસ? ક્યુંકે સહાબા કે અમલ કા અજર વ સવાબ ઝિયાદા હૈ) ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે પચાસ કા અજર ઉસ એક શખ્સ કો મિલેગા. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: ઈસકા યે મતલબ હરગિઝ નહીં કે આખરી ઝમાના મેં અમલ કરને વાલા શખ્સ અપની ઈસ ખાસ ફઝીલત કી વજહ સે સહાબા કિરામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ સે દર્જા મેં બળહ જાએગા ક્યુંકે

સહાબા કિરામ બ-હરહાલ બાકી સારી ઉમ્મત સે અફઝલ હી હૈં.

ઈસ હદીસ શરીફ સે માલૂમ હુવા કે અમ્ર બિલ-મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ-મુન્કર કરતે રેહના ઝરૂરી હૈ. અલબત્તા અગર ઐસા વક્ત આ જાએ જિસમેં હક બાત કો કુબૂલ કરને કી ઈસ્તિઅદાદ (સલાહિયત) બિલ્કુલ ખત્મ હો જાએ તો ઈસ સૂરત મેં યકસૂ (એક તરફ) રેહને કા હુકમ હૈ. અલ્લાહ તઆલા કે ફઝલ સે અભી વો વક્ત નહીં આયા હૈ ક્યુંકે ઈસ વક્ત ઉમ્મત મેં હક કો કુબૂલ કરને કી ઈસ્તિઅદાદ મૌજૂદ હૈ.

૨૧- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: اِیَّاکُمْ وَالْجُلُوْسَ بِالطُّرُقَاتِ فَقَالُوْا: یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ! مَا لَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا بُدٌّ نَتَحَدَّثُ فِیْھَا، فَقَالَ: فَاِذَا اَبَیْتُمْ اِلَّا الْمَجْلِسَ فَاَعْطُوا الطَّرِیْقَ حَقَّہٗ قَالُوْا: وَمَا حَقُّ الطَّرِیْقِ یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ؟ قَالَ: غَضُّ الْبَصَرِ، وَکَفُّ الْاَذٰی، وَرَدُّ السَّلَامِ، وَالْاَمْرُ بِالْمَعْرُوْفِ، وَالنَّھْیُ عَنِ الْمُنْکَرِ. رواہ البخاری، باب قول اللہ تعالٰی یاایھا الذین امنوا لاتدخلوا بیوتا ۔۔۔۔، رقم: ٦٢٢٩

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ રાસ્તોં મેં ન બૈઠા કરો. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! હમારે લિયે ઈન રાસ્તોં મેં બૈઠના ઝરૂરી હૈ, હમ વહાં બૈઠ કર બાતેં કરતે હૈં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર બૈઠના હી હૈ તો રાસ્તે કે હુકૂક અદા કિયા કરો. સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! રાસ્તા કે હુકૂક કયા હૈં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નિગાહોં (નઝરોં) કો નીચે રખના, તકલીફ-દેહ (તકલીફ દેને વાલી) ચીઝોં કો રાસ્તે સે હટા દેના (યા ખુદ તકલીફ પહુંચાને સે બાઝ રેહના), સલામ કા જવાબ દેના, નેકી કી નસીહત કરના ઔર બુરાઈ સે રોકના. (બુખારી)

ફાઈદા: સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ કી મુરાદ યે થી કે રાસ્તોં મેં બૈઠને સે બચના હમારે લિયે મુમકિન નહીં હૈ ક્યુંકે હમારે પાસ કોઈ ઐસી જગહ નહીં હૈ જહાં હમ અપની મજલિસ રખ્ખા કરેં.

ઈસલિયે જબ હમ ચંદ લોગ કહીં મિલ જાતે હૈં તો વહીં રાસ્તા મેં બૈઠ જાતે હૈં ઔર અપને દીની વ દુન્યવી ઉમૂર (કામોં) કે બારેમેં રાએ મશ્વરા કરતે હૈં. એક દૂસરે કી હાલત દરયાફ્ત કરતે (પૂછતે) હૈં, અગર કોઈ બીમાર હોતા હૈ તો ઉસકે લિયે ઈલાજ મુઆલજા તજવીઝ કરતે હૈં, અગર આપસમેં કોઈ રંજિશ (બિગાળ) હો તો સુલહ વ સફાઈ કરતે હૈં. (મઝાહિરે હક)

۲۲- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيْرَنَا وَيُوَقِّرْ كَبِيْرَنَا وَيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء في رحمة الصبيان، رقم: ١٩٢١

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: વો શખ્સ હમારી ઈત્તિબા કરને (પૈરવી કરને, માનને) વાલોં મેં સે નહીં હૈ જો હમારે છોટોં પર શફકત (મહેરબાની) ન કરે, હમારે બળોં કા એહતિરામ (ઈઝઝત) ન કરે, નેકી કા હુકમ ન કરે ઔર બુરાઈ સે મના ન કરે. (તિરમિઝી)

۲۳- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِيْ اَهْلِهِ وَ مَالِهِ وَ وَلَدِهِ وَ جَارِهِ تُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَ الصَّدَقَةُ وَالْاَمْرُ بِالْمَعْرُوْفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ (الحديث). رواه البخاري، باب الفتنة التي تموج كموج البحر، رقم: ٧٠٩٦

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી કા બીવી, માલ, ઔલાદ ઔર પળોસી કે મુતાલ્લિક અહકામાત કે પૂરા કરને કે સિલસિલા મેં જો કોતાહિયાં ઔર ગુનાહ હો જાતે હૈં ઉનકા નમાઝ, સદકા, અમ્ર બિલ-મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ-મુન્કર કફ્ફારા બન જાતે હૈં. (બુખારી)

۲۴- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَوْحَى اللهُ عَزَّ وَجَلَّ

اِلٰى جِبْرِيْلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَنِ اقْلِبْ مَدِيْنَةَ كَذَا وَكَذَا بِاَهْلِهَا قَالَ: يَارَبِّ اِنَّ فِيْهِمْ عَبْدَكَ فُلَانًا لَمْ يَعْصِكَ طَرْفَةَ عَيْنٍ قَالَ: فَقَالَ: اِقْلِبْهَا عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ فَاِنَّ وَجْهَهُ لَمْ يَتَمَعَّرْ فِيَّ سَاعَةً قَطُّ. مشكاة المصابيح، رقم: ٥١٥٢

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ કો હુકમ દિયા કે ફુલાં શહર કો શહર વાલોં સમેત ઉલટ દો. હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ ને અર્ઝ કિયા: અય મેરે રબ! ઉસ શહર મેં આપકા ફુલાં બંદા ભી હે જિસને એક લમ્હા ભી આપકી નાફરમાની નહીં કી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ સે ઈરશાદ ફરમાયા કે તુમ ઉસ શહર કો ઉસ શખ્સ સમેત સારે શહર વાલોં પર ઉલટ દો કયુંકે શહર વાલોં કો મેરી નાફરમાની કરતા હુવા દેખ કર ઉસ શખ્સ કે ચેહરે કા રંગ એક ઘળી કે લિયે ભી નહીં બદલા. (મિશ્કાતુલ-મસાબીહ)

ફાઈદા: અલ્લાહ તઆલા કે ઈરશાદ કા હાસિલ યે હે કે બેશક મેરે ઉસ બંદે ને કભી ભી મેરી નાફરમાની નહીં કી, મગર ઉસકા યે જુર્મ હી કયા કમ હે કે લોગ ઉસકે સામને ગુનાહ કરતે રહે ઔર વો ઈત્મેનાન કે સાથ ઉનકો દેખતા રહા, બુરાઈ ફૈલતી રહી ઔર લોગ અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાની કરતે રહે મગર ઉન બુરાઈયોં ઔર નાફરમાની કરને વાલોં કો દેખ કર ઉસકે ચેહરે પર કભી ભી નાગવારી (નાપસંદીદા હોને) કે આસાર મહસૂસ નહીં હુવે. (મિરકાત)

٢٥- عَنْ دُرَّةَ ابْنَةِ اَبِيْ لَهَبٍ قَالَتْ: قَامَ رَجُلٌ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ؟ قَالَ: خَيْرُ النَّاسِ اَقْرَؤُهُمْ وَاَتْقَاهُمْ وَآمَرُهُمْ بِالْمَعْرُوْفِ وَاَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاَوْصَلُهُمْ لِلرَّحِمِ. رواه احمد

واللفظ له والطبراني ورجالهما ثقات وفي بعضهم كلام لا يضر، مجمع الزوائد ٧/ ٥٢٠

હઝરત દુર્રહ બિન્તે અબી લહબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મિંબર પર

તશરીફ-ફરમા થે કે એક શખ્સ ને ખળે હોકર સવાલ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! લોગોં મેં બેહતરીન શખ્સ કૌનસા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ બેહતરીન શખ્સ વો હૈ જો લોગોં મેં સબસે ઝિયાદા કુર્આન શરીફ કા પળ્હને વાલા, સબસે ઝિયાદા તકવા વાલા (પરહેઝગાર), સબસે ઝિયાદા નેકી કરને ઔર બુરાઇ સે બચને કો કેહને વાલા ઔર સબસે ઝિયાદા સિલા-રહમી (રિશ્તેદારોં સે અચ્છા સુલૂક) કરનેવાલા હો. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٢٦- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَتَبَ إِلَى كِسْرَى، وَإِلَى قَيْصَرَ، وَإِلَى النَّجَاشِيِّ، وَإِلَى كُلِّ جَبَّارٍ، يَدْعُوهُمْ إِلَى اللهِ تَعَالَى، وَلَيْسَ بِالنَّجَاشِيِّ الَّذِي صَلَّى عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ. رواه مسلم، باب كتب النبي ﷺ إلى ملوك الكفار ......، رقم: ٤٦٠٩

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કિસરા, કૈસર, નજાશી ઔર હર બળે હાકિમ કો ખત લિખા (ઇન ખુતૂત મેં) ઉન્હેં અલ્લાહ તઆલા કી તરફ બુલાયા. યે નજાશી વો નહીં હૈં (જો મુસલમાન હો ગએ થે ઔર) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકી નમાઝે જનાઝા પળ્હાઈ થી (બલ્કે યે દૂસરા શખ્સ થા. હબ્શા કે હર બાદશાહ કા લકબ નજાશી હોતા થા). (મુસ્લિમ)

٢٧- عَنِ الْعُرْسِ بْنِ عَمِيرَةَ الْكِنْدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِذَا عُمِلَتِ الْخَطِيئَةُ فِي الْأَرْضِ كَانَ مَنْ شَهِدَهَا فَكَرِهَهَا كَانَ كَمَنْ غَابَ عَنْهَا، وَمَنْ غَابَ عَنْهَا فَرَضِيَهَا كَانَ كَمَنْ شَهِدَهَا. رواه ابو داود، باب الامر و النهي، رقم: ٤٣٤٥

હઝરત ઉર્સ બિન અમીરા કિન્દી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે જબ ઝમીન મેં કોઇ ગુનાહ કિયા જાતા હે તો જિસને ઉસે દેખા ઔર બુરા સમઝા વો ગુનાહ કે વબાલ (નુકસાન) સે ઉસ શખ્સ કી તરહ મહફૂઝ રહેગા જો ગુનાહ કી જગહ પર મૌજૂદ ન થા. ઔર જો

ગુનાહ કી જગહ પર મૌજૂદ ન થા લેકિન ઉસ ગુનાહ કે હોને કો બુરા ન સમઝા વો ઉસ ગુનાહ કે વબાલ મેં ઉસ શખ્સ કી તરહ શરીક રહેગા જો ગુનાહ કી જગહ પર મૌજૂદ થા. (અબૂ દાઉદ)

٢٨. عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَثَلِيْ وَمَثَلُكُمْ كَمَثَلِ رَجُلٍ اَوْقَدَ نَارًا، فَجَعَلَ الْجَنَادِبُ وَالْفَرَاشُ يَقَعْنَ فِيْهَا، وهُوَ يَذُبُّهُنَّ عَنْهَا، وَاَنَا آخِذٌ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ، وَاَنْتُمْ تُفَلَّتُوْنَ مِنْ يَدِيْ.

رواه مسلم، باب شفقته ﷺ على امته، رقم:٥٩٥٨

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરી ઔર તુમ્હારી મિસાલ ઉસ શખ્સ કી સી હૈ જિસને આગ જલાઈ તો પર્તિંગે ઔર પરવાને ઉસમેં ગિરને લગે ઔર વો ઉનકો આગ સે હટાને લગા. મૈં ભી તુમ્હારી કમરોં સે પકડ પકડ કર તુમ્હેં જહન્નમ કી આગ સે બચા રહા હૂં લેકિન તુમ મેરે હાથોં સે નિકલે ચલે જા રહે હો યાની જહન્નમ કી આગ મેં ગિરે જા રહે હો. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ મેં નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી બે-ઈન્તિહા શફકત ઔર હિર્સ (મહેરબાની ઔર લાલચ) કા બયાન હૈ જો અપની ઉમ્મત કો જહન્નમ કી આગ સે બચાને કે લિયે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે દિલ મેં થી. (નવવી)

٢٩- عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَاَنِّي اَنْظُرُ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَحْكِيْ نَبِيًّا مِنَ الْاَنْبِيَاءِ ضَرَبَهٗ قَوْمُهٗ فَاَدْمَوْهُ وَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهٖ وَيَقُوْلُ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِيْ فَاِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ. رواه البخاري، كتاب احاديث الانبياء، رقم:٣٤٧٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં ગોયા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો દેખ રહા હૂં કે વો એક નબી કા વાકિઆ બયાન ફરમા રહે હૈં કે ઉનકી કૌમ ને ઉનકો ઈતના મારા કે લહૂ-લુહાન કર દિયા ઔર વો અપને ચેહરે સે ખૂન પોંછ રહે થે ઔર ફરમા રહે થેઃ અય અલ્લાહ! મેરી કૌમ કો માફ ફરમા દીજિયે ક્યુંકે વો

જાનતે નહીં હૈં(ઇસી તરહ કા વાકિઆ ખુદ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ ભી ગઝવએ-ઉહદ કે મૌકા પર પેશ આયા). (બુખારી)

٣٠- عَنْ هِنْدِ بْنِ اَبِیْ هَالَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ مُتَوَاصِلَ الْاَحْزَانِ دَائِمَ الْفِكْرَةِ لَيْسَتْ لَهُ رَاحَةٌ طَوِيْلَ السَّكْتِ لَا يَتَكَلَّمُ فِیْ غَيْرِ حَاجَةٍ. (وهو طرف من الرواية) الشمائل المحمدية والخصائل المصطفوية، رقم:٢٢٦

હઝરત હિન્દ બિન અબી હાલા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી સિફાત (ખૂબિયાં) બયાન કરતે હુવે ફરમાયા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ (ઉમ્મત કે બારે મેં) મુસલસલ ગમગીન ઔર હમેશા ફિક્રમંદ રેહતે થે, કિસી ઘળી આપકો ચૈન નહીં આતા થા. અકસર ઔકાત ખામોશ રેહતે, બિલા ઝરૂરત ગુફતગૂ (બાતચીત) ન ફરમાતે થે. (શમાઇલે તિરમિઝી)

٣١- عَنْ جَابِرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَحْرَقَتْنَا نِبَالُ ثَقِيْفٍ فَادْعُ اللّٰهَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ اهْدِ ثَقِيْفًا. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن صحيح غريب، باب فی ثقيف و بنی حنيفة، رقم:٣٩٤٢

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કબીલા સકીફ કે તીરોં ને તો હમેં હલાક કર દિયા, આપ ઉનકે લિયે બદ-દુઆ ફરમા દીજિયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ અય અલ્લાહ! કબીલા સકીફ કો હિદાયત અતા ફરમા દીજિયે. (તિરમિઝી)

٣٢- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ تَلَا قَوْلَ اللّٰهِ تَعَالٰی فِیْ اِبْرَاهِيْمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿رَبِّ اِنَّهُنَّ اَضْلَلْنَ كَثِيْرًا مِّنَ النَّاسِ ۚ فَمَنْ تَبِعَنِیْ فَاِنَّهُ مِنِّیْ﴾ [ابراهيم:٣٦] الآية وَقَالَ عِيْسٰی عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿اِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۚ وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَاِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ﴾ [المائدة:١١٨] فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَ قَالَ: اَللّٰهُمَّ اُمَّتِیْ اُمَّتِیْ، وَبَكٰی، فَقَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَ جَلَّ: يَا جِبْرِيْلُ! اِذْهَبْ اِلٰی مُحَمَّدٍ، وَ رَبُّكَ اَعْلَمُ،

فَاسْأَلْهُ مَا يُبْكِيكَ؟ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَأَلَهُ، فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَا قَالَ، وَ هُوَ أَعْلَمُ، فَقَالَ اللهُ: يَا جِبْرِيلُ! اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ فَقُلْ: إِنَّا سَنُرْضِيكَ فِي أُمَّتِكَ وَ لَا نَسُوْءُكَ . رواه مسلم ،باب دعاء النبي ﷺ لامته ...... ،رقم: ٤٩٩

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કુર્આને કરીમ કી વો આયત તિલાવત ફરમાઈ જિસમેં અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કી દુઆ ઝિક્ર ફરમાઈ હૈ:

رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ ج فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

(અય મેરે રબ! ઈન બુતોં ને બહુત સે આદમિયોં કો ગુમરાહ કર દિયા (ઈસલિયે અપને ઔર અપની ઔલાદ કે લિયે બુતોં કી ઈબાદત સે બચને કી દુઆ કરતા હૂં, ઈસી તરહ કૌમ કો ભી ઈનકી ઈબાદત સે રોકતા હૂં) ફિર (મેરે કેહને સુનને કે બાદ) જિસને મેરી બાત માન લી વો તો મેરા હૈ હી (ઔર ઉસકે લિયે મગફિરત કા વાદા હૈ) ઔર જિસને મેરી બાત ન માની તો (ઉસકો આપ હિદાયત અતા ફરમાઈયે કયુંકે) આપ બહુત માફ કરને વાલે ઔર બહુત રહમ કરને વાલે હૈં (હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કા ઈસ દુઆ સે મકસદ મોમિનીન કે હક મેં શફાઅત કરના ઔર ગૈર-મોમિનીન કે લિહે હિદાયત માંગના હૈ.))

ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે આયત ભી તિલાવત ફરમાઈ જસમેં અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત ઈસા અલૈહિસ્સલામ કી દુઆ કા ઝિક્ર ફરમાયા હૈ:

إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

(અગર આપ ઈનકો સઝા દેં તો યે આપકે બંદે હૈં (ઔર આપ ઈનકે માલિક હૈં ઔર માલિક કો હક હૈ કે બંદોં કો ઉનકે ગુનાહોં પર સઝા દે) ઔર અગર આપ ઈનકો માફ ફરમા દેં તો આપ ઝબરદસ્ત (કુદરત વાલે) હૈં (લિહાઝા માફ કરને પર ભી કાદિર હૈં ઔર) હિકમત વાલે

(ભી) હૈં (લિહાઝા આપકી માફી ભી હિકમત કે મુવાફિક હોગી.)) યે દોનોં આયતેં તિલાવત ફરમા કર (રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો અપની ઉમ્મત યાદ આ ગઈ ઔર) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દુઆ કે લિયે હાથ ઉઠાએ ઔર અર્ઝ કિયાઃ અય અલ્લાહ! મેરી ઉમ્મત! મેરી ઉમ્મત! ઔર આપ રોને લગે. ઈસ પર અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હુવાઃ જિબ્રીલ! મુહમ્મદ કે પાસ જાઓ અગરચે તુમ્હારા રબ સબ કુછ જાનતા હે મગર ફિર ભી તુમ ઉનસે પૂછો કે ઉનકે રોને કા સબબ કયા હે? ચુનાંચે હઝરત જિબ્રીલ અલૈહિસ્સલામ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ આએ ઔર આપસે પૂછા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને જિબ્રીલ કો બતાયા કે મુઝે અપની ઉમ્મત કે બારે મેં ઈસ ફિક્ર ને રુલાયા કે ઉનકા આખિર મેં કયા હોગા (જિબ્રીલ અલૈહિસ્સલામ ને જાકર અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ બાત કો અર્ઝ કિયા) અલ્લાહ તઆલા ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિબ્રીલ! મુહમ્મદ કે પાસ જાઓ, ઔર ઉનસે કહો કે તુમ્હારી ઉમ્મત કે બારે મેં હમ તુમ્હેં ખુશ કર દેંગે ઔર તુમ્હેં ગમગીન નહીં કરેંગે. (મુસ્લિમ)

ફાઈદાઃ બાઝ રિવાયાત મેં હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને જિબ્રીલ અલૈહિસ્સલામ સે અલ્લાહ તઆલા કા યે પૈગામ સુન કર ફરમાયા કે મૈં તો તબ મુત્મઇન ઔર ખુશ હૂંગા જબ મેરા કોઈ ઉમ્મતી ભી દોઝખ મેં ન રહે.

અલ્લાહ તઆલા કો સબ કુછ માલૂમ હોને કે બાવજૂદ રોને કા સબબ (વજહ) પૂછને કે લિયે જિબ્રીલ અલૈહિસ્સલામ કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ ભેજના સિર્ફ આપકે ઈકરામ ઔર એઝાઝ (ઈઝઝત) કે તૌર પર થા. (મઆરિફુલ-હદીસ)

٣٣- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: لَمَّا رَأَيْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ طِيبَ نَفْسٍ قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ ادْعُ اللّٰهَ لِيْ، قَالَ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِعَائِشَةَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهَا وَ مَا تَأَخَّرَ، وَ مَا أَسَرَّتْ وَمَا أَعْلَنَتْ فَضَحِكَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا حَتّٰى سَقَطَ رَأْسُهَا فِيْ حِجْرِهَا مِنَ الضَّحِكِ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَيَسُرُّكِ دُعَائِيْ؟ فَقَالَتْ: وَمَا لِيْ لَا يَسُرُّنِيْ

دُعَاؤُكَ؟ فَقَالَ: وَاللهِ اِنَّهَا لَدَعْوَتِىْ لِأُمَّتِىْ فِىْ كُلِّ صَلَاةٍ. رواه البزار و رجاله رجال الصحيح غير احمد بن منصور الرمادى و هو ثقة،مجمع الزوائد ٩/ ٢٩٠

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે જબ મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો એક મરતબા ખુશ દેખા તો અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મેરે લિયે અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ ફરમા દેં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِعَائِشَةَ (અય અલ્લાહ! આઈશા કે અગલે પિછલે તમામ ગુનાહ માફ ફરમા દીજિયે ઔર ઉન ગુનાહોં કો ભી માફ ફરમા દીજિયે જો ઈસને છુપ કર કિયે ઔર એલાનિયા કિયે). ઈસ દુઆ કો સુન કર મૈં ખુશી મેં ઈતના હંસી કે મેરા સર મેરી ગોદ સે જા લગા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા તુમ્હેં મેરી દુઆ સે બહુત ખુશી હો રહી હૈ? મૈંને કહા: મુઝે આપકી દુઆ સે ખુશી કયૂં ન હો? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ કી કસમ! યે દુઆ તો મૈં અપની ઉમ્મત કે લિયે હર નમાઝ મેં માંગતા હૂં. (બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٤- عَنْ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ الدِّيْنَ بَدَأَ غَرِيْبًا وَيَرْجِعُ غَرِيْبًا فَطُوْبٰى لِلْغُرَبَاءِ الَّذِيْنَ يُصْلِحُوْنَ مَا اَفْسَدَ النَّاسُ مِنْ بَعْدِىْ مِنْ سُنَّتِىْ (وهو بعض الحديث)، رواه الترمذى وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء ان الاسلام بدا غريبا ۔۔۔۔۔ رقم: ٢٦٣٠

હઝરત અમ્ર બિન ઔફ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હૈં કે દીન શુરૂ મેં અજનબી થા ઔર અન્કરીબ (જલ્દ હી) ફિર પેહલે કી તરહ અજનબી હો જાએગા, લિહાઝા ઉન મુસલમાનોં કે લિયે ખુશ-ખબરી હૈ જિનકો દીન કી વજહ સે અજનબી સમઝા જાએગા. યે વો લોગ હોંગે જો મેરે ઉસ તરીકે કો દુરુસ્ત કરેંગે જિસકો મેરે બાદ લોગોં ને બિગાળ દિયા હોગા. (તિરમિઝી)

٣٥- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللہُ عَنْهُ قَالَ: قِیْلَ: یَا رَسُوْلَ اللہِ ! اُدْعُ عَلَى الْمُشْرِكِیْنَ، قَالَ: اِنِّیْ لَمْ اُبْعَثْ لَعَّانًا وَاِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً. رواه مسلم، باب النهی عن لعن الدواب وغیرها، رقم: ٦٦١٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે મુશરિકીન કે લિયે બદ-દુઆ કરને કી દરખ્વાસ્ત કી ગઇ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુઝે લઅનત કરને વાલા બનાકર નહીં ભેજા ગયા, મુઝે સિર્ફ રહમત બનાકર ભેજા ગયા હૈ. (મુસ્લિમ)

٣٦- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللہُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللہِ ﷺ: یَسِّرُوْا وَلَا تُعَسِّرُوْا، وَسَكِّنُوْا وَلَا تُنَفِّرُوْا. رواه مسلم، باب فی الامر بالتیسیر..... رقم: ٤٥٢٨

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ આસાનિયાં પૈદા કરો ઔર મુશકિલાત પૈદા ન કરો, લોગોં કો તસલ્લી દો ઔર નફરત ન દિલાઓ. (મુસ્લિમ)

٣٧- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللہُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللہِ ﷺ: مَا مِنْ رَجُلٍ یَنْعَشُ لِسَانَهُ حَقًّا یُعْمَلُ بِهِ بَعْدَهُ اِلَّا اَجْرَى اللہُ عَلَیْهِ اَجْرَهُ اِلَى یَوْمِ الْقِیَامَةِ ثُمَّ وَفَّاهُ اللہُ عَزَّوَجَلَّ ثَوَابَهُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ. رواه احمد ٢٦٦/٣

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અપની ઝબાન સે કોઇ હક બાત કહે, જિસ પર ઉસકે બાદ અમલ કિયા જાતા રહે તો કયામત તક કે લિયે અલ્લાહ તઆલા ઉસકા અજર જારી ફરમા દેતે હૈં, ફિર અલ્લાહ તઆલા કયામત કે દિન ઉસકા પૂરા પૂરા સવાબ અતા ફરમાએંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٨- عَنْ اَبِیْ مَسْعُوْدِ الْبَدْرِیِّ رَضِیَ اللہُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللہِ ﷺ: مَنْ دَلَّ عَلَى خَیْرٍ فَلَهُ مِثْلُ اَجْرِ فَاعِلِهِ. (وهو جزء من الحدیث) رواه ابو داؤد

باب فی الدال علی الخیر، رقم: ٥١٢٩

હઝરત અબૂ મસ્ઉદ બદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ ને ભલાઈ કી તરફ રહનુમાઈ કી ઉસે ભલાઈ કરને વાલે કે બરાબર સવાબ મિલતા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

٣٩- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ دَعَا اِلٰی هُدًی کَانَ لَهٗ مِنَ الْاَجْرِ مِثْلُ اُجُوْرِ مَنْ تَبِعَهٗ لَا یَنْقُصُ ذٰلِكَ مِنْ اُجُوْرِهِمْ شَیْئًا، وَمَنْ دَعَا اِلٰی ضَلَالَةٍ کَانَ عَلَیْهِ مِنَ الْاِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهٗ لَا یَنْقُصُ ذٰلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَیْئًا. رواه مسلم، باب من سنّ سنة حسنة...، رقم: ٦٨٠٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ હિદાયત ઔર ખૈર કે કામોં કી દાવત દે ઉસકો ઉન તમામ લોગોં કે અમલ કે બરાબર અજર મિલતા રહેગા જો ઉસ ખૈર કી પૈરવી (ભલાઈ પર અમલ) કરેંગે ઔર પૈરવી કરને વાલોં કે અપને સવાબ મેં કોઈ કમી ન હોગી. ઈસી તરહ જો ગુમરાહી કે કામોં કી તરફ બુલાએગા ઉસકો ઉન સબકે અમલ કા ગુનાહ મિલતા રહેગા જો ઉસ ગુમરાહી કી પૈરવી કરેંગે ઔર ઈસકી વજહ સે ઉન પૈરવી કરને વાલોં કે ગુનાહોં મેં કોઈ કમી ન હોગી. (મુસ્લિમ)

٤٠- عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ سَعِیْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَطَبَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ ذَاتَ یَوْمٍ فَاَثْنٰی عَلٰی طَوَائِفَ مِنَ الْمُسْلِمِیْنَ خَیْرًا، ثُمَّ قَالَ: مَا بَالُ اَقْوَامٍ لَا یُفَقِّهُوْنَ جِیْرَانَهُمْ، وَلَا یُعَلِّمُوْنَهُمْ، وَلَا یَعِظُوْنَهُمْ، وَلَا یَاْمُرُوْنَهُمْ، وَلَا یَنْهَوْنَهُمْ، وَمَا بَالُ اَقْوَامٍ لَا یَتَعَلَّمُوْنَ مِنْ جِیْرَانِهِمْ، وَلَا یَتَفَقَّهُوْنَ، وَلَا یَتَّعِظُوْنَ، وَاللّٰهِ لَیُعَلِّمَنَّ قَوْمٌ جِیْرَانَهُمْ، وَیُفَقِّهُوْنَهُمْ وَیَعِظُوْنَهُمْ، وَیَاْمُرُوْنَهُمْ، وَیَنْهَوْنَهُمْ، وَلَیَتَعَلَّمَنَّ قَوْمٌ مِنْ جِیْرَانِهِمْ، وَیَتَفَقَّهُوْنَ، وَیَتَّعِظُوْنَ اَوْ لَاُعَاجِلَنَّهُمُ الْعُقُوْبَةَ، ثُمَّ نَزَلَ فَقَالَ قَوْمٌ:

مَنْ تَرَوْنَهُ عَنَى بِهٰؤُلَآءِ؟ قَالُوا: الْاَشْعَرِيِّيْنَ، هُمْ قَوْمٌ فُقَهَاءُ، وَلَهُمْ جِيْرَانٌ جُفَاةٌ مِنْ اَهْلِ الْمِيَاهِ وَالْاَعْرَابِ فَبَلَغَ ذٰلِكَ الْاَشْعَرِيِّيْنَ، فَاَتَوْا رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالُوا: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ! ذَكَرْتَ قَوْمًا بِخَيْرٍ، وَذَكَرْتَنَا بِشَرٍّ، فَمَا بَالُنَا؟ فَقَالَ: لَيُعَلِّمَنَّ قَوْمٌ جِيْرَانَهُمْ، وَلَيَعِظُنَّهُمْ، وَلَيَأْمُرُنَّهُمْ، وَلَيَنْهَوُنَّهُمْ، وَلَيَتَعَلَّمَنَّ قَوْمٌ مِنْ جِيْرَانِهِمْ، وَيَتَّعِظُوْنَ، وَيَتَفَقَّهُوْنَ اَوْ لَاُعَاجِلَنَّهُمُ الْعُقُوْبَةَ فِي الدُّنْيَا ، فَقَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَنُفَطِّنُ غَيْرَنَا، فَاَعَادَ قَوْلَهُ عَلَيْهِمْ وَاَعَادُوا قَوْلَهُمْ، اَنُفَطِّنُ غَيْرَنَا، فَقَالَ ذٰلِكَ اَيْضًا، فَقَالُوا: اَمْهِلْنَا سَنَةً، فَاَمْهَلَهُمْ سَنَةً لِيُفَقِّهُوْهُمْ، وَيُعَلِّمُوْهُمْ، وَيَعِظُوْهُمْ ثُمَّ قَرَاَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ هٰذِهِ الْاٰيَةَ: ﴿لُعِنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ بَنِيْ اِسْرَآئِيْلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوٗدَ وَعِيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ الْاٰيَةَ.

رواه الطبراني في الكبير عن بكير بن معروف عن علقمة، الترغيب ١/١٢٢- بكير بن معروف صدوق فيه لين، تقريب التهذيب

હઝરત અલ્કમા બિન સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને બયાન ફરમાયા જિસમેં બાઝ મુસલમાન કૌમોં કી તારીફ ફરમાઈ. ફિર ઈરશાદ ફરમાયા: યે કયા બાત હૈ કે બાઝ કૌમેં અપને પળોસિયોં સે ન દીન કી સમઝ પૈદા કરતી હૈં, ન ઉનકો દીન સિખાતી હૈં, ન ઉનકો નસીહત કરતી હૈં, ન ઉનકો અચ્છી બાતોં કા હુકમ કરતી હૈં ઔર ન ઉનકો બુરી બાતોં સે રોકતી હૈં. ઔર કયા બાત હૈ કે બાઝ કૌમેં અપને પળોસિયોં સે ન ઈલ્મ સીખતી હૈં, ન દીન કી સમઝ હાસિલ કરતી હૈં ઔર ન નસીહત કુબૂલ કરતી હૈં. અલ્લાહ કી કસમ! યે લોગ અપને પળોસિયોં કો ઈલ્મ સિખાએં, ઉનમેં દીન કી સમઝ પૈદા કરેં, ઉનકો નસીહત કરેં, ઉન્હેં અચ્છી બાતોં કા હુકમ કરેં, બુરી બાતોં સે રોકેં ઔર દૂસરે લોગ અપને પળોસિયોં સે દીન સીખેં, ઉનસે દીન કી સમઝ હાસિલ કરેં ઔર ઉનકી નસીહત કુબૂલ કરેં. અગર ઐસા ન હુવા તો મૈં ઉન સબકો દુનિયા હી મેં સખ્ત સઝા દૂંગા. ઉસકે બાદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ મિંબર સે નીચે તશરીફ લે આએ. લોગોં મેં ઈસકા ચરચા હુવા કે ઈસસે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને

કૌનસી કૌમેં મુરાદ લી હૈં? લોગોં ને કહાઃ અશ્અરી કૌમ કે લોગ મુરાદ હૈં કે વો ઈલ્મ વાલે હૈં ઔર ઉનકે આસપાસ કે દેહાતી દીન સે નાવાકિફ (અંજાન) હૈં. યે ખબર અશ્અરી લોગોં કો પહુંચી. વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે ઔર અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! આપને બાઝ કૌમોં કી તારીફ ફરમાઈ ઔર હમ પર નારાઝગી કા ઈઝહાર ફરમાયા, હમારા કયા કુસૂર હૈ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (દોબારા) ઈરશાદ ફરમાયાઃ યા તો યે લોગ અપને પળોસિયોં કો ઈલ્મ સિખાએં, ઉનકો નસીહત કરેં, ઉનકો અચ્છી બાતોં કા હુકમ કરેં, બુરી બાતોં સે મના કરેં, ઔર ઐસે હી દૂસરે લોગોં કો ચાહિયે કે વો અપને પળોસિયોં સે સીખેં, ઉનસે નસીહત હાસિલ કરેં, દીન કી સમઝ-બૂઝ લેં, વરના મેં ઉન સબકો દુનિયા હી મેં સખ્ત સઝા દૂંગા. અશ્અરી લોગોં ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કયા હમ દૂસરોં કો સમઝદાર બનાએં? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફિર અપના વહી હુકમ ઈરશાદ ફરમાયા. ઉન્હોંને તીસરી દફા ફિર યહી અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! એક સાલ કી મુહલત હમકો દે દેં. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનકો પળસિયોં કી તાલીમ કે લિયે એક સાલ કી મુહલત દે દી તાકે ઉનમેં દીન કી સમઝ પૈદા કરેં, ઉન્હેં સિખાએં ઔર ઉન્હેં નસીહત કરેં. ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે આયત તિલાવત ફરમાઈઃ -

لُعِنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ بَنِيْٓ اِسْرَآئِيْلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوٗدَ وَعِيْسَى بْنِ مَرْيَمَ

(તરજુમાઃ બની ઈસ્રાઈલ મેં જો લોગ કાફિર થે ઉન પર હઝરત દાઉદ ઔર હઝરત ઈસા (અલૈ.) કી ઝબાન સે લઅનત કી ગઈ થી ઔર યે લઅનત ઈસ સબબ સે હુઈ કે ઉન્હોંને હુકમ કી મુખાલિફત કી ઔર હદ સે નિકલ ગએ. જિસ બુરાઈ મેં વો મુબ્તિલા થે ઉસસે એક દૂસરે કો મના નહીં કરતે થે, ઉનકા યે કામ વાકઈ બુરા થા). (તબરાની, તરગીબ)

٣١- عَنْ اُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّهُ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ:

يُجَآءُ بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقٰى فِى النَّارِ فَتَنْدَلِقُ اَقْتَابُهٗ فِى النَّارِ فَيَدُوْرُ كَمَا يَدُوْرُ الْحِمَارُ بِرَحَاهُ، فَيَجْتَمِعُ اَهْلُ النَّارِ عَلَيْهِ فَيَقُوْلُوْنَ:

يَا فُلَانُ! مَا شَأْنُكَ، أَلَيْسَ كُنْتَ تَأْمُرُ بِالْمَعْرُوْفِ وَتَنْهَانَا عَنِ الْمُنْكَرِ؟ قَالَ: كُنْتُ آمُرُكُمْ بِالْمَعْرُوْفِ وَلَا آتِيْهِ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيْهِ. رواه البخاري، باب صفة النار وانها مخلوقة، رقم: ٣٢٦٧

હઝરત ઉસામા બિન ઝૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હે કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ કયામત કે દિન એક શખ્સ કો લાયા જાએગા ઓર ઉસકો જહન્નમ મેં ફેંક દિયા જાએગા જિસસે ઉસકી અંતળયાં નિકલ પળેંગી. વો અંતળિયોં કે ઈર્દ ગિર્દ ઈસ તરહ ઘૂમેગા જૈસા કે ચક્કી કા ગધા ચક્કી કે ગિર્દ ઘૂમતા હે યાની જૈસે જાનવર કો આટે કી ચક્કી ચલાને કે લિયે ચક્કી કે ચારોં તરફ ઘુમાયા જાતા હે ઈસી તરહ યે શખ્સ અપની અંતળિયોં કે ચારોં તરફ ઘૂમેગા. જહન્નમ કે લોગ ઉસકે ચારોં તરફ જમા હો જાએંગે ઓર ઉસસે પૂછેંગેઃ ફુલાને! તુમ્હેં કયા હુવા? કયા તુમ અચ્છી બાતોં કા હુકમ નહીં કરતે થે ઓર બુરી બાતોં સે હમકો નહીં રોકતે થે? વો જવાબ દેગાઃ મૈં તુમકો અચ્છી બાતોં કા હુકમ કરતા થા લેકિન ખુદ ઉસ પર અમલ નહીં કરતા થા, ઓર બુરી બાતોં સે રોકતા થા લેકિન ઉન્હેં કિયા કરતા થા. (બુખારી)

٤٢- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي عَلَى قَوْمٍ تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيْضَ مِنْ نَارٍ قَالَ: قُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ؟ قَالُوا: خُطَبَاءُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا كَانُوا يَأْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ يَتْلُوْنَ الْكِتَابَ أَفَلَا يَعْقِلُوْنَ. رواه احمد ١٢٠/٣

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ શબે મેઅરાજ મેં મેરા ગુઝર ઐસી જમાઅત પર હુવા કે ઉનકે હોંટ જહન્નમ કી આગ કી કૈંચિયોં સે કતરે જા રહે થે. મૈંને જિબ્રઈલ (અલૈહિસ્સલામ) સે દરયાફત કિયા કે યે કૌન લોગ હૈં? ઉન્હોંને બતાયાઃ યે વાઈઝ (નસીહત, વઅઝ કરને વાલે) હૈં જો દૂસરોં કો નેકી કરને કે લિયે કેહતે થે ઓર ખુદ અપને કો ભુલા દેતે થે યાની ખુદ અમલ નહીં

કરતે થે હાલાંકે વો અલ્લાહ તઆલા કી કિતાબ પઢ્હતે થે, કયા વો સમઝદાર નહીં થે. (મુસ્નદે અહમદ)

અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને કે ફઝાઇલ

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَهَاجَرُوْا وَجٰهَدُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللهِ وَالَّذِيْنَ اٰوَوْا وَّنَصَرُوْٓا اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُوْنَ حَقًّا ؕ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ كَرِيْمٌ﴾ [الانفال:٧٤]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર અપને ઘર છોળે ઔર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ કિયા ઔર જિન લોગોં ને ઉન મુહાજિરીન કો અપને યહાં ઠેહરાયા ઔર ઉનકી મદદ કી, યે લોગ ઈમાન કા પૂરા હક અદા કરને વાલે હૈં. ઉનકે લિયે મગફિરત ઔર ઇઝઝત કી રોઝી હૈ. (સૂરએ અન્ફાલ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَهَاجَرُوْا وَجٰهَدُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللهِ بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ۙ اَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللهِ ؕ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَآئِزُوْنَ ☆ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَّجَنّٰتٍ لَّهُمْ فِيْهَا نَعِيْمٌ مُّقِيْمٌ ☆ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ؕ اِنَّ اللهَ عِنْدَهٗٓ اَجْرٌ عَظِيْمٌ﴾ [التوبة:٢٠-٢٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર ઉન્હોંને અપને ઘર છોળે ઔર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં અપને માલ વ જાન સે જિહાદ કિયા અલ્લાહ તઆલા કે યહાં ઉનકે લિયે બળા દર્જા હૈ, ઔર યહી લોગ પૂરે કામયાબ હૈં. ઉન્હેં ઉનકે રબ ખુશ-ખબરી દેતે હૈં અપની રહમત ઔર રઝામંદી ઔર જન્નત કે ઐસે બાગોં કી જિનમેં ઉન્હેં હમેશા કી નેઅમતેં મિલેંગી, ઉન જન્નતોં મેં યે લોગ હમેશા હમેશા

રહેંગે. બિલા શુબહ અલ્લાહ કે પાસ બળા અજર હૈ. (સૂરએ તૌબહ)

وَ قَالَ تَعَالٰی : ﴿وَالَّذِیْنَ جٰهَدُوْا فِیْنَا لَنَهْدِیَنَّهُمْ سُبُلَنَا ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِیْنَ﴾[العنكبوت:٦٩]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર જો લોગ હમારે (દીન કે) લિયે મશક્કતેં બર્દાશ્ત કરતે હૈં હમ ઉનકો ઝરૂર અપને તક પહુંચને કી રાહેં સુઝા દેંગે (કે ઉન્હેં વો બાતેં સમઝાએંગે કે દૂસરોં કો ઉન બાતોં કા એહસાસ તક નહીં હોગા) ઔર બેશક અલ્લાહ તઆલા ઈખ્લાસ સે અમલ કરને વાલોં કે સાથ હૈં. (સૂરએ અન્કબૂત)

وَقَالَ تَعَالٰی: ﴿ وَ مَنْ جٰهَدَ فَاِنَّمَا یُجَاهِدُ لِنَفْسِهٖ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَغَنِیٌّ عَنِ الْعٰلَمِیْنَ﴾[العنكبوت:٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: જો શખ્સ મેહનત કરતા હૈ વો અપને હી નફા કે લિયે મેહનત કરતા હૈ (વરના) અલ્લાહ તઆલા કો તો તમામ જહાન(દુનિયા) વાલોં મેં સે કિસી કી હાજત(ઝરૂરત) નહીં. (સૂરએ અન્કબૂત)

وَقَالَ تَعَالٰی :﴿ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ثُمَّ لَمْ یَرْتَابُوْا وَجٰهَدُوْا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ ؕ اُولٰٓئِكَ هُمُ الصّٰدِقُوْنَ ﴾ [الحجرات:١٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: કામિલ (પૂરે) ઈમાન વાલે તો વહી લોગ હૈં જો અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પર ઈમાન લાએ ફિર (ઉમ્ર ભર કભી) શક નહીં કિયા (યાની અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ કી હર બાત કો તેહ દિલ સે તસ્લીમ કિયા (માના) ઔર ઉસમેં કભી શક ન કિયા) ઔર અપને માલોં ઔર અપની જાનોં કે સાથ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં મશક્કતેં બર્દાશ્ત કીં. યહી લોગ ઈમાન મેં સચ્ચે હૈં. (સૂરએ હુજુરાત)

وَقَالَ تَعَالٰی : ﴿یٰٓاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰی تِجَارَةٍ تُنْجِیْكُمْ مِّنْ

عَذَابٍ اَلِيْمٍ ☆ تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَتُجَاهِدُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ ؕ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ☆ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوْبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ وَمَسٰكِنَ طَيِّبَةً فِيْ جَنّٰتِ عَدْنٍ ؕ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ﴾ [الصف: ١٠-١٢]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હે: ઇમાન વાલો! કયા મૈં તુમ્હેં એસી તિજારત બતાઊં જો તુમ્હેં દર્દનાક અઝાબ સે બચાલે (ઔર વો યે હે કે) તુમ અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ પર ઇમાન લાઓ ઔર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં અપને માલોં ઔર અપની જાનોં કે સાથ જિહાદ કરો. યે તુમ્હારે હક મેં બહુત હી બેહતર હે અગર તુમ કુછ સમઝ રખતે હો. ઇસ પર અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે ગુનાહ માફ કર દેંગે ઔર તુમકો જન્નત કે એસે બાગોં મેં દાખિલ કરેંગે જિનકે નીચે નેહરેં બેહ રહી હોંગી ઔર ઉમ્દા મકાનાત મેં દાખિલ કરેંગે જો દાઇમી (હમેશા રેહને વાલે) હોંગે. યે બહુત બળી કામયાબી હે. (સૂરએ સફ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿قُلْ اِنْ كَانَ اٰبَآؤُكُمْ وَاَبْنَآؤُكُمْ وَاِخْوَانُكُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيْرَتُكُمْ وَاَمْوَالُ ۨاقْتَرَفْتُمُوْهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ اَحَبَّ اِلَيْكُمْ مِّنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَجِهَادٍ فِيْ سَبِيْلِهٖ فَتَرَبَّصُوْا حَتّٰى يَاْتِيَ اللّٰهُ بِاَمْرِهٖ ؕ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ﴾ [التوبة: ٢٤]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઇરશાદ ફરમાયા: આપ મુસલમાનોં સે કેહ દીજિયે કે અગર તુમ્હારે બાપ ઔર બેટે ઔર ભાઇ ઔર બીવિયાં ઔર તુમ્હારી બિરાદરી ઔર વો માલ જો તુમને કમાએ હૈં ઔર વો તિજારત જિસકે બંદ હોને સે તુમ ડરતે હો ઔર વો મકાનાત જિનમેં રેહને તુમ પસંદ કરતે હો, અગર યે સબ ચીઝેં તુમકો અલ્લાહ તઆલા સે ઔર ઉનકે રસૂલ સે ઔર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ કરને સે ઝિયાદા મહબૂબ (પસંદીદા) હૈં તો ઇન્તિઝાર કરો યહાં તક કે અલ્લાહ તઆલા સઝા કા હુકમ ભેજ દેં ઔર અલ્લાહ તઆલા હુકમ ન માનને વાલોં કી રહબરી નહીં ફરમાતે (રાસ્તા નહીં દિખાતે). (સૂરએ તૌબહ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ۛ وَأَحْسِنُوا ۛ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ [البقرة:١٩٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઇરશાદ હૈ: ઔર તુમ લોગ જાન કે સાથ માલ ભી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં ખર્ચ કિયા કરો (ઔર જિહાદ સે જી ચુરા કર) અપને આપકો અપને હાથોં હલાકત (તબાહી) મેં ન ડાલો, ઔર જો કામ ભી કરો અચ્છી તરહ કિયા કરો, બેશક અલ્લાહ તઆલા અચ્છી તરહ કામ કરને વાલોં કો પસંદ ફરમાતે હૈં. (સૂરએ બકરહ)

અહાદીસે નબવિયા

٤٣- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: لَقَدْ أُخِفْتُ فِي اللهِ وَمَا يُخَافُ أَحَدٌ، وَلَقَدْ أُوذِيتُ فِي اللهِ لَمْ يُؤْذَ أَحَدٌ، وَلَقَدْ أَتَتْ عَلَيَّ ثَلَاثُونَ مِنْ بَيْنِ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ وَمَالِي وَلِبِلَالٍ طَعَامٌ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ إِلَّا شَيْءٌ يُوَارِيهِ إِبِطُ بِلَالٍ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب احاديث عائشة وانس ...، رقم:٢٤٧٢

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: દીન (કી દઅવત) કે સિલસિલા મેં મુઝે ઇતના ડરાયા ગયા કે કિસી કો ઇતના નહીં ડરાયા ગયા ઔર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં મુઝે ઇતના સતાયા ગયા કે કિસી ઔર કો ઇતના નહીં સતાયા ગયા. મુઝ પર તીસ દિન ઔર તીસ રાતેં મુસલસલ ઇસ હાલ મેં ગુઝરી હૈં કે મેરે ઔર બિલાલ કે લિયે ખાને કી કોઇ ઐસી ચીઝ નહીં થી જિસકો કોઇ જાનદાર ખા સકે. સિર્ફ ઇતની ચીઝ હોતી જિસકો બિલાલ કી બગલ છુપા લે યાની બહુત થોડી મિકદાર મેં હોતી થી. (તિરમિઝી)

٤٤- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَبِيتُ اللَّيَالِي الْمُتَتَابِعَةَ طَاوِيًا وَأَهْلُهُ لَا يَجِدُونَ عَشَاءً، وَكَانَ أَكْثَرُ خُبْزِهِمْ خُبْزَ الشَّعِيرِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء في معيشة

النبی ﷺ واهله، رقم: ۲۳٦٠

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઔર આપકે ઘર વાલે બહુત સી રાતેં મુસલસલ ખાલી પેટ (ફાકે સે) ગુઝારતે થે, ઉનકે પાસ રાત કા ખાના નહીં હોતા થા, ઔર ઉનકા ખાના આમ તૌર સે જવ કી રોટી હોતી થી. (તિરમિઝી)

۳۵- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ خُبْزِ شَعِيْرٍ، يَوْمَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ حَتَّى قُبِضَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ. رواه مسلم، باب الدنيا سجن للمؤمن وجنة للكافر، رقم: ٧٤٤٥

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે વફાત પા જાને તક આપકે ઘર વાલોં ને જવ કી રોટી ભી કભી દો દિન મુસલસલ પેટ ભર કર નહીં ખાઈ. (મુસ્લિમ)

۳٦- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا نَاوَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ كِسْرَةً مِنْ خُبْزِ شَعِيْرٍ فَقَالَ: هٰذَا أَوَّلُ طَعَامٍ أَكَلَهُ أَبُوْكِ مُنْذُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ رواه احمد والطبراني وزاد فَقَالَ: مَا هٰذِهِ؟ فَقَالَتْ: قُرْصٌ خَبَزْتُهُ، فَلَمْ تَطِبْ نَفْسِيْ حَتَّى أَتَيْتُكَ بِهٰذِهِ الْكِسْرَةِ ورجالهما ثقات، مجمع الزوائد ١٠/٥٦٢

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે એક મરતબા હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો જવ કી રોટી કા એક ટુકળા પેશ કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તીન દિન મેં યે પેહલા ખાના હૈ જિસકો તુમ્હારે વાલિદ ને ખાયા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

એક રિવાયત મેં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સાહબઝાદી (બેટી) સે પૂછાઃ યે કયા હૈ? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ એક રોટી મૈંને પકાઈ થી, મુઝે અચ્છા નહીં લગા કે મૈં આપકે બગૈર ખાઊં.

(તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

٤٧- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدِنِ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ بِالْخَنْدَقِ وَهُوَ يَحْفِرُ وَنَحْنُ نَنْقُلُ التُّرَابَ، وَبَصُرَ بِنَا فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ لَا عَيْشَ اِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ فَاغْفِرْ لِلْاَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةِ. رواه البخارى، باب الصحة و الفراغ ...، رقم: ٦٤١٤

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમ ગઝવએ ખંદક મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ખંદક ખોદ રહે થે ઔર હમ ખંદક સે મિટ્ટી નિકાલ કર દૂસરી જગહ ડાલ રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમેં (ઇસ હાલ મેં) દેખ કર ફરમાયા: અય અલ્લાહ! ઝિંદગી તો સિર્ફ આખિરત હી કી ઝિંદગી હૈ, આપ અન્સાર ઔર મુહાજિરીન કી મગફિરત ફરમા દીજિયે. (બુખારી)

٤٨- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: اَخَذَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ بِمَنْكِبِي فَقَالَ: كُنْ فِي الدُّنْيَا كَاَنَّكَ غَرِيْبٌ اَوْ عَابِرُ سَبِيْلٍ. رواه البخارى، باب قول النبى ﷺ كن فى الدنيا كانك غريب ...، رقم: ٦٤١٦

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (બાત કી અહમિયત કી વજહ સે મુતવજ્જેહ કરને કે લિયે) મેરે કંધે કો પકડ કર ઇરશાદ ફરમાયા: તુમ દુનિયા મેં મુસાફિર કી તરહ યા રાસ્તા ચલને વાલે કી તરહ રહો. (બુખારી)

٤٩- عَنْ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: فَوَاللهِ مَا الْفَقْرَ اَخْشٰى عَلَيْكُمْ، وَلٰكِنْ اَخْشٰى عَلَيْكُمْ اَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا كَمَا بُسِطَتْ عَلٰى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، فَتَنَافَسُوْهَا كَمَا تَنَافَسُوْهَا وَتُلْهِيَكُمْ كَمَا اَلْهَتْهُمْ (وهو بعض الحديث). رواه البخارى، باب ما يحذر من زهرة الدنيا ...، رقم: ٦٤٢٥

હઝરત અમ્ર બિન ઔફ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ કી કસમ મુઝે તુમ્હારે બારે મેં ફકો ફાકા (ગરીબી) કા ડર નહીં બલ્કે ઈસ બાત સે ડરતા હૂં કે દુનિયા કો તુમ પર ફેલા દિયા જાએ જિસ તરહ તુમસે પેહલે લોગોં પર દુનિયા કો ફેલા દિયા ગયા થા, ફિર તુમ ભી દુનિયા કો હાસિલ કરને કે લિય એક દૂસરે સે આગે બળ્હને લગો જિસ તરહ તુમસે પેહલે લોગ દુનિયા કો હાસિલ કરને કે લિયે એક દૂસરે સે આગે બળ્હતે થે, ફિર દુનિયા તુમકો ઉસી તરહ ગાફિલ કરદે જિસ તરહ ઉનકો ગાફિલ કર દિયા. (બુખારી)

ફાઈદા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઈરશાદ "તુમ્હારે બારે મેં ફકો ફાકા કા ડર નહીં" કા મતલબ યે હૈ કે તુમ પર ફકો ફાકા નહીં આએગા યા યે મતલબ હૈ કે અગર ફકો ફાકા કી નૌબત આઈ તો ઈસસે તુમ્હારે દીન કો નુકસાન નહીં પહુંચેગા.

٥٠- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللّٰهِ جَنَاحَ بَعُوْضَةٍ مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث صحيح غريب، باب ما جاء في هوان الدنيا على الله عز وجل، رقم: ٢٣٢٠

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર દુનિયા કી કદ્રો કીમત અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક એક મચ્છર કે પર કે બરાબર ભી હોતી તો અલ્લાહ તઆલા કિસી કાફિર કો ઈસમેં સે એક ઘૂંટ પાની ન પિલાતે (કયુંકે દુનિયા કી કીમત અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક ઈતની ભી નહીં હૈ ઈસલિયે કાફિર ફાજિર (ગુનેહગાર) કો ભી દુનિયા બેહિસાબ દી હુઈ હૈ). (તિરમિઝી)

٥١- عَنْ عُرْوَةَ رَحِمَهُ اللّٰهُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا: أَنَّهَا كَانَتْ تَقُوْلُ: وَاللّٰهِ يَا ابْنَ أُخْتِيْ إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى الْهِلَالِ ثُمَّ الْهِلَالِ ثُمَّ الْهِلَالِ، ثَلَاثَةَ أَهِلَّةٍ فِيْ شَهْرَيْنِ، وَمَا أُوْقِدَ فِيْ أَبْيَاتِ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ نَارٌ، قَالَ: قُلْتُ:

يَا خَالَةُ! فَمَا كَانَ يُعَيِّشُكُمْ؟ قَالَتْ: الْأَسْوَدَانِ: التَّمْرُ وَ الْمَاءُ. (وهو طرف من الرواية) رواه مسلم، باب الدنيا سجن للمؤمن ۰۰۰۰، رقم: ۷٤۵۲

હઝરત ઉરવા રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાયા કરતી થીઃ મેરે ભાન્જે! હમ એક ચાંદ દેખતે ફિર દૂસરા ચાંદ દેખતે ફિર તીસરા ચાંદ દેખતે, યૂં દો મહીને મેં તીન ચાંદ દેખતે, લેકિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઘરોં મેં આગ નહીં જલતી થી. મૈંને કહાઃ ખાલાજાન! ફિર આપકા ગુઝારા કિસ ચીઝ પર હોતા થા? ઉન્હોંને ફરમાયાઃ ખજૂર ઔર પાની પર. (મુસ્લિમ)

۵۲- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَا خَالَطَ قَلْبَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ رَهَجٌ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ إِلَّا حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ النَّارَ.

رواه احمد و الطبرانی فی الاوسط ورجال احمد ثقات، مجمع الزوائد ۵/ ۵۰۲

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ અન્હા રિવાયત કરતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસકે જિસ્મ કે અંદર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા કા ગુબાર (ધૂલ) દાખિલ હો જાએ અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર દોઝખ કી આગ કો ઝરૂર હરામ ફરમા દેંગે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۵۳- عَنْ أَبِيْ عَبْسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنِ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ حَرَّمَهُمَا اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى النَّارِ. رواه احمد ۳/٤۷۹

હઝરત અબૂ અબ્સ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસ શખ્સ કે દોનોં કદમ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં ગુબાર-આલૂદ (ગંદે) હો જાએં અલ્લાહ તઆલા ઉન્હેં દોઝખ કી આગ પર હરામ ફરમા દેંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

۵۴- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يَجْتَمِعُ

غُبَارٌ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ وَ دُخَانُ جَهَنَّمَ فِيْ جَوْفِ عَبْدٍ اَبَدًا وَلَايَجْتَمِعُ الشُّحُّ وَ الْإِيْمَانُ فِيْ قَلْبِ عَبْدٍ اَبَدًا. رواه النسائي، باب فضل من عمل في سبيل الله على قدمه، رقم: ٣١١٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા કા ગર્દો ગુબાર ઔર જહન્નમ કા ધુવાં કભી કિસી બંદા કે પેટ મેં જમા નહીં હો સકતે ઔર બુખ્લ (કંજૂસી) ઔર (કામિલ) ઈમાન કિસી બંદા કે દિલ મેં કભી જમા નહીં હો સકતે. (નસાઈ)

٥٥- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ عَزَّوَجَلَّ، وَ دُخَانُ جَهَنَّمَ فِيْ مَنْخَرَيْ مُسْلِمٍ اَبَدًا. رواه النسائي، باب فضل من عمل في سبيل الله على قدمه، رقم: ٣١١٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા કા ગર્દો ગુબાર ઔર જહન્નમ કા ધુવાં કભી કિસી મુસલમાન કે નથનોં મેં જમા નહીં હો સકતે. (નસાઈ)

٥٧- عَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ رَجُلٍ يَغْبَارُّ وَجْهُهُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ اِلَّا اَمَّنَ اللهُ وَجْهَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَ مَا مِنْ رَجُلٍ يَغْبَارُّ قَدَمَاهُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ اِلَّا اَمَّنَ اللهُ قَدَمَيْهِ مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه البيهقي في شعب الإيمان ٤٣/٤

હઝરત અબૂ ઉમામા બાહિલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ કા ચેહરા અલ્લાહ તઆલા કી રાહ (રાસ્તે) મેં ગુબાર આલૂદ હો (ધૂલ લગ) જાએ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ચેહરા કો કયામત કે દિન ઝરૂર (દોઝખ કી આગ સે) મહફૂઝ ફરમાએંગે ઔર જિસ શખ્સ કે દોનોં કદમ અલ્લાહ તઆલા કી રાહ મેં ગુબાર-આલૂદ હો જાએં અલ્લાહ તઆલા ઉસકે કદમોં કો કયામત કે દિન દોઝખ કી આગ

સે ઝરૂર મહફૂઝ ફરમાએંગે. (બૈહકી)

٥٨- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: يَوْمٌ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ يَوْمٍ فِيْمَا سِوَاهُ. رواه النسائي، باب فضل الرباط، رقم: ٣١٧٢

હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા કા એક દિન ઉસકે અલાવા કે હઝાર દિનોં સે બેહતર હૈ. (નસાઈ)

٥٩- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: غَدْوَةٌ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيْهَا (و هو بعض الحديث). رواه البخاري، باب صفة الجنة و النار، رقم: ٦٥٦٨

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં એક સુબહ યા એક શામ દુનિયા વ માફીહા (દુનિયા ઔર જો કુછ ઈસમેં હૈ) સે બેહતર હૈ. (બુખારી)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હૈ કે દુનિયા ઔર દુનિયા મેં જો કુછ હૈ વો સબ અલ્લાહ તઆલા કી રાહ મેં ખર્ચ કર દિયા જાએ તબ ભી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા કી એક સુબહ યા એક શામ ઉસસે ઝિયાદા અજર દિલાને વાલી હૈ.

٦٠- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ رَاحَ رَوْحَةً فِيْ سَبِيْلِ اللهِ، كَانَ لَهُ بِمِثْلِ مَا أَصَابَهُ مِنَ الْغُبَارِ مِسْكًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رواه ابن ماجه، باب الخروج في النفير، رقم: ٢٧٧٥

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં એક શામ ભી નિકલે તો જિતના ગર્દો ગુબાર ઉસે લગેગા ઉસકે બકદ્ર કયામત મેં ઉસે મુશ્ક

મિલેગા. (ઈબ્ને માજા)

٢١- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ مِنْ اَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ بِشِعْبٍ فِيْهِ عُيَيْنَةٌ مِنْ مَاءٍ عَذْبَةٌ فَاَعْجَبَتْهُ لِطِيْبِهَا، فَقَالَ: لَوِ اعْتَزَلْتُ النَّاسَ فَاَقَمْتُ فِىْ هٰذَا الشِّعْبِ وَ لَنْ اَفْعَلَ حَتّٰى اَسْتَاْذِنَ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ، فَذَكَرَ ذٰلِكَ لِرَسُوْلِ اللهِ ﷺ فَقَالَ : لَا تَفْعَلْ، فَاِنَّ مَقَامَ اَحَدِكُمْ فِىْ سَبِيْلِ اللهِ اَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهِ فِىْ بَيْتِهِ سَبْعِيْنَ عَامًا، اَلَا تُحِبُّوْنَ اَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ، وَ يُدْخِلَكُمُ الْجَنَّةَ؟ اغْزُوْا فِىْ سَبِيْلِ اللهِ مَنْ قَاتَلَ فِىْ سَبِيْلِ اللهِ فُوَاقَ نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ. رواه الترمذى و قال:

هذا حديث حسن، باب ما جاء فى الغدو ....، رقم: ١٦٥٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે (એક સફર કે દૌરાન) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે એક સહાબી કિસી પહાળી રાસ્તા મેં મીઠે પાની કે એક છોટે સે ચશ્મા (નહર) પર સે ગુઝરે. વો ચશ્મા ઉમ્દા હોને કી વજહ સે ઉનકો બહુત અચ્છા લગા. ઉન્હોંને (અપને જી મેં) કહા કે (કૈસા અચ્છા ચશ્મા હૈ) કયા હી અચ્છા હો કે મૈં લોગોં સે કિનારા-કશ (અલગ) હોકર ઈસ ઘાટી મેં હી ઠહર જાઊં, લેકિન મૈં યે કામ નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઈજાઝત લિયે બગૈર હરગિઝ ન કરૂંગા. ચુનાંચે ઈસ ખયાલ કા ઝિક્ર ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સામને કિયા તો આપને ઈરશાદ ફરમાયા: ઐસા ન કરના કયુંકે તુમમેં સે કિસી ભી શખ્સ કા અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં (થોળી દેર) ખળે રેહના ઉસકે અપને ઘર મેં રેહ કર ૭૦ સાલ નમાઝ પળ્હને સે બેહતર હૈ. કયા તુમ લોગ નહીં ચાહતે કે અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારી મગફિરત ફરમા દેં ઔર તુમ્હેં જન્નત મેં દાખિલ ફરમા દેં. અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ કરો, જો શખ્સ ઈતની દેર ભી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં લળા જિતના વકફા એક ઊંટની કે દૂધ દૂહને મેં દો બાર થન દબાને કે દરમિયાન હોતા હૈ તો ઉસકે લિયે જન્નત વાજિબ હો ગઈ. (તિરમિઝી)

٢٢- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ

صُدِعَ رَأْسُهُ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ فَاحْتَسَبَ، غُفِرَلَهُ مَا كَانَ قَبْلَ ذٰلِكَ مِنْ ذَنْبٍ ۔ رواه الطبراني في الكبير و اسناده حسن، مجمع الزوائد ٣/ ٣٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિસ શખ્સ કે સર મેં દર્દ હો ઔર વો ઉસ પર સવાબ કી નિય્યત રખ્ખે તો ઉસકે પેહલે કે તમામ ગુનાહ માફ કર દિયે જાએંગે. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٦٣- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيْمَا يَحْكِيْ عَنْ رَبِّهٖ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى قَالَ: اَيُّمَا عَبْدٍ مِنْ عِبَادِيْ خَرَجَ مُجَاهِدًا فِيْ سَبِيْلِيْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِيْ ضَمِنْتُ لَهُ اَنْ اَرْجِعَهُ بِمَا اَصَابَ مِنْ اَجْرٍ وَ غَنِيْمَةٍ، وَ اِنْ قَبَضْتُهُ اَنْ اَغْفِرَ لَهُ، وَ اَرْحَمَهُ، وَ اُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ. رواه احمد ٢/ ١١٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક હદીસે કુદસી મેં અપને રબ કા યે ઈરશાદે મુબારક નકલ ફરમાતે હૈં: મેરા જો બંદા સિર્ફ મેરી ખુશ્નૂદી હાસિલ કરને કે લિયે મેરે રાસ્તા મેં મુજાહિદ બન કર નિકલે તો મૈં ઝિમ્મેદારી ઉઠાતા હૂં કે મૈં ઉસે અજર ઔર માલે ગનીમત કે સાથ વાપસ લૌટાઊંગા ઔર અગર મૈંને ઉસકો અપને પાસ બુલા લિયા તો ઉસકી મગફિરત કરૂંગા, ઉસ પર રહમ કરૂંગા ઔર ઉસકો જન્નત મેં દાખિલ કરૂંગા. (મુસ્નદે અહમદ)

٦٤- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: تَضَمَّنَ اللّٰهُ لِمَنْ خَرَجَ فِيْ سَبِيْلِهٖ، لَا يُخْرِجُهُ اِلَّا جِهَادًا فِيْ سَبِيْلِيْ، وَاِيْمَانًا بِيْ وَ تَصْدِيْقًا بِرُسُلِيْ، فَهُوَ عَلَيَّ ضَامِنٌ اَنْ اُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ اَوْ اَرْجِعَهُ اِلٰى مَسْكَنِهِ الَّذِيْ خَرَجَ مِنْهُ، نَائِلًا مَا نَالَ مِنْ اَجْرٍ اَوْ غَنِيْمَةٍ، وَالَّذِيْ نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهٖ! مَا مِنْ كَلْمٍ يُكْلَمُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ تَعَالٰى، اِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهٖ حِيْنَ كُلِمَ، لَوْنُهُ لَوْنُ دَمٍ وَرِيْحُهُ مِسْكٌ، وَالَّذِيْ نَفْسُ

الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهِ حِيْنَ كُلِمَ، لَوْنُهُ لَوْنُ دَمٍ وَرِيْحُهُ مِسْكٌ، وَالَّذِىْ نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهٖ! لَوْلَا اَنْ يَشُقَّ عَلَى الْمُسْلِمِيْنَ، مَا قَعَدْتُ خِلَافَ سَرِيَّةٍ تَغْزُوْ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَبَدًا، وَلٰكِنْ لَا اَجِدُ سَعَةً فَاَحْمِلَهُمْ، وَلَا يَجِدُوْنَ سَعَةً وَيَشُقُّ عَلَيْهِمْ اَنْ يَتَخَلَّفُوْا عَنِّىْ، وَالَّذِىْ نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهٖ! لَوَدِدْتُ اَنِّىْ اَغْزُوْ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَاُقْتَلُ، ثُمَّ اَغْزُوْ فَاُقْتَلُ، ثُمَّ اَغْزُوْ فَاُقْتَلُ. رواه مسلم، باب فضل الجهاد ..... رقم: ٤٨٥٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલે (ઔર અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં કે) ઉસકો ઘર સે નિકાલને વાલી ચીઝ મેરે રાસ્તે મેં જિહાદ કરને, મુઝ પર ઈમાન લાને, મેરે રસૂલોં કી તસ્દીક (ગવાહી દેને) કે અલાવા કુછ ઔર ન હો તો મૈં ઈસ બાત કા ઝિમ્મેદાર હૂં કે ઉસે જન્નત મેં દાખિલ કરૂં યા ઉસે અજર યા ગનીમત કે સાથ ઘર વાપસ લૌટાઊં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝા મેં મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) કી જાન હૈ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં (કિસી કો) જો ભી ઝખ્મ લગા હૈ તો કયામત કે દિન વો ઈસ હાલત મેં આએગા કે ગોયા ઉસે આજ હી ઝખ્મ લગા હૈ. ઉસકા રંગ તો ખૂન કા રંગ હોગા ઔર ઉસકી મહક મુશ્ક કી મહક હોગી, કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝા મેં મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) કી જાન હૈ અગર મુસલમાનોં પર મશક્કત કા અંદેશા (તકલીફ કા ફિક્ર) ન હોતા તો મૈં કભી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને વાલે કિસી લશ્કર (ફૌજ) મેં શરીક હોને સે પીછે ન રેહતા, લેકિન મૈં ઈસ બાત કી ગુંજાઈશ નહીં પાતા કે તમામ લોગોં કે લિયે સવારી કા ઈન્તિઝામ કરૂં, ન વો ખુદ ઈસકી ગુંજાઈશ પાતે હૈં ઔર ઉન પર યે બાત બળી ગિરાં (ભારી) ગુઝરતી હૈ કે વો મેરે સાથ ન જાએં (કે મૈં તો ચલા જાઊં ઔર વો ઘરોં મે રહેં) કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝા મેં મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) કી જાન હૈ મૈં તો ચાહતા હૂં કે અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ કરૂં ઔર કત્લ કર

દિયા જાઊં, ફિર જિહાદ કરૂં ફિર કત્લ કર દિયા જાઊં, ફિર જિહાદ કરૂં ફિર કત્લ કર દિયા જાઊં. (મુસ્લિમ)

٢٥- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالْعِيْنَةِ وَأَخَذْتُمْ أَذْنَابَ الْبَقَرِ وَرَضِيْتُمْ بِالزَّرْعِ وَتَرَكْتُمُ الْجِهَادَ، سَلَّطَ اللهُ عَلَيْكُمْ ذُلًّا لَا يَنْزِعُهُ حَتّٰى تَرْجِعُوا إِلٰى دِيْنِكُمْ.

رواه ابوداؤد، باب في النهي عن العينة، رقم: ٣٤٦٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જબ તુમ લોગ ખરીદ વ ફોરખ્ત (લે બેચ) ઔર કારોબાર મેં હમા-તન મશ્ગૂલ (બિલ્કુલ મસરૂફ) હો જાઓગે ઔર ગાએ બૈલ કી દુમોં કો પકળ કર ખેતી બાળી મેં મગન હો જાઓગે ઔર જિહાદ કો છોળ બૈઠોગે તો અલ્લાહ તઆલા તુમ પર ઐસી ઝિલ્લત મુસલ્લત કર (લગા) દેંગે જો ઉસ વક્ત તક દૂર નહીં હોગી જબ તક તુમ અપને દીન કી તરફ ન લૌટ આઓ (જિસમેં અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા કા જિહાદ ભી શામિલ હૈ). (અબૂ દાઊદ)

٢٦- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ لَقِيَ اللهَ بِغَيْرِ أَثَرٍ مِنْ جِهَادٍ لَقِيَ اللهَ وَفِيْهِ ثُلْمَةٌ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث

غريب، باب ما جاء في فضل المرابط، رقم: ١٦٦٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે પાસ ઈસ હાલ મેં હાઝિર હો કે ઉસ પર જિહાદ કા કોઈ નિશાન ન હો તો વો અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ હાલ મેં મિલેગા કે ઉસમેં યાની ઉસકે દીન મેં ખલલ હોગા. (તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ જિહાદ કી નિશાની યે હૈ કે મસ્લન ઉસકે જિસ્મ પર કોઈ ઝખ્મ હો યા અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા કા ગર્દો ગુબાર (ધૂલ) યા ખિદમત વગૈરા કરને કી વજહ સે જિસ્મ પર પળને વાલે નિશાનાત હોં. (શર્હુત્તૈબી)

٢٧- عَنْ سُهَيْلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَقَامُ أَحَدِكُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ سَاعَةً خَيْرٌ لَهُ مِنْ عَمَلِهِ عُمْرَهُ فِيْ أَهْلِهِ. رواه الحاكم ٣/ ٢٨٢

હઝરત સુહેલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ તુમમેં સે કિસી કા એક ઘળી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં ખળા રેહના ઉસકે અપને ઘર વાલોં મેં રેહતે હુવે સારી ઉમ્ર કે નેક આમાલ સે બેહતર હૈ. (મુસ્તદરક હાકિમ)

٢٨- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ عَبْدَ اللهِ بْنَ رَوَاحَةَ فِيْ سَرِيَّةٍ فَوَافَقَ ذٰلِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَغَدَا أَصْحَابُهُ فَقَالَ: أَتَخَلَّفُ فَأُصَلِّيْ مَعَ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ ثُمَّ أَلْحَقُهُمْ، فَلَمَّا صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ رَآهُ فَقَالَ لَهُ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تَغْدُوَ مَعَ أَصْحَابِكَ؟ فَقَالَ: أَرَدْتُ أَنْ أُصَلِّيَ مَعَكَ ثُمَّ أَلْحَقَهُمْ، فَقَالَ: لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيْعًا مَا أَدْرَكْتَ فَضْلَ غَدْوَتِهِمْ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب ما جاء في السفر يوم الجمعة، رقم: ٥٢٧

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો એક જમાઅત મેં ભેજા ઔર વો જુમ્આ કા દિન થા. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે સાથી સુબહ રવાના હો ગએ. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને ફરમાયાઃ મૈં ઠહર જાતા હૂં તાકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ જુમ્આ કી નમાઝ પળહ લૂં ફિર અપને સાથિયોં સે જા મિલૂંગા. જબ ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ જુમ્આ કી નમાઝ પળ્હી તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉન્હેં દેખ કર ફરમાયાઃ તુમ અપને સાથિયોં કે સાથ સુબહ જાને સે ક્યૂં ઠહર ગએ? ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ મૈંને ચાહા કે આપકે સાથ જુમ્આ પળહ લૂં ફિર ઉનસે જા મિલૂંગા.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર તુમ ઝમીન મેં જો કુછ હૈ સબકા સબ ખર્ચ કરદો તો ભીસુબહ કે વક્ત જાને વાલે સાથિયોં કે બરાબર સવાબ હાસિલ નહીં કર સકોગે. (તિરમિઝી)

૭૯- عَنْ اَبِیْ هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: اَمَرَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ بِسَرِيَّةٍ تَخْرُجُ، فَقَالُوا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَنَخْرُجُ اللَّيْلَةَ اَمْ نَمْكُثُ حَتّٰى نُصْبِحَ؟ فَقَالَ: اَوَ لَا تُحِبُّوْنَ اَنْ تَبِيْتُوا فِیْ خَرِيْفٍ مِنْ خَرَائِفِ الْجَنَّةِ وَالْخَرِيْفُ الْحَدِيْقَةُ. السنن الكبرى ٩/١٠٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક જમાઅત કો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જાને કા હુકમ દિયા. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! કયા હમ અભી રાત કો ચલે જાએ યા ઠહર કર સુબહ ચલે જાએં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા તુમ યે નહીં ચાહતે હો કે તુમ જન્નત કે બાગોં મેં સે એક બાગ મેં યે રાત ગુઝારો યાની અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં રાત ગુઝારના જન્નત કે બાગ મેં રાત ગુઝારના હૈ. (સુનને કુબ્રા)

૮૦- عَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَجُلًا سَاَلَ النَّبِیَّ ﷺ: اَیُّ الْاَعْمَالِ اَفْضَلُ؟ قَالَ: الصَّلَاةُ لِوَقْتِهَا، وَ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ، ثُمَّ الْجِهَادُ فِیْ سَبِيْلِ اللّٰهِ. رواه البخاری، باب و سمّی النبی ﷺ الصلاة عملاً، رقم: ٧٥٣٤

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે સવાલ કિયા કે કૌનસા અમલ સબસે અફઝલ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: વક્ત પર નમાઝ પઢના ઔર વાલિદૈન (માં બાપ) કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરના ઔર ફિર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ (જંગ) કરના. (બુખારી)

૮૧- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: ثَلَاثَةٌ كُلُّهُمْ ضَامِنٌ عَلَى اللّٰهِ، اِنْ عَاشَ رُزِقَ وَكُفِیَ، وَاِنْ مَاتَ اَدْخَلَهُ اللّٰهُ الْجَنَّةَ: مَنْ

دَخَلَ بَيْتَهُ فَسَلَّمَ فَهُوَ ضَامِنٌ عَلَى اللّٰهِ، وَمَنْ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَهُوَ ضَامِنٌ عَلَى اللّٰهِ، وَمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ فَهُوَ ضَامِنٌ عَلَى اللّٰهِ. رواه ابن حبان، (والحديث صحيح)٢/٢٠٢

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: તીન શખ્સ ઐસે હૈં જો અલ્લાહ તઆલા કી ઝિમ્મેદારી મેં હૈં. અગર ઝિંદા રહે તો ઉન્હેં રોઝી દી જાએગી ઔર ઉનકે કામોં મેં મદદ કી જાએગી ઔર અગર ઉન્હેં મૌત આ ગઇ તો અલ્લાહ તઆલા ઉન્હેં જન્નત મેં દાખિલ ફરમાએંગે. એક વો જો અપને ઘર મેં દાખિલ હોકર સલામ કરે. દૂસરે વો જો મસ્જિદ જાએ. તીસરે વો જો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલે. (ઇબ્ને હિબ્બાન)

٧٣- عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَجُلٌ مِنَ الطُّفَاوَةِ، طَرِيْقُهُ عَلَيْنَا، يَأْتِيْ عَلَى الْحَيِّ، فَيُحَدِّثُهُمْ، قَالَ: أَتَيْتُ الْمَدِيْنَةَ فِيْ عِيْرٍ لَنَا، فَبِعْنَا بِضَاعَتَنَا، ثُمَّ قُلْتُ: لَأَنْطَلِقَنَّ إِلَى هٰذَا الرَّجُلِ، فَلَآتِيَنَّ مَنْ بَعْدِيْ بِخَبَرِهِ، قَالَ: فَانْتَهَيْتُ إِلَى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ، فَإِذَا هُوَ يُرِيْنِيْ بَيْتًا، قَالَ: إِنَّ امْرَأَةً كَانَتْ فِيْهِ، فَخَرَجَتْ فِيْ سَرِيَّةٍ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ، وَ تَرَكَتْ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ عَنْزَةً وَ صِيْصَتَهَا الَّتِيْ تَنْسِجُ بِهَا، فَفَقَدَتْ عَنْزًا مِنْ غَنَمِهَا وَصِيْصَتَهَا، قَالَتْ: يَا رَبِّ! (إِنَّكَ) قَدْ ضَمِنْتَ لِمَنْ خَرَجَ فِيْ سَبِيْلِكَ أَنْ تَحْفَظَ عَلَيْهِ، وَ إِنِّيْ قَدْ فَقَدْتُ عَنْزًا مِنْ غَنَمِيْ وَ صِيْصَتِيْ، وَ إِنِّيْ أَنْشُدُكَ عَنْزِيْ وَ صِيْصَتِيْ، قَالَ: فَجَعَلَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ يَذْكُرُ لَهُ شِدَّةَ مُنَاشَدَتِهَا لِرَبِّهَا تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى، قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: فَأَصْبَحَتْ عَنْزُهَا وَ مِثْلُهَا، وَصِيْصَتُهَا وَمِثْلُهَا، وَهَاتِيْكَ، فَأْتِهَا، فَاسْأَلْهَا إِنْ شِئْتَ، قَالَ: قُلْتُ: بَلْ أُصَدِّقُكَ. رواه أحمد، ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٥/٤٠٥

હઝરત હુમૈદ બિન હિલાલ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે

કબીલા તુફ઼ાવા કે એક શખ્સ થે. ઉનકે રાસ્તા મેં હમારા કબીલા પળતા થા (વો આતે જાતે હુવે) હમારે કબીલા સે મિલતે ઔર ઉનકો હદીસેં સુનાયા કરતે થે. ઉન્હોંને કહાઃ એક મરતબા મૈં અપને તિજારતી કાફ઼લા કે સાથ મદીના મુનવ્વરા ગયા. વહાં હમને અપના સામાન બેચા. ફિર મૈંને અપને જી મેં કહા કે મૈં ઉસ શખ્સ યાની રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ ઝરૂર જાઊંગા ઔર ઉનકે હાલાત લેકર અપને કબીલા વાલોં કો જાકર બતાઊંગા. જબ મૈં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ પહુંચા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે એક ઘર દિખા કર ફરમાયા કે ઉસ ઘર મેં એક ઔરત થી. વો મુસલમાનોં કી એક જમાઅત કે સાથ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં ગઈ, ઔર વો ઘર મેં ૧૨ બકરિયાં ઔર અપના એક કપળા બુનને કા કાંટા જિસસે વો કપળા બુના કરતી થી છોળ કર ગઈ. ઉસકી એક બકરી ઔર કાંટા ગુમ હો ગયા. વો ઔરત કેહને લગીઃ યા રબ! જો આદમી આપકે રાસ્તા મેં નિકલે ઉસકી હર તરહ હિફ઼ાઝત કા આપને ઝિમ્મા લિયા હુવા હે (ઔર મૈં આપકે રાસ્તા મેં ગઈ થી ઔર મેરી ગૈર મૌજૂદગી મેં) મેરી બકરિયોં મેં સે એક બકરી ઔર કપળા બુનને વાલા કાંટા ગુમ હો ગયા હે. મૈં આપકો અપની બકરી ઔર કાંટે કે બારે મેં કસમ દેતી હૂં (કે મુઝે વાપસ મિલ જાએ) રાવી કેહતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ઉસ તુફ઼ાવી આદમી કો બતાને લગે કે ઉસ ઔરત ને કિસ તરહ અપને રબ સે ઈન્તિહાઈ આજિઝી સે દુઆ કી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉસકી બકરી ઔર ઉસ જૈસી એક ઔર બકરી ઔર ઉસકા કાંટા ઔર ઉસ જૈસા એક ઔર કાંટા ઉસકો (અલ્લાહ તઆલા કે ગૈબી ખઝાના સે) મિલ ગયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે હે વો ઔર, અગર તુમ ચાહો તો જાકર ઉસસે પૂછ લો. ઉસ તુફ઼ાવી આદમી ને કહા કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયાઃ નહીં (મુઝે ઉસ ઔરત સે પૂછને કી ઝરૂરત નહીં હે) બલ્કે મૈં આપસે સુન કર ઈસકી તસ્દીક કરતા (સચ માનતા) હૂં (મુઝે આપકી બાત પર પૂરા યકીન હે). (મુસ્નદે અહમદ. મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۷۳- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: عَلَيْكُمْ بِالْجِهَادِ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ، فَإِنَّهُ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، يُذْهِبُ اللهُ بِهِ الْهَمَّ وَ الْغَمَّ (وَزَادَ فِيْهِ غَيْرُهُ:) وَ جَاهِدُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللهِ الْقَرِيْبَ وَ الْبَعِيْدَ، وَ أَقِيْمُوْا حُدُوْدَ اللهِ فِي الْقَرِيْبِ وَالْبَعِيْدِ، وَلَا تَأْخُذْكُمْ فِي اللهِ لَوْمَةُ لَائِمٍ. رواه الحاكم و قال: هذا حديث صحيح الاسناد و لم يخرجاه، ووافقه الذهبي ٢/ ٧٤

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ ઝરૂર કિયા કરો ક્યુંકે યે જન્નત કે દરવાઝોં મેં સે એક દરવાઝા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઇસકે ઝરિયે સે રંજો ગમ દૂર ફરમા દેતે હૈં. એક રિવાયતમેં યે ઇઝાફા ભી હૈ: અલ્લાહ તઆલા કી રાહ મેં દૂર ઔર કરીબ જાકર જિહાદ કરો, ઔર કરીબ ઔર દૂર વાલોં મેં અલ્લાહ તઆલા કી હુદૂદ કો કાઇમ કરો ઔર અલ્લાહ તઆલા કે મામલે મેં કિસી કી મલામત (ભલા બુરા કેહને) કા કુછ ભી અસર ન લો. (મુસ્તદરક હાકિમ)

۷۴- عَنْ أَبِيْ أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! اِئْذَنْ لِيْ بِالسِّيَاحَةِ، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِنَّ سِيَاحَةَ أُمَّتِي الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ عَزَّوَجَلَّ. رواه ابو داؤد، باب في النهي عن السياحة، رقم: ٢٤٨٦

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે સય્યાહત (ઘૂમને ફિરને) કી ઇજાઝત મર્હમત ફરમા દેં, તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: મેરી ઉમ્મત કી સય્યાહત તો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ કરના હૈ. (અબૂ દાઉદ)

۷۵- عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: أَقْرَبُ الْعَمَلِ إِلَى اللهِ عَزَّوَجَلَّ الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ، وَ لَا يُقَارِبُهُ شَيْءٌ. رواه البخاري في التاريخ وهو حديث حسن، الجامع الصغير ١/ ٢٠١

હઝરત ફઝાલા બિન ઉબૈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે સબસે ઝિયાદા કુર્બ (નઝદીકી) કા ઝરિયા અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ હૈ. કોઈ અમલ અલ્લાહ તઆલા કે કુર્બ કા ઝરિયા હોને મેં જિહાદ કે અમલ કે કરીબ ભી નહીં હો સકતા. (બુખારી ફિત્તારીખ,જામિએ સગીર)

۷۶- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سُئِلَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَیُّ النَّاسِ اَفْضَلُ؟ قَالَ: رَجُلٌ یُجَاهِدُ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ قَالُوا: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ مُؤْمِنٌ فِیْ شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ یَتَّقِیْ رَبَّهٗ وَ یَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهٖ . رواه الترمذی وقال:هذا حدیث حسن صحیح، باب ما جاء ای الناس افضل، رقم: ۱٦٦۰

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા ગયા: લોગોં મેં સબસે અફઝલ શખ્સ કૌન હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: વો શખ્સ હૈ જો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ કરતા હો. લોગોં ને પૂછા ફિર કૌન? ઈરશાદ ફરમાયા: ફિર વો શખ્સ હૈ જો કિસી ઘાટી યાની તન્હાઈ મેં રેહતા હો, અપને રબ સે ડરતા હો ઔર લોગોં કો અપને શર (બુરાઈ) સે મહફૂઝ રખતા હો (તિરમિઝી)

۷۷- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ اَنَّهٗ سُئِلَ: اَیُّ الْمُؤْمِنِیْنَ اَکْمَلُ اِیْمَانًا؟ قَالَ: رَجُلٌ یُجَاهِدُ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ بِنَفْسِهٖ وَ مَالِهٖ، وَ رَجُلٌ یَعْبُدُ اللّٰهَ فِیْ شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ، قَدْ کَفَی النَّاسَ شَرَّهٗ. رواه ابو داؤد، باب فی ثواب الجهاد، رقم: ۲٤۸۵

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા ગયા: ઈમાન વાલોં મેં સબસે કામિલ (પૂરે) ઈમાન વાલા કૌન હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈમાન વાલોં મેં સબસે કામિલ ઈમાન વાલા વો શખ્સ હૈ જો અપની જાન ઔર અપને

માલ સે અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ કરતા હો ઔર દૂસરા વો શખ્સ હૈ જો કિસી ઘાટી મેં રેહ કર અલ્લાહ તઆલા કી ઇબાદત કરતા હો ઔર લોગોં કો અપને શર સે બચાએ હુવે હો. (અબૂ દાઉદ)

٧٨- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَوْقِفُ سَاعَةٍ فِیْ سَبِيْلِ اللّٰهِ خَيْرٌ مِنْ قِيَامِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ عِنْدَ الْحَجَرِ الْاَسْوَدِ. رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ١٠/ ٤٦٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં થોળી દેર ખળા રેહના શબે-કદર મેં હજરે-અસ્વદ કે સામને ઇબાદત કરને સે બેહતર હૈ. (ઇબ્ને હબ્બાન)

٧٩- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: لِكُلِّ نَبِیٍّ رَهْبَانِيَّةٌ، وَ رَهْبَانِيَّةُ هٰذِهِ الْاُمَّةِ الْجِهَادُ فِیْ سَبِيْلِ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ. رواه احمد ٣/ ٢٦٦

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયા: હર નબી કે લિયે કોઇ રહબાનિયત હોતી હૈ ઔર મેરી ઉમ્મત કી રહબાનિયત અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

ફાઇદા: દુનિયા ઔર ઇસકી લઝઝતોં સે લા-તઅલ્લુક હોને કો રહબાનિયત કેહતે હૈં.

٨٠- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِیْ سَبِيْلِ اللّٰهِ، وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِیْ سَبِيْلِهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْخَاشِعِ الرَّاكِعِ السَّاجِدِ. رواه النسائی، باب مثل المجاهد فی سبيل الله عزوجل، رقم: ٣١٢٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઇરશાદ ફરમાતે હુવે

સુના: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને વાલે મુજાહિદ (જિહાદ, ઈસ્લામી જંગ કરને વાલે) કી મિસાલ, ઔર અલ્લાહ તઆલા હી ખૂબ જાનતે હૈં કે કૌન (ઉનકી રઝા કે લિયે) ઉનકી રાહ મેં જિહાદ કરતા હૈ,ઉસ શખ્સ કી સી હૈ જો રોઝા રખનેવાલા, રાત કો ઈબાદત કરને વાલા, અલ્લાહ કે ખૌફ કી વજહ સે અલ્લાહ કે સામને આજિઝી કરને વાલા, રુકૂઅ સજદા કરને વાલા હો. (નસાઈ)

۸۱- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ، كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْقَانِتِ بِآیَاتِ اللّٰهِ لَا یَفْتُرُ مِنْ صَوْمٍ وَلَا صَدَقَةٍ حَتّٰی یَرْجِعَ الْمُجَاهِدُ اِلٰی اَهْلِهٖ. (وهو بعض الحدیث) رواه ابن حبان(و اسناده صحیح) ۱۰/ ٤٨٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલે હુવે મુજાહિદ કી મિસાલ ઉસ શખ્સ કી તરહ હૈ જો રોઝા રખને વાલા, રાત ભર નમાઝ મેં કુર્આને પાક કી તિલાવત કરને વાલા હો ઔર ઉસ વક્ત તક રોઝા વ સદકા મેં મુસલસલ મશ્ગૂલ રહે જબ તક અલ્લાહ તઆલા કી રાહ કા મુજાહિદ વાપસ આએ યાની ઐસી ઈબાદત કરને વાલે શખ્સ કે સવાબ કે બરાબર મુજાહિદ કો સવાબ મિલતા હૈ. (ઈબ્ને હબ્બાન)

۸۲- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: اِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوْا. رواه ابن ماجه، باب الخروج فی النفیر، رقم: ۲۷۷۳

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમસે અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને કો કહા જાએ તો તુમ નિકલ જાયા કરો. (ઈબ્ને માજા)

۸۳- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: یَا اَبَا سَعِیْدٍ مَنْ رَضِیَ بِاللّٰهِ رَبًّا، وَ بِالْاِسْلَامِ دِیْنًا، وَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ نَبِیًّا،

وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ فَعَجِبَ لَهَا اَبُوْ سَعِيْدٍ فَقَالَ: اَعِدْهَا عَلَيَّ، يَا رَسُوْلَ اللهِ! فَفَعَلَ ثُمَّ قَالَ: وَ اُخْرٰى يُرْفَعُ بِهَا الْعَبْدُ مِائَةَ دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ، مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَ الْاَرْضِ قَالَ: وَمَا هِيَ؟ يَا رَسُوْلَ اللهِ! قَالَ: اَلْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ، اَلْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ. رواه مسلم، باب بيان ما اعده الله تعالى للمجاهد ۰۰۰۰، رقم: ٤٨٧٩

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અબૂ સઈદ! જો અલ્લાહ તઆલા કો રબ માનને ઔર ઈસ્લામ કો દીન બનાને ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે નબી હોને પર રાઝી હો તો ઉસકે લિયે જન્નત વાજિબ હો જાતી હૈ. હઝરત અબૂ સઈદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો યે બાત બહુત અચ્છી લગી. ઉન્હોંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! દોબારા ઈરશાદ ફરમાઈયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દોબારા ઈરશાદ ફરમાયા. ફિર ફરમાયાઃ એક દૂસરી ચીઝ ભી હૈ જિસકી વજહ સે બંદા કો જન્નત મેં ૧૦૦ દર્જે બુલંદ કર દિયા જાતા હૈ, દો દર્જોં કા દરમિયાની (બીચ કે) ફાસ્લા આસમાન વ ઝમીન કે દરમિયાની ફાસ્લા કે બરાબર હૈ. ઉન્હોંને પૂછાઃ યા રસૂલલ્લાહ! વો કયા ચીઝ હૈ? ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ હૈ, અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં જિહાદ હૈ. (મુસ્લિમ)

٨٣- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: مَاتَ رَجُلٌ بِالْمَدِيْنَةِ مِمَّنْ وُلِدَ بِهَا فَصَلّٰى عَلَيْهِ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ: يَا لَيْتَهُ مَاتَ بِغَيْرِ مَوْلِدِهِ قَالُوا: وَ لِمَ ذَاكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ؟ قَالَ: اِنَّ الرَّجُلَ اِذَا مَاتَ بِغَيْرِ مَوْلِدِهِ قِيْسَ لَهُ مِنْ مَوْلِدِهِ اِلٰى مُنْقَطَعِ اَثَرِهِ فِي الْجَنَّةِ.

رواه النسائي، باب الموت بغير مولده، رقم: ١٨٣٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે એક સાહબ કા મદીના મુનવ્વરા મેં ઈન્તિકાલ હુવા જો મદીના મુનવ્વરા મેં હી પૈદા હુવે થે. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ

વસલ્લમ ને ઉનકી નમાઝે જનાઝા પઢ્હાઇ ફિર ઇરશાદ ફરમાયાઃ કાશ! યે શખ્સ અપની પૈદાઇશ (પૈદા હોને) કી જગહ કે અલાવા કિસી ઔર જગહ વફાત પાતા (મરતા). સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! આપને ઐસા ક્યૂં ઇરશાદ ફરમાયા? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ આદમી જબ અપની પૈદાઇશ કી જગહ કે અલાવા કહીં ઔર વફાત પાતા હૈ તો જાએ-પૈદાઇશ (પૈદા હોને કી જગહ) સે જાએ-વફાત (મરને કી જગહ) તક કે ફાસ્લા કી જગહ કો નાપ કર ઉસે જન્નત મેં દી જાતી હૈ. (નસાઇ)

٨٥- عَنْ اَبِى قِرْصَافَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: يٰاَيُّهَا النَّاسُ هَاجِرُوا وَ تَمَسَّكُوا بِالْاِسْلَامِ، فَاِنَّ الْهِجْرَةَ لَا تَنْقَطِعُ مَا دَامَ الْجِهَادُ. رواه الطبراني ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٩/٦٠٨

હઝરત અબૂ કિરસાફા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઇરશાદ ફરમાયાઃ લોગો! (અલ્લા હ તઆલા કે રાસ્તા મેં) હિજરત કરો ઔર ઇસ્લામ કો મઝબૂતી સે થામે રખ્ખો ક્યુંકે જબ તક જિહાદ રહેગા (અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા કી) હિજરત ભી ખત્મ નહીં હોગી. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

ફાઇદાઃ યાની જૈસે જિહાદ કયામત તક બાકી રહેગા ઇસી તરહ હિજરત ભી બાકી રહેગી, જિસમેં દીન ફૈલાને, દીન સીખને ઔર દીન કી હિફાઝત કે લિયે અપને વતન વગૈરા કો છોળના શામિલ હૈ.

٨٦- عَنْ مُعَاوِيَةَ وَعَبْدِالرَّحْمٰنِ بْنِ عَوْفٍ وَعَبْدِاللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ اَنَّ النَّبِىَّ ﷺ قَالَ: الْهِجْرَةُ خَصْلَتَانِ، اِحْدَاهُمَا: هَجْرُ السَّيِّئَاتِ، وَ الْاُخْرٰى: يُهَاجِرُ اِلَى اللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ، وَلَا تَنْقَطِعُ الْهِجْرَةُ مَا تُقُبِّلَتِ التَّوْبَةُ، وَ لَا تَزَالُ التَّوْبَةُ مَقْبُوْلَةً حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنَ الْمَغْرِبِ، فَاِذَا طَلَعَتْ طُبِعَ عَلٰى كُلِّ قَلْبٍ بِمَا فِيْهِ، وَ كُفِىَ النَّاسُ الْعَمَلَ. رواه احمد والطبراني في الاوسط والصغير ورجال احمد ثقات، مجمع الزوائد ٥/١٠٦

હઝરત મુઆવિયા, હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ ઔર

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હિજરત કી દો કિસ્મેં હૈં: એક હિજરત બુરાઈયોં કો છોળના હૈ. દૂસરી હિજરત અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ કી તરફ હિજરત કરના હૈ (યાની અપની ચીઝોં કો છોળ કર) અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉનકે રસૂલ કે રાસ્તા મેં હિજરત કરના હૈ. હિજરત ઉસ વક્ત તક બાકી રહેગી જબ તક તૌબા કુબૂલ હોગી. તૌબા ઉસ વક્ત તક કુબૂલ હોગી જબ તક સૂરજ મગરિબ સે તુલૂઅ ન હો જાએ (પશ્ચિમ સે ન નિકલ જાએ). જબ સૂરજ મગરિબ સે તુલૂઅ હો જાએગા તો ઉસ વક્ત દિલ જિસ હાલત (ઈમાન યા કુફ્ર) પર હોંગે ઉસી પર મુહર લગા દી જાએગી ઔર લોગોં કે (પિછલે) અમલ હી (હમેશા કે લિયે કામયાબ હોને યા નાકામ હોને કે લિયે) કાફી હોંગે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٨٧- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! اَىُّ الْهِجْرَةِ اَفْضَلُ؟ قَالَ: اَنْ تَهْجُرَ مَا كَرِهَ رَبُّكَ عَزَّوَجَلَّ وَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اَلْهِجْرَةُ هِجْرَتَانِ هِجْرَةُ الْحَاضِرِ وَ هِجْرَةُ الْبَادِىْ، فَاَمَّا الْبَادِىْ فَيُجِيْبُ اِذَا دُعِىَ وَيُطِيْعُ اِذَا اُمِرَ، وَاَمَّا الْحَاضِرُ فَهُوَ اَعْظَمُهُمَا بَلِيَّةً وَاَعْظَمُهُمَا اَجْرًا. رواه النسائى باب هجرة البادى، رقم: ٤١٧٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ ને પૂછા: યા રસૂલલ્લાહ! સબસે અફઝલ કૌનસી હિજરત હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ અપને રબ કી નાપસંદીદા ચીઝોં કો છોળ દો. ઔર ઈરશાદ ફરમાયા: હિજરત કી દો કિસ્મ હૈ. શહર મેં રેહને વાલે કી હિજરત, દેહાત મેં રેહને વાલે કી હિજરત. દેહાત મેં રેહને વાલે કી હિજરત યે હૈ કે જબ ઉસકો (અપની જગહ સે) બુલાયા જાએ તો આ જાએ ઔર જબ ઉસે કોઈ હુક્મ દિયા જાએ તો ઉસકો માને (ઔર શેહરી કી હિજરત ભી યહી હૈ લેકિન) શેહરી કી હિજરત આઝમાઈશ કે એતિબાર સે બળી હૈ ઔર અજર મિલને કે એતિબાર સે ભી અફઝલ હૈ. (નસાઈ)

ફાઈદા: ક્યુંકે શહર મેં રેહને વાલા બાવજૂદ કસરતે મશાગિલ (ઝિયાદા મસરૂફિયત) ઔર કસરતે સામાન કે સબ કુછ છોળ કર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં હિજરત કરતા હૈ, લિહાઝા ઉસકા અલ્લાહ તઆલા કી રાહ મેં હિજરત કરના બળી આઝમાઈશ હૈ. ઈસલિયે ઝિયાદા અજર મિલને કા ઝરિયા હૈ.

٨٨- عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْاَسْقَعِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: وَ تُهَاجِرُ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: هِجْرَةُ الْبَادِيَةِ اَوْ هِجْرَةُ الْبَاتَّةِ؟ قُلْتُ: اَيُّهُمَا اَفْضَلُ؟ قَالَ: هِجْرَةُ الْبَاتَّةِ، وَ هِجْرَةُ الْبَاتَّةِ: اَنْ تَثْبُتَ مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ، وَ هِجْرَةُ الْبَادِيَةِ: اَنْ تَرْجِعَ اِلَى بَادِيَتِكَ، وَ عَلَيْكَ السَّمْعُ وَ الطَّاعَةُ فِي عُسْرِكَ وَ يُسْرِكَ وَ مَكْرَهِكَ وَ مَنْشَطِكَ، وَ اَثَرَةٍ عَلَيْكَ (وهو بعض الحديث)۔ رواه الطبراني ورجاله ثقات، مجمع الزوائد ٥/٢٥٨

હઝરત વાસિલા બિન અસ્કઅ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે પૂછા: તુમ હિજરત કરોગે? મૈંને કહા: જી હાં. ઈરશાદ ફરમાયા: હિજરતે બાદિયા યા હિજરતે બાત્તા (કૌનસી હિજરત કરોગે?) મૈંને અર્ઝ કિયા: ઈન દોનોં મેં સે કૌનસી અફઝલ હૈ? ઈરશાદ ફરમાયા: હિજરતે બાત્તા. ઔર હિજરતે બાત્તા યે હૈ કે તુમ (મુસ્તકિલ તૌર પર અપને વતન કો છોળ કર) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ કયામ કરો (યે હિજરત નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઝમાના મેં ફત્હે મક્કા સે પેહલે મક્કા મુકર્રમા સે મદીના મુનવ્વરા કી તરફ થી) ઔર હિજરતે બાદિયા યે હૈ કે તુમ (વક્તી તૌર પર દીની મકસદ કે લિયે અપને વતન કો છોળ કર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલો ઔર ફિર) વાપસ અપને ઈલાકા મેં લૌટ જાઓ. તુમ પર (હર હાલ મેં) તંગી હો યા આસની, દિલ ચાહે યા ન ચાહે ઔર દૂસરે કો તુમસે આગે કિયા જાએ, અમીર કી બાત કો સુનના ઔર માનના ઝરૂરી હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٨٩- عَنْ اَبِي فَاطِمَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: عَلَيْكَ

بِالْهِجْرَةِ فَإِنَّهُ لَا مِثْلَ لَهَا. رواه النسائي، باب الحث على الهجرة رقم: ٤١٧٢

હઝરત અબૂ ફાતિમા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ અલ્લાહ કે રાસ્તા મેં ઝરૂર હિજરત કરતે રહો કયુંકે હિજરત જૈસા કોઈ અમલ નહીં યાની હિજરત સબસે અફઝલ અમલ હૈ. (નસાઈ)

٩٠- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: أَفْضَلُ الصَّدَقَاتِ ظِلُّ فُسْطَاطٍ فِي سَبِيْلِ اللهِ، وَ مَنِيْحَةُ خَادِمٍ فِي سَبِيْلِ اللهِ، أَوْ طَرُوْقَةُ فَحْلٍ فِي سَبِيْلِ اللهِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب صحيح، باب ما جاء في فضل الخدمة في سبيل الله، رقم: ١٦٢٧

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બેહતરીન સદકા અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં ખૈમા (તમ્બૂ) કે સાયા કા ઈન્તિઝામ કરના હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં કામ દેને વાલા ખાદિમ (નૌકર) દેના હૈ ઔર જવાન ઊંટની અલ્લાહ તઆલા કી રાહ મેં દેના હૈ (તાકે વો સવારી વગૈરા કે કામ આ સકે). (તિરમિઝી)

٩١- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ لَمْ يَغْزُ أَوْ يُجَهِّزْ غَازِيًا أَوْ يَخْلُفْ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ، أَصَابَهُ اللهُ بِقَارِعَةٍ. قَالَ يَزِيْدُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ فِي حَدِيْثِهِ: قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ. رواه ابو داؤد، باب كراهية ترك الغزو، رقم: ٢٥٠٣

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને ન જિહાદ કિયા ઔર ન કિસી મુજાહિદ કા સામાન તય્યાર કિયા ઔર ન હી કિસી મુજાહિદ કે અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જાને કે બાદ ઉસકે ઘર વાલોં કી ખબરગીરી કી તો વો અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે કિસી ન કિસી મુસીબત મેં મુબ્તિલા હોગા. હદીસ કે રાવી યઝીદ બિન અબ્દે રબ્બિહ કેહતે હૈં કે ઈસસે મુરાદ કયામત સે પેહલે કી

મુસીબત હૈ. (અબૂ દાઊદ)

٩٢- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ بَعَثَ اِلٰی بَنِیْ لِحْیَانَ فَقَالَ: لِیَخْرُجْ مِنْ کُلِّ رَجُلَیْنِ رَجُلٌ ثُمَّ قَالَ لِلْقَاعِدِ: اَیُّکُمْ خَلَفَ الْخَارِجَ فِیْ اَهْلِهٖ وَ مَالِهٖ بِخَیْرٍ، کَانَ لَهٗ مِثْلُ نِصْفِ اَجْرِ الْخَارِجِ. رواه مسلم، باب فضل اعانة الغازی فی سبیل الله، رقم: ٤٩٠٧

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કબીલા બનૂ લિહયાન કે પાસ પૈગામ ભેજા કે હર દો આદમિયોં મેં સે એક આદમી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલે. ફિર અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં (ઉસ મૌકા પર) ન જાને વાલોં સે ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે જો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલે હુવે લોગોં કે અહલો અયાલ (ઘર વાલોં) ઔર માલ કી ઉનકી ગૈર-મૌજૂદગી મેં અચ્છી તરહ દેખભાલ રખ્ખે તો ઉસકો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને વાલે કે અજર કા આધા અજર મિલતા હૈ. (મુસ્લિમ)

٩٣- عَنْ زَیْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: مَنْ جَهَّزَ حَاجًّا، اَوْ جَهَّزَ غَازِیًا، اَوْ خَلَفَهٗ فِیْ اَهْلِهٖ، اَوْ فَطَّرَ صَائِمًا، فَلَهٗ مِثْلُ اَجْرِهٖ مِنْ غَیْرِ اَنْ یَنْقُصَ مِنْ اَجْرِهٖ شَیْئًا. رواه البیهقی فی شعب الایمان ٣/٤٨٠

હઝરત ઝૈદ બિન ખાલિદ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ હજ પર જાને વાલે યા અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને વાલે કે સફર કી તય્યારી કરાએ યા ઉસકે પીછે ઉસકે ઘર વાલોં કી દેખભાલ રખ્ખે યા કિસી રોઝાદાર કો ઈફતાર કરાએ તો ઉસકો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જાને વાલે ઔર હજ પર જાને વાલે ઔર રોઝાદાર કે બરાબર સવાબ મિલતા હૈ ઔર ઉનકે સવાબ મેં કુછ કમી નહીં હોતી. (બૈહકી)

٩٤- عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِيْ سَبِيْلِ اللهِ فَلَهُ مِثْلُ اَجْرِهِ وَ مَنْ خَلَفَ غَازِيًا فِيْ اَهْلِهِ بِخَيْرٍ، وَ اَنْفَقَ عَلٰى اَهْلِهِ فَلَهُ مِثْلُ اَجْرِهِ. رواه الطبراني في الاوسط و رجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٥/٥١٥

હઝરત ઝૈદ બિન સાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને વાલે કે સફર કી તય્યારી કરાએ ઉસકો અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને વાલે કે બરાબર સવાબ મિલતા હૈ, તો જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલે હુવે લોગોં કે ઘર વાલોં કી અચ્છી તરહ દેખભાલ રખ્ખે ઔર ઉન પર ખર્ચ કરે ઉસકો ભી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલે હુવે લોગોં કે બરાબર સવાબ મિલતા હૈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٩٥- عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: حُرْمَةُ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِيْنَ عَلَى الْقَاعِدِيْنَ كَحُرْمَةِ اُمَّهَاتِهِمْ، وَ اِذَا خَلَفَهُ فِيْ اَهْلِهِ فَخَانَهُ قِيْلَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: هٰذَا خَانَكَ فِيْ اَهْلِكَ فَخُذْ مِنْ حَسَنَاتِهِ مَا شِئْتَ، فَمَا ظَنُّكُمْ؟ رواه النسائي، باب من خان غازيا في اهله، رقم: ٣١٩٢

હઝરત બુરૈદા રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલે હુવે લોગોં કી ઔરતોં કી ઈઝઝત અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં ન જાને વાલોં પર ઐસી હૈ જૈસી ખુદ ઉનકી માઓં કી ઈઝઝત ઉનકે લિયે હૈ (લિહાઝા અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને વાલોં કી ઔરતોં કી ઈઝઝત વ આબરૂ કા ખાસ તૌર પર ખયાલ રખ્ખા જાએ) અગર અલ્લાહ કે રાસ્તા મેં જાને વાલે ને કિસી શખ્સ કો અપને અહલો અયાલ (ઘર વાલોં) કા નિગરાન (દેખરેખ કરને વાલા) બનાયા ફિર ઉસને ઉસકે અહલો અયાલ (કી ઈઝઝત વ આબરૂ) મેં ખિયાનત કી તો કયામત કે દિન ઉસસે કહા જાએગા કે યે હૈ વો શખ્સ જિસને (તુમ્હારે પીછે) તુમ્હારે અહલો અયાલ કે સાથ બુરા મામલા કિયા થા, લિહાઝા

ઈસકી નેકિયોં મેં સે જિતના ચાહો લે લો. નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઐસી હાલત મેં તુમ્હારા કયા ખયાલ હૈ (કયા વો ઉસકી નેકિયોં મેં સે કુછ નેકિયાં છોળ દેગા કયુંકે ઉસ વક્ત આદમી એક એક નેકી કો તરસ રહા હોગા). (નસાઈ)

٩٦- عَنْ اَبِیْ مَسْعُوْدٍ الْاَنْصَارِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ بِنَاقَةٍ مَخْطُوْمَةٍ فَقَالَ: هٰذِهِ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: لَكَ بِهَا، یَوْمَ الْقِیَامَةِ، سَبْعُ مِائَةِ نَاقَةٍ، كُلُّهَا مَخْطُوْمَةٌ . رواه مسلم، باب فضل الصدقة فی سبیل اللّٰہ ۰۰۰۰۰ رقم: ٤٨٩٧

હઝરત અબૂ મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક આદમી નકયલ (ઊંટ કી નાક કી રસ્સી) પળી હુઈ ઊંટની લેકર આયા ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં અર્ઝ કિયા કે મૈં યે ઊંટની અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં (દેતા હૂં) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ્હેં કયામત કે દિન ઈસકે બદલે ઐસી ૭૦૦ ઊંટનિયાં મિલેંગી કે ઉન સબમેં નકયલ પળી હુઈ હોગી. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: નકયલ પળે હોને કી વજહ સે ઊંટની કાબૂ મેં રેહતી હૈ ઔર ઉસ પર સવારી આસાન હોતી હૈ.

٩٧- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ فَتًی مِنْ اَسْلَمَ قَالَ: یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ! اِنِّیْ اُرِیْدُ الْغَزْوَ وَلَیْسَ مَعِیَ مَا اَتَجَهَّزُ، قَالَ: اِئْتِ فُلَانًا فَاِنَّهٗ قَدْ كَانَ تَجَهَّزَ فَمَرِضَ، فَاَتَاهُ فَقَالَ: اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یُقْرِئُكَ السَّلَامَ وَ یَقُوْلُ: اَعْطِنِی الَّذِیْ تَجَهَّزْتَ بِهٖ، قَالَ: یَا فُلَانَةُ! اَعْطِیْهِ الَّذِیْ تَجَهَّزْتُ بِهٖ، وَ لَا تَحْبِسِیْ عَنْهُ شَیْئًا، فَوَاللّٰہِ! لَا تَحْبِسِیْ مِنْهُ شَیْئًا فَیُبَارَكَ لَكِ فِیْهِ . رواه مسلم، باب فضل اعانة الغازی ۰۰۰۰۰ رقم: ٤٩٠١

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે કબીલા અસ્લમ કે એક નૌજવાન ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મૈં જિહાદ મેં જાના ચાહતા હૂં લેકિન મેરે પાસ તય્યારી કે લિયે કોઈ સામાન

નહીં હે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ફુલાં શખ્સ કે પાસ જાઓ, ઉન્હોંને જિહાદ કી તય્યારી કી હુઈ થી, અબ વો બીમાર હો ગએ હેં (ઉનસે કેહના કે અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ તુમ્હેં સલામ કેહ રહે હેં ઔર ઉનસે યે ભી કેહના કે તુમને જિહાદ કે લિયે જો સામાન તય્યાર કિયા થા વો મુઝે દે દો) ચુનાંચે વો નૌજવાન ઉન અન્સારી કે પાસ ગએ ઔર કહા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને તુમ્હેં સલામ કહલવાયા હે ઔર ફરમાયા હે કે આપ મુઝે વો સામાન દે દેં જો આપને જિહાદ કે લિયે તય્યાર કિયા હે. ઉન્હોંને (અપની બીવી સે) કહાઃ ફુલાની! મૈંને જો સામાન તય્યાર કિયા થા વો ઈનકો દે દો ઔર ઉસ સામાન મેં સે કોઈ ચીઝ રોક કર ન રખના. અલ્લાહ તઆલા કી કસમ! તુમ ઉસમેં સે જો ચીઝ રોક કર રખ્ખોગી ઉસમેં તુમ્હારે લિયે બરકત નહીં હોગી. (મુસ્લિમ)

٩٨- عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ حَبَسَ فَرَسًا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كَانَ سِتْرَهُ مِنْ نَارٍ . رواه عبد بن حميد، المسند الجامع ٥/٥٤٧

હઝરત ઝૈદ બિન સાબિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હેં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ શખ્સ ને અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં ઘોળા વકફ કિયા તો ઉસકા યે અમલ જહન્નમ કી આગ સે આળ બનેગા. (અબ્દ બિન હમીદ, મુસ્નદે જામિઅ)

અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલને કે આદાબ ઔર આ'માલ

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿اِذْهَبْ اَنْتَ وَاَخُوْكَ بِاٰيٰتِيْ وَلَا تَنِيَا فِيْ ذِكْرِيْ ☆ اِذْهَبَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ☆ فَقُوْلَا لَهٗ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهٗ يَتَذَكَّرُ اَوْ يَخْشٰى ☆ قَالَا رَبَّنَآ اِنَّنَا نَخَافُ اَنْ يَّفْرُطَ عَلَيْنَآ اَوْ اَنْ يَّطْغٰى ☆ قَالَ لَا تَخَافَآ اِنَّنِيْ مَعَكُمَآ اَسْمَعُ وَاَرٰى﴾ [طٰه:٤٢-٤٦]

અલ્લાહ તઆલા ને જબ મૂસા વ હારુન અલૈહિમસ્સલામ કો ફિરઔન કે પાસ દઅવત કે લિયે ભેજા તો ફરમાયા: અબ તુમ ઔર તુમ્હારે ભાઈ દોનોં મેરી નિશાનિયાં લેકર જાઓ ઔર તુમ દોનોં મેરે ઝિક્ર મેં સુસ્તી ન કરના. તુમ દોનોં ફિરઔન કે પાસ જાઓ, વો સર્કશ (બાગી) હો ગયા હૈ. ફિર વહાં જાકર ઉસસે નર્મ બાત કરના, શાયદ વો નસીહત માન લે યા અઝાબ સે ડર જાએ. દોનોં ભાઈયોં ને અર્ઝ કિયા: અય હમારે રબ! હમ ઈસ બાત સે ડરતે હૈં કે કહીં વો હમ પર ઝિયાદતી ન કર બૈઠે યા વો ઔર ઝિયાદા સર્કશી ન કરને લગે (કે જિસ ઝિયાદતી ઔર સર્કશી કી વજહ સે હમ તબ્લીગ ન કર સકેં) અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: બેશક મૈં તુમ દોનોં કે સાથ હૂં, સબ કુછ સુનતા ઔર દેખતા હૂં યાની તુમ્હારી હિફાઝત કરૂંગા ઔર ફિરઔન પર રુઅબ (ખૌફ, ડર) ડાલ દૂંગા તાકે તુમ પૂરી તબ્લીગ કર સકો. (સૂરએ તાહા)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللهِ لِنْتَ لَهُمْ ۚ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيْظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوْا مِنْ حَوْلِكَ ۖ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْاَمْرِ ۚ فَاِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ ۗ اِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِيْنَ﴾

[آل عمران:١٥٩]

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ખિતાબ હૈં: અય નબી! યે અલ્લાહ તઆલા કી બળી મહેરબાની હૈ કે આપ ઉનકે હક મેં નર્મ-દિલ વાકેઅ હુવે. ઔર અગર કહીં આપ તુન્દ-ખૂ ઔર દિલ કે સખ્ત હોતે તો યે લોગ કભી કે આપકે પાસ સે મુન્તશિર (અલગ અલગ) હો ચુકે હોતે. સો અબ આપ ઉનકો માફ કર દીજિયે ઔર ઉનકે લિયે અલ્લાહ તઆલા સે બખ્શિશ તલબ કીજિયે (માંગિયે) ઔર ઉનસે અહમ કામોં મેં મશ્વરા કરતે રહા કીજિયે. ફિર જબ આપ કિસી ચીઝ કા પુખ્તા (પક્કા) ઈરાદા કરલેં તો અલ્લાહ તઆલા પર ભરોસા કીજિયે. બેશક અલ્લાહ તઆલા તવક્કુલ (અલ્લાહ તઆલા પર યકીન) કરને વાલોં કો મહબૂબ રખતા હૈ. (સૂરએ આલે ઈમરાન)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجٰهِلِيْنَ☆ وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطٰنِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ إِنَّهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ﴾

[الاعراف:١٩٩-٢٠٠]

અલ્લાહ તઆલા ને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: દરગુઝર (માફ) કરને કો આપ અપની આદત બનાઈયે ઔર નેકી કા હુકમ કરતે રહિયે ઔર (જો ઈસ નેકી કે હુકમ કે બાદ ભી જહાલત કી વજહ સે ન માને તો ઐસે) જાહિલોં સે એરાઝ કીજિયે યાની ઉનસે ઉલઝને કી ઝરૂરત નહીં ઔર અગર (ઉનકી જહાલત પર ઈત્તિફાકન) આપકો શૈતાન કી તરફસે (ગુસ્સા કા) કોઈ વસ્વસા આને લગે તો ઈસ હાલત મેં ફૌરન અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ માંગ લિયા કીજિયે. બિલા શુબહ (બેશક) વો ખૂબ સુનને વાલે, ખૂબ જાનને વાલે હૈં. (સૂરએ અઅરાફ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُوْلُوْنَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيْلًا﴾

[المزمل:١٠]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: ઔર યે લોગ જો તકલીફ-દેહ બાતેં કરતે હૈં આપ ઉન બાતોં પર સબ્ર કીજિયે ઔર ખુશ-ઉસ્લૂબી (અચ્છે તરીકે) કે સાથ

ઉનસે અલાહિદા (અલગ) હો જાઈયે યાની ન તો શિકાયત કીજિયે ઓર ન હી ઈન્તિકામ કી ફિક્ર કીજિયે. (સૂરએ મુઝ્ઝમ્મિલ)

અહાદીસે નબવિય્યા

૧૧- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حَدَّثَتْ أَنَّهَا قَالَتْ لِرَسُوْلِ اللهِ ﷺ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! هَلْ أَتَى عَلَيْكَ يَوْمٌ كَانَ أَشَدَّ مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ؟ فَقَالَ: لَقَدْ لَقِيْتُ مِنْ قَوْمِكِ، وَكَانَ أَشَدُّ مَا لَقِيْتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقَبَةِ، إِذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِ يَالِيْلَ بْنِ عَبْدِ كُلَالٍ، فَلَمْ يُجِبْنِي إِلَى مَا أَرَدْتُ، فَانْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُوْمٌ عَلَى وَجْهِي، فَلَمْ أَسْتَفِقْ إِلَّا بِقَرْنِ الثَّعَالِبِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةٍ قَدْ أَظَلَّتْنِي، فَنَظَرْتُ فَإِذَا فِيْهَا جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَنَادَانِي، فَقَالَ: إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ وَمَا رَدُّوْا عَلَيْكَ، وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيْهِمْ، قَالَ: فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ وَسَلَّمَ عَلَيَّ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! إِنَّ اللهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ، وَأَنَا مَلَكُ الْجِبَالِ، وَقَدْ بَعَثَنِي رَبُّكَ إِلَيْكَ لِتَأْمُرَنِي بِأَمْرِكَ، فَمَا شِئْتَ؟ (إِنْ شِئْتَ) أَطْبَقْتُ عَلَيْهِمُ الْأَخْشَبَيْنِ، فَقَالَ لَهُ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: بَلْ أَرْجُوْ أَنْ يُخْرِجَ اللهُ تَعَالَى مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ وَحْدَهُ، لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا. رواه مسلم، باب مالقى النبى ﷺ من اذى المشركين والمنافقين، رقم: ٤٦٥٣

ઉમ્મુલ મોમિનીન હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! આપ પર ઉહદ કે દિન સે ભી ઝિયાદા સખ્ત કોઈ દિન ગુઝરા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મુઝે તુમ્હારી કૌમ સે બહુત ઝિયાદા તકલીફેં ઉઠાની પડીં. સબસે ઝિયાદા તકલીફ અકબા (તાઈફ) કે દિન ઉઠાની પડી. મૈંને (અહલે તાઈફ કે સરદાર) ઈબ્ને અબ્દે યાલીલ બિન અબ્દે કુલાલ કે સામને અપને આપકો પેશ કિયા (કે મુઝ પર ઈમાન લાઓ

ઔર મેરી નુસરત (મદદ) કરો ઔર મુઝે અપને હાં ઠેહરા કર દઅવત કા કામ આઝાદી સે કરને દો) લેકિન ઉસને મેરી બાત ન માની. મૈં (તાઈફ સે) બહુત ગમગીન (ઉદાસ) ઔર પરેશાન હોકર અપને રાસ્તે પર (વાપસ) ચલ પળા. કર્ને સઆલિબ મકામ પર પહુંચ કર (મેરે ઉસ ગમ ઔર પરેશાની મેં) કુછ કમી આઈ તો મૈંને અપના સર ઉઠાયા તો દેખા કે એક બાદલ કા ટુકળા મુઝ પર સાયા કિયે હુવે હૈ. મૈંને ગૌર સે દેખા તો ઉસમેં હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ થે. ઉન્હોંને મુઝે પુકારા ઔર અર્ઝ કિયા કે અલ્લાહ તઆલા ને આપકી કૌમ કી વો ગુફતગૂ (બાતચીત) જો આપસે હુઈ, સુની ઔર ઉનકે જવાબાત સુને ઔર પહાળોં પર મુતઐયન (મુકર્રર) ફરિશ્તે કો આપકે પાસ ભેજા હૈ કે આપ ઉન કુફ્ફાર કે બારે મેં જો ચાહેં ઈસે હુક્મ દેં. ઉસકે બાદ પહાળોં કે ફરિશ્તે ને મુઝે આવાઝ દેકર સલામ કિયા ઔર અર્ઝ કિયાઃ અય મુહમ્મદ! અલ્લાહ તઆલા ને આપકી કૌમ કી વો ગુફતગૂ જો આપસે હુઈ, સુની, મૈં પહાળોં કા ફરિશ્તા હૂં, મુઝે આપકે રબ ને આપકે પાસ ઈસલિયે ભેજા હૈ કે આપ મુઝે જો ચાહેં હુકમ ફરમાએં. આપ કયા ચાહતે હૈં? અગર આપ ચાહેં તો મૈં મક્કા કે દોનોં પહાળોં (અબૂ કુબૈસ ઔર અહમર) કો મિલા દૂં (જિસસે યે સબ દરમિયાન મેં કુચલ જાએં). રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ નહીં, બલ્કે મુઝે ઉમ્મીદ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઈનકી પુશ્તોં (નસ્લોં) મેં સે ઐસે લોગોં કો પૈદા ફરમાએંગે જો એક અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત કરેંગે ઔર ઉસકે સાથ કિસી ચીઝ કો શરીક નહીં કરેંગે. (મુસ્લિમ)

૧૦૦- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فِي سَفَرٍ فَاَقْبَلَ اَعْرَابِيٌّ فَلَمَّا دَنَا قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: اَيْنَ تُرِيْدُ؟ قَالَ: اِلٰى اَهْلِي قَالَ: هَلْ لَكَ فِي خَيْرٍ؟ قَالَ: وَمَا هُوَ؟ قَالَ: تَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ، قَالَ: مَنْ شَاهِدٌ عَلٰى مَا تَقُوْلُ؟ قَالَ: هٰذِهِ الشَّجَرَةُ فَدَعَاهَا رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ وَهِيَ بِشَاطِئِ الْوَادِي فَاَقْبَلَتْ تَخُدُّ الْاَرْضَ خَدًّا حَتّٰى جَاءَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ فَاسْتَشْهَدَهَا ثَلَاثًا فَشَهِدَتْ اَنَّهُ كَمَا قَالَ، ثُمَّ رَجَعَتْ اِلٰى مَنْبَتِهَا وَرَجَعَ الْاَعْرَابِيُّ اِلٰى قَوْمِهٖ

وَقَالَ: اِنْ يَّتْبِعُوْنِى آتِيْكَ بِهِمْ وَ اِلَّا رَجَعْتُ اِلَيْكَ فَكُنْتُ مَعَكَ. رواه

الطبراني ورجاله رجال الصحيح، ورواه ابو يعلى ايضا والبزار، مجمع الزوائد ٨/١٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે હમ એક સફર મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ થે, સામને સે એક દેહાતી શખ્સ આતે હુવે નઝર આએ. જબ વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે કરીબ પહુંચે તો ઉનસે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને પૂછાઃ કહાં કા ઈરાદા હૈ? ઉન્હોંને કહાઃ અપને ઘર જા રહા હું. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ કયા તુમ્હેં કોઈ ભલી બાત ચાહિયે? ઉન્હોંને કહાઃ વો ભલી બાત કયા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ કલિમએ શહાદત

اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ

પઢ લો. ઉન્હોંને કહાઃ જો બાત આપ કેહ રહે હૈં ઉસ પર કૌન ગવાહ હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ યે દરખ્ત ગવાહ હૈ, ચુનાંચે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉસ દરખ્ત કો બુલાયા જો વાદી કે કિનારા પર થા. વો દરખ્ત ઝમીન કો ફાળતા હુવા આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સામને આકર ખળા હો ગયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉસસે તીન મરતબા ગવાહી તલબ ફરમાઈ, ઉસને તીન મરતબા ગવાહી દી કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જૈસા ફરમા રહે હૈં વૈસા હી હૈ. ફિર વો દરખ્ત અપની જગહ વાપસ ચલા ગયા (યે સબ કુછ દેખ કર દેહાત કે રેહને વાલે વો શખ્સ બળે મુતાસ્સિર હુવે) ઔર અપની કૌમ કે પાસ વાપસ જાતે હુવે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયા કે અગર મેરી કૌમ વાલોં ને મેરી બાત માન લી તો મૈં ઉન સબકો આપકે પાસ લે આઊંગા વરના મૈં ખુદ આપકે પાસ વાપસ આઊંગા ઔર આપકે સાથ રહૂંગા. (તબરાની, અબૂ યઅલા, બઝ્ઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٠١- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ لِعَلِيٍّ يَوْمَ

خَيْبَرَ: اُنْفُذْعَلٰى رِسْلِكَ، حَتّٰى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ، ثُمَّ ادْعُهُمْ اِلَى الْاِسْلَامِ، وَ اَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللّٰهِ فِيْهِ، فَوَاللّٰهِ! لَاَنْ يَهْدِيَ اللّٰهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ اَنْ يَكُوْنَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ

(وهو جزء من الحديث) رواه مسلم، باب من فضائل علي بن ابي طالب رضي الله عنه، رقم: ٦٢٢٣

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ગઝવએ ખૈબર કે દિન હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ ઈત્મેનાન સે ચલતે રહો યહાં તક કે ખૈબર વાલોં કે મૈદાન મેં પળાઓ ડાલો. ફિર ઉનકો ઈસ્લામ કી દઅવત દો ઔર અલ્લાહ તઆલા કે જો હુકૂક ઉન પર હૈં ઉનકો બતાના. અલ્લાહ તઆલા કી કસમ! અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે ઝરિયે સે એક આદમી કો ભી હિદાયત દે દેં યે તુમ્હારે લિયે સુર્ખ (લાલ) ઊંટોં કે મિલ જાને સે બેહતર હૈ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા:અરબોંમેં સુર્ખ ઊંટ બહુત કીમતી માલ સમઝા જાતા થા

١٠٢- عَنْ عَبْدِاللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: بَلِّغُوْا عَنِّيْ وَلَوْ آيَةً. (الحديث) رواه البخاري، باب ماذكر عن بني اسرائيل، رقم: ٣٤٦١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: મેરી તરફસે પહુંચાઓ અગરચે એક હી આયત હો. (બુખારી)

ફાઈદા: હદીસ કા મકસદ યે હૈ કે જહાં તક હો સકે દીન કી બાત કો પહુંચાને કી કોશિશ કરની ચાહિયે. હો સકતા હૈ કે તુમ જિસ બાત કો દૂસરોં તક પહુંચા રહે હો ગો વો બહુત મુખ્તસર હો મગર ઉસસે દૂસરે કો હિદાયત મિલ જાએ, જિસકા અજર તુમ્હેં ભી મિલેગા ઔર બેશુમાર નેકિયોં સે નવાઝે જાઓગે. (મઝાહિરે હક)

١٠٣- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ عَائِذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ اِذَا بَعَثَ بَعْثًا قَالَ: تَاَلَّفُوا النَّاسَ، وَتَاَنَّوْا بِهِمْ، وَلَا تُغِيْرُوْا عَلَيْهِمْ حَتّٰى تَدْعُوْهُمْ فَمَا

عَلَى الْأَرْضِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مَدَرٍ وَ لَا وَبَرٍ إِلَّا وَ أَنْ تَأْتُونِي بِهِمْ مُسْلِمِينَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ تَقْتُلُوا رِجَالَهُمْ، وَ تَأْتُونِي بِنِسَائِهِمْ. المطالب العالية ٢/١٦٦، وذكر صاحب الاصابة بنحوه ٣/١٥٢

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન આઈઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કોઈ લશ્કર રવાના કરતે (ફૌજ ભેજતે) તો ઉનકો ફરમાતે કે લોગોં સે ઉલ્ફત (મુહબ્બત) પૈદા કરો યાની ઉનકો અપને સે માનૂસ કરો, ઉનકે સાથ નર્મી કા બરતાવ કરો ઔર જબ તક ઉનકો દઅવત ન દે દો ઉન પર હમલા ન કરો, ક્યુંકે રૂએ-ઝમીન પર જિતને કચ્ચે ઔર પક્કે મકાન હૈં યાની જિતને શહર ઔર દેહાત હૈં ઉનકે રેહને વાલોં કો અગર તુમ મુસલમાન બનાકર મેરે પાસ લે આઓ યે મુઝે ઈસસે ઝિયાદા મહબૂબ હૈ કે તુમ ઉનકે મર્દોં કો કત્લ કરો ઔર ઉનકી ઔરતોં કો મેરે પાસ (બાંદિયાં બનાકર) લે આઓ. (મતાલિબે આલિયા, ઈસાબા)

૧૦૪- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: تَسْمَعُونَ وَيُسْمَعُ مِنْكُمْ، وَيُسْمَعُ مِمَّنْ يَسْمَعُ مِنْكُمْ. رواه ابوداؤد، باب فضل نشر العلم، رقم: ٣٦٥٩

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આજ તુમ મુઝસે દીન કી બાતેં સુનતે હો, કલ તુમસે દીન કી બાતેં સુની જાએંગી. ફિર ઉન લોગોં સે દીન કી બાતેં સુની જાએંગી જિન લોગોં ને તુમસે દીન કી બાતેં સુની થીં (લિહાઝા તુમ ખૂબ ધ્યાન સે સુનો ઔર ઈસકો અપને બાદ વાલોં તક પહુંચાઓ ફિર વો લોગ અપને બાદ વાલોં તક પહુંચાએં ઔર યે સિલસિલા ચલતા રહે). (અબૂ દાઉદ)

૧૦૫- عَنِ الْأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا أَنَا أَطُوفُ بِالْبَيْتِ فِي زَمَنِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي لَيْثٍ وَ أَخَذَ بِيَدِي فَقَالَ: أَلَا أُبَشِّرُكَ؟ قُلْتُ: بَلَى! فَقَالَ: هَلْ تَذْكُرُ إِذْ بَعَثَنِي رَسُولُ

اللهِ ﷺ إِلَى قَوْمِكَ بَنِي سَعْدٍ فَجَعَلْتُ أَعْرِضُ عَلَيْهِمُ الْإِسْلَامَ وَ أَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ فَقُلْتَ أَنْتَ إِنَّكَ تَدْعُوْ إِلَى الْخَيْرِ وَ تَأْمُرُ بِالْخَيْرِ وَ إِنَّهُ لَيَدْعُوْ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُ بِالْخَيْرِ فَبَلَّغْتُ ذٰلِكَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ، فَكَانَ الْأَحْنَفُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُوْلُ: مَا مِنْ عَمَلِي شَيْءٌ أَرْجٰى لِي مِنْهُ. رواه الحاكم في المستدرك ٣/٦١٤

હઝરત અહનફ બિન કૈસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં હઝરત ઉસ્માન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે ઝમાને મેં બૈતુલ્લાહ કા તવાફ કર રહા થા કે ઈતને મેં કબીલા બનૂ લૈસ કે એક આદમી આએ. ઉન્હોંને મેરા હાથ પકડ કર કહાઃ કયા મૈં તુમકો એક ખુશ-ખબરી ન સુના દૂં? મૈંને કહાઃ ઝરૂર સુના દેં. ઉન્હોંને કહાઃ કયા તુમ્હેં યાદ હૈ જબકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે તુમ્હારી કૌમ બની સઅદ કે પાસ (ઈસ્લામ કી દઅવત દેને કે લિયે) ભેજા થા તો મૈંને ઉન પર ઈસ્લામ કો પેશ કરના શુરૂ કિયા ઔર ઉનકો ઈસ્લામ કી દઅવત દેને લગા. ઉસ વક્ત તુમને કહા થા કે તુમ હમેં ભલાઈ કી દઅવત દે રહે હો ઔર ભલી બાત કા હુકમ કર રહે હો ઔર વો (રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ) ભી ભલાઈ કી દઅવત દે રહે હૈં ઔર ભલી બાત કા હુક્મ કર રહે હૈં યાની તુમને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી દઅવત કી તસ્દીક કી (ગવાહી દી) તો મૈંને તુમ્હારી યે બાત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો પહુંચા દી થી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (તુમ્હારી) ઈસ (તસ્દીક) પર ફરમાયા થા اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ (યા અલ્લાહ! અહનફ બિન કૈસ કી મગફિરત ફરમા દીજિયે). હઝરત અહનફ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાયા કરતે થેઃ મુઝે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઈસ દુઆ સે ઝિયાદા અપને કિસી અમલ પર ઉમ્મીદ નહીં. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٠٦- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: أَرْسَلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِهِ

إِلَى رَأْسٍ مِنْ رُؤُوْسِ الْمُشْرِكِيْنَ يَدْعُوْهُ إِلَى اللهِ فَقَالَ: هٰذَا الْإِلٰهُ الَّذِيْ تَدْعُوْ إِلَيْهِ أَمِنْ فِضَّةٍ هُوَ؟ أَمْ مِنْ نُحَاسٍ هُوَ؟ فَتَعَاظَمَ مَقَالَتُهُ فِيْ صَدْرِ رَسُوْلِ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ فَرَجَعَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ: ارْجِعْ إِلَيْهِ فَادْعُهُ إِلَى اللهِ، فَرَجَعَ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَقَالَتِهِ فَأَتَى رَسُوْلَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ: ارْجِعْ إِلَيْهِ فَادْعُهُ إِلَى اللهِ، وَرَسُوْلُ اللهِ ﷺ فِي الطَّرِيْقِ لَا يَعْلَمُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ أَنَّ اللهَ قَدْ أَهْلَكَ صَاحِبَهُ وَنَزَلَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ "وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيْبُ بِهَا مَنْ يَّشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُوْنَ فِي اللهِ". رواه أبو يعلى (وإسناده حسن) ٣٠١/٣

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક સહાબી કો મુશરિકીન કે સરદારોં મેં સે એક સરદાર કે પાસ અલ્લાહ તઆલા કી તરફ દઅવત દેને કે લિયે ભેજા (ચુનાંચે ઉન્હોંને જાકર ઉસકો દઅવત દી) ઉસ મુશરિક ને કહા કે જિસ મઅબૂદ કી તરફ તુમ મુઝે દઅવત દે રહે હો વો ચાંદી કા બના હુવા હે યા તાંબે કા? ઉસ મુશરિક કી યે બાત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી તરફસે ભેજે હુવે કાસિદ કો બહુત નાગવાર ગુઝરી. વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ આએ ઔર આપકો મુશરિક કી યે બાત બતાઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સહાબી સે ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ દોબારા ઉસ મુશરિક કો જાકર દઅવત દો. ચુનાંચે ઉન્હોંને દોબારા જાકર દઅવત દી. મુશરિક ને અપની પેહલી બાત દુહરાઈ. વો સહાબી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ આએ ઔર મુશરિક કી બાત બતાઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફિર ઈરશાદ ફરમાયા: જાઓ ઉસકો દઅવત દો (ચુનાંચે વો સહાબી તીસરી મરતબા દઅવત દેને કે લિયે તશરીફ લે ગએ) ફિર વાપસ આકર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો બતાયા કે અલ્લાહ તઆલા ને તો ઉસ મુશરિક કો (બિજલી કી કળક ભેજ કર) હલાક કર દિયા હૈ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ રાસ્તા મેં થે, આપકો ઈસ વાકિઆ કા ઈલ્મ નહીં થા. ઈસ મૌકા પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ

પર અલ્લાહ તઆલા કા યે ઇરશાદ નાઝિલ હુવા (ઉતરા):

وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَآءُ وَهُمْ يُجَادِلُوْنَ فِي اللّٰهِ

(તરજુમા: ઔર અલ્લાહ તઆલા ઝમીન કી તરફ બિજલિયાં ભેજતે હૈં ફિર જિસ પર ચાહે ગિરા દેતે હૈં ઔર યે લોગ અલ્લાહ તઆલા કે બારે મેં ઝગળતે હૈં). (મુસ્નદે અબૂ યઅલા)

۱۰۷- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ حِيْنَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ: إِنَّكَ سَتَأْتِيْ قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ، فَإِذَا جِئْتَهُمْ فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوْا أَنْ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللّٰهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوْا لَكَ بِذٰلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللّٰهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِيْ كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوْا لَكَ بِذٰلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللّٰهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلٰى فُقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوْا لَكَ بِذٰلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ، وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُوْمِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللّٰهِ حِجَابٌ. رواه البخاري، باب أخذ الصدقة من الأغنياء ...، رقم: ١٤٩٦

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો યમન ભેજા તો ઉનકો યે હિદાયાત દીં કે તુમ ઐસી કૌમ કે પાસ જા રહે હો જો અહલે કિતાબ હૈં. જબ તુમ ઉનકે પાસ પહુંચ જાઓ તો ઉનકો ઇસ બાત કી દઅવત દેના કે વો યે ગવાહી દેં કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઇ મઅબૂદ (ઇબાદત કે લાઇક) નહીં હૈ ઔર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલ હૈં. અગર વો તુમ્હારી બાત માન લેં તો ફિર ઉનકો બતાના કે અલ્લાહ તઆલા ને ઉન પર દિન રાત મેં પાંચ નમાઝેં ફર્ઝ કી હૈં. અગર વો તુમ્હારી યે બાત ભી માન લેં તો ફિર ઉનકો બતાના કે અલ્લાહ તઆલા ને ઉન પર ઝકાત ફર્ઝ કી હૈ જો ઉનકે માલદારોં સે લેકર ઉનકે ફકીરોં કો દી જાએગી. અગર વો તુમ્હારી યે બાત ભી માન લેં તો

ફિર ઉનકે ઉમ્દા માલોં કે લેને સે બચના યાની ઝકાત મેં દરમિયાના (બીચ કે) દર્જા કા માલ લેના, ઉમ્દા માલ ન લેના ઔર મઝલૂમ કી બદ-દુઆ સે બચના કયુંકે ઉસકી બદ-દુઆ ઔર અલ્લાહુ તઆલા કે દરમિયાન કોઈ આળ નહીં. (બુખારી)

١٠٨- عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ بَعَثَ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيْدِ اِلٰى اَهْلِ الْيَمَنِ يَدْعُوْهُمْ اِلَى الْاِسْلَامِ، قَالَ الْبَرَاءُ: فَكُنْتُ فِيْمَنْ خَرَجَ مَعَ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيْدِ فَاَقَمْنَا سِتَّةَ اَشْهُرٍ يَدْعُوْهُمْ اِلَى الْاِسْلَامِ فَلَمْ يُجِيْبُوْهُ، ثُمَّ اِنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ بَعَثَ عَلِيَّ بْنَ اَبِيْ طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَاَمَرَهُ اَنْ يُقْفِلَ خَالِدًا اِلَّا رَجُلًا كَانَ مِمَّنْ مَعَ خَالِدٍ فَاَحَبَّ اَنْ يُعَقِّبَ مَعَ عَلِيٍّ فَلْيُعَقِّبْ مَعَهُ، قَالَ الْبَرَاءُ: فَكُنْتُ فِيْمَنْ عَقَّبَ مَعَ عَلِيٍّ، فَلَمَّا دَنَوْنَا مِنَ الْقَوْمِ خَرَجُوْا اِلَيْنَا ثُمَّ تَقَدَّمَ فَصَلّٰى بِنَا عَلِيٌّ ثُمَّ صَفَّنَا صَفًّا وَاحِدًا ثُمَّ تَقَدَّمَ بَيْنَ اَيْدِيْنَا وَقَرَاَ عَلَيْهِمْ كِتَابَ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ فَاَسْلَمَتْ هَمْدَانُ جَمِيْعًا، فَكَتَبَ عَلِيٌّ اِلٰى رَسُوْلِ اللهِ ﷺ بِاِسْلَامِهِمْ، فَلَمَّا قَرَاَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ الْكِتَابَ خَرَّ سَاجِدًا ثُمَّ رَفَعَ رَاْسَهُ فَقَالَ: "اَلسَّلَامُ عَلٰى هَمْدَانَ اَلسَّلَامُ عَلٰى هَمْدَانَ". قال البيهقي: رواه البخاري مختصرا من وجه آخر عن ابراهيم بن يوسف، البداية والنهاية ١٠١/٥

હઝરત બરાઅ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો ઈસ્લામ કી દઅવત દેને કે લિયે યમન ભેજા. હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ કે સાથ જાને વાલી જમાઅત મેં મૈં ભી થા. હમ ૬ મહીને વહાં ઠેહરે. હઝરત ખાલિદ ઉનકો દઅવત દેતે રહે લેકિન ઉન્હોંને ઉસ દઅવત કો કુબૂલ ન કિયા. ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત અલી બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો વહાં ભેજા ઔર ઉનસે ફરમાયા કે હઝરત ખાલિદ કો તો વાપસ ભેજ દેં ઔર ઉનકે સાથિયોં મેં સે જો તુમ્હારે સાથ વહાં રેહના ચાહેં વો રેહ જાએં. ચુનાંચે હઝરત બરાઅ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં ભી ઉન લોગોં મેં થા જો હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે સાથ ઠહર

ગએ. જબ હમ યમન વાલોં કે બિલ્કુલ કરીબ પહુંચે તો વો ભી નિકલ કર હમારે સામને આ ગએ. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને આગે બઢ કર હમેં નમાઝ પઢાઈ ફિર હમારી એક સફ બનાઈ ઔર હમસે આગે બઢ કર ઉનકો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા ખત સુનાયા. ખત સુન કર કબીલા હમ્દાન સારા હી મુસલમાન હો ગયા. હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં કબીલા હમ્દાન કે મુસલમાન હોને કી ખુશ-ખબરી કા ખત ભેજા. જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને વો ખત પઢા તો (ખુશી કી વજહ સે) સજદા મેં ગિર ગએ, ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સજદા સે સર ઉઠાકર કબીલા હમ્દાન કો દુઆ દી કે હમ્દાન પર સલામતી હો, હમ્દાન પર સલામતી હો. (બુખારી, બૈહકી, અલ્બિદાયા વન્નિહાયા)

١٠٩- عَنْ خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ اَنْفَقَ نَفَقَةً فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كُتِبَتْ لَهُ سَبْعُمِائَةِ ضِعْفٍ. رواه الترمذى و قال: هذا حديث حسن، باب ما جاء فى فضل النفقة فى سبيل الله، رقم: ١٦٢٥

હઝરત ખુરૈમ બિન ફાતિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં કુછ ખર્ચ કરતા હૈ વો ઉસકે નામએ આમાલ મેં ૭૦૦ ગુના લિખ્ખા જાતા હૈ. (તિરમિઝી)

١١٠- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ الصَّلَاةَ وَ الصِّيَامَ وَ الذِّكْرَ يُضَاعَفُ عَلَى النَّفَقَةِ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ بِسَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ. رواه ابوداؤد، باب فى تضعيف الذكر فى سبيل الله عزوجل، رقم: ٢٤٩٨

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બિલા શુબહ (બેશક) અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નમાઝ, રોઝા ઔર ઝિક્ર કા સવાબ અલ્લાહ તઆલા કી રાહ મેં માલ ખર્ચ કરને કે સવાબ સે ૭૦૦

ગુના બઢ્હા દિયા જાતા હૈ. (અબૂ દાઊદ)

111- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ الذِّكْرَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ يُضَعَّفُ فَوْقَ النَّفَقَةِ بِسَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ. قال يحيى في حديثه: بِسَبْعِمِائَةِ اَلْفِ ضِعْفٍ. رواه احمد ٤٣٨/٣

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા:બિલા શુબહ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં ઝિક્ર કા સવાબ (અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મે) ખર્ચ કરને કે સવાબ સે ૭૦૦ ગુના બઢ્હા દિયા જાતા હૈ. એક રિવાયત મેં હૈ કે સાત લાખ ગુના સવાબ બઢ્હા દિયા જાતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

112- عَنْ مُعَاذٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: مَنْ قَرَاَ اَلْفَ آيَةٍ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كَتَبَهُ اللّٰهُ مَعَ النَّبِيِّيْنَ، وَ الصِّدِّيْقِيْنَ، وَ الشُّهَدَاءِ، وَ الصَّالِحِيْنَ. رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٨٧/٢

હઝરત મુઆઝ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં હઝાર આયતેં તિલાવત કીં અલ્લાહ તઆલા ઉસે અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ, સિદીકીન, શુહદા ઔર નેક લોગોં કી જમાઅત મેં લિખ દેંગે. (મુસ્તદરક હાકિમ)

113- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: مَا كَانَ فِيْنَا فَارِسٌ يَوْمَ بَدْرٍ غَيْرَ الْمِقْدَادِ وَ لَقَدْ رَاَيْتُنَا وَمَا فِيْنَا اِلَّا نَائِمٌ اِلَّا رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ تَحْتَ شَجَرَةٍ يُصَلِّيْ وَ يَبْكِيْ حَتّٰى اَصْبَحَ. رواه احمد ١٢٥/١

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે બદર કે દિન હઝરત મિકદાદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે અલાવા હમમેં ઔર કોઈ ઘોડે પર સવાર નહીં થા. મૈંને દેખા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે અલાવા હમ સબ સોએ હુવે થે. રસૂલુલ્લાહ

સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક દરખ્ત કે નીચે નમાઝ પળ્હતે રહે ઔર રોતે રહે યહાં તક કે સુબહ હો ગઈ. (મુસ્નદે અહમદ)

૧૧૪- عَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: مَنْ صَامَ یَوْمًا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ بَاعَدَ اللّٰہُ بَیْنَہٗ وَ بَیْنَ النَّارِ بِذٰلِكَ الْیَوْمِ سَبْعِیْنَ خَرِیْفًا. رواه النسائى، باب ثواب من صام ۰۰۰۰ رقم: ۲۲٤۷

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ એક દિન અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં રોઝા રખ્ખે અલ્લાહ તઆલા ઉસ એક દિન કે બદલા દોઝખ (જહન્નમ) ઔર ઉસ શખ્સ કે દરમિયાન ૭૦ સાલ કા ફાસ્લા કર દેંગે. (નસાઈ)

૧૧૫- عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: مَنْ صَامَ یَوْمًا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ بَعُدَتْ مِنْہُ النَّارُ مَسِیْرَةَ مِائَةِ عَامٍ. رواه الطبرانى فى الكبير و الاوسط و رجاله موثقون، مجمع الزوائد ۳/٤٤٤

હઝરત અમ્ર બિન અબસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને એક દિન અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં રોઝા રખ્ખા ઉસસે જહન્નમ કી આગ ૧૦૦ સાલ કી મસાફત કે બકદ્ર (ફાસ્લે કે બરાબર) દૂર હો જાએગી. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૧૧૬- عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ الْبَاهِلِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَنْ صَامَ یَوْمًا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ جَعَلَ اللّٰہُ بَیْنَہٗ وَبَیْنَ النَّارِ خَنْدَقًا كَمَا بَیْنَ السَّمَاءِ وَ الْاَرْضِ. رواه الترمذى وقال: هذا حديث غريب، باب ما جاء فى فضل الصوم فى سبيل الله، رقم: ۱٦۲٤

હઝરત અબૂ ઉમામા બાહિલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં એક દિન રોઝા રખ્ખા

અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ઓર દોઝખ કે દરમિયાન ઈતની બળી ખંદક (ગળ્હા) કો આળ બના દેતે હૈં જિતના આસમાન વ ઝમીન કે દરમિયાન ફાસ્લા હૈ. (તિરમિઝી)

૧૧૭– عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَكْثَرُنَا ظِلًّا مَنْ يَسْتَظِلُّ بِكِسَائِهِ، وَ أَمَّا الَّذِيْنَ صَامُوا فَلَمْ يَعْمَلُوا شَيْئًا، وَ أَمَّا الَّذِيْنَ أَفْطَرُوا فَبَعَثُوا الرِّكَابَ وَ امْتَهَنُوا وَ عَالَجُوا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: ذَهَبَ الْمُفْطِرُوْنَ الْيَوْمَ بِالْأَجْرِ. رواه البخاري، باب فضل الخدمة في الغزو رقم: ٢٨٩٠

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમ લોગ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ થે. હમમેં સબસે ઝિયાદા સાયા વાલા શખ્સ વો થા જિસને અપની ચાદર સે સાયા કિયા હુવા થા. જિન્હોંને રોઝા રખ્ખા હુવા થા વો તો કુછ ન કર સકે ઔર જિન્હોંને રોઝા નહીં રખ્ખા થા ઉન્હોંને સવારિયોં કો (પાની પીને ઔર ચરને કે લિયે) ભેજા ઔર ખિદમત કે કામ મેહનત ઔર મશક્કત સે કિયે. યે દેખ કર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિન લોગોં ને રોઝા નહીં રખ્ખા વો આજ સારા સવાબ લે ગએ. (બુખારી)

૧૧૮– عَنْ أَبِي سَعِيْدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا نَغْزُوْ مَعَ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ فِيْ رَمَضَانَ، فَمِنَّا الصَّائِمُ وَ مِنَّا الْمُفْطِرُ، فَلَا يَجِدُ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ، وَ لَا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ، يَرَوْنَ أَنَّ مَنْ وَجَدَ قُوَّةً فَصَامَ، فَإِنَّ ذٰلِكَ حَسَنٌ، وَ يَرَوْنَ أَنَّ مَنْ وَجَدَ ضَعْفًا فَأَفْطَرَ، فَإِنَّ ذٰلِكَ حَسَنٌ. رواه مسلم، باب جواز الصوم و الفطر في شهر رمضان ... رقم: ٢٦١٨

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમ લોગ રમઝાન કે મહીના મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ ગઝવા (જંગ) મેં જાયા કરતે થે તો હમારે કુછ સાથી રોઝા રખ લેતે ઔર કુછ સાથી રોઝા ન રખતે. રોઝાદાર રોઝા ન રખને વાલોં પર નારાઝ ન હોતે ઔર રોઝા ન રખને વાલે રોઝાદારોં પર નારાઝ

ન હોતે. સબ યે સમઝતે થે કે જો અપને મેં હિમ્મત મહસૂસ કરતા હે ઔર ઉસને રોઝા રખ લિયા ઉસકે લિયે ઐસા કરના હી ઠીક હે ઔર જો અપને મેં કમઝોરી મહસૂસ કરતા હે ઔર ઉસને રોઝા નહીં રખ્ખા ઉસને ભી ઠીક કિયા. (મુસ્લિમ)

١١٩- عَنْ عَبْدِ اللهِ الْخَطْمِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَسْتَوْدِعَ الْجَيْشَ قَالَ: أَسْتَوْدِعُ اللهَ دِيْنَكُمْ وَأَمَانَتَكُمْ وَخَوَاتِيْمَ أَعْمَالِكُمْ. رواه ابوداؤد، باب فی الدعاء عند الوداع، رقم: ٢٦٠١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ખતમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ કિસી લશ્કર કો રવાના ફરમાને (ફૌજ ભેજને) કા ઈરાદા કરતે તો ઈરશાદ ફરમાતે:

أَسْتَوْدِعُ اللهَ دِيْنَكُمْ وَأَمَانَتَكُمْ وَخَوَاتِيْمَ أَعْمَالِكُمْ

(તરજુમા: મૈં તુમ્હારે દીન કો, તુમ્હારી અમાનતોં કો ઔર તુમ્હારે આમાલ કે ખાતમોં કો અલ્લાહ તઆલા કે હવાલે કરતા હૂં (જિસકી હિફાઝત મેં દી હુઈ ચીઝેં ઝાએ (બરબાદ) નહીં હોતીં.)) (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: અમાનતોં સે મુરાદ અહલો અયાલ (ઘર વાલે), માલ વ દૌલત, સાઝો સામાન હૈ કે યે સબ ચીઝેં અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે બંદે કે પાસ અમાનત કે તૌર પર રખાઈ ગઈ હૈં, ઈસ તરહ વો અમાનતેં ભી મુરાદ હૈં જો જાને વાલે મુસાફિર કે પાસ લોગોં કી રખ્ખી હુઈ હોં યા લોગોં કે પાસ ઉસ મુસાફિર ને રખવાઈ હોં. ઈસ મુખ્તસર જુમલા મેં કૈસી જામિઅ દુઆ દી ગઈ હે કે અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે દીન કી, અહલો અયાલ કી, માલો દૌલત કી હિફાઝત ફરમાએ ઔર તુમ્હારે આમાલ કા ખાતમા બખૈર ફરમાએ. (બઝલુલ-મજહૂદ)

١٢٠- عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيْعَةَ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: شَهِدْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَ أُتِيَ بِدَابَّةٍ لِيَرْكَبَهَا، فَلَمَّا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الرِّكَابِ قَالَ: بِسْمِ اللهِ، فَلَمَّا اسْتَوَى عَلَى ظَهْرِهَا قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، ثُمَّ قَالَ: سُبْحَانَ الَّذِيْ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَ مَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِيْنَ وَ إِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُوْنَ، ثُمَّ قَالَ: اَلْحَمْدُ

لِلّٰهِ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ قَالَ: اَللّٰهُ اَكْبَرُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ قَالَ: سُبْحَانَكَ اِنِّيْ ظَلَمْتُ نَفْسِيْ فَاغْفِرْ لِيْ اِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ، ثُمَّ ضَحِكَ، فَقِيْلَ: يَا اَمِيْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ! مِنْ اَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ؟ قَالَ: رَاَيْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ فَعَلَ كَمَا فَعَلْتُ، ثُمَّ ضَحِكَ فَقُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! مِنْ اَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ؟ قَالَ: اِنَّ رَبَّكَ تَعَالٰى يَعْجَبُ مِنْ عَبْدِهٖ اِذَا قَالَ: اِغْفِرْ لِيْ ذُنُوْبِيْ، يَعْلَمُ اَنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ غَيْرِيْ .

رواه ابوداؤد، باب ما يقول الرجل اذا ركب، رقم: ٢٦٠٢

હઝરત અલી બિન રબીઆ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ રિવાયત કરતે હૈં કે મૈં હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે પાસ હાઝિર હુવા. આપકે સામને સવારી કે લિયે એક જાનવર લાયા ગયા. જબ આપને અપના પાંવ રિકાબ મેં રખ્ખા તો ફરમાયાઃ "બિસ્મિલ્લાહ", ફિર જબ સવારી કી પુશ્ત (પીઠ) પર બૈઠ ગએ તો ફરમાયાઃ

سُبْحَانَ الَّذِيْ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهٗ مُقْرِنِيْنَ وَاِنَّا اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُوْنَ

(તરજુમાઃ પાક હૈ વો ઝાત જિસને ઈસ સવારી કો હમારે કાબૂ મેં કર દિયા જબકે હમ તો ઈસકો કાબૂ મેં કરને વાલે ન થે ઔર બિલા શુબહ (બેશક) હમ અપને હી રબ કી તરફ લૌટ કર જાને વાલે હૈં.) ફિર તીન મરતબા "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" ઔર તીન મરતબા "અલ્લાહુ અકબર" કેહને કે બાદ ફરમાયાઃ

سُبْحَانَكَ اِنِّيْ ظَلَمْتُ نَفْسِيْ فَاغْفِرْلِيْ اِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ

(તરજુમાઃ આપ પાક હૈં બેશક મૈંને (નાફરમાની કરકે) અપને ઊપર બહુત ઝુલ્મ કિયા, આપ મુઝે માફ ફરમા દીજિયે, આપકે સિવા કોઈ ગુનાહોં કો માફ નહીં કર સકતા). ફિર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ હંસે. આપસે પૂછા ગયાઃ આપ કિસ વજહ સે હંસે? આપને ફરમાયાઃ મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈસી તરહ કરતે હુવે દેખા જૈસે મૈંને કિયા (કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દુઆ પઢી) ફિર હંસે. મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ!

આપ કિસ બાત પર હંસે? તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ્હારે રબ અપને બંદે સે ખુશ હોતે હૈં જબ વો કેહતા હૈ મેરે ગુનાહોં કો માફ ફરમા દીજિયે ઈસલિયે કે બંદા જાનતા હૈ કે મેરે સિવા ગુનાહોં કા બખ્શને વાલા કોઈ નહીં. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદા: "રિકાબ" લોહે સે બને હુવે હલ્કે કો કેહતે હૈં જો ઘોળે કી ઝીન મેં દોનોં તરફ લટકતા રેહતા હૈ ઔર સવાર ઉસ પર પાંવ રખ કર ઘોળે પર ચળહતા હૈ.

١٢١- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ كَانَ اِذَا اسْتَوٰى عَلٰى بَعِيْرِهٖ خَارِجًا اِلٰى سَفَرٍ، كَبَّرَ ثَلَاثًا، قَالَ: سُبْحَانَ الَّذِىْ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَ مَا كُنَّا لَهٗ مُقْرِنِيْنَ، وَ اِنَّا اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُوْنَ، اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْاَلُكَ فِىْ سَفَرِنَا هٰذَا الْبِرَّ وَ التَّقْوٰى، وَ مِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضٰى، اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هٰذَا، وَ اطْوِ عَنَّا بُعْدَهٗ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الصَّاحِبُ فِى السَّفَرِ، وَ الْخَلِيْفَةُ فِى الْاَهْلِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ، وَ كَاٰبَةِ الْمَنْظَرِ، وَ سُوْءِ الْمُنْقَلَبِ فِى الْمَالِ وَ الْاَهْلِ وَ اِذَا رَجَعَ قَالَهُنَّ، وَ زَادَ فِيْهِنَّ: آيِبُوْنَ، تَائِبُوْنَ، عَابِدُوْنَ، لِرَبِّنَا حَامِدُوْنَ. رواه

مسلم، باب استحباب الذكر اذا ركب دابته ..... رقم: ٣٢٧٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ સફર મેં જાને કે લિયે સવારી પર બૈઠ જાતે તો તીન મરતબા "અલ્લાહુ અકબર" ફરમાતે, ફિર યે દુઆ પળહતે:

سُبْحَانَ الَّذِىْ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهٗ مُقْرِنِيْنَ وَاِنَّا اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُوْنَ، اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْاَلُكَ فِىْ سَفَرِنَا هٰذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوٰى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضٰى، اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هٰذَا، وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهٗ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الصَّاحِبُ فِى السَّفَرِ، وَالْخَلِيْفَةُ فِى الْاَهْلِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ، وَكَاٰبَةِ الْمَنْظَرِ، وَسُوْءِ الْمُنْقَلَبِ فِى الْمَالِ وَالْاَهْلِ

(તરજુમા: પાક હૈ વો ઝાત જિસને ઈસ સવારી કો હમારે કાબૂ મેં કર દિયા જબકે હમ તો ઈસકો કાબૂ કરને વાલે ન થે ઔર બિલા શુબહ હમ અપને રબ હી કી તરફ લૌટ કર જાને વાલે હૈં. અય અલ્લાહ! હમ અપને ઈસ સફર મેં આપસે નેકી ઔર તકવા (પરહેઝગારી) ઔર ઐસે અમલ કા સવાલ કરતે હૈં જિસસે આપ રાઝી હોં. અય અલ્લાહ હમારે ઈસ સફર કો હમારે લિયે આસાન ફરમા દેં ઔર ઈસકી દૂરી કો હમારે લિયે મુખ્તસર ફરમા દેં. અય અલ્લાહ! આપ હી હમારે ઈસ સફર મેં હમારે સાથી હૈં ઔર હમારે પીછે આપ હી હમારે ઘર વાલોં કે નિગેહબાન (હિફાઝત કરને વાલે) હૈં. અય અલ્લાહ! મૈં આપસે સફર કી મશક્કત સે, સફર મેં કિસી તકલીફ-દેહ (તકલીફ દેને વાલે) મંઝર કો દેખને સે ઔર વાપસી પર માલ ઔર અહલો અયાલ મેં કિસી તકલીફ-દેહ ચીઝ કે પાને સે પનાહ ચાહતા હૂં.)

ઔર જબ સફર સે વાપસ તશરીફ લાતે તો યહી દુઆ પઢતે ઔર ઈન અલ્ફાઝ કા ઈઝાફા ફરમાતે (બઢાતે):

آئِبُوْنَ، تَائِبُوْنَ، عَابِدُوْنَ، لِرَبِّنَا حَامِدُوْنَ

(હમ સફર સે વાપસ આને વાલે હૈં, તૌબા કરને વાલે હૈં, ઈબાદત કરને વાલે હૈં ઔર અપને રબ કી તારીફ કરને વાલે હૈં). (મુસ્લિમ)

۱۲۲- عَنْ اَبِی مَرْوَانَ الْاَسْلَمِیِّ عَنْ اَبِیْهِ عَنْ جَدِّهٖ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اِلٰی خَیْبَرَ، حَتّٰی اِذَا کُنَّا قَرِیْبًا، وَاَشْرَفْنَا عَلَیْهَا، قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ لِلنَّاسِ: قِفُوْا فَوَقَفَ النَّاسُ، فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ، وَمَا اَظْلَلْنَ، وَرَبَّ الْاَرَضِیْنَ السَّبْعِ، وَمَا اَقْلَلْنَ، وَرَبَّ الشَّیَاطِیْنِ، وَمَا اَضْلَلْنَ، فَاِنَّا نَسْاَلُكَ، خَیْرَ هٰذِهِ الْقَرْیَةِ، وَخَیْرَ اَهْلِهَا، وَخَیْرَ مَا فِیْهَا، وَنَعُوْذُبِكَ مِنْ شَرِّ هٰذِهِ الْقَرْیَةِ، وَشَرِّ اَهْلِهَا، وَشَرِّ مَا فِیْهَا، اَقْدِمُوْا بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ . البدایة والنهایة لابن کثیر ۱۸۳/٤

હઝરત અબૂ મરવાન અસ્લમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કે દાદા ફરમાતે હૈં કે હમ લોગ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ ખૈબર કી તરફ રવાના હુવે. જબ હમ ખૈબર કે કરીબ પહુંચ ગએ

ઓર ખૈબર હમેં નઝર આને લગા તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને લોગોં સે ફરમાયા: ઠહર જાઓ. ચુનાંચે સબ લોગ ઠહર ગએ. ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે દુઆ ફરમાઈ:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَمَا اَظْلَلْنَ، وَرَبَّ الْاَرَضِيْنَ السَّبْعِ وَمَا اَقْلَلْنَ، وَرَبَّ الشَّيَاطِيْنِ وَمَا اَضْلَلْنَ، فَاِنَّا نَسْاَلُكَ خَيْرَ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ وَخَيْرَ اَهْلِهَا وَخَيْرَ مَا فِيْهَا وَنَعُوْذُبِكَ مِنْ شَرِّ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ وَشَرِّ اَهْلِهَا وَشَرِّ مَا فِيْهَا

(તરજુમા: અય અલ્લાહ! જો રબ હૈં સાતોં આસમાનોં કે ઔર ઉન તમામ ચીઝોં કે જિન પર સાતોં આસમાન સાયા કિયે હુવે હૈં ઔર જો રબ હૈં સાતોં ઝમીનોં કે ઔર ઉન તમામ ચીઝોં કે જિનકો સાતોં ઝમીનોં ને ઉઠાયા હુવા હૈ ઔર જો રબ હૈં તમામ શયાતીન (શૈતાનોં) કે ઔર ઉન સબકે જિનકો શયાતીન ને ગુમરાહ કિયા હૈ, હમ આપસે ઈસ બસ્તી કી ખૈર (ભલાઈ) ઔર ઈસ બસ્તી વાલોં કી ખૈર ઔર ઈસ બસ્તી મેં જો કુછ હૈ ઉસકી ખૈર માંગતે હૈં ઔર આપસે ઈસ બસ્તી કે શર (બુરાઈ) ઔર ઈસ બસ્તી વાલોં કે શર ઔર ઈસ બસ્તી મેં જો કુછ હૈ ઉસકે શર સે પનાહ માંગતે હૈં). (ઔર ફિર ફરમાયા) "બિસ્મિલ્લાહિર રહમાનિર્રહીમ" પઢ કર આગે બઢો. (અલ્બિદાયા વન્નિહાયા)

١٢٣-عَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيْمٍ السُّلَمِيَّةِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا تَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ: اَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ، حَتّٰى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذٰلِكَ . رواه مسلم،باب في التعوذ من سوء القضاء ...،رقم: ٦٨٧٨

હઝરત ખૌલા બિન્તે હકીમ સુલમિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ કિસી જગહ પર ઉતર કર

اَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

પઢે (મૈં અલ્લાહ તઆલા કે સારે (નફા દેને વાલે, શિફા દેને વાલે)

કલિમાત કે ઝરિયે ઉસકી તમામ મખ્લૂક (પૈદા કી હુઈ ચીઝોં) કે શર સે પનાહ ચાહતા હૂં) તો ઉસે કોઈ ચીઝ ઉસ જગહ સે રવાના હોને તક નુકસાન નહીં પહુંચાએગી. (મુસ્લિમ)

١٢٤- عَنْ أَبِي سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْنَا يَوْمَ الْخَنْدَقِ يَا رَسُوْلَ اللهِ! هَلْ مِنْ شَيْءٍ نَقُوْلُهُ فَقَدْ بَلَغَتِ الْقُلُوْبُ الْحَنَاجِرَ قَالَ: نَعَمْ، اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِنَا وَآمِنْ رَوْعَاتِنَا قَالَ: فَضَرَبَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ وُجُوْهَ أَعْدَائِهِ بِالرِّيْحِ فَهَزَمَهُمُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ بِالرِّيْحِ. رواه احمد ٣/٣

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે ગઝવએ-ખંદક કે દિન હમ લોગોં ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! કયા ઈસ મૌકા પર પઢને કે લિયે કોઈ દુઆ હૈ જિસે હમ પઢેં કયુંકે કલેજે મુંહ કો આ ચુકે હૈં યાની સખ્ત ઘબરાહટ કા હાલ હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ હાં, યે દુઆ પઢો

اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِنَا وَآمِنْ رَوْعَاتِنَا

(તરજુમાઃ યા અલ્લાહ! (દુશ્મન કે મુકાબ્લા મેં) જો હમારી કમઝોરિયાં હૈં ઉન પર પર્દા ડાલ દેં ઔર હમેં ખૌફકી ચીઝોં સે અમન અતા ફરમાએં)

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં (કે હમને યે દુઆ પઢની શુરૂ કરદી જિસકી બરકત સે) અલ્લાહ તઆલા ને સખ્ત હવા ભેજ કર દુશ્મનોં કે ચેહરોં કો ફેર દિયા (ઔર યૂં) અલ્લાહ તઆલા ને ઉનકો હવા કે ઝરિયે શિકસ્ત (હાર) દે દી. (મુસ્નદે અહમદ)

١٢٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيْلِ اللهِ دَعَاهُ خَزَنَةُ الْجَنَّةِ، كُلُّ خَزَنَةِ بَابٍ: أَيْ فُلُ هَلُمَّ، قَالَ أَبُوْ بَكْرٍ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! ذَاكَ الَّذِيْ لَا تَوَى عَلَيْهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِنِّي لَأَرْجُوْ أَنْ تَكُوْنَ مِنْهُمْ. رواه البخاري، باب فضل النفقة في سبيل الله، رقم: ٢٨٤١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ

કિસી ચીઝ કા જોળા (મસ્લન દો ઘોળે, દો કપળે, દો દિરહમ, દો ગુલામ વગૈરા) અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં ખર્ચ કરેગા તો ઉસે જન્નત કે દારોગે બુલાએંગે (જન્નત કે) હર દરવાઝે કા દારોગા (અપની તરફ બુલાએગા) કે અય ફુલાં! ઈસ દરવાઝે સે (ઈસ પર) હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ફિર તો ઉસ શખ્સ કો કોઈ ખૌફ નહીં રહેગા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મુઝે પૂરી ઉમ્મીદ હૈ કે તુમ ભી ઉન્હીં મેં સે હોગે. (જિન્હેં હર દરવાઝે સે બુલાયા જાએગા). (બુખારી)

١٢٦- عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: أَفْضَلُ دِيْنَارٍ دِيْنَارٌ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ عَلَى عِيَالِهِ، وَدِيْنَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَى فَرَسِهِ فِي سَبِيْلِ اللهِ، وَدِيْنَارٌ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ عَلَى أَصْحَابِهِ فِي سَبِيْلِ اللهِ. رواه ابن حبان (واسناده صحيح) ١٠/٥٠٣

હઝરત સૌબાન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અફઝલ દીનાર વો હૈ જિસે આદમી અપને ઘર વાલોં પર ખર્ચ કરતા હૈ, ઔર વો દીનાર અફઝલ હૈ જિસે આદમી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં અપને ઘોળે પર ખર્ચ કરતા હૈ, ઔર વો દીનાર અફઝલ હૈ જિસે આદમી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં અપને સાથિયોં પર ખર્ચ કરતા હૈ. (દીનાર સોને કે સિક્કે કા નામ હૈ). (ઈબ્ને હબ્બાન)

١٢٧- وَيُرْوَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَكْثَرَ مَشُوْرَةً لِأَصْحَابِهِ مِنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ. رواه الترمذي، باب ما جاء في المشورة، رقم:١٧١٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઝિયાદા અપને સાથિયોં સે મશ્વરા કરને વાલા કોઈ નહીં દેખા યાની આપ બહુત ઝિયાદા મશ્વરા ફરમાયા કરતે થે. (તિરમિઝી)

۱۲۸- عَنْ عَلِیٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ : قُلْتُ یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اِنْ نَزَلَ بِنَا اَمْرٌ لَیْسَ فِیْهِ بَیَانُ اَمْرٍ وَ لَا نَهْیٍ فَمَا تَاْمُرُنَا؟ قَالَ : شَاوِرُوْا فِیْهِ الْفُقَهَاءَ وَ الْعَابِدِیْنَ وَ لَا تُمْضُوْا فِیْهِ رَأْیَ خَاصَّةٍ . رواه الطبرانی فی الاوسط و رجاله موثقون من اهل الصحیح، مجمع الزوائد ۱/۴۲۸

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! અગર હમારે સાથ કોઈ ઐસા મામલા પેશ આ જાએ જિસમેં હમારે લિયે આપકી તરફસે કોઈ વાઝેહ હુકમ કરને યા ન કરને કા ન હો તો ઈસ બારે મેં આપ હમેં ક્યા હુકમ ફરમાતે હૈં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈસ સૂરત મેં દીન કી સમઝ રખને વાલોં ઔર ઈબાદત-ગુઝારોં સે મશ્વરા કર લિયા કરો ઔર કિસી કી ઈન્ફિરાદી (અકેલે કી) રાએ પર ફૈસ્લા ન કરના. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۲۹- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هٰذِهِ الْآیَةُ ﴿وَشَاوِرْهُمْ فِی الْاَمْرِ﴾ الْآیَةَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَمَا اِنَّ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ غَنِیَّانِ عَنْهُمَا وَلٰکِنْ جَعَلَهَا اللّٰهُ رَحْمَةً لِاُمَّتِیْ، فَمَنْ شَاوَرَ مِنْهُمْ لَمْ یَعْدِمْ رُشْدًا وَمَنْ تَرَکَ الْمَشُوْرَةَ مِنْهُمْ لَمْ یَعْدِمْ عَنَاءً . رواه البیهقی ۶/۷۶

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે જબ યે આયત નાઝિલ હુઈ (ઉતરી) وَشَاوِرْهُمْ فِی الْاَمْرِ (ઔર ઉનસે અહમ કામોં મેં મશ્વરા કરતે રહા કીજિયે) તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ કો તો મશ્વરા કી ઝરૂરત નહીં હૈ અલબત્તા અલ્લાહ તઆલા ને ઈસકો મેરી ઉમ્મત કે લિયે રહમત કી ચીઝ બના દિયા. ચુનાંચે મેરી ઉમ્મત મેં સે જો શખ્સ મશ્વરા કરતા હૈ વો સીધી રાહ (સીધે રાસ્તે) પર રેહતા હૈ. ઔર મેરી ઉમ્મત મેં સે જો મશ્વરા નહીં કરતા વો પરેશાન હી રેહતા હૈ. (બૈહકી)

١٣٠- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: حَرَسُ لَيْلَةٍ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ تَعَالٰى اَفْضَلُ مِنْ اَلْفِ لَيْلَةٍ يُقَامُ لَيْلُهَا وَيُصَامُ نَهَارُهَا. رواه احمد ١/٦١

હઝરત ઉસ્માન બિન અફ્ફાન રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં એક રાત કા પેહરા દેના ઉન હઝાર રાતોં સે બેહતર હૈ જિનમેં રાત ભર ખળે હોકર અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત કી જાએ ઓર દિન મેં રોઝા રખ્ખા જાએ. (મુસ્નદે અહમદ)

١٣١- عَنْ سَهْلِ بْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ (يَوْمَ حُنَيْنٍ): مَنْ يَحْرُسُنَا اللَّيْلَةَ؟ قَالَ اَنَسُ بْنُ اَبِيْ مَرْثَدٍ الْغَنَوِيُّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا: اَنَا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! قَالَ: فَارْكَبْ، فَرَكِبَ فَرَسًا لَهُ وَجَاءَ اِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِسْتَقْبِلْ هٰذَا الشِّعْبَ حَتّٰى تَكُوْنَ فِيْ اَعْلَاهُ، وَلَا نُغَرَّنَّ مِنْ قِبَلِكَ اللَّيْلَةَ، فَلَمَّا اَصْبَحْنَا خَرَجَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ اِلٰى مُصَلَّاهُ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ قَالَ: هَلْ اَحْسَسْتُمْ فَارِسَكُمْ؟ قَالُوْا: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! مَا اَحْسَسْنَاهُ، فَثُوِّبَ بِالصَّلَاةِ، فَجَعَلَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ يُصَلِّيْ وَهُوَ يَتَلَفَّتُ اِلَى الشِّعْبِ حَتّٰى اِذَا قَضٰى صَلَاتَهُ وَسَلَّمَ فَقَالَ: اَبْشِرُوْا فَقَدْ جَاءَكُمْ فَارِسُكُمْ، فَجَعَلْنَا نَنْظُرُ اِلٰى خِلَالِ الشَّجَرِ فِي الشِّعْبِ فَاِذَا هُوَ قَدْ جَاءَ حَتّٰى وَقَفَ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَسَلَّمَ وَقَالَ: اِنِّي انْطَلَقْتُ حَتّٰى كُنْتُ فِيْ اَعْلٰى هٰذَا الشِّعْبِ حَيْثُ اَمَرَنِيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ، فَلَمَّا اَصْبَحْتُ اطَّلَعْتُ الشِّعْبَيْنِ كِلَيْهِمَا، فَنَظَرْتُ فَلَمْ اَرَ اَحَدًا، فَقَالَ لَهُ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: هَلْ نَزَلْتَ اللَّيْلَةَ؟ قَالَ: لَا، اِلَّا مُصَلِّيًا اَوْ قَاضِيًا حَاجَةً، فَقَالَ لَهُ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: قَدْ اَوْجَبْتَ فَلَا عَلَيْكَ اَنْ لَا تَعْمَلَ بَعْدَهَا. رواه ابوداؤد، باب في فضل الحرس في سبيل الله عزو جل، رقم: ٢٥٠١

હઝરત સહલ બિન હન્ઝલિય્યા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ

ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (હુનૈન કે મૌકા પર) ઈરશાદ ફરમાયાઃ આજ રાત હમારા પેહરા કૌન દેગા? હઝરત અનસ બિન અબી મરસદ ગનવી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ને ફરમાયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મૈં (પેહરા દૂંગા). રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ સવાર હો જાઓ. ચુનાંચે વો અપને ઘોળે પર સવાર હોકર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં આએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનસે ઈરશાદ ફરમાયાઃ સામને ઉસ ઘાટી કી તરફ ચલે જાઓ ઔર ઉસ ઘાટી કી સબસે ઊંચી જગહ પહુંચ જાઓ. (વહાં પેહરા દેના ઔર ખૂબ ચૌકન્ના હોકર રેહના) કહીં ઐસા ન હો કે તુમ્હારી ગફલત ઔર લાપરવાહી કી વજહ સે આજ રાત હમ દુશ્મન કે ધોકે મેં આ જાએં. (હઝરત સહલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે) જબ સુબહ હુઈ તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ અપની નમાઝ કી જગહ પર તશરીફ લે ગએ ઔર દો રકઅત (ફજર કી સુન્નતેં) પઢીં. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ક્યા તુમ્હેં અપને સવાર કા કુછ પતા લગા? સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! હમેં તો ઉનકા કુછ પતા નહીં. ફિર નમાઝ (ફજર) કી ઈકામત હુઈ, નમાઝ કે દૌરાન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી તવજ્જુહ ઘાટી કી તરફ રહી. જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને નમાઝ પૂરી ફરમા કર સલામ ફેરા તો ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ્હેં ખુશ-ખબરી હો તુમ્હારા સવાર આ ગયા હે. હમ લોગોં ને ઘાટી કે દરખ્તોં કે દરમિયાન દેખના શુરૂ કિયા તો હઝરત અનસ બિન અબી મરસદ આ રહે થે. ચુનાંચે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોકર સલામ કિયા ઔર અર્ઝ કિયા કે મૈં (યહાં સે) ચલા ઔર ચલતે ચલતે ઉસ ઘાટી કી સબસે ઊંચી જગહ પહુંચ ગયા જહાં જાને કા મુઝકો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હુકમ દિયા થા (મૈં રાત ભર વહાં પેહરા દેતા રહા) જબ સુબહ હુઈ તો મૈંને દોનોં ઘાટિયોં પર ચઢ કર દેખા, મુઝે કોઈ નઝર ન આયા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉનસે પૂછાઃ ક્યા તુમ રાત કો કિસી વક્ત અપની સવારી સે નીચે ઉતરે?

ઉન્હોંને કહાઃ નહીં, સિર્ફ નમાઝ પઢને ઔર કઝાએ હાજત (ટૉયલેટ) કે લિયે ઉતરા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે તુમને (આજ રાત પેહરા દેકર અલ્લાહ તઆલા કે ફઝલ સે અપને લિયે જન્નત) વાજિબ કરલી હૈ લિહાઝા (પેહરા કે) ઈસ અમલ કે બાદ અગર તુમ કોઈ ભી (નફલી) અમલ ન કરો તો તુમ્હારા કોઈ નુકસાન નહીં. (અબૂ દાઉદ)

۱۳۲- عَنِ ابْنِ عَائِذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ خَرَجَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ فِي جَنَازَةِ رَجُلٍ فَلَمَّا وُضِعَ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: لَا تُصَلِّ عَلَيْهِ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ فَإِنَّهُ رَجُلٌ فَاجِرٌ، فَالْتَفَتَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ إِلَى النَّاسِ فَقَالَ: هَلْ رَآهُ أَحَدٌ مِنْكُمْ عَلَى عَمَلِ الْإِسْلَامِ، فَقَالَ رَجُلٌ: نَعَمْ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ، حَرَسَ لَيْلَةً فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ، فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ وَحَثَى التُّرَابَ عَلَيْهِ وَ قَالَ: أَصْحَابُكَ يَظُنُّوْنَ أَنَّكَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَأَنَا أَشْهَدُ أَنَّكَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَ قَالَ: يَا عُمَرُ! إِنَّكَ لَا تُسْأَلُ عَنْ أَعْمَالِ النَّاسِ وَلٰكِنْ تُسْأَلُ عَنِ الْفِطْرَةِ. رواه البيهقي في شعب الايمان ٤/٤٣

હઝરત ઈબ્ને આઈઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક શખ્સ કે જનાઝે કે લિયે બાહર તશરીફ લાએ. જબ વો જનાઝા રખ્ખા ગયા તો હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! આપ ઈસકી નમાઝે જનાઝા ન પઢેં કયુંકે યેક ફાસિક શખ્સ થા (યે સુન કર) રસૂલુલ્લાહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ ને લોગોં કી તરફ મુતવજ્જે હોકર ફરમાયાઃ કયા તુમમેં સે કિસી ને ઈસકો ઈસ્લામ કા કોઈ કામ કરતે દેખા હૈ? એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયાઃ જી હાં યા રસૂલલ્લાહ! ઈન્હોંને એક રાત અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તે મેં પેહરા દિયા હૈ. ચુનાંચે રસૂલુલ્લાહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ ને ઉનકી નમાઝે જનાઝા પઢાઈ ઔર ઉનકી કબ્ર પર મિટ્ટી ભી ડાલી. ઉસકે બાદ (મય્યત કો મુખાતિબ કરકે) ફરમાયાઃ તુમ્હારે સાથિયોં કા તો ગુમાન (ખયાલ) યે હૈ કે તુમ દોઝખી હો ઔર મૈં ઈસ બાત કી ગવાહી દેતા હૂં કે તુમ જન્નતી હો. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉમર!

તુમસે લોગોં કે આમાલે-બદ (બુરે કામોં) કે બારે મેં નહીં પૂછા જા રહા હૈ બલ્કે નેક આમાલ કે બારે મેં પૂછા જા રહા હૈ. (બૈહકી)

۱۳۳- حَدَّثَنَا سَعِيْدُ بْنُ جُمْهَانَ قَالَ: سَأَلْتُ سَفِيْنَةَ عَنِ اسْمِهِ، فَقَالَ: إِنِّي مُخْبِرُكَ بِاسْمِي، سَمَّانِي رَسُوْلُ اللهِ ﷺ سَفِيْنَةَ، قُلْتُ: لِمَ سَمَّاكَ سَفِيْنَةَ؟ قَالَ: خَرَجَ وَمَعَهُ أَصْحَابُهُ، فَثَقُلَ عَلَيْهِمْ مَتَاعُهُمْ فَقَالَ: اُبْسُطْ كِسَاءَكَ فَبَسَطْتُهُ فَجَعَلَ فِيْهِ مَتَاعَهُمْ، ثُمَّ حَمَلَهُ عَلَيَّ فَقَالَ: احْمِلْ مَا أَنْتَ إِلَّا سَفِيْنَةٌ قَالَ: فَلَوْ حَمَلْتُ يَوْمَئِذٍ وِقْرَ بَعِيْرٍ أَوْ بَعِيْرَيْنِ أَوْ خَمْسَةٍ أَوْ سِتَّةٍ، مَا ثَقُلَ عَلَيَّ. حلية الاولياء ١/٣٦٩ وذكره في الاصابة بنحوه ٢/٥٨

હઝરત સઈદ બિન જુમ્હાન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ કેહતે હૈં કે મૈંને હઝરત સફીના રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે ઉનકે નામ કે બારે મેં પૂછા (કે યે નામ કિસને રખ્ખા હૈ?) ઉન્હોંને કહાઃ મૈં તુમ્હેં અપને નામ કે બારે મેં બતાતા હૂં. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મેરા નામ સફીના રખ્ખા. મૈંને પૂછાઃ આપકા નામ સફીના કયૂં રખ્ખા? ઉન્હોંને ફરમાયાઃ રસૂલુલ્લાહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ એક મરતબા સફર મેં તશરીફ લે ગએ ઔર આપકે સાથ સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ભી થે. ઉનકા સામાન ઉન પર ભારી હો ગયા થા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઈરશાદ ફરમાયાઃ અપની ચાદર બિછાઓ. મૈંને બિછા દી. આપને ઉસ ચાદર મેં સહાબા કા સામાન બાંધ કર મેરે ઊપર રખ દિયા ઔર ફરમાયાઃ ઈસે ઉઠાલો તુમ તો સફીના યાની કશ્તી હી હો. હઝરત સફીના રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે અગર ઉસ દિન મૈં એક યા દો તો કયા પાંચ યા છે ઊંટોં કા ભી બોઝ ઉઠા લેતા તો વો મુઝ પર ભારી ન હોતા. (હુલ્યા, ઈસાબા)

۱۳۴- عَنْ أَحْمَرَ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كُنَّا فِي غَزَاةٍ فَجَعَلْتُ أُعَبِّرُ النَّاسَ فِي وَادٍ أَوْ نَهْرٍ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ: مَا كُنْتَ فِي هَذَا الْيَوْمِ إِلَّا سَفِيْنَةً. الاصابة ١/٢٣

હઝરત ઉમ્મે સલમા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા કે આઝાદ-

કરદહ (આઝાદ કિયે હુવે) ગુલામ હઝરત અહમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે હમ લોગ એક ગઝવા મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ થે (એક વાદી યા નહર પર સે હમ લોગોં કા ગુઝર હુવા) તો મૈં લોગોં કો વાદી યા નહર પાર કરાને લગા. યે દેખ કર નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ તો આજ સફીના (કશ્તી) બન ગએ હો. (ઈસાબા)

١٣٥- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا يَوْمَ بَدْرٍ كُلُّ ثَلَاثَةٍ عَلٰى بَعِيْرٍ قَالَ: فَكَانَ اَبُوْ لُبَابَةَ وَعَلِيُّ بْنُ اَبِيْ طَالِبٍ زَمِيْلَيْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: فَكَانَتْ اِذَا جَاءَتْ عُقْبَةُ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ قَالَا: نَحْنُ نَمْشِيْ عَنْكَ، قَالَ: مَا اَنْتُمَا بِاَقْوٰى مِنِّيْ وَمَا اَنَا بِاَغْنٰى عَنِ الْاَجْرِ مِنْكُمَا.

رواه البغوی فی شرح السنة (اسناده حسن) ١١/٣٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે બદર કે દિન હમારી યે હાલત થી કે હમમેં સે હર તીન આદમિયોં કે દરમિયાન એક ઊંટ થા જિસ પર બારી બારી સવાર હોતે થે. હઝરત અબૂ લુબાબા ઔર હઝરત અલી બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે ઊંટ કે શરીકે-સફર થે. હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે જબ રસૂલુલ્લાહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ કે ઉતરને કી બારી આતી તો હઝરત અબૂ લુબાબા ઔર હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા અર્ઝ કરતે કે આપકે બદલે હમ પૈદલ ચલેંગે (આપ ઊંટ પર હી સવાર રહેં) રસૂલુલ્લાહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ ફરમાતે: તુમ દોનોં મુઝસે ઝિયાદા તાકતવર નહીં હો ઔર મૈં અજર વ સવાબ કા તુમસે કમ મુહતાજ નહીં હૂં. (શર્હુસ્સુન્નહ)

١٣٦- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: سَيِّدُ الْقَوْمِ فِي السَّفَرِ خَادِمُهُمْ فَمَنْ سَبَقَهُمْ بِخِدْمَةٍ لَمْ يَسْبِقُوْهُ بِعَمَلٍ اِلَّا الشَّهَادَةَ.

رواه البیهقی فی شعب الایمان ٦/٣٣٤

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સફર મેં જમાઅત કા ઝિમ્મેદાર ઉનકા ખાદિમ (ખિદમત કરને વાલા) હે. જો શખ્સ ખિદમત કરને મેં સાથિયોં સે આગે બઢ ગયા તો ઉસકે સાથી શહાદત કે અલાવા કિસી ઔર અમલ કે ઝરિયે ઉસસે આગે નહીં બઢ સકતે યાની સબસે બળા અમલ શહાદત હે ઉસકે બાદ ખિદમત હે. (બૈહકી)

۱۳۷-عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: الْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ. (وهو بعض الحديث) رواه عبد اللّٰه بن احمد والبزار والطبراني ورجالهم ثقات، مجمع الزوائد ٥/٩٢

હઝરત નુઅમાન બિન બશીર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જમાઅત (કે સાથ મિલ કર ચલના) રહમત હે ઔર જમાઅત સે અલગ હોના અઝાબ હે. (મુસ્નદે અહમદ, બઝઝાર, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۳۸-عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْوَحْدَةِ مَا أَعْلَمُ مَا سَارَ رَاكِبٌ بِلَيْلٍ وَحْدَهُ. رواه البخاري، باب السير وحده، رقم: ٢٩٩٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર લોગોં કો તન્હા સફર કરને મેં ઉન (દીની ઔર દુન્યાવી) નુકસાનાત કા ઈલ્મ હો જાએ જો મુઝે માલૂમ હૈં તો કોઈ સવાર રાત મેં તન્હા સફર કરને કી હિમ્મત ન કરે. (બુખારી)

۱۳۹- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: الرَّاكِبُ شَيْطَانٌ وَالرَّاكِبَانِ شَيْطَانَانِ وَالثَّلَاثَةُ رَكْبٌ. رواه الترمذي وقال: حديث عبد اللّٰه بن عمرو احسن، باب ما جاء في كراهية ان يسافر وحده، رقم: ١٦٧٤

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ એક સવાર એક શૈતાન હૈ દો સવાર દો શૈતાન હૈં ઔર તીન સવાર જમાઅત હૈં. (તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ હદીસે પાક મેં સવાર સે મુરાદ મુસાફિર હૈ. મતલબ યે હૈ કે તન્હા સફર કરેન વાલા હો યા દો સફર કરને વાલે હોં, શૈતાન ઉનકો બળી આસાની સે બુરાઈ મેં મુબ્તિલા કર સકતા હૈ. ઈસ બાત કો વાઝેહ કરને કે લિયે તન્હા સફર કરને વાલે યા દો સફર કરને વાલોં કો શૈતાન ફરમાયા. ઈસલિયે સફર મેં કમ અઝ કમ તીન આદમી હોને ચાહિયેં તાકે શૈતાન સે મહફૂઝ રહેં ઔર નમાઝે બા-જમાઅત અદા કરને ઔર દૂસરે કામોં મેં એક દૂસરે કે મદદગાર હોં. (મઝાહિરે હક)

١٣٠- عَنْ اَبِی هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اَلشَّيْطَانُ يَهُمُّ بِالْوَاحِدِ وَالْاِثْنَيْنِ فَاِذَا كَانُوْا ثَلَاثَةً لَمْ يَهُمَّ بِهِمْ. رواه البزار وفيه عبد الرحمن بن ابی الزناد وهو ضعيف وقد وثق، مجمع الزوائد ٣/٤٩١

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ શૈતાન એક ઔર દો કે સાથ બુરાઈ કા ઈરાદા કરતા હૈ યાની નુકસાન પહુંચાના ચાહતા હૈ લેકિન જબ તીન હોં તો ઉનકે સાથ બુરાઈ કા ઈરાદા નહીં કરતા. (બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٣١- عَنْ اَبِی ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِثْنَانِ خَيْرٌ مِنْ وَاحِدٍ وَثَلَاثٌ خَيْرٌ مِنِ اثْنَيْنِ وَاَرْبَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ ثَلَاثَةٍ فَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ فَاِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ لَنْ يَجْمَعَ اُمَّتِیْ اِلَّا عَلٰى هُدًى. رواه احمد ٥/١٤٥

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ એક શખ્સ સે દો બેહતર હૈં ઔર દો સે તીન બેહતર હૈં ઓર તીન સે ચાર બેહતર હૈં, લિહાઝા તુમ જમાઅત (કે સાથ રેહને) કો લાઝિમ પકળો (ઝરૂરી કરલો) કયુંકે અલ્લાહ તઆલા મેરી ઉમ્મત કો હિદાયત પર હી

જમા ફરમાએંગે યાની સારી ઉમ્મત ગુમરાહી પર કભી મુજતમા (ઈકઠ્ઠા) નહીં હો સકતી લિહાઝા જમાઅત કે સાથ રેહને વાલા ગુમરાહી સે મહફૂઝ રહેગા. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۴۲- عَنْ عَرْفَجَةَ بْنِ شُرَيْحِ الْاَشْجَعِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: فَاِنَّ يَدَ اللّٰهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ، فَاِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ يَرْكُضُ. (وهو بعض الحديث) رواه النسائي، باب قتل من فارق الجماعة ....، رقم: ٤٠٢٥

હઝરત અર્ફજા બિન શુરૈહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કા હાથ જમાઅત પર હોતા હૈ યાની અલ્લાહ તઆલા કી ખાસ મદદ જમાઅત કે સાથ હોતી હૈ, લિહાઝા જો શખ્સ જમાઅત સે અલાહિદા (અલગ) હો જાતા હૈ શૈતાન ઉસકે સાથ હોતા હૈ ઔર ઉસે ઉકસાતા રેહતા હૈ. (નસાઈ)

۱۴۳- عَنْ اَبِيْ وَائِلٍ رَحِمَهُ اللّٰهُ اَنَّ عُمَرَ اسْتَعْمَلَ بِشْرَ بْنَ عَاصِمٍ عَلٰى صَدَقَاتِ هَوَازِنَ فَتَخَلَّفَ بِشْرٌ فَلَقِيَهُ عُمَرُ، فَقَالَ: مَا خَلَّفَكَ، اَمَا لَنَا عَلَيْكَ سَمْعٌ وَطَاعَةٌ، قَالَ: بَلٰى! وَلٰكِنْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ وُلِّيَ مِنْ اَمْرِ الْمُسْلِمِيْنَ شَيْئًا اُتِيَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتّٰى يُوْقَفَ عَلٰى جَسْرِ جَهَنَّمَ. (الحديث) اخرجه البخاري من طريق سويد، الاصابة ١/ ١٥٢

હઝરત અબૂ વાઈલ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને હઝરત બિશ્ર બિન આસિમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો (કબીલા) હવાઝિન કે સદકાત (વસૂલ કરને કે લિયે) આમિલ મુકર્રર ફરમાયા લેકિન હઝરત બિશ્ર ન ગએ. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી ઉનસે મુલાકાત હુઈ. હઝરત ઉમર ને ઉનસે પૂછા: તુમ ક્યૂં નહીં ગએ, ક્યા હમારી બાત કો સુનના ઔર માનના તુમ્હારે લિયે ઝરૂરી નહીં હૈ? હઝરત બિશ્ર ને અર્ઝ કિયા: ક્યૂં નહીં ! લેકિન મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ

કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના કે જિસે મુસલમાનોં કે કિસી કામ કા ઝિમ્મેદાર બનાયા ગયા ઉસે કયામત કે દિન લાકર જહન્નમ કે પુલ પર ખળા કર દિયા જાએગા (અગર ઝિમ્મેદારી કો સહીહ તૌર પર અંજામ દિયા હોગા તો નજાત હોગી વરના દોઝખ કી આગ હોગી). (ઈસાબા)

١٣٤- عَنْ اَبِىْ مُوْسٰى رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِىِّ ﷺ اَنَا وَرَجُلَانِ مِنْ بَنِىْ عَمِّىْ، فَقَالَ اَحَدُ الرَّجُلَيْنِ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَمِّرْنَا عَلٰى بَعْضِ مَا وَلَّاكَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ، وَقَالَ الْاٰخَرُ مِثْلَ ذٰلِكَ، فَقَالَ: اِنَّا وَاللّٰهِ لَا نُوَلِّىْ عَلٰى هٰذَا الْعَمَلِ اَحَدًا سَاَلَهُ، وَلَا اَحَدًا حَرِصَ عَلَيْهِ. رواه مسلم، باب النهى عن طلب الامارة والحرص عليها، رقم: ٤٧١٧

હઝરત અબૂ મૂસા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં ઔર મેરે સાથ દો ચચાઝાદ ભાઈ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે. ઉનમેં સે એક ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! અલ્લાહ તઆલા ને આપકો જિન ઈલાકોં કા વાલી બનાયા હૈ ઉનમેં સે કિસી ઈલાકા કા હમેં અમીર મુકર્રર ફરમા દીજિયે, દૂસરે શખ્સ ને ભી ઈસી તરહ કી ખ્વાહિશ કા ઈઝહાર કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અલ્લાહ તઆલા કી કસમ! હમ ઈન ઉમૂર (કામોં) મેં કિસી ભી ઐસે શખ્સ કો ઝિમ્મેદાર નહીં બનાતે જો ઝિમ્મેદારી કા સવાલ કરે યા ઈસકા ખ્વાહિશમંદ હો. (મુસ્લિમ)

١٣٥- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ يَتَخَلَّفُ فِى الْمَسِيْرِ فَيُزْجِى الضَّعِيْفَ وَيُرْدِفُ وَيَدْعُوْ لَهُمْ. رواه ابوداؤد، باب لزوم الساقة، رقم: ٢٦٣٩

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સફર મેં (તવાઝુઅ, દૂસરોં કી મદદ ઔર ખબરગીરી કે લિયે) કાફલા સે પીછે ચલા કરતે થે. ચુનાંચે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ કમઝોર (કી સવારી) કો હાંકા કરતે ઔર જો શખ્સ પૈદલ ચલ રહા હોતા ઉસકો અપને પીછે સવાર કર લેતે ઔર ઉન (કાફલા વાલોં) કે લિયે દુઆ ફરમાતે રેહતે. (અબૂ દાઉદ)

١٣٦- عَنْ اَبِی سَعِیْدِ الْخُدْرِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ قَالَ: اِذَا خَرَجَ ثَلَاثَۃٌ فِیْ سَفَرٍ فَلْیُؤَمِّرُوْا اَحَدَھُمْ. رواہ ابوداؤد، باب فی القوم یسافرون ۰۰۰۰، رقم: ٢٦٠٨

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તીન શખ્સ સફર મેં નિકલેં તો અપને મેં સે કિસી કો એક કો અમીર બના લેં. (અબૂ દાઊદ)

١٣٧- عَنْ حُذَیْفَۃَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ یَقُوْلُ: مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَۃَ وَاسْتَذَلَّ الْاِمَارَۃَ لَقِیَ اللّٰہَ وَلَا وَجْہَ لَہٗ عِنْدَہٗ. رواہ احمد و رجالہ ثقات، مجمع الزوائد ٥/٤٠١

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો શખ્સ મુસલમાનોં કી જમાઅત સે અલગ હુવા ઔર અમીર કી ઈમારત કો હકીર જાના તો અલ્લાહ તઆલા સે ઈસ હાલ મેં મિલેગા કે અલ્લાહ તઆલા કે યહાં ઉસકા કોઈ રુતબા ન હોગા યાની અલ્લાહ તઆલા કી નિગાહ સે ગિર જાએગા. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

١٣٨- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ قَالَ: اِنَّ اللّٰہَ سَائِلٌ کُلَّ رَاعٍ عَمَّا اسْتَرْعَاہُ اَحَفِظَ اَمْ ضَیَّعَ. رواہ ابن حبان (واسنادہ صحیح علی شرطھما) ١٠/٣٤٤

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બિલા શુબહ (બેશક) અલ્લાહ તઆલા હર નિગરાન (હિફાઝત કરને વાલે) સે ઉસકી ઝિમ્મેદારી મેં દી હુઈ ચીઝોં કે બારે મેં પૂછેંગે કે ઉસને અપની ઝિમ્મેદારી કી હિફાઝત કી યા ઉસે ઝાએ કિયા યાની ઉસ ઝિમ્મેદારી કો પૂરે તૌર પર અદા કિયા યા નહીં. (ઈબ્ને હબ્બાન)

١٤٩- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، اَلْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِيْ اَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِيْ بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُوْلَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا، وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِيْ مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِيْ مَالِ اَبِيْهِ وَهُوَ مَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ. رواه البخاري، باب الجمعة في القرى والمدن، رقم: ٨٩٣

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ તુમ સબ ઝિમ્મેદાર હો, તુમમેં સે હર એક સે ઉસકી અપની રઈય્યત (માતહતોં (અપને હાથ કે નીચે, નિગરાની મેં રેહને વાલોં)) કે બારે મેં પૂછા જાએગા. હાકિમ (અફસર) ઝિમ્મેદાર હૈ, ઉસસે અપની રિઆયા (અવામ) કે બારે મેં પૂછા જાએગા. આદમી અપને ઘર વાલોં કા ઝિમ્મેદાર હૈ, ઉસસે ઉસકે ઘર વાલોં કે બારે મેં પૂછા જાએગા. ઔરત અપને શૌહર કે ઘર કી ઝિમ્મેદાર હૈ, ઉસસે ઉસકે ઘર મેં રેહને વાલે બચ્ચોં વગૈરા કે બારે મેં પૂછા જાએગા. મુલાઝિમ (નૌકર) અપને માલિક કે માલ કા ઝિમ્મેદાર હૈ, ઉસસે માલિક કે માલ વ અસ્બાબ કે બારે મેં પૂછા જાએગા. બેટા અપને બાપ કે માલ કા ઝિમ્મેદાર હૈ, ઉસસે બાપ કે માલ કે બારે મેં પૂછા જાએગા. તુમમેં સે હર એક ઝિમ્મેદાર હૈ, હર એક સે ઉસકે માતહતોં કે બારે મેં પૂછા જાએગા. (બુખારી)

١٥٠- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: لَا يَسْتَرْعِي اللّٰهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى عَبْدًا رَعِيَّةً قَلَّتْ اَوْ كَثُرَتْ اِلَّا سَاَلَهُ اللّٰهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى عَنْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اَقَامَ فِيْهِمْ اَمْرَ اللّٰهِ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى اَمْ اَضَاعَهُ حَتّٰى يَسْاَلَهُ عَنْ اَهْلِ بَيْتِهِ خَاصَّةً. رواه احمد ٢/ ١٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ

ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા જિસકો ભી કિસી રઈય્યત કા નિગરાન (લોગોં કી હિફાઝત કરને વાલા) બનાતે હૈં ખ્વાહ રઈય્યત થોળી હો યા ઝિયાદા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસસે ઉસકી રઈય્યત કે બારે મેં કયામત કે દિન ઝરૂર પૂછેંગે કે ઉસને ઉનમેં અલ્લાહ તઆલા કે હુક્મ કો કાઈમ કિયા થા યા બરબાદ કિયા થા, યહાં તક કે ખાસ તૌર પર ઉસસે ઉસકે ઘર વાલોં કે મુતઅલ્લિક પૂછેંગે. (મુસ્નદે અહમદ)

١٥- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ قَالَ: یَا اَبَا ذَرٍّ! اِنِّی اَرَاكَ ضَعِیْفًا، وَاِنِّی اُحِبُّ لَكَ مَا اُحِبُّ لِنَفْسِی، لَا تَاَمَّرَنَّ عَلٰی اثْنَیْنِ وَلَا تَوَلَّیَنَّ مَالَ یَتِیْمٍ. رواہ مسلم، باب کراھۃ الامارۃ بغیر ضرورۃ، رقم: ٤٧٢٠

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (શફકત કે તૌર પર હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે) ઈરશાદ ફરમાયા: અબૂઝર! મૈં તુમ્હેં કમઝોર સમઝતા હૂં (કે તુમ ઈમારત કી ઝિમ્મેદારી કો પૂરા ન કર પાઓગે) ઔર મૈં તુમ્હારે લિયે વો ચીઝ પસંદ કરતા હૂં જો અપને લિયે પસંદ કરતા હૂં, તુમ દો આદમિયોં પર ભી હરગિઝ અમીર ન બનના ઔર કિસી યતીમ કે માલ કી ઝિમ્મેદારી કુબૂલ નર કરના. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે જો ઈરશાદ ફરમાયા ઈસકા મતલબ યે હૈ કે અગર મૈં તુમ્હારી તરહ કમઝોર હોતા તો દો પર ભી કભી અમીર ન બનતા.

١٥١- عَنْ اَبِیْ ذَرٍّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: قُلْتُ: یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ! اَلَا تَسْتَعْمِلُنِی؟ قَالَ: فَضَرَبَ بِیَدِہٖ عَلٰی مَنْکِبِی، ثُمَّ قَالَ: یَا اَبَا ذَرٍّ! اِنَّكَ ضَعِیْفٌ، وَاِنَّھَا اَمَانَۃٌ، وَاِنَّھَا یَوْمَ الْقِیَامَۃِ خِزْیٌ وَنَدَامَۃٌ، اِلَّا مَنْ اَخَذَھَا بِحَقِّھَا وَاَدَّی الَّذِی عَلَیْہِ فِیْھَا. رواہ مسلم، باب کراھۃ الامارۃ بغیر ضرورۃ، رقم: ٤٧١٩

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ આપ મુઝે અમીર ક્યૂં નહીં બનાતે?

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મેરે કંધે પર હાથ માર કર ઈરશાદ ફરમાયાઃ અબૂઝર! તુમ કમઝોર હો ઔર યે ઈમારત એક અમાનત હૈ (કે જિસકે સાથ બંદોં કે હુકૂક મુતાલ્લિક હૈં) ઔર યે (ઈમારત) કયામત કે દિન રુસ્વાઈ ઔર નદામત(શર્મિન્દગી) કા સબબ હોગી, લેકિન જિસ શખ્સ ને ઈસ ઈમારત કો સહીહ તરીકા સે લિયા ઔર ઈસકી ઝિમ્મેદારિયોં કો પૂરા કિયા (તો ફિર યે ઈમારત કયામત કે દિન રુસ્વાઈ ઔર નદામત કા ઝરિયા ન હોગી). (મુસ્લિમ)

۱۵۳- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ (لِي) النَّبِيُّ ﷺ: يَا عَبْدَ الرَّحْمٰنِ بْنَ سَمُرَةَ: لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أُوْتِيْتَهَا عَنْ مَسْئَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا، وَإِنْ أُوْتِيْتَهَا مِنْ غَيْرِ مَسْئَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا. (الحديث) رواه البخاري، باب قول الله تبارك وتعالى لا يؤاخذكم الله ....، رقم: ٦٦٢٢

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન સમુરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝસે ઈરશાદ ફરમાયાઃ અય અબ્દુર્રહમાન બિન સમુરા! ઈમારત કો તલબ ન કરો (અમીર બનને કી ખ્વાહિશ ન કરો), અગર તુમ્હારે તલબ કરને પર તુમ્હેં અમીર બના દિયા ગયા તો તુમ ઉસકે હવાલે કર દિયે જાઓગે (અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે તુમ્હારી કોઈ મદદ ઔર રહનુમાઈ ન હોગી) ઔર અગર તુમ્હારી તલબ કે બગૈર તુમ્હેં અમીર બના દિયા ગયા તો અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઉસમેં તુમ્હારી મદદ કી જાએગી. (બુખારી)

۱۵۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّكُمْ سَتَحْرِصُوْنَ عَلَى الْإِمَارَةِ، وَ سَتَكُوْنُ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَنِعْمَ الْمُرْضِعَةُ وَ بِئْسَتِ الْفَاطِمَةُ. رواه البخاري، باب ما يكره من الحرص على الامارة، رقم: ٧١٤٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ એક વક્ત ઐસા આને વાલા હૈ જબકે તુમ અમીર બનને કી હિર્સ (લાલચ) કરોગે હાલાંકે ઈમારત તુમ્હારે લિયે નદામત કા ઝરિયા હોગી. ઈમારત કી મિસાલ ઐસી હૈ જૈસે કે એક દૂધ પિલાને વાલી ઔરત, કે ઈબ્તિદા

(શુરૂ) મેં તો બળી અચ્છી લગતી હૈ ઔર જબ દૂધ છુળાને લગતી હૈ તો બહુત બુરી લગને લગતી હૈ. (બુખારી)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ કે આખરી જુમલા કા મતલબ યે હૈ કે જબ ઈમારત કિસી કો મિલતી હૈ તો અચ્છી લગતી હૈ જૈસે બચ્ચે કો દૂધ પિલાને વાલી અચ્છી લગતી હૈ, ઔર જબ ઈમારત હાથ સે જાતી હૈ તો યે બહુત બુરા લગતા હૈ જૈસે દૂધ છોળના બચ્ચે કો બહુત બુરા લગતા હૈ.

١٥٥- عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: اِنْ شِئْتُمْ اَنْبَاْتُكُمْ عَنِ الْاِمَارَةِ وَمَا هِيَ؟ فَنَادَيْتُ بِاَعْلٰى صَوْتِيْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: وَمَا هِيَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: اَوَّلُهَا مَلَامَةٌ، وَثَانِيْهَا نَدَامَةٌ، وَثَالِثُهَا عَذَابٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اِلَّا مَنْ عَدَلَ، وَكَيْفَ يَعْدِلُ مَعَ قَرَابَتِهِ؟ رواه البزار والطبراني في الكبير والاوسط باختصار ورجال الكبير رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٥/٣٦٣

હઝરત ઔફ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અગર તુમ ચાહો તો મૈં તુમ્હેં ઈસ ઈમારત કી હકીકત બતાઊં? મૈંને બુલંદ આવાઝ સે તીન મરતબા પૂછાઃ યા રસૂલલ્લાહ! ઈસકી હકીકત કયા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈસકા પેહલા મરહલા મલામત હૈ, દૂસરા મરહલા નદામત હૈ, તીસરા મરહલા કયામત કે દિન અઝાબ હૈ. અલ્બત્તા જિસ શખ્સ ને ઈન્સાફ કિયા વો મહફૂઝ રહેગા (લેકિન) આદમી અપને કરીબી (રિશ્તેદાર વગૈરા) કે મામલાત મેં અદલો ઈન્સાફ કૈસે કર સકતા હૈ યાની બાવજૂદ અદલો ઈન્સાફ કો ચાહતે હુવે ભી તબીઅત સે મગલૂબ હોકર (દબ કર) અદલો ઈન્સાફ નહીં કર પાતા ઔર રિશ્તેદારોં કી તરફ ઝુકાઓ હો જાતા હૈ. (બઝઝાર, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હૈ કે જો શખ્સ અમીર બનતા હૈ ઉસકો હર તરફસે મલામત કી જાતી (ભલા બુરા કહા જાતા) હૈ કે ઉસને ઐસા કિયા, વૈસા કિયા. ઉસકે બાદ વો લોગોં કી ઈસ મલામત સે પરેશાન હોકર નદામત (શર્મિન્દગી) મેં મુબ્તિલા હો જાતા હૈ ઔર કેહતા હૈઃ મૈંને ઈસ મન્સબ (ઉહદે, પોસ્ટ) કો કયું કુબૂલ કિયા. ફિર આખરી મરહલા

ઈન્સાફ ન કરને કી સૂરત મેં કયામત કે દિન અઝાબ કી શકલ મેં ઝાહિર હોગા. ગરઝ યે કે દુનિયા મેં ભી ઝિલ્લત વ રુસ્વાઈ ઔર આખિરત મેં ભી હિસાબ કી સખ્તી હોગી.

١٥٦- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنِ اسْتَعْمَلَ رَجُلًا مِنْ عِصَابَةٍ وَفِي تِلْكَ الْعِصَابَةِ مَنْ هُوَ اَرْضَى لِلّٰهِ مِنْهُ فَقَدْ خَانَ اللّٰهَ وَخَانَ رَسُوْلَهُ وَخَانَ الْمُؤْمِنِيْنَ. رواه الحاكم في المستدرك و قال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ٤/٩٢

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને કિસી કો જમાઅત કા અમીર બનાયા જબકે જમાઅત કે અફરાદ (લોગોં) મેં ઉસસે ઝિયાદા અલ્લાહ તઆલા કો રાઝી કરને વાલા શખ્સ હો તો ઉસને અલ્લાહ તઆલા સે ખિયાનત (ધોકા, બે-ઈમાની) કી ઔર ઉનકે રસૂલ સે ખિયાનત કી ઔર ઈમાન વાલોં સે ખિયાનત કી. (મુસ્તદરક હાકિમ)

ફાઈદા: અગર અફઝલ કે હોતે હુવે કિસી દૂસરે કો અમીર બનાને મેં કોઈ દીની મસ્લિહત હો તો ફિર ઈસ વઈદ (સઝા કી ધમકી) મેં દાખિલ નહીં. ચુનાંચે એક મૌકા પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને એક વફદ ભેજા જિસમેં હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન જહશ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો અમીર બનાયા ઔર યે ઈરશાદ ફરમાયા કે યે તુમમેં ઝિયાદા અફઝલ નહીં હૈં લેકિન ભૂક ઔર પ્યાસ પર ઝિયાદા સબ્ર કરને વાલે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

١٥٧- عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَا مِنْ اَمِيْرٍ يَلِي اَمْرَ الْمُسْلِمِيْنَ ثُمَّ لَا يَجْهَدُ لَهُمْ وَيَنْصَحُ، اِلَّا لَمْ يَدْخُلْ مَعَهُمُ الْجَنَّةَ. رواه مسلم، باب فضيلة الامير العادل، رقم: ٤٧٣١

હઝરત મઅકિલ બિન યસાર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: જો અમીર મુસલમાનોં કે મામલાત કા

ઝિમ્મેદાર બન કર મુસલમાનોં કી ખૈર-ખ્વાહી (ભલાઈ) મેં કોશિશ ન કરે વો મુસલમાનોં કે સાથ જન્નત મેં દાખિલ નહીં હો સકેગા. (મુસ્લિમ)

١٥٨- عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَامِنْ وَالٍ يَلِي رَعِيَّةً مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ فَيَمُوْتُ وَهُوَ غَاشٌّ لَهُمْ إِلَّا حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ.

رواه البخاري، باب من استرعى رعية فلم ينصح، رقم: ٧١٥١

હઝરત મઅકિલ બિન યસાર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો શખ્સ કિસી મુસલમાન રઈય્યત કા ઝિમ્મેદાર બને ફિર ઉનકે સાથ ધોકે કા મામલા કરે ઔર ઈસી હાલત પર ઉસકી મૌત આ જાએ તો અલ્લાહ તઆલા જન્નત કો ઉસ પર હરામ કર દેંગે. (બુખારી)

١٥٩- عَنْ اَبِىْ مَرْيَمَ الْاَزْدِىِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: مَنْ وَلَّاهُ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ شَيْئًا مِنْ اَمْرِ الْمُسْلِمِيْنَ فَاحْتَجَبَ دُوْنَ حَاجَتِهِمْ وَ خَلَّتِهِمْ وَ فَقْرِهِمْ احْتَجَبَ اللّٰهُ عَنْهُ دُوْنَ حَاجَتِهِ وَ خَلَّتِهِ وَ فَقْرِهِ.

رواه ابو داؤد، باب فيما يلزم الامام من امر الرعية ۔۔۔، رقم: ٢٩٤٨

હઝરત અબૂ મરયમ અઝદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ જિસ શખ્સ કો અલ્લાહ તઆલા ને મુસલમાનોં કે કિસી કામ કા ઝિમ્મેદાર બનાયા ઔર વો મુસલમાનોં કે હાલાત, ઝરૂરિયાત ઔર ઉનકી તંગદસ્તી (ગરીબી) સે મુંહ ફેરે યાની ઉનકી ઝરૂરત કો પૂરા ન કરે ઔર ન ઉનકી તંગદસ્તી કે દૂર કરને કી કોશિશ કરે તો કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા ઉસકે હાલાત, ઝરૂરિયાત ઔર તંગદસ્તી સે મુંહ ફેર લેંગે યાની કયામત કે દિન ઉસકી ઝરૂરત ઔર પરેશાની કો દૂર નહીં ફરમાએંગે. (અબૂ દાઉદ)

١٦٠- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَامِنْ اَحَدٍ يُؤَمَّرُ عَلٰى عَشَرَةٍ فَصَاعِدًا لَا يُقْسِطُ فِيْهِمْ اِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِى الْاَصْفَادِ وَ الْاَغْلَالِ.

رواه الحاكم وقال: هذا حديث صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه الذهبي ٤/٨٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ દસ યા દસ સે ઝાઈદ અફરાદ (ઝિયાદા લોગોં) પર અમીર બાનયા જાએ ઔર વો ઉનકે સાથ અદલો ઈન્સાફ કા મામલા ન કરે તો કયામત કે દિન બેળિયોં ઔર હથકળિયોં મેં (બંધા હુવા) આએગા. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٦١- عَنْ اَبِی هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ قَالَ: مَامِنْ اَمِيْرِ عَشَرَةٍ اِلَّا يُؤْتٰی بِهٖ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَغْلُوْلًا حَتّٰی يَفُكَّهُ الْعَدْلُ اَوْ يُوْبِقَهُ الْجَوْرُ. رواه البزار و الطبرانی فی الاوسط ورجال البزار رجال الصحيح، مجمع الزوائد ٥/ ٣٧٠

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: હર અમીર ચાહે દસ આદમિયોં કા હી કયું ન હો, કયામત કે દિન ઈસ તરહ લાયા જાએગા કે ઉસકી ગરદન મેં તૌક હોગા યહાં તક કે ઉસકો તૌક સે ઉસકા અદલ (ઈન્સાફ) છુળવાએગા યા ઉસકા ઝુલ્મ ઉસકો હલાક કર દેગા. (બઝઝાર, તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

١٦٢- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: سَيَلِيْكُمْ اُمَرَاءُ يُفْسِدُوْنَ وَمَا يُصْلِحُ اللّٰهُ بِهِمْ اَكْثَرُ، فَمَنْ عَمِلَ مِنْهُمْ بِطَاعَةِ اللّٰهِ فَلَهُمُ الْاَجْرُ وَعَلَيْكُمُ الشُّكْرُ، وَمَنْ عَمِلَ مِنْهُمْ بِمَعْصِيَةِ اللّٰهِ فَعَلَيْهِمُ الْوِزْرُ وَعَلَيْكُمُ الصَّبْرُ. رواه البيهقی ٦/١٥

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ્હારે કુછ અમીર ઐસે હોંગે જો ફસાદ ઔર બિગાળ કરેંગે (લેકિન) અલ્લાહ તઆલા ઉનકે ઝરિયે જો ઈસ્લાહ (સુધાર) ફરમાએંગે વો ઈસ્લાહ ઉનકે બિગાળ સે ઝિયાદા હોગી, લિહાઝા ઉન અમીરોં મેં સે જો અમીર અલ્લાહ તઆલા કી ફરમાંબરદારી વાલે કામ કરેગા તો ઉસે અજર (સવાબ) મિલેગા ઔર ઉસ પર તુમ્હારે લિયે શુક્ર કરના ઝરૂરી હોગા. ઈસી તરહ ઉન અમીરોં મેં સે જો અમીર અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાની વાલે કામ કરેગા તો ઉસકા ગુનાહ ઉસકે સર હોગા ઔર

તુમ્હેં ઈસ હાલત મેં સબ્ર કરના હોગા. (બૈહકી)

١٤٣- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ مِنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ فِي بَيْتِي هٰذَا: اَللّٰهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ اَمْرِ اُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ، فَاشْقُقْ عَلَيْهِ وَ مَنْ وَلِيَ مِنْ اَمْرِ اُمَّتِي شَيْئًا فَرَفَقَ بِهِمْ، فَارْفُقْ بِهِ. رواه مسلم، باب فضيلة الامير العادل .....، رقم: ٤٧٢٢

હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો અપને ઈસ ઘર મેં યે દુઆ કરતે હુવે સુનાઃ "અય અલ્લાહ! જો શખ્સ મેરી ઉમ્મત કે (દીની વ દુન્યાવી) મામલાત મેં સે કિસી ભી મામલા કા ઝિમ્મેદાર બને ફિર વો લોગોં કો મશક્કત (તકલીફ) મેં ડાલે તો આપ ભી ઉસ શખ્સ કો મશક્કત મેં ડાલિયે. ઔર જો શખ્સ મેરી ઉમ્મત કે કિસી ભી મામલે કા ઝિમ્મેદાર બને ઔર લોગોં કે સાથ નર્મી કા બરતાવ કરે આપ ભી ઉસ શખ્સ કે સાથ નર્મી કા મામલા ફરમાઈયે." (મુસ્લિમ)

١٤٤- عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ وَ كَثِيْرِ بْنِ مُرَّةَ وَ عَمْرِو بْنِ الْاَسْوَدِ وَالْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيْكَرِبَ وَ اَبِي اُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ الْاَمِيْرَ اِذَا ابْتَغَى الرِّيْبَةَ فِي النَّاسِ اَفْسَدَهُمْ. رواه ابوداؤد، باب في التجسس، رقم: ٤٨٨٩

હઝરત જુબૈર બિન નુફૈર, હઝરત કસીર બિન મુર્રહ, હઝરત અમ્ર બિન અસ્વદ, હઝરત મિકદામ બિન મઅદી કરિબ ઔર હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અમીર જબ લોગોં મેં શક વ શુબહ કી બાત ઢૂંડતા હે તો લોગોં કો ખરાબ કર દેતા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હે કે જબ અમીર લોગોં પર એતિમાદ (ભરોસા કરને) કે બજાએ ઉનકે ઉયૂબ તલાશ કરને (ઐબ ઢૂંડને) લગે ઔર ઉન પર બદગુમાની કરને લગે તો વો ખુદ હી લોગોં મેં ફસાદ ઔર ઈન્તિશાર (તોળ, ફૂટ) કા ઝરિયા બનેગા, ઈસલિયે અમીર કો ચાહિયે કે લોગોં કે ઉયૂબ પર પર્દે ડાલે ઔર ઉનકે સાથ અચ્છા ગુમાન (ખયાલ)

રખ્ખે. (બઝ્લુલ-મજહૂદ)

١٢٥- عَنْ أُمِّ الْحُصَيْنِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِنْ أُمِّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ مُجَدَّعٌ أَسْوَدُ يَقُوْدُكُمْ بِكِتَابِ اللّٰهِ فَاسْمَعُوْا لَهُ وَأَطِيْعُوْا.

رواه مسلم، باب وجوب طاعة الأمراء ۰۰۰۰، رقم: ٤٧٦٢

હઝરત ઉમ્મે હુસૈન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અગર તુમ પર કિસી નાક, કાન કટે હુવે કાલે ગુલામ કો ભી અમીર બનાયા જાએ જો તુમ્હેં અલ્લાહ તઆલા કી કિતાબ કે ઝરિયે યાની અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ કે મુતાબિક ચલાએ તો તુમ ઉસકા હુકમ સુનો ઔર માનો. (મુસ્લિમ)

١٢٦- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اسْمَعُوْا وَأَطِيْعُوْا، وَإِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيْبَةٌ. رواه البخاري،

باب السمع والطاعة للامام ۰۰۰۰، رقم: ٧١٤٢

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અમીર કી બાત સુનતે ઔર માનતે રહો અગરચે તુમ પર હબ્શી ગુલામ હી અમીર કયૂં ન બનાયા ગયા હો જિસકા સર ગોયા (છોટે હોને મેં) કિશમિશ કી તરહ હો. (બુખારી)

١٢٧- عَنْ وَائِلٍ الْحَضْرَمِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِسْمَعُوْا وَأَطِيْعُوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِمْ مَا حُمِّلُوْا وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ. رواه مسلم، باب في

طاعة الأمراء وإن منعوا الحقوق، رقم: ٤٧٨٣

હઝરત વાઈલ હઝરમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ અમીરોં કી બાત સુનો ઔર માનો કયુંકે ઉનકી ઝિમ્મેદારિયોં કે બારે મેં ઉનસે પૂછા જાએગા (મસ્લન ઈન્સાફ કરના) ઔર તુમ્હારી

ઝિમ્મેદારિયોં કે બારે મેં તુમસે પૂછા જાએગા (મસ્લન અમીર કી બાત માનના, લિહાઝા હર એક અપની અપની ઝિમ્મેદારી કો પૂરા કરને મેં લગા રહે ખ્વાહ દૂસરા પૂરા કરે યા ન કરે). (મુસ્લિમ)

١٦٨- عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهٖ شَيْئًا وَأَطِيْعُوا مَنْ وَلَّاهُ اللّٰهُ أَمْرَكُمْ وَلَا تُنَازِعُوا الْأَمْرَ أَهْلَهُ وَلَوْ كَانَ عَبْدًا أَسْوَدَ، وَعَلَيْكُمْ بِمَا تَعْرِفُوْنَ مِنْ سُنَّةِ نَبِيِّكُمْ وَالْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِيْنَ الْمَهْدِيِّيْنَ، وَعَضُّوا عَلٰى نَوَاجِذِكُمْ بِالْحَقِّ. رواه الحاكم و قال: هذا اسناد صحيح على شرطهما جميعا ولا اعرف له علة ووافقه الذهبي ١/٩٦

હઝરત ઈરબાઝ બિન સારિયા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત કરો, ઉનકે સાથ કિસી કો શરીક મત ઠેહરાઓ ઔર જિન્હેં અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારે કામોં કા ઝિમ્મેદાર બનાયા હૈ ઉનકી બાત માનો ઔર અમીર સે ઈમારત કે બારે મેં ન ઝગળો ચાહે અમીર સિયાહ (કાલા) ગુલામ હી હો. ઔર તુમ અપને નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી સુન્નત ઔર હિદાયત યાફતા (હિદાયત પાએ હુવે) ખુલફાએ રાશિદીન રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ અજમઈન કે તરીકા કો લાઝિમ (ઝરૂરી) પકળો ઔર હક કો ઈન્તિહાઈ મઝબૂતી સે થામે રહો. (મુસ્તદરક હાકિમ)

١٦٩- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِنَّ اللّٰهَ يَرْضٰى لَكُمْ ثَلَاثًا وَيَسْخَطُ لَكُمْ ثَلَاثًا، يَرْضٰى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوْهُ وَلَا تُشْرِكُوا بِهٖ شَيْئًا وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَأَنْ تَنَاصَحُوا مَنْ وَلَّاهُ اللّٰهُ أَمْرَكُمْ وَيَسْخَطُ لَكُمْ قِيْلَ وَقَالَ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ. رواه احمد ٢/٣٦٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારી તીન ચીઝોં કો પસંદ ફરમાતે હૈં ઔર તીન ચીઝોં કો

નાપસંદ ફરમાતે હૈં. તુમ્હારી ઈસ બાત કો પસંદ ફરમાતે હૈં કે તુમ અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત કરો, ઉનકે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાઓ, ઔર સબ મિલ કર અલ્લાહ તઆલા કી રસ્સી કો મઝબૂતી સે પકળે રહો (અલગ અલગ હોકર) બિખર ન જાઓ, ઔર જિન્હેં અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારા ઝિમ્મેદાર બનાયા હૈ ઉનકે લિયે ખુલૂસ, વફાદારી ઔર ખૈર-ખ્વાહી રખ્ખો (ભલાઈ ચાહો). ઔર તુમ્હારી ઈન બાતોં કો નાપસંદ ફરમાતે હૈં કે તુમ ફુઝૂલ બ[illegible] મુબાહસા કરો, માલ ઝાએ (બરબાદ) કરો ઔર ઝિયાદા સવાલાત કરા. (મુસ્નદે અહમદ)

૧૮૦- عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ اَطَاعَنِی فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ، وَمَنْ عَصَانِی فَقَدْ عَصَی اللّٰهَ، وَ مَنْ اَطَاعَ الْاِمَامَ فَقَدْ اَطَاعَنِی، وَ مَنْ عَصَی الْاِمَامَ فَقَدْ عَصَانِی . رواه ابن ماجه، باب طاعة الامام، رقم: ۲۸۵۹

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસને મેરી ઈતાઅત કી (ફરમાંબરદારી કી, માની) ઉસને અલ્લાહ તઆલા કી ઈતાઅત કી ઔર જિસને મેરી નાફરમાની કી ઉસને અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાની કી ઔર જિસને મુસલમાનોં કે અમીર કી ઈતાઅત કી ઉસને મેરી ઈતાઅત કી ઔર જિસને મુસલમાનોં કે અમીર કી નાફરમાની કી ઉસને મેરી નાફરમાની કી. (ઈબ્ને માજા)

૧૮૧- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ رَاٰی مِنْ اَمِیْرِهٖ شَیْئًا یَکْرَهُهٗ فَلْیَصْبِرْ، فَاِنَّهٗ مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ شِبْرًا فَمَاتَ، فَمِیْتَةٌ جَاهِلِیَّةٌ. رواه مسلم، باب وجوب ملازمة جماعة المسلمين ....،

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુમમેં સે જો શખ્સ અપને અમીર કી ઐસી બાત દેખે જો ઉસે નાગવાર હો તો ઉસે ચાહિયે કે ઈસ પર સબ્ર કરે ક્યુંકે જો શખ્સ મુસલમાનોં કી જમાઅત યાની ઈજતિમાઈયત સે બાલિશ્ત ભર ભી

જુદા હુવા (ઔર તૌબા કિયે બગૈર) ઈસી હાલત મેં મર ગયા તો વો જાહિલિયત કી મૌત મરા. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: "જાહિલિયત કી મૌત મરા" સે મુરાદ યે હૈ કે ઝમાનએ જાહિલિયત મેં લોગ આઝાદ રેહતે થે, ન વો અપને સરદાર કી ઈતાઅત કરતે થે ન અપને રહનુમા કી બાત માનતે થે. (નવવી)

۱۷۲- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَاطَاعَةَ فِي مَعْصِيَةِ اللّٰهِ، إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوْفِ. (وهو بعض الحديث) رواه ابوداؤد، باب في الطاعة، رقم: ٢٦٢٥

હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાની મેં કિસી કી ઈતાઅત ન કરો, ઈતાઅત તો સિર્ફ નેકી કે કામોં મેં હૈ. (અબૂ દાઊદ)

۱۷۳-عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ حَقٌّ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيْمَا أَحَبَّ أَوْ كَرِهَ إِلَّا أَنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيَةٍ فَإِنْ أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ عَلَيْهِ وَلَا طَاعَةَ. رواه احمد ٢/١٤٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અમીર કી બાત સુનના ઔર માનના મુસલમાન પર વાજિબ હૈ ઉન ચીઝોં મેં જો ઉસે પસંદ હોં યા નાપસંદ હોં, મગર યે કે ઉસે અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાની કા હુક્મ દિયા જાએ તો જાઈઝ નહીં. લિહાઝા અગર કિસી ગુનાહ કે કરને કા હુક્મ દિયા જાએ તો ઉસકા સુનના ઔર માનના ઉસકે ઝિમ્મે નહીં. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۷۴-عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: إِذَا سَافَرْتُمْ فَلْيَؤُمَّكُمْ أَقْرَأُكُمْ، وَإِنْ كَانَ أَصْغَرَكُمْ، وَإِذَا أَمَّكُمْ فَهُوَ أَمِيْرُكُمْ. رواه البزار وإسناده حسن، مجمع الزوائد ٢/٢٠٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ તુમ સફર કરો તો તુમ્હારા ઈમામ વો હોના ચાહિયે જિસકો કુર્આને કરીમ ઝિયાદા યાદ હો (ઔર મસાઈલ કો ઝિયાદા જાનને વાલા હો) અગરચે વો તુમમેં સબસે છોટા હો ઔર જબ વો તુમ્હારા નમાઝ મેં ઈમામ બના તો વો તુમ્હારા અમીર ભી હૈ. (બઝઝાર, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદા: બાઝ દૂસરી રિવાયાત સે યે ભી માલૂમ હોતા હૈ કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને કભી કિસી ખાસ સિફત (ખૂબી) કી વજહ સે ઐસે શખ્સ કો ભી અમીર બનાયા જિનકે સાથી ઉનસે અફઝલ થે જૈસા કે હદીસ નં. ૧૫૬ કે ફાઈદે મેં ગુઝર ચુકા હૈ.

١٧٥- عَنْ عُبَادَةَبْنِ الصَّامِتِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِىَّ ﷺ قَالَ: مَنْ عَبَدَ اللّٰهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَا يُشْرِكُ بِهٖ شَيْئًا فَاَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَسَمِعَ وَاَطَاعَ فَاِنَّ اللّٰهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُدْخِلُهُ مِنْ اَىِّ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَ وَلَهَاثَمَانِيَةُ اَبْوَابٍ وَمَنْ عَبَدَاللّٰهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَا يُشْرِكُ بِهٖ شَيْئًا وَاَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَسَمِعَ وَعَصَى فَاِنَّ اللّٰهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مِنْ اَمْرِهٖ بِالْخِيَارِ اِنْ شَاءَ رَحِمَهُ وَاِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ. رواه احمد والطبرانی ورجال احمد ثقات، مجمع الزوائد ٥/٣٨٩

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસ શખ્સ ને અલ્લાહ તબારક વ તઆલા કી ઈસ તરહ ઈબાદત કી કે ઉનકે સાથ કિસી કો શરીક નહીં ઠેહરાયા, નમાઝ કો કાઈમ કિયા, ઝકાત અદા કી ઔર અમીર કી બાત કો સુના ઔર માના, અલ્લાહ તઆલા ઉસકો જન્નત કે દરવાઝોં મેં સે જિસ દરવાઝે સે વો ચાહેગા જન્નત મેં દાખિલ ફરમાએંગે. જન્નત કે આઠ દરવાઝે હૈં. ઔર જિસને અલ્લાહ તઆલા કી ઈસ તરહ ઈબાદત કી કે ઉનકે સાથ કિસી કો શરીક ન ઠેહરાયા, નમાઝ કાઈમ કી, ઝકાત અદા કી ઔર અમીર કી બાત કો સુના (લેકિન) ઉસે ન માના તો ઉસકા મામલા અલ્લાહ તઆલા કે સુપુર્દ (હવાલે) હૈ, ચાહે ઉસ પર રહમ ફરમાએ ચાહે ઉસકો અઝાબ દે. (મુસ્નદે અહમદ, તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۷۶- عَنْ مُعَاذِبْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اَنَّهُ قَالَ: اَلْغَزْوُ غَزْوَانِ فَاَمَّا مَنِ ابْتَغَى وَجْهَ اللّٰهِ، وَاَطَاعَ الْاِمَامَ، وَاَنْفَقَ الْكَرِيْمَةَ، وَيَاسَرَ الشَّرِيْكَ، وَاجْتَنَبَ الْفَسَادَ، فَاِنَّ نَوْمَهُ وَنَبْهَهُ اَجْرٌ كُلُّهُ، وَاَمَّا مَنْ غَزَا فَخْرًا وَرِيَاءً وَسُمْعَةً وَعَصَى الْاِمَامَ، وَاَفْسَدَ فِي الْاَرْضِ، فَاِنَّهُ لَمْ يَرْجِعْ بِالْكَفَافِ. رواه ابوداؤد، باب فيمن يغزو ويلتمس الدنيا، رقم: ٢٥١٥

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિહાદ મેં નિકલના દો કિસ્મ પર હૈ, જિસ્ને જિહાદ કે લિયે નિકલને મેં અલ્લાહ તઆલા કી ખુશ્નૂદી કો મકસૂદ બનાયા, અમીર કી ફરમાંબરદારી કી, અપને ઉમ્દા માલ કો ખર્ચ કિયા, સાથી કે સાથ નર્મી કા મામલા કિયા ઔર (હર કિસ્મ કે) ફસાદ સે બચા તો એસે શખ્સ કા સોના જાગના સબકા સબ સવાબ હૈ. ઔર જો જિહાદ મેં ફખ્ર ઔર દિખલાને ઔર લોગોં મેં અપને ચરચે કરાને કે લિયે નિકલા, અમીર કી બાત ન માની ઔર ઝમીન મેં ફસાદ ફૈલાયા તો વો જિહાદ સે ખસારે (નુકસાન) કે સાથ લૌટેગા. (અબૂ દાઉદ)

۱۷۷- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! رَجُلٌ يُرِيْدُ الْجِهَادَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَهُوَ يَبْتَغِي عَرَضًا مِنْ عَرَضِ الدُّنْيَا؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَا اَجْرَ لَهُ، فَاَعْظَمَ ذٰلِكَ النَّاسُ وَقَالُوْا لِلرَّجُلِ: عُدْ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَلَعَلَّكَ لَمْ تُفَهِّمْهُ، فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! رَجُلٌ يُرِيْدُ الْجِهَادَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَهُوَ يَبْتَغِي عَرَضًا مِنْ عَرَضِ الدُّنْيَا؟ قَالَ: لَا اَجْرَ لَهُ، فَقَالُوْا لِلرَّجُلِ: عُدْ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ الثَّالِثَةَ، فَقَالَ لَهُ: لَا اَجْرَ لَهُ. رواه ابوداؤد، باب فيمن يغزو ويلتمس الدنيا، رقم: ٢٥١٦

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ ને દરયાફ્ત કિયા (પૂછા): યા રસૂલલ્લાહ! એક આદમી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ કે લિયે ઇસ નિય્યત સે જાતા હૈ કે ઉસે દુનિયા કા કુછ સામાન મિલ જાએ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ

હમ્દો સના બયાન કી, ફિર ફરમાયા: બિલા શુબહ (બેશક) દુનિયા ને અપને ખત્મ હોને કા એલાન કર દિયા ઔર પીઠ ફેર કર તેઝી સે જા રહી હૈ ઔર દુનિયા મેં થોળા સા હિસ્સા બાકી રેહ ગયા હૈ જૈસા કે બરતન મેં પીને કી ચીઝ થોળી સી રેહ જાતી હૈ ઔર આદમી ઉસ ચૂસ લેતા હૈ. તુમ દુનિયા સે મુન્તકિલ હોકર એસે ઘર કી તરફ જાઓગે જો કભી ખત્મ નહીં હોગા, ઈસલિયે જો સબસે અચ્છી ચીઝ (નેક આમાલ) તુમ્હારે પાસ હૈં ઉસે લેકર તુમ ઉસ ઘર કી તરફ જાઓ. હમેં યે બતાયા ગયા હૈ કે જહન્નમ કે કિનારે સે એક પથ્થર ફેંકા જાએગા જો ૭૦ સાલ તક જહન્નમ મેં ગિરતા રહેગા લેકિન ફિર ભી ગેહરાઈ તક નહીં પહુંચ સકેગા. અલ્લાહ તઆલા કી કસમ યે જહન્નમ ભી એક દિન ઈન્સાનોં સે ભર જાએગી, કયા તુમ્હેં ઈસ બાત પર હૈરત હૈ? ઔર હમેં યે ભી બતાયા ગયા હૈ કે જન્નત કે દરવાઝે કે દો પટોં કે દરમિયાન ૪૦ સાલ કા ફાસ્લા હૈ લેકિન એક દિન ઐસા આએગા કે જન્નતિયોં કે હુજૂમ (ભીળ) કી વજહ સે ઈતના ચૌળા દરવાઝા ભી ભરા હુવા હોગા. મૈંને વો ઝમાના ભી દેખા હૈ કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ સાત આદમી થે, મૈં ભી ઉનમેં શામિલ થા. હમેં ખાને કો સિર્ફ દરખ્ત કે પત્તે મિલતે થે જિન્હેં મુસલસલ ખાને કી વજહ સે હમારે જબળે ભી ઝખ્મી હો ગએ થે. મુઝે એક ચાદર મિલ ગઈ તો મૈંને ઉસકે દો ટુકળે કિયે, આધે કી મૈંને લુંગી બનાલી ઔર આધે કી સઅદ બિન માલિક ને લુંગી બાલી. આજ હમ મેં સે હર એક કિસી ન કિસી શહર કા ગવર્નર બના હુવા હૈ. મૈં ઈસ બાત સે અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ ચાહતા હૂં કે મૈં અપની નિગાહ (નઝર) મેં તો બળા બનૂં ઔર અલ્લાહ તઆલા કી નિગાહ મેં છોટા હૂં. નુબુવ્વત કા તરીકા ખત્મ હોતા જા રહા હૈ ઔર ઉસકી જગા બાદશાહત ને લે લી હૈ. હમારે બાદ તુમ દૂસરે ગવર્નરોં કા તજરુબા કર લોગે. (મુસ્લિમ)

١٢٩- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا اَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ كُلَّمَا كَانَ لَيْلَتُهَا مِنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ يَخْرُجُ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ اِلَى الْبَقِيْعِ فَيَقُوْلُ: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِيْنَ، وَاَتَاكُمْ مَا تُوْعَدُوْنَ غَدًا مُؤَجَّلُوْنَ، وَاِنَّا اِنْ شَاءَ اللهُ بِكُمْ لَاحِقُوْنَ، اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِاَهْلِ بَقِيْعِ

વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉસે કોઈ સવાબ ન મિલેગા. લોગોં ને ઈસકો બહુત બળી બાત સમઝા ઔર ઉસ શખ્સ સે કહાઃ તુમ ઈસ બાત કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે દોબારા પૂછો, શાયદ તુમ અપની બાત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો સમઝા નહીં સકે. ઉસ શખ્સ ને દોબારા અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! એક આદમી જિહાદ મેં ઈસ નિય્યત સે જાતા હૈ કે ઉસે દુનિયા કા કુછ સામાન મિલ જાએ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઉસે કોઈ સવાબ નહીં મિલેગા. લોગોં ને ઉસ શખ્સ સે કહાઃ અપના સવાલ ફિર સે દુહરાઓ. ચુનાંચે ઉસ શખ્સ ને તીસરી મરતબા પૂછા, આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને તીસરી મરતબા ભી ઉસસે યહી ફરમાયા કે ઉસે કોઈ સવાબ નહીં મિલેગા. (અબૂ દાઊદ)

۱۷۸- عَنْ اَبِیْ ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِیِّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ قَالَ: وَکَانَ النَّاسُ اِذَا نَزَلَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ مَنْزِلًا تَفَرَّقُوْا فِی الشِّعَابِ وَالْاَوْدِیَةِ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اِنَّ تَفَرُّقَکُمْ فِیْ ھٰذِہِ الشِّعَابِ وَالْاَوْدِیَةِ اِنَّمَا ذٰلِکُمْ مِنَ الشَّیْطَانِ، فَلَمْ یَنْزِلْ بَعْدَ ذٰلِکَ مَنْزِلًا اِلَّا انْضَمَّ بَعْضُھُمْ اِلٰی بَعْضٍ حَتّٰی یُقَالَ: لَوْ بُسِطَ عَلَیْھِمْ ثَوْبٌ لَعَمَّھُمْ. رواہ ابوداؤد، باب ما یؤمر من انضمام العسکر وسعته، رقم: ۲۶۲۸

હઝરત અબૂ સઅલબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કિસી જગહ ઠહરને કે લિયે પળાવ ડાલા કરતે થે તો સહાબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમ ઘાટિયોં ઔર વાદિયોં મેં બિખર કર ઠહરતે થે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ્હારા યે ઘાટિયોં ઔર વાદિયોં મેં બિખર જાના શૈતાન કી તરફસે હૈ (જો તુમકો એક દૂસરે સે જુદા રખના ચાહતા હૈ) ઈસ ઈરશાદ કે બાદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જહાં ભી ઠહરતે તમામ સહાબા ઈકટ્ઠે મિલ જુલ કર ઠહરતે, યહાં તક કે ઉન્હેં (એક દૂસે સે કરીબ કરીબ દેખ કર) યૂં કહા જાને લગા કે અગર ઉન સબ પર એક કપળા ડાલા જાએ તો વો ઉન સબકો ઢાંપ લે. (અબૂ દાઊદ)

۱۷۹- عَنْ صَخْرٍ الْغَامِدِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُوْرِهَا وَكَانَ إِذَا بَعَثَ سَرِيَّةً أَوْجَيْشًا بَعَثَهَا مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ، وَكَانَ صَخْرٌ رَجُلًا تَاجِرًا، وَكَانَ يَبْعَثُ تِجَارَتَهُ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ، فَأَثْرَى وَكَثُرَ مَالُهُ. رواه ابو داؤد،باب في الابتكار في السفر،رقم: ۲۶۰۶

હઝરત સખ્ર ગામિદી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُوْرِهَا (યા અલ્લાહ! મેરી ઉમ્મત કે લિયે દિન કે ઈબ્તિદાઈ (શુરૂ કે) હિસ્સા મેં બરકત અતા ફરમા દેં) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ કોઈ છોટા યા બળા લશ્કર રવાના ફરમાતે (ફૌજ ભેજતે) તો ઉસકો દિન કે ઈબ્તિદાઈ હિસ્સા મેં રવાના ફરમાતે. હઝરત સખ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ જો એક તાજિર થે અપના તિજારતી માલ દિન કે ઈબ્તિદાઈ હિસ્સા મેં મુલાઝિમીન (નૌકરોં) કે ઝરિયે ફરોખ્ત (બેચને) કે લિયે ભેજતે થે ચુનાંચે વો ગની (માલદાર) હો ગએ ઔર ઉનકા માલ બળ્હ ગયા. (અબૂ દાઉદ)

ફાઈદાઃ હદીસ શરીફ મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઈસ દુઆ કા મકસદ યે હૈ કે મેરી ઉમ્મત કે લોગ દિન કે ઈબ્તિદાઈ હિસ્સા મેં સફર કરેં યા કોઈ દીની યા દુન્યવી કામ કરેં તો ઉસમેં ઉન્હેં બરકત હાસિલ હો.

۱۸۰- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ لِأَكْثَمَ بْنِ الْجَوْنِ الْخُزَاعِيِّ: يَا أَكْثَمُ! اغْزُ مَعَ غَيْرِ قَوْمِكَ يَحْسُنْ خُلُقُكَ، وَتَكْرُمْ عَلَى رُفَقَائِكَ، يَا أَكْثَمُ! خَيْرُ الرُّفَقَاءِ أَرْبَعَةٌ، وَخَيْرُ السَّرَايَا أَرْبَعُمِائَةٍ، وَخَيْرُ الْجُيُوْشِ أَرْبَعَةُ آلَافٍ وَلَنْ يُغْلَبَ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا مِنْ قِلَّةٍ. رواه ابن ماجه، باب السرايا، رقم: ۲۸۲۷

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હઝરત અકસમ બિન જૌન ખુઝાઈ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો ઈરશાદ ફરમાયાઃ અકસમ! અપની કૌમ કે અલાવા દૂસરોં કે સાથ મિલ કર ભી

જિહાદ કિયા કરો, ઈસસે તુમ્હારે અખ્લાક (કિરદાર, કેરેકટર) અચ્છે હો જાએંગે ઔર ઉન અખ્લાક કી વજહ સે તુમ અપને રુફકા ઔર સાથિયોં કી નઝર મેં ઈઝઝત વાલે હો જાઓગે. અકસમ! (સફર કે લિયે) બેહતરીન સાથી (કમ સે કમ) ચાર હૈં ઔર બેહતરીન સરિય્યા (છોટા લશ્કર) વો હૈ જો ૪૦૦ અફરાદ પર મુશ્તમિલ હો ઔર બેહતરીન જૈશ (બળા લશ્કર) ૪૦૦૦ કા હૈ. ૧૨૦૦૦ અફરાદ અપની તઅદાદ કી કમી કી વજહ સે શિકસ્ત નહીં ખા (હાર નહીં) સકતે (અલબત્તા દૂસરી કોઈ વજહ શિકસ્ત કી હો તો ઔર બાત હૈ જૈસે અલ્લાહ તઆલા કી કિસી નાફરમાની મેં મુબ્તિલા હો જાના વગૈરા). (ઈબ્ને માજા)

૧૮૧- عَنْ اَبِي سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ فِي سَفَرٍ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ، اِذْجَاءَهُ رَجُلٌ عَلَى رَاحِلَةٍ لَهُ، قَالَ: فَجَعَلَ يَصْرِفُ بَصَرَهُ، يَمِيْنًا وَشِمَالًا، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضْلُ ظَهْرٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا ظَهْرَ لَهُ، وَمَنْ كَانَ لَهُ فَضْلٌ مِنْ زَادٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا زَادَ لَهُ، قَالَ: فَذَكَرَ مِنْ اَصْنَافِ الْمَالِ مَا ذَكَرَ، حَتّٰى رَاَيْنَا اَنَّهُ لَا حَقَّ لِاَحَدٍ مِنَّا فِي فَضْلٍ. رواه مسلم، باب استحباب المواساة بفضول المال، رقم:٤٥١٧

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે એક મૌકા પર હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સાથ સફર મેં થે કે અચાનક એક સાહબ સવારી પર આએ ઔર (અપની ઝરૂરત કે ઈઝહાર કે લિયે) દાએં બાએં દેખને લગે (તાકે કિસી ઝરિયે સે ઉનકી ઝરૂરત પૂરી હો સકે) ઈસ પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિસકે પાસ (અપની ઝરૂરત સે) ઝાઈદ (ઝિયાદા) સવારી હો વો ઉસકો દે દે જિસકે પાસ સવારી ન હો ઔર જિસકે પાસ (અપની ઝરૂરત સે) ઝાઈદ ખાને પીને કા સામાન હો વો ઉસકો દે દે જિસકે પાસ ખાને પીને કા સામાન ન હો. રાવી કેહતે હૈં કે ઈસ તરહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુખ્તલિફ કિસ્મ કે માલોં કા ઝિક્ર કિયા યહાં તક (આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી તરગીબ સે) હમેં યે એહસાસ હોને લગા કે હમમેં સે કિસી કા અપની

ઝાઈદ ચીઝ પર કોઈ હક નહીં હૈ (બલ્કે ઉસ ચીઝ કા હકીકી મુસ્તહિક (હકદાર) વો શખ્સ હૈ જિસકે પાસ વો ચીઝ નહીં હૈ). (મુસ્લિમ)

۱۸۲- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللّٰهِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا حَدَّثَ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اَنَّهٗ اَرَادَ اَنْ يَغْزُوَ قَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِيْنَ وَالْاَنْصَارِ! اِنَّ مِنْ اِخْوَانِكُمْ قَوْمًا لَيْسَ لَهُمْ مَالٌ وَلَا عَشِيْرَةٌ فَلْيَضُمَّ اَحَدُكُمْ اِلَيْهِ الرَّجُلَيْنِ اَوِ الثَّلَاثَةَ

(الحديث). رواه ابوداؤد، باب الرجل يتحمل بمال غيره يغزو، رقم: ٢٥٣٤

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા બયાન કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ એક ગઝવા પર જાને લગે તો ઈરશાદ ફરમાયા: મુહાજિરીન વ અન્સાર કી જમાઅત! તુમ્હારે ભાઈયોં મેં સે કુછ લોગ ઐસે હૈં જિનકે પાસ ન માલ હૈ ન ઉનકે રિશ્તેદાર હૈં, ઈસલિયે તુમમેં સે હર એક ઉનમેં સે દો યા તીન કો અપને સાથ મિલા લે. (અબૂ દાઊદ)

۱۸۳- عَنِ الْمُطْعِمِ بْنِ الْمِقْدَامِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَا خَلَفَ عَبْدٌ عَلٰى اَهْلِهِ اَفْضَلَ مِنْ رَكْعَتَيْنِ يَرْكَعُهُمَا عِنْدَهُمْ حِيْنَ يُرِيْدُ سَفَرًا. رواه ابن شيبة حديث ضعيف، الجامع الصغير ٢/ ٤٩٥، ورد عليه صاحب الاتحاف وملخص كلامه ان الحديث ليس بضعيف، اتحاف السادة ٣/ ٤٦٥

હઝરત મુત્ઈમ બિન મિકદામ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી જબ સફર પર જાને લગે તો સબસે બેહતર નાઈબ જિસે વો અપને અહલો અયાલ (ઘર વાલોં) કે પાસ છોડ કર જાએ વો દો રકઅતેં હૈં જો ઉનકે પાસ પઢ કર જાએ. (જામિએ સગીર)

۱۸۴- عَنْ اَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: يَسِّرُوْا وَلَا تُعَسِّرُوْا، وَبَشِّرُوْا وَلَا تُنَفِّرُوْا. رواه البخاري، باب ما كان النبي ﷺ يتخولهم بالموعظة ...، رقم: ٦٩

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: લોગોં કે

સાથ આસાની કા બરતાવ કરો ઔર ઉનકે સાથ સખ્તી કા બરતાવ ન કરો, ખુશ-ખબરિયાં સુનાઓ ઔર નફરત ન દિલાઓ. (બુખારી)

યાની લોગોં કો નેક કામ કરને પર અજર વ સવાબ કી ખુશ-ખબરિયાં સુનાઓ ઔર ઉનકો ઉનકે ગુનાહોં પર ઐસા મત ડરાઓ કે વો અલ્લાહ તઆલા કી રહમત સે માયૂસ હોકર દીન સે દૂર હો જાએં.

١٨٥- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ هُوَ ابْنُ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: قَفْلَةٌ كَغَزْوَةٍ. رواه ابو داؤد، باب في فضل القفل في الغزو، رقم:٢٤٨٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જિહાદ સે લૌટ કર આના ભી જિહાદ મેં જાને કી તરહ હૈ. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદા: અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં જિહાદ કરને પર જો અજરો સવાબ મિલતા હૈ વહી અજરો સવાબ અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા સે વાપસ આને કે બાદ મકામ પર રેહતે હુવે ભી મિલતા હૈ જબકે નિય્યત યે હો કે જિસ ઝરૂરત કી વજહ સે વાપસ લૌટા થા જૂંહી ઝરૂરત પૂરી હો જાએગી યા જબ ભી અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા કા બુલાવા આ જાએગા ફૌરન અલ્લાહ તઆલા કે રાસ્તા મેં નિકલ જાઊંગા. (મઝાહિરે હક)

١٨٦- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ كَانَ اِذَا قَفَلَ مِنْ غَزْوٍ اَوْ حَجٍّ اَوْ عُمْرَةٍ يُكَبِّرُ عَلٰى كُلِّ شَرَفٍ مِنَ الْاَرْضِ ثَلَاثَ تَكْبِيْرَاتٍ وَ يَقُوْلُ: لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، آيِبُوْنَ تَائِبُوْنَ عَابِدُوْنَ سَاجِدُوْنَ لِرَبِّنَا حَامِدُوْنَ، صَدَقَ اللّٰهُ وَعْدَهُ وَ نَصَرَ عَبْدَهُ وَ هَزَمَ الْاَحْزَابَ وَحْدَهُ. رواه ابو داؤد، باب في التكبير على كل شرف في المسير، رقم: ٢٧٧٠

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ જબ જિહાદ, હજ યા ઉમરે સે લૌટતે તો હર બુલંદી પર તીન મરતબા તકબીર (અલ્લાહુ અકબર) કેહતે, ઉસકે બાદ યે કલિમાત પઢતે

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، آئِبُوْنَ تَائِبُوْنَ عَابِدُوْنَ سَاجِدُوْنَ لِرَبِّنَا حَامِدُوْنَ، صَدَقَ اللّٰهُ وَعْدَهٗ وَنَصَرَ عَبْدَهٗ وَهَزَمَ الْاَحْزَابَ وَحْدَهٗ

(તરજુમા: અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ મઅબૂદ (ઈબાદત કે લાઈક) નહીં, વો તન્હા હૈ, ઉનકા કોઈ શરીક નહીં, ઉન્હી કે લિયે બાદશાહત હૈ, ઉન્હી કે લિયે તારીફ હૈ ઔર વો હર ચીઝ પર કાદિર (કુદરત રખને વાલે) હૈં. હમ વાપસ હોને વાલે હૈં, તૌબા કરને વાલે હૈં, ઈબાદત કરને વાલે હૈં ઔર સજ્દા કરને વાલે હૈં. અલ્લાહ તઆલા ને અપના વાદા સચ્ચા કર દિયા ઔર અપને બંદે કી મદદ ફરમાઈ ઔર ઉન્હોંને તન્હા દુશ્મનોં કો શિકસ્ત દી). (અબૂ દાઉદ)

١٨٧- عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَعَاهُ اِلَى الْإِسْلَامِ، وَقَالَ لَهٗ: يَا عَمْرُو بْنَ مُرَّةَ: اَنَا النَّبِيُّ الْمُرْسَلُ اِلَى الْعِبَادِ كَافَّةً اَدْعُوْهُمْ اِلَى الْإِسْلَامِ وَآمُرُهُمْ بِحَقْنِ الدِّمَاءِ، وَصِلَةِ الْاَرْحَامِ، وَعِبَادَةِ اللّٰهِ، وَرَفْضِ الْاَصْنَامِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ وَصِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ مِنِ اثْنَيْ عَشَرَ شَهْرًا، فَمَنْ اَجَابَ فَلَهُ الْجَنَّةُ، وَمَنْ عَصٰى فَلَهُ النَّارُ فَآمِنْ بِاللّٰهِ يَا عَمْرُو يُؤَمِّنْكَ اللّٰهُ مِنْ هَوْلِ جَهَنَّمَ ، قُلْتُ: اَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّكَ رَسُوْلُ اللّٰهِ، وَآمَنْتُ بِكُلِّ مَا جِئْتَ بِهٖ بِحَلَالٍ وَحَرَامٍ، وَاِنْ اَرْغَمَ ذٰلِكَ كَثِيْرًا مِنَ الْاَقْوَامِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَرْحَبًا بِكَ يَا عَمْرُو بْنَ مُرَّةَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ بِاَبِيْ اَنْتَ وَاُمِّيْ، اِبْعَثْنِيْ اِلٰى قَوْمِيْ لَعَلَّ اللّٰهَ اَنْ يَمُنَّ بِيْ عَلَيْهِمْ كَمَا مَنَّ بِكَ عَلَيَّ فَبَعَثَنِيْ اِلَيْهِمْ فَقَالَ: عَلَيْكَ بِالرِّفْقِ وَالْقَوْلِ السَّدِيْدِ، وَلَا تَكُنْ فَظًّا وَلَا مُتَكَبِّرًا وَلَا حَسُوْدًا، فَاَتَيْتُ قَوْمِيْ فَقُلْتُ: يَا بَنِيْ رِفَاعَةَ، يَا مَعَاشِرَ جُهَيْنَةَ، اِنِّيْ رَسُوْلُ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ اِلَيْكُمْ، اَدْعُوْكُمْ اِلَى الْجَنَّةِ وَاُحَذِّرُكُمُ النَّارَ، وَآمُرُكُمْ بِحَقْنِ الدِّمَاءِ، وَصِلَةِ الْاَرْحَامِ، وَعِبَادَةِ اللّٰهِ، وَرَفْضِ الْاَصْنَامِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ، شَهْرٍ مِنِ اثْنَيْ عَشَرَ شَهْرًا، فَمَنْ اَجَابَ فَلَهُ الْجَنَّةُ، وَمَنْ عَصٰى فَلَهُ النَّارُ،

يَا مَعْشَرَ جُهَيْنَةَ، إِنَّ اللهَ ـ عَزَّ وَجَلَّ ـ جَعَلَكُمْ خِيَارَ مَنْ أَنْتُمْ مِنْهُ، وَبَغَّضَ إِلَيْكُمْ فِي جَاهِلِيَّتِكُمْ مَا حُبِّبَ إِلَى غَيْرِكُمْ، مِنْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَجْمَعُونَ بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ، وَيَخْلُفُ الرَّجُلُ مِنْهُمْ عَلَى امْرَأَةِ أَبِيهِ، وَالْغَزَاةِ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ، فَأَجِيبُوا هٰذَا النَّبِيَّ الْمُرْسَلَ مِنْ بَنِي لُؤَيِّ بْنِ غَالِبٍ، تَنَالُوا شَرَفَ الدُّنْيَا وَكَرَامَةَ الْآخِرَةِ، وَسَارِعُوا فِي ذٰلِكَ يَكُنْ لَكُمْ فَضِيلَةً عِنْدَ اللهِ، فَأَجَابُوهُ إِلَّا رَجُلًا وَاحِدًا. رواه الطبراني مختصرا من مجمع الزوائد ٨/ ٤٤١

હઝરત અમ્ર બિન મુર્રહ જુહની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈસ્લામ કી દઅવત દી ઔર ફરમાયા: અમ્ર બિન મુર્રહ! મૈં અલ્લાહ તઆલા કે તમામ બંદોં કી તરફ નબી બનાકર ભેજા ગયા હૂં. મૈં ઉન્હેં ઈસ્લામ કી દઅવત દેતા હૂં ઔર મૈં ઉનકો હુક્મ દેતા હૂં કે વો ખૂન કી હિફાઝત કરેં (કિસી કો નાહક કત્લ ન કરેં) સિલા રહમી (રિશ્તેદારોં સે અચ્છા બરતાવ) કરેં, એક અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત કરેં, બુતોં કો છોડ દેં, બૈતુલ્લાહ કા હજ કરેં ઔર ૧૨ મહીનોં મેં સે એક માહ (મહીના) રમઝાન મેં રોઝે રખ્ખેં. જો ઈન બાતોં કો માન લેગા ઉસે જન્નત મિલેગી ઔર જો નહીં માનેગા ઉસકે લિયે જહન્નમ હોગી. અમ્ર! અલ્લાહ તઆલા પર ઈમાન લાઓ વો તુમ્હેં જહન્નમ કી હૌલનાકિયોં (ખૌફ) સે અમન અતા ફરમાએંગે. હઝરત અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કોઈ ઈબાદત કે લાઈક નહીં હૈ ઔર બેશક આપ અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલ હૈં ઔર જો આપ હલાલ વ હરામ લેકર આએ હૈં મૈં ઉસ સબ પર ઈમાન લાયા અગરચે યે બાત બહુત સી કૌમોં કો નાગવાર ગુઝરેગી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ખુશી કા ઈઝહાર ફરમાયા ઔર કહા: અમ્ર તુમ્હેં મરહબા હો.

ફિર હઝરત અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મેરે માં બાપ આપ પર કુર્બાન હોં, આપ મુઝે મેરી કૌમ કી તરફ ભેજ દેં, હો સકતા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉન પર ભી મેરે ઝરિયા સે ફઝલ ફરમા દેં જૈસે આપકે ઝરિયા સે મુઝ પર ફઝલ ફરમાયા હૈ.

ચુનાંચે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને મુઝે ભેજા ઔર યે હિદાયાત દીં કે નર્મી સે પેશ આના, સહીહ ઔર સીધી બાત કેહના, સખ્ત કલામી ઔર બદ-ખુલ્કી (સખ્ત બાતચીત ઔર બુરે કિરદાર) સે પેશ ન આના, તકબ્બુર ઔર હસદ (ઘમંડ ઔર જલન) ન કરના. મૈં અપની કૌમ કે પાસ આયા ઔર મૈંને કહા: બની રિફાઆ! જુહૈના કે લોગો! મૈં તુમ્હારી તરફ અલ્લાહ તઆલા કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા કાસિદ (પૈગામ પહુંચાને વાલા) હૂં. મૈં તુમ્હેં જન્નત કી દઅવત દેતા હૂં ઔર તુમકો જહન્નમ સે ડરાતા હૂં. ઔર મૈં તુમ્હેં ઈસ બાત કા હુકમ દેતા હૂં કે તુમ ખૂન કી હિફાઝત કરો યાની કિસી કો નાહક કત્લ ન કરો, સિલા રહમી કરો, એક અલ્લાહ તઆલા કી ઈબાદત કરો, બુતોં કો છોળ દો, બૈતુલ્લાહ કા હજ કરો ઔર ૧૨ મહીનોં મેં સે એક માહ રમઝાન મેં રોઝે રખ્ખો. જો ઈન બાતોં કો માન લેગા ઉસે જન્નત મિલેગી ઔર જો નહીં માનેગા ઉસકે લિયે દોઝખ હોગી. કબીલા જુહૈના વાલો! અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હેં અરબોં મેં સે બેહતરીન કબીલા બનાયા હૈ ઔર જો બુરી બાતેં અરબ કે દૂસરે કબીલોં કો અચ્છી લગતી થીં અલ્લાહ તઆલા ને ઝમાનએ જાહિલિયત મેં ભી તુમ્હારે દિલોં મેં ઉનકી નફરત ડાલી હુઈ થી, મસ્લન દૂસરે કબીલા વાલે દો બહનોં સે ઈકઠ્ઠી શાદી કર લેતે થે ઔર અપને બાપ કી બીવી સે શાદી કર લેતે થે ઔર અદબ વ અઝમત વાલે મહીને મેં જંગ કર લેતે થે (ઔર તુમ યે ગલત કામ ઝમાનએ જાહિલિયત મેં ભી નહીં કરતે થે) લિહાઝા અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ઈસ ભેજે હુવે રસૂલ કી બાત માન લો જિનકા તઅલ્લુક બની લુઅય બિન ગાલિબ કબીલા સે હૈ તો તુમ દુનિયા કી શરાફત ઔર આખિરત કી ઈઝઝત પા લોગે. તુમ ઉનકી બાત કુબૂલ કરને મેં જલ્દી કરો તુમ્હેં અલ્લાહ તઆલા કે હાં સે (ઈસ્લામ મેં પહલ કરને કી) ફઝીલત હાસિલ હોગી. ચુનાંચે ઉનકી દઅવત પર એક આદમી કે અલાવા સારી કૌમ મુસલમાન હો ગઈ. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

ફાઈદા: અદબ વ અઝમત વાલે ચાર મહીને થે જિનમેં અરબ જંગ નહીં કરતે થે. મુહર્રમ, રજબ, ઝુલ-કઅદા, ઝુલહિજ્જા. (તફસીરે ઈબ્ને કસીર)

١٨٨- عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ كَانَ لَا يَقْدَمُ مِنْ سَفَرٍ اِلَّا نَهَارًا فِي الضُّحٰى، فَاِذَا قَدِمَ، بَدَاَ بِالْمَسْجِدِ، فَصَلّٰى فِيْهِ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ جَلَسَ فِيْهِ. رواه مسلم، باب استحباب ركعتين في المسجد ..... رقم: ١٦٥٩

હઝરત કઅબ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કા મામૂલ થા કે દિન મેં ચાશ્ત કે વક્ત સફર સે વાપસ તશરીફ લાતે ઔર આને કે બાદ પેહલે મસ્જિદ જાતે, દો રકઅત નમાઝ અદા ફરમાતે ફિર મસ્જિદ મેં બેઠતે. (મુસ્લિમ)

١٨٩- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُوْلُ: فَلَمَّا اَتَيْنَا الْمَدِيْنَةَ قَالَ لِيْ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِئْتِ الْمَسْجِدَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ. رواه البخاري باب الهبة المقبوضة وغير المقبوضة ..... رقم: ٢٦٠٤

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે જબ હમ (સફર સે વાપસ) મદીના આ ગએ તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને (મુઝસે) ઇરશાદ ફરમાયા: મસ્જિદ જાઓ ઔર દો રકઅત નમાઝ પઢો. (બુખારી)

١٩٠- عَنْ شِهَابِ بْنِ عَبَّادٍ رَحِمَهُ اللهُ اَنَّهُ سَمِعَ بَعْضَ وَفْدِ عَبْدِ الْقَيْسِ وَهُمْ يَقُوْلُوْنَ: قَدِمْنَا عَلٰى رَسُوْلِ اللهِ ﷺ فَاشْتَدَّ فَرَحُهُمْ بِنَا، فَلَمَّا انْتَهَيْنَا اِلَى الْقَوْمِ اَوْسَعُوْا لَنَا فَقَعَدْنَا، فَرَحَّبَ بِنَا النَّبِيُّ ﷺ وَدَعَا لَنَا، ثُمَّ نَظَرَ اِلَيْنَا، فَقَالَ: مَنْ سَيِّدُكُمْ وَزَعِيْمُكُمْ؟ فَاَشَرْنَا بِاَجْمَعِنَا اِلَى الْمُنْذِرِ بْنِ عَائِذٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: اَهٰذَا الْاَشَجُّ؟ فَكَانَ اَوَّلَ يَوْمٍ وُضِعَ عَلَيْهِ هٰذَا الْاِسْمُ بِضَرْبَةٍ لِوَجْهِهِ بِحَافِرِ حِمَارٍ، قُلْنَا: نَعَمْ يَا رَسُوْلَ اللهِ! فَتَخَلَّفَ بَعْدَ الْقَوْمِ، فَعَقَلَ رَوَاحِلَهُمْ وَضَمَّ مَتَاعَهُمْ، ثُمَّ اَخْرَجَ عَيْبَتَهُ فَاَلْقٰى عَنْهُ ثِيَابَ السَّفَرِ وَلَبِسَ مِنْ صَالِحِ ثِيَابِهِ، ثُمَّ اَقْبَلَ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ بَسَطَ النَّبِيُّ ﷺ رِجْلَهُ وَاتَّكَا، فَلَمَّا دَنَا مِنْهُ الْاَشَجُّ اَوْسَعَ الْقَوْمُ لَهُ، وَقَالُوْا: هٰهُنَا يَا اَشَجُّ، فَقَالَ

النَّبِيُّ ﷺ وَاسْتَوٰى قَاعِدًا وَقَبَضَ رِجْلَهُ: هٰهُنَا يَا أَشَجُّ، فَقَعَدَ عَنْ يَمِينِ النَّبِيِّ ﷺ فَرَحَّبَ بِهِ وَأَلْطَفَهُ، وَسَأَلَهُ عَنْ بِلَادِهِ، وَسَمّٰى لَهُ قَرْيَةَ قَرْيَةَ الصَّفَا وَالْمُشَقَّرِ وَغَيْرَ ذٰلِكَ مِنْ قُرٰى هَجَرَ، فَقَالَ: بِأَبِيْ وَأُمِّيْ يَا رَسُوْلَ اللهِ! لَأَنْتَ أَعْلَمُ بِأَسْمَاءِ قُرَانَا مِنَّا، فَقَالَ: إِنِّيْ قَدْ وَطِئْتُ بِلَادَكُمْ وَفُسِحَ لِيْ فِيْهَا قَالَ: ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى الْأَنْصَارِ فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ! أَكْرِمُوْا إِخْوَانَكُمْ فَإِنَّهُمْ أَشْبَاهُكُمْ فِي الْإِسْلَامِ، أَشْبَهُ شَيْءٍ بِكُمْ أَشْعَارًا وَأَبْشَارًا، أَسْلَمُوْا طَائِعِيْنَ غَيْرَ مُكْرَهِيْنَ وَلَا مَوْتُوْرِيْنَ إِذْ أَبٰى قَوْمٌ أَنْ يُسْلِمُوْا حَتّٰى قُتِلُوْا، قَالَ: فَلَمَّا أَنْ أَصْبَحُوْا قَالَ: كَيْفَ رَأَيْتُمْ كَرَامَةَ إِخْوَانِكُمْ لَكُمْ وَضِيَافَتَهُمْ إِيَّاكُمْ؟ قَالُوْا: خَيْرُ إِخْوَانٍ، أَلَانُوْا فِرَاشَنَا، وَأَطَابُوْا مَطْعَمَنَا، وَبَاتُوْا وَأَصْبَحُوْا يُعَلِّمُوْنَنَا كِتَابَ رَبِّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالٰى وَسُنَّةَ نَبِيِّنَا ﷺ، فَأَعْجَبَتِ النَّبِيَّ ﷺ وَفَرِحَ بِهَا، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا رَجُلًا رَجُلًا، فَعَرَضْنَا عَلَيْهِ مَا تَعَلَّمْنَا وَعُلِّمْنَا، فَمِنَّا مَنْ عُلِّمَ التَّحِيَّاتِ وَأُمَّ الْكِتَابِ وَالسُّوْرَةَ وَالسُّوْرَتَيْنِ وَالسُّنَنَ (الحديث). رواه احمد ٤٣٢/٣

હઝરત શિહાબ બિન અબ્બાદ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કબીલા અબ્દે કૈસ કા જો વફદ (ગિરોહ, જમાઅત) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં ગયા થા ઉનમેં સે એક સાહબ કો અપને સફર કી તફસીલ બતાતે હુવે ઈસ તરહ સુના કે જબ હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવે તો હમારે આને કી વજહ સે મુસલમાનોં કો ઈન્તિહાઈ ખુશી હુઈ. જિસ વક્ત હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી મજલિસ મેં પહુંચે લોગોં ને હમારે લિયે જગહ કુશાદા કરદી, હમ વહાં બૈઠ ગએ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમેં ખુશ-આમદીદ કહા ઔર દુઆ દી. ફિર હમારી તરફ દેખ કર ઈરશાદ ફરમાયા: તુમ્હારા સરદાર ઔર ઝિમ્મેદાર કૌન હૈ? હમ સબને મુન્ઝિર બિન આઈદ કી તરફ ઈશારા કિયા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: કયા યે અશજ યાની ઝખ્મ કે નિશાન વાલે તુમ્હારે સરદાર હૈં? હમને અર્ઝ કિયા: જી હાં (અશજ ઉસે કેહતે હૈં જિસકે સર

યા ચેહરે પર કિસી ઝખ્મ કા નિશાન હો) ઉનકે ચેહરે પર ગધે કે ખુર લગને કે ઝખ્મ કા નિશાન થા ઔર યે સબસે પેહલા દિન થા જિસમેં ઉનકા નામ અશજ પળા. યે સાથિયોં સે પીછે ઠહર ગએ થે, ઉન્હોંને સાથિયોં કી સવારિયોં કો બાંધા ઔર ઉનકા સામાન સંભાલા. ફિર અપની ગઠરી નિકાલી ઓર સફર કે કપળે ઉતાર કર સાફ કપળે પેહને, ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી તરફ ચલ દિયે. (ઉસ વક્ત) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પૈર મુબારક ફૈલાકર ટેક લગાએ હુવે થે. જબ હઝરત અશજ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ આપકે કરીબ આએ તો લોગોં ને ઉનકે લિયે જગહ બનાદી ઔર કહાઃ અશજ ! યહાં બૈઠિયે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ પાંવ સમેટ કર સીધે બૈઠ ગએ ઔર ફરમાયાઃ અશજ! યહાં આ જાઓ. ચુનાંચે વો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી દાઈં (સીધી) તરફ બૈઠ ગએ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉન્હેં ખુશ-આમદીદ ફરમાયા ઔર શફકત (મહેરબાની) કા મામલા ફરમાયા. ઉનસે ઉનકે ઈલાકોં કે બારે મેં દરયાફત ફરમાયા (પૂછા) ઔર હજર કી એક એક બસ્તી સફા, મુશ્કર વગૈરા કા ઝિક્ર કિયા. હઝરત અશજ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મેરે માં બાપ આપ પર કુર્બાન, આપ તો હમારી બસ્તિયોં કે નામ હમસે ઝિયાદા જાનતે હૈં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મેરે લિયે તુમ્હારે ઈલાકે ખોલ દિયે ગએ, મૈં ઉનમેં ચલા ફિરા હૂં. ફિર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અન્સાર કી તરફ મુતવજ્જે હોકર ફરમાયાઃ અય અન્સાર! અપને ભાઈયોં કા ઈકરામ (મેહમાની) કરો કયુંકે યે તુમ્હારી તરહ મુસલમાન હૈં. ઈનકે બાલોં ઔર ખાલોં કી રંગત તુમસે બહુત ઝિયાદા મિલતી જુલતી ભી હૈ. અપની ખુશી સે ઈસ્લામ લાએ હૈં, ઈન પર ઝબરદસ્તી નહીં કી ગઈ ઔર યે ભી નહીં કે (મુસલમાનોં કે લશ્કર (ફૌજ) ને હમ્લા કરકે ઈન પર ગલ્બા પા લિયા (જીતા) હો ઔર) ઈનકા તમામ માલ, માલે ગનીમત બના લિયા હો યા ઈન્હોંને ઈસ્લામ સે ઈન્કાર કિયા હો ઔર ઈન્હેં કત્લ કિયા ગયા હો. (વો વફદ અન્સાર કે હાં રહા) ફિર જબ સુબહ હુઈ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને દરયાફત ફરમાયાઃ તુમને અપને ભાઈયોં કે ઈકરામ

ઔર મેહમાન-નવાઝી કો કૈસા પાયા? ઉન્હોંને કહા: બહુત અચ્છે ભાઈ હૈં, હમેં નર્મ બિસ્તર પેશ કિયે, ઉમ્દા ખાને ખિલાએ ઔર સુબ્હો શામ હમેં હમારે રબ કી કિતાબ ઔર હમારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી સુન્નતેં સિખાઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે બાત પસંદ આઈ ઔર ઈસસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ખુશ હુવે. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને હમમેં સે એક એક આદમી કી તરફ તવજ્જુહ ફરમાઈ. જો હમને સીખા થા ઔર જો હમેં સિખાયા ગયા થા વો હમને આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો બતાયા. હમમેં સે કિસી કો અત્તહિય્યાત, કિસી કો સૂરએ ફાતિહા, કિસી કો એક સૂરત, કિસી કો દો સૂરતેં ઔર કિસી કો કઈ સુન્નતેં સિખાઈ ગઈ થીં. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۹۱- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَاقَالَ: نَهَى رَسُوْلُ اللهِ ﷺ إِذَا أَطَالَ الرَّجُلُ الْغَيْبَةَ، أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ طُرُوْقًا. رواه مسلم، باب كراهة الطروق ۰۰۰۰، رقم: ٤٩٦٧

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જબ કિસી ઈન્સાન કી ઘર સે ગૈર હાઝરી કા ઝમાના ઝિયાદા હો જાએ યાની ઉસકો સફર મેં ઝિયાદા દિન લગ જાએં તો વો (અચાનક) રાત કો અપને ઘર ન જાએ. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: ઈસ હદીસ શરીફ સે માલૂમ હુવા કે તવીલ (લમ્બે) સફર કે બાદ અચાનક રાત કે વક્ત ઘર જાના મુનાસિબ નહીં કે ઈસ સૂરત મેં ઘર વાલે પેહલે સે ઝહની તૌર પર ઈસ્તિકબાલ કે લિયે તય્યાર ન હોંગે, અલબત્તા અગર આને કા ઈલ્મ પેહલે સે હો તો રાત કે વક્ત જાને મેં કોઈ હરજ નહીં. (નવવી)

۱۹۲- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: عَلَيْكُمْ بِالدُّلْجَةِ، فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ. رواه ابو داؤد، باب في الدلجة، رقم: ٢٥٧١

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ જબ સફર કરો તો રાત કો ભી ઝરૂર કુછ સફર કર લિયા કરો કયુંકે રાત કે વક્ત ઝમીન લપેટ દી જાતી હૈ. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હૈ કે જબ તુમ કિસી સફર કે લિયે ઘર સે નિકલો તો મહઝ (સિર્ફ) દિન કે ચલને પર કનાઅત ન કરો બલ્કે થોળા સા રાત કે વક્ત ભી ચલા કરો કયુંકે રાત કે વક્ત, દિન જૈસી રુકાવટેં નહીં હોતીં તો સફર આસાની કે સાથ જલ્દી તય હો જાતા હૈ. ઈસ મફહૂમ (મતલબ) કો ઝમીન કે લપેટ દિયે જાને સે તાબીર ફરમાયા હૈ. (મઝાહિરે હક)

١٩٣- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِنَّ أَحْسَنَ مَا دَخَلَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ أَوَّلَ اللَّيْلِ. رواه ابوداؤد، باب في الطروق، رقم: ٢٧٧٧

હઝરત જાબિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ સફર સે વાપસ આને વાલે મર્દ કે લિયે અપને ઘર વાલોં કે પાસ પહુંચને કા બેહતરીન વક્ત રાત કા ઈબ્તિદાઈ (શુરૂ કા) હિસ્સા હૈ (યે ઈસ સૂરત મેં હૈ કે ઘર વાલોં કો આને કે બારે મેં પેહલે સે ઈલ્મ હો યા કરીબ કા સફર હો). (અબૂ દાઊદ)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

લાયા'ની (બેકાર બાતોં) સે બચના

આયાતે કુર્આનિયા

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: ﴿وَقُلْ لِّعِبَادِيْ يَقُوْلُوا الَّتِيْ هِيَ اَحْسَنُ ؕ اِنَّ الشَّيْطٰنَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ ؕ اِنَّ الشَّيْطٰنَ كَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِيْنًا﴾ [بنی اسرائیل:٥٣]

અલ્લાહ તઆલા ને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે ઈરશાદ ફરમાયા: ઔર આપ મેરે બંદોં સે ફરમા દીજિયે કે વો ઐસી બાત કહા કરેં જો બેહતર હો (ઉસમેં કિસી કી દિલ-આઝારી (દિલ દુખાના) ન હોતી હો) ક્યુંકે શૈતાન દિલ-આઝાર બાત કી વજહ સે આપસમેં લળા દેતા હે, વાકઈ શૈતાન ઈન્સાન કા ખુલા દુશ્મન હે. (સૂરએ બની ઈસ્રાઈલ)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿وَالَّذِيْنَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُوْنَ﴾ [المؤمنون:٣]

અલ્લાહ તઆલા ને ઈમાન વાલોં કી એક સિફત (ખૂબી) યે ઈરશાદ ફરમાઈ કે વો લોગ બેકાર લાયાની બાતોં સે એરાઝ કરતે (બચતે) હૈં. (સૂરએ મોમિનૂન)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿اِذْ تَلَقَّوْنَهٗ بِاَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُوْلُوْنَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَّا لَيْسَ لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ وَّتَحْسَبُوْنَهٗ هَيِّنًا ۖ وَّهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيْمٌ ☆ وَلَوْلَآ اِذْ سَمِعْتُمُوْهُ قُلْتُمْ مَّا يَكُوْنُ لَنَآ اَنْ نَّتَكَلَّمَ بِهٰذَا ۖ سُبْحٰنَكَ هٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيْمٌ ☆ يَعِظُكُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُوْدُوْا لِمِثْلِهٖٓ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ﴾ [النور:١٥-١٧]

(મુનાફિકોં ને હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા પર એક મરતબા તુહમત (ઈલ્ઝામ) લગાઈ, બાઝ ભોલે વાલે મુસલમાન ભી સુની સુનાઈ ઈસકા તઝકિરા કરને લગે, ઈસ પર યે આયાત નાઝિલ

હુઈ) અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: તુમ ઉસ વક્ત અઝાબ કે મુસ્તહિક (હકદાર) હો જાતે જબકે તુમ અપની ઝબાનોં સે ઉસ ખબર કો એક દૂસરે સે નકલ કર રહે થે ઔર અપને મુંહ સે ઐસી બાતેં કેહ રહે થે જિનકી હકીકત કા તુમકો બિલ્કુલ ઈલ્મ ન થા ઔર તુમ ઉસકો મામૂલી બાત સમઝ રહે થે (કે ઈસમેં કોઈ ગુનાહ નહીં હૈ) હાલાંકે વો અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક બળી સખ્ત બાત થી. ઔર જબ તુમને ઉસ બુહતાન કો સુના થા તો ઉસ બુહતાન કો સુનતે હી યૂં કયૂં ન કહા કે હમેં તો ઐસી બાત કા ઝબાન સે નિકાલના ભી મુનાસિબ નહીં, અલ્લાહ કી પનાહ! યે તો બળા બુહતાન હૈ. મુસલમાનો! અલ્લાહ તઆલા તુમકો નસીહત કરતે હૈં કે અગર તુમ ઈમાન વાલે હો તો આઈન્દા (બાદ મેં) ફિર કભી ઐસી હરકત ન કરના (કે બગૈર તહકીક (જાંચ) કે ગલત ખબરેં ઉળાતે ફિરો). (સૂરએ નૂર)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَالَّذِيْنَ لَايَشْهَدُوْنَ الزُّوْرَ ۙ وَاِذَا مَرُّوْا بِاللَّغْوِ مَرُّوْا كِرَامًا﴾ [الفرقان:٧٢]

અલ્લાહ તઆલા ને ઈમાન વાલોં કી એક સિફત (ખૂબી) યે બયાન ફરમાઈ હૈ: ઔર વો બેહૂદા (બેકાર) બાતોં મેં શામિલ નહીં હોતે ઔર અગર ઈત્તિફાકન બેહૂદા મજલિસોં કે પાસ સે ગુઝરેં તો સંજીદગી ઔર શરાફત કે સાથ ગુઝર જાતે હૈં. (સૂરએ ફુરકાન)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَاِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ اَعْرَضُوْا عَنْهُ﴾ [القصص:٥٥]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઔર જબ કોઈ બેહૂદા બાત સુનતે હૈં તો ઉસસે મુંહ ફેર લેતે હૈં. (સૂરએ કસસ)

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِنْ جَآءَكُمْ فَاسِقٌۢ بِنَبَاٍ فَتَبَيَّنُوْۤا اَنْ تُصِيْبُوْا قَوْمًاۢ بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوْا عَلٰى مَا فَعَلْتُمْ نٰدِمِيْنَ﴾ [الحجرات:٦]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: મુસલમાનો! અગર કોઈ શરીર તુમ્હારે પાસ કોઈ ખબર લેકર આએ (જિસમેં કિસી કી શિકાયત હો) તો ઉસ ખબર કી ખૂબ છાનબીન કર લિયા કરો કહીં ઐસા ન હો કે

તુમ ઉસકી બાત પર એ'તિમાદ (ભરોસા) કરકે કિસી કૌમ કો નાદાની સે નુકસાન પહુંચા દો ફિર તુમ્હેં અપને કિયે પર પછતાના પળે. (સૂરએ હુજુરાત)

وَقَالَ تَعَالٰى: ﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيْبٌ عَتِيْدٌ﴾ [ق:١٨]

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ: ઈન્સાન જો ભી કોઈ લફ્ઝ ઝબાન સે નિકાલતા હૈ તો ઉસકે પાસ એક ફરિશ્તા ઈન્તિઝાર મેં તય્યાર બૈઠા હૈ (જો ઉસે ફૌરન લિખ લેતા હૈ). (સૂરએ કાફ)

અહાદીસે નબવિયા

١- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيْهِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث غريب، باب حديث من حسن اسلام المرء تركه مالا يعنيه، رقم: ٢٣١٧

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી કે ઈસ્લામ કી ખૂબી ઔર કમાલ યે હૈ કે વો ફુઝૂલ કામોં ઔર બાતોં કો છોળ દે. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: હદીસ શરીફ કા મતલબ યે હૈ કે બે-ઝરૂરત બાતેં ન કરના ઔર ફુઝૂલ મશ્ગલોં (કામોં) સે બચના કમાલે ઈમાન કી નિશાની હૈ ઔર આદમી કે ઈસ્લામ કી રૌનક વ ઝીનત હૈ.

٢- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ قَالَ: مَنْ يَضْمَنْ لِيْ مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ. رواه البخاري، باب حفظ اللسان، رقم: ٦٤٧٤

હઝરત સહલ બિન સઅદ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો શખ્સ મુઝે અપને દોનોં જબળોં ઔર દોનોં ટાંગોં કે દરમિયાન વાલે અઅઝા (બીચ કે હિસ્સોં) કી ઝિમ્મેદારી દે દે (કે વો

ઝબાન ઔર શર્મગાહ કો ગલત ઈસ્તેમાલ નહીં કરેગા) તો મેં ઉસકે લિયે જન્નત કી ઝિમ્મેદારી દેતા હૂં. (બુખારી)

٣- عَنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ: أَخْبِرْنِيْ بِأَمْرٍ أَعْتَصِمُ بِهِ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَمْلِكْ هٰذَا وَأَشَارَ إِلٰى لِسَانِهِ.

رواه الطبراني باسنادين واحدهما جيد، مجمع الزوائد ١٠/٥٣٦

હઝરત હારિસ બિન હિશામ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયા: મુઝે કોઈ એસી ચીઝ બતાદેં જિસે મૈં મઝબૂતી સે પકળે રહૂં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને અપની ઝબાને મુબારક કી તરફ ઈશારા કરકે ફરમાયા: ઈસકો અપને કાબૂ મેં રખ્ખો. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٤- عَنْ أَبِيْ جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللّٰهِ؟ قَالَ: فَسَكَتُوْا فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ قَالَ: هُوَ حِفْظُ اللِّسَانِ. رواه البيهقي ٤/٢٤٠

હઝરત અબૂ જુહૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને સહાબા સે પૂછા: અલ્લાહ તઆલા કે નઝદીક સબસે પસંદીદા અમલ કૌનસા હૈ? સબ ખામોશ રહે, કિસી ને કોઈ જવાબ ન દિયા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: સબસે ઝિયાદા સંદીદા અમલ ઝબાન કી હિફાઝત કરના હૈ. (બૈહકી)

٥- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ حَقِيْقَةَ الْإِيْمَانِ حَتّٰى يَخْزُنَ مِنْ لِسَانِهِ. رواه الطبراني في الصغير والاوسط وفيه داؤد بن هلال ذكره ابن ابي الحاتم ولم يذكر فيه ضعفا وبقية رجاله رجال الصحيح غير زهير بن عباد وقد وثقه جماعة، مجمع الزوائد ١٠/٥٤٣

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ

ફરમાયા: બંદા જબ તક અપની ઝબાન કી હિફાઝત ન કરલે ઈમાન કી હકીકત કો હાસિલ નહીં કર સકતા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۶- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! مَا النَّجَاةُ؟ قَالَ: اَمْلِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ، وَلْيَسَعْكَ بَيْتُكَ، وَابْكِ عَلٰى خَطِيْئَتِكَ .

رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء في حفظ اللسان، رقم: ٢٤٠٦

હઝરત ઉકબા બિન આમિર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! નજાત હાસિલ કરને કા તરીકા કયા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અપની ઝબાન કો કાબૂ મેં રખ્ખો, અપને ઘર મેં રહો (ફુઝૂલ બાહર ન ફિરો) ઔર અપને ગુનાહોં પર રોયા કરો. (તિરમિઝી)

ફાઈદા: અપની ઝબાન કો કાબૂ મેં રખને કા મતલબ યે હૈ કે ઈસકા ગલત ઈસ્તેમાલ ન હો, મસ્લન ગીબત કરના, ચુગલી ખાના, બેહૂદા બાતેં કરના, બિલા ઝરૂરત બોલના, ગાલી દેના, ઈન્સાન યા જાનવર પર લઅનત કરના, શેઅરો શાઈરી મેં હર વક્ત લગે રેહના, મઝાક ઉડાના, રાઝ ઝાહિર કરના, ઝૂટા વાદા કરના, ઝૂટી કસમ ખાના, દો રંગ કી બાતેં કરના, બિલા વજહ કિસી કી તારીફ કરના ઔર બિલા વજહ સવાલાત કરના. (ઈત્તિહાફ)

۷- عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: مَنْ وَقَاهُ اللهُ شَرَّ مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَشَرَّ مَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء في حفظ اللسان، رقم: ٢٤٠٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને ઉન અઅઝા (જિસ્મ કે હિસ્સોં) કી બુરાઈયોં સે બચા લિયા જો દોનોં જબડોં ઔર ટાંગોં કે દરમિયાન હૈં, યાની ઝબાન ઔર શર્મગાહ તો વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (તિરમિઝી)

۸- عَنْ اَبِيْ سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ اِلَى النَّبِيِّ ﷺ

فَقَالَ: يَارَسُوْلَ اللهِ اَوْصِنِى، فَقَالَ (فِيمَا اَوْصَى بِهِ): وَاخْزُنْ لِسَانَكَ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّكَ بِذٰلِكَ تَغْلِبُ الشَّيْطَانَ ۔ (وهو بعض الحديث) رواه ابو يعلى وفى اسناده ليث بن ابى سليم وهو مدلس (و الحديث حسن كذا فى الحاشية) مجمع الزوائد ٤/٣٩٢

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે પાસ આએ ઔર અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે વસિય્યત ફરમા દીજિયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ચંદ વસિય્યતેં ફરમાઈ જિનમેં સે એક યે હૈ કે અપની ઝબાન કો સિવાએ ખૈર (ભલાઈ) કે હર કિસ્મ કી બાત સે મહફૂઝ રખ્ખો, ઈસસે તુમ શૈતાન પર કાબૂ પા લોગે. (અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

૯- عَنْ اَبِى سَعِيْدِ الْخُدْرِىِّ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ رَفَعَهُ قَالَ: إِذَا اَصْبَحَ ابْنُ آدَمَ فَإِنَّ الْاَعْضَاءَ كُلَّهَا تُكَفِّرُ اللِّسَانَ فَتَقُوْلُ: اتَّقِ اللهَ فِيْنَا فَإِنَّمَا نَحْنُ بِكَ، فَإِنِ اسْتَقَمْتَ اسْتَقَمْنَا، وَإِنِ اعْوَجَجْتَ اعْوَجَجْنَا. رواه الترمذى، باب ما جاء فى حفظ اللسان، رقم: ٢٤٠٧

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઈન્સાન જબ સુબહ કરતા હૈ તો ઉસકે જિસ્મ કે તમામ અઅઝા ઝબાન સે નિહાયત આજિઝી કે સાથ કેહતે હૈં કે તૂ હમારે બારે મેં અલ્લાહ તઆલા સે ડર, કયુંકે હમારા મામલા તેરે હી સાથ (જુળા હુવા) હૈ. અગર તૂ સીધી રહેગી તો હમ ભી સીધે રહેંગે ઔર અગર તૂ ટેળ્હી હો ગઈ તો હમ ભી ટેળ્હે હો જાએંગે (ઔર ફિર ઈસકી સઝા ભુગતની પળેગી). (તિરમિઝી)

૧૦- عَنْ اَبِى هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سُئِلَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ عَنْ اَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ، قَالَ: تَقْوَى اللهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ، وَسُئِلَ عَنْ اَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ، قَالَ: الْفَمُ وَالْفَرْجُ ۔ رواه الترمذى وقال: هذا حديث صحيح غريب، باب ما جاء فى حسن الخلق، رقم: ٢٠٠٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા ગયા કે કિસ અમલ કી વજહ સે લોગ જન્નત મેં ઝિયાદા દાખિલ હોંગે? ઇરશાદ ફરમાયા: તકવા (અલ્લાહ તઆલા કા ડર) ઔર અચ્છે અખ્લાક (કિરદાર). ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા ગયા કે કિસ અમલ કી વજહ સે લોગ જહન્નમ મેં ઝિયાદા જાએંગે? ઇરશાદ ફરમાયા: મુંહ ઔર શર્મગાહ (કા ગલત ઇસ્તેમાલ). (તિરમિઝી)

૧૧- عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ اَعْرَابِيٌّ إِلَى رَسُوْلِ اللهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُوْلَ اللهِ! عَلِّمْنِيْ عَمَلًا يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ فَذَكَرَ الْحَدِيْثَ فِيْ اَمْرِهِ إِيَّاهُ بِالْإِعْتَاقِ وَ فَكِّ الرَّقَبَةِ وَ الْمِنْحَةِ وَ غَيْرِ ذٰلِكَ ثُمَّ قَالَ: فَإِنْ لَمْ تُطِقْ ذٰلِكَ فَكُفَّ لِسَانَكَ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ. رواه البيهقي ٢٣٩/٤

હઝરત બરાઅ બિન આઝિબ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હે કે એક દેહાત કે રેહને વાલે (સહાબી) ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયા: યા રસુલલ્લાહ! મુઝે ઐસા અમલ બતા દીજિયે જો મુઝે જન્નત મેં દાખિલ કરાદે? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ચંદ આમાલ ઇરશાદ ફરમાએ જિસમેં ગુલામ કા આઝાદ કરના, કર્ઝદાર કો કર્ઝ કે બોઝ સે આઝાદ કરાના ઔર જાનવર કે દૂધ સે ફાઇદા ઉઠાને કે લિયે દૂસરે કો દેના થા. ઇસકે અલાવા દૂસરે કામ ભી બતલાએ. ફિર ઇરશાદ ફરમાયા: અગર યે ન હો સકે તો અપની ઝબાન કો ભલી બાત કે અલાવા બોલને સે રોકે રખ્ખો. (બૈહકી)

૧૨- عَنْ اَسْوَدَ بْنِ اَصْرَمَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللهِ اَوْصِنِيْ، قَالَ: تَمْلِكُ يَدَكَ، قُلْتُ: فَمَاذَا اَمْلِكُ إِذَا لَمْ اَمْلِكْ يَدِيْ؟ قَالَ: تَمْلِكُ لِسَانَكَ، قُلْتُ: فَمَاذَا اَمْلِكُ إِذَا لَمْ اَمْلِكْ لِسَانِيْ؟ قَالَ: لَا تَبْسُطْ يَدَكَ إِلَّا إِلَى خَيْرٍ وَ لَا تَقُلْ بِلِسَانِكَ إِلَّا مَعْرُوْفًا. رواه الطبراني و اسناده حسن، مجمع الزوائد ٥٣٨/١٠

હઝરત અસ્વદ બિન અસરમ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે વસિય્યત ફરમા દીજિયે. ઈરશાદ ફરમાયાઃ અપને હાથ કો કાબૂ મેં રખ્ખો (કે ઈસસે કિસી કો તકલીફ ન પહુંચે) મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અગર મેરા હાથ હી મેરે કાબૂ મેં ન રહે તો ફિર ઔર કયા ચીઝ કાબૂ મેં રેહ સકતી હે? યાની હાથ તો મેરે કાબૂ મેં રેહ સકતા હે. ઈરશાદ ફરમાયાઃ અપની ઝબાન કો કાબૂ મેં રખ્ખો. મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અગર મેરી ઝબાન હી મેરે કાબૂ મેં ન રહે તો ફિર ઔર કયા ચીઝ કાબૂ મેં રેહ સકતી હે? યાની ઝબાન તો મેરે કાબૂ મેં રેહ સકતી હે. ઈરશાદ ફરમાયાઃ તો ફિર તુમ અપને હાથ કો ભલે કામ કે લિયે હી બળ્હાઓ ઔર અપની ઝબાન સે ભલી બાત હી કહો. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۳- عَنْ اَسْلَمَ رَحِمَهُ اللهُ اَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اِطَّلَعَ عَلَى اَبِيْ بَكْرٍ وَ هُوَ يَمُدُّ لِسَانَهُ قَالَ: مَا تَصْنَعُ يَا خَلِيْفَةَ رَسُوْلِ اللهِ؟ قَالَ: اِنَّ هٰذَا الَّذِيْ اَوْرَدَنِيْ الْمَوَارِدَ، اِنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الْجَسَدِ اِلَّا يَشْكُوْ ذَرَبَ اللِّسَانِ عَلَى حِدَّتِهِ رواه البيهقي ٢٤٤/٤

હઝરત અસ્લમ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી નઝર હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ અન્હુ પર પળી તો (દેખા કે) હઝરત અબૂ બકર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ અપની ઝબાન કો ખીંચ રહે હૈં. હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને પૂછાઃ અલ્લાહ કે રસૂલ કે ખલીફા! આપ યે કયા કર રહે હૈં? ઈરશાદ ફરમાયાઃ યહી ઝબાન મુઝે હલાકત (બરબાદી) કી જગહોં મેં લે આઈ હે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા થા કે જિસ્મ કા કોઈ હિસ્સા ઐસા નહીં હે જો ઝબાન કી બદગોઈ (બુરા ભલા કેહને) ઔર તેઝી કી શિકાયત ન કરતા હો. (બેહકી)

۱۴- عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ رَجُلًا ذَرِبَ اللِّسَانِ عَلَى اَهْلِيْ فَقُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللهِ قَدْ خَشِيْتُ اَنْ يُدْخِلَنِيْ لِسَانِي النَّارَ قَالَ: فَاَيْنَ اَنْتَ مِنَ الْاِسْتِغْفَارِ؟ اِنِّيْ لَاَسْتَغْفِرُ اللهَ فِي الْيَوْمِ مِائَةً. رواه احمد ٣٩٧/٥

હઝરત હુઝૈફા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં: મેરી ઝબાન મેરે ઘર વાલોં પર બહુત ચલતી થી યાની મૈં ઉનકો બહુત બુરા ભલા કેહતા થા. મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે ડર હૈ કે મેરી ઝબાન મુઝકો જહન્નમ મેં દાખિલ કર દેગી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ફિર ઈસ્તિગફાર કહાં ગયા? (યાની ઈસ્તિગફાર કયૂં નહીં કરતે જિસસે તુમ્હારી ઝબાન કી ઈસ્લાહ હો જાએ). મૈં તો દિન મેં ૧૦૦ મરતબા ઈસ્તિગફાર કરતા હૂં. (મુસ્નદે અહમદ)

۱۵- عَنْ عَدِیِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: اَیْمَنُ امْرِیٍٔ وَ اَشْاَمُهٗ مَا بَیْنَ لَحْیَیْهِ. رواہ الطبرانی و رجالہ رجال الصحیح، مجمع الزوائد ۱۰/۵۳۸

હઝરત અબૂ અદી બિન હાતિમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી કી નેક બખ્તી ઔર બદ-બખ્તી (ખુશ-કિસ્મતી ઔર બદ-કિસ્મતી) ઉસકે દોનોં જબડોં કે દરમિયાન હૈ. યાની ઝબાન કા સહીહ ઈસ્તેમાલ નેક બખ્તી ઔર ગલત ઈસ્તેમાલ બદ-બખ્તી કા ઝરિયા હૈ. (તબરાની, મજ્મઉઝ-ઝવાઈદ)

۱۶- عَنِ الْحَسَنِ رَحِمَهُ اللّٰہُ یَقُوْلُ: بَلَغَنَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ ﷺ قَالَ: رَحِمَ اللّٰہُ عَبْدًا تَکَلَّمَ فَغَنِمَ اَوْ سَکَتَ فَسَلِمَ. رواہ البیہقی فی شعب الایمان ۲۴۱/۴

હઝરત હસન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં: હમેં યે હદીસ પહુંચી હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા ઉસ બંદા પર રહમ ફરમાએ જો અચ્છી બાત કરે ઔર દુનિયા વ આખિરત મેં ઉસકા ફાઇદા ઉઠાએ યા ખામોશ રહે ઔર ઝબાન કી લગઝિશોં (ગુનાહોં) સે બચ જાએ. (બૈહકી)

۱۷- عَنْ عَبْدِ اللّٰہِ بْنِ عَمْرٍو رَضِیَ اللّٰہُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ ﷺ: مَنْ صَمَتَ نَجَا. رواہ الترمذی و قال: ہذا حدیث غریب، باب حدیث من کان یؤمن باللّٰہ ۰۰۰۰۰، رقم: ۲۵۰۱

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જો ચુપ રહા વો નજાત પા ગયા. (તિરમિઝી)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હૈ કે જિસ શખ્સ ને બુરી ઔર ફુઝૂલ બાતોં સે ઝબાન કો રોકે રખ્ખા ઉસે દુનિયા ઔર આખિરત કી બહુત સી આફતોં, મુસીબતોં ઔર નુકસાનાત સે નજાત મિલ ગઈ ક્યુંકે આમ તૌર પર ઈન્સાન જિન આફતોં મેં મુબ્તિલા હોતા હૈ ઉનમેં સે અકસર કા ઝરિયા ઝબાન હી હોતી હૈ. (મિરકાત)

١٨- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حِطَّانَ رَحِمَهُ اللّٰهُ قَالَ: لَقِيْتُ اَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ فَوَجَدْتُهُ فِي الْمَسْجِدِ مُحْتَبِيًا بِكِسَاءٍ اَسْوَدَ وَحْدَهُ فَقَالَ: يَا اَبَا ذَرٍّ مَا هٰذِهِ الْوَحْدَةُ؟ فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اَلْوَحْدَةُ خَيْرٌ مِنْ جَلِيْسِ السُّوْءِ وَالْجَلِيْسُ الصَّالِحُ خَيْرٌ مِنَ الْوَحْدَةِ وَاِمْلَاءُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنَ السُّكُوْتِ وَالسُّكُوْتُ خَيْرٌ مِنْ اِمْلَاءِ الشَّرِّ. رواه البيهقي ٤/٢٥٦

હઝરત ઈમરાન બિન હત્તાન રહમતુલ્લાહિ અલૈહ સે રિવાયત હૈ કે મૈં હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા તો મૈંને ઉનકો મસ્જિદ મેં ઈસ હાલત મેં દેખા કે એક કાલી કમલી લપેટે હુવે અકેલે બૈઠે હૈં. મૈંને અર્ઝ કિયાઃ અબૂઝર! યે તન્હાઈ ઔર યકસૂઈ કૈસી હૈ? યાની આપને બિલ્કુલ અકેલે ઔર સબસે અલગ થલગ રેહના કયૂં ઈખ્તિયાર ફરમાયા હૈ? ઉન્હોંને જવાબ દિયા કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ બુરે સાથી કે સાથ બૈઠને સે અકેલે રેહના અચ્છા હૈ ઔર અચ્છે સાથી કે સાથ બૈઠના તન્હાઈ સે બેહતર હૈ. ઔર કિસી કો અચ્છી બાતેં બતાના ખામોશી સે બેહતર હૈ ઔર બુરી બાતેં બતાને સે બેહતર ખામોશ રેહના હૈ. (બૈહકી)

١٩- عَنْ اَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اَوْصِنِي، فَذَكَرَ الْحَدِيْثَ بِطُوْلِهِ اِلٰى اَنْ قَالَ: عَلَيْكَ بِطُوْلِ الصَّمْتِ فَاِنَّهُ مَطْرَدَةٌ لِلشَّيْطَانِ وَعَوْنٌ لَكَ عَلٰى اَمْرِ دِيْنِكَ، قُلْتُ:

زِدْنِي، قَالَ: اِيَّاكَ وَ كَثْرَةَ الضَّحْكِ فَاِنَّهُ يُمِيْتُ الْقَلْبَ وَ يَذْهَبُ
بِنُوْرِ الْوَجْهِ (وهو بعض الحديث) رواه البيهقي ٤/٢٤٢

હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા ઔર અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે વસિય્યત ફરમા દીજિયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ફરમાયાઃ ઝિયાદા વક્ત ખામોશ રહા કરો (કે બિલા ઝરૂરત કોઈ બાત ન હો) યે બાત શૈતાન કો દૂર કરતી હૈ ઔર દીન કે કામોં મેં મદદગાર હોતી હૈ. હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈંઃ મૈંને અર્ઝ કિયાઃ મુઝે કુછ ઔર વસિય્યત ફરમાઈયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઝિયાદા હંસને સે બચતે રેહના ક્યુંકે યે આદત દિલ કો મુર્દા કર દેતી હૈ ઔર ચેહરે કે નૂર કો ખત્મ કર દેતી હૈ. (બૈહકી)

٢٠- عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ لَقِيَ اَبَاذَرٍّ فَقَالَ: يَا اَبَا ذَرٍّ! اَلَا اَدُلُّكَ عَلٰى خَصْلَتَيْنِ هُمَا اَخَفُّ عَلَى الظَّهْرِ وَ اَثْقَلُ فِي الْمِيْزَانِ مِنْ غَيْرِهِمَا؟ قَالَ: بَلٰى يَارَسُوْلَ اللّٰهِ، قَالَ: عَلَيْكَ بِحُسْنِ الْخُلُقِ وَ طُوْلِ الصَّمْتِ وَالَّذِيْ نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهٖ مَا عَمِلَ الْخَلَائِقُ بِمِثْلِهِمَا. (الحديث)

رواه البيهقي ٤/٢٤٢

હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી હઝરત અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે મુલાકાત હુઈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અબૂઝર! ક્યા મૈં તુમ્હેં ઐસી દો ખસ્લતેં (આદતેં) ન બતા દૂં જિન પર અમલ કરના બહુત આસાન હૈ ઔર આમાલ કે તરાઝૂ મેં દૂસરે આમાલ કી બનિસ્બત ઝિયાદા ભારી હૈં? અબૂઝર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયાઃ યા રસૂલલ્લાહ ઝરૂર બતલા દીજિયે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અચ્છે અખ્લાક ઔર ઝિયાદા ખામોશ રેહને કી આદત બના લો. કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે કબ્ઝા મે મુહમ્મદ કી જાન હૈ, તમામ મખ્લૂકાત કે આમાલ મેં ઈન દો

અમલોં જૈસે અચ્છે કોઈ અમલ નહીં. (બૈહકી)

۲۱- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ! اَكُلُّ مَا نَتَكَلَّمُ بِهِ يُكْتَبُ عَلَيْنَا؟ فَقَالَ: ثَكِلَتْكَ اُمُّكَ، وَ هَلْ يُكِبُّ النَّاسَ عَلٰى مَنَاخِرِهِمْ فِى النَّارِ اِلَّا حَصَائِدُ اَلْسِنَتِهِمْ، اِنَّكَ لَنْ تَزَالَ سَالِمًا مَا سَكَتَّ فَاِذَا تَكَلَّمْتَ كُتِبَ لَكَ اَوْ عَلَيْكَ قلت: رواه الترمذى باختصار من قوله: اِنَّكَ لَنْ تَزَالَ اِلٰى آخِرِهٖ رواه الطبرانى باسنادين و رجال احدهما ثقات، مجمع الزوائد ١٠/٥٣٨

હઝરત મુઆઝ બિન જબલ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા: જો બાત ભી હમ કરતે હૈં કયા યે સબ હમારે આમાલનામા મેં લિખ્ખી જાતી હૈં (ઔર કયા ઇન પર ભી પકડ હોગી?) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: તુઝકો તેરી માં રોએ! (અચ્છી તરહ જાન લો કે) લોગોં કો નાક કે બલ દોઝખ મેં ગિરાને વાલી ઉનકી ઝબાન હી કી બુરી બાતેં હોંગી. ઔર જબ તક તુમ ખામોશ રહોગે (ઝબાન કી આફત સે) બચે રહોગે ઔર જબ કોઈ બાત કરોગે તો તુમ્હારે લિયે અજર યા ગુનાહ લિખ્ખા જાએગા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

ફાઈદા: "તુઝકો તેરી માં રોએ" અરબી મુહાવરા કે મુતાબિક યે પ્યાર કા કલિમા હૈ, બદ-દુઆ નહીં હૈ.

۲۲- عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: اَكْثَرُ خَطَايَا ابْنِ آدَمَ فِىْ لِسَانِهٖ (وهو طرف من الحديث) رواه الطبرانى ورجاله رجال الصحيح، مجمع الزوائد ١٠/٥٣٨

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: ઇન્સાન કી અકસર ગલ્તિયાં ઉસકી ઝબાન સે હોતી હૈં. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઇદ)

۲۳- عَنْ اَمَةِ ابْنَةِ اَبِى الْحَكَمِ الْغِفَارِيَّةِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ

اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَدْنُوْ مِنَ الْجَنَّةِ حَتّٰى مَا يَكُوْنُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا قِيْدُ ذِرَاعٍ فَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ فَيَتَبَاعَدُ مِنْهَا أَبْعَدَ مِنْ صَنْعَاءَ. رواه احمد ورجاله رجال الصحيح غير محمد بن اسحاق وقد وثق، مجمع الزوائد ١٠/٥٣٣

હઝરત અબુલ-હકમ કી સાહબઝાદી કી બાંદી (બેટી કી ખાદિમા) રદિયલ્લાહુ અન્હા ફરમાતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: એક શખ્સ જન્નત કે ઈતને કરીબ હો જાતા હૈ કે ઉસકે ઔર જન્નત કે દરમિયાન એક હાથ કા ફાસ્લા રેહ જાતા હૈ, ફિર કોઈ એસા બોલ બોલ દેતા હૈ જિસકી વજહ સે જન્નત સે ઉસસે ભી ઝિયાદા દૂર હો જાતા હૈ જિતના મદીના સે (યમન કા શહર) સન્આ દૂર હૈ. (મુસ્નદે અહમદ, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٢٤- عَنْ بِلَالِ بْنِ الْحَارِثِ الْمُزَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ صَاحِبِ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللهِ مَا يَظُنُّ أَنْ تَبْلُغَ مَا بَلَغَتْ فَيَكْتُبُ اللهُ لَهُ بِهَا رِضْوَانَهُ إِلٰى يَوْمِ يَلْقَاهُ، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللهِ مَا يَظُنُّ أَنْ تَبْلُغَ مَا بَلَغَتْ فَيَكْتُبُ اللهُ عَلَيْهِ بِهَا سَخَطَهُ إِلٰى يَوْمِ يَلْقَاهُ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن صحيح، باب ما جاء في قلة الكلام، رقم: ٢٣١٩

હઝરત બિલાલ બિન હારિસ મુઝની રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: તુમમેં સે કોઈ શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કો ખુશ કરને વાલી એસી બાત કેહ દેતા હૈ જિસકો વો બહુત ઝિયાદા અહમ નહીં સમઝતા લેકિન ઉસ બાત કી વજહ સે અલ્લાહ તઆલા કયામત તક કે લિયે ઉસસે રાઝી હોને કા ફૈસ્લા ફરમા દેતે હૈં. ઔર તુમમેં સે કોઈ શખ્સ અલ્લાહ તઆલા કો નારાઝ કરને વાલી એસી બાત કેહ દેતા હૈ જિસકો વો બહુત ઝિયાદા અહમ નહીં સમઝતા લેકિન ઉસ બાત કી વજહ સે અલ્લાહ તઆલા કયામત તક કે લિયે ઉસસે નારાઝ હોને કા ફૈસ્લા ફરમા દેતે હૈં. (તિરમિઝી)

٢٥- عَنْ اَبِىْ سَعِيْدِ الْخُدْرِىِّ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ يَرْفَعُهُ قَالَ: اِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ لَايُرِيْدُ بِهَا بَاْسًا اِلَّا لِيُضْحِكَ بِهَا الْقَوْمَ فَاِنَّهُ لَيَقَعُ مِنْهَا اَبْعَدَ مِنَ السَّمَاءِ. رواه احمد ٣٨/٣

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી સિર્ફ લોગોં કો હંસાને કે લિયે કોઈ ઐસી બાત કેહ દેતા હૈ જિસમેં કોઈ હરજ નહીં સમઝતા લેકિન ઉસકી વજહ સે જહન્નમ મેં ઝમીન આસમાન કે દરમિયાની (બીચ કે) ફાસ્લા સે ભી ઝિયાદા ગેહરાઈ મેં પહુંચ જાતા હૈ. (મુસ્નદે અહમદ)

٢٦- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: اِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللهِ لَا يُلْقِىْ لَهَا بَالًا يَرْفَعُ اللهُ بِهَا دَرَجَاتٍ، وَاِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللهِ لَا يُلْقِىْ لَهَا بَالًا يَهْوِىْ بِهَا فِىْ جَهَنَّمَ. رواه البخارى، باب حفظ اللسان، رقم: ٦٤٧٨

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બંદા અલ્લાહ તઆલા કી રઝામંદી કી કોઈ ઐસી બાત કેહ દેતા હૈ જિસકો વો અહમ ભી નહીં સમઝતા લેકિન ઉસકી વજહ સે અલ્લાહ તઆલા ઉસકે દરજાત બુલંદ ફરમા દેતે હૈં ઔર બંદા અલ્લાહ તઆલા કી નારાઝગી કી કોઈ ઐસી બાત કેહ દેતા હૈ જિસકી વો પરવાહ ભી નહીં કરતા લેકિન ઉસકી વજહ સે જહન્નમ મેં ગિર જાતા હૈ. (બુખારી)

٢٧- عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: اِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَتَبَيَّنُ مَا فِيْهَا يَهْوِىْ بِهَا فِى النَّارِ اَبْعَدَ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ. رواه مسلم، باب حفظ اللسان، رقم: ٧٤٨٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા:

બંદા કભી બે સોચે સમઝે કોઈ ઐસી બાત કેહ દેતા હૈ જિસકી વજહ સે મશરિક વ મગરિબ (પૂરબ ઔર પશ્ચિમ) કે દરમિયાની ફાસ્લા સે ભી ઝિયાદા દૂર દોઝખ (જહન્નમ) મેં જા ગિરતા હૈ. (મુસ્લિમ)

٢٨- عَنْ اَبِی هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: اِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ لَا يَرَی بِهَا بَأْسًا يَهْوِیْ بِهَا سَبْعِيْنَ خَرِيْفًا فِی النَّارِ. رواه الترمذی وقال: هذا حديث حسن غريب، باب ما جاء من تكلم بالكلمة ..... رقم: ٢٣١٤

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: ઈન્સાન કોઈ બાત કેહ દેતા હૈ ઔર ઉસકે કેહને મેં કોઈ હરજ નહીં સમઝતા લેકિન ઉસકી વજહ સે જહન્નમ મેં ૭૦ સાલ કી મસાફત (ફાસ્લે) કે બરાબર (નીચે) ગિર જાતા હૈ. (તિરમિઝી)

٢٩- عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: لَقَدْ اُمِرْتُ اَنْ اَتَجَوَّزَ فِی الْقَوْلِ فَاِنَّ الْجَوَازَ هُوَ خَيْرٌ. رواه ابو داؤد، باب ما جاء فی التشدق فی الكلام، رقم: ٥٠٠٨

હઝરત અમ્ર બિન આસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: મુઝે મુખ્તસર (થોડી) બાત કરને કા હુકમ દિયા ગયા હૈ ક્યુંકે મુખ્તસર બાત કરના હી બેહતર હૈ. (અબૂ દાઉદ)

٣٠- عَنْ اَبِی هُرَيْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا اَوْلِيَصْمُتْ. (الحديث) رواه البخاری، باب حفظ اللسان، رقم ٦٤٧٥

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: જો અલ્લાહ તઆલા પર ઔર આખિરત કે દિન પર ઈમાન રખતા હો

ઉસકો ચાહિયે કે ખૈર કી (ભલી) બાત કહે યા ખામોશ રહે. (બુખારી)

٣١- عَنْ أُمِّ حَبِيْبَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: كَلَامُ ابْنِ آدَمَ عَلَيْهِ لَا لَهُ إِلَّا أَمْرٌ بِمَعْرُوْفٍ، أَوْ نَهْيٌ عَنْ مُنْكَرٍ أَوْ ذِكْرُ اللّٰهِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب منه حديث كل كلام ابن آدم عليه لا له، الجامع الصحيح لسنن الترمذي، رقم: ٢٤١٢

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કી ઝૌજએ મુહતરમા (બીવી) હઝરત ઉમ્મે હબીબા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: નેકી કા હુકમ કરને યા બુરાઈ સે રોકને યા અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરને કે અલાવા ઈન્સાન કી તમામ બાતેં ઉસ પર વબાલ હૈં યાની પકળ કા ઝરિયા હૈં. (તિરમિઝી)

٣٢- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: لَا تُكْثِرِ الْكَلَامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللّٰهِ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الْكَلَامِ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللّٰهِ قَسْوَةٌ لِلْقَلْبِ، وَإِنَّ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنَ اللّٰهِ الْقَلْبُ الْقَاسِي. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن غريب، باب منه النهي عن كثرة الكلام الا بذكر الله، رقم: ٢٤١١

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર કે અલાવા ઝિયાદા બાતેં ન કિયા કરો, ક્યુંકે ઈસસે દિલ મેં સખ્તી (ઔર બેહિસી) પૈદા હોતી હૈ ઔર લોગોં મેં અલ્લાહ તઆલા સે ઝિયાદા દૂર વો આદમી હૈ જિસકા દિલ સખ્ત હો. (તિરમિઝી)

٣٣- عَنِ الْمُغِيْرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: إِنَّ اللّٰهَ كَرِهَ لَكُمْ ثَلَاثًا: قِيْلَ وَقَالَ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ، وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ. رواه البخاري، باب قول الله عز وجل لا يسألون الناس الحافا، رقم: ١٤٧٧

હઝરત મુગીરા બિન શુઅબા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે

મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુના: અલ્લાહ તઆલા ને તુમ્હારે લિયે તીન ચીઝોં કો નાપસંદ ફરમાયા હૈ. એક (બેફાઈદા) ઈધર ઉધર કી બાતેં કરના, દૂસરે માલ કો ઝાએ (બરબાદ) કરના, તીસરે ઝિયાદા સવાલાત કરના. (બુખારી)

٣٤- عَنْ عَمَّارٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ: مَنْ كَانَ لَهُ وَجْهَانِ فِي الدُّنْيَا، كَانَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِسَانَانِ مِنْ نَارٍ. رواه ابو داؤد، باب في ذي الوجهين، رقم:٤٨٧٣

હઝરત અમ્માર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: દુનિયા મેં જિસ શખ્સ કે દો રુખ હોં (યાની મુનાફિક કી તરહ મુખ્તલિફ લોગોં સે મુખ્તલિફ કિસ્મ કી બાતેં કરે) તો કયામત કે દિન ઉસકે મુંહ મેં આગ કી દો ઝબાનેં હોંગી. (અબૂ દાઉદ)

٣٥- عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: يَارَسُوْلَ اللّٰهِ مُرْنِيْ بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ قَالَ: آمِنْ بِاللّٰهِ وَ قُلْ خَيْرًا، يُكْتَبْ لَكَ وَ لَا تَقُلْ شَرًّا فَيُكْتَبُ عَلَيْكَ. رواه الطبراني في الاوسط، مجمع الزوائد ١٠/٥٣٩

હઝરત મુઆઝ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ને અર્ઝ કિયા: યા રસૂલલ્લાહ! મુઝે ઐસા અમલ બતા દીજિયે જો મુઝે જન્નત મેં દાખિલ કરદે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અલ્લાહ તઆલા પર ઈમાન લાઓ ઔર ભલી બાત કહો, તુમ્હારે લિયે અજર લિખ્ખા જાએગા ઔર બુરી બાત ન કહો, તુમ્હારે લિયે ગુનાહ લિખ્ખા જાએગા. (તબરાની, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

٣٦- عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حَيْدَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُوْلُ: وَيْلٌ لِلَّذِيْ يُحَدِّثُ بِالْحَدِيْثِ لِيُضْحِكَ بِهِ الْقَوْمَ فَيَكْذِبُ، وَيْلٌ لَهُ وَيْلٌ لَهُ.

رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن، باب ما جاء من تكلم بالكلمة ليضحك الناس، رقم: ٢٣١٥

હઝરત મુઆવિયા બિન હીદા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ફરમાતે હૈં કે

મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ ઉસ શખ્સ કે લિયે બરબાદી હૈ જો લોગોં કો હંસાને કે લિયે ઝૂટ બોલે. ઉસકે લિયે તબાહી હૈ, ઉસકે લિયે તબાહી હૈ. (તિરમિઝી)

٣٧- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إِذَا كَذَبَ الْعَبْدُ تَبَاعَدَ عَنْهُ الْمَلَكُ مِيْلًا مِنْ نَتْنِ مَا جَاءَ بِهِ. رواه الترمذي وقال: هذا حديث حسن جيد غريب، باب ما جاء في الصدق والكذب، رقم: ١٩٧٢

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમા સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ જબ બંદા ઝૂટ બોલતા હૈ તો ફરિશ્તા ઉસકે ઝૂટ કી બદબૂ કી વજહ સે એક મીલ દૂર ચલા જાતા હૈ. (તિરમિઝી)

٣٨- عَنْ سُفْيَانَ بْنِ أَسِيْدٍ الْحَضْرَمِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: كَبُرَتْ خِيَانَةً أَنْ تُحَدِّثَ أَخَاكَ حَدِيْثًا هُوَ لَكَ بِهِ مُصَدِّقٌ وَأَنْتَ لَهُ بِهِ كَاذِبٌ. رواه ابو داود، باب في المعاريض، رقم: ٤٩٧١

હઝરત સુફયાન બિન અસીદ હઝરમી રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ યે બહુત બળી ખિયાનત (ધોકા) હૈ કે તુમ અપને ભાઈ સે કોઈ ઝૂટી બાત બયાન કરો હાલાંકે વો તુમ્હારી ઉસ બાત કો સચ્ચા સમઝતા હો. (અબૂ દાઊદ)

ફાઈદાઃ મતલબ યે હૈ કે ઝૂટ અગરચે બહુત સંગીન ગુનાહ હૈ લેકિન બાઝ સૂરતોં મેં ઉસકી સંગીની ઔર ભી ઝિયાદા બળ્હ જાતી હૈ. ઉનમેં સે એક સૂરત યે ભી હૈ કે એક શખ્સ તુમ પર પૂરા એતિમાદ (ભરોસા) કરે ઔર તુમ ઉસકે એતિમાદ સે નાજાઈઝ ફાઈદા ઉઠાકર ઉससે ઝૂટ બોલો ઔર ઉસકો ધોકા દો.

٣٩- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: يُطْبَعُ الْمُؤْمِنُ عَلَى الْخِلَالِ كُلِّهَا إِلَّا الْخِيَانَةَ وَالْكَذِبَ. رواه احمد ٥/٢٥٢

હઝરત અબૂ ઉમામા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે

હેં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મોમિન મેં પૈદાઈશી તૌર પર સારી ખસ્લતેં (આદતેં) હો સકતી હૈં (ખ્વાહ અચ્છી હોં યા બુરી) અલ્બત્તા ખિયાનત (ધોકા, બે-ઈમાની) ઔર ઝૂટ કી (બુરી) આદત નહીં હો સકતી. (મુસ્નદે અહમદ)

٣٠- عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ رَحِمَهُ اللهُ اَنَّهُ قَالَ: قِيْلَ لِرَسُوْلِ اللهِ ﷺ اَيَكُوْنُ الْمُؤْمِنُ جَبَانًا؟ فَقَالَ: نَعَمْ، فَقِيْلَ لَهُ اَيَكُوْنُ الْمُؤْمِنُ بَخِيْلًا؟ فَقَالَ: نَعَمْ، فَقِيْلَ لَهُ اَيَكُوْنُ الْمُؤْمِنُ كَذَّابًا؟ فَقَالَ: لَا. رواه الامام مالك فى الموطا، ما جاء فى الصدق والكذب ص ٧٣٢

હઝરત સફવાન બિન સુલૈમ રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ સે પૂછા ગયાઃ કયા મોમિન બુઝદિલ હો સકતા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ હો સકતા હૈ. ફિર પૂછા ગયાઃ કયા બખીલ (કંજૂસ) હો સકતા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ હો સકતા હૈ. ફિર પૂછા ગયાઃ કયા ઝૂટા હો સકતા હૈ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ ઝૂટા નહીં હો સકતા. (મુવત્તા)

٣١- عَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: تَقَبَّلُوْا لِيْ سِتًّا، اَتَقَبَّلُ لَكُمْ بِالْجَنَّةِ قَالُوْا: مَا هِيَ؟ قَالَ: اِذَا حَدَّثَ اَحَدُكُمْ فَلَا يَكْذِبْ، وَ اِذَا وَعَدَ فَلَا يُخْلِفْ، وَ اِذَا اؤْتُمِنَ فَلَا يَخُنْ، وَ غُضُّوْا اَبْصَارَكُمْ وَ كُفُّوْا اَيْدِيَكُمْ، وَ احْفَظُوْا فُرُوْجَكُمْ. رواه ابو يعلى و رجاله رجال الصحيح الا ان يزيد بن سنان لم يسمع من انس، وفى الحاشية: رواه ابو يعلى وفيه سعيد او سعد بن سنان وليس فيه يزيد بن سنان وهو حسن الحديث، مجمع الزوائد ١٠/٥٤٦

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ તુમ લોગ અપને બારે મેં મુઝે ૬ ચીઝોં કી ઝમાનત દે દો મૈં તુમ્હારે લિયે જન્નત કી ઝિમ્મેદારી લેતા હૂં. (૧) જબ તુમમેં સે કોઈ

બોલે તો ઝૂટ ન બોલે (૨) જબ વાદા કરે તો વાદા ખિલાફી ન કરે (૩) જબ કિસી કે પાસ અમાનત રખ્ખી જાએ તો ખિયાનત ન કરે (૪) અપની નિગાહોં (નઝરોં) કો નીચે રખ્ખો યાની જિન ચીઝોં કો દેખને સે મના ફરમાયા ગયા હૈ ઉન પર નઝર ન પળે (૫) અપને હાથોં કો (નાહક મારને વગૈરા સે) રોકે રખ્ખો (૬) અપની શર્મગાહ કી હિફાઝત કરો. (અબૂ યઅલા, મજમઉઝ-ઝવાઈદ)

۳۲- عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: اِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِیْ اِلَی الْبِرِّ، وَ اِنَّ الْبِرَّ يَهْدِیْ اِلَی الْجَنَّةِ، وَ اِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتّٰی يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ صِدِّيْقًا، وَ اِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِیْ اِلَی الْفُجُوْرِ، وَ اِنَّ الْفُجُوْرَ يَهْدِیْ اِلَی النَّارِ، وَ اِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتّٰی يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ كَذَّابًا. رواه مسلم باب قبح الكذب ......، رقم: ٦٦٣٧

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: બિલા શુબહ (બેશક) સચ બોલના નેકી કે રાસ્તા પર ડાલ દેતા હૈ ઔર નેકી જન્નત તક પહુંચા દેતી હૈ. આદમી સચ બોલતા રેહતા હૈ યહાં તક કે ઉસે અલ્લાહ તઆલા કે યહાં સિદ્દીક (બહુત સચ્ચા) લિખ દિયા જાતા હૈ. બિલા શુબહ ઝૂટ બુરાઈ કે રાસ્તે પર ડાલ દેતા હૈ ઔર બુરાઈ ઉસકો દોઝખ તક પહુંચા દેતી હૈ. આદમી ઝૂટ બોલતા રેહતા હૈ યહાં તક કે અલ્લાહ તઆલા કે યહાં ઉસે કઝઝાબ (બહુત ઝૂટા) લિખ દિયા જાતા હૈ. (મુસ્લિમ)

۳۳- عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: كَفٰی بِالْمَرْءِ كَذِبًا اَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ. رواه مسلم، باب النهي عن الحديث بكل ما سمع، رقم: ٧

હઝરત હફસ બિન આસિમ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી કે ઝૂટા હોને કે લિયે યહી કાફી હૈ કે વો જો કુછ સુને ઉસે (બગૈર તહકીક) કે બયાન કરે. (મુસ્લિમ)

ફાઈદા: મતલબ યે હૈ કે કિસી સુની સુનાઈ બાત કો, બગૈર તહકીક કે (બિના જાંચે પરખે) બયાન કરના ભી એક દર્જા કા ઝૂટ હૈ જિસકી વજહ સે લોગોં કા ઉસ આદમી પર સે એતિમાદ ઉઠ જાતા હૈ.

۴۴- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِیَّ ﷺ قَالَ: كَفٰى بِالْمَرْءِ اِثْمًا اَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَاسَمِعَ. رواه ابوداؤد، باب التشديد في الكذب، رقم: ٤٩٩٢

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે નબિયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: આદમી કે ગુનેહગાર હોને કે લિયે યહી કાફી હૈ કે વો હર સુની સુનાઈ બાત કો બગૈર તહકીક કે બયાન કરે. (અબૂ દાઉદ)

۴۵_ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ اَبِی بَكْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: اَثْنٰى رَجُلٌ عَلٰى رَجُلٍ عِنْدَ النَّبِیِّ ﷺ فَقَالَ: وَيْلَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ اَخِيْكَ- ثَلَاثًا- مَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَادِحًا لَامَحَالَةَ فَلْيَقُلْ: اَحْسِبُ فُلَانًا وَاللّٰهُ حَسِيْبُهُ، وَلَا اُزَكِّىْ عَلَى اللّٰهِ اَحَدًا، اِنْ كَانَ يَعْلَمُ. رواه البخاری، باب ما جاء فی قول الرجل ويلك، رقم: ٦١٦٢

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન અબૂ બકરહ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કે સામને એક શખ્સ ને દૂસરે આદમી કી તારીફ કી (ઔર જિસકી તારીફ કી જા રહી થી વો ભી વહાં મૌજૂદ થા) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા: અફસોસ હૈ તુમ પર, તુમને અપને ભાઈ કી ગરદન તોળ દી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને યે બાત તીન મરતબા ઈરશાદ ફરમાઈ (ફિર ફરમાયા કે) અગર તુમમેં સે કોઈ શખ્સ કિસી કી તારીફ કરના હી ઝરૂરી સમઝે ઔર ઉસકો યકીન ભી હો કે વો અચ્છા આદમી હૈ ફિર ભી યૂં કહે કે ફુલાં આદમી કો મૈં અચ્છા સમઝતા હૂં, અલ્લાહ તઆલા હી ઉસકા હિસાબ લેને વાલે હૈં (ઔર વહી ઉસકો હકીકત મેં જાનને વાલે હૈં કે અચ્છા હૈ યા બુરા) મૈં તો અલ્લાહ તઆલા કે સામને કિસી કી તારીફ યકીન કે સાથ નહીં કરતા. (બુખારી)

۴۶- عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ يَقُوْلُ: كُلُّ

أُمَّتِي مُعَافًى إِلَّا الْمُجَاهِرِيْنَ، وَإِنَّ مِنَ الْمُجَاهَرَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا، ثُمَّ يُصْبِحُ وَقَدْ سَتَرَهُ اللهُ فَيَقُوْلُ: يَا فُلَانُ عَمِلْتُ الْبَارِحَةَ كَذَا وَ كَذَا، وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللهِ عَنْهُ. رواه البخاري، باب ستر المومن على نفسه، رقم: ٦٠٦٩

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ મેરી સારી ઉમ્મત માફી કે કાબિલ હૈ સિવાએ ઉન લોગોં કે જો ખુલ્લમ ખુલ્લા ગુનાહ કરને વાલે હોંગે. ઔર ખુલ્લમ ખુલ્લા ગુનાહ કરને મેં યે ભી શામિલ હૈ કે આદમી રાત મેં કોઈ બુરા કામ કરે ઔર ફિર સુબહ કો બાવજૂદ ઈસ બાત કે કે અલ્લાહ તઆલા ને ઉસકે ગુનાહ પર પર્દા ડાલ દિયા (ઉસે લોગોં પર ઝાહિર ન હોને દિયા) વો કહેઃ ફુલાને! મૈંને ગુઝિશ્તા (પિછલી) રાત ફુલાં ફુલાં (ગલત) કામ કિયા થા. હાલાંકે ઉસને રાત ઈસ તરહ ગુઝારી થી કે ઉસકે રબ ને ઉસકી પર્દા-પોશી કર દી થી ઔર યે સુબહ કો વો પર્દા હટા રહા હૈ જો (રાત) અલ્લાહ તઆલા ને ઉસ પર ડાલ દિયા થા. (બુખારી)

۴۷- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ قَالَ: إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: هَلَكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ. رواه مسلم، باب النهى عن قول هلك الناس، رقم: ٦٦٨٣

હઝરત અબૂ હુરૈરા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયાઃ અગર કોઈ શખ્સ યે કહે કે લોગ તબાહ હો ગએ તો વો શખ્સ ઉનમેં સબસે ઝિયાદા તબાહ હોને વાલા હૈ (કયુંકે યે કેહને વાલા દૂસરોં કો હકીર સમઝને કી વજહ સે તકબ્બુર (ઘમંડ) કે ગુનાહ મેં મુબ્તિલા હૈ). (મુસ્લિમ)

۴۸- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: تُوُفِّيَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ يَعْنِيْ رَجُلًا: أَبْشِرْ بِالْجَنَّةِ، فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ: أَوَلَا تَدْرِيْ، فَلَعَلَّهُ

تَكَلَّمَ فِيمَا لَا يَعْنِيهِ اَوْ بَخِلَ بِمَا لَا يَنْقُصُهُ . رواه الترمذی و قال: هذا حديث غريب، باب حديث من حسن اسلام المرء ... ، رقم: ٢٣١٦

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈં કે સહાબા મેં સે એક શખ્સ કા ઇન્તિકાલ હો ગયા તો દૂસરે શખ્સ ને (મરહૂમ કો મુખાતિબ કરકે) કહાઃ તુમ્હેં જન્નત કી બશારત (ખુશ-ખબરી) હો. આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ ને ઉસ શખ્સ સે ઇરશાદ ફરમાયાઃ યે બાત તુમ કિસ તરહ કેહ રહે હો જબકે હકીકતે-હાલ કા તુમ્હેં ઇલ્મ નહીં હૈ. હો સકતા હૈ કે ઇસ શખ્સ ને કોઇ ઐસી બાત કહી હો જો બે-ફાઇદા હો યા કિસી ઐસી ચીઝ મેં બુખ્લ (કંજૂસી) કિયા હો જો દિયે જાને કે બાવજૂદ કમ નહીં હોતી (મલ્સન ઇલ્મ કા સિખાના યા કોઇ ચીઝ આરિયતન (ઉધાર) દેના યા અલ્લાહ તઆલા કી મરઝિયાત મેં માલ કા ખર્ચ કરના કે યે ઇલ્મ ઔર માલ કો કમ નહીં કરતા). (તિરમિઝી)

ફાઇદાઃ હદીસ શરીફ કા મતલબ યે હૈ કે કિસી કે જન્નતી હોને કા હુકમ લગાને કી જુરઅત (હિમ્મત) નહીં કરની ચાહિયે, અલ્બત્તા આમાલે સાલિહા (નેક આમાલ) કી વજહ સે ઉમ્મીદ રખની ચાહિયે.

٤٩- عَنْ حَسَّانَ بْنِ عَطِيَّةَ رَحِمَهُ اللهُ قَالَ: كَانَ شَدَّادُ بْنُ اَوْسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فِي سَفَرٍ فَنَزَلَ مَنْزِلًا فَقَالَ لِغُلَامِهِ: ائْتِنَا بِالسُّفْرَةِ نَعْبَثْ بِهَا، فَاَنْكَرْتُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: مَا تَكَلَّمْتُ بِكَلِمَةٍ مُنْذُ اَسْلَمْتُ اِلَّا وَاَنَا اُخْطِمُهَا وَاَزِمُّهَا غَيْرَ كَلِمَتِي هٰذِهِ فَلَا تَحْفَظُوْهَا عَلَيَّ وَاحْفَظُوْا مَا اَقُوْلُ لَكُمْ: سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ ﷺ يَقُوْلُ: اِذَا كَنَزَ النَّاسُ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ فَاكْنِزُوْا هٰؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْاَمْرِ، وَالْعَزِيْمَةَ عَلَى الرُّشْدِ، وَاَسْئَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ، وَاَسْئَلُكَ حُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَاَسْئَلُكَ قَلْبًا سَلِيْمًا، وَاَسْئَلُكَ لِسَانًا صَادِقًا، وَاَسْئَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، وَاَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعْلَمُ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ . تفسير ابن كثير ٢/٣٦٥

હઝરત હસ્સાન બિન અતિય્યા રહમતુલ્લાહિ અલૈહ ફરમાતે હૈં કે હઝરત શદાદ બિન ઔસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ એક સફર મેં થે. એક જગહ પળાઓ ડાલા ઔર અપને ગુલામ સે કહાઃ દસ્તરખ્વાન લાઓ તાકે કુછ શુગ્લ (કામ) રહે. (હઝરત હસ્સાન ફરમાતે હૈં) મેરે લિયે ઉનકી યે બાત અજીબ થી. ફિર ઉન્હોંને ઈરશાદ ફરમાયાઃ મૈં જબ સે મુસલમાન હુવા હૂં જો બાત ભી મૈંને કહી હમેશા સોચ સમઝ કર હી કહી (બસ આજ ચૂક હો ગઈ) ઈસ બાત કો યાદ ન રખના બલ્કે અબ જો મૈં તુમસે કહૂંગા ઉસે યાદ રખના. મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમ કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુવે સુનાઃ લોગ જબ સોને ઔર ચાંદી કા ખઝાના જમા કરને લગ જાએં તો તુમ ઈન કલિમાત કો ખઝાના બના લેના યાની ઈન્હેં કસરત સે (બહુત ઝિયાદા) પળ્હતે રેહનાઃ

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ الثَّبَاتَ فِى الْاَمْرِ، وَالْعَزِيْمَةَ عَلَى الرُّشْدِ، وَاَسْئَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ، وَاَسْئَلُكَ حُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَاَسْئَلُكَ قَلْبًا سَلِيْمًا، وَاَسْئَلُكَ لِسَانًا صَادِقًا، وَاَسْئَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَاَعُوْذُبِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، وَاَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعْلَمُ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ.

(તરજુમાઃ યા અલ્લાહ મૈં આપસે હર કામ મેં સાબિત-કદમી (જમે રેહના) ઔર રુશ્દો હિદાયત પર પુખ્તગી (પક્કા-પન) માંગતા હૂં ઔર આપકી નેઅમતોં કા શુક્ર અદા કરને કી તૌફીક માંગતા હૂં ઔર આપકી અચ્છી તરહ ઈબાદત કરને કી તૌફીક માંગતા હૂં ઔર આપસે (કુફ્રો શિર્ક સે) પાક દિલ કા સવાલ કરતા હૂં ઔર આપસે સચ્ચી ઝબાન કા સવાલ કરતા હૂં ઔર આપકે ઈલ્મ મેં જિતની ખૈર (ભલાઈ) હૈ ઉસે માંગતા હૂં ઔર આપકે ઈલ્મ મેં જિતને શુરૂર (બુરાઈયાં) હૈં ઉનસે પનાહ માંગતા હૂં ઔર મેરે જિતને ગુનાહોં કો આપ જાનતે હૈં મૈં આપસે ઉન તમામ ગુનાહોં કી મગફિરત ચાહતા હૂં. બેશક આપ હી ગૈબ કી તમામ બાતોં કો જાનને વાલે હૈં). (તફસીરે ઈબ્ને કસીર)

مراجع ا

إتحاف السادة لمحمد بن محمد الزبيدى — دار الفكر، بيروت

ارشاد السارى لشرح البخارى للقسطلانى المتوفى ٩٢٣ھ — دار احياء التراث العربى

الاستيعاب لابن عبدالبر — دار الاحياء الكتب العربية

الاصابة للعسقلانى المتوفى ٨٥٢ھ — دار الاحياء الكتب العربية

اقامة الحجة لعبد الحى المتوفى ١٣٠٣ھ — الفاروق الحديثة، القاهرة

انجاح الحاجة للمجددى المتوفى ١٢٩٥ھ — قدیمی کتب خانہ

البداية والنهاية لابن كثير المتوفى ٧٧٤ھ، — دار الحديث، القاهرة

بذل المجهود فى حل ابى داؤد للسهارنفورى المتوفى ١٣٤٦ھ — معہد الخلیل، کراچی

بیان القرآن مولانا محمد اشرف علی تھانوی رحمہ اللہ — میر محمد کتب خانہ

ترجمہ مولانا احمد علی لاہوری رحمہ اللہ — انجمن خدام الدین، لاہور

ترجمان السنۃ، مولانا بدر عالم میرٹھی رحمہ اللہ — ادارہ اسلامیات، لاہور

ترجمۂ مولانا شاہ رفیع الدین و مولانا فتح خان جالندھری رحمہما اللہ — تاج کمپنی کراچی

الترغيب والترهيب للمنذرى المتوفى ٦٥٦ھ — دار احياء التراث العربى

تفسیر عثمانی مولانا شبیر احمد عثمانی رحمہ اللہ — مطبع الملك فهد

تفسير القرآن العظيم لابن كثير المتوفى ٧٧٤ھ — دار المعرفة

التفسير الكبير للرازى — دار الكتب العلمية

تقريب التهذيب لابن حجر العسقلانى المتوفى ٨٥٢ھ — دار الرشيد، سوريه

تنزيه الشريعة المرفوعة للكنانى المتوفى ٩٦٣ھ — دار الكتب العلمية

تهذيب الاسماء واللغات للنووى المتوفى ٦٧٦ھ — دار الكتب العلمية

تهذيب الكمال فى اسماء الرجال للمزى المتوفى ٧٤٢ھ — دار الفكر

جامع الاحاديث للسيوطى المتوفى ٩١١ھ — دار الفكر

جامع الاصول لابن الاثير الجزرى المتوفى ٦٠٦ھ — دار الفكر

جامع بيان العلم وفضله لابن عبدالبر — دار الكتب العلمية

الجامع الصغير للسيوطي المتوفى ٩١١ھ — دار الفکر

جامع العلوم والحکم لابن الفرج — دار العلوم الحدیثة، بیروت

حلیة الاولیاء لابی نعیم المتوفی ٤٣٠ھ — دار الفکر

الدر المنثورۃ للسیوطی المتوفی ٩١١ھ — دار الفکر

ذخیرۃ الحفاظ للحافظ محمد ابن طاهر المتوفی ٥٠٧ھ — دار السلف، ریاض

الرائد لجبران مسعود — دار العلم للملایین، بیروت

الروض الانف، للسهیلی المتوفی ٥٨١ھ — دار احیاء التراث العربی

سنن الدارمی المتوفی ٢٥٥ھ — قدیمی کتب خانہ

السنن الکبری للبیهقی المتوفی ٤٥٨ھ — دار المعرفة

شرح سنن ابی داؤد للعینی المتوفی ٨٥٥ھ — مکتبة الرشد

شرح السنة للبغوی المتوفی ٥١٦ھ — المکتب الاسلامی

شرح الطیبی علی مشکاۃ المصابیح للطیبی المتوفی ٧٤٣ھ — ادارۃ القرآن والعلوم الاسلامیة

الشذرة فی الاحادیث المشتهرۃ لابن طولون المتوفی ٩٥٣ھ — دار الکتب العلمیة

شعب الایمان للبیهقی المتوفی ٤٥٨ھ — دار الکتب العلمیة

الشمائل المحمدیة للترمذی المتوفی ٢٧٩ھ — مکتبة نزار مصطفی الباز

صحیح ابن حبان بترتیب ابن بلبان المتوفی ٧٣٩ھ — مؤسسة الرسالة، بیروت

صحیح ابن خزیمه المتوفی ٣١١ھ — المکتب الاسلامی، بیروت

صحیح البخاری بشرح الکرمانی للبخاری — دار احیاء التراث العربی

صحیح مسلم بشرح النووی المتوفی ٦٧٦ھ — دار احیاء التراث العربی

عارضة الاحوذی بشرح الترمذی لابن العربی المتوفی ٥٤٣ھ — دار الکتب العلمیة

العلل المتناهیة فی الاحادیث الواهیة لابن الجوزی — دار الکتب العلمیة

عمدۃ القاری شرح البخاری للعینی المتوفی ٨٥٥ھ — مکتبہ مدینہ، لاہور

عمل الیوم واللیلة لا بن السنی المتوفی ٣٦٤ھ — مکتبۃ الشیخ، کراچی

عمل الیوم واللیلة للنسائی المتوفی ٣٠٣ھ — مؤسسة الرسالة

عون المعبود لابی الطیب مع شرح ابن قیم — دار الفکر

غریب الحدیث لابن الجوزی المتوفی ۵۹۷ھ — دار الکتب العلمیة

فتح الباری بشرح البخاری لابن حجر العسقلانی — مکتبة حلبی بمصر

الفتح الربانی لترتیب المسند الامام احمد بن حنبل الشیبانی — دار احیاء التراث العربی

فیض القدیر شرح جامع الصغیر للمناوی المتوفی ۱۰۳۱ھ — دار الباز

قواعد فی علوم الحدیث مولانا ظفر احمد عثانی المتوفی ۱۳۹۴ھ — شرکة العبیکان للنشر...

الکاشف للذهبی المتوفی ۷۴۸ھ — المکتبة التجاریة، مکة

کتاب الموضوعات لابن الجوزی المتوفی ۵۹۷ھ — محمد سعید اینڈ سنز، کراچی

کشف الخفاء للعجلونی المتوفی ۱۱۶۲ھ — دار احیاء التراث العربی

کشف الرحمان، مولانا احمد سعید دہلوی رحمہ اللہ — مکتبہ رشیدیہ، کراچی

لسان العرب لجمال الدین المتوفی ۷۱۱ھ — دار بیروت للطباعة والنشر

لسان المیزان فی اسماء الرجال لابن حجر — ادارۃ تالیفات اشرفیہ، ملتان

اللآلی المصنوعة فی الاحادیث الموضوعة للسیوطی — دار الکتب العلمیة

مجمع بحار الانوار للشیخ محمد طاہر المتوفی ۹۸۶ھ — مکتبة دار الایمان

مجمع البحرین فی زوائد المعجمین للهیثمی — مکتبة الرشد، ریاض

مجمع الزوائد و منبع الفوائد للهیثمی المتوفی ۸۰۷ھ — دار الفکر

مختار الصحاح لابی بکر الرازی — المرکز العربی للثقافة..

مختصر سنن ابی داؤد للمنذری المتوفی ۶۵۶ھ — المکتبة الاثریة

مرقاة المفاتیح لملا علی قاری المتوفی ۱۱۱۱ھ — مکتبہ امدادیہ

المستدرک علی الصحیحین للحاکم المتوفی ۴۰۵ھ — دار المعرفة بیروت

مسند ابی یعلی الموصلی المتوفی ۳۰۷ھ — دار القبلة، جدہ

مسند الامام احمد بن حنبل المتوفی ۲۴۱ھ — دار الفکر، بیروت

المسند الجامع لجماعة من العلماء — دار الجیل، بیروت

مسند الشافعی المتوفی ۲۰۴ھ — دار الکتب العلمیة

مشكاة المصابيح للخطيب التبريزی المتوفی ۷۳۷ھ	المكتب الاسلامی
مشكاة المصابيح للخطيب التبريزی	قدیمی کتب خانہ
مصابيح السنة للبغوی المتوفی ۵۱۶ھ	دار المعرفة
مصباح الزجاجة لابی بکر الکنانی المتوفی ۸۴۰ھ،	الجنان للطباعة والنشر
مصنف ابن ابی شیبہ المتوفی ۲۳۵ھ	ادارة القرآن، کراچی
المصنف لعبد الرزاق المتوفی ۲۱۱ھ	المکتب الاسلامی
المطالب العالية بزوائد المسانيد الثمانية للعسقلانی	دار الباز
مظاہر حق	دار الاشاعت
معارف الحدیث، مولانا محمد منظور نعمانی رحمہ اللہ	دار الاشاعت، کراچی
معارف السنن للشيخ البنوری المتوفی ۱۳۹۷ھ	المكتبة البنورية، كراتشی
معجم البلدان لعبد الله البغدادی المتوفی ۶۲۶ھ،	دار احياء التراث العربی
المعجم الكبير للطبرانی المتوفی ۳۶۰ھ	ادارة القرآن، كراتشی
المعجم الوسيط لجماعة من المتقدمين،	دفتر نشر فرہنگ اسلامی
مفتاح كنوز السنة لمحمد فؤاد الباقی،	سہیل اکیڈمی، لاہور
المقاصد الحسنة للسخاوی المتوفی ۹۰۲ھ،	دار الباز للنشر والتوزيع
المنجد فی اللغة للويس معلوف،	دار المشرق، بيروت
موسوعة الاحاديث والآثار الضعيفة لجماعة من العلماء	مكتبة المعارف للنشر
موسوعة الحديث الشريف للكتب الستة	دار السلام، رياض
الموضوعات الكبرى لملا علی قاری المتوفی ۱۰۱۴ھ	المكتبة الاثرية
موطا الامام مالك المتوفی ۱۷۹ھ	نور محمد، کراچی
ميزان الاعتدال فی نقد الرجال للذهبی المتوفی ۷۴۸ھ،	المكتبة الاثرية
النهاية لابن الجزری المتوفی ۶۰۶ھ،	اسماعیلیان، ایران
الوابل الصيب لابن قيم الجوزية المتوفی ۷۵۱ھ،	مكتبة دار البيان، دمشق